ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΤΟΥ ΧΑΙΡΩΝΕΩΣ

ΤΑ ΗΘΙΚΑ.

PLUTARCHI

CHÆRONENSIS

MORALIA,

ID EST

OPERA, EXCEPTIS VITIS, RELIQUA.

GRÆCA EMENDAVIT,
NOTATIONEM EMENDATIONUM, ET LATINAM XYLANDRI
INTERPRETATIONEM CASTIGATAM, SUBJUNXIT,
ANIMADVERSIONES EXPLICANDIS REBUS AC VERBIS, ITEM
INDICES COPIOSOS, ADJECIT,

DANIEL WYTTENBACH,

HIST. ELOQ. LITT. GR. ET LAT.
IN ILLUSTRI ATHEN. AMSTELOD. PROFESSOR.

TOMUS V.

OXONII,
E TYPOGRAPHEO CLARENDONIANO.
MDCCC.

MVSEVM
BRITAN
NICVM

Hoc Volumine V, continentur,

PLUTARCHI MORALIA,

GRÆCE ET LATINE,

INTERJECTA EMENDATIONUM NOTATIONE.

PAG.

LXXVI. ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΤΑ ΑΛΟΓΑ ΛΟΓΩ, ΧΡΗΣΘΑΙ. 1
Bruta Animalia Ratione uti.

LXXVII. ΠΕΡΙ ΣΑΡΚΟΦΑΓΙΑΣ. ΛΟΓΟΣ Α. 33
De Carnium Esu. Oratio prior.

LXXVIII. ΠΕΡΙ ΣΑΡΚΟΦΑΓΙΑΣ. ΛΟΓΟΣ Β. 51
De Carnium Esu. Oratio posterior.

LXXIX. ΠΛΑΤΩΝΙΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ. 65
Quæstiones Platonicæ.

LXXX. ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΝ ΤΙΜΑΙΩ, ΨΥΧΟΓΟΝΙΑΣ. 119
De Animæ Procreatione, in Timæo Platonis.

LXXXI. ΕΠΙΤΟΜΗ ΤΟΥ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΝ ΤΩ, ΤΙΜΑΙΩ, ΨΥΧΟΓΟΝΙΑΣ. 195
Epitome Libri Plutarchei de Animæ Procreatione apud Platonem in Timæo.

LXXXII. ΠΕΡΙ ΣΤΩΙΚΩΝ ΕΝΑΝΤΙΩΜΑΤΩΝ. 207
De Repugnantiis Stoicis.

LXXXIII. ΣΥΝΟΨΙΣ ΤΟΥ ΟΤΙ ΠΑΡΑΔΟΞΟΤΕΡΑ ΟΙ ΣΤΩΙΚΟΙ ΤΩΝ ΠΟΙΗΤΩΝ ΛΕΓΟΥΣΙ. 309
Compendium Plutarchei Libri perditi, cui Argumentum et Nomen fuit Stoicos quam Poetas absurdiora dicere.

PAG.

LXXXIV. ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΚΟΙΝΩΝ ΕΝΝΟΙΩΝ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΣΤΩΙΚΟΥΣ. 317

Adverſus Stoicos de Communibus Notitiis.

LXXXV. ΟΤΙ ΟΥΔΕ ΖΗΝ ΕΣΤΙΝ ΗΔΕΩΣ ΚΑΤ' ΕΠΙΚΟΥΡΟΝ. 435

Diſputatio qua docetur ne ſuaviter quidem vivi poſſe ſecundum Epicuri Decreta.

LXXXVI. ΠΡΟΣ ΚΟΛΩΤΗΝ. 523

Adverſus Colotem.

LXXXVII. ΕΙ ΚΑΛΩΣ ΕΙΡΗΤΑΙ ΤΟ ΛΑΘΕ ΒΙΩΣΑΣ. 593

An recte dictum ſit latenter eſſe vivendum.

LXXXVIII. ΠΕΡΙ ΜΟΥΣΙΚΗΣ. 623

De Muſica.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΠΕΡΙ

ΤΟΥ ΤΑ ΑΛΟΓΑ ΛΟΓΩ, ΧΡΗΣΘΑΙ.

ΠΡΟΣΩΠΑ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ.

ΟΔΥΣΣΕΥΣ. ΚΙΡΚΗ. ΓΡΥΛΛΟΣ.

PERSONÆ COLLOQUII.

ULYSSES. CIRCE. GRYLLUS.

D

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΠΕΡΙ

ΤΟΥ ΤΑ ΑΛΟΓΑ ΛΟΓΩ, ΧΡΗΣΘΑΙ.

PLUTARCHI

BRUTA ANIMALIA RATIONE UTI.

α'. ΟΔΥΣΣΕΥΣ. Ταῦτα μὲν, ὦ Κίρκη, μεμαθηκέναι δοκῶ καὶ μεμνημονεύειν· ἥδέως δ' ἄν σε πυθοίμην εἰ τινας ἔχεις Ἕλληνας ἐν τούτοις οὓς λύκους καὶ λέοντας ἐξ ἀνθρώπων πεποίηκας.

E ΚΙΡΚΗ. Καὶ πολλούς, ὦ πολύμηνε Ὀδυσσεῦ· τοῦ δὲ τοῦτο ἐρωτᾷς;

ΟΔΥΣΣΕΥΣ. Ὅπως, νὴ Δία, καλὸν ἄν μοι δοκῶ γενέσθαι φιλοτιμίαν πρὸς τοὺς Ἕλληνας, εἰ χάριτι σῇ

I. ULYSSES. Hæc quidem, O Circe, percepisse me atque memoria tenere arbitror. Sed libet ex te quærere, an inter hos, quos de hominibus lupos et leones fecisti, aliquos habeas Græcos.

CIRCE. Ac multos quidem, suavissime Ulysses. Sed quorsum isthuc interrogas?

ULYSSES. Quia magnam me mihi apud Græcos paraturum, mehercle, opinor glo-

λαβὼν τύτυς, αὖθις ἀνθρώπυς ἑταίρυς ἀνασώσαιμι, καὶ μὴ πρείδοιμι καλαγηράσανλας πρὸ φύσιν ἐν σώμασι θηρίων, οἰκτρὰν καὶ ἄτιμον ὅτω δίαιταν ἔχονλας.

Κιρκη. Οὗτος ὁ ἀνὴρ οὐχ αὑτῷ μόνον ἀλλὰ τοῖς ἑταίροις, ἀλλὰ τοῖς μηδὲν προσήκυσιν οἴεται δεῖν ὑπὸ ἀβελτηρίας συμφορὰν γενέσθαι τ' αὑτῦ φιλοτιμίαν.

Οδυσσευς. Ἔτερον αὖ τινα τῦτον, ὦ Κίρκη, κυκεῶνα λόγων ταράττεις καὶ ὑποφαρμάττεις, ἐμὲ γοῦν F ἀτεχνῶς ποιῦσα θηρίον, εἰ πείσομαί σοι ὡς συμφορά ἐστιν ἄνθρωπον ὄντα θηρίῳ γενέσθαι.

Κιρκη. Οὐ γὰρ ἤδη τύτων ἀποπώτερα πεποίηκας σεαυτόν, ὃς τὸν ἀθάνατον καὶ ἀγήρω σὺν ἐμοὶ βίον ἀφεὶς, ὑπὸ γυναῖκα θνητὴν, ὡς δ' ἐγώ φημι, καὶ γεγῦν ἤδη, πρὸ μυρίων ἔτι κακῶν σπεύδεις, ὡς δὴ πρέπλεπος ὂν 986 τύτῳ καὶ ὀνομαστὸς ἔτι μᾶλλον ἢ νῦν γενόμενος, κενὸν ἀγαθὸν καὶ εἴδωλον ἀντὶ τ ἀληθείας διώκων;

E. 5. ἑταίρυς] Sic B. Xyl. Mez. Reisk. Vulgo, ἑτέρυς.

riam, si hosce rursum tuo beneficio vitæ humanæ restituam, neque patiar ut ob meam incuriam ita misere fœdeque vitam tolerantes in bestiarum forma contra naturam conseneſcant.

Circe. Hic homo non sibi modo et sociis, sed etiam nihil ad se pertinentibus præ stultitia vult suam ambitionem esse calamitosam.

Ulysses. Hoc tu jam alterum poculum monstrosæ orationis misces, omnino me in bestiam mutatura, si tibi hoc adsentiar, calamitatis loco habendum si quis e bestia fiat homo.

Circe. Quasi vero non pejus jam ante tibi consulueris, qui immortali et senectutis immuni vita, quam apud me licebat degere, dimissa, ad mulierem mortalem, adde etiam vetulam, per infinita quæ te manent mala contendis, scilicet ut celebrior ac nobilior, quam adhuc es, factus, inane bonum et imaginem, veritatis loco, consequare.

ΟΔΥΣΣΕΥΣ. Ἐχέτω ταῦτα ὡς λέγεις, ὦ Κίρκη· τί γὰρ δεῖ πολλάκις ζυγομαχεῖν ἡμᾶς περὶ τῶν αὐτῶν; τούτους δέ μοι δὸς ἀναλύσασα καὶ χάρισαι τοὺς ἄνδρας.

ΚΙΡΚΗ. Οὐχ ὕπως γε ἁπλῶς, μὰ τὴν Ἑκάτην· ὑ γὰρ οἱ τυχόντες εἰσίν· ἀλλ' ἐρῶ σοφὸν αὐτοὺς εἰ θέλουσιν· ἂν δὲ μὴ φῶσι, διαλεχθείς, ὦ γενναῖε, πεῖσον· ἐὰν δὲ μὴ πείσῃς, ἀλλὰ καὶ περιγένωνῃ διαλεγόμενοι, ἱκανὸν ἔστω σοι περὶ σεαυτοῦ καὶ τῶν φίλων κακῶς βεβουλεῦσθαι.

B ΟΔΥΣΣΕΥΣ. Τί με καταγελᾷς, ὦ μακαρία; πῶς γὰρ ἂν ἢ δοῖεν ὅτοι λόγον ἢ λάβοιεν, ἕως ὄνοι καὶ σύες καὶ λέοντές εἰσι;

ΚΙΡΚΗ. Θάρρει, φιλοπμότατε ἀνθρώπων· ἐγώ σοι παρέξω καὶ συνιέναι αὐτοὺς καὶ διαλεγομένους· μᾶλλον δὲ εἷς ἱκανὸς ἔσῃ καὶ δίδοὺς καὶ λαμβάνων ἅπερ πάντων λόγον· ἰδοὺ τοῦτῳ διαλέγου.

ULYSSES. Sint iſthæc, ita uti dicis; ne de eadem re ſæpius altercemur. Iſtos tamen tu mihi viros reſtitue et largire.

CIRCE. Non per Proſerpinam, non hoc ita ſimpliciter fiet: ſunt enim non vulgares. Sed prius ex iis quære, an fieri hoc velint: quod ſi negent, diſſerendo iis tu, homo præclare, perſuade: ſi vero non perſuadeas, ſed diſputando ab iis vincare, ſatis tibi ſit de tuis amicorumque rebus male ſtatuiſſe.

ULYSSES. Cur me, beata, rides? quomodo enim cum iis colloquar, quomodo reſpondeant, dum aſini, ſues, ac leones ſunt?

CIRCE. Bono ſis animo, hominum ambitioſiſſime, ego tibi eos præbebo et intelligentes et diſſerentes: aut potius unum ſufficiat audire voces, et reddere, loco omnium. En tibi huncce, habes quicum diſputes.

Ὀδυσσεύς. Καὶ τίνα τοῦτον, ὦ Κίρκη, προσαγορεύσομεν; ἢ τίς ἦν ὅτος ἀνθρώπων;

Κίρκη. Τί γὰρ τοῦτο πρὸς τὸν λόγον; ἀλλὰ καὶ κάλει αὐτόν, εἰ βούλει, Γρύλλον· ἐγὼ δὲ ἐκποίσομαι ὑμῖν, μὴ καὶ τῷδέ γνώμῃ ἐμοὶ δοκῇ χαριζόμενος διαλέγεσθαι.

β'. Γρύλλος. Χαῖρε, Ὀδυσεῦ·

Ὀδυσσεύς. Καὶ σύ, νὴ Δία, Γρύλλε.

Γρύλλος. Τί βούλει ἐρωτᾶν; c

Ὀδυσσεύς. Ἐγὼ γινώσκω ὑμᾶς ἀνθρώπους γεγονότας· οἰκτείρω μὲν οὖν ἅπαντας ὅτως ἔχοντας, εἰκὸς δέ μοι μᾶλλον διαφέρειν ὅσοι Ἕλληνες ὄντες εἰς ταύτην ἀφίχθε τὴν δυσχέραν· νεῦ οὖν ἐποιησάμην τὴν Κίρκης δέησιν, ὅπως τὸν βούλόμενον ὑμῶν ἀναλύσασα καὶ καταστήσασα πάλιν εἰς τὸ ἀρχαῖον εἶδος ἀποπέμψῃ μεθ' ἡμῶν.

C. 2. γινώσκω] Sic E. Harl. Ald. Baſ. Xyl. Vulgo, γινώσκων, quod Steph. ſumſit a Pol. Schott. Jannot.

Ulysses. Quo autem, mea Circe, hunc nomine compellabo, aut quiſnam hic eſt hominum?

Circe. Quid hoc ad rem? vocetur tibi, ſi videtur, Gryllus: ego autem vos relinquam, ne quid videatur in meam gratiam dicere præter animi ſui ſententiam.

II. Gryllus. Salve, Ulyſſes.

Ulysses. Et tu, per Jovem, Grylle.

Gryllus. Quid vis interrogare?

Ulysses. Intelligo vos fuiſſe homines: itaque miſeror univerſos, qui hanc in conditionem decideritis; par autem eſt eorum me habere rationem majorem qui cum fuerint Græci, huc miſeriæ pervenerunt. Exoravi itaque Circen, ut, quicunque ex vobis ita velit, eum illa reſtitutum priſtinæ formæ mecum dimittat.

ΓΡΥΛΛΟΣ. Παῦε Ὀδυσσεῦ, καὶ περαιτέρω μηδὲν εἴπῃς· ὡς ἐγὼ σὲ πάντες ἡμεῖς καταφρονοῦμεν, ὡς μάτην ἄρα δεινὸς ἐλέγου, καὶ τῷ φρονεῖν πολὺ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων ἐδόκεις διαφέρειν, ὃς αὐτὸ τοῦτο ἔδεισας, τὸ μεταβολὴν ἐκ χειρόνων εἰς ἀμείνω, μὴ σκεψάμενος· ὥσπερ οἱ παῖδες τὰ φάρμακα τῶν ἰατρῶν φοβοῦνται, καὶ τὰ μαθήματα φεύγουσιν, ἃ μεταβάλλοντα ἐκ νοσερῶν καὶ ἀνοήτων ὑγιεινοτέρους καὶ φρονιμωτέρους ποιοῦσιν αὐτούς, ἵνα σὺ διεκρούσω τὸ ἄλλος ἐξ ἄλλου γενέσθαι, καὶ νῦν αὐτός τε φρίττων καὶ ὑποδειμαίνων τὴν Κίρκην σιωπᾷναι, μή σε ποιήσῃ λαθοῦσα συῦν, ἢ λύκον, ἡμᾶς τε πείθεις, ὧν ἀφθόνοις ζῶντας ἀγαθοῖς, ἀπολιπόντας ἅμα τούτοις τὰ ταῦτα παρασκευάζουσαν, ἐκπλεῖν μεθ' σοῦ, τὸ πάντων φιλοπονώτατον ζῶον αὖθις ἀνθρώπους γενομένους.

ΟΔΥΣΣΕΥΣ. Ἐμοὶ σύ, Γρύλλε, δοκεῖς ὑπὲρ μορφῆς

D. 1. ὥσπερ] Forte, ὡς γάρ.

D. 6. συνεῖναι] Reisk. σύνει, probabiliter.

D. 10. φιλοπονώταλον] Forte in unam hanc duæ veteres confusæ sint lectiones, φιλοπονώτατον, et βαρυποτμότατον.

GRYLLUS. Define Ulysses, neque verbum addideris ulterius: usque adeo a nobis tu omnibus contemneris, qui frustra callidus, reliquisque multo prudentior hominibus jactabare; cum tu tamen, per imprudentiam et incogitantiam, mutationem de statu deteriore in meliorem reformidaveris: quo modo pueri solent subterfugere remedia, eaque reformidant pati, quæ de morbosis ac fatuis saniores et usu rationis valentiores efficiunt, eodem tu pacto mutari ex alio in alium renuisti: nuncque cum ipse horres ac metuis, ne si cum Circe degas, ea te imprudentem rei in lupum aut suem convertat, tum nobis auctor fis, ut relicta vita omnium rerum copia affluente, simulque ea quæ nobis ista bona parat deserta, tecum discedamus rursum homines facti, quo animali nullum est ærumnosius.

ULYSSES. Videre mihi, Grylle, non formam tantum,

μόνον, ἀλλὰ καὶ τὴν διάνοιαν ὑπὸ τοῦ σώματος ἐκείνου διεφθάρθαι, καὶ γεγονέναι μεστὸς ἀτόπων καὶ διαλελωβημένων παντάπασι δοξῶν· ἢ σέ τις αὖ συνηθείας ἡδονὴ πρὸς τόδε τὸ σῶμα κατεγήτευσεν.

Γρυλλος. Οὐδετέρα τούτων, ὦ βασιλεῦ Κεφαλλήνων· ἂν δὲ διαλέγεσθαι μᾶλλον ἐθέλῃς ἢ λοιδορεῖσθαι, καὶ σὲ μεταπείσομεν, ἑκατέρου τοῦ βίου ἐμπείρως ἔχοντες, ὅτι ταῦτα πρὸ ἐκείνων εἰκότως ἀγαπῶμεν.

Οδυσσευς. Ἀλλὰ μὴν ἐγὼ πρὸς ὑμᾶς ἀκροᾶσθαι.

γ'. Γρυλλος. Καὶ ἡμεῖς τοίνυν λέγειν. Ἀρκτέον δὲ πρῶτον ἀπὸ τῶν ἀρετῶν, ἐφ' αἷς ὁρῶμεν ὑμᾶς μέγα F φρονοῦντας, ὡς τῶν θηρίων πολὺ καὶ δικαιοσύνῃ καὶ φρονήσει καὶ ἀνδρείᾳ καὶ ταῖς ἄλλαις ἀρεταῖς διαφέροντας. Ἀπόκριναι δή μοι, σοφώτατε ἀνδρῶν· ἤκουσα γάρ σε ποτὲ

E. 5. κατεγοήτευσεν] Ex B. Venet. Pol. Jannot. prætuli vulgato καταγεγοήτευκεν.

E. 10. ἐγὼ πρὸς ὑμᾶς] Legendum vel ἐγὼ προθύμως cum Reiſkio, vel ἔχω προθύμως cum Valckenario ad Herodot p. 472.

ſed animum quoque perdidiſſe poculi iſtius veneficio, ac repletus eſſe abſurdis et fœdis uſquequaque opinionibus: niſi forte quædam conſuetudinis voluptas ad hoc corpus te præſtigiis ſuis devinxit.

Gryllus. Neutrum horum eſt, O rex Cephalleniæ. Quod ſi colloqui placet, non conviciari, facile nos, qui utrumque vitæ genus callemus, in eam te ſententiam traducemus, recte nos hanc iſti vitam anteferre.

Ulysses. Enimvero, Grylle, paratus ſum iſthæc e vobis audire.

III. Gryllus. Proinde nos quoque parati ſumus dicere. Ordiamur autem a virtutibus, quarum gratia videmus vos ſuperbire, ut qui juſtitia, prudentia, fortitudine, aliiſque virtutibus bruta majorem in modum ſuperetis. Reſponde igitur mihi, hominum ſapientiſſime. Memoria teneo te

διηγεμόνι τῇ Κίρκῃ περὶ τῆς τῶν Κυκλώπων γῆς, ὡς
ὅτε ἀρεμόνη τοπαρέπαν, ὅτε πινὸς εἰς αὐτὴν φυτεύοντος
ἀδέν, ὅπως ἔστιν ἀγαθὴ καὶ γενναία τὴν φύσιν, ὥστε ἅπαντας
987 ἐκφέρειν τοὺς καρποὺς ἀπ' αὐτῆς· πότερον οὖν ταύτην
ἐπαινεῖς μᾶλλον, ἢ τὴν ἀγλεότον Ἰθάκην καὶ τραχεῖαν,
ἢ μόλις ἀπ' ἔργων τε πολλῶν καὶ ἀπὸ πόνων μεγάλων,
μικρὰ καὶ γλίσχρα καὶ μηδενὸς ἄξια τοῖς γεωργοῦσιν ἀνα-
διδοῦσι; καὶ ὅπως ὐ χαλεπῶς οἴσῃς, περὶ τὸ φαινόμενον,
εὐνοίᾳ τῆς πατρίδος, ἀποκρινόμενος.

Ὀδυσσευς. Ἀλλ' οὐ δεῖ ψεύδεσθαι· φιλῶ μὲν γὰρ
καὶ ἀσπάζομαι τὴν ἐμαυτοῦ πατρίδα καὶ χώραν μᾶλλον,
ἐπαινῶ δὲ καὶ θαυμάζω τὴν ἐκείνων.

Γρυλλος. Οὐκοῦν τοῦτο μὲν ὅπως ἔχειν φήσομεν, ὡς ὁ
φρονιμώτατος ἀνθρώπων ἄλλα μὲν οἴεσθαι δεῖν ἐπαινεῖν καὶ δο-
Β κιμάζειν, ἄλλα δὲ αἱρεῖσθαι καὶ ἀγαπᾶν· ἐκεῖνο δὲ οἶμαί
σε καὶ περὶ τῆς ψυχῆς ἀποκρίνασθαι· ταυτὸν γάρ ἐστι τῷ

aliquando Circæ narraſſe de agro Cyclopum, quod is neque arante quoquam neque plantante quidquam, tamen ea ſit ſoli præſtantia, ut ultro omnis generis fruges edat. Utram ergo præfers, hancne terram, an capris compaſcuam iſtam Ithacam et aſperam, quæ magno culta labore et moleſtiis diuturnis, vix tandem paucos quoſdam et nullius pretii fructus cultoribus reddit? Ac cave ſis, ne patriæ amore ægre feras mea dicta, et præter animi tui ſententiam reſpondeas.

Ulysses. Atqui mentiendum non eſt. Magis quidem amo et amplector meam patriam: iſtam autem Cyclopum regionem laudibus et admiratione majore dignor.

Gryllus. Sic ergo rem habere dicemus, ut prudentiſſimus hominum cenſeat, alia magis laudanda et approbanda, alia magis deligenda et diligenda eſſe. Atque hoc ipſum etiam de anima abs te reſponſum eſſe cenſeo: eadem eſt enim ratio animæ, ut melior

περὶ τ χώρας, ὡς ἀμείνων ἥπις ἀνθ ὧνε τιὼ ἀρετιὼ ὥσπερ αὐτοφυῆ καρπὸν ἀναδίδωσιν.

ΟΔΥΣΣΕΥΣ. Ἔστω σοι κ τοῦτο οὕτως.

ΓΡΥΛΛΟΣ. Ἤδη οὖν ὁμολογεῖς τιὼ τῶν θηρίων ψυχὴν εὐφυεστέραν εἰ) περὸς γένεσιν ἀρετῆς κ τελειοτέραν· ἀνεπίπακτος γὰ καὶ ἀδίδακτος, ὥσπερ ἄσπορος κ ἀνήροτος ἐκφέρῃ κ αὔξῃ, κτ᾽ φύσιν, τιὼ ἑκάστῳ περσήκουσαν ἀρετιώ.

ΟΔΥΣΣΕΥΣ. Καὶ τίνος ποτὲ ἀρετῆς, ὦ Γρύλλε, μέτεστι τοῖς θηρίοις;

δ′. ΓΡΥΛΛΟΣ. Τίνος μὴν οὖν οὐχὶ μᾶλλον, ἢ τῷ σοφωτάτῳ τ ἀνθρώπων; Σκόπει δὲ πρῶτον, εἰ βούλει, τιὼ ἀνδρείαν, ἐφ᾽ ᾗ σὺ φρονεῖς μέγα, κ οὐκ ἐγκαλύπτῃ θρασὺς κ πολίπορθος ἀποκαλούμενος, ὅτις, ὦ κακιώτατε, δόλοις καὶ μηχαναῖς ἀνθρώπους ἁπλοῦν κ γενναῖον εἰδότας πολέμου τρόπον, ἀπάτης δὲ κ ψευδῶν ἀπείρους, κακοξυσάμενος, ὄνομα τῇ πανουργίᾳ περιτίθης τῆς

sit ea, quæ ſine labore virtutem, tanquam ſponte enatum fructum, edat.

ULYSSES. Conceſſum ſit tibi hoc quoque.

GRYLLUS. Proinde id ſimul jam das, animam brutorum ad virtutem eſſe natura feraciorem ac perfectiorem. Nam ſine imperio et diſciplina, tanquam terra non arata neque conſita, naturæ inſtinctu producit augetque unicuique convenientem virtutem.

ULYSSES. Et quænam ſit ea virtus, Grylle, cujus beſtiæ ſint participes?

IV. GRYLLUS. Imo nulla eſt virtus, qua non magis præditæ ſint, quam hominum aliquis ſapientiſſimus. Ac ſi placet, primo loco fortitudinem conſidera, ob quam tu ſuperbis, neque pudori tibi ducis quod *audax* et *domitor urbis* appellaris: cum quidem dolis, improbiſſime, et technis homines ſimplicem ingenuumque belli modum callentes, fraudis et mendaciorum rudes, deceperis, ac virtutis nomen verſutiæ addas, quæ minime

ἀρετῆς, ἥκιστα πανουργίαν φεύγουσιν. Ἀλλὰ τῶν γε θηρίων τὰς πρὸς ἄλληλα καὶ πρὸς ὑμᾶς ἀγῶνας ὁρᾷς, ὡς ἄδολοι καὶ ἄτεχνοι, καὶ μὴ ἐμφανῶς γυμνῷ τε τῷ θαρρεῖν, πρὸς ἀληθινῆς ἀλκῆς ποιοῦνται τὴν ἄμυναν· κ' D ὅτε νόμῳ καλοῦντος, ὅτε ἀστρατείας δεδοικότα γραφήν, ἀλλὰ φύσει φεύγοντα τὸ κρατεῖσθαι, μέχρι τῶν ἐσχάτων ἐγκαρτερεῖ κ' ἀμαφυλάτῃ τὸ ἀήττητον· ὃ γὰρ ἥττᾶται κρατύμενα τοῖς σώμασιν, οὐδὲ ἀπαγορεύει ταῖς ψυχαῖς, ἀλλὰ ταῖς μάχαις ἀναποθνήσκει· πολλῶν δὲ θνησκόντων ἡ ἀλκὴ μετὰ τοῦ θυμοειδοῦς ἀποχωρήσασά σφ καὶ συναθροισθεῖσα περὶ ἕν τι τοῦ σώματος μόριον, ἀνθίσᾳ τῷ κλείοντι, κ' πιδᾷ κ' ἀγανακτεῖ, μέχρις ἂν ὥσπερ πῦρ ἐγκατασβεσθῇ παντάπασι καὶ ἀπόληται· δέησις δὲ οὐκ ἔστιν, οὐδ' οἰκτου παράκλησις, οὐδ' ὁμολόγησις ἥττης, οὐδὲ δουλεύει λέων λέοντι, καὶ ἵππος ἵππῳ, δι' ἀνδρείαν, E ὥσπερ ἄνθρωπος ἀνθρώπῳ, τὴν δὲ δειλίας ἐπώνυμον, εὐκό-

D. 11. δι' ἀνδρείαν] Legendum δι' ἀνανδρείαν, cum Mez. et Reisk.
E. 1. δειλίας ἐπώνυμον] Addendum his proxime δουλείαν, cum Xyl.

verſutiam admittit. Atqui brutorum inter ſe et adverſum homines certamina vides ut ſine arte ac fraude, aperta et nuda cum virium fiducia, peragantur: ut ſuo freta robore ſe defendant, neque legem vocantem ad pugnam, neque actionem deſertæ militiæ metuentia, ſed, quia natura metuunt ſuperari, uſque ad extremum perdurantia invicta. Non enim vincuntur quando corpore ſuperantur, neque deſpondent animum, ſed inter pugnandum moriuntur. Ac multis, dum moriuntur, robur et iræ ardor in unam aliquam corporis partem recedens atque coïens, interficienti reſiſtit, ſubſultatque et fremit, donec ignis inſtar prorſum exſtinguatur et pereat. Nulla hic deprecatio, nulla miſericordiæ imploratio: neque victa ſe fatentur: neque leo leoni ob ignaviam ſervit, aut equus equo: ſicut homo homini ſervit, ac facile amplectitur timiditatis cog-

λως ἀναπαζόμενος. Ὅσα δὲ ἄνθρωποι πάγαις ἢ δόλοις ἐχειρώσαντο, τὰ μὴ ἤδη τέλεια, ἢ τρυφῇ ἀπωσάμενα καὶ πρὸς δίψαν ἐγκαρτερήσαντα, τὸν πρὸ δουλείας ἐπάγεται ἢ ἀγαπᾷ θάνατον· νεοττοῖς δὲ ἢ σκύμνοις τύπτων, δι' ἡλικίαν εὐαγώγοις ἢ ἀπλοῖς ὄσιν, πολλὰ ἢ ἀπατηλὰ μειλίγματα ἢ ὑποπετλεύματα προσφέρων ἢ καταφαρμάττοντες, ἡδονῶν παρὰ φύσιν γευόμενα, ἢ διαίτης ἀδρανῆ χρόνον κατειργάσαντο ἢ προσεδέξαντο, ἢ ὑπέμειναν τὴν καλουμένην ξηρέρωσιν, ὥσπερ ἀπογυναίκωσιν τῶν θυμοειδῶν· οἷς δὴ μάλιστα δηλονότι τὰ θηρία πρὸς F τὸ θαρρεῖν εὖ πέφυκε. Τοῖς δὲ ἀνθρώποις ἡ παῤῥησία καὶ πρὸς φύσιν ὀξύν· ἐκεῖθεν δ' ἂν, ὦ βέλτιστε Ὀδυσσεῦ, μάλιστα καταμάθοις· ἐν ᾧ τοῖς θηρίοις ἰσορροπεῖ πρὸς ἀλκὴν ἡ φύσις, καὶ τὸ θῆλυ τῷ ἄῤῥενος ἀδὲν ἀποδεῖ, πονεῖν τε τὰς ὑπὲ τοῖς ἀναγκαίοις πόνοις, ἀγωνίζεσθαί τε

E. 7. ὑποπετλεύματα] Malim ὑποπέμματα cum Mez.

E. 8. χειόμενα—κατειργάσαντο] Legam, καταφαρμάττοντες ταῦτα, ἕως, ἡδονῶν παρὰ φύσιν γευόμενα καὶ διαίτης ἀδρανοῦς, χρόνῳ κατεργασθέντα προσεδέξαντο. Harl. habet. ἀδρανεῖ, quod omittit Schott. χρόνῳ eſt in Harl. Colleg. Nov. Pol. Schott. Leonic. pro κατειργάσαντο eſt καταργήσαντο in Colleg. Nov. unde in promtu ſit etiam καταργήσαντα.

F. 4. καταμάθοις] Sic E. Harl. Vulgo, καταμάθῃς.

nominem ſervitutem. Quæ vero homines tendiculis aut dolo ceperant, ea ſi jam adulta ſunt, inedia ac ſiti mori malunt quam ſervire. Pulli et catuli ob ætatem tenelli ac deceptu faciles, multis iiſque fallacibus illecebris atque invitamentis tanquam veneficio deliniuntur, ut contra naturam guſtatis voluptatibus elangueſcant tempore, ſuſtineantque eam quæ cicuratio dicitur, cum ſit effœminatio ferociæ nativæ. Unde maxime patet bruta natura ad audaciam proclivia, hominum vero confidentiam præter naturam eſſe. Quod vel hinc potiſſimum, Ulyſſes optime, addiſcere poſſis. In brutis natura paria ad robur momenta in utroque poſuit ſexu, ut fœmina mari nihil concedat vel in tolerandis neceſſariis laboribus, vel in propugnando pro

τὰς ὑπὲρ τῶν τέκνων ἀγῶνας· ἀλλὰ καὶ Κρομμυωνίαν τινὰ συῦν ἀκούεις, ἢ πρόγματα πολλὰ, θῆλυ θηρίον οὖσα, τῷ Θησεῖ παρέσχε· καὶ τὴν Σφίγγα ἐκείνῳ οὐκ ἂν ὤνησεν ἡ σοφία πρὸ τὸ Φύκιον ἄνω καθεζομένῳ αἰνίγματα καὶ γρίφους πλέκουσαν, εἰ μὴ ῥώμῃ καὶ ἀνδρείᾳ πολὺ τῶν Καδμείων ἐπεκράτει· ἐκεῖ δέ σε καὶ Τελμησίαν ἀλώπεκα, μέρμερον ἄχθημα, καὶ πλησίον ὄφιν τῷ Ἀπόλλωνι περὶ τοῦ χρηστηρίου μονομαχοῦσαν ἐν Δελφοῖς γενέσθαι, λέγουσιν· τῷ δ' Αἴθλῳ ὁ βασιλεὺς ὑμῶν ἔλαβε πρὸς τοῦ Σικυωνίου μισθὸν ἀσρατείας, ἄριστα βαλλόμενος, ὃς δειλοῦ προετίμησεν ἀνδρὸς ἵππον ἀγαθὴν καὶ φιλόνεικον. Αὐτὸς δὲ καὶ παρδάλεις καὶ λεαίνας
B πολλάκις ἑώρακας, ὡς οὐδέν τι τὰ θήλεα τοῖς ἄρρεσιν ὑφίεται τοῦ θυμοῦ καὶ ἀλκῆς· ὥσπερ ἡ σὴ γυνὴ, σοῦ πολεμοῦντος, οἴκοι κάθηται πρὸς ἑαυτὴν συρίττουσα, οὐκ ἂν οὐδ' ὅσον αἱ χελιδόνες ἀμυνομένη τοὺς ἐπ' αὐτῷ καὶ τὸν οἶκον βαδίζοντας, καὶ ταῦτα λάχνα ὄσα. Τί οὖν ἔτι

988

fœtu. Sed et ſuem quandam Crommyoniam celebrari audis, quæ multum negotii Theſeo exhibuit: et illam in Phycio Sphingem deſidentem, et ænigmata et griphos texentem, non tutata eſſet ſua ſapientia, ſi non viribus et fortitudine Thebanis multum antecelluiſſet: circum quæ loca etiam vulpem Telmeſiam fuiſſe aiunt, animal perniciosum: et in vicinia ſerpentem fœmellam, quæ apud Delphos cum Apolline de oraculo certamine ſingulari decreverit. Atque Ætham rex veſter a Sicyonio illo accepit mercedis loco, ut eum immunem militiæ faceret: optimo ſane conſilio, ut qui homini timido equam bonam ac certandi cupidam anteponeret. Ipſe pantheras ac leænas ſæpius vidiſti, nihilo maſculis ferocia et robore inferiores: cum tua uxor, te belligerante, domi ad focum deſideat, et ne tantum quidem, quantum hirundines, moliatur contra eos, qui ipſam familiamque oppreſſum eunt: et quidem ea Spartana eſt.

σοι λέγω τὰς Καρικὰς, ἢ Μαιονίδας; Ἀλλ' ἐκ τού-
των γε δῆλόν ἐστιν ὅτι τοῖς ἀνδράσιν οὐ φύσει μέτεστι τῆς
ἀνδρείας· μετὴν γὰρ ἂν ὁμοίως καὶ ταῖς γυναιξὶν ἀλκῆς.
Ὥσθ' ὑμεῖς τῷ νόμων ἀνάγκαις, οὐκ ἐκόσιον οὐδὲ βουλο-
μένοις, ἀλλὰ δουλεύσαν ἔθεσι καὶ φόβοις καὶ δόξαις ἐπή-
λυσι, καὶ λόγοις πλατυμυθίοις, μελετᾶτε ἀνδρείαν· καὶ
τοὺς πόνους ὑφίστασθε καὶ τοὺς κινδύνους, οὐ θεοὺς ταῦτα C
θαρροῦντες, ἀλλὰ τῷ ἕτερα μᾶλλον τούτων δεδιέναι.
Ὥσπερ οὖν τῶν σῶν ἑταίρων ὁ φθάσας πρῶτος ἐπὶ τὴν
ἐλαφρὰν ἀνίσταται κώπην, ὁ καταφρονῶν ἐκείνης, ἀλλὰ
δεδιὼς καὶ φεύγων τὴν βαρυτέραν· οὕτως ὁ πληγὴν ὑπο-
μένων, ἵνα μὴ λάβῃ τραύματα, καὶ θεὸν αἰτίας τινὸς ἢ
θανάτου πολεμίου τινα ἀμυνόμενος, ὁ θεοὺς ταῦτα θαρ-
ραλέος, ἀλλὰ θεοὺς ἐκεῖνα δειλός ἐστιν. Οὕτως δ' ἀνα-
φαίνεται ὑμῖν ἡ μὲ ἀνδρεία, δειλία φρόνιμος οὖσα, τὸ δὲ
θάρσος, φόβος ἐξεστημένον ἔχων τὸ δι' ἑτέρων ἕτερα φεύ-

C. 8. ἀναφαίνεται] Sic margo Venet. Jannot. Vulgo, ἀναφαίνει.

Quid igitur Caricas tibi aut Mæonidas mulieres narrem? Ex his tamen quæ dixi, liquet viros non naturali esse præditos fortitudine: alioquin hæc etiam mulieribus adesset. Sed legum necessitate coacti, non sponte vestra, moribus, reprehensionibus, adventitiisque opinionibus servientem, verbisque effictam meditamini fortitudinem: laboresque et pericula subsistitis, non quod animos adversum ea geratis confidentes, sed quod alia his magis metuitis. Sicut itaque tuorum sociorum qui reliquos antevertit, is remum levem arripit, non quod hunc contemnat, sed quod sibi a graviore metuit: ita qui ictum sustinet ne vulneretur, et hostem ulciscitur ne cruciatum aut mortem perferat, non animosus adversum illa, sed ad hæc timidus est. Itaque apparet fortitudinem vestram, prudentem esse timiditatem, confidentiam autem metum cum scientia conjunctum alia per

γειν. Ὅλως δέ, εἰ περὶ ἀνδρείαν οἴεσθε βελτίους εἶ) τῶν
D θηρίων, τί ποτε ὑμῶν οἱ ποιηταὶ τοὺς χράτιστα τοῖς πο-
λεμίοις μαχομένους, λυκόφρονας καὶ θυμολέοντας, καὶ συὶ
ἐμέλους ἀλκὴν περσαγορεύουσιν; Ἀλλ' ὁ λέοντά τις αὐ-
τῶν ἀνθρωπόθυμον, ὁ σιῶ ἀνδρὶ ἐίκελον ἀλκιὼ περσα-
γορεύει. Ἀλλ' ὥσπερ, οἶμαι, τοὺς ταχεῖς, ποδωκέμους,
καὶ τοὺς καλοὺς, θεοειδεῖς, ὑπερβαλλόμενοι ταῖς εἰκόσιν,
ὀνομάζουσιν· οὕτω τῶν δεινῶν μάχεσθαι περὶ τὰ χρείτ-
τονα ποιοῦνται τὰς ἀφομοιώσεις. Αἴτιον δέ, ὅτι τὸ μὲν
ἀνδρείας οἷον βαφή τις ὁ θυμός ἐστι καὶ φόρωμα· τούτῳ
δὲ ἀκράτῳ τὰ θηρία χρῆται περὶ τοὺς ἀγῶνας, ὑμῖν
δὲ περσμιγνύμενος περὶ τὸν λογισμὸν, ὥσπερ οἶνος πρὸς
E ὕδωρ, ἐξίησι περὶ τὰ δεινὰ, καὶ ἀπολείπει τὸν καιρόν.
Ἔνιοι δὲ ὑμῶν οὐδὲ ὅλως φασὶ χρῆναι περιλαμβάνειν
ἐν ταῖς μάχαις τὸν θυμόν, ἀλλ' ἐκποδὼν θεμένους, νήφοντι
χρῆσθαι τῷ λογισμῷ, περὶ μὲν σωτηρίας ἀσφάλειαν ὀρ-

E. 1. παρὰ τὰ δεινὰ] Sic vera et legitima forma B. E. Harl. Vulgo, περὶ τὰ δεινά.

alia evitandi. Denique ſi fortitudine vos præire brutis putatis, cur poëtæ veſtri eos qui optime in hoſtem pugnant, *luporum*, *leonum*, aut *apri robore ſimiles* perhibent? cum viciſſim nemo leonem homini animo vel robore ſimilem dicat. Sed nimirum ſicut veloces aiunt ventorum celeritatem in pedibus habere, et formoſos deorum formæ æquales, re nimis exaggerata dicunt: ſic etiam pugnacium ſimilitudinem a præſtantiore ducunt. Cujus rei cauſſa eſt, quod fortitudinis tanquam acies et induratio eſt animi fervor, quo puro utuntur bruta in certaminibus: vobis cum ratione commixtus, veluti aqua dilutum vinum, cedit periculis, et occaſionem dimittit. Sunt quidam veſtrum qui omnino in pugna negent debere animum excandeſcere, ſed, hoc fervore excluſo, ſobria utendum ratione, recte dicentes, quod ad ſalutem tutandam attinet, peſſime quod

θῶς, τοὺς δὲ ἀλκὴν καὶ ἄμυναν ἀφαιρεῖσθαι λέγοντες. Πῶς γὰρ οὐκ ἄτοπον ἀπατᾶσθαι μὲν ὑμᾶς τὴν φύσιν ὅτι μὴ κέντρα προσέφυσε τοῖς σώμασι, μηδὲ ἀμυντήρια ὀδόντας, μηδὲ ἀγκύλας ὄνυχας, αὐτοὺς δὲ τῆς ψυχῆς τὸ σύμφυτον ἀφαιρεῖν ὅπλον καὶ κολούειν;

ε'. Ὀδυσσεύς. Παπαῖ, ὦ Γρύλλε, δεινός μοι δοκεῖς γεγονέναι σοφιστής, ὃς γε καὶ νῦν οὐκ ἐκ συλλογίας φθεγγόμενος, ἅτε νεανικῶς πρὸς τὰ ὑποθέσιν ὑπεκχείρησας· F ἀλλὰ τί δὴ περὶ τὴν σωφροσύνης ἐφεξῆς διεξῆλθες;

Γρυλλος. Ὅτι ᾤμην σε τῶν εἰρημένων πρότερον ὑπολήψεσθαι· σὺ δὲ σιωπᾷς ἀκοῦσαι τὸ περὶ τὴν σωφροσύνης, ἐπεὶ σωφρονεστάτης μὲν ἀνὴρ εἶ γυναικός, ἀπόδειξιν δὲ σωφροσύνης αὐτὸς οἴει δεδωκέναι, τῶν Κίρκης ἀφροδισίων περιφρονήσας. Καὶ τούτῳ μὲν οὐδενὸς τῶν θηρίων ἀφαιρεῖς πρὸς ἐγκράτειαν· οὐδὲ γὰρ ἐκεῖνα τοῖς κρείττοσιν ὑπομεῖ πλησιάζειν, ἀλλὰ καὶ τὰς ἡδονὰς καὶ τοὺς 989

F. 7. τούτῳ] Sic Venet. Xyl. Vulgo, τούτων: E. et Jannot. τοῦτο: Colleg. Nov. τοῦτο.

F. 8. διαφέρεις] Sic Venet. Xyl. verſ. Mez. Vulgo, διαφέρει.

ad ultionem et robur exſerendum. Qui enim non ſit abſurdum, quod, cum naturam incuſetis, quæ corporibus non adjecit ſtimulos, neque dentes ad ulciſcendum paratos, aut curvos ungues, ipſi arma animæ a natura data aufertis aut enervatis?

V. Ulysses. Papæ, Grylle, videre mihi egregius factus ſophiſta, qui etiam nunc ex ſuilla loquens cute tam ſtrenue de propoſito argumentaris. Sed cur non deinceps de temperantia diſſeruiſti?

Gryllus. Quia dicta exiſtimabam te prius reprehenſurum. Sed tu feſtinas ad auditionem de hac virtute, quia et pudiciſſimam habes uxorem, et ipſe videris documentum edidiſſe temperantiæ, Circes concubitu ſpreto. Atque profecto nihil hac in re antecellis animalibus brutis. Nam hæc quoque voluptates et amores captant a ſui generis

ἔρωτας πρὸς τὰ ὁμόφυλα ποιεῖται. Οὐ θαυμαστὸν μὴν οὖν ἐστιν, εἰ καθάπερ ὁ Μενδήσιος ἐν Αἰγύπτῳ τράγος λέγεται πολλαῖς καὶ καλαῖς συνειργνύμενος γυναιξίν, οὐκ ἂν εἰ μίγνυσθαι προθυμοῖς, ἀλλὰ πρὸς τὰς αἶγας ἐπιδόντα μᾶλλον, ὅπου σὺ χαίρων ἀφροδισίοις συνήθεσιν, ὃ θέλεις ἄνθρωπος ὢν θεᾷ συγκαθεύδειν. Τῇ δὲ Πηνελόπης σωφροσύνῃ μυρίαι κορῶναι κρώζουσαι γέλωτα δήσονται καὶ καταφρονήσουσιν, ὧν ἑκάστης ἂν ἀποθάνῃ ὁ ἄρρην, οὐκ ὀλίγον χρόνον, ἀλλὰ σύνεδρα χηρεύει γενεὰς ἀνθρώπων· ὥστε σοι τὴν καλὴν Πηνελόπην σύνδικος ἀπο-
B λείπεσθαι τῷ σωφρονεῖν ἧς βούλει κορώνης.

ϛ'. Ἀλλὰ ἐπεί σε μὴ λέληθα σοφιστὴς ὤν, φέρε χρήσωμαι τάξει τινὶ τῷ λόγῳ, τὸ μὲν σωφροσύνης ὅρον θέμενος, κτῆ γένος δὲ τὰς ἐπιθυμίας διελόμενος. Ἡ μὲν οὖν σωφροσύνη βραχύτης τις ἐστὶν ἐπιθυμιῶν καὶ

A. 2. θαυμαστὸν μὲν ἔν] μὲν forte delendum cum Harl. et Colleg. Nov.
A. 5. ἐπιδόνται] Malim ἐπιδοῦσθαι.
A. 9. ἑκάσης] Præstat ἑκάστη.
B. 1. τῷ σωφρονεῖν] Malim, τῷ σωφρονεῖν.

animalibus. Itaque admiratione dignum non est, si, quemadmodum Mendesius in Ægypto caper inclusus cum multis ac formosis mulieribus coïtu abhorret, et capras desiderat, ita tu venere consueta utens, homo cum sis, concumbere cum Dea noluisti. Ceterum Penelopes tuæ castitatem innumeræ cornices crocitantes ridiculam esse ostendent atque contemtui exponent, quarum uniuscujusque si moriatur mas, viduitatem non per exiguum tempus, sed per novem ætates hominum servant: ut, si libeat comparare, unaquævis cornix novies castitatem tuæ superet Penelopes.

VI. Sed quando observavisti me esse sophistam, agedum dispositione quadam utar orationis, expositaque temperantiæ definitione, concupiscentiarum genera persequar dividendo. Est ergo temperantia contractio quædam cupiditatum, et ordo, perimens

τάξις, ἀναμεῖξα μὲν τὰς ἐπεισάκτους καὶ περιττὰς, χαίρῳ δὲ καὶ μετρίοτητι κοσμοῦσα τὰς ἀναγκαίας. Ταῖς δὲ ὀρεκτικαῖς ἐφοραῖς ὡς μυρίαν ἄφορον, καὶ τὴν πόσιν ἅμα τῷ φυσικῷ καὶ τὸ ἀναγκαῖον ἔχουσαν· αἱ δὲ τῶν ἀφροδισίων, ἃς ἀρχὰς ἡ φύσις ἐνδίδωσιν, ἔστι δήπου καὶ μὴ λεῶμενον ἔχειν ἱκανῶς, ἀπαλλαγέντα· φυσικὴ μὲν οὖν, οὐκ ἀναγκαία δὲ ἐκλήθησαν. Τὸ δὲ τὴν μήτε ἀναγκαίων μήτε φυσικῶν, ἀλλ' ἔξωθεν ὑπὸ δόξης κενῆς δι' ἀπειροκαλίαν ὀπισεχυμένων γένος, ὑμῶν μὲν ὀλίγου δεῖν τὰς φυσικὰς ἀπέκρυψεν ὑπὸ πλήθους ἁπάσας, ἔχει δὲ καθάπερ ξένων ὄχλος ἔπιλυς εἰς δῆμον, καταβιαζόμενος τοὺς ἐγγενεῖς πολίτας. Τὰ δὲ θηρία παντάπασιν ἀβάτους καὶ ἀνεπιμίκτους ἔχοντα τοῖς ἐπεισάκτοις πάθεσι τὰς ψυχάς, καὶ τοῖς βίοις πόρρω τῆς κενῆς δόξης, ὥσπερ θαλάττης, ἀπῳκισμένα, τῷ γλαφυρῶς καὶ περιττῶς διά-

B. 8. καὶ τὴν πόσιν] Supplendum, καὶ τὴν μὲν περὶ τὴν βρῶσιν καὶ τὴν πόσιν—ut fere Mez. et Reisk.

ſupervacaneas et adſcititias, tempeſtive autem et mediocriter cum decori ratione obſequens neceſſariis. Jam in appetitionibus nonne cernis ineſſe infinitum differentiarum numerum? Cibus ac potus et a natura deſideratur, et a neceſſitate flagitatur. Res venerea, quanquam ſuum habet a natura principium, tamen ſunt qui ea nullo cum incommodo careant: itaque naturalis hæc, non etiam neceſſaria vocatur. Sed eæ appetitiones, quæ neque a natura neque a neceſſitate oriuntur, ob imperitiam autem recti foris ex inani quadam opinione intro ſuperfuſæ ſunt, parum abeſt quin veſtras naturales obruerint cupiditates ſua multitudine univerſas: itaque ſe gerunt, ut turba peregrinorum convena vi urgens cives atque indigenam populum. At enim omnes beſtiæ animabus præditæ iis quæ inacceſſæ ſint omnibus foris introductis affectionibus, et a vanis opinionibus tanquam a mari longe remotam vitam agant, elegantia et ſupervacaneo vitæ degendæ cultu vobis ſunt in-

γειν ἀπολείπειαι· τὸ δὲ σωφρονεῖν καὶ μᾶλλον εὐνομεῖσθαι
D ταῖς ἐπιθυμίαις, ἔτε πολλαῖς συνοικέσαις, οὔτε ἀλλοτρίαις, σφόδρα διαφυλάττεται. Ἐμὲ γοῦν ποτε καὶ αὐτὸν, οὐχ ἧττον ἢ σε νῦν, ἐξέπληττε μὲν χρυσὸς, ὡς κτημάτων ἄλλων ἁπάντων ἀμήχανον· ἤρει δὲ ἄργυρος καὶ ἐλέφας· ὁ δὲ πλεῖστα τούτων κεκτημένος, ἐδόκει μακάριός τις εἶναι καὶ θεοφιλὴς ἀνὴρ, εἴτε Φρὺξ εἴτε Κὰρ ἦν, ἢ Δόλωνος ἀγεννέστερος καὶ ἢ Πριάμε βαρυποτμότερος· ἐνταῦθα ἀνηρτημένος ἀεὶ ταῖς ἐπιθυμίαις, ἔτε χάριν ἔτε ἡδονὴν ἀπὸ τ ἄλλων πραγμάτων ἀφθόνων ὄντων καὶ ἱκανῶν ἐκαρπέμην τ ἐμαυτῦ βίον, ὡς τ μεγίστων ἐνδεὴς καὶ ἄμοιρος
E ἀγαθῶν ἀπολελειμμένος. Τοιγαροῦν ὡς σε μέμνημαι ἐν Κρήτῃ θεασάμενος ἀμπεχόνῃ κεκοσμημένον πανηγυρικῶς, ἔ τ φρόνησιν ἐζήλουν, ἔδε τ ἀρετήν· ἀλλὰ ἢ χιτῶνος εἰργασμένε περιττῶς τ λεπτότητα, καὶ τῆς χλαμύδος ἔσης

D. 10. τὸν ἐμαυτῦ βίον] Forte excidit μεμφόμενος, vel ſimile.
E. 1. ὡς σε] Legendum cum Mez. Τοιγαροῦν σε, ὡς μέμνημαι, ἐν Κρήτῃ θεασάμενος.
E. 4. τὴν λεπτότητα] Hoc E habet, et requirit conſtructio. Vulgatum εἰς λεπτότητα per ſe bonum, non hoc loco.

feriores: temperantiam præclare tuentur, appetitioneſque rectis legibus regunt, quæ iis adſunt neque multæ neque alienæ. Me quidem ipſum, non minus quam nunc te, aurum perculit, ut cui nulla res digne poſſet comparari, ad ſe trahebant me ebur et argentum: qui horum poſſideret plurimum, mihi felix et Diis charus videbatur homo, ſive Phryx eſſet, ſive Car, et vel Dolone ignavior, vel Priamo calamitoſior: huc ego ſemper meis accommodatis cupiditatibus nullam neque gratiam neque voluptatem aliis ex bonis vitæ percepi, cum quidem eſſent abunde, quod me maximorum indigum et exſortem bonorum eſſe arbitrarer. Itaque memoria recolo me, quo tempore te in Creta vidi amictum veſte ad ſolennem facta oſtentationem, non admiratum fuiſſe prudentiam aut virtutem tuam, ſed amiculi textum tenuitatis eximiæ, et coruſcationem in læna coloris

ἀλυργῆ τ' ὑλότητα, καὶ τὸ κάλλος ἀγαπῶν καὶ τεθηπώς, ἔχε δέ τι καὶ ἡ πόρπη χρυσοῦς ἔσα παίγνιον, οἶμαι, τορείας δικριβωμένον, καὶ εἰπόμην γεγοητευμένος, ὥσπερ αἱ γυναῖκες. Ἀλλὰ νῦν ἀπηλλαγμένος ἐκείνων τῶν κενῶν δοξῶν καὶ κεκαθαρμένος, χρυσὸν μὲν καὶ ἄργυρον ὥσπερ τοὺς ἄλλους λίθους θεωρῶν ὑπερβαίνω, ταῖς δὲ σαῖς χλα- F
νίσι καὶ τάπησι οὐδὲν ἂν μὰ Δία ἥδιον ἢ βαθεῖ καὶ μαλθακῷ ὕπνῳ μεσὸς ὢν ἐγκαθαλιθεῖν ἀναπαυόμενος. Τὰ δὲ τοιαῦτα τῆ ἐπεισάκτων ἐπιθυμιῶν ἐδεμία ταῖς B
ἡμετέραις ἐνοικίζεται ψυχαῖς· ἀλλὰ τὰ μὲν πλεῖστα ταῖς ἀναγκαίαις ὁ βίος ἡμῶν ἐπιθυμίαις καὶ ἡδοναῖς δέδοικεται, ταῖς δὲ οὐκ ἀναγκαίαις ἀλλὰ φυσικῆς μόνον, οὔτε ἀτάκτως οὔτε ἁπλήστως ὁμιλοῦμεν.

ζ'. Καὶ ταύτας γε πρῶτον διέλθωμεν. Ἡ μὲν οὖν 990
περὶ τὰ εὐώδη καὶ κινούμενα ταῖς ἀποφοραῖς τῆ ὄσφρησιν οἰκείως ἡδονὴ, περὶ ᾗ τὸ ὄφελος καὶ πρῶτα καὶ ἁπλοῦν

F. 4. Τὰ δὲ τοιαῦτα] Legam cum Mez. Τῶν δὲ τοιούτων—.
A. 2. ὄσφρησιν—πρὸς] Ita E. Venet. Vulgo, ὄσφρησιν, οἰκεῖος ἡδονὴ πρὸς—.

purpurei, attonitumque fuiſſe ob pulchritudinem veſtitus: ſed et fibula aurea habebat, ſi recte memini, aliquid operis elegantis cælo parati ſubtiliſſime: denique mulieris in modum præſtigiis captus te ſectabar. Nunc inanibus iſtis opinionibus evacuatis, aurum et argentum ſicut quoſvis lapides contemno et ſuper ea incedo, tuis autem lænis et tapetibus non per Jovem ſuavius indormiam, quam plenus cibi alto mollique cœno. Atque hujuſmodi quidem foris adſcitarum cupiditatum nulla in animo habitat noſtro: ſed major pars vitæ noſtræ neceſſariis appetitionibus atque concupiſcentiis temperatur: et voluptatibus non neceſſariis, ſed naturalibus duntaxat, neque incompoſite neque profuſe indulgemus.

VII. Atque has quidem primo loco perpendamus. Voluptas ea, quam ex fragrantibus, et odore ſuo exhalante olfactum adficientibus perci-

ἔχειν, ἅμα χρείαν τινὰ συμβάλλεται τῇ διαγνώσει τῆς τροφῆς. Ἡ μὲν γὰρ γλῶττα τὸ γλυκέος καὶ ἁλμυροῦ καὶ αὐστηροῦ γνώμων ὄντι τε καὶ λέγεται, ὅταν τῷ γνωστικῷ προσμιγέντες οἱ χυμοὶ σύγχυσίν τινα λάβωσιν. Ἡ δὲ ὄσφρησις ἡμῶν περὶ τοὺς χυμῶν, γνώμων ὢσα τὸ δυνάμεως ἐκάστου, πολὺ τοῦ βασιλικῶν προγευσῶν σκεπτικώτερον διαισθανομένη, τὸ μὲν οἰκεῖον εἴσω πέμπει, τὸ δὲ ἀλλότριον ἀπελαύνει καὶ οὐκ ἐᾷ φθεῖραι, οὐδὲ λυπῆσαι τὴν
B γεῦσιν, ἀλλὰ διαβάλλει καὶ κατηγορεῖ τὴν φαυλότητα πρὶν ἢ βλαβῆναι· τἆλλα δὲ οὐκ ἐνοχλεῖ, καθάπερ ὑμῖν τὰ θυμιάματα καὶ κιννάμωμα καὶ νάρδος καὶ φύλλα καὶ καλάμους Ἀραβικούς, μετὰ δεινῆς τινος καὶ δυσποιοῦ φαρμακίδος τέχνης, ἣν μυρεψικὴν ὄνομα, συνάγειν εἰς ταυτὸ καὶ συμφοιτᾶν ἀναγκάζουσα, χρημάτων πολλῶν ἡδυπά-

A. 6. γνωσικῷ] Mez. γευσικῷ.
A. 9. σκεπλικώτερον] Sic B. Vulgo, σκεπλότερον.
B. 5. ὄνομα] Hoc certe revocare debui, et ſententia jubente, et auctoritate veterum librorum Ald. Baſ. Xyl. B. E. Harl Colleg. Nov. Mez. Vulgo, ἀνόμοια quod Steph. exhibuit ex Pol. Leonic Schott. Anon. Locus ceterum etiam corruptus, ita refingendus eſſe videtur—καθάπερ ὑμῖν—τέχνης, ἣν μυρεψικὴν ὄνομα, συνάπτειν εἰς ταυτὸ καὶ συμφοιτᾶν ἀναγκάζουσι, χρημάτων πολλῶν—ὠνημένοις. Reddidimus in Latinis.

pimus, præterquam quod ſimplicem ſui præbet, eamque gratis, uſuram, ſimul etiam diſcernendo alimento conducit. Nam lingua et eſt et dicitur norma ſaporum, ut dulcis, acris, auſteri, reliquorum, quando ii confuſi offeruntur ſenſui. Olfactus autem noſter ante ſaporem deprehendens vim uniuſcujuſque alimenti, longeque accuratius quam regii ſolent præguſtatores ſenſu eam percipiens, id quod naturæ conveniens eſt admittit, alienum amolitur, neque guſtare id ſinit aut guſtatum offendere: ſed vitium rei olfactæ defert atque accuſat, antequam injuriam ea attulerit. De cetero autem moleſtus nobis non eſt odoratus ſicut vobis, cogentibus ſuffitus, cinnamoma, nardos, malobathra, calamos Arabicos, cum ſubtili quadam medicatrice arte, cui ſeplaſiariæ nomen eſt, commiſceri et coire,

θειαν ἄνανδρον καὶ κορασιώδη καὶ πρὸς ὀδὲν ὠδαμῶς χρήσιμον ὠνεμένες. Ἀλλὰ καίτοι ὅσα τοιαύτη διέφθαρκεν οὐ μόνον πάσας γυναῖκας, ἀλλὰ καὶ τῶν ἀνδρῶν τοὺς πλείστους, ὡς μηδὲ ταῖς αὑτῶν ἐθέλειν συγγίνεσθαι γυναιξὶν, εἰ μὴ μύρων ὑμῖν ὀδωδυῖαι καὶ διαπασμάτων εἰς ταυτὸ φοιτῷεν. Ἀλλὰ κάπρους τε σύες, καὶ τρά- C γους αἶγες, καὶ τἆλλα θήλεα τοὺς σωνόμους αὑτῶν ταῖς ἰδίαις ὀσμαῖς ἐπάγεται, δεῦρο τε καθαρᾶς καὶ λειμώνων ὀδώδοτα καὶ χλόης, συμφέρεται πρὸς τοὺς γάμους ὑπὸ κοινῆς φιλοφροσύνης, οὐκ ἀρυπτόμεναι μὴ αἱ θήλειαι, καὶ προϊσχόμεναι τὰς ὀπὸ ἐπιθυμίας ἀπάτας καὶ ψευδείας καὶ ἀρνήσεις, οἱ δὲ ἄρρενες ὑπὸ οἴστρου καὶ μαργότητος ὠνούμενοι μισθοῦ καὶ πόνου καὶ λατρείας τὸ τῆς γενέσεως ἔργον, ἄδολον δὲ σὺν χαρᾷ καὶ ἄμισθον ἀφροδίτῃ μετιόντες, ἢ καθ' ὥραν ἔτους, ὥσπερ φυτῶν βλάστην, ἐγείρουσα τῶν ζώων τὴν ἐπιθυμίαν εὐθὺς ἔσβεσεν, ὅτε τοῦ θήλεος προσιεμένου μὴ τὴν κύησιν, ὅτε πειρῶντος ἔτι D

magna pecunia parum virilem, ac potius puellas decentem, nullaque omnino utilitate comitatam delectationem redimentibus. Et vero is odoratus, quanquam hoc modo affectus, corrupit tamen non mulieres tantum omnes, sed et pleroſque viros, ut ne cum ſuis quidem coire velint uxoribus, niſi unguenta eæ et odoratos pulveres redoleant. Atqui porcæ ſues, et capros capræ, aliæque fœminæ ſui generis mares proprio odore alliciunt, purumque rorem, prata, herbaſque ubi redolent, communi amore ad miſcendum corpora cientur. Non hic, ut inter homines, fœminæ ſimulatione recuſationis ludunt, aut libidini fraudes, præſtigias, denegationeſque prætexunt: neque mares ſtimulo et luxuria agitati, mercede, labore atque obſequiis coitum redimunt: ſed doli expertem ac ſine mercede tempeſtivam ſectamur venerem, quæ ſtato anni tempore cupiditatem animalium veluti germen aliquod excitans, illico reſtinguit, neque fœmella marem a conceptu admittente,

τῶ ἄρρενος. Οὕτω μικρὰν ἔχει καὶ ἀσθενῆ τιμὴν ἡδονὴ παρ' ἡμῖν, τὸ δὲ ὅλον ἡ φύσις. Ὅθεν οὔτε ἄρρενος θῆς ἄρρεν, ὅτε θήλεος θρὸς θῆλυ μίξιν αἱ τῶν θηρίων ὀπιθυμίαι, μέχρι γε νῦν συνόχασιν. Ὑμῶν δὲ πολλὰ τοιαῦτα τῶν σεμνῶν καὶ ἀγαθῶν· εἰῶ γὰρ τοὺς ὀδενὸς ἀξίους· ὁ δὲ Ἀγαμέμνων τὴν Βοιωτίαν ἐπῆλθε κυνηγετῶν τὸν Ἄργυννον ὑποφεύγοντα, καὶ καταψευδόμενος τ θαλάσσης καὶ τ πνευμάτων, εἶτα καλὸν καλῶς ἑαυτὸν βαπτίζων εἰς τ Κωπαΐδα λίμνην, ὡς αὐτόθι καταυσβέσων τ ἔρωτα, καὶ τῆς ὀπιθυμίας ἀπαλλαξόμενος· Ε ὁ δὲ Ἡρακλῆς ὁμοίως ἑταῖρον ἀγένειον ὀπιδιώκων, ἀπελείφθη τῶν ἀριστέων, καὶ προὔδωκε τὸν φόλον· ὁ δὲ τῇ θόλῳ τῶ Πτῴου Ἀπόλλωνος καθών τις ὑμῶν ἐνέγραψεν, Ἀχιλλεὺς Καλός, ἤδη τῶ Ἀχιλλέως υἱὸν ἔχοντος· καὶ τὰ γράμματα συνθάνομαι βλέπειν. Ἀλεκτρυὼν δὲ

D. 4. αἱ—ἐπιθυμίαι] Prius eſt a Mez. poſterius ex Harl. Vulgo, εἶναι—ἐπιθυμία.

D. 8. Ἄργυννον] Ita recte ad hiſtoriæ auctoritatem edidit Steph. ex Pol. Leonic. Jannot. Schott. Anon. Nam priores editores Ald. Baſ. Xyl. et libri noſtri ſcripti B. E. Venet. Harl. Colleg. Nov. habent Ἀργαῖον.

neque aggrediente mare. Adeo exilem et imbecillum honorem apud nos voluptas obtinet, omnia naturæ deferuntur. Itaque in hunc uſque diem inter nos neque mas marem, neque fœminam fœmina amavit. Qualia multa memorabiles, et præclari viri apud vos commiſerunt: ut viles miſſos f ciam. Agamemnon quidem Bœotiam perluſtravit Argynnum venans ſubterfugientem, falſiſque mare et ventos onerans criminibus, tandem pulchre pulchrum ſeſe in lacum Copaïdem demerſit, ut ibi amorem exſtingueret, ac ſe cupiditate liberaret. Itidem Hercules imberbem ſectans amaſium, deſeruit fortiſſimos ſocios, claſſemque et inſtitutum prodidit. Et in tholo Apollinis Ptoi quidam veſtrum clam ſcripſit, *Achilles Pulcher*; cum jam Achillēs filium haberet: audioque durare adhuc eam ſcripturam.

ἀλεκτρυόνος ἐπιβαίνων, θηλείας μὴ παρούσης, καταπίμπρασθαι ζωὸς, μάντεώς τινος ἢ τερατοσκόπου μέγα καὶ δεινὸν ἀποφαίνοντος εἶναι τὸ γινόμενον. Οὕτως καὶ παρ' αὐτῶν ὁμολογοῦσι τῶν ἀνθρώπων ὅτι μᾶλλον τοῖς θηρίοις σωφρονεῖν πρέπει, καὶ μὴ παραβιάζεσθαι ταῖς ἡδοναῖς τὴν φύσιν. Τὰ δὲ ἐν ὑμῖν ἀκόλαστα καὶ τὸν F
νόμον ἔχοντα σύμμαχον ἡ φύσις ἐντὸς ὅρων καθείργνυσιν, ἀλλ' ὥσπερ ὑπὸ ῥεύματος ἐκφερόμενα πολλαχῇ ταῖς ἐπιθυμίαις δεινὴν ὕβριν καὶ ταραχὴν καὶ σύγχυσιν ἐν τοῖς ἀφροδισίοις ἀπεργάζεται τῆς φύσεως. Καὶ γὰρ ἀγῶν ἐπειράθησαν ἄνδρες καὶ υἱῶν καὶ ἵππων μιγνύμενοι, καὶ γυναῖκες ἄρρεσι θηρίοις ἐπεμάνησαν· ἐκ γὰρ τῶν τοιού- 991
των γάμων ὑμῖν Μινώταυροι καὶ Αἰγίπανες, ὡς ἐγῷμαι, καὶ Σφίγγες ἀναβλαστάνουσι, καὶ Κένταυροι. Καίτοι ἤδη λιμὸν ποτε, ἀνθρώπου καὶ κύων ἔφαγεν ὑπ' ἀνάγκης, καὶ ὄρνις ἐπεγεύσατο· πρὸς δὲ συουσίαν οὐδέ ποτε θηρίον ἐπεχείρησεν ἀνθρώπῳ ζεύξασθαι. Θηρία

F. 3. ἐκφερόμενα] Sic B. Mez. Vulgo, ἐκφερόμενον.

At gallus ſi gallum conſcendat abſente gallina, vivus comburitur aruſpice aliquo pronunciante grave atroxque id eſſe oſtentum. Ita ipſi homines hoc confeſſi ſunt, caſtitate a brutis ſe ſuperari, eaque naturæ vim non facere voluptatum percipiendarum cauſſa. Veſtras libidines natura, quanquam legis auxilio fulta, tamen intra ſuos non poteſt coërcere fines: quin eæ inſtar fluvii exundantes atrocem fœditatem, tumultum, confuſionemque naturæ gignunt in re venerea. Nam et capras, porcas, equas inive-runt viri, et fœminæ inſano maſcularum beſtiarum amore exarſerunt. Ex hujuſmodi enim coïtibus vobis ſunt Minotauri, Ægipanes ſeu Sylvani, atque, ut mea fert ſententia, etiam Sphinges, et Centauri nati. Enimvero fame coactus canis aut avis aliquando cadavere humano veſcitur: ad coïtum nullus unquam eſt homo a beſtia ſolli-

δὲ ἄνθρωποι καὶ πρὸς ταῦτα καὶ πρὸς ἄλλα πολλὰ καθ' ἡδονὰς βιάζονται καὶ παρανομοῦσιν.

ιη'. Οὕτω δὲ φαῦλοι καὶ ἀκρατεῖς περὶ τὰς ἐπιθυμίας ὄντες, ἔτι μᾶλλον ἐν ταῖς ἀναγκαίαις ἐλέγχονται πολὺ τῷ σωφρονεῖν ἀπολειπόμενοι τῶν θηρίων. Αὗται δὲ εἰσιν αἱ περὶ βρῶσιν καὶ πόσιν· ὧν ἡμεῖς μὲν τὸ
B ἡδὺ μετὰ χρείας τινὸς ἀεὶ λαμβάνομεν· ὑμεῖς δὲ τὴν ἡδονὴν μᾶλλον ἢ τὸ κατὰ φύσιν τῆς τροφῆς διώκοντες, ὑπὸ πολλῶν καὶ μακρῶν κολάζεσθε νοσημάτων, ἅτε ἐκ πάσης πηγῆς ἀπαντλήματα τῆς σπλησμονῆς τοῖς σώμασιν, παντοδαπῶν πνευμάτων καὶ δυσκαθάρτων ὑμᾶς ἐμπίπλησι. Πρῶτον μὲν γὰρ ἑκάστῳ γένει ζώῳ μία τροφὴ σύμφυλός ἐστι, τοῖς μὲν πόα, τοῖς δὲ ῥίζα τις ἢ καρπός· ὅσα δὲ σαρκοφαγεῖ, πρὸς οὐδὲν ἄλλο πέπεται βορᾶς εἶδος, οὐδὲ ἀφαιρεῖται τὰ ἀθενεστέρων τὴν τροφήν· ἀλλὰ ἐᾷ νέμεσθαι καὶ λέων ἔλαφον, καὶ λύκος πρόβατον, ἢ πέφυκεν. Ὁ δὲ

B. 4. ἀπαντλήμενα] Immo, ἐπαντλήμενα.

citatus. Beſtias vero cum ad hanc, tum ad alias voluptates vos vi trahitis ac contra jus uſurpatis.

VIII. Porro homines ita vitioſi et incontinentes cum ſint in dicto cupiditatis genere; tamen evinci poteſt, multo etiam brutis intemperantiores eos eſſe, quod attinet ad appetitus neceſſarios, id eſt potum et cibum. Hic nos voluptatem ſemper cum aliqua utilitate captamus. Vos, qui voluptatem potius, quam naturæ conveniens alimentum perſequimini, multis ac diuturnis multamini morbis, qui tanquam uno aliquo e fonte hauſti abundantia, corpus omnis generis flatibus expurgatu difficilibus replent. Primum enim unicuilibet animalis generi ſuum eſt quoddam cognatum naturæ alimentum: aliis herba, aliis radix, aut fructus: et quæ carne veſcuntur, nullum alium fructum ea appetunt, neque infirmioribus alimentum eripiunt: ſed et cervum paſci ſinit leo, et lupus ovem, quan-

ἄνθρωπος ὑπὲ πάντα ταῖς ἡδοναῖς ὑπὸ λαιμαργίας C
ἐξαγόμενος, καὶ πειρώμενος πάντων καὶ ἀπογευόμενος, ὡς
οὐδέπω τὸ πρόσφορον καὶ οἰκεῖον ἐγνωκώς, μόνος γέγονε
τῶν ὄντων πάμφαγον. Καὶ σαρξὶ χρῆται πρῶτον, ὑπ'
οὐδεμιᾶς ἀπορίας οὐδὲ ἀμηχανίας, ᾗ πάρεστιν ἀεὶ καθ'
ὥραν ἄλλα ἐπ' ἄλλοις ἀπὸ φυτῶν καὶ σπερμάτων πυ-
γοῦντι καὶ λαμβάνοντι καὶ δρεπομένῳ, μὴ κάμνειν ἀφ'
πλήθους· ἀλλ' ὑπὸ τρυφῆς καὶ κόρου τῶν ἀναγκαίων, βρώ-
σεις ἀνεπιτηδείους καὶ οὐ καθαρὰς σφαγῆς ζώων μετερ-
χόμενος, πολὺ τῶν ἀγριωτάτων θηρίων ὠμότερον. Αἷμα
μὲν γὰρ καὶ φόνος καὶ σάρκες ἰκτίνῳ καὶ λύκῳ καὶ δράκοντι
σιτίον οἰκεῖον, ἀνθρώπῳ δὲ ὄψον ἐστίν. Ἔπειτα παντὶ D
γένει χρώμενος, οὐχ, ὡς τὰ θηρία, τῶν πλείστων ἀπέχε-
ται, ὀλίγοις δὲ πολεμεῖ, ἀφ' ὧν ἡ τροφῆς ἀνάγκη· ἀλλ'
ὅτε τι πλοῦν, ὅτε νηκτόν, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ὅτε χερσαῖον

C. 4. πάμφαγον] Sic noſtri B. E. Harl. Venet. Ald. Baſ. Xyl. Vulgo, παμφάγων.

C. 10. ὠμότερον] Forte, ὠμότερος ἀναπέφανται cum Reiſk. aut hoc enim aut ſimile verbum requiritur : ὠμότερος habet etiam Harl.

tum natura ſtatuit. Homo autem gulæ ſtudio ad omnia ſe ferens, omnia tentans, omnia guſtans, ut ſui et naturæ ipſius convenientis ignarus etiamnum nutrimenti, ſolus inter omnia animalia omnibus veſcitur. Primum utitur carnibus, nulla cogente inopia, nulla penuria; cum liceat ei quovis tempore alios e ſeminibus et plantis decerpere cibos, multitudine nunquam defectura: ſed luxuria, et ſatietate neceſſariorum, alienas et pollutas cædibus animalium eſcas ſectatur, immanitate etiam ſæviſſimas vincens feras. Sanguis enim et cædes et carnes milvo, lupo, draconi conveniens ſunt cibus, homini autem obſonium. Deinde cum omnibus utatur generibus, non ſicut beſtiæ a pleriſque formis abſtinet homo, paucis ob neceſſitatem nutrimenti infeſtus eſt: ſed neque avis ulla, neque in aquis degens, aut in terra

ἐκπέφυγε τὰς ἡμέρας δὴ λεγομένας ὑμῶν καὶ φιλοξένους τραπέζας.

Θ'. Εἶεν. Ἀλλ' ὄψοις χρῆσθε τούτοις ἐφηδύνοντες τὴν τροφήν· τί οὖν ἐπ' αὐτοῖς ταῦτα φῶντας; Ἀλλ' ἡ τῶν θηρίων φύσις τὴν μὲ ἀχρήστων καὶ ματαίων τεχνῶν ἀδεμιᾶς χώραν δίδωσι· τὰς δὲ ἀναγκαίας, οὐκ ἐπεισάκτους παρ' ἑτέρων, οὐδὲ μαθοῦ διδακτάς, οὐδὲ κολ-
E λῶσα μελέτῃ καὶ συμπηγνύουσα γλίσχρως τὴν θεωρημάτων ἕκαστον ὡς ἕκαστον, ἀλλ' αὐτόθεν ἐξ αὐτῆς οἷον ἰθαγενεῖς καὶ συμφύτους ἀναδίδωσι. Τοὺς μὲν γὰρ Αἰγυπτίους πάντας ἰατροὺς ἀκούομεν εἶναι· τῶν δὲ ζώων ἕκαστον οὐ μόνον τρὸς ἴασιν αὐτοτεχνόν ἐστιν, ἀλλὰ καὶ ὡς πατρικὸν καὶ ὡς ἀλκικόν, θηρᾶν τε καὶ φυλακικόν, καὶ μουσικῆς ὅσον ἑκάστῳ ὡς οἰκεῖον τὴν φύσιν. Παρὰ τίνος γὰρ ἡμεῖς ἐμά-

D. 8. ταῦτα φᾶντας] Deſunt in B. E. eorumque loco ſpatium lacunæ adeſt. Monſtrum ſcripturæ, forte purgandum ut legamus, ταῦτα φανᾶτε: quod in Latinis expreſſimus. Forte etiam poſt φανᾶτε excidit, Ἀλλὰ τέχνης τοῦτο ἔργον εἶναι φατέ.

E. 1. γλίσχρως] Sic B. Harl. Vulgo, γλίσχρῳ. Paulo ante, malim, μελέτῃ.

vivens animal ullum effugit veſtras illas, quæ benignæ hoſpitaleſque dicuntur, menſas.

IX. Eſto his vos obſoniis dulciores reddere cibos. Quid ergo in hæc ipſa cædis cupiditate ſævitis? Sed animalium brutorum nullam inutilem aut inanem admittit artem prudentia: neceſſarias non ab aliis importatas, aut mercede data cognitas, vel cura glutinante ſingula, parceque oblatis contemplationibus compingente nanciſcitur, ſed a natura habet germanas et cognatas, atque profert. Ægyptios univerſos aiunt eſſe medicos. At vero quodvis brutum animal non tantum ex ſeſe arte ad ſanandum eſt præditum, ſed etiam alimentum quærendi, robur parandi, adverſa declinandi, convenientia quærendi, atque etiam ad muſicen, pro modo cuique animalium a natura præſcripto. Nam a quo didicimus porci, quando ægrotamus, ad fluvi-

θομὸν νοσοῦντες ὅπως τὰς ποταμὰς χάριν τῶν καρκίνων βαδίζειν; τίς δὲ τὰς χελώνας ἐδίδαξε, τῆς ἔχεως φαγόσας, τὴν ὀρίγανον ἐπεσθίειν; τίς δὲ τὰς Κρητικὰς αἶγας, ὅταν πρεπέσωσι τοῖς τοξεύμασι, τὸ δίκταμνον διώκειν, ᾧ βρωθέντος ἐκβάλλουσι τὰς ἀκίδας; Ἂν γὰρ F
εἴπῃς, ὅπερ ἀληθές ἐστι, τούτων διδάσκαλον εἶναι τὴν φύσιν, εἰς τὴν κυριωτάτην καὶ σοφωτάτην ἀρχὴν ἀναφέρεις τὴν τῶν θηρίων φρόνησιν· ἣν εἰ μὴ λόγον οἴεσθε δεῖν μηδὲ φρόνησιν καλεῖν, ὥρα σκοπεῖν ὄνομα κάλλιον αὐτῇ καὶ τιμιώτατον, ὥσπερ ἀμέλει καὶ δι' ἔργων ἀμείνονα καὶ θαυμασιωτέραν παρέχεται τὴν δύναμιν· οὐκ ἀμαθὴς οὐδὲ 992
ἀπαίδευτος, αὐτομαθὴς δέ τις μᾶλλον οὖσα καὶ ἀπερδεὴς, οὐ δι' ἀσθένειαν, ἀλλὰ ῥώμῃ καὶ τελειότητι τῇ κατὰ φύσιν ἀρετῆς, χαίρειν ἐῶσα τὸν παρ' ἑτέρων θαὶ μαθήσεως τὸ φρονεῖν συνεργανισμόν. Ὅσα γοῦν ἄνθρωποι

F. 2. ὅπερ] Hoc ex Harl. dedimus. Vulgo, nulla distinctione, ἂν γὰρ εἴπῃς ὅτι ἀληθές ἐστι τούτων—.
F. 6. τιμιώτατον] Legendum, τιμιώτερον cum Mez. et Reisk.

um descendere cancrorum capiendorum gratia? Quis docuit testudines devoratis viperis origanum postea edere? Quis capris Cretensibus præcepit, ut sagittis ictæ dictamnum quærant, quo comesto cuspides excidunt? Si enim dicas, ut verum est, harum rerum magistram esse naturam, brutorum intelligentiam refers ad principium præcipuum atque sapientissimum. Tum si istam intelligentiam non dignamini rationis aut intelligentiæ nomine, tempus est ut circumspiciatis de nomine alio honestiore et augustiore: sicut nimirum re ipsa ostendit majorem admirabilioremque facultatem sibi esse, non rudis aut indocta, sed a seipsa docta et nihil extra se desiderans, non ob imbecillitatem, sed naturalis virtutis perfectionem ac vigorem, jussa valere ea disciplina, qua veluti collecta stipe aliunde discitur. Quæ enim animalia homines ludentes aut luxuri-

τευφῶντες ἢ παίζοντες εἰς τὸ μανθάνειν καὶ μελετᾶν ἄγουσιν, τούτων ἡ διάνοια καὶ παρὰ φύσιν τοῦ σώματος καὶ περιουσία συνέσεως ἀναλαμβάνει τὰς μαθήσεις. Ἐῶ γὰρ ἰχνεύειν σκύλακας, καὶ βαδίζειν ἐν ῥυθμῷ πώλους μελετῶντας, ἀλλὰ κόρακας διαλέγεσθαι, καὶ κύνας ἄλλεσθαι διὰ τροχῶν περιφερομένων· ἵπποι δὲ καὶ βόες
B ἐν θεάτροις κατακλίσεις καὶ χορείας καὶ φάσεις παραβόλους, καὶ κινήσεις οὐδὲ ἀνθρώποις πάνυ ῥᾳδίας ἀκριβοῦσιν, ἐκδιδασκόμενοι καὶ μνημονεύοντες, εὐμαθείας ἐπίδειξιν ὡς ἄλλο οὐδὲν οὐδαμῶς χρήσιμον ἔχουσιν. Εἰ δὲ ἀπιστεῖς ὅτι τέχνας μανθάνομεν, ἄκουσον ὅτι καὶ διδάσκομεν. Αἵ τε γὰρ πέρδικες ἐν τῷ προφεύγειν τοὺς νεοττοὺς ἐθίζουσιν ἀποκρύπτεσθαι καὶ προΐσχεσθαι βῶλον ἀντ' ἑαυτῆς τοῖς ποσὶν ὑπτίους ἀναπεσόντας· καὶ τοὺς πελαργιδεῦσιν ὁρᾷς ἐπὶ τῶν τεγῶν ὡς οἱ τέλειοι παρόντες ἀναπειρωμένοις ὑφηγοῦνται τὴν πτῆσιν· αἱ δὲ ἀηδόνες τοὺς νεοσσοὺς παιδι-

B. 4. ὡς ἄλλο—ἔχουσιν] Legendum, εἰς ἄλλο—ἔχουσαν.

antes ad discendum quid ac meditandum educant, horum intelligentia etiam contra corporis naturam adsequitur illius artificii facultatem, freta vi percipiendi innata atque copiosissima. Non dicam de catulis feras indagantibus, aut pullis equorum ad certum numerum gradi discentibus: sed et corvi loqui, et canes per obversos saltare orbes discunt: et equi ac boves in theatris mirabiles motus, sessiones, institiones, choreas, ne hominibus quidem factu omnino faciles, accurate exhibent: itaque meminerunt quam didicerunt ostentationem docilitatis ad nil aliud utilem. Quod si negas disci a nobis artes, etiam doceri eas a nobis audi. Perdices suos pullos docent inter fugiendum occultare sese, et glebam pedibus pro se obtendere, postquam supini corruerunt: et vides ut ciconiæ suos pullos volare doceant, primum id tentantes. Luscinæ quoque suos pullos

διάσκουσιν ᾄδειν, οἱ δὲ ληφθέντες ἔτι νήπιοι καὶ τραφέντες ἐν χερσὶν ἀνθρώπων χεῖρον ᾄδουσιν, ὥσπερ πρὸ ὥρας C ἀπὸ διδασκάλου γεγονότες. Καταδὺς δὲ εἰς τοῦτο τὸ σῶμα, θαυμάζω τοὺς λόγους ἐκείνους οἷς ἀνεπειθόμην ὑπὸ τῶν σοφιστῶν, ἄλογα καὶ ἀνόητα πάντα πλὴν ἀνθρώπου νομίζειν.

Ι'. Ὀδυσσεύς. Νῦν μὲν οὖν, Γρύλλε, μεταβέβλησαι σύ, καὶ τὸ πρόβατον λογικὸν ἀποφαίνεις καὶ τὸν ὄνον;

Γρύλλος. Αὐτοῖς μὲν οὖν τούτοις, ὦ βέλτιστε Ὀδυσσεῦ, μάλιστα δεῖ τεκμήρασθαι τὴν τῶν ἀλόγων φύσιν ὡς λόγου καὶ συνέσεως οὐκ ἔστιν ἄμοιρος. Ὥσπερ οὖν ἔστι γένος ἕτερον ἑτέρου μᾶλλον οὐδὲ ἧττον ἄψυχον, ἀλλ' ὁμοίως ἔχει πάντα πρὸς ἀναισθησίαν· οὐδενὶ γὰρ αὐτῶν ψυχῆς D μέτεστιν· ὅπως οὐκ ἂν ἐδόκει ζῷον ἕτερον ἑτέρῳ τῷ φρονεῖν ἀργότερον εἶναι καὶ δυσμαθέστερον, εἰ μὴ πάντα λόγου

C. 2. γεγονότες. Καταδὺς] Inter has duas voces quædam excidisse videntur; ut monuit etiam Mez.

C. 10. Ὥσπερ] Forte, Ὡς γάρ.

cantare docent: et capti ante tempus, enutritique inter hominum manus, deterius canunt, quia præpropere a magistro sunt remoti. Ego jam, ex quo in hoc corpus sum illapsus, miror rationes istas, quibus mihi a sophistis persuaderi passus sum omnia animalia, homine demto, esse bruta et rationis expertia.

X. Ulysses. Nunc ergo tu, Grylle, a mutatione tua etiam ovi atque asino rationem tribuis?

Gryllus. Mi Ulysses, ex his ipsis colligere par est, bestiarum naturam non esse mentis atque intelligentiæ expertem. Sicut enim non est stirps alia stirpe magis exsors sentientis animæ, sed eodem omnes modo destituuntur sentiendi facultate, quia nihil eorum, quorum stirpes terra continentur, anima est præditum: ita animalium quoque nullum altero ignavius aut ad discendum ineptius diceretur, nisi universa rationem atque

καὶ συνέσεως, ἀλλὰ δὲ μᾶλλον καὶ ἧττον ἄλλων πως μετεῖχεν. Ἐννόησον δὲ ὅτι τὰς ἐνίων ἀβελτηρίας καὶ βλακείας ἐλέγχουσιν ἑτέρων πανουργίαι καὶ δριμύτητες, ὅταν ἀλώπεκι καὶ λύκῳ καὶ μελίττῃ προσβάλῃς ὄνον καὶ πρόβατον· ὥσπερ εἰ σαυτῷ τὸν Πολύφημον, ἢ τῷ πάππῳ σου τῷ Αὐτολύκῳ τὸν Κορίνθιον ἐκεῖνον Ὅμηρον· οὐ γὰρ οἶμαι θηρίου πρὸς θηρίον διάστασιν εἶναι τοσαύτην ὅσον ἄνθρωπος ἀνθρώπου τῷ φρονεῖν καὶ λογίζεσθαι καὶ μνημονεύειν ἀφέστηκεν.

E ΟΔΥΣΣΕΥΣ. Ἀλλὰ ὅρα, Γρύλλε, μὴ δεινὸν ᾖ καὶ βίαιον ἀπολιπεῖν λόγον οἷς οὐκ ἐγγίνεται θεῶν νόησις.

ΓΡΥΛΛΟΣ. Εἶτά σε μὴ φῶμεν, ὦ Ὀδυσσεῦ, σοφὸν ὄντως ὄντα καὶ πολύτροπον, οὐκ ἐκ Σισύφου γεγονέναι;

D. 9. Ὅμηρον] Delet hoc, et Κορίνθιον de Glauco accipit Mez. Similiter Xyl. de eodem accipiens, corrigi vult Ὁμήρου vel Ὁμηρικόν· itaque vertit. Quæ rationes, ut in loco valde dubio, non omnino repudiandæ.

E. 4. γεγονέναι] Magnam libri partem periiſſe, vere monet Mez.

intelligentiam, ſed alia minus aliis vel amplius, haberent inſitam. Atque mihi hoc conſidera, ſtupiditatem ac fatuitatem quarundam beſtiarum, acumine et verſutia aliarum demonſtrari: verbi gratia, ſi compares cum vulpe, lupo, aut ape, aſinum vel ovem, perinde eſt ac ſi tecum componas Polyphemum, aut cum avo tuo Autolyco Glaucum illum Corinthium, de quo eſt apud Homerum. Non enim exiſtimo tanto differre beſtiam a beſtia intervallo, quanto homo ab homine disjungitur, quod ad intelligendum, ratiocinandum, memoriaque tenendum attinet.

ULYSSES. Attamen Grylle, hoc vide, ne improbum ſit et violentum, rationem iis adſcribere, quæ notitia Dei carent.

GRYLLUS. Non ergo dicemus te, Ulyſſes, ita ſapientem ac curioſum, Siſypho genitum fuiſſe?

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΠΕΡΙ

ΣΑΡΚΟΦΑΓΙΑΣ.

ΛΟΓΟΣ Α΄.

993

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΠΕΡΙ

ΣΑΡΚΟΦΑΓΙΑΣ.

ΛΟΓΟΣ Α'.

PLUTARCHI

DE

CARNIUM ESU.

ORATIO PRIOR.

α'. ΑΛΛΑ σὺ μὲν ἐρωτᾷς τίνι λόγῳ Πυθαγόρας
ἀπείχετο σαρκοφαγίας· ἐγὼ δὲ θαυμάζω τῇ
B τίνι πάθει καὶ ποίᾳ ψυχῇ ἢ λόγῳ ὁ πρῶτος ἄνθρωπος
ἥψατο φόνου στόματι, καὶ πεπνικότος ζώου χείλεσι προσ-
ήψατο σαρκός· καὶ νεκρῶν σωμάτων καὶ εἰδώλων προσ-

A. 1. ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ] Germani quidem, nec tamen integri, sed ex integris excerpti, videntur duo libelli: iidemque male habiti a librariis.
B. 2. προσήψατο] Forte, προσέψαυσε.

I. TU vero quæris, qua ratione inductus Pythagoras esu carnium abstinuerit. At ego miror quomodo affectus, quo animo, qua ratione impulsus homo ille fuerit, qui primus ore suo tangere cadaver, et mortui animalis carnes gustare aggressus, mortuorum corporum

θέμβνος τραπέζας, ὄψα καὶ τερφιὼ καὶ ποησέπ εἰπεῖν τὰ μικρὸν ἔμπροσθεν βρυχόμενα μέρη καὶ φθεγγόμενα καὶ κινούμενα καὶ βλέποντα· πῶς ἡ ὄψις ὑπέμεινε τὸν φόνον σφαζομένων, δερομένων, διαμελιζομένων· πῶς ἡ ὄσφρησις ἠνέγκε τὴν ἀποφοράν· πῶς τὴν γεῦσιν οὐκ ἀπέστρεψεν ὁ μολυσμὸς ἑλκῶν ψαύσασαν ἀλλοτρίων, καὶ τραυμάτων θανασίμων χυμὸς καὶ ἰχῶρας ἀπολαμβάνουσαν. C

Εἶρπον μὲν ῥινοὶ, κρέα δ' ἀμφ' ὀστοῖσ' ἐμεμύκει
Ὀπταλέα τε καὶ ὠμά· βοῶν δ' ὡς γ' ἔτυτο φωνή·

τοῦτο πλάσμα καὶ μῦθός ἐστι, τὸ δέ γε δεῖπνον ἀληθῶς τερατῶδες, ποινάν τινα τῶν μυκωμένων ἔτι, καὶ διδάσκοντα ἀφ' ὧν δεῖ πρέφειν ζώντων ἔτι καὶ καλουμένων, διατιθέμενον ἀρτύσεις τινὰς καὶ ὀπτήσεις καὶ προσθέσεις· τοῦτον ἔδει ζητεῖν τὸν πρῶτον ἀρξάμενον, οὐ τὸν ὑπὲ πασασάμενον. E

B. 4. καὶ προσέτι εἰπεῖν] Forte, προήχθη ποιεῖν.
C. 1. ἀπολαμβάνουσαν] Forte, ἀναλαμβάνουσαν.
C. 5. καὶ διδάσκοντα—διατιθέμενον] Potius legendum, ut Steph. corrigit, διδάσκοντα—καὶ διατιθέμενον.

ac ſimulacrorum menſas propoſuit, ac pro obſonio et alimento habuit membra, quæ modo mugiebant, vocem edebant, movebantur et videbant. Quomodo oculi ſuſtinuere conſpectum cædis, cum animal jugularetur, pelle ſpoliaretur, in fruſta ſecaretur? quomodo odorem nares tulerunt? qui guſtatum non avertit inquinatio, aliena tangentem ulcera, lethaliumque vulnerum ſuccos et ſaniem haurientem? Figmentum eſt hoc et fabula:

Vellera repebant: carnes verubus quoque in ipſis
Mugitum edebant aſſæ, crudæque boabant.

Atqui cœna hæc vere eſt monſtroſa, eſurire aliquem adhuc mugientia animalia, et docere iis veſci, quæ vivunt adhuc, et vocem edunt, ac diſponere condiendi, aſſandi, apponendique modos. Is quærendus fuit, qui primus iſta cœpiſſet, non qui ſero tandem ab iis deſtitiſſet.

β'. Ἢ τοῖς μὲν πρώτοις ἐκείνοις ὑπιχειρήσασι σαρκοφαγεῖν τ' αἰτίαν ἂν εἴποι πᾶσαν ἡ τ' ἀπορίαν· οὐ γὰρ
D ὑπ' ἐπιθυμίας ἀνόμοις συνδιάγοντες, οὐδὲ ἐν πλεονεξίᾳ τινὶ ἀναγκαίων ὑπερίσαντες εἰς ἡδονὰς παρὰ φύσιν ἀσυμφύλους, ὑπὸ ταῦτα ἦλθον· ἀλλ' εἴποιεν ἂν, ἀμαθησιν ἐν τῷ παρόντι καὶ φωνὴν λαβόντες· "Ὦ μακάριοι καὶ θεοφιλεῖς
" οἱ νῦν ὄντες ὑμεῖς, οἷον βίον λαχόντες αἰῶνα καρπεῖσθε
" καὶ νέμεσθε κλῆρον ἀγαθῶν ἄφθονον, ὅσα φύει ὑμῖν;
" ὅσα πηγαῖα; ὅσον πλῆθος ἐκ πεδίων, ὅσας ἀπὸ
" φυτῶν ἡδονὰς, ἃς δρέπεσθαι πάρεστιν; ἔξεστιν ὑμῖν καὶ
" πηφᾶν μὴ μιαινομένοις. Ἡμᾶς δὲ σκυθρωπότατον
" καὶ φοβερώτατον ἐδέξατο βίου καὶ ἡλίου μέρος, εἰς πολ-
E " λὴν καὶ ἀμίχανον ἐκπεσόντας ὑπὸ τ' ἀρχῆς γενέ-
" σεως ἀπορίαν· ἔτι μὲν οὐρανὸν ἔκρυπτεν ἀὴρ, καὶ ἄστρα

C. 10. ἂν εἴποι—ἀπορίαν] Forte, ἂν ἔχοι ἡ ἀνάγκη τῆς ἀπορίας.
D. 8. ἃς δρέπεσθαι] ἃς delendum esse assentior Stephano. Distinxi locum interrogationum signis.

II. Enimvero primi isti, qui carnibus vesci sunt aggressi, omnem fortasse culpam in inopiam rejecerint: non enim cupiditatibus injustis capti, et inter copiam omnium rerum libidine elati ad voluptates, quæ a natura et societate animantium essent alienæ, provecti eo se contulerunt. Quibus si in præsentia sensus et sermo daretur, haud dubie sic nos compellarent: " O beati, " qui hodie vivitis, et diis " cari, quale vobis contigit " ævum, qui omnium rerum " abundantia sorte oblata per- " fruimini! quam multa vo- " bis nascuntur! quam locu- " ples rerum vobis vinde- " mia! quantum e campis " divitiarum, quantas e stir- " pibus voluptates percipitis! " ita quidem ut potiri illis et " luxuriare vobis sine ulla " pollutione detur. Nos au- " tem tristissima excepit et " apprime terribilis ætas, " cum in immensam atque " difficillimam primi ortus " incidissemus inopiam. Ad- " huc cœlum occultabat aër

" θολερῷ καὶ δυσπαθοῦντι πεφυρμένα ὑγρῷ καὶ πυκνῷ καὶ ζά-
" λαις ἀνέμων· οὐδέπω δὲ ὁ ἥλιος ἵδρυτο ἀπλανῆ καὶ
" βέβαιον ἔχων δρόμον, ἢ ᾧ καὶ δύσιν ἔκρινε τοῖς σέ· ἤγα- 994
" γεν αὖθις ὀπίσω καρποφορήσιν ὀπιστέψας κάλυκος σε-
" φάνοισιν ὥρας· γῆ δὲ ὕδρισο ποταμῶν ἐκβολαῖς ἀπύκ-
" των, καὶ πολλὰ λίμναισιν ἄμορφα, καὶ πηλοῖς βαθέσι
" καὶ λόχμαις ἀφόρητος καὶ ὕλαις ἐξηγρίωτο· φορὰ δὲ
" ἡμέρων καρπῶν, καὶ τέχνης ὄργανον οὐδέν, οὐδὲ μηχανὴ
" σοφίας· ὁ δὲ λιμὸς οὐκ ἐδίδου χρόνον, οὐδὲ ὥρας
" ἐπισίους ἀόρους ὢν τότε ἀνέμεινε. Τί θαυμαστὸν εἰ ζώων
" ἐχρησάμεθα σαρξὶ τοιαύτῃ φύσιν, ὅτε ἰλὺς ἠσθίετο καὶ F
" φλοιὸς ἐρρώσθη ξύλα, καὶ ἄγρωστιν εὑρεῖν βλαστάνουσαν, ἢ
" φλοιῶν τινα ῥίζαν, εὐτυχὲς ἦν· βαλάνου δὲ γλυκά-

E. 6. ἐπιστέψας] Sumsi a P. et Anon. prope accedit E. T. V. ἐπιστέψαι. Apparent disjecti poetæ, forte Empedoclis, membra; ex conjectura nostra ad hujusmodi fere rationem restituenda :— βεβαῖον ἔχων δρόμον, ἢ ᾧ Δύσιν τ' ἔκρινε'. οὐ περιήγαγεν αὖθις ὀπίσσω Καρποφόροισιν ἐπιστέψας καλύκων σεφάνοισιν Ὥρας· γῆ δ' ὕδριζο—.

F. 3. φλοιῶ] Immo φυτοῦ, ut et Mez. vidit.

" ac ſtellas, turbido et pene-
" tratu difficili humore con-
" fuſas, igneque, et vento-
" rum æſtibus: nondum ſuo
" loco Sol fixus hæſerat,
" nondum certum conficie-
" bat curſum, nondum ortus
" ejus occaſuſque definitis
" diſtinguebantur limitibus:
" neque ſuis ſtatis converſio-
" nibus frugifera tempeſta-
" tum anni intervalla diſcer-
" nebantur. Tum terra flu-
" minum incompoſitis eluviis
" vaſtata erat: multa ob pa-
" ludes informia, cœno alto,
" ſaltubus infrugiferis et ſyl-
" vis erant inculta. Imo ad
" producendos mites fructus,
" ad artem culturæ nullum
" ſuppetebat inſtrumentum,
" nulla ſapientiæ machina:
" neque fames moram patie-
" batur, neque anniverſarium
" tempus ſementis facta ex-
" ſpectabat. Quid ergo mi-
" rum, ſi animalium carnibus
" uſi ſumus præter naturam
" eo tempore, quo cœnum
" edebatur, et cortex vora-
" batur ligni, et gramen in-
" venire virens, aut radicem
" alicujus herbæ fortunatum
" putabatur: qui vero glan-

" μθνοι χ᾽ φαγόντες, ἐχόρθυσαν ὑφ᾽ ἡδονῆς πρὸ δρῦν τινα
" χ᾽ φηγόν, ζείδωρον δὲ χ᾽ μητέρα χ᾽ τροφὸν ἀποκαλοῦντες
994 " ἐκείνην· ἣν ὁ τότε βίος ἑορτὴν ἔγνω, τὰ δ᾽ ἄλλα
" φλεγμονῆς ἦν ἅπαντα μεστὰ χ᾽ συγνότητος. Ὑμᾶς
" δὲ πῶς νῦν τίς λύσσα χ᾽ τίς οἶστρος ἄγει πρὸς μιαι-
" φονίαν, οἷς τοσαῦτα πρόεστι τῶν ἀναγκαίων; τί κατα-
" ψεύδεσθε τῆς γῆς ὡς τρέφειν μὴ δυναμένης; τί τὴν
" θεσμοφόρον ἀσεβεῖτε Δήμητραν, χ᾽ τὸν ἡμερίδων χ᾽
" μειλίχιον αὐχοῦντε Διόνυσον, ὡς οὐχ ἱκανὰ πρὸς τρό-
" των λαμβάνοντες; Οὐκ αἰδεῖσθε τὰς ἡμέρας καρποὺς
" αἵματι χ᾽ φόνῳ μιγνύοντες; Ἀλλὰ δράκοντας ἀγρίας
" καλεῖτε χ᾽ παρδάλεις χ᾽ λέοντας, αὐτοὶ δὲ μαιφο-
" νεῖτε εἰς ὠμότητα καταλιπόντες ἐκείνοις ἀδέν· ἐκείνοις
B " μὴν γε ὁ φόνος τροφή, ὑμῖν δὲ ὄψον ἐστίν."

F. 5. ἀποκαλοῦντες—ἔγνω] Malim, ἀνακαλοῦντες· ἐκείνην ὁ τότε βίος ἑορτὴν ἔγνω—.
A. 3. πῶς νῦν] πῶς delet Mez. in τὰς mutatum vult Steph. quod probo.
A. 6. Δήμητραν] Legendum Δήμητρα, cum Salmaſ.

" dem guſtaſſent atque co-
" mediſſent, præ voluptate
" choros circa quercum ali-
" quam aut fagum duxerunt,
" *vitæ datricem* eam, *ma-*
" *trem*, *nutricemque* appellan-
" tes: hanc enim ejus ſæculi
" feſtivitatem unicam nove-
" rant homines, reliqua om-
" nia perturbationis ac triſ-
" titiæ plena erant. Vos au-
" tem quomodo nunc rabies
" quædam et œſtrus agit ad
" cædes ſceleratas, in tanta
" rerum neceſſariarum abun-
" dantia? Cur terram men-
" dacio gravatis, tanquam a-
" lere vos quæ nequeat? cur
" Legiferam Cererem impie
" offenditis, cur Manſuetum
" et Comem hac contumelia
" afficitis Bacchum, ut non
" ſatis vos ab illis accipere
" præ vobis geratis? Non
" pudet mites fructus cum
" ſanguine et cæde miſcere?
" Dracones, pantheras, leo-
" nes, dum ſævitiæ accuſatis,
" ipſi interim improbis cæ-
" dibus eorum feritati nihil
" ceditis; quippe iis ea ani-
" malia alimentum, vos ob-
" ſonium vobis putatis."

γ'. Οὐ γὰρ δὴ λέοντάς γε ἀμυνόμενοι καὶ λύκους ἐνθύομεν, ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐῶμεν· τὰ δὲ ἀβλαβῆ, καὶ χειρήθη, καὶ ἄκεντρα, καὶ νωθρὰ πρὸς τὸ δάκνειν, συλλαμβάνοντες, ἀποκτιννύομεν· ἃ νὴ Δία καὶ κάλλους ἕνεκα καὶ χάριτος ἡ φύσις ἔοικεν ἐξενεγκεῖν. Ὅμοιον ὡς εἴπις τὸν Νεῖλον ὁρῶν πλημμυροῦντα, καὶ τὴν χώραν ἐμπιπλῶντα γονίμου καὶ καρποφόρου ῥεύματος, μὴ τοῦτο θαυμάζοι τοῦ φερσμένου τὸ φυτάλμιον, καὶ εὔκαρπον τῶν ἡμερωτάτων καὶ βιωφελεστάτων καρπῶν, ἀλλὰ ἰδών πω καὶ κροκόδειλον ἐννηχόμενον, καὶ ἀσπίδα καταφερομένην, καὶ μυίας ἄγρια ζῶα καὶ μιαρά, ταύτας λέγοι τὰς αἰτίας τῆς μέμψεως καὶ C τοῦ πράγματος ἀνάγκης· ἢ νὴ Δία τὴν γῆν ταύτην καὶ τὴν ἄρουραν ἀποβλέψας ἐμπεπλησμένην ἡμέρων καρπῶν καὶ βρίθουσαν ἀσταχύων, ἔπειτα ἀποβλέψας που τοῖς λιμνίοις τούτοις, καὶ που πηνὸς ἄγρας σάκχου ἰδὼν καὶ

B. 6. Ὅμοιον ὡς εἴπις] Hæc non conſequentia eſſe antecedentibus nec nexa cum proximis Ἀλλ' ἀδὲν ἡμᾶς, jam Steph. monuit, conjiciens media omiſſa eſſe per librarii incogitantiam. Equidem novum ejuſdem libri excerptum eſſe putem

B. 11. μυίας] μύας E. G. *mures*, quod præferam.

C. 5. αἴρας] Sic Xyl. ex codice ſuo edidit: et probavit Steph. Conſentit noſter G. T. V. Mez. Anon. Vulgo, ἄρας. Prius που mutem in πως. Ita nil aliud requiram.

III. Non enim leones et lupos, eorum ulti injurias, voramus: ſed his omiſſis, innocua, manſueta, et ſtimulis dentibuſque ad lædendum carentia interficimus: quæ mehercle pulchritudinis venuſtatiſque gratia videtur natura produxiſſe. Ac perinde facimus, ac ſi quis exundantem cernens Nilum, a quo terra impleatur genitabili ac frugifero fluore, non admiretur ejus vim fœcundam mitiſſimarum ac vitæ utiliſſimarum frugum: ſed ſicubi crocodilum innatare, aut aſpidem devolvi, mureſque videat, fera et impura genera; has vituperationis cauſſas proferat. Aut ſi quis ſolum hoc telluremque cernens manſuetis frugibus refertam, fœtamque ſpicis, diſpiciens deinde in ſe-

ὁριβάτιω, εἶτα ἀφεὶς ἐκεῖνα καρπᾶσθαι καὶ λήζεσθαι, μέμψοιτο ἂν ἐπὶ τούτων. Τοιοῦτόν τι, καὶ λόγον ῥήτορος ὁρῶν ἐν δίκῃ τινὶ καὶ συνηγορίᾳ πλημμύοντα καὶ φερόμενον ὑπὲ βοήθειαν κινδύνων, ἢ νὴ Δία ἐλέγχῳ καὶ κατηγορίᾳ τολμημάτων καὶ ἀποδείξεων, ῥέοντα δὲ καὶ φερόμενον οὐχ
D ἁπλῶς οὐδὲ λιτῶς, ἀλλ' ὁμοῦ πάθεσι πολλοῖς, μᾶλλον δὲ παντοδαποῖς, εἰς ψυχὰς ὁμοίως πολλὰς καὶ ποικίλας καὶ διαφόρους τῶν ἀκροωμένων ἢ τῶν δικαζόντων, ἃς δεῖ τρέψαι καὶ μεταβαλεῖν, ἢ νὴ Δία θέλγειν καὶ ἡμερῶσαι καὶ καταπῆσαι· εἶτα παρεὶς τοῦτο τοῦ πράγματος, ὁρᾶν καὶ μετρεῖν ὃ φύλαιον καὶ ἀγώνισμα, ὠδαρρήσῃς ἐκλέγων, ἃς καπὼν ὁ λόγος συνκατήνεγκε τῇ ῥύμῃ τῆς φορᾶς, συνεμπεσούσας καὶ παρολισθούσας τῷ λοιπῷ τοῦ λόγου καὶ δημιούργει τινὸς ὁρῶν.

C. 6. ὁριβάτην] ὀροβάγχην Anon. T. V. Mez. ὁριβάκιν E. ὁριβάκην G.
C. 9. βοήθειαν] βοηθείᾳ Mez. Reisk.
D. 5. τὸ φύλαιον] τὸ κεφάλαιον est ex conjectura annotatorum T. V. quod si probandum cum Stéphano, alia conjectura nectendum sit prioribus et forte legendum,—τοῦ πράγματος τὸ κεφάλαιον καὶ ἀγώνισμα, ὁρᾶν καὶ μετρεῖν τὰς ῥήσεις, παραῤῥήσεις ἐκλέγων. Mea conjectura hæc est, ὁρᾶν καὶ μετρεῖν εἴτι φαῦλον ἔχει τὸ ἀγώνισμα—.
D. 8. καὶ δημιούργει τινὸς ὁρῶν] Si sana hæc sunt, non dubitandum erit quin sint novi initium Excerpti inchoati simul ac depositi a librario. Si corrupta sunt, forte ita corrigantur, καὶ τῇ τοῦ δημιουργικοῦ γένους ὁρμῇ. Postremum quidem pro ὁρῶν adferunt Anon. T. V. Xylander stellam, lacunæ indicem, Latinis apposuit.

gete ista lolii aristam aut orobanches, frugum omissa lectione, isthæc incusetur. Quid, si quis orationem rhetoris in judicio ac patrocinio sentiat ferri ad depulsionem periculi, aut demonstrationem et coargutionem facinorum, quæ non simpliciter, neque tenuiter incitata fluat, multis simul motibus variorum animorum instructa, et ingeniorum, quæ diversis sunt auditoribus judicibusve, aut excitandis aut mutandis, aut etiam placandis atque sedandis: omissis istis, neque reputans aut metiens operam impensam, atque contentionis magnitudinem, aliqua vocabula non recte prolata excerpat, quæ inter orationis impetum elapsa sunt: eoque nomine oratorem ipsum vituperet? *

δ'. Ἀλλ' οὐδὲν ἡμᾶς δυσωπεῖ, ὐ χρόας ἀνθηρὸν εἶδος, ὐ φωνῆς ἐμμελὴς πιθανότης, ὐ πανουργία ψυχῆς, ὐ τὸ καθάριον ἐν ἀμαίτῃ καὶ θερμὸν ἐν σωμέσι τῶν E ἀθλίων, ἀλλὰ σαρκιδίου μικρᾶ χάριν, ἀφαιρούμθα ψυχῆς ἥλιον, φῶς, τὸν θ' βίου χρόνον, ἐφ' ᾧ γέγονε καὶ πέφυκεν. Εἶτα ἀς φθέγσεται καὶ διέτρεσε φωνὰς ἀνάρθρους εἶναι δοκοῦμθ, ὐ παραιτήσεις χ' δεήσεις χ' δικαιολογίας ἐκάσου, λέγοντος, "Οὐ παραιτοῦμαί σε τ' ἀνάγκην, ἀλλὰ τιμὴ "ὕδωρ· ἵνα φάγῃς, ἀπόκτεινον· ἵνα δὲ ἧδιον φάγῃς, 995 "μή με ἀναίρει." Ὢ τῆς ὠμότητος· δεινὸν μὲν ὄψι καὶ πθεμθὴν ἰδεῖν τράπεζαν ἀνθρώπων πλουσίων νεκροκόσμοις χρωμθῶν μαγείροις καὶ ὀψοποιοῖς· δεινότερον δὲ ἀποκομιζομθὴν πλείονα γ' τὰ λειπόμθα τῶν βεβρωμθῶν ὄψιν· ὀκνῶν ταῦτα μᾶτην ἀπέθανεν· ἕτεροι δὲ F

E. 1. καθάριον] Hoc jam Steph. voluit: et nunc præbuit Venet. Vulgo, καθαρόν.

E. 4. διέτρεσε] Malim διέτρισε cum Steph. et Reisk.

E. 8. ἀναίρει] Requiro τιμώρει, vel αἰκίζε, vel simile.

IV. Sed nihil nobis verecundiam incutit, non color floribus certans, non vocis concinna suavitas, non solertia, non puritas in victu, non summa prudentia miserorum animalium: exiguæ caruncul æ gratia spoliamus illorum animas Sole, luce et vitæ tempore iis dum nascerentur destinato. Deinde quas emittunt ea voces, putamus indistinctas esse, non deprecationes singulorum, non obtestationes, quovis eorum dicente; "Non deprecor, si necessitas "te cogit, injuriam depre- "cor: interfice ut cibum "habeas, noli interficere ut "suavius edas." Proh crudelitatem! Atrox quidem est res, videre appositam homini diviti mensam, qui coquis utatur et obsoniorum conditoribus eodem modo quo pollinctoribus. Atrocior, videre sublatam: plura enim reliqua sunt, quam quæ sint vorata: ergo reliqua frustra sunt interfecta: et cum appositis ab-

φειδόμενοι τῶν ἀποθνησκόντων, οὐκ ἐῶσι τέμνειν οὐδὲ κατακόπτειν παραιτούμενα κρέα, ζώντων δὲ οὐκ ἐφείσαντο.

ε'. Ἀλλ' ἄγε, παρειλήφαμεν ἐκείνους λέγειν τοὺς ἄνδρας, ἀρχὴν ἔχειν τὴν φύσιν. Ὅτι γὰρ οὐκ ἔστιν ἀνθρώπῳ κατὰ φύσιν τὸ σαρκοφαγεῖν, πρῶτον μὲν ἀπὸ τῶν σωμάτων δηλοῦται τὰ κατασκευῆς. Οὐδενὶ γὰρ ἔοικε τὸ ἀνθρώπου σῶμα τῶν ἐπὶ σαρκοφαγίᾳ γεγονότων, ἡ γλυπότης χείλους, οὐκ ὀξύτης ὄνυχος, ἡ τραχύτης ὀδόντων πρόσεστιν, ἡ κοιλίας εὐτονία καὶ πνεύματος θερμότης, τρέφαι καὶ κατεργάσασθαι δυνατὴ τὸ βαρὺ καὶ κρεῶδες· ἀλλ' αὐτόθεν ἡ φύσις τῇ λειότητι τῶν ὀδόντων, καὶ τῇ σμικρότητι τοῦ στόματος, καὶ τῇ μαλακότητι τῆς γλώττης, καὶ τῇ πρὸς πέψιν ἀμβλύτητι τοῦ πνεύματος, ἀποκνυται τὴν σαρκοφαγίαν. Εἰ δὲ λέγεις πεφυκέναι σεαυτὸν ἐπὶ τοιαύτην ἐδωδήν, ὃ βούλει φαγεῖν, πρῶτον αὐτὸς ἀπόκτεινον· ἀλλ' αὐτὸς μὰ σεαυτῷ, μὴ ξεσπά-

995

F. 3. παραιτούμενα κρέα] Forte παραιτούμενοι νεκρὰ—.
F. 5. Ἀλλ' ἄγε, παρειλήφαμεν] Probabiliter Reiſkius corrigit, Ἀλλ' ἄγε, σκοπῶμεν ἄγε παρειλήφαμεν—.

ſtinuerint, non ſinunt alios carnes recuſatas ſcindere, cum non pepercerint vivis.

V. Verum enimvero accepimus iſtos homines hoc dicere, eſum carnium habere a natura initium. At non a natura hominem hoc habere ut carnes edat, primum ipſa corporis humani demonſtrat conſtitutio. Non oris uncus, non unguis acumen adeſt, non dentium aſperitas, non ventris robur, non calor ſpiritus, quo ſubigere et mutare poſſit carneam molem. Sed jam tum ipſa dentium lævitate, oris exiguitate, linguæ mollitie, et ſpiritus ad concoctionem imbecillitate, eſum carnium ejurat. Quod ſi contendis te natum eſſe ad hoc cibi genus ſumendum, primum id quod vis edere, ipſe interfice, idque tua ſolius opera, non ſeceſpita utens, non

μῦνος κοπίδι, μηδὲ τυμπάνῳ τινὶ, μηδὲ πελέκει· ἀλλὰ, ὡς λύκοι καὶ ἄρκτοι καὶ λέοντες αὐτοὶ ὡς ἐσθίουσι φονεύουσιν, ἄνελε δήγματι βοῦν, ἢ σύαγρε σιῶ, ἢ ἄρνα ἢ λαγωὸν ἁφάρπαξον, καὶ φάγε σφαττέσθων ἔτι ζώντος, ὡς ἐκεῖνα. Εἰ δὲ ἀναμένεις νεκρὸν γενέσθαι τὸ αἰσθόμενον, καὶ δυσωπεῖ σε παρῆσαν ψυχὴν ἀπελαύνειν τῆς σαρκὸς, τί σῶμα φύσιν ἐσθίεις τὸ ἔμψυχον; ἀλλ' οὐδ' ἄψυχον ἄν τις φάγοι καὶ νεκρὸν οἷόν ἐστιν, ἀλλὰ ἕψουσιν, ὀπτῶσι, μεταβάλλουσι σὺν πυρὶ καὶ φαρμάκων, ἀλλοιοῦντες καὶ τρέποντες καὶ σβεννύοντες ἡδύσμασι μυρίοις τὸν φόνον, ἵνα ἡ γεῦσις ἐξαπατηθεῖσα σφαδέξηται τὸ ἀλλότριον. Καί τοι χαριέν γε τὸ τοῦ Λάκωνος, ὃς ἰχθύδιον ἐν πανδοκείῳ σφιάμενος, τῷ πανδοκεῖ σκευάσαι παρέδωκεν·

A. 10. τυμπάνῳ] Sic E. G. Venet. P. Jun. Vulgo, τυτάνῳ, quod, ut ſuſpectum, Mez. in τυκάνῃ, Salmaſ. in τυπάνῳ vel κοπάνῳ, mutari volebant.

A. 11. ὡς; ἐσθίουσι] Ita omnes libri, excepta editione Græco-Lat. poſtrema, ἅ: ſed hæc nullius auctoritatis. T. Anon. Mez. ὧν. Malim ὅσα cum Reiſk.

B. 3. αἰσθόμενον] Hoc ut verum recepi a var. lect. E. et P. hinc depravata fluxit vetus lectio Ald. Baſ. Xyl. E. G. Venet. ἐσθόμενον· quam Steph. mutavit in ἐσθιόμενον.

B. 5. ἔμψυχον] Reiſkius conjecit ἄψυχον, quod non ſufficit ad conſtituendam ſententiæ rationem, quæ hic requiritur. Nondum video probabilem correctionem.

malleo, non ſecuri: ſed ſicut lupi, urſi, et leones ipſi necant quæ vorare volunt, ita tu morſu bovem, aut ore ſuem neca, ovemque aut leporem irruens in vivum etiamnum diripe, ſicut iſtæ feræ. Sin exſpectas dum moriatur id quod ſentit, vereriſque præſentem animam e carne expellere; cur contra naturam edis id quod anima eſt præditum? Imo nemo anima caſſum et mortuum animal ita edit ſicut eſt: elixant, aſſant, ignis et condimentorum ope mutant, cædemque medicamentis innumeris amoliuntur, ut guſtatus deceptus alienum alimentum admittat. Et vero ſcitum eſt illud Laconis, qui cum in caupona emiſſet piſciculum, idque cauponi coquendum tradidiſſet, atque ab

C αἰτοῦντος δὲ ἐκείνου τυρὸν, καὶ ὄξος, καὶ ἔλαιον, "Ἀλλ' "εἰ ταῦτα εἶχον," εἶπεν, "οὐκ ἂν ἰχθὺν ἐπριάμην." Ἡμεῖς δὲ ὕτως ἐν τῷ μαγφόνῳ τετυφωμένοι, ὥστε ὄψον τὸ κρέας προσαγορεύομεν, εἶτα ὄψων προὶς αὐτὸ τὸ κρέας δεόμεθα, ἀναμιγνύντες ἔλαιον, οἶνον, μέλι, γάρον, ὄξος, ἡδύσμασι Συριακοῖς, Ἀραβικοῖς, ὥσπερ ὄντως νεκρὸν ἐνταφιάζοντες. Καὶ γὰρ ὕτως αὐτῶν ἁλυσθέντων καὶ μαλαχθέντων καὶ τέρπον τινὰ κρεοσαπέντων ἔργον ἐπὶ τὴν πέψιν κρατῆσαι· καὶ διακρατηθείσης δὲ, δεινὰς βαρύτητας ἐμποιεῖ καὶ νοσώδεις ἀπεψίας.

ϛ'. Διογένης δὲ ὠμὸν φαγεῖν πολύπουν ἐτόλμησεν, D ἵνα τὴν διὰ τοῦ πυρὸς ἐκβάλῃ κατεργασίαν· τῶν δ' ἱερέων καὶ πολλῶν περιεστώτων αὐτὸν ἀνθρώπων, ἐγκαλυψάμενος τῷ τρίβωνι καὶ τῷ στόματι προσφέρων τὸ κρέας, "Ὑπὲρ ὑμῶν," φησὶν, "ἐγὼ προβάλλομαι καὶ προ-

C. 9. διακρατηθείσης] Legendum, διακρατησάσης cum Steph. et Mez.
D. 2. ἱερέων καὶ πολλῶν] Forte, ἑταίρων καὶ ἄλλων—.
D. 4. προκινδυνεύω—Πελοπίδας] Ita interpunximus. Vulgo, προκινδυνεύω καλὸν —Πελοπίδας. Alia est verborum collocatio in E. Venet. P. προκινδυνεύω καλὸν, οὐ γὰρ ὦ Ζεῦ, κίνδυνον, ὡς Πελοπίδας.

eo caseum, et acetum, oleumque postularetur, *Quid*, inquit, *an si isthæc haberem, piscem emisssem?* Nos autem ita flagitiosas inter cædes istas luxuriamus, ut carnem obsonii nomine dignemur: deinde obsoniis indigemus ad ipsam condiendam carnem, admiscentes oleum, mel, vinum, garum, acetum, aromata Syriaca et Arabica, haud aliter, ac si revera cadaver humi condendum condiremus. Etenim carnes, quas edimus, hoc modo diffluentes, emollitas, ac quodammodo putrefactas difficile est a concoctione subigi. Quinetiam superatæ vi concoctionis carnes, cruditates tamen molestas gignunt.

VI. Diogenes vero crudum polypum vorare sustinuit, ut amoliretur confectionem, qua ignis obsonia conficit: et familiaribus multisque aliis circumstantibus, caput pallio velans, polypumque ori admovens, *Pro vobis*, inquit, *ego me periculo objicio.*

" κινδυνεύω." Καλὸν, ὦ Ζεῦ, κίνδυνον· ὁ γὰρ ὡς Πελοπίδας ὑπὲρ τῆς Θηβῶν ἐλευθερίας, ἢ ὡς Ἁρμόδιος καὶ Ἀριστογείτων ὑπὲρ Ἀθηναίων, προεκινδύνευσεν ὁ φιλόσοφος ὠμῷ πολύποδι συμμαχόμενος, ἵνα τὸν βίον ἀποθηριώσῃ. Οὐ τοίνυν μόνον αἱ κρεωφαγίαι τοῖς σώμασι γίνονται προσὰ φύσιν, ἀλλὰ καὶ τὰς ψυχὰς ὑπὸ πλησμονῆς καὶ κόρου παχύνουσιν· " οἶνος γὰρ καὶ σαρκῶν ἐμφορήσιες
" σῶμα μὲν ἰσχυρὸν ποιοῦσι καὶ ῥωμαλέον, ψυχὴν δὲ ἀσθενέα." E
Καὶ ἵνα μὴ τοῖς ἀθληταῖς ἀπεχθάνωμαι, συγγενέσι χρώμενοι παραδείγμασι. Τοὺς γὰρ Βοιωτοὺς ἡμᾶς οἱ Ἀττικοὶ καὶ παχεῖς καὶ ἀναισθήτους καὶ ἠλιθίους, μάλιστα διὰ τὰς ἀδηφαγίας προσηγόρευον. " Οὗτοι δὲ αὖ σῦς." Καὶ ὁ Μένανδρος, " οἱ γνάθους ἔχουσι." Καὶ ὁ Πίνδαρος, 996

D. 11. ἐμφορήσιες] Recepi ex E. ut Ionicum in Hippocratis dicto : eodem tendit Venet. P. ἐμφορήσειες. Vulgo, ἐμφορήσεις.

E. 5. Οὗτοι—ἔοικεν] Mire turbata Auctorum dicta distinxi, quoad licuit. Οὗτοι δὲ αὖ σῦς mutandum cum Mez. in Βοιωτία σῦς ; et locus sic forte refingendus, Καὶ Πίνδαρος, " Γνῶναι τ' ἔπειτ' ἀρχαῖον ὄνειδος ἀλα—θέσι " λόγοις εἰ φεύγομεν Βοιωτίαν Ὗν." Καὶ ὁ Μένανδρος, " Οἱ γνάθους ἔχουσι." Καὶ γὰρ " Αὐγὴ (vel αὐτὴ) ξηρὴ ψυχὴ σοφωτάτη," κατὰ τὸν Ἡράκλειτον, ἔοικεν. Inter hæc et Οἱ πίθοι—vulgo interjectum est, γνῶναί τ' ἔπειτα· quod delevimus cum G. et Venet.

Præclarum, mehercle, periculum! scilicet ut Pelopidas pro Thebanorum, Harmodius, et Aristogiton pro Athenienſium libertate, ita philoſophus adverſus crudum polypum decertavit, ut vitam humanam efferaret. Porro carnis eſus non modo præter naturam corporibus noſtris accidunt, ſed ſatietatem etiam craſſitiemque ingenerant. " Vinum enim et carnium " eſus, corpus quidem robuſ- " tum validumque faciunt, " animos autem hebetant." Ac ne athletas adducendo offendam, utar cognatis exemplis. Attici Bœotos nos craſſos, ſtupidos, ſtolidos maxime ob voracitatem appellaverunt, atque adeo ſues. Pindari dictum eſt

Noſces deinde vetus opprobrium
Au vere fugiamus, Bœotiam ſuem.

Menander item de Bœotiis dicit,

——*mandibulas habent.*

Secundum Heraclitum, *anima*

"Γνῶναί τ' ἔπειτα." Αὐγῇ ξηρῇ ψυχὴ σοφωτάτη, κατ' Ἡράκλειτον, ἔοικεν. Οἱ πίθοι κρουσθέντες ἠχοῦσι, γεμόμενοι δὲ πλήρεις, οὐκ ἀκούουσι ταῖς πληγαῖς· τῶν χαλκωμάτων τὰ λεπτὰ τοὺς ψόφους ἐν κύκλῳ διαδί-
F δωσιν, ἄχρις ἂν ἐμφράξῃ καὶ τυφλώσῃ τῇ χειρὶ τῆς πληγῆς ἐπιφερομένης ἐπιλαμβανόμενος· ὀφθαλμὸς ὑγρῷ πλεονάσαντος ἀναπλησθείς, μαραυγεῖ καὶ ἀπονεῖ πρὸς τὸ οἰκεῖον ἔργον· τὸν ἥλιον δι' ἀέρος ὑγροῦ καὶ πλήθους ἀναθυμιάσεων ἀπέπλων ἀθρήσαντες, οὐ καθαρὸν, οὐδὲ λαμπρὸν, ἀλλὰ βύθιον καὶ ἀχλυώδη καὶ ὀλιγαυγίζοντα ταῖς αὐγαῖς ὁρῶμεν. Οὕτω δὴ καὶ διὰ σώματος θολεροῦ καὶ διακό-
996 εου, καὶ βαρυομένου τροφαῖς ἀσυμφύλοις, πᾶσα ἀνάγκη ὀ γάνωμα τῆς ψυχῆς καὶ τὸ φέγγος ἀμβλύτητα καὶ σύγχυσιν ἔχειν, καὶ πλανᾶσθαι καὶ φέρεσθαι, πρὸς τὰ λεπτὰ καὶ διαθεώρητα τέλη τῶν πραγμάτων αὐγὴν καὶ τόνον οὐκ ἐχούσης.

E. 8. πίθοι] Addendum κενοὶ, ut vertit Xyl. et monuit Mez.
F. 1. τῆς πληγῆς] Addendum τὶς, quod ob ſimilitudinem voculæ τῆς omiſſum videtur fuiſſe a librariis.
F. 2. ἐπιλαμβανόμενος] Cum E. et Xyl. ad antecedentia retuli, vulgo ſequentibus junctum.
F. 4. πλήθους] πλήρους, Mez.
F. 5. ἀθρήσαντες] Sic E. P. Xyl. Vulgo, ἀθροίσαντες.

ſicca eſſe optima atque ſapientiſſima videtur. Id quoque conſtat, vaſa vacua cum pulſantur ſonitum reddere, impleta obmuteſcere. Ænea vaſa icta vocem in orbem didunt, niſi quis injecta manu obturet atque inhibeat. Oculus etiam humore occupatus abundante hebeſcit, et officium ſuum facere nequit. Solem per aërem humidum, vaporumque multitudinem crudorum intuentes, non purum aut ſplendidum, ſed obſcurum et caliginoſum dubioque lumine conſpicimus. Ita profecto etiam in corpore repleto et turbido, alieniſque cibis gravato omnino neceſſe eſt ſplendorem animi lucemque retundi, atque conturbari vagarique, quum ad cernendos minutos ac perceptu difficiles rerum fines nihil ei ſit acuminis atque virium.

ζ'. Χωρὶς δὲ τούτων ὁ περὶ φιλανθρωπίαν ἐθισμὸς οὐ δοκεῖ θαυμαστὸν εἶναι; πῶς γὰρ ἂν ἀδικήσειεν ἄνθρωπον, ὅστις πρὸς ἀλλότρια καὶ ἀσύμφυλα διακείμενος καὶ πράως καὶ φιλανθρώπως; Ἐμνήσθην δὲ πρώτην ἡμέραν διαλεγόμενος, τὸν τοῦ Ξενοκράτους, καὶ ὅτι Ἀθηναῖοι τῷ ζῶντι τὸν κριὸν ὑποδείραντι δίκην ἐπέθηκαν. Οὐκ ἔστι δέ, οἶμαι, χείρων ὁ ζῶντα βασανίζων τοῦ διαφθείροντος τὸ ζῆν καὶ φονεύοντος. Ἀλλὰ μᾶλλον, ὡς ἔοικε, τοῦ περὶ σωτηρίαν ἢ τοῦ περὶ φύσιν ἀμαθανόμεθα. Καὶ ταῦτα μὲν οἰκεῖ κοινότερον ἔλεγον· τὸ δὲ μεγάλῳ καὶ μυστηριώδει καὶ ἄπιστον ἀνθρώποις δειλοῖς, ἢ φησὶν ὁ Πλάτων, καὶ θνητὰ φρονοῦσιν, ἀρχὴν τοῦ δόγματος, οἷον μὲν ὅπῃ τῷ λόγῳ κινεῖν, ὥσπερ ναῦν ἐν χειμῶνι κυβερνήτης, ἢ μηχανὴν ἄρει ποιητικὸς ἀνὴρ ἐν θεάτρῳ σκηνῆς περιφερομένης.

A. 7. ἀλλότρια καὶ] Inter duas has voces media vulgo legebatur, κακὰ, quam delevi cum G. et Venet. monuerat item Reisk.

A. 7. διακείμενος καὶ] Prius ut et necessarium ad sententiam, et variæ lectionis instar memoratum a Stephano, recepi loco vulgati διακείμενον. Posterius delendum.

B. 8. αἴρει] Sic jam Xyl. receperat: Stephanus item conjecit, et exhibent Schott. Anon. T. V. B. Vulgo. ἐρεῖ.

VII. Præterea vero, quis non maximi faciat adsuefactionem ad humanitatem? quis enim ita benigne et humaniter affectus animo ad aliena et non cognata sibi, hominem lædat? Nudiustertius differens, mentionem feci Xenocratis: et commemoravi, Athenienses pœnam ab eo exegisse, qui vivo arieti pellem detraxerat. Non est autem, puto, vivum torquens deterior eo qui interficit. Sed nimirum magis ea sentimus quæ consuetudini, quam quæ naturæ repugnant. Initium autem nostræ opinionis, magnum illud et sacri mysterii germanum, ignavisque, ut ait Plato, et mortalia sapientibus incredibile, equidem vix audeo verbis attingere: tanquam cum navim in tempestate gubernator torquet, aut in theatro scena circumagitata, machinam tollit poëta. Tamen nihil obstat, quo mi-

Οὐ χεῖρον δ' ἴσως καὶ προαναφώσασθαι καὶ προαναφωνῆσαι τὰ τῦ Ἐμπεδοκλέους· ἀλληγορεῖ γὰρ ἐνταῦθα τὰς ψυχάς, ὅτι φόνων καὶ βρώσεως σαρκῶν καὶ ἀλληλοφαγίας δίκην τίνουσι σώμασι θνητοῖς ἐνδέδεν̃). Καίτοι
c δοκεῖ παλαιότερος οὗτος ὁ λόγος εἶν̃). Τὰ γὰρ δὴ περὶ τὸν Διόνυσον μεμυθολυμένα πάθη τῦ διασπαρμῦ, καὶ τὰ Τιτάνων ἐπ' αὐτὸν τολμήματα, γευσαμένων δ' φόνυ, κολάσεις τε τύπων καὶ κεραυνώσεις, ἀνηγμένος ὅτι μῦθος εἰς τὴν παλιγγενεσίαν· τὸ γὰρ ἐν ἡμῖν ἄλογον καὶ ἄτακτον καὶ βίαιον, ὃ θεῖον ἀλλὰ δαιμονικόν, οἱ παλαιοὶ Τιτᾶνας ὠνόμασαν, καὶ τῦτό ἐστι κολαζομένυ καὶ δίκην διδόντος.

B. 10. ἐνταῦθα] Suspicor locum Empedoclis a Plutarcho allatum, ab Excerptore omissum fuisse.
C. 3. τῦ φόνυ] Vulgo, τε τῦ φόνυ. Delevi τε cum G.
C. 4. ἀνηγμένος] Præferendum videtur ἠνιγμένος cum T. Mez. Reisk. Nec tamen recipere ausus sum.
C. 7. καὶ τῦτό—διδόντος] Forte, τῦτό ἐστι, κολαζομένυς καὶ δίκην τίνοντας. Vult enim Τιτᾶνας dici a τίνειν.

nus Empedocleam sententiam procœmii loco præcinam. Quod enim nostræ animæ mortalibus corporibus sunt illigatæ, id ita interpretatur, quod pœnas eæ cædium et esus carnium pendant. Quanquam hæc quidem sententia videtur esse antiquior. Quæ enim fabulæ feruntur de Baccho membratim discerpto, et quæ adversus eum conati sint Titanes, utque gustaverint cæsi cadaver, punitique et fulminibus icti perierint, sermo est qui ad novos refertur natales, secundumque ortum. Brutam enim in nobis animæ facultatem, incompositam eam et violentam, non divinam, sed a genio profectam, veteres Titanas appellaverunt, id est pœnam dantes.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΠΕΡΙ

ΣΑΡΚΟΦΑΓΙΑΣ.

ΛΟΓΟΣ Β'.

D

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΠΕΡΙ

ΣΑΡΚΟΦΑΓΙΑΣ.

ΛΟΓΟΣ Β'.

PLUTARCHI

DE

CARNIUM ESU.

ORATIO POSTERIOR.

α'. ΕΠΙ τὰ ἔωλα τῆς σαρκοφαγίας πεισφάτως ἡμᾶς ὁ λόγος προκαλεῖ ταῖς τε ἀμενοίαις καὶ πεφθυμίαις γενέσθαι. Χαλεπὸν μὲν γὰρ, ὥσπερ Κάτων ἔφησε, λέγειν πρὸς γαστέρας οὐκ ἀκούσας· καὶ
E πέπου ὁ τῆς συνηθείας κυκεὼν, ὥσπερ ὁ τῆς Κίρκης ᾠδίας

E. 1. ὁ τῆς Κίρκης ᾠδ. ὀδ. κυκεὼν] Omittit E. et ſane deleam, ut interpretamentum, idque male habitum, e margine in orationem invectum. Itaque locum refingam—συνηθείας κυκεὼν, ὥσπερ ἀπάτης καὶ γοητείας· καὶ τὸ ἄγκιστρον—Steph. Hexametrum fecit, Ὠδῖνας ὀδύνας κυκεὼν ἀπάτης τε γόης τε. Itaque et vertit et edidit Xyl.

I. RATIO nos hortatur, ut recentibus alacribuſque cogitationibus ad diſputationem de carnium eſu pridianam revertamur. Eſt vero, ut aiebat Cato, difficile verba facere ad ventres auribus carentes: hauſtuſque eſt a pleriſque conſuetudinis ille e variis mixtus ac confuſus

ὀδύνας κυκεὼν ἀπάτας τε γόους τε· ᾗ τὸ ἄγκιστρον ἐκβάλλειν τῆς σαρκοφαγίας ὡς ἐμπεπλησμένων τῇ φιληδονίᾳ, καὶ διαπεπρωμένον, ὃ ῥᾴδιόν ἐστιν. Ἐπεὶ καλῶς εἶχεν, ὥσπερ Αἰγύπτιοι τῶν νεκρῶν τὴν κοιλίαν ἐξελόντες, καὶ πρὸς τὸν ἥλιον ἀναχίζοντες ἐκβάλλουσιν, ὡς αἰτίαν ἁπάντων ὧν ὁ ἄνθρωπος ἥμαρτεν, οὕτως ἡμᾶς ἑαυτοὺς τὴν γαστριμαργίαν καὶ μαιφονίαν ἐκτέμνοντας, ἁγνεῦσαι τὸν λοιπὸν βίον. Ἐπεὶ ἥ γε γαστὴρ οὐ μαιφόνον ἐστίν, ἀλλὰ μαινόμενον ὑπὸ τῆς ἀκρασίας. Οὐ μὴν ἀλλ' εἰ καὶ ἀδύνατον, ἢ ἅπαξ τὴν συνήθειαν τὸ ἀναμάρτητον αἰσχυνόμενοι, τῷ ἁμαρτάνοντι χρησόμεθα ἅπαξ τὸν λόγον, ἐδώμεθα σάρκας, ἀλλὰ πεινῶντες οὐ πεφυσῶντες· ἀναιρήσωμεν ζῷον, ἀλλ' οἰκτείροντες καὶ ἀλγοῦντες, ἐκ ὑβρίζοντες οὐδὲ βασανίζοντες· οἷα νῦν πολλὰ δρῶσιν, οἱ μὴν εἰς σφαγὴν ὑῶν ὠθοῦντες ὀβελοὺς ἁπυρους, ἵνα τῇ 997

E. 3. ἐμπεπλησμέναν] Malim ἐμπεπλεγμένον, cum Steph.
F. 1. αἰσχυνόμενοι—χρησόμεθα] Forte, αἰσχυνόμεθα—χρησάμεθα.

potus, Circæi cyceonis inſtar pariens

Fraudes, et gemitus, cruciatus, atque dolores:

neque facile hamus eximi poteſt eſus carnium, voluptatis cupiditate occupatis ac tanquam transfixis. Alioquin conveniebat, ut quo more hominis mortui ventrem exſecant Ægyptii, atque adverſo Sole conſciſſum abjiciunt, eum ſignificantes fuiſſe cauſſam omnium quæ in vita peccavit homo: ita nos, gulæ cædiſque ſtudio evulſo, reliquum vitæ tempus caſte exigere: quando ipſe venter non ad cædes impellit, ſed intemperantiæ noſtræ culpa iis polluitur. Veruntamen ſi fieri nequit ut plane vitemus eſum carnium, et conſuetudo facit ut nos pudeat iſto peccato abſtinere; ſaltem cum ratione peccemus. Edamus, inquam, carnes, ſed fame, non luxuria, impulſi: interficiamus animal, ſed miſerantes et dolentes: non inſultantes et excruciantes: qualia nunc multi multa perpetrant: alii verubus ignitis porcos jugulant, ut ferri tinctura ſanguis exſtinctus atque

βαφῇ δ' σιδήρε ῥεισβεννύμενον τὸ αἷμα καὶ διαχεόμενον, τὴν σάρκα θρύψῃ καὶ μαλάξῃ· οἱ δὲ ἄθλιοι συῶν ὀπτόκων ἀναλλόμενοι καὶ λακτίζοντες, ἵνα αἷμα καὶ γάλα καὶ λύθρον ἐμβρύων ὁμοῦ συμφθαρέντων ἐν ὠδῖσιν ἀναδεύσαντες, ὦ Ζεῦ καθάρσιε, φάγωσι τοῦ ζώου τὸ μάλιστα φλεγμαῖνον· ἄλλοι γεράνων ὄμματα καὶ κύκνων ἀποῤῥάψαντες καὶ ἀποκλείσαντες ἐν σκότει παίνυσιν, ἀλλοκότοις μίγμασι καὶ καρυκείαις πιὼν αὐτῶν τὴν σάρκα ὀψοποιοῦντες.

β'. Ἐξ ὧν καὶ μάλιστα δῆλόν ἐστιν ὡς ὁ ἀφὰ τροφὴν οὐδὲ χρείαν, οὐδὲ ἀναγκαίως, ἀλλ' ἐπὶ κόρῳ καὶ ὕβρεως καὶ
B πολυτελείας, ἡδονῇ πεποίηται τὴν ἀνομίαν· εἶτα ὥσπερ ἐν γυναιξὶν ἡδονῆς κόρον οὐκ ἐχούσης, ἀποπειρώμενος πάντα καὶ πλανώμενος ἀκολασταίνων ἐξέπεσεν εἰς τὰ ἄῤῥητα· οὕτως αἱ περὶ τὴν ἐδωδὴν ἀκρασίαι τὸ φυσικὸν παρελθοῦσαι καὶ ἀναγκαῖον τέλος, ἐν ὠμότητι καὶ παρανομίᾳ τοι-

A. 7. κύκνων] An χηνῶν?
B. 3. ἀκολασταίνων] Supplendum ὁ ἔρως, vel ſimile, cum Reiſk.

diffuſus carnem molliat delicatamque reddat: alii uberibus ſuum fœtarum inſtante jam partu inſiliunt eaque calcant, ut ſanguinem et lac et tabum fœtus ſimul interfecti inter matris dolores eximentes, (proh Piacularis Jupiter) maxime inflammatam animalis partem vorent: alii grues et olores oculis conſutis incluſos in tenebris ſaginant, alienis temperamentis atque condimentis guſtum novum obſonio ſuo conciliantes.

II. Unde apprime manifeſtum fit, non alimenti aut uſus neceſſitatiſve gratia, ſed ob ſatietatem, luxum, et prodigalitatem nefas hoc ad voluptatem parandam fuiſſe converſum. Proinde ſicut libidinem in mulieribus ſuis non explentes, omnia tentando et inceſtis cupiditatibus vagando tandem ad infanda prolabuntur: ſic circa nutrimentum intemperantia naturalem et neceſſarium tranſgreſſa finem, crudelitate ac flagitio cupidi-

κίλλεσι τὴν ὄρεξιν. Συννοσεῖ γὰρ ἀλλήλοις τὰ ἀλαθητήρια καὶ συναπείθη καὶ συνακολαζαίνει μὴ κρατοῦντα τῶν φυσικῶν μέτρων. Οὕτως ἀκοὴ νοσήσασα μουσικὴν διέφθειρεν, ἀφ' ἧς τὸ θρυπτόμενον καὶ θηλυνόμενον ἀγχεᾶς πρὸς ψηλαφήσεις καὶ γυναικώδεις ἐφαλισμούς. Ταῦτα τὴν ὄψιν ἐδίδαξε μὴ πυρρίχαις χαίρειν, μηδὲ χειρονομίαις, μηδὲ ὀρχήμασι γλαφυροῖς, μηδὲ ἀγάλμασι καὶ γραφαῖς, ἀλλὰ φόνον καὶ θάνατον ἀνθρώπων, καὶ τραύματα καὶ μάχας, θέαμα ποιεῖσθαι πολυτελέστατον. Οὕτως ἔπονται παρανόμοις τραπέζαις συνουσίαι ἀκρατεῖς, ἀφροδισίοις ἀγχοῖς ἀκρασίαις ἄμουσοι, μέλεσι καὶ ἀκούσμασιν ἀναισχύντοις θέατρα ἔκφυλα, θεάμασιν ἀνημέροις ἀπάθεια τοὺς ἀνθρώπους καὶ ὠμότης. Διὰ τοῦτο ὁ θεῖος Λυκοῦργος ἐν ταῖς τοῖς ῥήτραις, τὸ ἀπὸ πρίονος καὶ πελέκεως γίνεσθαι τὰ θυρώματα τῶν οἰκιῶν

B. 9. ἀφ' ἧς] T. B. ἀφῆς, ut corrigi vult Steph. ἀφῆς E. Anon. neutrum meliorem reddit ſententiam. Forte Auctor ſcripſit ἀφ' οὗ αὐτῆς—.
B. 10. τιθεῖ] Forte, ποθεῖ.
C. 3. φίνον] Revocavi ex Ald. Baſ. Xyl. E. G. Venet. Vulgo, φθόνον.
C. 8. Διὰ τοῦτο] Forte ob hujus ſimilitudinem proximum excidit διέτατλε.

tatem variavit. Etenim ſenſus contagio quodam vitiantur, unuſque alterius vitio et libidini ſocium ſe præbet, ubi modum a natura præſcriptum excedunt. Sic auditus vitio laborans Muſicam corrupit, ut molles quidam effœminatique modi turpes palpationes muliebreſque titillationes ederent. Ita viſus didicit non pyrrichio ſaltu gaudere, non geſticulationibus manuum, non ſaltationibus elegantibus videndis: ſed cædes et mortes hominum, vulneraque et pugnas ſpectaculum ſumtuoſiſſimum ſibi parare. Ita injuſtæ menſæ comitatur coitus intemperans, coitui turpi auditiones a muſica alienæ, cantibus et auditionibus impudentibus theatra abſurda, ſpectaculis inhumanis immanitas et adverſum homines crudelitas. Itaque divinus ille Lycurgus in tribus ſuis legum tabulis, quas *rhetras* appellant, ſerra

καὶ τὰς ἐρέψεις, ἄλλο δὲ ὄργανον μηδὲ προσφέρεσθαι·
D ὁ πολεμῶν δή που τερέτεσι καὶ σκεπάρνοις, καὶ ὅσα λεπουργεῖν πέφυκεν, ἀλλ' εἰδὼς ὅτι μετὰ τοιούτων ἔργων οὐκ εἰσοίσεις κλινίδιον ὀπίχρυσον, οὐδὲ τολμήσεις εἰς οἰκίαν λιτὴν ἀργυρᾶς εἰσενεγκεῖν τραπέζας, καὶ τάπιδας ἀλουργεῖς, καὶ λίθους πολυτελεῖς· ἀλλ' ἕπεται οἰκίᾳ καὶ κλίνῃ καὶ τραπέζῃ καὶ κύλικι τοιαύτῃ δεῖπνον ἀφελές, καὶ ἄριστον δημοτικόν· ἀρχὴ δὲ μοχθηρᾶς διαίτης,

Ἄθηλος ἵππῳ ὠῶλος ὡς ἅμα τρέχει,

πᾶσα τρυφὴ καὶ πολυτέλεια.

γ'. Ποῖον οὖν ὁ πολυτελὲς δεῖπνον; εἰς ὃ ὁ θανατῶταί τι ἔμψυχον. Μικρὸν ἀνάλωμα ἡγούμεθα ψυχήν;
E ὅπου λέγω, τάχα μητρὸς, ἢ πατρὸς, ἢ φίλου τινὸς, ἢ παιδὸς, ὡς ἔλεγεν Ἐμπεδοκλῆς· ἀλλ' αἰσθήσεώς τε μετ-

C. 11. ἐρέψεις] Ita Steph. et Xyl. vere correxerunt: omnes alii corrupte τέρψεις. Plut. Vit. Lycurg. p. 47. B. ὀροφήν.
C. 11. μηδὲ] Jun. μηδὲν: forte, rectius.
D. 7. ἀρχὴ] Forte, ἀρχῇ, ut Reisk.
E. 2. αἰσθήσεώς τε] Forte τε mutandum in γε, cum Reisk.

et ſecuri ſolis januas domorum ac faſtigia fabricari juſſit, nullo alio inſtrumento adhibito: non profecto quod aſciis, terebris, aliiſque ad ſubtile opus faciendum utilibus bellum indixiſſet: ſed ſciens, te talibus ædificiis non illaturum lecticam auro ornatam, menſas argenteas, purpureos tapetes, lapides pretioſos: ac domui tali culcitræ, menſæ, calicique, comitari cœnam tenuem, prandiumque vulgare: initio vero pravæ vivendi rationis ſuccedere,

Lactens equam propter ceu pullus curſitat,

omnem luxuriam et profuſionem.

III. Quæ igitur non eſt ſumtuoſa cœna? Illa ad quam nullum necatur animal. An parvum impendium videtur nobis anima? nondum dicam, fortaſſe patris, matris, filii aut amici anima, ut Empedocles:

ἔχουσαν, ὄψεως, ἀκοῆς, φαντασίας, συνέσεως, ἰδὲ ὅτι κτήσει τοῦ οἰκείου καὶ φυγῇ τοῦ ἀλλοτρίου πρὸς τὴν φύσεως ἕκαστον εἴληχε. Σκόπει δὲ, ἡμᾶς πότερον βέλτιον ἐξημερῦσι τοὺς φιλοσόφων οἱ καὶ τέκνα καὶ φίλους καὶ πατέρας καὶ γυναῖκας ἐσθίειν κελεύοντες, ὡς ἀποθανόντας, ἢ Πυθαγόρας καὶ Ἐμπεδοκλῆς, ἐθίζοντες τὸ εἰ καὶ πρὸς τὰ ἄλλα μέρη δικαίους. Σὺ μὲν καταγελᾷς τοῦ τὸ πρόβατον μὴ ἐσθίοντος· ἀλλ' ἡμεῖς γε, φήσουσι, θεασάμενοι τοῦ πατρὸς τεθνηκότος ἢ τῆς μητρὸς ἀποτεμόντα μερίδας, καὶ τοῖς φίλων ἀποπεμπόμενον τοῖς μὴ παρῦσι, F τοὺς δὲ παρόντας καλοῦντα, καὶ προπίνοντα τῶν σαρκῶν ἀφειδῶς, μή τι γελάσαιμεν; Ἀλλὰ καὶ νῦν ἴσως ἁμαρτάνομεν ὅτε ἁπτώμεθα τῶν βιβλίων τούτων, μὴ καθαιρόμενοι χεῖρας καὶ ὄψεις καὶ πόδας καὶ ἀκοὰς, εἰ μὴ νὴ Δία ἐκείνων καθαρμός ἐστι, τὸ περὶ τούτων ἁλέ-

998 γ

B

E. 7. ὡς ἀποθανόντας] Delendum ὡς.
E. 9. μέρη] Forte, γένη, ut Xyl. Steph. Mez. volunt.
E. 10. ἀλλ' ἡμεῖς γε] Forte, ἀλλ' ἡμεῖς σε—.

ſed tamen ſenſu, viſu, auditu, vi imaginandi, intelligendique prædita? quam ad ſui appetitum et conſecutionem, alienique fugam unumquodque animal a natura accepit. Jam hoc conſidera, utri nos melius cicures humanoſque faciant philoſophorum: iine qui mortuos liberos, amicos, parentes, uxores a nobis manducari volunt: an Pythagoras et Empedocles, qui nos condocefaciunt etiam erga alius generis animalia juſtitiam exercere? Tu quidem rides eum, qui ab ovis eſu abſtinet. Is tamen dicet: Cum vos videmus mortui patris aut matris portiones abſcindere, amiciſque eas abſentibus mittere, præſentes vero invitare, carneſque illis larga manu apponere, non rideam? Quanquam nos fortaſſe peccamus, qui libros iſtos attingimus, manibus, oculis, pedibus, et auribus non prius luſtratis: niſi profecto hæc ipſa luſtratio eſt, cum de hiſce diſſerentes *oratione liqui-*

998 γελᾷ, " ποτίμῳ λόγῳ," ὥς φησι Πλάτων, " ἁλμυρὰν " ἀκοὴν ἀποκλυζόμενοι." Εἰ δέ τις τὰ βιβλία ἀλλήλοις καὶ τοὺς λόγους, ἐκεῖνα μὲν Σκύθαις φιλοσοφεῖσθαι καὶ Σογδιανοῖς καὶ Μελαγχλαίνοις, οἷς ὢν Ἡρόδοτος ἱστορῶν ἀπιστεῖται· τὰ δὲ Πυθαγόρου καὶ Ἐμπεδοκλέους δόγματα, νόμοι τῶν παλαιῶν ἦσαν Ἑλλήνων, καὶ πυρίαι καὶ δίαιται. Ὅτι μὲν τὰ ἄλογα ζῶα δίκαιον ἡμῖν οὐδέν ἐστιν.

Δ'. Τίνες οὖν ὕστερον τοῦτο ἔγνωσαν;

Οἱ πρῶτοι κακοεργὸν ἐχαλκεύσαντο μάχαιραν
Εἰνοδίην, πρῶτοι δὲ βοῶν ἐπάσαντ' ἀροτήρων.

B Οὕτω τοι καὶ οἱ τυραννοῦντες ἀρχὰς μιαφονίας. Ὥσπερ τὸν πρῶτον ἀπέκλειναν Ἀθήνησι τὸν κάκιστον τῶν συκοφαντῶν, ὃς ἐπιτήδειος πρὸς σπουδὴν, καὶ δεύτερον

A. 3. φιλοσοφεῖσθαι] Videtur excidisse δόξειε, vel simile, ut suspicatur Xyl. φιλοσοφεῖται vult Reisk. φιλοσοφῆσαι G. Venet.
A. 7. καὶ πυρίαι] E. P. καὶ πυρεῖα: neutrum placet. An corrigendum, Ἑλλήνων, καὶ καθαραὶ δίαιται.
A. 7. Ὅτι—οὐδέν ἐστιν] Mez. delet. Reiskius præponit, Ἀλλ' ἐρῶσιν, quod magis probem. Xyl. vertit ac si legeret, ὥστε πρὸς τὰ ἄλογα ζῶα βίαιον αὐτοῖς οὐδὲν ἦν: quod minime probem.
B. 1. Ὥσπερ τὸν πρῶτον] Sic E. et P. Vulgo, Ὥσπερ ἀπὸ τῶν πρώτων.

da, ut ait Plato, *falsum auditum proluimus*. Tamen si quis librorum disputationumque instituat comparationem, deprehendet istorum philosophiam ad Scythas pertinere, Sogdianos et Melanchlænos, de quibus scribenti Herodoto non habetur fides: Pythagoræ autem et Empedoclis decreta, leges fuisse priscorum Græcorum, hosque eorum institutis in vita degenda stetisse. At, inquit, nil nobis juris intercedit cum brutis animalibus.

IV. Qui ergo sunt, qui postea temporis decreverunt cædes animalium?

Qui primum gladios duxere ex ære malignos,
Primi et aratoris gustarunt viscera tauri.

Hoc sane modo etiam tyranni homicidiorum initia faciunt; ut Athenis principio interfecerunt pessimum sycophantam, qui idoneus morti fere-

ὁμοίως καὶ τρίτον· εἶτα ἐκ τούτου σιωπῆς γενόμενοι, Νικήρατον ἑώρων ἀπολλύμενον τὸν Νικίου, καὶ Θηραμένην τὸν στρατηγόν, καὶ Πολέμαρχον τὸν φιλόσοφον. Οὕτω τὸ πρῶτον ἄγριόν τι ζῶον ἐβρώθη καὶ κακοῦργον, εἶτα ὄρνις τις ἢ ἰχθὺς εἵλκυσε· καὶ γευόμενον ὕστερον καὶ προμελετῆσαν ἐν ἐκείνοις τὸ νικᾶν, ἐπὶ βοῦν ἐργάτιν ἦλθε, καὶ τὸ κοσμοῦν πρόβατον, καὶ τὸν οἰκουρὸν ἀλεκτρυόνα· καὶ νῦν μικρὸν ὕστερον τὴν ἀπληστίαν τονώσαντες, ἐπὶ σφαγὰς ἀνθρώπων καὶ φόνους καὶ πολέμους προῆλθον. Ἀλλ' ἐὰν μὴ προσαποδείξῃ τις ὅτι ζῶντα κοινοῖς αἱ ψυχαὶ σώμασιν ἐν ταῖς παλιγγενεσίαις, καὶ τὸ νῦν λογικὸν αὖθις γίνεται ἄλογον, καὶ πάλιν ἥμερον τὸ νῦν ἄγριον· ἀλλάττει δὲ ἡ φύσις ἅπαντα καὶ μετοικίζει,

Σαρκῶν ἀλλογνώτι περισέλλουσα χιτῶνι·

ταῦτα οὐκ ἀποτρέπει, τὸν ἀνημερωμένον, τὸ ἀκόλαστον, τὸ

B. 9. τὸ νικᾶν] Malim, τὸ φονικὸν, cum T. V. λιχνὸν malit Reisk. νικᾶν E. et P. nihili est. Mihi aliquando in mentem venit τὸ ἀδικᾶν.
C. 7. τὸν ἀνημερωμένον] Legendum τὸ ἀνήμερον : quod reddidi in Vers.

batur ac dicebatur: itemque secundum et tertium: deinde cædibus adsueti Niceratum Niciæ filium interfici viderunt, et imperatorem Theramenem, atque Polemarchum philosophum. Sic ab initio ferum aliquod et noxium animal devoratum fuit: deinde avis aliqua aut piscis, donec his condocefacta et gustui adsueta libido ad bovem operarium progressa est, et ovem quæ nos ornat, custodemque domus gallum. Itaque paulatim inexpletam roborantes aviditatem in cædes hominum et bella sunt delapsi. Verum si quis præterea non demonstret, animas dum renascuntur, promiscue uti corporibus hominum et brutorum, et quod nunc est brutum, post fieri hominem, ac per vices ferum ac mansuetum, naturamque omnia mutare et transferre

Alieno carnis velantem amictu :

istud jam ab esu carnium avertere nos debebat, quod is

καὶ σώμασι νόσους καὶ βαρύτητας ἐμποιεῖν, καὶ ψυχὴν ὑπὲρ πόλεμον ἀνομωτέρων τρεπομένην διαφθείρειν; ὅταν ἐθισθῶμεν μὴ αἵματος ἄνευ καὶ φόνου μὴ ξένον ἐπιέναι, μὴ γάμον ἑορτάζειν, μὴ φίλοις συγγενέσθαι.

ε'. Καίτοι τὰ λεγομένης ταῖς ψυχαῖς εἰς σώματα
D πάλιν μεταβολῆς, εἰ μὴ πίστεως ἄξιον τὸ ἀποδεικνύμενον, ἀλλ' εὐλαβείας τε μεγάλης καὶ δέους τὸ ἀμφίβολον. Οἷον εἴ τις ἐν νυκτομαχίαις στρατοπέδων ἀνδρὶ πεπλωκότι καὶ τὸ σῶμα κρυπτομένῳ τοῖς ὅπλοις ὑπερῶν ξίφος, ἀκούσοι τινὸς λέγοντος, "Οὐ πάνυ μὲν εἰδέναι βεβαίως, οἴεσθαι δὲ καὶ δοκεῖν "ὑὸν αὐτῷ τὸν κείμενον, ἢ ἀδελφὸν "αὐτῷ, ἢ πατέρα, ἢ συσκήνιον εἶναι·" τί βέλτιον ὑπονοίᾳ τοιαύτῃ μὴ ἀληθεῖ τοιαύτῃ τὸν ἐχθρὸν ὡς φίλον, ἢ καταφρονήσαντα τῷ μὴ βεβαίῳ τοὺς πόνους, ἀνελεῖν

C. 8. ἐμποιεῖν] Sic E. P. Vulgo, ἐμποιᾶν.
C. 8. ἐπὶ πόλεμον ἀνομωτέρων] Forte, ἐπὶ πολλὰ τῶν ἀνομωτέρων. Reisk. conjecit, ἐπὶ τόλμαν ἀνομωτέραν.
D. 2. εὐλαβείας τε] τε mutem in γε, cum Reisk.
D. 5. ἀκούσοι] Sic E. Colleg. Nov. Vulgo, ἀκούσει: Venet. ἀκούσῃ. Anon. ἀκούσειε.

res est immanis, intemperans, corpori morbos gravedinemque ingenerans, et animam ad bellum traductam injustius vitians: ubi nos adsuefecimus, ut absque cæde et sanguine neque hospitem excipere, neque nuptias celebrare, neque cum amicis vivere velimus.

V. Quod si illa quæ de animarum per vicissitudinem quandam in corpora illapsu disputantur, non faciunt fidem; attamen dubitatio ipsa magnam nos cautionem, magnum jubet adhibere metum. Verbi gratia: si in nocturno aliquis prælio in virum, qui collapsus armis corpus cooperiat, irruat stricto gladio, audiatque interim quendam dicere, *Non certo sibi constare, putare tamen eum qui jacet imminentis esse filium, fratrem, patrem, aut contubernalem:* præstatne opinioni ei falsæ subscribentem dimittere hostem amici loco: an contemta ea, quod ad fidem faciendam firma satis non sit, do-

τὸν οἰκεῖον ὡς πολέμιον; Ἐκεῖνο δεινὸν φήσετε πάντες. Σκόπει δὲ καὶ τὴν ἐν τῇ τραγῳδίᾳ Μερόπην, ὅτι τὸν E
υἱὸν αὐτὸν ὡς φονέα τοῦ υἱοῦ πέλεκυν ἀραμένην, καὶ λέγουσαν,

Ὑμνητέραν δὴ τήνδ' ἐγὼ δίδωμί σοι
Πληγήν,

ὅσον ἐν τῷ θεάτρῳ κίνημα ποιεῖ, συνεξορθάζουσα φόβῳ, καὶ δέος μὴ φθάσῃ τὸν ὑπολαμβανόμενον γέροντα, καὶ πρώσῃ τὸ μειράκιον. Εἰ δὲ ἕτερος λέγων παρεφήκῃ γέρων, "Παῖσον, πολέμιός ἐστιν" ἕτερος δὲ, "Μὴ παίσῃς, "υἱός ἐστι" πότερον ἀδίκημα μεῖζον, ἐχθρὸν κόλασιν ἐκλιπεῖν ἀφ' τὸν υἱόν, ἢ τεκνοκτονίᾳ προσπεσεῖν ὑπὸ τῆς προῤῥ τ' ἐχθρὸν ὀργῆς; Ὁπότε τοίνυν οὐ μῖσός ἐστιν οὐδὲ θυμὸς ὁ προῤῥ τὸν φόνον ἐξάγων ἡμᾶς, οὐδὲ ἀμυνά τις, οὐδὲ φόβος ὑπὲρ αὐτοῦ, ἀλλ' εἰς ἡδονῆς μέρος ἕστηκεν ἱερεῖον ἀνακεκλασμένῳ τραχήλῳ ὑποκείμενον, F
εἶτα λέγει τῶν φιλοσόφων ὁ μέν, "Κατάκοψον, ἄλε-

E. 6. φόβῳ] Sic G. Colleg. Nov. Vulgo, φόνῳ.

meſticum pro hoſte interficere? hoc ſane omnes dicetis indignum fore facinus. Conſidera mihi etiam Meropen illam, quæ ſublata ſecuri filium, quem percuſſorem filii putat eſſe, ferire jam volens dicit,

Penetrabili te mactabo ictu nunc ego hoc:

quantum in theatro excitet motum, timore erigens ſpectantes ac metu ne ſenem antevertat inhibentem, adoleſcentemque feriat. At enim ſi tum alius aliquis ſenex adſtitiſſet, dixiſſetque, *Feri, hoſtis eſt:* alius, *Ne ferias, filius eſt:* quæro utrum ſit flagitium majus, filii gratia hoſtem impunitum dimittere, an ob iram adverſus inimicum, incidere in cædem filii? Quapropter, quandoquidem non odium nos, non ira, non ulciſcendi cupiditas in brutorum cædem agit, ſed ad partem aliquam voluptatis parandam adſtat reducta cervice victima, neci deſtinata, ſi jam philoſophorum alius dicat, *Perime, brutum*

"γὸν ὅτι τὸ ζῶον" ὁ δέ, "Ἀνάσχου, τί γὰρ εἰ συγγενὲς
"ἢ θεῶν τινος ἐνταῦθα ψυχὴ κεχώρηκεν;" ἴσος γε, ὦ
θεοί, καὶ ὅμοιος ὁ κίνδυνος ἔχει, ἂν ἀπειθῶν φαγεῖν κρέας,
ἂν ἀπιστῶν φονεῦσαι τέκνον, ἢ ἕτερον οἰκεῖον;

999 ϛ'. Οὐκ ἴσος δέ τις ὁ ἀγὼν ὅτος τοῖς Στωϊκοῖς
ὑπὲρ τ σαρκοφαγίας. Τίς γὰρ ὁ πολύτομος εἰς τὼ
γαστέρα καὶ τὰ ὀπισθεῖα; Τί τὼ ἡδονὼ θηλύνοντες καὶ
μαλάττοντες, ὡς ὅτε ἀγαθὸν ὅτε προηγούμενον ὅτε
οἰκεῖον, ὅτως πρὸς τὰ περὶ τὼ ἡδονῶν ἐσπουδάκασι;
Καὶ μὴν ἀκόλουθον ἦν αὐτοῖς, εἰ μύρων ἀπελαύνουσι καὶ
πέμμα τῶν συμποσίων, μᾶλλον αἷμα καὶ σάρκα δυσχε-
ραίνειν. Νῦν δ' ὥσπερ εἰς τὰς ἐφημερίδας φιλοσοφοῦντες,
δαπάνην ἀφαιροῦσι τῶν δείπνων ἐν τοῖς ἀχρήστοις καὶ
περιττοῖς, τὸ δὲ ἀνήμερον τῆς πολυτελείας καὶ φονικὸν οὐ
προσαιτῶνται. Ναὶ, φησὶν, οὐδὲν γὰρ ἡμῖν πρὸς τὰ ἄλ-

A. 2. Τίς γὰρ] Sic Venet. Τί γὰρ G. et Colleg. Nov. Vulgo Τίς, ſine γάρ.
A. 5. τὰ περὶ] Forte, τὰς περιττίας—.

eſt animal: alius, *Inhibe necem; quid enim, ſi in hoc corpus cognati alicujus aut Dei anima conceſſerit?* proh Deum fidem! in eodemne verſor periculo, ſive hoc credens abſtineo carnis eſu, ſive fidem derogans interficio filium aut aliquem alium neceſſariorum?

VI. Impar vero huic diſputationi eſt Stoicorum pro eſu carnium decertatio. Quis enim eſt iſte, cui tam multa in ventrem et culinam ora patent? Cur voluptatem effœminatam dicentes, et neque inter bona, neque inter ea, quæ præcipua vocant, neque inter naturæ convenientia numerantes, tanto ſtudio pro iis laborant, quæ ad voluptatem conducunt? Certe conſequens hoc erat, ut cum e conviviis unguentum et placentas exegiſſent, multo magis carnem et ſanguinem averſarentur. Nunc veluti ſi ſuam philoſophandi rationem ad diarias rediturum inſtituiſſent annotationes, ſumtum in res inutiles atque otioſas faciendum amputant: inhumanitatem luxus atque crudelitatem non averſantur. Quid tum poſtea? di-

γα οἰκεῖόν ἐϛι. Οὐδὲ γὰρ πρὸς τὸ μύρον, φαίη τις ἂν, οὐδὲ πρὸς τὰ ξενικὰ τῶν ἡδυσμάτων· ἀλλὰ καὶ τούτων ἀποτρέπεσθε, τὸ μὴ χρήσιμον μηδὲ ἀναγκαῖον ὡς ἡδονῇ πανταχόθεν ἐξελαύνοντες.

Ζ'. Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τοῦτο ἤδη σκεψώμεθα, τὸ μηδὲν (ἢ εἰ) πρὸς τὰ ζῶα δίκαιον ἡμῖν, μηδὲ τεχνικῶς, μηδὲ σοφιστικῶς, ἀλλὰ τοῖς πάθεσιν ἐμβλέψαντες τοῖς ἑαυτῶν, καὶ πρὸς ἑαυτοὺς ἀνθρωπικῶς λαλήσαντες καὶ ἀνακρίναντες.

B. 9. ἀνακρίναντες.—] Apparet, integrum librum habuiſſe proximum locum ſatis magnum de memorata quæſtione: quam intactam reliquit Excerptor.

cent: nulla nobis cum brutis eſt familiaritas. Ne cum unguentis quidem, inquam, et exoticis condimentis: et tamen hæc, tanquam inutilia et ſupervacanea, ſolique voluptati inſervientia undique expellitis.

VII. Verum enimvero hoc ipſum jam nunc diſpiciamus, an nullo nobis jure natura brutum animantium genus devinxerit: non artificioſe hoc aut ſophiſtarum more diſputantes: ſed in ipſas noſtrorum animorum affectiones intuiti, humaniterque nobiſcum iſta meditantes atque perpendentes.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΠΛΑΤΩΝΙΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ.

ΠΛΑΤΩΝΙΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ.

ΚΕΦΑΛΑΙΑ.

α΄. Τί δήποτε τὸν Σωκράτην ὁ θεὸς μαιᾶσθαι μὲν ἐκέλευσεν ἑτέρους, αὐτὸν δὲ γεννᾶν ἀπεκώλυσεν;

β΄. Τί δήποτε τὸν ἀνωτάτω θεὸν πατέρα πάντων καὶ ποιητὴν προσεῖπεν;

[γ΄. Τί διανοηθεὶς ἐν τῇ Πολιτείᾳ ἄνισα τμήματα τὸ πᾶν ἔτεμνε· καὶ πότερον τῶν τμημάτων, τὸ νοητὸν ἢ τὸ αἰσθητὸν, μεῖζόν ἐστιν;]

δ΄. Τί δήποτε τὴν ψυχὴν ἀεὶ πρεσβυτέραν ἀποφαίνων τοῦ σώματος αἰτίαν τε τῆς τότε γενέσεως καὶ ἀρχὴν, πάλιν φησὶν ἐκ ἂν γενέσθαι ψυχὴν ἄνευ σώματος, οὐδὲ νοῦν ἄνευ ψυχῆς, ἀλλὰ ψυχὴν μὲν ἐν σώματι, νοῦν δὲ ἐν τῇ ψυχῇ; Δόξει γὰρ τὸ σῶμα καὶ εἶναι καὶ μὴ εἶναι, συνυπάρχον ἅμα τῇ ψυχῇ καὶ γεννώμενον ὑπὸ τῆς ψυχῆς.

ε΄. Διὰ τί τῶν μὲν εὐθυγράμμων, τῶν δὲ κυκλικῶν σωμάτων καὶ σχημάτων ὄντων, τὰς τῶν εὐθυγράμμων ἀρχὰς ἔλαβε τὸ ἰσοσκελὲς τρίγωνον καὶ τὸ σκαληνόν;

ς΄. Πῶς ποτε ἐν τῷ Φαίδρῳ λέγεται τὸ τὴν τοῦ πτεροῦ φύσιν, ὑφ' ἧς ἄνω τὸ ἐμβριθὲς ἀνάγεται, κεκοινωνηκέναι μάλιστα τῶν περὶ τὸ σῶμα τοῦ θείου;

ζ΄. Πῶς ποτε φησὶν ὁ Πλάτων τὴν ἀντιπερίστασιν τῆς κινήσεως, διὰ τὸ μηδαμοῦ κενὸν ὑπάρχειν, αἰτιᾶσθαι τῶν περὶ τὰς ἰατρικὰς σικύας παθημάτων, καὶ τῶν περὶ τὴν κατάποσιν, καὶ τὰ ῥιπτούμενα βάρη, καὶ τὰ τῶν ὑδάτων ῥεύματα, καὶ κεραυνούς, τήν τε φαινομένην ποτὲ ἤλεκτρα καὶ τὸν λίθον τὸν Ἡράκλειον ὁλκήν, τάς τε τῶν φθόγγων συμφωνίας;

η΄. Πῶς λέγει τὰς ψυχὰς ὁ Τίμαιος εἴς τε γῆν καὶ σελήνην καὶ τὰ ἄλλα ὅσα ὄργανα χρόνου σπαρῆναι;

θ΄. Περὶ τῶν τῆς ψυχῆς δυνάμεων.

ι΄. Διὰ τί Πλάτων εἶπε τὸν λόγον ἐξ ὀνομάτων καὶ ῥημάτων κεράννυσθαι;

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΠΛΑΤΩΝΙΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ.

PLUTARCHI

QUÆSTIONES PLATONICÆ.

ΖΗΤΗΜΑ Α'.

α'. ΤΙ δήποτε τὸν Σωκράτην ὁ θεὸς μαιεύεσθαι μὲν ἐκέλευσεν ἑτέρους, αὐτὸν δὲ γεννᾶν ἀπεκώ-
D λυσεν; ὡς ἐν Θεαιτήτῳ λέγεται. Οὐ γὰρ εἰρωνευόμενός γε καὶ παίζων προσεχρήσατο ἂν τῷ τοῦ θεοῦ ὀνόματι. Καὶ ἄλλως ἐν ᾧ Θεαιτήτῳ πολλὰ μεγάλαυχα καὶ σοβαρὰ Σωκράτει προσείρηκεν, ὧν καὶ ταῦτά ἐστι· "Πολλοὶ γὰρ δή,

C. 7. ἑτέρους] Revocavi ex Ald. Baſ. Xyl. B. E. Vulgo, ἑτέροις.
D. 2. γε καὶ παίζων] Sic E. Vulgo, τε καὶ παίζων.

QUÆSTIO I.

I. QUA tandem de cauſſa Socratem Deus aliis oſtetricis miniſterium præſtare juſſit, ipſum gignere prohibuit? ut in Theæteto dicitur. Neque enim ſuo more ludens et jocans, adhibuiſſet Dei nomen. Et alioqui Plato eo in libro multa arroganter ac per jactantiam dicta Socrati tribuit: de quibus etiam hoc eſt: *Multi enim, O mirifice, ita erga me affecti*

" ὦ θαυμάσιε, ὅτω σοὶ με διετέθησαν, ὥστε ἀτεχνῶς
" δάκνειν ἕτοιμοι εἶ), ἐπιδάν τινα λῆρον αὐτοῖς ἀφαιρῶ-
" μαι· καὶ οὐκ οἴονταί με εὐνοίᾳ τοῦτο ποιεῖν· σοφρῶ ὄντες
" τοῦ εἰδέναι ὅτι οὐδεὶς θεὸς δύσνους ἀνθρώποις· ἀλλ' ἐγὼ
" δυσνοίᾳ τοιοῦτον οὐδὲν δρῶ, ἀλλά μοι ψεῦδός τε συγ-
" χωρῆσαι, καὶ ἀληθὲς ἀφανίσαι, ἀθεμίτως δέμις."

Πότερον οὖν τῷ ἑαυτοῦ φύσιν, ὡς κριτικωτέραν ἢ γονιμωτέραν ἅπασαν, θεὸν προσεῖπε; καθάπερ Μένανδρος, "Ὁ νοῦς γὰρ ἡμῶν ὁ θεός" καὶ Ἡράκλειτος, "Ἦθος "ἀνθρώπῳ δαίμων." Ἢ θεῖόν τι καὶ δαιμόνιον ὡς ἀληθῶς αἴτιον ὑφηγήσατο Σωκράτει τοῦτο τῆς φιλοσοφίας τὸ γένος, ᾧ τοὺς ἄλλους ἐξετάζων ἀεί, τύφου καὶ πλάνης καὶ ἀλαζονείας, καὶ μάλ' βαρεῖς ὄντας) πρῶτον μὲν αὐτοῖς, εἶτα καὶ τοῖς συνοῦσιν, ἀπήλλατε; Καὶ γὰ ὥσπερ ἐκ τύχης τότε φορὰν γενέσθαι συνέβη σοφιστῶν ἐν τῇ Ἑλλάδι· καὶ τού-

E. 1. ἢ γονιμωτέραν] ἢ flagitante ſententia receptum ex uno T. pro vulgato, καί.

F. 6. πλάνης] B. E. πλάνου.

fuerunt, ut parati eſſent me mordere, poſtquam aliquid delirii eis ademiſſem: nec putarent ductum benevolentia hoc me facere: admodum quippe ignorantes neminem Deum male velle hominibus, ac proinde me quoque nihil horum malevolentiæ impulſu facere, ſed quia nefas ducam mendacio aſſentiri, aut veritatem obruere.

Utrum igitur ſuam ipſe naturam ut majore judicii vi quam fœcunditate præditam, Dei nomine affecit? ſicut Menander:

Nam mens nobis Deus eſt.——

et Heraclitus: *Ingenium hominis numen.* An divina aliqua cauſſa, geniuſque revera Socrati hunc philoſophandi morem præcepit? ut ſemper alios examinans, faſtu eos et errore atque arrogantia, quibus rebus primum ſibi ipſi, deinde etiam una agentibus, erant moleſti, liberaret. Ea enim tempeſtate, veluti caſu frequens in Græcia Sophiſtarum contigit proventus, qui-

τοις οἱ νέοι πολὺ τελοῦντες ἀργύριον, οἰήματος ἐπληρῶντο, καὶ δοξοσοφίας, καὶ λόγων ἐζήλουν σχολὴν καὶ διατριβὰς ἀπράκτους ἐν ἔρισι καὶ φιλοτιμίαις, καλὸν δὲ καὶ χρήσιμον οὐδ' ὁπῶν. Τὸν οὖν ἐλεγκτικὸν λόγον ὥσπερ καθαρτικὸν ἔχων φάρμακον ὁ Σωκράτης, ἀξιόπιστος ἦν, ἑτέρους ἐλέγχων, τῷ μηδὲν ἀποφαίνεσθαι· καὶ μᾶλλον ἥπτετο, δοκῶν ζητεῖν κοινῇ τ' ἀλήθειαν, οὐκ αὐτὸς ἰδίᾳ δόξῃ βοηθεῖν.

β'. Ἔπειτα τοῦ κρίνειν ὄντος ὠφελίμου, τὸ γεννᾶν ἐμπόδιόν ἐστι. Τυφλῶται γὰρ τὸ φιλοῦν περὶ τὸ φιλούμενον· φιλεῖται δὲ τῶν ἰδίων οὐδὲν οὕτως ὡς δόξα καὶ λόγος ὑπὸ τοῦ τεκόντος. Ἡ γὰρ λεγομένη τέκνων δικαιοτάτη ἀγωγή, πρὸς λόγους ἐστὶν ἀδικωτάτη· δεῖ γὰρ ἐκεῖ λαβεῖν μὴ τὸ ἴδιον, ἐνταῦθα δὲ, κἂν ἀλλό-

F. 2. ἐζήλων] Sic E. T. et B. pro varia lectione. Vulgo, ζήλω. B. ἐζήτων.

F. 3. φιλοτιμίαις, καλὸν] Sic Ald. Baſ. Xyl. B. E. Vulgo, φιλοτιμίαις ἄγοντες, καλόν.

bus adoleſcentes multum pendentes pecuniæ, replebantur doctrinæ ac ſapientiæ opinione, ſtudioque inficiebantur nullius quidem præclari negotii, ſed literati otii vacui ab actione, in diſputatione et contentione tranſigendi. Socrates igitur ratione diſſerendi ad redarguendum appoſita inſtructus, eaque tanquam purgante utens medicamento, eo fidem ſibi auctoritatemque comparabat, quod alios refellens nihil ipſe affirmaret: et magis eos tangebat; quod una quærere veritatem, non ſuam opinionem defendere videretur.

II. Atqui judicium, res quamvis utilis, impeditur gignendo. Amantem enim res amata cæcum facit. Noſtrarum porro rerum nullam perinde amamus atque opinionem ſententiamque a nobis partam et inventam. Etenim quæ juſtiſſima dicitur natorum diviſio, hic fit injuſtiſſima: iſthic enim ſuam quiſque prolem debet accipere: hic teneri debet quod eſt op-

τειον ᾖ, τὸ βέλτιστον. Ὅθεν ὁ γεννῶν ἴδια, χείρων φαυλότερος ἑτέρων κριτής. Καὶ καθάπερ Ἠλείοις τῶν σοφῶν τις ἔφη "βελτίους ἂν εἶεν τῶν Ὀλυμπίων ἀγωνοθέτας, εἰ μηδεὶς εἷς Ἠλείων ἦν ἀγωνιστής," οὕτως ὁ μέλλων ἐν λόγοις ὀρθῶς ὑποκρατήσειν καὶ βραβεύσειν, οὐ δίκαιός ἐστιν αὐτὸς φιλοτιμεῖσθαι, οὐδὲ ἀνταγωνίζεσθαι τοῖς κρινομένοις. Καὶ γὰρ οἱ τῶν Ἑλλήνων στρατηγοὶ τὴν περὶ τῶν ἀριστείων ψῆφον φέροντες, αὐτοὺς ἀρίστους ἔκριναν ἅπαντες. Καὶ τῶν φιλοσόφων ἀδεής ἐστιν ὃς ἃ τοῦτο πέπονθε, δίκα τῶν, ὥσπερ Σωκράτης, ὁμολογούντων μηδὲν ἴδιον λέγειν· ὅτοι δὲ καθαροὺς μόνοι καὶ ἀδεκάστους τῆς ἀληθείας παρέχουσιν ἑαυτοὺς δικαστάς. Ὥσπερ γὰρ ὁ ἐν τοῖς ὠσὶν ἀὴρ, ἂν μὴ σαθρὸς ᾖ μηδὲ φωνῆς ἰδίας ἔρημος, ἀλλὰ ἤχου καὶ ῥοίζου μεστὸς, οὐκ ἀκριβῶς ἀντιλαμβάνεται τῶν φθεγγομένων· οὕτω τὸ τὰς λόγους ἐν φιλοσοφίᾳ κρῖνον,

A. 8. σοφῶν] Sic B. E. Vulgo, σοφιστῶν.
B. 1. καὶ βραβεύσειν] Addidi ex B. E.
B. 4. ἅπαντες;] Sic Mez. item vidit Bryan. ad Vit. Plut. T. I. p. 95. Vulgo, ἅπαντας.

timum, etiam si alienum sit. Quo fit, ut qui ipse gignit opiniones, eo deterior sit alienarum judex. Ac sicut sapientum quidam dixit, *Eleos meliores fore Olympicorum certaminum arbitros, si nemo Eleus certaret*; ita qui in sententiarum judicio recte præesse velit, non ipse debet ambire coronam, neque adversus eos qui sunt judicandi, in certamen descendere. Nam et Græcorum duces suffragia ferentes de his qui rem optime gessissent, seipsum quisque optimum pronunciavit: neque ullus est philosophus qui non eodem egerit modo, extra eos qui Socratis exemplo professi sunt nihil se de suo dicere: atque hi soli puros se et incorruptos judices veritatis præbent. Nam sicut aër in auribus contentus si non tranquillus sit propriæque vocis expers, sed sonitu ac fremitu plenus, non accurate excipit voces; sic in philosophia ea facultas quæ de sententiarum

ἂν ἔνδοθεν ἀντιπαταγῇ καὶ ἀντιχῇ, δυσξύνετον ἔσαι τῶν λεγομένων ἔξωθεν. Ἡ γὰρ οἰκεία δόξα καὶ σύνοικος ἐ προσδέξεται τὸ διαφωνοῦν πρὸς αὐτὴν, ὡς μαρτυρεῖ τ αἱρέσεων τὸ πλῆθος· ὧν, ἂν ἄρισα πράτῃ, φιλοσοφία μίαν ἔχει κατορθοῦσαν, οἰομένας δὲ τὰς ἄλλας ἁπάσας καὶ μαχομένας πρὸς τ ἀλήθειαν.

γ'. Ἐπ τοίνυν· εἰ μὴ ὅδέν ὅτι καταλιπὸν ἀνθρώπῳ καὶ γνωστὸν, εἰκότως ὁ θεὸς ἀπεκώλυσεν αὐτὸν ὑπηνέμια καὶ ψευδῆ κ ἀβέβαια γεννᾶν, ἐλέγχειν δὲ τὰς ἄλλας ἠνάγκαζε τοιαῦτα δοξάζοντας· οὐ δ μικρὸν ἦν ὄφελος, ἀλλὰ μέγιστον, ὁ τὸ μεγίστου τῶν κακῶν ἀπάτης καὶ κενοφροσύνης ἀπαλλάττων λόγος,

Οὐδ' Ἀσκληπιάδαις τοῦτό γ' ἔδωκε θεός·

οὐ γὰρ σώματος ἡ Σωκράτης ἰατρεία, ψυχῆς δὲ ἦν
D ὑπέλου καὶ διεφθαρμένης καθαρμός. Εἰ δ' ὅτιν ὅπιτήμη

C. 2. ἔνδοθεν] Addendum videtur τί.
C. 3. σύνοικος—ἀλήθειαν] Ita locum mutilum restitui ex B. E. Vulgo, σύνοικος, ὧν ἂν ἄρισα πράτῃ, φιλοσοφίαν ἔχει κατορθοῦσαν, οἰομένας δὲ τὰς ἄλλας ἁπάσας πρὸς τὴν ἀλήθειαν.

veritate judicat, si intus sit quo commoveatur et quod obstrepat, recte intelligere nequit ea quæ foris dicuntur. Domestica enim et nobiscum habitans opinio aliam ab ipsa discrepantem non facile recipiat, ut apparet e multitudine sectarum; quarum Philosophia, si optime cum ea agitur, unam habet veri compotem, reliquas opinantes et vero repugnantes.

III. Præterea, si comprehendere homo ac pernoscere nihil potest; haud injuria Deus Socrati interdixit procreatione ventosarum, falsarum, instabilium sententiarum: et alios talibus sententiis laborantes redarguere coëgit. Nam haud exigua, sed maxima utilitas erat ejus rationis, quæ hominem maximo malorum, vanitate opinionis, liberaret:

Non Asclepiadis hocce Deus dederat.

Non enim corpori medicinam faciebat Socrates, sed animum occulto vitio expurgabat. Quod si, contra, verita-

τῦ ἀληθοῦς, ἐν δὲ τὸ ἀληθὲς, οὐκ ἔλαττον ἔχει τῦ εὑρόντος ὁ μαθὼν τοῦ τῦ εὑρόντος· λαμβάνει δὲ μᾶλλον ὁ μὴ πεπεισμένος ἔχειν, καὶ λαμβάνει τὸ βέλτιστον ἐξ ἁπάντων, ὥσπερ ὁ μὴ τεκὼν παιδοποιεῖται τ' ἄριστον.

δ'. Ὅρα δὲ μὴ τἆλλα μὲν σπουδῆς ἦν ἄξια ποιήματα καὶ μαθήματα, καὶ λόγοι ῥητόρων, καὶ δόγματα σοφιστῶν, ἃ Σωκράτην γεννᾶν ὁ δαιμόνιον ἀπεκώλυσεν· ἦν δὲ μόνῳ ἠγεῖτο Σωκράτης σοφίαν εἶναι θεῖον καὶ νοητὸν, ἐρωτικὴν ὑπ' αὐτῦ περιαγρευομένην, ταύτης οὐ γένεσίς ἐστιν ἀνθρώποις οὐδὲ εὕρεσις, ἀλλὰ ἀνάμνησις. Ὅθεν οὐδὲν ἐδίδασκε Σωκράτης, ἀλλὰ ἀνδιδοὺς ἀρχὰς ἀπορίων, ὥσπερ ὠδίνων, τοῖς νέοις, ἐπήγειρε καὶ ἀνεκίνει καὶ συνεξῆγε τὰς ἐμφύτους νοήσεις· καὶ τῦτο μαιευτικὴν τέχνην ὠνόμαζεν, ὅτι ἐντεθεῖσαν ἔξωθεν, ὥσπερ

D. 3. παρὰ τῦ εὑρόντος] Sic B. E. et Xyl. corrigendum ſuſpicatus eſt. Vulgo, παρὰ τῦ μὴ εὑρόντος.

D. 5. παιδοποιεῖται] Forte corrigendum, παῖδα ποιεῖται.

D. 6. ἦν ἄξια] Sic Ald. Baſ. Xyl. B. E. Vulgo, ἢ ἄξια.

tis aliqua eſt ſcientia, unica autem eſt veritas; non minus fert eo qui eam invenit, is qui ex inventore eam diſcit: is autem magis aſſumit veritatem, qui non perſuadet ſibi ſe eam habere: et ex omnibus optimum aſſumit, ſicut is qui non genuit filium, optimum adoptat.

IV. Vide vero, ne nulla opera ſtudioque digna fuerint reliqua et carmina, et diſciplinæ, et orationes oratorum, et ſophiſtarum decreta, quæ gignere Socratem Deus prohibuit: quam vero ſolam is exiſtimabat ſapientiam, et amatoriam appellabat, Dei et rerum intelligibilium cognitionem, hujus in hominibus nulla ſit generatio, nulla inventio, ſed reminiſcentia. Quapropter nihil docebat Socrates, ſed principia dubitandi, tanquam dolores partum præeuntes, adoleſcentibus adhibens excitabat, movebat, producebat inſitas notitias: obſtetriciam hanc appellans artem, quæ non, ut alii profitebantur, intelligentiam ex-

ἕτεροι προσεποιοῦντο, νῦν τοῖς ὑπτυγχάνουσιν, ἀλλ' ἔχοντας οἰκεῖον ἐν ἑαυτοῖς, ἀτελῆ δὲ καὶ συγκεχυμένον καὶ δεόμενον τοῦ τρέφοντος καὶ βεβαιοῦντος ὑποδεικνύουσαν.

ΖΗΤΗΜΑ Β'.

F α'. Τί δήποτε τὸν ἀνωτάτω θεὸν, πατέρα τῶν πάντων καὶ ποιητὴν προσεῖπεν;

Ἢ τῶν μὲν θεῶν τῶν γεννητῶν καὶ τῶν ἀνθρώπων πατήρ ἐστιν, ὡς Ὅμηρος ἐπονομάζει, ποιητὴς δὲ τῶν ἀλόγων καὶ ἀψύχων; οὐ γὰρ χρίσιν φησὶ Χρύσιππος πατέρα καλεῖσθαι τὸν παραδόντα τὸ σπέρμα, καθάπερ ἐκ τοῦ σπέρματος γεγονότος. Ἢ τῇ μεταφορᾷ χρώμενος, ὥσπερ εἴωθε, τὸν αἴτιον πατέρα τοῦ κόσμου κέκληκεν; ὡς τὸν ἐρωτικῶν λόγων πατέρα Φαῖδρον ἐν Συμποσίῳ προσεῖπεν, εἰσηγητὴν αὐτῶν γενόμενον· ἐν δὲ τῷ ὁμωνύμῳ Φαίδρῳ

E. 7. συγκεχυμένον—ἐπιδεικνύουσαν] Item restitui ex B. E. Vulgo, συγκεχυμένον τοῦ τρέφοντος ἐπιδεικνύουσαν.

F. 1. τῶν πάντων] τῶν addidi ex B. E.

A. 1. αὐτῶν] Sic B. E. Mez. Vulgo. αὐτόν.

trinsecus inferret auditoribus, sed demonstraret eam in ipsis insitam esse, imperfectam tamen, confusam, indigam nutritore et confirmatore.

QUÆSTIO II.

I. Cur supremum Deum omnium patrem et opificem appellavit?

An deorum qui creati sunt et hominum pater est, ut Homerus vocat, brutorum autem et anima carentium opifex? Neque enim secundarum, licet e semine ortarum, pater vocatur is qui semen præbuit, ut ait Chrysippus. An vero Plato usus est translatione more suo, et auctorem mundi patrem ejus nominavit? sicut in Convivio Phædrum *patrem amatoriæ disputationis*, quam is introduxerat: et in cognomine Phædri dialogo ipsum Phædrum vocat *pulchræ pro-*

καλλίπαιδα· πολλὰς γὰρ καὶ καλὰς λόγους ἐν φιλοσοφίᾳ γενέσθαι τὴν ἀρχὴν ἐκείνου θορύβου. Ἡ διαφέρει πατὴρ τε ποιητοῦ καὶ γεννήσεως ποίησις; ὡς γὰρ τὸ γεγεννημένον, καὶ πεποίηται, οὐ μὴν ἀνάπαλιν, ἔστως ὁ γεννήσας καὶ πεποίηκεν· ἔμψυχος γὰρ ποίησις ἡ γέννησίς ἐστι· καὶ ποιητοῦ μὲν, οἷος οἰκοδόμος ἢ ὑφάντης, ἢ λύρας δημιουργὸς, ἢ ἀνδριάντος, ἀπήλλακται γενόμενον τὸ ἔργον· ἡ δὲ ἀπὸ τοῦ γεννήσαντος ἀρχὴ καὶ δύναμις ἐγκέκραται τῷ τεκνωθέντι, καὶ συνέχει τὴν φύσιν, ἀπόσπασμα καὶ Β μόριον ὂν τοῦ τεκνώσαντος. Ἐπεὶ τοίνυν ὁ πεπλασμένοις ὁ κόσμος οὐδὲ συνηρμοσμένοις ποιήμασιν ἔοικεν, ἀλλ' ἔνεστιν αὐτῷ μοῖρα πολλὴ ζωότητος καὶ θειότητος, ἣν

A. 2. καλλίπαιδα] Ita correxi ex Phædro p. 350. G. Vulgo, Καλλιππίδαν.
A. 2. πολλὰς γὰρ καὶ καλὰς] Sic B. E. Vulgo, πολλὰς γὰρ ἦν καὶ καλάς.
A. 4. γεννήσεως ποίησις;—ποίησις ἡ γέννησίς ἐστι] Ald. Baſ. Xyl. B. E. γεννήσεως γένεσις· ὡς γὰρ τὸ γεγεννημένον καὶ γέγονεν, ὰ μὴν ἀνάπαλιν, οὕτως ὁ γεννήσας καὶ πεποίηκεν· ἔμψυχος γὰρ γένεσις ἡ γέννησίς ἐστι. Stephanus ita dedit ut exhibuimus, excepto ultimo ποίησις. Prius ποίησις habent item Pol. Leonic. Jannot. Schott. Anon. Amiot. tum in πεποίηται, pro γέγονεν, conſentit Pol. et Amiot. porro poſt πεποίηκεν, recte iterat οὐ μὴν ἀνάπαλιν Mez. denique, quod conſequens erat, ultimum ποίησις pro γένεσις dedi, ſententia item flagitante, et confirmantibus libris, Collat. Muret. Amiot. T. V. B. Mez.
A. 8. γενόμενον τὸ ἔργον] Sic B. E. Vulgo, τὸ γενόμενον ἔργον.
B. 4. ἔνεστιν] Ita B. E. Vulgo, ἔστιν.

lis parentem: quo initium præbente multa ac præclara de philoſophia erant diſputata. Aut intereſt aliquid inter *patrem* et *factorem*, *generationem et facturam?* Sicut enim quod generatum eſt, id omnino etiam factum eſt, non viciſſim: ita qui genuit, is etiam fecit: factura enim animati, eſt generatio. Tum opus opificis, ut ædificatoris, textoris, lyræ fabri, aut ſtatuarii, ſemel confectum prorſus ab auctore ſuo abſceſſit ac ſolutum eſt: vis autem et principium procreantis, inſita eſt progeniei, ejuſque continet naturam, portiuncula quædam a genitore avulſa. Quando itaque mundus non effictis aut compactis operibus ſimilis eſt, ſed magna ei ineſt pars vitæ atque divinitatis, quam a ſe

ὁ θεὸς ἐγκατέσπειρεν ἀφ' ἑαυτοῦ τῇ ὕλῃ καὶ κατέμιξεν, εἰκότως ἅμα πατήρ τε τοῦ κόσμου, ζώου γεγονότος, καὶ ποιητὴς ἐπονομάζεται.

β'. Τούτων δὲ μάλιστα τῆς Πλάτωνος ἀπλομυθίας δόξης, ὄψεσθον εἰ καὶκεῖνα λεχθήσεται πιθανῶς· ὅτι δυοῖν ὄντοιν ἐξ ὧν ὁ κόσμος συνέστηκε, σώματος καὶ ψυχῆς, τὸ μὲν οὐκ ἐγέννησε θεὸς, ἀλλὰ τῆς ὕλης ἀδιακρίτου, ἐμόρφωσε καὶ συνήρμοσε, πέρασιν οἰκείοις καὶ σχήμασι δήσας καὶ ὁρίσας τὸ ἄπειρον· ἡ δὲ ψυχὴ, νοῦ μεταλαχοῦσα καὶ λογισμοῦ καὶ ἁρμονίας, οὐκ ἔργον ἐστὶ τοῦ θεοῦ μόνον, ἀλλὰ καὶ μέρος, οὐδ' ὑπ' αὐτοῦ ἀλλ' ἀπ' αὐτοῦ καὶ ἐξ αὐτοῦ γέγονεν.

ΣΗΤΗΜΑ Γ'.

α'. Ἐν τῇ Πολιτείᾳ, τοῦ παντὸς ὥσπερ μιᾶς γραμμῆς τετμημένης ἄνισα τμήματα, πάλιν τέμνων ἑκά-

C. 6. ΖΗΤΗΜΑ Γ'.] Haud dubitavi, hoc loco novi principium capitis ponere, ipsius rei evidentia ductus; nam in omnibus libris hæc ut unum caput continuantur. Vidit partim et Mez. Induxit librarios in errorem particula γῆν, perperam orta ex τῆ: nam Ald. Bas. Xyl. habent, Ἐν τῇ Πολιτείᾳ γῆν παντὸς—: Steph. addidit τῆ ex Leonic. Pol. Jannot. Schott. Equidem γῆν delevi.

Deus materiæ inseruit atque admiscuit, haud injuria juxta et pater mundi, quippe in vitam producti, et opifex appellatur.

II. Hæc cum maxime ad sententiam Platonis accedant, considera an et hæc probabiliter dici possint. Cum mundus constet e duabus partibus, corpore et anima, corpus quidem non genuit Deus, sed a materia exhibitum conformavit ac concinnavit, suis terminis ac figuris devinciens definiensque infinitum: anima autem mentis, rationis, concentusque particeps, non opus modo, sed et pars Dei est, neque ab ipso facta, sed de ipso et ex ipso exstitit.

QUÆSTIO III.

I. In Republica Universo comparato lineæ in partes inæquales duas sectæ, utramque rursum in duas eadem

τερον τμῆμα εἰς δύο ἀνὰ τὸν αὐτὸν λόγον, τό, τε τοῦ ὁρωμένου γένος καὶ τὸ τῶ νοουμένου· πρὸς τὰ πάντα ποιήσας, τῶ μὲν νοητοῦ πρῶτον ἀποφαίνει, τὸ πρὸς τὰ πρῶτα εἴδη, δεύτερον τὸ μαθηματικὸν, τῶ δὲ αἰσθητοῦ πρῶτον μὲ τὰ τερέμνια σώματα, δεύτερον δὲ τὰς εἰκόνας D καὶ τὰ εἴδωλα τούτων· καὶ κριτήριον ἑκάστῳ τῶν τεττάρων ἀποδίδωσιν ἴδιον, νῶν μὲν τῷ πρώτῳ, διάνοιαν δὲ τῷ μαθηματικῷ, τοῖς δὲ αἰσθητοῖς πίστιν, εἰκασίαν δὲ τοῖς περὶ τὰ εἴδωλα καὶ τὰς εἰκόνας. Τί οὖν διανοηθεὶς ἄνισα τὰ τμήματα τὸ πᾶν ἔτεμνε; καὶ πότερον τῶν τμημάτων, τὸ νοητὸν ἢ τὸ αἰσθητὸν μεῖζόν ἐστιν; αὐτὸς γὰρ οὐ διεσάφηκε.

Δόξει δὲ αὐτόθεν μὲν εἶναι μεῖζον τὸ αἰσθητόν· ἡ γὰρ ἀμέριστος οὐσία καὶ κατ' ταυτὰ ὡσαύτως ἔχουσα τῶν νοητῶν, ὀλίγη εἰς βραχὺ συμπεπυκνωμένη καὶ καθαρόν· ἡ δὲ σκεδαστὴ E

C. 10. περὶ τὰ πάντα] Non ſunt Platonis, cujus verba in νοουμένου deſinunt B. E. παρὰ τὰ πάντα, quod non magis probo quam vulgatum. Suſpicetur quis περιτὰ πάντα: atqui magis cum literarum ductibus, quam cum conſilio diſputationis congruit. Forte verum eſt τέτταρα πάντα.

proportione partes dividit, et cum eorum quæ videntur, tum eorum quæ mente ſola intelliguntur genera conſtituit: eorum quæ mente intelliguntur, prius genus quod complectitur primas formas, alterum mathematicum: eorum quæ ſentiuntur, prius quod continet ſolida corpora, ſecundum quod viſa et imagines eorum. Unicuique porro horum generum ſuam vim qua perciperetur atque judicaretur adſignavit, primo mentem, mathematico intellectum, ſenſilibus fidem, ſimulacris et viſis conjecturam. Quid autem voluit ſibi, cum Univerſum in partes inæquales divideret? et utra major eſt, ſenſilis an intelligibilis? Ipſe enim hoc non explicavit.

Et primo quidem obtutu major videatur eſſe portio ſenſilis. Nam diviſionem non admittens, eodemque ſemper modo habens natura intelligibilium, in arctum contracta eſt et pura: ea quæ diſſipari

περὶ τὰ σώματα καὶ περιπλανὴς τὸ ἀληθὲς παρέχειν. Ἔπ, τὸ μὲν ἀσώματον πέρατος οἰκεῖον, τὸ δὲ σῶμα τῇ μὲν ὕλῃ ἄπειρον καὶ ἀόριστον, ἀληθὲς δὲ γινόμενον, ὅταν ὁριθῇ μετοχῇ τοῦ νοητοῦ. Ἔπ, καθάπερ αὐτῶν τῶν ἀληθῶν ἕκαστον εἰκόνας ἔχει πολλὰς καὶ σκιὰς καὶ εἴδωλα, καὶ ὅλως ἀφ' ἑνὸς παραδείγματος πάμπολλα μιμήματα γίνεσθαι καὶ φύσει καὶ τέχνῃ δυνατόν ἐστιν, οὕτως ἀνάγκη τὰ ἐνταῦθα τῶν ἐκεῖ πολλῷ διαφέρειν, κατ' αὐτὸν Πλάτωνα, παραδείγματα καὶ ἰδέας τὰ νοητὰ τῶν αἰσθητῶν, ὥσπερ εἰκόνων ἢ ἐμφάσεων, ὑποπτεύοντα. Ἔπ, τῶν εἰδῶν νόησιν ἐξ ἀφαιρέσεως καὶ περικοπῆς σώματος ἐπάγεται, τῇ τῶν μαθημάτων τάξει καταβιβάζων ἀπὸ τῆς ἀριθμητικῆς ἐπὶ γεωμετρίαν, εἶτα μετὰ ταύτην ἐπ' ἀστρολογίαν, ἐπὶ πάσαις δὲ ταύταις ἐπὶ ἁρμονικὴν πηδᾷ· γίνεται γὰρ τὰ γεωμετρούμενα, τοῦ ποσοῦ μέγεθος περιλα-

E. 3. τὸ μὲν ἀσώματον πέρατος οἰκεῖον] Veterem lectionem ut majoris et elegantiæ et auctoritatis revocavi ex Ald. Baſ. Xyl. B. E. cujus loco, neſcio quare, Stephanus invexit τῷ μὲν ἀσωμάτῳ πέρας οἰκεῖον.

circum corpora poteſt et hinc inde vagari, ſenſilem partem præbuit. Jam quod corpore vacat, ſuo continetur termino: corpus materiæ ratione infinitum eſt atque immenſum: cum ſenſile fit, participanda mente definitur. Præterea ſicut ipſarum rerum ſenſilium quævis complures habet imagines, umbras, et ſimulacra, et univerſe ab uno exemplari permulta exempla fieri natura atque arte poſſunt; ita neceſſe eſt quæ hic ſunt, multitudine iis quæ iſthic ſunt præſtare, de Platonis ſententia, qui ſenſilium rerum tanquam formarum in materia expreſſarum ſpecies (*ideas* ipſe vocat) et exemplaria eſſe res intelligibiles ſtatuit. Ceterum Plato intelligentiam idearum per inductionem colligit ablatione et quaſi circumciſione corporis; per diſciplinarum gradus nos deducens ab arithmetica ad geometriam, hinc ad aſtrologiam, denique ad muſicam ſeu harmonicam deducit: nam geometricæ fiunt res magnitu-

ὄντος· τὰ δὲ στερεὰ, τῷ μεγέθους βάθος· τὰ δὲ ἁρμονικὰ, τῷ κινουμένῳ σώματι φωνῆς συμγενομένης· ὅθεν ἀφαιροῦντες φωνὴν μὲν τῶν κινουμένων, κίνησιν δὲ τῶν στερεῶν, βάθος δὲ τῶν ἐπιπέδων, μέγεθος δὲ τῶν ποσῶν ἐν αὐταῖς γενησόμεθα ταῖς νοηταῖς ἰδέαις, οὐδεμίαν διαφορὰν ἐχούσαις πρὸς ἀλλήλας πλὴν τοῦ ἑνὸς μόνου· ὁ γὰρ ποιεῖ μονὰς ἀριθμὸν, ἂν μὴ τὸ ἀπείρου δυάδος ἅψηται· ποιήσασα δὲ ἄτως ἀριθμὸν, εἰς στιγμὰς, εἶτα γραμμὰς, ἐκ δὲ τούτων εἰς ἐπιφανείας καὶ βάθη καὶ σώματα πρόεισι, καὶ σωμάτων ποιότητας ἐν πάθεσι γινομένων. Ἔτι, τῶν μὲν νοητῶν ἓν κριτήριον ὁ νοῦς· καὶ γὰρ ἡ διάνοια, νοῦς ἐστιν ἐν τοῖς μαθηματικοῖς, ὥσπερ ἐν κατόπτροις, ἐμφαινομένων τῶν νοητῶν. Ἐπὶ δὲ τὴν τῶν σωμάτων γνῶσιν ἐπὶ πλήθους πέντε δυνάμεις καὶ διαφορὰς αἰσθητηρίων ἡ φύσις

A. 9. ἐμφαινομένων] Sic B. margo E. T. V. Vulgo, ἐκφαινομένων.

dine ad numerum accedente, ſolidæ accedente magnitudini craſſitie, aſtrologicæ cum moventur ſolida, harmonicæ ubi motum ſequitur ſonus. Quo fit ut ſi vocem motis, motum ſolidis, craſſitiem ſuperficiebus, magnitudinem quantis adimamus, jam in ipſis ſimus intelligibilibus ideis, quæ invicem nullam differentiam habentes diſcernuntur ratione Unius et Solius. Non enim numerum unitas efficit, niſi infinitum ſi attingat binarium; ſic facto numero, ad puncta, tum lineas, deinde ſuperficies, craſſities, mox corpora, et qualitates corporum affectorum progredimur. Porro autem quæ mente cernuntur, unicum habent quo judicentur, mentem. Intellectus enim mens eſt in mathematicis in quibus, ſicut in ſpeculis, apparent formæ ſola mente cernendæ. Ad corporum vero cognitionem, ob multitudinem, quinque nobis ſenſus natura dedit qui de iis

B ἔδωκεν ἡμῖν· ἢ ὰ πάντα φωρᾶται ταύταις, ἀλλὰ διαφεύγει πολλὰ διὰ μικρότητα τῆ αἰσθήσιν. Ἐν ᾧ καίπερ ἡμῶν ἑκάστω συνεστῶτος ἔκ τε τῆ ψυχῆς καὶ τῦ σώματος, μικρὸν ἐστι τὸ ἡγεμονικὸν καὶ νοερὸν ἐν πολλῷ τῷ τῆς σαρκὸς ὄγκῳ κεκρυμμμένον· ἕτως εἰκὸς ἔχειν ἐν τῷ παντὶ τὸ νοητὸν πρὸς τὸ αἰσθητόν. Καὶ γὰ ἄρχει τὰ νοητὰ τῶ σωματικῶν· ἀρχῆς δὲ πάσης πλέον τὸ ἐξ αὐτῆς καὶ μεῖζον.

Β'. Πρὸς δὲ τἐναντίον εἴποι τις ἄν· πρῶτον, ὅτι συγκρίνοντες τὰ αἰσθητὰ τοῖς νοητοῖς, τρόπον τινὰ τὰ θνητὰ τοῖς θείοις ἐξισοῦμεν· ὁ γὰ θεὸς ἐν τοῖς νο-C τοῖς. Ἔπειτα πανταχοῦ δήπε τὸ περιεχόμενον, ἔλαττόν ἐστι τῦ περιέχοντος· ἡ δὲ τῦ παντὸς φύσις τῷ νοητῷ περιέχει τὸ αἰσθητόν. Ὁ γὰ θεὸς τῶ ψυχῶ εἰς

B. 1. φωρᾶται] Antiqua et proba lectio, revocata ex Ald. Baſ. Xyl. B.E. Vulgo, ἐφορᾶται.
B. 2. διὰ μικρότητα] Sic E. In διὰ aſſentitur B. in μικρότητα Pol. Leonic. Schott. Anon. T. V. B.
B. 2. Ἐν ᾧ καίπερ] Ita omnes libri: corrupte, puto, et corrigendum, Ἔστι, ὥσπερ: itaque verti.
B. 6. τὸ νοητὸν πρὸς τὸ αἰσθητόν] Sic B. E. Vulgo, τὸ αἰσθητὸν καὶ νοητόν.
B. 9. πρῶτον, ὅτι] ὅτι aſſumtum ex B. E.

judicent: neque tamen hi omnia deprehendunt, multis ſenſum ob ſui exilitatem ſubterfugientibus. Porro, ſicuti quiſque noſtrum animo et corpore conſtat, et vis princeps mentis exigua latet in magna corporis mole; eodem modo in Univerſo ſe habere intelligibilia et ſenſilia, conſentaneum eſt. Nam intelligibilia priora ſunt corporeis: principio autem quovis plus eſt, et majus id, quod ex principio oritur.

II. Contra autem aliquis dicet, Primum nos ſenſilia intelligibilibus comparando, quodammodo mortalia divinis exæquare. Deus enim eſt ex genere intelligibilium. Deinde ubique id quod continetur, continente minus eſt. At Univerſi natura intelligibilibus ſenſilia continet; Deus enim Animam in medio poſi-

τὸ μέσον θεὶς, ἀφ' παντός τε ἔτεινε, καὶ ἔξωθεν τὰ σώματα αὐτῇ περιεκάλυψεν. Ἔστι δὲ ἀόρατος ἡ ψυχὴ, καὶ πάσαις ταῖς αἰσθήσεσιν ἀναίσθητος, ὡς ἐν τοῖς Νόμοις εἴρηται· διὸ καὶ φθαρτὸς ἡμῶν ἕκαστός ἐστιν· ὁ δὲ κόσμος οὐ φθαρησόμενος. Ἡμῶν μὲν γὰρ ἑκάστου τὴν ζωτικὴν δύναμιν ἐντὸς περιέχει τὸ θνητοειδὲς καὶ ἄφθαρτον· ἐν δὲ τῷ κόσμῳ τοὐναντίον, ἐκ τῆς κυριωτέρας ἀρχῆς καὶ κατὰ τὰ αὐτὰ ὡσαύτως ἐχούσης ἀεὶ σώζει τὸ σωματικὸν ἐν μέσῳ περιεχόμενον. D
Καὶ μὴν ἀμερές γε λέγεται καὶ ἀμέριστον, τὸ μὲν σῶμα μεγέθητι, τὸ δὲ ἀσώματον καὶ νοητὸν, ὡς ἁπλοῦν, καὶ εἰλικρινὲς, καὶ καθαρὸν ἁπάσης τραχύτητος καὶ διαφορᾶς. Καὶ ἄλλως εὐηθές ἐστι τοῖς σωματικοῖς τεκμαίρεσθαι περὶ τῶν ἀσωμάτων. Τὸ γοῦν Νῦν, ἀμερὲς μὲν καλεῖται καὶ ἀμέριστον, ἅμα δὲ πανταχοῦ ἐνέστηκε, καὶ οὐδέν τι τῆς

C. 11. ἀρχῆς] Additum ex B. E.
D. 2. Καὶ μὴν ἀμερές γε] Sic B. E. Anon. Vulgo, Καὶ μὴ ἀμερές τε, quod ab Aldo Baſ. et Steph. retinuerunt. Xyl. et T. καὶ μὴν ἀμερές τε.

tam per omnia extendit, eamque foris corporibus circumdedit. Videri autem non poteſt Anima, neque ullo alio ſenſu percipi, ut in Legibus dictum eſt: itaque et noſtrum unuſquiſque interitui obnoxius eſt, mundus nequaquam interibit. Nam quivis noſtrum intus vitalem vim mortali ac diſſolubili corpore continet: in mundo contra a principe parte et ſemper eodem modo ſe habente, corporea perpetuo conſervatur natura in medio ſita. Et vero diverſis modis ſenſile et intelligibile corporiſque expers dicuntur individua eſſe, nullamque admittere partitionem: illud ob exiguitatem, hoc ob ſimplicitatem ac ſinceritatem, et quod omnis craſſitiei expers eſt atque differentiæ. Quin et alioqui ineptum eſt ex corporeis rebus judicare de incorporeis velle. Nam *Nunc* individuum dicitur, et quod in partes ſcindi nequeat, ſimul tamen ubique

οἰκειμύνης μέρος αὐτῆ ἔρημόν ἐστιν· ἀλλὰ καὶ πάθη πάντα καὶ πράξεις, φθοραί τε πᾶσαι καὶ γενέσεις αἱ ὑπὸ τὸν κόσμον ἐν τῷ Νῦν περιέχονται. Κριτήριον δὲ τῆ νοητῆ μόνη ἐστὶν ὁ νοῦς, ὡς φωτὸς ὄψις, δι' ἁπλότητα καὶ ὁμοιότητα· τὰ δὲ σώματα πολλὰς διαφορὰς ἔχοντα καὶ ἀνομοιότητας, ἄλλοις ἄλλα κριτηρίοις, ὥσπερ ὀργάνοις, ἀλίσκεσθαι πέφυκεν. Ἀλλὰ μὴν οὐδὲ τὸ ἐν ἡμῖν νοητῆς καὶ νοερᾶς δυνάμεως καταφρονοῦσιν ὀρθῶς· πολὺ γὰρ ὅσα καὶ μεγάλη, περιέπει παντὸς τοῦ αἰσθητοῦ, καὶ μέχρι τῶν θείων ἐξικνεῖται. Τὸ δὲ μέγιστον, αὐτὸς ἐν Συμποσίῳ διδάσκων πῶς δεῖ τοῖς ἐρωτικοῖς χρῆσθαι, μετάγοντα τὴν ψυχὴν ἀπὸ τῶν αἰσθητῶν καλῶν ἐπὶ τὰ νοητά, παρεγγυᾷ "μήτε σώματός τινος μήτ' ἐπιτηδεύματος "μήτ' ἐπιστήμης κάλλει μιᾶς ὑποτετάχθαι καὶ δου- "λεύειν, ἀλλ' ἀποστάντα τὰ περὶ ταῦτα μικρολογίας, "ἐπὶ τὸ πολὺ τοῦ καλοῦ πέλαγος τρέπεσθαι."

D. 9. αἱ ὑπὸ τὸν κόσμον] Sic. B. E. Vulgo, αἱ ὑπὸ τῷ κόσμῳ: quorum αἱ Steph. habet ex Schott. Anon. Nam Ald. Baſ. Xyl. καὶ ὑπὸ τῷ κόσμῳ.

inſtat, neque eo ulla mundi pars vacat: ſed et affectiones omnes, et actiones, interituſque et ortus eo, quod *Nunc* dicitur, continentur. De intelligibilibus, quippe quæ ſola mente percipiuntur, ſola mens judicat, ſicut ſolus viſus de luce, ob ſimplicitatem et ſimilitudinem. Corpora autem cum varias habeant differentias et diverſitates, alias aliis judicandi inſtrumentis percipiuntur. Ceterum ne hoc quidem recte, quod eam quæ in nobis eſt intelligentem intelligibilemque facultatem, deſpiciunt: quæ cum ſit magna atque multa, complectitur omnia ſenſilia, et uſque ad res divinas pertingit. Id vero maximum eſt, quod ipſe in Convivio docens quo pacto amatoriis uti debeamus, animum a ſenſilibus bonis ad intelligibilia traducendo, hortatur nos, *ne ullius corporis, ſtudii, aut ſcientiæ pulchritudini addicti ſerviamus: ſed abjecta iſta puſillanimitate ad vaſtum pulchritudinis mare nos convertamus.*

ΖΗΤΗΜΑ Δ'.

Τί δήποτε τ' ψυχὴν ἀεὶ πρεσβυτέραν ἀποφαίνων τοῦ σώματος, αἰτίαν τε τ ἐκείνου γενέσεως καὶ ἀρχιὼ, πάλιν φησὶν, "Οὐκ ἂν γενέσθαι ψυχὴν ἄνευ σώματος, οὐδὲ νοῦν "ἄνευ ψυχῆς, ἀλλὰ ψυχὴν μὲν ἐν σώματι, νοῦν δὲ ἐν "τῇ ψυχῇ;" Δόξει γὰρ τὸ σῶμα καὶ εἶναι καὶ μὴ εἶναι, συνυπάρχον ἅμα τῇ ψυχῇ καὶ γεννώμενον ὑπὸ τ ψυχῆς.

Ἢ τὸ πολλάκις ὑπ' ἡμῶν λεγόμενον ἀληθές ἐστιν; Ἢ μὲν γὰρ ἄνους ψυχὴ καὶ τὸ ἄμορφον σῶμα συνυπῆρχον ἀλλήλοις ἀεί, καὶ οὐδέτερον αὐτοῖν γένεσιν ἔσχεν οὐδὲ ἀρχιώ· ἐπεὶ δὲ ἡ ψυχὴ νοῦ μετέλαβε καὶ ἁρμονίας, καὶ γενομένη μετὰ συμφωνίας ἔμφρων, μεταβολῆς αἰτία γέγονε τῇ ὕλῃ, καὶ κρατήσασα ταῖς αὐτῆς κινήσεσι τὰς ἐκείνης ἐπεπαύσατο καὶ ἐπέστρεψεν, ὅπω τὸ σῶμα τοῦ κόσμου γένεσιν ἔσχεν ὑπὸ τῆς ψυχῆς, καὶ καταρχηματιζόμενον καὶ συνομοιούμενον. Οὐ γὰρ ἐξ αὐτῆς ἡ ψυχὴ τὼ τοῦ

A. 1. Ἢ τὸ πολλάκις] Sic omnes libri, excepto Steph. qui vulgavit ἢ τὸ πολλάκις.

QUÆSTIO IV.

Qua de cauſſa Plato, cum ſemper Animam dicat corpore antiquiorem, eique ortus principium et cauſſam, tamen dicit, *Neque Animam exſtitiſſe ſine corpore, neque Mentem ſine Anima, ſed Animam in corpore, Mentem in Anima?* ſic enim videbitur corpus et eſſe et non eſſe, quod et ſimul cum Anima exſiſtat, et ab Anima gignatur.

An verum eſt id quod ſæpe diximus? Scilicet mentis expers Anima, et corpus informe, ſemper ſimul fuerunt, neutrumque eorum ortum habet aut principium. Poſtquam autem Anima Mentem et harmoniam participavit, atque ob concentum ſapiens facta mutationem materiæ intulit, ſuiſque motibus ſuperior motiones ejus ad ſe traxit atque convertit; ita corpus mundi ab Anima principium duxit, eique conforme et ſimile eſt factum. Non enim ex ſeipſa naturam corporis eſt fabricata

σώματος ἐδημιούργ φύσιν, οὐδ' ἐκ τοῦ μὴ ὄντος, ἀλλ' ἐκ σώματος ἀτάκτου καὶ ἀσχηματίστου σῶμα τεταγμένον ἀπ-
B εἰργάσατο καὶ πειθήνιον. Ὥσπερ οὖν εἴ φαίη τις, ἀεὶ τοῦ ἀπέρματος δύναμιν τοῦ μετὰ σώματος, γεγονέναι μέντοι τὸ σῶμα τῆς συκῆς ἢ τῆς ἐλαίας ὑπὸ ἀπέρματος, οὐδὲν ἐρεῖ διάφωνον· αὐτὸ μὲν τὸ σῶμα, κινήσεως αἰτίῳ καὶ μεταβολῆς ὑπὸ τοῦ ἀπέρματος ἐγγενομένης, ἔφυ τοιοῦτο καὶ διεβλάστησεν· οὕτως ἡ ἄμορφος ὕλη καὶ ἀόριστος ὑπὸ τῆς ψυχῆς οὔσης σχηματισθεῖσα, μορφὴν ἔσχε τοιαύτην καὶ διάθεσιν.

ΖΗΤΗΜΑ Ε'.

α'. Διὰ τί τῶν μὲν εὐθυγράμμων, τῶν δὲ κυκλικῶν σωμάτων καὶ σχημάτων ὄντων, τὰς τῶν εὐθυγράμμων
C ἀρχὰς ἔλαβε τὸ ἰσοσκελὲς τρίγωνον καὶ τὸ σκαληνόν, ὧν τὸ μὲν τὸν κύβον συνέστησε γῆς στοιχεῖον ὄντα, τὸ δὲ σκαληνὸν τήν τε πυραμίδα καὶ τὸ ὀκτάεδρον καὶ τὸ εἰκοσάεδρον, τὸ μὲν πυρὸς ἀπέρμα, τὸ δὲ ἀέρος, τὸ δὲ ὕδατος γενόμενον· τὸ δὲ τῶν κυκλικῶν ὅλως παρῆκε, καίτοι

Anima, neque ex nihilo, ſed ex incompoſito et informi corpore conditum atque obtemperans reddidit. Ergo ſicut is, qui dicit ſemper vim ſeminis eſſe cum corpore, tamen corpus ficus aut oleæ a ſemine factum, nihil dicat diſſonans: ipſum quippe corpus, motus et mutationis principio a ſemine indito, ſic natum eſt atque pullulavit: ita informis et indefinita materia ab inſita Anima cum formaretur, talem formam atque diſpoſitionem accepit.

QUÆSTIO V.

I. Cur, cum corpora et figuræ partim circulis, partim rectis lineis contineantur, rectilineorum principia ſtatuit triangulum æquilaterum, et inæqualium omnium laterum, qui *ſcalenus* dicitur: quorum illud cubum confecerit terræ elementum, hoc pyramidem, octaëdrum, icoſaëdrum, ignis, aëris, et aquæ primordia: circularia autem omnino omiſit, quanquam

μνησθεὶς τοῦ σφαιροειδοῦς, ἐν οἷς φησι τὰ κατηριθμημένων
σχημάτων ἕκαστον σώματος περιφεροῦς εἰς ἴσα διανεμη-
τικὸν εἶναι;

Πότερον, ὡς ὑπονοοῦσιν ἔνιοι, τὸ δωδεκάεδρον τῷ
σφαιροειδεῖ προσένειμεν, εἰπὼν ὅτι τούτῳ πρὸς τὴν τοῦ
παντὸς ὁ θεὸς κατεχρήσατο φύσιν, ἐκεῖνο διαζωγρα-
φῶν; Καὶ γὰρ μάλιστα τῷ πλήθει τὰ στοιχείων, ἀμβλύτητι
δὲ τὰ γωνιῶν τὴν εὐθύτητα διαφυγόν, εὐκαμπές ἐστι, καὶ
τῇ περιτάσει, καθάπερ αἱ δωδεκάσκυτοι σφαῖραι, κυκ-
λοτερὲς γίνεται καὶ περιληπτικόν· ἔχει γὰρ εἴκοσι γωνίας
στερεάς, ὧν ἑκάστην ὑπίπεδοι περιέχουσιν ἀμβλεῖαι τρεῖς·
ἑκάστη γὰρ ὀρθῆς ἐστι καὶ πέμπτῳ μορίῳ· συνήρμοσται δὲ
συμπέπηγεν ἐκ δώδεκα πενταγώνων ἰσογωνίων καὶ ἰσο-
πλεύρων, ὧν ἕκαστον ἐκ τριάκοντα τῶν πρώτων σκα-
ληνῶν τριγώνων συνέστηκε· διὸ καὶ δοκεῖ τὸ ζωδιακὸν ἅμα
καὶ τὸ ἐνιαυτὸν ἀπομιμεῖσθαι ταῖς διανομαῖς τῶν μοιρῶν
ἰσαρίθμοις οὔσαις.

globi mentionem feciſſet, ubi dictarum figurarum a quavis rotundum corpus ait poſſe in æqualia dividi?

An vera eſt eorum ſententia, qui eum *dodecaëdrum*, id eſt duodecim baſium corpus, globo adſcripſiſſe dicunt, cum ait Deum eo uſum in expingenda Univerſi natura? Etenim corpus duodecim baſium, multitudine laterum, angulorumque amplitudine, recti naturam ſubterfugiens, flexile eſt, et circum extendendo, ſicut globi e duodecim pellibus compacti, circulum imitatur, ac multa complectitur. Habet enim viginti angulos ſolidos, quorum quivis tribus planis obtuſis continetur, ſingulis rectum et ejus quintam partem continentibus. Compingitur autem atque concinnatur ex duodecim quinquangulis æquilateris atque æquiangulis, quorum quodvis conſtat e triginta primis ſcalenis. Itaque videtur ſimul et Zodiacum et annum repræſentare, quod in æquales cum illis numero portiones dividatur.

E β'. Ἡ πρότερόν ἐστι κατὰ φύσιν τὸ εὐθὺ τῆ περιφερεῖ, μᾶλλον δὲ ὅλως πάθος τι τῆς εὐθείας ἡ περιφερής; κάμπτεσθαι γὰρ λέγεται ὃ ὀρθόν, καὶ ὁ κύκλος γράφεται κέντρῳ καὶ διαστήματι· τοῦτο δέ ἐστιν εὐθείας τόπος, ὑφ' ἧς καὶ μετρεῖται· ὃ γὰρ περιέχον ἐκ τοῦ μέσου παντα-
χόθεν ἴσον ἀφέστηκε. Γεννᾶται δὲ καὶ κῶνος καὶ κύλινδρος ἀπ' εὐθυγράμμων· ὁ μὲν, τριγώνῳ περὶ μίαν πλευρὰν μένουσαν τῇ ἑτέρᾳ πλευρᾷ καὶ τῇ βάσει περιενεχθέντος· ὁ δὲ κύλινδρος, παραλληλογράμμου ταὐτὸ τοῦτο παθόν-
τος. Ἔτι, τὸ μὲν ἀρχῆς ἐγγυτέρω τὸ ἔλαττον, ἐλαχίστη
F δὲ πασῶν ἡ εὐθεῖα· τῆς γὰρ περιφεροῦς τὸ μὲν ἐστι κοῖλον, τὸ ἐντός· τὸ δὲ κυρτὸν, τὸ ἐκτός. Ἔτι, τῶν σχημάτων οἱ ἀριθμοὶ πρότεροι· καὶ γὰρ ἡ μονὰς τοῦ σημῆς· ἔστι γὰρ ἡ σημὴ μονὰς ἐν θέσει καὶ μία· ἡ μονὰς τρίγωνός ἐστι·

E. 9. παραλληλογράμμου] Ita omnes libri, exceptis Ald. et Steph. ſ. Vulg. ubi eſt παρ' ἀλληλογράμμου.

F. 1. κοῖλον, τὸ ἐντός· τὸ δὲ κυρτὸν, τὸ ἐκτός] Sic Steph. vulgavit, ad ſententiam bene, ex Pol. Leonic. Schott. Anon. Nam Ald. Baſ. Xyl. P. κοῖλον· κυρτὸν δὲ τὸ ἐκτός. B. E. Venet. Voſſ. κοῖλον, τὸ δὲ κυρτὸν τὸ ἐκτός.

II. An quia ordine naturæ rectum circumferentiæ antecedit? aut potius circumferentia accidens quodpiam recti eſt omnino? flecti enim dicitur rectum, et circulus deſcribitur e centro, certa inter id et circumferentiam intercapedine, quæ rectam lineam capit, et ſui menſuram habet; undiquaque enim circumferentia a medio æque diſtat. Tum conus quoque et cylindrus a rectilineis propagantur: ille, ſi fixo latere uno trianguli, reliqua in orbem circum agantur: hic, ſi idem parallelogrammo contingat. Et quando principio id eſt propius, quod eſt minus: minima utique eſt omnium linearum recta, utpote ſimplex; cum in circumferente aliud ſit concavum, aliud convexum. Præterea numeri figuris ſunt priores, ſicut et unitas prior puncto: quod eſt unitas in poſitu conſiderata. At vero quævis unitas, triangulus eſt. Nam omnis triangulus

πᾶς γὰρ τρίγωνος ἀριθμὸς ὀκτάκις γενόμενος, καὶ μονάδα προσλαβών, γίνεται τετράγωνος· τοῦτο δὲ καὶ τῇ μονάδι συμβέβηκε· πρότερον οὖν τὸ κύκλου τὸ τρίγωνον· εἰ δὲ τοῦτο, καὶ εὐθεῖα τῆς περιφεροῦς. Ἔπι, τὸ στοιχεῖον εἰς ἀδὲν διαιρεῖται τῶν συνιστάμενων ἐξ αὐτῶν, τοῖς δὲ ἄλλοις εἰς τὸ στοιχεῖον ἡ διάλυσις· εἰ τοίνυν τὸ μὴ τρίγωνον εἰς οὐδὲν περιφερὲς διαλύεται, τὸ δὲ κύκλον εἰς τέτταρα τρίγωνα τέμνουσιν αἱ δύο διάμετροι, πρότερον ἂν τῇ φύσει καὶ στοιχειωδέστερον εἴη τοῦ κυκλικοῦ τὸ εὐθύγραμμον. Ὅτι τοίνυν προηγούμενον μὲν ἐστι τὸ εὐθύγραμμον, τὸ δὲ κυκλικόν, ὑπεινόμενον καὶ συμβεβηκός, αὐτὸς ὁ Πλάτων ἐνεδείξατο· τὴν γὰρ γῆν ἐκ κύβων συστησάμενος, ὧν ἕκαστον εὐθύγραμμοι περιέχουσιν ὑπιφάνειαι, σφαιροειδὲς αὐτῆς γενόμενον τὸ σχῆμά φησι καὶ στρογγύλον. Ὥστε οὐδὲν ἔδει ποιεῖν τῶν περιφερῶν ἴδιον στοιχεῖον, εἰ καὶ τοῖς εὐθυγράμμοις πρὸς ἄλληλά πως συναρμοστομένοις ὁ σχηματισμὸς ἔτος ὑπεμένεται πέφυκεν.

numerus, ſi octies ſumtus unitatem adſciſcat, quadratum exhibet: eſtque hoc ei cum unitate commune. Prior ergo circulo eſt triangulus: ac proinde etiam recta circumferentem antecedit. Jam elementum nullum in ea dividitur, quæ ex ipſo ſunt compoſita; hæc in elementa reſolvuntur ſua. At triangulus non reſolvitur in ullam circumferentia comprehenſam figuram: circulum duæ diametri in quatuor dividunt triangulos: ergo prius eſt rectilineum circulo, magiſque elementi naturam habet. Sed et ipſe Plato oſtendit rectilineum eſſe priore loco, circulum ejus quaſi appendicem quandam et accidens. Ubi enim terram ex cubis conſtituit, quorum quivis rectilineis continetur ſuperficiebus, ait, corpus ejus globoſum fieri ac teres. Non itaque opus fuit peculiare elementum rotundis ponere: quando etiam certo modo inter ſe concinnata rectilinea hanc figuram præſtare poſſunt.

γ'. Ἔπ, εὐθεῖα μὴ ἥ τε μείζων ἥ τε μικροτέρα τὴν αὐτὴν εὐθύτητα διατηρεῖ, τὰς δὲ τῶν κύκλων περιφερείας, ἂν ὦσι μικρότεραι, καμπυλωτέρας καὶ σφιγξομένας τῇ κυρτότητι μᾶλλον ὁρῶμεν· ἂν δὲ μείζους, ἀνειμένας· ἱστάμενοι γὰρ ἐπὶ τὴν κυρτὴν περιφέρειαν, οἱ μὲν κατὰ σημεῖον, οἱ δὲ κατὰ γραμμὴν ἄπλατον τῶν ὑποκειμένων ὑπιπέδων· ὥστε ὑπονοήσειεν ἄν τις εὐθείας κατὰ μικρὰ πολλὰς συμπεπτωκυίας τὴν περιφερῆ γραμμὴν ἀποτελεῖν.

δ'. Ὅρα δὲ μὴ τὸ ἐνταῦθα κυκλικῶν καὶ σφαιροειδῶν οὐδέν ἐστιν ἀπηκριβωμένον, ἀλλ' ἐκτάσει καὶ πεπιτάσει τῶν εὐθυγράμμων, ἢ μικρότητι τῶν μορίων, τῆς διαφορᾶς λανθανούσης, ὑπφαίνεται τὸ στρογγύλον καὶ κυκλοειδὲς· ὅθεν οὐδὲ κινεῖται φύσει τῶν ἐνταῦθα σωμάτων ἐγκυκλίως οὐδέν, ἀλλ' ἐπ' εὐθείας ἅπαντα· τὸ δὲ ὄντως σφαιροειδὲς, οὐκ ἔστιν αἰσθητοῦ σώματος, ἀλλὰ τῆς ψυ-

B. 11. ἐκτάσει] ἐντάσει B. E. Exempl. Turneb.

III. Adde, quod rectæ lineæ, ſive magnæ ſint ſive parvæ, eandem prorſus conſervant rectitudinem: circulorum circumferentiæ quanto ſunt minores, tanto magis curvatæ atque arctatæ ſunt: quanto majores, tanto laxiores. Inſiſtentes itaque in ſuperficie convexa, aliæ in puncto, aliæ in linea, attingunt ſubjectas planas ſuperficies: ut ſuſpicari non nemo poſſit, a rectis paulatim multis compoſitis circumferentem lineam abſolvi.

IV. Hoc etiam vide, ne eorum quæ in caduca ſunt natura circularium et globoſorum, fortaſſe nihil ſit ex omni parte ſuo reſpondens nomini: ſed inſiſtentia et extenſione rectilineorum, aut exiguitate particularum, latente diſcrimine, ut id quod non eſt, videatur rotundum atque teres. Itaque ergo caducorum corporum nullum circulari motu circumagitatur, ſed ad rectam omnia lineam. Vere autem globoſum eſſe, non eſt ſenſilis corporis, ſed Ani-

χῆς καὶ τῦ νῦ στοιχεῖον, οἷς καὶ τὴν κυκλοφορητικὴν κίνησιν, ὡς προσήκουσαν τῇ φύσιν, ἀποδίδωσιν.

ΖΗΤΗΜΑ ε'.

Πῶς ποτε ἐν τῷ Φαίδρῳ λέγεται τὸ τὴ τῦ πτερῦ φύσιν, ὑφ' ἧς ἄνω τὸ ἐμβριθὲς ἀνάγῃ, κεκοινωνηκέναι μάλιστα τῶν περὶ τὸ σῶμα τῦ θεῦ;

Πότερον, ὅτι περὶ ἔρωτος ὁ λόγος ἐστί; κάλλους δὲ τῦ περὶ τὸ σῶμα ὁ ἔρως, τὸ δὲ κάλλος ὁμοιότητι τῇ πρὸς τὰ θεῖα κινεῖ καὶ ἀναμιμνήσκει τὴν ψυχήν; Ἢ μᾶλλον, ὅθεν περιεργαστέον, ἀλλ' ἁπλῶς ἀκουστέον ὅτι τὴ περὶ τὸ σῶμα τῆς ψυχῆς δυνάμεων πλειόνων οὐσῶν, ἡ διαλογιστικὴ καὶ διανοητικὴ μάλιστα τῦ θείου κεκοινώνηκεν, ἣν τὴ θείων καὶ οὐρανίων ἔφησεν; ἣν οὐκ ἄπο τρόπου πτερὸν προσηγόρευσεν, ὡς τὴ ψυχὴν ἀπὸ τῶν ταπεινῶν καὶ θνητῶν ἀναφέρουσαν.

ΖΗΤΗΜΑ ς'.

α'. Πῶς ποτέ φησιν ὁ Πλάτων τὴ ἀντιπερίστασιν τῆς

mæ et Mentis elementum: quibus etiam circularem revolutionem, ut naturæ convenientem eorum, adsignat.

QUÆSTIO VI.

Quomodo in Phædro dicitur naturam alæ, qua id quod grave est sursum evehitur, ex rebus corporeis unam maxime Dei participem esse?

An quia de amore sermo est? amor autem est pulchritudinis corpori inhærentis: pulchritudo autem similitudine rerum divinarum movet animum, eique eas in memoriam redigit. Aut potius, absque ulla curiosa interpretatione, verba simpliciter sunt accipienda: nempe quod multis animi facultatibus circa corpus occupatis, vis ratiocinandi et intelligendi maxime divinam participet naturam: quam ille vim divinarum ac cœlestium rerum capacem cum dixisset, non abs re alam appellavit, ut quæ Animam ab humilibus et caducis rebus sursum evehat.

QUÆSTIO VII.

I. Qua tandem ratione ait

κινήσεως, διὰ τὸ μηδαμῆ κενὸν ὑπάρχειν, αἰτίαν τῆς περὶ τὰς ἰατρικὰς σικύας παθημάτων, καὶ τὸ περὶ τὴν κατάποσιν, καὶ τὰ ῥιπίσματα βάρη, καὶ τὰ τῶν ὑδάτων ῥεύματα, καὶ κεραυνούς, τήν τε φαινομένην πρὸς ἤλεκτρα καὶ τὸν λίθον τὸν Ἡρακλειον ὁλκήν, τάς τε τῶν φθόγγων συμφωνίας; Δόξει γὰρ ἀτόπως αἰτίαν πολλῶν καὶ ἀνομοίων γένεσιν ὑπάγειν παθῶν.

β'. Τὸ μὲν οὖν περὶ τὴν ἀναπνοὴν, ὡς γίνεται τῇ ἀντιπερισάσει τοῦ ἀέρος, αὐτὸς ἱκανῶς ἀποδέδειχε· τὰ δὲ λοιπὰ πάντα φήσας θαυματουργεῖσθαί τε καὶ οὐδὲν, πρέπειν τε αὐτὰ ταῦτα εἰς ἄλληλα, καὶ διαμείβεσθαι πρὸς τὰς αὐτῶν ἕδρας ἰόντα, τὸ καθ' ἕκαστον ἐξεργασίαν ἡμῖν ἀφῆκε.

γ'. Πρῶτον μὲν οὖν τὸ περὶ τὴν σικύαν τοιοῦτόν ἐστιν· ὁ περιληφθεὶς ὑπ' αὐτῆς πρὸς τῇ σαρκὶ μὴ θερμότη-

E. 2. αἰτίαν—ὑπάγειν παθῶν] Forte corrigendum μία αἰτία—ὑπάγειν: vel μίαν—ἐπάγειν. Postremum, id est ἐπάγειν habet Xyl. Anon. T. V. sed requiritur præterea μίαν.

E. 4. Τὸ μὲν γὰρ] Sic E. Bas. Xyl. Pol. Leonic. Schott. P. Vulgo, Τὸν μὲν γάρ.

Plato, *Motus circumresistentiam* (hoc enim nobis sit antiperistasis) *eo quod nusquam quicquam sit inane, caussam esse eorum quæ eveniunt medicorum cucurbitulis, glutitioni, onerum jactationi, aquarum fluxui, fulminibus, succino et Herculeo lapidi res ad se trahentibus, et sonorum consonantiæ?* Videtur enim absurde tam multorum tamque diversorum effectuum una caussa adferri.

II. Nam quomodo ob circumresistentiam aëris respiratio fiat, ipse satis explicavit: reliqua omnia dicens, ut præstigiatorum artificia magis specie quam re mirabilia effici, nihilque esse, atque ipsa sese invicem contrudere, et vicissim impellendo suas sedes petere, singula nobis explicanda reliquit.

III. Primum de cucurbitula res ita habet. Aër carni proximus ab ea cum calore comprehensus et inflammatus,

τος ἀὴρ ἐκπυρωθεὶς, καὶ γενόμενος τῷ τῶ χαλκῶ πόρων ἀραιότερος, ἐξέπεσεν οὐκ εἰς κενὴν χώραν, οὐ γὰρ ἔστιν, εἰς δὲ τ περιεσῶσα τ σικύαν ἔξωθεν ἀέρα, κἀκεῖνον ἀπέωσεν· ὁ δὲ τ περὶ αὐτῶ· κ τοῦτο πάσχων ἀεὶ κ ἄγων ὁ ἔμπροσθεν ὑποχωρεῖ, τῆς κενουμένης γλιχόμενος χώρας, ἣν ὁ πρῶτος ἐξέλιπεν· οὕτω δὲ τῇ σαρκὶ περιπίπτων ἧς ἡ σικύα δέδραχε, καὶ ἀναζέων ἅμα συνεκθλίβει τὸ ὑγρὸν εἰς τ σικύαν.

δ'. Ἡ δὲ κατάποσις γίνεται τὸν αὐτὸν τρόπον. Αἱ γὰρ περὶ τὸ στόμα κ τ στόμαχον κοιλότητες, ἀέρος ἀεὶ πλήρεις εἰσίν· ὅταν οὖν ἐμπεσθῇ τὸ σιτίον ὑπὸ τῆς γλώττης, ἅμα κ τ παρισθμίων συνταθέντων, ἐκθλιβόμενος ὁ ἀὴρ πρὸς τὸν ὀρανὸν, ἔχεται τῶ ὑποχωροῦντος, καὶ συνεπωθεῖ τὸ σιτίον.

F. 7. ἄγων] Corrigo, ὁρῶν. Proxime excidiſſe quid arbitror, ita reſtituendum —ὁ ἔμπροσθεν ὑποχωρεῖ, ὁ δ' ὄπισθεν ἐπιχωρεῖ τῆς κενουμένης γλιχ—.

A. 2. ἀναζέων] Sic dedi quia omnes libri habent; exceptis Ald. et Steph. in quibus eſt ἀναξέων, quod ipſum non caret ſpecie. Suſpicor tamen Auctorem ſcripſiſſe—τῇ σαρκὶ περιπίπτων, ἧς ἡ σικύα δέδραχλαι, ἀναξαινομένη, συνεκθλίβει τ. ὑ. ἐ. τ. σ.

A. 8. πρὸς τὸν ὀρανὸν] Sic Steph. et, ut videtur, Cod. Venet. ex quo nil varietatis notatum: reliqui omnes πρὸς τὸ εἶκον: unde natum, in Variis Lect. ad calcem Græco-Latinæ, πρὸς τὸν οἶκον. Credo utrumque ex veriore lectione ortum, quarum alterutram recipiendam: ὀρανὸν falſum, ex recto θύραθεν· τὸ εἶκον ex τὸν ἐκτός. Res concipienda ex ratione ἀντιπερισάσεως.

rariorque quam ſint æris meatus redditus, excidit non in vacuum ſpatium (quod nullum eſt) ſed in eum aërem qui foris ambit cucurbitulam, eumque impellit: is ante ſe ſitum: atque ita ſemper aërem aër impellit cedentem, appetens ſuccedere in locum vacuatum prioris ceſſione. Sic autem aër accidens ad carnem a cucurbitula comprehenſam, atque efferveſcens, ſimul humorem in cucurbitulam elidit.

IV. Eadem eſt deglutiendi ratio. Cavitates enim quæ circa os ſunt et ſtomachum, aëris ſunt plenæ: cum ergo cibus in eas deprimitur a lingua ſimul, et tonſillis intentis, eliſus aër cedentem inſequitur, unaque cibum detrudit.

ε'. Τὰ δὲ ῥιπίσμωα βάρη τὸν ἀέρα σχίζει μετὰ πληγῆς ἐκπεσόντα, καὶ διίστησιν· ὁ δὲ περιρρέων ὀπίσω, τῇ φύσιν ἔχειν ἀεὶ τὸ ἐρημωμένου χώραν διώκειν καὶ ἀναπληροῦν, συνέπεται τῷ ἀφιεμένῳ, τὴν κίνησιν συνεπιτα-
B χύνων.

ς'. Αἱ δὲ τῶν κεραυνῶν πτώσεις, καὶ αὐταὶ ῥίψεσιν ἐοίκασιν. Ἐκπηδᾷ γὰρ ὑπὸ πληγῆς ἐν τῷ νέφει γενομένης τὸ πυρῶδες εἰς τὸν ἀέρα· κἀκεῖνος ἀντιπεραγεὶς ὑποχωρεῖ, κ' πάλιν εἰς ἑαυτὸ συμπίπτων ἄνωθεν, ἔξωθεῖ κάτω παρὰ φύσιν ἐκβιαζόμενος τὸν κεραυνόν.

ζ'. Τὸ δὲ ἤλεκτρον οὐδὲν ἕλκει τῶν προκειμένων, ὥσπερ οὐδ' ἡ σιδηρῖτις λίθος, οὐδὲ προσπηδᾷ πρὸς τούτοις ἀφ' ἑαυτῆς τὸ πλησίον· ἀλλ' ἡ μὲν λίθος τινὰς ἀπορροίας ἐξίησιν ἐμβριθεῖς καὶ πνευματώδεις, αἷς ὁ συνεχὴς ἀναπεμπόμενος ἀὴρ ὠθεῖ τὸν πρὸ αὐτῆς· κἀκεῖνος ἐν κύκλῳ προϊὼν, καὶ ἐπανοστῶν αὖθις ὑπὸ τὸ κενωμένου χώραν,

B. 9. ἐμβριθεῖς] ἐκβριθεῖς Steph. retinuit ex Ald. consentiunt Bas. Xyl. reliqui unde nil varietatis allatum. Receptam lectionem B. E. Voss. Anon P. Exempl. Turneb. habent, et verterunt Amiot. et Xyl.

V. Pondera autem jactata aërem scindunt, cum ictu incidentia, ac dissipant: is autem retro circumfluens, eo quod ejus natura est hæc ut vacuatum sequatur impleatque locum, subinde impulsum insequitur, motumque accelerat.

VI. Fulminum autem casus ipsi quoque similes sunt jactationi. Ab ictu enim, qui in nube fit, ignea materia explosa in aërem exsilit, isque contra ruptus cedit, ac rursum in sese concidens desuper, vi deorsum et contra naturam fulmen deprimit.

VII. Electrum vero nihil eorum attrahit quæ ei apposita sunt, ut neque Herculeus lapis, neque quicquam ad ea sponte sua adsilit. Sed lapis hic halitus emittit graves, quibus continens aër impulsus, eum qui ante se est trudit, isque in orbem agitatus, ac ad vacuatum revertens lo-

ἀποδιάζει καὶ συνεφέλκεται τὸ σίδηρον. Τὸ δὲ ἤλεκτρον C
ἔχει μέν τι φλογοειδὲς ἢ πνευματικόν, ἐκβάλλει δὲ τοῦτο
τρίψει τὴν ἐπιφανείας, τῶν πόρων ἀνασταθέντων· τὸ δὲ
ταυτὸ τοῦτο ποιεῖ τῷ τὴν σιδηρίτιδος, ἐφέλκεται δὲ τὸ
πλησίον τὰ κουφόταθ' καὶ ξηρόταθ' ἅμα λεπτότητα καὶ
ἀσθένειαν· ἰσχυρὸν γάρ ἐστιν οὐδ' ἔχει βάρος, οὐδὲ ῥύ-
μῃ πλῆθος ἀέρος ἐξῶσαι δυναμένῃ, πρὸς τῶν μειζόνων, E
ὥσπερ ἡ σιδηρῖτις, ἐπικρατήσαι. Πῶς οὖν ὅτε λίθον ὅτε
ξύλον ὁ ἀὴρ, ἀλλὰ τὸν σίδηρον μόνον ὠθεῖ, καὶ προσέλκει
πρὸς τὸν λίθον; Αὕτη δ' ἔτι μᾶλλον ἀπορία κοινὴ πρός
τε τοὺς ὁλκῇ τοῦ λίθου, καὶ τοὺς φορᾷ τοῦ σιδήρου τῷ D
σύμπηξιν οἰομένους γίνεσθαι τῶν σωμάτων. Ὁ σίδηρος ὅτε
μὲν ἀραιός ἐστιν ὡς ξύλον, ὅτε μὲν πυκνὸς, ὡς χρυσὸς,
ἢ λίθος, ἀλλὰ ἔχει πόρους καὶ οἴμους καὶ τραχύτητας διὰ

C. 10. πρὸς τὸν λίθον] Legendum πρὸς τὴν λίθον.

D. 2. τῶν σωμάτων. Ὁ σίδηρος] Poſt σωμάτων lacuna eſt in B. E. lacunæ loco in Voſſ. eſt ἰλυσπᾶν. Ergo quid excidiſſe, quanquam ſententia nil requirere videatur.

D. 4. οἴμους] Hoc omnes habent libri, excepto uno Pol. οἴμους, quod Steph. recepit.

cum, vi una trahit ferrum. Electro quippiam ineſt flammeum aut ſpirabile: atque hoc attritione ſuperficiei recluſis meatibus emiſſum, idem agit quod magnes: trahit quippe ſecum proximorum corporum leviſſima atque ſicciſſima, ob tenuitatem et imbecillitatem: non enim ita validum eſt, neque gravitate impetuve præditum, quo multum aëris impellere, et majoribus, magnetis in morem, vim facere poſſit. Cur vero neque lapidem aër, neque lignum, ſed ferrum modo ad Herculeum promovet lapidem? hæc enim eſt quæſtio communis et horum qui tractione lapidis, et eorum qui incitatione ferri exiſtimant iſtorum corporum fieri coïtionem. Ferrum neque adeo rarum eſt ut lignum, neque ita ſolidum omnino ut aurum vel lapis: ſed meatus habet quoſdam et tranſitus atque aſperitates, quæ ob in-

τὰς ἀνωμαλίας τῷ ἀέρι συμμέτρως· ὥστε μήτε ἀπολισθαίνειν, ἀλλὰ ἕδραις πισὶν ἐνιδρύμενον καὶ ἀντερείσεσι περιπλοκὴν σύμμετρον ἐχούσαις, ὡς ἂν ἐμπέσῃ πρὸς τὸν λίθον φερόμενος ἀποδιάζεσθαι καὶ πρωθεῖν τὸν σίδηρον. Τούτων μὲν οὖν τοιοῦτός τις ἂν εἴη λόγος.

Η'. Ἡ δὲ τῆ ὑπὸ γῆς ὑδάτων ῥύσις, οὐχ ὁμοίως εὐσύ-
E οπτον ἔχει τὸν ἀντιπεριώσεως τρόπον. Ἀλλὰ χρὴ καλαμανθάνειν τὰ λιμναῖα τῶν ὑδάτων ἀτρεμοῦντα καὶ μένοντα, τῷ περικεχύσθαι καὶ συναγαγεῖν πανταχόθεν αὐτοῖς ἀκίνητον ἀέρα, μηδαμῆ κενὴν ποιοῦντα χώραν. Τὸ γοῦν ὑπιπολῆς ὕδωρ ἔν τε ταῖς λίμναις καὶ ἐν τοῖς πελάγεσι, δονεῖται καὶ κυμαίνει, τοῦ ἀέρος σάλον λαμβάνοντος· ἔπεται γὰρ εὐθὺς μεθισαμένῳ καὶ συναπορρεῖ διὰ τὴν ἀνωμαλίαν· ἡ γὰρ κάτω πληγὴ τὴν κοιλότητα ποιεῖ τοῦ κύματος· ἡ δὲ ἄνω τὸ ὄγκον, ἄχρις ἂν καθεσθῇ καὶ παύσηται

E. 3. τῷ περικεχύσθαι] Forte, τῷ περικεχάσθαι: itaque verti.

æqualitatem aëri proportione reſpondent: quibus efficitur ut non elabatur aër, ſed ſedibus quibuſdam receptus, et a ferro moderate reluctante comprehenſus, cum in id ad lapidem revertens incidiſſet, una ſecum rapiat atque perferat. Atque horum quidem hæc fere eſt ratio.

VIII. Modus autem quo aquæ per terram fluentes contra aërem circumagunt, non perinde eſt evidens. Sed animadvertendum eſt lacuum ac paludum aquas immotas manere: quod quaſi aggeribus incluſæ ſunt, et ſibi undiquaque colligunt aërem immobilem, qui nuſquam vacuum præbeat locum. Itaque ergo, quæ in ſuperficie eſt aqua lacuum et marium, turbatur atque fluctuat aëre exagitato: ſequitur enim ſtatim, eo locum mutante, atque ob inæqualitatem una defluit. Nam ictus qui inferne accidit, cavitatem fluctus efficit, qui ſuperne, tumorem; donec confidat et conquieſcat humor, ejus ulteriorem motum

ἡ περιεχόσης τὰ ὑγρὰ χώρας ἰσαμψύης. Αἱ ῥύσεις οὖν τῶν φερομψύων ἀεὶ τὰ ὑποχωρῆντα τῷ ἀέρος διώκουσι, τοῖς δὲ ἀντιπεριωθουμψύοις ἐλαυνόμψυαι, τὸ ἐνδελεχὲς καὶ ἄλοφητον ἔχουσι. Διὸ καὶ φέρονται θᾶττον οἱ ποταμοὶ πληθύνοντες· ὅταν δὲ ὀλίγον ᾖ καὶ κοῖλον, ἵενται τὸ ὑγρὸν ὑπὸ ἀσθενείας, ἐκ ὑπείκοντος τοῦ ἀέρος, οὐδὲ πολλῷ ἀντιπερίσασιν λαμβάνοντος. Οὕτω δὲ καὶ τὰ πηγαῖα τῶν ὑδάτων ἀναγκαῖόν ἐστιν ἀναφέρεσθαι, τοῦ φθάσαντος ἀέρος εἰς τὰς κενουμψύας ἐν βάθει χώρας ὑποφερομψύου, καὶ πάλιν φέρεσθαι τὸ ὕδωρ ἐκπέμποντος. Οἴκου δὲ βαθυσκίου καὶ περιέχοντος ἀέρα νεώμενον, ὕδατι ῥανθὲν ἔδαφος πνεῦμα ποιεῖ καὶ ἄνεμον, μεθισαμψύου τοῦ ἀέρος ἐξ ἕδρας παρεμπίπτοντι τῷ ὑγρῷ, καὶ πληγὰς λαμβάνοντος. Οὕτως

E. 10. ἰσαμένης] Forte legendum ἐνισαμένης *impediente*: itaque verſionem correxi.

F. 3. ἵεται] Haud ſcio an corrigendum ſit ἀνίεται, vel ἵσαται.

F. 7. κενεμένας] Ita B. E. Venet. Voſſ. T. P. et verterunt Amiot. et Xyl. Ceteri omnes κινεμένας.

A. 2. νήνεμον] Non dubitavi, ſine libris, corrigere vulgatum ἢ νήνεμον, quam Steph. ex corrupta lectione Pol. Leonic. Schott. Anon. ἢ νήμενον confecit; recte quidem, modo ἢ abjeciſſet, quod eſt librarii notantis variam lectionem. Ald. Baſ. Xyl. B. E. Voſſ. ἢ ἄνεμον. Venet. nil adfert diverſitatis a Stephaniana lectione.

impediente loco ipſo cui incluſus eſt humor. Fluxus ergo aquarum, quæ ita feruntur ut ſubinde cedentem aërem inſequantur, viciſſimque ab impulſu adverſo circumactis impellantur, abſque fine continuantur. Atque hæc eſt cauſſa, quod fluvii, aucti aquis, celerius currunt: iidem tenues et cavo alveo tardius meant ob imbecillitatem, non cedente aëre, neque magnam circumreſiſtentiam percipiente. Sic et fontium aquas neceſſe eſt effluere, aëre extrinſecus in loca vacuata ſuccedente in profundum, rurſumque aquam foras ejiciente. In domo enim opaca et aërem quietum continente, ſolum aqua conſperſum edit ſpiritum aut ventum; quod humori incidenti ictumque afferenti aër e ſuis ſedibus cedit. Ita natura comparatum eſt, ut mutuo

ἐξωθεῖσθαί τε ὑπ' ἀλλήλων καὶ ἀνθυπείκειν ἀλλήλοις πέφυκεν· οὐκ ἄσπις κενότητος, ἐν ᾗ διάτερον ἱδρυσθέν, οὐ μεθέξει τῆς διατέρου μεταβολῆς.

Θ'. Καὶ μὴν τὰ περὶ τῆς συμφωνίας αὐτὸς εἴρηκεν, ὃν τρόπον ὁμοιοῦσι τὰς φθόγγους. Ὀξὺς μὲν γὰρ ὁ ταχὺς γίνεται, βαρὺς δὲ ὁ βραδύς· διὸ καὶ πρότερον κινοῦσι τὰς ἀκοὰς οἱ ὀξεῖς· ὅταν δὲ τούτοις ἤδη μαραινομένοις καὶ
B ἀπολήγουσιν οἱ βραδεῖς ἐπιβάλωσιν ἀρχόμενοι, τὸ κεκρᾶσθαι αὐτοῖν δι' ὁμοιοπάθειαν, ἡδονὴν τῇ ἀκοῇ παρέχει ἣν συμφωνίαν καλοῦσιν. Ὅτι δὲ τούτων ὄργανον ὁ ἀήρ ἐστι, ῥᾴδιον συνιδεῖν ἐκ τῶν προειρημένων. Ἔστι γὰρ ἡ φωνὴ πληγὴ τοῦ ἀκουομένου δι' ἀέρος· πλήττει γὰρ πληγεὶς ὁ ἀὴρ ὑπὸ τοῦ κινήσαντος, ἂν μὲν ἰσχυρόν, ὀξέως, ἂν δ' ἀμβλύ, μαλακώτερον· ὡς δὴ σφόδρα καὶ συντόνως πληγεὶς προσμίγνυσι τῇ ἀκοῇ πρότερος, εἶτα προϊὼν πάλιν καὶ καταλαμβάνων τὸν βραδύτερον, συνέπεται καὶ συμπαραπέμπει τὴν ἀκοήν.

A. 6. ἱδρυνθὲν] Ita B. E. Voss. P. Vulgo, ἱδρυθέν.

se pellant, viciſſimque cedant aër et aqua; quod nullum eſt vacuum in quo alterum ſubſiſtens ab altero non moveatur.

IX. De conſonantia ipſe modum aperuit, quo ſoni concinunt. Sonus enim celer, fit acutus, tardus autem gravis. Itaque enim ſenſum citius movent acuti ſoni: quibus jam evaneſcentibus, ubi ſuperveniunt graves, quod ex iis ob ſimilem affectionem contemperatur, id voluptatem auditui adfert, quæ *concentus* dicitur. Facile autem ex iis quæ ante dicta ſunt intelligitur, horum inſtrumentum eſſe aërem. Quippe vox eſt ictus ſentientis per aures ab aëre illatus: icit enim aër a movente re ictus: quod movens, ſi vehemens fuit, acute icit; ſi languidum, molliuſcule: et quidem aër cum vehementia et contentione ictus, ad aures celerius accidit: deinde circumiens et aſſumens tardiorem, aſſequitur et comitatur ſenſum.

ΖΗΤΗΜΑ Η'.

α'. Πῶς λέγει τὰς ψυχὰς ὁ Τίμαιος εἰς τε γῆν καὶ σελήνην, καὶ τὰ ἄλλα ὅσα ὄργανα χρόνου ἀπορρῖψαι;

Πότερον ὥτως ἐκείνῃ τὴν γῆν, ὥσπερ ἥλιον καὶ σελήνην, καὶ τοὺς πέντε πλανήτας, ἃς ὄργανα χρόνου φησὶ τὰς τροπὰς ποιοῦντας; καὶ ἔδει τὴν γῆν ἰλλομένην περὶ τὸν διὰ πάντων πόλον τεταμένον, μὴ μεμηχανῆσθαι συνεχομένην καὶ μένουσαν, ἀλλὰ τρεφομένην καὶ ἀνειλουμένην νοεῖν; ὡς ὕστερον Ἀρίσταρχος καὶ Σέλευκος ἀπεδείκνυσαν· ὁ μέν, ὑποτιθέμενος μόνον· ὁ δὲ Σέλευκος, καὶ ἀποφαίνόμενος. Θεόφραστος δὲ καὶ ἱστορεῖ τῷ Πλάτωνι πρεσβυτέρῳ γενομένῳ μεταμελεῖν ὡς οὐ ποήσαντι ἀποδόντι τῇ γῇ τὴν μέσην χώραν τοῦ παντός.

β'. Ἢ τούτοις μὲν ἀντίκειται πολλὰ τῶν ὁμολογου-

C. 5. ἰλλομένην] Proba et antiqua lectio in Platone, quanquam edita ejus exempla habent εἰλουμένην, ut hoc loco Voss. nec multum diverse margo B. εἰλλουμένην. Omnes reliqui libri receptam obtinent. Vid. D. Ruhnken. ad Tim. Lex. Plat. Voc. γῆν ἰλλόμενην.

C. 6. τεταμένον] Controversa quidem, tamen certior lectio: quam in hoc loco unus præbuit Voss. reliqui omnes τεταγμένον, ut multi Platonis libri.

QUÆSTIO VIII.

I. Quomodo ait Timæus animas in Terram, Lunam, et quæ alia sunt instrumenta temporis dispersas esse?

An hoc modo moveri statuebat Terram quo Solem, Lunam, et quinque Planetas, quos conversionum caussa appellat *instrumenta temporis?* et oportuit Terram devinctam circa axem Universi, non ita fabricatam intelligi, ut uno contenta loco maneret, sed quæ converteretur et circumageretur? ut postmodo Aristarchus et Seleucus ostenderunt: sane hoc ille ita ut poneret tantum, hic etiam pronuncians. Theophrastus porro etiam id narrat, Platonem jam natu grandem pœnitentia fuisse ductum, quod Terram in medio Universi non suo loco collocavisset.

II. An vero his repugnant multæ aliæ haud dubie probatæ Platoni sententiæ?

μένως ἀρεσκόντων τῷ ἀνδρί· μεταγραπτέον δὲ τὸ Χρόνε, Χρόνῳ, λαμβάνοντα ἀντὶ τῆς γενικῆς τῇ δοτικὴν, καὶ δεκτέον, ὄργανα μὴ τοὺς ἀστέρας, ἀλλὰ τὰ σώματα τῶν ζώων λέγεσθαι· καθάπερ Ἀριστοτέλης ὥρισατο τὴν ψυχὴν ἐντελέχειαν σώματος φυσικοῦ ὀργανικῷ δυνάμει ζωὴν ἔχοντος. Ὥστε τοιοῦτον εἶναι τὸν λόγον· "αἱ ψυχαὶ εἰς τὰ "προσήκοντα ὀργανικὰ σώματα ἐν χρόνῳ κατεσπάρη-"σαν." Ἀλλὰ καὶ τοῦτο πρὸς τὴν δόξαν ἐστίν· ὁ γὰρ ἅπας ἀλλὰ πολλάκις ὄργανα χρόνε τοὺς ἀστέρας εἴρηκεν, ὅπου καὶ τὸν ἥλιον αὐτὸν εἰς ὁρισμὸν καὶ φυλακὴν ἀριθμῶν χρόνε γεγονέναι φησὶ μετὰ τῶν ἄλλων πλανητῶν.

γ'. Ἄριστον οὖν τὴν γῆν ὄργανον ἀκίνητον χρόνε, μὴ κινουμένην, ὥσπερ τοὺς ἀστέρας, ἀλλὰ τῷ σοφῷ αὐτῶν μένουσαν ἀεὶ παρέχειν ἐκείνοις φερομένοις ἀνατολὰς καὶ δύσεις, ἀφ' ὧν τὰ σοφὰ μέτρα τῶν χρόνων ἡμέραι καὶ νύκτες ὁρίζονται· διὸ καὶ φύλακα καὶ δημιουργὸν αὐτῶν ἀτρεκῆ

E. 3. περὶ αὐτὴν] Ita ex P. et sæpe restituendum vel tacentibus libris. Vulgo, περὶ αὐτήν.

Mutata igitur scriptura, dativus χρόνῳ pro genitivo χρόνε legendus videtur; ut intelligas non sidera, sed animalium corpora appellari instrumenta: quo modo Aristoteles Animam definivit *actum corporis naturalis instrumentis præditi ac facultate vitæ*. Talis ergo fuerit sententia: *Animæ in congruentia ipsis et instrumentis prædita corpora in tempore sunt dispersæ*. Sed et hæc aliena est opinio. Non enim semel, sed sæpius, stellas *instrumenta temporis* appellavit: quando etiam ipsum Solem ait cum reliquis errantibus stellis factum ad definiendos et custodiendos temporis numeros.

III. Optimum igitur fuerit sic accipere, dici Terram *instrumentum temporis*, non quæ itidem ut stellæ moveatur, sed quod suo ipsa semper in loco manens, iis motu cuique suo citatis ortuum et occasuum causa sit: quibus primæ temporum mensuræ dies et nox definiuntur. Itaque

νυκτὸς καὶ ἡμέρας ποιεῖπε· Καὶ γὰρ οἱ τῶν ὡρολογίων γνώμονες οὐ συμμεθιστάμενοι ταῖς σκιαῖς, ἀλλὰ ἑστῶτες, ὄργανα καὶ χρόνου μέτρα γεγόνασι, μιμούμενοι τῆς γῆς τὸ ὑπεστορθοῦν τῷ ἡλίῳ ποιεῖ αὐτὴν ὑποφερομένῳ, καθάπερ εἶπεν Ἐμπεδοκλῆς,

Νύκτα δὲ γαῖα τίθησιν, ἐφισαμένη φαέεσσι.

Τοῦτο μὲν οὖν τοιαύτην ἔχει τὴν ἐξήγησιν.

Δ'. Ἐκεῖνο δὲ μᾶλλον ἄν τις ὑποίδοιτο, μὴ πρὸς τὸ εἰκὸς ὁ ἥλιος καὶ ἀτόπως λέγηται μετὰ τῆς σελήνης καὶ τῶν πλανήτων εἰς ὁρισμὸν χρόνου γεγονέναι. Καὶ γὰρ ἄλλως μέγα τοῦ ἡλίου τὸ ἀξίωμα· καὶ ὑπ' αὐτοῦ Πλάτωνος ἐν Πολιτείᾳ βασιλεὺς ἀνηγόρευται παντὸς τοῦ αἰσθητοῦ καὶ κύριος, ὥσπερ τοῦ νοητοῦ τὸ ἀγαθόν· ἐκείνου γὰρ ἔκγονος λέγεται, παρέχων τοῖς ὁρατοῖς μετὰ τοῦ φαίνεσθαι τὸ γίνεσθαι, καθάπερ ἀπ' ἐκείνου τὸ εἶναι καὶ τὸ γινώσκεσθαι τοῖς νοητοῖς ὑπάρχει. Τὸν δὴ τοιαύτην φύσιν ἔχοντα καὶ δυνάμιν τηλικαύτην θεὸν, ὄργανον χρόνου γεγονέναι καὶ μέτρον

custodem eam, et veracem noctis dieique artificem dixit. Etenim horologiorum quoque gnomones non quia una cum umbris locum mutent, sed quia suo in loco persistant, instrumenta sunt dimetiendi temporis: eoque terram imitantur, quæ Solis infra ipsam delati lumen intercipit, sicut ait Empedocles,

Noctem terra facit, dum lucem intercipit almam.

Hoc ergo hanc habet expositionem.

IV. Id vero magis etiam suspicetur non nemo dictum esse præter probabilitatem, atque adeo absurde, Solem et Lunam ac Planetas factos esse ad distinctionem temporis. Nam cum alias magna est Solis dignitas, tum ab ipso Platone in Republica vocatur *rex dominusque omnis sensilis naturæ*, sicut Bonum naturæ intelligibilis: nam Boni soboles dicitur, adspectabilibus rebus hoc dans ut et sint et conspiciantur: sicut res intelligibiles id a Bono habent, ut sint et cognoscantur. Eum igitur Deum, tali natura tantaque potentia, instrumentum

ἀναργὲς τ πρὸς ἄλληλας βραδυτῆτι καὶ τάχει τ ὀκτὼ σφαιρῶν διαφορᾶς, ἃ πάνυ δοκεῖ πρεπώδης οὐδὲ ἄλλως εὔλογον εἶναι. Ῥητέον οὖν, τὰς ὑπὸ τούτων ταραττομένας δι' ἄγνοιαν οἴεσθαι τ χρόνον μέτρον εἶναι κινήσεως καὶ ἀριθμὸν κατὰ πρότερον καὶ ὕστερον, ὡς Ἀριστοτέλης
B εἶπεν· ἢ τὸ ἐν κινήσει ποσόν, ὡς Σπεύσιππος· ἢ διάστημα κινήσεως, ἄλλο δὲ οὐδέν, ὡς ἔνιοι τῶν Στωϊκῶν· ἀπὸ συμβεβηκότος ὁριζόμενοι, τ δὲ οὐσίαν αὐτῆς καὶ τὴν δύναμιν ἀγνοοῦντες· ἣν ὅ, τε Πίνδαρος ἔοικεν ὀρθῶς ὑπονοῶν, εἰπεῖν,

Ἄνα τῶν πάντων ὑπερβάλλοντα χρόνον μακάρεσσιν·

ὅ, τε Πυθαγόρας, ἐρωτηθεὶς τί χρόνος ἐστί, τ τοῦ ὅλου ψυχὴν εἰπεῖν. Οὐ γὰρ πάθος οὐδὲ συμβεβηκὸς ἧς ἔτυχε κινήσεως ὁ χρόνος ἐστὶν, αἰτία δὲ καὶ δύναμις καὶ ἀρχὴ τοῦ πάντα συνεχόντος τὰ γινόμενα συμμετρίας καὶ τάξεως,

B. 7. τὴν τοῦ οὐρανοῦ ψυχὴν] Non ſatis certæ lectio auctoritatis, quam ab Amioto et Turnebo recepiſſe videtur Steph. Omnes alii libri habent τὴν τούτου ψυχήν.

temporis, ac conſpicuam menſuram diſcriminis, quod ratione tarditatis ac celeritatis octo orbibus inter ſe intercedit, non admodum dictu decorum ac probabile videtur. Reſpondendum eſt, eos, qui his rationibus turbantur, ignoratione labi, quod putant tempus *menſuram* eſſe *motus*, et *numerum ſecundum prius ac poſterius*, ut Ariſtoteles dixit: aut *quantitatem in motu*, ut Speuſippus: aut *intervallum motus*, aliud nihil, ut Stoicorum nonnulli: ab accidente ſcilicet rem definientes, naturam autem ejus et vim non perſpicientes. Quam quidem Pindarus non inepte videtur intellectam protuliſſe his verbis:

Ad tempus, quod omnibus præſtat cœlitibus.

Pythagoras quoque interrogatus quid eſſet tempus, *animam Univerſi* reſpondit. Non enim affectio aut accidens cujuſvis motionis eſt tempus; ſed cauſſa, vis, et principium omnia orta continentis concinnitatis atque ordinis, quo

ἦν ἡ τοῦ ὅλου φύσις ἔμψυχος ἔσα κινεῖται· μᾶλλον δὲ κίνησις ἔσα ἡ τάξις αὕτη καὶ συμμετρία, χρόνος καλεῖται· πάντα γὰρ δι' ἀψόφου βαίνων κελεύθου τὴν δίκην τὰ θνητὰ ἄγει· ἡ γὰρ ἡ ψυχῆς οὐσία, τὴν τοῦ παλαιοῦ, ἀριθμὸς ἦν αὐτὸς ἑαυτὸν κινῶν. Διὸ δὴ καὶ Πλάτων ἔφη χρόνον ἅμα μετ' οὐρανοῦ γεγονέναι, κίνησιν δὲ καὶ πρὸ τοῦ οὐρανοῦ γενέσεως. Χρόνος δὲ οὐκ ἦν· οὐδὲ γὰρ τάξις, οὐδὲ μέτρον οὐδέν, οὐδὲ διορισμός, ἀλλὰ κίνησις ἀόριστος, ὥσπερ ἄμορφος ὕλη χρόνου καὶ ἀσχημάτιστος· ὑπολύσασα δ' ἐν χρόᾳ καὶ καταβαλοῦσα, τὴν μὲν ὕλην σχήμασι, τὴν δὲ κίνησιν περιόδοις, τὴν μὲν κόσμον ἅμα, τὴν δὲ χρόνον ἐποίησεν. Εἰκόνες δέ εἰσιν ἀμφοῖν τοῦ θεοῦ, τοῦ μὲν οὐσίας ὁ κόσμος, τοῦ δὲ ἀϊδιότητος ὁ χρόνος ἐν κινήσει, καθάπερ ἐν γενέσει θεὸς ὁ κόσμος. Ὅθεν ὁμοῦ γεγονότας φησὶν ὁμοῦ καὶ λυθήσεσθαι πάλιν, ἂν τις αὐτοὺς καταλαμβάνῃ λύσις. Οὐ

C. 7. ὕλη χρόνου—καταβαλοῦσα] Locus, si quis alius, fœde corruptus. Primo, delendum χρόνου. Tum monstrum lectionis ἐπικλύσασα δ' ἐν χρόᾳ quomodo expurgem nescio, nisi forte legendo ἐπακολουθήσασα δὲ συμμετρία. Postremum in καταλαβοῦσα mutandum res ipsa indicat.

D. 1. Οὐ γὰρ οἷόν τε] Addendum εἶναι.

natura Universi movetur, animata ea: aut potius ipsa cum sit motus et ordo, ac concinnitas, tempus dicitur: omnia enim mortalia juste temperat, viam absque strepitu ambulans suam. Etenim anima secundum antiquos *numerus* est *seipsum movens*: itaque etiam Plato ait tempus una cum cœlo exstitisse, motum ante cœli ortum fuisse, tempus non item: neque enim ordo tum erat, neque mensura, neque definitio, sed motus infinitus, tanquam informis et rudis materia temporis: quæ motio cum deinde figuris materiam, motum conversionibus seu circuitionibus informasset, ex altero mundum, ex altero tempus fecit. Haud injuria autem ambo hæc Deo tribuuntur: substantiæ mundus, æternitati tempus in motu, sicut in ortu mundus est Deus. Itaque simul orta cœlum et motum simul ait desitura, siquidem eis interitus accidat. Si-

χὴ οἷόν τε χωρὶς χρόνε τὸ γεννητὸν, ὥσπερ οὐδὲ τὸ νοητὸν, αἰῶνος· εἰ μέλλει τὸ μὲ ἀεὶ μένειν, τὸ δὲ μηδέποτε διαλύεσθαι γινόμενον. Οὕτως οἷὼ ἀναγκαίαν πρὸς τ' ἐρανὸν ἔχων συμπλοκὴν καὶ συναρμογὴν ὁ χρόνος, οὐχ ἁπλῶς ἐστὶ κίνησις, ἀλλ', ὥσπερ εἴρηται, κίνησις ἐν τάξει μέτρων ἐχέσῃ καὶ πέρατα καὶ περιόδες· ὧν ὁ ἥλιος ἐπιστάτης ὢν καὶ σκοπὸς, ὁρίζειν καὶ βραβεύειν καὶ ἀναδεικνύναι καὶ ἀναφαίνειν μεταβολὰς καὶ "ὥρας, αἳ πάντα φέρουσι," καθ' Ἡράκλειτον, οὐδὲ φαύλων οὐδὲ μικρῶν, ἀλλὰ τ' μεγίστων καὶ κυριωτάτων τῷ ἡγεμόνι καὶ πρώτῳ θεῷ γίνεται συνεργός.

ΖΗΤΗΜΑ Θ'.

α'. Περὶ τ' δ ψυχῆς δυνάμεων ἐν Πολιτείᾳ Πλάτωνος τὴν τῦ λογικῦ καὶ θυμοειδῦς καὶ ἐπιθυμητικῦ συμφωνίαν ἁρμονίᾳ μέσης καὶ ὑπάτης καὶ νήτης εἰκάσαντος

D. 3. τὸ μὲν ἀεὶ] μὲν adjeci ex Jannot.
D. 5. οὐχ ἁπλῶς ἐστὶ] ἐστὶ addidi ex Voss.

eri enim non poteſt, ut quod ortum eſt abſque tempore ſit, ut neque intelligibile eſſe poteſt ſine æternitate: quando id ſemper manere debet, illud ortum nunquam diſſolvi. Adeo itaque neceſſariam cum cœlo habet complexionem et compagem tempus, non ſimpliciter motus eſt, ſed, ut diximus, motus ordinatus, menſura ſua, finibus, et revolutionibus contentus. Quibus præfectus Sol cum ſit, eorumque inſpector; ut definiat, temperet, producatque in lucem mutationes et diſcrimina *temporum*, *quæ*, ut Heraclitus dicebat, *omnia ferunt*; non vilibus aut exilibus, ſed maximis ac præcipuis ſummamque continentibus in rebus principi ac primo Deo operam navat.

QUÆSTIO IX.

I. Cum Plato in Republica de animæ facultatibus diſſerens, conſonantiam Rationis, Iracundiæ, et Concupiſcentiæ optime comparaverit concentui imæ, mediæ, et

ἄριστα, ἀμφισβητήσειεν ἄν τις πότερον τῆς μέσης τὸ θυμοειδὲς ἢ τὸ λογιστικὸν ἔταξεν· ἔτος γὰρ ἔν γε τούτοις δεδήλωκεν. Ἡ μὲν οὖν τοῦ τόπου τῶν μερῶν τάξις εἰς τὴν μέσης χώραν πέφευγε τὸ θυμοειδές, τὸ δὲ λογιστικόν, εἰς τὴν τῆς ὑπάτης. Τὸ γὰρ ἄνω καὶ πρῶτον, ὕπατον οἱ παλαιοὶ προσηγόρευον· ἡ καὶ Ξενοκράτης, Δία, τὸν ἐν μὲν τοῖς ἀτρέπτοις τὰ αὐτὰ καὶ ὡσαύτως ἔχουσιν, ὕπατον καλεῖ, νέατον δέ, τὸν ὑπὸ σελήνην· πρότερον δὲ Ὅμηρος τὸν τῶν ἀρχόντων ἄρχοντα θεὸν, ὕπατον κρειόντων προσεῖπε. Καὶ διχῶς τῷ κρατίστῳ ὑποβέβληκε τὴν ἄνω χώραν ἡ φύσις, ὥσπερ κυβερνήτην ὑπιδρύσασα τῇ κεφαλῇ τὸν λογισμὸν, ἔσχατον δὲ καὶ νέατον ἐποικίσασα πόρρω τὸ ἐπιθυμητικόν. Ἡ γὰρ κάτω νεάτη προσαγορεύεται τάξις, ὡς δηλοῦσιν αἱ τῶν νεκρῶν κλήσεις νερτέρων καὶ ἀνέρων προσαγορευομένων· ἔνιοι δὲ καὶ τῶν ἀνέμων φασὶ τὸν κάτωθεν ἐκ τοῦ ἀφανοῦς

F. 1. ἔτος γὰρ] Sic omnes libri, corrupte credo: Steph. in deterius etiam ἔτως mutavit. Legendum, αὐτός.

ſupremæ chordæ: haud abs re dubitaverit aliquis, Rationemne, an vero Iracundiam in medio collocaverit: neque enim id ibi expreſſe ſignificavit. Sane facultatum, ratione loci facta, diſpoſitio Iracundiam mediæ chordæ loco ponet, Rationem ſummæ, quam Græci *hypaten* vocant. Antiquitus enim primum et ſupremum ii *hypaton* dicebant: ita etiam Xenocrates *Jovem* in rebus immutabilibus *hypatum* vocat, imum in iis quæ ſunt infra Lunam: et ante eum Homerus principum principem Deum vocavit ὕπατον κρειόντων. Juſte autem natura præſtantiſſimam partem ſummo ſtatuit loco, Ratione, gubernatoris inſtar, in capite collocata: longe autem hinc, et ultimo atque infimo loco poſuit Concupiſcentiam: imus enim locus *nete* et *neatos* vocatur: quod ex mortuorum appellationibus patet, qui νέρτεροι et ἔνεροι dicuntur: quidam etiam ventum, qui ex imo et obſcuro loco ſpirat, inde *Notum* vo-

πνέοντα, νότον ἀνομάζῃ. Ἦν οὖν τὸ ἔσχατον ἔχῃ πρὸς τὸ πρῶτον ἀντίθεσιν, καὶ τὸ νέατον πρὸς τὸ ὕπατον, ταύτῃ δ' ἐπιθυμητικὸν πρὸς τὸ λογιστικὸν ἔχοντος, οὐκ ἔστιν ἀνατάττω μὲν εἰ καὶ πρῶτον, ὕπατον δὲ μὴ εἶναι τὸ
B λογιστικόν, ἀλλὰ ἕτερον. Οἱ γὰρ ὡς κυρίαν δύναμιν αὐτῷ τὴν μέσης ἀποδιδόντες, ἀγνοοῦσιν ὅτι τὴν κυριωτέραν ἀφαιροῦνται τὴν ὑπάτης, μήτε τῷ θυμῷ μήτε τῇ ἐπιθυμίᾳ πρόσκεισαν· ἑκάτερον γὰρ ἄρχεσθαι καὶ ἀκολουθεῖν, ἑτέρου δ' ἄρχειν ἡ ἡγεῖσθαι τοῦ λογιστικοῦ πέφυκεν. Ἔτι δὲ μᾶλλον τῇ φύσει φανεῖται τὸ θυμοειδὲς τῷ τόπῳ τοῦ μέσου ἔχον ἐκείνων τάξιν· εἰ γε δὴ τῷ μὲν λογιστικῷ τὸ ἄρχειν, ᾧ δὲ θυμοειδεῖ τὸ ἄρχεσθαι καὶ τὸ ἀρχὴν κατὰ φύσιν ἐστίν, ἐπιτακτέῳ μὲν ὄντι τοῦ λογισμοῦ, κρατοῦντι δὲ καὶ κολάζοντι τὴν ἐπιθυμίαν, ὅταν ἀπειθῇ τῷ λογισμῷ. Καὶ
C καθάπερ ἐν γράμμασι τὰ ἡμίφωνα μέσα τῶν ἀφώνων ἐστὶ καὶ τῶν φωνηέντων, τῷ πλέον ἐκείνων ἔχειν, ἐλάττων

B. 1. λογιστικὸν, ἀλλὰ] Priorem vocem ſumſi ab E. Venet. Voſſ. pro λογικόν.
C. 2. ἔχειν] Ita Steph. cum Pol. Leonic. Schott. Anon. Nec tamen ἔχειν plane repudiandum erat, quod habent Ald. Baſ. Xyl. B. E. Venet. Voſſ.

cari autumant. Quo itaque modo ultimum primo, imum ſummo opponitur, cum ſe Concupiſcentia habeat eodem modo ad Rationem, non poteſt Ratio ſummum eſſe et primum, non etiam ſupremum, ſed aliud. Qui autem ei medium locum, ut principem, tribuunt, ignorant ſe ei præſtantiorem adimere, nempe ſummum; qui neque Iracundiæ tribui, neque Concupiſcentiæ poteſt: cum utriuſque ea ſit natura, ut regi et obſequi Rationi poſſit, neutrius ut ei imperet. Magis etiam ita videbitur comparatum natura, ut Iracundia in medio conſtituatur reliquarum. Nam Rationis quidem ea eſt natura, ut imperet: Iracundiæ, ut et regat et regatur; cum et pareat Rationi, et compeſcat coërceatque Concupiſcentiam Rationi non obedientem. Ac ſicut literæ eæ quæ ſemivocales dicuntur, mediæ ſunt inter mutas et vocales, quod his minus, iis

δὲ τούτων· ὅτως ἐν τῇ ψυχῇ τοῦ ἀνθρώπου τὸ θυμοειδὲς οὐκ ἀκράτως παθητικόν ἐστιν, ἀλλὰ φαντασίαν καλοῦ πολλάκις ἔχει μεμιγμένην ἀλόγῳ τῇ τοῦ τιμωρίας ὀρέξει. Καὶ Πλάτων αὐτὸς, εἰκάσας συμφύτῳ ζεύγει καὶ ἡνιόχῳ τὸ τῆς ψυχῆς εἶδος, ἡμίοχον μὲν, ὡς παντὶ δῆλον, ἀπέφηνε τὸ λογιστικόν· τῶν δ' ἵππων, τὸ μὲν πρὸς τὰς ἐπιθυμίας, ἀπειθὲς καὶ ἀνάγωγον παντάπασι, πρὸς ὃ τι λάσιον, καφὸν, μάστιγι μόγις καὶ κέντροις μόγις ὑπήκοον· τὸ δὲ θυμοειδὲς, εὐήνιον ταπολλὰ τῷ λογισμῷ καὶ σύμμαχον. Ὥσπερ οὖν συνωρίδος οὐχ ὁ ἡνίοχός ἐστιν ἀρετῇ καὶ δυνάμει μέσος, ἀλλὰ τῶν ἵππων ὁ φαυλότερος μὲν τοῦ ἡνιόχου, βελτίων δὲ τοῦ ὁμοζύγου, ὅτω τῆς ψυχῆς οὐ τῷ κρατοῦντι τὸ μέσον ἀπένειμε τάξιν, ἀλλ' ᾧ πάθος μὲν ἧττον ἢ τῷ πρώτῳ, λόγου δὲ μᾶλλον ἢ τῷ τρίτῳ μέτ-

C. 9. περὶ ὃ τι λάσιον] Ita B. E. Voſſ. T. V. ipſe Plato Phædr. p. 347. G. Quo magis mirandum, ridiculum illud περὶ ᾧ ταλάσιον tam diu in editionibus locum obtinuiſſe.

D. 4. ἀλλ' ᾧ πάθος—μέτεστιν] Nec ad ſententiam, nec ad nexum recte. Puto ſcriptum fuiſſe ab Auctore, ἀλλ' ᾧ πάθος μὲν ἧττον ἢ τῷ τρίτῳ μᾶλλον δὲ ἢ τῷ πρώτῳ, λόγου δὲ μᾶλλον ἢ τῷ τρίτῳ ἧττον δὲ ἢ τῷ πρώτῳ μέτεστιν.

plus habent: ita in animo hominis Iracundia non intemperate patiendi poteſtatem habet tantum, ſed ſæpe admixtam honeſti imaginem cum irrationali vindictæ appetitu. Ipſe Plato cum animam naturæ ex pari equorum et auriga conjunctæ contuliſſet, aurigam, quod neminem fallit, Rationem facit: de equis eum qui Concupiſcentiæ inſtar habet, omnino contumacem et refractarium, hirtum circa aures, ſurdum, et qui vix flagello ſtimuliſque pareat: at Iracundiæ ſocium equum facit fræno plerumque obſequentem Rationis, ejuſque adjutricem. Sicut ergo in bigis non auriga eſt virtute et poteſtate medius, ſed equorum alter, deterior idem rectore, idemque jugali ſuo melior; ita in Anima Plato non principi parti medium locum tribuit, ſed ei facultati quæ minus rationis habet quam princeps pars, plus quam tertia. Hic ordo etiam conſo-

εσιν. Αὕτη γὰρ ἡ τάξις καὶ τὴν τῶν συμφωνιῶν ἀναλογίαν φυλάττει, τὴν μὲν θυμοειδῆ πρὸς τὸ λογιστικόν, ὡς ὑπάτην τὸ διὰ τεσσάρων· πρὸς δὲ τὸ ἐπιθυμητικόν, ὡς νήτην τὸ διὰ πέντε· τὴν δὲ λογιστικὴν πρὸς τὸ ἐπιθυμητικόν, ὡς ὑπάτη πρὸς νήτην ὃ διὰ πασῶν. Ἐὰν δὲ τὸν λογισμὸν εἰς τὸ μέσον ἕλκωμεν, ἔσται πλέον ὁ θυμὸς ἀπέχων τῆς ἐπιθυμίας, ὃν ἔνιοι τῶν φιλοσόφων ἐπιθυμίᾳ ταὐτὸν εἶναι δι' ὁμοιότητα νομίζουσιν.

β'. Ἢ ὃ μὲν τοῖς τόποις ἀπονέμειν τὰ πρῶτα καὶ τὰ μέσα καὶ τὰ τελευταῖα, γελοῖόν ἐστιν, αὐτὴν τὴν ὑπάτην ὁρῶντας ἐν μὲν λύρᾳ τὴν ἀνωτάτω καὶ πρώτην, ἐν δὲ αὐλοῖς τὴν κάτω καὶ τὸν τελευταῖον ἐπέχουσαν, ἐπὶ δὲ τῆς μέσης ἐν ᾧ τις ἂν χωρίῳ τὴν λύρας θέμενος ὡσαύτως ἁρμόσηται, φθεγγομένην ὀξύτερον μὲν ὑπάτης, βαρύτερον δὲ νήτης. Καὶ γὰρ ὀφθαλμὸς οὐκ ἐν παντὶ ζώῳ

D. 7. πρὸς τὸ λογιστικὸν] Sic Voss. et P. Vulgo, πρὸς τὸ λογικόν.

nantiarum proportionem conſervat, cum Iracundia mediæ chordæ vicem gerens ad Rationem veluti *hypaten* ſive ſummam, referat *diateſſaron* (*Quartam* vulgo dicunt), ad Concupiſcentiam vero, utpote quæ *neten* ſeu imam chordam repræſentat, *diapente* conficiat (quæ *Quinta* uſurpatur). Ratio autem ad Concupiſcentiam, tanquam *hypate* ad *neten*, *diapaſon* (ſive Octavam) exhibet. At ſi medio loco Rationem collocares, jam longius Iracundiam a Concupiſcentia dimoveres: cum nonnulli Philoſophi ſimilitudine harum moti, Iram et Cupiditatem idem ſtatuerint eſſe.

II. An potius ridiculum videtur, primum, medium, et ultimum, locis deſcribere? cum videamus *hypaten* in lyra ſupremam, in tibia ultimam habere ſedem, et quocunque loco *meſen* in lyra poſueris eodem modo contentam, eam acutius *hypate* gravius *nete* ſonare. Sane oculus non in omnibus animalibus eundem ob-

τὴν αὐτὴν ἔχει τάξιν, ἐν παντὶ δὲ καὶ πανταχῇ κέιμθνος καὶ φύσιν ὁρᾶν ὁμοίως πέφυκεν. Ὥσπερ ἂν ὁ παιδαγωγὸς, καὶ ὀπισθεν καὶ ὅπισθεν βαδίζων, ἄγειν λέγεται· καὶ ὁ τῶν Τρώων στρατηγὸς

——— ὁτὲ μέν τε μετὰ πρώτοισι φάνεσκεν,
Ἄλλοτε δ' ἐν πυμάτοισι κελεύων·

ἑκατέρωθι δὲ ἦν πρῶτος, καὶ τὴν πρώτην δύναμιν εἶχεν· ὅτω τοὶ τῆς ψυχῆς μόρια δεῖ μὴ τοῖς τόποις καταβιάζεσθαι, μηδὲ τοῖς ὀνόμασιν, ἀλλὰ τὴν δύναμιν καὶ τὴν ἀναλογίαν ἐξετάζειν. Τὸ γὰρ τῇ θέσει πρῶτον ἱδρύσθαι τὸ λογιστικὸν ἐν τῷ σώματι τοῦ ἀνθρώπου, κατὰ συμβεβηκός ἐστι· τὴν δὲ πρώτην ἔχει καὶ κυριωτάτην δύναμιν, ὡς μέσην πρὸς ὑπάτην μὲν τὸ ἐπιθυμητικόν, νήτην δὲ τὸ θυμοειδὲς, τῷ χαλᾶν καὶ ἐπιτείνειν, καὶ ὅλως συμφωνὰ καὶ σύμφωνα ποιεῖν, ἑκατέρου τὴν ὑπερβολὴν ἀφαιρῶν, καὶ πάλιν οὐκ ἐῶν ἀνίεσθαι παντάπασιν, οὐδὲ καταδαρθάνειν. Τὸ γὰρ μέτριον καὶ

A. 4. τῷ χαλᾶν] Sic Voſſ. Leonic. Schott. Anon. Vulgo et ceteri, τὸ χαλᾶν.

tinet locum: ubicunque autem ſitus ſit, hoc a natura habet ut videat. Pædagogus etiam non præcedens, ſed a tergo ſequens, ducere dicitur: et Trojanorum ille ductor exercitus,

Nunc inter primos cernendus prœlia obibat,
Nunc acies inter poſtremas imperitabat:

utrobique tamen primus erat, et primaria potentia pollebat. Eodem pacto Animæ facultates non loci ratione in ordinem cogendæ ſunt; ſed vires et proportio examinandæ. Quod enim Ratio in corpore hominis principe loco ineſt, id per accidens fit. Primam autem atque primariam vim tanquam *meſe* ad *hypatem*, Concupiſcentiam, et ut ad *netem*, Iracundiam habet Ratio: quatenus utramque et laxat et intendit, omninoque conſonantiam earum efficit, vel auferendo id quod eſt nimium, vel non ſinendo eas plane luxari atque torpere: moderatum enim et concinnum quod ſit atque proportione reſpondens,

τὸ σύμμετρον ὁρίζεται μεσότητι. Μᾶλλον δὲ τοῦτο ἀτελές ἐστι τοῦ λόγου δυνάμεως, μεσότητας ἐν τοῖς πάθεσι ποιεῖν, ἃς ἱερὰς καλοῦσιν οὐσίας, ἐχούσας τιὼ τῶν ἄκρων
B πρὸς τὸν λόγον καὶ πρὸς ἄλληλα λόγου τοῦ λόγου σύγκρασιν. Οὐ γὰρ ἡ σιωπὴ μέσον ἔχει τῶν ὑποζυγίων τὸ κρεῖττον· οὐδὲ τὴν ἰωὶοχείαν ἀκρότητα θετέον, ἀλλὰ μεσότητα τοῦ ἐν ὀξύτητι καὶ βραδύτητι τῶν ἵππων ἀμετρίας· ὥσπερ ἡ τοῦ λόγου δύναμις ἀντιλαμβανομένη κινημάτων ἀλόγως τῶν παθῶν, καὶ συναρμόττουσα πρὸς αὐτιὼ εἰς τὸ μέτριον, ἐλλείψεως καὶ ὑπερβολῆς μεσότητα καθίστησι.

ΖΗΤΗΜΑ Ι'.

α'. Διὰ τί Πλάτων εἶπε τὸν λόγον ἐξ ὀνομάτων καὶ ῥημάτων κεράννυσθαι; Δοκεῖ γὰρ πάντα πλὴν δυεῖν τούτων τὰ μέρη τοῦ λόγου μηδέν· Ὅμηρον δὲ καὶ νεανιευσάμενον εἰς ἕνα στίχον ἐμβαλεῖν ἅπαντα τοῦτον,

C Αὐτὸς ἰὼν κλισίηνδε τὸ σὸν γέρας· ὄφρ' εὖ εἰδῇς·

A. 8. Μᾶλλον δὲ τοῦτο ἀτελές] Legendum Μᾶλλον δὲ αὐτὸ τοῦτο τέλος. Voss. quidem αὐτὸ dat. Itaque verti. Simile quid voluit Amiotus.

mediocritate definitur. Atque adeo hic ipse est finis, hoc propositum Rationis facultatis mediocritates in animi affectionibus facere, quas sacras vocant substantias, extremorum ad rationem, et inter se ratione temperaturam habentes. Non enim in bigis medio loco habetur jumentorum praestantius: neque summo loco ponenda est aurigatio, sed mediocritas in inaequalitate celeritatis atque tarditatis equorum: quo modo Rationis vis corripiens absurde concitatos affectus, et ad se accommodans, inque modum redigens, mediocritatem inter nimium et parum constituit.

QUAESTIO X.

I. Cur dixit Plato Orationem e Nominibus et Verbis temperari? Omnes enim aliae partes Orationis praeter has nihil fierent. Juvenili quidem studio quodam Homerus omnes in hunc versum conjecit:

Αὐτὸς ἰὼν κλισίηνδε τὸ σὸν γέρας· ὄφρ' εὖ εἰδῇς·

καὶ γὰρ ἀντωνυμία, καὶ μετοχὴ, καὶ ὄνομα, καὶ ῥῆμα, καὶ πρόθεσις, καὶ ἄρθρον, καὶ σύνδεσμος, καὶ ὑπόῤῥημα ἔνεστι. Τὸ γὰρ ΔΕ μόριον νῦν ἀντὶ τῆς ΕΙΣ προθέσεως τέτακται· τὸ γὰρ Κλισίηνδε, τοιοῦτόν ἐστιν οἷον τὸ Ἀθήναζε. Τί δὴ ῥητέον ὑπὲρ τοῦ Πλάτωνος;

Ἢ ὅτι πρῶτον λόγον οἱ παλαιοὶ, τὴν τότε καλουμένην πρότασιν, νῦν δὲ ἀξίωμα, προσηγόρευον, ὃ πρῶτον λέγοντες, ἀληθεύουσιν ἢ ψεύδονται; τοῦτο δὲ ἐξ ὀνόματος καὶ ῥήματος συνέστηκεν, ὧν τὸ μὲν πτῶσιν οἱ Διαλεκτικοὶ, τὸ δὲ κατηγόρημα καλοῦσιν. Ἀκούσαντες γὰρ ὅτι Σωκράτης φιλοσοφεῖ, καὶ πάλιν ὅτι Σωκράτης τρέπεται, τὴν μὲν, ἀληθῆ λόγον εἶναι, τὸν δὲ, ψευδῆ φήσομεν, οὐδενὸς ἄλλου προσδεηθέντες. Καὶ γὰρ εἰκὸς ἀνθρώπους ἐν ἀρχῇ λόγου τοιούτου καὶ φωνῆς ἐναρθρου γενέσθαι, τάς τε πράξεις καὶ τοὺς πράττοντας αὐτοὺς καὶ τὰ πάθη καὶ τοὺς πάσχοντας ἀλλήλοις διασαφεῖν καὶ ἀποσημαίνειν βουλομένους. Ἐπεὶ τοίνυν τῷ μὲν ῥήματι τὰ πράγματα καὶ τὰ πάθη, τῷ δὲ

nam Pronomen, Participium, Nomen, Verbum, Præpositio, Articulus, Conjunctio, ac Adverbium in eo sunt: particula δὲ loco Præpositionis εἰς posita, cum Κλισίηνδε tale sit, quale est Ἀθήναζε. Quid ergo pro Platone afferemus?

Nempe antiquos ab initio id Orationem sive λόγον appellasse, quod *enunciatum* nobis, tunc *protasis*, nunc *axioma* Græcis dicitur: quod scilicet primum ubi effertur, veritas in eo vel falsitas inest. Ea vero Oratio e Nomine et Verbo constat: hoc *prædicatum*, illud *subjectum* dialectici appellant. Cum enim hæc audimus, *Socrates philosophatur*, *Socrates mutatur*; nihil præterea desiderantes, alterum verum, alterum falsum esse dicimus. Apparet nempe homines ab initio ad hoc orationem et vocem articulis distinctam desiderasse, ut et actiones et qui eas agerent, itemque affectiones et qui iis afficerentur invicem significare et explicare possent. Quoniam igitur actiones et affectiones Verbo, qui agunt et afficiuntur Nomine satis

ὀνόματα τὰς φράσεις αὐτὰ καὶ πάθεσιν ἀποχρώντως
δηλοῦσθαι, ὡς αὐτὸς εἴρηκε, ταῦτα σημαίνειν ἔδοξε· τὰ δὲ
ἄλλα φαίη τις ἂν οὐ σημαίνειν, οἷον οἱ γενάγμοι καὶ ὀλο-
E λυγμοὶ τῶν ὑποκριτῶν· καὶ νὴ Δία πολλάκις ἐπιμειδίασις καὶ
ἀποσιώπησις ἐμφαντικώτερον ποιεῖ τὸν λόγον, οὐ μὴν
ἀναγκαίαν ἔχει τὴν τοῦ σημαίνειν, ὡς τὸ ῥῆμα, καὶ τὄ-
νομα, δύναμιν, ἀλλ' ὀπάθετόν τινα ποικίλλουσαν τὸν λόγον·
ὥσπερ τὰ στοιχεῖα ποικίλλουσιν οἱ τὰ πνεύματα καὶ τὰς
δασύτητας αὐτῶν, ἐκτάσεις τε καὶ συστολὰς ἐνίων αὐ-
τὰ καθ' αὑτὰ στοιχεῖα πεφυκότα, πάθη μᾶλλον ὄντα καὶ
συμβεβηκότα, καὶ διαφορὰς στοιχείων, ὡς ἐδηλώσαν οἱ
F παλαιοὶ, διὰ τοῦτ' ἐκκαίδεκα φθόγγους ἀποχρώντως καὶ
γράφοντες.

β'. Ἔπειτα σκόπει μὴ παρακούωμεν τοῦ Πλάτω-
νος, ἐκ τούτων κεράννυσθαι τὸν λόγον, οὐ διὰ τούτων
εἰρηκότος· εἶτα ὥσπερ ὁ τὸν λέγοντα τὸ φάρμακον ἐκ

E. 3. ἀναγκαίαν ἔχει] ἔχει, pro vulgato ἔχειν, est ex B. E. Voss.

diſerte exprimuntur, ſicut ipſe inquit, hæc ſignificare ideo videntur. Reliqua autem dixerit aliquis non ſignificare: ita, gemitus, et ululatus hiſtrionum, atque adeo arriſio et reticentia interdum faciunt ut majore vi ſermo aliquid exprimat: non tamen ita, ut Nomen et Verbum, neceſſariam habent ſignificandi vim, ſed adſcititiam quandam, quæ Orationem variet: quo pacto literas variant, qui ſpiritus et quantitates literis annotant, quæ non ſunt literæ, ſed affectiones potius, et accidentia atque differentiæ literarum: quod manifeſtum fecerunt veteres, quibus ſedecim literæ ſuffecerunt ad eloquenda et ſcribenda omnia.

II. Porro vide ne non obſervemus Platonem dicere *ex his*, non *per hæc* Orationem miſceri: ac proinde, ut ſi quis dicat *medicamentum e cera et galbano miſceri*, aliquis, id ca-

χηρᾶ μεμίχθαι ϗ χαλβάνης συκοφαντῶν, ἐπεὶ τὸ ὦὖρ παρέλιπε ϗ τὸ ἀγγεῖον, ὧν χωρὶς οὐκ ἐνῆν μεμίχθαι· ϗ ἡμεῖς ὁμοίως ἐγκαλῶμεν ὅτι συνδέσμους καὶ ἀρθρα καὶ προθέσεις ϗ τὰ τοιαῦτα παρῆκεν· οὐ γὰρ ἐκ τούτων ὁ λόγος, ἀλλὰ, εἴπερ ἄρα, διὰ τούτων καὶ οὐκ ἄνευ τούτων κεράννυσθαι πέφυκεν. Οὐ γὰρ ὥσπερ ὁ τὸ Τύπτειν φθεγξάμενος ἢ τὸ Τύπτεσθαι, καὶ πάλιν τὸ Σωκράτης ἢ τὸ Πυθαγόρας, ἀμωσγέπως νοῆσαί τι ϗ ἀφανοῦς παρέσχηκεν, ὅτω τῶ ΜΕΝ ἢ ΓΑΡ ἢ ΠΕΡΙ καθ' αὑτὸ ἐκφωνηθέντος, ἔστιν ἔννοιάν τινα λαβεῖν ἢ πράγματος ἢ σώματος· ἀλλ' ἐὰν μὴ περὶ ἐκεῖνα καὶ μετ' ἐκείνων ἐκφέρηται, ψόφοις κενοῖς καὶ ἤχοις ἔοικεν· ὅτι ταῦτα μηδ' οὕτε καθ' αὑτὰ σημαίνειν, οὔτε μετ' ἀλλήλων ἁδὲν πέφυκεν, ἀλλ' ὅπως ἂν συμπλέκωμεν ἢ μιγνύωμεν εἰς ταὐτὸ συνδέσμους καὶ ἄρθρα καὶ προθέσεις, ἔν τι πειρώμενοι κοινὸν ἐξ αὐτῶν B ποιεῖν, τερετίζειν μᾶλλον ἢ φθέγγεσθαι δόξομεν· ῥήμα-

A. 5. ἐὰν μὴ] Sic revocavi ex Ald. Baſ. Xyl. B. E. P. Vulgo, ἐὰν μή τι, quod Steph. habet cum Pol. Leonic. Jannot. Schott.

lumnians, objiciat *ignem et vas omiſſa eſſe*, ſine quibus mixtio fieri non potuit: ita nos Platonem culpemus, quod Conjunctiones et Præpoſitiones aliaque id genus omiſerit. Non enim ex his Oratio, tamen eorum opera, neque ſine his confici videtur. Nam qui *verberare* aut *verberari* dicit, qui *Socrates* aut *Pythagoras*, is utcunque aliquid intelligendum ac cogitandum præbet: non item ſi quis *Quidem* aut *Enim* ſeorſim pronunciet, licet concipere animo corporis aut rei alicujus notionem: ſed niſi talia vocabula cum nominibus et verbis efferuntur, inanibus ſonis ac ſtrepitibus ſimilia ſunt: nam neque ſeorſim, neque inter ſe conjuncta illa quicquam notant rei: ſed utut conjungamus inter ſe et in unum confundamus Conjunctiones, Articulos, et Præpoſitiones, conati aliquid unum ex iis facere, videbimur inanes ſonos præcinere, non differere. Nomi-

τος δὲ ὀνόματι συμπλακομένου, τὸ γενόμενον εὐθὺς διάλεκτός ἐστι καὶ λόγος. Ὅθεν εἰκότως ἔνιοι μόνα ταῦτα μέρη τοῦ λόγου τίθενται· καὶ Ὅμηρος ἴσως τοῦτο βέλεσι δηλοῦν ἑκάστοτε λέγων,

——ἔπος τ' ἔφατ' ἔκ τ' ὀνόμαζεν·

ἔπος γὰρ τὸ ῥῆμα καλεῖν εἴωθεν, ὥσπερ οὖν τούτοις,

Ὦ γύναι, ἦ μάλα τοῦτο ἔπος θυμαλγὲς ἔειπες·

καὶ,

Χαῖρε πάτερ ὦ ξεῖνε· ἔπος δ' εἴπέρ τι λέλεκται
Δεινὸν, ἄφαρ τὸ φέροιεν ἀναρπάξασαι ἄελλαι.

Οὔτε γὰρ σύνδεσμον, οὔτε ἄρθρον, οὔτε προθέσιν δεινόν c ἐστι καὶ θυμαλγὲς εἰπεῖν, ἀλλὰ ῥῆμα πράξεως ἐμφαντικὸν ἀρχῆς, ἢ πάθους τινὸς ἀνεπιτηδείου. Διὸ καὶ ποιητὰς καὶ συγγραφεῖς εἰώθαμεν ἐπαινεῖν ἢ ψέγειν, οὕτω πως λέγοντες, Ἀττικοῖς ὀνόμασιν ὁ δεῖνα κέχρηται, καλοῖς ῥήμασιν, ἢ πάλιν, πεζοῖς· ὅδε δὲ, πεζοῖς, ἢ καλοῖς, πά-

C. 2. ἢ πάθους] Ita dedi ex uno Mez. Vulgo, ἐκ πάθους.
C. 5. ὅδε δὲ] Sic Steph. nec varietas eſt niſi in Ald. Baſ. Xyl. ὁ δέ. Legendum puto, τὸ δέ.

ne autem cum Verbo conſtructo quod componitur, illico jam Oratio eſt. Itaque non injuria nonnulli has tantum partes Orationis ponunt. Atque Homerus etiam fortaſſis hoc declarare voluit, ſubinde dicens,

——ἔπος τ' ἔφατ' ἔκ τ' ὀνόμαζεν·

Verbum enim voce ἔπος ſolet ſignificare, ut in his,

Ὦ γύναι, ἦ μάλα τοῦτο ἔπος θυμαλγὲς ἔειπες·

et,

Χαῖρε πάτερ ὦ ξεῖνε· ἔπος δ' εἴπέρ τι λέλεκται
Δεινὸν, ἄφαρ τὸ φέροιεν ἀναρπάξασαι ἄελλαι.

Non enim Conjunctio, aut Præpoſitio, aut Articulus poteſt vocari δεινὸν *grave*, et θυμαλγὲς *animo dolorem adferens*, ſed Verbum actionem deſignans turpem aut paſſionem ineptam. Itaque etiam poëtas et ſcriptores laudantes aut vituperantes, ſolemus dicere, *aliquem uſum verbis Atticis*,

λιν, καὶ Ἀτθικοῖς ἄρθρωσις, οὐκ ἂν εἴποι τις Εὐριπίδου ἢ Θουκυδίδου διειλέχθαι.

γ'. Τί οὖν; (φήσαι τις ἄν) οὐδὲν ταῦτα συμβάλλεται πρὸς λόγον; Ἔγωγε φήσαιμ' ἂν ὥσπερ ἅλας συμβάλλεσθαι πρὸς ὄψον, ὕδωρ δὲ πρὸς μάζαν. Εὔηνος δὲ καὶ τὸ πῦρ ἔφασκεν ἡδυσμάτων εἶ) ἄριστον, ὅτε πῦρ ὅτε ἅλας ἐψήματος ἢ βρώματος, ὧν ἀεὶ τυγχάνομεν δεόμενοι· ὅτως ὁ λόγος πολλάκις ἐκείνων ἀπροσδεής ἐστιν. Ὡς δοκεῖ μοι περὶ Ῥωμαίων λέγειν, ὧν μὲν λόγῳ νῦν ὁμοῦ D πάντες ἄνθρωποι χρῶνται· προθέσεις τε γὰρ ἀφῄρηκε πλὴν ὀλίγων ἁπάσας, τῶν τε καλουμένων ἄρθρων οὐδὲν προσδέχεται τοπαράπαν, ἀλλ' ὥσπερ κραπέδοις χρῆ) τοῖς ὀνόμασι. Καὶ οὐ θαυμαστόν ἐστιν, ὅπου καὶ Ὅμηρος

C. 11. εἶναι ἄριστον—ὅτως ὁ λόγος—] Sic Steph. partim ex Turneb. et Amiot. Nam Ald. Baſ. Xyl. B. E. P. εἶναι λέγομεν—ὐχ ὥσπερ ὁ λόγος—. Mez. ita corrigit, εἶναι ἄριστον· ἀλλ' ὃ λέγομεν ὅτε πῦρ ὅτε ἅλας ἐψήματος ἢ βρώματος μέρη, ὧν ἀεὶ τυγχάνομεν δεόμενοι· ὅτως ὁ λόγος—Ita verti.

D. 1. ὧν μὲν λόγῳ] Item Stephano debetur; nam Ald. Baſ. Xyl. B. E. P. ὅρῳ μελλοῦ. Venet. ὅρων μέλλων: quod ex varia lectione ὁ Ῥωμαίων ortum putem quam integram hanc fuiſſe: Ὡς δοκεῖ μοι ὁ Ῥωμαίων ἔχειν, ᾧ νῦν ὁμοῦ τι —.

D. 4. κραπέδοις] ἀκρασπέδοις Mez. in quam ſententiam et verterat Mez. et ego Latina correxi.

bonis, aut contra, *pedeſtribus*: at *talibus uſum articulis Euripidem aut Thucydidem* nemo dicat.

III. Quid? inquies, nihilne reliquæ partes ad orationem conducunt? Reſpondeo ſic conducere, ut ſalem ad obſonium, aquam ad mazam. Euenus quoque ignem condimentorum optimum dixit: at non dicimus, ignem aut ſalem, quibus ſemper opus habemus, cibi aut elixi eſſe partes: ſicut oratio iſtis ſæpe videtur nihil opus habere. Id quod de Romana lingua dicere poſſum, qua fere omnes hodie homines utuntur. Præpoſitiones enim paucis exceptis omnes ſuſtulit, neque ullis omnino utitur Articulis; ſed iis, veluti fimbriis, omiſſis, ſola per ſe nomina uſurpat. Neque hoc eſt mirum, quando etiam Homerus heroici

ἐπέων κόσμῳ πᾶσιγενόμενος, ὀλίγοις τ' ὀνομάτων ἄρθρα, ὥσπερ λαβὰς ἐκπώμασι δεομένοις, ἢ λόφους κράνεσιν, ὑπέθηκε· διὸ καὶ σαφήσιμα τὰ ἐπῶν ἐν οἷς ταῦτα ποιεῖ, γέγονεν, ὡς τὸ,

Αἴαντι δὲ μάλιστα δαίφρονι θυμὸν ὄρινε
Τῷ Τελαμωνιάδῃ·

καὶ τὸ,

Ποίεεν ὄφρα τὸ κῆτος ὑπεκπροφυγὼν ἀλέοιτο·

καὶ βραχέα πρὸς τούτοις ἕτερα. Τοῖς δὲ ἄλλοις μυρίοις ὄσιν ἄρθρα μὴ προσόντος, οὐδὲν εἰς σαφήνειαν οὐδὲ κάλλος ἡ φράσις βλάπτεται.

Δ'. Καὶ μήν, οὔτε ζῷον, οὔτε ὄργανον, οὔτε ὅπλον, οὔτε ἄλλο τ' ὄντων οὐδέν, οἰκείου μέρους ἀφαιρέσει καὶ σεσήψει πέφυκε γίνεσθαι κάλλιον, οὐδὲ ἐνεργέστερον, οὐδὲ ἥδιον· λόγος δὲ, συνδέσμων ἐξαιρεθέντων, πολλάκις ἐμπαθεστέραν καὶ κινητικωτέραν ἔχει δύναμιν· ὡς ὁ τοιοῦτος,

Ἄλλον ζωὸν ἔχουσα νεοὐτατον, ἄλλον ἄουτον,
Ἄλλον τεθνειῶτα κατὰ μόθον ἕλκε ποδοῖϊν·

καὶ τὰ τοῦ Δημοσθένους ταυτί, " Πολλὰ γὰρ ἂν ποιήσειεν

carminis ornatu omnibus ſuperior, paucis Nominibus Articulos, tanquam poculis anſas, aut galeis criſtas, adjecit. Itaque etiam notati ſunt ii verſus in quibus Articuli exprimuntur: ut,

Αἴαντι δὲ μάλιστα δαίφρονι θυμὸν ὄρινε
Τῷ Τελαμωνιάδῃ·

et,

Ποίεεν ὄφρα τὸ κῆτος ὑπεκπροφυγὼν ἀλέοιτο·

et pauca horum ſimilia. In aliis infinitis Articulus omiſſus neque perſpicuitati neque elocutioni quicquam detraxit.

IV. Et vero neque animal ullum, neque inſtrumentum, neque armorum genus, neque ulla denique alia res partis ſuæ alicujus ſublatione fieri ſolet pulchrior, efficacior, gratior. Oratio Conjunctionibus ademtis ſæpe majorem ſortitur ad movendum vim: ut in hoc,

Ἄλλον ζωὸν ἔχουσα νεοὐταῖον, ἄλλον ἄουτον,
Ἄλλον τεθνειῶτα κατὰ μόθον ἕλκε ποδοῖϊν·

et iſta Demoſthenis: *Multa facere poteſt verberans, quorum*

" ὁ τύπτων, ὢν ὁ παθὼν ἕνια ἂν ἀπαγγεῖλαι δύν-
" αιτο ἑτέρῳ· τῷ σχήματι, τῷ βλέμματι, τῇ φωνῇ· ὅταν
" ὑβρίζων, ὅταν ἐχθρὸς ὑπάρχων, ὅταν κονδύλοις, ὅταν
" ὀπὶ κίρρης· ταῦτα κινεῖ, ταῦτα ἐξίστησιν αὐτῶν ἀνθρώ-
" πους ἀήθεις τὸ πεπλακίζεσθαι." Καὶ πάλιν,
" Ἀλλ' οὐ Μειδίας· ἀλλ' ἀπὸ ταύτης τῆς ἡμέρας
" λέγει, λοιδορεῖται, βοᾷ· χειροτονεῖταί τι; Μειδίας
" Ἀναγύρασιος πεφόβληται· Πλουτάρχῳ πεξενεῖ,
" τὰ ἀπόρρητα οἶδεν, ἡ πόλις αὐτὸν οὐ χωρεῖ." Διὸ καὶ
σφόδρα τὸ ἀσύνδετον σχῆμα παρὰ τοῖς τέχνας γράφουσιν
εὐδοκιμεῖ· τοὺς δὲ ἄγαν νομίμους ἐκείνους καὶ μηδένα σύν-
δεσμον ἐκ τῆς συνηθείας ἀφιέντας, ὡς ἀργὸν καὶ ἀπαθῆ καὶ
κοπώδη τῷ ἀμεταβλήτῳ τὴν φράσιν ποιοῦντας αἰτιῶνται.
Τὸ δὲ τοὺς διαλεκτικοὺς μάλιστα συνδέσμων δεῖσθαι πρὸς
τὰς τῶν ἀξιωμάτων συναφὰς καὶ συμπλοκὰς καὶ διαζεύξεις, ὥσπερ ἡνιόχους ζυγῶν, καὶ τὴν Κύκλωπος Ὀδυσσέα

aliqua percuſſus ne indicare quidem alii poſſit, figura, vultu, voce, quando contumelioſe agens, quando inimicus, quando pugnis, quando in malam: hæc movent, hæc de ſtatu rationis deturbant homines qui contumeliis non ſunt adſueti. Item; *Quid? nonne Midias ab hac ipſa die perorat, criminatur, clamitat? Si in ſuffragia mittitur populus, Midias Anagyrraſius obtruditur, Plutarchi publicus eſt hoſpes, arcana novit, urbs ipſum non capit.* Hinc eſt quod ea figura, qua conjunctiones omittuntur, valde ab iis commendatur qui Artis Oratoriæ præcepta ſcribunt: iidemque eos, qui nimis adſtricti legibus ac conſuetudini nullam prætermittunt Conjunctionem, incuſant ut otioſam languidamque moleſtamque, eo quod omni varietate careat, Orationem efficientes. Jam res ipſa oſtendit dialecticos, qui maxime conjunctionibus opus habent ad connexiones aut disjunctiones enunciatorum, ita eas uſurpare, ut jugo auriga utitur, et viminibus Ulyſſes ad oves Cyclopis. Non enim

λύγων τοὺς τῶν τροβάτων * οὐ μέρος λόγου τ' σύν-
B δεσμον, ἀλλὰ ὄργανόν τι συνδετικὸν ἀποφαίνει, καθάπερ
ὠνόμασαν, ἢ συνεκτικὸν οὐ πάντων, ἀλλὰ τ' οὐχ ἁπλῶς
λεγομένων· εἰ μὴ ἢ τ' φορτία τ' ἱμάντα, ἢ τῆ βιβλίου
τ' κόλλαν ἀξιοῦσι μέρος εἶναι, ἢ τὰς πρόσοδους τῆ πο-
λιτεύματος, ὡς ἔλεγε Δημάδης, κόλλαν ὀνομάζων τὰ
θεωρικὰ τῆς δημοκρατίας. Ποῖος δὲ σύνδεσμος ὅτως ἐν
ὁκ πολλῶν ἀξίωμα ποιεῖ συμπλεκόντων ἢ συνάπτων, ὡς
ἡ μάρμαρος τὸν συλλιπαινόμενον πρὸς τῆ πυρὸς σίδηρον;
Ἀλλ' οὐκ ἔστιν ὑδὲ λέγεται τῆ σιδήρου μέρος· καίτοι
ταῦτά γε τοῖς κερασσυμένοις ἐνδύομενα ἢ συντεκόμενα
C ποιεῖ τι καὶ πάσχει κοινὸν ὁκ πλειόνων. Τὲς δὲ συνδέσ-
μους εἰσὶν οἱ μὴ νομίζοντες ἕν τι ποιεῖν, ἀλλ' ἐξαρίθμη-

A. 10. λύγων πρὸς τῶν προβάτων] Sic editi libri Ald. Baſ. Xyl. Steph. in quorum poſtremo aſteriſcus additur. Nam hæc verba abſunt, relicto vacuo ſpatio, in B. E. Venet. P. At Mez. corrigit, καὶ τὸν Ὀδυσσέα λύγαι, πρὸς τὰ τοῦ Κύκλωπος πρόβατα: in quo, ut probabili, acquieſco.

B. 6. Θεωρικὰ] Sic B. E. Mez. Vulgo, Θεωρητικά.

B. 6. ἓν ἐκ πολλῶν] ἓν addidi ex E. habuerunt item Amiot. Mez.

partem Orationis aut compagem iſta vocabula, ſed colligandi inſtrumentum ſignificant, quod ipſa docet appellatio: neque conſtringuntur iis omnia, ſed ea tantum, quæ non dicuntur ſimpliciter. Niſi velis etiam lorum oneris, et gluten libri partem eſſe, ac diviſiones pecuniæ partem reipublicæ gerendæ: quomodo Demades dixit *pecuniam, quæ populo ex ærario dabatur ad ſpectaculorum uſum, gluten eſſe popularis in republica ſtatus.* Quæ vero *Conjunctio* ita ex multis unum facit pronunciatum copulando atque connectendo, ut marmor colliquefactum igni ferrum conſtringit? Neque tamen marmor ferri pars vel eſt vel dicitur: quanquam id quidem genus res, dum in liquata ſubeunt atque penetrant, et afficiunt et afficiuntur viciſſim. Conjunctiones ſunt qui cenſeant non unum aliquid efficere, ſed

σιν ἢ) τὴν διάλεκτον, ὥσπερ ἀρχόντων ἐφεξῆς ἡμερῶν καταλεγομένων.

ε'. Καὶ μὴν τῶν γε λοιπῶν ἡ μὲν ἀντωνυμία σαφῶς γένος ὀνόματός ἐστιν, οὐχ ἧς πτώσεων μετέχει μόνον, ἀλλὰ καὶ τῷ κυριωτάτῳ ἅμα τῇ φύσει ποιεῖν δεῖξιν ἐνίας ὑπὲρ τῶν ὡρισμένων ἐκφερομένας. Καὶ οὐκ οἶδ' ὅπως μᾶλλον ὁ Σωκράτην φθεγξάμενος, ἢ ὁ Τοῦτον εἰπών, ὀνομαστὴν προσωπον δεδήλωκεν.

ς'. Ἡ δὲ καλουμένη μετοχή, μίγμα ῥήματος οὖσα καὶ ὀνόματος, καθ' ἑαυτὴν μὲν οὐκ ἔστιν, ὥσπερ οὐδὲ τὰ κοινὰ θηλυκῶν καὶ ἀρρενικῶν ὀνόματα, συντάττεται δὲ ἑκείνοις, ἐφαπτομένη τοῖς μὲν χρόνοις τῶν ῥημάτων, ταῖς δὲ πτώσεσι τῶν ὀνομάτων. Οἱ δὲ διαλεκτικοὶ τὰ τοιαῦτα

C. 3. ἐφεξῆς ἡμερῶν] Rectius Amiot. et Mez. ἐφεξῆς ἢ ἡμερῶν: itaque in Latinis reddidi.

C. 7. ἅμα τῇ φύσει ποιεῖν δεῖξιν ἐνίας] ἐνίας revocavi ex Ald. Baſ. Xyl. B. E. Venet. P. probante Mez. Vulgo, ἐννοίας, quod cum Steph. habent Amiot. Pol. Leonic. Schott. Anon. Porro φύσει mutandum cenſeo in φάσει: vertendo quidem reddidi.

eſſe recenſionem, tanquam cum ordine aliquot enumerantur, vel prætores, vel dies.

V. Porro ad reliquas quod attinet Orationis partes, Pronomen manifeſto Nominis eſt ſpecies: non tantum quia caſus habet eoſdem, ſed quod nonnulla Pronomina, ubi ſubjunguntur rebus antea dicendo definitis, ſimul ac pronunciantur ita continuo efficiunt demonſtrationem ejuſmodi quæ omnium maxime vim nominis proprii habeat. Neque video uter magis nominatim hominem appellet, iſne qui *Socratem*, an is qui *Hunc* dicat.

VI. Quod *Participium* appellatur, mixtum quidpiam e Nomine et Verbo, ipſum pro ſe nihil eſt, ut neque communia fœmineorum et virilium Nomina: conſtruitur ergo cum Nomine et cum Verbo, Temporum ratione Verba, Caſuum cauſſa Nomina attingens. Dialectici talia vo-

χαλᾶσιν ἀνακλάσους, οἷον ὁ Φερνῶν ἀπὸ τᾶ Φερνίμα, καὶ ὁ Σωφερνῶν ἀπὸ τᾶ Σώφερνός ἐστιν, ὡς ὀνομάτων καὶ προσηγορίαν καὶ δύναμιν ἔχοντα.

ζ'. Τάς γε μὰν προθέσις ἔστιν ὑποκρούνοις καὶ βάσεσι καὶ ὑποθέμασιν, ὡς οὐ λόγους ἀλλὰ περὶ τοὺς λόγους μᾶλλον οὔσας ὁμοιᾶν. Ὅρα δὲ μὴ κόμμασι καὶ θραύσμασιν ὀνομάτων ἐοίκασιν, ὥσπερ γραμμάτων ἀποκρύμμασι καὶ κεφαίας οἱ ἀπεύδοντες γράφοσι. Τὸ γὰρ Ἐμβῶναι καὶ Ἐκβῶναι, συγκοπὴ φαίνης ἐστὶ τοῦ Ἐντὸς βῆναι καὶ τοῦ Ἐκτὸς βῆναι· καὶ τὸ Προγενέσθαι, τοῦ Πρότερον γενέσθαι· καὶ τὸ Καθίζειν, τοῦ Κάτω ἵζειν· ὥσπερ ἀμέλει τὸ Λίθους βάλλειν καὶ Τοίχους ὀρύσσειν, Λιθοβολεῖν καὶ Τοιχωρυχεῖν, ὑποταχύνοντες καὶ σφίγγοντες τὴν φράσιν, λέγουσι.

η'. Διὸ χρείαν μὲν τινα τῷ λόγῳ παρέχεται τούτων ἕκαστον, μέρος δὲ λόγου καὶ στοιχεῖον οὐδέν ἐστι, πλὴν, ὥσπερ εἰρήκαμεν, τὸ ῥῆμα καὶ τὸ ὄνομα, ποιοῦντα τὴν προσῳδίαν

cant ἀνακλάσους, quaſi ſi *refracta* aut *decerpta* diceres: quia ſcilicet Nominum et appellationum vim habent: ut cum *militantem* pro milite, *amantem* pro amatore dicas.

VII. Præpoſitiones galearum criſtis, et baſibus atque ſubjicibus licet comparare, quod non Orationes ſint, ſed circa Orationem verſentur. Tu vide, ne fruſtis potius fragmentiſque vocabulorum ſimiles ſint: ſicut literarum portiunculis et apicibus ſcribunt qui feſtinant. Nam ἐμβῆναι et ἐκβῆναι manifeſtum eſt conciſa eſſe pro integris ἐντὸς βῆναι, et ἐκτὸς βῆναι: et προγενέσθαι loco πρότερον γενέσθαι: et καθίζειν pro κάτω ἵζειν ſicut haud dubie etiam λίθους βάλλειν et τοίχους ὀρύσσειν feſtinantes orationemque coarctantes dixere λιθοβολεῖν et τοιχωρυχεῖν.

VIII. Proinde unumquodque horum uſum Orationi aliquem præſtat, pars autem et elementum ejus non eſt. Hoc enim, ut docuimus, ſolis Nomini et Verbo debetur honoris; quæ primam iſtam con-

τό, τε ἀληθὲς καὶ τὸ ψεῦδος δεχομένην συνθέσιν, ἣν οἱ μὲν πρότασιν, οἱ δὲ ἀξίωμα, Πλάτων δὲ λόγον προσηγόρευκεν.

ficiunt junctúram, in qua verum falſumve locum habet, quam *protaſin* alii, alii *axioma*, Plato *logon* ſive Orationem appellat.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΠΕΡΙ

ΤΗΣ ΕΝ ΤΙΜΑΙΩ ΨΥΧΟΓΟΝΙΑΣ.

1012

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΠΕΡΙ

ΤΗΣ ΕΝ ΤΙΜΑΙΩ ΨΥΧΟΓΟΝΙΑΣ.

ΟΠΑΤΗΡ ΑΥΤΟΒΟΥΛΩ ΚΑΙ ΠΛΟΥΤΑΡΧΩ
ΕΥ ΠΡΑΤΤΕΙΝ.

PLUTARCHI

DE

ANIMÆ PROCREATIONE, IN TIMÆO PLATONIS.

PATER FILIIS AUTOBULO ET PLUTARCHO S.

B α'. ΕΠΕΙ τὰ πολλάκις εἰρημένα καὶ γεγραμμένα προφάδην ἐν ἑτέροις ἔπεσι, τὴν Πλάτωνος ἐξηγουμένοις δόξαν ᾗ εἶχεν ὑπὲρ ψυχῆς, ὡς ὑπενοοῦμεν ἡμεῖς, οἴεσθε δεῖν εἰς ἓν συναχθῆναι, καὶ τυχεῖν ἰδίας ἀναγραφῆς, τὸν λόγον τοῦτον ὅτε ἄλλως εὐμεταχείριστον ὄντα,

I. QUANDOQUIDEM censuistis colligenda, et peculiari comprehendenda commentario ea, quæ sparse vel disseruimus vel scripsimus alias alia, quibus Platonis de Anima sententiam interpretati sumus ita, ut nobis sensisse is visus fuit; cum ea disputatio alioqui tractatu difficilis,

καὶ, ἀφ' τὸ τοῖς πολείτοις τ ἀπὸ Πλάτωνος ὑπεναντιῶσθαι, δέομαι τοῦ Διὸς, προεκθήσομαι τ λέξιν ὡς ἐν Τιμαίῳ γέγραπται. "Τῆς ἀμερῶς καὶ ἀεὶ κατὰ τ
" ταυτὰ ἐχούσης οὐσίας, καὶ τ αὖ περὶ τὰ σώματα γενο-
" μένης μεριστῆς, τρίτον ἐξ ἀμφοῖν ἐν μέσῳ συνεκεράσ-
" σατο οὐσίας εἶδος, τ τε ταυτοῦ φύσεως αὖ πέρι καὶ τῆς
" θατέρου· καὶ κατὰ ταῦτα συνέστησεν ἐν μέσῳ τοῦ τε ἀμε-
" ροῦς αὐτοῦ καὶ τοῦ κατὰ τὰ σώματα μεριστοῦ· καὶ τρία
" λαβὼν αὐτὰ ὄντα, συνεκεράσατο εἰς μίαν πάντα ἰδέαν,
" τ θατέρου φύσιν δυσμικτον οὖσαν εἰς τὸ αὐτὸ συναρ-
" μόττων βίᾳ· μιγνὺς δὲ μετὰ τῆς οὐσίας, καὶ ἐκ τριῶν
" ποιησάμενος ἕν, πάλιν ὅλον τοῦτο μοίρας εἰς ἃς προσ-
" ῆκε διένειμεν· ἑκάστην δὲ τούτων ἔκ τε ταυτοῦ καὶ θα-
" τέρου καὶ τῆς οὐσίας μεμιγμένην· ἤρχετο δὲ ἀφαιρεῖν

B. 7. προεκθήσομαι—] Exordio aliquid ad absolutionem sententiæ deesse videtur. Mox locus Platonis non nisi partim refertur, etsi Commentarius Plutarchi ad proximum deinceps Platonis locum item accommodetur, qui locus infra demum post ipsius Commentarium p. 1027, B. refertur, idque novo cum exordio. Nil video, nisi forte aut paginas ab antiquis librariis præpostere descriptas; aut duos Plutarchi de eodem hoc argumento, diversis hominibus inscriptos libros in unum confusos esse. Hinc quidem ad p. 1017. C. omnia continua et apta videtur.

etiam excusatione opus habeat, quia plerisque Platonicorum nonnihil adversatur, ipsa ego verba de Timæo Platonis proponam. *Ea ex essentia, quæ Individua est, semperque eodem modo habet, tum ex ea quæ circum corpora Dividua est, tertium quoddam genus intermedium contemperavit, quod etiam inter Ejusdem et Diversi naturam medio loco intercederet: ac proinde id constituit in medio Individuæ naturæ, et ejus quæ circa corpus esset Dividua. Hæc deinde tria sumsit, et in unam omnia ideam sive speciem contemperavit, Diversi naturam, quæ difficulter miscetur, in Idem vi concinnans. Miscens autem cum Essentia, ubi ex tribus unum feciſſet, totum hoc in partes, quot esse conveniebat, divisit: quarum quævis conflata esset ex Eodem, Diverso, et Essentia.*

"ὧδε." Ταῦτα πρῶτον ὅσας παρέσχηκεν τοῖς ἐξηγου-
D μένοις διαφορᾶς, ἄπλετον ἔργον ἂν εἴη διελθεῖν ἐν τῷ παρόντι, πρὸς δὲ ὑμᾶς ἐπιτυχικῶς ὁμοῦ ταῖς πλείσταις καὶ περιττόν. Ἐπεὶ δὲ τῶν δοκιμωτάτων ἀνδρῶν τὸν μὲν Ξενοκράτην προσηγάγετο, τῆς ψυχῆς τὴν οὐσίαν, ἀριθμὸν αὐτὸν ὑφ' ἑαυτῷ κινούμενον ἀποφαίνοντος· οἱ δὲ Κράντορι τῷ Σολιεῖ προσέθεντο μιγνύντι τὴν ψυχὴν ἔκ τε τῆς νοητῆς καὶ τῆς περὶ τὰ αἰσθητὰ δοξαστῆς φύσεως· οἰμαί πη τὸν τούτων ἀναπαλυφθέντων σαφήνειαν ὥσπερ ἐν-
δέσμον ὑμῖν παρέξειν.

β'. Ἔστι δὲ βραχὺς ὥσπερ ἀμφοῖν ὁ λόγος. Οἱ μὲν
E οὐδὲν ἢ γένεσιν ἀριθμοῦ δηλοῦσθαι νομίζουσιν τῇ μίξει τῆς ἀμερίστου καὶ μεριστῆς οὐσίας· ἀμέριστον μὲν γὰρ εἶναι τὸ ἕν, μεριστὸν δὲ τὸ πλῆθος, ἐκ δὲ τούτων γίνεσθαι τὸν ἀριθμὸν τοῦ ἑνὸς ὁρίζοντος τὸ πλῆθος, καὶ τῇ ἀπειρίᾳ πέρας

D. 9. ὑμῖν] ἡμῖν B. E. Xyl. et Amiot. vertendo.

Sic autem cœpit dividere. Jam primum narrare hæc quantam interpretibus materiam diſſentiendi præbuerint, in præſentia immenſi ſit operis, ſupervacanei etiam apud vos, qui pleraſque ſententias legiſtis. Sed quoniam præſtantiſſimorum virorum quoſdam Xenocrates ad ſe pertraxit, Animam dicens numerum eſſe qui a ſeipſo moveatur: alii Crantorem Solenſem amplexi ſunt, qui Animam miſceri dixit e duabus naturis, quarum altera mente cernatur, alia opinabilis ſit et ſenſilibus inhæreat: niſi fallor, horum, ubi explicata fuerint, perſpicuitas quoddam nobis exordium ſuggeret.

II. Eſt autem de utroque brevis diſputatio. Nam priores nihil putant intelligi debere, quam exortum numeri, Individuæ et Dividuæ naturæ mixtione geniti; unitatem nimirum eſſe Individuam, Dividuam multitudinem: hinc naſci numerum unitate multitudinem definiente, terminumque infinitati imponente,

ἀνπθέντος, ἣν καὶ δυάδα καλοῦσιν ἀόριστον· καὶ Ζαράτας ὁ Πυθαγόρου διδάσκαλος ταύτην μὲν ἐκάλει τοῦ ἀριθμοῦ μητέρα, τὸ δὲ ἓν, πατέρα· διὸ καὶ βελτίονας εἶναι τοὺς ἀριθμῶν ὅσοι τῇ μονάδι προσεοίκασι· τοῦτον δὲ μήπω ψυχὴν εἶναι ἀριθμόν· τὸ γὰρ κινητικὸν καὶ τὸ κινητὸν ἐνδεῖν αὐτῷ· τοῦ δὲ ταυτοῦ καὶ θατέρου συμμιγέντων, ὧν τὸ μὲν ὅτι κινήσεως ἀρχὴ καὶ μεταβολῆς, τὸ δὲ μονῆς, ψυχὴν γεγονέναι, μηδὲν ἧττον τοῦ ἑστάναι καὶ ἵστασθαι δυάμιν ἢ τοῦ κινεῖσθαι καὶ κινεῖν ἔσαν. Οἱ δὲ περὶ τὸν Κράντορα μάλιστα τῆς ψυχῆς ἴδιον ὑπολαμβάνοντες ἔργον εἶναι τὸ κρίνειν τά τε νοητὰ καὶ τὰ αἰσθητὰ, τάς τε τούτων ἐν αὐτοῖς καὶ πρὸς ἄλληλα γινομένας διαφορὰς καὶ ὁμοιότητας, ἐκ πάντων φασὶν, ἵνα πάντα γινώσκῃ, συγκεκρᾶσθαι τὴν ψυχήν· ταῦτα δὲ εἶναι τέτταρα, τὴν νοητὴν φύσιν ἀεὶ κατὰ τὰ αὐτὰ καὶ ὡσαύτως ἔχουσαν, καὶ τὴν περὶ τὰ σώ-

F. 3. τὸ δὲ μονῆς, ψυχὴν] Sic B. E. T. V. Xyl. Anon. Vulgo, τὸ δὲ μονὴν ψυχῆς.

quam binarium infinitum appellant. Zaratas quoque Pythagoræ præceptor, binarium vocavit numeri matrem, unitatem patrem: ideoque meliores numeros eos esse dixit, qui adsimiles essent unitati. Hunc tamen numerum nondum esse Animam; ei enim deesse adhuc vim qua moveat et moveatur. Eodem autem et Diverso mixtis, (quorum alterum motus est et mutationis initium, alterum quietis) Animam exstitisse, vim scilicet, cujus esset non minus sistere et stare, quam moveri et movere. Crantor, ut qui id maxime proprium Animæ officium putaret, judicare sensilia et sub intellectum cadentia, eorumque et inter se in suo et invicem in diverso genere discrimina atque similitudines, Animam, ut omnia possit cognoscere, ex omnibus ait esse concretam: esse autem hæc quatuor, naturam intelligibilem quæ semper eodem habet modo: tum eam

ματα παθητικὴν καὶ μεταβλητικήν· ἔτι δὲ τὴν ταυτὸν καὶ τὸ θάτερον, ἀφ' ὧν τὸ κατὰ μέρος ἑκάτερον μετέχειν ἑτερότητος καὶ ταυτότητος.

γ'. Ὁμαλῶς δὲ πάντες ἔτοι, χρόνῳ μὲ οἴονται τὴν ψυχὴν μὴ γεγονέναι, μηδὲ εἶναι γεννητήν, τελείους δὲ δυνάμεις ἔχειν, εἰς ἃς ἀναλύονται θεωρίας ἕνεκα τῆς ἐκείνων αὐτῆς, λόγῳ τὸν Πλάτωνα γινομένην ὑποτίθεσθαι καὶ συγκεραννυμένην· τὰ δ' αὐτὰ καὶ περὶ τοῦ κόσμου διανοούμενον, ὑπάρχειν μὲν ἀίδιον ὄντα καὶ ἀγέννητον· τὸ δὲ ᾧ τρόπῳ συνέστακται καὶ δημιουργεῖται καταμαθεῖν ἐ ῥᾴδιον ὁρῶντα τοῖς μήτε γένεσιν αὐτῷ, μηδὲ τὴν γεννητικὴν σύνοδον ἐξ ἀρχῆς προϋποθεμένοις, ταύτῃ τὴν ὁδὸν τραπέσθαι. Τοιούτων δὲ τῶν καθόλου λεγομένων, ὁ μὲν Εὔδωρος οὐδετέρους ἀμοιρεῖν οἴεται τοῦ εἰκότος· ἐμοὶ δὲ δοκοῦσι τὸν Πλάτωνος ἀμφότεροι ἁμαρτάνειν δόξης, εἰ καινόν τῳ πιθανῷ χρηστέον, οὐκ ἴδια δόγματα περαίνοντας, ἀλλ' ἐκείνῳ τὰ βουλομένους λέγειν ὁμολογούμενον.

quæ corporibus adeſt mutabilem atque perpeſſionibus obnoxiam: ad hæc Ejuſdem et Diverſi, quod etiam iſtarum utraque particeps ſit Ejuſdem et Diverſi proprietatum.

III. Iſti omnes æque ita ſentiunt, Animam tempore non eſſe ortam, neque originem habere, ſed pluribus eſſe præditam facultatibus, in quas eam Plato contemplationis gratia diſſolvens, ponit natam eſſe et commixtam. Eademque illum de mundo etiam ſenſiſſe: quem cum ſciret eſſe æternum et nunquam ortum, videret autem difficulter conſiderari poſſe quo modo compoſitus eſſet et gubernaretur, niſi quis ortum ejus et cauſſarum ipſum conficientium congreſſionem ab initio poſuiſſet, iſti viæ ac rationi inſtitiſſe. His ita univerſe dictis, Eudorus neutrum putat non habere pro ſe aliquid probabile. Mihi, ſi probabilitas pro regula judicandi ſit habenda, utrique videntur a Platonis opinione aberraſſe: ſi quidem non propria placita concinnare, ſed conſentientia Platonis ſententiæ dicere ſit

Ἡ μὲν ἐκ τῆς νοητικῆς καὶ τῆς αἰσθητικῆς οὐσίας λεγομένη μίξις οὐ δηλοῖ ψυχῆς μᾶλλον, ἢ τῶν ἄλλων ὅ, τι ἄν τις εἴποι, γένεσίς ἐστιν. Αὐτός τε γὰρ ὁ κόσμος ἔστος, καὶ τῶν μερῶν ἕκαστον αὐτῷ συνέστηκεν ἔκ τε σωματικῆς οὐσίας καὶ νοητῆς· ὧν ἡ μὲν ὕλην καὶ ὑποκείμενον, ἡ δὲ μορφὴν καὶ εἶδος ᾧ γενομένῳ παρέσχε· καὶ τῆς μὲν ὕλης τὸ μετοχῇ καὶ εἰκασίᾳ τοῦ νοητοῦ μορφωθὲν εὐθὺς ἁπτὸν καὶ ὁρατόν ἐστιν, ἡ ψυχὴ δὲ πᾶσαν αἴσθησιν ἐκπέφευγεν. Ἀριθμόν γε μὴν ὁ Πλάτων οὐδέποτε τὴν ψυχὴν ἀπεφήνατο, ἀλλὰ φύσιν αὐτοκίνητον ἀεί, καὶ κινήσεως πηγὴν καὶ ἀρχήν· ἀριθμῷ δὲ καὶ λόγῳ καὶ ἁρμονίᾳ διακεκόσμηκε τὴν οὐσίαν αὐτῆς, ὑποκειμένην καὶ δεχομένην τὸ κάλλιστον εἶδος ἐκ τούτων ἐγγινόμενον. Οἶμαι δὲ μὴ ταυτὸν εἶναι τῷ κατὰ ἀριθμὸν συνεστάναι τὴν ψυχὴν τὸ

B. 10. νοητικῆς καὶ τῆς αἰσθητικῆς] Puto corrigendum νοητῆς καὶ τῆς αἰσθητῆς.
C. 1. εἴποι] Melius videtur, ſumtum ex B. E. Oxon. Vulgo, εἴπῃ.
C. 8. φύσιν] Sic Steph. ex Schott. Leonic. Anon. Nam Pol. et φύσιν habet, et aliam lectionem κινητικὸν καί. Jannot. κινητικήν. Antea erat κίνησιν, quod magno conſenſu tuentur Ald. Eaſ. Xyl. B. E. Oxon. Venet. item in verſionibus Turneb. Amiot. Xyl. nec diſplicet ad ſenſum, et plus auctoritatis habet recepto.

propoſitum. Quippe illa mixtione ex intelligibili et ſenſili ſubſtantia quam dicunt, non declaratur qui Animæ magis, quam aliarum quarumvis rerum ſit procreatio. Nam cum ipſe mundus, tum quælibet ejus pars ex iſtis duabus conſtat ſubſtantiis: quarum hæc materiam et ſubjectum, illa formam et ſpeciem rei naſcenti præbuit: et quidquid materiæ informatum eſt participatione atque adſimilatione intelligibilis ſubſtantiæ ſtatim hoc conſequitur, ut tangi viderique poſſit; Anima autem omnem ſenſum ſubterfugit. Plato quidem Animam nuſquam dixit eſſe numerum, ſed motum qui ſeipſum ſemper cieat, fonſque ſit et principium motus: naturam vero ejus numero et harmonia exornavit, ſubjectam his, formamque in ſe pulcherrimam recipientem. Puto autem non idem eſſe, *ſecundum numerum Animam eſſe conſtitutam*, et *naturam*

τ' ὐσίαν αὐτῆς ἀριθμὸν ὑπάρχειν· ἐπεὶ καθ' ἁρμονίαν συνέστηκεν, ἁρμονία δὲ οὐκ ἔστιν, ὡς αὐτὸς ἐν τῷ περὶ Ψυχῆς ἀπέδειξεν. Ἐκφανῶς δὲ τούτοις ἠγνόηται τὸ περὶ ταυτοῦ καὶ τοῦ ἑτέρου. Λέγουσι γὰρ ὡς τὸ μὲν στάσεως, τὸ δὲ κινήσεως συμβάλλεται δύναμιν εἰς τ' τῆς ψυχῆς γένεσιν· αὐτῷ Πλάτωνος ἐν τῷ Σοφιστῇ, τὸ ὂν καὶ τὸ ταυτὸν καὶ τὸ ἕτερον, πρὸς δὲ τούτοις στάσιν καὶ κίνησιν, ὡς Ε ἕκαστον ἑκάστου διαφέρον, καὶ πέντε ὄντα, χωρὶς ἀλλήλων πεφυκότα καὶ διωρίζοντος.

Δ'. Ὅ γε μὴν ἔστί τε κοινῇ καὶ οἱ πλεῖστοι τῶν ἀρχαίων Πλάτωνι, φοβούμενοι καὶ ἀποδυσπούμενοι, πάντα μηχανῶνται, καὶ ἀποδιάζονται καὶ τρέφουσιν, ὥς τι δεινὸν καὶ ἄῤῥητον οἰόμενοι δεῖν ἀποκαλύπτειν καὶ ἀρνεῖσθαι, τόν τε τοῦ κόσμου τήν τε τῆς ψυχῆς αὐτῶν γένεσιν καὶ σύστασιν, οὐκ ἐξ ἀϊδίου συνεστώτων, οὐδὲ τ' ἄπειρον χρόνον ἔτως ἐχόντων,

E. 4. παραλυπέμενοι] Ita omnes libri exceptis T. V. Anon. qui habent παραμυθέμενοι, quod præferrem si majorem haberet auctoritatem. Nunc malim παραφυλατόμενοι, vel παραιτέμενοι.

Animæ esse numerum. Nam secundum harmoniam constituta quidem Anima, nec tamen ipsa harmonia est, ut ipse in Phædone demonstravit. Liquet autem hos vim Ejusdem et Diversi ignoravisse, dum alterum quietis, alterum motus caussam faciunt: cum Plato in Sophista Ens, Idem, Diversum, Statum, Motum, ut quinque numero, et omnia a se invicem differentia posuerit.

IV. Quod autem communiter hi, et plerique Platonis sectatorum timentes atque ægre ferentes, omnia moliuntur, vique pervertunt, putantque tanquam flagitiosam et infandam sententiam debere occultari et negari, quæ mundum ejusque animam non ex sempiternis constituit principiis, neque infinito tempore talem fuisse affirmat; id peculiari disputatione explicatum est: et nunc tantum satis

ἰδία τε λόγω τέτυχε, καὶ νῦν ἀρκέσει ῥηθέν, ὅπι τὸν περὶ θεῶν ἀγῶνα καὶ λόγον, ᾧ Πλάτων ὁμολογεῖ φιλοτιμότατα καὶ παρ' ἡλικίαν πρὸς τοὺς ἀθέους κεχρῆσθαι, συγχέωσι, μᾶλλον δὲ ὅλως ἀναιρῶσιν. Εἰ γὰρ ἀγέννητος ὁ κόσμος ἐστὶν, οἴεται τῷ Πλάτωνι τὸ πρεσβύτερον τοῦ σώματος τὴν ψυχὴν οὖσαν ἄρχειν μεταβολῆς καὶ κινήσεως πάσης, ἡγεμόνα καὶ πρωτουργὸν, ὡς αὐτὸς εἴρηκεν, ἐγκαθεζομένην. Τίς δὲ οὖσα καὶ τίνος ὄντος ἡ ψυχὴ τοῦ σώματος πρότερα καὶ πρεσβύτερα λέγεται γεγονέναι, πρώιον ὁ λόγος ἐνδείξεται· τοῦτο γὰρ ἠγνοημένον ἔοικε τὴν πλείστων ἀπορίαν καὶ ἀπιστίαν παρέχειν τῆς ἀληθοῦς δόξης.

ε'. Πρῶτον οὖν ἣν ἔχω περὶ τούτων διάνοιαν ἐκθήσομαι, πεισόμενος τῷ εἰκότι, καὶ προμυθούμενος ὡς ἔνεστι τὸ ἀληθὲς τοῦ λόγου καὶ πρόδοξον· ἔπειτα ταῖς λέξεσιν ἐπάξω, συνοικειῶν ἅμα τὴν ἐξήγησιν καὶ τὴν ἀπό-

E. 9. περὶ θεῶν] Sic Ald. Baſ. Xyl. B. E. Oxon. At vulgo male, ἐπὶ θεῶν. Significatur locus Leg. X, p. 673. E.

A. 3. ἀληθὲς] Non dubitavi vel ex conjectura, ſed certiſſima illa, reponere: item jam Turnebus vertit. Omnes libri habent ἀληθές.

eſt dicere, iſtos concertationem, qua Plato fatetur ſumma contentione et præter ætatem ſe uſum adverſus eos qui Deum eſſe negant, confundere, aut potius totam tollere. Si enim origine caret mundus, actum eſt de Platonis ſententia, qui Animam corpore priorem ætate, initium ait motui ac quieti præbuiſſe intus habitantem, eorumque ducem et primam effectricem cauſſam fuiſſe. Quæ autem ſit vis ratioque Animæ et corporis, ut hæc illo antiquior fuerit, progreſſu orationis aperietur. Hoc enim ignoratum, videtur plurimum invexiſſe dubitationis, et de fide veræ ſententiæ tantundem derogaſſe.

V. Principio meam de re ſententiam explicabo, eique fidem quantam poſſum faciam probabilitate inducenda, qua id quod novum pleriſque et contrarium receptis videbitur opinionibus excuſem. Poſtea ipſis verbis cum interpreta-

δειξιν. Ἔχει γὰρ ὅτω κατά γε τὸν ἐμὸν τὰ πράγματα δόξαν. Κόσμον τόνδε, φησὶν Ἡράκλειτος, ὅτε τις θεῶν οὔτ' ἀνθρώπων ἐποίησεν, ὥσπερ φοβηθεὶς μὴ θεοῦ ἀπογνόντες, ἄνθρωπόν τινα γεγονέναι τὸν κόσμου δημιουργὸν ὑπονοήσωμεν. Βέλτιον οὖν Πλάτωνι πειθομένους, τὸν μὲν κόσμον ὑπὸ θεοῦ γεγονέναι λέγειν καὶ ᾄδειν· Β ὁ μὲν γὰρ κάλλιστος τῶν γεγονότων, ὁ δὲ ἄριστος τῶν αἰτιῶν· τὴν δὲ οὐσίαν καὶ ὕλην ἐξ ἧς γέγονεν, οὐ γενομένην, ἀλλὰ ὑποκειμένην ἀεὶ τῷ δημιουργῷ, εἰς διάθεσιν καὶ τάξιν αὐτῆς, καὶ πρὸς αὐτὸν ἐξομοίωσιν ὡς δυνατὸν ἦν ἐμπαρασχεῖν. Οὐ γὰρ ἐκ τοῦ μὴ ὄντος ἡ γένεσις, ἀλλ' ἐκ τοῦ μὴ καλῶς μηδ' ἱκανῶς ἐχόντος, ὡς οἰκίας καὶ ἱματίου καὶ ἀνδριάντος. Ἀκοσμία γὰρ ἦν τὰ πρὸ τῆς τοῦ κόσμου γενέσεως· ἀκοσμία δὲ οὐκ ἀσώματος, οὐδὲ ἀκί-

B. 4. τάξιν αὐτῆς] Forte corrigendum, τάξιν αὐτήν.
B. 5. ἐμπαρασχεῖν] Verbum Plutarchei coloris præbent B. E. Oxon. Vulgo, παρασχεῖν.

tionem tum demonſtrationem accommodabo. Sic enim res habet, ut mea quidem fert ſententia. *Mundum hunc*, Heraclitus ait, *neque Deorum quiſquam, neque hominum fecit:* metuens ſcilicet, ne poſtquam de Diis deſperaviſſemus, hominem aliquem mundi opificem fuiſſe ſuſpicaremur. Præſtat itaque Platonis ſententiam ſequi, atque hoc et dicere et canere, mundum a Deo eſſe factum: nam et mundus omnium operum eſt pulcherrimum, et Deus omnium cauſſarum præſtantiſſima: ſubſtantiam autem et materiam ex qua factus eſt mundus, non natam, ſed ſemper ſubjectam opifici diſponendam ſe et ordinandam, adque ipſius ſimilitudinem quantum ejus fieri poteſt effingendam præbuiſſe. Non enim ex eo quod nihil eſſet exſtitit mundus, ſed ex eo quod non pulchre, non recte aut perfecte eſſet, quomodo fiunt domus, veſtis, ſtatua. Fuit nimirum, antequam mundus naſceretur, materies, non cor-

νητος, οὐδὲ ἄψυχος· ἀλλὰ ἄμορφον μὲν καὶ ἀσύστατον τὸ σωματικὸν, ἔμπλητον δὲ καὶ ἄλογον τὸ κινητικὸν ἔχουσα· τοῦτο δ' ἦν ἀναρμοστία ψυχῆς καὶ ἐχούσης λόγον. Ὁ γὰρ θεὸς ὅτε σῶμα τὸ ἀσώματον, ὅτε ψυχὴν τὸ ἄψυχον ἐποίησεν· ἀλλ' ὥσπερ ἁρμονικὸν ἄνδρα καὶ ῥυθμικὸν ἢ φωνὴν ποιεῖν ἢ δὲ κίνησιν, ἐμμελῆ δὲ φωνὴν καὶ κίνησιν εὔρυθμον ἀξιοῦμεν· ὕτως ὁ θεὸς ὅτε τοῦ σώματος τὸ ἁπτὸν καὶ ἀντίτυπον, ὅτε τῆς ψυχῆς τὸ φανταστικὸν καὶ κινητικὸν αὐτὸς ἐποίησεν· ἀμφοτέρας δὲ τὰς ἀρχὰς ἐξελαβὼν, τὴν μὲν, ἀμυδρὰν καὶ σκοτεινὴν, τὴν δὲ, ταραχώδη καὶ ἀνόητον, ἀτελεῖς δὲ ἔτι τοιούτοντος ἀμφοτέρας καὶ ἀορίστους, ἔταξε καὶ διεκόσμησε καὶ συνήρμοσε, τὸ κάλλιστον ἀπεργασάμενος καὶ τελειότατον ἐξ αὐτῶν ζῶον. Ἡ μὲν οὖν σώματος οὐσία ὑπὸ λεγομένης ὑπ' αὐτῶν πανδεχοῦς φύσεως, ἕδρας τε καὶ πτελεῦς τῶν γεννητῶν ἐστὶν ἑτέρα τις ὄξιν.

ς'. Τὴν δὲ τῆς ψυχῆς ἐν Φιλήβῳ μὲν, ἀπειρίαν κέ-

poris illa, non motus, non Animæ expers: sed corpore informi atque incompositio, temerario et bruto motu prædita: erat autem hoc ipsum inconcinnitas Animæ proportione carentis. Etenim Deus neque corpus de incorporeo, neque Animam de inanimo fecit. Sed quomodo virum modorum numerorumque musicorum peritum non vocem aut motum, sed concinnam vocem, numerosumque motum efficere volumus; ita Deus neque corpori ut tangi et resistere, neque Animæ ut imaginari et movere posset indidit: sed utrumque sumens principium, alterum obscurum et tenebricosum, alterum turbulentum et amens, ambo imperfecta atque indefinita, iis ordinandis, digerendis, atque concinnandis, pulcherrimum et perfectissimum confecit animal. Ergo corporis natura alia non est, quam quæ ab eo *omnium receptaculum, sedes, nutrixque* dicitur *rerum ortarum.*

VI. Animæ autem naturam in Philebo appellat infinitatem, utpote numeri et ra-

κλησεν ἀριθμῶ καὶ λόγω τέρψιν ἅσαν, ἐλλείψεώς τε καὶ ὑπερβολῆς καὶ διαφορᾶς καὶ ἀνομοιότητος ἐν αὐτῇ πέρας οὐδὲν, οὐδὲ μέτρον ἔχουσαν· ἐν δὲ Τιμαίῳ, τῷ τῇ ἀμερίστῳ συγκερασαμένῳ φύσει, καὶ περὶ τὰ σώματα γινέσθαι λεγομένῳ μεριστῷ, ὅτε πλῆθος ἐν μονάσι καὶ στιγμαῖς, ὅτε μῆκη καὶ πλάτη λέγεσθαι νομιστέον, ἃ σώ-
E μασι προσήκει, καὶ σωμάτων μᾶλλον ἢ τῆς ψυχῆς ἐστιν, ἀλλὰ τῷ ἄτακτον καὶ ἀόριστον, αὐτοκίνητον δὲ καὶ κινητὴν ἀρχὴν, ἐκείνῳ ἦν πολλαχῆ μὴ ἀνάγκῃ, ἐν δὲ τοῖς Νόμοις ἄντικρυς ψυχὴν ἄτακτον εἶπε καὶ κακοποιόν· αὕτη γὰρ ἦν ψυχὴ καθ' ἑαυτὴν, νῶ δὲ καὶ λογισμοῦ καὶ ἁρμονίας ἔμφρονος μετέσχεν, ἵνα κόσμω ψυχὴ γένηται. Καὶ γὰρ τὸ πανδεχὲς καὶ ὑλικὸν ἐκεῖνο, μέγεθος μὲν ἐκέκτητο καὶ διάστημα καὶ χώραν· κάλλους δὲ καὶ μορφῆς καὶ σχημάτων μετριότητος ἐνδεῶς εἶχεν· ἔλαχε δὲ τούτων, ἵνα

D. 10. μῆκη καὶ πλάτη] Sic B. E. Venet. Oxon. Vulgo, μῆκει καὶ πλάτει, Ald. Baſ. Xyl. μῆκη καὶ πλάτει.

tionis privationem, et in qua defectus, abundantiæ, differentiæ, diſſimilitudinis nullus terminus inſit, nulla menſura. In Timæo autem cum dicitur Individuæ commixta naturæ, et quæ circa corpora verſans Dividua appelletur; neque multitudo unitatum aut punctorum intelligi debet, neque longitudines aut latitudines, quæ corporibus conveniunt, et corporum magis ſunt quam Animæ: ſed incompoſitum, infinitum, ſeipſum movens et præditum movendi facultate principium illud, quod ſæpe *Neceſſitatem*, in Legibus autem palam *Animam inordinatam* dixit et *maleficam*. Ipſa enim ex ſeſe natura talis erat, mentem autem et rationem harmoniamque ſolertem nacta eſt, ut fieret mundi Anima. Nam omnium capax illa materies magnitudinem, intervallum, ſpatiumque habebat: pulchritudine, ſpecie, formarumque mediocritate indigebat: adepta autem ea eſt, dum ita exornata fuit, ut terræ, maris, cœli, ſtellarum,

γῆς καὶ θαλάττης καὶ ἀέρων φυτῶν τε καὶ ζώων παντοδαπὰ σώματα καὶ ὄργανα γίνηται κοσμηθέν. Οἱ δὲ τὴν ἐν Τιμαίῳ λεγομένην ἀνάγκην, ἐν δὲ Φιλήβῳ πεῖραν τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ἐλλείψεως καὶ ὑπερβολῆς ἀμετρίαν καὶ ἀπειρίαν, τῇ ὕλῃ προσπιθέντες, ἀλλὰ μὴ τῇ ψυχῇ, πῶς θήσονται τὸ τὴν ὕλην ἀεὶ μὴ ἄμορφον καὶ ἀσχημάτιστον ὑπ' αὐτῆς λέγεσθαι, καὶ πάσης ποιότητος καὶ δυνάμεως οἰκείας ἔρημον, εἰκάζεσθαι δὲ ἀώδεσιν ἐλαίοις, ἃ πρὸς τὰς βαφὰς οἱ μυρεψοὶ λαμβάνουσιν; Οὐ γὰρ οἷόν τε τὸ ἄποιον καὶ ἀργὸν ἐξ αὑτοῦ καὶ ἀῤῥεπὲς αἰτίαν κακοῦ καὶ ἀρχὴν ὑποτίθεσθαι τὸν Πλάτωνα, καὶ καλεῖν ἀπειρίαν, ἀμορφίαν καὶ κακοποιόν, αὖθις δὲ ἀνάγκην, πολλὰ τῷ θεῷ δυσμαχοῦσαν καὶ ἀφνιάζουσαν. Ἡ γὰρ ἀναστρέφουσα τὸν οὐρανόν, ὥσπερ ἐν Πολιτικῷ λέγεται, καὶ ἀνελίττουσα πρὸς τἀναντίον ἀνάγκη, καὶ σύμφυτος ὁρμὴ καὶ τὸ τὴν πάλαι ποτὲ φύσεως σώζεσθαι πολλῆς μετέχον ἀταξίας, πρὶν

F. 3. ψυχῇ, πῶς θήσονται τὸ τὴν ὕλην] Sic unus T. quod ipsa ratio recipiendum suasit. Vulgo, cum signo lacunæ, ψυχῇ * γε ἃ θήσονται, τὸ τὴν ὕλην.

plantarum, animaliumque omnis generis corpora et instrumenta exsisterent. At qui *necessitatem* quæ in Timæo dicitur, in Philebo *infinitas atque mensuræ vacuitas ob exsuperantiam et defectum*, materiæ non Animæ tribuunt, quonam id referent, quod materiam idem semper informem, omnis qualitatis et facultatis propriæ vacuam asserit, similemque ait esse olei odoris expertis quo ad tingendum utantur unguentarii? Fieri enim nequit, ut quod suapte natura qualitatis exsors, otiosum, et informe est, id Plato causſam mali principiumque ponat, vocetque *Infinitatem turpem ac maleficam*, rursusque *Necessitatem frequenter Deo repugnantem et frænos excutientem*. Illa enim, quæ, ut in Politico ait, *cælum in contrariam torquet partem Necessitas et innata cupiditas, et illius priscæ naturæ una*

εἰς τ̓ νεῶ κόσμον ἀφικέσθ, πόθεν ἐγγέγονε τοῖς θεόγ-
B μασιν, εἰ τὸ μὴ ὑποκείμενον ἄποιος ἦν ὕλη καὶ ἄμοιρος
αἰτίας ἁπάσης, ὁ δὲ δημιουργὸς ἀγαθὸς καὶ πάντα βελό-
μενος αὐτῷ κτ' δύναμιν ἐξομοιῶσαι; τρίτον δὲ τοῦτο
ζητῶ μηδέν. Αἱ γὰρ Στωϊκαὶ καταλαμβάνουσιν ἡμᾶς
ἀπορίας, τὸ κακὸν ἐκ τοῦ μὴ ὄντος ἀναιτίως καὶ ἀγεν-
νήτως ἐπεισάγοντας· ἐπεὶ τῶν γε ὄντων ὅτε τὸ ἀγαθὸν
ὅτε τὸ ἄποιον εἰκὸς ἦσαν κακοῦ καὶ γένεσιν παρε-
χεῖν· ἀλλὰ ταυτὸ Πλάτων οὐκ ἔπαθε τοῖς ὕστερον, οὐδὲ
παριδὼν, ὡς ἐκεῖνοι, τ̓ μεταξὺ τ̓ ὕλης καὶ τοῦ θεοῦ τρίτην
ἀρχὴν καὶ δύναμιν, ὑπέμεινε τῶν λόγων τ̓ ἀποπώτατον,
ἐπεισόδιον οὐκ οἶδα ὅπως ποιοῦντα τ̓ τῶν κακῶν φύσιν
C ἀπ' αὐτομάτου κτ' συμβεβηκός. Ἐπικούρῳ μὲν γὰρ οὐδὲ
ἀκαρὲς ἐγκλίναι τ̓ ἄτομον συγχωροῦσιν, ὡς ἀνάπτον ἐπεισ-

B. 1. ἄποιος—ἄμοιρος] Prius dant B. E. posterius sine libris correxi : utrumque necessario recepi. Vulgo, ἄποιον—ἄμοιρον.

B. 10. ὑπέμεινε—φύσιν] Puto corrigendum, ὑπέμεινε, τῶν ἀλόγων τὸ ἀτοπώτατον, ἐπεισόδιον οὐκ οἶδα ὅπως ποιεῖν τὴν τῶν κακῶν φύσιν. Recepta lectio est ex B. E. Oxon. Vulgo, ὑμέμεινε τ. λ. τὸ ἀτοπώτατον, ἐ. οὐκ οἶ. ὅ. ποιοῦντα τῶν κακῶν φύσιν.

quasi educata confusio, antequam in hunc mundum veniret, undenam in res invecta est, si subjectum qualitate carebat, materies nullam vim caussæ habens, opifex autem bonus ipse, omnia sibi quantum res ferret, similia voluit facere? nihil enim est tertium. Nam hic in Stoicorum delabemur angustias, qui malum ex non ente absque caussa et procreatione introducunt: quando de his quæ sunt, neque bonum, neque qualitatis vacuum probabile est substantiam et originem malo præbuisse. Ceterum Platoni non accidit idem quod posterioribus, neque neglecta, quod his usu venit, tertia facultate et principio quod inter materiam et Deum est medio loco, admisit absurdissimum illud commentum, quod, nescio quomodo, malorum naturam aliunde irrepsisse per accidens et casu fingit. Sane Epicuro ne momentaneam quidem atomi inclinationem concedunt, quod

ἀγοντι κίνησιν ἐκ τοῦ μὴ ὄντος· αὐτοὶ δὲ κακίαν καὶ κακοδαιμονίαν τοσαύτην, ἑτέρας τε περὶ σῶμα μυρίας ἀτοπίας καὶ δυσχερείας, αἰτίαν ἐν ταῖς ἀρχαῖς οὐκ ἐχούσας, κατ' ἐπακολούθησιν γεγονέναι λέγουσιν.

Ζ'. Ὁ δὲ Πλάτων οὐχ οὕτως· ἀλλὰ τὴν μὲ ὕλην ἁπάσης ἀπαλλάξας διαφορᾶς, καὶ τοῦ θεοῦ τὴν τῶν κακῶν αἰτίαν ἀποστάντα πόρρωθεν, ταῦτα περὶ τοῦ κόσμου γεγραφεν ἐν τῷ Πολιτικῷ, "Παρὰ μὲν γὰρ τοῦ ξυνθέντος "πάντα τὰ καλὰ κέκτηται· τῶν δὲ τῆς ἔμπροσθεν "ἕξεως ὅσα χαλεπὰ καὶ ἄδικα ἐν ἐκείνῳ γίνεται, ταῦτα "ἐξ ἐκείνης αὐτός τε ἔχει, καὶ τοῖς ζώοις ἐναπεργά- "ζεται." Καὶ μικρὸν ἔπι προελθών, "Προϊόντος δέ," φησὶ, "τοῦ χρόνου, καὶ λήθης ἐγκυμονούσης ἐν αὐτῷ, μάλ- "λον διαφθείρει τὸ τῆς παλαιᾶς ἀναρμοστίας πάθος, καὶ "κινδυνεύει ἀφανισθεὶς εἰς τὸν τῆς ἀνομοιότητος ἀπειρον "ὄντα τόπον δῦναι πάλιν." Ἀνομοιότης δὲ περὶ τὴν ὕλην

C. 11. ἔμπροσθεν] Sic recte in libris Platonis, et confirmatur ab B. E. Oxon. T. V. Vulgo, ἔξωθεν.

eum dicant motum absque causſa ex non ente introducere: ipsi malitiam, tantumque miseriarum aliasque circa corpus infinitas incommoditates et difficultates, quarum nulla in principiis causſa sit, ex consecutione quadam aiunt exstitisse.

VII. Non ita Plato: sed cum materiam omni discrimine liberasset, Deumque a malorum causſa quam longissime collocasset, hæc in Politico scripsit de mundo; *Is enim ab eo qui ipsum composuit, omnia est adeptus bona: quæ autem molesta et injusta fiunt in cœlo, cum ipse a priore habitu habet, tum in animalibus etiam efficit:* ac paulo post: *Progressu autem temporis, oblivione ei obrepente, magis etiam obtinuit priscæ inconcinnitatis morbus, periculumque est ne dissolutus rursum subeat infinitum dissimilitudinis locum.* Dissimilitudo autem non est

ἄποιον καὶ ἀδιάφορον οὖσαν, οὐκ ἔστιν. Ἀλλὰ μὴ πολλῶν ἄλλων καὶ Εὔδημος ἀγνοήσας, κατειρωνεύεται τοῦ Πλάτωνος, ὡς τὴν πολλάκις ὑπ' αὐτοῦ μητέρα καὶ τιθήνην προσαγορευομένην, αἰτίαν κακῶν, ῥίζαν, ἀρχὴν ἀποφαίνοντος. Ὁ δὲ Πλάτων μητέρα μὲν καὶ τιθήνην καλεῖ τὴν
E ὕλην· αἰτίαν δὲ κακοῦ, τὴν κινητικὴν τῆς ὕλης, καὶ περὶ τὰ σώματα γινομένην μερισμὸν, ἄτακτον καὶ ἄλογον, οὐκ ἄψυχον δὲ κίνησιν, ἣν ἐν Νόμοις, ὥσπερ εἴρηται, ψυχὴν ἐναντίαν καὶ ἀντίπαλον τῇ ἀγαθουργῷ προσεῖπε. Ψυχὴ γὰρ αἰτία κινήσεως καὶ ἀρχή, νοῦς δὲ, τάξεως καὶ συμφωνίας περὶ κίνησιν. Ὁ δὲ θεὸς οὐκ ἀνέσπασε τὴν ὕλην ἀργοῦσαν, ἀλλ' ἔστησεν ἐκ τῆς ἀνοήτου ταραττομένην αἰτίας· οὐδὲ ἀρχὰς τῇ φύσει μεταβολῆς καὶ παθῶν παρέσχεν, ἀλλ' οὔσης ἐν πάθεσι παντοδαποῖς καὶ μετα-

D. 9. ὡς τὴν πολλάκις] Vulgo, ὡς οὐκ αὐτὴν πολλάκις. B. E. ὡς τὴν πολλάκις, relicto inter primam et proximam vocem ſpatio. Atqui ut nil deeſſe videtur, et ſententia ipſa poſtulat, ita ſcripſi.

D. 10. ῥίζαν, ἀρχὴν] B. E. καὶ ἀρχήν. Scribendum, ῥίζαν καὶ ἀρχήν.

in materia, quæ caret qualitate et differentiis. Quod cum aliis multis ignorans Eudemus, Platonem ſubſannat, quaſi hic dum ſæpenumero *matrem et nutricem rerum* vocat materiam, etiam *malorum cauſſam*, *radicem*, *principium* dixerit. Plato enim *matris nutriciſque* nomine materiam afficit: cauſſam autem malorum eam vim, quæ materiam movet, et circa corpora eſt Dividua, inordinata, bruta, non tamen Animæ exſors motio, facit: quam in Legibus, ut dixi, *Animam* vocat *contrariam et adverſantem beneficæ*. Anima enim cauſſa eſt et principium motus; mens, ordinis et conſonantiæ in motu. Neque Deus materiam otioſam conſtituit, ſed ſtabilivit a bruta turbatam cauſſa: neque principia mutationis et affectionum indidit naturæ: ſed cum ea omnis generis motibus atque affectionibus inordinatis exagitaretur, magnam illam Infini-

δολαῖς ἀπάκτοις, ἐξεῖλε τὴν πολλὴν ἀοριστίαν καὶ πλημμέλειαν, ἁρμονίᾳ καὶ ἀναλογίᾳ καὶ ἀριθμῷ χρώμενος ὀργάνοις· ὧν ἔργον ἐστὶν, οὐ μεταβολῇ καὶ κινήσει ἑτερότητος πάθη καὶ διαφορὰς παρέχειν τοῖς πράγμασιν, ἀλλὰ μᾶλλον ἀπλανῆ καὶ στάσιμα, καὶ τοῖς κατὰ τὰ αὐτὰ ὡσαύτως ἔχουσιν ὅμοια ποιεῖν. Ἡ μὲν οὖν διάνοια τοιαύτη, κατά γε τὴν ἐμὴν δόξαν, τοῦ Πλάτωνος.

η'. Ἀπόδειξις δὲ πρώτη μὲν, ἡ τῆς λεγομένης καὶ δοκούσης αὐτῷ πρὸς ἑαυτὸν ἀσυμφωνίας καὶ διαφορᾶς λύσις. Οὐδὲ γὰρ σοφιστὴ κεραιπαλῶντι, πόθεν γε δὴ Πλάτωνι, τοιαύτην ἂν τις ἀναθείη, φρὶ ὃς ἐπιστάμενος μάλιστα τῶν λόγων, ταραχὴν καὶ ἀνωμαλίαν, ὥστε τὴν αὐτὴν φύσιν ὁμοῦ καὶ ἀγέννητον ἀποφαίνειν καὶ γενομένην· ἀγέννητον μὲν ἐν Φαίδρῳ τὴν ψυχήν· ἐν δὲ Τιμαίῳ, γενομένην. Ἡ μὲν οὖν ἐν Φαίδρῳ διάλεκτος ὀλίγα δεῖν ἅπασιν διὰ στόμα-

A. 5. γενομένην] Malim γενομένην.

tatem pravitatemque exemit, inſtrumentis uſus harmonia, proportione, et numero; quorum opus eſt, non mutatione et motu diverſitates et diſcrimina in rebus efficere, ſed ea potius ſtabilia, certa, et eorum quæ eodem ſemper ſunt modo ſimilia reddere. Atque hæc eſt, mea quidem opinio ut fert, Platonis ſententia.

VIII. Demonſtratio autem prima erit, ſi ea, in quibus ipſe ſibi dicitur ac putatur contraria dixiſſe, expediamus. Nam ne ſophiſtæ quidem ebrio, ne dum Platoni tanta imputanda ſit perturbatio et inconſtantia, ea in diſputatione quam ſummo ſtudio tractaverit; ut eandem naturam ſimul et *nunquam natam*, et *ortam*, dicat: quorum hoc in Timæo, illud in Phædro aiunt exſtare. Verba quidem de Phædro omnibus fere in ore ſunt, ubi quod Anima non ſit genita, ex eo proba-

τός ἐστιν, τῷ ἀγεννήτῳ τὸ ἀνώλεθρον, τῷ δὲ αὐτοκινήτῳ πεισμόνη τὸ ἀγέννητον αὐτῆς· ἐν δὲ Τιμαίῳ, "Τὴν δὲ "ψυχήν," φησίν, "οὐχ ὡς νεῦν ὑστέραν ἐπιχειροῦμεν λέ- "γειν, οὕτως ἐμηχανήσατο καὶ ὁ θεὸς νεωτέραν· οὐ γὰρ ἂν B "ἀρχεσθ πρεσβύτερον ὑπὸ νεωτέρου συνέρξας, εἴασεν· ἀλλά "πως ἡμεῖς πολὺ μετέχοντες τοῦ προστυχόντος τε καὶ "εἰκῆ, ταύτη πη καὶ λέγομεν· ὁ δὲ καὶ γενέσει καὶ ἀρετῇ "πρεστέραν τε ψυχὴν σώματος ὡς δεσπότιν καὶ ἄρχου- "σαν ἀρχομένου συνεστήσατο." Καὶ πάλιν, εἰπὼν ὡς, "αὐτὴ δὲ ἑαυτῇ τρεφομένη, θείαν ἀρχὴν ἦρξατο ἀπαύστου "καὶ ἔμφρονος βίου, Τὸ μὲν δὴ σῶμα," φησὶν, "ὁρατὸν "οὐρανοῦ γέγονεν, αὐτὴ δὲ ἀόρατος μέν, λογισμοῦ δὲ C "μετέχουσα καὶ ἁρμονίας ψυχή, τῶν νοητῶν ἀεί τε ὄντων "ὑπὸ τοῦ ἀρίστου ἀρίστη γενομένη τῶν γεννητέντων." Ἐν- ταῦθα γὰρ τὸν μὲν θεὸν ἄριστον εἰπὼν τῶν ἀεὶ ὄντων, τὸν δὲ ψυχὴν, ἀρίστην τῶν γεννητέντων, σαφεστάτῃ ταύτῃ τῇ διαφορᾷ καὶ ἀντιθέσει τὸ ἀΐδιον αὐτῆς καὶ τὸ ἀγέννητον ἀφήρηται.

tur quia se ipsam movet: et quod non interitura, ex eo quia non sit genita. In Timæo, *Animam vero*, inquit, *non ut nunc posteriorem conamur dicere, ita etiam Deus machinatus est corpore juniorem: non enim sivisset majus natu cum natu minore copulatum ei parere: sed nos, quibus multum temeritatis ac fortuiti adest, sic etiam loquimur: ille autem et ortu et virtute priorem Animam corpore, tanquam dominam et obtemperanti imperaturam condidit.* Et rursus, cum dixisset, *ipsam in seipsa conversantem vitæ perennis et sapientis initium divinum fecisse*, hæc subdit, *Corpus cœli factum est adspectabile, Anima autem quæ videri nequeat, sed rationis sit et harmoniæ particeps, a præstantissimo intelligibilium semperque manentium ipsa rerum natarum præstantissima facta.* Hic Deum rerum sempiternarum præstantissimum, animam rerum factarum optimam dicens, manifestissimo discrimine et oppositione usus, æternam et non ortam naturam Animæ ademit.

θ'. Τίς τούτων ἐπανόρθωσις ἑτέρα, πλὴν ἧς αὐτὸς δίδωσι τοῖς δέχεσθαι βουλομένοις; Ἀγέννητον μὲν γὰρ ἀποφαίνει ψυχὴν τὴν πρὸ τῆς κόσμου γενέσεως πλημμελῶς πάντα καὶ ἀτάκτως κινοῦσαν· γενομένην δὲ καὶ γεννητὴν πάλιν, ἣν ὁ θεὸς ἔκ τε ταύτης καὶ τοῦ μονίμου τε καὶ ἀρίστης οὐσίας ἐκείνης ἔμφρονα καὶ τεταγμένην ἀπειργασάμενος, καὶ καθάπερ εἶδος καὶ τῷ αἰσθητικῷ τὸ νοερὸν, καὶ τῷ κινητικῷ τὸ τεταγμένον ἀπ' αὐτοῦ προσδοκῶν, ἡγεμόνα τοῦ παντὸς ἐγκατέστησεν. Οὕτω γὰρ καὶ τὸ σῶμα τοῦ κόσμου, τῇ μὲν ἀγέννητον ἀποφαίνει, τῇ δὲ γεννητόν. Ὅταν μὲν γὰρ εἴπῃ, "πᾶν ὅσον ἦν ὁρατὸν, οὐκ ἡσυχίαν ἄγον, ἀλλὰ κινούμενον ἀτάκτως, εἰς θεὸν προσλαβόντα διακοσμεῖν·" καὶ πάλιν, "τὰ τέτταρα γένη, πῦρ, καὶ ὕδωρ, καὶ γῆν, "καὶ ἀέρα, πρὶν ἢ τὸ πᾶν ὑπ' αὐτῶν διακοσμηθέν γεν- "έσθαι, σῆμα ἐμποιεῖν τῇ ὕλῃ, καὶ ὑπ' ἐκείνης πάσ- "χεσθαι διὰ τὴν ἀνωμαλίαν·" ὅντα πως ποιεῖ καὶ ὑποκείμενα τὰ σώματα πρὸ τοῦ κόσμου γενέσεως. Ὅταν

C. 12. καθάπερ εἶδος;] B. κατ' εἶδος. Nec hoc, nec vulgatum, ſanum videtur.

IX. Quomodo ergo hæc melius explicabuntur, quam ea ratione, quam accipere volentibus ipſe tradit? Ortus enim expertem ait eam Animam, quæ ante mundi ortum omnia vitioſe et confuſe movit: rurſum ortam et natam eam, quam Deus ex hac et ſtabili optimaque illa natura prudentem ordinatamque confecit, et tanquam formam ſenſili intelligibilem, moventi ordinatam præbens, ducem Univerſi conſtituit. Hoc enim modo etiam corpus mundi alicubi generatum, alicubi non genitum ponit. Cum enim dicit, *omne quod ſub adſpectum cadit non quieviſſe, ſed cum inordinatis cieretur motibus, Deum id ſumſiſſe et concinnaſſe:* item, *quatuor hæc genera, ignem, aquam, terram, et aërem, antequam Univerſum iis diſpoſitis conficeretur, motum intuliſſe materiæ, ab eaque ob inæqualitatem fuiſſe concuſſa,* ſane corpora facit quæ alicubi fuerint ac ſubſtiterint ante mun-

δὲ πάλιν λέγῃ, " τ ψυχῆς νεώτερον γεγονέναι τὸ σῶμα, " καὶ τὸν κόσμον τ εἰ) γεννητόν, ὅτι ὁρατὸς καὶ ἁπτὸς καὶ " σῶμα ἔχων ἐστί, τὰ δὲ τοιαῦτα γιγνόμενα καὶ γεννητὰ " ἐφάνη," παντὶ δῆλον ὡς γένεσιν τῇ φύσῃ τοῦ σώματος ἀποδίδωσιν. Ἀλλὰ πολλοῦ δεῖ τἀναντία λέγειν καὶ διαφέρεσθαι πρὸς αὐτὸν ὅπως ἐναφανῶς ἐν τοῖς μείζοις. Οὐ γὰρ ὡσαύτως οὐδὲ ταυτὸ σῶμα γίνεσθαί τε φησὶν ἐπὸ θεοῦ, καὶ τ εἰ) πρὶν ἢ γενέσθαι· ταῦτα γὰρ ἄντικρυς φαρμακῶντός ἐστιν· ἀλλὰ τί δεῖ νοεῖν γένεσιν, αὐτὸς διδάσκει. " Τὸ μὲν γὰρ πρότερον," φησί, " ταῦτα F " πάντα εἶχεν ἀλόγως καὶ ἀμέτρως· ὅτε δὲ ἐπεχειρεῖτο " κοσμεῖσθαι τὸ πᾶν, πῦρ πρῶτον καὶ ὕδωρ καὶ γῆν καὶ " ἀέρα, ἴχνη μὲν ἔχοντα αὐτὰ αὑτῶν παντάπασιν ἦν " διακείμενα, ὥσπερ εἰκὸς ἔχειν ἅπαν, ὅταν ἀπῇ τι- " νὸς θεός· οὕτω δὴ τότε πεφυκότα ταῦτα, πρῶτον δι-

F. 3. ἔχοντα—διακείμενα] In editis Platonis libris eſt, ἔχοντα αὐτῶν ἄτλα, παντάπασι μὲν διακείμενα· itaque Xyl. edidit, rectè. Noſtra lectio eſt a Stephano, non quidem optima, nec tamen, ut nunc eſt, loco movenda.

di originem. Rurſum, *corpus Anima poſterius* dicens, *et mundum eſſe factum, quia videri et tangi poſſit, quia corpus habeat; talia autem oſtenſum ſit orta et nata eſſe*, nemo non videt eum corporis naturæ ortum tribuere. Verum longe ab eo abeſt Plato, ut ſecum ipſe palam diſſentiat ac pugnantia dicat de rebus maximis. Non enim eodem modo, neque idem corpus a Deo factum ait, et fuiſſe antequam naſceretur: hoc enim palam eſſet præſtigiis uti: ſed quid intelligendum ſit vocabulo *ortus* ipſe docet. *Antehac*, inquit, *omnia ratione et ordine carebant: verum ubi Deus aggreſſus eſt digerere univerſum, ignem primum, aquam, terram, et aërem: (quæ veſtigia quidem ſuarum formarum aliqua habebant, ita tamen affecta erant, ut par eſt nihil non affectum eſſe a quo Deus abſit) hæc ergo primum conformavit*

" εσχηματίσατο εἴδεσι καὶ ἀριθμοῖς." Ἐπὶ δὲ τοῖς προτέροις εἰπὼν ὡς, " οὐ μιᾶς ἔργον ἦν ἀναλογίας, ἀλλὰ δυεῖν, ὃ " συνδῆσαι τερεὸν ὄντα καὶ βάθος ἔχοντα τὸν τοῦ παντὸς " ὄγκον, καὶ διελθὼν ὅπη πυρὸς καὶ γῆς ὕδωρ ἀέρα τε ὁ " θεὸς ἐν μέσῳ θεὶς, συνέδησε καὶ συνεφήσατο τὸν οὐρα- " νὸν, Ἐκ τε δὴ τούτων," φησὶ, " τοιούτων καὶ τὴν ἀριθ- " μὸν τετράων, τὸ τοῦ κόσμου σῶμα ἐγεννήθη, δι' ἀνα- " λογίας ὁμολογῆσαν· φιλίαν τε ἔσχεν ἐκ τούτων, ὥστε " εἰς ταυτὸ αὑτῷ συνελθόν, ἄλυτον ὑπὸ τῶν ἄλλων, " πλὴν ὑπὸ τοῦ συνδήσαντος, γενέσθαι." σαφέστατα διδάσκων ὡς οὐκ σώματος ἁπλῶς, οὐδὲ ὄγκου καὶ ὕλης, ἀλλὰ συμμετρίας τοῦ σῶμα καὶ κάλλους καὶ ὁμοιότητος ἕνεκα ὁ θεὸς πατὴρ καὶ δημιουργός. Ταῦτα δεῖ διανοεῖσθαι καὶ περὶ ψυχῆς, ὡς τὴν μὲν ὅτε ὑπὸ τοῦ θεοῦ γενομένην, ὅτε κόσμου ψυχὴν οὖσαν, ἀλλά τινα φανταστικῆς καὶ δοξαστικῆς, ἀλόγου δὲ καὶ ἀπάτου φορᾶς καὶ ὁρμῆς δύναμιν αὐτοκίνητον καὶ ἀεικίνητον· τὴν δὲ αὐτὸς ὁ θεὸς διαρ-

ſpecie et numero quodque ſuo. Etiam ante cum dixiſſet, *non unius, ſed duarum proportionum opus fuiſſe molem Univerſi ſolidam et craſſitie præditam conſtringere*, explicaviſſetque, *igne, terra, aqua, et aëre in medio poſitis Deum cœlum conſtrinxiſſe atque conſtituiſſe*, hæc adjicit, *Ex his talibus et numero quaternario contentis, corpus mundi natum eſt, proportione conſcntiens: atque hinc amicitia ea præditum, ut ipſum in ſeſe conveniens, diſſolvi ab aliis rebus, eo excepto qui colligavit, nequeat.* Quibus verbis manifeſtiſſime docet, non corporis ſimpliciter, non molis, non materiæ, ſed concinnitatis in corpore, pulchritudinis, ſimilitudiniſque Deum fuiſſe patrem et opificem. Hæc cogitanda ſunt etiam de Anima; nimirum aliam neque a Deo eſſe procreatam, neque Animam eſſe mundi, ſed facultatem imaginatricis et opinioſæ, brutæ interim incompoſitæque, motionis et incitationis, quæ ſeipſam, idque ſemper, moveat: aliam

B μοσάμβνος τοῖς προσήκουσιν ἀριθμοῖς καὶ λόγοις ἐγκατέστησεν ἡγεμόνα τῷ κόσμῳ γεγονότος γεννητὴν ἔσαν.

ι. Ὅτι δὲ περὶ τούτων διενοεῖτο ταῦτα, καὶ οὐ θεωρίας ἕνεκα, τῷ τε κόσμῳ μὴ γενομένῳ καὶ τῆς ψυχῆς ὁμοίως ὑποτίθετο σύστασιν καὶ γένεσιν, ἐκεῖνο πρὸς πολλοῖς τεκμήριόν ἐστι, ὅ τὴν μὲν ψυχὴν ὑπ' αὐτοῦ καὶ ἀγέννητον, ὥσπερ εἴρηται, καὶ γεννητὴν λέγεσθαι· τὸν δὲ κόσμον, ἀεὶ μὲν γεγονότα καὶ γεννητόν, ἀγέννητον δὲ μηδέποτε, μηδὲ ἀΐδιον. Τὰ μὲν οὖν ἐν Τιμαίῳ τί δεῖ προφέρειν; ὅλον γὰρ καὶ πᾶν τὸ σύγγραμμα περὶ κόσμου γενέσεως ἄχρι τέλους ἀπ' ἀρχῆς ἐστι. Τῶν δὲ ἄλλων, ἐν μὲν Ἀτλαντικῷ προσευχόμενος ὁ Τίμαιος ὀνομάζει, "τὸν C "πάλαι μὲν ἔργῳ γεγονότα, νυνὶ δὲ λόγῳ θεόν·" ἐν Πολιτικῷ δὲ ὁ Παρμενίδειος ξένος, "τὸν κόσμον ὑπὸ τοῦ

B. 4. τῷ τε κόσμῳ μὴ γενομένῳ—ὁμοίως] μὴ addidi ex Veneto: tum ὁμοίως mutandum in ὅμως: itaque verti; nec sensus aliter constat. Nam aliquid desideratum fuisse jam antiquitus, arguit lacunula post τεκμήριόν ἐστι in B. E. Nunc locum sanatum dicam.

B. 9. προφέρειν] Sic B. Vulgo, προσφέρειν.

B. 12. προσευχόμενος] Sic B. E. Oxon. Anon. T. V. Xyl. et ipse Plato. Vulgo, προσεχόμενος.

esse, quam Deus convenientibus numeris rationibusque conditam ac genitam, principem nato mundo indiderit atque præfecerit.

X. Hæc illum sensisse, et non contemplationis caussa cum ipsius mundi, tum Animæ, quanquam non generatorum, tamen generationem et ortum finxisse, præter multa alia hoc etiam arguitur, quod Animam alias non genitam, alias genitam, uti docuimus, mundum semper ortum et natum, nunquam non natum, nunquam sempiternum dixit. Quæ in Timæo disputat, quid attinet huc afferre? cum is liber totus a capite ad calcem de mundi ortu sit. Alias in Atlantico Timæus vota faciens, nominat eum *Deum qui olim opere, nunc ratione exstet:* in Politico Parmenideus hospes *mundum a*

" θεῦ συντεθέντα," φησί, " πολλῶν ἀγαθῶν μεταλα-
" βεῖν, εἰ δέ τι φλαῦρόν ἐστιν ἢ χαλεπόν, ἐκ τῆς πρὸ-
" τέρας ἕξεως ἀναρμόστου καὶ ἀλόγου συμμεμιγμένον
" ἔχειν." ἐν δὲ τῇ Πολιτείᾳ πάλιν ὃν ἀριθμὸν, ὃν γάμον ἔνιοι
καλοῦσιν, ὁ Σωκράτης ἀρχόμενος λέγειν, " ἔστι δὲ," φησί,
" θείῳ μὲν γεννητῷ περίοδος, ἣν ἀριθμὸς περιλαμβάνει
" τέλειος." ἐκ ἄλλο καλῶν θεῖον γεννητὸν, ἢ τὸν κόσμον.

ια'. Ἐνθάδε * ἡ τῶν τριῶν καὶ μίας· τρίτη δὲ, ἡ τῶν ε' καὶ
ς'· ὧν οὐδεμία ποιεῖ τετράγωνον, οὔτε αὐτὴ καθ' ἑαυ-
τὴν, οὔτε μετὰ τῶν ἄλλων· τετάρτη μὲν ἐστι, συντιθεμένη
δὲ ταῖς πρώταις πλακοντάεξ, τελάγωνον παρέχει. Ὁ

C. 10. Ἐνθάδε * ἡ τῶν τριῶν] Multa excidiſſe res ipſa arguit. In Ald. Baſ. Xyl. continua ſunt, ſine vacuo ſpatio. In B. E. κόσμον δὲ ἡ τριῶν. Oxon. κόσμον ἐν δὲ τριῶν. Venet. κόσμον ἐν ἅ δὲ τριῶν. Jannot. T. Anon. λείπει τι. Proxima ante ἡ τριῶν ejuſmodi fuiſſe videntur: τῆς μὲν ἂν Πυθαγορικῆς τετρακτύος ἡ πρώτη συζυγία ἐστὶ μονάδος καὶ δυάδος· δευτέρα δὲ ἡ τριῶν καὶ τετράρων· τρίτη δὲ ἡ τῶν ε' καὶ ς'. Sic partim verti. Hæc omnia et ſequentia referuntur ad locum Timæi ſuperiori loco p. 1012 D. continuum, et infra p. 1027 B. exhibitum: quem hic excidiſſe manifeſtum eſt. Quam confuſionem fuiſſe dicam? paginarumne, an duorum diverſorum libellorum, an duarum ejuſdem libelli editionum? Confuſionem, certe.

C. 12. ἐστι, συντιθεμένη] Numeri exciderunt, et ſic integrandus locus, ἐστιν ἡ τῶν ζ' καὶ η', συντιθεμένη: itaque verterunt Amiot. et Xyl. rectius quam Turnebus.

Deo compoſitum multa, ait, *bona eſſe adeptum: ſi quid habet vitioſum aut incommodum, id ex admixto priore habitu inconcinno et bruto habere:* In Republica de numero diſſerere orſus Socrates, quem nonnulli Conjugium vocant, *Eſt autem divinæ*, inquit, *naturæ progenitæ ſua converſio, quæ numero perfecto comprehenditur:* divinam naturam progenitam nihil vocans aliud, quam mundum.

XI. Hic vero * prima copulatio eſt unius et duum, ſecunda ternarii et quaternarii, tertia quinarii et ſenarii, quarum nulla vel per ſe, vel cum reliquis conjuncta quadratum numerum facit: quarta eſt ſeptenarii et octonarii, quæ reliquis adjecta, XXXVI conficit, quadratum numerum.

δὲ τ ὑπὸ Πλάτωνος ἐκκειμένων ἀριθμῶν τετρακτὺς ἀτελεστέραν ἔσχηκε τ γένεσιν, τ μὲ ἀρτίων, ἀρτίοις διαστήμασι, τῶν δὲ περιττῶν, περιττοῖς πολλαπλασιαθέντων· περέχει δὲ τὴν μὲν μονάδα, κοινὼ οὖσαν ἀρχὴν ἀρτίων καὶ περιττῶν, τ δ' ὑπ' αὐτῆ τὰ μὲν δύο καὶ τρία πρώτους ὀπιπέδους, τὰ δὲ τέτταρα καὶ ἐννέα πρώτους τετραγώνους, τὰ δὲ ὀκτὼ καὶ εἰκοσιεπτὰ πρώτους κύβους ἐν ἀριθμοῖς, ἔξω λόγου τ μονάδος θεμένης. Ἡ καὶ δῆλός ἐστι βουλόμενος οὐκ ἐπὶ μιᾶς εὐθείας ἅπαντας, Ε ἀλλ' ἀναλὰξ καὶ ἰδίᾳ, τάσσεσθαι τὺς ἀρτίους μετ' ἀλλήλων, καὶ πάλιν τὺς περισσύς, καὶ ὑπογέγραπται. Οὕτως καὶ αἱ συζυγίαι τῶν ὁμοίων ἔσονται πρὸς τὺς ὁμοίους, καὶ ποιήσουσιν ἀριθμὺς ἐπιφανεῖς κατά τε σύνθεσιν καὶ πολλαπλασιασμὸν ἐξ ἀλλήλων.

ιβ'. Κατὰ σύνθεσιν οὕτως· τὰ δύο καὶ τὰ τρία, πέντε γίνεται· τὰ τέσσαρα καὶ ἐννέα, τρισκαίδεκα· τὰ δὲ F ὀκτὼ καὶ εἰκοσιεπτὰ, πέντε καὶ τριάκοντα. Τέτων γὰρ τῶν ἀριθμῶν οἱ Πυθαγορικοὶ, τὰ μὲν ε', τετρῶνον, ὅπερ ἐστὶ

Illa autem tetractys, ſeu quaternio, numerorum a Platone expoſitorum perfectiorem habet procreationem, ubi pares paribus, impares imparibus intervallis multiplicantur. Continet autem unitatem, commune principium parium et imparium; deinde duo et tria, qui primi ſunt eorum quos *planos* ſeu ſuperficiem referentes dicunt; tum quatuor et novem, primos quadratos; denique octo et viginti ſeptem, qui primi in numeris, unitate poſthabita, ſunt cubi. Unde etiam liquet eum numeros iſtos non voluiſſe in una recta linea diſponi, ſed duobus ordinibus, quorum unus pares, alter impares contineret, ſicuti ſubſcripſimus. Ita copulabuntur ſcilicet ſimiles cum ſimilibus, producentque numeros planos, et compoſiti inter ſe, et multiplicati.

XII. Compoſitione ſic: II et III, ſunt V: IV et IX, ſunt XIII: VIII et XXVII, ſunt XXXV. De his enim Pythagorici quinarium *trophon*, id

φθόγγον, ἐκάλουν· οἰόμενοι τῶν τῆ τόνε διαστημάτων ῥητὸν εἶναι φθεκτὸν τὸ πέμπτον· τὰ δὲ τρισκαίδεκα, λεῖμμα, καθάπερ Πλάτων, τὸ εἰς ἴσα τῆ τόνε διαιρεῖν ἀπογινώσκοντες· τὰ δὲ πέντε καὶ τριάκοντα, ἁρμονίαν, ὅτι συνέστηκεν ἐκ δυοῖν κύβων ῥητῶν ἀπ' ἀρτίε καὶ περιττῆ γεγονότων, ἐκ τεσσάρων δὲ ἀριθμῶν, τῆ γ' καὶ τῆ η' καὶ τῆ θ' καὶ ιβ', τὴν ἀριθμητικὴν καὶ τὴν ἁρμονικὴν ἀναλογίαν περιεχόντων. Ἔστω δὲ μᾶλλον ἡ δύναμις ἐκφανὴς ὅπη διαγράμμαλος. Ἔστω τὸ α', β', γ', δ', παραλληλόγραμμον ὀρθογώνιον, ἔχον τῶν πλευρῶν τὴν α', β', πέντε, τὴν δὲ α', δ', ἑπτά· καὶ τμηθείσης τῆς μὲν ἐλάττονος εἰς δύο καὶ τρία, κατὰ τὸ κ', τῆς δὲ μείζονος εἰς τρία καὶ τέτταρα κατὰ τὸ λ', διήχθωσαν ἀπὸ τῶν τομῶν εὐθεῖαι τέμνουσαι ἀλλήλας κατὰ τὸ κ', μ', ν', καὶ κατὰ τὸ λ', μ', ξ'. Καὶ τὸ μὲν α', κ', μ', λ', ἕξ· τὸ δὲ κ', β', ξ', μ', ἐννέα· τὸ δὲ λ', μ', ν', δ', ὀκτώ· τὸ δὲ μ', ξ',

A. 8. Καὶ τὸ μὲν α' κ' μ' λ', ἕξ· τὸ δὲ κ' ξ' μ'] Addidi ex Oxon. et Jannot.

eſt ſonum appellaverunt, rati de tonorum intervallis quintum primum eſſe, quod ſonari poſſit: XIII autem *leimma* iis dicitur, quaſi defectus, quod de partitione toni in æquales partes deſperaviſſent: XXXV autem *harmoniam* vocant, quia conflatur e duobus cubis primis paris et imparis numeri; itemque e quatuor his numeris, VI, VIII, IX, XII, quibus et arithmetica et harmonica includitur proportio, quam *progreſſionem* cum vulgo appellamus. Horum vis magis erit conſpicua, ſi deſcriptionem proponamus. Eſto parallelogrammum rectangulum α' ε' γ' δ' cujus latus α' ε' quinque, latus α' δ' ſeptem ſit punctorum. Seceturque α' ε' in duo et tria, ubi eſt punctum κ': latus α' δ' in tria et quatuor puncto λ': ducantur porro a punctis ſectionum lineæ parallelæ lateribus, ut κ' μ' ν', et λ' μ' ξ', quæ ſe in puncto μ' invicem ſecant. Ita figura α' κ' μ' λ' continebit areolas ſex: κ' ε' ξ' μ' novem: λ' μ' ν' δ' octo: μ' ξ' γ' ν' duodecim:

γ', ν', δώδεκα· τὸ δὲ ὅλον παραλληλόγραμμον τριάκοντα καὶ πέντε τὰς τῶν συμφωνιῶν τῶν ἀφτων λόγους
B ἐν τοῖς τῶν χωρίων ἀριθμοῖς, εἰς ἃ διήρηται, περιέχον. Τὰ μὲν οὖν ἓξ καὶ ὀκτὼ τὸ ἐπίτριτον ἔχει λόγον, ἐν ᾧ τὸ διὰ τεσσάρων· τὰ δὲ ἓξ καὶ ἐννέα, τὸ ἡμιόλιον, ἐν ᾧ τὸ διὰ πέντε· τὰ δὲ ἓξ καὶ τὰ ιβ', τὸ διπλάσιον, ἐν ᾧ τὸ διὰ πασῶν· ἔνεστι δὲ καὶ ὁ τῆς τόνου λόγος ἐπόγδοος ὢν ἐν τοῖς ἐννέα καὶ ὀκτώ· ἀφ' οὗτο καὶ ἁρμονίαν τὸ περιέχοντα τοὺς λόγους τούτους ἀριθμὸν ἐκάλεσαν. Ἑξάκις δὲ γενόμενος τῶν δέκα ποιεῖ καὶ ἑξακοσίων ἀριθμὸν, ἐν ὅσαις λέγεται ἡμέραις τὰ ἑπτάμηνα τῶν βρεφῶν τελεογονεῖσθαι.

ιγ'. Πάλιν δὲ ἀφ' ἑτέρας ἀρχῆς καὶ πολλαπλασιασμὸν, ὁ μὲν δὶς γ', τὸν ς' ποιεῖ· ὁ δὲ τετράκις ἐννέα,
C τὸν τριακονταέξ· ὁ δὲ ὀκτάκις κζ', τὸν σιϛ'. Καὶ ἔστιν ὁ μὲν ϛ', τέλειος, ἴσος ὢν τοῖς ἑαυτοῦ μέρεσι· καὶ γάμος

B. 11. ποιεῖ] Sic Ald. Baſ. Xyl. B. E. Vulgo, ποιεῖν. Venet. ποιοῦσιν.

totum autem parallelogrammum XXXV, numeris areolarum quas continet, primarum conſonantiarum rationes proponit. Nam VI et VIII ſeſquitertiam habent rationem, quæ eſt in conſonantia diateſſaron ſive Quarta: VI et IX ſeſquialteram rationem conſtituunt, quæ eſt conſonantiæ diapente ſeu Quintæ propria: VI et XII duplam rationem conficiunt, quæ eſt conſonantiæ diapaſon ſeu Octavæ: quin et toni proportio ineſt, ſeſquioctava nimirum, ut IX ad VIII. Ideo numerum qui hos omnes continet, *harmoniam* appellaverunt. Idem XXXV numerus ſexies acceptus, CCX efficit; quot diebus ſeptimeſtres fœtus abſolvi traditur.

XIII. Rurſum novo ſumto initio, multiplicando, binarius in ternarium producit ſenarium: quater novem ſunt XXXVI: octies viginti ſeptem, fiunt CCXVI. De his numeris, ſex perfectus eſt, æquatque omnes ſuas partes: dicitur etiam *Conjugium*, ob

καλεῖται, ἀφ' ἑνὸς τοῦ πρώτου ἀρτίου καὶ πρώτου περιττοῦ συμμιξιν· ἔτι δὲ συνέστηκεν ἔκ τε τῆς ἀρχῆς, καὶ τοῦ ἀρτίου, καὶ τοῦ πρώτου περιττοῦ. Ὁ δὲ λς', πρῶτός ἐστι τετράγωνος ἅμα καὶ τρίγωνος· τετράγωνος μὲν ἀπὸ τῆς ἑξάδος, τρίγωνος δὲ ἀπὸ τῆς ὀγδοάδος· καὶ γέγονε πολλαπλασιασμῷ μὲν τετραγώνων δυοῖν, τοῦ τέτταρα τὰ ἐννέα πολλαπλασιάσαντος· συνέστηκε δὲ τριῶν κύβων, τοῦ μὲν ἑνὸς καὶ τοῦ ὀκτὼ καὶ τοῦ εἰκοσιεπτὰ συντεθέντα ποιεῖ τὸν προγεγραμμένον ἀριθμόν· ἔτι δὲ ἑτερομήκης ἀπὸ δυεῖν πλευρῶν, τοῦ μὲν δώδεκα τρὶς γινομένων, τὰ δὲ ἐννέα τετράκις. Ἂν οὖν ἐκτεθῶσιν αἱ τῶν σχημάτων πλευραὶ, τοῦ τετραγώνου τὰ τ', καὶ τοῦ τριγώνου τὰ ὀκτὼ, καὶ παραλληλογράμμων, τοῦ μὲν ἑτέρου τὰ ἐννέα, τοῦ δὲ ἑτέρου τὰ ιβ', τὰς τῶν συμφωνιῶν ποιήσουσι λόγους. Ἔσται γὰρ τὰ δώδεκα πρὸς μὲν τὰ ἐννέα, διὰ τεσσάρων, ὡς νήτη πρὸς μέσην· πρὸς δὲ

C. 4. καὶ τοῦ ἀρτίου, καὶ τοῦ πρώτου περιττοῦ] Legendum, ut modo, καὶ τοῦ πρώτου ἀρτίου καὶ περιττοῦ.

D. 4. καὶ τοῦ τριγώνου τὰ ὀκτὼ, καὶ παραλληλογράμμων] Perperam hæc iterantur in Ald. Baſ. Xyl.

paris cum impare mixtionem: ad hæc, conſtat e principio numerorum, primo pari, et primo impari. XXXVI primus eſt qui ſimul et quadratus ſit et triangulus, quadratus ſenarii, triangulus ab octonario: idem naſcitur e duorum quadratorum unius in alterum multiplicatione, IV in IX: itemque trium cuborum ſumma eſt, unitatis, VIII, et XXVII: præterea facit parallelogrammum alteram dimenſionem longiorem habens, ter duodecim, aut quatuor novies ſumtis. Proinde expoſitis numeris laterum, quadrati ſenario, trianguli octonario, et parallelogrammorum altero IX, altero XII, conficientur rationes conſonantiarum. Nam XII ad IX ratio, diateſſaron exprimit, ut eſt chorda ima ſeu *nete* ad *meſen* ſive mediam: XII ad VIII, diapente

τὰ ὀκτὼ, διὰ πέντε, ὡς νήτη πρὸς παραμέσην· πρὸς δὲ τὰ ϛ', διὰ πασῶν, ὡς νήτη πρὸς ὑπάτην. Ὁ δὲ σιϛ', κύβος ἐστὶν, ἀπὸ ἑξάδος ἴσος τῇ ἑαυτῷ περιμέτρῳ.

ιδ'. Τοιαύτας δὲ δυνάμεις τῶν ἐκκειμένων ἀριθμῶν ἐχόντων, ἴδιον τῷ τελευταίῳ συμβέβηκε τῷ κζ', τὸ τοῖς
E πρὸ αὑτοῦ συμπάσιν ἴσον εἶναι πᾶσιν· ἔτι δὲ καὶ περιοδικὰς σελήνης· καὶ τὰ ἐμμελῶν διαστημάτων οἱ Πυθαγορικοὶ τὸν τόνον ἐν τούτῳ τῷ ἀριθμῷ τάττουσιν, διὸ καὶ τὰ τεσσαρεσκαίδεκα λείμματα καλοῦσιν, ἀπολείπει γὰρ μονάδι τοῦ ἡμίσεως. Ὅτι δὲ ὅτοι καὶ τὰς τῶν συμφωνιῶν λόγους περιέχουσι, ῥᾴδιον καταμαθεῖν. Καὶ γὰρ διπλάσιος λόγος ἐστὶν ὁ τῶν δύο πρὸς τὸ ἓν, ἐν ᾧ τὸ διὰ πασῶν· καὶ ἡμιόλιος, ὁ πρὸς τὰ δύο τὰ τριῶν, ἐν ᾧ τὸ διὰ πέντε· καὶ ἐπίτριτος, ὁ πρὸς τὰ τρία τῶν τεσσάρων, ἐν ᾧ τὸ διὰ
F τεσσάρων· καὶ τριπλάσιος, ὁ πρὸς τὰ τρία τὰ ἐννέα, ἐν ᾧ

D. 8. παραμέσην] Ita dedi ex Venet. Jannot. verſionibus Turnebi et Amioti : huc item tendit B. E. ὡς νήτη παρὰ μέσην. Xyl. dedit ὑπάτην.

E. 8. δύο τῶν τριῶν—τρία τῶν τεσσάρων] Genitivos dedi ex B. E. pro vulgato τῶν τρία—τῶν τέσσαρα.

ut ima ad *parameſen* : XII ad ſex, diapaſon, ut imæ ad ſummam. Denique CCXVI cubus eſt ſenarii, ſuo ambitui æqualis.

XIV. Jam cum hæ ſint proprietates dictorum numerorum ; id peculiare habet XXVII, qui ultimus eſt, quod præcedentium omnium ſummam continet. Idem dierum quibus Luna ſuam converſionem abſolvit numerus eſt : Pythagorici de intervallis ad concentum pertinentibus tonum eo notaverunt : ideoque XIII vocant defectum, quod unitate a dimidio abeſt. Neque vero obſcurum eſt, quin in hiſce numeris etiam conſonantiarum rationes inſint. Nam duo ad unitatem duplam habent rationem, qua refertur diapaſon : ſeſquialtera ternarii ad binarium, qua diapente : quaternarii ad ternarium ſeſquitertia, qua diateſſaron : IX ad III triplam habent proportionem, qua diapaſon cum diapente, ſeu Duo-

τὸ διὰ πασῶν καὶ διὰ πέντε· ἡ τετραπλάσιος ὁ πρὸς τὰ δύο τὸν ἀ, ἐν ᾧ τὸ δὶς διὰ πασῶν· ἔνεστι δὲ καὶ ἐπόγδοος τῶν ὀκτὼ πρὸς τὰ ἐννέα, ἐν ᾧ τὸ τονιαῖον. Ἀνοίνων ἡ μονὰς, ὁπόσοινος ἂν ᾖ, καὶ τοῖς ἀρτίοις συναριθμεῖται καὶ τοῖς περιττοῖς, ὁ μὲν ἅπας ἀριθμὸς τὸ τῆς δεκάδος παρέχεται πλῆθος· οἱ γὰρ ἀπὸ μονάδος μέχρι τῶν δέκα συντιθέμενοι πεντεκαίδεκα, τρίγωνον ἀπὸ πενταάδος· ὁ δὲ περιττὸς τὴν τετλαράκοντα κατ' οὐθεσιν μόνῳ, ἐκ τῶν δεκατεσσάρων καὶ τῶν κζ' γεννώμενον, οἷς τὰ μελῳδούμενα μετροῦσιν εὐσήμως οἱ μαθηματικοὶ διαστήματα, τὸ μὲν δίεσιν, τὸ δὲ τόνον καλοῦντες· κατὰ τὴν πολλαπλασιασμὸν δὲ, τῇ τῆς τετρακτύος δυνάμει γινόμενον· τῶν γὰρ πρώτων τεσσάρων καθ' αὑτὸν ἑξάκις τετράκις λαμβανομένων, γίνεται τέσσαρα, καὶ ἡ, καὶ ιβ', καὶ ις'· ταῦτα τὴν μὲν συντίθησι, περιέχοντα τοὺς τῶν συμφωνιῶν λόγους· τὰ μὲν

F. 8. συντιθέμενοι πεντεκαίδεκα] Inter duas has voces ſpatium unius verſus eſt in B. et E. Locus ita ſupplendus videtur, συντιθέμενοί εἰσι πεντήκοντα καὶ πέντε· καὶ ὁ μὲν ἄρτιος παρέχεται τὰ πεντεκαίδεκα. itaque in Latinis reddidi.

decima quam vocant: VIII ad II quadruplam, qua diſdiapaſon ſeu Decimaquinta: VIII ad IX ſeſquioctavam, qua tonus. Jam ſi unitas promiſcue et paribus adnumeratur, et imparibus, univerſus numerus denarii ſuppeditabit multitudinem. Nam ab unitate collecti ad decem primi numeri, quinquaginta et quinque conficiunt: rurſum hi pares numeri I, II, IV, VIII, quindecim componunt, trigonum quinarii numeri: et quod ad imparium ſeriem attinet, numerus XL ex iis conſit, additis XIII ad XXVII: his enim duobus mathematici concinne metiuntur intervalla ad cantum apta; dum *dieſin* illo, hoc *tonum* deſcribunt. Idem numerus XL multiplicando fit, ex vi illius quam diximus *tetractyos*. Nam ſi primos quatuor numeros, unumquemque ſumas quater, provenient IV, VIII, XII, XVI: quorum ſumma eſt XL, in qua continentur omnes conſonantiarum proportiones: quippe XVI ſeſquitertia ſunt ad XII

γδ ις', ὁπίτριτα τῶ δεκαδύο ὄγδοον, τ δε η' διπλάσια,
B τ δὲ τεσσάρων τετραπλάσια· τὰ ιβ', τ ὀκτὼ ἡμιόλια, τῶ δὲ τεσσάρων τριπλάσια· ὅτοι δὲ οἱ λόγοι, τὸ διὰ τεσσάρων, καὶ τὸ διὰ πέντε, καὶ τὸ διὰ πασῶν, καὶ τὸ δὶς διὰ πασῶν ἐμπεριέχουσιν. Ἴσος γε μὴν ὄγδοον ὁ τῶ τεσσαράκοντα δυεῖν τετραγώνοις καὶ δυσὶ κύβοις ὁμοῦ λαμβανομένοις· τὸ γὰρ ἓν καὶ τὰ τέσσαρα καὶ τὰ ὀκτὼ καὶ τὰ κζ', κύβοι καὶ τετράγωνοι γίνονται συντεθέντες. Ὥστε πολὺ τῆς Πυθαγορικῆς τὴν Πλατωνικὴν τετρακτὺν ποικιλωτέραν τε καὶ τῇ διαθέσει καὶ τελειοτέραν.

ιε'. Ἀλλὰ ταῖς εἰσαγομέναις μεσότησι τ ὑποκειμένων
C ἀριθμῶν χώρας ὁ διδόντων, ἐδέησε μείζονας ὅρους λαβεῖν ἐν τοῖς αὐτοῖς λόγοις· καὶ λεκτέον τίνες εἰσὶν ὅτοι. Πρότερον δὲ περὶ τῶν μεσοτήτων· ὧν τὴν μὲ ἴσῳ κατ' ἀριθμὸν ὑπερέχουσαν, ἴσῳ δὲ ὑπερεχομένην, ἀριθμητικὴν οἱ νῦν καλοῦσι· τὴν δὲ ταυτῷ μέρει τῶν ἄκρων αὐτῶν ὑπερέχουσαν καὶ ὑπερεχομένην, ὑπεναντίαν. Ὅροι δὲ

ration, dupla ad VIII, quadrupla ad IV: XII ad VIII ſeſquialteram proportionem tenent, ad IV triplam. His autem rationibus intervalla diateſſaron, diapente, diapaſon, et diſdiapaſon continentur. Idem numerus XL conficitur duobus primis quadratis, I et IV, ad duos primos cubos VIII et XXVII additis. Quo efficitur, Platonicam tetractyn multo eſſe Pythagorica et perfectiorem et locupletiorem.

XV. Sed cum hi, quos poſuimus, numeri ſpatium non dent *medietatibus* quas vocant, quæ in rem propoſitam introducuntur, neceſſe fuit majores terminos iiſdem in proportionibus ſumere: qui vero ii ſint, dicendum eſt. Prius autem dicemus de ipſis medietatibus. Harum una eſt, in qua poſitis tribus terminis numerorum, medius æquali quantitate alterum extremorum ſuperat, ab altero ſuperatur; *arithmeticam* vocant. Cui *Subcontraria* eſt, in qua totidem terminis poſitis, intervallorum eadem eſt proportio ad extrema. Termini

εἰσι τ' μὲ ἀριθμητικῆς, ς', καὶ θ', καὶ ιβ'· τὰ γὰρ ἐννέα τῷ ἴσῳ καὶ ἀριθμὸν τῶν ἐξ ὑπερέχει, καὶ τῶν ιβ' λείπεται· τῆς δὲ ὑπεναντίας, ς', η', ιβ'· τὰ γὰρ ὀκτὼ δυσὶ μὲν τῶν ς' ὑπερέχῃ, τέτταρσι δὲ τῶν ιβ' λείπεται, ὧν τὰ μὲν δύο τῶν ἓξ, τὰ δὲ τέτταρα τῶν δώδεκα τριτη- D μόριόν ἐστι. Συμβέβηκεν οὖν ἐν μὲν τῇ ἀριθμητικῇ τῷ αὐτῷ μέρει τὸ μέσον ὑπερέχεσθαι καὶ ὑπερέχειν, ἐν δὲ τῇ ὑπεναντίᾳ τῷ αὐτῷ μέρει τῶν ἄκρων, τῷ μὲν ἀποδεῖν, τὸ δὲ ὑπερβάλλειν· ἐκεῖ μὲν γὰρ τὰ πρῶτα τοῦ μέσου τρίτον ἐστὶ μέρος, ἐνταῦθα δὲ τὰ δ' ἢ τὰ β', τῶν ἄκρων ἑκάτερον ἑκατέρου· ὅθεν ὑπεναντία κέκληται. Ταύτην δὲ ἁρμονικὴν ὀνομάζουσιν, ὅτι τοῖς ὅροις τὰ πρῶτα σύμφωνα παρέχει, τῷ μὲν μείζονι πρὸς τὸ ἔλαττον τὸ διὰ πασῶν· τῷ δὲ μείζονι πρὸς τὸ μέσον τὸ διὰ πέντε, τῷ δὲ μέσῳ πρὸς τὸν ἔλαττον τὸ διὰ τεσσάρων· ὅτι δ' με- E γίστου τῶν ὅρων καὶ νήτου ὑπερμέσης, τοῦ δὲ ἐλαχίστου καὶ ὑπάτου, ὁ μέσος γίνεται ὁ καὶ μέσου, πρὸς μὲν τὸ

C. 9. ὀκτὼ δυσὶ] Sic E. Vulgo, ὀκτὼ δύο.

arithmeticæ ſunt VI, IX, XII: nam IX eadem quantitate excedunt ſenarium, et deficiunt a duodenario. *Subcontrariæ* termini ſunt VI, VIII, XII: octonarius ſenarium binario ſuperat, quaternario ſuperatur a duodecim: ſed et binarius ſenarii, et quaternarius duodenarii eſt triens. Ergo in *arithmetica* medius terminus excedit excediturque æquali quantitate: in *ſubcontraria* autem, eadem parte extremorum, alterum ſuperat, ab altero abeſt: illic enim ternio medii eſt triens, hic duo et quatuor ſunt extremorum trientes: unde nomen *ſubcontrariæ* invenit. Eadem *harmonica* dicitur; quod primas conſonantias ſuis terminis exprimat; maximo ad minimum, diapaſon: maximo ad medium, diapente: medio ad minimum, diateſſaron: ut ſi maximum terminum ad *neten*, minimum autem ad *hypaten* colloces, medius *meſæ* obtingat: et hæc cum max-

μέγιστον τὸ διὰ πέντε ποιοῦσαν, πρὸς δὲ τὸν ἐλάχιστον τὸ διὰ τεσσάρων· ὥστε γίνεσθαι τὰ ὀκτὼ πρὸς τὰ ἕξ μέσῳ, τὰ δὲ δώδεκα πρὸς μὲν νήτῃ, τὰ δὲ ἓξ καθ' ὑπάτῃ.

ιϛ'. Τὸν δὲ τρόπον ᾧ λαμβάνουσιν τὰς εἰρημένας μεσότητας, ἁπλῶς καὶ σαφῶς Εὔδωρος ἀποδείκνυσιν· σκόπει δὲ πρότερον ὅπῃ τῆς ἀριθμητικῆς. Ἂν γὰρ ὁλῆς τὰς ἄκρους λάβῃς ἑκατέρᾳ τὸ ἥμισυ μέρος, καὶ συνθῇς, ὁ συντεθεὶς ἔσται μέσος ἔν τε τοῖς διπλασίοις καὶ τοῖς τριπλασίοις ὁμοίως. Ἐπὶ δὲ τῆς ὑπεναντίας, ἐν μὲν τοῖς διπλασίοις ἂν τὰς ἄκρας ὁλῇς, τοῦ μὲν ἐλάττονος τὸ τρίτον, τῷ δὲ μείζονος τὸ ἥμισυ λάβῃς, ὁ συντεθεὶς γίνεται μέσος· ἐν δὲ τοῖς τριπλασίοις ἀνάπαλιν, τῷ μὲν ἐλάττονος ἥμισυ δεῖ λαβεῖν, τῷ δὲ μείζονος τρίτον· ὁ γὰρ συντεθεὶς ὅπῃ, γίνεται μέσος· ἔστω γὰρ ἐν τριπλασίῳ λόγῳ τὰ ϛ' ἐλάχιστος ὅρος, τὰ δὲ ιϐ' μέγιστος· ἂν οὖν τῶν ϛ' τὸ ἥμισυ λαβὼν τὰ τρία, καὶ τῶν ὀκτὼ καὶ δέκα τὸ τρίτον τὰ ϛ', συνθῇς, ἕξεις

E. 4. τὸ διὰ πέντε ποιοῦσαν—τεσσάρων] Vulgo, τὸν διὰ πέντε ποιοῦσα, πρὸς δὲ τὸν ἐλάχιστον, διὰ τεσσάρων. Primum τὸ eſt ex E. ποιοῦσαν ex B. E. Venet. Oxon. poſtremum τὸ additum ex E. Oxon.

imo diapente, cum minimo diateſſaron ſonet; itaque VIII ad *meſen*, XII ad *neten*, VI at *hypaten* pertinebunt.

XVI. Modum porro hujuſmodi medietates inveniendi ſimpliciter et perſpicue Eudorus tradidit. Idque prius in *arithmetica* conſideremus. Si exponas extremos, et horum ſemiſſes conjungas, quod conſit, medius erit, ſive dupla ſit ſive tripla extremorum ratio. Jam in *ſubcontraria*, ſi extremorum dupla ſit ratio, triente minoris cum ſemiſſe majoris compoſito medium invenies: in tripla, contra, minoris ſemiſſis cum majoris triente medium conficient. Sint enim termini proportionis triplæ extremi VI et XVIII: ergo minimi ſemiſſis III, maximi triens VI conjungantur,

τὰ ἐννέα τῷ αὐτῷ μέρει τῶν ἄκρων ὑπερέχοντα καὶ ὑπερεχόμενα. Οὕτως μὲν αἱ μεσότητες λαμβάνονται. Δεῖ δὲ αὐτὰς ἐκεῖ παρεντάξαι, καὶ ἀναπληρῶσαι τὰ διπλάσια καὶ τριπλάσια διαστήματα. Τῶν δὲ ἐκκειμένων ἀριθμῶν οἱ μὲν οὐδὲ ὅλως μεταξὺ χώραν ἔχουσιν, οἱ δὲ οὐκ ἐφεξῆς· αὔξοντες οὖν αὐτούς, τῷ αὐτῷ λόγῳ διαμένοντων, ὑποδοχὰς ποιοῦσιν ἀρκούσας ταῖς εἰρημέναις μεσότησι. Καὶ πρῶτον μὲν ἐλάχιστον ἀντὶ ἑνὸς τὰ ἓξ θέντες, ἐπεὶ πρῶτος ἥμισύ τε καὶ τρίτον ἔχει μέρος, ἅπαντας ἑξαπλασίους τοὺς ὑποτεταγμένους ἐποίησαν, ὡς ὑπογέγραπται, δεχομένους τὰς μεσότητας ἀμφοτέρας καὶ τοῖς διπλασίοις διαστήμασιν. Εἰρηκότος δὲ τοῦ Πλάτωνος, "Ἡμιολίων δὲ διαστάσεων καὶ ἐπιτρίτων "καὶ ἐπογδόων γενομένων, ἐκ τούτων τῶν δεσμῶν ἐν ταῖς "πρόσθεν διαστάσει τῷ τοῦ ἐπογδόου διαστήματι τὰ

A. 9. ἀμφοτέρας καὶ τοῖς διπλασίοις] Apparet ſupplendum eſſe, ἀμφοτέρας τοῖς τε τριπλασίοις καὶ τοῖς διπλασίοις &c. ac tale quid voluit Jannot. addens τριπλασίοις.

exſiſtet IX, medius, qui eadem parte extremorum et excedit et exceditur. Hoc ergo modo medietates inveniuntur. Oportebat porro eas inferi ſupra expoſitis numeris, et duplorum ac triplorum intervalla iis expleri. Atqui eorum numerorum quidam nullam omnino habent intercapedinem, quidam non ſatis amplam. Igitur multiplicant eos ita, ut ſpatia medietatibus recipiendis habeant ſufficientia, quas diximus. Primum loco unitatis minimum ponunt ſenarium, quod is ſemiſſem trientemque habet primus: ac proinde reliquos omnes qui ſequuntur, ſeſcuplos ponunt, ſicut ex deſcriptione appoſita apparet; utraque enim medietates duplicibus intervallis recipiunt. Cum autem dixiſſet Plato, *Jam cum intervalla ſeſquipla, ſeſquitertia, et ſeſquioctava exſtitiſſent, ex his compagibus in prioribus intervallis omnia ſeſquitertia ſeſquioctavis compla-*

"ὑπίριτα πάντα συνεπλήρου, λείπων αὐτῷ ἑκάστου
"μόριον· ἃ δὲ δὴ μορίων ταύτης ἁρμονίας λειφθείσης
"ἀριθμῶν πρὸς ἀριθμὸν ἐχόντων τὸν ὅρους τ' καὶ ν' καὶ
"σ', πρὸς γ' καὶ μ' καὶ σ'." ἀφ' ταύτῃ τ' λέξιν
ἠναγκάζοντο πάλιν τοὺς ἀριθμοὺς ἐπανάγειν καὶ μείζονας
ποιεῖν. Ἔδει μὲν γὰρ ἑφεξῆς ἐπόγδοα γίνεσθαι δύο· τῆς
δὲ ἑξάδος ἔτε αὐτόθεν ἐπόγδοον ἐχούσης, εἴτε τέμνοιτο,
c κερματιζομένων εἰς μόρια τῶν μονάδων, δυσθεωρήτου τῆς
μαθήσεως ἐσομένης, αὐτὸ τὸ πρᾶγμα τ' πολυπλα-
σιασμὸν ὑπηνόρθωσεν, ὥσπερ ἐν ἁρμονικῇ μεταβολῇ τοῦ
διαγράμματος ὅλου συνεπιτεινομένου τῷ πρώτῳ τ' ἀριθ-
μῶν. Ὁ μὲν δὴ Εὔδωρος ἑπακολουθήσας Κράντορι, πρῶ-
τον ἔλαβε τ' τπδ', ὃς γίνεται ἐξ ὑπὸ τὰ ξδ' πολλα-
πλασιαθέντος· ἐπηγάγετο δὲ αὐτοῖς ὁ τ' ξδ' ἀριθμός,

B. 3. συνεπλήρου—τῆς δὲ] Ita Turneb. quocum alii partim consentiunt. Nam Ald. Bas. B. E. συνεπλήρου τὸ λεῖπον, &c. item Xyl. nisi quod συνεπληρῶτο habet. Vulgo, συνεπληροῦτο, λείπων αὐτῶν ἑκάστου μόριον τῆς τοῦ μορίου &c. quod Steph. ex editis Platonis sumsit libris, ac deterius est nostra lectione, licet ne hanc quidem sanam omnino pronunciare ausim. Ceterum, δὲ addidi ex Turneb. et Oxon.

vit, unicuique particulam relinquens, cujus particulæ interstitium adsumtum facit rationem quæ est numeri ad numerum, ut termini sint CCLVI *et* CCXLIII: ob hæc ergo Platonis verba coacti sunt numeros denuo augere. Oportebat enim continenter deinceps post senarium poni duos sesquioctavos: at neque octavam partem habet senarius, et si in scrupulos unitates comminuere velis, perplexissima futura sit contemplatio. Hic ergo ipsa res multiplicandi adhibendum auxilium dictavit; ut, tanquam in harmonica mutatione, secundum primi numeri incrementum tota augeretur descriptio. Eudorus itaque Crantorem secutus, primum numerum posuit CCCLXXXIV, qui fit, VI in LXIV multiplicatis: huc eos induxit, quod numerus LXIV

ἐπόγδοον ἔχων τὴν ρ', πρὸς τὴν οβ'. Τοῖς δὲ ὑπὸ τοῦ Πλάτωνος λεγομένοις συμφωνότερόν ἐστιν ὑποθέσθαι τὸ ἥμισυ· τότε γὰρ τὸ λεῖμμα τῶν ἐπογδόων ἕξει λόγον ἐν ἀριθμοῖς, ὃν ὁ Πλάτων εἴρηκεν ς' καὶ ν' καὶ σ', πρὸς τρία καὶ μ' καὶ σ'· τῶν ἑκατὸν ἐνενηκονταδύο πρώτων πλευρῶν. Ἂν δὲ ὁ τότε διπλάσιος τεθῇ πρῶτος, ἔσται τὸ λεῖμμα λόγον μὴ ἔχον τὸν αὐτόν, ἀριθμὸν δὲ τὸν διπλάσιον ὃν ἔχει τὰ φιβ' πρὸς υπδ'· γίνεται γὰρ ὁπότερα, τὰ μὲν ἑκατὸν ἐνενηκονταδύο, τὰ σνς'· τὰ δὲ τπδ', τὰ φιβ'. Καὶ οὐκ ἄλογος ἡ ὑπὸ τούτων ἀναγωγὴ τὸν ἀριθμόν, ἀλλὰ καὶ τοῖς περὶ τὸν Κράντορα παραλλάττουσα τὸ εὔλογον· τὰ γὰρ ξδ', καὶ κύβος ἐστὶν ἀπὸ πρώτου τετραγώνου, καὶ τετράγωνος ἀπὸ πρώτου κύβου· γενόμενος δὲ ὑπὸ τὸν γ' πρῶτον ὄντα περισσὸν, καὶ πρῶτον τρίγωνον, καὶ πρῶτον τέλειον ὄντα καὶ ἡμιόλιον, ἑκατὸν ἐνενηκονταδύο πεποίηκεν, ἔχοντα καὶ αὐτὸν ἐπόγδοον, ὡς δείξομεν.

C. 8. πρὸς τὸν οβ'] Xylander excidiſſe putat, καὶ ἕξος τὸν πα', idque in verſione addit: quod item facit Turneb. In Jannot. additur, καὶ ὁ οβ' πρὸς τὸν πα'.

habet ſeſquioctavum LXXII, iſque rurſus hunc LXXXI. Iis vero, quæ a Platone dicuntur, magis concinit, ut dimidium ponamus. Nam ſi CXCII primo loco ponamus, *leimma* ſeu defectus poſt ſeſquioctavos erit inter numeros ab eo poſitos CCLVI et CCXLIII. Si vero illius duplus CCCLXXXIV primo loco ponatur, *leimma* eadem ratione quidem, ſed duplum tamen numero efficietur: nam ut DXII ad CCCLXXXIV, ita etiam CCLVI ad CXCII, proportionem ſervant ſeſquitertiam. Neque abſurda eſt ad hunc numerum reductio; atque adeo etiam Crantoris ſententiæ rationem adfert. Nam LXIV cum cubus eſt primi quadrati, tum quadratus primi cubi: iſque multiplicans ternarium, qui inter impares, inter triangulos, inter ſeſquiplos ac perfectos eſt primus, CXCII gignit, numerum qui et ipſe ſuum ſibi ſeſquioctavum habet, ut oſtendemus.

ιζ'. Πρότερον δὲ τί τὸ λεῖμμά ἐστι, καὶ τίς ἡ διάνοια τοῦ Πλάτωνος, μᾶλλον κατόψεσθε, τῶν εἰωθότων ἐν ταῖς Πυθαγορικαῖς σχολαῖς λέγεσθαι βραχέως ὑπομνησθέντες. Ἔστι γὰρ διάστημα ἐν μελῳδίᾳ πᾶν τὸ περιεχόμενον ὑπὸ δυοῖν φθόγγων ἀνομοίων τῇ τάσει· τῶν δὲ διαστημάτων ἓν ὁ καλούμενος τόνος, ᾧ τὸ διὰ πέντε μεῖζόν ἐστι τοῦ διὰ τεσσάρων. Τοῦτον οἱ μὲν ἁρμονικοὶ δίχα τεμνόμενον οἴονται δύο διαστήματα ποιεῖν, ὧν ἑκάτερον ἡμιτόνιον καλοῦσιν· οἱ δὲ Πυθαγορικοὶ τῷ μὲν εἰς ἴσα τομῇ ἀπέγνωσαν αὐτῷ, τῶν δὲ τμημάτων ἀνίσων ὄντων λεῖμμα τὸ ἔλαττον ὀνομάζουσιν, ὅπερ οὐ ἡμίσεως ἀπολείπει· διὸ καὶ τῶν συμφωνιῶν τὴν διὰ τεσσάρων, οἱ μὲν δυοῖν τόνων καὶ ἡμιτονίου ποιοῦσιν, οἱ δὲ δυοῖν καὶ λείμματος. Μαρτυρεῖν δὲ δοκεῖ τοῖς μὲν ἁρμονικοῖς ἡ αἴσθησις, τοῖς δὲ μαθηματικοῖς ἡ ἀπόδειξις, ἧς τοιοῦτος ὁ τρόπος ἐστίν. Εἴληφθη διὰ τῶν ὀργάνων θεωρηθέν, ὅτι τὸ μὲν διὰ πασῶν τοῦ διπλάσιον λόγον ἔχει, τὸ δὲ διὰ πέντε τοῦ ἡμιόλιον,

XVII. Prius autem *leimma* quid ſit, et ſententiam Platonis magis perſpicietis, ſi ea paucis in memoriam vobis redigantur, quæ in Pythagoricis Scholis aſſolent differi. In cantu *intervallum* vocatur, quidquid continetur ſub duobus ſonis inæquali tenore differentibus. Horum unum eſt is qui *tonus* dicitur, quo Quinta Quartam ſuperat. Hunc tonum harmonici in partes dividi æquales putant poſſe, quarum utramque *ſemitonium* appellant: Pythagorei, deſperata in æquales partes ſectione, minus ſegmentorum ejus *leimma* vocant, quod dimidium toni non impleat. Itaque illi diateſſaron duorum tonorum et ſemitonii ſumma definiunt; hi totidem tonorum et *leimmatis*. Teſtimonium ferre videtur harmonicis ſenſus, mathematicis demonſtratio. Res ita habet. Sumtum hoc eſt, et in inſtrumentis obſervatum, diapaſon dupla conſtare proportione, diapente ſeſquialte-

τὸ δὲ διὰ τεσσάρων τὸ ὀπίτριτον, ὁ δὲ τόνος τὸ ἐπόγδοον. Ἔξεστι δὲ καὶ νῦν βασανίσαι τὸ ἀληθές, ἢ βάρη δυοῖν ἄνισα χορδῶν ἐξαρτήσαντας, ἢ δυοῖν ἰσοκοίλων αὐλῶν τὸ ἕτερον μήκει διπλάσιον ἢ ἑτέρᾳ ποιήσαντας· τῷ μὲν γὰρ αὐλῶν ὁ μείζων βαρύτερον φθέγξεται, ὡς ὑπάτῃ πρὸς νήτην· τὸ δὲ χορδῶν ἡ τῷ διπλασίῳ κατατεινομένη βάρει, τὸ ἑτέρας ὀξύτερον, ὡς νήτη πρὸς ὑπάτην· τοῦτο δ' ἐστὶ διὰ πασῶν. Ὁμοίως δὲ καὶ τρία πρὸς δύο ληφθέντα μήκη καὶ βάρη, τὸ διὰ πέντε ποιήσει· καὶ τέσσαρα πρὸς τρία, τὸ διὰ τεσσάρων· ὧν τοῦτο μὲν ὀπίτριτον ἔχει λόγον, ἐκεῖνο δὲ ἡμιόλιον. Ἐὰν δὲ ὡς ἐννέα πρὸς ὀκτὼ γίνηται τὸ βαρῶν ἢ τὸ μηκῶν ἡ ἀνισότης ποιήσῃ διάστημα τονιαῖον οὐ σύμφωνον, ἀλλὰ ἐμμελές, ὡς εἰπεῖν, ἔμβραχυ· τῷ τὰς φθόγγους, ἂν ἀνὰ μέρος κρουσθῶσι, παρέχειν ἡδὺ φωνοῦντας καὶ πρεπωδές· ἂν δὲ ὁμοῦ, τραχὺ καὶ λυπηρόν· ἐν δὲ ταῖς συμφωνίαις κἂν ὁμοῦ κρέωνται, κἂν ἐναλλάξ, ἡδέως

B. 5. τραχὺ] Sic B. E. Venet. et Xylandri verſio. Vulgo, παχύ.

ra, diateſſaron ſeſquitertia, tonum ſeſquioctava. Idque explorare etiamnum licet, ſi aut duo pondera proportione dupla de nervis ſuſpendantur duobus, aut de duabus æquali cavitate tibiis alteram dupla alterius longitudine facias: major enim tibia graviorem ſonum edet, qualis *hypates* ad *neten*: de fidibus quæ duplo intenditur pondere, acutius quam altera ſonabit, ut *nete* ad *hypaten*: id autem eſt diapaſon. Eodem modo ſi tria ad duo ſumantur pondera, quæ eſt ſeſquipla ratio, diapente reddent; et ſi quatuor ad tria, quæ eſt ſeſquitertia, diateſſaron. Quod ſi ea inæqualitas longitudinum aut ponderum fuerit, quæ eſt novem ad octo, intervallum toni fiet, non conſonantibus ſonis, ſed nonnihil tamen habens modulationis, quatenus ſoni ſeorſim editi ſuave et jucundum ſonant, ſimul autem, aſpere et moleſte: in conſonantiis ſive alternis, ſive ſi-

προσίεται τ' συμφωνίαν ἡ ἁρμονία. Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ διὰ λόγου τοῦτο δεικνύουσιν. Ἐν μὲν γὰρ ἁρμονίᾳ, τὸ διὰ πασῶν ἔκ τε τοῦ διὰ πέντε συγκεῖται καὶ τοῦ διὰ τεσσάρων· ἐν δὲ ἀριθμοῖς, τὸ διπλάσιον ἔκ τε τοῦ ἡμιολίου καὶ τοῦ ἐπιτρίτου· τὰ γὰρ δώδεκα, τῶν μὲν ἐννέα ἐστὶν ἐπίτριτα, τῶν δὲ ὀκτὼ ἡμιόλια, τὰ δὲ ς' διπλάσια· συνῆπται οὖν ὁ τοῦ διπλασίου λόγος ἐκ τοῦ ἡμιολίου καὶ τοῦ ἐπιτρίτου, καθάπερ ὁ τοῦ διὰ πασῶν, ἐκ τοῦ διὰ πέντε, καὶ τοῦ διὰ τεσσάρων· ἀλλὰ κἀκεῖ τὸ διὰ πέντε τοῦ διὰ τεσσάρων τόνῳ, καίτοιγε τὸ ἡμιόλιον τοῦ ἐπιτρίτου τῷ ἐπογδόῳ μεῖζόν ἐστι. Φάνεται τοίνυν ὅτι τὸ διὰ πασῶν τὸν διπλάσιον λόγον ἔχει, καὶ τὸ διὰ πέντε τὸν ἡμιόλιον, καὶ τὸ διὰ τεσσάρων τὸν ἐπίτριτον, καὶ ὁ τόνος τὸν ἐπόγδοον.

ιη'. Ἀποδεδειγμένων δὲ τούτων, σκοπῶμεν εἰ δίχα τέμνεσθαι πέφυκε τὸ ἐπόγδοον· εἰ γὰρ μὴ πέφυκεν, οὐδὲ ὁ τόνος. Ἐπεὶ δὲ τριῶν τ' ἐπογδόων λόγων ὁ τ' καὶ ὁ ρ'

mul nervi pulsentur, suaviter sensui accidit sonorum concentus. Quinetiam rationibus hoc demonstrant. Nam ut in harmonia e diapente et diatessaron conflatur diapason, ita in numeris dupla ratio ex sesquialtera et sesquitertia: quippe XII ad IX sesquitertiam, ad VIII sesquiplam rationem obtinent, ad VI duplam. Composita ergo est dupla ratio e sesquialtera et sesquitertia, sicut diapason e diapente et diatessaron. Sed ut hic diapente tono amplius habet quam diatessaron, ibi sesquialtera sesquioctavo sesquitertiam excedit. Apparet ergo diapason dupla, diapente sesquialtera, diatessaron sesquitertia, tonum sesquioctava ratione intelligi.

XVIII. Hoc ita demonstrato, videamus an sesquioctava ratio dividi in æquales possit partes: nam si nequeat, tonus etiam nequibit. Primum numeri qui sesquioctavam rationem continent VIII

ποιῶντες, ὐδὲν διάστημα μέσον ἔχουσι, διπλασιαθέντων δὲ ἀμφοτέρων, ὁ παρεμπίπτων μεταξὺ, δύο ποιεῖ διαστήματα· δῆλον ὅτι, τούτων μὴ ἴσων ὄντων, δίχα τέμνεται τὸ ἐπόγδοον. Ἀλλὰ μὴν διπλάσια γίνεται, τὰ μὲ θ' τὰ ιη καὶ ι', τοῦ δὲ ὀκτὼ τὰ ς' καὶ δέκα· δέχονται δὲ ὅτι μεταξὺ τὰ ιζ', καὶ γίνεται τὰ διαστημάτων, τὸ μὲν, μεῖζον, τὸ δὲ, ἔλαττον· ἔστι γὰρ τὸ μὲ πρότερον ἐφεπτακαιδέκατον, τὸ δὲ δεύτερον ἐφεκκαιδέκατον. Εἰς ἄνισα τοίνυν τέμνεται τὸ ἐπόγδοον· εἰ δὲ τοῦτο, καὶ ὁ τόνος· οὐδέτερον ἄρα γίνεται διαιρεθέντος αὐτοῦ τὰ τμημάτων ἡμιτόνιον, ἀλλὰ ὀρθῶς ὑπὸ τῶν μαθηματικῶν λεῖμμα προσηγόρευται. Καὶ τοῦτό ἐστιν ὃ φησιν ὁ Πλάτων, "τὰ ὀπίσια τοῖς ἐπογδόοις συμπλη-"ρῶντα τὸν θεὸν, λείπειν ἑκάστῳ μόριον αὐτῶν· ὃ λόγος "ἐστὶν, ὃν ἔχει τὰ ς' καὶ ν' καὶ σ', πρὸς τὰ γ' καὶ μ' "καὶ σ'." Εἰλήφθω γὰρ τὸ διὰ τεσσάρων ἐν ἀριθμοῖς δυσὶ τὸ ὀπίσιτον λόγον περιέχουσι, τοῖς σνς', καὶ τοῖς ἑκατὸν ἐνενηκονταδύο· ὧν ὁ μὲν ἐλάττων, τὰ ἑκατὸν ἐνενηκονταδύο, κείσθω κατὰ τὸ βαρύτατον τοῦ τετραχόρδου φθόγγου· ὁ δὲ

et IX, nullum in medio admittunt interſtitium. Quod ſi uterque dupletur, duo intervalla efficit is qui inter duplos intervenit: is eſt XVII, dupli XVI et XVIII. Liquet autem ſi æqualia ſint intervalla, in æqualia dividuam fore ſeſquioctavam rationem: at inæqualia fiunt, alterum ſeſquiſedecimum, alterum ſeſquiſeptemdecimum. Ergo inæqualiter ſecatur ſeſquioctava, ac proinde etiam tonus. Neutra ergo diviſi toni portio ſemitonium fit, et mathematici recte *leimma* appellaverunt. Atque hoc eſt quod Plato dicit, *Deum ſeſquitertia ſeſquioctavis explentem, leimma reliquiſſe, cujus ratio ſit in numeris* CCLVI *et* CCXLIII. Sumatur enim diateſſaron in duobus numeris, quorum alterum ejuſque trientem alter contineat, ut ſunt CCLVI et CXCII; quorum minor graviſſimæ voci quatrichordii ad-

μείζων, τὰ σνς', χϛ' τ' ὀξύλατον. Ἀποδεικτέον ὅτι τούτῳ συμπληρωμένῳ δυσὶν ἐπογδόοις, λείπεται ἀφαίρημα τηλικοῦτον, ἡλίκον ἂν ἐν ἀριθμοῖς τὰ σ' καὶ ν' πρὸς σ' ἔχῃ λόγον τὰ γ' πρὸς μ'. Τοῦ γὰρ βαρυτέρᾳ τόνῳ ὑπερβάντος, ὅπερ ἐστὶν ἐπόγδοον, γίνεται σις'· τούτῳ πάλιν τόνῳ ἄλλῳ ὑπερβαθέντος, γίνεται σμγ'· ταῦτα γὰρ ὑπερέχει τῶν σις', τοῖς κζ'· τὰ δὲ σις' τ' ἑκατὸν ἐνενηκονταδύο, τοῖς εἴκοσι καὶ τέσσαρσιν· ὧν τὰ μὲν κζ' τῶν σις' ἐπόγδοά ἐστι, τὰ δὲ κδ' τ' ἑκατὸν ἐνενηκονταδύο. Διὸ γίνεται τ' τριῶν τούτων ἀριθμῶν, οὗ, τε μέγιστος ἐπόγδοος ἓξ μέσου, καὶ ὁ μέσος ἓξ ἐλαχίστου· τὸ δὲ ἀπὸ ἓξ ἐλαχίστου ἀφαίρημα μέχρι ἓξ μεγίστου, τουτέστι τοῦ ἀπὸ τῶν ἑκατὸν ἐνενηκονταδύο μέχρι τ' σμγ', δίτονον ἐκ δυοῖν συμπληρωμένου ἐπογδόοιν· ἀφαιρουμένου δὲ τούτου, τοῦτ' ἔστι τοῦ ὅλου ἀφαίρημα λοιπὸν τὸ μεταξὺ τῶν σμγ', καὶ τῶν σνς', τὰ τρισκαίδεκα· διὸ καὶ λεῖμμα τοῦτον τ' ἀριθμὸν ὠνόμαζον.

F 3. ἔχει πρὸς τὰ γ' καὶ μ' καὶ σ'.] Hæc addidi ex T. V. Jannot. Oxon. Suppleverant jam vertendo Turneb. et Xyl.

ſcribatur, major acutiſſimæ, demonſtrabimus duobus interjectis ſeſquioctavis, relinqui tale *leimma* ſeu intervallum, quale numeris eſt inter CCLVI et CCXLIII. Graviore enim voce uno tono contentiore facta, fient CCXVI: rurſum tono ſurſum elevata, CCXLIII. Hæc XXVII numero excedunt numerum CCXVI; atque hic XXIV amplius eſt quam CXCII: ſunt autem XXVII octava pars de CCXVI, itemque XXIV de CXCII: itaque de his tribus numeris maximus ad medium, medius ad minimum ſeſquioctavus eſt: et intervallum a minimo ad maximum duobus tonis conficitur, quos abſolvunt duæ octavæ partes, una poſt alteram additæ. His remotis, totius ſeſquitertiæ inter extremos rationis nihil aliud ſupereſt, quam intervallum inter CCXLIII et CCLVI, nimirum XIII: ideoque hunc numerum *leimma*, quaſi defectum, dixerunt. Atque ego

Ἐγὼ μὲν οὖν εὐσημότατα δηλοῦσθαι τὴν Πλάτωνος διάνοιαν γνώμῃ ἐν τούτοις τοῖς ἀριθμοῖς.

ιθ'. Ἕτεροι δὲ τὰς ἀφὰς τεττάρων ὄντας θέμενοι, τὸν μὲν ὀξύν, ἐν τοῖς σπή, τὸν δὲ βαρύν, ἐν τοῖς σιϛ, ἀναλόγως ἤδη τοῖς ἔξωθεν περαίνουσιν· πλεῖόν ὅπι τὸ λεῖμμα τῶν δυοῖν τῶν μεταξὺ λαμβάνουσι· τοῦ μὲν γὰρ βαρυτέρου τόνου ὑποπεσόντος γίνεται σμγ', τοῦ δὲ ὀξυτέρου τόνου ἀνεθέντος γίνεται σνϛ'· ἔστι γὰρ ἐπόγδοα τὰ μὲν σμγ' τῶν σιϛ', τὰ δὲ σπή τῶν σνϛ'· ὥστε τονιαῖον εἶναι τῶν διαστημάτων ἑκάτερον, λείπεσθαι δὲ τὸ μεταξὺ τῶν σμγ' καὶ τὸ σνϛ', ὅπερ οὐκ ἔστιν ἡμιτόνιον, ἀλλ' ἔλαττον· τὰ μὲν γὰρ σπή, τῶν σνϛ' ὑπερέχει τοῖς λ' καὶ δυσί, τὰ δὲ σμγ' τὸ σιϛ' ὑπερέχει τοῖς κζ', τὰ δὲ σνϛ' τὸ σμγ' ὑπερέχει τοῖς ιγ'· ταῦτα δὲ ἀμφοτέρων τῶν ὑπεροχῶν

A. 8. ἤδη] Sic B. E. Vulgo, τοίνυν.

A. 8. τὸ λεῖμμα τῶν] Sic recte Stephan. secundum Jannot. Turneb. Xyl. version. Reliqui omnes, τῶν λειμμάτων.

B. 6. ἀμφοτέρων] Sic Anon. et Turneb. Ceteri ἀμφότερα.

quidem his numeris sententiam Platonis evidentissime expositam arbitror.

XIX. Alii terminos ponunt in modum diatessaron, acutum numero CCLXXXVIII, gravem numero CCXVI assignant, reliqua eodem modo conficiunt, nisi quod *leimma* medio inter duos tonos loco concipiunt. Graviore enim voce uno tono ad acutiorem contenta fiunt CCXLIII; acutiore autem ad unum tonum remissa seu depressa, CCLVI: porro CCXLIII ad CCXVI rationem habent sesquioctavam, eandemque CCLXXXVIII ad CCLVI; ut utrobique toni sit intervallum: et relinquitur id quod interest inter CCXLIII et CCLVI, non jam semitonium, sed eo minus aliquid: CCLXXXVIII enim numero XXXII amplius sunt quam CCLVI: et CCXLIII numero XXVII excedunt numerum CCXVI: at CCLVI major est quam CCXLIII, quo XIII plus habet. Atqui utriusque excel-

ἐλάττω ἢ ἡμίσειά ἐστι. Διὸ δυοῖν τόνων καὶ λείμματος, οὐ δυοῖν καὶ ἡμίσεως, εὑρῆσθαι τὸ συστατὸν τεσσάρων. Καὶ ταῦτα μὲν ἔχει τοιαύτην ἀπόδειξιν. Ἐκεῖνο δὲ ὁ πάνυ χαλεπὸν ἐκ τῶν προειρημένων συνιδεῖν, τί δή ποτε φήσας ὁ Πλάτων ἡμιολίους καὶ ἐπιτρίτους καὶ ἐπογδόους γίνεσθαι διαζεύξεις ἐν τῷ συμπληροῦσθαι τοὺς ἐπιτρίτους τοῖς ἐπογδόοις, οὐκ ἐμνήσθη τῶν ἡμιολίων, ἀλλὰ παρέλιπε. Τὸ γὰρ ἡμιόλιον, τοῦ ἐπιτρίτου τῷ ἐπογδόῳ, ἢ τοῦ ἐπογδόου τῷ ἐπιτρίτῳ προσιθεμένου, συμπληροῦται.

κ'. Ὑποδεδειγμένων δὲ τούτων, τὸ μὲν συμπληροῦν τὰ διαστήματα, καὶ παρεντάττειν τὰς μεσότητας, εἰ καὶ μηδεὶς ἐτύγχανε πεποιηκὼς πρότερον, ὑμῖν ἂν αὐτοῖς ἕνεκα γυμνασίας παρῆκα· νῦν δὲ πολλοῖς καὶ ἀγαθοῖς ἀνδράσιν ἐξειργασμένου τούτου, μάλιστα δὲ Κράντορι καὶ

C. 3. Τὸ γὰρ ἡμιόλιον—συμπληροῦται] Sic Steph. poſt Turnebum et Amiot. Nam Ald. Baſ. Xyl. Τὸ γὰρ ἡμιόλιον τῷ ἐπιτρίτου τῷ ἐπογδόῳ τῷ ἐπιτρίτῳ προσιθεμένου συμπληροῦσθαι καὶ τὸ ἡμιόλιον. Mire variant ceteri. Præſtat recepta lectio, modo putida iteratio tollatur, deletis verbis ἢ τοῦ ἐπογδόου τῷ ἐπιτριτῷ: cujuſmodi et Xylandri fuit correctio in Notis. Forte etiam vera lectio fuit, Τὸ γὰρ ἡμιόλιον τοῦ ἐπιτρίτου τῷ ἐπογδόῳ, ὡς τὸ ἐπιτρίτον τῷ ἐπογδόῳ, τοῦ ἡμιολίου προσιθεμένου, συμπληροῦται.

C. 6. Ὑποδεδειγμένων] Sic recte omnes libri, excepto Steph. qui habent Ὑποδεδεγμένων.

ſuum, qui erant XXXII, et XXVII, dimidio minor eſt numerus XIII. Itaque diateſſaron conſtare deprehenſum eſt non duobus tonis et ſemiſſe toni, ſed duobus tonis et leimmate. Atque horum quidem hæc eſt demonſtratio. Id autem ex prædictis intelligi facile poteſt, cur Plato, cum dixiſſet ſeſquialtera, ſeſquitertia, et ſeſquioctava fieri intervalla, dum ſeſquitertii ſeſquioctavis interjectis explentur, nullam ſeſquialterorum fecerit mentionem, ſed ea omiſerit. Nam ſeſquitertia proportione ad ſeſquioctavam addita, conficitur ſeſquialtera.

XX. His ita demonſtratis, quomodo impleantur intervalla et inferantur medietates, etiamſi nemo jam ante commonſtraſſet, tamen vobis exercitationem hanc reliquiſſem. Nunc cum multi iique præclar viri id abſolverint,

Κλεάρχῳ καὶ Θεοδώρῳ τοῖς Σολεῦσι, μικρὰ περὶ τῆς τούτων διαφορᾶς εἰπεῖν οὐκ ἄχρηστόν ἐστιν. Ὁ μὲν Θεόδωρος, οὐχ ὡς ἐκεῖνοι, δύο στίχους ποιῶν, ἀλλ' ἐπὶ μιᾶς εὐθείας ἐφεξῆς τάς τε διπλασίους ἐκτάσεων καὶ τὰς τριπλασίους, πρῶτον μὲν ἰσχυρίζεται τῇ λεγομένῃ κατὰ μῆκος σχίσει τῆς οὐσίας, δύο ποιοῦσι μοίρας, ὡς οὐ μιᾶς, οὐ τέταρτος ἐκδυεῖν· ἔπειτά φησι τὰς τῶν μεσοτήτων παρεντάξεις, ἅπτω λαμβάνειν προσήκειν χώραν· εἰ δὲ μή, ταραχὴν καὶ σύγχυσιν ἔσεσθαι· καὶ μεταξὺ εἰς τὸ πρῶτον, εὐθὺς τριπλάσιον ἐκ δὲ πρώτου διπλασίου τῶν συμπληρούντων ἑκάτερον ὀφειλόντων. Τοῖς δὲ περὶ τὸν Κράντορα βοηθοῦσιν αἵ τε θέσεις τῶν ἀριθμῶν, ὁπιπέδων ὁππέδοις, καὶ τετραγώνων τετραγώνοις, καὶ κύβων κύβοις ἀντιθέτως συζυγόντων, τῇ τε μὴ κατ' τάξιν αὐτῶν λήψει, ἀλλ' ἐναλλὰξ ἁρπόντων καὶ ὁπὶ *

D. 5. σχίσει] Sic T. V. Amiot. et Xyl. in verſionibus; ipſe Plato Tim. p. 528, F. Vulgo, σχέσει, quod vertendo retinuit Turneb.

D. 10. τῶν συμπληρούντων ἑκάτερον ὀφειλόντων] Hæc et ipſa ſunt corrupta, et carere videntur proximis ſuis partibus, quippe perditis. In margine E. adſcriptum eſt ὕρα, ſignum corruptelæ: et hic unus codex habet levem varietatem, συμπληρῶν: ceteri cum vulgata conſentiunt.

E. 1. θέσεις τῶν ἀριθμῶν] Sic E. Venet. Oxon. Vulgo, θέσεις περὶ τῶν ἀριθμῶν.

E. 4. καὶ ἐπὶ * * κατὰ τὰ αὐτὰ ἔχων] Multa hic exciderunt: libri omnes ſpatium vacuum habent, E. quidem quatuor verſuum ac dimidii quorum in medio eſt litera π.

Crantor maxime, Clearchus, et Theodorus, Solenſes; pauca de eorum diſſidio dicere non abs re fuerit. Theodorus enim non, ut illi, duas ſeries inſtituens, ſed in una linea deinceps duplos triploſque exponens, primum nititur illa, quæ apud Platonem dicitur, ſubſtantiæ in longitudinem fiſſura, duas faciente ex una, non quatuor ex duabus partes. Deinde, inquit, medietatum inſertiones ita convenit ſpatium nanciſci; alias perturbatum confuſumque rem iri, ac trajectiones exſtituras in primum ſtatim triplum ex primo duplo qui impleant utrumque * Crantorem tuentur collocationes numerorum, planos planis, quadrata quadratis, cubos cubis adverſos collocantes atque conjugantes: utque non ordine ſumantur ſed alternis pares et plani*

κα'. * κατὰ τὰ αὐτὰ ἔχων ὡς μορφὴν καὶ εἶδος· τὸ δὲ περὶ τὰ σώματα γινόμενον μερισὸν, ὡς ὑποδοχὴν καὶ ὕλην· τὸ δὲ μίγμα κοινὸν ἐξ ἀμφοῖν ἀποτελεσμένον. Ἡ μὲν οὖν ἀμέριστος οὐσία καὶ ἀεὶ κατὰ τὰ αὐτὰ καὶ ὡσαύτως ἔχουσα, μὴ μικρότητι καθάπερ τὰ ἐλάχιστα τῶν σωμάτων, νοείσθω φεύγουσα τὸ μερισμόν· τὸ γὰρ ἁπλοῦν καὶ F ἀπαθὲς καὶ καθαρὸν αὐτῆς καὶ μονοειδὲς, ἀμερὲς εἶρηται, καὶ ἀμέριστον· ᾧ καὶ τὰ σκεδαστῶν καὶ μεριστῶν καὶ διαφερομένων ἀμωσγέπως θίγουσα, παύει τὸ πολλὸς, καὶ καθίστησιν εἰς μίαν δι' ὁμοιότητος ἕξιν. Τῇ δὲ περὶ τὰ σώματα γενομένῃ, μερισὴν εἰ μού τις ἐθέλοι καλεῖν ὕλιν, ὡς καὶ ὑποκειμένῃ ἐκείνῃ καὶ μεταλαμβανούσῃ ἐκείνης φύσιν, ὁμωνυμίᾳ χρώμενος, ὐ διαφέρῃ πρὸς τὸν λόγον· οἱ δὲ σωματικὴν ἀξιοῦντες ὕλιν συμμίγνυσθαι τῇ ἀμερίστῳ, διαμαρτάνουσι. Πρῶτον μὲν ὅτι τῶν ἐκείνης ὀνομάτων οὐδενὶ πω ὁ Πλάτων κέχρηται· δεξαμενὴν γὰρ εἴωθε καὶ πανδεχῆ

XXI. * ſemper eodem modo habens, ut forma et ſpecies: alterum quod circa corpora Dividuum, tanquam receptaculum et materiam: mixturam autem ex omnibus communem confectam. Subſtantiam proinde quæ dividi non poteſt, et ſemper eodem modo ſe habet, non intelligendum eſt parvitate (quod fit minimis corporibus) diviſionem ſubterfugere. Simplicitas enim ejus, affectionum vacuitas, puritas, et formæ unitas, Individua dicitur et impartilis: quibus illa etiam compoſita, Dividua, et varia quodammodo attingens, multitudinem eorum tollit, habitumque unum quendam iis ob ſimilitudinem infert. Quæ vero circa corpora verſans diviſionem admittit, eam ſi quis materiam nominare velit, ut naturam priori ſubjectam, ejuſque participem, is vocis ambiguæ uſu, nihil interim noſtræ diſputationi officiet. Qui vero materiam corpoream miſceri cum Individua volunt, errant. Primum in eo, quod nullo corporeæ materiæ nomine hic utitur Plato: quam alias *receptaculum, omnium rerum capacem et nu-*

καὶ παθητὴν ἀεὶ καλεῖν ἐκείνην, ἣ περὶ τὰ σώματα μεριστὴν, μᾶλλον δὲ σῶμα μεριζόμενον εἰς τὸ καθ' ἕκαστον. Ἔπειτα τί διοίσει τοῦ κόσμου γενέσεως ἢ τῆς ψυχῆς, εἴπερ ἀμφοτέροις ἔκ τε τῆς ὕλης καὶ τῶν νοητῶν γέγονεν ἡ σύγκρασις; Αὐτός γε μὴν ὁ Πλάτων, ὥσπερ ἀποθέμενος τὴν ψυχῆς τὴν ἐκ σώματος γένεσιν, ἐντὸς αὐτῆς φησιν ὑπὸ τοῦ θεοῦ τεθῆναι τὸ σωματικόν, εἶτα ἔξωθεν ὑπ' ἐκείνης περικαλυφθῆναι· καὶ ὅλως ἀπεργασάμενος τῷ λόγῳ τὴν ψυχὴν, ὕστερον ἐπεισάγει τὴν περὶ τῆς ὕλης ὑπόθεσιν, οὐδὲν αὐτῆς πρότερον, ὅτε τὴν ψυχὴν ἐγέννα, δεηθείς, ὡς χωρὶς ὕλης γενομένην.

κβ'. Ὅμοια δὲ τούτοις ἔστιν ἀντειπεῖν καὶ τοῖς περὶ Ποσειδώνιον· ὃς γὰρ μακρὰν τῆς ὕλης ἀπέστησαν· ἀλλὰ δεξάμενοι, τὴν τῶν πεφάτων οὐσίαν περὶ τὰ σώματα λέγεσθαι μεριστὴν, καὶ ζῶντα τῷ νοητῷ μίξαντες, ἀπεφήναντο τὴν ψυχὴν ἰδέαν εἶναι τοῦ πάντη διαστατοῦ κατὰ

A. 7. ἀποθέμενος] Recepi ex B. E. Vulgo, ἀποτεθέμενος.

tricem ſolet dicere, non circa corpora Dividuam, ſed ipſum corpus quod in ſingularia dividatur. Deinde, quid intererit inter mundi et Animæ procreationem, ſi utrumque ex materia et intelligibilibus eſt conſtitutum? Ipſe quidem Plato quaſi abominans Animæ ex corpore ortum, ait intus in ipſa corporeum fuiſſe a Deo collocatum, foriſque ab illa occultatum: cumque totam Animam ratione abſolviſſet, deinde argumentum de materia proponit, qua ante, cum Animam crearet, nihil opus habuerat, utpote ſine materia natam.

XXII. Similia horum in Poſidonium dici poſſunt. Nam is quoque non longe a materia Animam removit: ſed Platonis verba ſic accipiens, ſubſtantiam terminorum ſeu extremitatum circa corpora eſſe Dividuam, eamque cum intelligibili miſcens, Animam pronunciavit eſſe ideam ejus quod uſquequaque dimenſio-

ἀριθμὸν συνεχῶσαν, ἁρμονίαν περιέχοντα· τά τε γὰρ μαθηματικὰ τῶν πρώτων νοητῶν μεταξὺ καὶ τῶν ἀλλήτων πεπάχθαι, τῆς τε ψυχῆς τῶν νοητῶν τὸ ἀΐδιον, καὶ τῶν
C ἀλλήτων τὸ παθητικὸν ἐχούσης, πρόσκον ἐν μέσῳ τιὼ οὐσίαν ὑπάρχειν. Ἔλαθε γὰρ καὶ τοῦτον ὁ θεὸς τοῖς τῶν σωμάτων πέρασιν ὕστερον, ἀπειργασμένης ἤδη τῆς ψυχῆς, χρωμένος ὅπῃ τῇ τῆς ὕλης διαμόρφωσιν, τὸ σπεδαῖον αὐτῆς καὶ ἀσύνδετον ὁρίζων καὶ περιλαμβάνων ταῖς ἐκ τῶν τριγώνων συναρμοττομένων ὄψεσιν. Ἀτοπώτερον δὲ τὸ τιὼ ψυχιὼ ἰδέαν ποιεῖν· ἡ μὲν γὰρ εὐκίνητος, ἡ δὲ ἀκίνητος, καὶ ἡ μὲν ἀμιγὴς πρὸς τὸ ἀλλήτον, ἡ δὲ ᾧ σώματι συνειργμένη· πρὸς δὲ τούτοις ὁ θεὸς, τῆς μὲν ἰδέας ὡς παραδείγματος γέγονε μιμητὴς, τῆς δὲ ψυχῆς ὥσπερ
D ἀποτελέσματος δημιουργός. Ὅπ δὲ οὐδὲ ἀριθμὸν ὁ Πλά-

C. 1. αἰσθητῶν τὸ παθητικὸν] Ita B. E. Vulgo, αἰσθητικῶν τὸ παθητικόν. Aliter Epitome, τῷ νοητῷ τὸ ἀΐδιον, καὶ τῷ αἰσθητικῷ τὸ παθητικὸν—.

C. 7. εὐκίνητος] Forte rectius fit ἀεικίνητος, ut Epitome.

nes habet, ratione numeri conſtitutam, qui harmoniam contineat: nam mathematica in medio primorum intelligibilium et ſenſilium eſſe collocata: et cum Anima perpetuitatem intelligibilium, ac ſenſilium facultatem ad percipiendas affectiones habeat in ſe; par eſſe, ut ejus natura in medio ſit. Nimirum et hunc latuit, Deum, corporum extremitatibus poſtmodo demum, jam Anima abſoluta, uſum ad conformandam materiam, cum diſſipationi obnoxiam et vinculis carentem molem definiret et includeret ſuperficiebus, quæ e triangulis erant concinnatæ. Abſurdius etiam hoc, quod Animam ideam facit, cum idea ſit immobilis, mobilis admodum Anima; et illa cum ſenſili nihil habeat commercii, hæc in corpora incluſa ſit; ad hæc Deus ideam ut exemplar fuerit imitatus, Animam ut opus opifex confecerit. Quod autem Plato Animam non po-

των τὴν ὐσίαν πάθη τ ψυχῆς, ἀλλὰ ταπομένω ἐπ' ἀριθμῶ, προείρηται.

κγ'. Πρὸς δὲ ἀμφοτέρους τούτους κοινόν ἐστι, τὸ μήτε τοῖς πέρασιν μήτε τοῖς ἀριθμοῖς μηδὲν ἴχνος ὑπάρχειν ἐκείνης τ δυνάμεως ἢ τὸ ἀληθὲς ἡ ψυχὴ πέφυκε κρίνειν· νοῦν μὲ γὰρ αὐτῆ καὶ νοητὸν ἡ τ νοητῆς μέθεξις ἀρχῆς ἐμπεποίηκε· δόξας δὲ καὶ πίστεις, τὸ φανταστικὸν καὶ τὸ παθητικὸν ἐπὶ τ περὶ τὸ σῶμα ποιοτήτων, ὁ οὐκ ἄν τις ἐκ μονάδων, οὐδὲ γραμμῶν, οὐδὲ ἐπιφανειῶν, ἁπλῶς νοήσειεν ἐγγινόμενον. Καὶ μὴν οὐ μόνον αἱ τ θνητῶν ψυχαὶ γνωστικὴν τ ἀληθοῦς δύναμιν ἔχουσιν, ἀλλὰ καὶ τ τοῦ κόσμου, φησὶν, " ἀνακυκλουμένου αὐτοῦ πρὸς " ἑαυτὸν, ὅταν οὐσίαν στεγαστὸν ἔχοντός τινος ἐφάπτηται,

D. 7. καὶ νοητὸν] Aliquanto melius καὶ νοητικὸν T. V. Anon. recepiſſem, ſi lectio, potius quam correctio videretur: hactenus placet, quod habet activam vim, quam locus requirit: ſed item articulum requirit uſus, καὶ τὸ νοητικόν. Itaque malim καὶ νοήσιν.

E. 2. αἰσθητῶ] Hoc et antecedentia et ſequentia poſtulant, atque exſtat in E. Epitom. et Anon. Vulgo, αἰσθητικῶ.

nat numerum eſſe, ſed ordinatam ratione numeri, jam ante dictum eſt.

XXIII. Adverſus utroſque illud commune eſt argumentum, quod neque extremitatibus neque numeris ullum ineſt veſtigium illius facultatis, qua res ſenſiles Anima judicat ſuapte natura. Mentem quidem ei, et mente ſola cernendarum, id eſt, intelligibilium, rerum notitias communicatio principii intelligentia ſola percipiendi inſeruit: opiniones autem, et perſuaſiones, imaginationes, et affectiones a qualitatibus corpori inhærentibus profectas, ne cogitari quidem poteſt ex unitatibus, lineis aut ſuperficiebus ſimpliciter eſſe innatas. Et vero non modo mortalium Animæ vim cognoſcendi res ſenſibiles habent, ſed ipſam quoque *mundi Animam*, ait, *ipſam in ſe revolutam, ubi aliquid attigit ſubſtantia præ-*

" ἡ ὅταν ἀμέριστον, λέγῃ κινηθὲν ἀφ' ἁπάσης ἑαυτῆς,
" ὅτῳ τ' ἂν τι ταὐτὸν ᾖ, ἡ ὅτῳ ἂν ἕτερον, πρὸς ὅ, τι
" τε μάλιστα, καὶ ὅπη καὶ ὅπως συμβαίνει καταγινόμενα
" πρὸς ἕκαστον εἶδος καὶ πάσχειν." Ἐν τούτοις ἅμα καὶ τὴν
δεκα κατηγοριῶν ποικίλμος ὑπογραφὴν, ἔτι μᾶλλον
F τοῖς ἐφεξῆς διασαφεῖ. " Λόγος γὰρ," φησὶν, " ἀληθὴς,
" ὅταν μὲν περὶ τὸ αἰσθητὸν γίνηται, καὶ ὁ τῆς θατέρου κύκλος
" ὀρθὸς ἰὼν εἰς πᾶσαν αὐτοῦ τὴν ψυχὴν διαγγείλῃ, δόξαι
" καὶ πίστεις γίνονται βέβαιοι καὶ ἀληθεῖς· ὅταν δὲ αὖ περὶ
" τὸ λογιστικὸν ᾖ, καὶ ὁ τοῦ ταὐτοῦ κύκλος εὐτρεχὼν ὢν
" αὐτὰ μηνύσῃ, ὑπάρχῃ ἐξ ἀνάγκης ἀποτελεῖται· τὰ-
" τω δὲ ἐν ᾧ τῶν ὄντων ἐγγίνεσθον, ἐάν ποτέ τις αὐτὸ
" ἄλλο πλὴν ψυχὴν ποιήσειπῃ, πᾶν μᾶλλον ἢ τὸ ἀληθὲς
" ἐρεῖ." Πόθεν ἂν ἔχειν ἡ ψυχὴ τὴν ἀνθρωπικὴν τοῦ αἰσ-

E. 5. λέγῃ] λέγειν requirit conſtructio obliqua: apud Platonem eſt λέγει, ubi locus nonnihil rectius legitur. Inde tamen nil mutationis huc intuli niſi ἄν τι pro ἄν τις.

F. 1. Λόγος γὰρ ἀληθὴς] Plenius apud Platonem: Λόγος δὲ ὁ κατὰ ταυτὸν ἀληθὴς γιγνόμενος, περί τε θάτερον ὢν, καὶ περὶ τὸ ταυτὸν ἐν τῷ κινουμένῳ ὑφ' αὑτοῦ φερόμενος ἄνευ φθόγγου καὶ ἠχῆς, ὅταν μὲν περὶ τὸ αἰσθητὸν γίγνηται &c.

ditum diſſipabili, aut etiam Individua, hoc ipſam per ſe ipſam totam ſeſe commovendo narrare, cui idem ſit, a quo diverſum, et cujus reſpectu maxime, qua, et quomodo ſit affectum ſubſtantiæ aut motus ratione. In his cum decem prædicamentorum aliquam poſuiſſet notationem, magis etiam idem declarat in his quæ ſequuntur. *Ratio*, inquit, *vera ubi de ſenſibili concepta eſt, et circulus Diverſi recta proficiſcens in totam Animam de eo nuncium affert, opiniones naſcuntur et perſuaſiones veræ atque conſtantes. Cum autem in iis vertitur, quæ intelligentiæ ſunt, et Ejuſdem circulus valde agilis iſta ſignificaverit, neceſſario ſcientia abſolvitur. Hæc autem duo in qua re ingenerantur, ſi quis eam aliud quicquam dixerit quam Animam, quidvis potius quam verum dixerit.* Unde autem hic ſenſilia apprehendendi et opinandi motus, diver-

ἀπτῶ καὶ δοξαστικῷ ταύτῃ κίνησιν ἑτέραν τ νοπτικῆς ἐκείνης καὶ τελβυτώσης εἰς ὀπτημίαν, ἔργον εἰπεῖν, μὴ θεμύτες βεβαίως, ὅτι νῦν ὐχ ἁπλῶς ψυχικὸν, ἀλλὰ κόσμου ψυχὴν συνίστησιν ἐξ ἀσωκειμένων, τ τε κρείττονος οὐσίας καὶ ἀμερίστου, καὶ τ χείρονος, ἣν δεῖ τὰ σώματα μεριστὴν κέκληκεν, οὐχ ἑτέραν οὖσαν ἢ τ δοξαστικὴν καὶ φανταστικὴν καὶ συμπαθῆ τῷ ἀληθτῷ κίνησιν, οὐ γενομένην, ἀλλ' ὑφεστῶσαν ἀίδιον ὥσπερ ἡ ἑτέρα. Τὸ γὰ νοερὸν ἡ φύσις ἔχουσα, καὶ τὸ δοξαστικὸν εἶχεν· ἀλλ' ἐκεῖνο μὲν, ἀκίνητον, ἀπαθὲς, καὶ δεῖ τ ἀεὶ μένουσαν ἱδρυμένον οὐσίαν· τοῦτο δὲ, μεριστὸν καὶ πλανητὸν, ἅτε δὴ φερομένης καὶ σκεδαννυμένης ἐφαπτόμενον ὕλης. Οὔτε γὰ τὸ ἀληθ-τὸν εἰλήχει τάξεως, ἀλλ' ἦν ἄμορφον καὶ ἀόριστον· ἥ τε δεῖ τοῦτο τεταγμένη δύναμις, οὔτε δόξας ἀπάρθρους, οὔτε κινήσεις ἁπάσας εἶχε τεταγμένας, ἀλλὰ τὰς πολλὰς

A. 4. καὶ τῆς χείρονος] τῆς adjecimus ex E. Venet. Epitom.
A. 10. οὐσίαν] Ex B. E. Oxon. Jannot. Epitom. Vulgo abeſt.
B. 3. τεταγμένη] Eſt quidem in omnibus libris et in Epitome: tamen delendum videtur.
B. 4. εἶχε] Sic B. et margo E. Vulgo, ἔχουσα.

ſus ab intelligente illo et in ſcientiam deſinente, Animæ obtigerit, dici non poteſt; niſi hoc firmiter conſtituamus, nunc Platonem non univerſe Animam, ſed mundi Animam componere e ſubjectis, nimirum e natura præſtantiore et Individua, atque e deteriore, quam ipſam circa corpora Dividuam appellavit, non diverſam a motione opinioſa, imaginatrice et quam ſenſilia afficiant, et quæ non ſit nata, ſed perpetuo ſubſtiterit, ut etiam altera. Natura enim quæ intelligendi habuit vim, habuit etiam opinandi. Verum illa quidem motui non obnoxia, non affectioni, innixa fuit rebus ſemper eodem modo manentibus: hæc autem Dividua et vaga fuit, ut quæ appeteret materiam agitatam ac diſſipatam. Nam neque ſenſili naturæ obtigerat ordo, ſed informis erat atque indefinita: et facultas ei addicta neque opiniones probe diſtinctas, neque motiones omnes

ἀυπνιώδεις καὶ ἀδιαφόρους καὶ ταραπτέσας τὸ σωματοειδὲς, ὅσα μὴ κατὰ τύχην τῷ βελτίονι συνέπιπτεν· ἐν μέσῳ γὰρ ἦν ἀμφοῖν, καὶ συγγενῆ φύσιν εἶχε, τῷ μὲν αἰσθητικῷ τῆς ὕλης ἀντεχομένη, τῷ δὲ κριτικῷ τοῦ νοητοῦ.

κδ'. Οὕτω δέ πως καὶ αὐτὸς διασαφεῖ τοῖς ὀνόμασιν, "Οὗτος γὰρ," φησὶ, "τὸ ἐμοῦ ψήφισμα λογισ-
"θεὶς ἐν κεφαλαίῳ δεδόσθω λόγος, ὅν τε καὶ χώραν καὶ
c "γένεσιν εἶναι, τρία τριχῇ καὶ πρὶν οὐρανὸν γενέσθαι."
Χώραν τε γὰρ καλεῖ τὴν ὕλην, ὥσπερ ἔδραν, ἕστιν ὅτε καὶ ὑποδοχήν· ὂν δὲ, τὸ νοητόν· γένεσιν δὲ τοῦ κόσμου μήπω γεγονότος, ἰδέμιαν ἄλλην ἢ τὴν ἐν μεταβολαῖς καὶ κινήσεσιν οὐσίαν, τοῦ τυποῦντος καὶ τοῦ τυπουμένου μεταξὺ τεταγμένην, διαδιδοῦσαν ἐνταῦθα τὰς ἐκεῖθεν εἰκόνας. Διά τε δὴ ταῦτα μεριστὴ προσηγορεύθη, καὶ ὅτι τῷ αἰσθητῷ τὸ αἰσθανόμενον, καὶ τῷ φαντατῷ τὸ φανταζόμενον ἀνάγ-

B. 5. τὸ σωματοειδὲς] τὸ additum ex B. E. Oxon. Epitom.

ordinatas habebat: ſed pleraſque ſomniorum ſimiles, temerarias, et quæ tumultum corporeæ facultati adferrent, niſi fortuito in idem cum meliore natura incidiſſent. Erât enim in medio amborum, naturamque habebat cum utriſque cognatam atque conſentientem, vi ſentiendi materiam apprehendens, judicio vim intelligentem.

XXIV. Atque hoc ipſe pæne diſertis verbis declarat: *Mea*, inquit, *hæc eſt, ut verbo dicam, ſententia, fuiſſe ante originem cæli tria hæc ſeorſim, Ens, Spatium, Ortum.* Spatii enim vocabulo adficit materiam, ut et *ſedis*, atque alias *receptaculi:* Ens autem vocat, id quod ſola mente percipitur, ſeu intelligibile: Ortum mundi nondum nati ſubſtantiam, nulla ſitam alia in re, quam in mutationibus et motibus, inter formans atque formatum medio loco ordinatam, atque effigies eorum quæ ibi ſunt huc tranſmittentem. Ergo cum ob hæc Animam hanc Dividuam dicit, tum quod ſenſili ſentiens, et imaginabili imaginans vis neceſſe eſt

κὴ συνδιανέμεσθαι καὶ συμπαρήκειν· ἡ γὰρ αἰσθητικὴ κίνησις, ἰδία ψυχῆς ἔσα, κινεῖται περὶ τὸ αἰσθητὸν ἐκτός· ὁ δὲ νοῦς, αὐτὸς μὲ ἀφ' ἑαυτοῦ μόνιμος ἦν καὶ ἀκίνητος, ἐγγενόμενος δὲ τῇ ψυχῇ κὴ κρατήσας, εἰς ἑαυτὸν ὑπεστρέφει, κὴ συμπερᾴνει τ' ἐγκύκλιον φορὰν περὶ τὸ μένον ἀεὶ μάλιστα φαύσαν τοῦ ὄντος. Διὸ κὴ δυσανάκρατος ἡ κοινωνία γέγονεν αὐτοῖς, τῷ ἀμερίστῳ τὸ μεριστὸν, καὶ τῷ μηδαμῇ κινητῷ τὸ πάντη φορητὸν μιγνύσα, κὴ καταζιαζομένη θάτερον εἰς ταυτὸν συνελθεῖν. Ἦν δὲ τὸ θάτερον οὐ κίνησις, ὥσπερ οὐδὲ ταυτὸν φάσις, ἀλλ' ἀρχὴ διαφορᾶς κὴ ἀνομοιότητος. Ἑκάτερον γὰρ ἀπὸ τ' ἑτέρας ἀρχῆς κάτεισιν, τὸ μὲν ταυτὸν ἀπὸ τοῦ ἑνὸς, τὸ δὲ θάτερον ἀπὸ τ' δυάδος· κὴ μέμικται πρῶτον ἐνταῦθα περὶ τ' ψυχὴν, ἀριθμοῖς καὶ λόγοις συνδεθέντα, κὴ μεσότησιν ἐναρμονίοις, κὴ ποιεῖ θάτερον μὲ ἐγγενόμενον τῷ ταυτῷ διαφοράν, τὸ δὲ ταυτὸν ἐν τῷ ἑτέρῳ τάξιν, ὡς δῆλόν ἐστιν ἐν ταῖς πρώταις τ' ψυχῆς δυνάμεσιν· εἰσὶ δὲ αὗται, τὸ

comitetur, eique adhæreat. Nam vis ſentiendi Animæ propria, movetur ſecundum id quod foris ſentitur: Mens ipſa per ſe ſtabilis erat, et motus expers, inſita Animæ, in eamque nacta imperium, in ſeipſam convertitur, circularemque conficit motum, ea quæ ita ſunt ut ſemper ſui maneant ſimilia potiſſimum attingens. Itaque etiam temperatu difficilis fuit eorum communio, quæ Individuo Dividuum, nuſquam mobili uſquequaque mobile, miſceret, ac Diverſa in Idem congredi cogeret. Non erat enim ipſe Motus Diverſum, ut ne Idem quidem erat quies, ſed initium diſcriminis et inæqualitatis. Utrumque enim ab altero principiorum oritur: Idem ab unitate, Diverſum a binario. Atque hæc primum in Anima fuerunt commixta, numeris, et proportionibus colligata, et medietatibus harmonicis. Efficitque Diverſum Eidem inſertum Differentiam, Idem in Diverſo ordinem; quod manifeſtum eſt in primis Animæ facultatibus, judicandi ſcilicet et

κριτικὸν καὶ ὃ κινητικόν. Ἡ μὲ οὖν κίνησις εὐθὺς ὑπεδείκνυτο περὶ τὸ θερμόν, ἐν μὲν τῇ ταυτότητι τοῦ ἑτεροῦ τῇ περιφορᾷ τῶν ἀπλανῶν, ἐν δὲ τῇ ἑτερότητι τοῦ ταυτοῦ τῇ τάξει τῶν πλανητῶν· ὑπικρατεῖ γὰρ ἐν ἐκείνοις τὸ ταυτόν, ἐν δὲ τοῖς περὶ γῆν τοὐναντίον. F Ἡ δὲ κρίσις ἀρχὰς μὲν ἔχει δύο, τόν τε νοῦν ἀπὸ ταυτοῦ πρὸς τὰ καθόλου, καὶ τ' αἴσθησιν ἀπὸ τοῦ ἑτέρου πρὸς τὰ καθ' ἕκαστα. Μέμικται δὲ λόγος ἐξ ἀμφοῖν, νόησις ἐν τοῖς νοητοῖς, καὶ δόξα γινόμενος ἐν τοῖς αἰσθητοῖς· ὀργάνοις τε τοῖς μεταξὺ φαντασίας τε καὶ μνήμαις χρώμενος, ὧν τὰ μὲν ἐν τῷ ταυτῷ τὸ ἕτερον, τὰ δὲ ἐν τῷ ἑτέρῳ ποιεῖ τὸ ταυτόν. Ἔστι γὰρ ἡ μὲν νόησις, τοῦ νοοῦντος κίνησις περὶ τὸ μένον· ἡ δὲ δόξα, μονὴ τοῦ αἰσθανομένου περὶ τὸ κινούμενον· φαντασίαν δὲ, συμπλοκὴν δόξης περὶ αἴσθησιν οὖσαν, ἵστησιν ἐν μνήμῃ τὸ ταυτόν· τὸ δὲ

E. 4. ἓν μὲν τῇ ταυτότητι] μὲν receptum ex B. E. Venet. Epitom. Vulgo, δέ.

movendi. Motus ſtatim in cœlo demonſtrat Diverſitatem in Identitate, revolutione inerrantium ſtellarum, et in Diverſitate Identitatem ordine errantium. In his enim prævalet Idem, contrarium in iis quæ pone terram ſunt. Judicium autem principia habet duo; Mentem ab Eodem ad Univerſalia, et Senſum a Diverſo ad Singularia. Ratio ex utriſque mixta eſt, quæ fit intelligentia in intellectui ſubjectis, opinio in ſenſilibus: utiturque veluti inſtrumentis in medio inter Mentem ac Senſum poſitis, viſis ac memoriis, quorum alia in Eodem Diverſum, alia Idem in Diverſo efficiunt. Eſt enim intelligentia motio facultatis intelligentis circa id quod permanet: opinio autem permanſio ejus quod ſentitur circa id quod in motu eſt. Viſum autem (hoc *phantaſiam* dico), complexum opinionis cum ſenſu, conſtituit in memoria Idem: Diverſum vero

θάτερον κινεῖ πάλιν ἐν ἑτερότητος ἅμα καὶ ταυτότητος ἐφαπτόμενον.

κε'. Δεῖ δὲ τὴν περὶ τὸ σῶμα τοῦ κόσμου γενομένην σύνταξιν, εἰκόνα λαβεῖν τῆς ἀναλογίας ἐν ᾗ διηρμόσατο ψυχήν. Ἐκεῖ μὲν γὰρ ἰὼν ἄκρατον πῦρ, καὶ ἡ γῆ, χαλεπὴν πρὸς ἄλληλα κραθῆναι φύσιν ἔχοντα, μᾶλλον δὲ ὅλως ἄκρατον καὶ ἀσύστατον· ὅθεν ἐν μέσῳ θέμενος αὐτοῖν, τὸν μὲν ἀέρα πρὸ τοῦ πυρός, τὸ δὲ ὕδωρ πρὸ τῆς γῆς, ταῦτα πρῶτον ἀλλήλοις ἐκέρασεν, εἶτα ἀφ' τούτων ἐκεῖνα πρός τε ταῦτα καὶ πρὸς ἄλληλα συνέμιξε καὶ συνήρμοσεν. Ἐνταῦθα δὲ πάλιν τὸ ταυτὸν καὶ τὸ θάτερον ἐναντίας δυνάμεις καὶ ἀκρότητας ἀντιπάλους, συνήγαγεν, οὐ δι' αὐτῶν, ἀλλὰ οὐσίας ἑτέρας μεταξύ, τὴν μὲν ἀμέριστον πρὸ τοῦ ταυτοῦ, πρὸ δὲ τοῦ θατέρου τὴν μεριστήν, ἔστιν ἣ πρώτην ἑκατέραν ἑκατέρᾳ, τάξας, εἶτα μιχθείσαις

A. 7. ἄκρατον πῦρ] Forte rectius Epitome, ἄκρα τὸ πῦρ.
A. 10. πρὸ τῆς γῆς] Sic Ald. Baſ. Xyl. B. E. Vulgo, πρὸς τῆς γῆς.

rurſus movet phantaſiam ſeu viſum, in diſcrimine præteriti ac præſentis, ſimul Diverſitatem et Identitatem attingens.

XXV. Ceterum oportet eam contemperationem, qua corpus mundi conflatum eſt, adſciſcere ad exemplum proportionis, ſecundum quam fuit Anima concinnata. Ibi enim erat purus ignis, et terra, quæ inter ſe contemperari difficulter poſſent ſuapte natura, imo mixturam omnino et compoſitionem refugerent. Itaque inter ea medio loco ponens aërem igni, aquam terræ propiorem, iſthæc primum commiſcuit, deinde horum opera etiam illa cum his et inter ſe contemperavit concinnavitque Deus. Ita hic etiam Idem et Diverſum, facultates contrarias et extremitates invicem adverſantes conduxit, non ipſas per ſe, ſed duas alias ſubſtantias, Individuam juxta Idem, Individuam juxta Diverſum conſtituens, ſuo ordine devinxit:

ἐκείναις ἐπεγκερανύμενος, οὕτως τὸ πᾶν συνύφηνε ἐν τῆς
ψυχῆς εἶδος, ὡς ἦν ἀνυστὸν, ἐκ διαφόρων ὅμοιον, ἔκ τε
πολλῶν ἓν ἀπειργασμένος. Οὐκ εὖ δέ τινες εἰρῆσθαι λέ-
γουσιν δύσμικτον εἶναι τοῦ Πλάτωνος τὴν θατέρου φύσιν,
C οὐκ ἄδεκτον οὖσαν ἀλλὰ καὶ φίλιον μεταβολῆς· μᾶλλον
δὲ τὸ ταυτοῦ, μόνιμον καὶ δυσμετάβλητον οὖσαν, ἐ ῥᾳ-
δίως προσίεσθαι μίξιν, ἀλλὰ ἀπωθεῖσθαι καὶ φεύγειν,
ὅπως ἁπλῆ διαμείνῃ καὶ εἰλικρινὴς καὶ ἀναλλοίωτος. Οἱ
δὲ ταῦτα ἐγκαλοῦντες, ἀγνοοῦσιν ὅτι τὸ μὲν ταυτὸν, ἰδέα
τῶν ὡσαύτως ἐχόντων ἐστὶ, τὸ δὲ θάτερον, τῶν διαφόρως·
καὶ τάττε μὲν ἕρπειν, ὧν ἂν ἅψηται διϊέναι καὶ ἀλλοιοῦν, καὶ
πολλὰ ποιεῖν· ἐκείνῃ δὲ, συνάγειν καὶ συνιέναι δι' ὁμοιό-
τητος ἐκ πολλῶν μίαν ἀναλαμβανόντων μορφὴν καὶ
δύναμιν.

C. 5. ταῦτα] Sic Turneb. Xyl. Anon. T. V. et proxime accedit in B. E. τ' αὐτά. Vulgo, ταύτας.
C. 7. διϊέναι] Sic B. E. Vulgo, διεέναι.
C. 9. ἐκ πολλῶν] Sic B. E. Vulgo, ἐκεῖ πολλῶν.

tum illis mixtis has contemperans, ita totam Animæ formam contexuit, quantum fieri potuit ex differentibus ſimilem, ex multis unam fabricatus. Sunt qui dicant, a Platone non recte pronunciatum *Diverſi naturam mixtu difficilem eſſe*, cum ea non modo non reſpuat, ſed etiam amet mutationem: Ejuſdem potius naturam, ſtabilem et a mutatione abhorrentem, non facile admiſiſſe mixtionem, ſed averſatam fuiſſe ac fugiſſe, ut ſimplex, ſincera, et alterationis vacua permaneret. Hæc qui vitio dant Platoni, ignorant Idem eorum quæ ſemper ſunt ejuſdem modi eſſe ideam, Diverſum eorum quæ alias aliter afficiuntur, atque hujus eſſe munus quæcunque tangat, ea dividere et alterare ac multa reddere: illius, contrahere et compingere, ut multa ob ſimilitudinem unam nanciſcantur formam atque facultatem.

κϛ'. Αὗται μὲν οὖν δυνάμεις τοῦ παντὸς εἰσὶ ψυχῆς, εἰς δὲ θνητὰ καὶ παθητὰ παρεισιοῦσαι ὄργανα φθαρτῶν καὶ αὐτὰ σωμάτων, ἐν τούτοις τὸ μὲν δυαδικῆς καὶ ἀορίστου μερίδος ὑπεφάνη μᾶλλον εἶδος, δὲ τῆς ἁπλῆς καὶ μοναδικῆς ἀμυδρότερον ὑπωδέδυκεν. Οὐ μὴν ῥᾳδίως ἄν τις ὅτε πάθος ἀνθρώπου παντάπασιν ἀπηλλαγμένον λογισμοῦ καταναοήσειεν, ὅτε ἀγνοίας κίνησιν, ἢ μηδὲν ὑπομίας ἢ φιλοτιμίας ἢ ὀργῆς ἢ λυπουμένου φόβου. Διὸ τῶν φιλοσόφων οἱ μὲν τὰ πάθη λόγους ποιοῦσιν, ὡς πᾶσαν ὑπομίαν καὶ λύπην καὶ ὀργὴν κρίσεις οὔσας· οἱ δὲ τὰς ἀρετὰς ὑποφαίνουσιν παθητικάς, καὶ γὰρ ἀνδρείᾳ τὸ φοβούμενον, καὶ σωφροσύνῃ τὸ ἡδόμενον, καὶ δικαιοσύνῃ τὸ κερδαλέον εἶναι. Καὶ μὴν θεωρητικῆς γε τῆς ψυχῆς οὔσης ἅμα καὶ πρακτικῆς, καὶ θεωρούσης δὲ τὰ καθ' ὅλου καὶ τὰ καθ' ἕκαστα, καὶ νοεῖν μὲν ἐκεῖ-

D. 3. εἶδος, δὲ τῆς ἁπλῆς] Excidit τὸ ante δέ.
D. 10. ἀνδρείᾳ—σωφροσύνῃ—δικαιοσύνῃ] Ita Xyl. et consentit in ἀνδρείᾳ Venet. Nam Ald. Baſ. B. E. Oxon. ἀνδρεία—σωφροσύνη—δικαιοσύνη. Hinc Stephan. fecit, ἀνδρεία—σωφροσύνην—δικαιοσύνην. Ita et Græco-Lat. niſi quod ἀνδρείαν aſſumſerunt.

XXVI. Atque hæ ſunt vires Animæ Univerſi. Quæ ubi intraverunt in mortalia et affectionum capacia corporum corruptibilium inſtrumenta, ibi vis binariæ et indefinitæ partis magis ſeſe exerit, forma ſimplicis et unitati affinis facultatis obſcurius ſubeunte. Neque tamen facile affectum hominis prorſus a ratione ſeparatum deprehendas, neque motum intellectus, cui nihil cupiditatis, ſtudii, gaudii, aut moleſtiæ adſit. Itaque philoſophorum alii ipſos animi ſubitos affectus, rationes vocant, quod omnis concupiſcentia, dolor, ira, ſint judicia quædam: alii virtutes pronunciant ab iis pendere affectionibus: nam et fortitudini metum, et temperantiæ voluptatem, et juſtitiæ lucri appetitionem adeſſe. Jam cum Anima et contemplandi vim habeat, et agendi, conſideret autem cum univerſalia tum

να, ταῦτα δὲ αἰσθάνεσθαι δοκούσης, ὁ κοινὸς λόγος ἀεὶ
περί τε ταὐτὸν σὐτυγχάνων τῷ ἑτέρῳ, καὶ ταὐτῷ περὶ
ἑτέρου, ἐπιχειρεῖ μὲν ὅροις καὶ διαιρέσεσι χωρίζειν τὸ ἓν
καὶ τὰ πολλὰ, καὶ τὸ ἀμερὲς καὶ μεριστόν· οὐ δύναται δὲ
καθαρῶς σὐδετέρῳ γενέσθαι, διὰ τὸ τὰς ἀρχὰς ἐν-
αλλὰξ ἐμπεπλέχθαι καὶ καταμεμίχθαι δι' ἀλλήλων.
F Καὶ δὴ τοῦτο τὸ οὐσίας εἶδος ἐκ τῆς ἀμερίστου καὶ τῆς
μεριστῆς ὁ θεὸς ὑποδοχεῖον τῷ ταὐτῷ καὶ τῷ ἑτέρῳ συν-
έστησεν, ἵνα σὐ διαφορᾶς τάξις γένηται· τοῦτο γὰρ ἦν γεν-
έσθαι· ἐπεὶ χωρὶς τούτων, τὸ μὲ ταὐτὸν σὐκ εἶχε διαφοράν,
ὥστε σὐδὲ κίνησιν, σὐδὲ γένεσιν· ἑτέρου δὲ τάξιν σὐκ
εἶχεν, ὥστε σὐδὲ σύστασιν, σὐδὲ γένεσιν. Καὶ γὰρ εἰ τῷ
ταὐτῷ συμβέβηκεν ἑτέρῳ εἶ) ἕ ἑτέρῳ, καὶ τῷ ἑτέρῳ πάλιν
αὖτῷ ταὐτόν, σθὲν ἡ τοιαύτη μέθεξις ἀλλήλων ποιεῖ γόνι-
μον, ἀλλὰ δεῖται τρίτης τινὸς, οἷον ὕλης, ὑποδεχο-
μένης καὶ διαπλεκομένης ὑπ' ἀμφοτέρων. Αὕτη δ' ἐστὶν

F. 2. τῷ ταυτῷ] Sic B. E. Vulgo, τῷ αὐτῷ.

ſingularia, de quibus hæc ſentire, illa intelligere dicitur; Communis Ratio ſemper circa Idem Diverſo, circa Diverſum Eidem occurrens, conatur quidem definiendo ac dividendo ſeparare unum a multis, Individuum a Dividuo: non poteſt autem ſincere in alterutro eorum eſſe, ideo quod principia viciſſim inter ſe complicata ſunt atque commixta. Atque idcirco mixtum ex Individua et Dividua ſubſtantia receptaculum Deus Eidem et Diverſo conſtituit, ut in differentia eſſet ordo. Hoc enim erat naſci. Nam ſine his Idem non habuiſſet differentiam, ac proinde neque motum, neque ortum: Diverſum autem ordine caruiſſet, ac porro et ortu et conſtitutione. Quippe ſi Eidem accidiſſet, ut Diverſum a Diverſo eſſet, et Diverſo, ut Idem ſecum; nihil tamen hæc participatio genitabile effeciſſet: ſed tertio opus erat, quod tanquam materia utrumque in ſe reciperet, ab eoque afficeretur. Hæc eſt

ἣν ὁ θεὸς συνέστησε τῷ περὶ τὰ νοητὰ μονίμῳ καὶ περὶ τὰ σώματα κινητικῷ τὸ ἄπειρον ὁρίσας.

κζ'. Ὡς δὲ φωνή τις ἐστὶν ἄλογος καὶ ἀσήμαντος, λόγος δὲ λέξις ἐν φωνῇ σημαντικῇ διανοίας, ἁρμονία δὲ τὸ ἐκ φθόγγων καὶ διαστημάτων, καὶ φθόγγος μὲν ἓν καὶ ταυτόν, διάστημα δὲ φθόγγων ἑτερότης καὶ διαφορά, μιχθέντων δὲ τούτων ᾠδὴ γίνεται καὶ μέλος· οὕτω τὸ παθητικὸν τῆς ψυχῆς ἄορίστον ἦν καὶ ἀσάθμητον, εἶτα ὡρίσθη πέρατος ἐγγενομένου καὶ εἴδους τῷ μεριστῷ καὶ παντοδαπῷ τῆς κινήσεως· συλλαβοῦσα δὲ τὸ ταυτὸν καὶ τὸ ἕτερον, ὁμοιότησι καὶ ἀνομοιότησιν ἀριθμῶν ἐκ διαφορᾶς ὁμολογίαν ἀπεργασαμένων, ζωή τε ἅπαντός ἐστιν ἔμφρων καὶ ἁρμονία, καὶ λόγος ἄγων πειθοῖ μεμιγμένῃ ἀνάγκην, ἣν εἱμαρμένην οἱ πολλοὶ καλοῦσιν· Ἐμπεδοκλῆς δέ, φιλίαν ὁμοῦ καὶ νεῖ-

B. 1. *συλλαβοῦσα—ζωή*] Aliquid deeſt ad integritatem cum ſententiæ, tum conſtructionis: *ζωὴ* quidem cum Turnebo ſcripſi, et verti probabilius. Ald. Baſ. Xyl. Venet. *ζῶν* quod in *ζώη* mutavit cum Anon. Stephanus: et *viva* reddidit Xyl. rectius *vita* cum Turneb.

materia, quam primam Deus conſtituit ſtabilitate rerum intelligibilium infinitatem mobilitatis corporibus inhærentis determinans.

XXVII. Quemadmodum autem vox quædam bruta eſt et nihil ſignificat, oratio autem dictio in voce ſenſum animi exprimens, harmonia porro e ſonis et intervallis componitur, ac ſonus unum eſt et idem, intervallum ſonorum eſt differentia et diverſitas, hiſque commixtis cantilena conficitur; ſic pars Animæ affectionibus obnoxia, indefinita erat et incertis impellebatur momentis: poſt definita fuit, cum Dividuam motus varietatem et omnigenam terminus ac forma intraſſet: qua complexa Idem et Diverſum ſimilitudinibus diſſimilitudinibuſque numerorum e diſcrepantia conſenſum efficientium, vita exſtitit Univerſi intelligens, harmoniaque et ratio, ducens neceſſitatem cum vi perſuadendi commixtam. Quam neceſſitatem, *Fati* nomine plerique adficiunt: Empedocles *Amicitiam et Diſſidium* nominat:

κος· Ἡράκλειτος δέ, παλίντροπον ἁρμονίαν κόσμου, ὅκωσπερ λύρης ἢ τόξου· Παρμενίδης δέ, φῶς καὶ σκότος· Ἀναξαγόρας δέ, νοῦν καὶ ἀπειρίαν· Ζωροάστρης δέ, θεὸν καὶ δαίμονα, τὸν μέν, Ὡρομάσδην καλῶν, τὸν δέ, Ἀριμάνιον· Εὐριπίδης δὲ οὐκ ὀρθῶς ἀντὶ τοῦ συμπλεκτικοῦ τῷ διαζευκτικῷ κέχρηται,

c Ζεὺς, εἴτ' ἀνάγκη φύσεος, εἴτε νοῦς βροτῶν·

ἡ γὰρ ἀνάγκη καὶ νοῦς ἐστιν ἡ διήκουσα διὰ πάντων δύναμις. Αἰγύπτιοι μὲν οὖν μυθολογοῦντες αἰνίττονται, τὸν Ὧρον δίκην ὀφλόντος, τῷ μὲν πατρὶ τὸ πνεῦμα καὶ τὸ αἷμα, τῇ δὲ μητρὶ τὰ σάρκα καὶ τὴν μελάνην προσνεμηθῆναι. Τῆς δὲ ψυχῆς οὐδὲν μὲν εἰλικρινὲς οὐδὲ ἄκρατον, οὐδὲ χωρὶς ἀπολείπεται τῶν ἄλλων· ἁρμονίη γὰρ ἀφανὴς φανερῆς κρείττων, καθ' Ἡράκλειτον, ἐν ᾗ τὰς διαφορὰς καὶ τὰς ἐναντιότητας ὁ μιγνὺς θεὸς ἔκρυψε καὶ κατέδυσεν. Ἐμ-

c. 3. Αἰγύπτιοι—οὐδὲν μὲν εἰλικρινὲς] Non satis expedita est hujus loci ratio: an legendum, Αἰγύπτιοι μὲν νῦν αἰνίττονται, μυθολογοῦντες &c. Mox putem corrigendum μένει aut μέρος pro μέν.

Heraclitus *Versatilem Mundi Harmoniam, instar contentionis quæ in Lyra est aut Arcu:* Parmenides *lucem et tenebras:* Anaxagoras *mentem et infinitatem:* Zoroastres *deum et genium*, illum *Oromasdem* nominans, hunc *Arimanium.* Euripides non recte disjunctivam particulam copulativæ loco usurpavit:

Jupiter, necessitas sive hoc rerum sit,
Mortalium seu mens:

nam et *necessitas* est, et *mens* vis ea, quæ per omnia penetrat. Ægyptii quidem fabularum involucro rem tegentes aiunt Ori, cum is esset in judicio damnatus, spiritum et sanguinem patri, carnem et adipem matri fuisse adjudicata. Animæ nulla pars sincera est, nulla mixturæ expers, aut ab aliis secreta. *Harmonia enim occulta melior est evidente* secundum Heraclitum, in qua Deus discrimina et diversitates commiscens occul-

φαίνεται δὲ ὅμως αὐτῆς, τῷ μὲ ἀλόγῳ τὸ παραχῶδες, τῷ δὲ λογικῷ τὸ εὔτακτον, ταῖς δὲ αἰσθήσεσι τὸ κατ. ἰναγκασμένον, τῷ δὲ νῷ τὸ αὐτοκρατές. Ἡ δὲ ὁρ. γιστικὴ δύναμις τὸ καθόλου καὶ τὸ ἀμερὲς ἀφὰ συγγένειαν ἀγαπᾷ· καὶ τἀναντίον ἡ διαιρετικὴ περὶ τὰ καθ' ἕκαστα φέρεται τῷ μεριστῷ· χαίρει δὲ ὅλον τῇ διὰ τὸ ταυτὸν ἐπ ἀδείαν μεταβολῇ ἀφὰ τὸ πάθος. Οὐχ ἥκιστα δὲ τ τε περὶ τὸ καλὸν διαφορὰ καὶ τὸ αἰσχρὸν, ἥ τε περὶ τὸ ἡδὺ καὶ τὸ ἀλγεινὸν αἴσθησις, οἵ τε τῶν ἐρώντων σπα. σασμοὶ καὶ ποθοὶ καὶ διαμάχαι καὶ φιλοκάλου περὶ τ ἀκόλαστον ἐνδείκνυνται τὸ μικτὸν ἔκ τε τῆς θείας καὶ ἀ παθοῦς, ἔκ τε τ ἀνητῆς καὶ περὶ τὰ σώματα παθητῆ μερίδος· ὧν καὶ αὐτὸς ὀνομάζει τὸ μὲν ὀπιθυμίαν ἐμ. φυτον ἡδονῶν, τὸ δὲ ἐπείσακτον δόξαν, ἐφιεμένην τ ἀρίστου. Τὸ γὰρ παθητικὸν ἀναδίδωσιν ἐξ ἑαυτῆς

C. 10. αὐτῆς] Sic B. E. Oxon. T. V. Vulgo, αὐτοῖς.
D. 5. χαίρει δὲ ὅλον—θάτερον] Nec locus videtur sanus, nec ego medicinam habeo.

tavit. Apparet tamen in bruta parte turbulenta natura, in rationem habente ordinata, in ſenſibus neceſſitas, in mente ſui ipſius poteſtas. Vis autem definiendi ob cognationem amplectitur univerſalia et quæ in partes non ſecentur: atque contra facultas dividendi partilia, ad ſingularia fertur: totum autem gaudet Ejuſdem in Diverſum mutatione, ubi ea opus eſt. Neque ſecius contrarii motus ad honeſtum et turpe, ad jucundum et moleſtum, tum a mantium furores, trepidatio neſque, et lucta honeſtat ſtudii contra libidinem, Ani mam demonſtrant mixtam e ſe e divina perpeſſionumqu exſorte parte, et mortali al atque affectionibus obnoxia quarum ipſe alteram appell *cupiditatem voluptatum inn tam*, alteram *opinionem adſc titiam quæ optimum expeta* Nam affectionibus agitabile facultatem Anima ex ſe ip producit; mentis autem fac

ψυχὴ, τοῦ δὲ νῷ μετέχειν ἀπὸ τῆς κρείττονος ἀρχῆς ἐγίνοντο.

κη'. Τῆς δὲ διπλῆς κοινωνίας ταύτης οὐδὲ ἡ περὶ τὸ θεῖον ἀπήλλακται φύσις, ἀλλὰ ἐπεῤῥεπῶσα νῷ μὲν ὀρθῷ τῇ ταυτῷ θειόθεν κράτος ἐχούσῃ, καὶ διακυβερνᾷ τὸν κόσμον· ἔσαν δέ τις χρόνος μοῖρα, καὶ γέγονεν ἤδη πολλάκις, ὅτ' ἦ τὸ μὲν φρόνιμον ἀμβλύνεται καὶ καταδαρθάνει λήθης ἐμπιπλάμενον τοῦ οἰκείου, τὸ δὲ σῶμα συνὸν ἐξ ἀρχῆς καὶ συμπαθὲς ἐφέλκεται καὶ βαρύνει καὶ ἀνελίσσει τὴν ὅτ' ἐν δεξιᾷ τοῦ παντὸς πορείαν, ἀναῤῥῆξαι δὲ οὐ δυνάται παντάπασιν, ἀλλ' ἀνιύεγκεν αὖθις τὰ βελτίω καὶ ἀνέβλεψε πρὸς τὸ πρόδηγμα θεῦ συνεπιῤῥέφοντος καὶ συνεπιθυνύοντος. Οὕτως ἐνδείκνυται πολλαχόθεν ἡμῖν τὸ μὴ πᾶν ἔργον εἶναι θεῦ τῇ ψυχῇ, ἀλλὰ σύμφυτον ἔχουσαν ἐν ἑαυτῇ τὸ κακοῦ μοῖραν ὑφ' ὑκείνου διακεκοσμῆσθαι, τῷ μὲν ἐνὶ τὸ ἀπει-

E. 8. ἰρθοῦται] Sic B. E. Vulgo, ἰρᾶται.

est particeps, a meliore principio insertæ.

XXVIII. Atque hujus duplicis communionis ne cœlestis quidem expers est natura: sed in utramque partem faciens momenta, aliquando erigitur Ejusdem circuitione vim habente suam, et gubernat mundum: erit autem temporis portio, et jam sæpe fuit, in qua intelligentia hebetetur, et obdormiat oblivione obrepente et opplente ejus quod ad naturam ipsius est accommodatum: id autem quod ab initio consuevit cum corpore, ab eoque afficitur, trahat prægravetque, et cursum Universi qui in dextra parte est replicet: non tamen plane eum poterit interrumpere, sed rursum sese emergent meliora, et respicient ad exemplar Dei una convertentis et dirigentis. Ita undique nobis ostenditur non totam Animam opus esse Dei; sed cum sibi innatam haberet mali portionem, a Deo fuisse digestam et adornatam, qui unitate infinitatem definiret,

ρίαν ὁρίσαντος, ἵνα ἐσία γένηται πέρατος μεταλαβοῦσα, τῇ δὲ ταυτῷ καὶ τῇ ἑτέρου δυνάμει τάξιν καὶ μεταβολὴν καὶ διαφορὰν καὶ ὁμοιότητα συμμίξαντος, πᾶσι δὲ τούτοις ὅσα ἀνυτὸν ἦν κοινωνίαν πρὸς ἄλληλα καὶ φιλίαν ἐργασαμένου δι' ἀριθμῶν καὶ ἁρμονίας.

κθ'. Περὶ ὧν εἰ καὶ πολλάκις ἀκηκόατε καὶ πολλοῖς ἐντετυχήκατε λόγοις καὶ γράμμασιν, ὡς χεῖρόν ἐστι καὶ βραχέως διελθεῖν, προσῆκεν τὸ τοῦ Πλάτωνος, "Μίαν "ἀφείλετο πρῶτον ἀπὸ παντὸς μοῖραν· μετὰ δὲ ταύτην, "ἀφήρῃ διπλασίαν ταύτης· τὴν δὲ αὖ τρίτην, ἡμιολίαν μὲν "τῆς δευτέρας, τριπλασίαν δὲ τῆς πρώτης· τετάρτην δὲ, "τῆς δευτέρας διπλῆν· πέμπτην δὲ, τριπλῆν τῆς τρίτης· "τὴν δὲ ἕκτην, τῆς πρώτης ὀκταπλασίαν· ἑβδόμην δὲ, "ἑπτακαιεικοσαπλασίαν τῆς πρώτης. Μετὰ δὲ ταῦτα "συνεπληροῦτο τά τε διπλάσια καὶ τριπλάσια διαφ- "ματα, μοίρας ἔτι ἐκεῖθεν ἀποτέμνων, καὶ τιθεὶς εἰς τὰ

A. 10. Περὶ ὧν—] Novum exordium ab hoc loco alienum, pars est confusionis notatæ supra p. 1017 C, et 1012 B. Hic Platonis locus utrobi ponendus erat, quippe ibi explicitus.

ut substantia fieret termini particeps; Ejusdem autem vi et Diversi ordinem, mutationem et similitudinem admisceret: hisque omnibus, quantum fieri res sinebat, communionem invicem et amicitiam numeris et harmonia conciliaret.

XXIX. De quibus etsi audivistis sæpenumero, multasque disputationes, multa scripta cognovistis, tamen me quoque aliquid breviter disserere in rem est, prius tamen Platonis verba proferentem. *Unam*, inquit, *principio ab universo portionem: post hanc, duplam ejus abstulit: tertiam, hujus sesquiplam, primæ triplam: quartam, secundæ duplam: quintam, tertiæ triplam: sextam, octuplam primæ: septimam, vigintiseptencuplam primæ. Secundum hæc implevit dupla et tripla intervalla, portiones adhuc inde abscindens, et inter ista collocans, ita ut*

" μεταξὺ τόπων· ὥστε ἐν ἑκάσῳ διαστήματι δύο τῶν εἰ) με-
" σοτήτων, ἡ μὲν ζωτῷ μέρει τῶν ἄκρων αὐτῶν ὑπερέ-
" χουσαν, καὶ ὑπερεχομένην, ἡ δὲ ἴσῳ μὲν κατ' ἀριθμὸν
" ὑπερέχουσαν, ἴσῳ δὲ ὑπερεχομένην· ἡμιολίων δὲ
" διαστάσεων καὶ ἐπιτρίτων καὶ ἐπογδόων γενομένων, ἐκ
" τόπων τῶν δεσμῶν, ἐν ταῖς πρόσθεν διαστάσεσιν τῷ δὲ
" ἐπογδόῳ διαστήματι τὰ ἐπίτριτα πάντα συνεπλήρου,
" λείπων αὐτῶν ἑκάστου μόριον, ᾧ τοῦ μορίου ταύτης δια-
" στάσεως λειφθείσης ἀριθμὸς πρὸς ἀριθμὸν, ἐγένετο τῶν
" ὅλων ἓξ καὶ πεντήκοντα καὶ διακοσίων, πρὸς τὰ καὶ
" τετταράκοντα καὶ διακόσια." Ἐν τούτοις ζητεῖ) πρῶτον περὶ
τῆ ποσότητος τῶν ἀριθμῶν· δεύτερον, περὶ τῆ τάξεως· τρί-
τον, περὶ τῆ δυνάμεως· περὶ μὲν τῆ ποσότητος, τίνες εἰσὶν
οἱ ἐν τοῖς διπλασίοις καὶ τριπλασίοις διαστήμασι λαμ-
βάνει· περὶ δὲ τῆ τάξεως, πότερον ἐφ' ἑνὸς στίχου πάντας
ἐκθετέον, ὡς Θεόδωρος, ἢ μᾶλλον, ὡς Κράντωρ, ἐν τῷ Λ

C. 6. συνεπλήρου, λείπων] Ita Oxon. Vide ſupra p. 1020, B. Ald. Baſ. Xyl.
B. E. συνεπλήρω τὸ λεῖπον. Vulgo, συνεπληροῦτο, τὸ λείπων.
D. 3. καὶ τριπλασίοις] Addidi ex B. E.
D. 4. πάντας] Sic E. Vulgo, πάντα.

no quovis intervallo duae eſſent edietates; quarum una eadem arte extremorum excederet et cederetur, altera eodem numero altero extremorum minor, tero major eſſet. Cum autem ſquialtera, ſeſquitertia, et ſeſoctava fierent interſtitia, ex s compagibus in prioribus invallis omnia ſeſquitertia ſeſoctavis complevit, unicuique rticulam relinquens, cujus particulae interſtitium adſumtum facit rationem quae eſt numeri ad numerum, ut termini ſint CCLVI *et* CCXLIII. Hic primum quæritur de numerorum quantitate, deinde de ordine, tertio de vi: de quantitate, qui ſint quos in duplis et triplis ſumit intervallis: de ordine, unone omnes in verſu ſint exponendi, ut Theodorus vult, an, ut Crantor, in Λ fi-

σχήματι, τῷ πρώτῳ καὶ κορυφαίῳ πεμπάδι, καὶ χωρὶς μὲν τῶν διπλασίων, χωρὶς δὲ τῶν τριπλασίων ἐν δυσὶ σχοίνοις ὑποταπτομένων· πρὸς δὲ τὴν αἰσθήσεως, τί ποιοῦσι προσλαμβανόμενοι πρὸς τὴν σύστασιν τῆς ψυχῆς.

λ'. Πρῶτον οὖν περὶ τοῦ πρώτου προαιτησόμεθα τοὺς λέγοντας ὡς δεῖ τῶν λόγων αὐτῶν ἀποχρῆν θεωρεῖν ἐκεῖνα τὰ τε διαστήματα φύσιν ἔχει καὶ τί ταῦτα συμπληροῦσαι μεσότητες, ἐν οἷς ἄν τις ἀριθμοῖς ἐπόδηλα χώρας ἔχοι δεκτικὰς μεταξὺ τῶν εἰρημένων ἀναλογιῶν, ὁμοίας παραγομένης τῆς διδασκαλίας. Καὶ γὰρ ἂν ἀληθὲς ᾖ τὸ λεγόμενον, ἀμυδρὰν ποιεῖ τὴν μάθησιν ἄνευ παραδειγμάτων, ἄλλης τε θεωρίας ἀπείργει χάριν ἐχούσης οὐκ ἀφιλόσοφον. Ἂν οὖν ἀπὸ τῆς μονάδος ἀρξάμενοι, τοὺς διπλασίους καὶ τριπλασίους ἐν μέρει πάντων, ὡς αὐτὸς ὑφηγεῖται, γενήσονται τὴν ἑξῆς, ὅπου μὲν τὸ δεύτερον καὶ

D. 10. παραιτησόμεθα] Hoc recepi ex B. E. Oxon. Anon. Exempl. Turnebi. Nam litera T. debebat hæc lectio notari in var. lect. Græco-Latinæ: quippe Ald. Baſ. Xyl. Steph. habent ἀπαρτησόμεθα. Receptam probavit jam Lennep. ad Phalar. p. 169.

E. 10. ὑφηγεῖται] Sic B. E. Vulgo, ἀφηγεῖται.

E. 10. κατὰ τὸν ἑξῆς] Videtur τὸν mutandum in τό. Oxon. quidem τὰς.

gura, primo in cuſpide poſito, deinde duplici ſerie, una duplis, altera triplis ſubjectis: de vi et uſu, quidnam efficiant adſciti ad Animæ generationem.

XXX. De prima quæſtione ut dicamus, principio eos repudiamus, qui dicunt ſatis eſſe, ſi in ipſis rationibus vim intervallorum et medietatum quibus ea complentur conſideremus; quod doctrina perinde abſolvatur, quoſcunque tandem aliquis numeros adſumat, qui ſpatia habeant dictis proportionibus recipiendis idonea. Nam, ut verum ſit illud quod dicunt, tamen ſine exemplis doctrina fit obſcura, arcemurque a conſideratione cui nonnihil venuſtatis philoſophicæ adeſt. Etenim ſi ab unitate orſi duplos ſeorſim, ſeorſim triplos exponamus, ut ipſe præcipit, fient ordine II,

τὸ τέταρτον καὶ ὄγδοον, ὅπου δὲ τρίτον, καὶ ἔνατον καὶ εἰκοσαέβδομον· σωμάτιλες μὲν ἑπτὰ, κοινῆς δὲ λαμβανομένης τῆς μονάδος, ἄχρι τετάρων τῷ πολλαπλασιασμῷ προϊόντων. Οὐ γὰρ ἐνταῦθα μόνον, ἀλλὰ πολλαχόθι τῆς τετράδος ἡ πρὸς τὴν ἑβδομάδα συμπάθεια γίνεται καταδηλος. Ἡ μὲν οὖν ὑπὸ τῶν Πυθαγορικῶν ὑμνουμένη τετρακτύς, τά τ' ἑξῆς καὶ τὰ τελάκοντα, θαυμαστὸν ἔχειν δοκεῖ, τὸ συγκεῖσθαι μὲν ἐκ πρώτων ἀρτίων τετάρων, καὶ πρώτων περισσῶν τετάρων, γίνεσθαι δὲ συζυγία τετάρτη τῶν ἑφεξῆς συντεθειμένων· πρώτη μὲν γάρ ἐστι συζυγία, ἡ τοῦ ἑνὸς καὶ τῶν δυοῖν· δευτέρα τῶν τριττῶν· τὸ γὰρ μονάδα κοινὴν οὖσαν ἀμφοῖν προτάξας, λαμβάνει τὰ ὀκτὼ, καὶ ἑφεξῆς τὰ κζ· μονονοχὶ δεικνύων ἡμῖν ἣν ἑκατέρῳ

F. 4. προϊόντων] Defideratur quid ad ſententiæ abſolutionem. Forte excidit δὶς τέτταρες, aut ſimile. Oxon. pro τεσσάρων in margine habet τεσσαράκοντα.

F. 9. γίνεσθαι] Sic B. E. Vulgo, γίνεται. Itaque non opus cum Xyl. lacunam ponere inter hoc verbum et proxime antecedentia.

F. 11. δεύτερα τῶν] Inter has duas voces nonnulla exciderunt, partim ſupplenda comparatione ſuperioris loci p. 1017, C. In omnibus libris continua hæc ſunt nullo cum ſigno defectus. Xyl. in verſione aſteriſcum poſuit: recte quidem. Turnebus, quod miror, ut ſanum et integrum vertit.

A. 1. δεικνύων] Efficacius requiri videtur. Ald. Oxon. μονονοχὶ ἓν δεικνύων: an fuit ἀναδεικνύων. Jannot. ἀποδεικνύων.

IV, VIII, et III, IX, XXVII: qui adſumta unitate communi principio et multiplicatione ad quatuor terminos porrecta, univerſi ſunt ſeptem. Non enim hic modo, ſed ſæpe alias quaternarii cum ſeptenario conſenſus eluceſcit. Et tractys illa ſeu Quaternio a Pythagoricis tantopere prædicata, nempe numerus XXXVI, id habet mirum, quod componitur ex primis quatuor paribus, et primis quatuor imparibus numeris, et quod ſit quartum conjugium expoſitorum ordine. Primo enim conjunguntur I et II: ſecundum eſt parium, * nam unitatem primo loco ponit, ut communem, accipitque VIII, ac deinceps XXVII: tantum non demonſtrans quod in utroque genere ſpatium velit relinqui.

γένει χώραν ἀποδίδωσι. Ταῦτα μὲν οὖν ἑτέρωις προσήκει μᾶλλον ἐξακριβοῦν· τὸ δὲ ἀπολειπόμενον, οἰκεῖόν ἐστι τῆς καθ' ἡμᾶς πραγματείας.

λα'. Οὐ γὰρ ἐπίδειξιν ὁ Πλάτων θεωρίας μαθηματικῆς πιθόμενος εἰς φυσικὴν κατάθεσιν μὴ δεομένην μεσότητας ἀριθμητικὰς καὶ ἁρμονικὰς παρεισήγαγεν, ἀλλὰ ὡς μάλιστα δὴ τῇ συστάσει τῆς ψυχῆς τοῦ λόγου τούτου προσήκοντος. Καίτοι τινὲς μὲν ἐν τοῖς τάχεσι τῶν πλανωμένων σφαιρῶν, τινὲς δὲ μᾶλλον ἐν τοῖς ἀποστήμασιν, ἔνιοι δὲ, ἐν τοῖς μεγέθεσι τῶν ἀστέρων, οἱ δὲ ἄγαν ἀκριβοῦν δοκοῦντες, ἐν ταῖς τῶν ὀπυίκλων διαμέτροις ζητοῦσι τὰς εἰρημένας ἀναλογίας, ὡς τὴν ψυχὴν ἕνεκα τούτων τοῦ δημιουργοῦ τοῖς οὐρανίοις ἐναρμόσαντος, εἰς ἐπὶ μοίρας γενεμνημνήν. Πολλοὶ δὲ καὶ τὰ Πυθαγορικὰ δεῦρο μεταφέρουσιν, ἀπὸ τοῦ μέσου τὰς τῶν σωμάτων ἀποστάσεις τριπλασιάζοντες· γίνεται δὲ τοῦτο καθ' ὃν μὲν τὸ Πῦρ μονάδος

A. 2. ἑτέροις προσήκει] Atqui hoc ipſum argumentum ſupra Mathematicis rationibus ἐξακριβοῦται. Unde rurſus confirmatur ſuſpicio de duobus ejuſdem argumenti libellis in unum confuſis.

Verum hæc alibi accuratius ſubtiliuſque explicari convenit. Reliquum autem inſtitutæ noſtræ tractationis eſt proprium.

XXXI. Non enim Plato mathematicæ contemplationis oſtentandæ gratia, in phyſicum argumentum nulla tali re opus habens medietates arithmeticas et harmonicas introduxit, ſed quod hæc ratio maxime conveniret Animæ compoſitioni. Et vero nonnulli in celeritatibus errantium globorum, alii in intervallis potius, quidam in magnitudinibus ſtellarum, aliqui ſubtiliſſimam viſi rationem ſecuti in epicyclorum diametris proportiones iſtas quærunt, quod videlicet harum gratia opifex Animam cœleſtibus indiderit corporibus in ſeptem tributam partes. Multi etiam Pythagorica huc traducunt, a medio corporum intervalla triplicantes. Hoc ita fit, ſi

πθεμένης, κατὰ δὲ Ἀντίχθονα τριῶν, κατὰ δὲ Γῆν ἐννέα, καὶ κατὰ Σελήνην εἰκοσιεπτὰ, καὶ κατ' τὸν Ἑρμῆ μᾶς καὶ ὀγδοήκοντα, κατ' δὲ Φωσφόρον τριῶν καὶ μ' καὶ σ', κατ' αὐτὸν δὲ τὸν Ἥλιον θ' καὶ κ' καὶ ψ', ὅπις
C ἅμα τετράγωνός τε καὶ κύβος ἔῃ· διὸ καὶ τὸν Ἥλιόν φασιν ὅτε τετράγωνον καὶ κύβον πεποιηκέναι. Οὕτως δὲ καὶ τὰς ἄλλας ἐπανάγουσιν τοῖς περιπλασιασμοῖς· πολὺ τὸ κατὰ λόγον οὗτοί γε πιθανώτερον, εἴπερ τῶν γεωμετρικῶν ὄφελός ἐστιν ἀποδείξεων, καὶ μακρῷ πιθανώτερους παραβαλεῖν αὐτοῖς ἀποδεικνύοντες τὰς ὁρμωμένας ἐκεῖθεν, οὐδὲ αὐτοὺς πάντάπασιν ἀκριβοῦντας, ἀλλ' ὡς ἔγγιστα λέγοντας, ὅτι τὸ μὲν Ἡλίου διάμετρον πρὸς τὴν διάμετρον τὸ Γῆς λόγος ἐστὶ δωδεκαπλάσιος· τῆς Γῆς δ' αὖ πάλιν διάμετρος πρὸς τὴν Σελήνης διάμετρον
D τριπλάσιος· ὁ δὲ φαινόμενος ἐλάχιστος τῶν ἀπλανῶν ἀστέρων οὐκ ἐλάττονα τὸ διάμετρου τῆς Γῆς ἢ τριτημόριον

B. 8. Ἑρμῆ] Ita rectius B. E. Venet. Vulgo, Ἑρμῆν.
C. 3. τριπλασιασμοῖς] Sic Oxon. Vulgo, τριπλασμοῖς.
C. 6. παραβαλεῖν αὐτοῖς] Forte corrigendum παραλαβεῖν αὐτοὶ, ſententia quam in verſione reddidi.

Igni 1 adſcribatur; *Antichthoni*, ſeu terræ quæ noſtræ oppoſita eſt terræ, III; Terræ, IX; Lunæ XXVII; Mercurio LXXXI; Lucifero CCXLIII; Soli DCCXXIX, qui numerus et quadratus eſt, et ſimul cubus; itaque etiam Solem alias quadratum, alias cubum nominant. Sic etiam reliqua triplicando ſub rationem reducunt. Qui ſane procul a vero aberrant, ſi quis geometricarum eſt uſus demonſtrationum, oſtenduntque ſuo ipſi exemplo multo probabilius ipſis dixiſſe eos qui hinc orſi ſunt, quanquam ii contenti quam proxime pronunciaſſe vero, exactas rationes non ſunt conſectati. Hi ſic ſtatuunt, Solis diametrum ad Terræ diametrum proportione eſſe duodecupla: Terræ ad Lunæ, tripla: inerrantium ſtellarum quæ minima videatur, ejus diametrum non eſſe minorem triente diametri

ἔχει τ' διάμετρον· τῇ δὲ ὅλῃ σφαίρᾳ τ Γῆς πρὸς τ ὅλην σφαῖραν τῆς Σελήνης ὡς ἑπτὰ καὶ εἴκοσι πρὸς ἕν. Φωσφόρου δὲ καὶ Γῆς αἱ μὲν διάμετροι τ διπλάσιον, αἱ δὲ σφαῖραι τ ὀκταπλάσιον ἔχουσι λόγον· τὸ δὲ διάστημα τ ἐκλειπτικῆς σκιᾶς, τ διαμέτρου τ Σελήνης τριπλάσιον· ὁ δὲ ἐκτρέπεται πλάτος ἡ Σελήνη τοῦ διαμέσου τ ζώων ἐφ' ἑκάτερα, δωδεκατημόριον· αἱ δὲ πρὸς Ἥλιον ὁράσεις αὐτῆς ἐν τριγώνοις καὶ τετραγώνοις ἀποσή- B
μασι, διχοτόμους καὶ ἀμφικύρτους σχηματισμοὺς λαμβάνουσιν· ἐξ δὲ ζῴδια διελθοῦσα, τ πανσέληνον, ὥσπερ πρὸς συμφωνίαν, ἐν ἑξάτονον διὰ πασῶν ἀποδίδωσι· τοῦ δὲ Ἡλίου περὶ τὰς τροπὰς ἐλάχιστα, καὶ μέγιστα περὶ τὰς ἰσημερίας, ἔχοντος κινήματα, δι' ὧν ἀφαιρεῖ τῆς ἡμέρας καὶ τῇ νυκτὶ προστίθησιν, ἢ τἀναντίον, οὗτος ὁ λόγος ἐστὶν, ἐν ταῖς πρώταις ἡμέραις λ' μοῖρ τὰς χειμερινὰς τρο-

D. 4. πρόσεσι] Corrigendum videtur πρὸς ἓν ἐσι: ſubintellecto ὁ λόγος.

D. 7. ἐκλειπτικῆς σκιᾶς] Sic recte B. E. et vertit Turnebus. Vulgo, ἐκλειπτικῆς καὶ σκιᾶς, quod Xyl. in Latinis reddidit, ego correxi.

E. 8. ἐν ταῖς πρώταις] Arbitror legendum, ἐν γὰρ ταῖς πρώταις, et huc revocandam particulam quæ in B. E. Oxon. proxime pro τὰς eſt, μετὰ γὰρ χειμερινάς. Ceterum ſententiam interpunctione expedivi.

Terræ: toti globo Terræ ad totum globum Lunæ proportionem eſſe viginti-ſeptemcuplam: Luciferi et Terræ diametros in dupla, globos in octupla eſſe proportione: intervallum eclipticæ umbræ ad diametrum Lunæ, tripla: latitudinem, qua Luna a diametro Signorum in utramque partem evagatur, uncialem. Tum Lunæ ad Solem reſpectus trientum et quadrantum intervallis, eam dimidiam, et utrinque gibboſam reddunt: ubi autem ſex Signa peragravit, plenilunium tanquam diapaſon conſonantiam in ſex tonis efficit. Sole autem circa ſolſtitia motus minimos, et maximos circa æquinoctia conficiente, quibus diei quantitatem auget, noctis minuit, aut contra, ea ratio eſt, ut in diebus primis xxx a bruma die, adjiciat ſextantem ejus

πὰς τῇ ἡμέρᾳ πεφσπίδησι τὸ ἔκπον τῆς ὑπεφοχῆς ἣν ἡ μεγίση νὺξ πφὸς τὴν βφαχυτάτην ἡμέφαν ἐμποιεῖ, τὰς F δὲ ἐφεξῆς τφιάκοντα τὸ πέμπτον, τὸ δὲ ἥμισυ ταῖς λοιπαῖς ἄχφι τ ἰσημεφίας, ἐν ἑξαπλασίοις καὶ πεμπλασίοις διαστήμασι τὸν χφόνον τὴν ἀνωμαλίαν ἐπανισοῦντος. Χαλδαῖοι δὲ λέγουσι τὸ ἔαφ ἐν ᾧ μὲν τεττάφων γίνεσθαι πφὸς τὸ μετόπωφον· ἐν δὲ τῷ μὲν πέντε, πφὸς τὸν χειμῶνα· πφὸς δὲ τὸ θέφος, ἐν τῷ μὲν πασῶν. Εἰ δὲ ὀφθῶς ὁ Εὐφιπίδης διφίζεται, θέφους τέτταφας μῆνας καὶ χειμῶνος ἴσους,

Φίλης τ' ὀπώφας διπλύχους, ἦφός τ' ἴσους,

ἐν τῷ μὲν πασῶν αἱ ὧφαι μεταβάλλουσιν. Ἔνιοι δὲ Γῇ μὴν τὴν πφοσλαμβανομένην χώφαν ἀποδιδόντες, Σελήνῃ δὲ τὴν ὑπάτην, Στίλβωνα δὲ καὶ Φωσφόφον 1029 ἐν μεσόνοις καὶ λιχανοῖς κινοῦντες, αὐτὸν τὸν Ἥλιον ὡς μέσον σωέχειν τὸ μὲν πασῶν ἀξιοῦσιν, ἀπέχοντα τῆς

E. 10. ἐμποιεῖ] Sic. B. Vulgo, ἐποίει.
F. 10. Γῇ μὲν τὴν τοῦ] E. hanc præbuit lectionem : prope accedit B. Γὴν μὲν τὴν τοῦ. Vulgo, Γῇ μὲν ἐν τῇ τοῦ.
A. 2. μέσην] Sic B. E. Oxon. Vulgo, μέσης.

exceſſus, quo nox maxima diem breviſſimum ſuperabat, ſequentibus xxx diebus trientem, ſemiſſem reliquis uſque ad æquinoctium : atque ita ſeſcuplis et triplis intervallis inæqualitatem temporis ad æqualitatem reducit. Chaldæi porro veris aiunt ad autumnum rationem eſſe diateſſaron, ad hyemem diapente, ad æſtatem diapaſon. Et, ſi recte Euripides definivit

Menſes quaternos hyemis æſtatiſque item
Veriſque binos, grati et autumni pares,

tempeſtates anni ſe ratione diapaſon convertunt. Nonnulli Terræ locum eum tribuunt, qui eſt nervi *proſlambanomeni*, id eſt adſciti in cithara, Lunæ *hypaten*, Stilbonem (is eſt Mercurius) et Luciferum in diatonis ac *lichanis* movent, Solemque ipſum in medio *meſes* loco aiunt

μὴν Γῆς τὸ ἀφ' πέντε, τῆς δὲ τῶν ἀπλανῶν τὸ ἀφ' τεσσάρων.

λβ'. Ἀλλ' οὔτε τούτων τὸ κομψὸν ἅπτεταί τινος ἀληθείας, οὔτε ἐκεῖνοι παντάπασιν τοῦ ἀκριβοῦς ἔχονται. Οἷς δ' οὖν οὐ δοκεῖ ταῦτα τῆς τοῦ Πλάτωνος ἀπορρεῖσθαι διανοίας, ἐκεῖνα κομιδῇ φανεῖται τῶν μουσικῶν λόγων ἔχεσθαι, τὸ, ἑπτὰ χορδῶν οὔτων τῶν ὑπάτων καὶ μέσων καὶ συνημμένων καὶ διεζευγμένων καὶ ὑπερβολαίων, ἐν πέντε ἀφεστήκασι τέτταρσι τοὺς πλάνητας· B
ὧν τὸ μὲν ἐστι τὸ ἀπὸ Σελήνης ὑπὲρ Ἥλιον, καὶ τοὺς ὁμοδρόμους Ἡλίῳ, Στίλβωνα καὶ Φωσφόρον· ἕτερον, τὸ ἀπὸ τούτων ὑπὲρ τὸν Ἄρεως Πυρόεντα· τρίτον δέ, τὸ μεταξὺ τούτου καὶ Φαέθοντος· εἶτα ἕκτης, τὸ ὑπὲρ Φαίνωνα, καὶ πέμπτον ἤδη τὸ ἀπὸ τούτου πρὸς τὸν ἀπλανῆ σφαῖραν· ὥστε τοὺς ὁρίζοντας φθόγγους τὰ τετράχορδα, τῶν

B. 2. τὸ μέν ἐστι] Sic Oxon. Venet. Vulgo, τὰ μέν ἐστι.
B. 4. Ἄρεως] Sic B. Vulgo, ἄρος. Xyl. Ἄρεος.

continere diapaſon, a Terra ſpatio diſtantem diapente, ab Inerrantibus diateſſaron.

XXXII. Sed neque horum ſcita atque elegans ratio veritatem attingit, neque illi omnino exactam rationem ſequuntur. Quibus igitur hæc non videntur a Platonis pendere ſententia, iſta videbuntur admodum ad muſicas quadrare rationes. Nam cum ſint quinque quatrichordia, *hypatarum* fidium ſeu ſummarum, mediarum, conjunctarum ſeu *ſynemmenon*, *diezeugmenon*, ſeu disjunctarum, et *hyperbolæon* ſeu excellentium, aiunt planetas diſpoſitos eſſe in quinque intervallis: quorum primum ſit a Luna ad Solem et eos qui curſum Solis comitantur Stilbonem atque Luciferum: aliud inde ad Martis ſtellam, quæ *Pyroeis*, quaſi ignita, dicitur: tertium hinc uſque ad Phaëthontem, qui eſt Jupiter: quartum ab eo ad Phænona ſive Saturnum: quintum jam hinc uſque ad globum ſtellarum fixarum; ita ut ſoni qui definiunt quatri-

πλανωμένων λόγον ἔχειν ἀφέρων. Ἐπὶ τοίνυν τοὺς παλαιοὺς ἴσμεν ὑπάτας μὲν δύο, τρεῖς δὲ νήτας, μίαν δὲ μέσων, καὶ μίαν παραμέσων πεπεμένας· ὥστε τοῖς πλάνησιν ἰσαρίθμους εἶ τοὺς ἑστῶτας. Οἱ δὲ νεώτεροι τ προσλαμβανόμενον, τόνῳ διαφέροντα τῆς ὑπάτης, ὑπὲρ τὸ βαρὺ τάξαντες, τὸ μὲν ὅλον σύστημα δὶς διὰ πασῶν ἐποίησαν, τ δὲ συμφωνιῶν τὴν κατὰ φύσιν οὐκ ἐτήρησαν τάξιν· τὸ γὰρ διὰ πέντε μεῖζον γίνεται τοῦ διὰ τεσσάρων, ὑπὲρ τὸ βαρὺ τῇ ὑπάτῃ τοῦ τόνου προσληφθέντος. Ὁ δὲ Πλάτων δῆλός ἐστιν ὑπὲρ τὸ ὀξὺ προσλαμβάνων· λέγει γὰρ ἐν τῇ Πολιτείᾳ, "τῶν ἐκτὸς "σφαιρῶν ἑκάστην προφέρειν τὴν ἐπ' αὐτῆς σειρῆνα βε- "βοᾶν· ἅδειν δὲ πάσας ἕνα τόνον ἑούσας, ἐκ δὲ πα- "σῶν κεράννυσθαι μίαν ἁρμονίαν." Αὗται δὲ ἀνιέμεναι

C. 5. βαρεῖ τῇ ὑπάτῃ] Sic B. E. Oxon. Anon. Schott. T. V. Vulgo, βαρὺ τῇ ἀπάτῃ.

C. 9. ἕνα τόνον] Apud Plat. Rep. X. p. 520, A. legitur —σειρῆνα συμπεριφερομένην, φωνὴν μίαν ἱεῖσαν ἀνάτονον—. Forte corrigendum ἀνὰ τόνον. Hæc et proxima rectius vertimus; nec quid desiderandum ad loci sanitatem.

chordia, rationem habeant errantium ſtellarum. Jam hoc quoque novimus, veteres duas fides *hypatas*, tres *netas*, unam *meſen*, et unam *parameſen* ſeu *meſæ* appoſitam ſtatuiſſe; ut ſoni ſtantes numerum errantium ſtellarum referrent. Recentiores *proſlambanomenon* tono quam eſt *hypate* graviorem addentes, effecerunt ut totum ſyſtema diſdiapaſon contineret; ordinem interim conſonantiarum naturæ conſentaneum confuderunt. Sic enim diapente prius fit quam diateſſaron, ſi tonus gravis vocis ad *hypaten* adſciſcatur. Platonem vero conſtat acutis ſonis aliquem adſciſcere. Nam in Republica hoc dicit, *Octo ſphæras ſingulas converti, et unicuique Sirenem inſiſtere, quæ omnes canant, ita ut quæque unam vocem emittat quæ ſuum ſibi proprium eundemque tonum citet; et ex iis omnibus contemperari quendam concentum.* Hæ nimirum Sirenes ſacra et libera remiſſione fru-

τὰ θεῖα εἴρσι, καὶ καταάδουσι τῆς ἱερᾶς περόδε καὶ χορείας ὀκτάχορδον ἐμμέλειαν· ὀκτὼ γὰρ ἦσαν καὶ οἱ πρῶτοι τῶν διπλασίων καὶ τριπλασίων ὅροι λόγων, ἑκατέρᾳ D περισαριθμουμένης μερίδι τῆς μονάδος. Οἱ δὲ πρεσβύτεροι Μούσας παρέδωκαν καὶ ἡμῖν ἐννέα· τὰς μὲν ὀκτὼ, καθάπερ ὁ Πλάτων, περὶ τὰ οὐράνια· τὴν δὲ ἐνάτην, τὰ περίγεια κηλεῖν ἀναπαλουμένην, καὶ καθιεῖσαν ἐκ πλάνης καὶ διαφορᾶς ἀνωμαλίαν καὶ ταραχὴν ἐχούσης.

λγ'. Σκοπεῖτε δὲ μὴ τὸν μὲν οὐρανὸν ἄγει καὶ τὰ οὐράνια ταῖς περὶ αὐτὴν ἐμμελείαις καὶ κινήσεσιν ἡ ψυχὴ, φρονιμωτάτη καὶ δικαιοτάτη γενομένη· γέγονε δὲ τοιαύτη τοῖς καθ' ἁρμονίαν λόγοις, ὧν εἰκόνες μὲν ὑπάρχουσιν εἰς τὰ ἀσώματα ἐν τοῖς ὁρατοῖς καὶ ὁρωμένοις μέρεσι τοῦ κόσμου καὶ σώμασιν· ἡ δὲ πρώτη καὶ κυριωτάτη δύναμις E ὁρατῶς ἐγκέκραται τῇ ψυχῇ, καὶ παρέχει σύμφωνον αὐ-

C. 11. περόδε] Revocavi ex Ald. Baſ. Xyl. Oxon. quibuſcum plerique alii conſentiunt. Probabile item habent B. E. περιόδε. Vulgo, προσόδε, quod Steph. a Turnebo ſumſit.

D. 6. ἐχούσης] Sic B. E. Baſ. Xyl. Vulgo, ἐχούσας.

entes, res divinas prædicant ac ſacro circuitui et ſaltationi accinunt diſtinctam octo chordarum diſcriminibus modulationem. Nam octo erant etiam primi termini duplarum et triplarum proportionum, utrobique adnumerata unitate. Sed et Muſas priſci novem nobis perhibuerunt: quarum octo circa res cœleſtes verſentur, nona terreſtres demulceat res, ex turbulento errore et inæqualitate eas revocans.

XXXIII. Cogitate autem, an non cœlum et res cœleſtes ſua concinnitate atque ſuis motibus agat Anima, quæ prudentiſſima ſit facta, et juſtiſſima: hujuſmodi vero illam reddiderint harmonicæ rationes, quarum imagines exſtent in conſpicuis mundi corporibus atque partibus: prima autem atque præſtantiſſima vis viſibiliter contemperata ſit Animæ, eamque exhibeat ſibi ipſi conſonantem atque morigeram, ſemper optimæ ac di-

τῷ καὶ πειθήνιον, ἀεὶ τῷ κρατίστῳ καὶ ἀρίστῳ μέρει τοῦ ἄλλων ἁπάντων ὁμονοοῦντων. Παραλαβὼν γὰρ ὁ δημιουργὸς ἀταξίαν καὶ πλημμέλειαν ἐν ταῖς κινήσεσι τῆς ἀνάρμοστου καὶ ἀνοήτου ψυχῆς διαφερομένης πρὸς ἑαυτὴν, τὰ μὲν διώρισε καὶ διέκρινε, τὰ δὲ συνήγαγε πρὸς ἄλληλα καὶ συνέταξεν, ἁρμονίαις καὶ ἀριθμοῖς ἀρμόσας· οἷς καὶ τὰ F κυφόταλα σώματα, λίθοι καὶ ξύλα, καὶ φλοιοὶ φυτῶν, καὶ θηρίων εἰσὶ καὶ πυτίαι, συγκεραννύμενα καὶ συναρμοττόμενα, θαυμαστὰς μὲν ἀγαλμάτων ὄψεις, θαυμαστὰς δὲ παρέχει φαρμάκων καὶ ὀργάνων δυνάμεις. Ἢ καὶ Ζήνων ὁ Κιτιεὺς ὅτι θέαν αὐλητῶν παρεκάλει τὰ μειράκια καταμανθάνειν οἵαν κέρατα καὶ ξύλα καὶ κάλαμοι, καὶ ὀστᾶ, λόγου μετέχοντα καὶ συμφωνίας, φωνὴν ἀφίησι. Τὸ μὲ γὰ, "ἀριθμῷ πάντα ἐπεοικέναι," καὶ τ' ἡ Πυθαγορικὴν ἀπό-

F. 1. κυφότατα] Legendum καφότατα: itaque verti. Omnes libri in vulgata consentiunt.

F. 2. θηρίων εἰσὶ καὶ πυτίαι] Sic omnes libri, excepto Xyl. qui nescio unde dedit θηρίων εἰσὶν αἱ πυτίαι. Utrumque male. Vitium videtur esse in εἰσὶ καὶ: pro quo aliud ponere, facile est; probabile ponere, non facile.

F. 6. ὀστᾶ] Est ex B. E. Omnes alii, ὅσα.

F. 7. Τὸ μὲν γὰρ] Sic E. T. V. Vulgo, Τῷ μὲν γάρ.

viniſſimæ parti reliquis omnibus conſentientibus. Opifex enim cum adſumſiſſet Animam incompoſitam, et inordinatis motibus, brutiſque, et diſcrepantibus inter ſe vitioſiſque exagitatam, quædam definivit ac conſtituit, alia conduxit, atque inter ſe concinnavit, harmoniis uſus atque numeris: quibus quidem ſurdiſſima quoque corpora, lapides, ligna, cortices ſtirpium, beſtiarum coagula, dum inter ſe coaptantur atque componuntur, pulcherrima ſpectacula, pulcherrimam remediorum et inſtrumentorum præbent materiam. Unde factum eſt, ut Zeno etiam Cittieus hortaretur adoleſcentes ad ſpectandum tibicines, *ut inde diſcerent quam vocem cornua, ligna, calami, oſſaque proferant, quando cum iis ratio et concentus communicentur.* Nam *omnia eſſe numerorum ſimilia*, quod dicunt Pythagorici, id

φασιν, λόγε δεῖται. Τὸ δὲ πᾶσιν οἷς ἐκ διαφορᾶς καὶ ἀνομοιότητος ἐγγέγονε κοινωνία τις πρὸς ἄλληλα καὶ συμφωνία, ταύτης αἰτίαν εἰ μετριότητα καὶ τάξιν, ἀριθμῷ καὶ ἁρμονίας μεταχοῦσιν, οὐδὲ τὰς ποιητὰς λέληθεν, ἄρθμια μὲν τὰ φίλα καὶ πρόσφιλῆ καλοῦντας, ἀναρτίας δὲ τὰς ἐχθρὰς καὶ τὰς πολεμίας, ὡς ἀναρμοστίαν τινὰ διαφορὰν οὖσαν. Ὁ δ' τῷ Πινδάρῳ ποιήσας τὸ Ἐπικήδειον,

Ἄρμενος ἦν ξείνοισιν ἀνὴρ ὅδε, καὶ φίλος ἀστοῖς·

εὐαρμοστίαν δῆλός ἐστι τινὰ ἀρετὴν ἡγούμενος. Ὡς γε καὶ αὐτὸς ὁ Πίνδαρος

Τοῦ θεοῦ (φησὶν) ἐπακούσαντος οὐκ ἀνοσίαν ἐπιδεικνύμενος τὸν Κάδμον.

Οἵ τε πάλαι θεολόγοι, πρεσβύτατοι φιλοσόφων ὄντες, ὄργανα μουσικὰ θεῶν ἐνεχείριζον ἀγάλμασιν· οὐχ ὡς λύραν

A. 11. Πίνδαρος—Κάδμον] Corrupto loco nil medicinæ adferunt libri. Forte, comparatione hujus cum aliis locis, ubi idem fragmentum memoratur, Plutarch. Pyth. Orac. p. 397, A. Aristid. Or. Plat. II. p. 296. legendum—τῷ θεῷ, φησὶν, ἐπακοῦσαι μουσικὰν ὀρθὰν καὶ ἄρθμιον ἐπιδεικνυμένου τὸν Κάδμον.

probationem requirit. Quod autem omnibus rebus e tanta inæqualitate et dissimilitudine communio inter se societasque et concentus obtigit, ejus causam esse mediocritatem et ordinem numero atque harmonia constantem, ne poëtæ quidem ignoraverunt. Hi enim *arthmia*, quasi articulata aut concinna si diceres, vocaverunt quæ amica nobis et cara essent: *anartios* autem quasi inconcinnos, inimicos; nimirum quod inimicitia esset quædam inconcinnitas. Et qui in Pindari mortem scripsit funebre carmen,

Hospitibus fuit aptus, carus civibus ille,

satis ostendit se concinnitatem et comitatem pro virtute reputasse: sicut et ipse alicubi Pindarus ait, *Cadmo audiente, Deum ostendisse musicam rectam et concinnam.* Prisci porro theologi, philosophorum vetustissimi, musica instrumenta in manus deorum imaginibus posuerunt; non sane, quod eos lyra aut cythara ludere putarent, sed quod

πω καὶ αὐλῶσιν, ἀλλὰ θεὶν ἔργον οἰόμενοι θεῶν οἷον ἁρμονίαν τὴν εἰ) καὶ συμφωνίαν. Ὥσπερ οὖν ὁ τοὺς ὑπερβάτους καὶ ἡμιολίους καὶ διπλασίους λόγους ζητῶν ἐν τῷ ζυγῷ τῆς λύρας, καὶ τῇ χελώνῃ καὶ τοῖς κολλάβοις, γελοῖός ἐστι· δεῖ μὴν γὰρ ἀμέλει καὶ ταῦτα συμμέτρως γεγονέναι πρὸς ἄλληλα μήκεσι καὶ πάχεσι, τὴν δὲ ἁρμονίαν ἐκείνην ὑπὲρ τῶν φθόγγων θεωρεῖν· ἴσως εἰκὸς μὴν ἐστι καὶ τὰ σώματα τῶν ἀστέρων, καὶ τὰ διαστήματα τῶν κύκλων, καὶ τὰ τάχη τῶν περιφορῶν, ὥσπερ ὄργανα ἐν τεταγμένοις ἔχειν ἐμμέτρως πρὸς ἄλληλα καὶ πρὸς τὸ ὅλον, εἰ καὶ τὸ ποσὸν ἡμᾶς τὸ μετρίως διαπέφευγε· τὴν μέντοι λόγων ἐκείνων οἷς ὁ δημιουργὸς ἐχρήσατο, καὶ τὸν ἀριθμῶν ἔργον ἡγεῖσθαι τὴν αὐτῆς τῆς ψυχῆς ἐμμέλειαν καὶ ἁρμονίαν πρὸς αὑτήν,

B. 3. αὐλῶσιν] Sumsi ex B. E. item Oxon. cujus αὐλὸν σιν eodem ducit. Vulgo, αὐλόν. Porro λύραν mutem in λυρίζουσιν. Lacunam habent B. et E. inter πω et καὶ, Oxon. inter αὐλῶν et ἀλλά.

B. 5. λόγους ζητῶν—ἐπὶ τῶν φθόγγων] Credo hæc suis locis mota, restituendaque esse, φθόγγους ζητῶν—ἐπὶ τῶν λόγων —.

C. 1. ἐν τεταγμένοις] Ita Steph. nec dissentiunt B. E. Oxon. Venet. Itaque putem λόγοις excidisse. Ald. Bas. Xyl. ἐντεταγμένοις. Leonic. Schott. ἐντεταγμένα. Anon. T. V. ἐντεταμένα: nam ita legitur in Exemplo Turnebi scripto, non, ut ad calcem Græco Latinæ, ἐντεταγμένα.

C. 5. ἐμμέλειαν] Sic B. E. Anon. T. V. Vulgo, ἐπιμέλειαν.

nullum deo opus convenientius esse judicarent, quam consonantiam et harmoniam. Sicut igitur qui proportiones sesquitertias, sesquiplas, atque duplas quærat in jugo lyræ, testudine, et clavis, ridiculus sit: nam, quin et hæc debeant inter se longitudinem et crassitiem habere proportione aptam, dubium non est, cum interim harmonia in fidium sit considerandæ sonis: ita probabile est etiam corpora stellarum, intervalla circulorum, conversionum celeritates, tanquam instrumenta recto ordine disposita, suam habere cum inter se, tum ad totam compagem Universi proportionem: etiamsi nos quantitas et mensura lateant. Tamen proportionibus istis, quibus usus est opifex, numerisque tribuenda est Animæ secum ipsa concinnitas et harmonia per quas et cœlum, cui indita est, ipsum innumeris bonis

ὑφ' ἧς καὶ τὸν ἀέρα καὶ τὸν αἰθέρα ἐγγενομένη μυρίων ἀγαθῶν ἐμπέπλησε, καὶ τὰ περὶ γῆν ὥρας καὶ μεταβολαῖς μέτρων ἐχούσαις, ἄρτια καὶ κάλλιστα πρός τε γένεσιν καὶ σωτηρίαν τῶν γινομένων διακεκόσμηκεν.

C. 6. ὑφ' ἧς] Sic B. E. Vulgo, ἐφ' οἷς.

implevit, et quæ ad terram pertinent, tempestatum mutationumque dimensis vicissitudinibus, optime pulcherrimeque ad procreationem et conservationem eorum quæ nascerentur, adornavit.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΕΠΙΤΟΜΗ

ΤΟΥ

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΝ ΤΩ, ΤΙΜΑΙΩ, ΨΥΧΟΓΟΝΙΑΣ.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΕΠΙΤΟΜΗ

ΤΟΥ

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΝ ΤΩ. ΤΙΜΑΙΩ, ΨΥΧΟΓΟΝΙΑΣ.

EPITOME

LIBRI PLUTARCHEI,

DE

ANIMÆ PROCREATIONE APUD PLATONEM IN TIMÆO.

α'. Ο ΠΕΡΙ τῆς ἐν τῷ Τιμαίῳ ψυχογονίας ἐπιγεγραμμένος λόγος, ὅσα Πλάτωνι καὶ τοῖς Πλατωνικοῖς πεφιλοτίμηται ἀπαγγέλλει· εἰσάγει δὲ καὶ γεωμετρικάς τινας ἀναλογίας καὶ ὁμοιότητας, πρὸς τὸν τῆς

E. 1. ἀπαγγέλλει] Revocavi ex Ald. Bas. Xyl. Vulgo, ἐπαγγέλλει.

I. COMMENTARIUS, qui inscribitur *De Animæ procreatione in Timæo*, refert quæ Plato et Platonici magno studio disputaverint. Introducit etiam geometricas quasdam proportiones et similitudines, ad Animæ contem-

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΕΠΙΤΟΜΗ

ΤΟΥ

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΝ ΤΩι ΤΙΜΑΙΩι ΨΥΧΟΓΟΝΙΑΣ.

EPITOME

LIBRI PLUTARCHEI,

DE

ANIMÆ PROCREATIONE APUD PLATONEM IN TIMÆO.

α'. Ο ΠΕΡΙ τ ἐν τῷ Τιμαίῳ ψυχογονίας ὑπογεγραμμένος λόγος, ὅσα Πλάτωνι καὶ τοῖς Πλατωνικοῖς πεφιλοτίμηται ἀπαγγέλλει· εἰσάγει δὲ καὶ γεωμετρικάς τινας ἀναλογίας καὶ ὁμοιότητας, ὡς τὶν τῆς

E. 1. ἀπαγγέλλει] Revocavi ex Ald. Baſ. Xyl. Vulgo, ἐπαγγέλλει.

I. COMMENTARIUS, qui inſcribitur *De Animæ procreatione in Timæo*, refert quæ Plato et Platonici magno ſtudio diſputaverint. Introducit etiam geometricas quaſdam proportiones et ſimilitudines, ad Animæ contem-

ψυχῆς, ὡς οἴεται, θεωρίαν συντεινόσας αὐτῷ· καὶ δὴ καὶ μουσικὰ καὶ ἀριθμητικὰ θεωρήματα.

Β'. Λέγει δὲ τὴν ὕλην ἀμόρφωτον ὑπὸ τῆς ψυχῆς, καὶ δίδωσι μὲν τῷ παντὶ ψυχήν, δίδωσι δὲ καὶ ἑκάστῳ ζώῳ τὴν ἰδιοῦσαν αὐτό, καὶ πῇ μὲν ἀγέννητον εἰσάγει ταύτην, πῇ δὲ γενέσει δουλεύουσαν· αἴδιον δὲ τὴν ὕλην καὶ ὑπὸ θεοῦ ἀμόρφωτον τῆς ψυχῆς μορφωθῆναι, καὶ τὴν κακίαν δὲ βλάστημα τῆς ὕλης γεγονέναι, ἵνα μὴ (φησὶ) τὸ θεῖον αἴτιον τῶν κακῶν νομισθείη.

Γ'. Ὅτι οἱ περὶ τὸν Ποσειδώνιον ὑπὸ μακρὰν τῆς ὕλης ἀπέστησαν τὴν ψυχήν, ἀλλὰ δεξάμενοι τὴν τῶν περάτων οὐσίαν περὶ τὰ σώματα λέγεσθαι μεριστήν, καὶ ταῦτα δὴ νοητῇ μίξαντες, ἀπεφήναντο τὴν ψυχὴν ἰδέαν εἶναι τῶν πάντη διαστατῶν καὶ ἀριθμὸν σύνεσῶσαν ἁρμονίαν περιέχουσαν· τά τε δὴ μαθηματικὰ τῶν φρόνων νοητῶν με-

A. 1. μαθηματικὰ] Sic E. P. ipse Plutarch. p. 1023, B. Ald. et Bas. μαθητικά. Vulgo, παθητικά.

platonem, ut censet, ei conducentes: nec non musicas quasdam et arithmeticas rationes.

II. Materiam ait informari ab Anima: tribuitque universo Animam, et tribuit unicuique animali quæ id temperet. Animam quodam modo ortus expertem facit, quodam modo obnoxiam ortui. Materiam æternam, et quam Deus Animæ opera informaverit. Pravitatem esse germen materiæ, ne (inquit) Deus malorum caussa putetur.

III. Posidonius (ait) non longe a materia Animam removit: sed Platonis verba sic accipiens, *substantiam terminorum seu extremitatum circa corpora esse dividuam*, eamque cum intelligibili miscens, Animam pronunciavit esse ideam ejus quod usquequaque dimensiones habet, ratione numeri constitutam qui harmoniam contineat: nam mathematica in medio primorum intelligibilium et sensi-

παξὺ καὶ τῶν ἀσωμάτων τετάχθαι· ἔτε τῆς ψυχῆς τῷ νοητῷ τὸ ἄϊδιον, καὶ τῷ αἰσθητικῷ τὸ παθητικὸν ἐχέσης, πρόσφορον ἂν μέσῳ τὴν οὐσίαν ὑπάρχειν. Ἔλαθε γὰρ καὶ τότε ὁ θεὸς τοῖς τῶν σωμάτων πέρασιν ὕστερον, ἀπειργασμένης ἤδη τῆς ψυχῆς, χρώμενος ὅπως τὴν τῆς ὕλης διαμόρφωσιν, τὸ σκεδαστὸν αὐτῆς καὶ ἀσύνδετον ὁρίζων καὶ περιλαμβάνων ταῖς ἐκ τῶν περιγώνων συναρμοτομένων ὄψεσιν. Ἀποπώτερον δὲ τὸ τὴν ψυχὴν ἰδέαν ποιεῖν. Ἡ μὲν γὰρ, ἀκίνητος, ἡ δὲ, κίνητος· καὶ ἡ μὲν, ἀμιγὴς πρὸς τὸ αἰσθητὸν, ἡ δὲ, ᾧ σώματι συνειργμένη. Πρὸς δὲ τούτοις, ὁ θεὸς τὴν μὲν ἰδέας ὡς παράδειγματος γέγονε μιμητὴς, τῆς δὲ ψυχῆς ὥσπερ ἀποτελέσματος δημιουργός. Ὅτι δὲ οὐδὲ ἀριθμὸν ὁ Πλάτων τὴν οὐσίαν τίθεται τῆς ψυχῆς, ἀλλὰ τεταγμένην ὑπ' ἀριθμοῦ, πρόδηλον).

δ'. Πρὸς δὲ ἀμφοτέρους τούτοις κοινόν ἐστι τὸ μήτε τοῖς πέρασι μήτε τοῖς ἀριθμοῖς μηδὲν ἴχνος ὑπάρχειν

lium esse collocata: et cum Anima perpetuitatem intelligibilium, ac sensilium facultatem ad percipiendas affectiones habeat in se; par esse, ut ejus natura in medio sit. Nimirum et hunc latuit, Deum, corporum extremitatibus postmodo demum, jam Anima absoluta, usum ad conformandam materiam, cum dissipationi obnoxiam et vinculis carentem molem definiret ac includeret superficiebus, quæ e triangulis erant concinnatæ. Absurdius etiam hoc, quod Animam ideam facit, cum idea sit immobilis, semper moveatur Anima; et illa cum sensili nihil habeat commercii, hæc in corpora inclusa sit: ad hæc, Deus ideam ut exemplar fuerit imitatus, Animam ut opus opifex confecerit. Quod autem Plato Animam non ponat numerum esse, sed ordinatam ratione numeri, jam ante dictum est.

IV. Adversus utrosque illud commune est argumentum, quod neque extremitatibus neque numeris ullum inest vestigium illius facultа-

ἐκείνης τῆς δυνάμεως ἢ τὸ ἀμέθητον ἡ ψυχὴ πέφυκε κρίνειν. Νῶν μὲ γὰρ αὐτῇ καὶ νοητὸν ἡ τῆς νοητῆς μέθεξις ἀρχῆς ἐμπεποίηκε, δόξας δὲ καὶ πίστεις καὶ τὸ φανταστικὸν καὶ τὸ παθητικὸν ἐπὶ τὰ περὶ τὸ σῶμα ποιότητας οὐδ' ὁ δὸξ ἄν τις ἐκ μονάδων οὐδὲ γραμμῶν οὐδ' ὁπιφανειῶν ἁπλῶς νοήσειν ἐγγινόμενον. Καὶ μὴν οὐ μόνον αἱ τῶν θνητῶν ψυχαὶ γνωστικὴν τοῦ ἀμέθητος δύναμιν ἔχουσιν, ἀλλὰ καὶ "τὸ τοῦ κόσμου," φησὶν, "ἀνακυκλουμένην αὐτὸν περὶς "ἑαυτὸν, ὅταν οὐσίαν σκεδαστὴν ἔχοντός τινος ἐφάπτηται, καὶ "ὅταν ἀμέριστον λέγῃ κινουμένην περὶ πάσης ἑαυτῆς, ὅτῳ "ἂν τι ταὐτὸν ᾖ, καὶ ὅτῳ ἂν ἕτερον, πρὸς ὅ, τι τε μά- "λιστα καὶ ὅπη καὶ ὅπως συμβαίνῃ, καὶ τὰ γινόμενα πρὸς "ἕκαστον ἕκαστα εἶναι καὶ πάσχειν." Ἐν τούτοις ἅμα καὶ τὰ δέκα κατηγοριῶν ποιούμενος ὑπογραφὴν, ἔτι μᾶλλον τοῖς ἐφεξῆς περισαφεῖ. "Λόγος γὰρ," φησὶν, "ἀληθὴς, ὅταν μὴ

B. 10. νοητὸν] Forte, νόησιν. Vide supra, p. 1023, D.
C. 7. λέγῃ—ᾖ] Prius recepi ex E. B. P. posterius e Platone: utrumque auctoritate Plutarchi p. 1023, E.

tis, qua res sensiles Anima judicat suapte natura. Mentem quidem ei, et mente sola cernendarum, id est intelligibilium, rerum notitias communicatio principii intelligentia sola percipiendi inseruit: opiniones autem, et persuasiones, imaginationes, et affectiones a qualitatibus corpori inhærentibus profectas, ne cogitari quidem potest ex unitatibus, lineis, aut superficiebus simpliciter esse innatas. Et vero non modo mortalium Animæ vim cognoscendi per sensus habent, sed *ipsam* quoque *mundi Animam* ait, *ipsam in se revolutam, ubi aliquid attigit substantia præditum dissipabili, aut etiam Individua, hoc ipsam per se ipsam totam sese commovendo narrare, cui idem sit, a quo diversum, et cujus respectu maxime, qua, et quomodo sit affectum substantiæ aut motus ratione.* In his cum decem prædicamentorum aliquam posuisset notationem, magis etiam idem declarat in his quæ sequuntur. *Ratio*, inquit, *vera*

"περὶ τὸ αἰσθητὸν γένηται, καὶ ὁ τοῦ θατέρου κύκλος ὀρθὸς
"ἰὼν εἰς πᾶσαν αὐτοῦ τὴν ψυχὴν διαγγείλῃ, δόξαι καὶ πίστεις
"γίνονται βέβαιοι καὶ ἀληθεῖς· ὅταν δὲ αὖ πάλιν περὶ τὸ
"λογιστικὸν ἦ, καὶ ὁ τοῦ ταὐτοῦ κύκλος εὐτροχος ὢν αὐτὰ
"μηνύσῃ, ἐπιστήμη ἐξ ἀνάγκης ἀποτελεῖται. Τούτῳ δὲ ἐν
"ᾧ τὰ ὄντων ἐγγίνεσθον, ἐὰν ποτέ τις αὐτὸ ἄλλο πλὴν
"ψυχὴν προσείπῃ, πᾶν μᾶλλον ἢ τὸ ἀληθὲς ἐρεῖ." Πόθεν
οὖν ἔσχεν ἡ ψυχὴ τὴν ἀντιληπτικὴν τοῦ αἰσθητοῦ καὶ δοξαστικὴν
ταύτην κίνησιν, ἑτέραν δὲ νοητῆς ἐκείνης καὶ τελευτώσης εἰς
ἐπιστήμην, ἔργον εἰπεῖν· μὴ θεμένους βεβαίως, ὅτι νῦν οὐχ
ἁπλῶς ψυχὴν, ἀλλὰ κόσμου ψυχὴν συνίστησιν ἐξ ὑποκειμένης τε τῆς κρείττονος οὐσίας καὶ ἀμερίστου καὶ τῆς χείρονος,
ἣν περὶ τὰ σώματα μεριστὴν κέκλικεν, οὐχ ἑτέραν οὖσαν ἢ
τὴν δοξαστικὴν καὶ φανταστικὴν, καὶ συμπαθῆ τοῖς αἰσθητοῖς
κίνησιν, οὐ γενομένην, ἀλλ' ὑφεστῶσαν ἀΐδιον, ὥσπερ ἡ ἑτέ-

E. 2. νοητῆς] Immo νοητικῆς, ut Plutarch. p. 1023, F.
E. 4. συνίστησιν] Sic B. E. et Plutarch. p. 1024, A. Vulgo, κίνησιν.

ubi de ſenſili concepta eſt, et circulus Diverſi recta proficiſcens in totam Animam de eo nuncium affert, opiniones naſcuntur et perſuaſiones veræ atque conſtantes. Cum autem in iis vertitur, quæ intelligentiæ ſunt, et Ejuſdem circulus valde agilis iſta ſignificaverit, neceſſario ſcientia abſolvitur. Hæc autem duo in qua re ingenerantur, ſi quis eam aliud quicquam dixerit quam Animam, quidvis potius quam verum dixerit. Unde autem hic ſenſilia apprehendendi, et opinandi motus diverſus ab intelligente illo, et in ſcientiam deſinente Animæ motu obtigerit, dici non poteſt; niſi hoc firmiter conſtituamus, nunc Platonem non univerſe Animam, ſed mundi Animam componere e ſubjectis, nimirum e natura præſtantiore et Individua, atque e deteriore, quam ipſam circa corpora Dividuam appellavit, non diverſam a motione opinioſa, imaginatrice, et quam ſenſilia afficiant, et quæ non ſit nata, ſed perpetuo ſubſtite-

ρα. Τὸ γὰρ νοερὸν ἡ φύσις ἔχουσα, καὶ τὸ δοξαστικὸν εἶχεν· ἀλλ' ἐκεῖνο μὲν ἀκίνητον καὶ ἀπαθὲς, καὶ περὶ τὰ ἀεὶ μένουσαν ἱδρυμένον οὐσίαν· τοῦτο δὲ, μεριστὸν καὶ πλανητὸν, ἅτε δὴ φερομένης καὶ σκεδαννυμένης ἐφαπτόμενον ὕλης. Οὔτε γὰρ τὸ ἀπαθὲς εἰλήχει τάξεως, ἀλλ' ἦν ἄμορφον καὶ ἄοριστον· ἥ τε περὶ τοῦτο τεταγμένη δύναμις, οὔτε δόξας ἐνάρθρους, οὔτε κινήσεις ἁπάσας εἶχε τεταγμένας, ἀλλὰ τὰς πολλὰς ἐνυπνιώδεις καὶ παραφόρους καὶ ταραττούσας τὸ σωματοειδὲς, ὅσα μὴ κατὰ τύχην τῷ βελτίονι φέρεσθαι ἐπιπλέον· ἐν μέσῳ γὰρ ἦν ἀμφοῖν, καὶ πρὸς ἀμφότερα συμπαθῆ καὶ συγγενῆ φύσιν εἶχεν, ᾧ μὲν ἀπαθεῖ τῆς ὕλης ἀντεχομένην, ᾧ δὲ κριτικῷ τῶν νοητῶν.

ε'. Οὕτω δέ πως καὶ Πλάτων σαφηνίζει τοῖς ὀνόμασιν· "Οὗτος γὰρ," φησὶν, "ἀμυδρά τ' ἐμοῦ ψήφου λαθεῖς, ἐν κεφαλαίῳ δεδόσθω λόγος, ὅν τε καὶ χώραν

F. 6. εἶχε] Scripsi pro ἔχουσα: ut in Plutarcho p. 1024, B.
A. 5. ὅν τε] Sic margo E. et Plutarch. p. 1024, B. item ipse Plato. Vulgo, ὄντος.

rit, ut etiam altera. Natura enim quæ intelligendi habuit vim, habuit etiam opinandi. Verum illa quidem motui non obnoxia, non affectioni, innixa fuit rebus semper eodem modo manentibus: hæc autem Dividua et vaga fuit, ut quæ appeteret materiam agitatam ac dissipatam. Nam neque sensili naturæ obtigerat ordo, sed informis erat atque indefinita: et facultas ei addicta neque opiniones probe distinctas, neque motiones omnes ordinatas habebat: sed pleraſque somniorum similes, temerarias, et quæ tumultum corporeæ facultati adferrent, nisi fortuito in idem cum meliore natura incidissent. Erat enim in medio amborum, naturamque habebat cum utrisque cognatam atque consentientem, vi sentiendi materiam apprehendens, judicio vim intelligentem.

V. Atque hoc ipse pæne disertis verbis declarat, *Mea*, inquiens, *hæc est, ut verbo dicam, sententia, fuisse ante originem cæli tria hæc seorsim*,

"ϗ γένεσιν τῆ εἰ) τεία τειχῆ, ϗ πρὶν ὀφανὸν γενέσθαι."
Καὶ χώραν τε γὰ καλεῖ τ' ὕλιω, ὥσπερ ἕδραν, ἔστιν ὅτε
καὶ ὑποδοχιώ· ὂν δὲ, τὸ νοητόν· γένεσιν δὲ, τῶ κόσμω
μήπω γεγονότος, σχέμιαν ἄλλιω ἢ τ' ἐν μεταβολαῖς
ϗ κινήσεσιν ὐσίαν, ἔ τυποιῶτος ϗ τῶ τυπωμένω μεταξὺ
τεταγμένιω, παραδιδοῦσαν εἰκαῖα τὰς ἐκεῖθεν εἰκόνας.
B Διά τε δὴ ταῦτα μεριστὴ προσηγορεύθη, ϗ ὅτι τῷ αἰσ-
θητῷ τὸ αἰσθανόμενον, καὶ ᾧ φανταστῷ τὸ φανταζόμενον
ἀνάγκη συνδιανέμεσθαι ϗ συμπαρήκειν· ἡ γὰρ αἰσθητικὴ
κίνησις ἰδία ψυχῆς ὅσα, κινεῖται προὸς τὸ αἰσθητὸν ἐκ-
τός· ὁ δὲ νῶς αὐτὸς μὲ ἐφ' ἑαυτῶ μόνιμος ἦν ϗ ἀκίνητος,
ἐγλενόμενος δὲ τῇ ψυχῇ καὶ κρατήσας, εἰς ἑαυτὸν ὀπι-
τρέφῃ καὶ συμπεραίνῃ τ' ἐγκύκλιον φορὰν, προὶ τὸ μᾶλλον
ἀεὶ μάλιστα ψαύσασαν ἔ ὄντος. Διὸ ϗ δυσανάκρατος ἡ
κοινωνία γέγονεν αὐτῶ, τῷ ἀμερίστῳ τὸ μεριστὸν, ϗ ᾧ μη-

A. 7. Καὶ χώραν τε γὰρ] Rectius abeſt prima particula ab Plutarch. loco dicto.
B. 7. περὶ τὸ μέσον] Ita repoſui ex Plut. l. dicto. Vulgo, περὶ τὸ μέν.

Ens, *Spatium*, *Ortum*. Spatii enim vocabulo adficit materiam, ut et *ſedis*, atque alias *receptaculi*: Ens autem vocat, id quod ſola mente percipitur, ſeu intelligibile: Ortum, mundi nondum nati ſubſtantiam, nulla ſitam alia in re, quam in mutationibus et motibus, inter formans atque formatum medio loco ordinatam, atque effigies eorum quæ ibi ſunt huc tranſmittentem. Ergo cum ob hæc Animam hanc Dividuam dicit, tum quod ſenſili ſentiens, et imaginabili imaginans vis neceſſe eſt comitetur, eique adhæreat. Nam vis ſentiendi Animæ propria, movetur ſecundum id quod foris ſentitur: Mens ipſa per ſe ſtabilis erat, et motus expers, inſita Animæ, in eamque nacta imperium, in ſeipſam convertitur, circularemque conficit motum, ea quæ ita ſunt ut ſemper ſui maneant ſimilia potiſſimum attingens. Itaque etiam temperatu difficilis fuit eorum communio, quæ Individuo Dividuum, nuſquam

δαμῆ κινητῷ τὸ πάντη φορητὸν μιγνύουσα, καὶ καταδια-
ζομένην θάτερον εἰς ταυτὸν συνελθεῖν. Ἦν δὲ τὸ θάτερον
ἡ κίνησις, ὥσπερ οὐδὲ ταυτὸν φάσις, ἀλλ' ἀρχὴ διαφορᾶς
καὶ ἀνομοιότητος. Ἑκάτερον γὰρ ἀπὸ τῶν ἑτέρας ἀρχῆς
κάτεισι, τὸ μὲν ταυτὸν ἀπὸ τοῦ ἑνός, τὸ δὲ θάτερον ἀπὸ τῆς
δυάδος· καὶ μέμικται πρῶτον ἐνταῦθα περὶ τὴν ψυχήν,
ἀριθμοῖς καὶ λόγοις συνδεθέντα, καὶ μεσότησιν ἐναρμονίοις,
καὶ ποιεῖ θάτερον ἐγγενόμενον τῷ αὐτῷ ἑτερότητα, τὸ δὲ
ταυτὸν ἐν ᾧ ἑτέρῳ τάξιν, ὡς δῆλόν ἐστιν ἐν ταῖς πρώταις
τῆς ψυχῆς δυνάμεσιν· εἰσὶ δὲ αὗται τὸ κριτικὸν καὶ τὸ κινη-
τικόν. Ἡ μὲν οὖν κίνησις εὐθὺς ἐπιδείκνυ περὶ τὸ ἀεικινὲς,
ἐν μὲν τῇ ταυτότητι τὴν ἑτερότητα τῇ περιφορᾷ τῶν ἀπλανῶν,
ἐν δὲ τῇ ἑτερότητι τὴν ταυτότητα τῇ τάξει τῶν πλανητῶν·
ἐπικρατεῖ γὰρ ἐν ἐκείνοις τὸ ταυτὸν, ἐν δὲ τοῖς περὶ γῆν
τἀναντίον. Ἡ δὲ κρίσις ἀρχὰς μὲν ἔχει δύο, τόν τε νοῦν
ἀπὸ τοῦ ταυτοῦ πρὸς τὰ καθόλου, καὶ τὴν αἴσθησιν ἀπὸ τοῦ
ἑτέρου, πρὸς τὰ καθ' ἕκαστα. Μέμικται δὲ λόγος ἐξ

mobili uſquequaque mobile, miſceret, ac Diverſa in Idem congredi cogeret. Non erat enim ipſe motus Diverſum, ut ne Idem quidem erat quies, ſed initium diſcriminis et inæqualitatis. Utrumque enim ab altero principiorum oritur: Idem ab unitate, Diverſum a binario. Atque hæc primum in Anima fuerunt commixta, numeris, et proportionibus colligata, et medietatibus harmonicis. Efficitque Diverſum Eidem inſertum differentiam, Idem in Diverſo ordinem; quod manifeſtum eſt in primis Animæ facultatibus, judicandi ſcilicet et movendi. Motus ſtatim in cœlo demonſtrat Diverſitatem in Identitate, revolutione inerrantium ſtellarum, et in Diverſitate Identitatem ordine errantium. In his enim prævalet Idem, contrarium in iis quæ pone terram ſunt. Judicium autem principia habet duo; Mentem ab Eodem ad Univerſalia, et Senſum a Diverſo ad ſingularia. Ratio ex utriſque mixta eſt, quæ fit in-

ἀμφοῖν, νόησις ἐν τοῖς νοητοῖς, καὶ δόξα γινόμενος ἐν τοῖς αἰσθητοῖς· ὀργάνοις τε μεταξὺ φαντασίας τε καὶ μνήμαις χρώμενος, ὧν τὰ μὲν ἐν ᾧ ταυτῷ τὸ ἕτερον, τὰ δὲ ἐν ᾧ ἑτέρῳ ποιεῖ τὸ ταυτόν. Ἔστι γὰρ ἡ μὲν νόησις κίνησις τοῦ νοοῦντος περὶ τὸ μένον· ἡ δὲ δόξα, μονὴ τοῦ αἰσθανομένου περὶ τὸ κινούμενον· φαντασίαν δὲ συμπλοκὴν δόξης πρὸς αἴσθησιν οὖσαν, ἵστησιν ἐν μνήμῃ τὸ ταυτόν· τὸ δὲ θάτερον κινεῖ πάλιν ἐν διαφορᾷ ὂν πρόσθεν καὶ νῦν, ἑτερότητος ἅμα καὶ ταυτότητος ἐφαπτόμενον.

ς'. Δεῖ δὲ τὴν περὶ τὸ σῶμα τοῦ κόσμου γενομένην σύταξιν, εἰκόνα λαβεῖν τῆς ἀναλογίας ἐν ᾗ διηρμόσατο τὴν ψυχήν. Ἐκεῖ μὲν γὰρ ἦν ἄκρα, τό τε πῦρ καὶ ἡ γῆ, χαλεπὴν πρὸς ἄλληλα κραθῆναι φύσιν ἔχοντα, μᾶλλον δὲ ὅλως ἄκρατον καὶ ἀσύγκατον· ὅθεν ἐν μέσῳ θέμενος

D. 6. ἐν τῷ ταυτῷ] Sic margo E. et Plutarch. l. d. Vulgo, ἐν τῷ αὐτῷ.
D. 7. τοῦ νοοῦντος] Sic Plut. p. 1024, F. Jannot. Schott. Anon. Vulgo, τοῦ κινοῦντος.

telligentia in intellectui ſubjectis, opinio in ſenſibilibus: utiturque veluti inſtrumentis in medio inter Mentem ac Senſum poſitis, viſis ac memoriis, quorum alia in Eodem Diverſum, alia Idem in Diverſo efficiunt. Eſt enim intelligentia motio facultatis intelligentis circa id quod permanet: opinio autem permanſio ejus quod ſentitur circa id quod in motu eſt. Viſum autem (hoc *phantaſiam* dico) complexum opinionis cum ſenſu, conſtituit in memoria Idem: Diverſum vero rurſus movet phantaſiam ſeu viſum in diſcrimine præteriti ac præſentis, ſimul Diverſitatem et Identitatem attingens.

VI. Ceterum oportet eam contemperationem, qua corpus mundi conflatum eſt, adſciſcere ad exemplum proportionis, ſecundum quam fuit Anima concinnata. Ibi enim erat purus ignis, et terra, quæ inter ſe contemperari difficulter poſſent ſuapte natura, imo mixturam omnino et compoſitionem refugerent. Itaque inter ea medio loco ponens

αὐτῷ, τ' μὲ ἀέρα τοῦ δ' πυρὸς, τὸ δὲ ὕδωρ τοῦ τῆς γῆς, ταῦτα τοῦτον ἀλλήλοις ἐκέρασεν, εἶτα ἀφ' τῶν ἐκεῖνα τοῖς τε ταῦτα καὶ ἄλλα συνέμιξε καὶ συνήρμοσεν. Ἐνταῦθα δὲ πάλιν τὸ ταυτὸν καὶ τὸ θάτερον ἐναντίας δυνάμεις, καὶ ἀκρότητας ἀντιπάλους συνήγαγεν, ἀ δι' αὐτῶ, ἀλλὰ οὐσίας ἑτέρας μεταξύ, τ' μὲν ἀμέριστον τοῦ τῦ ταυτῦ, τοῦ δὲ δ' θατέρῳ τ' μεριστὴν, ἔστιν ἣ τοῦτ' ἔσχισαν ἑκατέραν ἑκατέρᾳ τάξας, εἶτα μιγνύειν ἐκείνας ἐπεγκερανύμενος, ὅπῃ τὸ πᾶν συνύφαινε τῆς ψυχῆς εἶδος, ὡς λῖῦ ἀνυστὸν, ἐκ διαφόρων ὅμοιον ἔκ τε πολλῶν ἓν ἀπεργασάμενος.

F. 10. ἓν ἀπεργασάμενος] ἓν additum ex B. E. Plut. p. 1025, B.

aërem igni, aquam terræ propiorem, iſthæc primum commiſcuit, deinde horum opera etiam illa cum his et inter ſe contemperavit concinnavitque Deus. Ita hic etiam Idem et Diverſum, facultates contrarias et extremitates invicem adverſantes conduxit, non ipſas per ſe, ſed duas alias ſubſtantias, Individuam juxta Idem, Dividuam juxta Diverſum conſtituens, ſuo ordine devinxit: tum illis mixtis has contemperans, ita totam Animæ formam contexuit, quantum fieri potuit ex differentibus ſimilem, ex multis unam fabricatus.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΠΕΡΙ

ΣΤΩΙΚΩΝ ΕΝΑΝΤΙΩΜΑΤΩΝ.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΠΕΡΙ

ΣΤΟΙΚΩΝ ΕΝΑΝΤΙΩΜΑΤΩΝ.

PLUTARCHI

DE

REPUGNANTIIS STOICIS.

α'. ΠΡΩΤΟΝ ἀξιῶ τ̓ τ̃ δογμάτων ὁμολογίαν ὂν τοῖς βίοις θεωρεῖσθαι. Δεῖ γ̀ ὐχ ὅπω τ̓ λόγου, κατ̀ Αἰσχίνην, τὸ αὐτὸ φθέγγεσθαι χ̀ τ̓ νόμον, ὡς τ̓ βίον τ̃ φιλοσόφου τ̣̀ λόγῳ σύμφωνον τ̓ε). Ὁ γ̀ νόμος τ̃ φιλοσόφου, νόμος αὐθαίρετος χ̀ ἴδιός ἐστιν· εἴ γε μὴ παιδιὰν χὰ εὑρησιλογίαν ἕνεκα δόξης, ἀλλ̓ ἔργου

A. 7. τὴν τῶν] τὴν additum ex B. E. Venet. 1. P.

. PRINCIPIO, decretorum conſenſionem in ...ſa vita ſpectari debere cen...eo. Non enim tam *orator*, ...t dicebat Æſchines, *et lex* ...*dem debent loqui*, quam vita philoſophi cum doctrina ejus convenire. Quippe doctrina philoſopho lex eſt propria et quam ſibi ipſe tulerit; ſi quidem non ludum et argutias gloriolæ gratia inventas, ſed

ἄξιον σπουδῆς τῆς μεγίστης, ὥσπερ ἐστὶν, ἡγοῦνται φιλοσοφίαν.

β'. Ἐπεὶ τοίνυν πολλὰ μὲν, ὡς ἐν λόγοις, αὐτῷ Ζήνωνι, πολλὰ δὲ Κλεάνθῃ, πλεῖστα δὲ Χρυσίππῳ γεγραμμένα τυγχάνῃ περὶ πολιτείας καὶ τοῦ ἄρχεσθαι καὶ ἄρχειν, καὶ δικάζειν καὶ ῥητορεύειν· ἐν δὲ τοῖς βίοις οὐδενός ἐστιν εὑρεῖν οὔτε στρατηγίαν, οὔτε νομοθεσίαν, οὔτε πάροδον εἰς βουλὴν, οὔτε συνηγορίαν ὑπὲρ δικαστῶν, οὐ στρατείαν ὑπὲρ πατρίδος, οὐ πρεσβείαν, οὐκ ὑπόδοσιν· ἀλλ' ἐπὶ ξένης, ὥσπερ τινὸς λωτοῦ, γλυκάμενοι σχολῆς, τὸ πάντα βίον, οὐ βραχύν, ἀλλὰ παμμήκη γενόμενον, διήγαγον ἐν λόγοις καὶ βιβλίοις καὶ περιπάτοις· οὐκ ἄδηλον ὅτι τοῖς ὑφ' ἑτέρων γεγραμμένοις καὶ λεγομένοις, μᾶλλον ἢ τοῖς ὑφ' αὑτῶν ὁμολογουμένως ἔζησαν, ἣν Ἐπίκουρος ἡσυχίαν ἐπαινεῖ καὶ Ἱερώνυμος, ἐν ταύτῃ τὸ πᾶν κατα βιώσαντες. Αὐτὸς γοῦν Χρύσιππος ἐν τῷ τετάρτῳ Περὶ Βίων, οὐδὲν οἴεται τὸ χρ-

B. 8. αὐτῷ] E. τῷ.
C. 7. ὁμολογεμένως] Sic T. V. Mez. Vulgo, ὁμολογεμένοις.

rem ſummo dignam ſtudio philoſophiam, id quod eſt, cenſeat eſſe.

II. Quoniam ergo, ut in doctrinæ enarratione, multa ipſe Zeno, multa Cleanthes, plurima Chryſippus ſcripta reliquerunt de republica, de parendo et imperando, de judiciis, de cauſſis dicendis; in vitis autem eorum nuſquam invenitur prætura, legum latio, in ſenatum progreſſus, patrocinium apud judices, militia pro patria, legatio, in publicum largitio; ſed peregre in otio, ejus guſtu tanquam loto detenti, vitam omnem, neque eam brevem, ſed oppido longam, inter diſputationes, libros, et ambulationes exegerunt; non obſcurum eſt, eos magis ſecundum aliorum ſcripta aut dicta quam ſua decreta, vixiſſe, omninoque vitam in ea quiete conſumpſiſſe, quam Epicurus et Hieronymus laudant. Ipſe quidem Chryſippus in quarto De Vitis libro, exiſtimat Vitam ſcholaſticam, ſive litera-

λαστικὸν βίον τῇ ἡδονικῇ διαφέρειν· αὐτὰς δὲ ὧδε διορθοῦσι τὰς λέξεις· "Ὅσοι δὲ ὑπολαμβάνουσι φιλοσόφοις ἐπιβάλλειν μάλιστα τὸν σχολαστικὸν βίον ἀπ' ἀρχῆς, οὗτοί μοι δοκοῦσι διαμαρτάνειν, ὑπονοοῦντες διαγωγῆς τινος ἕνεκεν δεῖν τοῦτο ποιεῖν, ἢ ἄλλου τινὸς τούτῳ ὡδιαπλησίου, καὶ τὸν ὅλον βίον οὕτω πως διελκύσαι· τοῦτο δ' ἔστιν, ἂν σαφῶς θεωρηθῇ, ἡδέως· ὃ γὰρ δεῖ λανθάνειν τι ὑπόνοιαν αὐτῷ, πολλῶν μὴ σαφῶς τοῦτο λεγόντων, οὐκ ὀλίγων δὲ ἀδηλότερον." Τίς οὖν μᾶλλον ἐν τῷ σχολαστικῷ βίῳ τούτῳ κατεγήρασεν, ἢ Χρύσιππος, καὶ Κλεάνθης, καὶ Διογένης, καὶ Ζήνων, καὶ Ἀντίπατος; οἵγε καὶ τὰς αὑτῶν κατέλιπον πατρίδας, ἀθλίως ἐγκαλοῦντες, ἀλλ' ὅπως καθ' ἡσυχίαν ἐν τῷ ἡδίονι καὶ ὑπὲρ ζωῆς σχολάζοντες καὶ φιλολογοῦντες διάγωσιν. Ἀριστοκρέων γοῦν ὁ Χρυσίππου μαθητὴς καὶ οἰκεῖος, εἰκόνα χαλκῆν ἀναστήλωσας ἐπέγραψε τόδε τὸ ἐλεγεῖον,

D. 7. ὕτω πως] πως additum ex B. E. Venet. 1. 2. P.

E. 4. ἐν τῷ ἡδίονι καὶ ἐπὶ ζωῆρος σχ] Locus difficilis sive ad explicandum sive ad emendandum. Ex variis utriusque rationibus, adhuc probabilior mihi videtur hæc mutatio, ἐν τῷ ἡδονικῷ Ἐπικυρείως σχολάζοντες.

rio otio deditam, nihil a voluptaria differre. Verba adeo ipsius apponam. *Qui vero opinantur philosophis congruere maxime otiosam vitam ab initio, videntur mihi ii errare: sensent enim delectationis aut alius similis rei gratia hoc esse faciendum, itaque totam vitam protrahendam. Hoc si quis pertius consideret, nihil aliud significat quam suaviter. Non enim sensus eorum fallere nos debet, cum multi aperte ita, obscurius non pauci pronuncient.* Quis autem magis in otiosa ista vita consenuit, quam Chrysippus, Cleanthes, Diogenes, Zeno, Antipater? qui quidem suas deseruerunt patrias, non quod esset quod de iis quererentur, sed ut quiete in suavi otio suis disputationibus perpetuo vacarent. Aristocreon quidem Chrysippi discipulus et familiaris, æream imaginem in columna ponens, hos elegos inscripsit,

Τόνδε νέον Χρύσιππον Ἀριστοκρέων ἀνέθηκε
Τῶν Ἀκαδημιακῶν σπαγγαλίδων κοπίδα.

Τοῦτο οὖν ὁ Χρύσιππος, ὁ γέρων, ὁ φιλόσοφος, ὁ τὸ βασιλικὸν καὶ πολιτικὸν ἐπαινῶν βίον, τὸν δὲ σχολαστικὸν οὐδὲν οἴόμενος δεῖν ἡδονικῆς διαφέρειν.

γ'. Ὅσοι δὲ ἄλλοι αὐτῶν πολιτείᾳ προσίασιν, ἐπὶ μᾶλλον ἐναντίοι τοῖς αὑτῶν δόγμασι καὶ γὰρ ἄρχουσι, καὶ δικάζουσι, καὶ συμβουλεύουσι, καὶ νομοθετοῦσι, καὶ κολάζουσι, καὶ τιμῶσιν, ὡς πόλεων ὄντων ἐν αἷς πολιτεύονται, βουλευτῶν δὲ καὶ δικαστῶν ἀεὶ τῶν λαγχανόντων, στρατηγῶν δὲ τῶν χειροτονημένων, νόμων δὲ τοῦ Κλεισθένους καὶ Λυκούργου καὶ Σόλωνος, οὓς φαύλους καὶ ἀνοήτους γεγενῆσθαι λέγουσιν. Ὥστε καὶ πολιτευόμενοι μάχονται.

δ'. Καὶ μὴν Ἀντίπατος ἐν τῷ περὶ τῆς Κλεάνθους καὶ Χρυσίππου διαφορᾶς ἱστόρηκεν, "ὅτι Ζήνων καὶ Κλεάνθης "ἠθέλησαν Ἀθηναῖοι γενέσθαι, μὴ δόξωσι "τὰς αὑτῶν πατρίδας ἀδικεῖν." Ὅτι μὲν εἰ καλῶς

Hunc Academiacos ſolitum diſcindere nexus
Chryſippum juvenem ponit Ariſtocreon.

Hic ergo eſt Chryſippus, ſenex, philoſophus, qui regiam et civilem laudat vitam, et ſcholaſticam a voluptaria nihil differre putat.

III. Qui vero Stoicorum de ſecta ſe ad rempublicam conferunt, ii magis etiam ſuis placitis repugnant. Nam imperant, diſceptant, conſulunt, leges ponunt, puniunt, honorant, ita ut qui civitates eſſe putent eas in quibus rempublicam gerunt; pro judicibus et magiſtratibus habeant eos, quibus iſta munera obtigerunt; prætores judicent eſſe eos, qui ſuffragiis deliguntur; leges Cliſthenis, Lycurgi, Solonis, leges eſſe cenſeant; cum interim eos pravos et ſtultos fuiſſe dicant. Ergo rempublicam gerentes, ipſi ſibi adverſantur.

IV. Et vero Antipater, in iis quæ de Diſcordia Cleanthis et Chryſippi ſcripſit, narrat *Zenonem et Cleanthem noluiſſe cives Athenienſes fieri, ne viderentur in ſuas injuriam patrias.* Non dicam, ſi

ἔτοι, Χρύσιππος οὐκ ὀρθῶς ἐποίησεν ἐγγεγραφὼς εἰς τὴν πολιτείαν, παρείσθω. Πολλὴν δὲ μάχην καὶ ἀδιάλογον ἔχει τὸ, τὰ σώματα καὶ τὰς βίας ὅπου μακρὰν ἀποξενώσαντες, τὰ ὀνόματα ταῖς πατρίσι τηρεῖν· ὥσπερ εἴ τις τὴν γαμετὴν ἀπολιπὼν, ἑτέρᾳ δὲ συζῶν καὶ συναναπαύόμενος, καὶ παιδοποιούμενος ἐξ ἑτέρας, μὴ συγγράφοιτο γάμον, ὅπως ἀδικεῖν μὴ δοκῇ τὴν πρώτερον.

ε'. Χρύσιππος δὲ πάλιν ἐν ᾧ Περὶ Ῥητορικῆς γράφων, "ὕτω ῥητορεύσειν καὶ πολιτεύσεσθαι τὸν σοφὸν ὡς καὶ "τὸν πλοῦτον ὄντος ἀγαθοῦ, καὶ τὴν δόξης καὶ τῆς ὑγείας," ὁμολογεῖ τοὺς λόγους αὐτοῦ καὶ ἀνεξόδους εἶναι καὶ ἀπολιτεύτους, καὶ τὰ δόγματα ταῖς χρείαις ἀνάρμοστα καὶ ταῖς πράξεσιν.

ς'. Ἔστι δόγμα Ζήνωνός ἐστιν, "ἱερὰ θεῶν μὴ οἰκο-"δομεῖν· ἱερὸν γὰρ μὴ πολλοῦ ἄξιον καὶ ἅγιον οὐκ ἔστιν· οἰ-

A. 9. ἑτέρᾳ—ἑτέρας] Leonic. Schott. T. V. B. magis proprie nec tamen ut vulgata repudietur.

recte fecerunt, Chryſippum peccaſſe, cum inter cives Athenienſes ſe referri ſineret. Id quidem multum repugnantiæ et abſurditatis habet, quod corpora et vitam tam longe a patria apud peregrinos conſtituentes, nomina nuda patriis ſuis reſervaverunt: perinde ac ſi aliquis, uxore deſerta, cum alia vivens, dormiens, liberoſque ex ea ſuſcipiens, nuptias literis non firmet, ne injuriam priori uxori ſcilicet facere videatur.

V. Rurſum Chryſippus in libro De Rhetorica ſcribens, *ita oraturum atque rempublicam geſturum Sapientem, ut qui divitias, gloriam, ac ſanitatem bona arbitretur*; fatetur doctrinam ſuam nullos habere exitus, neque ad rempublicam gerendam conducere, et decreta uſibus non quadrare atque actionibus.

VI. Porro hoc eſt Zenonis decretum, *templa Deorum non eſſe ædificanda: quod enim non ſit magni pretii, id ne ſa-*

"κοδόμων δὲ ἔργον καὶ βαναύσων οὐδέν ὄφελος πολλοῦ "ἄξιον." Οἱ δὲ ταῦτ' ἐπαινοῦντες ὡς εὖ ἔχοντα, μυοῦνται μὲν οὐ ἱερεῖς, ἀναβαίνουσι δ' εἰς ἀκρόπολιν, προσκυνοῦσι δὲ τὰ ἕδη, καὶ στεφανοῦσι τοὺς ναούς, οἰκοδόμων ὄντας ἔργα καὶ βαναύσων ἀνθρώπων. Εἶτα τοὺς Ἐπικουρείους ἐλέγχεσθαι δοκοῦσι θύοντας θεοῖς· αὐτοὶ δὲ μᾶλλον ἐλέγχονται θύοντες ὑπὲρ τῶν βωμῶν καὶ τῶν ἱερῶν, ἃ μήτ' εἶναι, μήτ' οἰκοδομεῖσθαι δεῖν ἀξιοῦσιν.

ζ'. Ἀρετὰς ὁ Ζήνων ἀπολείπει πλείονας, κατὰ διαφορὰς, ὥσπερ ὁ Πλάτων, οἷον φρόνησιν, ἀνδρείαν, σωφροσύνην, δικαιοσύνην· ὡς ἀχωρίστους μὲν ὄντας, ἑτέρας δὲ καὶ διαφερούσας ἀλλήλων. Πάλιν δὲ ὁριζόμενος αὐτῶν ἑκάστην, τὴν μὲν ἀνδρείαν, φησὶ, φρόνησιν εἶναι ἐν ἐνεργητέοις, τὴν δὲ δικαιοσύνην, φρόνησιν ἐν ἀπονεμητέοις· ὡς μίαν οὖσαν ἀρετὴν, ταῖς δὲ πρὸς τὰ πράγματα χρέσεσι κατὰ τὰς ἐνεργείας διαφέρειν δοκοῦσαν. Οὐ μόνον δὲ ὁ Ζήνων

crum quidem esse: jam fabrorum et sordidas artes exercentium opera, non esse magni pretii. Iidem illi, qui hæc laudant, nihilominus sacris initiantur, adscendunt in arcem, adorant pulvinaria, coronant sacraria; nimirum opera fabrorum et illiberales artes tractantium hominum. Deinde refelli a se putant Epicureos, qui Diis immolent; cum ipsi potius coarguantur, sacrificantes in templis et altaribus, quæ neque esse, neque exstrui debere pro indubitato ponunt.

VII. Virtutum, ut Plato, ita etiam Zeno differentiarum ratione, multitudinem admittit; Prudentiam puta, Fortitudinem, Temperantiam, Justitiam, ponens abs se invicem non separari quidem, sed tamen diversas esse atque inter se differre. Mox singulas definiens Zeno, *Fortitudinem*, ait, *Prudentiam esse in rebus gerendis, Justitiam in distribuendis*; ut unica jam fiat Virtus, sed quæ habitu ad res solummodo secundum actionem videatur discrimen admittere. Neque solus Zeno

περὶ ταῦτα φάνεται αὐτῷ μαχόμενος, ἀλλὰ καὶ Χρύσιππος, Ἀρίστωνι μὲν ἐγκαλῶν ὅτι μιᾶς ἀρετῆς ἕξεις ἔλεγε τὰς ἄλλας εἶναι, Ζήνωνι δὲ συνηγορῶν ὅτως ὁριζομένῳ τὰς ἀρετὰς ἑκάστην. Ὁ δὲ Κλεάνθης ἐν Ὑπομνήμασι Φυσικοῖς εἰπών, "ὅτι πληγὴ πυρός ὁ τόνος ἐστὶ, καὶν "ἰσχνὸς ἐν τῇ ψυχῇ γένηται πρὸς τὸ ἐπιτελεῖν τὰ "ἐπιβάλλοντα, ἰσχὺς καλεῖται καὶ κράτος" ἐπιφέρει τὴν "λέξιν, "Ἡ δὲ ἰσχὺς αὕτη καὶ τὸ κράτος ὅταν μὲν ἐπὶ "τοῖς ἐπιφανέσιν ἐμμένητέοις ἐγγένηται, ἐγκράτειά ἐστιν· "ὅταν δ' ἐν τοῖς ὑπομενητέοις, ἀνδρεία· περὶ τὰς "ἀξίας δὲ, δικαιοσύνη· περὶ τὰς αἱρέσεις καὶ ἐκκλίσεις, "σωφροσύνη."

η'. Πρὸς τὸν εἰπόντα,

Μηδὲ δίκην δικάσῃς πρὶν ἀμφοῖν μῦθον ἀκούσῃς,

ἀντέλεγεν ὁ Ζήνων, τοιούτῳ τινὶ λόγῳ χρώμενος· "Εἴτε "ἀπέδειξεν ὁ πρότερος εἰπὼν, οὐκ ἀκουστέον τοῦ δευτέ-

E. 2. ἐκκλίσεις] Sic E. Venet. 1. T. Salmaſ. Vulgo, ἐγκλίσεις.
E. 5. πρὶν ἀμφοῖν] πρὶν ἂν ἀμφοῖν, Mez.

in hoc argumento ſibi repugnare ipſi videtur, ſed Chryſippus etiam, Ariſtonem culpans, quod reliquas virtutes unius Virtutis dicat diverſos eſſe habitus; Zenoni patrocinans, qui ſingulas virtutes ſic definiret. Cleanthes in Phyſicis Commentariis dicit, *ictum ignis eſſe tonum ſeu contentionem; qui ſi in animo factus ſufficiat ad perficiendum officium, Robur vocetur et Vis:* tum hæc ſubjungit verba: *Hoc autem ſive Robur ſive Vis ſi in illuſtribus objectis ſit in quibus perſiſti debeat, vocatur Continentia; cum in perferendis, Fortitudo; circa id quod quoque dignum ſit, Juſtitia; in deligendis et declinandis, Temperantia.*

VIII. Adverſus eum qui dixit,

Nec litem decide, ubi non audita utraque eſt pars,

ſic fuit Zeno ratiocinatus: *Aut is qui prior dixit, rem demonſtravit; ut jam, invento quod quærebatur, nihil expe-*

" ϵου λέγοντος· πέρας γὰρ ἔχει τὸ ζητούμενον. Εἶτ' οὐκ
" ἀπέδειξεν· ὅμοιον γὰρ ὡς εἰ μηδὲ ὑπήκουσε κληθεὶς, ἢ
" ὑπακούσας ἐτερέτισεν. Ἤτοι δὲ ἀπέδειξεν, ἢ οὐκ
" ἀπέδειξεν· οὐκ ἀκουστέον ἄρα τοῦ δευτέρου λέγοντος."
Τοῦτον δὲ τὸν λόγον ἐρωτήσας αὐτὸς, ἀντέγραψε μὴ
δεῖν τὰ Πλάτωνος Πολιτείαν· ἔλυε δὲ σοφίσματα, καὶ
τὸν ψευδόμενον, ὡς τοῦτο ποιεῖν δυναμένου, ἐκέλευε
μανθάνειν τοὺς μαθητάς. Κἂν μὲν ἀπέδειξε Πλά-
των, ἢ οὐκ ἀπέδειξε τὰ ἐν τῇ Πολιτείᾳ· κατ' οὐδέτε-
ρον δ' ἦν ἀναγκαῖον ἀντιγράφειν, ἀλλὰ πάντως περιττὸν
καὶ μάταιον. Τὸ δ' αὐτὸ δεῖ τῶν σοφισμάτων ὑπὲρ
εἰπεῖν.

Θ'. Ὁ Χρύσιππος οἴεται δεῖν τῶν λογικῶν δεῖσθαι
ἀκροᾶσθαι τοὺς νέους, δεύτερον δὲ τῶν ἠθικῶν, μετὰ δὲ
ταῦτα τὰ φυσικῶν, ὡσαύτως δὲ τούτοις τὰ περὶ θεῶν λό-

E. 10. ἐτερέτισεν] Sic B. E. Venet. 1. Baſ. Xyl. Salmaſ. Vulgo, ἐτερέτλισεν.
F. 7. δ' ἦν] δ' additum ex Venet. 1.

diat alterum audire. Aut non demonſtravit; tum perinde eſt ac ſi vel non comparuiſſet in judicio, vel inanibus ſonis ſtrepuiſſet. At enim vel demonſtravit, vel non demonſtravit. Ergo non eſt audiendus qui ſecundo loco erat dicturus. Hoc modo ille interrogando concludens, tamen et contra Platonis De Republica libros ſcripſit, et ſophiſtarum cavilla diſſolvit, Dialecticamque, ut huc conducentem, diſcipulis diſcendam commendavit. At-

qui aut demonſtravit Plato ea quæ in Republica ſcripſit, aut non demonſtravit: proinde utrum horum ponas, non erat neceſſarium, ſed ſupervacaneum et vanum a Zenone contra ſcribi. Idem de Sophiſmatibus licet pronunciare.

IX. Chryſippus cenſet adoleſcentibus primo audiendam eſſe differendi artem ſeu Logicam, philoſophiæ partem deinde Moralem, deinque Naturalem: et in hac etiam

γον ἔϛατον ϖϱοϛαλαμβάνειν. Πολλαχῶ δὲ τούτων ὑϖ' αὐϛῆ λεγομένων, ἀρκέϲει ϖϱοϛεθέναι τὰ ἐν τῷ τετάρτῳ Περὶ Βίων ἔχοντα χϱὴ λέξιν οὕτω· "Πρῶτον μὲν οὖν "δοκεῖ μοι, χϱὴ τὰ ὀρθῶς ὑϖὸ τῶν ἀρχαίων εἰρημένα, "τρία γένη τῶν τοῦ φιλοσόφου θεωρημάτων εἶναι· τὰ μὲν, "λογικά, τὰ δὲ, ἠθικά, τὰ δὲ, φυσικά· εἶτα τούτων "δεῖν τάττεσθαι ϖϱῶτα μὲν, τὰ λογικά, δεύτερα δὲ, B "τὰ ἠθικά, τρίτα δὲ, τὰ φυσικά· τῶν δὲ φυσικῶν ἔσ- "χατος εἶναι ὁ ϖερὶ τῶν θεῶν λόγος· διὸ καὶ τελετὰς ἡμέ- "ρευσαν τὰς τούτων παραδόσεις." Ἀλλὰ τοῦτόν γε τὸν λόγον, ὃν ἔϛατόν φησι δεῖν τάττεσθαι, ϖερὶ θεῶν, ἔθει ϖϱοτάττει καὶ ϖϱοεκτίθησι ϖαντὸς ἠθικοῦ ζητήματος· ὅτε γὰϱ ϖερὶ τελῶν, ὅτε ϖερὶ δικαιοσύνης, ὅτε ϖεϱὶ ἀγαθῶν καὶ κακῶν, ὅτε ϖερὶ γάμου καὶ ϖαιδοτϱοφίας, οὔτε ϖερὶ νόμου καὶ ϖολιτείας φαίνεταί τοϖαρόϖαν φθεγγόμενος, εἰ μὴ, καθάϖϱ οἱ τὰ ψηφίσματα ταῖς ϖόλεσιν εἰσφέϱοντες ϖϱογϱάφου-

A. 10. δεῖν τάττεσθαι] Sic. Venet. 1. Vulgo, δεῖ ϖϱοτάττεσθαι.
B. 4. ἔθει] Non auſim penitus repudiare: addito τινὶ, verum cenſerem. T. B. V. ἀεὶ, melius, non item verius, vulgato.

quæſtionem de Diis ultimo loco attingendam. Sæpe hoc dicit: ſatis erit verba ejus de quarto librorum, quos De Vitis ſcripſit, apponere: *Primum*, inquit, *videntur mihi, ſecundum ea quæ veteres recte dixerunt, tria eſſe genera ad philoſophicam pertinentia conſiderationem: Logicum, Morale, Naturale: de his primo loco ponendum eſſe Logicum, inde Morale, ultimo Naturale: atque horum ultimam eſſe diſputationem de Diis: unde etiam ejus inſtitutio a fine* teletæ *quaſi ultima ſacra dicta eſt.* Enimvero id quod ultimo dicit ponendum loco, ſolet præmittere omnibus adeo Moralibus quæſtionibus. Nam neque de Finibus, neque de Juſtitia, neque de Bonis aut Malis, neque de Matrimonio et Liberis Educandis, neque de Legibus et Republica, eum quidquam videas eloqui, niſi, quomodo qui in civitatibus proclamant decreta, hæc præmittunt verba, *Quod fe-*

σιν Ἀγαθῇ Τύχῃ, οὕτω καὶ αὐτὸς προγράφειε τὸν Δία, τὴν Εἱμαρμένην, τὴν Πρόνοιαν, τὸ συνέχεσθαι μιᾷ δυ- c νάμει τὸν κόσμον ἕνα ὄντα καὶ πεπερασμένον. Ὧν οὐδὲν ὅστι πεισθῆναι, μὴ πρὸ βάθους ἐγκαθέντα τοῖς φυσικοῖς λόγοις. Ἄκουε δὲ ἃ λέγει περὶ τούτων ἐν τῷ τρίτῳ Περὶ Θεῶν· " Οὐ γὰρ ὅστιν εὑρεῖν τῆς δικαιοσύνης " ἄλλην ἀρχήν, οὐδὲ ἄλλην γένεσιν, ἢ τὴν ἐκ τοῦ Διός, " καὶ τὴν ἐκ τῆς κοινῆς Φύσεως· ἐντεῦθεν γὰρ δεῖ πᾶν τὸ " τοιοῦτον τὴν ἀρχὴν ἔχειν, εἰ μέλλομέν τι ἐρεῖν περὶ ἀ- " γαθῶν καὶ κακῶν." Πάλιν ἐν ταῖς Φυσικαῖς Θέσε- σιν· " Οὐ γὰρ ὅστιν ἄλλως, οὐδὲ οἰκειότερον ἐπελθεῖν " ὅπη τὸν τῶν ἀγαθῶν καὶ κακῶν λόγον, οὐδ' ὅπη τὰς " ἀρετὰς, οὐδ' ὅπη εὐδαιμονίαν, ἀλλ' ἢ ἀπὸ τῆς κοι- " νῆς Φύσεως, καὶ ἀπὸ τῆς τοῦ κόσμου διοικήσεως." Προ- ελθὼν δὲ αὖθις· " Δεῖ γὰρ τούτοις συνάψαι τὸν περὶ D " ἀγαθῶν καὶ κακῶν λόγον, ὃν οὐσίας ἄλλης ἀρχῆς " αὐτῷ ἀμείνονος, οὐδὲ ἀναφορᾶς, οὐδ' ἄλλου τινὸς ἕνε- " κεν τῆς φυσικῆς θεωρίας παραλειπτέον ἐστίν, ἢ πρὸς

lix fauſtumque ſit, ita ipſe præſcribat Jovem, Fatum, Providentiam, Mundum unicum eſſe et finitum atque eum una quadam contineri potentia. Quorum nihil perſuaſeris cuiquam, qui non alte in Phyſicas diſputationes penetraverit. Audi quid de his dicat in tertio De Diis libro: *Non enim inveniri poteſt*, inquit, *aliud Juſtitiæ principium, alia origo, quam a Jove et Communi Natura petitum. Inde enim neceſſe eſt omnia iſta nos exordiri, ſi volumus aliquid de Bonis et Malis dicere.* Rurſum in Naturalibus Propoſitionibus: *Non enim licet vel aliter, vel magis proprie, pervenire ad explicationem Bonorum ac Malorum, Virtutum, Felicitatis, quam ſi initium ducatur a Communi Natura, et Mundi gubernatione.* Ac deinde: *Ab his enim ſuſpendenda eſt de Bonis et Malis diſputatio, cum non ſit ullum aliud melius principium aut relatio; neque aliam ob rem Naturæ conſideratio adhibeatur, quam ad diſcrimen Bonorum et Malorum*

" τ῀ περὶ ἀγαθῶν ἢ κακῶν ἀφῆσαι." Γίνεται τοίνυν ἅμα πρῶτον καὶ ὕστατον τῶν ἠθικῶν ὁ φυσικὸς λόγος, κατὰ Χρύσιππον· μᾶλλον δὲ ὅλως ἄπορος ἡ περιτροπὴ τῆς τάξεως, εἰ μὴ ταῦτα τακτέον ἐκεῖνον, ὧν καταλαβεῖν ἄνευ ἐκείνου χωρίς ἐστιν· καὶ πρόδηλος ἡ μάχη τοῦ τὸν φυσικὸν λόγον, ἀρχὴν μὲν οὖν τῶν περὶ ἀγαθῶν καὶ κακῶν πραγμάτων, κελεύοντος δὲ μὴ πρότερον ἀλλ' ὕστερον ἐκείνων παραδίδοσθαι. Εἰ δέ τις ἐρεῖ γεγραφέναι τὸν Χρύσιππον ἐν τῷ Περὶ Λόγου Χρήσεως, ὡς " οὐ καθάπαξ " ἀφεκτέον ἐστὶ τῶν ἄλλων, τῷ τὴν λογικὴν ἀναλαμβάνοντι " πρώτην, ἀλλὰ καὶ ἐκείνων μεταληπτέον καθ' ὁδόν· " μενον," ἀληθῆ μὲν ἐρεῖ, βεβαιώσει δὲ τὴν αἰτίαν· μάχεται γὰρ πρὸς ἑαυτόν, ὅτε μὲν ἔχαλον τὸν περὶ θεῶν λόγον ἀναλαμβάνειν κελεύων καὶ τελευταῖον, ὡς ἀφ' τοῦτο καὶ τελετὴν προσαγορεύόμενον, ὅτε δὲ πάλιν ἐν πρώτοις ἅμα καὶ τοῦτο μεταληπτέον εἶναι λέγων· οἴεται

E. 6. περὶ θεῶν λόγον] Sic E. Venet. 1. Vulgo, περὶ θεῦ λόγον.

conſtituendum. Ergo Chryſippo auctore Naturalis doctrina Moralem ſimul et ſequitur et præcedit: imo plane inextricabilis fit inverſio ordinis, ſi hæc poſteriore loco ponenda ſunt, ſine quibus priorum cognoſci poteſt nihil: atque aperte ſecum ipſe pugnat, qui, doctrinam Naturæ cum dicat principium eſſe doctrinæ de Bonis et Malis, non ante, ſed poſt Moralia tradi Naturalem philoſophiam jubet. Jam ſi quis dicat, Chryſippum in libro De Uſu Orationis ſcripſiſſe, *eum qui Logicam diſciplinam primam adeat, non univerſe aliis abſtinere debere, ſed et eas quantum licet attingere,* is verum quidem dicet, ſed tamen confirmabit crimen. Sibi enim ipſe contrarius eſt, aliquando doctrinam de Deo poſtremo dicens loco tractandam, quæ etiam ideo *teleta* appelletur, alias in primis etiam hanc attingendam tra-

δὲ ἡ τάξις, εἰ πάντων ἐν πᾶσι μεταλαμβάνειν δεήσῃ. Τὸ δὲ μεῖζον, ὅτι τῶ περὶ ἀγαθῶν καὶ κακῶν λόγω τὸν περὶ θεῶν ἀρχὴν πεποιημένος, οὐκ ἀπὸ τούτου κελεύει τὸν ἠθικὸν ἀρξαμένους ἀναλαμβάνειν, ἀλλ' ἐκεῖνον ἀναλαμβάνοντας τότε μεταλαμβάνειν καὶ τὸ διδόμενον, εἶτα μεταβαίνειν ὅπη τοῦτον ἀπ' ἐκείνων, οὗ χωρὶς ὁδὸν μίαν ἀρχὴν ἀπ' ἐκείνων οὐδ' ἔφοδον εἶναί φησι.

ι'. Τὸ πρὸς τὰ ἐναντία διαλέγεσθαι καθόλου μὴν οὐ φησιν ἀποδοκιμάζειν, χρῆσθαι δὲ οὕτω παραινεῖ μετὰ εὐλαβείας, ὥσπερ ἐν τοῖς δικαστηρίοις, μὴ μετὰ συνηγορίας, ἀλλὰ διαλύοντας αὐτῶν τὸ πιθανόν. "Τοῖς μὲν" γὰρ ἐποχὴν ἄγουσι περὶ πάντων ὑποβάλλει," φησί, "τοῦτο ποιεῖν, καὶ συνεργόν ἐστι πρὸς ὃ βούλονται· τοῖς

F. 3. τὸν περὶ θεῶν] τὸν additum ex T. Mez.
F. 5. τὸν ἠθικὸν] Sic margo Venet. 1. Reisk. Vulgo, τῶν ἠθικῶν.
F. 7. ἐπὶ τοῦτον—ἔφοδον] Corrigendum, ἀπ' ἐκείνου ἐπὶ τοῦτον ἢ χωρὶς ὁδὲμίαν ἀρχὴν ἐπ' ἐκείνων οὐδ' ἔφοδον— una litera assentiuntur E. Venet. exhibentes postremo loco ἐπ' ἐκείνων: utroque item habet P. pro ἀπ' ἐκείνων.
F. 9. Τὸ πρὸς τὰ ἐ.] Distinxi cum Xyl. et Amiot. In aliis omnibus libris hæc prioribus connexa sunt.
F. 10. ἕτω] Legendum αὐτῷ. Venet. 1. a prima manu ἑ τῷ.

dens. Actum quippe est de ordine, si omnia ubique sint usurpanda. Id vero majus, quod cum de Deo cognitionem principium esse dicat cognitionis Bonorum ac Malorum, non ab illa ordiri jubet eos qui Moralia incipiunt tractare, sed Moralibus tractandis locum de Diis attingere quoad ejus fieri potest, ad eumque tractandum a Moralibus progredi, ad quæ tamen nisi a loco de Diis ullum aditum atque initium esse negaverat.

X. Porro rationem disputandi in utramque partem ait se non prorsus repudiare: sed hortatur ut ea caute utamur tanquam in judicio, non patrocinantes aut adsentientes alteri parti, sed ejus probabilitatem destruentes. *Iis enim*, inquit, *qui de omnibus rebus assensionis retentionem probant, illud convenit, et instituto ipsorum conducit. Qui vero scien-*

" δ' ὑπολήψεως ἐνεργαζομένοις καθ' ἣν ὁμολογουμένως
" βιωσόμεθα, τὰ ἐναντία στοιχειοῦν, καὶ καταστοιχίζειν
" τοὺς εἰσαγομένους ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους· ἐφ' ὧν καιρός
" ἐστι μνησθῆναι καὶ τῶν ἐναντίων λόγων, ἀφαιρουμένας αὐ-
" τῶν τὸ πιθανόν, καθάπερ καὶ ἐν τοῖς δικαστηρίοις."
Ταυτὶ γὰρ αὐταῖς λέξεσιν εἴρηκεν. Ὅτι μὲν οὖν ἄτοπόν
ἐστι, τοὺς φιλοσόφους τὸν ἐναντίον λόγον οἰομένους δεῖν πθέ-
ναι, μὴ μετὰ συνηγορίας, ἀλλ' ὁμοίως τοῖς δικολόγοις
Bκακοῦντας, ὥσπερ οὐ περὶ τ' ἀληθοῦς, ἀλλὰ περὶ νί-
κης ἀγωνιζομένους, εἴρηκε πρὸς αὐτὸν δι' ἑτέρων. Ὅτι δὲ
αὐτὸς οὐκ ἐν ὀλίγοις, ἀλλὰ πολλαχοῦ, τοὺς ἐναντίους
οἷς δοκιμάζει λόγους κατεσκεύακεν ἐρρωμένως καὶ μετὰ
σπουδῆς καὶ φιλοτιμίας τοσαύτης, ὥστε μὴ παντὸς εἶναι
καταμαθεῖν τὸ ἀρέσκον, αὐτοὶ δήπου λέγουσι, τῷ δεινό-

A. 5. τὰ ἐναντία στοιχειῶν] Non congruit huic loco τὰ ἐναντία: ita et Mez. mutare voluit in ἴδια, Reisk. in δόγματα. Propius ad vestigia veteris lectionis, credo, sit τὰ ἀναγκαῖα.

A. 11. μετὰ συνηγορίας] Forte excidit τοῦτο ποιεῖν quod infra 1037, C. diserte ponitur.

B. 1. κακοῦντας] Sic Venet. 1. a secunda manu. Vulgo, κακοῦντα.

B. 3. οὐκ ἐν ὀλίγοις] Sumsi ab uno Mez. sua hoc evidentia satis commendatum. Vulgo, οὐκ ἐν λόγοις.

tiam constituere volunt secundum quam ex professo vivamus, certa et necessaria ponere discipulis elementa debent, eosque quasi sepimento munire ab initio ad exitum: et ubi occasio offertur in utramque partem disputandi, ibi tanquam in judiciis, probabilitas contrariæ partis est destruenda. Atqui hæc ipsis illis verbis dixit. Enimvero quod absurdum sit putare, debere philosophos in contrariis rationibus versari non cum assensione vel patrocinio, sed cauſſidicorum in morem, quasi non de veritate, sed de victoria disputetur; alias contra eum ostendimus. Quod autem ipse, non raro, sed frequenter adversas suæ sententiæ rationes proposuerit, idque serio, ac tanto cum studio, ut non cujusvis sit perspicere quid ei placuerit; hoc ipsi affirmant Stoici qui

τηλα θαυμάζοντες τὸν ἀνδρός· καὶ τὴν Καρνεάδην οὐθὲν οἴεσθαι λέγειν ἴδιον, ἀλλ' ἐξ ὧν ἐπεχείρησε Χρύσιππος εἰς τἀναντίον, ὁρμώμενον ὑποπίπτειν τοῖς λόγοις αὐτοῦ, καὶ πολλάκις ἀναφθέγγεσθαι,

Δαιμόνιε φθίσει σε τὸ σὸν μένος,

ὡς μεγάλας ἀφορμὰς καθ' ἑαυτὸν διδόντα τοῖς κινεῖν τὰ δόγματα καὶ ἀμβάλλειν βουλομένοις. Ἐπὶ δὲ τοῖς κατὰ Συνήθειαν ἐκδοθεῖσιν ὕστερον συγγράμμασιν καὶ μεγαληγορήσασιν, ὥστε τὰς πάντων ὁμοῦ τῶν Ἀκαδημαϊκῶν λόγους εἰς ταυτὸ συμφορηθέντας, οὐκ ἀξίους εἶναι ἀναβαλεῖν οἷς Χρύσιππος ἔγραψεν εἰς ἀμφισβήτησιν τῶν ἀρεσκόντων. Καὶ τοῦτο μὲν ἀπειρίας τῶν λεγόντων ἢ φιλαυτίας σημεῖόν ἐστιν· ἐκεῖνο δὲ ἀληθές, ὅτι βουληθεὶς αὖθις συνειπεῖν τῇ Συνηθείᾳ καὶ ταῖς ἀρέσκουσιν, ἀνδρεστέρως γέγονεν αὐτοῦ, καὶ τὸ σύνταγμα τοῦ συλλογισμοῦ μαλακώτερον. Ὥστε αὐτὸν ἑαυτῷ μάχεσθαι κελεύοντα μὴ ἀεὶ τὰ ἐναντία, μὴ μέντοι συνηγορίας, ἀλλὰ

vim diſputandi in eo admirantur, aiuntque Carneadem nihil dicere proprium, ſed argumenta quibus, quid in contrariam ſententiam dici poſſet, Chryſippus explicare aggreſſus fuit, Carneadem arripuiſſe, indeque profectum reprehendiſſe placita Chryſippi, eique acclamaſſe illud,

Infelix, tua te vis perdet—

quod magnas contra ſe dicendi anſas præbuerit iis, qui placita ipſius labefactare animum intenderent. Ob ea autem, quæ de Conſuetudine edidit Chryſippus, ita ſuperbiunt, itaque ſe jactant, ut non vereantur dicere, omnes omnium ſimul Academicorum diſputationes in unum congeſtas non eſſe dignas quæ comparentur cum iis quæ ille ſcripſit contra Senſus. Atque hoc quidem vel imperitiam, vel vanum ſui amorem dicentium talia arguit. Illud autem verum eſt, eum cum rurſum vellet Conſuetudini et Senſibus patrocinari, ſeipſo fuiſſe inferiorem, huncque librum illo eſſe invalidiorem. Proinde impugnat ſe ipſe: qui cum juſſiſſet ſemper con-

μὴ ἐνδείξεως τοῦ ὅτι ψευδῆ ἐστι, προσπίπτεσθαι· τοῦ δὲ αὐτοῦ δογμάτων κατήγορον ὄντα δεινότερον ἢ συνήγορον· καὶ φυλάττεσθαι μὴ ἑτέρους προσπαίνωσι τοὺς ἐναντίους λόγους, ὡς προσιστῶντας τὴν κατάληψιν, αὐτὸν δὲ τοὺς βεβαιούντων τὴν κατάληψιν λόγων φιλοπιότερον συντιθέντα τοὺς ἀναιροῦντας. Καίτοι ὅτι τοῦτο αὐτὸ φοβεῖ, σαφῶς ὑποδείκνυσιν ἐν τῷ τετάρτῳ Περὶ Βίων, ταῦτα γράφων· "Οὐχ ὡς ἔτυχε δὲ οὐδὲ τοὺς ἐναντίους ὑποδεικτέον "λόγους, οὐδὲ πρὸς τὰ ἐναντία πιθανὰ, ἀλλ' εὐλαβε- "μένους μὴ ἐκ προσπαιόντες ὑπ' αὐτῶν, τὰς κατα- "λήψεις ἀφῶσιν, οὐδὲ τὴν λύσεων ἱκανῶς ἂν ἀκοῦσαι δυνά- "μενοι, καταλαμβάνοντές τε εὐαποσείστως· ἐπεὶ καὶ οἱ "τὴν συνήθειαν καταλαμβάνοντες ἐκ τὰ ἀληθινὰ, ἐκ τὰ "ἄλλα, ἐκ τῶν ἀληθέσεων ῥᾳδίως προϊέμενα ταῦτα,

C. 11. ψευδῆ ἐστι] Sic margo Venet. 1. et Mez. Vulgo, ψευδής ἐστι.
D. 3. αὐτὸν δὲ] Sic margo Venet. 1. Baſ. Xyl. Mez. Vulgo, αὐτῶν δέ.
D. 5. τοῦτο αὐτὸ] Mez. Reiſk. τοῦτο αὐτὸς—.
D. 7. ὑποδεικλέον] Forte, ὑποδεκλέον.
D. 8. πρὸς τὰ ἐναντία] Legendum προσετέα. Senſit et Reiſk. vitium, legens προσακτέα τὰ ἐναντία, vel προσιτητέον πρὸς τὰ ἐναντία—.
E. 3. κατὰ συνήθειαν] Legendum cum Mez. τὰ κατὰ συνηθείας.

traria non cum aſſenſione ſed notatione falſitatis proponere, ſua ipſe decreta oppugnavit majore vi quam defendit; et alios monens, ut ſibi a contrariis caveant rationibus, quod eæ aſſenſionem revellerent, ipſe rationes quæ aſſenſionem tollerent firmiores eam confirmantibus compoſuit. Hoc ipſum autem ſe metuere aperte oſtendit, cum in quarto Vitarum libro ita ſcribit: *Non temere autem contrariæ rationes proponendæ ſunt, et ea quæ in diverſam partem probabilia videntur, ſed caute; ne iis circumacti auditores a perceptione deſciſcant: cum neque horum refutationes ſatis audire et intelligere poſſint, et ita priora perceperint, ut facile excuti eis aſſenſio queat; quando etiam hi qui locum de Conſuetudine et Senſibus ac Senſilibus perci-*

"καὶ τοῦ τῶν Μεγαρικῶν ἐρωτημάτων θεισώμεθα,
"ἢ τοῦ ἄλλων πλειόνων καὶ δυναμικωτέρων ἐρωτημά-
"των." Ἡδέως ἂν οὖν πυθοίμην τῶν Στωϊκῶν εἰ τὰ
Μεγαρικὰ ἐρωτήματα δυναμικώτερα νομίζουσιν εἶναι τῶν
τοῦ Χρυσίππου καὶ τῆς Συνηθείας ἐν ἓξ βίβλοις γε-
γραμμένων. Ἢ τοῦτο παρ' αὐτῷ Χρυσίππου δεῖ πυθέ-
νεσθαι· σκόπει γὰρ οἷα περὶ τοῦ Μεγαρικοῦ λόγου γέγραφεν
ἐν τῷ Περὶ Λόγου Χρήσεως ὅπως· "Οἷόν τι συμβέβηκε
"καὶ ὅτι τοῦ Στίλπωνος λόγοι καὶ Μενεδήμου· σφόδρα γὰρ
"ὅτι σοφίᾳ γενομένων αὐτῶν ἐνδόξων, νῦν εἰς ὄνειδος
"αὐτῶν ὁ λόγος περιπέπτωκεν, ὡς τὰ μὲν παχύτερον,
"τὰ δὲ ἐκφανῶς σοφιζομένων ἔργα." Τούτους μὲν, ὦ
βέλτιστε, τοὺς λόγους ὧν καταγελᾷς, καὶ καλεῖς ὀνείδη τῶν
ἐρωτώντων, ὡς ἐμφανῆ τὴν κακίαν ἔχοντας, ὅμως δέδιας μή
τινας ἀποστάσωσιν ἀπὸ τῆς καταλήψεως· αὐτὸς δὲ πο-

F. 8. τῶν μὲν—ᾧ βέλτιστε] Legendum, τὸ μὲν παχυτέρων, τὸ δὲ ἐκφανῶς σοφιζομένων. Εἶτα τούτους μὲν, ὦ βέλτιστε: quorum poſtremum et Reiſk. monuit.

piunt, hanc perceptionem facile dimittunt a Megaricorum quæſtionibus in diverſam partem tracti, aliiſve pluribus et robuſtioribus argumentationibus. Lubenter itaque e Stoicis quæſiverim, an Megaricas quæſtiones exiſtiment validiores eſſe iis, quæ Chryſippus ſex libris contra Conſuetudinem ſcripſit. Quin ipſe potius interrogandus eſt. Conſidera enim, quæ de Megarica ratione in libro De Uſu Orationis poſuit verba: *Tale eſt quod Stilponis et Menedemi rationibus evenit: qui cum in magna ſapientiæ exiſtimatione fuiſſent, nunc iis opprobrio factæ ſunt eorum ratiocinationes, partim craſſiores, partim aperte ſophiſticam fraudem præ ſe ferentes.* At enim, O bone, illæ ipſæ rationes, quas tu derides, et opprobria auctorum appellas, quod vitium earum in promtu ſit, metuis tamen ne quos a perceptione avellant; ipſe tot libros ſcribens contra Conſuetudinem,

αὖτα βιβλία γεφφων κατὰ τῆς Συνηθείας, οἷς ὅ, τι ἀνεῦρες προσέθηκας, ὑφβαλέσθαι φιλοτιμούμενος τὸν Ἀρκεσίλαον, οὐδένα τ' ἐντυγχανόντων ἐπιταράξειν προσεδόκησας; Οὐδὲ γὰρ φιλοῖς χρῆται τοῖς κατὰ Συνηθείας ἐπιχειρήμασιν, ἀλλ' ὥσπερ ἐν δίκῃ μέν, πάθους τινὸς
B συνεπιπάσχων, μωρολογεῖν τε πολλάκις λέγει καὶ κενοκοπεῖν· Ἵνα τοίνυν μηδ' ἀντίῤῥησιν ἀπολίπῃ οὗ τὰ ἐναντία λέγειν, ἐν μὲν ταῖς Φυσικαῖς Θέσεσι ταῦτα γέγραφεν· "Ἐσται δέ ποτε καταλαμβάνοντάς τι, πρὸς τὰ ἐν-"αντία ἐπιχειρεῖν, τιθὺ ὄντα συνηγορίαν ποιουμένους· "ποτὲ δὲ οὐδέτερον καταλαμβάνοντας, εἰς ἑκάτερον τὰ "ὄντα λέγειν." Ἐν δὲ τῷ Περὶ τῆς τοῦ Λόγου Χρήσεως εἰπὼν ὡς, "ὁ δεῖ τῇ τοῦ λόγου δυνάμει πρὸς τὰ μὴ ἐπι-

A. 5. ὅ, τι ἀνεῦρες] Sic E. nisi vere, certe melius vulgato τί ἀνεῦρες: rectius etiam distinguatur ὅ, τι ἀν εὕρες. Speciem habet οἷς τινα νεῦρα, quod in Venet. 1. est a secunda manu, quum a prima sit τι ἄνευρα. T. V. Anon. εἴτι ἀνεῦρες.

B. 1. μωρολογεῖν—κενοκοπεῖν] Forte excidit ejusmodi quid, οἷα τοὺς ῥήτορας μωρολογεῖν τ. π. λ. κ. κ. Reisk. post λέξει excidisse putat τοὺς ἄλλους. Forte, verum est, μωρολογεῖ τ. π. κ. κενοκοπεῖ: ut λέγει in margine notatum fuerit a quodam Infinitivos in tertiam Præsentis Indicativi mutante.

quibus inventa abs te adjiceres, conarerisque Arcesilaum superare, nemini legentium scrupulum te injecturum providebas? Non enim nudis utitur ratiocinationibus adversus Consuetudinem Chrysippus, sed tanquam in judicio, pro caussa graviter animo commotus, motusque in aliorum animis excitans, stulta dicere, et inanem sumere laborem adversarios ait. Ut igitur nullam sibi relinqueret facultatem quominus confiteatur se ipsum sibi repugnantia dixisse, hæc in Physicis Positionibus scribit: *Licet autem, et ubi aliquid perceperis, in contrariam aliquid partem argumentis experiri, et quantum datur ei patrocinari; aliquando etiam neutra parte percepta, in utramque disputare.* Et in libro De Orationis Usu cum dixisset, *non debere rationis vi*

"βάλλονται χρῆσθαι, καθάπερ οὐδὲ ὅπλοις," ταῦτα ἐπείρησε· "Πρὸς μὲν γὰρ τὴν τῶν ἀληθῶν εὕρεσιν δεῖ "χρῆσθαι αὐτῇ, καὶ πρὸς τὴν τούτων συγγένειαν, εἰς ταύτα· "τὰ δὲ οὐ, πολλῶν ποιούντων τοῦτο·" πολλοὺς δὲ λέγων ἴσως τοὺς ἐπέχοντας. Ἀλλ' ἐκεῖνοι μὲν οὐδέτερον καταλαμβάνοντες, εἰς ἑκάτερον ὁρμῶσιν· ὡς εἴ τι καταληπτόν ἐστιν, ὅτως ἂν μόνως ἢ μάλιστα κατάληψιν ἑαυτῆς τὴν ἀλήθειαν παρέχοιτο. Σὺ δ', ὁ κατηγορῶν ἐκείνων, αὐτός τε τἀναντία γράφων οἷς καταλαμβάνεις περὶ τῆς Συνηθείας, ἑτέρους τε τοῦτο ποιεῖν μὴ συμπαρορμᾶς, ἐν ἀχρήστοις καὶ βλαβεροῖς ὁμολογεῖς τῇ τοῦ λόγου δυνάμει χρώμενος ὑπὸ φιλοτιμίας νεανιεύεσθαι.

ια'. Τὸ κατόρθωμα," φασὶν, "νόμου πρόσταγμα "εἶναι, τὸ δ' ἁμάρτημα νόμου ἀπαγόρευμα· διὸ τὸν νόμον

B. 11. αὐτῇ] Sic margo Venet. 1. et T. item Reisk. Vulgo, αὐταῖς.

C. 3. ἐπιχειρῶσιν—μόνως] Sic jam Xyl. correxit vertendo, item monuerunt Mez. et Reisk. Vulgo, ἐπιχειροῦσιν, ὡς ἔστι καταληπτόν· ἔστιν ὅτως ἂν μόνως. In E. deest dictio, ἔστιν ὅτως—παρέχοιτο, ejusque loco lacuna.

C. 7. προτρεπόμενος] Mez. rectius, ἀποτρεπόμενος.

nos uti ad ea quæ non conveniunt, ut neque armis, hæc subjungit: *Nam ad veri inventionem ea utendum est, et ejus cognata: in contrariam partem non item; quamvis hoc faciunt multi.* Multos dicit, puto, eos qui cohibent assensionem. At illi quidem neutrum se percipere dicentes, in utramque partem disputant: quod si quid possit percipi, hoc uno modo putent, vel saltem præcipue, veritatem sui comprehensionem præbituram. Tu autem Chrysippe, qui illos accusas, cum et ipse de Consuetudine scripseris contraria eorum quæ percepisses, aliosque dehorteris id cum patrocinio facere, fateris te differendi facultate in rebus inutilibus ac noxiis utentem, gloriola juvenatum fuisse.

XI. Stoici *rectum seu perfectu officium* (quod ipsi *katorthoma* nominant) *legis esse*

D "πολλὰ τοῖς φαύλοις ἀπαγορεύειν, προστάττειν δὲ μη-
"δέν· ἃ γὰρ δύνανται κατορθῶν." Καὶ τίς οὐκ οἶδεν ὅτι
τῷ μὴ δυναμένῳ κατορθοῦν ἀδύνατόν ἐστι μὴ ἁμαρτά-
νειν; Αὐτὸν οὖν αὐτῷ μαχόμενον ποιοῦσι τὸν νόμον, προσ-
τάττοντα μὲν ἃ ποιεῖν ἀδυνατοῦσιν, ἀπαγορεύοντα δὲ ὧν
ἀπέχεσθαι μὴ δύνανται· ὁ γὰρ μὴ δυνάμενος σωφρονεῖν
ἄνθρωπος, ἃ δύναται μὴ ἀκολασταίνειν· καὶ ὁ μὴ δυνά-
μενος φρονεῖν, ἃ δύναται μὴ ἀφραίνειν. Αὐτοί γε μὲν
λέγουσι, "τοὺς ἀπαγορεύοντας, ἄλλο μὲν λέγειν, ἄλλο
"δὲ ἀπαγορεύειν, ἄλλο δὲ προστάσσειν· ὁ γὰρ λέγων
"μὴ κλέψῃς, λέγει μὲν αὐτὸ τοῦτο μὴ κλέψῃς, ἀπα-
E "γορεύει δὲ μὴ κλέπτειν." Οὐδὲν οὖν ἀπαγορεύσει τοῖς
φαύλοις ὁ νόμος, εἰ δὲ μὴ προστάξει τι. "Καὶ τὸν ἰα-
τρὸν ᾧ μαθητῇ προστάττειν," λέγουσι, "τεμεῖν καὶ καῦ-

D. 2. κατορθοῦν] Puto excidisse proxima his verba hæc Chrysippi, οὐδὲν δὲ τοῖς σοφοῖς ἀπαγορεύειν, ἃ γὰρ δύνανται ἁμαρτάνειν.

D. 11. ἀπαγορεύει δὲ μὴ κλέπτειν] Mez. probabiliter corrigit, ἀπαγορεύει δὲ κλέπτειν, προσλάσσει δὲ μὴ κλέπτειν.

E. 2. εἰ δὲ μὴ] Legendum, εἰ γε μὴ—.

præceptum, peccatum, legis interdictum, aiunt, *ideoque legem malos a multis factis prohibere, præcipere nihil eis, quia recte facere non possent.* Quis autem nescit eum qui recte agere nequeat, non posse non peccare? Itaque legem sibi ipsi adversantem ponunt, quæ malis imperet quæ præstare non possint, interdicat iis, quibus abstinere non valeant. Etenim homo qui temperans esse nequit, non potest non intemperanter agere; et qui sapere nescit, desipiat necesse est. Ipsi quidem dicunt *eos qui interdicunt, aliud dicere, alio interdicere, aliud mandare: nam*, inquiunt, *qui dicit, Non furaberis, dicit hoc ipsum, Non furaberis, interdicit furari, mandat non furari.* Nihil ergo est, quod lex malos vetet, si quidem nihil imperet. *Medicum etiam* aiunt *discipulo præcipere ut secet et urat, omissa clausula, ut hoc tempesti-*

"σαι, κἂν παραλιπεῖν τὸ εὐκαίρως καὶ μετρίως· καὶ τὸν
"μουσικὸν λυρίσαι καὶ ᾆσαι, κἂν παραλιπεῖν δ' ἐμμελῶς
"καὶ συμφώνως· διὸ τοὺς ταῦτα ποιήσαντας ἀτέχνως καὶ
"κακῶς κολάζουσιν· ὡς προστάχθη μὲν ὀρθῶς, οἱ δὲ
"οὐκ ὀρθῶς ἐποίησαν." Οὐκοῦν καὶ ὁ σοφὸς τῷ θεράποντι προστάττων εἰπεῖν τι καὶ πρᾶξαι, κἂν μὴ εὐκαίρως τοῦτο πράξῃ, μηδὲ ὡς δεῖ, κολάζων, δῆλός ἐστι κατόρθωμα προστάττων οὐ μέσον· εἰ δὲ μέσα προστάττουσιν οἱ σοφοὶ τοῖς φαύλοις, τί κωλύει καὶ τὰ δι' νόμου προστάγματα τοιαῦτα εἶναι; Καὶ μὴν ἡ ὁρμὴ, κατά γε αὐτὸν, δι' ἀνθρώπου λόγος ἐστὶ προτακτικὸς αὐτῷ δ' ποιεῖν· ὡς ἐν τῷ Περὶ Νόμου γέγραφεν. Οὐκοῦν καὶ ἡ ἀφορμὴ λόγος ἀπαγορευτικὸς, καὶ ἡ ἔκκλισις, καὶ εὐλο-

E. 4. παράλειψιν] Hoc bis in παράληψιν mutari volunt Xyl. Mez. Reisk. Equidem vulgatum probo.
E. 7. ὡς προσετάχθη] ὡς delendum videtur, cum Mez. et Reisk.
F. 9. καὶ ἡ ἔκκλισις—ἀπαγορευτικὸς] Pro vulgato ἔγκλισις bis reposui ἔκκλισις ex T. Anon. Mez. Salmas. Ceterum, locus ita corrigendus, καὶ ἡ ἔκκλισις· καὶ ἡ εὐλάβεια τοίνυν, εὔλογος οὖσα ἔκκλισις, λόγος ἐστὶ προσλαμβανόμενος ἀπαγορευτικὸς—.

ve et modice faciat: et musicum suo, ut voce aut lyra canat, non facta mentione hujus conditionis, ut concinne et consonanter: ideoque puniunt (ut ipsi aiunt) *eos qui absque arte et vitiose egerunt tale aliquid; quod cum esset mandatum ut recte hoc facerent, illi non recte fecerunt.* Ergo etiam Sapiens cum servum jubet aliquid dicere aut facere, isque in eo modum non observans plectatur, liquet eum non mediocre, sed perfectum ei imperasse officium. Sin vero Sapientes media officia injungunt pravis, quid obstat quin etiam legum præcepta talia habeantur? Porro autem Incitatio, seu Impetus, hominis, ratio est eum aliquid jubens facere, sicut ipse in libro De Lege scripsit. Ergo etiam Aversio, seu contrarius Incitationi motus, ratio est aliquid interdicens, itemque Declinatio: proinde et Cautio, quum sit Declinatio rationi consentanea, est ratio inter-

γος ἔκκλισις. Καὶ ἡ εὐλάβεια τοίνυν λόγος ἐστὶν ἀπαγορευτικὸς τῷ σοφῷ· τὸ γὰρ εὐλαβεῖσθαι, σοφῶν ἴδιον, οὐ φαύλων ἐστίν. Εἰ μὲν οὖν ἕτερόν ἐστιν ὁ τοῦ σοφοῦ λόγος, καὶ ἕτερον ὁ νόμος, μαχόμενον τῷ νόμῳ λόγον οἱ σοφοὶ τὴν εὐλάβειαν ἔχουσιν· εἰ δ' ὁ αὐτὸς ἄλλο τι νόμος ἐστὶν ἢ ὁ τοῦ σοφοῦ λόγος, εὕρηται νόμος ἀπαγορεύων τοῖς σοφοῖς ποιεῖν ἃ εὐλαβοῦνται.

ιβ'. "Τοῖς φαύλοις οὐδὲν εἶναι χρήσιμον," ὁ Χρύσιππός φησιν, "οὐδ' ἔχειν χρείαν τὸν φαῦλον οὐδενός, οὐ-"δὲ δεῖται." Ταῦτα δ' εἰπὼν ἐν ᾧ περὶ τῶν Κατορθωμάτων, αὖθις λέγει, "καὶ τὴν εὐχρηστίαν καὶ τὴν χάριν "εἰς τὰ μέσα ἀφαιρεῖσθαι." Ὧν οὐδέν ἐστι χρήσιμον κατ' αὐτούς. Καὶ μὴν οὐδ' οἰκεῖον οὐδ' ἁρμόττον οὐδὲν εἶναι τῷ φαύλῳ φησὶν ἐν τούτοις· "Κατὰ ταυτὰ δὲ τῷ μὲν "ἀγαθῷ ἄλλοτριον οὐδέν, ᾧ δὲ φαύλῳ οὐδὲν οἰκεῖόν ἐστιν·

A. 9. τὸν φαῦλον] Sic B. Venet. 1. Mez. Vulgo, τῶν φαύλων.

A. 11. εὐχρηστίαν] Steph. εὐχαριστίαν nescio e libris ne an conjectura: utrum huic loco accommodatius sit, difficile est ad judicandum; adeo sunt æqualia momenta. Equidem veterem revocare debui lectionem, quam et omnes habent libri nostri, Ald. Bas. Xyl. B. E. Venet. 1. et 2. et probavit Mez.

B. 2. Κατὰ ταυτὰ] Sic Venet. 1. Mez. Vulgo, Κατ' αὐτά.

dicens Sapienti aliqua re. Cavere enim non est nisi Sapientum, neque his cum vitiosis commune. Itaque si aliud est Sapientis ratio, et aliud Lex, cautionem habent Sapientes, quæ legi sit contraria. At si Lex nihil aliud est, quam Sapientis ratio, inventa nobis est lex quæ Sapientem ea vetet facere quæ is jam per se ipse cavet ac vitat.

XII. *Vitiosis*, Chrysippus ait, *nihil esse utile, nulla re ipsis opus esse*. Quod cum in primo De Recte Factis libro dixisset, rursum ait, *et beneficium et gratiam ad media pertinere*; quorum nullum secundum ipsos est utile. Ibidem, *nihil ad naturam accommodatum, nihil congruens esse vitioso*, asserit: *ac proinde nihil alienum a viro bono, pravo nihil accommodatum sive secundum naturam esse; cum hoc*

" ἐστειλή τὸ μὲ, ἀγαθὸν, τὸ δὲ, κακόν ὅστιν αὐτοῖς." Πῶς οὖν ἀποκναίει πάλιν ἐν παντὶ βιβλίῳ φυσικῷ ἰδίᾳ καὶ ἠθικῷ γράφων ὡς, " οἰκειούμεθα πρὸς αὑτοὺς εὐθὺς " γενόμενοι καὶ τὰ μέρη καὶ τὰ ἔκγονα τὰ ἑαυτῶν;" ἐν δὲ τῷ πρώτῳ Περὶ Δικαιοσύνης, " καὶ τὰ ἄλ- " λα," φησὶ, " συμμέτρως τῇ χρείᾳ τῶν ἐκγόνων " ὠφελεῖσθαι πρὸς αὐτὰ, πλὴν τῶν ἰχθύων· αὐτὰ γὰρ " τὰ κύματα τρέφεται δι' αὐτῶν." Ἀλλ' ὅτε ἀλαθὴς ὁ ὅστιν οἷς μηδὲν ἀλαθὲς, ὅτε οἰκείωσις οἷς μηδὲν οἰκεῖον· ἡ γὰρ οἰκείωσις ἄλαθησις ἔοικε τῷ οἰκείῳ καὶ ἀντίληψις εἶναι.

ιγ'. Καὶ τὸ δόγμα τοῦτο τοῖς κυριωτάτοις ἑπόμενόν ὅστι, καὶ Χρύσιππος, εἰ καὶ πολλὰ πρὸς τἀναντίον γέγραφε, δῆλός ἐστι πρόσπεφυκὼς ᾧ, " μήτε κακίαν κα- " κίας, μὴ ἁμαρτίαν ἁμαρτίας ὑπερέχεσαν εἶναι, μήτε

B. 5. ἰδίᾳ] Forte, νὴ Δία, ut Reisk.

C. 5. Καὶ τὸ δόγμα τοῦτο] Novi capitis initium feci. Legendum præterea, Καὶ τοῦτο τὸ δόγμα—.

bonum ſit, illud malum. Cur ergo obtundit, in quovis phyſico ſeorſim, in quovis ethico libro inculcans, *ſtatim nos ab ortu noſtro, parteſque, et ſobolem quadam inter nos neceſſitudine conſtringi?* cum in primo etiam De Juſtitia libro ſcribat, *ipſa etiam bruta animantia pro ratione eorum a quibus procreata ſunt quadam familiaritate devinciri: demtis piſcibus, quorum fœtus ſeorſim alantur.* Atqui neque ſenſus eſt, ubi nihil ſentitur; neque accommodatio ad naturam, ubi nihil ſit accommodatum. Illa enim ſive accommodatio ſive familiaritas, ſive neceſſitudo, ſenſus utique eſt ejus cui familiaritate aut neceſſitudine conjungitur.

XIII. Et hoc decretum primariis iſtorum decretis conſequens eſt, idque Chryſippus, quanquam multa contra ſcripſerit, omnino tamen deprehenditur probaviſſe: *Neque vitium vitio majus eſſe, neque peccatum peccato; neque*

" ἀρετὴν ἀρετῆς, ἢ κατόρθωσιν κατορθώσεως." ὡς γέ φησιν
ἐν τῷ τρίτῳ Περὶ Φύσεως, " Ὥσπερ τῷ Διὶ προσήκει
" σεμνύνεσθαι ἐπ' αὐτῷ τε καὶ τῷ βίῳ καὶ μέγα φρονεῖν,
D " καὶ, εἰ δεῖ οὕτως εἰπεῖν, ὑφαυχεῖν καὶ κομᾶν, καὶ με-
" γαληγορεῖν, ἀξίως βιῶντι μεγαληγορίας· ἔστω τοῖς ἀ-
" γαθοῖς πᾶσι ταῦτα προσήκει, κατ' οὐδὲν προσεχο-
" μένοις ὑπὸ τοῦ Διός." Ἀλλ' αὐτός γε πάλιν ἐν τῷ
τρίτῳ Περὶ Δικαιοσύνης φησὶν ὅτι, " δικαιοσύνῃ ἀναγ-
" κῶσιν οἱ τέλος ὑποτιθέμενοι τὴν ἡδονήν· οἱ δὲ μόνον
" ἀγαθὸν εἶναι λέγοντες, οὐκ ἀναιροῦσιν." ἔτι δὲ ταυτὶ
τοῖς λέξιν, " Τάχα γὰρ ἀγαθοῦ αὐτῆς ἀπολειπομένης,
" τέλους δὲ μὴ, τοῦ δὲ δι' αὑτὰ αἱρετοῦ ὄντος καὶ τοῦ
" καλοῦ, σώζοιμεν ἂν τὴν δικαιοσύνην, μεῖζον ἀγαθὸν
" ἀπολιπόντες τὸ καλὸν καὶ τὸ δίκαιον τῆς ἡδονῆς." Ἀλλ'
E εἴπερ μόνον τὸ καλὸν ἀγαθόν ἐστιν, ἁμαρτάνει μὲν ὁ τὴν

C. 9. ὡς γέ] Legendum, ὅς γέ, cum Mez. et Reisk.
C. 11. ἐπ' αὐτῷ] Mez. ἐφ' ἑαυτῷ.
D. 1. ὑφαυχεῖν] ὑφαυχενεῖν, Venet. 1.
D. 8. αὐτῆς ἀπολειπομένης] Sic B. Venet. 1. et 2. a secunda manu. In posteriore voce consentit P.
D. 9. ὄντος] Sic margo Venet. 2. Vulgo, ὄντων. Venet. 1. ὄντως. Vid. p. 1040, C.

virtutem virtuti, neque perfectum officium perfecto officio præstare. Adeoque in tertio De Natura libro inquit, *Si vitæ actæ caussa Jovi liceat sese efferre, ac magnifice de seipso sentire et loqui; concessa est item omnibus bonis eadem gloriatio, cum nulla in re a Jove superentur.* Enimvero idem tertio De Justitia libro dicit, *Justitiam ab iis exscindi, qui voluptatem pro fine habeant; qui duntaxat bonum esse dicant, nihil ei nocere.* Verba sunt hæc: *Fortasse enim si voluptati hoc relinquamus, esse eam bonum, non tamen finem, sed ex eorum numero quæ per se expetenda sunt et pulchra; incolumis nobis erit justitia, cum honestatem et jus, voluptate majora bona, retineamus.* At vero si id tantum bonum est,

ἡδονὴν ἀγαθὸν ἀποφαίνων, ἧττον δὲ ἁμαρτάνει τὸν καὶ τέλος αὐτὴν ποιοῦντος· ἀναιρεῖ γὰρ οὗτος τὴν δικαιοσύνην, ἐκεῖνος δὲ σώζει· καὶ καθ' ὅσον ἡ κοινωνία φεύδος ἐστι καὶ ἀπόλωλεν, ὁ δὲ χρηστότητα καὶ φιλανθρωπίαν χώραν δίδωσιν. Ἐπὶ τὸ μὲν λέγειν αὐτὸν ἐν τῷ Περὶ τοῦ Διὸς, "αὔξεσθαι τὰς ἀρετὰς, καὶ διαδάλλειν," ἀφίημι, μὴ δεῖν τῶν ὀνομάτων ἐπιλαμβάνεσθαι· καίτοι πικρῶς ἐν τῷ γένει τούτῳ καὶ Πλάτωνα καὶ τοὺς ἄλλους τὸν Χρύσιππον δάκνοντος. Ἐπαινεῖν δὲ μὴ πᾶν τὸ προκατόρθωμα κατ' ἀρετὴν, κελεύων, ἐμφαίνει τινὰ τῶν κατορθωμάτων διαφοράν· λέγει δὲ ὅπως ἐν τῷ Περὶ τοῦ Διὸς, "Ἔργων "γὰρ καθ' ἑκάστας ἀρετὰς ὄντων, οἰκεῖόν ἐστι τὰ προηγούμενα "τῶν καθ' ἕκαστα· οἷον, ἀνδρείως τὸν δάκτυλον ἐκτεῖναι, καὶ "ἐγκρατῶς ἀποχέσθαι δυσθανατώσης γραὸς, καὶ ἀπρεπ-

E. 4. δὲ σώζει] δὲ additum ex B. E. Venet. 1. Mez.
E. 5. ὁ δὲ] Sic juſſit ſententia loci, et aſſentiuntur partim libri. B. Venet. 1. ὁ δή. Mez. ὅτος δέ. Vulgo, ᾧ δή.
E. 6. Ἔτι τὸ μὲν] τὸ receptum a B. E. Baſ. Xyl. Vulgo, τῷ.
F. 4. ὄντων, οἰκεῖόν ἐστι] Lego, ὄντων οἰκείων, ἐστὶ τ. π. κ. τ.

quod honeſtum ac ſuapte natura laudabile ſit; peccat qui voluptatem bonum appellat, minus tamen eo peccat, qui etiam felicitatem in ea ſtatuit, cum hic juſtitiam aboleat, ille ſervet: et hujus ſententia ſocietatem vitæ humanæ perimat, ille bonitati et humanitati locum relinquat. Jam quod in libro De Jove ait, *virtutes augeri atque pergere*, omitto, ne vocabula videar carpere: quanquam ille quidem hoc in genere Platonem alioſque acriter mordet. Sed ubi vult *non omnia laudari quæ ſecundum virtutem agantur*, oſtendit ſane quoddam recte factorum, ſeu *katorthomaton*, diſcrimen. Sic autem loquitur: *Nam cum ſint facta ſua cuique virtuti propria, ſunt eorum quædam præſtantiora aliis. Nimirum enim frigebit, qui laudandum aliquem et prædicandum ſuſcipiat, quia digitum fortiter extendiſſet, aut continenter abſtinuiſſet a vetula moribunda, aut patienter au-*

" πώτως ἀκῦσαι τ̃ τὰ τρία τέτταρα μὴ εἶναι τελέως·
" τίνα ἐμφαίνει ψυχρίαν ὁ λέγ τ̃ τοιούτων ἐπαινεῖν
" τινας ἐγχειρῶν καὶ ἐγκωμιάζων;" Ὅμοια δ' εἰρηται
τούτοις ἐν τῷ τρίτῳ Περὶ Θεῶν· " Ἔτι γὰρ οἶμαι,"
φησὶ, " τὰς ἐπαίνους ἀλλοτριώσεσθαι καὶ τὰ τοιαῦτα τ̃
" συμβαινόντων ἀπ' ἀρετῆς, οἷον δυσθανατώσης γραὸς
" ἀποχέσθαι, καὶ καρτερῆσαι μίας δηγμόν." Τίνα οὖν
οὗτος ἄλλον κατήγορον παρείληφε τ̃ αὑτ̃ δογμάτων;
Εἰ γὰρ ψυχρός ἐστιν ὁ ταῦτα ἐπαινῶν, πολλῷ δήπου ψυ-
χρότερος ὁ τούτων ἕκαστον ἂν κατόρθωμα καὶ μέγα καὶ
μέγιστον εἶναι πρεσβεύων· εἰ γὰρ ἴσον ἐστὶ τὸ ἀνδρείως δῆγ-
μα μυίας ἐνεγκεῖν, καὶ τὸ σωφρόνως ἀποχέσθαι τ̃ γραός,
οὐδὲν, οἶμαι, διαφέρει τὸν ἀπουδαῖον ἀπὸ τούτων ἢ ἀπ'
ἐκείνων ἐπαινεῖσθαι. Ἔτι τοίνυν ἐν τῷ δευτέρῳ Περὶ

F. 7. τοῦ τὰ τρία—ἐμφαίνει] Forte, τοῦ τὰ τρία τέσσαρα εἶναι· τελέως τίνα ἐμφαίνει—.
A. 8. ἂν κατόρθωμα] ἂν delendum : monuit et Mez.
A. 9. τὸ ἀνδρείως] Sic B. Venet. 1. 2. Vulgo, τῷ ἀνδρείῳ. E. P. τῷ ἀνδρείας. Sunt vel sic, quæ deſiderem ; ut locum ita fere ſupplendum cenſeam : εἰ γὰρ ἴσον ἐστὶ πᾶν κατόρθωμα παντὶ κατορθώματι, τῷ μεγίστῳ κατορθώματι ἴσον ἔσται τὸ ἀνδρείως δῆγμα μυίας ἐνεγκεῖν καὶ τὸ σωφρόνως ἀποσχέσθαι τῆς γραός· καὶ οὐδὲν, οἶμαι, διαφέρει—.

diviſſet dicentem tria non omnino eſſe quatuor. Horum germana ſunt, quæ in tertio De Diis libro ſcribit: *Præterea etiam arbitror*, inquit, *animos offenſuras laudes hujuſmodi a virtute profectarum actionum, ſi quis a moribunda vetula abſtinuiſſet, aut morſum muſcæ pertuliſſet.* Quem præterea reprehenſorem Chryſippi placitorum requiremus ultra ipſum Chryſippum? Si enim frigidus eſt, qui iſthæc laudet, multo utique frigidior eſt, qui unumquodque horum pro benefacto, magno, maximo judicat. Nam ſi omnia benefacta ſunt æqualia, erit maximo benefacto æquale, fortiter muſcæ morſum ferre, itemque temperanter a vetula abſtinere ; neque differet, puto, quidquam ab utris virum bonum laudes. Præterea in ſecundo De Amicitia docens

Φιλίας, διδάσκων ὡς, " ἐκ ὑπὲ πᾶσι δεῖ τοῖς ἁμαρτή-
" μασι τὰς φιλίας διαλύεσθαι," ταύταις κέχρηται τοῖς
λέξεσιν· " Προσήκει γὰ τὰ μὲν ὅλως ἀποπέμπεσθαι,
" τὰ δὲ μικρᾶς ὑπεροφῆς τυγχάνειν, τὰ δὲ καὶ ὑπὲ
" μεῖζον, τὰ δὲ ὅλως διαλύσεως ἀξιῶσθαι." Ὁ δὲ
τούτῳ μεῖζόν ἐστιν, ἐν τῷ αὐτῷ φησιν ὅτι, " τοῖς μὲ ὑπὲ
" πλεῖον, τοῖς δ' ἐπ' ἔλατ[τ]ον συμβαλλόμθ· ὥστε τοὺς
" μὲ μᾶλλον, τοὺς δὲ ἧττον φίλους εἶ· ὑπὲ πολὺ δὲ τ
" τοιαύτης διαλλαγῆς γενομένης, οἱ μὲ τοσαύτης,
" οἱ δὲ τοσαύτης γίνονται φιλίας ἄξιοι· καὶ οἱ μὲ ὑπὲ τοσ-
" οῦτον πίστεως καὶ τ ὁμοίων καταξιωθήσονται." Τί γὰ
ἄλλο πεποίηκεν ἐν τούτοις, ἢ καὶ τούτων μεγάλας διαφο-
ρὰς ἀπολέλοιπε; Καὶ μὲν ἐν τῷ Περὶ Καλοῦ, ὡς
ἀπόδειξιν τοῦ μόνον τὸ καλὸν ἀγαθὸν εἶναι, τοιούτοις
λόγοις κέχρηται· " Τὸ ἀγαθόν, αἱρετόν· τὸ δ' αἱρετόν,
" ἀρεστόν· τὸ δ' ἀρεστόν, ἐπαινετόν· τὸ δ' ἐπαινετόν, κα-

B. 6. ὅλως διαλύσεως] Legendum, ὅμως διαλύτεως.
B. 10. γενομένης—τοσαύτης] Sic B. præterea τοσαύτης est a Mez. Vulgo, γενομένης· οἱ μὲν γὰρ τοιαύτης.
C. 1. ἐπὶ τοσοῦτον πίστεως] Legendum cum Mez. ἐπὶ τοσοῦτον, οἱ δὲ ἐπὶ τοσοῦτον πίστεως—.

non cujusvis peccati ergo amicitias esse dissolvendas, hæc posuit verba: *Quædam enim omnino sunt dissimulanda, alia leviter castiganda, alia gravius, alia item sed venia tamen digna ducenda.* Et, quod majus, eodem in libro ait, *Quia aliis magis, aliis minus utamur, ideo etiam alios aliis magis minusve esse amicos, atque hanc diversitatem late patere; cum alii alium amicitiæ mereantur gradum, fidei, aliarumque id genus rerum.* Quid, quæso, his dicendis aliud effecit, quam quod harum rerum magna discrimina demonstravit? Quinetiam in libro De Honesto, ut evinceret id solum quod honestum est, esse bonum, talibus usus est rationibus: *Quod bonum, id expetendum est; quod expetendum, id placet; quod placet, laudabile est; quod laudabile, id est*

" λόν." Καὶ πάλιν, " Τὸ ἀγαθὸν, χαρτόν· τὸ δὲ χαρ-
" τὸν, σεμνόν· τὸ δὲ σεμνὸν, καλόν." Οὗτοι δ' οἱ λόγοι μάχονται πρὸς ἐκεῖνον. Εἴτε γὰρ πᾶν ἀγαθὸν ἐπαινετόν ἐστιν, καὶ τὸ σωφρόνως ἀπέχεσθαι τοῦ γλαὸς ἐπαινετὸν ἂν εἴη· οὐ πᾶν ἀγαθὸν, οὔτε σεμνὸν, οὔτε χαρτὸν, ἀλλ' ὠφέλιμον ὁ λόγος. Ἴσως γὰρ οἷόν τε τὸ μὴ ἄλλως ἀπὸ τῶν τοιούτων ἐπαινεῖν, ψυχρὸν εἶναι· τὸ δ' αὐτὸν ὑπὲ τοῖς τοιούτοις χαίρειν καὶ σεμνύεσθαι, μὴ καταγέλαστον.

ιδ'. Πολλαχοῦ μὲν τοιοῦτός ἐστιν· ἐν δὲ ταῖς πρὸς ἑτέρους ἀντιλογίαις, ἥκιστα φροντίζει τοῦ μηδὲν εἰπεῖν ἑαυτῷ ἐναντίον ἑαυτῷ καὶ διάφωνον. Ἐν γοῦν τοῖς Περὶ τοῦ Προτρέπεσθαι, ὃν Πλάτωνος ὑπολαμβανόμενος, λέγοντος ὅτι, " τῷ μηδὲ μαθόντι μηδ' ὑπομένοντι ζῆν, λυσιτελεῖ μὴ " ζῆν," ταῦτ' εἰρηκέναι φησὶ λέξιν. " Ὁ γὰρ τοιοῦτος λό-

C. 11. ἐπαινετὸν ἂν εἴη· πᾶν] Corrigendum cum Mez. ἐπαινετὸν ἂν εἴη· ἢ πᾶν—.
D. 2. Ἴσως γὰρ οἷόν τε] Lego, Πῶς γὰρ οἷόν τε. Mez. Ἴσως γὰρ οἴονται. Reisk. Ἴσως γὰρ οἴεται.
D. 5. μὲν τοιοῦτός] Legendum cum Mez. μὲν ἂν τοιοῦτος—.

honeſtum. Et rurſum: *Bonum quod eſt, id adfert gaudium; quod tale eſt, id honorabile; atque hoc porro honeſtum eſt.* Hæ vero rationes cum iſto pugnant. Sive enim omne bonum laudabile eſt, fiet ut caſte a vetula abſtinere laudem mereatur: ſive non laudabile eſt, jam non omne bonum honorabile et gaudio afficiens erit, atque ſic actum fuerit de hac ratione. Quomodo enim fieri poteſt, ut ineptum ſit alios talem ob rem laudare; ipſum aliquem tali ſuo facto gaudere et gloriari ridiculum non ſit?

XIV. Paſſim autem talis eſt Chryſippus: et quando contra alios diſputat, ne quid ſibi contrarium et diſcrepans proferat, nihil habet penſi. Nam in libro De Exhortando, Platonem reprehendens, qui dixiſſet, *Ei qui neque didiciſſet neque ſciret vivere, utile eſſe non vivere*, his vocibus loquitur: *Hæc oratio et ſecum ipſa pugnat, et minime pertinet*

" γος καὶ ἑαυτῷ μάχεται, καὶ ἥκιστά ἐστι πρακτικός.
" Πρῶτον γὰρ ὡσανεὶ δεικνύων ὅπερ κεφάλαιον ἡμῖν ἐστι τὸ μὴ
" ζῆν, καὶ τέλος πάντα ἀποθνήσκειν ἀξιῶν, πρὸς ἕτερά τι
" πάντα μᾶλλον ἡμᾶς παρασκευῇ ἢ τὸ φιλοσοφεῖν· ἀ-
" γνοεῖ γὰρ ὅτι μὴ ζῶντα φιλοσοφεῖν, οὐδὲ μὴν πολὺν χρό-
" νον ὀπιζήσαντα κακῶς καὶ ἀπείρως, φρόνιμον γενέσθαι"
καὶ παρελθὼν δέ φησιν ὅτι, " καὶ τοῖς φαύλοις καθήκει
" μένειν ἐν τῷ ζῆν" εἶτα τὴν λέξιν, " Πρῶτον γὰρ ἡ
" ἀρετὴ φιλῶς οὐδέν ἐστι πρὸς τὸ ζῆν ἡμᾶς, ἔτι δ'
" οὐδ' ἡ κακία οὐδέν ἐστι πρὸς τὸ δεῖν ἡμᾶς ἀπιέναι."
Καὶ μὴν οὐκ ἔστιν ἃ δεῖ βιβλία διελθεῖν, τὸν Χρυσίππου
τῷ πρὸς αὐτὸν ἐναντιουμένῳ μάχῃ· ἀλλ' ἐν αὐτοῖς
τούτοις ποτὲ μὲν ὁ Ἀντισθένης ἐπαινῶν προφέρεται τὸ,
Δεῖν κτᾶσθαι νοῦν ἢ βρόχον· καὶ τὸν Τυρταίου τὸ,

Περὶ ἀρετῆς πελάσαι τέρμασιν, ἢ θανάτου·

καίτοι τί ταῦτα βέλεσι δηλοῦν ἄλλο, πλὴν ὅτι τὸ μὴ

E. 3. οὐδὲ μὴν] Immo, οὐδὲ μή.

ad exhortationem. Primum enim quasi obiter ostendens optimum nobis esse non vivere, ac quodammodo mori jubens, ad alia quædam nos magis excitabit, quam ad philosophandum. Nam neque philosophari potest qui non vivit; neque prudens fiet unquam, qui non multum temporis male et imperite vivendo produxerit. Progressus deinde, *malis quoque*, ait, *convenire, ut in vita maneant:* tum hæc ad verbum: *Primum enim virtus nuda nihil facit ad id ut vivamus; atque ita vitiositas nihil eo facit ut discedere debeamus.* Neque vero necesse est alios libros evolvere, e quibus ostendamus Chrysippum sibi repugnare: sed in his ipsis aliquando Antisthenis illud citans collaudat, qui dixerat, *Aut mentem parandam, aut laqueum*; et illud Tyrtæi,

Seu per virtutem vivere, sive mori.

Quid autem hæc aliud volunt ostendere, quam mortem vita

ζῆν, λυσιτελέστερόν ἐστι τὸ ζῆν τοῖς κακοῖς καὶ ἀνοήτοις; Ποτὲ δὲ τὸν Θέογνιν ἐπανορθούμενος, Οὐκ ἔδει, φησὶν, εἰπεῖν,

Χρὴ πενίην φεύγοντα ——

μᾶλλον δὲ,

Χρὴ κακίαν φεύγοντα, καὶ ἐς βαθυκήτεα πόντον
Ῥιπτεῖν, καὶ πετρῶν, Κύρνε, κατ' ἠλιβάτων.

Τί οὖν ἄλλο δόξειεν ἂν ποιεῖν ἢ ταυτὰ πεφάγματα καὶ δόγματα παρεγγράφειν αὐτὸς, ἑτέρων δὲ γραφόντων ἐξαλείφειν; Πλάτωνι μὲν ἐγκαλῶν ὅτι τὸ κακῶς ζῆν καὶ ἀμαθῶς τὸ μὴ ζῆν ἀποδείκνυσι λυσιτελέστερον, Θέογνιδι δὲ συμβουλεύων κατακρημνίζειν καὶ καταπυπτίζειν ἑαυτὸν ὑπὲρ τοῦ φυγεῖν τὴν κακίαν. Ἀντισθένη μὲν γὰρ ἐπαινῶν ὅτι τὸν μὴ νοῦν ἔχοντας εἰς βρόχον συνήλασεν, αὐτὸς ἔψεγεν, εἰπόντα μηδὲν εἶναι τὴν κακίαν πρὸς τὸ μὴ οὐ ζῆν ἡμᾶς ἀπαλλάττειν.

ιε'. Ἐν δὲ τοῖς πρὸς αὐτὸν Πλάτωνα Περὶ Δικαιο-

A. 7. αὐτὸς ἔψεγεν] Lego, αὐτὸν ἔψεγεν.

utiliorem esse malis et fatuis? Aliquando etiam Theognidem corrigens, ait eum non debuisse dicere,

Ut paupertatem fugias:——

sed ita;

Ut vitium fugias, vel saltu te in maris undas,
Cyrne, vel a scopulis dejice præcipitem.

Ergone aliud agere videtur, quam hæc eadem decreta ipse suis inscribere libris, aliis autem scribentibus expungere? cum Platoni vitio vertat, quod is *præstare mortem malæ et inscitæ vitæ* ostendat; Theognidem probet, qui consulit *ut fugiendæ malitiæ caussa aliquis se præcipitet aut in mare demergat.* Antisthenem enim laudans, qui mentis inopes ad suspendium redigit, se ipse vituperavit, nihil dicens vitiositatem ad subeundam facere mortem.

XV. Ceterum in libris adversus Platonem De Justitia

σύης εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ἀνάλλεται τῷ περὶ θεῶν λόγῳ, καὶ φησιν, "ὅτ' ὀρθῶς ἀποτρέπειν τῷ ἀπὸ τῶν θεῶν φόβῳ "τὸν ἀδικίας τὸν Κέφαλον, εὐδιάβλητόν τ' εἶναι, καὶ πρὸς "τοιοῦτον ἐξάγοντα πολλὰς περισπασμοὺς καὶ πιθα- "νότητας ἀντιπίπτουσας τοῖς περὶ τοῦ θεῖον κα- "λάσεων λόγον, ὡς οὐδὲν διαφέροντα τὸν Ἄκκην καὶ τὸν "Ἀλφιτῆν, δι' ὧν τὰ παιδάρια δεῖ κακοσχολεῖν αἱ γυ- "ναῖκες ἀνείργουσιν." Οὕτω δὲ διασύρας τὰ δεῖν Πλά- τωνος, ἐπαινεῖ πάλιν ἐν ἄλλοις καὶ φέρει τὰ δεῖν Εὐρι- πίδου ταυτὶ πολλάκις,

——ἀλλ' ἔστιν, εἴ τις ἐγγελᾷ λόγῳ,
Ζεὺς, καὶ θεοὶ βρότεια λεύσσοντες πάθη·

καὶ ὁμοίως ἐν τῷ πρώτῳ Περὶ Δικαιοσύνης, τὰ Ἡσί- οδεια ταυτὶ παρενεγκάμενος,

Τοῖσιν δ' ὑρανόθεν μέγ' ἐπήλασε πῆμα Κρονίων,
Λιμὸν ὁμοῦ καὶ λοιμόν· ἀποφθινύθουσι δὲ λαοί·

"ταῦτα," φησὶ, "τοὺς θεοὺς ποιεῖν, ὅπως τοὺς πονηρῶν

B. 3. εὐδιάβλητόν—περισπασμοὺς] Ita conſtituendus locus, εὐδιάβλητόν τ' εἶναι πρὸς τοὐναντίον, εἰσάγοντα πολλοὺς περισπασμοὺς—.
B. 8. τὰ τοῦ Πλάτωνος] τὰ additum ex B. Venet. 1.

ſtatim inſultat rationi de Deo, aitque *non recte metu Deorum ab injuſtitia Cephalum deterrere; et rationem hanc eſſe expoſitam calumniis, et in diverſam partem multis abducere revulſionibus, ac multa occurrere probabilia quæ ſermonem de pœnis divinitus irrogandis impugnent, ſimilemque faciant Acconi et Alphitoni, quarum formidine puerulos mulieres a malo otio deterrent.* Hoc modo exagitatum Platonem, alibi rurſum laudat, et hæc Euripidea aliquoties producit;

Sed eſt, tametſi verba aliquis hæc rideat,
Jupiter, diique, facta qui mortalium
Vident——.

Similiter in primo De Juſtitia, Heſiodea hæc citans,

Jupiter, e cœlo cladem his immiſit atrocem,
Afflixitque fame populos, et peſte necavit:

hæc, inquit, *Deos facere, ut*

" κολαζομένων, οἱ λοιποὶ τοῖς παραδείγμασι τούτοις χρώ-
" μενοι, ἧττον ἐπιχειρῶσι τοιοῦτόν τι ποιεῖν." Πάλιν ἐν
μὲν τοῖς Περὶ Δικαιοσύνης ἔφη εἰπὼν ὅτι, " τὸν τἀγα-
" θὸν, ἀλλὰ μὴ τέλος πεφυκότες τοῦ ἡδονοῦ, ἐνδέχεται
" σώζειν καὶ τὴν δικαιοσύνην," δεῖν τοῦτο, κατὰ λέξιν εἰρηκε,
" Τάχα γὰρ ἀγαθῶν αὐτῆς ἀπολειπομένης, τέλους δὲ
D " μὴ, τῶν δὲ δι' αὐτῶν αἱρετῶν ὄντος καὶ τῶν καλῶν, σώ-
" ζοιμεν ἂν τὴν δικαιοσύνην, μεῖζον ἀγαθὸν ἀπολιπόντες
" τὸ καλὸν καὶ τὸ δίκαιον τῆς ἡδονῆς." Ταῦτα μὲν ἐν
τούτοις περὶ τῆς ἡδονῆς. Ἐν δὲ τοῖς πρὸς Πλάτωνα, κατ-
ηγορῶν αὐτοῦ δοκοῦντος ἀγαθὸν ἀπολιπεῖν τὴν ὑγείαν, " Οὐ
" μόνον τὴν δικαιοσύνην," φησὶν, " ἀλλὰ καὶ τὴν μεγαλο-
" ψυχίαν ἀναιρεῖ, καὶ τὴν σωφροσύνην, καὶ τὰς ἄλλας
" ἀρετὰς ἁπάσας, ἂν τοῦ ἡδονοῦ, ἢ τοῦ ὑγείαν, ἤ τι

C. 8. τἀγαθὸν] Lege, ἀγαθόν.

C. 11. ἀγαθῶν αὐτῆς ἀπολειπομένης—ὄντος] Sic dedi partim e libris, partim ex comparatione ſuperioris loci p. 1038, D. Vulgo, ἀγαθὸς αὐτῆς ἀπολειπομένους—ὄντως. B. E. Venet. 2. P. ἀγαθῶν αὐτῆς ἀπολειπομένων—ὄντως—.

D. 4. περὶ τῆς ἡδονῆς] Sic B. E. Mez. Vulgo, περί τε τῆς ἡδονῆς.

D. 4. περὶ Πλάτωνα] Legendum cum Mez. πρὸς Πλάτωνα. Venet. 1. a ſecunda manu, περὶ Πλάτωνος.

punitis malis, reliqui his exemplis moniti, tanto minus conentur aliquid tale facere. Rurſum in libro De Juſtitia tertio ſubjungens, *eos qui voluptatem bonum quidem, non tamen finem juſtitiæ faciant, etiam juſtitiam poſſe retinere*, totidem verbis hæc dixit: *Fortaſſe enim ſi hoc relinquatur voluptati, eſſe eam bonum, non etiam finem, cum etiam honeſtum ſit ex eorum numero, quæ per ſe expetuntur; licebit juſtitiam ſervare, cum majus ipſa voluptate bonum in honeſtate et juſtitia conſtituamus.* Hæc ibi. Ad hæc Platonem cum reprehendiſſet, qui ſanitatem inter bona reliquiſſe videretur: *non juſtitiam modo, ſed et magnanimitatem, et temperantiam, et omnes alias virtutes ſublatum iri* affirmat; *ſi voluptatem,*

"τῶν ἄλλων, ὁ μὴ καλόν ἐστιν, ἀγαθὸν ἀπολείπωμεν." Ἃ μὲν οὖν ῥητέον ὑπὲρ Πλάτωνος, ἐν ἄλλοις γέγραπται πρὸς αὐτόν. Ἐνταῦθα δ' ἡ μάχη καταφανής ἐστιν, ὅπου μηδ', ἂν μὴ δ' καλῶς τις ὑπολάβῃ καὶ τὴν ἡδονὴν ἀγαθὸν εἶναι, σώζεσθαι δικαιοσύνην λέγοντος· ὅπου δὲ πάλιν, τὸν μὴ μόνον τὸ καλὸν ἀπολιπόντας, ἀπωμόσατο τὰς ἀρετὰς ἁπάσας ἀναιρεῖν. Ἵνα δὲ μηδ' ἀπολογίαν ὑπολίπῃ τοῖς ἐναντιώμασιν, Ἀριστοτέλει Περὶ Δικαιοσύνης ἀντιγράφων, "ὦ," φησίν, "αὐτὸν ὀρθῶς λέγειν ὅτι τῆς ἡδονῆς ὄσης "τέλους, ἀναιρεῖται μὲν ἡ δικαιοσύνη, σωναναιρεῖται δὲ τῇ "δικαιοσύνῃ καὶ τὴν ἄλλων ἀρετῶν ἑκάστην· τὴν μὲν γὰρ δι- "καιοσύνην ὑπ' αὐτῶν ὡς ἀληθῶς ἀναιρεῖσθαι, τὰς "δ' ἄλλας ἀρετὰς οὐδὲν κωλύειν ὑπάρχειν, εἰ καὶ μὴ δι' "αὐτὰς αἱρετάς, ἀλλ' ἀγαθὰς γοῦν καὶ ἀρετὰς ἐσομένας" εἶτα ἑκάστην ἐξ ὀνόματος προσαγορεύει. Βέλτιον δὲ τὰς ἐκείνου λέξεις ἀναλαβεῖν· "Τῆς γὰρ ἡδο-

F. 2. ἀρετὰς ἐσομένας] B. ἀρεσὰς ἐσομένας. Mez. αἱρετὰς ἐσομένας.

aut bonam valetudinem, aut ullam aliam rem quæ non ſit abſolute honeſta, in bonorum cenſu haberi patiamur. Alibi ea adverſus ipſum ſcripſimus, quæ pro Platone dici poſſunt. Hic autem repugnantia eſt manifeſta. Uno enim loco dicit, *ſi quis una cum honeſto etiam voluptatem dicat eſſe bonum, locum fore juſtitiæ:* alio, *niſi ſolum honeſtum pro bono habeatur, omnes tolli virtutes.* Ac ne quam ſuis repugnantiis relinqueret excuſationem, contra Ariſtotelem De Juſtitia ſcribens, *non recte eum dicere,* inquit, *ſi voluptas pro fine ſtatuatur, tolli juſtitiam unaque ceteras omnes virtutes. Juſtitiam enim vere ſublatum iri: reliquæ quin maneant, nihil impedire, etſi non per ſe expetendæ, bonæ tamen et virtutes:* Ac ſingulas deinde nominatim recenſet. Sed præſtat ipſius verba apponere: *Nam cum hac ratione videatur effici vo-*

"νης," φησὶν, "ἐμφαινομένης τέλος τὴν τοιοῦτον λό-
"γον, τὸ μὴ τοιοῦτο πᾶν μοι δοκεῖ ὅλην ἐμπεριλαμβά-
"νεσθαι· διὸ ῥητέον, μήτε τὴν ἀρετὴν ἕνεκα δι' αὐτὴν αἱ-
"ρετὴν εἶναι, μήτε τῶν κακιῶν φευκτὴν, ἀλλὰ πάντα
"ταῦτα δεῖν ἀναφέρεσθαι πρὸς τὸ ὑποκείμενον σκοπόν·
"ὅθεν μέντοι κωλύσει κατ' αὐτὸς, τὴν ἀνδρείαν μὴ καὶ
"τὴν φρόνησιν καὶ τὴν ἐγκράτειαν καὶ τὴν καρτερίαν καὶ τὰς
"ὁμοίας ταύταις ἀρετὰς, εἶναι τῶν ἀγαθῶν, τὰς δ' ἐναν-
"τίας, ὑπάρχειν φευκτάς." Τίς οὖν τούτου πρὸς
λόγους ἰταμώτερος γένοιτ' ἂν, ὃς δυεῖν τῶν ἀρίστων φιλοσόφων
ἐγκέκληκε τῷ μέν, ὅτι πᾶσαν ἀρετὴν ἀναιρεῖ, μὴ μόνον
τὸ καλὸν ἀγαθὸν ἀπολιπών· τῷ δ', ὅτι τὸ ἡδονῆς τέλος
ὄντος, οὐ πᾶσαν ἀρετὴν ἄνευ τῆς δικαιοσύνης σώζεσθαι
νομίζῃ; Θαυμαστὴ γὰρ ἡ ἐξουσία, περὶ τῶν αὐτῶν πρα-
γμάτων διαλεγόμενον, ἃ πάθησιν αὐτὸς ἐγκαλῶν Ἀριστο-
τέλῃ, ταῦτ' ἀναιρεῖν πάλιν Πλάτωνος κατηγοροῦντα. Καὶ

F. 12. ταύταις] Sic B. E. Baſ. Xyl. Mez. Reiſk. Vulgo, ταύτας.
F. 12. τὰς δ' ἐναντίας] Mez. τὰς δ' ἐναντίας κακίας—.

luptatem eſſe finem, totum hoc mihi non videtur in eo contineri. Itaque dicendum eſt, neque virtutum ullam per ſe eſſe expetendam, neque ullum vitium fugiendum; verum omnia hæc referenda eſſe ad propoſitum ſcopum. Nihil tamen ſecundum eorum ſententiam obſtabit, fortitudinem, temperantiam, tolerantiam, ſimileſque harum virtutes eſſe e bonorum numero, et his contraria eſſe fugienda. Scire velim, unquamne diſputator aliquis exſtiterit petulantior Chryſippo, qui duos præſtantiſſimos philoſophos reprehendit; alterum, quod non ſolum honeſtum pro bono ponens, omnem virtutem tollat; alterum, quod voluptate pro fine reputata, præter juſtitiam etiam reliquas virtutes perimi cenſeat. Mirabilis enim eſt licentia, iiſdem de rebus diſſerentem, quæ ponit Ariſtotelem culpans, eadem rurſum in accuſando Platone repudiare. At enim in Demonſtrationi-

μὴν ἐν ταῖς Περὶ Δικαιοσύνης Ἀποδείξεσι λέγῃ φάντας, ὅτι "πᾶν κατόρθωμα, καὶ εὐνόμιμον καὶ δικαιοπράγημά "ἐστι· τὸ δέ γε κατ' ἐγκράτειαν, ἢ καρτερίαν, ἢ φρό- "νησιν, ἢ ἀνδρείαν, παραπόμπιμον, κατόρθωμά ἐστιν· οὐκ "ἄρα δικαιοπράγημα." Πῶς οὖν οἷς ἀπολείπῃ φρόνησιν καὶ ἀνδρείαν καὶ ἐγκράτειαν, οὐκ ἀπολείπει δικαιοσύνην, εὐθὺς αὐτῷ ὅσα κατορθοῦσιν ἐν ταῖς εἱρημέναις ἀρεταῖς καὶ δικαιοπραγοῦντων;

ις'. Τοῦ δὲ Πλάτωνος εἰπόντος· "τὴν ἀδικίαν, ὡς "διαφθορὰν ψυχῆς οὖσαν καὶ νόσιν, οὐδὲν ἐν αὐτοῖς τοῖς "ἔχουσιν ἀποβάλλειν τὴν δύναμιν, ἀλλ' αὐτὸν ἑαυτῷ συμ- "βάλλειν καὶ χρέα καὶ ταράττειν τὸν πονηρόν·" ἐγκαλῶν Χρύσιππος, "ἀτόπως," φησί, "λέγεσθαι τὸ ἀδικεῖν "ἑαυτόν· εἶναι γὰρ πρός ἕτερον, ὁ πρὸς ἑαυτόν, τὸ ἀδι- "κίαν·" ὑπολαθόμενος γὰρ τούτων, αὖθις ἐν ταῖς Περὶ Δικαιοσύνης Ἀποδείξεσιν, "ἀδικεῖσθαι," φησὶν, "ὑφ' "ἑαυτοῦ τὸ ἀδικοῦντα, καὶ αὐτὸν ἀδικεῖν, ὅταν ἄλλον ἀδικῇ,

B. 10. χρέα:] Forte συγχρέει, ut Reisk.

bus de Justitia diserte dicit, *omne perfectum officium, et legitimum esse et justum factum: quod vero continenter, toleranter, prudenter, fortiter agitur, perfectum esse officium; ergo etiam juste factum.* Quomodo igitur quibus prudentiam, fortitudinem, continentiam relinquit, justitiam adimit; cum illi ipsi qui quædam perfecte secundum eas virtutes agunt, iidem eadem juste agant?

XVI. Dixerat Plato, *injustitiam animi esse corruptelam et seditionem, quæ ne in ipsis quidem injustis suam vim amitteret, sed ipsum secum committeret, confligeret, ac turbaret vitiosum hominem.* Id vituperans Chrysippus, *absurde*, ait, *hoc dici, Aliquem seipsum injuria afficere; nam injustitiam non adversus injustum, sed adversus alium tendere.* Oblitus deinde hujus effati, in Demonstrationibus de Justitia, *a seipso injuria affici injustum*, ait, *nam alii injuria inferenda, ipsum sibi injuriam*

"γενόμενον ἑαυτῷ τῆ͂ παρανομεῖν αἴτιον, καὶ βλάπτοντα
"παρ' ἀξίαν ἑαυτόν." Ἐν μὲν τοῖς πρὸς Πλάτωνα
ταῦτ' εἴρηκε περὶ τ῀ ἀδικίαν λέγειν, μὴ πρὸς ἑαυτόν,
ἀλλὰ πρὸς ἕτερον, "Οἱ γὰρ κατ' ἰδίαν ἄδικοι συνεχῶ-
"κασιν ἐκ πλόνων τοιούτων τἀναντία λεγόντων, καὶ ἄλλως
"τ῀ ἀδικίας λαμβανομένης, ὡς ἂν ἐν πλείοσι πρὸς ἑαυ-
"τὸν ὕπως ἔχουσιν· εἰς δὲ τὸν ἕνα μηδενὸς διατείνοντος
"τοιοῦτο, καθ' ὅσον δὲ πρὸς τὸν πλησίον ἔχει ὕπως·"
ἐν δὲ ταῖς Ἀποδείξεσι τοιούτους ἠρώτηκε λόγους περὶ τ῀ τ῀
ἀδικον καὶ ἑαυτὸν ἀδικεῖν· "Παράπτιον γενέσθαι παρανομή-
"ματος, ἀπαγορεύει ὁ νόμος· καὶ τὸ ἀδικεῖν ἔστι παρά-
"νομημα· ὁ τοίνυν παράπτιος γενόμενος αὑτῷ τ῀ ἀδι-
"κεῖν, παρανομεῖ εἰς ἑαυτόν· ὁ δὲ παρανομῶν εἴς ἕνα,
"καὶ ἀδικεῖ ἐκεῖνον· ὃν ἄρα καὶ ὁντινοῦν ἀδικῶν, καὶ
"ἑαυτὸν ἀδικεῖ" πάλιν· "Τὸ ἁμάρτημα τ῀ βλαμμά-

C. 7. "Οἱ γὰρ—λεγόντων] Locus corruptus, forte ita refingendus, Οὐ γὰρ κατ' ἰδίαν οἱ ἄδικοι συνεχῶνται, ἐκ πλειόνων δὲ τοιούτων τἀναντία δρῶντων—.
D. 7. ὃν ἄρα] Legendum ὁ ἄρα, ut et Reisk monuit.

esse: dum sibi auctor sit contra leges agendi, seque immerito lædat. Verum in iis quæ adversus Platonem scribit, *injustitiam dici non sui, sed alterius ratione*, contendit: *Nam non seorsim vel pro se sunt injusti, sed constant e pluribus talibus contraria facientibus: quippe ceteroquin sic intelligitur injustitia ut quæ sit in pluribus adversus seipsos ita se habentibus: in unum autem nihilo tali pertinente, sed quantum ad proximum ita se habet.* In Demonstrationibus porro talibus argumentationibus utitur, ut ostendat injustum etiam sibi ipsi injuriam facere: *Aliquo modo caussam fieri delicti seu violatæ legis, lex vetat: Injuste agere, delictum est: Ergo qui aliquo modo sibi ipse caussa est injuste agendi, delinquit in seipsum: Jam qui in unum aliquem delinquit, eum etiam injuria afficit: Ergo qui quemvis alium injuria afficit, seipsum injuria afficit.* Item: *Peccatum est e damno-*

" των ἐστι, καὶ πᾶς ἁμαρτάνων παρ' ἑαυτὸν ἁμαρτάνει·
" πᾶς ἄρα ὁ ἁμαρτάνων βλάπτει ἑαυτὸν καὶ τὴν ἀξίαν·
" εἰ δὲ τοῦτο, καὶ ἀδικεῖ ἑαυτόν." ἔτι καὶ ὅπως, "Ὁ
" βλαπτόμενος ὑφ' ἑτέρου, ἑαυτὸν βλάπτει, καὶ καὶ τὴν
" ἀξίαν ἑαυτὸν βλάπτει, τοῦτο δ' ἐστὶ τὸ ἀδικεῖν· ὁ ἄρα
" ἀδικούμενος καὶ ὑφ' ὁτουοῦν πᾶς ἑαυτὸν ἀδικεῖ."

ιζ'. Τὸν περὶ ἀγαθῶν καὶ κακῶν λόγον, ὃν αὐτὸς εἰσάγει καὶ δοκιμάζει, " συμφωνότατον εἶναι," φησὶ, " τῷ
" βίῳ, καὶ μάλιστα τοῖς ἐμφύτοις ἁπάντων προλήψεων·"
ταυτὶ γὰρ ἐν τῷ τρίτῳ τῶν Περτρεπτικῶν εἴρηκεν. Ἐν
δὲ τῷ πρώτῳ, " τοῦτον τὸν λόγον," φησὶν, " ἀπὸ τῶν
" ἄλλων ἁπάντων ἀφέλκειν τὸν ἄνθρωπον, ὡς οὐδὲν ὄντων
" πρὸς ἡμᾶς, οὐδὲ συνεργούντων πρὸς εὐδαιμονίαν ἀ-
" δέν." Ὅρα τοίνυν πῶς αὐτῷ σύμφωνός ἐστι, τὰ ἀφέλ-
κοντα δὲ ζῆν, καὶ τὰ ὑγείας, καὶ τῆς ἀπονίας, καὶ τῆς τοῦ

E. 4. ἀδικέμενος] Sumsi a Xyl. Mez. item correxit Reisk. Vulgo, δικαιέμενος.
F. 1. Ὅρα] Sic Steph. ex Leonic. Schott. Collat. Muret. Anon. Priores editiones et B. E. F. P. Ὁρᾷ.
F. 1. ἀφέλκοντα τὸ ζῆν] Subjungendum λόγον, quod excidisse videtur.
F. 2. ἀπονίας] Sic Ald. Bas. Xyl. B. E. F. Venet. 1. Vulgo, ἀπονοίας.

rum genere: Quicunque peccat, in se indigne peccat: Ergo qui peccat, sibi ipse indigne damnum infert; proinde etiam injuria se afficit. Aliud: *Qui ab alio læditur, sibi ipsi nocet, idque indigne: hoc autem erat injuste agere: Ergo quicunque a quocunque injuria afficitur, injurius in sese est.*

XVII. *Rationem de Bonis et Malis*, quam ipse introducit et probat, *maxime consentire cum vita* affirmat, *et maxime innatas attingere prænotiones*; sic enim loquitur in tertio Exhortationum libro. At in primo, *ea ratione hominem*, asserit, *ab omnibus aliis abstrahi, ut nihil ad nos pertinentibus, neque ad felicitatem quicquam conducentibus.* Jam nunc vide quam belle sibi consonet, qui rationem abstrahentem nos a vitæ, sanitatis, indolentiæ, sensuum

ἀθλητηρίων ὁλοκληρίας, καὶ μηδὲν τῆ ταῦτα φάσκοντα πρὸς ἡμᾶς ἃ παρὰ τῶν θεῶν αἰτούμεθα, μάλιστα συμφωνεῖν τῷ βίῳ καὶ ταῖς κοιναῖς προλήψεσιν ἀποφαινόμενος. Ἀλλ' ἵνα μὴ ἀρνησις ᾖ τὸ τἀναντία λέγειν, ἐν τῷ τρίτῳ Περὶ Δικαιοσύνης ταῦτ' εἰρηκεν· "Διὸ καὶ "ἀφ' ὑπερβολὴν τοῦ τε μεγέθους καὶ τοῦ κάλλους, "πλάσμασι δοκοῦμεν ὅμοια λέγειν, καὶ οὐ κατ' ἄνθρω-
1042 "πον, καὶ κατ' ἀνθρωπίνην φύσιν." Ἔστιν οὖν ὅπως ἄν τις ὁμολογήσαιτο σαφέστερον τἀναντία λέγειν αὐτὸς πρὸς ἑαυτόν, ἢ ὅστις; ἃ δι' ὑπερβολὴν φησι πλάσματα δοκεῖν εἶναι καὶ ὑπὲρ τὸν ἄνθρωπον, καὶ ὑπὲρ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν λέγεσθαι, ταῦτα συμφωνεῖν τῷ βίῳ φάσκων, καὶ μάλιστα τῶν ἐμφύτων ἄπτεσθαι προλήψεων.

ιη'. Οὐσίαν κακοδαιμονίας ἀποφαίνει τὴν κακίαν ἐν παντὶ βιβλίῳ φυσικῷ καὶ ἠθικῷ, γράφων καὶ διαλεινόμενος ὅτι, "τὸ κατὰ κακίαν ζῆν, τῷ κακοδαιμόνως ζῆν ταυτόν

A. 3. ὅστις] Sic Ald. Baſ. Xyl. B. E. Vulgo, ὅτως ex Leonic. Schott. Anon.

incolumitatis conſideratione, eaque nihil ad nos pertinere dicentem quæ nos a Diis immortalibus expetimus, affirmet maxime conſentire cum vita et communibus prænotionibus. Sed ne infitiari hanc poſſit repugnantiam, audi verba ejus De Juſtitia libro tertio ſcripta: *Itaque ea quæ dicimus, ob excellentiam magnitudinis et pulchritudinis, fabularum ſimilia videbuntur, et non convenire homini humanæque naturæ.* Poteſtne quiſquam diſertius fateri, ſe ſibi ipſi contraria dicere, quam hic noſter? qui *ea, quæ ob excellentiam commenta, et homine ſuperiora habitum iri* dicit, *vitæ humanæ congruere, inſitaſque notitias maxime attingere*, pronunciat.

XVIII. *Naturam infelicitatis vitioſitatem eſſe* in omnibus Phyſicis Ethiciſque libris tradit, contendens, *vitioſe vivere idem eſſe, quod vivere in-*

"ὄφιν" ἐν δὲ τῷ τρίτῳ Περὶ Φύσεως ὑπειπὼν ὅτι, "λυσιτελεῖ ζῆν ἄφρονα μᾶλλον ἢ μὴ βιῶν, κἂν μηδέ- "ποτε μέλλῃ φρονήσειν," ἐπιλέγει, "Τοιαῦτα γὰρ τὰ- "γαθά ἐστι τοῖς ἀνθρώποις, ὥστε τρόπον τινὰ τὰ κακὰ "τῶν ἀνὰ μέσον προτερεῖν." Ὅτι μὲν οὖν εἰρηκὼς ἐν ἑτέροις μηδὲν ἧττον τοῖς ἄφροσι λυσιτελὲς, ἐνταῦθά φησι λυσιτελεῖν τὸ ἀφρόνως ζῆν, ἀφίημι. Τῶν δ' ἀνὰ μέσον λεγομένων παρ' αὐτοῖς μήτε κακῶν ὄντων μήτ' ἀγαθῶν, τὰ κακὰ προτερεῖν λέγων, οὐδὲν ἄλλο λέγει πλὴν τὸ μὴ κακῶν τὰ κακὰ προτερεῖν, ἢ τὸ κακοδαιμονεῖν λυσιτελέστερον ἢ τῷ μὴ κακοδαιμονεῖν· ἢ τῷ κακοδαιμονεῖν ἀλυσιτελέστερον ἢ τὸ μὴ κακοδαιμονεῖν· εἰ δὲ ἀλυσιτελέστερον, ἢ βλαβερώτερον· τὸ μὴ κακοδαιμονεῖν ἄρα βλαβερώτερον τῷ κακοδαιμονεῖν. Βελόμενος οὖν

A. 11. ἢ μὴ βιῶν] Scripsi hoc ex p. 1064, E. Vulgo et omnes, ἢ βῶν, excepta Græco Lat. ἢ βιῶν.

B. 6. παρ' αὐτοῖς] Sic P. Reisk. Vulgo, παρὰ τοῖς. Margo Venet. 1. παρὰ τοῖς Στωϊκοῖς.

B. 9. καὶ τῷ κακοδαιμονεῖν] Vulgo desunt: addidi ex E. Horum non nisi καὶ exhibet B.

B. 11. τὸ μὴ κακοδαιμονεῖν ἄρα βλαβερώτερον] Item addita ex E. Vulgo desunt.

feliciter. In tertio De Natura cum dixisset, *expedire insipienti ut vivat potius quam moriatur, etiam si nunquam sit futurum ut sapiat*; hæc subjicit, *Talia enim sunt hominibus bona, ut mala quodammodo indifferentibus præstent*. Mitto, quod alibi fatus *nihil insipienti prodesse*, nunc ait *ei prodesse vivere insipienter*. Cum autem indifferentia sint Stoicis ea, quæ neque bona sunt neque mala; iis potiora dicens esse mala, nihil dicit aliud, quam non malis mala esse potiora; et præstare infelicem esse, quam infelicem non esse: Ergo, non infelicem esse, inutilius putat quam infelicem esse: Atqui, si inutilius, etiam damnosius: Igitur, non infelicem esse damnosius est quam infelicem esse. Hoc ille ab-

ταύτῃ ὑπολεάνειν τ' ἀτοπίαν, ὑπολέγῃ πρὸς τὴν Κα-
κῶν, " Ἔστι δὲ ὁ ταῦτα προτρεπόμενος, ἀλλ' ὁ λόγος,
" μεθ' οὗ βίων ὑπερβάλλει μᾶλλον, καὶ εἰ ἀφρόνες ἐσό-
" μεθα." Πρῶτον μὲν οὖν τὰ κακὰ κακίαν λέγει, καὶ
τὰ μετέχοντα κακίας, ἄλλο δὲ οὐδέν· ἡ δὲ κακία, λο-
γικόν ἐστι, μᾶλλον δὲ λόγος ἡμαρτημένος· οὐδὲν οὖν ἕτε-
ρόν ἐστι τὸ μὴ λόγῳ βίων ἄφρονας ὄντας, ἢ τὸ μετὰ κα-
κίας βιοῦν. Ἔπειτα τὸ βιοῦν ἀφρονας ὄντας, βιοῦν ἐστι
κακοδαίμονας ὄντας. Πρὸς τί οὖν προτρεῖ τοῦτο τὴν
ἀνὰ μέσον; Οὐ γὰρ πρός γε τὸ εὐδαιμονεῖν φησι προ-
τρεῖν τὸ κακοδαιμονεῖν. Ἀλλ' οὐδὲ ὅλως, φασίν, οἷε-
δεῖν Χρύσιππος, " ὅτε μονὴν ἐν τῷ βίῳ τοῖς ἀγαθοῖς,
" οὐδ' ἐξαγωγὴν τοῖς κακοῖς προσήκειν, ἀλλὰ τοῖς
" μέσοις κατὰ φύσιν· διὸ καὶ τοῖς εὐδαιμονέσι γίνεταί ποτε
" καθῆκον ἐξάγειν ἑαυτούς, καὶ μένειν αὖθις ἐν τῷ ζῆν

C. 11. πρός γε τὸ] Ita et Mez. Vulgo, προσίετο. E. πρός τι τό. Venet. 1. προσ-
ῆκε τό.

C. 11. φησι προτρεῖν τὸ] Vulgo, φύσει προτρεῖν τοῦ. Prius ſumſi ab Ald. Baſ.
Xyl. B. E. F. Venet. 1. 2: poſterius a Mez.

ſurdum ut mitigaret, addit hoc De Malis: *Præſtant autem non ipſa mala, ſed ratio; cum qua vivere magis convenit, etiam ſi erimus inſipientes.* Primum itaque, mala vitioſitatem dicit, et quæ eam participant; aliud nihil. Vitioſitas autem cum ratione aliquid eſt conjunctum, aut potius depravata ratio. Ergo nihil aliud eſt inſipientem vivere cum ratione, quam vivere cum vitioſitate. Deinde vivere inſipientem, vivere eſt infeliciter. Cui ergo indifferenti hoc præſtat? non enim, puto, dicet felicitati: aut hanc infelicitati. Omnino enim hoc illi dicunt, Chryſippum *neque permanſionem in vita bonis, neque diſceſſum ex ea malis annumeraſſe; ſed utrumque iis quæ media ſunt natura ſive indifferentia: hinc enim et felicis interdum officium fieri, ut mortem ſibi conſciſcat; et miſeri, ut vitam producat.* Quæ

" τοῖς κακοδαιμονοῦσιν." Εἶτα τί τούτου μεῖζόν ἐστιν ὑπεναντίωμα πρὸς αἵρεσιν καὶ φυγήν, εἰ τοῖς ἐπ' ἄκρον εὐδαιμονοῦσιν ἀπουσία τῶν ἀδιαφόρων, ἀφίσασθαι τῶν ἀγαθῶν παρόντων καθήκει; καίτοι τῶν ἀδιαφόρων οὐθὲν αἱρετόν, οὐδὲ φευκτόν, ἀλλὰ μόνον ἀγαθὸν τὸ αἱρετόν, καὶ μόνον φευκτὸν ἡγοῦνται τὸ κακόν. Ὥστε συμβαίνει κατ' αὐτοὺς μὴ πρὸς τὰ αἱρετὰ, μηδὲ πρὸς τὰ φευκτὰ τοὺς περὶ πράξεων πίθεσθαι λογισμούς, ἀλλ' ἑτέρων τοιαζομένους ἃ μήτε φεύγουσι, μήτε αἱροῦνται, πρὸς ταῦτα καὶ ζῆν καὶ ἀποθνήσκειν.

ιθ'. Τἀγαθὰ πρὸς τὰ κακὰ τὴν πᾶσαν ἔχειν διαφορὰν ὁμολογεῖ Χρύσιππος· καὶ ἀναγκαῖόν ἐστιν, εἰ τὰ μὲν ἐλάττως ποιεῖ κακοδαίμονας εὐθὺς οἷς ἂν παρῇ, τὰ δ' ἐπ' ἄκρον εὐδαίμονας. Αἱρεταὶ δ' εἰσὶ τἀγαθὰ καὶ τὰ κακὰ, φησὶν, ἐν τῷ πρώτῳ Περὶ Τέλους, ταῦτα γὰρ

D. 8. ἀπουσία τῶν ἀδιαφόρων, ἀφίσασθαι] Sic jam Xyl. vertendo expressit: notavit Mez. conjecit Reisk. Vulgo, ἀπουσία τοῦ ἀδιαφόρως ἐπίσασθαι.
D. 9. καίτοι] Sic B. Venet. 1. 2. Mez. Vulgo, καὶ τό.
E. 2. συμβαίνει] Sic Venet. 1. Vulgo, συμβαίνειν.
E. 8. εἰ τὰ μὲν] Sic Venet. 2. P. Xyl. Vulgo, εἰ μὲν τὰ μέν.

vero major potest esse repugnantia in rerum delectu et fuga? scilicet summe felicibus ut conveniat ob defectum alicujus rei indifferentis bona præsentia derelinquere? cum quidem nullum indifferens vel expetendum vel fugiendum censeant, solumque bonum expeti, malum fugi debere statuant. Itaque de ipsorum sententia concluditur, in deliberandis actionibus non ad bona vel mala respiciendum; sed vitæ mortisque rationes subducendas consectandis aliis quibusdam rebus neque fugiendis neque deligendis.

XIX. Malorum et Bonorum summum esse discrimen fatetur Chrysippus: idque ita esse oportet, si illa extreme miseros faciunt eos in quibus sunt, hæc summe beatos. *Sensilia* autem *esse Bona atque Mala*, in priore De Fine libro

φων, " Ὅτι μὴν γὰρ αἰσθητά ἐστι τἀγαθὰ καὶ τὰ κα-
" κά, καὶ τούτοις ἐκποιεῖ λέγειν· οὐ γὰρ μόνον ὄντα
" πάθη ἐστὶν αἰσθητὰ σὺν τοῖς εἴδεσιν, οἷον λύπη καὶ
" φόβος, καὶ τὰ παραπλήσια, ἀλλὰ καὶ κλοπῆς
" καὶ μοιχείας καὶ τῶν ὁμοίων ἐστὶν αἰσθέσθαι· ἡ γὰρ
" ὅλον ἀφροσύνης καὶ δειλίας καὶ ἄλλων οὐκ ὀλίγων
" κακιῶν· οὐδὲ μόνον χαρᾶς, καὶ εὐεργεσιῶν, καὶ ἄλλων
" πολλῶν κατορθώσεων, ἀλλὰ φρονήσεως καὶ ἀνδρεί-
" ας, καὶ τῶν λοιπῶν ἀρετῶν." Τούτων τὸν μὲν ἄλλον
ἀποπίαν ἀφῶμεν· ὅτι δὲ μάχεται τοῖς περὶ τὸν Δημο-
κλιδότα σοφὸν, τίς οὐκ ἂν ὁμολογήσειεν; Αἰσθητοῦ γὰρ ὄν-
τος τοῦ ἀγαθοῦ, καὶ μεγάλου πρὸς τὸ κακὸν διαφορὰν
ἔχοντος, τὸν οὐκ φαύλου νομιζόμενον ἀπαιδαίτευτον ἀγνοεῖν τοῦ-
το, καὶ τῆς ἀρετῆς μὴ αἰσθάνεσθαι παραύσης, ἀλλ' οἴεσ-
θαι τὸν κακίαν ἀπὸ παρεῖναι, πῶς οὐκ ἔστιν ἀποπώτα-

F. 2. ἐκποιεῖ] Sic B. E. F. Venet. 2. Anon. T. V. B. Vulgo, εἰσποιεῖ. Jannot. Coll. Muret. ἐμποιεῖ.
F. 2. ὄντα] Legendum τὰ, cum Reisk.
F. 5. γὰρ ὅλον] Forte, καθόλου.
F. 8. κατορθώσεων] Sic B. Venet. 1. Mez. Vulgo, κατορθώσεως.
F. 11. γὰρ ὄντος] Hoc res ipsa postulat: vertit Xyl. notavit Mez. vidit Reisk. Vulgo, παρόντος.

sic indicat: *Nam cum Bona, tum Mala esse sensilia, etiam sic conficitur. Non enim perturbationes duntaxat sentiuntur, ut ægritudo, metus, aliæque horum similes; sed et furtum, et adulterium, aliaque id genus, sensum sui præbent; sicut etiam insipientia, timiditas, et alia vitia haud pauca. Rursumque non gaudium modo, beneficentia, et alia recte facta sentiuntur; sed prudentia quoque, fortitudo, ac reliquæ virtutes.* Hæc quam sint absurda, dicere supersedeo. Repugnare autem ea sententiæ, quam de eo *qui Sapientem se factum non animadvertit* ipsi habent, quis neget? quippe si bonum est sensile, tantoque discrimine differt a malo; ignorare aliquem si subito fiat de vitioso probus, et virtutem eum non sentire, sed putare se adhuc vitio teneri, nonne

τον; Ἢ γὰρ ἄδηλός ἐστιν ἢ ἀπιστεῖν δύναταί τὰς ἀρετὰς ἔχων ἁπάσας, ἢ μικρά πως ἐστὶν καὶ παντάπασι δυσθεώρητος ἡ διαφορὰ τῆς ἀρετῆς πρὸς τὴν κακίαν, καὶ τῆς εὐδαιμονίας πρὸς τὴν κακοδαιμονίαν, καὶ τοῦ καλλίστου βίου πρὸς τὸν αἴσχιστον, εἰ ταῦτά τις ἀντ' ἐκείνων κτησάμενος ἑαυτὸν λελήθε.

κ'. Μία συντάξις ἡ Περὶ Βίων, τέτταρα βιβλία· τόπων δ' ἐν τῷ τετάρτῳ λέγει, "τὸν σοφὸν ἀπεφάγμονά "τε εἶναι καὶ ἰδιοπεφάγμονα, καὶ τὰ αὑτοῦ πεφάτθαι." ἔστι δὲ ἡ λέξις αὕτη, "Οἶμαι γὰρ ἔγωγε τὸν φρόνιμον, καὶ "ἀπεφάγμονα εἶναι καὶ ὀλιγοπεφάγμονα, καὶ τὰ αὑτοῦ "πεφάτθαι ὁμοίως, ἔν τε αὐτοπραγίας καὶ ὀλιγοπραγμο- "σύνης ἀξίων ὄντων." Τὰ δὲ ὅμοια ἐν τῷ Περὶ Τῶν Δι' Αὑτὰ Αἱρετῶν εἴρηκε ταύταις ταῖς λέξεσι· "Τῷ γὰρ ὄντι φαίνεται ὁ κτησάμενος τὴν ἡσυχίαν βίος ἀκίν- "δυνόν τι καὶ ἀσφαλὲς ἔχειν, οὐ πάνυ τοῖς πολλοῖς "δυναμένων τοῦτο συνιδεῖν." Ὅτι μὲν τῷ Ἐπικούρῳ τὴν

A. 12. ἰδιοπράγμονα] Reisk. ὀλιγοπράγμονα.
B. 3. ὁμοίως] Forte, ὅμως.
B. 8. Ὅτι μὲν] Mez. Ὅτι μὲν οὖν.

est absurdissimum? Nam aut nemo ignorare potest, vel de eo dubitare, quod virtutes habeat omnes, siquidem habet; aut exigua est, et omnino difficilis perspectu differentia virtutis et vitii, felicitatis et miseriæ, pulcherrimæ ac turpissimæ vitæ, si quis illa pro his se adeptum non sentit.

XX. Unum est volumen De Vitis, libri quatuor: in quorum quarto ait, *Sapientem cum otiosum esse, tum sua negotia tractare.* Verba sunt hæc: *Censeo enim ego prudentem et carere negotiis, et pauca habere negotia, et suas tamen res agere; cum et suarum rerum tractatio, et paucarum, sint elegantes.* Fere similia horum dicit in libro De Rebus per se ipsas expetendis: *Videtur enim*, inquit, *revera otiosa vita periculis vacare et in tuto versari, etsi hoc pauci perspiciunt,*

Πρόνοιαν ἀναιρεῖν διὰ τὴν ἀπραγμοσύνην τὴν περὶ τὸν θεὸν οὐκ ἀπάδει, δῆλόν ἐστιν· ἀλλ' αὐτὸς ὁ Χρύσιππος ἐν τῷ πρώτῳ Περὶ Βίων, "βασιλείαν τε τὸν "σοφὸν ἐκουσίως ἀνέχεσθαι," λέγει, "χρηματιζόμενον "ἀπ' αὐτῆς· κἂν αὐτὸς βασιλεύειν μὴ δύνηται, συμ- "βιώσεται βασιλεῖ, καὶ πραττέσθαι μὴ βασιλέως, οἷος "ἦν Ἰδάνθυρσος ὁ Σκύθης, ἢ Λεύκων ὁ Ποντικός." Παραθήσομαι δὲ καὶ ταύτην αὐτῷ τὴν λέξιν, ὅπως εἰδῶμεν εἰ καθάπερ ἐν νήτης καὶ ὑπάτης γίνεται σύμφωνον, ὅπως ὁμολογεῖ βίος ἀνδρὸς ἐν ἀπραγμοσύνην ἀρεμβίᾳ καὶ ὀλιγοπραγμοσύνῃ, εἶτα συνιππαζομένου Σκύθαις, καὶ τὰ περὶ ἐν Βοσπόρῳ τυράννων πραττόντος ἐξ ἀναγκαιοτάτης ἀνάγκης. "Ὅτι γάρ," φησί, "καὶ πρα- "τύσεται μετὰ δυναστῶν καὶ βιώσεται, πάλιν ὑποσκελί- "σει μετὰ τούτων ἐχόμενοι, τινῶν μὲν οὐδὲ ζητῶν ἐπανο- "ῶν, διὰ τοὺς ὁμοίους ἐπιλογισμούς, ἡμῶν δὲ καὶ

B. 10. ἀπάδει] Sic Venet. 1. Vulgo, ἀπᾴδει. Baſ. Xyl. Steph. forte correctione vetuſtioris lectionis ἀποδεῖ, quæ exſtat in Ald. B. E. F.
C. 2. ἀνέχεσθαι] B. ἀναδέχεσθαι, ut jam vertit Xyl.
C. 6. Παραθήσομαι δὲ] δὲ additum ex Venet. 1.

Hæc non diſſonare ab Epicuro, qui providentiam ideo ſuſtulit, ut Deum redderet otioſum, quivis videt. Sed ille idem Chryſippus in primo De Vitis, *Sapientem*, ait, *ultro regnum ſuſcepturum, ut inde quæſtum faciat; aut ſi rex ipſe eſſe nequeat, victurum cum rege, et ei in expeditione adfuturum, ſi talis ſit, qualis Idanthyrſus Scytha, aut Leuco Ponticus.* Sed et hic ipſius dictionem apponam, ut videamus an ſicut ima et ſumma chorda concinunt, ita conſentiat vita hominis qui otium et paucarum rerum tractationem delegerit, cum eo qui una cum Scythis equitet, et Boſporani tyranni res agat quavis neceſſitate inductus. *Quod enim*, inquit, *in expeditione futurus ſit cum potentibus, vitamque una acturus, rurſum conſiderabimus, his intenti. Quidam enim ne hæc quidem ſuſpicantur ob ſimiles*

" ταῦτα ἀπολιπόντων, ἀφ' ὧν τὰς ὠφελιμωτάτας λόγους"
καὶ μετὰ μικρὸν, " Οὐ μόνον δὲ μετὰ τῶν προκεκοφό-
" των ἐπὶ πολὺ, καὶ ἐν ἀγωγαῖς καὶ ἐν ἔθεσι ποιοῖς γε-
" γονότων, οἷον πρὸς Λεύκωνι καὶ Ἰδανθύρσῳ." Καλ-
λισθένει τινὲς ἐγκαλοῦσιν ὅτι πρὸς Ἀλέξανδρον ἔπλευ-
σεν, ἐλπίζων ἀναστήσειν Ὄλυνθον, ὡς Στάγειρα Ἀριστο-
τέλης· Ἔφορον δὲ καὶ Ξενοκράτην καὶ Μενέδημον ἐπαινοῦσι
παραιτησαμένους τὸν Ἀλέξανδρον· ὁ δὲ Χρύσιππος ἕνεκα
χρηματισμοῦ τὸν σοφὸν ἐπὶ κεφαλὴν ἐς Παντικάπαιον ἕλ-
κει καὶ τὴν Σκυθῶν ἐρημίαν. Ὅτι γὰρ ἐργασίας ἕνεκα καὶ
χρηματισμοῦ ταῦτα ποιεῖ, καὶ προδεδήλωκε, " τρεῖς,"
ὑποθέμενος, " ἁρμόζοντας μάλιστα τῷ σοφῷ χρηματι-
" σμούς, τὸν ἀπὸ βασιλείας, καὶ τὸν ἀπὸ φίλων, καὶ τρί-
" τον ἐπὶ τούτοις τὸν ἀπὸ σοφιστείας." Καίτοι πολλαχοῦ
μὲν ἀποκναίει ταῦτα ἐπαινῶν,

Ἐπεὶ τί δεῖ βροτοῖσι, πλὴν δυοῖν μόνον,
Δήμητρος ἀκτῆς καὶ πόματος ὑδρηχόου ;

E. 2. γὰρ ἐργασίας] Sic et Reisk. Vulgo, παρεργασίας.
E. 3. ποιεῖ, καὶ] Reisk. ποιεῖν δεῖ.
E. 9. Δήμητρος—ὑδρηχόου] Versus additus ex B.

ratiocinationes, nobis hæc relinquentibus ob similia argumenta. Et paulo post: *non modo cum iis qui jam profecerunt in disciplina et moribus, ut apud Leuconem et Idanthyrsum.* Atqui Callistheni sunt qui vitio vertant, quod ad Alexandrum navigavit spe Olynthi restituendæ, sicut Stagiram instauraverat Aristoteles; et Ephorum, Xenocratem, ac Menedemum laudant, qui Alexandri convictum recusassent. At Chrysippus quæstus caussa Sapientem obtorto collo in Panticapæum rapit, ac Scytharum solitudinem. Nam lucri caussa hoc Chrysippus instituere se ipse profitetur, *tres rem faciendi modos* ponens *Sapienti maxime congruentes; e regno, ex amicis, ex arte sophistica.* At enim passim ad nauseam usque inculcat;

Nam præter hæc duo, qua tandem moralibus
Re sit opus? almæ cum Telluris frugibus,
Tum quæ sitim salubris lympha sublevet.

ὃν δὲ τοῖς Περὶ Φύσεως λέγει, "τὸν σοφὸν, εἰ τὴν μεγί-
"στην οὐσίαν ἀποβάλοι, δραχμὴν μίαν ἐκβεβληκέναι
"δόξειν." Οὕτω δὲ αὐτὸν ἄφας ἐκεῖ γε ὀγκώσας, ἐν-
F ταῦθα πάλιν εἰς μισθαρνίαν καταβάλλει, καὶ σοφιστείαν·
"γὴ γὰρ αἰτήσειν, καὶ προλήψεσθαι, τὸ μὲν εὐθὺς ἀρχο-
"μένῳ, τὸ δὲ χρόνῳ ᾧ μαθητὴς διελθόντος, ὅπερ εὐγνω-
"μονέστερον εἶναι," φησὶν, "ἀσφαλέστερον δὲ τὸ προ-
"λαμβάνειν, ὡς ἀδικήματα τοῦ τόπου ὑποδεχομένου."
λέγει δὲ ὅτως, "Εἰσπράττονται δὲ τὸν μισθὸν οὐ πάν-
"τες οἱ νῦν ἔχοντες ὡσαύτως, ἀλλ' ἄλλως πλῆθος, ὡς
"ἂν ὁ καιρὸς φέρῃ, οὐκ ἐπαγγελλομένων ποιήσειν ἀγαθοὺς,
"καὶ ταῦτ' ἐν ἐνιαυτῷ· ὅσον δὲ πρὸς ἑαυτὸν, ταῦτα
"ποιήσειν πρὸς τὸν συμφωνηθέντα χρόνον." Καὶ πάλιν
44 προελθὼν, "Τόν τε καιρὸν εἴσεσθαι, πότερον εὐθὺς δεῖ τὸν

F. 7. ἀλλ' ἄλλως πλῆθος] Forte transponendis et leniter mutandis verbis locus ita restituatur—ἄλλοι δ' ἄλλως, ὡς ἂν ὁ καιρὸς φέρῃ, οὐκ ἐπαγγελλομένων, ὡς τὸ πλῆθος, ποιήσειν ἀ.—Sententiam in versione reddidimus. In E. abest πλῆθος, ejusque loco adest lacuna.

F. 9. ὅσον] ὅσα E.

Ceterum in iis quæ De Natura scripsit, *Sapientem*, ait, *si amplissimas opes amittat, reputaturum se unicam amississe drachmam.* Cum autem illum ibi ita inflasset et extulisset, hic eum ad mercenarias operas et sophisticam relegat. Quin *et exacturum mercedem, et ante tempus accepturum*, ait, *quandam partem statim ubi discipulus se ei dederit, aliud tempore exacto: quorum hoc* ait esse *humanius, illud tutius, quia fraus possit accidere.* Loquitur autem sic: *Mercedem exigunt non omnes qui sapiunt eodem modo; sed alius aliter, prout tempus dederit, non ut vulgus Sophistarum promittentium se discipulos bonos facturos, idque annuo spatio; sed se id, quoad ejus ab ipsis fieri possit quantumque in ipsis sit, certo constituto tempore præstituros.* Ac deinde, *Tempus autem sciet, utrum statim primo congressu mercedem debeat exi-*

" μισθὸν λαμβάνειν ἅμα τῇ προσόδῳ, καθάπερ πλείους " πεποίηκασιν, ἢ χρόνον αὐτοῖς δίδοναι, ἐν τούτῳ τὰ " μᾶλλον ἀδικήματα ὑπιδεχομένους, δόξαντος δ' ἂν εἶ " εὐγνωμονεστέρους." Καὶ πῶς ἡ χρημάτων καταφρονητὴς ὁ σοφὸς, ὑπὸ συγγραφῶν ἐπ' ἀργυρίῳ τῶν ἀρετῶν πωλουμένων, κἂν μὴ πωλῶ, τὸ μισθάριον εἰσπράττων, ὡς πεποιηκὼς τὰ περὶ αὐτόν; ἢ βλάβης κρείττων, φυλαττόμενος μὴ ἀδικηθῇ περὶ τὸ μισθάριον; ἀδικεῖται γὰρ οὐδεὶς μὴ βλαπτόμενος· ὅθεν μὴ ἀδικεῖσθαι τὸν σοφὸν ἐν ἄλλοις ἀποφηνάμενος, ἐνταῦθά φησιν ἀδίκημά τι τὸν τόπον ὑπιδέχεσθαι.

κα'. Ἐν δὲ τῷ Περὶ Πολιτείας, " οὐδὲν ἡδονῆς " ἕνεκα πράξειν, οὐδὲ πλασθήσεσθαι," φησὶ, " τοὺς " πολίτας." καὶ τὸν Εὐριπίδου ἐπαινεῖ ταῦτα φερόμενος,

Ἐπεὶ τί δεῖ βροτοῖσι πλὴν δυοῖν μόνον,

A. 5. Καὶ πῶς ἢ] B. Καὶ πῶς εἴη. Καὶ πῶς ἂν εἴη Venet. 1. a sec. manu.
A. 8. περὶ αὐτὸν] Forte, παρ' αὐτὸν, ut Reisk.
B. 1. ἀδίκημά τι] Forte, ἀδικήματα, ut modo. E. F. ἀδικημάτια τὸν τόπον.
B. Venet. 1. ἀδίκημά τι ἄτοπον ἐ—.

gere, ſicut fecere complures, an tempus conſtituere, qui modus ut videtur humanior, ita opportunior eſt injuriis. Sed quonam modo Sapiens vel pecuniæ erit contemtor, qui accepta ſyngrapha pro argento virtutem tradat, et ut non tradiderit, tamen mercedulam exigat? vel is erit cui damnum inferri nequeat, qui cautione utatur, ne mercedula defraudetur? Nam fraus nemini fit citra injuriam. Itaque cum alibi pronunciaſſet, *Sapienti non fieri injuriam*, hoc loco ait, *rem ejus eſſe injuriæ obnoxiam.*

XXI. Idem cum in opere De Republica dixiſſet, *cives nihil voluptatis cauſſa acturos aut paraturos*, laudaviſſetque Euripideum hoc,

Nam præter hæc duo qua tandem mortalibus

Δήμητρος ἀκτῆς καὶ πώματος ὑδρηχόου ;

ἔπα μικρὸν ἀπὸ τούτων προελθών, ἐπαινεῖ τὸν Διογένην τὸ αἰδοῖον ἀποτριβόμενον ἐν φανερῷ, καὶ λέγοντα πρὸς τοὺς παρόντας, " Εἴθε καὶ τὴν λιμὸν οὕτως ἀποτρίψασθαι " τῆς γαστρὸς ἡδυνάμην." Τίνα οὖν ἔχει λόγον ἐν τοῖς αὐτοῖς ἐπαινεῖν τὸν ἐκβάλλοντα τὴν ἡδονήν, ἅμα καὶ τὸν ἡδονῆς ἕνεκα τοιαῦτα προάγοντα, καὶ τοιαύτης ἀπόμοιον ἀσχημοσύνης ; Γράψας τοίνυν ἐν τοῖς Περὶ Φύσεως ὅτι, " πολλὰ τῶν ζώων ἕνεκα κάλλους ἡ φύσις ἐμηχανήσατο, φι- " λοκαλήσασα καὶ χαίρουσα τῇ ποικιλίᾳ," καὶ λόγον ἐπειπὼν εὐδοκιμώτατον, ὡς " ὁ Παὼς ἕνεκα τοῦ ἀρρενὸς γέγονε, " διὰ τὸ κάλλος αὐτῆς," ἐν δὲ Περὶ Πολιτείας νεανικῶς ἐπιτετίμηκε " τοῖς ταὼς τρέφουσι καὶ ἀηδόνας," ὥσπερ ἀντινομοθετῶν ᾧ ὁ κόσμος νομοθέτης, καὶ τὴν φύσεως καταγελῶν φιλοκαλούσης περὶ τὰ τοιαῦτα τῶν ζώων, οἷς ὁ

B. S. καὶ πώματος ὑδρηχόου] Additum ex B. et Xyl.
C. 1 ὅτι, " πολλὰ] Sic B. Mez. Vulgo, ὡς ὅτι πολλά.

Re sit opus? almæ cum tellaris frugibus,
Tum quæ sitim salubris lympha subleuet:

paululum progressus Diogenem laudat, qui in publico masturbasset, dixissetque adstantibus, *Utinam liceret sic etiam famem attrito ventre pellere.* Quam autem rationem hoc habet, simul et eum laudare qui voluptatem ejeciisset, et qui voluptatis caussa isthæc ageret, et eo turpitudinis progrederetur? Idem cum in opere De Natura scripsisset, *naturam multa animalia pulchritudinis caussa protulisse, gaudentem nimirum pulchritudine et varietate*, adjecissetque alieniissimum a ratione dictum, *pavonem ob caudam ejusque pulchritudinem esse creatum*, rursum in libro De Republica, audacter insectatur *eos qui pavones alunt et luscinias*, tanquam contrarias legibus a conditore legum universi positis leges statuens, ac naturam subsannans, quæ studiose tam elegantia edidisset animalia, quibus Sapiens in

σοφὸς ἐν τῇ πόλῃ τόπον ἀ δίδωσιν. Πῶς γὰρ οὐκ ἄτοπον ἐγκαλεῖν τοῖς τέρψουσιν ἃ γεννῶσαν ἐπαινεῖ τὴν Περίνοιαν; Ἐν μὲν οὖν τῷ πέμπτῳ Περὶ Φύσεως, εἰπὼν ὅτι, D "οἱ κόρεις εὐχρήστως ἐξυπνίζουσιν ἡμᾶς, καὶ οἱ μύες ὑπο- "τρέφουσιν ἡμᾶς μὴ ἀμελῶς ἔχειν τῆς, φιλοκαλεῖν "δὲ τὴν φύσιν τῇ ποικιλίᾳ χαίρουσαν εἰκός ἐστι," βραχέα τοιαῦτα λέξιν εἰρηκε· "Γένοιτο δ' ἂν μάλιστα τοῦτο ἐμ- "φανὲς ὑπὲρ τοῦ κέρκου τοῦ παώνος." ἐνταῦθα γὰρ ὑπομένει τὸ ζῷον γεγονέναι ἕνεκα τοῦ κέρκου, καὶ οὐκ ἀνάπαλιν, ᾧ ἄρρεν γινομένῳ ὕστερον, ἢ θήλυ δοῦν ἠκολούθησεν. Ἐν δὲ τῷ Περὶ Πολιτείας εἰπὼν ὅτι, "ἐγγὺς ἐσμὲν τοῦ καὶ τοὺς κα- "θεῶνας ζωγραφεῖν," μετ' ὀλίγον, "τὰ γεωργικὰ," φησί, "καλλωπίζειν πινὰς ἀναδενδράσι καὶ μυρρίναις, καὶ "ταὼς καὶ θειτρεφὰς τρέφουσι καὶ πέρδικας, ἵνα κακκα- "βίζωσιν αὐτοῖς, καὶ ἀηδόνας." Ἡδέως δ' ἂν αὐτοῦ πυ-

C. 10. ἃ γεννῶσαν ἐπαινεῖ] Non dubitavi recipere hanc Xyl. correctionem, a Mez. confirmatam. Omnes libri, ἀγεννῶς ἂν ἐπαινῇ.

D. 8. ἢ θηλυδοῦν] Nil in libris est varietatis, nisi quod B. habet ἢ θηλυρδοῦν. Forte locus ita refingendus, τῷ δ' ἄρρενι γινομένῳ ὕστερον ἡ θήλεια γὰρ ἠκολούθησεν. Interpretationem in Latinis posuimus.

urbe locum non concederet. Qui enim non fit absurdum culpari eos qui alunt ea, quæ procreantem iste laudat naturam? In quinto De Natura ubi dixit, *utiliter nos a cimicibus e somno excitari, et a muribus admoneri ut in rebus locandis curam adhibeamus, naturamque gaudere pulchritudine et varietate*, addit hæc verba: *Id maxime intelligi potest e cauda pavonis*. Ibi significat pavonem esse factum propter caudam, non viciſſim; ceterum masculo ita nato fœmina tantum consequentiæ causſa addita est. In libro De Republica cum dixisset *parum abesse quin etiam sterquilinia pingamus*, haud multo post ait, *quosdam sua rura exornare vitibus arbores ambientibus, et myrtis, ac pavones alere, et columbas, et perdices ut ipsis cacabent, et luscinias*. Quam

ομίως τί φησὶ περὶ μελιττῶν καὶ μέλιτος· ἦν μὲν γὰρ ἀκόλουθον τῷ τοὺς κόρεις εὐχρήστως, τὸ τὰς μελίττας ἀχρήστως φάναι γεγονέναι· εἰ δὲ ταύταις τόπον ἐν πόλει δίδωσι, διὰ τί τῶν περὶς ἀκοὴν καὶ ὄψιν ὀπτεροπῶν ἀπείργει τὰς πολίτας; Καθόλου δὲ ὥσπερ ὁ τὰς σιωδείπνους μεμφόμενος ὅτι ἰχθῦσι τεφγίμασι καὶ οἴνῳ καὶ ὄψοις, τὸν δ' ὑπὲρ ταῦτα κεκληκότα καὶ ταῦτα παρασκευασμένον ἐπαινῶν, ἄτοπός ἐστιν· οὕτως ὁ τὴν μὲν Πρόνοιαν ἐγκωμιάζων ἰχθῦς καὶ ὄρνιθας καὶ μέλι καὶ οἶνον παρασκευάσασαν, ἐγκαλῶν δὲ τοῖς μὴ παρεκπέμπουσι ταῦτα, μηδ' ἀρκεμβίοις

Δήμητρος ἀκτῇ, πώμασί τε ὑδρηχόοις,
Ἅπερ πάρεστι καὶ πέφυκεν ἡμᾶς τρέφειν,

ἀρέσκεσθαι λόγον ἔσικε δοῦναι τἀναντία λέγειν ἑαυτῷ.

κβ'. Καὶ μὴν ὁ τὸν Περιπατητικῶν εἰπὼν ὅτι, "καὶ "ὁ μητράσιν ἢ θυγατράσιν ἢ ἀδελφαῖς συγγενέσθαι, καὶ

V. 6. ὄψιν] Sic E. Vulgo, πέρψιν.
V. 6. τῷ τῶν] Inter has voces excidisse videtur numerus libri.

vellem ex ipso audire, quid de pibus et melle sentiret: scicet enim consequens erat ut cimices utiliter, apes inutiter datas esse diceret. Quod his locum in urbe concedit, ur auditu jucundis et oblectionem habentibus a rebus rcet cives? In universum aum sicut ineptus sit qui conivas culpans quod utantur ellariis, vino, obsoniis, intem laudet eum qui ad ista os se instructa eos invitaverit; sic qui Providentiam laudat, quæ pisces, aves, mel, vinumque præbuerit, vituperans interim eos qui ista non repudiant, neque contenti sunt

Telluris almæ frugibus, potuque aquæ,
Quæ sunt alendis nobis, et sunt obvia,

eum apparet non curare an sibi ipse contradicat.

XXII. Idem in Exhortatoriis, *rem cum matre, filia, aut sorore habere, vesci cibis*

" τὸ φαγεῖν π, καὶ προελθεῖν ἀπὸ λέχους ἢ θανάτ
" προς ἱερὸν, ἀλόγως διαβέβληται· καὶ πρὸς τὰ θη-
" ρία," φησὶ, " δεῖν ἀποβλέπειν, καὶ τοῖς ἐκ' ἐκείνων
" νομιζομένοις τεκμαίρεσθαι τὸ μηδὲν ἄτοπον μηδὲ προ
" φύσιν εἶ τ τοιούτων· εὐκαίρως γὰρ πρὸς ταῦτα γίνεσθ
" τὰς τῶν ἄλλων ζώων προαιρέσεις, εἰς τὸ μήτε συγκυ-
" μνα, μήτε γεννῶντα, μήτ' ἀναποθνήσκοντα ἐν τοῖς
" ἱεροῖς μιαίνειν τὸ θεῖον." ἐν δὲ τῷ πέμπτῳ πάλιν Περὶ
Φύσεως λέγει, " καλῶς μὲ ἀπαγορεύειν τὸν Ἡσίοδον, εἰς
" ποταμοὺς καὶ κρήνας οὐρεῖν· ἔτι δὲ μᾶλλον ἀφεκτέον εἶ
" τοῦ πρὸς βωμὸν οὐρεῖν, ἢ ἀφίδρυμα θεοῦ· μὴ γὰρ εἶναι
" πρὸς λόγον, εἰ κύνες καὶ ὄνοι τοῦτο ποιοῦσι, καὶ παιδά-
" ρια νήπια, μηδεμίαν ὑπεροψίαν μηδ' ὑπολογισμὸν
" ἔχοντα περὶ τῶν τοιούτων." Ἄτοπον μὲ οὖν τὸ ἐκεῖ μ

A. 1. καὶ πρὸς] Sic B. Venet. 1. a ſecunda manu. Vulgo, ἐπί. Ald. E. Venet. 1. a prima manu, καί.

A. 5. παραθέσεις] Haud ſcio an Auctor ſcripſerit ἀποδεωρήσεις: quandoquidem in eodem Chryſippi loco memorando, mox infra B. eam vocem poſuit.

A. 9. ἀφεκτέον] Sic E. P. Vulgo, ἀνεκτέον.

A. 10. γὰρ εἶναι] Non dubitavi hoc recipere, licet nullo in libro traditum, qui omnes habent παρεῖναι. Vidit verum et Reiſk.

interdictis, a lecto aut cadavere ad rem ſacram accedere, talia eſſe pronuncians *quæ nulla ratione vituperentur, reſpicere nos* jubet *in beſtias; nam ex iis poſſe argumenta ſumi, nihil iſtorum vel abſurdum eſſe, vel naturæ repugnans: atque adeo tempeſtive huc aliorum animalium exempla adduci, quæ neque coitu, neque ortu, neque interitu ſuo templum, in quo accidant iſta, polluant.* Rurſum in quinto libro De Natura ait, *Recte Heſiodum interdicere ne in fontes aut flumina meiamus; et multo magis cavendum eſſe, ne ad aram aut ſimulacrum aliquod Deorum meiamus; neque admittendam eſſe hanc rationem, fieri hoc ipſum a canibus, aſinis, infantibus ſine ulla obſervatione aut cura harum rerum.* Ergo abſurdum eſt brutorum animalium comparationem illic ut opportu

εὔκαιρον εἰπεῖν τ̓ τ̃ ἀλόγων ζώων ἀποδημίωσιν, ἐνταῦθα δ' ἀπόλογον.

κγ'. Τ̃ κατειωαγκάσθαι δοκούντος ὑπὸ τ̃ ἔξωθεν αὐτῶν ταῖς ὁρμαῖς ἐπίλυσιν τορίζειν, ἔνιοι τ̃ φιλοσόφων ἐπελθυσικήν τινα κίνησιν ἐν τῷ ἡγεμονικῷ κατασκευάζουσιν, ὑπὲ τ̃ τ̃ παραλλακτ̃ μάλιστα νομιζόμην ἔκβλον· ὅταν γὰ δυοῖν ἴσον δυναμένων καὶ ὁμοίως ἐχόντων θάτερον λαβεῖν ἀνάγκη, μηδεμιᾶς αἰτίας ὑπὲ θάτερον ἀγούσης, ὃ μηδενὶ ὃ ἑτέρῳ διαφέρειν, ἡ ἐπελθυσικὴ δύναμις αὐτη τ̃ ψυχῆς ὑπόκλισιν ἐξ αὐτῆς λαβοῦσα διέκοψε τὴν ἀπορίαν. Πρὸς τούτους ὁ Χρύσιππος ἀντιλέγων, ὡς "βιαζομένους τῷ ἀναιτίῳ τ̃ φύσιν," ἐν πολλοῖς τ̃ δόγμασιν "τ̃ ἀστράγαλον καὶ τὸν ζυγόν, καὶ πολλὰ τ̃ μὴ "δυναμένων ἄλλοτε ἄλλας λαμβάνειν τὰ̃σεις, καὶ "ῥοπάς, ἄνευ τινὸς αἰτίας καὶ διαφορᾶς ἢ περὶ αὐτὰ

B. 4. ἀποδημίωσιν] Lego, ἀποδεύρησιν.
B. 5. ἀπόλογον] Lego, ὑπὲρ λόγου.
B. 6. Τ̃ κατειωαγκάσθαι—] Distinxi novi principium capitis, quod omnes libri antecedentibus continuant.
B. 9. παραλλακτ̃ν] Forte ἀπαραλλακτ̃ν, ut Reisk.
C. 4. ἀναιτίῳ] Sic Mez. conjecit et Reisk. Vulgo, ἐναντίῳ.

tam commendare, hic ut inptam repudiare.

XXIII. Sunt quidam philosophi, qui in facultate animi principe quandam extrinecus supervenientem motionem ponunt; quæ maxime luceſcat in rebus inter ſe omparatis. Nam cum duæ s objiciuntur ſimiles inter , ejuſdemque momenti, quaum altera ſit deligenda, utunque nulla cauſſa extet, quæ in alteram partem impellat, eo quod nullum ſit inter eas diſcrimen; tum illam ſupervenientem facultatem, inclinando animum, dubitationem iſtam tollere. Contra hos dicens Chryſippus, *ut qui vim naturæ inferrent inducendo effectu ſine cauſſa*, crebro adducit *talum et libram, multaque alia quæ non poſſint alias aliter habere motiones et inclinationes, abſque cauſſa aliqua*

" πάντως ἢ περὶ τὰ ἔξωθεν γινομένης· τὸ γὰρ ἀναίτιον
" ὅλως ἀνύπαρκτον εἶναι καὶ τὸ αὐτόματον· ἐν δὲ ταῖς
" πλατομένας ὑπ' ἐνίων καὶ λεγομένας ταύταις ἐπελεύ-
" σεσιν αἰτίας ἀδήλως ἐπιστρέχειν, καὶ λανθάνειν ἡμᾶς
" ὀλίγα τὴν ὁρμὴν ἀγούσας." Ταῦτα μὲν οὖν ἐν τοῖς
γνωριμωτάτοις ὀλίγοις τῶν ἐμῶν πολλάκις εἰρημένων.
Ἃ δὲ τούτοις πάλιν αὐτὸς ἐξ ἐναντίας εἴρηκεν, οὐχ
ὁμοίως ἔστιν ἐν μέσῳ κείμενα, δι' αὐτῶν σκοπήσομεν
τῶν ἐκείνου λέξεων. Ἐν μὲν γὰρ τῷ Περὶ τοῦ Δικάζειν
ἐπιθέμενος δύο δεομένοις ὁμοῦ συνεκπίπτειν ἀλλήλοις,
διαπορεῖ τί τῷ βραβεύτῃ καθήκῃ ποιῆσαι· " Πότερον,"
φησίν, " ἐξεστι τῷ βραβευτῷ τὸ φοίνικα ὁποτέρῳ βέλ-
" ἀποδοῦναι; κἂν τύχωσιν αὐτῷ συνηθέστεροι ὄντες, ἢ
" ἂν ἐνταῦθα τῷ αὐτῷ τι χαριζόμενον τρόπον τινὰ μᾶλλον
" ὡς κοινοῦ τοῦ φοίνικος γεγονότος ἀμφοτέρων, οἱονεί τινος

D. 10. κἂν τύχωσιν—δοῦναι αὐτὸν] Forte corrigendum, κατὰ τύχην, αὐτῶν μᾶλλον ἑταίρους ὄντα, ὡς ἂν ἐνταῦθα τῶν αὐτῷ τι χαριζόμενον τρόπον τινά; ἢ μᾶλλον, ὡς κοινοῦ τοῦ φοίνικος γεγονότος ἀμφοτέρων, οἱονεί τινος κλήρου γινομένου, τὸν ἄλλως κατὰ τὴν ἐπίκλισιν, δοῦναι αὐτόν; Itaque vertimus.

et discrimine, quæ aut rebus ipsis, aut earum incidat conjunctis. Nam quod causſa careat prorsus non esſe; itemque nullum esſe fortuitum: in illis autem, quas nonnulli fingant, superventionibus, incurrere causſas obscuras, quæ nobis non animadvertentibus voluntatem in alteram partem ut inclinet percellant. Atque hoc quidem ex eorum est numero, quæ ab eo aliquoties dicta fuisſe notissimum est. Quæ autem his adversa dixit, cum non æque sint in medio posita, ipsius adeo verbis ego proponam. In libro De Judicis officio, ponens hoc, *duos cursores simul metam attingere*, disquirit, *quid arbitro certaminis faciendum sit: Utrum*, inquit, *arbitro licet palmam dare utri voluerit, quippe quæ causſa neutrius facta sit, ut videatur jam de suo aliquid dare? an potius, tanquam palma utriusque sit communis, perinde atque*

" κλήρῳ νομίζῃ ἀνάλλως κατὰ τὴν ἐπίκλισιν, ὡς ἔτυχε
" δοῦναι αὐτόν· λέγω δὲ ἣν ἔτυχεν ἐπίκλισιν, οἷα γίνε-
" ὅταν δυεῖν προκειμένων δραχμῶν ὁμοίων κατὰ τὰ
" λοιπά, ἐπὶ τῷ ἑτέραν ἐπικλίνοντες λαμβάνωμεν αὐ-
" τήν." Ἐν δὲ τῷ ἕκτῳ Περὶ Καθήκοντος, " εἶναί τινα,"
φήσας, " πράγματα μὴ πάνυ πολλῆς ἀξία ὄντα πραγ-
" ματείας, μηδὲ προσοχῆς," ἀφιέναι πρὸ ταῦτα τῇ ὡς
ἔτυχεν ἐπικλίσει τῆς διανοίας οἷς δεῖν τῷ αἱρεσιν ἐπι-
κληρώσαντας· " Οἷον," φησὶν, " ἢ τῶν δοκιμαζόντων τάσδε
" τινὰς δραχμὰς δύο, ἐπὶ τοσόνδε, οἱ μὲν τήνδε, οἱ δὲ
" τήνδε φαῖεν εἶναι, καλῷ δὲ θάτερμίαν αὐτῶν λαβεῖν·
" τῳ καῦτα ἀφέντα τὸ ἐπιπλεῖον ἐπιζητεῖν, ἣν ἔτυχε
" λῃψόμεθα κατ' ἄλλον τινὰ, ἐπικληρώσαντες αὐ-
" τὰ ἔλεγε, καὶ ἔτι μάλιστα τῷ μοχθηρὰν λῃψό-

F. 2. ἢ τῶν] Lego, ἡμᾶν.
F. 4. φαῖεν—λαβεῖν] Forte φαῖεν εἶναι καλὴν, δέοι δὲ μίαν αὐτῶν λαβεῖν.
F. 5. ἣν ἔτυχε—αὐτῶν] Forte, ἣν ἔτυχε λῃψόμεθα, κατ' ἄδηλόν τινα ἀποκληρώσαντες αὐτὰς λόγον, καὶ εἴγε μάλιστα τὴν μοχθηρὰν λῃψόμεθα αὐτῶν. Libri in vulgata consentiunt, nisi quod E. pro αὐτὰ ἔλεγε habet αὐτ λόγον, interjecta lacuna. Vertimus locum ex nostra correctione.

in sortitione, fortuita animi inclinatione et prouti casus tulerit eam alterutri dabit? Inclinationem autem voco fortuitam: ut si duabus propositis drachmis æqualibus, tamen ad aliam magis quam ad aliam accipiendam animus inclinat. In sexto eorum quos De Officiis scripsit libro, ubi dixit, *quasdam res non magno dignas esse studio aut attentione*, existimat iis ad sortem relegatis debere nos optionem fortuitæ animi inclinationi committere: *velut* (inquit) *cum duas drachmas exploramus certas ac definitas, quarum alterius optio, item explorationis certum tempus datur, et alius nobis hanc, alius illam ut pulchram commendet, oporteatque unam ex ambabus sumere; tunc vero, omissa ulteriore exploratione, sumemus eam quam casus nobis obtulerit, incertæ cuidam rationi sortitionem earum committentes, etsi vel maxime dete-*

" μεθα αὐτῶν." Ἐν τούτοις γὰρ ἀποκλήρωσις, ἢ τὸ ὡς ἔτυχεν ὑπιλλῖνον τῆς διανοίας, ἄνευ πάσης αἰτίας εἰσάγα τ' ἀδιαφόρων λῆψιν.

κδ'. Ἐν δ' τρίτῳ Περὶ τ Διαλεκτικῆς ὑπωπτῶν ὅτι, " Πλάτων ἐσπούδασε περὶ τ διαλεκτικὴν, καὶ Ἀρι- " στοτέλης, καὶ ἀπὸ τούτων οἱ ἄχρι Πολέμωνος καὶ Στρά- " τωνος, μάλιστα δὲ Σωκράτης·" καὶ ὑπιφωνήσας ὅτι, " καὶ συνεξαμαρτάνειν ἄν τις θελήσειε τούτοις τοσούτοις " καὶ τοιούτοις οὖσιν," ὑπιφέρει τ λέξιν, " Εἰ μὲν γὰρ ὡς " παρέργου περὶ αὐτῶν εἰρήκεσαν, τάχ' ἄν τις συγγνοίη τ " τόπον τοῦτον· νῦν δὲ αὐτῶν ὑπιμελῶς εἰρηκότων ὡς ἐν " ταῖς μεγίσταις δυνάμεσι καὶ ἀναγκαιοτάταις αὐτῆς " οὔσης, ὃ πιθανὸν ἐπὶ τοσοῦτον ἁμαρτάνειν αὐτοὺς ὡ " τοῖς ὅλοις οἵους ὑπονοοῦμεν." Τί οὖν σύ, φήσαι

F. 8. ἀποκλήρωσις] Legendum, ἡ ἀποκλήρωσις.
F. 8. τὸ ὡς ἔτυχεν] τὸ additum ex Venet. 2. et revocatum ab ἄνευ πάσης, cui perperam vulgo præponebatur.
F. 10. τὴν ἀδιαφόρων] Prius a B. sumsimus: posterius a Mez. inventum et Reiskio. Vulgo, τῶν διαφορῶν.
F. 13. καὶ ἀπὸ τούτων οἱ] οἱ additum ex Mez.

riorem sumturi simus. Quibus ille verbis sortitionem quandam, et fortuitam animi inclinationem introducit, quæ discrimina rerum sine ulla caussa constituat.

XXIV. In tertio De Dialectica libro cum dixisset, *Platonem, Aristotelem, et alios qui hos subsecuti essent usque ad Polemonem et Stratonem, dialecticæ operam dedisse; maxime autem Socratem*; idque acclamasset, *Velle se etiam errare cum talibus tantisque viris*, hæc verba subjungit: *Nam si obiter et extra propositum hunc locum tractavissent, poterat aliquis fortasse hanc rem contemnere: cum autem ita accurate istam rem egerint, ut qui eam inter facultates potissimas maximeque necessarias haberent; non est probabile eos tantum a vero aberrasse, quum in reliquis rebus tales fuerint hi viri, quales eos fuisse suspicamur.* Dicat vero aliquis, Cur tu

πις ἂν, αὐτὸς ἀνδεῖσι τοιούτοις καὶ τοσούτοις ὁδέποτε παύσῃ μαχόμενος ὀδ' ἐλέγχων, ὡς νομίζεις, ἐν τοῖς κυριωτάτοις καὶ μεγίστοις διαμαρτάνοντας; Οὐ γὰρ δή που περὶ μὲν διαλεκτικῆς ἐσπουδασμένως ἔγραψεν, περὶ δὲ ἀρχῆς καὶ τέλους καὶ θεῶν καὶ δικαιοσύνης, ὡς παρέργῳ καὶ παίζοντες, ἐν οἷς τυφλὸν αὐτὸν ἀποκαλεῖς τὸν λόγον, καὶ μαχόμενον αὑτῷ, καὶ μυρίας ἄλλας ἁμαρτίας ἔχοντα.

κέ. "Τὴν ἐπιχαιρεκακίαν ὅπως μὴ ἀνύπαρκτον εἶναι," φησίν· "ἐπεὶ τὸ μὴ ἀγαθῶν οὐδεὶς ἐπ' ἀλλοτρίοις κακοῖς "χαίρει τοπαράπαν." Ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ Περὶ Ἀγαθοῦ, "τὸ φθόνον ἐξηγησάμενος, ὅτι λύπη ἐστὶν ἐπ' ἀλλοτρίοις "ἀγαθοῖς, ὡς δήποτε βουλομένων ταπεινοῦν τὰς πλη- "σίον, ὅπως ὑπερέχωσιν αὐτοί," συνάπτει τὴν ἐπιχαιρεκακίαν· "Ταύτης δὲ συνεχὴς ἡ ἐπιχαιρεκακία γίνεται, τα-

A. 10. νομίζεις,] Commate posito, sententiam constituimus: ita non opus cum Mez. corrigere νομίζων.

B. 8. χαίρει τοπαράπαν] Supplendum quod excidit, χαίρει, τῶν δὲ φαύλων οὐδεὶς χαίρει τοπαράπαν: monuit et Mez.

nullum facis, Chrysippe, finem, talibus tantisque viris adversandi, eosque reprehendendi, dum eos putas in summis ac totam rem continentibus rebus errasse? Non enim arbitror eos de Dialectica studio operaque adhibitis scripsisse; de Principio, Fine, Diis, et Justitia, dicis duntaxat gratia, atque joci; in quibus tu eorum rationem cæcam, et sibi ipsi repugnantem, multisque aliis erroribus contaminatam asseris esse.

XXV. *Gaudium, quod de malis alienis percipiatur*, quodam loco dicit, *nusquam exstare; neminem enim omnino bonum unquam gavisurum propter aliena mala; malum hominem neminem omnino gaudere.* Sed in secundo libro De Bono, cum exposuisset *Invidiam esse dolorem conceptum de alius rebus secundis, scilicet quod invidi cuperent proximum deprimere, ut ipsi excellerent*; annectit illam de malis aliorum conceptam lætitiam, ita inquiens: *Huic continuo adhæret lætitia ex aliorum malis*

" πεινὲς βελομένων εἶναι τὸς πλησίον ἀφ' ἁμοίας
" αἰτίας· καθ' ἑτέρας δὲ φυσικὰς φορὰς ἐκτρεπομένων,
" ὁ ἔλεος γίνεται." Δῆλος γάρ ἐστιν ἀναιρῶν τὴν ἐπι-
χαιρεκακίαν ὑπάρκτιν, ὥσπερ τὸν φθόνον καὶ τὸν ἔλεον,
ἀπολιπὼν, ἣν οὐ ἑτέροις ἀνύπαρκτον εἶναί φησιν, ὥσπερ
τὴν μισοπονηρίαν καὶ τὴν αἰσχροκέρδειαν.

κς'. Ἐν πολλοῖς εἰρηκὼς ὅτι, " οὐδὲ τὸν πλείονα
" χρόνον οὐδὲν μᾶλλον εὐδαιμονοῦσιν, ἀλλ' ὁμοίως καὶ
" ὀλίγον τοῖς τὴν ἀρετὴν χρόνον εὐδαιμονίας μεταλαχοῦσιν"
οὐ πολλοῖς πάλιν εἰρηκεν ὡς, " οὐδὲ τὸν δάκτυλον
" καθήκει προσθεῖναι χάριν ἀμεριμνίας φρονήσεως, καθάπερ
" ἀφροπῆς διϊπταμένης." Ἀρκέσει δὲ προσθεῖναι τὰ ἐν
τῷ ἕκτῳ τῶν Ἠθικῶν Ζητημάτων ὑπ' αὐτῆς γεγραμ-
μένα περὶ τούτων· ὑπειπὼν γὰρ ὡς, " ὅτε πᾶν ἀγαθὸν
" ὀλίγοις εἰς χαρὰν πίπτει, ὅτε πᾶν κατόρθωμα εἰς σεμ-

C. 6. ὥσπερ τὸν φθόνον] τὸν additum ex Mez.
C. 12. ὡς, " οὐδὲ] Forte, ὡς, " οὐδ' ἄν ut mox. Vulgatum Steph. sumsit ex Collat. Muret. Schott. Jannot. Nam Ald. Bas. Xyl. B. E. P. ὡς οὐδέν.

petita, in eorum animis, qui proximum volunt dejectum similibus vero e causſis, aliis tamen naturalibus motibus animo agitato, naſcitur miſericordia. Certe hinc liquet, eum ut invidiam et miſericordiam, ita etiam gaudium illud de alienis malis putaſſe exſtare; quod alio loco negaverat, ut etiam de malorum odio, et turpis lucri cupiditate.

XXVI. *Temporis incremento*, cum multis in locis dixiſſet, *non augeri felicitatem, ſed perinde felices eſſe qui momento temporis, et qui longo tempore fuiſſent beati*; rurſum ſæpenumero hoc aſſeruit, *ob momentaneam ſapientiam ne digitum quidem eſſe exſerendum, quæ fulguris in morem tranſvolaret.* Satis erit hic ea ponere ipſius verba, quibus uſus eſt in ſexto Moralium Quæſtionum. Cum enim ſcripſiſſet, *Neque omnia bona ex æquo in lætitiam incidere, ne-*

" νολογίαν," ἐπενιύσχε ταῦτα, " Καὶ γὰρ εἰ μόνον μέλλοι
" ἀμερῆ χρόνον ἢ τὸν ἔσχατον ἕξειν φρόνησιν, οὐδ' ἂν τὸν
" δάκτυλον καθήκει ἐκτεῖναι ἕνεκα τοῦ ὅπως παρεσομένης
" φρονήσεως, καίπερ τοσοῦτον πλείονα χρόνον οὐδὲν
" μᾶλλον εὐδαιμονόντων, οὐδὲ τοῦ ἀϊδίου εὐδαιμονίας ἀπο-
" πειρᾶς γενομένης τοσοῦτο τῆς ἀμεριαίας." Εἰ μὲν οὖν τὴν
E φρόνησιν ἡγεῖτο ποιητικὸν εἶναι τῆς εὐδαιμονίας τὸ ἀγαθὸν,
ὥσπερ ὁ Ἐπίκουρος, αὐτῆς ἔδει μόνον τοῦ ἀτοπίας καὶ πα-
ραδοξολογίας ἀπαλλάττεσθαι τοῦ δόγματος· ἐπεὶ δὲ ἡ
φρόνησις οὐκ ἔστιν ἡδονή τις εὐδαιμονίας καθ' αὑτὸ, ἀλλ'
εὐδαιμονία, πῶς οὐ μάχεται τὸ λέγειν, ἐπίσης μὲν ἀρετὴν
εἶναι καὶ τὴν ἀμεριαίαν εὐδαιμονίαν καὶ τὴν ἀΐδιον, μηδενὸς δὲ
ἀξίαν εἶναι τὴν ἀμεριαίαν;

κζ'. " Τὰς ἀρετὰς," φησὶν, " ἀνακολουθεῖν ἀλλή-

D. 8. καθήκει] B. E. P. καθήκοι.

D. 9. καίπερ παρὰ—ἀμεριαίαν] Non videntur esse Chrysippi, sed Chrysippeis a Plutarcho adjecta.

E. 4. καθ' αὑτὸ] Mez. Reisk. κατ' αὐτόν.

E. 5. ἐπίσης μὲν ἀρετὴν] ἐπίσης μὲν αἱρετὴν Amiot. Mez.

que omnibus perinde perfectis officiis gloriationem comitari, isthæc infert: *Nam si tantum puncto temporis, aut sub finem vitæ erat habiturus sapientiam, ne digitus quidem extendendus fuerit ob sic fruendam sapientiam: utcunque longius tempus nihil addat felicitati, neque beatitudo sempiterna magis sit expetenda, quam quæ punctum temporis duret.* Sane si sapientiam censuit esse tale bonum, quod vim efficiendæ felicitatis haberet, sicut visum fuit Epicuro; tantum reprehendenda fuit absurditas et a communi opinione discrepantia hujus placiti. Sed quoniam prudentia per se nihil differt a felicitate, estque ipsa adeo felicitas; quomodo non pugnant hæc, felicitatem unius scrupuli æqualem esse sempiternæ, et momentaneam felicitatem nullius esse momenti?

XXVII. *Virtutes sese invi-*

" λαις, ὑ μόνον ᾧ τ μίαν ἔχοντα, πάσας ἔχειν, ἀλλὰ
" καὶ ᾧ τ κτ μίαν ὁπῶν ἐνεργοῦντα, κτ πάσας ἐνερ-
" γεῖν· ὅτε ἄνδρα," φησὶ, " τέλειον τὸν μὴ πάσας
" ἔχοντα τὰς ἀρετὰς, ὅτε πρᾶξιν τελείαν, ἥτις ὑ κτ πάσας
" περιέχει τὰς ἀρετάς." Ἀλλὰ μὴν ὁ ᾧ ἕκτῳ τῶν
Ἠθικῶν Ζητημάτων ὁ Χρύσιππος, " οὐκ ἀεί," φησὶν,
" ἀνδρίζεσθαι τὸν ἀγεῖον, ὐδὲ δειλαίνειν τὸν φαῦλον, ὡς
" δέον ἐν φαντασίαις ὑποφερομένων πινῶν, τὸν μὲ ἐμμένειν
" τοῖς κρίμασιν, τὸν δὲ ἀφίστασθαι. Πιθανὸν δὲ," φησὶ,
" μηδὲ ἀκολασταίνειν ἀεὶ τ φαῦλον." Εἴπερ οὖν τὸ ἀν-
δρίζεσθαι τοιοῦτόν ὑστιν οἷον ἀνδρείᾳ χρῆσθαι, καὶ τὸ δει-
λαίνειν οἷον δειλίᾳ χρῆσθαι, μαχόμενα λέγουσι, λέγοντες
κατὰ πάσας μὲ ἅμα τὰς ἀρετὰς καὶ τὰς κακίας ἐνερ-
γεῖν τ ἔχοντα, μὴ ἀεὶ δὲ τ ἀγεῖον ἀνδρίζεσθαι, μηδὲ δει-
λαίνειν τ φαῦλον.

F. 1. τῷ τὴν μίαν] Mez. τῷ τὸν μίαν.
F. 7. ὡς δέον ἐν] Legendum, ὡς δὲ ἐν.
A. 6. ἀγεῖον] Recepi a Leonic. Schott. Collat. Muret. Anon. T. V. B. Vulg. ἀνδρεῖον.

cem conſequi Chryſippus docet, *non modo ut una præditus habeat omnes, ſed quod ſecundum unam agens, ſecundum omnes agat: et neque virum*, ait, *perfectum eum, in quo non ſint omnes virtutes, neque actionem perfectam, in quam non omnes concurrant virtutes.* At vero in ſexto Moralium Quæſtionum, ait, *bonum hominem non ſemper agere fortiter, neque vitioſum ſemper timide: uſu venire enim ut quibuſdam viſis oblatis alter perſiſtat in judicio, alter non perſiſtat.* Aitque, *etiam hoc probabile eſſe, vitioſum non ſemper indulgere libidini.* Siquidem ergo fortiter agere eſt tale, quale uti fortitudine, et timide agere tale, quale metui obſequi; pugnantia dicunt, ſimul dicentes ſecundum omnes virtutes, omniave vitia præditum alterutro horum agere, et tamen bonum non ſemper fortiter, malum non ſemper timide agere.

κή. Τὴν Ῥητορικὴν ὁρίζεται τέχνην, περὶ κόσμου καὶ εἰρομένου λόγου τάξιν· ἔπι δὲ ἐν ᾧ περὶτῳ ταῦτα γέγραφεν, "Οὐ μόνον δὲ τὴν ἐλευθερίου καὶ ἁπλοῦς κόσμου "δεῖν οἴεσθαι ἐπιτρέπεσθαι καὶπὶ τῶν λόγων, ἀλλὰ καὶ τῶν "οἰκείων ὑποκρίσεων ἐπὶ τὰς ἐπιβαλλούσας τάσεις τῆς "φωνῆς, καὶ σχηματισμοὺς τε προσώπου καὶ τῶν χειρῶν." Οὕτω δέ τις φιλότιμος ἐνταῦθα καὶ περιττὸς γενόμενος, πάλιν ἐν τῷ αὐτῷ βιβλίῳ περὶ τῶν φωνηέντων συγκρούσεως ἐπιπλέκων, "Οὐ μόνον," φησὶ, "ταῦτα παρε"τέον τὴν βελτίονος ἐχομένους, ἀλλὰ καὶ ποιὰς ἀσαφείας "καὶ ἐλλείψεις, καὶ, νὴ Δία, σολοικισμούς, ἐφ' οἷς ἄλλοι "ἂν ἀρχαιοπρεπῶς ὦκ ὀλίγοι." Τὸ δή ποτε μὲν ἄχρι χειρῶν καὶ στόματος εὐπρεπείας ὑπέχωρεῖν τοῖς λέγουσιν ἐν κόσμῳ τὸν λόγον διατίθεσθαι, ποτὲ δὲ μήτ' ἐλλείψεων

A. 8. περὶ κόσμου—τάξιν] Legendum, περὶ κόσμον εἰρομένου λόγου καὶ τάξιν. Mez. περὶ κοσμίου καὶ εἰρομένου λόγου τάξιν. Xyl. περὶ κόσμιον καὶ εἰρημένου λόγου τάξιν. In E. eſt vulgata duabus literis εἰ vocis εἰρημένου omiſſis.

A. 11. καὶπὶ τῶν λόγων, ᾧ] Forte ἐπὶ τῶν λόγων, ἀλλὰ—.

A. 12. τάσεις] Sic B. Vulgo, σάσεις.

XXVIII. *Rhetoricam*, definit, *artem in ornatu et ordine orationis verſantem.* Deinde in primo libro hæc ſcripſit: *Non ſolum autem liberalis et ſimplicis cultus ornatuſque orationis cura eſt habenda, ſed etiam actionis congruentis, et decori in vocis intentionibus, geſtu, vultu, ac motu manuum.* Ille idem qui hic ita accuratus et ſubtilis eſſe voluit, in eodem libro de *conflictu vocalium* locutus, *non hunc modo negligendum*, ait, *ac potioribus inhærendum, ſed et obſcuritates aliquas non curandas eſſe, et defectus orationis, atque adeo ſolœciſmos, quos alii ſibi turpes eſſe putarent.* Certe, modo uſque ad manuum et oris conformationem decorum obſervandum in ornate dicendo præcipere, modo neque obſcuritatis neque defectuum habendam rationem, ne-

ὑπιφέρεσθαι ϗ ἀσαφειῶν, μήτε σολοικίζοντας αἰσχυνομένους τελέως, ὅ, τι ἂν ἐπέλθῃ λέγοντός ἐστιν.

κθ'. Ἐν δὲ τοῖς Φυσικοῖς Θέσεσι περὶ τοῦ ἐμπειρίας ϗ ἱστορίας δεομένων παραινεῖ τὸν ἀκροώμενον "μὴ ἔχειν, ἂν μή τι κρεῖττον ϗ ἀναγκαιότερον ἔχωμεν λέγειν," φησὶ, "μήτε Πλάτωνι παραπλησίως ὑπο-"νοήσωμεν, τὴν μὲν ὑγρὰν τροφὴν εἰς τὸν πνεύμονα "φέρεσθαι, τὴν δὲ ξηρὰν εἰς τὴν κοιλίαν, μήτε ἕτερα πα-"ραπλήσια γεγονότα τούτοις παραπλώμαλα." Δοκῶ δή, τὸ ἐγκαλεῖν ἑτέροις, εἶτα περιπίπτειν αὐτὸν οἷς ἐγκαλεῖ, ϗ μὴ φυλάττεσθαι, τῶν ἀναντιωμάτων μέγιστον εἶναι, ϗ τῶν παραπλωμάτων ἄρχιστον. Ἀλλὰ μὴν αὐτός, "τὰς "παρὰ δέκα ἀξιωμάτων συμπλοκὰς πλήθει," φησὶν, "ὑπερβάλλειν ἑκατὸν μυριάδας," ὅτε δ' αὐτῷ ζητήσας ὑπομελῶς, οὔτε παρὰ τῶν ἐμπείρων τὸ ἀληθὲς ἱστο-

B. 11. ἐπέλθῃ] Hoc Steph. dedit, nescio unde. Omnes libri ἐπίῃ non habent quidem, at suadent tamen: Ald. Bas. Xyl. E. F. Venet. 1. 2. εἴπῃ: B. εἴποι, superscripto τύχει.

C. 2. ἂν μή τι—λέγειν, ἵνα] Hæc vulgo desiderata revocavimus ex B. E. Venet. 1.

que dedecori solœcismos ducendos, ejus est hominis, qui dicat quidquid in buccam venit.

XXIX. Porro in Naturalibus Positionibus mandans *abstinere locis peritiam aut historiam requirentibus, nisi habeamus certius quid et melius*, ait, *Neque eodem quo Plato censuit modo putemus humidum alimentum in pulmonem ferri, siccum in ventrem; neque alios similes errores probemus.* Ita sentio, summam sibi repugnandi rationem, fœdissimumque errorem hunc esse, cum quis illud ipsum in se admittit, quod in aliis culpavit. Atqui ipse ait, *connexiones quæ a decem enunciatis proficiscuntur, multitudine excedere decies centena millia*: cum neque ipse id accurate indagavisset, neque e perito aliquo veritatem percepisset.

ρήσας. Καίτοι Πλάτων μὲν ἔχει τῶν ἰατρῶν τοὺς ἐνδοξοτάτους μαρτυροῦντας, Ἱπποκράτη, Φιλιστίωνα, Διόξιππον τὸν Ἱπποκράτειον, καὶ τῶν ποιητῶν Εὐριπίδην, Ἀλκαῖον, Εὔπολιν, Ἐρατοσθένην, λέγοντας ὅτι τὸ ποτὸν διὰ τῶν πνεύμονος διέξεισι. Χρύσιππον δὲ πάντες ἐλέγχουσιν οἱ ἀριθμητικοί· ὧν καὶ Ἵππαρχός ἐστιν, ἀποδεικνύων τὸ διάπλωμα τῆς λογισμῆς παμμέγεθες ἀπὸ γεγονός· εἴγε τὸ μὲν καταφατικὸν ποιεῖ συμπεπλεγμένων ἀξιωμάτων μυριάδας δέκα, καὶ ἐπὶ ταύταις, τετρακισχίλια τεσσερακοντατεννέα· τὸ δ' ἀποφατικόν, ἐννακόσια πεντηκοντατρία, ἐπὶ τετρακοσίαις καὶ μιᾷ μυριάσι.

E λ'. Τῶν πρεσβυτέρων τινὲς ἃ ᾧ τὴν ὀξίνην ἔχοντι συνέβαινε, μήτε ὡς ὄξος ἀποδόσθαι δυναμένῳ, μήτε ὡς οἶνον, ἔφασαν τῷ Ζηνωνι συμβαίνειν· τὸ γὰρ προηγμένον ἀπὸ, μήτε ὡς ἀγαθὸν, μήτε ὡς διάφορον ἔχειν διάθεσιν. Ἀλλ' ὁ Χρύ-

D. 6. γεγονός] Sic B. Mez. Vulgo, γεγονότος.
E. 4. διάφορον] Legendum ἀδιάφορον, ut monuerunt Mez. et Salmaſ.

Enimvero nobiliſſimi medicorum teſtimonium Platoni perhibent, Hippocrates, Philiſtio, Dioxippus Hippocraticus; et de poëtis Euripides, Alcæus, Eupolis, Eratoſthenes; qui omnes dicunt *potum per pulmones tranſire*. At Chryſippum omnes refellunt arithmetici, interque eos Hipparchus demonſtrat errorem iſtius in ratiocinatione eſſe ingentem: ſiquidem affirmatio facit connexas enunciationes centum mille, et inſuper ter mille ac quadraginta novem; negatio ter centum ac decem mille, et inſuper nongenta ac quinquaginta duas.

XXX. Vetuſtiorum quidam, id quod evenit ei qui acidum vinum habuit, ut neque pro aceto id vendere, neque ut vinum poſſet, Zenoni dixerunt accidiſſe, cum *Præpoſitum* ſeu *præcipuum*, quod appellabat, neque boni, neque contrarii bono, vim de ipſius ſententia haberet. Sed Chryſ-

σιππος ἔτι μᾶλλον τὸ πρᾶγμα δυσδιάθετον πεποίηκεν· ὁτὲ μὲν γὰρ φησι, "μαίνεσθαι τὰς τῦ πλῦτον καὶ "τὴν ὑγίειαν, καὶ τῦ ἀπονίαν, καὶ τῦ ὁλοκληρίαν τῦ σώ- "ματος ἐν μηδενὶ ποιουμένους, μηδ' ἀντεχομένους τῶν "τοιούτων," ὁτὲ δὲ παραδέμενος τὰ τῦ Ἡσιόδε,

Ἐργάζευ, Πέρση, διὸν γένος·

ὑπεφώνησεν ὅτι, "τἀναντία παραινεῖν, μανικὸν ὄντι, τὸ

Μὴ ἐργάζε, Πέρση, διὸν γένος.

Καὶ "τὴν μὲ σοφὸν," ἐν τοῖς Περὶ Βίων, "καὶ βασιλεῦσι "συνέσεσθαι," φησὶν, "ἕνεκα χρηματισμῦ· καὶ σοφισ- "τεύσειν ἐπ' ἀργυρίῳ, παρ' ὧν μὲν παραλαμβάνοντα, "παρὰ δὲ συντιθέμενον τοῖς μαθηταῖς." Ἐν δὲ τῷ ἑβδόμῳ τοῦ Καθήκοντος, "καὶ κυβιστήσειν τοὺς, ὅπως "τοῦτο λαβόντα τάλαντον." Ἐν δὲ τῷ περὶ τῶν Ἀγαθῶν τόπον τινὰ συγχωρεῖ καὶ δίδωσι τοῖς βελ-

F. 1. ἐν μηδενὶ] ἐν additum ex B. E. Venet. 1. Xyl.
F. 2. ὁτὲ δὲ] Sic B. Vulgo, καί.
F. 10. ἐπὶ τούτῳ] Sic Venet. 1. Mez. Reisk. Vulgo, ἐπὶ τοῦτο.

ippus rem magis inexplicabilem reddit. Aliquando enim *insanire eos* dicit, *qui divitias, sanitatem, indolentiam, incolumitatem corporis pro nihilo ducant, neque iis parandis sint intenti*, cumque adduxisset Hesiodeum illud,

Fac opus, O Persa, divum genus;——

furiosum ait *esse, si quis accinat,*

——*diis prognate omnem fuge, Persa, laborem.*

Idem in libris, quos inscripsit De Vitis, *rei faciendæ caussa*, tradit, *Sapientem cum regibus victurum, sophisticam factitaturum mercedis gratia, ita ut ab aliis discipulis eam præcipiat, ab aliis ex pacto accipiat.* In septimo De Officiis libro, *etiam ter saltaturum capite ad terram dato Sapientem*, ait, *talento mercedis loco proposito.* In primo De Bonis libro, quodammodo concedit hoc et largitur volentibus, ut

μένοις τὰ προηγμένα καλεῖν ἀγαθά, καὶ κακὰ τὰ ναντία, ταύταις ταῖς λέξεσιν, " Εἴ τις βέλεται κατὰ " τὰς τοιαύτας μεταλλαγάς, τὸ μὲν, ἀγαθὸν αὐτῶν " λέγειν, τὸ δὲ κακὸν, ὅπῃ ταῦτα φερόμενος τὰ " πράγματα, καὶ μὴ ἄλλως ἀποπλανώμενος, ἐν μὲν " τοῖς σημαινομένοις οὐ διαπίπτοντος αὐτοῦ, τὰ δ' " ἄλλα κομιζομένου τῆς κατὰ τὰς ὀνομασίας συνηθείας." Οὕτω δὲ τὸ προηγμένον τῷ ἀγαθῷ συναγαγὼν ἐγγὺς ἐνταῦθα καὶ συμμίξας, ἐν ἑτέροις πάλιν, " οὐδὲν τῆ," Β φησὶ, " τούτων καθόλου πρὸς ἡμᾶς, ἀλλ' ἀποστατὴν τὸν " λόγον ἡμᾶς καὶ ἀποτρέφειν ἁπάντων τῶν τοιούτων." ταῦτα γὰρ ἐν τῷ πρώτῳ Περὶ τοῦ Προτρέπεσθαι γέγραφεν. Ἐν δὲ τῷ τρίτῳ Περὶ Φύσεως, " μακαρίζεσ- " θαι," φησὶν, " ἐνίους βασιλεύοντας καὶ πλουτοῦντας, " ὅμοιον εἰ χρυσαῖς ἀμίσι χρώμενοι καὶ χρυσοῖς κρα-

A. 4. Εἴ τις] Lego, Ἕξεσιν, εἴ τις: primum verbum per similitudinem antecedentis vocis excidit.

A. 5. αὐτῶν] Sic B. Venet. 1. Vulgo, αὐτῷ.

A. 6. ἐπὶ ταῦτα] Legendum, ἐπί γ' αὐτὰ—.

A. 8. διαπίπτοντος—ἄλλα] Sic B. et Venet. 1. a sec. manu. Vulgo, διαπίπτοντα—ἄλλως.

Præcipua iſta Boni, contraria Mali vocabulo afficiant. Pono ipſius verba. *Licet, ſi quis hac vocum permutatione uti volet, aliud eorum Bonum dicere, aliud Malum; dum modo ad res ipſas ſe adſtringat, nec temere ab iis evagetur, in reliquis autem dicendi conſuetudinem ſequatur.* Hoc pacto cum admodum propinquum Bono conſtituiſſet Præpoſitum, ac cum eo quaſi miſcuiſſet, alio rurſum loco dicit *nihil eorum ad nos attinere*, jubetque *rationem ab his omnibus avertere:* hæc enim in primo De Exhortatione libro ſcribit. In tertio De Natura libro, *beatos prædicari*, ait, *quoſdam reges aut opulentos, non alia ratione, quam ſi eorum fortunas laudares, quod matellis uterentur et fimbriis*

" πέδοις ἐμακαρίζοντο· τῷ δ' ἀγαθῷ τὸ τὴν οὐσίαν
" ἀποβαλεῖν οἱονεὶ δραχμὴν ἀποβαλεῖν, καὶ τὸ νοσῆσαι
" οἷον ποδαλγῆσαι." Διὸ τῶν ἀναπωμάτων τούτων οὐ
μόνον τὴν ἀρετὴν ἀλλὰ καὶ τὴν Πρόνοιαν ἀνατέπληκεν. Ἡ
μὲν γὰρ ἀρετὴ μικρολόγος ἑκάτερα φανεῖται καὶ ἀνόητος
εἰ ταῦτα περαίνεται καὶ τούτων ἕνεκα πλεῖν εἰς
Βόσπορον κελεύουσα καὶ κυβιστᾶν τὸν σοφόν. Ὁ δὲ Ζεὺς
γελοῖος, εἰ Κτήσιος χαίρει καὶ Ἐπικάρπου καὶ Χαριδότης
προσαγορεύεται, ὅτι δηλαδὴ χρυσᾶς ἀμίδας καὶ
χρυσᾶ κράσπεδα χαρίζεται τοῖς φαύλοις, τοῖς δ' ἀγαθοῖς
ἄξια δραχμῆς, ὅταν πλέονες γένωνται τῆς τοῦ Διὸς προ-
νοίας· ἔτι δὲ γελοιότερος ὁ Ἀπόλλων, εἰ δεῖ χρυσῶν
κρασπέδων καὶ ἀμίδων κάθηται θεμιτεύων, καὶ δεῖ προσ-
κομμάτων ἀπολύσεως.

λα'. Ἔτι δὲ μᾶλλον τῇ ἀποδείξει τὸ ἀνάπωμα
ποιῶσι φανερώτερον. Ὧι γάρ ἐστιν εὖ χρήσασθαι καὶ κα-

aureis: item, *viro bono perinde esse, si sua omnia amittat bona, ac si drachmam perdidisset; si ægrotaret, ac si pedem alicubi impegisset.* Atque idcirco hujusmodi repugnantiis non virtutem modo, sed etiam Providentiam opplevit. Virtus enim extreme sordida videbitur et indignis quæstibus dedita simul, atque stolida, quæ in hisce rebus sese occupet, earumque causa imperet Sapienti, ut in Bosporum naviget, aut in caput præceps saltet. Ridiculus vero Jupiter, qui se a largitione Ctesium, Epicarpium, et Charidotam velit cognominari: scilicet quia aureas matellas et aureas fimbrias vitiosis dono det; bonis autem ea quæ uno sint æstimanda denario, ubi Jovis providentia ditati fuerint. Magis etiam ridiculus Apollo, qui desideat oracula edens de aureis matellis et fimbriis, et de offensi pedis restitutione.

XXXI. Repugnantiam porro demonstratione sua magis detegunt. Nam quo quis vel bene vel male uti possit, id aiunt neque Bonum esse

κῶς, τοῦτό φασι μήτ' ἀγαθὸν εἶναι, μήτε κακόν. Πλούτῳ δὲ καὶ ὑγιείᾳ καὶ ῥώμῃ σώματος κακῶς χρῶνται πάντες οἱ ἄνοητοι· διόπερ οὐδέν ἐστι τούτων ἀγαθόν. Εἴπερ οὖν ὁ θεὸς ἀρετὴν μὲν οὐ δίδωσιν ἀνθρώποις, ἀλλὰ τὸ καλὸν αὐθαίρετόν ἐστι, πλοῦτον δὲ καὶ ὑγίειαν χωρὶς ἀρετῆς δίδωσιν, οὐκ εὖ χρησομένοις δίδωσιν, ἀλλὰ κακῶς, τουτέστι βλαβερῶς καὶ αἰσχρῶς καὶ ὀλεθρίως. Καίτοι εἰ μὲ δύναν᾽ τ' ἀρετὴν παρέχειν οἱ θεοί, οὐκ εἰσὶ χρηστοί, μὴ παρέχοντες· εἰ δὲ μὴ δύναν᾽ ποιεῖν ἀγαθούς, ἀλλ' ὠφελεῖν δύναν᾽, μηδενός γε τ' ἄλλων ὄντος ἀγαθοῦ, μηδὲ ὠφελίμου. Τὸ δὲ τοὺς ἄλλως γενομένους ἀγαθοὺς κρίνειν κατ' ἀρετὴν ἢ ἰσχύν, οὐδέν ἐστιν· καὶ γὰρ τοὺς θεοὺς οἱ ἀγαθοὶ κρίνουσι κατ' ἀρετὴν καὶ ἰσχύν.

D. 9. μηδενός γε] Ita repoſui ſententia flagitante. Omnes libri μηδενός τε.

E. 1. Τὸ δὲ τοὺς—ἰσχύν] Locum jam antea corruptum magis etiam corrupit Steph. ita edens: Τὸ δὲ τοὺς θεοὺς ἄλλως γενομένους ἀγαθοὺς κρίνειν κατ' ἀρετὴν ἢ ἰσχὺν, οὐδέν ἐστι· καὶ γὰρ τοὺς κακοὺς οἱ ἀγαθοὶ κρίνουσι κατ' ἀρετὴν καὶ ἰσχύν. Quædam in meliis mutavi ex libris: primum θεοὺς delevi, cum Ald. Baſ. Xyl. B. E. F. P. porro κακοὺς mutavi in θεοὺς cum B. E. F. P. Schott. Jannot. Collect. Muret. Mez. Reliqua non auſus ſum mutare ex conjectura, quamvis certa: nam in principio exciderunt nonnulla ita ſupplenda, Τὸ δὲ τοὺς ἄλλως γενομένους ἀγαθοὺς, ὑπὸ θεῶν ὠφελῆσθαι, ἢ ἄλλως τοὺς ἀγαθοὺς κρίνειν ἢ κατ' ἀρετὴν ἢ ἰσχὺν, οὐδέν ἐστι. Ceterum priore loco pro ἀρετὴν habet ἀρχὴν Græco-Lat. neſcio unde.

neque Malum: divitiis, ſanitate, robore corporis, male uti fatuos; horum ergo nihil eſſe bonum. Ergo ſi Deus virtutem non det hominibus, ſed bonum in ipſorum hominum arbitrio poſitum ſit, divitias autem et bonam valetudinem ſine virtute det, non bene uſuris dabit utique, ſed male, hoc eſt damnoſe, turpiter, pernicioſe. Sed enim, ſi Dii poſſunt virtutem largiri, neque hoc faciunt, boni aut benigni non ſunt: ſi bonos facere non poſſunt, ne prodeſſe quidem queunt; cum extra virtutem nihil bonum ſit, nihil utile. Nam hoc quidem nihil eſt, vel eos qui alias boni facti ſunt a Diis adjutos fuiſſe, vel bonos alia dote cenſere quam virtute et potentia; nam et homines Deos cenſent virtute et potentia. Ergo Dii non magis

ὥστε μηδὲν μᾶλλον ὠφελεῖν ἢ ὠφελεῖσθαι τοὺς θεοὺς ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων. Καὶ μὴν ὅτε αὐτὸν ὁ Χρύσιππος ἀποφαίνει σπουδαῖον, ὅτε τινὰ τῶν αὑτῷ γνωρίμων ἢ καθηγεμόνων. Τί οὖν φῂς τ' ἄλλων φρονεῖν, ἢ ταῦτα ἅπερ λέγουσι; μαίνεσθαι πάντας, ἀφραίνειν, ἀνοσίους εἶναι, παρανόμους, ἐπ' ἄκρον ἥκειν δυστυχίας, κακοδαιμονίας ἁπάσης· εἶτα φρονοῦσι θεῶν διοικεῖσθαι τὰ καθ' ἡμᾶς ὅπως ἀθλίως φέρωμεν; Εἰ γοῦν οἱ θεοὶ μεταβαλλόμενοι βλάπτειν ἐθέλοιεν ἡμᾶς καὶ κακοῦν, καὶ διαφθείρειν καὶ παρασπείρειν, οὐκ ἂν δύναιντο διαθεῖναι χεῖρον ἢ νῦν ἔχομεν, ὡς Χρύσιππος ἀποφαίνει, μήτε κακίας ὑπερβολὴν ἀπολείπειν, μήτε κακοδαιμονίας τὸν βίον· ὥς, εἰ λάβοι φωνήν, εἰπεῖν ἂν αὐτὸν τὰ τοῦ Ἡρακλέους,

Γέμω κακῶν δὴ, κοὐκ ἔσθ' ὅπου τεθῇ.

Τίνας οὖν ἄν τις εὕροι μαχομένους μᾶλλον ἀλλήλαις

E. 4. ὠφελεῖσθαι τοὺς θεοὺς] Sic B. F. Schott. Collat. Muret. Vulgo, αὐτούς.
F. 8. καὶ οὐκ ἔσθ'] Legendum κ' οὐκέτ' ἔσθ'—ex Auctore Euripide Herc. Fur. 1248.

juvant homines, quam ipſi ab hominibus juvantur. Jam neque ſeipſum Chryſippus, neque ullum ſuorum vel diſcipulorum vel magiſtrorum profitetur probum ac virtute præditum eſſe. Quid ergo putas eos de aliis ſentire, niſi id quod dicunt: *Inſanire omnes, furere, impios eſſe, flagitioſos, extreme infelices atque miſeros?* Cum his compara, quod res noſtras divina gubernari providentia aiunt. Neque interim ignorant nos in iis eſſe malis, ut ipſi Dii ſi mutata ſententia vellent nobis malefacere, ac pervertere, adeoque peſſundare nos ſtatuiſſent, nihil poſſent noſtris adjicere miſeriis; cum nihil malis et miſeriæ noſtræ vitæ poſſe adjici dicat Chryſippus. Quæ vita, ſi uſus ei vocis concederetur, pronunciatura haud dubie eſſet illud Herculeum,

Plenus malorum ſum jam, nec ſupereſt locus
Aliis novis recipiundis.——

Cedo, quid magis invicem repugnans poteſt excogitari,

ἀποφάσεις τ περὶ θεῶν Χρυσίππου, καὶ τ περὶ ἀνθρώπων; τὰς μὲν, ὡς ἔνι βέλτιστα φρονεῖν, τὰς δὲ, ὡς ἔνι χείριστα φρονεῖν λέγοντος.

λβ'. Ἐγκαλοῦσιν αὐτῷ τινες τ Πυθαγορικῶν ἐν τοῖς Περὶ Δικαιοσύνης γράφοντι περὶ τῶν ἀλεκτρυόνων, ὅτι "χρησίμως γεγόνασι· ἐπεγείρουσι γὰρ ἡμᾶς, καὶ τοὺς σκορ-"πίους ἐκλέγουσι, καὶ κατὰ τὰς μάχας ὀπισφέρουσι, ζῆλόν "τινα φρονεῖν ἀλκιμοῦντες· ὅμως δὲ δεῖ κατεσ-"θίειν καὶ τούτους, ἵνα μὴ τ χρείαν ὑπερβάλῃ τὸ πλῆ-"θος τῶν νεοττῶν." Ὁ δὲ ὅτι καταγελᾷ τ ὑπὲ τούτοις ἐγκαλούντων, ὥστε περὶ μὲν Διὸς μὲν σωτῆρος καὶ γενέτορος καὶ πατρὸς δίκης καὶ εὐνομίας καὶ εἰρήνης, ταῦτα γράφειν ἐν τῷ τρίτῳ Περὶ Θεῶν· "Ὡς δὲ αἱ πόλεις πλεονάσα-"σαι εἰς ἀποικίας ἀπαίρουσι τὰ πλήθη, καὶ πολέμους "ἐπίστανται τοῖς τινας, ὅτως ὁ θεὸς φυτικὰς ἀρχὰς δί-"δωσιν·" καὶ τὸν Εὐριπίδην μάρτυρα καὶ τοὺς ἄλλους

B. 3. ἀπαίρουσι] Forte rectius sit ἀπαρύτησι.

quàm hæc duo Chryſippi effata? quorum unum de *Diis* affirmat *eos hominibus quam fieri poteſt optime proſpicere*; alterum, *homines quam miſerrimam vitam degere.*

XXXII. Pythagoricorum nonnulli eum accuſant, ut qui in commentariis De Juſtitia ſcripſiſſet *de gallis gallinaceis, utiliter eos eſſe editos, quod et e ſomno nos excitent, et ſcorpios conquirant, et in pugna nobis ſtudium æmulationemque fortitudinis quandam ingenerent*: tamen eos aſſereret *comedendos eſſe, ne pullorum multitudine ultra quam expediret excreſcerent.* At Chryſippus ita has reprehenſiones deridet, ut etiam de Jove Servatore, Genitore, et patre Juſtitiæ, Æquitatis, atque Pacis, in hanc ſententiam ſcripſerit, libro De Diis tertio: *Sicut autem civitates, civium multitudine abundante, colonias aliquo deducunt ut ſe exonerent, aut bellum aliquod ſuſcipiunt; ita Deus exitii occaſiones ſuggerit:* citatque Euripidem et alios teſtes, qui dixerunt, *bel-*

προσάγεται, τὰς λέγοντας, ὡς "ὁ Τρωϊκὸς πόλεμος "ὑπὸ τῶν θεῶν ἀπαντλήσεως ἕνεκα τοῦ πλήθους "τῶν ἀνθρώπων γένοιτο." Τούτων δὲ τὰς μὲν ἄλλας ἀτοπίας ἄφες· οὐ γὰρ εἴ τι μὴ καλῶς, ἀλλ' ὅσα πρὸς ἑαυτὰς διαφόρως λέγουσιν, ἐξετάσαι μόνον προσκειται· σκόπει δὲ ὅτι τῷ θεῷ καλὰς μὲν ἐπικλήσεις καὶ φιλανθρώπους ἀεί, ἄγρια δὲ ἔργα καὶ βάρβαρα καὶ Γαλατικὰ προσπίθησιν. Οὐ γὰρ ἀποικίας ἐοικασιν αἱ τοσαῦται φθοραὶ καὶ πανωλεθρίαι τῶν ἀνθρώπων, οἵας ὁ Τρωϊκὸς εἰργάσατο πόλεμος, καὶ πάλιν ὁ Μηδικὸς καὶ Πελοποννησιακὸς, εἰ μή τινας ὑπ' ᾅδου καὶ ὑπὸ γῆς ἴσασιν ἕτοι κτιζομένας πόλεις· ἀλλὰ τῷ Γαλάτῃ Δηιοτάρῳ ποιεῖ Χρύσιππος ὅμοιον τὸν θεὸν, ὃς πλόνων αὐτῷ παίδων γεγονότων, ἑνὶ βουλόμενος τὴν ἀρχὴν ἀπολιπεῖν καὶ τὸν οἶκον, ἅπαντας ἐκείνους ἀπέσφαξεν, ὥσπερ ἀμπέλου βλαστὸς ἀποτεμὼν καὶ κολόβας, ἵνα εἷς ὁ λειφθεὶς ἰσχυρὸς γένηται καὶ μέγας. Καίτοιγε ὁ μὲ ἀμπελουρ-

lum Trojanum a Diis fuiſſe commiſſum, exhauriendæ gratia multitudinis hominum. Horum omitte alias abſurditates; non enim inſtituimus hoc loco inquirere an falſo aliquid, ſed duntaxat quæ ſibi repugnantia dixerint. Illud conſidera, eum Deo ſemper pulchras et ad humanitatem pertinentes tribuere appellationes, facta autem ſimul ſæva, barbarica, Galatica. Non enim coloniarum ſimiles videntur iſtæ hominum clades atque interneciones tantæ, quantas Trojanum bellum intulit, ac Medicum, et Peloponneſiacum; niſi forte aliquas infra terram et apud inferos conditas iſti norunt urbes. Sed Deiotaro Galatæ ſimilem Deum Chryſippus facit, qui cum haberet complures filios, cum vellet uni regnum domumque relinquere, ceteros omnes necavit; tanquam vitis palmites ſi præcideret, ut unus aliquis ſuperſtes, validus magnuſque fieret. At vero vinitor hoc facit, recentibus adhuc et exi-

γὸς, ἔπ μικρῶν ὄντων καὶ ἀθενῶν τῦτο ποιεῖ τῶν κλημάτων, καὶ ἡμεῖς νεογνῶν καὶ τυφλῶν ὄντων τῶν σκυλακίων
D ὑφαιρῦμθν τὰ πολλὰ φειδόμθνοι τ κυνός· ὁ δὲ Ζεὺς, ὃ μόνον ἐάσας καὶ παιδὰς ἐν ἡλικίᾳ γενομένυς, ἀλλὰ καὶ φύσας αὐτὸς καὶ αὐξήσας, ἀποτυμπανίζῃ, φθορᾶς καὶ ὀλέθρῳ μηχανώμενος παρφάσις· δέον αἰτίας καὶ ἀρχὰς γενέσεως μὴ παρέχειν.

λγ'. Τῦτο μὲν οὖν ἔλαττόν ἐστι· κἀκεῖνο δὲ μεῖζον· οὐδεὶς γὰρ φύει ἀνθρώποις πόλεμος ἄνευ κακίας· ἀλλὰ τ μὲν φιλησδονία, τ δὲ πλεονεξία, τὸν δὲ φιλοδοξία τις
E ἢ φιλαρχία συρρήγνυσιν. Οὐκοῦν εἰ πολέμυς ὁ θεὸς ἐνεργάζεται, καὶ κακίας, παρεξύνων καὶ διαφθείρων τὰς ἀνθρώπυς. Καίτοι λέγει αὐτὸς ἐν τῷ Περὶ τ Δικάζειν, καὶ πάλιν ἐν τῷ δευτέρῳ Περὶ Θεῶν, ὡς " τῶν αἰσχρῶν " τὸ θεῖον παράπτον γίνεσθαι οὐκ εὔλογόν ἐστιν· ὃν τρό- " πον γὰρ ὅτε νόμος τ παρανομεῖν παραίτιος ἂν γένοιτο,

D. 6. κἀκεῖνο δὲ] δὲ additum ex E.
D. 11. λέγει αὐτὸς] Ita ſcribendum duxi. Omnes libri λέγει δ' αὐτός.

libus germinibus: et nos cani parcentes, catulos ei aliquot recens natos, atque etiamnum cæcos ſubtrahimus. Jupiter autem non tantum adoleſcere paſſus homines, ſed etiam ipſe procreans, augenſque, deinde exquiſitis calamitatum et exitii occaſionibus peſſundat; cum debuerit potius nullum naſcendi initium, cauſſam nullam præbere.

XXXIII. Levius eſt quod dixi; majus, quod dicam. Nullum hominibus bellum oritur niſi ex vitio. Nam aut voluptatis ſtudium, aut avaritia, aut ambitio, aut regnandi cupiditas bellum conflat. Ergo ſi bellorum, etiam peccatorum auctor eſt Deus, irritans et pervertens homines. Atqui ipſe in commentario De Judicis officio, et ſecundo De Diis libro, dicit Chryſippus; *Nulla ratione dici poſſe, Deum turpitudinis ulla ex parte cauſſam eſſe: ſicut enim lex delinquendi, Deus impietatis cauſſa nullo modo*

" ὅτε οἱ θεοί, τὸ ἀσεβεῖν· ὅτως εὔλογον μηδ' αἰσχρὸν μηδ-
" ενὸς τοῦ παραιτίου." Τί οὖν αἴσχιον ἀνθρώποις φθο-
ρᾶς ἀπ' ἀλλήλων γινομένης; ἧς φησι Χρύσιππος ἐν-
διδόναι τὰς ἀρχὰς τὸν θεόν. Ἀλλὰ, νὴ Δία, φήσ τις
ἐπαινεῖν πάλιν τὸ Εὐριπίδου λέγοντος,

Εἰ θεοί τι δρῶσιν αἰσχρὸν, οὐκ εἰσὶν θεοί·

καὶ,

Τὸ ῥᾷστον εἶπας, αἰτιάσασθαι θεούς·

ὥσπερ ἡμῶν ἄλλο τι νῦν πραττόντων, ἢ τὰς ἐναντίας
ἀλλήλαις φωνὰς καὶ ἀπολήψεις παραπεμπόντων.

λδ'. Οὐ μὴν ἀλλ' αὐτό γε τοῦτο τὸ νῦν ἐπαινούμενον,
οὐχ ἅπαξ, οὐδὲ δὶς, οὐδὲ τρὶς, ἀλλὰ μυριάκις ἔστι
πρὸς Χρύσιππον εἰπεῖν,

Τὸ ῥᾷστον εἶπας, αἰτιάσασθαι θεούς.

Πρῶτον γὰρ ἐν τῷ πρώτῳ Περὶ Φύσεως τὸ αἴδιον τῆς

E. 7. φήσει] Sic B. E. Venet. 1. 2. Vulgo, φησί.
F. 10. πρώτῳ] Additum ex B. Venet. 1.
F. 10. ἀΐδιον] Xyl. αἴτιον. Ald. Baſ. B. F. Venet. 2. αἰδοῖον. Vulgatum venit ex Leonic. Schott. Anon. nec diſſentiunt E. et Venet. 1.

dici conſentanee poſſit: ita rationi convenire, Deos etiam nulla ex parte cauſſam eſſe turpitudinis. Poteſt vero turpius aliquid eſſe hominibus, quam ſi ſe mutuo exſcindant? et tamen ejus rei ille Deum initia ſuppeditare ait. Sed dicet, mehercle, aliquis, alibi ab eo laudari hæc Euripidea:

Si turpe quid faciant dii, non ſunt dii:

et,

Quod facillimum dictu eſt, ais, incuſans deos:

quaſi vero in præſentia aliud nos agamus, quam ut repugnantes invicem voces ſententiaſque ejus apponamus.

XXXIV. Et tamen illud ipſum laudatum jam dictum, non bis terve, ſed ſexcenties objici Chryſippo poteſt:

Quod facillimum dictu eſt, ais, incuſans deos.

Primum enim in libro primo De Natura, cum cauſſam mo-

κινήσεως κυκεῶνι παρεικάσας, ἄλλα ἄλλως τρέφοντι καὶ παράσοντι τῶν γινομένων, ταῦτ' εἴρηκεν, "Οὕτω δὲ τ "τ ὅλων οἰκονομίας πεφαγούσης, ἀναγκαῖον κ τ "τιν, ὡς ἄν ποτ' ἔχωμεν, ἔχειν ἡμᾶς, εἴτε πρὸ "φύσιν τ ἰδίαν νοσοῦντες, εἴτε πεπηρωμένοι, εἴτε χαμ- "παπικοὶ γεγονότες, ἢ μυσικοί." Καὶ πάλιν μετ' ὀλίγον· "Κατὰ τοῦτον δὲ τ λόγον τὰ παραπλήσια ἐρεῖ- "μεν κ περὶ τ ἀρετῆς ἡμῶν κ κακίας, καὶ τὸ ὅλον τ "τεχνῶν κ τῶν ἀτεχνιῶν, ὡς ἔφαμεν." Καὶ μετ' ὀλίγον ἅπασαν ἀναιρῶν ἀμφιβολίαν· "Οὐθὲν γὰρ ἔστιν ἄλλως "τῶν κ' μέρος γενέσθαι, σθδὲ τὰλάχιστον, ἢ κ' τιν "κοινὴν φύσιν καὶ κ' τὸν ἐκείνης λόγον." Ὅτι δ' ἡ κοινὴ φύσις κ ὁ κοινὸς τῆς φύσεως λόγος, εἱμαρμένη καὶ Πρόνοια κ Ζεύς ἐστιν, σθδὲ τὰς ἀντίποδας λέληθε· παν- ταχοῦ γὰρ ταῦτα θρυλλεῖται ὑπ' αὐτῶν· κ,

Διὸς δ' ἐτελείετο βουλή,

F. 11. τρέφοντι] Sic B. E. Venet. 1. Mez. Vulgo, τρέφοντι.
A. 7. κ κακίας] περὶ τῆς addere debui, non tam ſententia poſtulante, quam jubente auctoritate librorum B. F. Venet. 1. 2. P.

tus comparaſſet potioni e varia confuſæ materia, aliter alia vertenti atque conturbanti, hæc infert, *Cum autem hoc modo omnium rerum procedat adminiſtratio, neceſſe eſt nos, utut habeamus, ſecundum eam eſſe affectos: ſive contra noſtram naturam morbis corripiamur, ſive mutilemur, ſive grammatici fiamus aut muſici.* Et rurſum paulo poſt: *Secundum hanc rationem ſimiliter dicemus de virtute noſtra et vitio, atque omnino artibus, vel inſcitia, ſicut diximus.* Ac mox omnem tollens ambiguitatem, *Nihil*, inquit, *ſingularum rerum, ne minimum quidem, fieri poteſt aliter, quam ſecundum communem naturam et ejus rationem.* Ceterum Communem Naturam, ejuſque Rationem, eſſe ipſi Fatum, Providentiam, Jovem, ne antipodes quidem neſciunt. Hæc enim ubique ab illis jactantur: et Homerum ait Chryſippus iſthuc,

——*Jovis eſt confecta voluntas,*

τ' Ὁμηρον εἰρηκέναι, φησὶν, ὀρθῶς, ἐπὶ τὴν εἱμαρμένην ἀναφέροντα, καὶ τὸν τῶν ὅλων φύσιν, καθ' ἣν πάντα διοικεῖται. Πῶς οὖν ἅμα μήτ' οὐδενὸς αἰσχροῦ παραίτιος ὁ θεὸς, ἅμα δὲ οὐδὲ τὸ ἐλάχιστον ἐνδέχεσθαι γίνεσθαι ἄλλως ἢ κατὰ τὸν κοινὸν φύσιν, καὶ τὸν ἐκείνης λόγον; ἐν γὰρ πᾶσι τοῖς γινομένοις καὶ τὰ αἰσχρὰ δή πού ἐστι θεῶν ἔργα. Καίτοι ὁ μὲν Ἐπίκουρος ἀμηχάνως στρέφεται καὶ φιλοτεχνεῖ, τὴν ἀΐδιον κίνησιν μηχανώμενος ἐλευθερῶσαι καὶ ἀπολῦσαι τὸ ἑκούσιον, ὑπὲρ οὗ μὴ καταλιπεῖν ἀνέγκλητον τὴν κακίαν· ὁ δὲ Χρύσιππος ἀναπεπταμένην παρρησίαν αὐτῇ δίδωσιν, ὡς οὐ μόνον ἐξ ἀνάγκης, οὐδὲ καθ' εἱμαρμένην, ἀλλὰ καὶ κατὰ λόγον θεοῦ καὶ κατὰ φύσιν πεποιημένην τὴν ἀρίστην. Ἐπὶ δὲ καὶ ζῶντα ὁρᾶται κατὰ λέξιν οὕτως ἔχοντα· "Τῆς γὰρ κοινῆς "φύσεως εἰς πάντα διατεινούσης, δεήσει πᾶν τὸ ὁπωσοῦν "γινόμενον ἐν τῷ λόγῳ, καὶ τῶν μορίων ὁτῳοῦν, κατ'

B. 10. δή πού θεῶν] Mez. δήπουθεν.
C. 3. ὁ δὲ Χρύσιππος] Addidimus ex uno P.
C. 6. πεποιημένην] Scripsi cum Xyl. Vulgo, πεποιημένη.
C. 7. ὁρᾶται] Legendum, ὁρᾶτε cum Mez. vel ὅρα τά.
C. 9. ἐν τῷ λόγῳ] Forte, ἐν τῷ ὅλῳ.

recte dixisse, ad Fatum respicientem, Universique Naturam, qua omnia administrantur. Quomodo ergo hæc sibi constant? Deum nullius turpis rei quovis modo caussam esse: et nihil vel minimum secus fieri posse, quam secundum Communem Naturam, ejusque Rationem? Nam cum omnia Diis adscribuntur quæ fiunt, utique etiam turpia in iis sunt. Enimvero Epicurus utcunque torquet se, et argutias meditatur, a sempiterna motione machinatus liberare et absolvere voluntatem, ne inculpabilem relinqueret malitiam: Chrysippus malitiæ solutissimam libertatem defensionis concedit, ut non modo necessario et fataliter, sed etiam secundum Rationem Dei et Naturam vitia fiant optimam. Vide vero etiam hanc ejus dictionem: *Communi enim Natura in omnia penetrante, necesse erit omne quod sit in Universo, et quacunque ejus parte, secun-*

" ἐκείνῳ γενέσθαι καὶ τὸν ἐκείνης λόγον, καὶ τὸ ἑξῆς
" ἀκωλύτως· ἀλλὰ τὸ μήτ' ἔξωθεν εἰ τὸ ἐνησόμενον
" τῇ οἰκονομίᾳ, μήτε τῶν μερῶν μηδὲν ἔχειν, ὅπως κινη-
" θήσεται ἢ ὀχήσῃ ἄλλως ἢ κατὰ τὴν κοινὴν φύσιν." Τίνες
οὖν αἱ τῶν μερῶν ὀχήσεις εἰσὶ καὶ κινήσεις; δῆλον μὲν ὅτι
ὀχήσεις αἱ κακίαι καὶ τὰ νοσήματα, φιλαργυρίαι, φιληδο-
νίαι, φιλοδοξίαι, δειλίαι, ἀδικίαι· κινήσεις δὲ, μοιχεῖαι,
κλοπαί, προδοσίαι, ἀνδροφονίαι, πατροκτονίαι. Τούτων
οἴεται Χρύσιππος, οὔτε μικρὸν οὔτε μέγα γίνεσθαι παρὰ τὸν τοῦ
Διὸς λόγον εἰ μὴ, καὶ νόμον, καὶ δίκην, καὶ πρόνοιαν· ὥστε μὴ
γίνεσθαι παρὰ τὸν νόμον τὸ παρανομεῖν· μηδὲ παρὰ τὴν
δίκην τὸ ἀδικεῖν· μήτε παρὰ τὴν πρόνοιαν τὸ κακο-
ποιεῖν.

λέ. Ἀλλὰ μὴν " τὸν θεὸν κολάζειν," φησὶ, " τὴν
" κακίαν, καὶ πολλὰ ποιεῖν ἐπὶ κολάσει τῶν πονηρῶν·" ὥσ-
περ ἐν τῷ δευτέρῳ Περὶ Θεῶν, " ποτὲ μὲν τὰ δύσχρηστα

D. 3. ἄλλως ἢ] ἢ additum ex Mez..

dum eam fieri, ejuſque Rationem, ac deinceps procedere ſine ullo impedimento: cum nihil foris ſit, quod impedire poſſit adminiſtrationem, neque pars ulla moveri aliter aut habere ſe aliter queat, quam ſecundum Communem Naturam. Qui ergo ſunt habitus et motus? Habitus liquet eſſe vitia et morbos, avaritias, luxurias, ambitiones, timiditates, injuſtitias: Motus autem, adulteria, furta, proditiones, homicidia, parricidia. Horum cenſet Chryſippus nihil neque magnum neque parvum fieri præter Jovis Rationem, Legem, Juſtitiam, Providentiam: ut jam non præter Legem fiant illegitima, non contra Juſtitiam injuriæ, non contra Providentiam flagitia.

XXXV. At enim *Deum*, ait, *punire ſcelera, et multa facere puniendorum malorum gratia*, ut in ſecundo De Diis, inquiens *adverſas res aliquando evenire bonis, non ut*

" συμβαίνῃν," φησὶ, " τοῖς ἀγαθοῖς, ὐχ ὥσπερ τοῖς φαύ-
" λοις κολάσεως χάριν, ἀλλὰ καθ' ἄλλην οἰκονομίαν, ὥσ-
" περ ἐν ταῖς πόλεσιν." Καὶ πάλιν ἐν τούτοις, " Πρῶτον
" δὲ τῶν κακῶν ὠφελιμπλησίως ὀξὺν ἀκουτέον τοῖς πρεσεμ-
" μύοις· εἶτα ὅτι ζῶῖα ἀπονέμει κατὰ τὸν Διὸς λόγον, ἢτοι
" ὑπὲ κολάσῃ, ἢ καθ' ἄλλην ἔχουσάν πως πρὸς τὰ ὅλα
" οἰκονομίαν." Ἐστι μὲ οὖν τοῦτο δεινὸν, τὸ καὶ γίνεσθαι
τὰ κακίαν καὶ κολάζεσθαι κατὰ τὸν Διὸς λόγον· ὀπιτείνει
δὲ τὸ ἐναντίωσιν ἐν τῷ δευτέρῳ Περὶ Φύσεως, γρά-
φων τάδε, " Ἡ δὲ κακία πρὸς τὰ δεινὰ συμπώματα
" ἴδιόν τινα ἔχῃ λόγον· γίνεσθαι μὲ γὰρ καὶ αὐτή πως κατὰ τὸν
" τῆς φύσεως λόγον, καὶ, ἵν' ὅπως εἴπω, ὐκ ἀχρήστως γίνε-
" πρὸς τὰ ὅλα· ὅτε γὰρ ταγαθὰ ἦν." Καὶ ὅτος ὀπιμᾶ
τοῖς ὀπίσης πρὸς τὰ ἐναντία διαλεγομένοις, ὡς ἐπὶ δ
πάντως τι βέλεσθαι καὶ περὶ παντὸς εἰπεῖν ἴδιον καὶ περιττὸν,
ὐκ ἀχρήστως λέγῃ βαλανιοτομεῖν, συκοφαντεῖν, καὶ ἀφεδί-

F. 6. καὶ αὐτή] καὶ additum ex B.
F. 8. Καὶ οὕτως] Sic margo Venet. 2. et Mez. Vulgo, Καὶ ἕτως.

malis pœnæ cauſſa, ſed ſecundum aliam diſpenſationem, ſicut in civitatibus. Et rurſum: *Primum autem de malis intelligendum eſt eodem modo, quo jam dictum eſt: deinde tribui ea ſecundum Jovis rationem, ſive ſupplicii cauſſa, ſive alia ad univerſum reſpiciente adminiſtratione.* Eſt vero indigna res, et fieri et puniri peccata ſecundum Jovis Rationem. Sed hanc repugnantiam ipſe graviorem facit, in ſecundo De Natura libro hæc ſcribens: *Vitioſitas ad atroces calamitates quandam habet rationem peculiarem: fit enim ipſa quodammodo ſecundum rationem Naturæ, atque, ut ſic dicam, non inutiliter reſpectu univerſi. Neque enim bona eſſent.* Atque iſte objurgat eos, qui æqualiter in contrarias partes diſputant, ut qui omnino peculiare aliquid et ſubtile dicere vellet; ait non inutiliter marſupia amputare

κειν, ἢ ἀχρήσως ἀχρήσως εἶ), βλαβερὰς, κακοδαίμονας. Εἶτα ποῖός τις ὁ Ζεὺς, λέγω δὲ τὸν Χρυσίππου, κολάζων πρᾶγμα, μήτε ἀφ' αὑτοῦ, μήτε ἀχρήστως γινόμενον; Ἡ μὲν γὰρ κακία πάντως ἀνέγκλητός ἐστι κατὰ τὸν τοῦ Χρυσίππου λόγον· ὁ δὲ Ζεὺς ἐγκλητέος, εἴτε ἀχρηστον οὖσαν τὴν κακίαν πεποίηκεν, εἴτε ποιήσας οὐκ ἀχρήστως, κολάζῃ.

λς'. Πάλιν ἐν τῷ πρώτῳ Περὶ Δικαιοσύνης εἰπὼν περὶ τῶν θεῶν, ὡς ἐνίοις ἀδικήμασιν, "Κακίαν "δέ," φησὶ, "καθόλου ἆρα ὅτε δυνατόν ἐστιν, ὅτ' ἔχει "καλῶς ἀρθῆναι." Τὴν ἀνομίαν, τὴν ἀδικίαν, τὴν ἀβελτηρίαν δ' οὖν παντὸς ἐστὶ λόγου τὸ ζητεῖν· αὐτὸς δὲ τὴν κακίαν ὅσον ἐφ' ἑαυτῷ διὰ τῆς φιλοσοφεῖν ἀναιρῶν, ἣν οὐκ ἔχῃ καλῶς ἀναιρεῖν, μαχόμενόν τι ποιεῖ καὶ τῷ λόγῳ καὶ τῷ θεῷ· πρὸς δὲ τούτοις λέγων ἐνίοις ἀδικήμασιν ἐνίστασθαι τὸν θεὸν, ἐμφασιν πάλιν τοῦ τῶν ἁμαρτημάτων δίδωσιν ἀνοσιότητος.

A. 5. τὸν Χρυσίππου] Sic Baſ. Xyl. Mez. Vulgo, τὸ Χρυσίππου.
B. 1. ἐνίοις] Sic Venet. 1. Mez. Vulgo, ἐνίων.
B. 3. ἀρθῆναι] Locus ita integrandus, ut et Reiſk. vidit, ἀρθῆναι. Ἀλλ' εἰ μὲν ἢ καλῶς ἔχει ἀρθῆναι τὴν ἀνομίαν—.

homines, calumniari, inſanire, inutiles eſſe, damnoſos, infelices. Qualis ergo eſt Jupiter (de Chryſippeo loquor) rem puniens neque ultro neque inutiliter factam? Nam Chryſippi ratio efficit vitia omnino culpanda non eſſe, ſed Jovem; ſive is fecit vitia, quæ nihil prodeſſent; ſive punit, cum feciſſet non inutilia.

XXXVI. Rurſum in primo De Juſtitia libro, cum dixiſſet *Deum quorundam flagitiis reſiſtere*; *Vitia autem*, inquit, *in univerſum tolli neque fas eſt, neque expediret tolli.* Non hic diſputo, an non præſtaret nullam eſſe legum violationem, nullam injuſtitiam, nullam ſtultitiam. Ipſe quidem vitia pro viribus philoſophando exſcindens, quæ exſcindi non expediret, facit aliquid repugnans Rationi ac Deo. Ad hæc, cum dixiſſet *quibuſdam injuſtis factis reſiſtere Deum*, utique flagitiorum ſignificat impietatem.

λζ'. Ἐπ ᾧ δ' μηδὲν ἐγκλητὸν εἴη μηδὲ μεμπτὸν κόσμῳ, χρῆν ἀρίστην φύσιν ἁπάντων φρονούντων, πολλάκις γεγραφὼς, ἔστιν ὅπου πάλιν ἐγκλητάς τινας ἀμελείας ὑπὸ τῶν μικρὰ καὶ φαῦλα καταλείπει. Ἐν γοῦν τῷ τρίτῳ Περὶ Οὐσίας, μνησθεὶς ὅτι συμβαίνει τισὶ τῶν καλοῖς καὶ ἀγαθοῖς τοιοῦτα, "Πότερον," φησὶν, "ἀμε-
"λουμένων τινῶν, καθάπερ ἐν οἰκίαις μείζοσι τῶν ἁπλῶν
"τινὰ πίτυρα, καὶ ποσοὶ πυροί τινες, τῶν ὅλων εὖ οἰ-
"κονομουμένων· ἢ ἁμὰ τὸ καθίστασθαι ἐπὶ τῶν τοιούτων
"δαιμόνια φαῦλα, ἐν οἷς τὸ ὕπνῳ γίνονται καὶ ἐγκλητέαν
"ἀμέλειαν;" φησὶ δὲ "πολὺ καὶ τὸ τῆς ἀνάγκης με-
"μίχθαι." Τὸ μὲν οὖν τὰ τοιαῦτα συμπτώματα τῶν καλῶν κἀγαθῶν ἀνδρῶν, οἷον ἡ Σωκράτους καταδίκη, καὶ ὁ Πυθαγόρου ζῶντος ἐμπρησμὸς ὑπὸ τῶν Κυλωνείων, καὶ Ζηνώνος ὑπὸ Δημύλου τυράννου, καὶ Ἀντιφῶντος ὑπὸ

B. 9. Ἔτι] Scripsi, licet nullo assentiente libro, qui omnes habent Ὅτι. Item Reisk. conjecit.
C. 1. κόσμῳ] Forte, ἐν τῷ κόσμῳ. P. κόσμον.
C. 4. συμβαίνει] Sic F. Venet. 2. P. Vulgo, συμβαίνοι.

XXXVII. Porro cum *nihil culpandum, nihil vituperandum Mundo ineſſe, omnibus ſecundum optimam naturam progredientibus*, ſæpenumero docuiſſet, alicubi rurſum quaſdam rerum non parvarum neque vilium neglectiones reprehendendas relinquit. In tertio quidem De Subſtantia cum memoraſſet *etiam bonis quædam talia evenire: Utrum*, inquit, *ob incuriam quandam neglectis aliquibus, ſicut in magnis familiis furfures et grana aliquot frumenti excidunt, reliquis interim recte adminiſtratis? an, quia his rebus præſunt mali quidam genii, ubi revera admittuntur culpandæ neglectiones?* ait etiam *multum eſſe admixtum neceſſitatis*. Jam hujuſmodi præclarorum virorum calamitates, qualis fuit condemnatio Socratis, quod Pythagoræ vivo a Cyloneis eſt illatum incendium, Zenonis a Demylo tyranno, Antiphontis a Dionyſio excruciati, cædes, con-

Διονυσίῳ, τρεβλωμένων ἀναιρέσεις, πιτύοις παραπίπτουσιν ἀπεικάζειν, ὅσης ἐστὶν εὐχερείας ἐῶ· τὸ δὲ φαύλους δαίμονας ἐκ προνοίας ἐπὶ τὰς τοιαύτας ἐπιστασίας καθίστασθαι, πῶς οὐκ ἔστιν ἔγκλημα τοῦ θεοῦ, καθάπερ βασιλέως κακοῖς καὶ ἐμπλήκτοις σατράπαις καὶ στρατηγοῖς δικισταῖς ἐπιτρέποντος, καὶ ὑβριζομένους ὑπὸ τούτων ἀμελουμένους καὶ παρημελημένους τοὺς ἀρίστους; Καὶ μὴν εἰ πολὺ τὸ ἐξ ἀνάγκης μέμικται τοῖς πράγμασιν, οὔτε κρατεῖ πάντων ὁ θεὸς, οὔτε πάντα κατὰ τὸν ἐκείνου λόγον διοικεῖ).

κη'. Πρὸς τὴν Ἐπίκουρον μάλιστα μάχεται, καὶ πρὸς τοὺς ἀναιροῦντας τὴν πρόνοιαν, ἐκ τῶν ἐννοιῶν ἃς ἔχομεν περὶ θεῶν, εὐεργετικοὺς καὶ φιλανθρώπους ἐπινοοῦντες. Καὶ τούτων πολλαχοῦ γραφομένων καὶ λεγομένων παρ' αὐτοῖς οὐδὲν ἔδει λέξεις παραπίθεσθαι. Καίτοι χρηστοὺς ἅπαντας εἶναι τοὺς θεοὺς προλαμβάνειν. Ὅρα γὰρ οἷα Ἰουδαῖοι

D. 2. πιτύοις] Sic Venet. 1. Mez. Vulgo, ἐπὶ πιτύοις.
E. 4. γραφομένων καὶ] Additum ex B. Venet. 1.
E. 5. ἅ πάντας—προλαμβάνειν] Forte cum Mez. legendum ἅπαντα ἔθνη τοὺς θεοὺς προλαμβάνει.

ferre cum furfuribus excidentibus, quantæ ſit levitatis, mitto dicere. Malos autem genios a Providentia his præfici muneribus, qui non ſit vitio vertendum Deo, qui tanquam rex malis et vecordibus ſatrapis ac præfectis provincias mandaverit, patiaturque ab his deſpici et contumelioſe tractari optimos? Et quidem, ſi multum neceſſitatis admixtum rebus eſt, neque omnia Deus habebit in ſua poteſtate, neque omnia ſecundum ejus Rationem gubernabuntur.

XXXVIII. Contra Epicurum maxime pugnant eoſque qui Providentiam negant, argumento petito a noſtra de Diis notitia communi, qua eos ut beneficos et humani generis amantes informamus. Neque attinet verba apponere, cum hoc multis locis ii et dicant et ſcribant. Atqui benignos eſſe Deos non omnes arbitrantur. Conſidera enim quid de Diis ſentiant Judæi,

καὶ Σύροι περὶ θεῶν φρονοῦσιν· ὅσα τὰ τοῦ ποιητοῦ, πάσης ἐμπέπλησται δεισιδαιμονίας. Φθαρτὸν δὲ καὶ γεννητὸν οὐδεὶς, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἀγαθὸν εἶναι θεόν. Ὧν ἵνα τὰς ἄλλας ἀφῶ πάσας, Ἀντίπατος ὁ Ταρσεὺς ἐν τῷ Περὶ Θεῶν γράφει ταῦτα κατὰ λέξιν, "Περὶ δὲ τοῦ σύμπαντος "λόγου τὴν ἐνέργειαν, ᾗ ἔχομεν περὶ θεοῦ, ἀπὸ βραχέων "ἐπιλογισώμεθα. Θεὸν τοίνυν νοοῦμεν ζῷον μακάριον καὶ "ἄφθαρτον, καὶ εὐποιητικὸν ἀνθρώπων." εἶτα τόπον ἕκαστον ἀφηγούμενος, φησὶν ὕστερον, "Καὶ μὴν ἀφθάρτους "αὐτοὺς ἡγοῦνται πάντες." Οὐδεὶς οὖν ὅστις τῶν πάντων ὁ Χρύσιππος, κατ' Ἀντίπατρον· οὐδένα γὰρ οἶμαι πλὴν τοῦ πυρὸς ἄφθαρτον εἶναι τῶν θεῶν, ἀλλὰ πάντας ὁμαλῶς γεγονότας καὶ φθαρησομένους. Ταῦτα δὲ πανταχοῦ, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ταὐτὰ λέγει. Παραθήσομαι δὲ λέξιν ἐκ τοῦ τρίτου Περὶ Θεῶν· "Καθ' ἕτερον λόγον, οἱ μὴν

F. 1. ὡς ἔπος εἰπεῖν] Forte, ἐκτὸς ἐκείνων.
F. 3. Πρὸ δὲ τοῦ] Sic B. Venet. 1. Vulgo, Πρὸς δὲ τῷ.
F. 4. ἐνέργειαν] Mez. ἐνάργειαν. Forte, ἔννοιαν.
F. 9. οὐδένα] Ita Græco-Lat. Ceteri, οὐδέν.
A. 4. Καθ' ἕτερον λόγον] Retuli hæc, cum Xylandro, ad verba Chryſippi: ita, forte, ſequens γὰρ delendum erit.

quid Syri; quam plena ſuperſtitionis ſint quæ poëtæ de Diis habent. Interitui autem obnoxium et natum nemo fere cogitavit eſſe Deum. De quibus, ut reliquos præteream, Antipater Tarſenſis in libro De Diis hæc ad verbum ſcripſit: *Breviter autem noſtram de Diis ſententiam repetemus perſpicuitatis gratia. Deum igitur intelligimus animal beatum, interitus expers, et erga homines beneficum*: deinde horum unumquodque explicans, ait: *et vero univerſi arbitrantur eos interitu vacare.* Nullus eſt igitur ex omnibus Antipatro Chryſippus. Hic enim, *excepto igne, nullum Deum* putat *interitu carere, ſed ceteros omnes æque et natos et obituros.* Atque hoc fere paſſim ab eo dicitur: verba tamen ejus e tertio De Diis libro adſcribam: *Alia*

" γὰρ γεννητοί εἰσι καὶ φθαρτοὶ, οἱ δὲ ἀγέννητοι· καὶ τα-
" τα ἀπ' ἀρχῆς ἐπιδείκνυσθαι φυσικώτερον. Ἥλιος
" μὲν γὰρ καὶ σελήνη, καὶ οἱ ἄλλοι θεοὶ παλαιόν
" ἐστιν λόγον, γεννητοί εἰσιν· ὁ δὲ Ζεὺς, ἀίδιός ἐστιν."
Καὶ πάλιν μετιὼν, "Ὅμοια δὲ καὶ περὶ τῆς φθο-
" ρᾶς καὶ περὶ τῆς γενέσεως ὑπάρχειν, περί τε τῶν ἄλλων
" θεῶν καὶ τοῦ Διός· οἱ μὲν γὰρ φθαρτοί εἰσι, τοῦ δὲ τὰ
" μέρη ἄφθαρτα." Τούτοις ἔπι βάλλομαι παραβαλεῖν
μικρὰ τῶν ὑπὸ τοῦ Ἀντιπάτρου λεγομένων· "Ὅσοι δὲ
" περιαιροῦνται τὸ εὐποιητικὸν ἀπὸ τῶν θεῶν, ἀπὸ μέρους
" προβάλλεσι τὴν τούτων προλήψιν καὶ τὴν αὐτὸν λόγον καὶ
" οἱ νομίζοντες αὐτοὺς γενέσεώς τε καὶ φθορᾶς κοινω-
" νεῖν." Εἴπερ οὖν ἄτοπος ὁ φθαρτοὺς ἡγούμε-
νος τοὺς θεοὺς, τῷ μὴ νομίζοντι προνοητικοὺς εἶ) καὶ φι-
λανθρώπους, ὅπερ ἀπέφηνεν Ἐπικούρῳ Χρύσιππος·

B. 3. προβάλλεσι] Legendum vel προσβάλλεσι, vel ἀποβάλλεσι τὴν τούτων πρόληψιν.

porro, inquit, *ratio eſt Deorum. Alii enim nati ſunt, et interituri; alii non nati ſunt. Eſtque naturæ tractationi convenientius, ut hoc ab initio demonſtretur. Sol, Luna, et reliqui Dii quorum ſimilis eſt ratio, nati ſunt; Jupiter æternus eſt.* Ac progreſſus deinde longius: *Idem dicetur de interitu et origine cum reliquorum Deorum, tum Jovis: alii enim interitui ſunt obnoxii, aliorum partes perennes.* His comparabo adhuc pauca quædam ab Antipatro dicta: *Qui vero*, inquit, *beneficentiam Diis adimunt, ii ex parte abjiciunt communem eorum notitiam et anticipationem; atque eadem ratione errant ii, qui ortum quoque et interitum in eos cadere exiſtimant.* Quod ſi ergo perinde abſurdus eſt qui Deos interitui obnoxios dicit, atque is qui Providentiam et humanitatem iis aufert; non minus a vero Chryſippus abeſt, quam

ὁ μὲν γὰρ τὸ εὐποιητικόν, ὁ δὲ τὸ ἄφθαρτον ἀφαιρεῖται τῶν θεῶν.

λθ'. Καὶ μὴν ἐν τῷ τρίτῳ Περὶ Θεῶν ὁ Χρύσιππος περὶ τοῦ τρέφεσθαι τοὺς ἄλλους θεοὺς τάδε λέγει, "Τρέφῃ τε οἱ μὲν ἄλλοι θεοὶ χρῶνται, ὡδαπλησίως "συνεχόμενοι δι' αὐτοῦ· ὁ δὲ Ζεὺς καὶ ὁ κόσμος καθ' "ἕτερον τρόπον ἀναλισκομένων καὶ ἐκ πυρὸς γενομέ- "νων." Ἐνταῦθα μὲν ἀποφαίνεται πάντας τοὺς ἄλλους θεοὺς τρέφεσθαι, πλὴν τοῦ κόσμου καὶ τοῦ Διός· ἐν δὲ τῷ τρίτῳ Περὶ Προνοίας, "τὸν Δία," φησὶν, "αὔξεσθαι, "μέχρις ἂν εἰς αὐτὸν ἅπαντα καταναλώσῃ. Ἐπεὶ δὲ ὁ "θάνατος μέν ἐστι ψυχῆς χωρισμὸς ἀπὸ τοῦ σώματος, ἡ "δὲ τοῦ κόσμου ψυχὴ οὐ χωρίζεται μέν, αὔξεται δὲ "συνεχῶς, μέχρις ἂν εἰς αὐτὸν ἐξαναλώσῃ τὴν ὕλην, οὐ "ῥητέον ἀποθνήσκειν τὸν κόσμον." Τίς ἂν οὖν οὕτω παντά- "πασι λέγων ἑαυτῷ φανείη τὸν αὐτὸν θεὸν νῦν μὲν

C. 3. ἐκ πυρὸς γενομένων] Subest vitium.
D. 1. νῦν μὲν αὔξεσθαι,—λέγοντος] Ita lacunam explevimus ex B. et Venet. 1. In ceteris omnibus hæc verba desunt.

Epicurus: cum alter æternitatem, alter beneficentiam Deorum inficietur.

XXXIX. Quin etiam in tertio De Diis libro Chrysippus de eo, quod reliqui Dii alantur, ita scribit: *Alimentoque reliqui Dii utuntur æqualiter, eoque sustentantur: Jupiter autem et Mundus alio modo consumtis et ex igne natis.* Hic quidem pronunciat *reliquos Deos nutriri, exceptis mundo et Jove.* In primo autem De Providentia, *Jovem ali*, ait, *tantisper dum omnia in seipsum consumat. Nam cum mors sit animæ a corpore separatio, Mundi autem anima ab eo non segregetur, continenter quidem augescat, donec materiam in seipsam consumat; non dicendum esse, mori Mundum.* Quis videri queat magis sibi ipsi repugnantia dixisse eo, qui eundem Deum modo dicat cres-

αὔξεσθαι, νεῦ δὲ μὴ τρέφεσθαι λέγοντος. Καὶ τοῦτ' οὐ δεῖ συλλογίζεσθαι· σαφῶς γὰρ αὐτὸς ἐν τῷ αὐτῷ γέγραφεν, " Αὐτάρκης δὲ εἶναι λέγεται μόνος ὁ κόσμος, " διὰ τὸ μόνος ἐν αὑτῷ πάντα ἔχειν ὧν δεῖται· καὶ " τρέφεται ἐξ αὑτοῦ καὶ αὔξεται, τῶν ἄλλων μορίων εἰς ἄλ- " ληλα καταπατλομένων." Οὐ μόνον οὖν ἐν ἐκείνοις τοὺς ἄλλους θεοὺς ἀποφαίνων τρεφομένους, πλὴν τοῦ κόσμου καὶ τοῦ Διός, ἐν τούτοις δὲ καὶ τὸν κόσμον λέγων τρέφεσθαι, μάχεται πρὸς αὑτόν· ἀλλ' ἔτι μᾶλλον, ὅτι τὸν κόσμον αὔξεσθαί φησιν ἐξ αὑτοῦ τρεφόμενον. Τοὐναντίον δὲ εἰκὸς ἦν τοῦτον μόνον μὴ αὔξεσθαι τὸν αὐτοῦ φθίσιν ἔχοντα τροφήν· τοῖς δ' ἄλλοις θεοῖς ἔξωθεν τρεφομένοις, πρόδοσιν γίνεσθαι καὶ αὔξησιν, καὶ μᾶλλον εἰς τούτους καταναλίσκεσθαι τὸν κόσμον, εἴγε ἐκείνῳ μὲν ἐξ αὑτοῦ, τούτοις δ' ἀπ' ἐκείνου λαμβάνειν ἀεί τι καὶ τρέφεσθαι συμβέβηκε.

μ'. Δεύτερον τοίνυν ἡ τῶν θεῶν ἔννοια πρὸς εὐ-

D. 7. κατατατλομένων] Mez. Reisk. καταλλατλομένων.

cere, modo non ali? Neque neceſſe eſt id ratiocinando colligere; diſerte enim id ibidem dixit: *Solus autem ſibi ipſe ſufficere dicitur Mundus, quod ſolus in ſe omnia habet quibus ei eſt opus, aliturque ex ſeipſo et augetur, ceteris partibus aliis alias conſumentibus.* Non ſolum igitur ibi docens *reliquos Deos nutriri, exceptis Jove et Mundo*, hic autem *Mundum quoque ali*, ſecum pugnat; ſed multo etiam magis, quod *creſcere Mundum* dicit, *dum ex ſeipſo alatur.* Nam, contra, conſentaneum erat hunc ſolum non augeri, qui ſui ipſius conſumptionem pro alimento haberet; reliquis Diis, qui extrinſecus alerentur, incrementum accidere; ipſumque adeo in eos abſumi Mundum, cum is ex ſeipſo, hi ſubinde ex illo alimentum accipiant.

XL. Secundo Dei notitia felicitatem continet, et in ſe-

δαιμον καὶ μακάριον καὶ αὐτοτελές. Διὸ καὶ τ̃ Εὐριπίδιω ἐπαινῶσιν, εἰπόντα,

Δεῖται γὰρ ὁ θεὸς, εἴπερ ἔς' ὄντως θεὸς,
Οὐδενός· ἀοιδῶν οἵδε δύσηνοι λόγοι.

Ἀλλ' ὅ γε Χρύσιππος, ἐν οἷς παρεθέμην, αὐτάρκη μόνον τὸν κόσμον φησὶ, διὰ τὸ μόνον ἐν αὐτῷ πάντα ἔχειν ὧν δεῖται. Τί οὖν ἕπεται τῷ μόνον αὐτάρκη τὸν κόσμον εἶ; τὸ μήτε τὸν ἥλιον αὐτάρκη μήτε τ̃ σελήνην εἶ, μήτ' ἄλλον τινὰ τ̃ θεῶν. Αὐτάρκεις δὲ μὴ ὄντες, οὐκ ἂν εἶεν εὐδαίμονες οὐδὲ μακάριοι.

μα'. "Τὸ βρέφος ἐν τῇ γαστρὶ φύσει τρέφεσθαι," νομίζει, "καθάπερ φυτόν· ὅταν δὲ τεχθῇ, ψυχόμενον "ὑπὸ τ̃ ἀέρος καὶ ξηρυόμενον τὸ πνεῦμα μεταβάλ- "λειν, καὶ γίνεσθαι ζῶον· ὅθεν οὐκ ἀπὸ τέφρᾳ τὴν "ψυχὴν ὠνομάσθαι πρὸς τ̃ ψύξιν." Αὐτὸς δὲ πάλιν, "τ̃ ψυχὴν ἀερειότερον πνεῦμα τ̃ φύσεως καὶ λεπ-

E. 10. ὄντως—ἀοιδῶν οἵδε] Ita Schott. Mez. vide et Eurip. Herc. Fur. 1346. Vulgo, ὀρθῶς—αὐτῶν οἱ δέ.

F. 7. ψυχόμενον] Hoc et Mez. probat, et plurimi libri confirmant, Ald. Bas. Xyl. E. F. Venet. 1. P.

ipso omnia habentis posita perfectionem. Ideo laudant etiam hoc Euripidis dictum,

Deus aut eget nullius, aut non est Deus.
Quare ista vatum misera sunt mendacia.

At Chrysippus in his quæ adduxi, *solum Mundum ex sese totum aptum, sibique sufficientem* affirmat: *quia solus omnia in se habeat, quibus ei sit opus.* Quid inde sequitur? neque Solem sibimet, neque Lunam, neque ullum alium Deum sufficere. Ergo ne felices quidem beative erunt.

XLI. *Fœtum hominis in utero*, ait, *a natura ali, tanquam plantam: partu autem editum ab aëre refrigerari ac durari, et mutato spiritu fieri animal: itaque animam non abs re psychen a refrigeratione dici.* Idem rursus *animam tenuiorem et subtilioribus partibus constantem spiritum natu-*

A 33 " τομερέστερον" ἡγεῖται, μαχόμενος αὑτῷ. Πῶς γὰρ οἷόν τε λεπτομερὲς οὐκ παχυμερὲς καὶ ἀραιὸν γενέσθαι χωρὶς μύξιν καὶ πύκνωσιν; Ὁ δὲ μεῖζόν ἐστι, πῶς περιψύξει γίνεσθαι τὸ ἔμψυχον ἀποφαινόμενος, ἔμψυχον ἡγεῖται τὸν ἥλιον, πύρινον ὄντα, καὶ γεγενημένον ἐκ τῆς ἀναθυμιάσεως εἰς πῦρ μεταβαλούσης; Λέγει γὰρ ἐν τῷ τρίτῳ Περὶ Φύσεως· " Ἡ δὲ πυρὸς μεταβολὴ ἐστι τοιαύτη· διὰ ἀέ-
" ρος εἰς ὕδωρ τρέπεται· καὶ ἐκ τούτου γῆς ὑφισαμένης,
" ἀὴρ ἀναθυμιᾶται· λεπτυνομένου δὲ τοῦ ἀέρος, ὁ αἰθὴρ
" περιέχεται κύκλῳ· οἱ δ' ἀστέρες ἐκ θαλάσσης μετὰ
" τῆς ἠλίου ἀναπλοΐας." Τί οὖν ἀνάψει περιψύξεως ἐν-
B αντιώτερον, ἢ ἀφαίρεσις πυκνώσεως; τὰ μὲν ὕδωρ καὶ γῆν ἐκ πυρὸς καὶ ἀέρος ποιεῖ, τὰ δ' εἰς πῦρ καὶ ἀέρα τρέπει τὸ ὑγρὸν καὶ γεῶδες. Ἀλλ' ὅμως ὅτε μὲν τὴν ἀνάψιν, ὅτε δὲ τὴν περίψυξιν, ἀρχὴν ἐμψυχίας ποιεῖ. Καὶ μὴν " ὅταν ἐκπύρωσις γένηται, διόλου ζῆν καὶ ζῷον εἶναι," φησί·

A. 10. περιέχεται] Forte, περιχεῖται.
B. 5. ζῷον εἶναι," φησι] Addendum τὸν κόσμον, cum Amiot.

ræ esse dicit, ſecum pugnans. Qui enim tenue et rarum e craſſo fieri potuit refrigeratione et denſatione? Et, quod majus eſt, quomodo refrigeratione animatum effici pronunciat, qui Solem animatum putat, igneum corpus, et natum ex vapore in ignem mutato? Dicit enim in tertio De Natura: *Ignis mutatio eſt talis; per aërem in aquam mutatur; ex aqua, ſubſidente terra, aër exhalatur; aëre extenuato, æther in orbem circumfunditur; ſtellæ autem cum Sole e mari accenduntur.* Quid autem magis eſt contrarium incendio, quam refrigeratio? aut diffuſioni, quam denſatio? quorum hæc aquam et terram ex igne et aëre faciunt, illa in ignem et aërem vertunt humidam et terreſtrem materiam. Ille tamen aliquando *incendium*, aliquando *refrigerationem animationis cauſſam* ſtatuit. Quinetiam *tempore conflagrationis mundum penitus vivere et animal fieri* affirmat: *exſtinctum*

" σβεννύμενον δ' αὖθις καὶ παχυνόμενον, εἰς ὕδωρ καὶ γῆν
" καὶ τὸ σωματοειδὲς τρέπεσθαι." Λέγει δὲ ἐν τῷ
πρώτῳ Περὶ Προνοίας, " Διόλου μὲν γὰρ ὢν ὁ κόσμος
" πυρώδης, εὐθὺς καὶ ψυχὴ ἐστιν ἑαυτῷ καὶ ἡγεμονικόν· ὅτε
" δὲ μεταβαλὼν εἴς τε τὸ ὑγρὸν καὶ τ' ἀναπολειφθεῖ-
" σαν ψυχὴν, τρόπον τινὰ εἰς σῶμα καὶ ψυχὴν μετα-
" βάλλων, ὥστε συνεστάναι ἐκ τούτων, ἄλλον πως ἔχε
" λόγον." Ἐνταῦθα δή που σαφῶς τῇ μὲν ἐκπυρώσει
καὶ τὰ ἄψυχα τοῦ κόσμου φησὶν εἰς τὸ ἔμψυχον τρέπεσ-
θαι· τῇ δὲ σβέσει πάλιν καὶ τ' ψυχὴν ἀνίεσθαι καὶ ἀνυ-
γραίνεσθαι, μεταβάλλουσαν εἰς τὸ σωματοειδές. Ἄτοπος
οὖν φαίνεται τῇ πρεσβύτει νεῦν μὲν ἐξ ἀναισθήτων ποιῶν
ἔμψυχα, νεῦν δ' εἰς ἀναίσθητα καὶ ἄψυχα μεταβάλλων
τὸ πλεῖστον μέρος τῆς τοῦ κόσμου ψυχῆς. Ἀνθ' ὧν δὲ τού-
των, ὁ περὶ ψυχῆς γενέσεως αὐτῷ λόγος μαχόμενός
ἔχει πρὸς τὸ δόγμα τὴν ἀπόδειξιν. " Γίνεσθαι μὲν

B. 9. ὅτε δὲ—μεταβάλλων] Corrigendum puto, ὅτε δὲ μεταβαλὼν εἰς τὸ ὑγρὸν, καὶ τὴν ἐναπολειφθεῖσαν ψυχὴν τρόπον τινὰ εἰς σῶμα μετέβαλεν. Sententiam in Latinis reddidi.

autem rursus ac densatum, in terram, aquam, corporeamque naturam redigi. Dicit autem primo libro De Providentia; *Mundus enim omnino ignitus, statim etiam animam suam et principem vim habet. Cum vero mutatur in humidum, tunc vero et animam intus contentam quodammodo in corpus mutat, ut ex iis constans aliam habeat rationem.* Nimirum hic palam *incendio etiam animæ expertes mundi partes* ait *in animatam converti naturam; restinctione autem rursum animam debilitari et humectari, mutatam in quippiam corporis simile.* Absurde ergo alias refrigeratione e carentibus sensu efficit animalia; alias maximam animæ mundi partem in sensus et animæ expertia redigit. Præterea vero, ratio ejus de generatione animæ nititur demonstratione huic decreto contraria. *Fieri* enim inquit *animam, quando infans*

" γὰρ," φησὶ, " τὴν ψυχὴν ὅταν τὸ βρέφος ἀποτεχθῇ,
D " καθάπερ τομώσῃ τῇ περιψύξει τὸ πνεύματος μετα-
" βαλόντος" ἀποδείξει δὲ χρῆται " τοῦ γεγονέναι τὴν
" ψυχὴν, καὶ μεταγενεστέραν εἶναι, μάλιστα δ' ὅταν καὶ τὸ τρόπον
" καὶ τὸ ἦθος ὁμοιοῦσθαι τὰ τέκνα τοῖς γονεῦσι." Βλέ-
πεται δ' ἡ τούτων ἐναντίωσις. Οὐ γὰρ οἷόν τε τὴν ψυ-
χὴν περὶ τῆς ἀποκυήσεως ἠθοποιεῖσθαι, γεννωμένην μὴ
τὴν ἀποκύησιν· ἢ συμβήσεται πρὶν ἢ γενέσθαι ψυχὴν, ὁμοίαν
εἶναι ψυχῇ, τουτέστι, καὶ εἶναι τῇ ὁμοιότητι, καὶ μὴ εἶναι διὰ
τὸ μήπω γεγονέναι. Εἰ δέ φησί τις ὅτι ταῖς κράσεσιν τῶν
σωμάτων ἐγκινομένης τῆς ὁμοιότητος, αἱ ψυχαὶ γεννώ-
E μεναι μεταβάλλουσι, διαφθείρει τὸ τεκμήριον τὸ γεγονέ-
ναι τὴν ψυχήν· ἐνδέχεται γὰρ ἔτι καὶ ἀγέννητον οὖσαν, ὅταν
ἐπεισέλθῃ, μεταβάλλειν τῇ κράσει τῆς ὁμοιότητος.

μβ'. " Τὸν ἀέρα" ποτὲ μὲν " ἀνωφερῆ καὶ κοῦφον
εἶναι," φησὶ, ποτὲ δὲ " μήτε βαρὺ, μήτε κοῦφον." Ἐν
μὲν οὖν τῷ δευτέρῳ Περὶ Κινήσεως, " τὸ, τε πῦρ ἁπα-

D. 7. ὁμοίαν εἶναι ψυχῇ] Mez. ὅμως εἶναι ψυχήν.

naſcitur, ſpiritu refrigeratione tanquam duratione quadam mutato. Natam autem *eſſe animam, et poſteriorem eſſe ortu quam eſt corpus*, ſic probat: *quia et forma et moribus proles parentum fiat ſimilis.* Atque hæc quidem repugnantia eſt evidens. Fieri enim non poteſt ut ante partum moribus conformetur anima, quæ poſt partum demum naſcitur: alioquin efficietur, animam, priuſquam exſiſtat, ſimilem eſſe animæ, hoc eſt, et eſſe ſimilitudine, et non eſſe, cum nondum ſit nata. Sin dicas, temperiei corporum inſita ſimilitudine, animas poſt nativitatem mutari, corrumpes argumentum de origine animæ. Nam fieri poteſt hoc pacto, ut etiam non orta, tamen in corpus ingreſſa mutetur ob temperiem ſimilitudinis.

XLII. *Aërem* aliquando ait *levem eſſe, et qui ſurſum ſe efferat*; aliquando *neque gravem neque levem.* Nam in ſecundo De Motu libro, *ignem* ait

" ρὲς ὂν, ἀνωφερὲς εἶναι λέγει, καὶ τούτῳ σβεσπλησίως
" τὸν ἀέρα, τῷ μὴν ὕδατος τῇ γῇ μᾶλλον σφοδνεμα-
" μένῳ, τῷ δ' ἀέρος τῷ πυρί." Ἐν δὲ ταῖς Φυσικαῖς
Τέχναις, ὅπου τι ἑτέραν ῥέπει δίξαν, ὡς " μήτε βάρος
" ἐξ αὐτῶν, μήτε κουφότητα τῷ ἀέρος ἔχοντος." F

μγ'. Τὸν ἀέρα φύσει ζοφερὸν εἶναι λέγει, καὶ τούτῳ τεκμηρίῳ χρῆται τῷ καὶ ψυχρὸν εἶναι σφόδρα· ἀντικεῖσθαι γὰρ αὐτῷ τὸ μὲν ζοφερὸν σφὸς τὸ λαμπρότητα, τὸ δὲ ψυχρὸν, σφὸς τὴν θερμότητα τοῦ πυρός. Ταῦτα κινῶν ἐν τῷ σφότῳ τῶν Φυσικῶν Ζητημάτων, πάλιν ἐν τοῖς Περὶ Ἕξεων, " οὐδὲν ἄλλο τὰς ἕξεις πλὴν
" ἀέρας εἶναι," φησὶν· " ἐπὶ τούτων γὰρ συνέχεται τὰ
" σώματα· καὶ τὸ ποιὸν ἕκαστον τῇ τοῦ ἔχει συνεχομέ-
" νων αἰτιος ὁ συνέχων ἀὴρ ὄντιν, ὃν σκληρότητα μὲν ἐν
" σιδήρῳ, πυκνότητα δ' ἐν λίθῳ, λευκότητα δ' ἐν
" ἀργύρῳ καλοῦσι" πολλὴν ἀτοπίαν καὶ μάχην τούτων ἐχόντων. Εἰ μὲν γὰρ μένει ὁποῖός ἐστι φύσει, πῶς τὸ μέλαν ἐν τῷ μὴ λευκῷ λευκότης γίνεται, καὶ τὸ μαλθα-

carere gravitate, ſurſum tamen efferri; eodemque modo aërem; quod aqua terræ magis attribuatur, aër igni. At in Phyſicis Præceptis in alteram inclinat partem, nimirum *neque gravitatem ex ſeſe, neque levitatem habere aërem.*

XLIII. *Aërem ſuapte natura* ait *caliginoſum eſſe*, eoque argumento vult oſtendere *etiam frigidum primo eſſe; ejus enim tenebras ſplendori, frigiditatem calori ignis opponi.* Hæc cum in primo De Quæſtionibus Naturalibus moviſſet, in libris De Habitibus, *nihil aliud eſſe* ait *habitus, quam aëres: nam ab iis contineri corpora, et ut quodvis eorum quæ continentur certa ſit præditum qualitate, cauſſam eſſe aërem quo ea continentur; qui aër in ferro durities, in lapide ſoliditas, in argento albedo appelletur.* Atqui multum ineſt abſurdi, multum repugnantiæ huic opinioni. Nam ſi aër manet talis, qualis eſt ſuapte natura, quomodo ni-

κὸν ἐν τῷ μὴ σκληρῷ σκληρότης, καὶ τὸ μανὸν ἐν μὴ πυκνῷ πυκνότης; Εἰ δὲ μιγνύμενος ἐν τούτοις ἕξις καὶ συνομοιοῦται, πῶς ἕξις ἐστὶν, ἢ δύναμις, ἢ αὐτὰ τούτων, ὑφ' ὧν κρατεῖται; πάσχοντος γὰρ ἐστὶν, οὐ δρῶντος, οὐδὲ συνέχοντος, ἀλλ' ἐξαθενοῦντος ἡ τοιαύτη μεταβολὴ, καθ' ἣν ἀπόλλυσι τὰς αὑτοῦ ποιότητας. Καίτοι παντάχοῦ τὴν ὕλην ἀργὸν ἐξ ἑαυτῆς καὶ ἀκίνητον ὑποκεῖσθαι ταῖς ποιότησιν ἀποφαίνουσιν, τὰς δὲ ποιότητας πνεύματα ὄντας καὶ τόνους ἀεροῦδεις οἷς ἂν ἐγγένωνται μέρεσι τῆς ὕλης εἰδοποιεῖν ἕκαστα καὶ σχηματίζειν. Ταῦτ' οὐκ ἔνεστι λέγειν αὐτοῖς τὸν ἀέρα φύσει τοιοῦτον ὑποτιθεμένοις· ἕξις γὰρ ὢν καὶ τόνος αὐτῷ συνεξομοιώσει τὰ σώματα ἕκαστον, ὥστε μέλαν εἶναι καὶ μαλθακόν. Εἰ δὲ τῇ πρὸς ἐκεῖνα κράσει τὰς ἐναντίας λαμβάνει μορφὰς, ἃς ἔχειν πέφυκεν ὕλη· τρόπον τινὰ τῆς ὕλης οὐκ ἄπορον, οὐδὲ δύναμίς ἐστιν.

A. 12. ἅπας] Sic B. Venet. 1. Vulgo, ἃς δέ.
B. 2. μέλαν] Sic B. Venet. 1. Amiot. Vulgo, μάλα.
B. 3. ἃς ἔχειν] Sic B. Venet. 1. a ſecunda manu, Anon. Schott. T. V. B. Vulgo, αἷς ἔχειν.

grum in non albo fiet albedo, molle in non duro durities, rarum in non denſo denſitas? Sin vero his permixtus adſimilatur, ſuamque naturam amittit, quomodo habitus erit, aut facultas, aut cauſſa horum, a quibus ſuperatur? Patientis enim eſt, et non agentis aut continentis, ſed vires ſuas amittentis iſthæc mutatio, qua ſuas quid qualitates perdit. Atqui ubique hoc affirmant, *materiam ſuapte natura otioſam et immobilem ſubjici qualitatibus*; *qualitates autem eſſe ſpiritus aut contentiones* (id *tonos* ipſi dicunt) *aëreas, quæ in quibus materiæ partibus inhæreſcant, eas informent.* Hæc dicere ipſis non licet, *aërem natura talem* ponentibus. Si enim habitus ſit et contentio aër, ſibi unum quodque corporum reddet ſimile, ut atrum fiat et molle. Sin contemperatione cum iſtis contrarias ſuæ naturæ formas accipit, eas quas habet materia; quodammodo materiei non cauſſa et facultas erit.

μδ'. Ὅτι "τοῦ κόσμου κενὸν ἐκτὸς ἄπειρόν ἐστι, τὸ
"δ' ἄπειρον ὅτε ἀρχήν, ὅτε μέσον, ὅτε τελευταῖον
"ἔχει," πολλάκις ἐπ' αὐτῶν λέγεται. Καὶ τούτῳ μά-
λιστα τῷ λεγομένῳ ἐπὶ Ἐπικούρου τὸ ἀτόμου κάτω
φορὰν ἐξ αὐτῆς ἀναιροῦσιν, ὅτι ἔστις ἐν ἀπείρῳ διά- C
φορᾶς, καθ' ἣν τὸ μὲν ἄνω, τὸ δὲ κάτω νοεῖται γιγ-
νόμενον. Ἀλλ' ἔν γε τῷ τετάρτῳ Περὶ Δυνατοῦ μέσην
τινὰ τόπον καὶ μέσην χώραν ἐπόδεμνος, ἐνταῦθά φη-
σιν ἱδρύσθαι τὸν κόσμον· ἔτι δ' ἡ λέξις αὐτή, "Διὸ καὶ
"ὅπου τὸν κόσμον εἰ ῥητέον αὐτὸν φθαρτὸν εἶναι, λέγω οὐ-
"μὴ δεῖσθαι. Οὐ μὴν ἀλλὰ μᾶλλον ἐμοὶ φαίνεται
"ὅπως ἔχειν. Οἱονεὶ δὲ εἰς τὴν ὥσπερ ἀφθαρσίαν πολύ τι
"αὐτῷ συνεργεῖ καὶ ἡ τῆς χώρας καλάληψις, οἷον τὸ
"τὸ ἐν μέσῳ εἶναι· ἐπεὶ εἰ ἀλλαχῆ νοηθείη ὤν, καὶ
"παντελῶς ἂν αὐτῷ συνάπτοι ἡ φθορά." Καὶ μὴν μι- D

C. 6. εἰ ῥητέον] εἰ additum ex B. F. Venet. 1.
C. 6. φθαρτὸν] Forte cum Mez. legendum, ἄφθαρτον.
C. 6. οἴομαι] Sic B. Venet. 1.. Vulgo, οἰόμενον.
C. 8. Οἱονεὶ] Hujus interpretamentum est ὥσπερ, extrinsecus illud adjectum. Locum ita constituam, Εἰς δὲ τὴν οἱονεὶ ἀφθαρσίαν—.

XLIV. Sæpenumero Chrysippus hoc dicit, *extra mundum esse quoddam inane infinitum: infinitum autem principio, medio, extremoque carere:* eoque Stoici maxime utuntur ad refellendam eam, quam Epicurus usurpavit atomi sua sponte deorsum motionem: *quod non sit in infinito discrimen, secundum quod alia supra, alia infra esse dicantur.* Verum idem in quarto De Possibilibus libro, medium quendam locum, mediamque statuit regionem, ubi positus sit mundus: Verba sunt hæc: *Itaque etiam de Mundo si dicendum est, eum ab interitu esse immunem; argumentis opus est. Mihi tamen sic videtur habere se Mundus. Sed ad hanc quasi immunitatem ab interitu multum ei confert loci occupatio; nempe quod in medio est. Nam si eum alibi esse cogitetur, omnino ei accidet interitus.* Rursumque paulo post: *Sic enim*

χρὸν αὖθις· " Οὕτω γὰρ πως καὶ ἡ οὐσία συντέτευχεν
" ἀϊδίως τὸν μέσον κατειληφυῖα τόπον, εὐθὺς τοιάδε τις
" οὖσα, ὥστε καθ' ἕτερον τρόπον, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν
" συντυχίαν μὴ ἐπιδέχεσθαι αὐτὴν φθορὰν, καὶ διὰ τοῦτ'
" εἶναι ἀίδιον." Ταῦτα μίαν μὲν ἔχει καταφανῆ καὶ
βλεπομένην ἀντίωσιν, ἐν ἀπείρῳ μέσον τινὰ τόπον, καὶ
μέσην χώραν ἀπολείποντος· δευτέραν δὲ ἀδηλοτέραν μέν,
ἀλογωτέραν δὲ ταύτης. Οἰόμενος γὰρ οὐκ ἂν ἄφθαρτον
διαμένειν τὸν κόσμον εἰ κατ' ἄλλο μέρος ἀπὸ τοῦ κενοῦ
συντέτευχε γενέσθαι τὴν ἵδρυσιν, δῆλός ἐστι δεδιὼς μὴ τῶν
μερῶν τῆς οὐσίας ἐπὶ τὸ μέσον φερομένων, διάλυσις καὶ
φθορὰ τῷ κόσμῳ γένοιτο. Ταῦτα δ' οὐκ ἂν ἐφοβεῖτο
μὴ φύσει τὰ σώματα φέρεσθαι πανταχόθεν ἐπὶ τὸ μέ-
σον ἠγούμενος, οὐ τῆς οὐσίας, ἀλλὰ τῆς περιεχούσης τὴν
οὐσίαν χώρας· περὶ οὗ καὶ πολλάκις εἴρηκεν, ὡς " ἀδυ-
" νάτου καὶ παρὰ φύσιν ὄντος· οὐ γὰρ ὑπάρχειν ἐν ᾧ

D. 4. ὥστε καθ' ἕτερον—ἀίδιον] Forte, ὥστε κατά τε τὸν τόπον ἅμα, καὶ διὰ τὴν συντυχίαν, μὴ ἐπιδέχεσθαι αὐτὴν φθορὰν, καὶ κατὰ τοῦτ' εἶναι ἀίδιον.

quodammodo ſubſtantiæ ejus contigit, ut æterne medium nacta locum ſit, ſtatimque talis exſtiterit; ut, cum propter locum, tum propter contigentiæ caſum, immunis ab interitu, et ob id ſempiterna ſit. Hæc unam habent manifeſtam, et in oculos incurrentem repugnantiam: qua medius in infinito locus ſtatuitur. Alia ut obſcurior eſt, ita plus habet abſurdi. Dum enim opinatur ab interitu non potuiſſe immunem ſervari mundum, ſi ei locus in alia infiniti parte obtigiſſet, ſatis apparet eum metuiſſe, ne partibus ſubſtantiæ ejus ad medium vergentibus, diſſipatio et interitus eveniret. Sed id non metuiſſet niſi exiſtimaſſet, natura corpora undiquaque ad medium ferri, non ſubſtantiæ, ſed continentis ſubſtantiam ſpatii: de quo ſpatio etiam ſæpe dixit, *quod impoſſibile ſit et naturæ contrarium: non enim eſſe in va-*

" κενῷ διαφορὰν, ἢ τὰ σώματα δευρὶ μᾶλλον ἢ δευρὶ
" φερόμενα. τὸ δὲ τοῦ κόσμου σύνταξιν, αἰτίαν εἶναι τῆς
" κινήσεως ὅπῃ τὸ κέντρον, καὶ τὸ μέσον αὐτοῦ, νεύοντων καὶ
" φερομένων πανταχόθεν." Ἀρκεῖ δ' εἰς τοῦτο ῥᾴδιον
θέσθαι λέξιν ἐκ τοῦ δευτέρου Περὶ Κινήσεως· ἐπιτιθεὶς
γὰρ ὅτι, " τέλειον μὲν ὁ κόσμος σῶμά ἐστιν, οὐ τέλεια δὲ
" τὰ τοῦ κόσμου μέρη, τῷ πρὸς τὸ ὅλον πως ἔχειν, καὶ
" μὴ καθ' αὑτὰ εἶναι·" καὶ περὶ τῆς κινήσεως αὖθις δι-
ελθών, ὡς " ὅπῃ τε συμμονὴν καὶ τιὼ συνοχὴν τὰ ἑαυτῶν
" κινεῖσθαι διὰ τῶν μερῶν πάντων πεφύκοτος, οὐκ ὅπῃ
" τὴν διάλυσιν καὶ τὴν θρύψιν," ταῦτ' εἰρηκεν· " Οὕτω
" δὲ τοῦ ὅλου τεινομένου εἰς ταυτὸ, καὶ κινουμένου, καὶ τῶν
" μορίων ταύτῃ τὴν κίνησιν ἐχόντων ἐκ τῆς τοῦ σώματος
" φύσεως, πιθανὸν πᾶσι τοῖς σώμασιν εἶναι τὴν πρὸς τὸ
" κατὰ φύσιν κίνησιν πρὸς τὸ τοῦ κόσμου μέσον, τῷ μὲν κόσ-
" μῳ ὅτῳ κινουμένῳ πρὸς αὐτὸν, τοῖς δὲ μέρεσιν, ὡς
" ἂν μέρεσιν ὄσιν." Εἶτα, φήσαι τις ἂν, ὦ ἄνθρωπε, τί

F. 3. τῷ πρὸς τὸ ὅλον] τῷ, pro vulgato τὸ, ſumſimus ab E. Xyl. Mez.
A. 3. κινουμένῳ πρὸς αὐτὸν] Sic B. E. Venet. 1. 2. Vulgo, κινουμένου πρὸς αὐτόν. Ald. Baſ. Xyl. κινουμένου πρὸς αὐτόν.

cuo diſcrimen, cur corpora huc magis quam illuc vergerent: ſed mundi conſtitutionem cauſſam eſſe ut ad centrum ejus corpora undiquaque inclinent ac ferantur. Satis eſt huc afferre verba ejus e ſecundo De Motu libro. Cum enim dixiſſet, *mundi corpus perfectum eſſe, partes mundi non perfectas, quia ad totum certo modo affectæ, non per ſe eſſent*, locutus deinceps de motu mundi, *cujus ea eſſet natura, ut omnes partes ad compagem et cohæſionem ſui non ad diſſolutionem et contritionem ferrentur*, hæc infert, *Sic autem toto in ſe tendente et moto, partibuſque hunc motum habentibus e natura corporis, probabile eſt omnibus corporibus primum eſſe motum naturalem ad mundi medium; mundo, ut ſic verſus ſeſe moveatur; partibus, ut partibus.* Hic aliquis dicat: Quid er-

παθὼν ἐπελάθου τῶν λόγων τούτων, ὥστε τὸν κόσμον, εἰ μὴ τῷ μέσῳ χώραν ἐκ τύχης κατειλήφει, ἄλυτον καὶ φθαρτὸν ἀποφαίνειν; Εἰ γὰρ αὐτός γε νεύειν ἐπὶ τὸ αὑτῆς μέσον ἀεὶ πέφυκεν, καὶ τὰ μέρη πρὸς τοῦτο κατατείνειν πανταχόθεν, ὅποι ποτ' ἂν τοῦ κενοῦ μεταπέσῃ, συνέχων ἑαυτὸν οὕτω καὶ περιέλλων, ἄφθαρτος καὶ ἄθρυπτος ἁλώσεται· τὰ γὰρ θρυπτόμενα καὶ σπεδαννύμενα τοῦτο πάσχει διακρίσει τῶν μερῶν ἑκάστου καὶ διαλύσει πρὸς τὸν οἰκεῖον τόπον ἐκ τῆς παρὰ φύσιν ἀπορρέοντος. Σὺ δ', εἰ καὶ ἄλλο τι κενὸν τεθείη ὁ κόσμος, οἰόμενος ἔτω παντελῶς συναπολεῖσθαι φθορᾷ, καὶ λέγων ἔτω, καὶ ἁλῶναι τοῦτο μέσον ἐν τῷ μηδὲν ἔχειν πεφυκότι μέσον τῇ τῶν ἀπείρῳ, ταῖς μὲν τάσεις καὶ συνοχαῖς καὶ νεύσεις ἐκείνας, ὡς οὐδὲν ἐχέγγυον εἰς σωτηρίαν ἐχούσας, ἀφῆκας, τῇ δὲ καταλήψει τοῦ τόπου τὸ σύμπασαν αἰ-

A. 8. τὸ αὑτῆ μέσον] Sic B. F. Leonic. Schott. Anon. αὐτῆ T. V. B. Vulgo, τὸ αὐτὸ μέσον.

B. 5. οἰόμενος ἔτω] Legendum, οἰόμενος αὐτῷ—.

B. 7. τῇ τῶν ἀπείρῳ] ἀπείρῳ ſumſi ab Amiot. et Mez. pro ἀπείρων. In τῇ τῶν puto latere veram lectionem, πλάτῃων vel ſimile quid: B. habet τί τῶν, unde forte quis fingat τίκτων.

go tibi, mi homo, accidit, ut horum oblitus pronunciares, *mundum, niſi fortuito medium occupaſſet locum, interiturum fuiſſe?* Si enim ea ipſius natura eſt, ut ſemper ad medium inclinet, ad idque partes undiquaque contendant; ſane quocumque tandem infiniti loco ponatur ſic ſeſe continens atque complectens, integer manebit. Quæ enim franguntur ac diſſipantur, iis id accidit ſingularum partium ad ſuum proprium locum conceſſione ab eo quem præter naturam occupaverant. Tu autem putans mundum ſi alio inanis loco ponatur, omnino interiturum, idque affirmans, atque idcirco medium, rei nullum admittenti medium, aſſignans, contentiones illas, complexus, et momenta, ut nullam vim ſalutis præſtandæ habentia omiſiſti, occupationi

πάν τῆς Δαμονῆς ἀνέθηκας. Καίτοι τοῖς περιπε-
νοις ταυτὰ σαυάπειs, ὥσπερ αὐτὸς σεαυτὸν ἐξελέγξαι φι-
λοπαράμυος· "Ὃν τρόπον δὲ κινεῖται ἕκαστον τῶν μο-
"ρίων, συμφυὲς ὂν τῷ λοιπῷ, εὔλογον ἅπτω καὶ καθ' αὑ-
"τὸ κινεῖσθαι· καὶ εἰ λόγου χάριν νοήσαιμεν αὐτὸ καὶ
"ἀφοσίμεθα εἶ) ἐν κενῷ τινι τοῦ κόσμου τόπου· ὃς
"δ' ἂν σωεχόμενον πάντοθεν ἐκινεῖτο ὑπὸ τὸ μέσον,
"μένει ἐν τῇ κινήσει ταύτῃ, κἂν λόγου χάριν ἐξαίφνης
"περὶ αὐτὸ γένηται κενόν." Εἶτα μέρος μὲν ὁποιονοῦν
ὑπὸ κενοῦ περιληφθὲν οὐκ ἀποβάλλει τὴν ὑπὸ τοῦ
κόσμου μέσον ἄγουσαν ῥοπήν· αὐτὸς δ' ὁ κόσμος, ἂν μὴ
τὴν μέσην περιστάσιν χώραν ἀπῇ τὸ αὐτόματον,
ἀπολεῖ τὸν συνεκτικὸν τόνον, ἄλλοις ἄλλαχόσε τῆς ὕλης
αὐτοῦ μέρεσι φερομένοις.

με'. Καὶ ταῦτα μὲ ἔχει μεγάλας ὑπεναντιώσεις πρὸς

B. 11. σεαυτὸν] Sic B. Vulgo, ἑαυτόν.
C. 7. περὶ αὐτὸ] Sic Venet. 1. Vulgo, περὶ αὐτόν.
C. 8. ἐπὶ τὸ τοῦ κόσμου μέσον] Sic B. Venet. 1. Anon. Schott. Coll. Muret. Vulgo, ἐπὶ τοῦ κόσμου μέσην.
C. 12. φερομένοις] Malim φερόμενος; vel φερομένης, quo ducit Veneti 1. φαινομένης.

loci totam permanſionis cauſſam attribuiſti. Et quidem prædictis hæc annectis, tanquam ſtudio habens teipſum refellere: *Quo autem modo quævis pars movetur, annata reliquis, rationi conſentaneum eſt eodem etiam per ſe moveri. Et ſi, verbi gratia, imaginemur eam in aliquo hujus mundi vacuo: ſicut undiquaque contenta ad medium ferretur, in eodem manet motu; item, ſi, verbi gratia, ſubito circum eam inane exſtitiſſet.* Ergo quævis pars a vacuo circumventa non amittit momentum quo ad medium fertur ſuum: ipſe mundus, niſi medium ei locum caſus paret, vim continentem amittet, aliis ejus ſubſtantiæ partibus alio ſeſe incitantibus.

XLV. Atque hæc multa

D τὸν φυσικὸν λόγον· ἐκεῖνο δὲ ἤδη καὶ πρὸς τὸν περὶ Θεοῦ καὶ Προνοίας, τὸ τὰ μικρόταλα τῶν αἰτίων τούτοις ἀναπτέντα, τὸ κυριώτατον ἀφαιρεῖσθαι καὶ μέγιστον. Τί γὰρ ἔστι κυριώτερον τῆς τοῦ κόσμου διαμονῆς, ἢ τὸ τὴν οὐσίαν ἑνωμένην τοῖς μέρεσι συνέχεσθαι πρὸς αὑτήν; Ἀλλὰ τοῦτό γε συμπέπωκεν αὐτομάτως φησὶ Χρύσιππον. Εἰ γὰρ ἡ τοῦ τόπου καταληψις αἰτία τῆς ἀφθαρσίας ἐστίν, αὕτη δὲ σωτυχία γέγονεν, δῆλον ὅτι σωτυχίας ἔργον ἡ σωτηρία τοῦ ὅλων ἐστίν, οὐχ Εἱμαρμένης καὶ Προνοίας.

μς'. Ὁ δὲ τῶν Δυνατῶν λόγος πρὸς τὸν τῆς E Εἱμαρμένης λόγον αὐτῷ πῶς οὐ μαχόμενός ἐστιν; Εἰ γὰρ οὐκ ἔστι δυνατὸν ὅπερ ἢ ἐστιν ἀληθὲς, ἢ ἔσται, φησὶ Διόδωρος, ἀλλὰ πᾶν τὸ ὑποδεκτικὸν τοῦ γενέσθαι, κἂν μὴ μέλλῃ γενήσεσθαι, δυνατόν ἐστιν, ἔσαι δυνατὰ πολλὰ τῶν μὴ καθ' Εἱμαρμένην ἀνίκητον καὶ ἀνεκβίαστον καὶ περι-

E. 3. ἐπιδεκτικὸν] Sumſimus a B. E. Venet. 1. Vulgo, ἐπιδεκτόν.
E. 4. τῶν μὴ καθ'] Forte, τῶν μὴ γενησομένων καθ'.

habent valde repugnantia rationibus naturalibus. Hoc vero jam Deo etiam et Providentiæ adverſatur, quod his minimas ac leviſſimas cauſſas attribuit, præcipuis et ſummis ademtis. Quid enim magis continet mundi perpetuitatem, quam quod ſubſtantia ejus ſuis partibus unita a ſeſe continetur? atqui hoc fortuito factum caſu Chryſippus aſſerit. Nam ſi loci occupatio cauſſa eſt perpetuitatis, et locus caſu occupatus fuit, haud dubie fortuiti eventus eſt conſervatio Univerſi, non Fati aut Providentiæ opus.

XLVI. Ratio autem de Poſſibilibus quomodo non repugnet doctrinæ de Fato? Si enim poſſibile id non eſt, quod aut eſt, aut erit verum, ut ſentit Diodorus; ſed omne cui contingere queat ut fiat, etiamſi futurum non ſit, poſſibile eſt, multa erunt poſſibilia eorum, quæ non fiunt Fato in-

γενητικὴν ἁπάντων, ἢ Εἱμαρμένην δύναμιν ἀπόλλυσιν, ἢ ταύτης οἵαν ἀξιοῖ Χρύσιππος οὖσης, τὸ ἐνδεκτικὸν τοῦ γενέσθαι πολλάκις εἰς τὸ ἀδύνατον ἐμπεσεῖται· καὶ πᾶν μὲν ἀληθὲς ἀναγκαῖον ἔσαι τῇ κυριωτάτῃ πασῶν ἀνάγκῃ κατειλημμένον· πᾶν δὲ ψεῦδος ἀδύνατον, τὴν μεγίστην ἔχουσαν αἰτίαν ἀνιστᾶσαν αὐτὸ τοῦ ἀληθὲς γενέσθαι. Ὃς γὰρ ἂν θαλάσσῃ πεπρωμένον ἐστὶν ἀποθανεῖν, πῶς οἷόν τε τοῦτον ἐνδεκτικὸν ἦ τοῦ καὶ γῇ ἀποθανεῖν; πῶς δὲ τὸν Μεγαρικὸν δυνατόν ἐστιν ἐλθεῖν εἰς Ἀθήνας, ὑπὸ τῆς Εἱμαρμένης κωλυόμενον;

μζ'. Ἀλλὰ μὴν καὶ τὰ περὶ τὰς φαντασιῶν λεγόμενα νεανικῶς, τοῖς τὴν Εἱμαρμένην ἀναιροῦσιν. Τὴν γὰρ φαντασίαν βουλόμενος οὐκ οὖσαν αὐτοτελῆ τῆς συγκαταθέσεως αἰτίαν ἀποδεικνύειν, εἶπεν ὅτι "βλάψουσιν "οἱ σοφοὶ ψευδεῖς φαντασίας ἐμποιοῦντες, ἂν αἱ φαντα- "σίαι ποιῶσιν αὐτοτελῶς τὰς συγκαταθέσεις· πολλάκις

E. 6. ἢ Εἱμαρμένην—ἀπόλλυσιν] Forte, καὶ ἡ Εἱμαρμένη τὴν δύναμιν ἀπόλλυσιν.
E. 7. οἵαν] Sic Anon. T. V. B. Mez. Vulgo, οἷον.
F. 5. τὸν Μεγαροῖ] Forte τὸν μενοῦντα Μεγαροῖ. P. omittit τὸν: quæ omissio non satisfacit huic loco.

superabili atque immobili, et omnia vincente: et sic Fati ratio evertitur. Sin est *Fatum*, ut vult Chrysippus, *facultas contingendi ut aliquid fiat*, sæpe in impossibile incidet. Et omne quidem verum necessarium erit, comprehensum ea, quæ in omnia jus habet, necessitate: omne autem falsum erit impossibile, maxima caussarum obsistente ne fiat verum. Cui enim fatale est in mari perire, quomodo fieri potest ut ei contingat mors in terra? et quomodo Megaris Athenas venire queat, qui a Fato impeditur?

XLVII. Quinetiam quæ audacter de Visis pronunciat, Fati rationi reclamant. Ut enim ostenderet *Visum non esse ex se perfectam Assensionis caussam*, ait *damnosos fore Sapientes, qui Visa falsa in animis excitent, si quidem Visa Assen-*

" γὰρ οἱ σοφοὶ ψεύδει χρῶνται πρὸς τὰς φαύλους, καὶ φαντα-
" σίαν παρίστασι πιθανήν, ἣ μὴν αἰτίαν τῆ συγκαταθέσεως·
" ἐπεὶ καὶ τῆ ὑπολήψεως αἰτία τῆ ψευδοῦς ἔσται καὶ τῆ ἀπά-
" της." Ταῦτ' οὖν ἄν τις ἀπὸ τοῦ σοφοῦ μεταφέρων ἐπὶ
τὴν Εἱμαρμένην, λέγῃ μὴ διὰ τὴν Εἱμαρμένην γίνεσθαι
τὰς συγκαταθέσεις· ἐπεὶ διὰ τὴν Εἱμαρμένην ἔσονται καὶ
ψευδεῖς συγκαταθέσεις, καὶ ὑπολήψεις, καὶ ἀπάται,
καὶ βλαβήσονται διὰ τὴν Εἱμαρμένην· ὁ τοῦ βλάπτειν τὸν
σοφὸν ἐξαιρούμενος λόγος, ἅμα καὶ τὸ μὴ πάντων αἰ-
τίαν εἶναι τὴν Εἱμαρμένην ἀποδείκνυσιν. Εἰ γὰρ μήτε δοξά-
ζουσι, μήτε βλάπτονται διὰ τὴν Εἱμαρμένην· δῆλον ὅτι
Β οὐδὲ κατορθοῦσιν, οὐδὲ φρονοῦσιν, οὐδὲ ὑπολαμβάνουσι
βεβαίως, οὐδ' ὠφελοῦνται διὰ τὴν Εἱμαρμένην· ἀλλ' οἴ-
σεται τὸ πάντων αἰτίαν εἶναι τὴν Εἱμαρμένην. Ὁ δὲ λέ-
γων ὅτι Χρύσιππος οὐκ αὐτοτελῆ τούτων αἰτίαν, ἀλλὰ
συναιτιητικὴν μόνον ἐποιεῖτο τὴν Εἱμαρμένην, ἐκεῖ πά-

B. 5. ἐκεῖ] Revocata vetus lectio ex Ald. Baſ. Xyl. B. E. F. Venet. 1. P Vulgo, ἐκεῖνος, quod Steph. habuit ex Jannot. Schott. Anon. Coll. Muret.

ſionem abſolute perficiant; *ſæpe enim Sapientes adverſum vitioſos utuntur mendacio, et probabile Viſum objiciunt, non tamen Aſſenſionem*; *quæ cauſſa eſſet futura falſæ opinionis et erroris.* Hæc vero a Sapiente aliquis in Fatum transferens, dixerit Aſſenſiones non fieri propter Fatum: nam ſic Fatum etiam falſis opinionibus, erroribus, damnis cauſſam præbebit. Sic ratio quæ *Sapientem* facit *nemini nocere*, una oſtendet Fatum non eſſe omnium cauſſam. Nam ſi non opinantur homines vi Fati, neque læduntur; ne agendi quidem recte, ſapiendi, conſtanter aliquid ſentiendi, aut utilitatem percipiendi cauſſa erit Fatum: actumque eſt de eo pronunciato, quo *Fatum omnium rerum cauſſa* ponitur. Qui autem reſpondeat, Chryſippum non perfectam rerum cauſſam, ſed antecedentem duntaxat cauſſam Fatum ſta-

λιν αὐτὸν ἀποδείξει μαχόμενον πρὸς αὐτόν, ὅπου τὸν μὲν Ὅμηρον ὑπερφυῶς ἐπαινεῖ περὶ τοῦ Διὸς λέγοντα,

Τῷ ἔχεθ', ὅ, τι κεν ὔμμι κακὸν πέμπῃσιν ἑκάστῳ,
Ἢ ἀγαθόν·

καὶ τ' Εὐριπίδην,

Ὦ Ζεῦ, τί δῆτα τοὺς ταλαιπώρους βροτοὺς
Φρονεῖν λέγομεν ἄν; σοῦ γὰρ ἐξηρτήμεθα,
Δρῶμέν τε τοιάδ' ἃ σὺ τυγχάνεις φρονῶν·

αὐτὸς δὲ πολλὰ τούτοις ὁμολογήσας γράφει, τέλος δέ φησι, μηδὲν ἴσχεσθαι μηδὲ κινεῖσθαι μηδὲ τὐλάχιστον, ἄλλως ἢ κατὰ τὸν τοῦ Διὸς λόγον· ὃν τῇ Εἱμαρμένῃ τὸν αὐτὸν εἶναι. Ἐπὶ τοίνυν, τὸ μὲν προκαταρκτικὸν αἴτιον ἀσθενέστερόν ἐστι τοῦ αὐτοτελοῦς, καὶ οὐκ ἐκκρούεται κρατούμενον ὑπ' ἄλλων ἐξαναστάντων· τὴν δ' Εἱμαρμένην αἰτίαν ἀνίκητον καὶ ἀκώλυτον καὶ ἄτρεπτον ἀποφαίνων, αὐτὸς Ἄτροπον καλεῖ καὶ Ἀδράστειαν καὶ Ἀνάγκην, καὶ Πεπρωμένην, ὡς πέρας ἅπασιν ἐπιθεῖσαν. Πότερον

C. 6. προκαταρκτικὸν] Sic B. Venet. 1. Vulgo, καταρκτικόν.

tuere, rursum ostendet eum secum pugnare. Aliquando enim Homerum summis vehit laudibus, qui hæc de Jove dixerit:

Ergo quod unicuique bonum dabit ille, malumve,
Accipite: ——

et hæc Euripidis:

Quid, O Tonans, sententiæ mortalibus
Dicam esse? namque a te nos suspensi sumus,
Agimusque, sicut stat tibi sententia:

et cum his consentientia multa scripsisset, tandem ait *nihil ne minimum quidem vel quiescere vel moveri sine Jovis sententia, quæ idem ac Fatum sit.* At enim caussa antecedens infirmior est quam quæ vim in se habet perfectam, aliisque resistentibus non pervenit eo quo intenderat. *Fatum* Chrysippus *caussam insuperabilem, quæque impediri aut mutari nullo modo possit* pronuncians, ipse *Atropon* (quasi immutabilem) *et Adrasteam et Necessitatem et, ut finem omnibus imponentem, Pepromenem* appellat. Utrum ergo dicemus, in

οὖν τὰς συγκαθαθέσεις μὴ λέγομεν ἐφ' ἡμῖν εἶναι, μηδὲ τὰς ἀρετὰς, μηδὲ τὰς κακίας, μηδὲ τὸ κατορθοῦν, μηδὲ τὸ ἁμαρτάνειν· ἢ τῷ Εἱμαρμένῃ λέγωμεν ἐλλείπεσαν εἶναι, καὶ τῷ Πεπρωμένῃ ἀπερίπτωτον, καὶ τὰς τοῦ Διὸς κινήσεις καὶ ὁρμὰς ἀσυντελέστους; Τούτων γὰρ ἕπεται τὰ μὲν τῷ αὐτοτελῆ, τὰ δὲ τῷ προκαταρκτικὰ μόνον αἰτίαν εἶναι, τῇ Εἱμαρμένῃ. Αὐτοτελὴς μὲν γὰρ αἰτία πάντων ὅσα, τὸ ἐφ' ἡμῖν καὶ τὸ ἑκούσιον ἀναιρεῖ· προκαταρκτικὴ δὲ, τὸ ἀκώλυτος εἶναι καὶ τελεσιουργὸς, ἀπόλλυσιν. Οὐδὲ γὰρ ἅπαξ ἡ δίς, ἀλλὰ πανταχοῦ, μᾶλλον δὲ ἐν πᾶσι τοῖς Φυσικοῖς γέγραφεν, "τοῖς μὲν "κατὰ μέρος φύσεσι καὶ κινήσεσιν ἐμπόδια πολλὰ "γίνεσθαι καὶ κωλύματα, τῇ δὲ τῶν ὅλων, μηδέν." Καὶ πῶς, εἰς τὰς τῶν μέρους ἡ τῶν ὅλων διατείνουσα κίνησις, ἐμποδιζομένων καὶ κωλυομένων ἐκείνων, ἀνεμπόδιστος αὐτὴ καὶ ἀκώλυτός ἐστιν; Οὐδὲ γὰρ ἡ τοῦ ἀνθρώπου

P. 5. ἢ τὴν Εἱμαρμένην λέγωμεν] Primum eſt ex E. T. poſtremum ex E. Venet. 1. Vulgo, εἰ τὴν Εἱμαρμένην λέγομεν.
P. 7. μὲν γὰρ αἰτία] γὰρ additum ex B. E. Venet. 1. 2. P.
E. 2. φύσεσι] σχέσεσι Salmaſ.

noſtra poteſtate neque Aſſenſionem eſſe, neque virtutes, neque vitia, neque officia, neque peccata; aut Fatum ad finem propoſitum non pertingere, et Jovis voluntatem non confieri? Iſtorum enim hoc ſequitur, ſi Fatum cauſſam bonas ex ſe perfectam; illud, ſi tantum antecedentem. Nam ſi cauſſa eſt perfecta, noſtra in poteſtate nihil, nihil voluntati noſtræ relinquit; ſi antecedens, impediri jam poterit, neque vim habebit ad finem ſine impedimento perveniendi. Non enim ſemel atque iterum, ſed ubique in omnibus Phyſicis ſcripſit Chryſippus, *particularibus naturis ac motibus multa occurrere impedimenta, Univerſi naturæ nullum.* Et quomodo Univerſi motus ad partium motus cum pertineant, his impeditis ipſi non impedientur? Non enim

φύσις ἀνεμπόδιστος, εἰ μηδὲ ἡ τῦ ποδὸς ἢ τῆς χειρὸς· ἀλλ' ἡ τῆς νεὼς κίνησις ἀκώλυτος ἂν εἴη, εἰ αἱ περὶ τὸ ἱστίον ἢ τὴν εἰρεσίαν ἐνέργειαι κωλύσεις τινὰς ἔχουσιν. Ἄνθ' δὲ τούτων, εἰ μὲν αἱ φαντασίαι μὴ γίνονται καθ' Εἱμαρμένην τὰς συγκαταθέσεων· εἰ δ' ὅτι ποιεῖ φαντασίας ἀναγκαίας ὅτι τὴν συγκατάθεσιν, καθ' Εἱμαρμένην αἱ συγκαταθέσεις γίνεσθαι λέγονται, πῶς οὐ μάχεται πρὸς ἑαυτὴν πολλάκις ἐν τοῖς μείζοσιν διαφόρους ποιοῦσα φαντασίας, καὶ προσπαίουσας ὅτι τἀναντία τ' διάνοιαν; ὅτε τὰς προσπεμπούσας τῇ ἑτέρᾳ καὶ μὴ ἐπέχοντας, ἁμαρτάνειν λέγουσιν· ἂν μὲ ἀδήλοις ἔοικωσι, προσπίπτοντας· ἂν δὲ ψευδέσι, προψευδομένους· ἂν δὲ καινῶς ἀκαταλήπτοις, δοξάζοντας. Καίτοι δὴ τριῶν ὄντων, ἢ μὴ πᾶσαν εἶναι φαντασίαν Εἱμαρμένης ἔργον, ἢ πᾶ-

E. 8. εἰ αἱ περὶ—ἐνέργειαι] Ex magna lectionum varietate hoc elegi oblatum a B. et Veneti 1. manu secunda. Vulgo, εἰ περὶ—ἐνέργειαν.

E. 10. γίνονται καθ' Εἱμαρμένην] Excidit consequens, ut asteriſco notavit Xyl. Amiot. et Mez. ſupplent, πῶς εἰσιν αἰτίαι: ſane hujuſmodi quid requiritur.

F. 7. προσπίπτοντας] Forte προπίπτοντας, ut Salmaſ. Omnes libri vulgatum tuentur.

F. 9. Καίτοι δὴ τριῶν ὄντων] Corrigendum, Καίτοι δεῖ, τριῶν ὄντων, ἢ—: niſi poſt ἀνεπίληπτον concluſio exciderit.

hominis naturam nihil impediet, ſi manus aut pedis actioni eſt quod obſtet: neque navis ſine ullo impedimento movebitur, ſi velum aut remigium impediri poſſit. Ad hæc, ſi Viſa non ſunt fatalia, quomodo ſint cauſſæ Aſſenſionum? Aut ſi Fatum viſa facit ducentia ad Aſſenſionem; quomodo non ſecum pugnat Fatum, de maximis rebus Viſa nobis objiciens contraria, quæ animum diverſe trahant? cum quidem dicant, eos qui alteri aſſentiantur viſo, et non cohibeant aſſenſionem, peccare; quippe qui obſcuris concedant viſis, eos labi; qui falſis, falli; qui communiter incomprehenſibilibus, opinari. Profecto autem horum unum neceſſe eſt, ut aut non omne Viſum ſit opus Fati; aut om-

σαν παραδοχὴν ϗ συγκατάθεσιν φαντασίας ἀναμάρτητον, ἢ μηδὲ αὐτὴν τ' Εἱμαρμένην ἀνεπίληπτον· οὐκ οἶδα γὰρ ὅπως ἀνέγκλητός ἐστι, τοιαύτας ποιοῦσα φαντασίας, αἷς τὸ μὴ μάχεσθαι μηδ' ἀντιφάσκειν, ἀλλ' ἕπεσθαι ϗ εἴκειν, ἔγκλητον ἐστιν. Καὶ μὴν ἔν γε τοῖς πρὸς τοὺς Ἀκαδημαϊκοὺς ἀγῶσιν ὁ πλεῖστος αὐτῷ τε Χρυσίππῳ ϗ Ἀντιπάτρῳ πόνος γέγονε περὶ τοῦ "μήτε προΐεσθαι μήτε "ὁρμᾶν ἀσυγκαταθέτως, ἀλλὰ πλάσματα λέγειν ϗ "κενὰς ὑποθέσεις, τὰς ἀξιοῦντας, οἰκείας φαντασίας γε- "νομένης, εὐθὺς ὁρμᾶν μὴ ἐξαίφνης μηδὲ συγκαταθεμέ- "νους." Αὖθις δέ φησι Χρύσιππος, "ϗ τὸν θεὸν ψευδεῖς "ἐμποιεῖν φαντασίας ϗ τὸν σοφὸν, οὐ συγκαταπιθεμέ- "νων, οὐδ' εἰκόντων δεομένας ἡμῶν, ἀλλὰ προσπόντων "μόνον, ϗ ὁρμώντων ἐπὶ τὸ φαινόμενον· ἡμᾶς δὲ φαύ- "λους ὄντας, ὑπὸ ἀσθενείας συγκατατίθεσθαι ταῖς "τοιαύταις φαντασίαις." Ἡ δὲ τούτων τῶν λόγων τα-

A. 4. Ἀκαδημαϊκοὺς] Recepi formam consuetudine confirmatam ex B. P. Jannot. Vulgo, Ἀκαδημιακούς.

nis Assensio cujuscunque Visi, delicto careat; aut ne ipsum quidem Fatum reprehensione vacare possit. Cur enim non culpetur Fatum, quod talia visa offerat nobis, quibus non repugnare aut obviam ire, sed concedere et obsequi, vituperationem mereatur? Denique in concertationibus adversus Academicos maxime in hoc laborant et Chrysippus et Antipater ut ostendant *nihil sine assensione agi aut suscipi: figmenta eos, et inanes positiones tueri, qui volunt idoneo oblato viso statim nos ad rem agendam incitari, non concedere interim aut assentiri.* Rursum Chrysippus ait, *Deum fallacia visa submittere, itemque Sapientem, non ut requirant a nobis concessionem aut assensum, sed tantum ut ad agendum nos conferamus; nos autem, quia vitiosi sumus, ob imbecillitatem adsentiri hujusmodi visis.* Non est difficile deprehensu, quam

εαχὴ καὶ διαφορὰ πρὸς αὐτὰς, οὐ πάνυ δυσθεώρητός ἐστιν. Ὁ γὰρ οὐ δεόμενος συγκαταθεμένων, ἀλλὰ πραττόντων μόνον, οἷς ἐνδίδωσι τὰς φαντασίας, εἴτε θεὸς, εἴτε σοφὸς, οἶδεν ὅτι πρὸς τὸ πρόπιπτειν ἀρκοῦσιν αἱ φαντασίαι, καὶ παρέλκουσιν αἱ συγκαταθέσεις· ὡς εἴ γε γινώσκων ὅτι πρακτικὴν ὁρμὴν οὐ παρίστησι φαντασία δίχα συγκαταθέσεως, ψευδεῖς ἐνεργάζεται καὶ πιθανὰς φαντασίας, ἑκὼν αἴτιός ἐστιν τῷ προπίπτειν καὶ ἁμαρτάνειν ἀκαταλήπτοις συγκατατιθεμένῳ.

B. 7. τὰς φαντασίας] Sic B. Venet. 1. Vulgo, ταῖς φαντασίαις.
C. 1. προσπίπτειν] Non eſt mutandum in προπίπτειν.

hæc ab iis perturbate, quam adverſus ipſos repugnanter dicantur. Qui enim non opus habet adſentientibus, ſed duntaxat agentibus ea, quorum viſa ſubmittit eis, nimirum ſive Deus hic eſt, ſive Sapiens, novit ad agendum ſufficere viſa et ſupervacaneas eſſe Aſſenſiones. Prouti, ſi novit incitationem ad agendum, ſine Aſſenſione non effici a Viſo, et tamen fallentia veritatis ſpecie Viſa offert; ultro in cauſſa eſt, ut impingamus, et adſentiendo iis quæ comprehendi non poſſint, erremus.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΤΟΥ ΧΑΙΡΩΝΕΩΣ

ΤΑ ΗΘΙΚΑ.

PLUTARCHI

CHÆRONENSIS

MORALIA,

ID EST

OPERA, EXCEPTIS VITIS, RELIQUA.

GRÆCA EMENDAVIT,
NOTATIONEM EMENDATIONUM, ET LATINAM XYLANDRI
INTERPRETATIONEM CASTIGATAM, SUBJUNXIT,
ANIMADVERSIONES EXPLICANDIS REBUS AC VERBIS, ITEM
INDICES COPIOSOS, ADJECIT,

DANIEL WYTTENBACH,

HIST. ELOQ. LITT. GR. ET LAT.

IN ILLUSTRI ATHEN. AMSTELOD. PROFESSOR.

TOMI V. PARS II.

OXONII,

E TYPOGRAPHEO CLARENDONIANO.

MDCCC.

10

MVSEVM
BRITAN
NICVM

ΣΥΝΟΨΙΣ

ΤΟΥ ΟΤΙ

ΠΑΡΑΔΟΞΟΤΕΡΑ ΟΙ ΣΤΩΙΚΟΙ ΤΩΝ ΠΟΙΗΤΩΝ

ΛΕΓΟΥΣΙ.

ΣΥΝΟΨΙΣ

ΤΟΥ ΟΤΙ

ΠΑΡΑΔΟΞΟΤΕΡΑ ΟΙ ΣΤΩΙΚΟΙ ΤΩΝ ΠΟΙΗΤΩΝ

ΛΕΓΟΥΣΙ.

COMPENDIUM

PLUTARCHEI LIBRI PERDITI,

CUI ARGUMENTUM ET NOMEN FUIT

STOICOS QUAM POETAS ABSURDIORA DICERE.

D α'. Ὁ ΠΙΝΔΑΡΟΥ Καινεὺς εὐθύναν ὑπεῖχεν, ἀπαθάνως ἄῤῥηκτος σιδήρῳ καὶ ἀπαθὴς τὸ σῶμα πλαστόμενος, εἶτα καταδὺς ἄπρωτος ὑπὸ γῆν,

Σχίσας ὀρθῷ ποδὶ γᾶν.

Ὁ δὲ Στωϊκὸς Λαπίθης, ὥσπερ ἐξ ἀδαμαντίνης ὕλης ὑπ' αὐτῆς τῆς ἀπαθείας κεχαλκευμένος, οὐκ ἄτρω-

I. REPREHENSUS fuit Pindarus, quod Cæneum parum probabiliter finxisset ferro inviolabilem, et corpore quod lædi non posset, terram subiisse nullo accepto vulnere, cum

Recto pede scidisset solum.

At Stoicorum iste Lapitha ex adamantina, vacuitatis omnium perpessionum conflatus materia, non vulnerum dun-

τός ἐστιν, οὐδὲ ἄνοσος, οὐδὲ ἀναλγής· ἄφοβος δὲ μόνα καὶ ἄλυπος καὶ ἀπτῶτος καὶ ἀδίαστος, πτρωσκόμενος, ἀλγῶν, τρεβλούμενος, ἐν καταπαφαῖς πατρίδος, ἐν πάθεσι τοιούτοις. Καὶ ὁ μὲν Πινδάρου Καινεὺς βαλλόμενος οὐ πτρώσκεται· ὁ δὲ τῶν Στωϊκῶν σοφὸς ἐγκλειόμενος οὐ κωλύεται, καὶ καταχρημνιζόμενος οὐκ ἀναγκάζεται, E καὶ τρεβλούμενος οὐ βασανίζεται, καὶ πιρώμενος ὐ βλάπτεται, καὶ πίπτων ἐν τῷ παλαίειν ἀπτῶτός ἐστι, καὶ περιτειχιζόμενος ἀπολιόρκητος, καὶ πολούμενος ὑπὸ τῶν πολεμίων ἀνάλωτος· ὅθεν τῶν πλοίων διαφέρων, οἷς ἐπιγέγραπται μὲν Εὔπλοια, καὶ Πρόνοια Σώζουσα, καὶ Θεραπεία, χειμάζεται δὲ καὶ συντρίβεται καὶ ἀνατρέπεται.

β'. Ὁ Εὐριπίδου Ἰόλαος ἐξ ἀδρανοῦς καὶ παρήλικος εὐχῇ τινι νέος καὶ ἰσχυὸς ὑπὸ τοῦ μάχου ἄφνω γέγονεν· ὁ δὲ τῶν Στωϊκῶν σοφὸς, χθὲς μὲν λίαν ἔχθιστος ἅμα F

E. 2. πιρώμενος] Sic B. E. Vulgo, πυρώμενος.
F. 1. ἔχθιστος] Legendum, αἴσχιστος.

taxat, morborum, dolorum, fingitur expers, ſed et metu et mœſtitia carere, inſuperabilis manere, nulli cedere viribus, tum quidem, quando vulneratur, dolores patitur, torquetur, atque adeo etiam in patriæ excidio, aliiſque id genus ſummis calamitatibus. Ac Pindari quidem Cæneus duntaxat ictus nullo cum vulnere excipit. Stoicorum Sapiens incluſus non prohibetur, præcipitatus non patitur vim, in tormentis non cruciatur, ſi mutilatur non lædi-

tur, dejectus in palæſtra tamen invictus manet, munitionibus circumventus non obſidetur, ſi vendatur ab hoſtibus, capi nequit: adeoque ſimilis eſt earum navium, quibus cum inſcribatur *Proſper Curſus*, *Providentia Servans*, *Sanatio*, eæ interim tempeſtatibus jactantur, colliduntur, evertuntur.

II. Euripideus Iolaus ex imbecilli et decrepito, voti cujuſdam vi, ſubito juvenis et ad pugnam validus redditur. At Stoicorum Sapiens heri

καὶ κάκιστος, τήμερον δὲ ἄφνω μεταβέβληκεν εἰς ἀρετὴν, καὶ γέγονεν ἐκ ῥυσοῦ καὶ ὠχροῦ, καὶ, κατ' Αἰσχύλον, ἐξ

Ὀσφυαλγὴς καὶ ὀδυνοσπάδος λυγροῦ
Γέροντος,

εὐπρεπὴς, θεοειδὴς, καλλίμορφος.

γ'. Καὶ τοῦ Ὀδυσσέως ἡ Ἀθηνᾶ τὴν ῥυσότητα καὶ φαλακρότητα καὶ ἀμορφίαν ἀφῆρηκεν, ὅπως φανείη καλός· ὁ δὲ τούτων σοφὸς, οὐκ ἀπολείποντος τὸ σῶμα τοῦ γήρως, ἀλλὰ καὶ προσεπιθέντος καὶ προσεπιχώσαντος, μύων κυρτὸς, ἂν ὕπω τύχῃ, νωδὸς, ἑτερόφθαλμος, ὕπτε αἰσχρὸς, οὔτε δύσμορφος, οὔτε κακοπρόσωπός ἐστιν. Ὁ γὰρ Στωϊκὸς ἔρως, ὥσπερ οἱ κάνθαροι λέγονται τὸ μὲν μύρον ἀπολιπεῖν, τὰ δὲ δυσώδη διώκειν· οὕτως τοῖς αἰσχίστοις καὶ ἀμορφοτάτοις ὁμιλῶν, ὅταν εἰς εὐμορφίαν καὶ κάλλος ὑπὸ σοφίας μεταβάλλωσιν, ἀποτρέπεται.

F. 2. τήμερον δὲ] δὲ additum ex B. E. P.
F. 3. κατ' Αἰσχύλον] Disjunxi a reliqua oratione, ut auctori reddenda, non ut modulis reddita.
A. 4. προσεπιθέντος καὶ προσεπιχώσαντος] Malim, προσεπιταθέντος καὶ προσεπιχωσθέντος.

erat turpiſſimus ac peſſimus, hodie ſubito mutatus eſt in virum bonum; atque ex rugoſo, pallido, et, ut ait Æſchylus,

Languente lumbos, convulſo doloribus
Silicernio miſello——

decorus, Dei ſimilis, forma eximia.

III. Sane Ulyſſi Minerva rugas, calvitiem et fœditatem adimit, ut pulcher videatur. Iſtorum Sapiens, non relinquente corpus ſenio, ſed gravius etiam urgente, moleſtiamque alia moleſtia cumulante, curvus, ſi ita res tulerit, edentulus, uno oculo captus dum manet, neque turpis tamen eſt, neque fœdo adſpectu. Amor enim Stoicus, inſtar ſcarabeorum, qui perhibentur, unguento ſuaviter fragrante omiſſo, male olentia ſectari, cum turpiſſimis et fœdiſſimis verſans, hos averſari, ubi ſapientia eos formoſos reddidit, docet.

δ'. Ὁ παρὰ τοῖς Στωϊκοῖς κάκιστος, ἂν οὕτω τύχῃ, πρωΐ, δείλης ἄριστος· καὶ καταδαρθὼν ἔμπληκτος καὶ ἀμαθὴς καὶ ἄδικος καὶ ἀκόλαστος καὶ, ναὶ μὰ Δία, δοῦλος καὶ πένης καὶ ἄπορος, αὐθημερὸν ἀνίσταται καὶ βασιλεὺς καὶ πλούσιος καὶ ὅλβιος γεγονὼς, σώφρων τε καὶ δίκαιος καὶ βέβαιος καὶ ἀδόξαστος· οὐ γένεια φύσας, οὐδ' ἥβιον ἐν σώματι νέῳ καὶ ἁπαλῷ· ἀλλ' ἐν ἀσθενεῖ καὶ ἁπαλῇ ψυχῇ καὶ ἀνάνδρῳ καὶ ἀβεβαίῳ, νοῦν τέλειον, ἄκραν φρόνησιν, ἰσόθεον ἀφάθεσιν, ἀδόξαστον ἐπιστήμην, καὶ ἀμετάπτωτον ἕξιν ἐσχηκώς, οὐδὲν ἐνδύσεως προτερῶν αὐτῷ τῆς μοχθηρίας, ἀλλ' ἐξαίφνης, ὀλίγου δέω εἰπεῖν, ἥρως τις ἢ δαίμων ἢ θεὸς ἐκ θηρίου τοῦ κακίστου γενόμενος. Ἐκ τῆς Στοᾶς γὰρ λαβόντα τὴν ἀρετὴν, ἔστιν εἰπεῖν,

Εὖξαι εἴ τι βούλει, πάντα σοι γενήσεται·

B. 5. ἀδόξαστος] Sic B. E. P. Jun. Mez. Vulgo, ἄδοξος.
C. 4. εἴ τι βέλει] Ita omnes libri. At Mez. et Salmaſ. ὅ, τι βέλει, notantes Menandri eſſe verſum.

IV. De Stoicorum ſententia, is qui mane fuit deterrimus, ſub veſperam optimus eſt: et qui ſomno ſe dedit ſtolidus, ineptus, injuſtus, luxurioſus, imo ſervus, pauper, inops, ea ipſe die ſurgit, rex, dives, beatuſque factus, præterea temperans, juſtus, conſtans, opinionum ut quiſquam maxime vacuus: non ille barba aut pubertate nata in adoleſcente et tenero corpore: ſed in imbecilla teneraque anima, adde effœminata et inconſtante, adeptus mentem perfectam, extreme probam prudentiam, affectionem divinæ æqualem, ſcientiam ab omni opinione purgatam, habitumque qui labefactari nullo queat modo: non quod priſtinæ aliquid deceſſerit pravitati, ſed repente heros, ut ſic dicam, aliquis, genius, aut deus, e beſtia factus peſſima. Licet enim ſumenti e Stoicorum ſchola virtutem dicere,

Optato quodvis, aſſequeris omnia:

πλῆτον φέρει, βασιλείαν ἔχει, τύχῃ δίδωσιν, εὐπότμους ποιεῖ καὶ ἀπροσδεεῖς καὶ αὐτάρκεις, μίαν οἴκοθεν δραχμὴν οὐκ ἔχοντας.

ε'. Ὁ μὲν γὰρ ποιητικὸς μῦθος τὸ κατὰ λόγον φυλάττων, ἁδαμοῦ παρολείπει τὸν Ἡρακλέα τῶν ἀναγκαίων δέομενον, ἀλλ' ὥσπερ ἐκ πηγῆς ἐπιῤῥεῖ αὐτῷ καὶ τοῖς σώμασιν· ὁ δὲ τῆς Στωϊκὴν λαβὼν Ἀμάλθειαν, πλούσιος μὲν γέγονεν, ἐρανίζεται δὲ τροφὴν παρ' ἑτέρων· καὶ βασιλεὺς μὲν ἐστι, μισθοῦ δὲ ἀναλύει συλλογισμούς· καὶ πάντα μὲν ἔχει μόνος, ἐνοίκιον δὲ τελεῖ· καὶ ἄλφιτα ὠνεῖται, πολλάκις δανειζόμενος, ἢ μεταιτῶν παρά τῶν οὐδὲν ἐχόντων.

ς'. Καὶ ὁ μὲν Ἰθακησίων βασιλεὺς προσαιτεῖ λανθάνειν ὅς ἐστι βουλόμενος, καὶ ποιῶν ἑαυτὸν ὡς μάλιστα

Πτωχῷ λευγαλέῳ ἐναλίγκιον· ——

ὁ δὲ ἐκ τῆς Στοᾶς βοῶν μέγα καὶ κεκραγώς, Ἐγὼ

virtus iis divitias confert, regnum parat, fortunam conciliat, felices facit, nullius rei indigentes, totos ex ſe aptos, etiam ſi ne denarius quidem ſit in patrimonio.

V. Etenim poëticæ fabulæ, rationi quod eſt conſentaneum perpetuo retinentes, nuſquam Herculem inducunt indigum neceſſariis ad vitam rebus, ſed ei ac familiaribus quaſi e fonte quodam ſemper aliquid earum affundunt. At qui Stoicorum nactus eſt Amaltheam, is dives factus eſt, tametſi alimenta ab aliis emendicetur; rex eſt, utut interim mercede conductus ſyllogiſmos ſolvat; omnia ſolus habet; quanquam et conductis pretio habitet in ædibus, et farinam emat ſæpe ſumta mutuo pecunia, aut ab inopibus mendicando exigat.

VI. Mendicat quidem Ithacenſium rex, ut quis ſit latere poſſit, ideoque ſe ipſum facit quam maxime

Mendico ſimilem miſero :——

at ex Stoa iſte alta contentaque voce proclamans, *Ego ſo-*

μόνος εἰμὶ βασιλεύς, ἐγὼ μόνος εἰμὶ πλούσιος, ὁρᾶται πολλάκις ἐπ' ἀλλοτρίαις θύραις λέγων,

Δὸς χλαῖναν Ἱππώνακτι· κάρτα γὰρ ῥιγῶ
Καὶ βαμβακύζω.

lus ſum rex, Ego ſolus ſum dives, ſæpenumero conſpicitur apud alienas fores dicens

Da pallium Hipponacti, nam rigeo gelu,
Tremorque membra quaſſat.——

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΠΕΡΙ

ΤΩΝ ΚΟΙΝΩΝ ΕΝΝΟΙΩΝ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΣΤΟΙΚΟΥΣ.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΠΕΡΙ

ΤΩΝ ΚΟΙΝΩΝ ΕΝΝΟΙΩΝ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΣΤΟΙΚΟΥΣ.

PLUTARCHI

ADVERSUS

STOICOS DE COMMUNIBUS NOTITIIS.

p. 1. ΛΑΜΠΡΙΑΣ. Σοὶ μὲ εἰκὸς, ὦ Διαδούμηνε, μὴ πάνυ μέλειν εἴ τινι δοκεῖτε περὶ τὰς κοινὰς φιλοσοφεῖν ἐννοίας· ὁμολογοῦντί γε καὶ τὴν αἴσθησεων ὑφιέναι, ἀφ' ὧν σχεδὸν αἱ πλεῖσαι γεγόνασιν

F. 1. ΛΑΜΠΡΙΑΣ] Distinxi partes colloquentium, eorumque alteri feci nomen *Lampriæ*, secundum Amiotum et Xylandrum: eos sequi, quam non sequi, rectius censens: quanquam ipsi utrum conjecturam an codicum scriptorum auctoritatem secuti sint, nescio. Hoc scio, nomen *Lampriæ* nec in ipso libro memorari, nec additum esse in nostris codicibus, quibus duobus, sed optimis illis, B. E. usi sumus.

I. LAMPRIAS. Te quidem, Diadumene, apparet non admodum curare, si quis vos philosophari contra Communes Notitias dicat; cum fatearis te Sensus etiam contemnere, a quibus fere pleræque Notitiæ oriuntur,

ἔννοιαν, τήν γε περὶ τὰ φαινόμενα πίστιν ἔρραν ἔχουσαν καὶ ἀσφάλειαν. Ἐμὲ δὲ πολλῆς, ὡς γε ἐμαυτῷ φαίνομαι, καὶ ἀτόπου μεστὸν ἥκοντα ταραχῆς, εἴτε πιθανολόγοις, εἴτε ἐπῳδαῖς, εἴτε ἄλλον ὁπόσαν τρόπον παρηγορίας, οὐκ ἂν φθάνοις ἰατρεύων; Οὕτω σοι προσέσομαι καὶ γέγονα μετέωρος ὑπὸ Στωϊκῶν ἀνδρῶν, τὰ μὲν ἄλλα βελτίστων, καὶ νὴ Δία σωτήρων καὶ φίλων, πικρῶς δέ ἄγαν ἐγκειμένων τῇ Ἀκαδημίᾳ καὶ ἀπεχθῶς· οἵγε πρὸς μικρὰ καὶ μετ' αἰδοῦς τὰ παρ' ἐμοῦ λεχθέντα σεμνῶς, ἃ γὰρ ψεύσομαι, ἃ πράως ἠπάσαντο· τοὺς δὲ θρασυτέρους μετ' ὀργῆς σοφιστὰς καὶ λυμεῶνας τῶν ἐν φιλοσοφίᾳ, καὶ δογμάτων ὁδῷ βαδιζόντων ἀνατροπέας, καὶ πολλὰ τούτων ἀποπώτερα λέγοντες καὶ νομίζοντες, τέλος ὑπὸ ταῖς ἐννοίας ἐρρύησαν, ὡς δή τινα σύγχυσιν καὶ ἀναδασμὸν αὐ-

F. 5. τήν γε] Sic B. E. Vulgo, τήν τε.
A. 5. καὶ φίλων] Additum ex B. E.
A. 8. ἃ πράως] Legendum, καὶ θρασέως, item verti.
A. 9. τῶν ἐν φιλοσοφίᾳ] Desidero ejusmodi quid, νέων ἐν φ. vel τῶν ἐν φιλοσοφίᾳ διατριβόντων νέων.
B. 1. νομίζοντες] Lege, ὀνομάζοντες.

fundamentumque eorum quæ videntur fidem habent, cui innitantur. Me autem magnæ, ut mihi videor, et insolitæ plenum perturbationis ad te venientem, quamprimum velim sanes; sive id rationibus quibusdam, sive incantationibus, sive alio aliquo modo alloquii potes. Adeo sum exagitatus, et animi incertus factus a Stoicis quibusdam, optimis illis ceteroquin viris atque etiam familiaribus et amicis, sed qui nimis acerbe atque hostiliter Academiam insectarentur. Nam ad pauca quædam a me verecunde dicta, me quidem cum gravitate (non enim mentiar) et placide reprehenderunt: veteres autem illos iracunde, *sophistas, et corruptores eversoresque philosophiæ decretorumque ordine procedentium*, multaque his insolentiora nominantes ac dicentes, tandem ad Notitias prolapsi sunt, quibus confusionem direptionemque aiebant quandam ab Acade-

παῖς ἐπάγοντας τὰς ἐκ τῆς Ἀκαδημίας. Εἶτά τις εἶπεν αὐτῷ, ὡς οὐκ ἀπὸ τύχης, ἀλλ' ἐκ προνοίας θεῶν νομίζοι μετ' Ἀρκεσίλαον καὶ πρὸ Καρνεάδου γεγονέναι Χρύσιππον, ὧν ὁ μὲν ὑπῆρξε τῆς εἰς τὴν συνήθειαν ὕβρεως καὶ παρανομίας, ὁ δὲ ἰώσατο μάλιστα τῶν Ἀκαδημαϊκῶν. Χρύσιππος οὖν ἐν μέσῳ γενόμενος, ταῖς πρὸς Ἀρκεσίλαον ἀντιγραφαῖς καὶ τῇ Καρνεάδου δεινότητι ἐνέφραξε, πολλὰ μὲν τῇ ἀμαθήσει καταλιπών, ὥσπερ εἰς πολιορκίαν βοηθήματα, τὸν δὲ περὶ τὰς προλήψεις καὶ τὰς ἐννοίας τάραχον ἀφελὼν παντάπασι, καὶ διορθώσας ἑκάστην, καὶ θέμενος εἰς τὸ οἰκεῖον· ὥστε καὶ τὰς αὖθις ἐκχεῖν τὰ πράγματα καὶ παραδιάζεσθαι βουλομένους, μηδὲν περαίνειν ἀλλ' ἐλέγχεσθαι κακουργοῦντας καὶ σοφιζομένους. Ὑπὸ τοιούτων ἐγὼ λόγων ἀγανακτούμενος ἔωθεν

C. 2. διορθώσας] Forte, διαρθρώσας.

C. 3. ἐκχεῖν] Forte, συγχεῖν.

C. 5. ἐλέγχεσθαι κακουργοῦντας] His duobus verbis interjectum in omnibus libris βουλομένους delevi, ut perperam repetitum e superiori.

micis inferri. Fuit deinde qui diceret, non fortuito, sed divina providentia factum esse, ut Chrysippus post Arcesilaum et ante Carneadem nasceretur; quorum ille contumeliarum et injuriarum in receptam Consuetudinem auctor fuisset; hic maxime omnium floruisset Academicorum. Chrysippum itaque in medio horum situm, suis adversus Arcesilaum scriptionibus, Carneadis quoque facundiæ aditum obstruxisse, multa quidem Sensibus, veluti ad tolerandam obsidionem, relinquentem præsidia; turbam autem de Prænotionibus et Notitiis plane sedantem et singulas ita dirigentem suoque loco ponentem, ut qui rursum turbare velint res, ac vim facere, nihil efficiant, sed maleficii ac sophisticæ temeritatis arguantur. His ego mane sermonibus incensus, restinguentibus opus habeo, quæ animi

σβεσήρων δέομαι, καθάπερ πνὰ φλεγμονὴν ἀφαιρούμενον τ' ἀπορίαν τῆς ψυχῆς.

Β'. ΔΙΑΔΟΥΜΕΝΟΣ. Ὅμοια πολλοῖς ἴσως πεπονθώς. Εἰ δὲ οἱ ποιηταί σε πείθουσι, λέγοντες ὡς ὑπὸ θεῶν Προνοίας ἀνατροπὴν ἔσχεν ἡ παλαιὰ Σίπυλος τὸν Τάνταλον κολαζόντων, πείθου τοῖς ἀπὸ τῆς Στοᾶς ἑταίροις, ὅτι ὑπὸ Χρύσιππον οὐκ ἀπὸ τύχης, ἀλλ' οὐκ D Προνοίας ἡ φύσις ἐνέγκεν, ἄνω τὰ κάτω καὶ τὔμπαλιν ἀνατρέψαι δεομένην τὸν βίον· ὡς οὐ γέγονε πρὸς τοῦτο τῶν ὄντων οὐδεὶς εὐφυέστερος, ἀλλ' ὥσπερ ὁ Κάτων ἔλεγε περὶ Καίσαρος ἐκείνου, "μηδένα νήφοντα μηδὲ φρονοῦν- "τα ὑπὲρ συγχύσεως τῆς πολιτείας τοῖς δημοσίοις πρᾶ- "γμασιν" οὕτως ἐμοὶ δοκεῖ μετὰ πλείστης ἐπιμελείας καὶ δεινότητος οὗτος ὁ ἀνὴρ ἀνατρέπειν καὶ κα-

C. 9. Ὅμοια—πεπονθώς] Cum Amioto, initium feci responsionis: quod faciendum non animadvertens Xyl. signa lacunæ asteriscos posuit: perperam ille, recte monente Reiskio, at non item recte corrigente πέπονθας, licet idem habeant Ald. B. E. certe opus non est mutatione.

D. 5. περὶ Καίσαρος ἐκείνου, "μηδένα] Forte, περὶ Καίσαρος, "μηδένα πρὸ ἐκείνου. Amiot. et Mez. περὶ mutant in πρὶν; Reisk. in πλὴν ut Xyl. vertit.

dubitationem veluti inflammationem adimant.

II. DIADUMENUS. Similia tu quidem, ac plerique, passus. Enimvero si tibi poëtæ fidem faciunt, qui priscam Sipylum aiunt deorum Providentia subversam, Tantalum punientium; crede etiam sociis nostris Stoicis Chrysippum non fortuito, sed Providentiæ ductu a natura editum, ima summis mutare et retro avertere vitæ rationes volente, ad quam rem nemo hominum fuit magis Chrysippo idoneus. Sed sicut Cato aiebat *neminem alium præter Cæsarem sobrium et prudentem ad rempublicam tractandam eo consilio, ut illius constitutionem subverteret, accessisse*; ita videtur hic homo summa cum accuratione et vi subvertere et demoliri Consuetudinem, quantum quidem potuit; idque

παβάλλειν τ' συνήθειαν, ὡς ἔνι γοῦν· καίτοι μαρτυροῦσιν οἱ τὸν ἄνδρα σεμνύοντες, ὅταν αὐτῷ περὶ τοῦ ψευδομένου μάχωνται. Τὸ γάρ, ὦ ἄριστε, συμπεπερασμένον τι δι' ἀντικειμένων, μὴ φάναι ψεῦδος εὐπόρως ἔστι· λόγους δὲ πάλιν αὖ φάναι τινὰς ἀληθῆ τὰ λήμματα καὶ τὰς ἀγωγὰς ὑγιεῖς ἔχοντας, ἔτι καὶ τὰ ἀντικείμενα τῶν συμπερασμάτων ἔχειν ἀληθῆ, ποίαν ἔννοιαν ἀποδείξεως, ἢ τίνα πίστεως οὐκ ἀνατρέπει περίληψιν; Τὸν μὲν γε πολύποδά φασι τὰς πλεκτάνας αὐτοῦ περιβιβρώσκειν ὥρᾳ χειμῶνος· ἡ δὲ Χρυσίππου διαλεκτικὴ τὰ κυριώτατα μέρη καὶ τὰς ἀρχὰς αὐτῆς ἀναιροῦσα καὶ περικόπτουσα, τίνα τῶν ἄλλων ἐννοιῶν ἀπολέλοιπεν ἀνύποπτον; οὐ γὰρ οἷόν τε δήπου καὶ τὰ ἐποικοδομήματα, μὴ βέβαια κεῖσθαι καὶ πάγια, τῶν θεμελίων μὴ μενόντων, ἀπορίας

D. 9. ὡς ἔνι γοῦν·—ἄνδρα] Corruptelam in exemplo relinquere debuimus quod diſertam emendationem nullam adferrent libri. Forte legendum, ὡς ἐνιαχοῦ καὶ αὐτοὶ μαρτυροῦσιν, τὸν ἄνδρα—· ἐνιαχοῦ præbet Exempl. Turneb. ἐνία γοῦν B. E. Ald.

E. 1. ὦ ἄριστε] Legendum puto ἀορίστως.

E. 1. συμπεπερασμένον τι] τι eſt ex Baſ. Xyl. omittitur in E. qui item habet συμπεπλεγμένον ut T. At συμπεπραγμένον Ald. Baſ. Xyl.

E. 4. ὑγιεῖς] Sic B. E. Vulgo, ἀληθεῖς.

E. 11. οἷόν τε] Sic T. V. Xyl. verſio, Mez. Anon. Reiſk. Vulgo, οἷονται.

E. 12. πάγια] Sic B. E. Exempl. Turneb. Anon. Vulgo, πάλαι.

teſtantur qui eum prædicant, quando de *pſeudomeno* ſeu mentiente contra eum diſputant. Etenim, amice, *connexum quod ſit ex oppoſitis* dicere *non promte falſum eſſe*; rurſumque affirmare *quaſdam ratiocinationes quarum adſumta vera ſint, et ductus veri, etiam porro contrarias concluſiones habere veras*, quamne demonſtrationis Notionem, aut quam fidei non invertit Præſumtionem? Polypum aiunt hyeme ſua vorare acetabula: Chryſippi autem Dialectica potiſſimas partes ac principia ſua tollens atque amputans, quam tandem aliam Notitiam non fecit falſitatis ſuſpectam? Non enim poſſunt quæ ſuperſtruuntur conſtare, fundamentis jam pridem non ſubſiſtentibus; ſicut hic prima tot dubitationibus

δὲ καὶ ταραχὰς ἐχόντων πηλικαύτας. Ἀλλ' ὥσπερ οἱ πηλὸν ἢ κονιορτὸν ὑπὲρ τοῦ σώματος ἔχοντες, τὸν ἁπτόμενον αὐτῶν καὶ συναχρωννύμενον, οὐ κινεῖν ἀλλὰ προσβάλλειν τὸ τραχύνον δοκοῦσιν· οὕτως ἔνιοι τοὺς Ἀκαδημαϊκοὺς αἰτιῶνται, καὶ νομίζουσι τὰς αἰτίας παρέχειν ὧν ἀναπεπλησμένους ἀποδεικνύουσιν αὐτούς. Ἐπεὶ τάς γε κοινὰς ἐννοίας τίνες μᾶλλον διαστρέφουσιν; Εἰ δὲ βέλτιον, τὸ κατηγορεῖν ἐκείνων ἀφέντες, ὑπὲρ ὧν ἐγκαλοῦσιν ἡμῖν, ἀπολογησόμεθα.

γ'. Λαμπριας. Ἐγώ μοι δοκῶ τήμερον, ὦ Διαδούμενε, ποικίλος τις ἄνθρωπος γεγονέναι καὶ παντοδαπός· ἄρτι μὲν γὰρ ἀπολογίας δεόμενος σεσήπειν ταπεινὸς καὶ τεταρβηκώς· νῦν δὲ μεταβάλλομαι πρὸς τὴν κατηγορίαν, καὶ βάλλομαι ἀπλαῦσαι τῆς ἀμαυρᾶς, ἐλεγχομένους εἰς ταυτὸν τοὺς ἄνδρας ὑπὸ τῷ δοκεῖν τὰς ἐννοίας καὶ τὰς προλήψεις τὰς κοινὰς φιλοσοφεῖν, ἀφ' ὧν μάλιστα τὴν

F. 4. ἔνιοι] Lego, ἐκεῖνοι. scil. *Stoici*.
F. 6. τάς γε] Sic Anon. Reisk. Vulgo, τάς τε.
A. 10. τῷ παρὰ] Legendum τὸ παρὰ, cum Reisk.

et tumultibus exagitantur. Sed quemadmodum qui lutum aut pulverem in corporis superficie habent, tangentem ipsos et corpus conferentem, non movere, sed adjicere id quod exasperet putant; sic isti Academicos culpant, putantque eos causas præbere veluti fordium, quibus ipsos oppletos esse ostendunt. Nam utri tandem Communes Notiones magis pervertunt? Si vero placet, omissa illorum accusatione, ea defendemus quæ nobis vitio vertunt.

III. Lampriας. Ego mihi videor, Diadumene, hodie varius quidam et versatilis homo factus. Modo defensione desiderans animo demisso et trepide ad te accedebam: nunc ad accusationem me converto, voloque ultione perfrui, dum eos spectabo convictos ejusdem criminis philosophandi adversus Notiones Communes; a quibus tamen ipsi suam doctrinam ducere videntur, eamque

αἱρεσιν, ὥσπερ ἐπὶ τ ἀνα * δοκῶσι, καὶ μόνῳ ὁμολογεῖν τῇ φύσῃ λέγουσιν.

ΔΙΑΔΟΥΜΕΝΟΣ. Ἆρα οὖν ἐπὶ τὰ κοινὰ ταῦτα καὶ περιβόητα βαδιτέον, ἃ δὴ παράδοξα καὶ αὐτοὶ, μετ' εὐκολίας δεχόμενοι τ ἀτοπίαν, ἐπονομάζουσιν, τὰς μόνας βασιλεῖς, καὶ μόνας πλουσίας, καὶ καλὰς αὐτῶν, καὶ πολίτας καὶ δικαστὰς μόνας. Ἡ ταυτὶ μὲν εἰς τὴν τῶν ἐώλων καὶ ψυχρῶν ἀγορὰν βάλει παρῳμῶν· ἐν δὲ τοῖς ὡς ἔνι μάλιστα περιττοῖς καὶ μετὰ σπουδῆς λεγομένοις ποιησώμεθα τὸν ἐξετασμόν;

ΛΑΜΠΡΙΑΣ. Ἐμοὶ γοῦν ἥδιον ἔπαν· τίς γὰρ περὶ ἐκεῖνα γενομένων ἐλέγχων τὶς οὐκ ἤδη ἀμφιπλεώς ἐστιν;

δ'. ΔΙΑΔΟΥΜΕΝΟΣ. Ἤδη τοίνυν αὐτὸ τοῦτο σκό-

A. 12. ἀνα * δοκῶσι] Sic libri ſcripti et editi. Nam mere ſunt conjecturæ T. V. Anon. hoc loco notatum exhibentes ἐπὶ τῶν ἀναγκαίων vel ἀναποδείκτων, εὐδοκιμεῖν δοκοῦσι. Reiſkius, ἐπὶ τὸν ἀρανὸν ἀνάγειν δοκοῦσι. Talia multa quis conjiciat, et ipſe tentavi complura: horum probabilius adhuc ceteris cenſeo, ὥσπερ ἐπιγεννᾶν δοκῶσι.

B. 3. τὰς μόνας βασιλεῖς] Eſt vetus lectio B. E. Ald. Baſ. Xyl. Vulgo, τοὺς σοφὲς μόνας βασιλεῖς, quod Steph. ſumſit a Leonic. Schott. Anon. Turneb.

ita inſtituere ut eam ſolam ex reliquis ſectis cum Natura conſentire dicant.

DIADUMENUS. An ergo primum communia illa et celebrata aggredi libet, quæ ipſi abſurditati levius nomen imponentes *Paradoxa*, hoc eſt admirabilia, et contra opinionem, appellant? eos inquam, qui iis ſoli reges, ſoli divites, pulchri, cives, et judices ſunt. Aut his in forum obſoletorum et frigidorum dimiſſis, in maxime quantum fieri poteſt ſeriis, et cum induſtria ab iis diſputatis doctrinam eorum examinabimus?

LAMPRIAS. Ipſe quidem hoc malo. Quis enim non jam plenus eſt argumentorum quibus illa refelluntur?

IV. DIADUMENUS. Id ergo primum perpende, an

πει τοῦτον, ἐ κτ' τὰς κοινὰς ἔστιν ἐννοίας, ὁμολογεῖν C τῇ φύσει τοὺς τὰ κτ' φύσιν ἀδιάφορα νομίζοντας, κἀ μήτε ὑγείαν, μήτε εὐεξίαν, μήτε κάλλος, μήτ' ἰσχὺν ἀγαθήσεις αἱρετὰ, μηδὲ ὠφέλιμα, μηδὲ λυσιτελῆ, μηδὲ συμπληρωτικὰ τ κτ' φύσιν τελειότητος· μήτε ταναντία, φευκτὰ κἀ βλαβερά, πιρώσεις, ἀλγηδόνας, ἀῤῥῳστίας, νόσους· ὧν αὐτοὶ λέγουσι τοὺς μὲ ἀλλοτριῶν, τοὺς δὲ οἰκειοῦν ἡμᾶς τὴν φύσιν· εὖ μάλα κἀ τότε τοῦτό τὴν κοινὴν ἔννοιαν ὄντος, οἰκειοῦν τοὺς τὰ μὴ συμφέροντα, μηδὲ ἀγαθὰ τ φύσιν, κἀ ἀλλοτριοῦν τοὺς τὰ μὴ κακὰ, μηδὲ βλάπτοντα· κἀ ὃ μεῖζόν ἔστιν, οἰκειοῦν ἕπὶ τοσοῦτο, κἀ ἀλλοτριοῦν, ὥστε τοὺς μὲ μὴ τυγχάνοντας, τοῖς δὲ D τοιοῦτοις ἐμπίπτοντας, εὐλόγως ἐξάγειν τὸν ζῆν ἑαυτούς, κἀ τ βίον ἀπολέγεσθαι.

ε'. Νομίζω δὲ ἐγὼ κἀκεῖνα τοῦτό τ ἔννοιαν λέγεσθαι, τὸ τὴν μὲ φύσιν αὐτὴν ἀδιάφορον εἶ, τὸ δὲ τῇ

secundum Communes Notitias sit, ut cum Natura consentire possint ii, qui res quæ secundum Naturam sunt censent res quasdam indifferentes; et neque sanitatem, neque firmam corporis constitutionem, neque pulchritudinem, neque robur putant expetenda, commoda, utilia, et ad complendam quæ Naturæ convenit perfectionem facientia esse; neque rursum fugienda et damnosa esse, mutilationes, dolores, deformitates, morbos; quorum, ut ipsi dicunt, illis Natura nos conciliat, ab illis abalienat. Quod ipsum non mediocriter Communibus repugnat Notitiis; scilicet a Natura nos conciliari iis quæ neque bona sunt neque utilia, et abalienari ab his quæ neque mala sunt neque damnosa; et, quod majus est, eo usque conciliari et abalienari, ut qui illa non adipiscantur, aut in hoc incidant, bona cum ratione vitam detestentur, ex eaque sese educant.

V. Etiam hoc arbitror contra Communes Notitias ab iis dictum, ipsam Naturam esse indifferentem, summum

φύσῃ ὁμολογεῖν ἀγαθὸν μέτεσιν. Οὐδὲ γὰρ τῷ νόμῳ κατακολουθεῖν, οὐδὲ τῷ λόγῳ πείθεσθαι σπουδαῖον, εἰ μὴ σπουδαῖος εἴη καὶ ἀξιος ὁ νόμος καὶ ὁ λόγος. Καὶ τοῦτο μὲν ἔλαττον. Εἰ δὲ, ὡς Χρύσιππος ἐν τῷ πρώτῳ Περὶ τοῦ Προτρέπεσθαι γέγραφεν, "ἐν μόνῃ κατὰ ἀρετὴν βίον "μόνον εἶναι τὸ εὐδαιμόνως, τῶν ἄλλων," φησὶν, "οὐδὲν "ὄντων πρὸς ἡμᾶς, οὐδὲ εἰς τοῦτο συνεργούντων·" ἐ μόνον οὐκ ἔστιν ἀδιάφορος ἡ φύσις, ἀλλ' ἀνόητος καὶ ἀπέπληκτος, οἰκειοῦσα ἡμᾶς πρὸς τὰ μηδὲν πρὸς ἡμᾶς· ἀνόητοι δὲ καὶ ἡμεῖς, εὐδαιμονίαν ἡγούμενοι τὸ τῇ φύσει ὁμολογεῖν ἀγούσῃ πρὸς τὰ μηδὲν συνεργοῦντα πρὸς εὐδαιμονίαν. Καίτοι τί μᾶλλον ἐστὶ τὴν κοινὴν ἔννοιαν, ἢ καθάπερ τὰ ἀρετὰ πρὸς τὸ ὠφελίμως, ὅπως τὰ κατὰ φύσιν, πρὸς τὸ ζῆν κατὰ φύσιν; Οἱ δὲ οὐχ ὅπως λέ-

D. 6. μέτεσιν] μέγιστον corrigendum, ut viderunt Turneb. Amiot. Xyl. Mez. Reisk.
D. 6. τῷ νόμῳ—τῷ λόγῳ] Legendum cum Mez. τὸ νόμῳ—τὸ λόγῳ. Porro Reisk. probabiliter addit ἀξεῖον post κατακολουθεῖν.
E. 8. τί μᾶλλον ἐστι—ἢ καθάπερ] Sic E. Vulgo, τί μᾶλλον ἢ—εἰ καθάπερ—.
E. 9. τὰ αἱρετὰ] Forte, τὰ ὠφέλιμα εἶναι αἱρετέα πρὸς τὸ ὠφελίμως, οὕτω—.

autem bonum esse cum Natura consentire. Nam neque legi obtemperare, neque rationem sequi, rectum est, nisi utraque recta sit et scita. Atque hoc quidem levius est. Si vero, ut Chrysippus in primo De Exhortatione scripsit, *secundum solam virtutem licet feliciter vivere, reliquis*, ut ipse ait, *nihil ad nos pertinentibus, neque adjumentum ad felicitatem adferentibus*; non modo indifferens jam erit Natura, sed fatua etiam et stupida, quæ nos rebus ad nos nihil pertinentibus conciliet; stulti etiam nos, qui felicitatem definiamus consensum cum Natura, ducente nos ad ea, quæ nihil ad beatitatem conducunt. Enimvero quid magis potest congruere Communibus Notitiis, quam, ut expetendis rebus ad utiliter vivendum ducimur, sic quæ Naturæ sunt convenientia, ab his nos ad vivendum secundum Naturam duci? Stoici autem non sic loquuntur; sed

γουσιν· ἀλλὰ τὸ ζῆν κατὰ φύσιν, τέλος εἶναι πεφήκασι, τὰ κατὰ φύσιν, ἀδιάφορα εἶναι νομίζουσιν.

ς'. Οὐκ ἔστιν δὲ τούτοις ταῦτα πρὸς τὴν κοινὴν ἔννοιαν ὀρθή, τὸ ἔννουν καὶ φρόνιμον ἄνδρα περὶ τὰ ἴσα τῶν ἀγαθῶν μὴ ὁπῶσοῦν ἔχειν, ἀλλὰ τὰ μὲν ἐν μηδενὶ λόγῳ ποιεῖσθαι, τῶν δὲ ἕνεκα πᾶν ὁτιοῦν ἂν ὑπομεῖναι καὶ παθεῖν, μηδὲν ἀλλήλων μικρότητι καὶ μεγέθει διαφερόντων. ταυτὶ δὲ λέγουσιν αὐτοί· ταυτὸ τὸ σωφρόνως δυσθανατοῦσαν ἀποτρίψασθαι πρεσβύτην· ὁμοίως γὰρ ἀμφοτέροις κατορθοῦσιν. Ἀλλὰ δι' ἐκεῖνα μὲν ὡς λαμπρὰ καὶ μεγάλα, καὶ ἀποθάνοιεν· ὑπὲρ τούτοις δὲ σεμνύειν ἑαυτὸν αἰσχύνη καὶ γέλως. Λέγει δὲ καὶ Χρύσιππος ἐν τῷ Περὶ τοῦ Διὸς συγγράμματι, καὶ τῷ τρίτῳ Περὶ Θεῶν, "ψυχρὸν εἶναι "καὶ ἄτοπον καὶ ἀλλότριον, τὰ τοιαῦτα τῶν ἀπ' ἀρετῆς

F. 7. ταυτὸ] Sic B. E. Vulgo, τοῦτο. Ceterum, excidit alterum comparatum, quod varie explent Amiot. ex Turnebo, Xyl. Mez. Reisk. nec opus hic referre. Mihi probabile videtur, bis σωφρόνως positum fuisse, ita per librarii incogitantiam media verba omissa, frequentissima illa lacunarum caussa: ut vetus lectio hæc fuerit, ταυτὸ γὰρ τὸ σωφρόνως ἔχειν ἐν τοῖς μεγίστοις ῥητέον αὐτοῖς τῷ σωφρόνως δυσθανατοῦσαν ἀποτρίψασθαι πρεσβύτην. Vid. p. 1038, F. sequ.

cum *pro fine* posuerint *vivere secundum Naturam*, ea quæ sunt secundum Naturam, indifferentia esse statuunt.

VI. Non minus repugnat Communibus hoc Notitiis, *sanæ mentis hominem erga bona æqualia non æqualiter esse adfectum*; *sed alia nullius pretii judicare, aliorum gratia quidvis toleraturum, quantumvis inter ipsa bona nihil magnitudinis parvitatisve caussa intersit:* Nihil autem inter bona interesse, ipsi dicunt. Ergo etiam ipsis dicendum est, idem esse temperanter se gerere in maximis rebus, atque temperanter a vetula sese abstinere jam moribunda; utrobique enim officium temperantiæ præstari. Sed propter hoc ut splendidum et magnum vel mortem esse oppetendam; de illo jactare se, turpe esse et ridiculum. Scribit etiam Chrysippus in commentario De Jove, et libro De Diis tertio, *frigidum esse, absurdum, et insolens hujusmodi*

" συμβαινόντων ἐπαινεῖν, ὅτι δῆγμα μυίας ἀνδρείως ὑπέ-
" μεινε, καὶ δυσθανάτου γραὸς ἀπέσχετο σωφρόνως. Ἆρ'
οὖν τῇ κοινῇ φιλοσοφοῦσιν ἔννοιαν, ἃς ἀρχομένας
πράξεις ἐπαινεῖν, μηδὲν τούτων κάλλιον ὁμολογοῦντες;
τὸ γὰρ αἱρετὸν, ἢ πῶς ἀποδεκτὸν, ὃ μήτε ἐπαινεῖν μήτε
θαυμάζειν ἄξιόν ἐστιν, ἀλλὰ καὶ τὸς ἐπαινοῦντας ἢ θαυ-
Β μάζοντας, ἀτόπους καὶ ψυχροὺς νομίζουσιν;

ζ'. Ἔτι δὲ μᾶλλον, οἶμαι, φανεῖταί σοι τῇ κοινῇ ἔννοιαν, εἰ τῶν μεγίστων ἀγαθῶν ὁ φρόνιμος, μήτε ὄντων, μήτε εἰς πάρεισιν αὐτῷ, φροντίζων, ἀλλ' οἷός ἐστιν ἐν τοῖς ἀδιαφόροις καὶ τῇ περὶ ταῦτα πραγματείᾳ καὶ οἰκονομίᾳ, τοιοῦτος ἂν καὶ ἐν τούτοις εἴη. Πάντες γὰρ ἴσμεν

Εὐρυέδους ὅσοι καρπὸν ἐδόμεθα χθονός,

ὃ μὴ καὶ παόντος ὄνησίς ἐστι, καὶ μὴ παόντος ὥσπερ ἔνδεια καὶ ὄρεξις, αἱρετὸν καὶ ἀγαθὸν καὶ ὠφέλιμον νομίζομεν· ἐφ'

B. 8. Εὐρυέδους—ἐδόμεθα] Aliis locis idem dictum memoratur, εὐρυέδη γ'—αἰνώμεθα. Vid. Animadverſſ. ad p. 470, D.

virtutis effecta laudare, quod muſcæ morſum fortiter pertulerit, quod caſte ſe abſtinuerit a moribunda vetula. Nonne ergo contra Communem philoſophantur Notitiam, dum nihil pulchrius fatentur eſſe his actionibus, quas laudare ipſos pudet? Qui enim expetendum, qui probandum ſit, quod neque laude neque admiratione dignum eſt, quod qui laudet vel admiretur, pro inepto et frigido habeatur?

VII. Amplius vero, ni fallor, tibi contra Communem hoc videbitur Notitiam, *prudenti, neque præſentiam neque abſentiam maximorum bonorum curæ eſſe:* ſed qualis eſt in rebus indifferentibus, earumque tractatione et diſpenſatione, talem etiam hic eſſe. Nimirum enim omnes

Quicunque terræ munere veſcimur,

cujus præſentis uſus eſt, et abſentis indigentia atque deſiderium, id expetendum, bonum, atque utile judicamus;

ᾧ δὲ οὐδὲν ἄν τις θεαματεύσαιτο, μὴ παιδιᾶς ἕνεκεν μηδὲ ῥᾳστώνης, τοῦτο ἀδιάφορον. Ἄλλῳ γὰρ οὐδενὶ δ' φιλοπόνου τὸν κενόσπουδον ἀφορίζομεν ἐν τοῖς ἔργοις ὄντα πολλάκις, ἢ τῷ τὰ μὴ εἰς ἀνωφελῆ πονεῖν καὶ ἀδιαφόρως, τὸν δὲ ἕνεκα τούτων συμφερόντων καὶ λυσιτελῶν. Ἀλλ' οὗτοί γε τοὐναντίον. Ὁ γὰρ σοφὸς αὐτοῖς καὶ φρόνιμος ἐν πολλαῖς καταλήψεσι καὶ μνήμαις καταλήψεων γεγονὼς, ὀλίγας πρὸς αὑτὸν ἡγεῖται· τὰ τε ἄλλων οὐ περιττῶς, οὐδὲ ἔλαττον ἔχειν οὐδὲ πλέον οἴεται, μνημονεύων ὅτι πέρυσι κατάληψιν ἔλαβε, παρὰ Διώνος, ἢ σφαιρίζοντος Θέωνος. Καίτοι πᾶσα κατάληψις ἐν τῷ σοφῷ καὶ μνήμη τὸ ἀσφαλὲς ἔχουσα καὶ βέβαιον, εὐθύς ἐστιν ὑπόληψις, καὶ ἀγαθὸν μέγα καὶ μέγιστον. Ἆρ' οὖν ὁμοίως ὑγείας D ὑπολιπούσης, αἰσθητηρίου καμόντος, οὐσίας ἀπολλυμένης,

B. 11. μὴ παιδιᾶς] Non opus est corrigere εἰ μὴ π. rationem vertendo significavimus.
C. 1. τοῦ φιλοπόνου] τοῦ additum ex B. E.
C. 3. ἀδιαφόρως] ἀδιάφορα Mez.
C. 9. Διώνος] Sic B. E. Mez. Vulgo, δὲ Διώνος.
C. 9. σφαιρίζοντος] Sic B. E. Xyl. Vulgo, σφυρίζοντος.

cujus rei autem gratia, non joci aut delectationis causſa nil quiſquam agat, id indifferens. Nam haud alia ratione laborum ſtudioſum ab eo qui inanibus rebus induſtriam impendit diſtinguimus, ipſo quoque plerumque rebus agendis occupato, quam quod hic in inutilibus elaborat et indifferenter, hic propter aliquod commodum et utilitatem. Stoici contra. Sapiens enim ipſis et prudens in multis memoriis et comprehenſionibus verſans, paucas ad ſe ſpectare ſentit, ceteras non curat; neque amplius minuſve ad ſe redire putat, ſi recordetur nuper ſe aliquid comprehendiſſe, quam ſi memoria revolvat *ſternutaſſe Dionem*, aut *Theonem pila luſiſſe*. Atqui omnis perceptio in Sapiente et memoria, jactis radicibus confirmata, ſtatim ſcientia, bonumque magnum et maximum eſt. Ergone itidem ſanitate deficiente, ſenſus inſtrumento aliquo laborante, re amiſſa,

ἀφεύντιστός ἐστι, καὶ τοῖς αὐτὸν οὐδὲν ἡγούμενος τούτων ὁ σοφός; Ἢ "νοσῶν μὲ ἰατροῖς τελεῖ μισθὸς, χρημά-"των δὲ ἕνεκα τοῖς Λεύκωνα τὸν ἐν Βοσπόρῳ "δυνάστην, καὶ τοῖς Ἰνδάθυρσον ἀποδημεῖ τὴν Σκύθην;" ὡς φησι Χρύσιππος· τοῖς δὲ αἰσθήσεών ἐστιν ἀποβολὴν, οὐδὲ ζῆν ὑπομένει; Πῶς οὖν οὐχ ὁμολογοῦσι τοῖς κοιναῖς ἐννοίαις φιλοσοφεῖν, ἐπὶ τοῖς ἀδιαφόροις τοσαῦτα πραγματευόμενοι καὶ σπουδάζοντες, ἀγαθῶν δὲ μεγάλων καὶ παρόντων καὶ μὴ παρόντων, ἀδιαφόρως ἔχοντες;

θ'. Ἀλλὰ καὶ κεῖνο τοῖς κοιναῖς ἐννοίαις ἐστὶν, ἄνθρωπον ὄντα, μὴ χαίρειν ἐκ τῶν μεγίστων κακῶν ἐν τοῖς μεγίστοις ἀγαθοῖς γενόμενον· τοῦτο δὲ πέπονθεν ὁ τούτων σοφός. Ἐκ γὰρ τῆς ἄκρας κακίας μεταβαλὼν εἰς τὴν ἄκραν ἀρετὴν, καὶ τὸν ἀθλιώτατον βίον διαφυγὼν ἅμα, καὶ κλησάμενος τὸν μακαριώτατον, οὐδὲν ἐπίδηλον εἰς χα-

D. 5. Λεύκωνα] Sic B. E. Baſ. Xyl. Vulgo, Λάκωνα.

ſine cura erit, nihilque horum ad ſe pertinere putabit Sapiens? Aut potius *ægrotans medicis mercedem perſolvet, pecuniæ comparandæ cauſſa ad Leuconem ibit Boſporanorum regulum, et ad Indathyrſum Scytham peregrinabitur?* ut ait Chryſippus: quibuſdam vero ſenſibus amiſſis, ne vivere quidem ſuſtinebit? Qui ergo infitias ire poſſunt, ſe contra Communes Notitias philoſophari, tantum occupationis et ſtudii in res indifferentes cum conferant, bonis magnis vel præſentibus vel abſentibus eodem in utramque partem modo indifferenter ſint adfecti?

VIII. Enimvero hoc etiam Communibus repugnat Notiis, homo qui ſit, eum non gaudere ſi e maximis malis in ſumma bona perveniat. Atqui hoc accidit Stoico Sapienti. Nam e ſumma vitioſitate in ſummam mutatus virtutem, ſimulque et miſerrima liberatus vita, et beatiſſimam adeptus, nullum præ ſe fert gau-

ἐὰν ἔχῃ, οὐδὲ ἐπῆρεν αὐτὸν, οὐδὲ ἐκίνησεν ἡ τοσαύτη μεταβολὴ, κακοδαιμονίας ἀπαλλαγέντα καὶ μοχθηρίας ἁπάσης, εἰς δὲ ἀσφαλῆ τινα καὶ βεβαίαν παντέλειαν ἀγαθῶν ἐξικόμενον. Ἔτι τοίνυν τί ἔννοιάν ἐστιν, ἀγαθῶν μὴ ὄντι μέγιστον τὸ ἀμετάπλωτον ἐν ταῖς κρίσεσι καὶ βεβαιώσεσι, μὴ δεῖσθαι δὲ τούτου τὸ ἐπ' ἄκρον προκόπτοντα, μηδὲ φροντίζειν προγενομένου· πολλάκις δὲ μηδὲ τὸν δάκτυλον προτεῖναι, ταύτης γε ἕνεκα τῆς ἀσφαλείας καὶ βεβαιότητος, ἣν τέλειον ἀγαθὸν καὶ μέγα νομίζουσιν. Οὐ μόνον οὖν ταῦτα λέγουσιν οἱ ἄνδρες, ἀλλὰ καὶκεῖνα πρὸς τούτοις, ὅτι ἀγαθὸν ὁ χρόνος οὐκ αὔξει προσγινόμενος, ἀλλὰ κἂν ἀκαρές τις ὥρας γένηται φρόνιμος, οὐδενὶ πρὸς εὐδαιμονίαν ἀπολειφθήσεται τοῦ τὸν αἰῶνα χρωμένου τῇ ἀρετῇ, καὶ μακαρίως ἐν αὐτῇ καταβιῶντος. Ταῦτα δὲ ὕπω νεανικῶς ἀποχρισάμενοι, πάλιν, "οὐδὲν "τῷ εἰ," φασὶν, "ἀρετῆς ὄφελος ὀλιγοχρονίου. Τί γὰρ ἂν

A. 1. τις ὥρας] Sic B. E. Vulgo, τι ὥρας.

dium, neque animum ejus erigit aut movet tanta mutatio, omni infelicitate et vitio ſolutum, inque certo et tuto omnium bonorum cumulo conſtitutum, eoque perfectiſſimo. Nimirum hoc Communi repugnat Notitiæ, bonorum omnium eſſe maximum firmitatem tutam ab errore in judicando et adfirmando; ea vero nihil opus eſſe huic, qui ad ſummum profecerit, neque curare eum ſi ipſa potiatur, ac *ſæpe ne digitum quidem porrigere hujus ſecuritatis et conſtantiæ cauſſa*, quam bonum interim perfectum et magnum ipſi cenſent. Neque hæc ſolum Stoici dicunt, ſed hoc præterea, *temporis acceſſione bonum non augeri: nam ſi quis momento horæ ſapiens fuerit, quod ad felicitatem attinet nihilo deteriore conditione futurum quam eum, qui per omnem ætatem virtutem coluerit, inque ea beate vitam exegerit.* Hæc illi ita audacter adſeverantes ab altera parte aiunt, *nihil prodeſſe virtutem parvo contentam tempore: quid enim, ſi,*

" μέλλοντι ναυαγεῖν εὐθὺς ἢ καταικμιεῖσθαι φρόνησις
" ἐπιγένηται; τί δ' ἂν ὁ Λίχας ὑπὸ τοῦ Ἡρακλέους
" ἀποσφενδονώμενος, εἰς ἀρετὴν ἐκ κακίας μεταβά-
" λῃ;" Ταῦτα οὖν οὐ μόνον παρὰ τὰς κοινὰς ἐννοίας
ἐστὶ φιλοσοφούντων, ἀλλὰ καὶ τὰς ἰδίας κυκώντων, εἰ τὸ
βραχὺ χρόνον κτήσασθαι τὴν ἀρετὴν, εἶθεν ἀπολείπεσθαι
τῆς ἄκρας εὐδαιμονίας ἅμα καὶ μηδενὸς ὅλως ἄξιον νο-
μίζουσι.

θ'. Τοῦτο δὲ οὐκ ἂν μάλιστα θαυμάσαις αὐτοῖς,
ἀλλ' ὅτι, " τὴν ἀρετῆς καὶ τῆς εὐδαιμονίας παραγινομένης,
" πολλάκις ἐδ' ἀγνοεῖσθαι τὸν κτησάμενον οἴονται, δια-
" λελῆσθαι δὲ αὐτὸν ὅτι μικρῷ πρόσθεν ἀθλιώτατος
" ὢν καὶ ἀφρονέστατος, νῦν ὁμοῦ φρόνιμος καὶ μακάριος
" γέγονεν." Οὐ γὰρ μόνον, ἔχοντά τινα τὴν φρόνησιν, τοῦτο
μόνον μὴ φρονεῖν ὅτι φρονεῖ, μηδὲ γινώσκειν ὅτι τὸ ἀγνοεῖν
ἀπέφυγεν, εὐκατάπελόν ἐστιν· ἀλλὰ καὶ ὅλως εἰπεῖν,

B. 10. γινώσκειν ὅτι τὸ ἀγνοεῖν] Sic E. Vulgo, γινώσκει ὅτι ἀγνοεῖν.

statim naufragio periturus aut præcipitio, prudentiam nanciscatur? quid si Lichas ab Hercule tanquam e funda in mare projectus de vitio in virtutem transiisset? Hæc jam non tantum contra Communes Notitias philosophantium sunt, sed suas etiam confundentium; cum per exiguum tempus virtute præditum esse simul summam æquare felicitatem censeant, et rem nullo dignam pretio.

IX. Neque hoc maximum eorum est, quæ in Stoicorum doctrina possint mira videri; sed quod *virtutem et beatitatem præsentem sæpe ab eo cui adsunt non sentiri* opinantur; *neque animadvertere eum, quod, paulo ante miserrimus et stultissimus qui fuisset, nunc subito sapiens beatusque factus sit.* Non enim id duntaxat ludicrum est dicere, eum qui sapientia sit præditus, non intelligere se sapere, et emersisse ex insipientia; sed, ut universe dicam, Bonum illi fa-

τὸ ἀγαθὸν ἀῤῥεπὲς ποιῆσι καὶ ἀμαυρὸν, εἰ μηδὲ αἰσθησιν αὑτῷ ποιεῖ παραγενόμενον. Φύσει δὲ ἀνεπαίσθητον οὐκ ἔστι κατ' αὐτούς· ἀλλὰ καὶ λέγει διαῤῥήδην Χρύσιππος ἐν τοῖς περὶ Τέλους, "αἰσθητὸν εἶναι τὸ ἀγαθόν·" ὡς δ' οἴεται, καὶ ἀποδείκνυσι. Λείπεται τοίνυν, ἀσθενείᾳ καὶ μικρότητι διαφεύγειν αὐτὸ τὴν αἴσθησιν, ὁπόταν παρὸν ἀγνοῇ καὶ διαλανθάνῃ τοὺς ἔχοντας. Ἔστι τοίνυν ἄτοπον μὲν ὅτι, τὴν τῶν ἀτρέμας λευκῶν καὶ μέσων αἰσθανομένην ὄψιν ἐκφεύγειν τὰ ἐπ' ἄκρον λευκά, καὶ τὴν τὰ μαλακῶς καὶ ἀνειμένως θερμὰ καταλαμβάνουσαν ἁφὴν ἀναισθητεῖν τῶν σφόδρα θερμῶν· ἀτοπώτερον δὲ, εἴ τις τὸ κοινῶς κατὰ φύσιν, οἷόν ἐστιν ὑγεία καὶ εὐεξία, καταλαμβάνων, τὴν ἀρετὴν ἀγνοεῖ παροῦσαν, ἣν μάλιστα καὶ ἄκρως κατὰ φύσιν εἶναι πέφυκεν. Πῶς γὰρ ὁ περὶ τὴν ἔννοιάν ἐστιν, ὑγείας καὶ νόσου διαφορὰν καταλαμβάνειν, καὶ ἀφροσύνης, ἀλλὰ τὴν μὲν

D. 2. καταλαμβάνειν, καὶ ἀφροσύνης] Mez. καταλαμβάνειν, φρονήσεως δὲ καὶ ἀφροσύνης μὴ καταλαμβάνειν. Similiter Reisk.

ciunt momenti et virium expers, cum homini accidens nullum sui sensum præbeat. Nam de ipsorum sententia *Bonum suapte natura sensum non subterfugit*, cum in disputatione de Fine disertis verbis Chrysippus dicat, *Bonum sensile esse*, idque etiam abs se demonstrari putet. Reliquum est igitur, imbecillitate et exiguitate sui subterfugere id sensum, quando præsens latet, et possidentes fallit. Porro autem absurdum est visum, qui leviter aut mediocriter alba sentiat, non assequi quæ extreme alba sunt; aut tactum, quo molliter et remisse calida sentiuntur, stupere ad sensum valde calidorum: absurdius autem, si quis id quod communiter secundum Naturam est percipiens, ut sunt sanitas et bonus corporis habitus, ignoret præsentem virtutem, quam illi summe et maxime aiunt esse secundum Naturam. Quo enim modo non sit contra Naturam, sanitatis et morbi discrimen percipi, non item sapientiæ et

ἀπηλλαγμένον οἴεσθαι παρεῖναι, τὸ δὲ κεκτημένον ἀγνοεῖν ὅτι πάρεστιν; Ἐπεὶ δὲ ἐκ τῆς ἄκρας προκοπῆς μεταβάλλουσιν εἰς εὐδαιμονίαν καὶ ἀρετήν, δυοῖν ἀνάγκη θάτερον, ἢ τὸ προκόπτειν κακίαν μὴ εἶναι μηδὲ κακοδαιμονίαν, ἢ τὸ ἀρετὴν τῆς κακίας μὴ πολλῷ διαλλάττειν, μηδὲ τὴν κακοδαιμονίας τὸ εὐδαιμονίαν, ἀλλὰ μικρὸν καὶ ἀνεπαίσθητον εἶναι τὴν πρὸς τὰ κακὰ τῶν ἀγαθῶν διαφοράν· οὐ γὰρ ἂν ἑαυτὸς διελάνθανον ἀντ' ἐκείνων ταῦτα ἔχοντες.

ι'. Ὅταν μὴ οὖν μηδενὸς ἐκείνων τῶν μαχομένων, ἀλλὰ πάντα ὁμολογεῖν καὶ πιθέναι θέλωσι, "τὸ τοὺς προκόπτοντας ἀνοήτους καὶ κακοὺς εἶναι, τὸ φρονίμους καὶ ἀγαθοὺς γενομένους διαλανθάνειν ἑαυτούς, τὸ μεγάλῳ διαφορᾷ τὸ φρονήσεως πρὸς τὸ ἀφροσύνῃ ὑπάρχειν·" πῶς σοι δοκοῦσι θαυμασίως ἐν τοῖς δόγμασι τὸ ὁμολογίαν βεβαιοῦν; ἔτι δὲ μᾶλλον ἐν τοῖς πράγμασιν, ὅταν πάντας ὁρίσῃς κακοὺς καὶ ἀδίκους καὶ ἀπίστους καὶ ἄφρονας

stultitiæ, sed te hanc sublatam putare adesse adhuc, illam vero nactum id ignorare? Quoniam vero e summo profectu in felicitatem et virtutem fit mutatio, alterum horum sit oportet, ut vel profectus iste vitium et infelicitas non sit, aut non multum distet a vitio virtus, a miseria beatitas, sed plane exiguum et sensum effugiens sit bonorum a malis discrimen. Qui enim ipsos falleret, esse ipsos horum loco illa adeptos?

X. Quando itaque nihil de his pro quibus propugnant concedere volunt, sed omnia in confesso ponunt; *Eos qui ad virtutem proficiunt esse stultos, ac vitiosos*; *Qui boni et sapientes fiant, hanc mutationem non animadvertere*; *Magnum discrimen esse inter stultitiam et sapientiam*; nonne tibi videntur mirifice consensum suorum tueri decretorum? Multo magis eorum inconstantiam ipsis in rebus observes, quando *omnes æqualiter*

τὰς μὴ σοφὰς ἀποφαίνοντες, εἶτα πάλιν τὰς μὴ αὐτῶν ἐκτρέπωνται καὶ βδελύττων), τὰς δὲ ἀπαντῶντες μηδὲ προσαγορεύωσι· τοῖς δὲ χρήματα πιστεύωσιν, ἀρχὰς ἐγχειρίζωσιν, ἐκδιδῶσι θυγατέρας. Ταῦτα μὲν εἰ μὴ παίζοντες λέγουσι, καταγνωσθήσονται τὰς ὀφρῦς· εἰ δὲ ἀπὸ σπουδῆς καὶ φιλοσοφοῦντες, παρὰ τὰς κοινὰς ἔστιν ἐννοίας, τὸ φέγειν μὴ ὁμοίως καὶ κακίζειν πάντας ἀνθρώπους, ἔξεστι δὲ τοῖς μὲν ὡς μετρίοις, τοῖς δὲ ὡς κακίστοις· καὶ Χρύσιππον μὲν ὑπερεκπεπλῆχθαι, καταγελᾶν δὲ Ἀλεξίνου μηδὲν δὲ μᾶλλον οἴεσθαι μηδὲ ἧττον ἀλλήλων ἀφεστάναι τὰς ἄνδρας. "Ναί," φασίν· "ἀλλὰ ὥσπερ ὁ πηχυαῖος "ἀπέχων ἐν θαλάττῃ τῆς ὀπτανείας, οὐδὲν ἧττον πνίγε- "ται τοῦ καταδεδυκότος ὀργυιὰς πεντακοσίας, οὕτως οὐδὲ οἱ πε- "λάζοντες ἀρετῆς, τῆς μακρὰν ὄντων ἧττόν εἰσιν ἐν κακίᾳ· "καθάπερ οἱ τυφλοί, τυφλοί εἰσι, κἂν ὀλίγον ὑστεροῦν

F. 4. τὰς δὲ ἀπαντῶντες] τὰς δὲ delendum, ut ex proximo τοῖς δὲ natum.
F. 7. καταθέσθωσαν] Forte, καθέσθωσαν, vel καθέτωσαν.

malos, *injuſtos*, *infideles*, *ſtultos* pronunciantes, *qui non ſint ſapientes*; rurſum alios horum averſantur et pro impuris habent, quoſdam etiam facti obviam non dignantur compellare; aliis pecuniam credunt, magiſtratus committunt, filias elocant. Quæ ſi joco iſti faciunt, deponant ſupercilium: ſi ſerio et ut philoſophantes, jam hoc Communibus repugnat Notitiis, omnes homines eodem pacto vituperare, aliis autem ut mediocribus uti, aliis tanquam peſſimis; et Chryſippum nimio cum ſtupore admirari, Alexinum deridere, nihilo minus magiſve unum altero inſanum cenſentes. *At vero*, inquiunt, *res ita plane habet: nam ſicut is qui cubitum a maris ſuperficie diſtans non minus ſuffocatur, quam qui ad ulnas quingentas demerſus eſt, ita qui ad virtutem accedunt, non minus ſunt in vitio, quam qui abſunt ab ea procul: et ſicut cæci ſunt, etiamſi paulo poſt ſint viſum re-*

" ἀναβλέπειν μέλλωσιν, ὅπως οἱ προκόπτοντες, ἄχρις " οὗ τὴν ἀρετὴν ἀναλάβωσιν, ἀνόητοι καὶ μοχθηροὶ " διαμένουσιν." Ὅτι μὴν οὖν ὅτε τυφλοῖς ἐοίκασιν οἱ προκόπτοντες, ἀλλὰ ἧττον ὀξυδορκοῦσιν, ὅτε νενικημένοις, ἀλλὰ νικῶσιν, καὶ ταῦτα πλησίον λιμένος, αὐτοὶ δι' ἑαυτῶν πραγμάτων μαρτυροῦσιν. Οὐ γὰρ ἂν ἐχρῶντο συμβούλοις καὶ στρατηγοῖς καὶ νομοθέταις, ὥσπερ τυφλοὶ χειραγωγοῖς, οὐδ' ἂν ἐζήλουν ἔργα καὶ πράξεις, καὶ λόγους καὶ βίους ἀνίων, εἰ πάντας ὡσαύτως νενικημένους ὑπὸ τῆς ἀφροσύνης καὶ μοχθηρίας ἑώρων. Ἀφεὶς δὲ τοῦτο, θαύμασον ἐκείνην τὴν ἄνοιαν, εἰ μηδὲ τοῖς ἑαυτῶν διδάσκονται παραδείγμασι πρέσθαι δι' ἐλαχίστου σοφούς, καὶ μὴ αἰσθάνεσθαι μηδ' ἀπαθανομένους ὅτι νενικημένοι πέπαυνται, καὶ φῶς ὁρῶσι, καὶ τῆς κακίας ἐπάνω γεγόνοτες ἀναπεπνεύκασι.

B. 6. τυφλοὶ χειραγωγοῖς] Legendum cum Mez. τυφλοῖς χειραγωγοῖς.

cuperaturi, ita qui progreſſus faciunt ad virtutem, antequam ea potiantur, ſtulti et vitioſi permanent. At enim proficientes ad virtutem non eſſe cæcorum, ſed obtuſius videntium ſimiles, neque ſuffocatorum ſed natantium, idque prope portum, ipſi ſuis factis teſtatum reddiderunt. Neque enim uſi fuiſſent conſiliariis, imperatoribus, legum latoribus, tanquam cæcis ductoribus; neque imitati fuiſſent facta, actiones, orationes, vitas quorundam, ſi omnes eodem modo ſuffocatos a ſtultitia et vitioſitate vidiſſent. Sed hoc omiſſo, mecum mirare iſtos homines hac in re, quod ne ſuis quidem ipſorum exemplis docentur repudiare iſtam opinionem de Sapientibus ignorantibus ſe Sapientes factos eſſe, nec ſentientibus neque animadvertentibus ſe ſuffocari deſinere, et lucem videre, ac ſupra dementiam emerſos reſpirare.

ια'. Καὶ παρὰ τὴν ἔννοιάν ἐστιν, " ἄνθρωπον ᾧ πάντα
" τἀγαθὰ πάρεστι καὶ μηδὲν ἐνδεῖ πρὸς εὐδαιμονίαν καὶ
" τὸ μακάριον, τούτῳ καθήκειν ἐξάγειν ἑαυτόν." ἔτι δὲ
μᾶλλον, " ᾧ μηδὲν ἀγαθόν ἐστι, μηδὲ ἔσται, τὰ δεινὰ δὲ
" πάντα καὶ τὰ δυσχερῆ καὶ κακὰ πάρεστι καὶ παρέσται ἀεὶ
" τέλους, τούτῳ μὴ καθήκειν ἀπολέγεσθαι τὸν βίον, ἂν μή
" τι ἀπὸ τῶν ἀδιαφόρων αὐτῷ προσγένηται." Ταῦτα
τοίνυν ἐν τῇ Στοᾷ νομοθετεῖται, καὶ πολλοὺς μὲν ἐξάγειν
τῶν σοφῶν ὡς ἄμεινον εὐδαιμονοῦντας, πεπαῦσθαι· πολ-
λοὺς δὲ κατέχουσι τῶν φαύλων, ὡς καθήκοντος αὐτοῖς
ζῆν κακοδαιμονοῦσιν. Καίτοι ὁ μὲν σοφὸς, ὄλβιος, μα-
κάριος, πανευδαίμων, ἀσφαλὴς, ἀκίνδυνος· ὁ δὲ φαῦλος
καὶ ἀνόητος, οἷος εἰπεῖν,

Γέμων κακῶν, κοὐκ ἔσθ' ὅπη τεθῇ·

ἀλλὰ καὶ τούτοις μονὴν οἵαν καθήκουσαν εἶναι, κἀκείνοις

D. 1. διὰ τῶν ἀδιαφόρων] διὰ delendum, ut ex ἀδιαφόρων natum. T. V. Anon. corrigunt ἰδίᾳ vel νὴ Δία.
D. 3. πεπαῦσθαι—κακοδαιμονοῦντας] Addidimus hæc ex B. E.
D. 9. μονὴν] Sic Baſ. Xyl. Mez. Reiſk. Vulgo, μόνην.

XI. Sed et hoc contra Communem Notitiam eſt, *Homini cui omnia adſunt bona, nihilque ad felicitatem et beatitatem deeſt, ei convenire ut vitam projiciat.* Multo magis id, *Cui nihil eſt boni aut erit, adverſa omnia et difficilia ac mala, et perpetuo adſutura, huic non convenire ut vitam repudiet, niſi quid ei indifferentium accidat.* Hæ leges in Stoa feruntur, multoſque Sapientes ad necem ſibi ipſis inferendam impellunt, ſcilicet quaſi melius ſit iis deſinere eſſe felicibus; multos item pravos in vita retinent, quaſi ipſis officii ſit vivere infelicibus. Atqui Sapiens illorum fortunatus eſt, beatus, feliciſſimus, tutus, extra pericula conſtitutus, vitioſus ille et ſtultus, ut ſic dicam,

Plenus malis, quem quo ponas non ſit locus:

et tamen his permanſionem in vita, illis diſceſſionem pu-

ἀξαγωγιύ. " Εἰκότως δέ," φησὶ Χρύσιππος· " ὐ γὰρ " ἀγαθοῖς ϗ κακοῖς δεῖ ϖδαμετρεῖσθαι τὸν βίον, ἀλλὰ " τοῖς κτ' φύσιν ϗ παρὰ φύσιν." Οὕτως ἀνθρώποις σώζουσι τ' συνήθειαν, ϗ ϖρὸς τὰς κοινὰς ἐννοίας φιλοσοφοῦσι. Τί λέγεις; ὐ δεῖ σκοπεῖν

Ὅ, τι ἐν μεγάροισι κακόν τ' ἀγαθόν τε τέτυκται,

τ' ϖερὶ βίου ϗ θανάτου σκοπούμενον; οὐδὲ ὥσπερ ἐπὶ ζυγοῦ τὰ ϖρὸς εὐδαιμονίαν ϗ κακοδαιμονίαν ἐξετάζειν ἐπίσημα μᾶλλον ὠφελ * ἀλλ' ἐκ τ' μήτε ὠφελούντων, μήτε βλαπτόντων τὰς * βιωτέον, ἢ μὴ ποιεῖσθαι λογισμούς, ὐ μέλλει ϖρὸς τὰς τοιαύτας ὑποθέσεις ϗ ἀρχὰς καθήκόντως αἱρεῖσθαί τε τὸν βίον ᾧ τῶν φύσει οὐδὲν ἄπεστι, ϗ φεύγειν ᾧ πάντα τὰ αἱρετὰ πάρεστι; Καίτοι παράλογον μέν, ὦ ἑταῖρε, ϗ τὸ φεύγειν τ' βίον, ὃν μηδενὶ κακῷ γενομένους· ϖδαλογώτερον δὲ εἰ μὴ τυγχάνων τις

D. 12. καὶ ϖαρὰ φύσιν] Addita ſunt ex B. E.

E. 4. μᾶλλον ὠφελ *—βιωτέον] βιωτέον pro vulgato βιώτερον ſumſimus ex B. E. Xyl. qui ceterum eaſdem has ut reliqui libri habent lacunas, ita, noſtra quidem conjectura, ſupplendas, ἐπίσημα, μηδ' ἐκ τῶν ὠφελούντων καὶ βλαπτόντων, ἀλλ' ἐκ τῶν μήτε ὠφελούντων μηδὲ βλαπτόντων, τὰς, εἰ βιωτέον ἢ μὴ, ϖοιεῖσθαι λογισμούς.

tant convenire. *Merito, ſane,* inquit Chryſippus: *non enim bonis et malis, ſed iis quæ ſecundum Naturam ſunt, metiri debemus vitam.* Hoc illi modo tutantur Conſuetudinem, et adverſus Communes philoſophantur Notitias. Quid ais tandem? Non debet conſiderare,

Ædibus in propriis bona quæ ſint, quidve mali ſit,

qui de vita vel morte deliberationem inivit? neque tanquam in trutina examinare in utram partem res ipſius plura habeant momenta? ſed ex his quæ neque utilia ſunt neque damnoſa, ratiocinari vivendumne ſit an moriendum? ac ſequi hujuſmodi principia et ſententias, quæ vitam omnium rerum fugiendarum plenam deligere, expletam omnibus bonis rebus fugere, jubeant? Enimvero, amice, a ratione alienum eſt fugere vitam cui nihil adeſt mali; ali-

ᾧ ἀδιαφόρῳ, τὸ ἀγαθὸν ἀφίησιν· ὅπερ ὅτοι ποιῶσι, τὴν εὐδαιμονίαν προϊέμενοι καὶ τιὼ ἀρετιὼ παροῦσαν, ἀντ' ὑγείας καὶ ὁλοκληρίας, ὧν οὐ τυγχάνουσιν.

Ἐνθ' αὖτε Γλαύκῳ Κρονίδης φρένας ἐξέλετο Ζεὺς,

ὅπ χρύσια χαλκείων, ἑκατόμβοια ἐννεαβοίων ἔμελλε διαμείψεσθαι. Καίτοι τὰ μὲν χάλκεα τῶν ὅπλων οὐχ ἧττον ἢ τὰ χρυσᾶ παρεῖχε χρείαν μαχομένοις· εὐπρέπεια δὲ σώματος καὶ ὑγεία τοῖς Στωϊκοῖς οὔτε χρείαν οὔτε ὄνησίν τινα φέρει πρὸς εὐδαιμονίαν. Ἀλλ' ὅμως ὅτοι τῆς προνήσεως ἀντικαταλλάττονται τιὼ ὑγείαν. "Καὶ γὰρ "Ἡρακλείτῳ," φασὶ, "καὶ Φερεκύδῃ καθήκειν ἂν, "εἴπερ ἠθέλησαντο, τὴν ἀρετὴν ἀφεῖναι καὶ τὴν φρόνησιν, ὥστε "παύσασθαι φθειρῶντας καὶ ὑδρωπιῶντας· καὶ τὴν Κίρκης "ἐγχεάσης δύο φάρμακα, τὸ μὲν, ποιοῦν ἄφρονας ἐκ "φρονίμων, τὸ δὲ, φρονίμους ἐξ ἀφρόνων, τὸ δὲ, ὁ * τ

A. 7. τὸ δὲ, ὁ * τὸν Ὀδυσσέα] Locus tale quid desiderat, τὸ δὲ φρονίμους ὄνους ἐξ ἀφρόνων ἀνθρώπων, τότε δὴ τὸν Ὀδυσσέα πιεῖν ἂν τὸ τῆς ἀφροσύνης μ.— Item verti, certe.

enius, dimittere bonum, si quis non potiatur indifferentibus: quod isti faciunt, præsentem felicitatem virtutemque prodentes, propterea quod sanitate aut incolumitate careant.

Hic mentem Glauco Saturnius abstulit omnem,

cum esset in permutatione daturus arma pro æreis aurea, digna centum bobus arma, pro iis quæ non nisi novem pretium boum æquarent. Et tamen ærea arma non minus quam aurea ad pugnæ usus apta erant: pulchritudo et sanitas Stoicis nullum usum, nullum ad felicitatem conferunt emolumentum. Et tamen illi sanitatem sapientia redimunt. Aiunt enim, *Heraclito et Pherecydi conventurum fuisse, si res tulisset, ut virtute ac sapientia dimissis finem aquæ intercutis et morbi pedicularis mercarentur. Atque si Circe duo infudisset venena, quorum unum stultos de prudentibus, alterum prudentes asinos ex hominibus stultis redderet; præoptaturum fuisse Ulys-*

" Ὀδυνᾶσθαι πιεῖν τὸ τῆς ἀφροσύνης μᾶλλον, ἢ μεταβα-
" λεῖν εἰς θηρίου μορφὴν τὸ εἶδος, ἔχοντα τὴν φρόνησιν, καὶ
" μὴ τῆς φρονήσεως ἀπολωλότα τὴν εὐδαιμονίαν. Καὶ ταῦτα,"
φασὶν, " αὐτὴν ὑφηγεῖσθαι καὶ παρακελεύεσθαι τὴν φρόνη-
" σιν, Ἄφες με καὶ καταφρόνησον ἀπολλυμένης ἐμοῦ καὶ
" ἀφροσυνομένης εἰς ὄνου πρόσωπον." Ἀλλ' ὄνου γε,
φήσῃ τις, ἡ τοιαῦτα παραγγέλλουσα φρόνησίς ἐστιν· εἰ τὸ
μὴ φρονεῖν καὶ εὐδαιμονεῖν ἀγαθόν ἐστι, τὸ δὲ * περιφέρειν
πρόσωπον ἀδιάφορον. Ἔθνος εἶναι, φασὶν, Αἰθιόπων
ὅπου κύων βασιλεύει, καὶ βασιλεὺς προσαγορεύεται, καὶ
ἱερὰ καὶ τιμὰς ἔχει βασιλέων, ἄνδρες δὲ πράττουσιν
ἅπερ ἡγεμόσι πόλεων προσήκει καὶ ἄρχουσιν. Ἆρ' οὖν
παρὰ τοῖς Στωϊκοῖς ὁμοίως τὸ μὲν ὄνομα καὶ τὸ σχῆμα τῆς
ἀγαθοῦ πάρεστι τῇ ἀρετῇ, καὶ μόνην ταύτην αἱρετὸν καὶ
ὠφέλιμον καὶ συμφέρον καλοῦσι, πράττουσι δὲ ταῦτα καὶ

B. 1. καταφρόνησον] Sic omnes libri, excepto Steph. καταφρόνησιν, operarumne vitio an correctionis, certe vitio, eoque propagato per Græco-Lat.
B. 2. διαφθειρομένης] Sic B. E. Vulgo, διαφερομένης.
B. 4. τὸ δὲ * περιφέρειν] Nil nisi ὄνου desideratur, ut supplent T. Amiot. Xyl.

sem bibere stultitiæ potius poculum, quam transire in bestiæ formam, præditum sapientia, et nimirum simul etiam felicitate. Atque hæc, aiunt, *ipsam dictare et hortari sapientiam; Missam me fac, nec rationem habe pereuntis, et in asini faciem discedentis.* Nimirum, diceret non nemo, *Asini est quæ hoc suadet sapientia; quando sapere et felicitate frui bonum est, asini circumferre faciem indifferens.* Gentem aiunt esse Æthiopum, ubi canis regat, rexque appelletur, et sacris et honoribus colatur regiis; viri autem obeant principum et magistratuum munia. Nonne res etiam apud Stoicos similiter habet? Certe nomen boni et species virtuti adest, solamque eam expetendam, utilem, conducibilem appellant; interim ea agunt, commentanturque, ita vivunt et mo-

φιλοσοφῶσι, καὶ ζῶσι καὶ ἀποθνήσκουσιν, ὥσπερ ἀπὸ προστάγματος τῶν ἀδιαφόρων; Καίτοι τὸν κύνα μὲν οὐκεῖνον οὐδεὶς Αἰθιόπων ἀποκτέννυσιν, ἀλλὰ σεμνῶς καθηῖ προσκυνούμενος· ὅτοι δὲ τὴν ἀρετὴν ἀπολλύουσιν ἑαυτοῖς, καὶ διαφθείρουσι, τὴν ὑγείας προσεχόμενοι καὶ τὴν ἀπονίας.

ιβ'. Ἔοικε δὲ ἡμᾶς ἀπαλλάττειν ὃ περὶ τούτων ἔτι πλείονα λέγειν ὁ κολοφὼν αὐτὸς ὃν ὁ Χρύσιππος τοῖς δόγμασιν ἐπιτέθεικεν. Ὄντων γὰρ ἐν τῇ φύσει τὰ μὲν, ἀγαθῶν, τὰ δὲ, κακῶν, τὰ δὲ, καὶ μεταξὺ καὶ καλουμένων ἀδιαφόρων, οὐδείς ἐστιν ἀνθρώπων ὃς οὐ βούλεται τὸ ἀγαθὸν ἔχειν μᾶλλον ἢ τὸ ἀδιάφορον, καὶ τὸ ἀδιάφορον ἢ τὸ κακόν. Ἀλλὰ καὶ τοὺς θεοὺς ἤδη ποιούμεθα μάρτυρας, αἰτούμενοι ταῖς εὐχαῖς παρ' αὐτῶν μάλιστα μὲν κτῆσιν ἀγαθῶν, εἰ δὲ μὴ, κακῶν ἀποφυγὴν, τὸ δὲ μήτε ἀγαθὸν μήτε κακὸν ἀντὶ μὲν τοῦ ἀγαθοῦ μὴ θέλοντες ἔχειν, ἀντὶ δὲ τοῦ κακοῦ θέλοντες. Ὁ δὲ τὴν φύσιν ἀναλλάττων,

C. 7. ἀπονίας] Sic B. E. ἀπορίας Ald. unde εὐπορίας correxit Leonic. quod transiit in Baſ. Xyl. Steph. Græco-Lat.
C. 11. καὶ μεταξὺ] καὶ delendum videtur.

riuntur, ſicut præcipitur a rebus indifferentibus. Et quidem canem illum nemo Æthiopum interficit, ſed is cum dignitate ſedet adoratus: iſti virtutem ſuam perdunt atque corrumpunt, ſanitatem aut opes ut conſequantur.

XII. Ne de his plura dicam, videtur ipſa nos coronis hortari, quam Chryſippus ſuis decretis impoſuit. Nam cum in Natura ſint bona, mala, et neutra ſive indifferentia, nemo hominum eſt, qui non malit bonum habere, quam indifferens aut malum. Sed et Deos in teſtimonium vocamus, votis ab iis petentes priore quidem loco poſſeſſionem bonorum, poſteriore malorum fugam; id quod neque bonum eſt neque malum, loco boni nolentes habere, loco mali volentes. At ille ordinem invertens, ipſamque mu-

καὶ τ' τάξιν ἀναστρέφων, ἐκ τῆς μέσης χώρας τὸ μέσον εἰς τ' ἐσχάτην μετατίθησι, τὸ δὲ ἔσχατον εἰς τὴν μέσην ἐπανάγει καὶ μετοικίζει, καθάπερ οἱ τύραννοι τοῖς κακοῖς
E πρεσβείαν δίδοσι· καὶ νομοθετῶν πρῶτον διώκειν τὸ ἀγαθόν, δεύτερον δὲ τὸ κακόν, ἔσχατον δὲ καὶ χείριστον ἡγεῖσθαι τὸ μήτε ἀγαθὸν μήτε κακόν· ὥσπερ εἴ τις μὴ τὰ ὑράνια τὰ ἐν ᾅδου πίπτειν, τ' δὲ γῆν καὶ τὰ περὶ γῆν εἰς τ' τάρταρον ἀπώσαι,

Τῆλε μάλ', ἦχι βάθιστον ὑπὸ χθονός ἐστι βέρεθρον.

Εἰπὼν οὖν ἐν τῷ τρίτῳ Περὶ Φύσεως ὅτι "λυσιτελεῖ "ζῆν ἄφρονα, ἢ μὴ βιοῦν, κἂν μηδέποτε μέλλῃ φρο-"νήσειν," ἐπιφέρει καὶ λέξιν, "Τοιαῦτα γὰρ τὰ ἀγα-"θά ἐστι τοῖς ἀνθρώποις, ὥστε τέθριππον πρὸ καὶ τὰ κακὰ "τῶν ἄλλων ἀνὰ μέσον πορεύειν· ἔστι δὲ οὐ ταῦτα "πορευτέα, ἀλλ' ὁ λόγος μᾶλλον ἢ βιοῦν ἐπιβάλλει
F "μᾶλλον, εἰ καὶ ἄφρονες ἐσόμεθα." Δῆλον οὖν εἰ καὶ

E. 2. δὲ καὶ χείριστον] καὶ additum ex E.

tans Naturam, ex medio loco medium in extremum collocat, extremo in medium traducto, ſicut tyranni ſolent priorem in conſeſſu locum malis tribuere; ac lege lata jubet primo ſectari bona, deinde mala, poſtremo id deterrimum judicare, quod neque bonum ſit neque malum. Perinde faciens, ac ſi quis proxime poſt cœleſtia inferos ponat, terra et terreſtribus in tartarum rejectis,

Qua procul hinc ima ſtat ſub tellure barathrum.

Ergo cum dixiſſet in tertio De Natura, *Expedire ſtulto vitam, etſi nunquam eſſet conſecuturus intelligentiam*, hæc verba ſubjungit; *Talia enim bona ſunt hominibus, ut quodammodo etiam mala ceteris mediis antecedant. Non autem hæc præcedunt, ſed ratio quæ efficit vivendum eſſe potius, etiam ſi ſimus ſtulti.* Ergo etiam ſi injuſti, flagitioſi, Diis invi-

ἄδικοι καὶ παράνομοι, καὶ θεοῖς ἐχθροί, καὶ εἰ κακοδαίμονες· ὥθεν δὲ ἅπερι τούτων τοῖς ἀφρόνως βιῶσιν. Ἐπιβάλλῃ τοίνυν κακοδαιμονεῖν μᾶλλον ἢ μὴ κακοδαιμονεῖν, καὶ βλάπτεσθαι μᾶλλον ἢ μὴ βλάπτεσθαι, καὶ ἀδικεῖν ἢ μὴ ἀδικεῖν, καὶ ζημιοῦσθαι ἢ μὴ ζημιοῦσθαι; τοὐτέστιν, ὑπιβάλλει τὰ ὑπιβάλλοντα ποιεῖν, καὶ καθήκει ζῆν καὶ παρὰ τὸ μὴ καθῆκον; "Ναί· χεῖρον γὰρ ἔστι τὸ ἄλογον καὶ τὸ ἀναίσθητον "εἶναι, τοῦ ἀφραίνειν." Εἶτα τί πάσχοντες οὐχ ὁμολογοῦσιν εἶναι) κακόν, ὃ δὲ κακῷ χεῖρόν ἐστι; διὰ τί φοβητὸν ἀποφαίνεται μόνον τὴν ἀφροσύνην, εἰ οὐχ ἧττον ἀλλὰ καὶ μᾶλλον ἐπιβάλλον ἐστὶ φεύγειν τὴν μὴ δεχομένην τὸ ἀφραίνειν λαμβάνεσθαι;

ιγ'. Ἀλλὰ τί ἄν τις ὑπὲρ τούτοις δυχεραίνοι, μεμνημένος ὧν ἐν τῷ δευτέρῳ Περὶ Φύσεως γέγραφεν, ἀποφαίνων, "οὐκ ἀχρήστως τὴν κακίαν πρὸς τὰ ὅλα γε-"γενημένην;" Ἄξιον δὲ ἀναλαβεῖν τὸ δόγμα τοῦ

F. 6. τὰ ἐπιβάλλοντα] Legendum puto, τὰ μὴ ἐπιβάλλοντα: nam videtur μὴ hinc temere translatum esse ante καθῆκον.
F. 7. τὸ μὴ καθῆκον] Legendum, τὸ καθῆκον.
F. 10. χεῖρόν ἐστι; διὰ τί— εἰ οὐχ ἧττον] Vulgo, χεῖρόν ἐστι, δι' ὃ—ἧς οὐχ ἧττον, quod Steph. edidit ex Leonic. Schott. Nos διὰ τί recepimus ab Amiot. Xyl. vers. Mez. εἰ ex Ald. Bas. Xyl. Mez.

si, infelices; nihil enim horum abest a stulte viventibus. Ergo convenit misere potius vivere quam non vivere misere, et præstat lædi quam non lædi, injustum esse quam non esse injustum, leges violare quam non violare? Hoc est, convenit non convenientia facere, et officii est vivere etiam contra officium? *Sane*, inquit: *est enim pejus ratione et sensu carere, quam stultum esse.* Quid ergo in mentem iis venit, ut malum esse non fateantur, quod malo est pejus? cur *solam* aiunt *fugiendam esse stultitiam*, si non minus, sed magis etiam conveniens est fugere eam affectionem, quæ stultitiæ non est capax?

XIII. Sed quis de hoc queratur, memor eorum quæ in secundo De Natura ille scripsit, pronuncians *haud inutiliter rebus universis Malum exstitisse?* Operæ pretium est, decretum illud ipsius verbis

ἐκείνῳ λέξεσιν, ἵνα καὶ μάθῃς πῶς οἱ τὸν Ξενοκράτους καὶ Σπευσίππου κατηγορεῦντες ὅτι τὸ μὴ τὴν ὑγείαν ἀδιάφορον ἡγεῖσθαι, μηδὲ τὸν πλοῦτον ἀνωφελὲς, ἐν τίνι τόπῳ τιθῶσι κακίαν αὐτοὶ τίθενται, καὶ τίνας λόγους περὶ αὐτῆς διεξίασιν· "Ἡ δὲ κακία πρὸς τὰ λοιπὰ συμπτώματα "ἔχει ὅρον· γίνεται γὰρ αὐτή πως κατὰ τὸν φύσεως λόγον· "καὶ, ἵνα ὕστερον εἴπω, οὐκ ἀχρήστως γίνεται πρὸς τὰ "ὅλα· οὐδὲ γὰρ ἂν τἀγαθὸν ἦν." Οὐκοῦν ἐν θεοῖς ἀγαθὸν οὐδέν ἐστιν, ἐπεὶ μηδὲ κακόν· οὐδὲ ὅταν ὁ Ζεὺς εἰς ἑαυτὸν ἀναλύσας τὴν ὕλην ἅπασαν, εἷς γένηται καὶ τὰς ἄλλας ἀνέλῃ διαφορὰς, οὐδέν ἐστιν ἀγαθὸν τηνικαῦτα, μηδενός γε κακοῦ παρόντος· ἀλλὰ χοροῦ μὲν ἐστιν ἐμμέλεια, μηδενὸς ἁπάδοντος ἐν αὐτῷ· καὶ σώματος ὑγεία, μηδενὸς μορίου νοσοῦντος· ἀρετὴ δὲ ἄνευ κακίας οὐκ ἔχει γένεσιν, ἀλλ' ὥσπερ οὐδὲ τῶν ἰατρικῶν δυνάμεων ἰὼς

A. 7. μάθῃς πῶς οἱ τοῦ] πῶς aut delendum cum Xyl. aut mutandum in πως *quodammodo*. Reliqua teneam, ut in re dubia: οἱ τοῦ eſt ex Leonic. et Schott. et in Baſ. Xyl. Steph. nam Ald. B. E. ejus loco habent ὅπου.

B. 6. ἀναλύσας] Melius eſt ἀναλώσας, quod Mez. notat.

proponere; quo intelligas qui Xenocratem et Speuſippum incuſant, quia ſanitatem negaverint eſſe e cenſu indifferentium, neque divitias de inutilium numero, ipſi quo loco vitioſitatem ponant, et quid de ea loquantur. *Malum*, inquit, *ſuo termino a reliquis diſtinguitur accidentibus. Exſiſtit enim ipſum quodammodo ſecundum Naturæ rationem, et, ut ſic dicam, non inutiliter ratione univerſarum rerum; alioqui enim ne bonum quidem poterat ſubſiſtere.* Ergo Diis boni nihil eſt, quando nihil mali? et cum Jupiter tota in ſeipſum conſumta materia unicus fiet, abolitis reliquis differentiis, bonum tunc nullum erit, quia nihil aderit mali? Enimvero chorus concinere poteſt, nemine vitioſe canente; et corpus ſanum eſt, nullo membro ægrotante: virtus autem ſine vitio exſiſtere nequit? ſed nimirum ſicut

ὄφεως, ἢ χολὴ ὑαίνης, ὅπως ἀναγκαῖόν ἐστιν ἐπιτηδειότης ἑτέρα τῇ Μελίτου μοχθηρίᾳ πρὸς τὴν Σωκράτους δικαιοσύνην, ἢ τῇ Κλέωνος ἀναιδείᾳ πρὸς τὴν Περικλέους καλοκἀγαθίαν· πῶς δ' ἂν εὗρεν ὁ Ζεὺς τὴν Ἡρακλέα φύσαι καὶ τὸν Λυκοῦργον, εἰ μὴ καὶ Σαρδανάπαλον ἡμῖν ἔφυσε καὶ Φάλαριν; Ὥρα λέγειν αὐτοῖς ὅτι καὶ φθίσις γέγονεν ἀνθρώπων πρὸς εὐεξίαν, καὶ ποδάγρα πρὸς ὠκύτητα· καὶ οὐκ ἂν ἦν Ἀχιλεὺς κομήτης, εἰ μὴ φαλακρὸς Θερσίτης. Τί γὰρ διαφέρουσι ταῦτα λεγόντων καὶ φλυαρούντων οἱ λέγοντες μὴ ἀχρήστως γεγονέναι πρὸς τὴν ἐγκράτειαν τὴν ἀκολασίαν, καὶ πρὸς τὴν δικαιοσύνην τὴν ἀδικίαν, ὅπως εὐχώμεθα τοῖς θεοῖς ἀεὶ μοχθηρίαν εἶναι,

Ψεύδεά θ' αἱμυλίους τε λόγους καὶ ἐπίκλοπον ἦθος,

εἰ τούτων ἀναιρεθέντων οἴχεται φρὼς ἡ ἀρετὴ, καὶ συναπόλωλεν.

B. 12. καὶ χολὴ—ἑτέρα] Forte corrigendum, καὶ χολὴ ὑαίνης ἀναγκαῖόν ἐστιν, ὅτως ἐπιτηδειότης ἑτέρα—.
C. 6. ἀνθρώπων] Forte, ἀνθρώπῳ.
D. 1. μοχθηρίαν εἶναι] εἶναι revocavimus ex Ald. Baſ. Xyl. B. E. pro vulgato ἀπεῖναι quod Steph. ſumſit a Leonic. Schott. Anon.

quorundam medicamentorum facultatibus virus ſerpentis aut fel hyænæ admiſcere oportet; ita ad Socratis juſtitiam congruebat alicujus mali adjunctio, utpote malitia Meliti; et Cleonis petulantia ad Periclis probitatem? et quomodo Jupiter potuiſſet gignere Herculem ac Lycurgum, ſi non Sardanapalum quoque et Phalaridem nobis creaſſet? Tempus jam eſt, ut dicant tabem quoque hominibus ad firmam corporis affectionem conducere, et podagram ad velocitatem. Quid enim differunt a talia nugantibus, qui dicunt non inutiliter ad continentiam exſtitiſſe intemperantiam, et injuſtitiam ad juſtitiam? ſcilicet Deos comprecemur, ut ſemper ſint perverſitas,

Fallaces mores, blanda et mendacia verba,

ſiquidem his ſublatis, una evaneſcet et interibit virtus.

ιδ'. Ἡ βέλει τὸ ἥδιστον αὐτῆς τ γλαφυρίας καὶ πιθανότητος ἱστορῆσαι; "Ὥσπερ γὰρ αἱ κωμῳδίαι," φησὶν, "ἐπιγράμματα γελοῖα φέρουσιν, ἃ καθ' ἑαυτὰ μηδ' ὅτι "φαῦλα, τῷ δὲ ὅλῳ ποιήματι χάριν τινὰ προστίθησιν· "ὅπως ψέξειας ἂν αὐτὴν ἐφ' ἑαυτῆς τὴν κακίαν· τοῖς "δὲ ἄλλοις οὐκ ἄχρηστός ἐστι." Πρῶτον μὲν οὖν τιὼ κακίαν γενομένην τ Διὸς Πρόνοιαν, ὥσπερ τὸ φαῦλον ἐπίγραμμα γέγονε τιὼ τοῦ ποιητοῦ βούλησιν, πᾶσαν ἐπίνοιαν ἀτοπίας ὑπερβάλλει. Τί γὰρ μᾶλλον ἀγαθῶν ἢ κακῶν δοτῆρες ἔσονται; πῶς δ' ἔτι θεοῖς ἐχθρὸν ἡ κακία, καὶ θεομισές; ἢ τί πρὸς τὰ τοιαῦτα δυσφημήματα λέγειν ἔχομεν, ὡς

Θεὸς μὲν αἰτίαν φύει βροτοῖς
Ὅταν κακῶσαι δῶμα παμπήδην ἐθέλῃ·

καὶ,

Τίς τ' ἄρ σφῶε θεῶν ἔριδι ξυνέηκε μάχεσθαι;

Ἔπειτα δὲ τὸ μὲν φαῦλον ἐπίγραμμα τιὼ κωμῳδίαν

D. 5. Ἡ βέλει] Sic B. E. Vulgo, Ἡ βέλῃ.
D. 9. τοῖς δὲ ἄλλοις] Rectius Mez. τοῖς δὲ ὅλοις.

XIV. Maviſne pernoſcere ſuaviſſimam ejus facundiam, politamque perſuadendi vim? *Sicut enim*, inquit, *comœdiæ ferunt ridiculas adſcriptiones, quæ pro ſe nullius pretii, toti poëmati tamen aliquid venuſtatis addunt, ita ipſum quidem pro ſe vitium vituperaveris, ad alias res inutile non eſt.* Primo, vitium Dei Providentia exſtitiſſe, ſicut voluntate poëtæ adſcriptio mala facta eſt, tantum abſurdi habet, ut abſurdius cogitari poſſit nihil. Nam hoc dato, qui magis bonorum, quam malorum datores erunt Dii? quomodo inviſum erit Diis flagitium? quid habebimus quod male ominatis hiſce dictis opponamus?

Cauſſam mortalibus creat aliquam Deus,
Cum familiam vult quandam adfligere funditus:

et,

In litem Superum quis tandem compulit iſtos?

Deinde mala adſcriptio comœdiam ornat, et ad finem

κοσμεῖ, καὶ συνεργεῖ πρὸς τὸ τέλος αὐτῆς, ἐφιεμένης τῷ γελοίῳ ἢ κεχαρισμένῳ τοῖς θεαταῖς· ὁ δὲ Πατρῷος καὶ Ὕπατος καὶ Θεμίσιος Ζεὺς, καὶ Ἀριστέχνας, καὶ Πίνδαρος, ὦ δρᾶμα δήπου μέγα καὶ ποικίλον καὶ πολυμαθὲς δημιουργῶν τὸν κόσμον, ἀλλὰ θεῶν καὶ ἀνθρώπων ἄστυ κοινὸν, συννομισομένων μετὰ δίκης καὶ ἀρετῆς ὁμολογουμένως καὶ μακαρίως, τί πρὸς τὸ κάλλιστον τοῦτο καὶ σεμνότατον τέλος ἐδεῖτο λῃστῶν καὶ ἀνδροφόνων καὶ πατραλοιῶν καὶ τυράννων; Οὐ γὰρ ἡδὺ τῷ θείῳ καὶ κομψὸν ἡ κακία γέγονε ἐπεισόδιον, οὐδὲ δι' εὐτραπελίαν, ἢ ἀδικίαν, καὶ γέλωτα καὶ βωμολοχίαν προστέτριπται τοῖς πράγμασιν, ὑφ' ὧν οὐδὲ ὄναρ ἰδεῖν ἔστι τὴν ὑμνουμένην ὁμολογίαν. Ἔπι, τὸ μὴ φαῦλον ἐπίγραμμα καὶ ποιήματος πολλοστημόριόν ἐστι, καὶ μικρὸν ἐπέχει παντάπασιν ἐν τῇ κωμῳδίᾳ χωρίον· καὶ οὔτε

E. 12. Ὕπατος] Sic Baſ. Xyl. Amiot. Valckenar. Diatr. Eurip. p. 285. Vulgo, ὕγαλος: unde Gataker. ad M. Ant. VI, 47, corrigit, πρῶτος καὶ ὕγαλος.
E. 13. πολυμαθὲς] Reiſk. πολυπαθές: ſententiæ loci utrumque item congruum: vulgatum retinendum ob conſenſum librorum.
A. 2. ἢ ἀδικίαν] Legendum, ἢ ἀδικία, ut et Reiſk. vidit.

conſequendam adjuvat, poëta ſpectatoribus riſum movere vel lepidum proponere aliquid cupiente. At Patrius ille, et Supremus, et Juſtitiæ Præſes Jupiter, Optimuſque, ut eum Pindarus nominat, Artifex, non ſcilicet drama aliquod magnum, varium ac doctum, mundum fabricans, ſed civitatem Diis hominibuſque communem, in quo una vitam exigerent juſtitia et virtute ducibus concorditer ac feliciter, quorſum ad pulcherrimum hunc finem opus habuit latronibus, homicidis, parricidis, tyrannis? Non enim jucundum Deo additamentum ac digreſſio elegans fuit vitioſitas; neque injuſtitia propter facetias, aut riſum, et ſcurrilitatem rebus humanis intulit; propter quæ ne ſomnium quidem decantatæ illius cum Natura Conſenſionis videre licet. Præterea inepta illa adſcriptio perexigua eſt comœdiæ particula, inque ea minimum plane locum occupat; ac neque abundant talia, neque eorum quæ recte facta

ὠλεονάζει τὰ τοιαῦτα, ὅτε τ̃ εὖ τι ποιεῖσθαι δοκούντων ἀπόλλυσι καὶ λυμαίνεται τ̃ χάριν· τ̃ δὲ κακίας ἀναπέπλησαι πάντα θεάγματα, καὶ πᾶς ὁ βίος εὐθὺς ἐκ παιδὸς ἐς ἀρχῆς ἄχρι κορωνίδος ἀκμονῶν καὶ ἐκπίπτων καὶ παρατρόμενος, καὶ μηδὲν ἔχων μέρος καθαρὸν, μηδὲ B ἀνεπίληπτον, ὡς ἔστι λέγουσιν, ἄθλιόν ἐστι δραμάτων ἁπάντων καὶ ἀτερπέστατον.

ιε'. Ὅθεν ἡδέως ἂν πυθοίμην τοῦ τί γέγονεν εὔχρηστος ἡ κακία τοῖς ὅλοις. Οὐ γὰρ δὴ τοῦ τὰ θεάνια καὶ θεῖα, φησί. Γελοῖον γάρ, εἰ μὴ γενομένης ἐν ἀνθρώποις μηδὲ ὕσης κακίας καὶ ἀπληστίας καὶ ψευδολογίας, μηδὲ ἀλλήλους ἡμῶν ἀγόντων καὶ φερόντων καὶ συκοφαντούντων καὶ φονευόντων, οὐκ ἂν ἐβάδιζεν ὁ ἥλιος τὴν τεταγμένην πορείαν, ἀλλ' ἂν ὥρας ἐχρῆτο καὶ τροπαῖς καιρῶν ὁ κόσμος, οὐδὲ ἡ γῆ τ̃ μέσην χώραν ἔχουσα τοῦ παντὸς, ἀρχὰς τῶν πνευμάτων ἐνεδίδου καὶ ὄμβρων.

A. 7. τι ποιεῖσθαι] Legendum ποιεῖσθαι, cum Mez. et Reisk.
B. 5. φήσει] Recepi ex B. E. Vulgo, φύσει.

videntur cuiquam officiunt, aut venuſtatem ejus corrumpunt. At vitiis repleta ſunt omnia, totaque vita ſtatim a primordio fabulæ uſque ad coronidem decorum non ſervans, aberrans a recto curſu, conturbata, nullam partem habens puram, aut reprehenſionis immunem, ut ipſi dicunt, omnium eſt dramatum turpiſſimum et injucundiſſimum.

XV. Quare libenter ex ipſo quæſiverim, ad quam tandem rem vitioſitas univerſis rebus ſit utilis. Non quidem ad cœleſtia, et divina eam utilem dicet. Ridiculum enim ſit, ſi vitiis inter homines non obortis neque exſtantibus, avaritiam dico, mendacia, rapinas, calumnias, cædes, non fuiſſe Solem dicamus ſuum confecturum curſum, mundumque ſtatis temporum et tempeſtatum circuitibus uſurum, terram in medio mundi ſitam ventorum et pluviarum materiam emiſſu-

Ἀπολείπεται τοίνυν, πρὸς ἡμᾶς καὶ τὰ ἡμέτερα τὴν κακίαν εὐχρήστως γεγονέναι· καὶ τοῦτο ἴσως οἱ ἄνδρες λέγουσιν. Ἆρ' οὖν ὑγιαίνομεν μᾶλλον, κακοὶ ὄντες, ἔτι δὲ μᾶλλον εὐπορούμεν τῶν ἀναγκαίων; πρὸς δὲ κάλλος ἡμῖν ἢ πρὸς ἰσχὺν εὔχρηστος ἡ κακία γέγονεν; Οὔ φασιν· ἡ δὲ, τῆς γῆς ἐστιν ὄνομα μόνον, ᾗ δόκημα νυκτερωπὸν ἀνύχων σοφιστῶν, οὐχ ὥσπερ ἡ κακία πᾶσιν ὑπόκειται, καὶ πᾶσιν ἐναργής, οὐδενὸς ὡς ἀχρήστου μεταλαβεῖν· ἥκιστα δὲ ἀρετῆς, ὦ θεοί, δι' ἣν γεγόναμεν; Εἶτα οὐ δεινὸν εἰ γεωργῷ μὲν καὶ κυβερνήτῃ καὶ ἡνιόχῳ τὰ εὔχρηστα, φορὰ καὶ συνεργὰ πρὸς τὸ οἰκεῖόν ἐστι τέλος· τὸ δὲ ὑπὸ τοῦ θεοῦ πρὸς ἀρετὴν γεγονὸς ἀπολώλεκεν τὴν ἀρετὴν καὶ διέφθαρκεν; Ἀλλ' ἴσως ἤδη καιρὸς ἐπ' ἄλλο τρέπεσθαι, τοῦτο δ' ἀφεῖναι.

ιε'. Λαμπριας. Οὐδαμῶς, ὦ φίλος, ἐμοὶ χάριν

C. 5. ἡ δὲ, τῆς γῆς—μεταλαβεῖν] Locus adumbratus partim ex Eurip. Herc. Fur. 111, valde corruptus, ita ſanandus videtur: Εἰ δὲ ἡ ἀρετή ἐστιν ὄναρ μόνον καὶ δόκημα νυκτερωπὸν ἐννύχων σοφιστῶν, οὐ ὥσπερ ἡ κακία πᾶσιν ὕπαρ ἔκκειται καὶ πᾶσιν ἐναργής· οὐδενὸς ἔσαι χρησῶν μεταλαβεῖν.

ram. Reſtat, nobis et rebus noſtris utiliter vitia exſtitiſſe; atque id fortaſſe intelligi Stoici volunt. Sanioreſne ergo ſumus, ſi vitioſi ſumus? aut majorem copiam rerum neceſſariarum adipiſcimur? aut ad pulchritudinem roburve nobis conducunt vitia? Negant. At virtus ubi terrarum eſt? Opinio eſt, nocturnorum Sophiſtarum nocturnum viſum, ſomnium: at vitioſitas revera exſtat in vita et vigiliis ante omnes homines expoſita, omnibus manifeſta: per quam nullius utilitatis participes fieri poſſumus, minus etiam virtutis, Dii boni, ob quam nati ſumus? Proinde non indignum hoc ſit, agricolæ et gubernatori et aurigæ, quæ utilia ſunt, conducere ad finem ei propoſitum; id autem quod a Deo ad virtutem eſt factum, amiſiſſe et perdidiſſe ſuam virtutem? Sed fortaſſe tempus eſt nunc, omiſſo hoc, ad alia nos convertere.

XVI. Lamprias. Ne-

ἐπιθυμῶ γὰρ πυθέσθαί τινα δὴ τρόπον οἱ ἄνδρες τὰ κακὰ τῶν ἀγαθῶν, καὶ τὴν κακίαν τῆς ἀρετῆς προεισάγουσιν.

ΔΙΑΔΟΥΜΕΝΟΣ. Ἀμέλει καὶ ἄξιον, ὦ ἑταῖρε· πολὺς μὲν ὁ γέλωτός αὐτῶν, τέλος δὲ, τῷ μὲν φρόνησιν, ἐπιστήμην ἀγαθῶν καὶ κακῶν οὖσαν, * καὶ παντάπασιν ἀναιρεῖσθαι λέγουσιν· ὡς δὲ ἀληθῶν ὄντων, ἀδύνατον μὴ καὶ ψευδῆ τινα εἶναι παραπλησίως, οὕτω προσήκει ἀγαθῶν ὑπαρχόντων, καὶ κακὰ ὑπάρχειν.

ΛΑΜΠΡΙΑΣ. Ἀλλὰ τοῦτο μὲν οὐ φαύλως λέλεκται· τὸ δ' ἕτερον οἶμαι μηδ' ἐμὲ λανθάνειν. Ὁρῶ γὰρ διαφορὰν ἥ τὸ μὴ ὂν οὐκ ἀληθὲς εὐθὺς ψεῦδός ἐστιν, οὐ μὴν εὐθὺς κακὸν τὸ μὴ ἀγαθόν. Ὅθεν ἀληθῶν μὲν καὶ ψευδῶν οὐθέν ἐστι μέσον, ἀγαθῶν δὲ καὶ κακῶν τὸ ἀδιάφορον· καὶ οὐκ ἀνάγκη ταῦτα συνυπάρχειν ἐκείνοις· ἔξην γὰρ τῇ φύσιν ἔχειν τὸ ἀγαθὸν, τοῦ κακοῦ μὴ δεο-

D. 9. ὄντων, * καὶ παντάπασιν] Ita videtur explendus defectus, ὄντων, κακῶν μὴ ὄντων, ὅλως καὶ παντάπασιν—.
D. 11. προσήκει] Legendum προσήκειν.
E. 7. δεομένην] Recepi a Mez. item correxit Reisk. Vulgo, δεόμενον.

quaquam, amice, mei gratia: cupio enim audire, quo modo Stoici mala bonis et vitia virtutibus prius introducant.

DIADUMENUS. Sane, mi sodalis: res enim cognitu digna est. Multa quidem balbutiunt; tandem vero *Prudentiam, quæ sit Bonorum et Malorum scientia, sublatis Malis, ipsam quoque omnino tolli* dicunt. Porro, *ut vera esse nequeant nisi sint falsa quædam, eadem ratione item, si Bona sint, oportere etiam esse mala.*

LAMPRIAS. Atqui illud quidem non inepte dictum est. Alterum etiam puto mihi quoque non esse ignotum. Video enim discrimen, cur quod non verum est, statim falsum sit; non illico etiam Malum, quod Bonum non est. Unde fit, ut inter vera et falsa nihil sit medium; inter Bona et Mala intervenit indifferens, neque necesse est hæc cum illis eodem modo habere. Nam potest Bonum tribui Naturæ, etiam si nul-

μὴν ὧν, ἀλλὰ τὸ μήτε ἀγαθὸν μήτε κακὸν ἔχουσαν. Πρὸς δὲ τὸ πρότερον λόγον, εἴ τι λέγεται παρ' ὑμῶν, ἀκουστέον.

ιζ'. Διάδουμενος. Ἀλλὰ πολλὰ μὲν λέλεκται, τὰ δὲ νῦν τοῖς ἀναγκαίοις χρηστέον. Πρῶτον μὲν οὖν εὐήθες οἴεσθαι φρονήσεως ἕνεκα γένεσιν κακῶν ὑποστῆναι καὶ ἀγαθῶν. Ὄντων γὰρ ἀγαθῶν καὶ κακῶν ὑπῆνεγκε φρόνησις, ὥσπερ ἰατρικὴ νοσερῶν ὑποκειμένων καὶ ὑγιεινῶν. Οὐ γὰρ τὸ ἀγαθὸν ὑφίστη καὶ τὸ κακὸν ἵνα γένηται φρόνησις, ἀλλ' ἤ τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ κακὸν ὄντα καὶ ὑφεστῶτα κρίνομεν, ὠνομάσθη φρόνησις· ὥσπερ ὄψις ἡ λευκῶν καὶ μελάνων αἴσθησις, ἃ γενομένων ὡς ἔχοιμεν ὄψιν ἡμεῖς, ἀλλὰ μᾶλλον ἡμῶν πρὸς τὰ τοιαῦτα κρίνειν ὄψεως δεηθέντων. Δεύτερον, ὅταν ἐκπυρώσωσι τὸν κόσμον θεοί, κακὸν μὲν οὐδ' ὁποιονοῦν ἀπολείπει, τὸ δ' ὅλον φρόνιμόν ἐστι τέλειόν τε καὶ σοφόν· ἔστι τοίνυν φρόνησις οὐκ ὄντος κακοῦ

E. 9. Πρὸς δὲ τὸν] Sic B. E. et vertit Xyl. Vulgo, τὸ δὲ τόν.

lum Malum ponatur, ſed id modo, quod neque bonum ſit neque malum. Ad priorem rationem ſi quid a vobis dicitur, audiendum eſt.

XVII. Diadumenus. Multa quidem dicuntur, ſed in præſentia tantum neceſſariis utemur. Initio igitur ſtultum eſt opinari Prudentiæ cauſſa Bona et Mala exſiſtere. Exſtantibus enim jam Bonis et Malis ſupervenit Prudentia; ſicut Medicina, ſalubribus jam et inſalubribus ſubjectis. Nam Bona et Mala non propterea exſtant, ut fiat Prudentia; ſed quatenus Mala et Bona jam ſubſiſtentia dijudicamus, vocatur Prudentia: ſicut Viſus eſt alborum et nigrorum ſenſio, non ideo factorum ut nos Viſum habeamus, ſed nobis contra ad hæc judicanda Viſu indigentibus. Deinde quando Mundus de ſententia ipſorum conflagraverit, Malum quidem nullum prorſus ſupererit, et Univerſum prudens tunc erit atque ſapiens. Eſt ergo Prudentia, etiam ſi Malum non

ἢ οὐκ ἀνάγκη κακὸν ὑπάρχειν εἰ φρόνησις ἔνι. Εἰ δὲ δὴ πάντως δεῖ τὴν φρόνησιν ἀγαθῶν εἶναι καὶ κακῶν ἐπιστήμην, τί δεινὸν εἰ τῶν κακῶν ἀναιρεθέντων οὐκ ἔσται φρόνησις; ἑτέραν τε ἀντ' ἐκείνης ἀρετὴν ἕξομεν, οὐκ ἀγαθῶν καὶ κακῶν, ἀλλὰ ἀγαθῶν μόνον ἐπιστήμην οὖσαν; Ὥσπερ εἰ τῶν χρωμάτων τὸ μέλαν ἐξαπόλοιτο παντάπασιν, εἶτά τις βιάζοιτο καὶ τὴν ὄψιν ἀπολωλέναι, λευκῶν γὲ οὐκ ἔτι καὶ μελάνων αἴσθησιν· τί κωλύει φάναι πρὸς αὐτόν, ὅτι δεινὸν οὐδὲν εἰ τὴν μὴν ὑπό σου λεγομένην ὄψιν οὐκ ἔχομεν, ἄλλην δὲ πάρεσιν ἀντ' ἐκείνης αἴσθησις ἡμῖν καὶ δύναμις, ἢ λευκῶν ἀντιλαμβανόμεθα καὶ μὴ λευκῶν χρωμάτων; Ἐγὼ μὴν γὲ ὅτε γεῦσιν οἶμαι φευδῆ ἂν γενέσθαι, πικρῶν ἐπιλιπόντων· ὅτε ἁφὴν, ἀλγηδόνος ἀναιρεθείσης· ὅτε φρόνησιν, κακῶν μὴ παρόντος· ἀλλ' ἐκείνας τε μένειν αἰσθήσεις γλυκέων καὶ ἡδέων καὶ

B. 5. ἄλλη δὲ πάρεσιν] Sic E. in prima voce adſentiuntur Baſ. Xyl. Leonic. Schott. Amiot. in poſtrema Amiot. verſio Xyl. Mez. Vulgo, ἄλλην δὲ παρίσησιν: quorum primum Steph. neſcio unde ſumſit: poſtremum habuit a Leonico. Nam Ald. ἄλλο δὲ παράσασιν: Schott. ἄλλο δὲ περίσασιν.

ſit; neque neceſſe eſt ut ſi Prudentia ſit, Malum etiam exſtet. Jam ſi omnino oportet Prudentiam eſſe Bonorum Malorumque ſcientiam, quid incommodi eſt, ſi Malis ſublatis nulla relinquatur Prudentia, locoque ejus aliam acquiramus virtutem, quæ non Bonorum et Malorum, ſed duntaxat Bonorum ſit ſcientia? Quemadmodum ſi de coloribus niger omnino interiret, et contenderet jam aliquis Viſum quoque periiſſe, utpote qui non amplius ſit alborum et nigrorum ſenſus, quid obſtaret quin ei reſponderemus? Nihil mali eſt, ſi quem tu dicis Viſum non habemus, alio inſtructi ſenſu et vi, qua alba et non alba apprehendimus. Ego enim neque Guſtatum inanem puto fore, amaris deficientibus; neque Tactum, dolore ſublato; neque Prudentiam, Malo non exſtante; ſed et iſtos manſuros ſenſus, dulcia et non dulcia, grata et non grata, perci-

τ̃ μὴ τοιούτων ἀντιλαμβανομένους, ταύτῃ τε τ̃ φρόνησιν, ο
ἀγαθῶν καὶ μὴ ἀγαθῶν ἐπιστήμην ὄσαν. Οἷς δὲ μὴ δοκεῖ,
τοὔνομα λαβόντες ἀπολιπέτωσαν ἡμῖν τὸ πρᾶγμα.

ιη'. Χωρὶς δὲ τούτων, τί κωλύει δ' μὲν κακοῦ νόησιν
ἔχειν, τοῦ δὲ ἀγαθοῦ καὶ ὕπαρξιν; ὥσπερ, οἶμαι, καὶ τοῖς
θεοῖς ὑγείας μὲν ἔστι παρουσία, πυρετοῦ δὲ καὶ πλευρίτιδος
νόησις. Ἐπεὶ καὶ ἡμῖν κακῶν μὲν ἀφθόνως πᾶσι παρόντων,
ἀγαθοῦ δὲ μηδενός, ὡς ἔτοι λέγουσιν, ἀλλὰ τοῦ γε νοεῖν
οὐκ ἀπολελείμμεθα τῇ φρόνησιν, τὸ ἀγαθόν, τ̃ εὐδαι-
μονίαν. Ὃ καὶ θαυμαστόν ἐστιν εἰ τῆς μὲν ἀρετῆς μὴ
παρούσης εἰσὶν οἱ διδάσκοντες ὁποῖόν ἐστι, καὶ καταλη-
ψιν ἐμποιοῦντες· τῆς κακίας δὲ μὴ γενομένης, ἃ δυ-
νατὸν ἦν κτήσασθαι νόησιν. Ὅρα γὰρ οἷα πείθουσιν
ἡμᾶς οἱ κατὰ τὰς ἐννοίας φιλοσοφοῦντες, ὅτι τῇ μὲν
ἀφροσύνῃ καταλαμβάνομεν τῇ φρόνησιν, ἡ δὲ φρόνησις

C. 8. τοῦ γε νοεῖν] Sic Amiot et Xyl. verterunt; ab hoc fuscepit Reisk. Vulgo, τῷ γένεσιν.

C. 12. ἐμποιοῦντες· τῆς κακίας δὲ μὴ] Sic B. E. Vulgo, ἐμποιοῦντες; δὲ μὴ—.

pientes, et Prudentiam Bonorum ac non Bonorum ſcientiam nihilominus futuram. Quibus videtur ſecus, ii nomen tollant licet, rem nobis relinquant.

XVIII. Præterea quid impedit quo minus Mali tantummodo ſit intelligentia, Boni etiam exiſtentia? Sicut, puto, Diis adeſt ſanitas, quid febris ſit aut pleuritis intelligunt. Quando nos etiam quibus omnium Malorum copia obtigit, Bonum nullum, ut ipſi aiunt, tamen non deſtituimur cognitione horum, ſed intelligimus quid Prudentia, quid Bonum ſit, quid Felicitas. Atque adeo mirum eſt, virtutis abſentis eſſe tamen qui nos comprehenſione aliqua inſtruant qualis ea ſit; Malum niſi exſtiterit, quale ſit intelligi nequire. Vides enim quid perſuadere nobis velint qui contra Communes Notiones philoſophantur; *Stultitia nos Prudentiam comprehendere*; *Prudentiam ſine*

ἄνευ τῆς ἀφροσύνης ἤτε αὐτὴν ἀφροσύνην καταλαμβάνειν πέφυκεν.

ιθ'. Εἰ δὲ δὴ πάντως ἐδεῖτο κακῆ γενέσεως ἡ φύσις, ἓν ἦν δήπου παράδειγμα κακίας ἱκανὸν, ἢ δεύτερον· εἰ δὲ βέλει, δέκα φαύλους, ἢ χιλίους, ἢ μυρίους ἔδει γενέσθαι, καὶ μὴ κακίας μὲ φορὰν τοσαύτην τὸ πλῆθος, οὐ ψάμμος, ἢ κόνις, ἢ πολυποίκιλος οἰωνῶν τόσον ἂν χεύατο ἀριθμὸν, ἀρετῆς δὲ μηδὲ σύμπνιον. Οἱ μὲν γὰρ ἐν Σπάρτῃ τῶν φιδιτίων ἐπιμελόμενοι δύο ἢ τρεῖς εἵλωτας ἐμπεφορημένους ἀκράτου καὶ μεθύοντας εἰς κοινὸν, ἐπιδείκνυνται τοῖς νέοις ὁποῖόν ἐστι τὸ μεθύειν, ὅπως φυλάττωνται καὶ σωφρονῶσιν. Ἐν δὲ τῷ βίῳ τὰ πολλὰ ταῦτα τῆς κακίας γένη παραδείγματα· νήφων γὰρ οὐδὲ

D. 4. ἤτε αὐτὴν ἀφροσύνην] Legendum cum Mez. et Reisk. οὔτε ἑαυτὴν ἤτε τὴν ἀφροσύνην.
D. 6. Εἰ δὲ δὴ] δὴ additum ex B. E.
D. 9. ἀ ψάμμος] Scripsi cum Baf. Xyl. T. V. Mez. Vulgo, ἇ ψάμμος. Reliqua hic tangere alienum cenfui. vid. p. 497, A.
E. 2. δύο ἢ τρεῖς] Sic B. E. Vulgo, ἕνα ἢ τρεῖς.
E. 4. ἐπιδείκνυνται] Puto aliquid excidiffe, ac legendum effe vel, μεθύοντας εἰσάγοντες, εἰς τὸ κοινὸν ἐπιδείκνυνται τοῖς νέοις ὁποῖόν ἐστι τὸ μεθύειν: vel, μεθύοντας, εἰς τὸ κοινὸν ἐπιδείκνυνται τοῖς νέοις, διδάσκοντες ὁποῖόν ἐστι τὸ μεθύειν.

ſtultitia nec ſeipſam quidem, nec ſtultitiam percipere poſſe.

XIX. Quod ſi omnino ortu Mali opus fuit Naturæ, unum aliquod vitii exemplum atque alterum ſufficere poterat; imo ſi vis decem, vel mille, vel decem mille, vitioſos finge debuiſſe naſci; non utique tantam vitiorum exſiſtere multitudinem, quæ, ut ait ille, *arenæ, pulveris, et pennarum quibus variæ volucres diſtinguuntur, numerum ſuperaret*; nullum interim virtutis vel ſomnium. Qui Spartæ phiditiis præerant, unum aut duos Hilotas meri plenos et ebrios producebant, ut adoleſcentibus demonſtrato quid rei eſſet ebrietas, ad temperantiam ſervandam eos condocefacerent. In vita autem plurima ſunt talia vitii exempla; nemo enim ad virtutem ſobrie ſe confert, ſed vagamur

εἰς ὄψι τῆς ἀρετῆς, ἀλλὰ ῥεμβόμεθα πάντες, ἀσχημονοῦντες καὶ κακοδαιμονοῦντες· ὅπως ὁ λόγος ἡμᾶς μεθύσκῃ καὶ τοσαύτης καταπίμπλησι ταραχῆς καὶ παραφροσύνης, οὐδὲν ἀπολείπουσας τῶν κωφῶν, ἃς, φησὶν Αἴσωπος, δερμάτων τινῶν ἐμπλεόντων ἐφιεμένας ὁρμῆσαι μὴ δύνασθαι πίνειν τὴν θάλασσαν, ῥαγῆναι δὲ πρότερον ἢ τῶν δερμάτων λαβέσθαι· καὶ γὰρ ἡμᾶς ὁ λόγος ἐλπίζοντας εὐδοκιμήσειν δι' αὐτοῦ καὶ τῇ ἀρετῇ προσίστασθαι, πρὶν ἐπ' ἐκείνῃ ἀφικέσθαι διέφθαρκε καὶ ἀπόλωλε, πολλῆς ἀκράτου καὶ πικρᾶς κακίας παρεμφορηθέντας· εἴ γε δὴ καὶ "τοῖς ἐπ' "ἄκρον προκόψασιν," ὡς ὅτοι λέγουσιν, "ὕστε κυφισμὸς, ὕστε ἄνεσίς ἐστιν, ὕστε ἀναπνοὴ τῆς ἀβελτηρίας καὶ "κακοδαιμονίας."

κ'. Ὁ τοίνυν λέγων οὐκ ἀχρήστως γεγονέναι τὴν κακίαν, ὅρα πάλιν οἷον αὐτῷ ἀποδείκνυσι χρῆμα καὶ κτῆμα τοῖς ἔχουσι, γράφων ἐν τοῖς περὶ Κατορθωμάτων,

F. 6. εὐδοκιμήσειν] Legendum εὐδαιμονήσειν, ut monuit et vertit Xyl.
F. 8. πολλῆς ἀκράτου] Probabiliter Reisk. πολλῆς καὶ ἀκράτου.

omnes, turpiter agentes et misere viventes; ita ratio Stoica nos inebriat, adeoque conturbat et dementat; similesque informat canum Æsopi, quæ cum in mari natare quasdam viderent pelles, conatæ sunt illud ebibere, priusque crepuerunt quam pelles apprehenderent. Etenim nos quoque ista ratio, sperantes opera ejus ad virtutem et felicitatem perventuros, priusquam eo accedamus pessundat, multo mero amaræ vitiositatis ante oppletos. Si quidem etiam *iis qui ad summum profecerunt, nulla est*, ut ipsi dicunt, *allevatio, nulla remissio, nulla respiratio a stultitia et infelicitate.*

XX. Ceterum qui *vitiositatem non inutiliter* ait *exstitisse*, videamus deinceps qualem eam rem, et cui usui ostendat esse ea prædito: cum in commentario de Perfectis Officiis scribat, *Vitiosum ho-*

ὡς "ὁ φαῦλος ὐδενὸς δεῖται, σὐδενὸς ἔχει χρείαν· ὐδὲν "ἔστιν αὐτῷ χρήσιμον, ὐθὲν οἰκεῖον, ὐδὲν ἁρμόττον." Πῶς οὖν εὔχρηστος ἡ κακία, μθ' ἧς ὐδὲ ὑγεία χρήσιμον, ὐδὲ πλῆθος χρημάτων, οὐδὲ σεφκοπή; οὐ δεῖται δέ τις ὧν τὰ μὲ σεφηγμθνα κ) λεπτὰ, κ) νὴ Δία εὔχρηστα, τὰ δὲ κτ' φύσιν, ὡς αὐτοὶ καλοῦσιν; Εἶτα τούτων σὐδεὶς Β ἔχει χρείαν, ἂν μὴ γένη) σοφός. Οὐδὲ τῷ σοφὸς οὖν γενέσθ) χρείαν ἔχ' ὁ φαῦλος· ὐδὲ διψῶσιν, ὐδὲ πεινῶσιν ἄνθρωποι πρὶν σοφοὶ γενέσθαι· διψῶντες οὖν, ὕδατος σὐκ ἔχουσι χρείαν· ὐδὲ ἄρτ, σεινῶντες·

Ξένοισι μειλίχοις ἐοικότες, στέγης
Μᾶλον κ) σπυρὸς κεχρημένοις·

ὥσπ σὐκ εἶχε χρείαν ὑσοδοχῆς ὐδὲ χλαίνης ἐκεῖνος ὁ λέγων,

Δὸς χλαῖναν Ἱππώνακτι· κάρτα ῥιγῶ.

Ἀλλὰ βούλει σθδόξον εἰπεῖν τ κ) σεπτὸν καὶ ἴδιον;

B. 5. Ξένοισι—κεχρημένοις] Vulgo continuantur profæ orationi.
B. 9. κάρτα ῥιγῶ] Legendum, κάρτα γὰρ ῥιγῶ, ut aliis locis exſtat, et Xyl. edidit.

minem nulla re opus habere, nulla indigere, nullam ei eſſe uſui, nihil accommodatum, nihil aptum. Quomodo ergo utilis eſt vitioſitas, cum qua neque bona valetudo prodeſt, neque divitiæ, neque profectus? Non indiget autem aliquis eorum, quorum alia ſunt præpoſita et ſumenda, atque adeo perutilia, alia ſecundum naturam, ut ipſi appellant? Ergone his nemo opus habet niſi Sapiens? Ita ne vitioſus quidem opus habet, ut fiat ſapiens. Hac ratione non ſitient aut eſurient homines ante quam ſapientes fiant; ſitientes autem aqua opus non habebunt, non pane eſurientes;

Clementibus ſimiles hoſpitibus, niſi aquam
Tectumque nil petentibus.

Ita hoſpitio et chlæna non habebat opus is qui dixit,

Chlamydem cedo Hipponacti, nam valde algeo.

Sed vis admirabile aliquid, ſubtile, ac peculiare aliquid

λέγε τ̃ σοφὸν μηδενὸς ἔχειν χρείαν, μηδὲ δεῖσθαί τινος· ἐκεῖνος ὅλβιος, ἐκεῖνος ἀπροσδεής, ἐκεῖνος αὐτάρκης, μακάριος, τέλειος. Νυνὶ δὲ τίς ὁ ἴλιγγος ἔτος, τὸν μὲν ἀνενδεῆ δεῖσθαι ὧν ἔχει ἀγαθῶν, τὸν δὲ φαῦλον οὐδενὸς μὲν εἰ) πολλῶν, δεῖσθαι δὲ μηδενός; Τοῦτο γὰρ λέγει Χρύσιππος, ὡς "ἐ δέον) μὲν, οὐδέονται δὲ οἱ φαῦλοι" πετλῶν δίκην δεῦρο κἀκεῖ τὰς κοινὰς ἐννοίας μεταπηδᾶς. Πάντες γὰρ ἄνθρωποι τὸ δεῖσθαι πρότερον εἰ) τὸ μὴ δεῖσθαι νομίζουσιν, ἡγούμενοι τ̃ ἐχ ἑτοίμων ἐδὲ εὐπορίστων δεόμενον ἐνδεᾶς· κεράτων γοῦν ἢ πτερῶν ὁπόσοις ἐνδεὴς ἄνθρωπός ἐστιν, ὅτι μηδὲ δεῖται τούτων· ἀλλὰ ὅπλων ἐνδεεῖς λέγομεν, ἢ χρημάτων ἢ ἱματίων, ὅταν ἐν χρείᾳ γενόμενοι, μὴ τυγχάνωσι, μηδὲ ἔχωσιν. Οἱ δ' ὕτως ἐπιθυμοῦσιν ἀεί τι πρόδηλα τὰς κοινὰς ἐννοίας φαίνεσθαι λέγοντες, ὥστε πολλάκις ἐξίστασθαι καὶ τ̃ ἰδίων, ἐπιθυμίᾳ καινολογίας, ὥσπερ ἐνταῦθα.

C. 6. τῷ μὴ δεῖσθαι] Legam cum Amiot. Mez. Reisk. τοῦ ἐνδεῖσθαι.

dicere? Dic ſapientem nulla re opus habere, nullius indigere; ille fortunatus eſt, ille nullius rei indigus, ſibi ſufficiens, beatus, perfectus. Quæ vero iſta eſt vertigo, eum cui nihil deeſt, opus habere ſuis bonis; vitioſum autem carere quidem multis, indigere nulla re? hoc enim dicit Chryſippus, *non indigere ſed carere vitioſos*, teſſerarum in morem hac illac Communes Notitias jactans. Etenim omnes homines *indigere* prius eſſe quam *carere* ſentiunt; exiſtimantes eum qui indiget rebus non in promtu ſitis aut paratu facilibus, carere. Cornibus quidem et alis nemo hominum caret, quia ne indiget quidem iis; armis carere eos, et pecunia, et veſte dicimus, qui his, cum uſus erat, deſtituuntur. Sed Stoici adeo cupiunt ſemper aliquid contra Communes Notitias dixiſſe videri, ut novitatis cauſſa ſæpe a ſeipſis deſciſcant; velut hic.

κα'. Σκόπει δὲ, μικρὸν ἀνωτέρω ἀναγαγὼν ἑαυτόν. Ἔν τι τῶν ταῖς ἐννοίαις λεγομένων ἐστὶ, τὸ "μηδένα "φαῦλον ὠφελεῖσθαι." Καίτοι παιδευόμενοί γε πολλοὶ προκόπτουσι, καὶ δουλεύοντες ἐλευθεροῦνται, καὶ πολιορκούμενοι σώζονται, καὶ πηρούμενοι χειραγωγοῦνται, καὶ θεραπεύοντες νοσοῦντες· "ἀλλὰ δὴ ὠφελοῦνται τούτων τυγχάνοντες, οὐδὲ εὖ "πάσχουσιν, οὐδὲ εὐεργέτας ἔχουσιν, οὐδὲ εὐεργετοῦσι ἀμελοῦ-"σιν." Οὐ τοίνυν οὐδὲ ἀχαριστοῦσιν οἱ φαῦλοι· καὶ μὴν οὐδὲ οἱ νοῦν ἔχοντες. Ἀνύπαρκτον οὖν ἐστὶ τὸ ἀχάριστον· οἱ μὲν γὰρ οὐκ ἀποστεροῦσι χάριν λαμβάνοντες, οἱ δὲ χάριν λαμβάνειν οὐ πεφύκασιν. Ὅρα δὴ τί ποτὲ ταῦτα λέγουσιν· "ὅτι ἡ χάρις εἰς τὰ μέσα διατείνει, καὶ τὸ "μὴν ὠφελεῖν καὶ ὠφελεῖσθαι σοφῶν ἐστι, χάριτος δὲ "καὶ οἱ φαῦλοι τυγχάνουσιν." Εἶτα οἷς χάριτος μέτεστι, τούτοις οὐ μέτεστι χρείας; ὅπου δὲ διατείνει χάρις, ἐκεῖ

D. 3. ἀναγαγὼν] Sic Baſ. Xyl. Vulgo, ἀναγαγόν.
D. 7. πηρούμενοι] Ita Xyl. voluit. Libri omnes πληρούμενοι.

XXI. Conſidera vero illud paulo attentius, quod ipſum quoque unum eſt de enunciatis contra Notitias, *Neminem vitioſum percipere quicquam utilitatis*. Atqui multi inſtitutione proficiunt, multi ſervientes liberantur, obſeſſi eximuntur, mutilati manu ducuntur, ægrotantes ſanantur. *At nihil ad eos inde redit utilitatis*, inquiunt, *neque beneficiis adficiuntur, neque habent eos a quibus beneficia accipiant, neque eos negligunt vitioſi*. Ergo vitioſi non ſunt ingrati. At neque ſapientes ingrati ſunt. Nullum itaque eſt ingrati animi vitium; cum neque defraudent gratia boni debita, neque de vitioſis bene mereri liceat. Ad hæc vide quid reſpondeant: *Gratiam*, aiunt, *in medias res tendere*; *et prodeſſe atque utilitatem percipere, Sapientum eſſe*; *gratiam etiam ad vitioſos pertingere*. Ergo qui gratiæ ſunt participes, ab uſu excluduntur? quo gratia pertingit, ibi

χρήσιμον ἀθέν ἐστιν, οὐδὲ οἰκεῖον; ἄλλο δὲ τί ποιεῖ τὸν ὑπουργίαν χάριν, ἢ τὸ ὡφέλιμόν τι χρήσιμον ὑπάρξαι ᾧ δεομένῳ τι ὠφελοῦντα;

κβ'. Λαμπριας. Ταῦτα μὲν οὖν ἄφες· ἡ δὲ πολυτίμητος ὠφέλεια τίς ἐστιν, ἣν ὡς μέγα τι τοῖς σοφοῖς ἐξαίρετον φυλάττοντες, οὐδὲ ὄνομα λείπουσιν αὐτοῖς τοῖς σοφοῖς;

Διαδουμενος. Ἂν εἷς σοφὸς ὁπωσδήποτε ὠφελήσῃ τι δάκτυλον φρονίμως, οἱ κτλ. τι οἰκεμένῃ σοφοὶ πάντες ὠφελῶνται. Τοῦτο τὸ φιλίας ἔργον αὐτῆς· εἰς τοῦτο τοῖς κοινοῖς ὠφελήμασι τῶν σοφῶν αἱ ἀρεταὶ τελοῦσιν. Ἐλήρει δὲ Ἀριστοτέλης, ἐλήρει δὲ Ξενοκράτης, ὠφελεῖσθαι μὲν ἀνθρώπους ὑπὸ θεῶν, ὠφελεῖσθαι δὲ ὑπὸ γονέων, ὠφελεῖσθαι δὲ ὑπὸ καθηγητῶν ἀποφαινόμενοι· τοῦ δὲ θαυμασίου ἀγνοοῦντες ὠφέλειαν, ἣν οἱ σοφοὶ κινούμενοι κατ' ἀρετὴν ἀλλήλων ὠφελῶνται, κἂν μὴ συνῶσι, μηδὲ

F. 6. αὐτοῖς τοῖς σοφοῖς] Legendum cum Mez. αὐτῆς τοῖς μὴ σοφοῖς: idem voluerunt T. V. Xyl. Reisk.

nihil utile eſt, nihil adaptatum? quid vero aliud facit ex officio gratiam, quam quod qui præſtitit officium opus habenti, is huic in aliqua re profuit?

XXII. Lamprias. Verum hæc mitte. Veneranda autem illa Stoicorum Utilitas quid tandem rei eſt? quam, ut magnum aliquid, Sapientibus eximiam ſervantes, ne nomen quidem ejus vitioſis permittunt?

Diadumenus. *Si*, aiunt, *unus Sapiens digitum prudenter quoquo modo porrigat, omnes toto orbe terrarum Sapientes emolumentum inde capiunt.* Hoc opus eſt utilitatis Stoicæ, huc, communicatis commodis, virtutes Sapientum redeunt. Deliraverunt ergo Ariſtoteles, et Xenocrates, ſtatuentes utilitatem adferri nobis a Diis, a parentibus, a præceptoribus, ignari mirabilis hujus *utilitatis*, *quam Sapientes invicem ſecundum virtutem moti percipiunt*, *etiam ſi*

γινώσκοντες τυγχάνωσιν. Καὶ μὴν πάντες ἄνθρωποι τὰς ἐκλογὰς, καὶ τὰς τηρήσεις, καὶ τὰς οἰκονομίας, ὅταν χρήσιμοι ὦσι καὶ ὠφέλιμοι, τότε χρησίμους καὶ ὠφελίμους ὑπολαμβάνουσι· καὶ κλεῖδας ὠνεῖται, καὶ ἀποθήκας φυλάττει χρηματικὸς ἀνὴρ,

Πλέτε διοίγων θάλαμον ἥδιστον χερί·

Β τὸ δὲ ἐκλέγεσθαι τὰ μηδὲν ὠφέλιμα, καὶ τηρεῖν ὀπιμελῶς καὶ πολυπόνως, οὐ σεμνὸν, οὐδὲ καλὸν, ἀλλὰ καταγέλαστόν ἐστιν. Ὁ γὰρ Ὀδυσεὺς εἰ τὸ δεσμὸν ἐκεῖνον ἐκμαθὼν παρὰ τῆς Κίρκης, κατεσημαίνετο δι' αὐτοῦ μὴ τὰ παρ' Ἀλκινόου δῶρα, τρίποδας, καὶ λέβητας, καὶ ἵματα, καὶ χρυσὸν, ἀλλὰ συρφετόν τινα καὶ λίθους, καὶ * συναγαγὼν τὴν περὶ ταῦτα πραγματείαν, καὶ κτῆσιν αὐτῶν, καὶ τήρησιν, εὐδαιμονικὸν ἔργον ἡγεῖτο, καὶ μακάριον, τίς ἂν ἐζήλωσε τὴν ἀνόητον ταύτην πρόνοιαν, καὶ κενόσπουδον ὀπιμέλειαν; Ἀλλὰ μὴν τοῦτο ἦν Στωϊκῆς ὁμο-

B. 6. καὶ * συναγαγὼν] Ad ſententiam nil deſideres, ſi legas λίθους συναγαγὼν, τὴν περὶ ταῦτα—. Omnes tamen libri lacunam habent, quorum rationem non poſſumus non habere: itaque vel cum Xyl. σκύβαλα, vel λήρους, vel κόνιν, vel ſimile, ſupplendum.

nec conſueſcant invicem nec noſcant. Enimvero univerſi mortales delectus, adſervationes, diſpenſationes tum demum utiles cenſent, cum uſum aliquem et commodum ea præbent: claves emit, penu cuſtodit homo rei faciundæ intentus,

Reſerans opum thalamum ſuaviſſimum manu:

deligere autem quæ nulli ſint uſui, et ſervare anxie ea ac laborioſe, non pulchrum aut præclarum, ſed ridiculum eſt. Ulyſſes quidem ſi nodo, quem Circe eum docuerat, muniviſſet non dona apud Alcinoum accepta, tripodes, lebetes, veſtes, aurum, ſed quiſquilias, lapides, aliaque id genus vilia, congerens, occupari ſe circa ea, et poſſidere et cuſtodire, beatum putaſſet; ecquis ſtultam hanc providentiam, et inanem operam putaſſet laudandam? At enim hoc illud Stoicæ conſenſionis

λογίας τὸ καλόν ἐστι, καὶ σεμνόν, καὶ μακάριον, ἕτερον δέ
οὐθέν, ἀλλ' ἐκλογὴ καὶ τήρησις ἀνωφελῶν πραγμάτων καὶ
ἀδιαφόρων· τοιαῦτα γὰρ τὰ κατὰ φύσιν, καὶ τὰ ἐκτὸς ἔτι
μᾶλλον· εἰ γε "κρασπέδοις, καὶ ἀμίσι χρυσοῖς, καὶ νὴ
"Δία λικύθοις, ὅταν τύχωσι, προσβάλλωσι τὸ μέγιστον
"πλῆτον," εἶτα, ὥσπερ οἱ θεῶν τινων ἢ δαιμόνων ἱερὰ
δόξαντες ἐμφανῶς καθυβρίσαι καὶ λοιδορῆσαι, μετα-
κρούσαντες εὐθὺς ἐπιπίπτουσι καὶ κάθηνται ταπεινοὶ,
κατβλογοῦντες καὶ μεγαλύνοντες τὸ θεῖον· ὕτως ἐκεῖνοι
νεμέσει τινὶ τῆς μεγαλαυχίας ταύτης καὶ κενολογίας περι-
πεσόντες, αὖθις ἐν τούτοις ἐξετάζονται τοῖς ἀδιαφόροις
καὶ μηδὲν πρὸς αὐτοὺς, μέγα βοῶντες ὡς ἕν ἐστιν ἀγαθὸν,
καὶ καλὸν, καὶ σεμνὸν, ἡ τούτων ἐκλογὴ, καὶ περὶ ταῦτα
οἰκονομία, καὶ τούτων μὴ τυγχάνοντας οὐκ ἀξιόν ἐστι βιῶναι,
ἀλλὰ ἀποσφάττειν ἑαυτοὺς ἢ ἀποκαρτερεῖν, πολλὰ τῇ

C. 3. ἐστι μᾶλλον] Mez. ἔτι μᾶλλον.
C. 7. μετακρούσαντες] μετανοήσαντες B. E.
D. 2. ἓν ἐστιν] Sic Amiot. Mez. Xyl. verſio. Vulgo, ἔνεστιν.
D. 3. ἡ τούτων] Sic Ald. Baſ. Xyl. Vulgo, ἢ τούτων.
D. 4. οἰκονομία] Sic B. E. Amiot. Vulgo, ἡ κοινωνία.

pulchrum eſt, et præclarum, et beatum, aliud nihil, quam delectus et cuſtodia inutilium rerum et indifferentium; ſiquidem *fimbriis et matulis aureis, atque adeo ſi ita eveniat lecythis comparant maximas opes.* Poſt, ut qui Deorum aut geniorum quorundam ſacris videntur ſuperbe contumeliam intuliſſe et maledixiſſe, mox mutata ſententia demittunt ſeſe, humileſque adſident, magnificis præconiis numen collaudantes; ſic Stoici, jactantiam eorum et futilitatem Nemeſi quadam ulciſcente, rurſum in his ſeſe exercent indifferentibus, et quæ nihil ad ipſos faciant, alta voce teſtantes *unum eſſe bonum, pulchrum, et præclarum, delectum horum et communicationem, quibus qui non potiantur, non debere vivere, ſed mortem ſibi conſciſcere, aut inedia vitam finire, longo vale virtuti dicto.* Theognidem ſane ipſi

ἀρετῆ χαίρειν φάσκοντας. Τὸν τοίνυν Θέογνιν αὐτοὶ παντελῶς ἀγενῆ καὶ μικρὸν ἡγοῦνται, λέγοντα,

Χρὴ πενίην φεύγοντα, καὶ ἐς μεγακήτεα πόντον
Ῥίπτειν, καὶ πετρῶν, Κύρνε, κατ' ἠλιβάτων·

ὥπως ἀποδειλιῶντα πρὸς τὴν πενίαν ἀδιάφορον ἔσαν· ἀλλ' αὐτοί γε ταυτὰ πεζῷ λόγῳ παραινοῦνται, καὶ λέγουσιν ὅτι, "χρὴ νόσον φεύγοντα μεγάλην καὶ ἀλγηδόνα σωτόνον, ἐὰν μὴ παρῇ ξίφος ἢ κώνειον, εἰς θάλατταν ἀφεῖναι, καὶ κατὰ πετρῶν ῥίπτειν ἑαυτόν." ὧν οὐδέτερον βλαβερόν, οὐδὲ κακόν, οὐδὲ ἀσύμφορόν ἐστιν, οὐδὲ κακοδαίμονας ποιεῖ τοὺς προϊεμένους.

κγ'. "Πόθεν οὖν," φησὶν, "ἄρξομαι; καὶ τίνα λάβω τοῦ καθήκοντος ἀρχήν, καὶ ὕλην τῆς ἀρετῆς, ἀφεὶς "τὴν φύσιν, καὶ τὸ κατὰ φύσιν;" Πόθεν δὲ Ἀριστοτέλης, ὦ μακάριε, καὶ Θεόφραστος ἄρχονται; τίνας δὲ Ξενοκράτης καὶ Πολέμων λαμβάνουσιν ἀρχάς; οὐχὶ καὶ Ζήνων τούτοις

D. 10. πρὸς τὴν πενίαν—ταυτὰ] Hæc vulgo deſiderata addidimus ex B. E. Item fere Reiſk. conjecit.

E. 8. κατὰ φύσιν] Ita dedi ſecundum Amiot. et Mez. Vulgo, παρὰ φύσιν.

prorſus abjecti animi fuiſſe aiunt, nimiſque timidum ad paupertatem, rem indifferentem, qui dixerit,

Ut paupertatem fugias, vel te in mare vaſtum
Projicias, celſis, Cyrne, vel a ſcopulis:

ipſi ſoluta oratione hortantur, jubentque effugiendi morbi magni cauſſa, aut continentis doloris, ſi non ſit ad manum gladius vel cicuta, in mare ſeſe abjicere, aut de ſcopulo præcipitare; quum illorum neutrum ſit damnoſum, aut malum, aut incommodum, neque miſeros faciat eos quibus huc res rediit.

XXIII. *Unde ergo*, inquit, *ordiar, et quod ſumam officii principium, ac materiam virtutis, omiſſa Natura, et iis quæ ſecundum Naturam ſunt?* Unde vero, mi homo, Ariſtoteles et Theophraſtus orſi ſunt? quibus Xenocrates et Polemon uſi virtutis principiis? nonne etiam Zeno hos

ἠκολούθησεν, ὑποπτεμψίοις στιχεῖα τὴν εὐδαιμονίας τὴν φύσιν, καὶ τὸ κατὰ φύσιν; ἀλλ' ἐκεῖνοι μὲν ὅπως τούτων ἕνεκεν ὡς αἱρετῶν καὶ ἀγαθῶν καὶ ὠφελίμων, καὶ τὴν ἀρετὴν προσλαβόντες αὐτοῖς ἐνεργῆσαν, οἰκείως χρωμένῳ ἑκάστῳ, τέλειον ἐκ τούτων καὶ ὁλόκληρον ᾠοντο συμπληροῦν βίον καὶ συμπεραίνειν, τὴν ἀληθῶς τῇ φύσει προσφορὸν καὶ συνῳδὸν ὁμολογίαν ἀποδιδόντες. Οὐ γὰρ ὥσπερ οἱ τῆς γῆς ἀφαλλόμενοι, καὶ καταφερόμενοι πάλιν ἐπ' αὐτήν, ἐταράττοντο, τὰ αὐτὰ πράγματα λυπηρὰ καὶ οὐκ αἱρετά, καὶ οἰκεῖα καὶ οὐκ ἀγαθά, καὶ ἀνωφελῆ μέν, εὔχρηστα δέ, καὶ ἀδέα μὲν πρὸς ἡμᾶς, ἀρχὰς δὲ τῶν καθηκόντων, ὀνομάζοντες· ἀλλὰ οἷος ὁ λόγος, τοιοῦτος ἦν ὁ βίος τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων, ἃ ἔπραττον οἷς ἔλεγον οἰκεῖα καὶ σύμφωνα παρεχόντων. Ἡ δὲ τούτων αἵρεσις, ὥσπερ ἡ πρὸς Ἀρχιλόχῳ γυνὴ,

Τῇ μὲν ὕδωρ δολοφρονέουσα χειρὶ, τῇ δὲ πῦρ,

F. A. οἰκείως] Forte, καὶ οἰκείως.
A. S. Τῇ μὲν ὕδως—πῦρ] Nisi ad prosam orationem hunc versum accommodare

secutus est? qui elementa ponerent felicitatis, Naturam, et id quod est secundum Naturam. Verum hi quidem his institerunt, ut optabilibus, bonis, utilibus; virtutemque iis adjungentes efficacem, dum unoquoque apte utitur, inde vitam censuerunt perfectam omnibusque integram partibus absolvi et confici, ac vere Naturæ consentaneam et concinentem. Non enim eos imitati sunt, qui a terra exsilientes, rursum in eam deferuntur; non, inquam, ita conturbate egerunt, ut easdem res sumendas, non tamen expetendas; accommodatas ad Naturam, non tamen bonas; inutiles, et tamen usui bene aptas; nihil ad nos pertinentes, et tamen officiorum principia, appellarent. Sed qualis oratio, talis etiam vita fuit illorum virorum, actiones suas dictis suis congruentes et concinentes exhibentium. At qui a Stoicorum sunt secta, instar mulieris illius apud Archilochum quæ,

——*dolos nectens aquam ferebat altera*
Manu, alteraque ignem,

τοῖς μὲ προσάγε) τ' φύσιν, τοῖς δὲ ἀποθεῖται δόγμασι· μᾶλλον δὲ τοῖς μὲ ἔργοις καὶ τοῖς πράγμασιν, ὡς αἱρετῶν καὶ ἀγαθῶν ἐχόντα τὴν κτ' φύσιν, τοῖς δὲ ὀνόμασι καὶ τοῖς ῥήμασιν, ἀδιάφορα καὶ ἄχρηστα καὶ ἀρρεπῆ πρὸς εὐδαιμονίαν ἀναίνονται καὶ προπηλακίζουσιν.

B κδ'. Ἐπεὶ δὲ καθόλου τἀγαθὸν ἅπαντες ἄνθρωποι χαρτὸν νοοῦσιν, εὐκταῖον, εὐτυχές, ἀξίαν ἔχον τ' μείζω, αὔταρκες, ἀπροσδεές, ὅρα τὸ τούτων παραπλὴς ἀγαθὸν, ἆρά γε χαρτὸν ποιεῖ τὸ φρονίμως τ' δάκτυλον προτεῖναι; τί δ' εὐκταῖόν ἐστι φρονίμη ῥέβλωσις; εὐτυχεῖ δὲ ὁ κατακρημνίζων ἑαυτὸν εὐλόγως; ἀξίαν δὲ ἔχει τιὴ μείζω ὁ πολλάκις αἱρεῖ λόγος ἀντὶ τοῦ μὴ ἀγαθοῦ προέσθ; τέλειον δὲ καὶ αὔταρκές ἐστιν, ὃ παρόντος, ἂν μὴ τυγχάνωσι τῶν ἀδιαφόρων, οὐκ ἐνοχλοῦσιν, οὐδὲ

voluit Auctor, ſcripſit ſane, ut monuimus ad p. 950, F.
Τῇ μὲν ὕδωρ ἐφόρει δολόφρων χερὶ, τῇ δ' ἑτέρῃ πῦρ.

A. 12. ἀδιάφορα] Mez. ὡς ἀδιάφορα.
A. 12. καὶ ἀρρεπῆ] Sic B. E. Exempl. Turneb. Anon. In Varr. Lect. Græco-Lat. vitioſe τῇ ἀρρεπῇ. Vulgo, τῇ ἀρετῇ.
B. 4. ποιεῖ] οἷει Reiſk.
B. 8. οὗ παρόντος] Sic Amiot. Xyl. Reiſk. Vulgo, οὗ μὴ παρόντος.

aliis decretis naturam ſibi conciliant, aliis repellunt; imo factis et reipſa ea quæ ſecundum Naturam ſunt ut expetenda et Bona amplectuntur; verbis ac nominibus, dum indifferentia et inutilia ea virtuti ad felicitatem dicunt, repudiantes et contumelia afficientes.

XXIV. Quoniam autem univerſe Bonum omnes homines ſentiunt eſſe lætabile, optabile, fauſtum, ſummæ dignitatis, ſibi ipſi ſufficiens, nullius rei indigum, compara ipſorum cum his Bonum. An vero lætitiam adferat prudens digiti porrectio? an exoptandum eſt, prudenter torqueri? an fortunatus eſt, qui ſe cum ratione præcipitem dat? an ſumma in eo conſiſtit dignitas, quod non boni cauſſa dimittere ratio frequenter jubet? an perfectum, totumque ex ſe aptum eſt, quo præſente, niſi indifferentibus potian-

βάλον) ζῆν; Γέγονε δὲ ἕτερος λόγος, ὑφ' ὃν μᾶλλον ἡ στωϊκὰ φθαινομένη, τὰς μὲ γνησίας ὑφαιρούμενος αὐτῶν καὶ ἀποσπῶντος ἐννοίας, ὥσπερ τέκνα, νόθας δὲ παρεμβάλλοντος ἑτέρας θηριώδεις καὶ ἀλλοκότους, καὶ ταύτας ἀντ' ἐκείνων ἐκπαιδεύεσθαι καὶ τρέφειν ἀναγκάζοντος· καὶ ταῦτα ἐν τοῖς περὶ ἀγαθῶν καὶ κακῶν, αἱρετῶν τε καὶ φευκτῶν, οἰκείων τε καὶ ἀλλοτρίων, ἃ μᾶλλον ἔδει θερμῶν τε καὶ ψυχρῶν, λευκῶν τε καὶ μελάνων σαφεστέραν ἔχειν τὴν ἐνάργειαν· ἐκείνων μὲν γὰρ ἔξωθέν εἰσιν αἱ φαντασίαι ταῖς αἰσθήσεσιν ἐπεισόδιοι, ταῦτα δ' ἐκ τῶν ἀγαθῶν τῶν ἐν ἡμῖν σύμφυτον ἔχει τὴν γένεσιν. Οἱ δὲ ὥσπερ εἰς τὴν Ψυδόμυον, ἢ τὴν Κυριεύοντα μετὰ τῆς Διαλεκτικῆς ἐμβάλλοντες εἰς τὸ περὶ εὐδαιμονίας τόπον, ἔλυσαν μὲν οὐδεμίαν ἀμφιβολίαν ἐν αὐτῷ, μυρίας δὲ ἐποίησαν.

κέ. Καὶ μὴν ὅτι δυοῖν ἀγαθῶν, οὗ μὲν τέλους, τοῦ

C. 8. ἐνάργειαν] Sic Steph. At ἐνέργειαν Ald. Baſ. Xyl. B. E. dubium in hac confuſione, ut hic, ita aliis locis, utrum præferri debeat.
C. 9. ἐπεισόδιοι] Sic. E. Vulgo, ἐπεισόδιον.
C. 10. γένεσιν] Mez. γνῶσιν.

tur, non tolerant neque volunt vivere? Eſt et alia Stoicorum ratio, quæ majorem conſuetudinis facit injuriam, germanas ejus notiones tanquam natos ſubtrahens atque avellens, ſpurias autem alias et belluinas abſurdaſque ſubmittens, haſque iſtarum loco enutriri et diligi cogens. Atque hoc quidem in iis, quæ dicuntur de Bonis et Malis, expetendis ac fugiendis, accommodatis ad Naturam et alienis; quorum evidentiam oportebat notiorem eſſe quam calidorum et frigidorum, alborum et nigrorum; quod horum imagines extrinſecus viſui objiciuntur; hæc ex bonis quæ nobis inſunt cognatam habent originem. Illi vero in locum de Felicitate tanquam in ſophiſmata, Mentientem ac Dominantem, ſua cum Dialectica irruentes, nullam quidem ſuſtulerunt, permultas autem intulerunt ambiguitates.

XXV. Jam vero de duo-

δὲ τοῦ τὸ τέλος, μεῖζόν ἐστι τὸ τέλος καὶ τελειότερον, οὐδενὸς ἀγνοεῖται. Γινώσκει δὲ καὶ Χρύσιππος τὴν διαφοράν, ὡς δῆλόν ἐστιν ἐν τῷ τρίτῳ τῷ Περὶ Ἀγαθῶν· τοῖς μὲν τέλος ἡγουμένοις ἐπιστήμην ἀνομολογεῖ, καὶ πίθησιν· ἐν δὲ τοῖς Περὶ Δικαιοσύνης, "εἰ μή τις "ἐποίητο τὴν ἡδονὴν τέλος, οὐκ οἴεται σώζεσθαι τὸ "δίκαιον· εἰ δὲ μὴ τέλος, ἀλλὰ ἁπλῶς ἀγαθόν, οἴε-"ται·" τὰς δὲ λέξεις οὐκ οἶδα σε δεῖν νῦν ἀκοῦσαι ἐμοῦ καταλέγοντος· τὸ γὰρ τρίτον Περὶ Δικαιοσύνης βιβλίον ἐστὶ πανταχόθεν λαβεῖν. Ὅταν οὖν αὖθις, ὦ φίλε, μηδὲν ἀγαθὸν λέγωσι μηδενὸς ἀγαθοῦ μεῖζον εἶναι μηδὲ ἔλαττον, ἀλλὰ ἴσον τῷ τέλει τὸ μὴ τέλος, ἐν ταῖς κοιναῖς μόνον ἐννοίαις, ἀλλὰ καὶ τοῖς αὐτῶν λόγοις φαίνονται μαχόμενοι. Καὶ πάλιν εἰ δυοῖν κακοῖν ὑφ' ἓν μὴ νόμιμα

D. 7. τῷ Περὶ Ἀγαθῶν] Vel delendum τῷ, vel corrigendum Περὶ τῶν Ἀγαθῶν.
D. 9. καὶ πίθησιν] Aliquid excidisse videtur.
D. 9. ἐν δὲ τοῖς] δὲ pro vulgato γε recepimus a Mez. item dispunximus quæ antea continua erant.
D. 12. δεῖσθαι] Additum ex E.
E. 3. λέγωσι] Sic B. E. Vulgo, λέγουσι.
E. 6. κακοῖν] Sic Amiot. Xyl. Mez. Vulgo, καὶ κακῶς.

bus Bonis, quorum alterum Finis sit, alterum ad Finem pertineat, Finem esse potius et perfectius Bonum, nemo ignorat. Agnoscit etiam Chrysippus hoc discrimen, ut liquet ex tertio De Bonis libro: assentitur enim iis qui scientiam Finem faciunt, et ponit hoc. Et in opere De Justitia, *Si quis voluptatem Finem statuat*, negat *Justitiam servari*; concedit, *si non Finis, sed simpliciter Bonum voluptas dicatur*. Neque puto opus esse ut nunc verba tibi ejus recenseam, cum tertius De Justitia liber ubique exstet. Quando ergo vice versa, amice, nullum Bonum alio Bono majus aut minus, et non-Finem Fini æqualem aiunt, non Communibus jam tantum Notitiis, sed suis ipsorum dictis repugnant. Rursumque si de duobus malis al-

χείρονες, ὅταν προσγένηται, τὸ δὲ βλάπτει μέν, οὐ ποιεῖ δὲ χείρονας, παρὰ τὴν ἔννοιαν ἔτι μὴ λέγειν ἐκεῖνο μεῖζον εἶναι κακὸν ὑφ' οὗ γινόμεθα χείρονες ὅταν προσγένηται ἢ ὃ βλάπτει μόνον, οὐ ποιεῖ δὲ χείρονας· μηδὲ κακίονα βλάβην, τὴν κακίονας ἡμᾶς ἀπολεῖσαν. Ἀλλ' ὁμολογεῖ μὲν Χρύσιππος "εἶναι πινὰς φόβους καὶ λύπας καὶ ἀπάτας, "αἳ βλάπτουσι μὲν ἡμᾶς, χείρονας δὲ οὐ ποιοῦσιν." Ἐντυχὲ δὲ τῷ περὶ τοῦ πρὸς Πλάτωνα γεγραμμένων Περὶ Δικαιοσύνης· καὶ γὰρ ἄλλων ἕνεκα, τὴν οἰκεῖαν δ' ἀνθρώπου εὑρεσιλογίαν ἄξιον ἱστορῆσαι, πάντων ἁπλῶς πραγμάτων καὶ δογμάτων οἰκείων ὁμοῦ καὶ ἀλλοτρίων ἀφειδοῦσαν.

κς'. Παρὰ τὴν ἔννοιάν ἐστι δύο τέλη καὶ σκοπὸς προκεῖσθαι τὸν βίον, καὶ μὴ πάντων ὅσα πράττομεν ἐφ' ἕν τι γίνεσθαι τὴν ἀναφοράν· ἔτι δὲ μᾶλλόν ἐστι παρὰ τὴν ἔννοιαν,

E. 8. παρὰ τὴν ἔννοιαν—οὐ ποιεῖ δὲ χείρονας] Hoc totum, vulgo desideratum, addidimus ex E.

F. 4. ἀφειδοῦσαν] Recepi ab Amiot. et Mez. Vulgo, ἀπιδοῦσαν. T. V. Anon. ἀπάδουσαν.

terum nos, si adsit, pejores facit, alterum nocet quidem, non facit tamen deteriores, contra Communem est Notitiam, non dicere illud majus esse Malum a quo præsente pejores reddimur, quam id a quo lædimur quidem nec tamen pejores reddimur; neque dicere, majus esse damnum, unde pejores reddamur. Sed fatetur Chrysippus, *esse quosdam metus et dolores et errores, quibus lædamur, non autem deteriores etiam reddamur.* Lege vero primum adversus Platonem librum ejus De Justitia; nam cum alia, tum maxime hominis commenta cognitu digna sunt, de nullis omnino rebus ac sententiis tum suis tum alienis ullam rationem ducentis.

XXVI. Contra Communes est Notitias duos Fines ac scopos vitæ propositos esse, neque omnia quæ agimus ad unum aliquid referri. Id ve-

ἄλλο μὲν τέλος) τέλος, ἐπ' ἄλλα δὲ τ̃ προτιμώνων ἔκαστον ἀναφέρεσθαι· τούτων δὲ αὐτὰς ἐπιτιμᾶν ἀνάγκη θάτερον. Εἰ γὰρ αὐτὰ μὲν προηγμένα κατὰ φύσιν ἀγαθὰ μή ἐστιν, ἡ δὲ εὐλόγιστος ἐκλογὴ καὶ λῆψις αὐτῶν, καὶ τὸ πάντα τὰ παρ' ἑαυτὸν ποιεῖν ἕκαστον ἕνεκα τ̃ τυγχάνειν τ̃ προηγμένων κατὰ φύσιν, ἐπ' ἐκεῖνο δὲ πάντα ἔχῃ τὰ προτιμώμενα τ̃ ἀναφορᾶν, τὸ τυγχάνειν τ̃ προηγμένων κατὰ φύσιν· εἴπερ γὰρ οἴονται μὴ σχολαζομένους μηδὲ ἐφιεμένους τ̃ τυχεῖν ἐκείνων τὸ τέλος ἔχειν, ἄλλο δ' δεῖ ἕνεκα ἀναφέρεσθαι τὴν τούτων ἐκλογήν, καὶ μὴ ταῦτα· τέλος μὲν γὰρ, τὸ ἐκλέγεσθαι καὶ λαμβάνειν ἐκεῖνα φρονίμως· ἐκεῖνα δὲ αὐτὰ, καὶ τὸ τυγχάνειν αὐτῶν, οὐ τέλος, ἀλλ' ὥσπερ ὕλη τις ὑπόκειται)

4. μὲν πρῶτα] Legendum, μὲν τὰ πρῶτα.

4. κατὰ φύσιν ἀγαθὰ μή ἐστιν] Ita lacunam explevimus. Vulgo, κατὰ φύσιν * καθὰ μή ἐστιν. B. E. vocem mutilam, una demta litera, habent αθα—.

7. δὲ πάντα ἔχειν] Legendum, δὴ πάντα ἔχει: in promtu item fit δεῖ πάντα ἔχειν: illud ſententiæ loci accommodatius.

8. εἴπερ γὰρ—ἐκλογὴν] Lego, οἱ δ' ἄρ' οἴονται, μὴ σχολαζομένους μηδὲ ἐφιεμένους τὸ τυχεῖν ἐκείνων τέλος ἔχειν, ἀλλ' δεῖ ἐκεῖνα διαφέρεσθαι, τὴν τούτων ἐκλογήν. Ratio et ſententia reddita eſt in Latinis, quæ totius loci nova confecimus.

13. οὐ τέλος] Certiſſima hæc eſt Xylandri emendatio. Vulgo, et omnes libri, εὐτελές.

magis etiam Notitiæ ad-
rſatur, alium eſſe Finem,
alio ſingulas noſtras referri
tiones. Quorum tamen al-
rum eos neceſſe eſt in ſe
cipere. Si enim ipſa prima
rundum Naturam, non ſunt
na, ſed probabilis eorum e-
ctio ac ſumtio bona eſt at-
e induſtria quanta fieri po-
t maxima in illis adipiſcen-
collocata; efficitur, ut ad
nc ipſam adeptionem pri-
rum ſecundum Naturam,

omnes actiones referantur. At vero Stoici putant, eos qui ſpectant et appetunt prima Naturæ, finem ſibi propoſitum habere non illorum adeptionem ſed id quo adeptio referenda eſt; eamque referendam ad electionem primorum Naturæ, non ad ipſa prima Naturæ. Finis quippe eſt deligere, et prudenter accipere illa; ipſa autem, et eorum poſſeſſio, Finis non eſt, ſed tanquam materia ſub-

τὼ ἐκλεκτικὼ ἀξίαν ἔχουσα· τοῦτο γὰρ οἶμαι χ
τοιοῦτόν λέγειν καὶ γράφειν αὐτούς, ἐνδεικνυμένους τ
διαφοράν.

ΛΑΜΠΡΙΑΣ. Ἀνδρικῶς μὲν ἀπομεμνημόνευκας καὶ
λέγουσι καὶ ὡς λέγουσι.

ΔΙΑΔΟΥΜΕΝΟΣ. Σκόπει δὲ ὅτι ταυτὸ πάσχουσι τοῖ
τὴν σκιὰν ὑποφάλλεσθαι τῇ ἑαυτῶν ἐφιεμένοις· οὐ γὰρ ἀπ
λείπουσιν, ἀλλὰ συμμεταφέρουσι τὴν ἀτοπίαν τῷ λόγῳ
πορρωτάτω τῶν ἐννοιῶν ἀφιεμένῳ. Ὡς γὰρ εἴ τοξεύοντ
φαίη τις οὐχὶ πάντα ποιεῖν τὰ περὶ αὐτὸν ἕνεκα τοῦ
βαλεῖν τὸν σκοπόν, ἀλλ' ἕνεκα τοῦ πάντα ποιῆσ
τὰ περὶ αὑτόν, αἰνίγμασιν ὁμοια καὶ τεράστια δέξε
ἂν παράγειν· ὕπως οἱ περιπέμπελοι βιαζόμενοι μὴ τ
τυγχάνειν τῷ κατὰ φύσιν οὐ κατάζεσθαι τῷ κατὰ φύσ
εἰ) τέλος, ἀλλὰ τὸ λαμβάνειν, τὸ ἐκλέγεσθαι, μηδὲ

C. 1. περὶ αὐτὸν] Rectius fit παρ' αὐτὸν, utroque loco.
C. 6. τὸ λαμβάνειν] Sic B. E. Ald. Baſ. Xyl. Vulgo, τῷ λαμβάνειν. Forte etiam corrigendum τὸ λαμβάνειν τῷ ἐκλέγεσθαι.

jicitur, deligendo debitam habens æſtimationem; hoc enim puto nomen iſtos dicere et ſcribere, diſcrimen oſtendentes.

LAMPRIAS. Strenue quidem et quid et quo modo dicant commemoraviſti.

DIADUMENUS. Id autem conſidera, idem iis accidere, quod umbram ſuam tranſilire conantibus: non enim poſt ſe relinquunt, ſed una cum oratione trahunt abſurditatem longiſſime a Communibus diſtantem Notitiis. Sic enim qui ſagittantem dic omnia ſua facere non ſco attingendi gratia, ſed ut om nia ſua faciat, is ænigmatu ſimilia et monſtroſa videat narrare; ita pluſquam deli iſti contendentes, non e Finem expetendi quæ ſu Naturæ convenientia iis p tiri, ſed Finem eſſe accipe et deligere, neque ſanita appetentiam et conſectati nem unicuique noſtrum ſa tate finiri, ſed, contra, ſani

φεσιν τ ὑγείας καὶ δίωξιν εἰς τὸ ὑγιαίνειν ἐκάσῳ τελοῦσαν, ἀλλὰ τἀναντίον τὸ ὑγιαίνειν ὑπὲ τ ἔφεσιν αὐτῷ καὶ δίωξιν ἀναφέρεσθαι, περιπάτους πινὰς, καὶ ἀναφωνήσεις, καὶ τομὰς νὴ Δία, καὶ φαρμακείας εὐλογίστους τέλη ποιεῖσθαι τῆς ὑγείας, ἀλλὰ τούτων ἐκείνοις, ὅμοια λεγοῦσι τῷ λέγοντι,

Δειπνῶμεν ἵνα θύωμεν, ἵνα λεώμεθα.

Μᾶλλον δὲ ἐκεῖνος ἰωθός τι καὶ νενομισμένον ἀλλάττει, καὶ περὶ τ τάξιν· ἃ δὲ ὅτοι λέγουσι, τ πᾶσαν ἔχει τῶν πραγμάτων ἀνατροπὴν καὶ σύγχυσιν. "Οὐ σπουδάζομεν εὐκάιρως περιπατεῖν ἕνεκα τοῦ πέπτειν τ τροφήν, ἀλλ' ἕνεκα τοῦ περιπατεῖν εὐκαίρως." Ἦπου καὶ τ ὑγείαν ἡ φύσις τοῦ ἐλλεβόρου χάριν πεποίηκεν, ἀλλὰ τῆς ὑγείας τὸ ἐλλέβορον. Τί γὰρ ἄλλο καταλείπεται αὐτοῖς εἰς ὑπερβολὴν παραδοξολογίας ἢ τοιαῦτα ληρεῖν; τί δὲ διαφέρει τὸ λέγοντος γενέναι τ ὑγείαν τῶν φαρ-

ID. 2. ἐκεῖνος—λέγουσι] ἐκεῖνος, pro ἐκεῖνο, est a Mez. ἀλλάττει, pro ἀλλάττον, ex E. παρὰ, pro πάντα, ex B. E. denique δὲ additum ex Mez.

ID. 6. ἀλλ' ἕνεκα] Supplendum, ut Xyl. vertendo significavit, ἀλλὰ πέπτειν τὴν τροφὴν ἕνεκα—.

ID. 9. ληρεῖν] Sic E. Vulgo, λαβεῖν.

tem referri ad ejus appetitionem et procurationem, ac fines esse ambulationes nescio quas, et vocis contentiones, atque adeo sectiones, et ratione institutas medicationes, non horum finem ipsam sanitatem: igitur isti similiter nugantur, ac si quis dicat,

Cœnemus ut macremus, ut lavemus nos.

Illa vero recepti in hac re ordinis inversio omnes res conturbat atque confundit: *Non ambulabimus tempestive cibi concoquendi gratiâ, sed ambulandi gratia cibum concoquemus?* mirum, ni sanitatem quoque veratri causa fecerit natura, non veratrum propter sanitatem. Quid enim aliud restat iis ad summam absurditatem, quam talia nugari? Quid interest utrum dicas medicamentorum causa sanitatem natam, non medica-

μάκων ἕνεκα, μὴ τὰ φάρμακα τῆς ὑγείας, ὁ τῆς ἐκλογῆς τῆς περὶ τὰ φάρμακα καὶ σύνθεσιν καὶ χρῆσιν αὐτῶν ἀρε-τωτέραν ποιῶν τῆς ὑγείας; μᾶλλον δὲ τίνι μὴ ὅλως ἀρετὸν ἡγούμενος, ἂν δὲ τῇ περὶ ἐκεῖνα πραγματείᾳ τὸ τέλος πιθέμενος; καὶ τί ἔφησιν ἀποφαίνων τὸ τεύξεως καὶ τῆς ἐφέσεως τὸ τεῦξιν; "Τῇ γὰρ ἐφέσει, νὴ Δία, τὸ εὖ "λογίστως καὶ τὸ φρονίμως πρᾶξαι." Πάνυ μὲν οὖν φήσομεν, ἂν ὡς πρὸς τέλος ὁρᾷ τὸ τεῦξιν ὧν διάκει καὶ τὸ κτῆσιν· εἰ δὲ μή, τὸ εὐλόγιστον αὐτῆς ἀφαιρεῖ), πάντα ποιοῦσης ἕνεκα τοῦ τυχεῖν τοῦ τυχεῖν τοῦ σεμνοῦ οὐδὲ μακα-ρίου ὄντι.

κζ'. * Ἐνταῦθα λόγου γεγόναμεν, ἂν φαίης μᾶλ-λον εἶναι πρὸς τὸ τέλος ἔννοιαν, ἢ τὸ μὴ λαβόντας ἔννοιαν ἀγα-θοῦ μηδὲ ζητῆσαι, ἐφίεσθαι τοῦ ἀγαθοῦ καὶ διώκειν. Ὁρᾷς

E. 5. ἀποφαίνων] Mez. ἀποφαίνων τέλος.
E. 8. ἂν ὡς πρὸς τέλος ὁρᾷ] ὡς additum ex B. E. ὁρᾷ, pro vulgato ὁρᾷν, est ex Amiot. Xyl. Mez.
E. 12. * ἐνταῦθα] Non est dubium quin nil exciderit nisi Ἐπειδὴ δέ. Viderunt et Amiot. et Xyl.
F. 1. παρὰ τὴν ἔννοιαν] κατὰ τὴν ἔννοιαν Amiot. Mez. Forte πᾶν mutandum in παντός.
F. 2. Ὁρᾷς] Mez. Ὅρα.

menta ob sanitatem exstitisse; an vero delectum medicamentorum, eorumque compositionis et usus magis expetendum ipsa esse sanitate? imo sanitatem ne in expetendis quidem censeas, in delectus occupatione finem colloces, appetitionemque adeptionis, non hanc illius finem facias? *At*, inquiunt, *cum ratione et prudenter fieri, appetitioni accidit.* Planissime, si ea ad finem respicit quem affectat, nempe consecutionem et possessionem: alioqui rationem ei adhi-meris, si omnia faciat ejus ad-dipiscendi gratia, quod adi-pisci non sit præclarum, non beatum.

XXVII. Quandoquidem vero hunc in sermonem de-venimus, quidvis potius dixe-ris cum Notitiis consentire, quam appetere bonum et con-sectari, cujus nullam notitiam

φ' ὅτι ϗ Χρύσιππος εἰς ταύτιν μᾶλλον συνελαύει
Ἀρίστωνα τ' ἀπορίαν, ὡς τ' πραγμάτων τ' πρὸς τὸ
τε ἀγαθὸν μήτε κακὸν ἀδιαφορίαν ὑπονοῆσαι, ἃ ἀγαθᾶ
ϗ τᾶ κακοῦ μὴ προεπινοηθέντων· ἅτως γὰ αὐτῆς φα-
σαι τ' ἀδιαφορίαν προϋφιαμένω, εἰ νόησιν μὴ αὐτῆς
ὰ ἔτι λαβεῖν, μὴ πρότερον ἃ ἀγαθᾶ νοηθέντος, ἄλλο
ι ἀθὲν ἀλλ' αὐτὴ μόνον τὸ ἀγαθόν ἐστιν. Ἴθι δὲ ϗ σκό-
ει τινὰ ἐκ τῆς Στοᾶς ταύτιν ἀρνεμένω ἀδιαφορίαν,
λεμένω δὲ ὁμολογίαν, ὅπως δὴ κἀ ὁπόθεν παρέχει
ταύτὰ ἀγαθὸν νοηθῆναι. Εἰ γὰ τᾶ ἀγαθοῦ χωρὶς οὐκ
ι νόησαι τ' πρὸς τὸ μὴ ἀγαθὸν ἀδιαφορίαν, ἔτι μᾶλλον
τ' ἀγαθῶν φύσεως ὑπόνοιαν αὐτῆς ὰ δίδωσι τοῖς ἀγα-
μὴ προεννοήσασιν. Ἀλλ' ὥσπερ ὑγιεινῶν ϗ νοσερῶν
χνης ὰ γίνεται νόησις οἷς μὴ πρότερον αὐτᾶ ἐκείνων

3. μᾶλλον] Delendum ut ex antecedenti temere repetitum.
2. ἀλλ' αὐτὴ μόνον] αὐτὴ, pro vulgato αὐτὸ, est ex B. E.
2. Ἴθι] Sic B. E. Vulgo, Ἴσθι.
5. αὐτὴν] Sic B. E. Vulgo, αὐτό.
7. αὐτῆς] Sic B. E. Vulgo, αὐτοῖς.
7. ἀγαθὸν μὴ] μὴ additum ex B. E.

ceperis aut habeas. Vides
im ut Chrysippus in hanc
mpellat Aristonem difficul-
em, *Rerum indifferentiam,*
a neque ad bonum neque ad
lum inclinant, intelligi, non
te intellectis Bono et Malo:
enim appariturum ejus In-
fferentiam ante se ipsam sub-
entem, si intelligentia ejus
rcipi non possit, non ante cog-
to bono: nihil autem aliud
num est nisi ipsa Indifferen-
. Jam mihi considera Stoi-
corum illam quam ipsi vocant
Consensionem, Indifferentiam
autem esse negant, undenam
et quo pacto ea se ipsam ut
Bonum cognoscendam præ-
beat. Nam si sine Bono in-
telligi non potest Indifferen-
tia ad non-Bonum, multo mi-
nus prudentia Bonorum in-
telligendam se offeret, non
ante intellecto Bono. Sed si-
cut salubrium et insalubrium
artis intelligentia non para-
tur, nisi salubri prius et insa-

γέγονεν, ὅτως ἀγαθῶν καὶ κακῶν ἐπιστήμης οὐκ ἔστιν ἔννοιαν λαβεῖν μὴ τἀγαθὰ καὶ τὰ κακὰ προεννοήσαντας.

ΛΑΜΠΡΙΑΣ. Τί οὖν ἀγαθόν ἐστιν;

ΔΙΑΔΟΥΜΕΝΟΣ. Οὐδὲν ἀλλ' ἢ φρόνησις.

ΛΑΜΠΡΙΑΣ. Τί δὲ ἡ φρόνησις;

ΔΙΑΔΟΥΜΕΝΟΣ. Οὐδὲν ἀλλ' ἢ ἀγαθῶν ἐπιστήμη.

ΛΑΜΠΡΙΑΣ. Πολὺς οὖν ὁ Διὸς Κόρινθος ἐπὶ τὸ λόγον αὐτῷ ἁφῖκται. Τὴν γὰρ ὑπέρθεσιν, ἵνα μὴ σκώπτειν δοκῇς, ἔασον· καίτοι τόν γε λόγον αὐτῷ ὅμοιον ἐκείνῳ πάθος κατείληφε. Φαίνεται γὰρ εἰς τὴν τῶν ἀγαθοῦ νόησιν, αὐτὴν νοῆσαι δέουσος φρόνησιν ἐν τῇ περὶ τἀγαθὸν ζητῶν νοήσει, καὶ πρὸς τὰ ἑτέρας ἀναγκαζόμενος ἀεὶ τὴν ἑτέραν δικάζειν, ἀπολειπόμενος δὲ ἑκατέρας τῆς

B.] Ita quinquies distinximus dicendi vices, quæ vulgo in unam dictionem continuatæ sunt.

B. 2. ἀλλ' ἢ—ἀλλ' ἢ] Ita duobus locis repositum ex B. E. Vulgo, ἀλλ' ἢ—ἀλλ' ἢ—.

B. 6. ἀφῖκται] Sic B. E. Vulgo, ἀφιᾶται.

B. 7. τόν γε λόγον] γε pro τε, receptum ex B. E.

B. 9. νόησιν—φρόνησιν] Legendum cum Amiot. et Mez. νόησιν, νοῆσαι δέουσος τὴν φρόνησιν, αὐτὴν δὲ τὴν φρόνησιν—.

B. 10. παρὲ] Sic B. E. Vulgo, παρά.

B. 11. ἀπολειπόμενος—νούμενον] Vulgo, ἀναλειπόμενος δὲ ἑκατέρα τῷ περὶ αὐτὸ

lubri cognito, ita Bonorum et Malorum scientia cognosci non poterit, non prius perceptа Boni et Mali cognitione.

LAMPRIAS. Quid est ergo Bonum?

DIADUMENUS. Nihil nisi prudentia.

LAMPRIAS. Quid est prudentia?

DIADUMENUS. Nihil aliud nisi Bonorum scientia.

LAMPRIAS. Hic vero adfatim in eorum orationem Jovis ille Corinthus advenit: mitte enim proverbialem istam pistilli circumagitationem, ne falsius notare homines videaris; quanquam ipsorum rationi idem quod huic accidit. Nam in definitione Boni prudentia, in prudentiæ, Bonum quid sit requiritur, et alterum semper alterius operа consectandum est; et utrinque ad unum intelligendum

τὸ περὶ αὐτῆς νοούμενον δεῖσθαι τοῦ χωρὶς νοηθῆναι μὴ δυναμένου.

ΔΙΑΔΟΥΜΕΝΟΣ. Καὶ κατ' ἄλλον δὲ τρόπον ὀρθὴ τὴν σύγχυσιν ἐπὶ διαφθορᾷ, ἀλλὰ ἐκφορᾷ αὐτῶν τοῦ λόγου ἢ ἀπαγωγῇ τελέως εἰς τὸ μηδέν, καταμαθεῖν. Οὐσίαν τἀγαθοῦ πίθενται τὴν εὐλόγιστον ἐκλογὴν τῶν κατὰ φύσιν· ἐκλογὴ δὲ οὐκ ἔστιν εὐλόγιστος ἡ μὴ περί τι γενομένη τέλος, ὡς περαίνεται. Τί οὖν τοῦτό ἐστιν; Οὐδὲν ἄλλο, φασὶν, ἢ τὸ εὐλογιστεῖν ἐν ταῖς τῶν κατὰ φύσιν ἐκλογαῖς. Πρῶτον μὲν οὖν οἴχεται καὶ διαπέφυγεν ἡ ἔννοια τοῦ ἀγαθοῦ· τὸ γὰρ εὐλογιστεῖν ἐν ταῖς ἐκλογαῖς, σύμπτωμα δήπουθέν ἐστι γινόμενον ἀπὸ ἕξεως τῆς εὐλογιστίας· διὸ ταύτην μὲν ἀπὸ οὗ τέλους, τὸ τέλος δὲ οὐκ ἄνευ ταύτης ἀναγκαζόμενοι νοεῖν, ἀπολειπόμεθα τῆς ἀμφοῖν νοήσεως. Ἔπειτα, ὁ μεῖ-

νοεμένῳ: duo priora correximus ex B. E. duo posteriora, ex consequentiæ ratione.
C. 3. εὐλόγιστον] Sic B. E. T. V. Anon. Xyl. vers. Vulgo, ἀλόγιστον.
C. 3. τῶν κατὰ φύσιν] τῶν additum ex T. V. Anon. Xyl. vers.
C. 4. ἡ μὴ περός τι] μὴ assumtum ex Amiot. Mez.

id prænosse oportet, quod sine alterius prænotione intelligi non potuit.

DIADUMENUS. Est et alius modus non jam perversionem sed eversionem rationis eorum plane in nihilum abducentis deprehendendi. Substantiam boni ponunt delectum eorum quæ Naturæ congruunt ratiocinatione bona constantem. Atqui delectus talis nullus est, nisi qui ad Finem aliquem referatur, sicut diximus. Quis ergo est Finis? nihil aiunt aliud, quam probe ratiocinari in delectu eorum quæ Naturæ congruant. Primum itaque periit et aufugit Boni notitia. Nam probe ratiocinari in delectibus, accidens scilicet est proveniens ab habitu probæ ratiocinationis. Itaque hunc e Fine, Finem autem non sine hoc coacti intelligere, utriusque destituimur intelligentia. Deinde, quod majus est, jus-

ζόν ἐστι, ᾧ μὴ δικαιοτάτῳ λόγῳ, τὴν εὐλόγιστον ἐκλογήν, ἀγαθῶν ἕδει καὶ ὠφελίμων καὶ συνεργῶν πρὸς τὸ τέλος ἐκλογὴν εἶναι· τὸ γὰρ ἐκλέγεσθαι τὰ μήτε συμφέροντα μήτε τίμια μήτε ὅλως αἱρετὰ, πῶς εὐλόγιστός ἐστιν; Ἔστω γὰρ, ὡς αὐτοὶ λέγουσιν, εὐλόγιστος ἐκλογὴ τὴν ἀξίαν ἐχόντων πρὸς τὸ εὐδαιμονεῖν· ὅρα τοίνυν ὡς εἰς πάγκαλόν τι καὶ σεμνὸν αὐτοῖς ὁ λόγος ὄξυνει κεφάλαιον. Ἔστι γὰρ, ὡς ἔοικε, τέλος κατ' αὐτοὺς, τὸ εὐλογιστεῖν ἐν τῇ ἐκλογῇ τὴν ἀξίαν ἐχόντων πρὸς τὸ εὐλογιστεῖν.

ΛΑΜΠΡΙΑΣ. Ἀλλ' ὅπως σοι μὴν ἀκούσῃ τὰ ὀνόματα, ἀλλόκοτόν τι φαίνεται δεινῶς, ὦ ἑταῖρε, τὸ προσδοκώμενον· ἔπι δὲ δέομαι μαθεῖν πῶς τοῦτο συμβαίνει.

ΔΙΑΔΟΥΜΕΝΟΣ. Προσεκτέον οὖν σοι μᾶλλον· ὁ γὰρ τυχόντος ἐστὶν αἴνιγμα συνιέναι· ἄκουε δή, καὶ ἀπόκρινε.

D. 10. πρὸς τὸ εὐλογιστεῖν] Veram lectionem revocavi ex Ald. B. E. Vulgo, πρὸς τὸ εὐδαιμονεῖν.
D. 12. ὅπως σοι] Legendum, ὅπωσί.

tissima ratione delectus ille proba constans ratiocinatione bonarum debebat esse, utilium, et ad Finem adjumenta adferentium rerum delectus: nam neque utilia, neque honorata, neque omnino expetenda deligere qui sit bonæ ratiocinationis? Esto enim, ut ipsi volunt, proba cum ratiocinatione delectus eorum quæ dignitatem habentia ad felicitatem faciunt, ac vide ad quam perpulchrum eos ratio et suspiciendum capitulum perducat. Nimirum Finis ipsorum de sententia erit probe ratiocinari in delectu eorum quæ dignitatem habent ad probe ratiocinandum.

LAMPRIAS. Atqui hæ voces, amice, ita audienti insolentes admodum videntur. Et sane discere cupio qui hoc eveniat.

DIADUMENUS. Magis itaque adverte animum: non enim cujusvis est ænigma hoc intelligere: proinde audi et responde. Nonne Stoicis Fi-

Ἆρ' οὖν τέλος ὀρθὴ κατ' αὐτὰς εὐλογιστεῖν ἐν ταῖς ἐκλογαῖς τῇ φύσιν;

ΛΑΜΠΡΙΑΣ. Λέγουσιν ὕπως.

ΔΙΑΔΟΥΜΕΝΟΣ. Τὰ δὲ κατὰ φύσιν πότερον ὡς ἀγαθὰ ἐκλέγονται, ἢ ὡς ἀξίας τινὰς ἔχοντα ἢ προαγωγὰς * τοῦτο πρὸς τὸ τέλος, ἢ πρὸς ἕτερόν τι τῶν ὄντων;

ΛΑΜΠΡΙΑΣ. Οὐ νομίζω, ἀλλὰ πρὸς τέλος.

ΔΙΑΔΟΥΜΕΝΟΣ. Ἤδη τοίνυν ἀποκαλύφας ὅρα τὸ συμβαῖνον αὐτοῖς, ὅτι τέλος ὀρθὴ τὸ εὐλογιστεῖν ἐν ταῖς ἐκλογαῖς τὴν ἀξίαν ἐχόντων πρὸς τὸ εὐλογιστεῖν· ἄλλην γὰρ οὐσίαν τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τῆς εὐδαιμονίας, οὔτε ἔχειν φασὶν, οὔτε νοεῖν οἱ ἄνδρες, ἢ τὴν πολυτίμητον εὐλογιστίαν ταύτην περὶ τὰς ἐκλογὰς τῶν ἀξίαν ἐχόντων.

E. 7. Λέγουσιν] Sic B. E. Vulgo, λέγοντας: idque fine diſtinctione colloquentium.

E. 8. πότερον] Sic e Xylandri correctione dedimus pro τὸ πρότερον: B. E. τὸ omittunt.

E. 9. προαγωγὰς * τοῦτο] Xyl. lacunam explet e conjectura, interpoſito καί. Plura deſiderantur, meo ſenſu, ita ſupplenda—προαγωγάς; ΛΑΜΠΡΙΑΣ. Ὡς ἔχοντα προαγωγάς. ΔΙΑΔΟΥΜΕΝΟΣ. Καὶ τοῦτο πρὸς τὸ τέλος—.

E. 14. ἐν ταῖς ἐκλογαῖς—τοῦ ἀγαθοῦ] Totus hic locus, vulgo deſideratus, debetur codicibus B. E.

nis eſt probe ratiocinari in delectu rerum Naturæ congruentium?

LAMPRIAS. Sic ipſi dicunt.

DIADUMENUS. Illa naturæ congrua utrum ut bona deliguntur, an quia dignitates quaſdam habeant et productionem, idque vel ad finem, vel ad aliam quampiam rem?

LAMPRIAS. Non puto, ſed ad Finem.

DIADUMENUS. Jam ergo rem detegens inſpice quid illis eveniat; nempe Finem eſſe probe ratiocinari in electione rerum æſtimatione dignarum ad probe ratiocinandum: aliam enim eſſentiam Boni et felicitatis neque habere ſe iſti, neque intelligere dicunt aliam, quam pretioſam illam in delectu rerum æſtimatione dignarum ratiocinationem. Verum hæc quidem

Ἀλλὰ τοῦτο μὲν εἰσιν οἱ πρὸς Ἀντίπατρον οἰόμενοι λέγεσθαι, μὴ πρὸς τὴν αἵρεσιν· ἐκεῖνον γὰρ ὑπὸ Καρνεάδου πιεζόμενον, εἰς ταύτας καταλύεσθαι τὰς εὑρεσιολογίας.

κη'. Τῶν δὲ περὶ ἔρωτος φιλοσοφουμένων ἐν τῇ Στοᾷ πρὸς τὰς κοινὰς ἐννοίας, ἡ ἀτοπίας πᾶσιν αὐτοῖς μέτεστιν. "Αἰσχροὺς μὲν γὰρ εἶναι τοὺς νέους, φαύλους γε ὄντας καὶ "ἀνοήτους, καλοὺς δὲ, τοὺς σοφούς· ἐκείνων δὲ τὸν καλὸν "μηδένα μήτε ἐρᾶσθαι, μήτε ἀξιέρασον εἶναι." Καὶ οὐ τοῦτό πω δεινόν· ἀλλὰ καὶ "τοὺς ἐρασθέντας αἰσχρῶν, "παύεσθαι" λέγουσι "καλῶν γενομένων." Καὶ τίς ἔρωτα γινώσκει τοιοῦτον, ὃς ἅμα σώματος μοχθηρίᾳ ψυχῆς βλεπομένῃ συνέχεται καὶ γίνεται, κάλλους δὲ ἅμα φρονήσει μὴ δικαιοσύνης καὶ σωφροσύνης ἐγκινομένου, καταβέννυται καὶ ἀπομαραίνεται; Οὓς μηδὲν οἰόμεθα τῶν κωνώπων διαφέρειν· χαίρουσι γὰρ λάμπῃ καὶ ὄξει, τὸν δὲ πότιμον καὶ χρηστὸν οἶνον ἀποπετόμενοι φεύγουσιν. Ἣν δὲ

A. 7. βλεπομένῃ] Legendum βλαπτομένῃ.

sunt qui putent adversus Antipatrum dicta, non adversus Stoicam sectam: hunc enim a Carneade pressum, in ista commenta se abdidisse.

XXVIII. Quæ porro de Amore in Stoa differuntur Communibus adversa Notitiis, eorum absurditas communis omnibus est Stoicis. *Deformes* aiunt *esse adolescentes, quippe qui vitiosi sint et stulti; formosos, qui sapiant: atque horum formosorum nullum neque amatum esse, neque amari dignum.* Neque hoc gravissimum est. Addunt, *eos qui turpes amaverint, finem amandi facere ubi hi pulchri sint facti.* Quis vero talem amorem cognovit, qui, cum corpus animi pravitate labefactatum est, constet; pulchritudine una cum prudentia, justitia, et temperantia innatis, extinguatur et contabescat? Tales ego culicum similes judico, qui spuma vini et aceto gaudent, bonum et potui aptum vinum avolantes fugiunt.

Β λέγοντες ϗ ὀνομάζοντες ἔμφασιν καλλους ἐπαγωγὸν τῆ) ἔρωτος λέγουσι, πρῶτον μὲ οὐκ ἔχει τὸ πιθανόν· οὐ γὰ αἰσχίστοις ϗ κακίστοις οὐκ ἂν ἔμφασις γένοιτο καλλους· εἴπερ, ὡς λέγουσιν, ἡ μοχθηρία τοῦ ἤθους ἀναπίμπλησι τὸ εἶδος. Ἐπεὶ κομιδῆ παρὰ τ' ἔννοιάν ἐστιν, ἀξιέραστον τῆ) τὸν αἰσχρὸν, ὅπι μέλλοι ϗ προσδοκᾶταί ποτε κάλλος ἕξειν· κτησάμενον δὲ τοῦτο ϗ γενόμενον καλὸν ϗ ἀγαθὸν, ὑπὸ μηδενὸς ἐρᾶσθαι.

Λαμπριας. Θήρα γάρ τις, φασὶ, ἐστὶν ὁ ἔρως, ἁπλοῦς μὲ, εὐφυοῦς δὲ μειρακίου πρὸς ἀρετήν.

Διαδουμενος. Εἶτα, ὦ βέλτιστε, πράττομεν ἄλλο σιοῦν, ἢ τ' αἵρεσιν αὐτῶν ἐλέγχομεν, ὅτε πιθανοῖς φάσμασιν, ὅτε ὠμιλημένοις ὀνόμασι τὰς κοινὰς ἐκτρέφουσαν ἡμῶν ϗ πρόληψιν διαβιαζόμενοι; Οὐδεὶς γὰρ ἦν ὁ κωλύων τὴν πρὸς τοὺς νέους τῶν σοφῶν σπουδὴν, εἰ πάθος

B. 3. κακίστοις] Sic B. E. Vulgo, καλλίστοις.
B. 5. Ἐπεὶ] Corrigendum, Ἔπειτα.
B. 5. παρὰ τὴν ἔννοιάν] Ita dudum correxi ad Plut. de Ser. Num. Vind. p. 46. Omnes libri, παρά τινων οἷον—.

Quam vero dicunt ac nominant *pulchritudinis apparentem ſpeciem quæ alliciat*, de ea primum non loquuntur probabiliter. Nam in turpiſſimis et peſſimis nulla poteſt pulchritudinis apparere ſpecies; cum ipſi dicant ob *ingenii pravitatem deformitate faciem oppleri*. Deinde vero, plane contra Communem Notitiam eſt, amore dignum eſſe deformem, qui ſit aliquando futurus pulcher, expectetque formæ venuſtatem; ſi eam conſecutus, ac pulcher factus ſit et probus, a nemine debeat amari.

Lamprias. *Eſt enim amor venatio*, ut aiunt, *quædam imperfecti quidem, ſed tamen ad virtutem bona indole adoleſcentis*.

Diadumenus. Quaſi vero nos, optime, aliud agamus, quam ſectam eorum demonſtremus neque probabilibus rebus, neque receptis nominibus Communes nobis pervertere Notitias? Nemo enim prohibebat ſtudium ſapientium erga adoleſcentes;

αὐτῇ μὴ προήσεσι, θήραν ἢ φιλοπαίδειαν προσαγορεύομεν· ἔρωτα δὲ καλεῖν ὃν πάντες ἄνθρωποι καὶ πᾶσι νοοῦσι καὶ ὀνομάζουσι *

Πάντες δ' ἠρήσαντο παραὶ λεχέεσσι κλιθῆναι·

καὶ,

Οὐ γὰρ πώποτέ μ' ὧδε θεᾶς ἔρος, οὐδὲ γυναικὸς,
Θυμὸν ἐνὶ στήθεσσι περιπροχυθεὶς ἐδάμασσεν.

κθ'. Εἰς τοιαῦτα μὴν τοι πράγματα τὸν ἠθικὸν λόγον ἐκβάλλοντες,

Ἐλικτὰ, καὶ οὐδὲν ὑγιὲς, ἀλλὰ πᾶν πέριξ

εὐτελίζουσι καὶ διαστρέφουσιν, ὡς δὴ μόνοι τὴν φύσιν καὶ συνήθειαν ὀρθοῦντες ἢ χρὴ, καὶ καθίσαντα τὸν λόγον, ἀλλὰ D ἀποστρέφει καὶ ἐπάγει ταῖς ἐφέσεσι καὶ διώξεσι καὶ ὁρμαῖς

C. 5. μὴ προήσεσι—ἄνθρωποι] Hæc vulgo omissa restituimus ex B. E. In iis unam vocem excidisse putem, ita instaurandam, ἔρωτα δ' ἐδει καλεῖν—.

C. 7. ὀνομάζουσι * Πάντες] Nihil desiderem, nisi οἷον τὸ, aut simile. Ceterum versus mutilatos supplevimus ex Odyss. A. 366, et Iliad. Ξ. 315: partic ulam καὶ ipsi interposuimus. Vulgo, ὀνομάζουσι * λεχέεσσι κλιθῆναι * θεᾶς ἔρος οὐδὲ γυναικὸς θυμὸν ἐνὶ στήθεσσι περιπροχυθεὶς ἐδάμασσεν.

C. 15. εὐτελίζουσι καὶ] Interponendum τὰς ἄλλους vel simile, ut vertit Xyl.

D. 1. καθίσανται—ἕκαστον] Forte, καθιστάντες τὸν λόγον ἅμα ἀποστροφαῖς καὶ ἐπαγωγαῖς καὶ ἐφέσεσι καὶ διώξεσι καὶ ὁρμαῖς πρὸς τὸ οἰκεῖον ἑκάστου.

quod quidem si non cum affectu conjunctum sit, nominari poterat *venatio* aut *docendi studium*. At amorem nominare debebant eum quem cuncti cunctæque intelligunt ac nominant: veluti

Cunctos concubitus desideriumque subivit:

et

Nam neque me Dea, nec mortali semine creta
Fœmina, tam rapido prius inflammavit amore,

XXIX. In hujusmodi negotia illi Moralem rationem conjicientes, et

Perplexa nilque sani, ambages omnia

dicentes, vilem eam reddunt: quantumvis alios subsannantes, et se solos Naturam consuetudinemque tutari ut oportet jactantes, ac rationem constituere aversionibus, inductionibus, appetitionibus, consectationibus, et incitationibus ad suum cujusque

πρὸς τὸ οἰκεῖον ἔκαστον. Ἡ δὲ συνήθεια τῆς διαλεκτικῆς διερὰ μὴ γινομένη χρηστὸν μὴ ἀδὲν ἀδὲ ὑγιὲς ἀπολέλαυκεν, ἀλλ' ὥσπερ ἡ ἀκοὴ νοσώδης ὑπὸ κενῶν ἤχων δυσκοίας καὶ ἀσαφείας ἐμπέπλησαι· περὶ ἧς αὖθις ἑτέραν ἀρχὴν λαβόντες, εἰ βάλει, διαλεξόμεθα. Νυνὶ δὲ τὸ φυσικὸν αὐτῶν λόγον οὐκ ἧττον τοῦ περὶ τελῶν διαταράττοντα τὰς κοινὰς προλήψεις, ἐν τοῖς κυριωτάτοις καὶ πρώτοις ὑποδεχόμεθα.

λ'. Καθόλου μὲν ἄτοπον καὶ παρὰ τὴν ἔννοιάν ἐστιν, εἰ μὴ ὄντι, μὴ ὂν δὲ, εἰ μὴ, οὐκ ὄντα δὲ εἰ), λεγόντων ἀποπώτατόν ἐστι, τὸ ὅτι τοῦ παντὸς λεγόμενον. Κενὸν γὰρ ἄπειρον ἔξωθεν ὡς κόσμῳ περιθέντες, ἔτε σῶμα τὸ πᾶν, ἔτε ἀσώματον εἶ) λέγουσιν. Ἔπεται δὲ τούτῳ τὸ μὴ ὂν εἶναι τὸ πᾶν· ὄντα γὰρ μόνα τὰ σώματα καλοῦσιν, ἐπειδὴ ὄντος

D. 4. διερὰ μὲν γινομένη] Nec ipſa dant ſententiam, et ſine his conſtat ſententia: itaque in Latinis omiſi, e Græcis delere ratio vetat. Forte corrigendum διατεταραγμένη, vel διέραμα γινομένη.

D. 8. αὐτῶν λόγον] Sic Ald. Baſ. Xyl. Amiot. Vulgo, αὐτὸν λόγον. B. E. αὐτῷ λόγον.

D. 11. εἶναι μέντοι—λεγόντων] Corrigendum videtur, εἶναι μέν τι, μὴ ὂν δὲ εἶναι· καὶ εἶναι μέν τινα, μὴ ὄντα δὲ εἶναι. Πολλὰ δὲ τοιαῦτα αὐτῶν λεγόντων—.

E. 2. τὸ ἐπὶ] Sic B. E. Vulgo, τὸ δ' ἐπί.

congruum ac propoſitum. Conſuetudo autem a Dialectica nihil boni aut ſani percepit fructus: ſed, veluti auditus morboſus, vanis ſonis oppleta ægre audit atque obſcure: de qua, ſi videbitur, alias novo facto initio loquemur. Nunc Phyſicam eorum doctrinam, non minus quam quæ de Finibus eſt, Communes Notiones turbantem, per prima et præcipua capita decurrentes examinabimus.

XXX. In univerſum quidem abſurdum eſt et contrarium Notitiis, eſſe aliquod quod non ſit; et eſſe res quæ non ſint res. Sed omnium abſurdiſſimum eſt quod de Univerſo dicunt. Inane enim infinitum foris mundo circumponentes, neque corpus Univerſum, neque corporis expers dicunt. Sequitur ergo id non-Ens eſſe;

τὸ ποιεῖν τι ἢ πάσχειν, τὸ δὲ πᾶν οὐκ ὄν ἐστιν· ὥστε οὔτέ τι ποιήσῃ, οὐδέ τι πείσεται τὸ πᾶν. Ἀλλ' οὐδὲ ἐν τόπῳ ἔστιν· σῶμα γὰρ ἅπαν τὸ ἐπέχον τόπον· τὸ σῶμα δὲ τὸ πᾶν. Καὶ μὴν τὸν αὐτὸν ἐπέχειν τόπον συμβέβηκε τοῦτο τὸ μένον· ὥστε τὸ μένει τὸ πᾶν· τὸ γὰρ ἐπέχει τόπον. Ἀλλ' οὐδὲ κινεῖται· δεῖται γὰρ τόπου καὶ χώρας ὑποκειμένης· ἔπειτα, ὅτι τὸ μὴ κινούμενον, ἢ αὐτὸ κι- F
νεῖν, ἢ ὑφ' ἑτέρου πάσχειν πέφυκε· τὸ μὴν οὕτω ὑφ' ἑαυτοῦ κινούμενον, ἔχει πηγὰς νεύσεις ἐξ ἑαυτοῦ καὶ ῥοπὰς καὶ βά- ρος ἢ κουφότητα· κουφότητος δὲ καὶ βάρους ἤτοι ἕξεις πινές, ἢ δυνάμεις εἰσὶν, ἢ διαφοραὶ πάντως σώματος· τὸ δ' ἅπαν οὐ σῶμά ἐστιν· ὥστε ἀνάγκη μήτε βαρὺ, μήτε κοῦ-
φον εἶναι τὸ πᾶν, μηδὲ ἔχειν ἐξ ἑαυτοῦ κινήσεως ἀρχήν. Ἀλλὰ μὴν οὐδὲ ὑφ' ἑτέρου κινήσεται τὸ πᾶν· ἕτερον γὰρ

E. 7. πείσεται] Sic B. E. Schott. Omnes editi πήσεται.
E. 9. Καὶ μὴν—μένον] Legendum, Καὶ μὴν ᾧ τὸν αὐτὸν ἐπέχειν τόπον συμβέβηκε, τοῦτό ἐστι μένον.
F. 1. τὸ μὲν κινούμενον] Sic Baf. Xyl. Vulgo, τὸ μὴ κινούμενον.
F. 4. κουφότητος δὲ καὶ βάρους] Forte, κουφότης δὲ καὶ βάρος.
F. 5. πάντως] Receptum a Mez. item vertit Xyl.

cum Ens id ſolum ipſis ſit quod eſt corpus. Cum vero Entis ſit agere et pati, Univerſum non-Ens ſit; ſequitur ipſum nihil acturum, nihil paſſurum. Quin et in loco non erit. Nam corpus eſt quod locum occupat: Univerſum corpus non eſt. Atqui, cui accidit eundem locum occupare, id manet: ergo non manebit Univerſum, quia locum non occupat. Imo neque movebitur; primum quidem, quia id quod movetur, loco ad hoc opus habet et ſpatio ſubjecto. Deinde quod movetur, aut ſeipſum movet, aut ab alio adficitur. Quod ipſum a ſe movetur, momenta quædam habet ratione gravitatis aut levitatis: at gravitas et levitas, aut habitus ſunt, aut facultates, aut omnino differentiæ corporis. Univerſum non eſt corpus: ergo neceſſe eſt ipſum neque grave eſſe, neque leve, neque ex ſe principium motus habere. Atqui ne ab alio qui-

ὐδέν ἐσι τ̃ παντός· ὥτε ἀνάλκη λέγειν αὐτοῖς, ὅπερ λέγουσι, μήτε μένον εἶ τὸ πᾶν, μήτε κινούμενον. Ὅλως δὲ ἐπεὶ τὸ λέγειν σῶμα τὸ πᾶν, μὴ δέον ὀξὶ κ̃ αὐτούς· σῶμα δὲ ὀρανὸς, κ̀ γῆ, κ̀ ζῶα, κ̀ φυτὰ, κ̀ ἄνθρωποι, κ̀ λίθοι· τὸ μὴ ὂν σῶμα σώματα μέρη ἕξει, κ̀ τ̃ μὴ ὄντος μέρη ἔσαι ὄντα, κ̀ τὸ μὴ βαρὺ χρήσεται βαρέσιν μορίοις, καὶ κούφοις τὸ μὴ κοῦφον· ὧν ὐδὲ ὀνείρατα λαβεῖν
B μᾶλλόν ἐσι παρὰ τὰς κοινὰς ἐννοίας. Καὶ μὴν οὕτως ὐδὲν ἀναργές ἐσι, κ̀ τ̃ κοινῶν ἐχόμενον ἐννοιῶν, ὡς τὸ, εἴ π μὴ ἔμψυχόν ἐσιν, ἐκεῖνο ἄψυχον εἶναι, κ̀ πάλιν εἴ π μὴ ἄψυχον, ἐκεῖνο ἔμψυχον εἶ· κ̀ ταύτῃ οὖν ἀνατρέπουσι τὴν ἀνάργειαν, ὅτω τὸ πᾶν ὁμολογοῦντες μήτε ἔμψυχον εἶ, μήτε ἄψυχον. Ἄνευ δὲ τούτων, ἀτελὲς μ̀ ὡδεὶς νοεῖ τὸ πᾶν, ὅ γε δὴ μηδὲν μέρος ἄπεσιν· ὅτοι δὲ τέλειον ὐ φασιν εἶναι τὸ πᾶν· ὡρισμένον γὰρ π τὸ

A. 6. μὴ δέον] Non ſollicitandum videtur.
B. 7. ὅ γε δὴ] γε additum ex Ald. Baſ. Xyl.

dem movebitur: nihil eſt enim aliud. Itaque neceſſitas eo adigit eos ut dicant neque manere Univerſum, neque moveri. Denique, cum ipſorum de ſententia Univerſum non ſit corpus, cœlum autem, terra, animalia, plantæ, lapides ſint corpora; id quod non eſt corpus, partes habebit corpora, et non-Entis partes erunt Entia; et quod grave non eſt, partibus utetur gravibus, levibus quod non leve. Quibus opinionibus ne ſomnia quidem fingi poſſint magis Communibus adverſantia Notitiis. Porro nihil tam evidens, tamque cum Communibus conjunctum eſt Notitiis, quam quod animatum non eſt, inanimum, et quod inanimum non eſt, animatum eſſe. Tamen hanc quoque evertunt ipſi evidentiam, Univerſum fatentes neque animatum eſſe neque inanimum. Præter hæc, imperfectum nemo cenſet Univerſum eſſe, quippe cui nulla pars deſit. Illi Univerſum negant eſſe perfectum. *Quod enim per-*

τέλειον· τὸ δὲ πᾶν ὑπὸ ἀπειρίας ἀόριστον· ὁ κόσμος ἔστι
π κατ' αὐτούς, ὃ μήτε ἀτελές, μήτε τέλειόν ἐστιν. Ἀλ-
λὰ μὴν ὅτε μέρος ἐστὶ τὸ πᾶν· οὐδὲν γὰρ αὐτοῦ μεῖζον·
ὅτε ὅλον, ὡς αὐτοὶ λέγουσι· τεταγμένα γὰρ τὰ ὅλα C
καταγορεύεσθαι, τὸ δὲ πᾶν δι' ἀπειρίαν καὶ ἀόριστον εἶναι καὶ
ἄτακτον. Αἴτιον τοίνυν ὅτε τοῦ παντὸς ἕτερόν ἐστι, τῷ
μηδὲν εἶναι παρὰ τὸ πᾶν ἕτερον· ὅτε ἄλλο τὸ πᾶν, ἀλλ'
οὐδὲ αὐτοῦ· ποιεῖν γὰρ οὐ πέφυκε· τῷ δὲ ποιεῖν, τὸ αἴτιον
νοεῖται. Φέρε τοίνυν πάντας ἀνθρώπους ἐρωτᾶσαι τί νοοῦσι
τὸ μηδέν, καὶ τίνα δ' μηδενὸς ὑπόνοιαν λαμβάνουσιν, ἆρα οὐκ
ἂν εἴποιεν ὡς τὸ μήτε αἴτιον ὑπάρχον, μήτε αἴτιον ἔχον·
μήτε ὅλον, μήτε μέρος· μήτε τέλειον, μήτε ἀτελές· μήτε
ἔμψυχον, μήτε ἄψυχον· μήτε κινούμενον, μήτε μένον που,
μήτε ὑπάρχον· μήτε σῶμα, μήτε ἀσώματον; τοῦτο καὶ D
οὐκ ἄλλό τι τὸ οὐδὲν ἐστιν. Ὅταν οὖν ὅσα πάντες οἱ
λοιποὶ τοῦ μηδενός, ὅτοι μόνοι τοῦ παντὸς κατηγορῶσι,

fectum ſit, id definitum eſſe: Univerſum ob infinitatem non definiri. Eſt ergo, ipſis auctoribus, aliquid neque perfectum neque imperfectum. Quin etiam neque pars erit Univerſum, cum nihil ſit eo majus; neque totum, hoc enim prædicari aiunt de ordinato: Univerſum ob infinitatem neque definiri et inordinatum eſſe. Proinde neque Univerſi cauſſa aliqua eſt, cum nihil extra Univerſum ſit: et neque aliorum, neque ſui ipſius cauſſa nominari Univerſum poteſt; quippe ut agat, natura ejus non fert; agendo autem cauſſa intelligitur. Age nunc, ſi interrogent cuncti homines quidnam ſit Nihilum, et quomodo ejus notionem percipiant; nonne reſpondebunt hoc, Nihil eſſe, quod neque cauſſa eſt, neque cauſſam habet, neque totum eſt neque pars, neque perfectum neque imperfectum, neque animatum neque non animatum, neque corporeum neque incorporeum? hoc, et non aliud quippiam definient eſſe Nihil. Quando itaque ea quæ reliqui omnes Nihilo,

ἑαυτὸν, ὡς ἔοικε, φαύλοις τῷ μηδενὶ τὸ ὂν πιστεύουσιν. Οὐθὲν οὖν ἔτι δεῖ λέγειν τὸ χρόνον, τὸ κατηγόρημα, τὸ ἀξίωμα, τὸ συνημμένον, τὸ συμπεπλεγμένον· οἷς χρῶνται μᾶλλον τῶν φιλοσόφων, ὄντα δὲ ἃ λέγουσιν εἶναι. Καίτοι πόθεν ἀληθὲς ὂν μὴ εἶναι, μήτε ὑπάρχειν, ἀλλὰ καταλαμβάνεσθαι, καὶ καταληπτὸν εἶναι καὶ πιστὸν, ᾧ τῆς οὐσίας ὅλως ὄντος μὴ μέτεστι, πῶς ἂν ἅπασαν ἀτυχίαν ὑπερβάλοιτο;

λα'. Ἀλλ', ἵνα μὴ δοκῇ ταῦτα λογικώτερον ἔχειν τὴν ἐπισκοπὴν, ἀψώμεθα τῶν φυσικωτέρων. Ἐπεὶ τοίνυν

Ζεὺς ἀρχὴ, Ζεὺς μέσσα, Διὸς δ' ἐκ πάντα τέτυκται,

ὡς αὐτοὶ λέγουσι, μᾶλλον μὲν ἔδει τὰς περὶ θεῶν ἐννοίας, εἴ τι ταραχῶδες ἢ πλανητὸν ἐγγένοιτο αὐταῖς, ἀμύνειν καὶ κατορθοῦν ἐπὶ τὸ βέλτιον· εἰ

p. 10. πᾶς—ἀτυχίαν] Mez. πῶς ἃ πᾶσαν ἀτοπίαν. In postremo tucar vulgatum.
E. 4. εἴ τι ταραχῶδες ἢ πλανητὸν] Vulg. εἰ ταραχῶδες, εἰ πλανητόν. Primum recepimus a Leonic. Schott. postremum mutavimus cum B. E.

soli Stoici Universo tribuunt; nimirum apparet eos idem facere Universum cum Nihilo. Nihil ergo jam oportet appellare tempus, prædicatum, effatum, connexum, complexum; quibus ii maxime omnium philosophorum utuntur, entia autem esse negant. At enim id quod verum sit, non esse aut exstare, sed percipi et esse comprehensibile, ac fide dignum quod substantiam Entis non participat, quomodo non est quovis absurdo absurdius?

XXXI. Sed ne hæc videantur ad disquisitionem potius Logicam pertinere, veniamus ad ea, quæ magis sunt philosophiæ Naturalis. Quoniam ergo

Principium Jupiter, mediumque est, cunctaque ab ipso,

sicut ipsi tradunt; maxime oportebat eos notionibus de Diis, si quid turbulentum aut vagum in iis inesset, remedium adhibere, et in melius dirigere atque emendare: aut si hoc nequirent, in medio re-

δὲ μὴ, θέντας τε ἐᾶν ὡς ἔχουσιν ἐκεῖνο δ' νόμῳ ἔχαστοι, καὶ τὴν συνηθείας τοῖς τὸ θεῖον.

Οὐ γάρ τοι νῦν γε κἀχθὲς, ἀλλ' ἀεί ποτε
Ζῇ ταῦτα, κ' ἐδεὶς οἶδεν ἐξ ὅτου φάνη.

Οἱ δὲ ὥσπερ ἀφ' ἑστίας ἀρξάμενοι τὰ καθεστῶτα κινεῖν καὶ πάτρια τὰ περὶ θεῶν δόξης, εὐδεμίαν, ὡς ἁπλῶς εἰπεῖν, ἔννοιαν ὑγιῆ καὶ ἀκέραιον ἀπολελοίπασι. Τίς γὰρ ὅστις ἄλλος ἀνθρώπων ἢ γέγονεν ὃς οὐκ ἄφθαρτον νοεῖ καὶ ἀίδιον τὸ θεῖον; ἢ τί ἂν ταῖς κοιναῖς προλήψεσιν περὶ θεῶν ὁμολογουμένως ἀναπεφώνηται μᾶλλον, ἢ τὰ τοιαῦτα,

Τῷ ἕνι τέρπονται μάκαρες θεοὶ ἤματα πάντα.
Ἀθανάτων τε θεῶν, χαμαὶ ἐρχομένων τ' ἀνθρώπων.

καὶ τὸ,

E. 6. θέντας τε] Forte, μεθέντας.

E. 6. ἑκάστοις—θεῖον] Primum horum mutandum in ἕκασται. In postremo forte quid ad sententiæ perfectionem desideretur. Leonic. addit ἤ τι, videtur ἔτι scribere voluisse: nec alienum hoc ab hujus loci ratione.

E. 8. Οὐ γάρ τοι—φάνη] ταῦτα recepimus ex B. E. cetera a Xyl. ad exemplum Sophocl. Antig. 467. Vulgo, Οὐ γάρ τοι νῦν καὶ χθὲς, ἀλλ' ἀεί ποτε, ζῇ πάντα, καὶ οὐδεὶς οἶδεν ἐξ ὅτου φανῇ.

linquere, ita ut quisque legibus adstrictus de iis sentit, aut consuetudinem sequitur, sentire concedentes.

Non nunc enim, neque heri sunt ista prodita:
Semper valuere, nec quando inierint liquet.

Illi vero tanquam ipsis a Laribus orsi movere constitutas res, et a majoribus traditas opiniones convellere, nullam ferme notionem integram et incorruptam reliquerunt. Quis enim, iis demtis, homo est natus aut vivit, qui non interitus expertem ac sempiternum existimet Deum? Quid in Communibus Notionibus de Diis una voce magis decantatur quam isthæc,

Illic felices capiunt sua gaudia Divi
Æternum ——:

item,

Terrestresque homines, et Divi mera carentes:

et,

Κεῖνοι γάρ τ' ἄνοσοι καὶ ἀγήραοι,
Πόνων δὲ ἄπειροι, βαρυβόαν πορθμὸν πεφευγότες Ἀχέροντος.

Καὶ ἴσως ἐντύχοι τις ἂν ἔθνεσι βαρβάροις καὶ ἀγρίοις θεὸν μὴ νοῦσι· θεὸν δὲ νοῶν, μὴ νοῶν δὲ ἄφθαρτον μηδὲ ἀΐδιον, ἄνθρωπος οὐδὲ εἷς γέγονεν. Οἱ γοῦν ἄθεοι προσαγορευθέντες ὕστοι, Θεόδωροι, καὶ Διαγόραι, καὶ Ἵππωνες, οὐκ ἐτόλμησαν εἰπεῖν τὸ θεῖον ὅτι φθαρτόν ἐστιν, ἀλλ' οὐκ ὀπίσθουσαν ὡς ἔστι τι ἄφθαρτον· ὃ μὲν ἀφθάρτου τιμὴ ὕπαρξιν μὴ ἀπολείποντες, τῷ θεῷ δέ τ' ὠφελησιν φυλάττοντες. Ἀλλὰ Χρύσιππος καὶ Κλεάνθης ἐμπεπληκότες, ὡς ἔπος εἰπεῖν, τῷ λόγῳ θεῶν τ' οὐρανὸν, τ' γῆν, τ' ἀέρα, τὴν θάλατταν, οὐδένα τῶν τοσούτων ἄφθαρτον οὐδὲ ἀΐδιον ἀπολελοίπασι, πλὴν μόνου τοῦ Διός· εἰς ὃν πάντας καταναλίσκουσι τοὺς ἄλλους. Ὥστε καὶ τούτῳ τὸ φθείρειν προσεῖναι ὃ φθείρεσθαι μὴ ἐπιεικέσεσιν· ἀσθενείᾳ γάρ πνι καὶ τὸ μεταβάλλον εἰς ἕτερον φθείρεται, καὶ τὸ

Illi morborum vacui, triſtiſque ſenectæ,
Rudes laborum, freta Acherontis ſonora evitaverunt.

Ac fieri ſane poteſt, ut incidat aliquis in homines barbaros et feros, qui Deum eſſe nullum putent: Deum eſſe qui exiſtimet, ſed eundem non immunem ab interitu, non æternum, inventus eſt ne unus quidem homo. Certe qui Athei appellantur, quod negarent eſſe Deos, Theodorus, Diagoras, Hippo, non auſi ſunt dicere Deum eſſe interitui obnoxium, ſed non crediderunt aliquid eſſe ab interitu immune; ac talem naturam aliquam eſſe poſſe negantes, notitiam de Deo reliquerunt in medio. Chryſippus vero et Cleanthes, cum impleviſſent, ut ſic dicam, quoad quidem dicendo fieri poteſt, Diis cœlum, terras, aërem, mare; nullum horum ab interitu liberum aut ſempiternum ſtatuerunt, ſolo Jove excepto, in quem reliquos omnes conſumi: ut jam is perdat, quod nihilo eſt quam perire melius. Eſt enim imbecillitas ut pereundo in alium tranſire, ita interitu aliorum

τοῖς ἄλλοις εἰς ἑαυτὸ φθειρομένοις τερφόμενον σώζεται. Ταῦτα δὲ, οὐχ ὡς ἄλλα πολλὰ τῶν ἀτόπων συλλογίζεσθαι ἔχει τὰς ὑποθέσεις αὐτῶν, καὶ τοῖς δόγμασιν ἕπεται, ἀλλὰ αὐτοὶ μέγα βοῶντες ἐν τοῖς περὶ Θεῶν, καὶ Προνοίας, Εἱμαρμένης τε καὶ Φύσεως γεγράμμασι, διαφέρειν λέγουσι τοὺς ἄλλους θεοὺς ἅπαντας εἰ γεγονότας καὶ φθαρησομένους ὑπὸ πυρὸς, τοὺς δὲ, οὐ, ὥσπερ κηρίνους ἢ κατλιτερίνους ὄντας. Ἔστιν οὖν παρὰ τοῦ ἔννοιαν ὡς τὸ ἄνθρωπον ἀθάνατον εἶναι, καὶ τὸ θεὸν θνητὸν εἶναι· μᾶλλον δὲ οὐχ ὁρῶ τίς ἔσται θεῷ πρὸς ἄνθρωπον διαφορὰ, εἰ καὶ ὁ θεὸς ζῷον λογικὸν, καὶ φθαρτόν ἐστιν. Ἂν γὰρ αὖ τὸ σοφὸν τοῦτο καὶ καλὸν ἀντιθῶσι, θνητὸν εἶναι τὸν ἄνθρωπον, ὁ θνητὸν δὲ τὸν θεὸν, ἀλλὰ φθαρτὸν, ὅρα τὸ συμβαῖνον αὐτοῖς. Ἢ γὰρ ἀθάνατον φήσουσιν ἅμα τὸν

B. 8. συλλογιζόμενα—ἕπεται] Sic Baſ. Xyl. Steph. Forte, συλλογιζομένας. B. E. Mez. συλλογιζόμεθα ἔχειν—ἕπεσθαι: in duobus ultimis aſſentitur Ald.

C. 1. τὰς ἄλλους θεὰς] ἄλλους additum ex B. E.

C. 8. ἀλλὰ φθαρτὸν] Sic Baſ. Xyl. Amiot. Vulgo, ἀλλὰ ἄφθαρτον. Ald. ἀλλ' ἄφθαρτον.

in ſe tranſeuntium nutriri atque ſervari. Hæc vero non, ut alia ipſorum abſurda, ex ſententiis et decretis eorum ſequuntur aut ratiocinando colliguntur; ſed ipſi magna cum vociferatione in libris de Diis, Providentia, Fato, ac Natura, diſerte omnes Deos natos eſſe et interituros vi ignis autumant, conflatiles opinione ipſorum, ac ſi cerei eſſent vel ſtannei. Enimvero tam eſt contra Communes Notiones, Deum eſſe mortalem, quam hominem immortalem: imo non video quod ſit futurum Dei et hominis diſcrimen, ſi Deus quoque animal ratione præditum et interitui obnoxium eſt. Si enim argutum illud ſcitumque objiciant, *mortalem eſſe hominem, Deum non mortalem ſed interitui obnoxium*, vide quid impetrent. Aut immortalem ſimul et interitui obnoxium dicent Deum, aut neque mor-

ζεὸν καὶ φθαρτὸν, ἢ μήτε θνητὸν εἶ μήτε ἀθάνατον. Ὧν οὐκ ἔστιν ὐδὲ ὡλάτωνα ἐξεπίτηδες ἕτερα παρὰ τὰς κοινὰς ἔννοιαν, ὑπερβάλλειν τὴν ἀτοπίαν· λέγω δὲ τὰς ἄλλας· ἐπεὶ τούτοις γε τοῖς ἀτοπωτάτων ὐδὲν ἄῤῥητον ὐδὲ ἀνεπιχείρητόν ἐστι παρειμένον. Ἐπὶ τοίνυν ἐπαγωνιζόμενος ὁ Κλεάνθης τῇ ἐκπυρώσει, λέγει τὸν σελήνην καὶ τὰ λοιπὰ ἄστρα τὸν ἥλιον * ἐξομοιῶσαι πάντα ἑαυτῷ, καὶ μεταβαλεῖν εἰς ἑαυτὸν, ἀλλ' ὅτι * οἱ ἀστέρες θεοὶ ὄντες πρὸς τὴν ἑαυτῶν φθορὰν συνεργοῦσι τῷ ἡλίῳ, συνεργοῦντές τι πρὸς τὴν ἐκπύρωσιν, πολὺς ἂν εἴη γέλως ἡμᾶς περὶ σωτηρίας αὐτοῖς προσεύχεσθαι, καὶ σωτῆρας ἀνθρώπων νομίζειν, οἷς κατὰ φύσιν ἐστὶ τὸ σπεύδειν ὅπως τὴν αὐτῶν φθορὰν καὶ ἀναίρεσιν.

λβ'. Καὶ μὴν αὐτοί τε πρὸς τὸν Ἐπίκουρον ὐδὲν

D. 5. ἥλιον * ἐξομοιῶσαι] Nil excidit ſecundum quidem Amiot. Xyl. Mez.

D. 6. ὅτι * οἱ ἀστέρες] Amiot. Xyl. Mez. ſupplent, ὅτι ἡ σελήνη καὶ οἱ ἀστέρες.

D. 7. συνεργοῦντές τι] Sic Baſ. Xyl. Vulgo, συνεργοῦντός ἐστι. Forte ſcriptum ab Auctore συνεργοῦντές γε.

E. 2. αὐτοί τε] Legendum, αὐτοί γε.

E. 2. ὐδὲν ἀπολείπουσι τῶν πραγμάτων] Forte, ἐν ὐδενὶ ἀπολείπουσι τῶν γραμμάτων. Vid. p. 1077, C.

talem neque immortalem. Quibus abſurdiora et magis a Communibus Notionibus alienа fingere nemo alius etiam dedita in hoc opera poſſit. Alius inquam: nam iſti indictum intentatumque eorum quæ abſurdiſſima ſunt nihil reliquerunt. Ad hæc Cleanthes pro conflagratione mundi propugnans tradit, ita ſe rem habere, ut Sol Lunam et reliquas ſtellas omnes, ipſi ſimiles ſit redacturus, et in ſe tranſmutaturus. Atqui ſi ſtellæ, cum Dii ſint, opis aliquid ad conflagrationem conferunt Soli, itaque ſuum ipſarum ad interitum, perridiculum fuerit nos eis pro ſalute noſtra vota facere, et ſervatores hominum putare, quibus a natura hoc inſit ut ſuum interitum ipſæ accelerent.

XXXII. At enim ubique in ſcriptis adverſus Epicurum

ἀπολείπουσι τὴν προλήψεων, ἰὼ, ἰὼ, φεῦ, φεῦ, βοῶν-
τες, ὡς συγχέονται ὑπὸ τῶν θεῶν πρόληψιν, ἀναιροῦμεν
τῆς Προνοίας· "οὐ γὰρ ἀθάνατον καὶ μακάριον μόνον
"ἀλλὰ καὶ φιλάνθρωπον καὶ κηδεμονικὸν καὶ ὠφέλιμο
"προλαμβάνεσθαι καὶ νοεῖσθαι τὸν θεόν." Ὅπερ ἀλη-
θές ἐστιν. Εἰ δὲ ἀναιροῦσι τὴν περὶ θεῶν πρόληψιν οἱ μὴ
ἀπολείποντες Πρόνοιαν, τί ποιοῦσιν οἱ προνοεῖν μὲ τοὺ
θεοὺς ἡμῶν λέγοντες, μὴ ὠφελεῖν δὲ ἡμᾶς, μηδὲ ἀγαθῶ
εἰ) δωτῆρας, ἀλλ' ἀδιαφόρων, ἀρετὴν μὲν μὴ διδόντας
πλοῦτον δὲ καὶ ὑγείαν καὶ τέκνων γενέσεις καὶ τὰ τοιαῦτ
διδόναι, ὧν οὐδὲν ὠφέλιμον, οὐδὲ λυσιτελὲς, οὐδὲ αἱρε
τὸν, οὐδὲ συμφέρον ἐστίν; Ἢ ἐκεῖνοι μὲν οὐκ ἀναι-
ροῦσι τὰς περὶ θεῶν ἐννοίας· οὗτοι δὲ καὶ περιορίζου
καὶ χλευάζουσιν, Ἐπικάρπιόν τινα θεὸν εἶναι λέγον
τες, καὶ Γενέθλιον, καὶ Παῖανα, καὶ Μαντικόν; οὐ
ὄντος ἀγαθοῦ τῆς ὑγείας, καὶ τῆς γενέσεως, οὐδὲ τῆ

E. 4. τῶν θεῶν] Sic E. Vulgo αὐτῶν, quod Steph. a Leonico habuit. Ald. Baſ. Xyl. τῶν. Schott. Anon. T. V. θεῶν.

ipſi contendunt, Io, Io, Proh, Proh, vociferantes, quod is præſumtionem de Diis labefactet Providentia tollenda: *non enim immortalem modo et beatum, ſed et hominum ſtudioſum, curamque eorum gerentem et commodantem præſumi intelligique Deum.* Quod quidem eſt verum. At ſi præſumtionem de Diis tollunt, qui Providentiam non relinquunt; quid agunt, qui Deos quidem providere nobis dicunt, negant autem commo dare nobis: neque largitore bonorum eos, ſed indifferen tium faciunt? ſcilicet virtu tem non dantes, ſed opes, ſ nitatem, prolem, aliaque genus, quorum nihil util commodum, optabile aut co ducibile ſit. An potius n illi notionem de Diis antic patam tollunt; ſed hi De contumelioſe ſubſannant, fr gum, matrimonii, medicin divinationis aliquos procur

πλυχαρπίας, ἀλλ' ἀδιαφόρων καὶ ἀνωφελῶν τοῖς λαμβάνουσι.

λγ'. Τὸ τρίτον τοίνυν τῆς περὶ θεῶν ἐννοίας ἐστί, μηδενὶ τοσοῦτον τοὺς θεοὺς τῶν ἀνθρώπων διαφέρειν, ὅσον εὐδαιμονίᾳ καὶ ἀρετῇ διαφέρουσιν. Ἀλλά, φησὶ Χρύσιππον, οὐδὲ τοῦτο περίεσται αὐτοῖς· "ἀρετῇ τε γὰρ οὐχ ὑ-"περέχειν τὸν Δία τοῦ Δίωνος, ὠφελεῖσθαί τε ὁμοίως "ὑπὸ ἀλλήλων τὸν Δία καὶ τὸν Δίωνα σοφοὺς ὄντας, ὅταν "ἕτερος ἑτέρου τυγχάνῃ κινοῦντος." Τοῦτο γάρ ἐστιν ὃ καὶ ὠφελεῖ θεῶν ἀγαθὸν ἀνθρώποις ὑπάρχει, καὶ θεοῖς παρὰ ἀνθρώπων, σοφῶν γενομένων, ἄλλο δὲ οὐ. Ἀρετῇ δὲ μὴ ἀπολειπόμενον ἄνθρωπον, οὐδὲν ἀποδεῖν εὐδαιμονίας λέγουσιν, ἀλλ' ὁπόσῳ ἂν μακάριον τῷ Διὶ τῷ Σωτῆρι τὸν ἀτυχῆ, καὶ νόσοις καὶ πηρώσεσι σώματος ἐξάγοντα τὸν ζῆν ἑαυτὸν, εἴπερ εἴη σοφός. Ἔστι δὲ οὗτος ἀδαμοῦ γῆς, οὐδὲ γέγονεν· ἄπλετοι δὲ μυριάδες ἀνθρώπων κα-

B. 4. πηρώσεις] Sic E. Amiot. Mez. Vulgo, πυρώσεις.

tores Deos dum fingunt, cum ſanitas, proles, ubertas, bona non ſint, ſed indifferentia, et inutilia adipiſcentibus?

XXXIII. Tertio loco id de Diis dictant Notiones Communes, Nulla eos alia re magis ab hominibus differre, quam beatitate et virtute. At ſi Chryſippum ſequimur, ne hoc quidem iis reſtabit. Ait enim *virtute Jovem Dioni non præſtare, et æqualiter juvari Jovem ac Dionem alterum ab altero, cum ſapientes eſſent, quando alter in alterius motum incidiſſet: hoc enim eſſe bonum illud, quod et a Diis ad homines et ab hominibus ſapientibus ad Deos pervenit, nullum aliud. Porro virtute Diis non inferiorem hominem, felicitate quoque non cedere iis: neque minus beatum eſſe Jove Servatore eum, qui ob morbos et cruciatus corporis infortunatus, alioqui ſapiens, ſeipſum interficiat.* Atqui is ſapiens nuſquam gentium eſt, neque erit: innumera autem homi-

κοδαιμονῶντες ἐπ' ἄκρον, ὧν τῇ τοῦ Διὸς πολιτείᾳ καὶ ἀρχῇ τ' ἀρίστην ἐχούσῃ διοίκησιν. Καίτοι τί μᾶλλον ἂν γένοιτο πρὸς τὴν ἔννοιαν, ἢ τοῦ Διὸς ὡς ἔνι ἄριστα διακυβέρνησις, ἡμᾶς ὡς ἔνι χείριστα πράττειν; Εἰ γὰρ, ὃ μηδὲ θέμις ἐστὶν εἰπεῖν, ἐθελήσαι μηδὲ Σωτὴρ, μηδὲ Μειλίχιος εἶναι, μηδὲ Ἀλεξίκακος, μηδὲ τἀναντία τοῖς καλοῖς τούτων προσηγορίαν, ἆρ' ἔστι προσθεῖναι τοῖς ἐπὶ κακὸν, ἤτε εἰς πλῆθος, ἤτε εἰς μέγεθος, ὡς οὗτοι λέγουσι, πάντων ἀνθρώπων ἐπ' ἄκρον ἀθλίως μοχθηρῶς βιούντων, ἢ μηδὲ τῆς κακίας ὕπιδοσιν, μηδὲ ὑπερβολὴν ἢ κακοδαιμονίας δεχομένης.

λδ'. Οὐ μὴν ἐνταῦθα τὸ δεινότατόν ἐστιν, ἀλλὰ Μενάνδρῳ μὲν εἰπόντι θεατρικῶς,

B. 9. ἔννοιαν, ἢ τοῦ Διὸς] ἢ, quod vulgo abeſt, fecimus ex lectione Ald. B. E. τὴν.
B. 12. Μειλίχιος] Sic B. E. Vulgo, Λύσιος. Ald. Baſ. Xyl. Λύκιος.
B. 12. μηδὲ τἀναντία] Mez. ἀλλὰ τἀναντία.
C. 1. ἀθλίως ἐστὶ] Forte, ἅτως ἀθλίως ἐστί.
C. 2. κακὸν] Sic Mez. et vertit Xyl. Vulgo, καλόν.
C. 3. ἀθλίως μοχθηρῶς] Interponendum καί.

num millia extremam infelicitatem tolerantium in Jovis ſunt imperio et civitate, quam optime adminiſtrari par eſt. Quid autem magis poteſt Communi Notitiæ contrarium cogitari, quam Jove optime gubernante, quantum res ipſæ ferunt, nos quantum omnino fieri poteſt eſſe miſerrimos? Sin, quod nefas dictu eſt, Jupiter nolit Servator eſſe et Clemens, et Averruncator, ſed contraria eorum facere quæ pulchræ ipſius appellationes pollicentur, nihil poteſt iis quæ ſunt adjici malis neque ad numerum neque ad molem; quando ipſi dicunt *omnes homines in ſumma vivere miſeria, neque vitio incrementum, neque infelicitate augmentum admittente.*

XXXIV. Neque tamen hoc eſt graviſſimum. Sed cum Menander pro theatro dixerit,

Ἀρχὴ μεγίστη τῶν ἐν ἀνθρώποις κακῶν
Τὰ λίαν ἀγαθὰ,

δυσκολαίνεσι· τοῦτο γὰρ εἰ) παρὰ τὰς ἔννοιαν· αὐτοὶ δὲ τῶν κακῶν ἀρχὴν ἀγαθὸν ὄντα τὸν θεὸν ποιοῦσι. "Οὐ "γὰρ ἦν γε ὕλη τὸ κακὸν ἐξ ἑαυτῆς παρέχουσα· ἄποιος "γάρ ἐστι, καὶ πάσας ὅσας δέχεται διαφορὰς ὑπὸ τοῦ "κινοῦντος αὐτὴν καὶ σχηματίζοντος ἔχει" κινεῖ δὲ αὐτὴν ὁ λόγος ὑπάρχων καὶ σχηματίζει, μήτε κινεῖν ἑαυτὴν μήτε σχηματίζειν πεφυκυῖαν. Ὥστε ἀνάγκη τὸ κακὸν, εἰ μὴ δι' ἄλλο, ἐκ τοῦ μὴ ὄντος· εἰ δὲ διὰ τὴν κινοῦσαν ἀρχήν, ἐκ τοῦ θεοῦ γεγονὸς ὑπάρχειν. Καὶ γὰρ εἰ μὴ οἴονται τὸν Δία μὴ κρατεῖν τῶν ἑαυτοῦ μερῶν, μηδὲ χρῆσθαι κατὰ τὸν αὐτοῦ λόγον ἑκάστῳ, παρὰ τὴν ἔννοιαν λέγουσι, καὶ πλάττουσι ζῶον ἔχον πολλὰ τῶν μορίων ἐκφεύγει τὰς βούλησιν, ἰδίαις ἐνεργείαις χρώμενα καὶ πράξεσιν, αἷς τὸ ὅλον ὁρμᾷ καὶ δίδωσιν, οὐδὲ καταρχὴ

D. 2. ἔσχε·" κινεῖ δὲ αὐτὴν] Sic Mez. et vertit fere Amiot. Vulgo, ἔσχηκεν· εἰ δὲ αὐτήν.
D. 9. ἐπίνοιαν] Forte, ἔννοιαν. Mez.

Summum hoc malorum humanorum est primordium,
Nimis bona;

illi ægre ferunt; quod hoc sit contra Communem Notitiam: ipsi Deum, qui bonus est, malorum causſam statuunt. *Non enim*, aiunt, *malum ex se potuit edere materia omnis expers qualitatis, et quicquid habet differentiarum a movente eam et informante in se recipiens:* movet autem eam Ratio in ea habitans et format, quippe non valentem ipsam se movere et formare. Ut necesse sit, Malum, siquidem nullam habeat causſam, a non-Ente proficisci: sin a movente est principio ortum, a Deo productum esse. Verum Stoici, si arbitrantur Jovem non imperare suis partibus, neque secundum rationem uti quavis earum, contra Notitias Communes loquuntur, et fingunt animal cujus multa membra voluntatis imperium subterfugiant, peculiaribus utentia efficacitatibus et actionibus, ad quas a toto non incitentur, neque motus prin-

κινήσεως. Οὐδὲν γὰρ ὕτω κακῶς συντέτακται τῷ ζώ-
χιῳ ἐχόντων, ὥστε, ἀβουλοῦντος αὐτοῦ, βαδίζειν πόδας, ἢ
φθέγγεσθαι γλῶτταν, ἢ κέρας κυρίττειν, ἢ δάκνειν ὀδόντας·
ὧν ἀνάγκη τὰ πλεῖστα πάσχειν τὸν θεόν, εἰ παρὰ τὴν
βούλησιν αὐτοῦ, μέρη ὄντες, οἱ φαῦλοι ψεύδονται καὶ ῥᾳδιουρ-
γοῦσι καὶ τοιχωρυχοῦσι καὶ ἀποκτιννύουσιν ἀλλήλους. Εἰ δέ,
ὡς φησι Χρύσιππος, "οὐδὲ τὰ ἐλάχιστόν ἐστι τῶν μερῶν
"ἔχειν ἄλλως ἀλλ' ἢ κατὰ τὴν τοῦ Διὸς βούλησιν," ἀλ-
λὰ πᾶν μὲν ἔμψυχον ὕπως ἴσχεσθαι καὶ ὕπω κινεῖσθαι πέ-
φυκεν ὡς ἐκεῖνος ἄγει καὶ ἐκεῖνος ὑπισχνεῖται καὶ ἴσχει καὶ
ἀφαπτόμενον,

Ὁ δ' αὖτ' ἐκείνου φθόγγος ἐξωλέστερος.

Μυρία γὰρ ἂν ὑπεκλέψειεν ἀσθενείᾳ καὶ ἀδυναμίᾳ τοῦ Διὸς
ἐκβιαζόμενα τὰ μέρη, πολλὰ δρᾶν ἄτοπα παρὰ τὴν
ἐκείνου φύσιν καὶ βούλησιν· ἢ μήτε ἀκρασίαν εἶναι, μήτε
κακουργίαν, ἧς οὐκ ἔστιν ὁ Ζεὺς αἴτιος. Ἀλλὰ μὴν τόν

F. 1. Μυρία] Forte, Μυριάκις, ut Mez.
F. 1. ἀσθενείᾳ καὶ ἀδυναμίᾳ] Sic Baſ. Xyl. Vulgo, ἀσθένεια καὶ ἀδυναμία.
F. 4. τόν γε κόσμον] Ita Mez. et vertit Xyl. Vulgo, τὸ νεῖκος μέν.

cipium ab eo habeant. Enimvero nullum animal ita male eſt compactum, ut ipſo nolente gradiantur pedes, loquatur lingua, feriant cornua: quorum pati pleraque neceſſe eſt Deum, ſi partes ipſius cum ſint vitioſi homines, injuſſu ejus mentiuntur, impoſturas exercent, furantur, cædes perpetrant. Sin, quod Chryſippo placet, ne minima quidem particula ſecus habet quam juxta Jovis voluntatem, ſed animatum quodvis ea natura eſt, ut ſic habeat et moveatur, ut Jupiter movet, impellitque,

Hæc jam priore vox eſt flagitioſior.

Infinitis enim partibus tolerabilius erat dicere, *membra, Jovi ob ejus imbecillitatem vi facta, agere multa improbe contra ipſius naturam et voluntatem*; quam, nullam eſſe libidinem, nullum ſcelus, quod non Jovi auctori imputandum ſit. Jam *mundum eſſe civita-*

γε κόσμον εἶναι πόλιν, καὶ πολίτας τὰς ἀστέρας, εἰ δὲ τοῦτο καὶ φυλέτας, καὶ ἄρχοντας, δῆλον ὅτι καὶ βελτίνην τὸν ἥλιον, καὶ τὸν ἕσπερον ὀρύτανιν ἢ ἀξυνόμον, οὐκ οἶδα μὴ τὰς ἐλέγχοντας τὰ τοιαῦτα τῶν λεγόντων καὶ ἀποφαινομένων, ἀποδείκνυσιν ἀτοπωτέρους.

λε'. Ἀλλὰ τῶν φυσικωτέρων λεγομένων ἆρα οὐ παρὰ τὴν ἔννοιάν ἐστι, σπέρμα πλέον εἶναι καὶ μεῖζον ἢ τὸ γεννώμενον ἐξ αὐτοῦ; Τίνα γὰρ φύσιν ὁρῶμεν πᾶσι ζώοις καὶ φυτοῖς καὶ ἀγρίοις ἀρχὰς τὰ μικρὰ καὶ γλίσχρα, καὶ μόλις ὁρατὰ τῆς τῶν μελίττων γενέσεως λαμβάνουσαν. Οὐ γὰρ ἐκ πυρὸς στάχυν, οὐδὲ ἄμπελον ἐκ γιγάρτου μόνον, ἀλλὰ ἐκ πυρήνος, ἢ βαλάνου πινὸς ὄρνεον ἀφαφυγόσης, ὥσπερ ἐκ μικροῦ τινος σπινθῆρος ἐξάψασα, καὶ ῥιβίσασα τὴν γένεσιν, ἔρνος ἢ βάτου, ἢ δρυὸς, ἢ φοίνικος,

A. 2. τὰς ἐλέγχοντας—ἀτοπωτέρους] Sic B. E. et in priore adsentitur Ald. Vulgo, τις ἐλέγχων—ἀτοπώτερα.

A. 4. Ἀλλὰ] Sic B. E. novi initio loci facto. Vulgo, continua oratione—ἀτοπώτερα ἄλλα τῶν φυσικωτέρων—.

A. 4. ἆρα οὐ] Sic B. E. Vulgo, novi initio loci, ἆρα οὖν.

A. 7. καὶ ἀγρίοις] Forte legendum, καὶ ἡμέροις καὶ ἀγρίοις.

tem, cives ſtellas, atque ſi vis etiam tribules et magiſtratus, nimirum etiam Solem conſulem, Luciferum prætorem aut præfectum eſſe civitatis, haud ſcio an ejuſmodi ſint, ut in iis refutare quam refutari, abſurdius ſit.

XXXV. Sed ex opinionibus iſtorum magis cum phyſica ratione conjunctis nonne hæc repugnat Communi Notitiæ, *ſemen majus et grandius eſſe eo quod ex ipſo naſcitur?* Naturam quidem videmus omnibus animalibus, plantis, ac ſylveſtribus ſtirpibus exigua, parca, et vix conſpectui obvia ortus magnorum initia tribuiſſe. An non enim e grano tritici ſpicam, ex acino ſolo vitem, e nucleo aut glande quæ avim ſubterfugerit, tanquam e ſcintilla exigua incendens procreationem, germen rubi, quercus, palmæ,

ἢ πεύκης ἐλαμπρότερον ἀναδίδωσιν. Ἢ, καί φασιν * "τὸ "μὲν σπέρμα τοῦ ὅλου μικρὸν ὄγκον ἐκ πολλοῦ σπεί- "ρεσθαι ὀνομάσθαι, τοῦ δὲ φύσιν, ἐμφύσησιν οὖσαν, καὶ "διάχυσιν τοῦ ἐφ' αὑτῆς ἀνοιγομένων καὶ λυομένων "λόγων καὶ ἀριθμῶν." Ἀλλὰ "τοῦ τε κόσμου" πάλιν "τὸ πῦρ ὃ σπέρμα" λέγουσιν "εἰς, ἢ μὴ τὸ ἐκπύρω- "σιν, εἰς σπέρμα μετέβαλε τὸν κόσμον, ἐκ βραχυτέρου "σώματος καὶ ὄγκου, φύσιν ἔχοντα πολλήν, καὶ τοῦ κενοῦ "περιεπιλαμβάνουσα χώραν ἄπλετον ἐπινεμομένην "τῇ αὐξήσει, γενομένου δὲ αὖθις ἐκχωρεῖν τὸ μέγε- "θος καὶ συνολισθάνειν, δυομένης καὶ συναγομένης περὶ "τὸ γένεσιν εἰς ἑαυτὸν τῆς ὕλης."

λϛ'. Ἀκοῦσαι τοίνυν ἔστιν αὐτῶν καὶ γράμμασιν ἐντυχεῖν πολλοῖς περὶ τῶν Ἀκαδημαϊκῶν διαφερομένων,

B. 2. φασιν * τὸ μὲν σπέρμα] Ad ſententiam nil requiras: ad lacunam explendam ſatis eſt αὐτοί.

B. 6. τοῦ τε κόσμου] Forte, τοῦ γε κόσμου.

B. 7. ὃ σπέρμα] ὃ delendum cum Xyl. verſ.

B. 8. εἰς σπέρμα μετέβαλε] εἰς pro εἰ eſt a Xyl. poſtremum forte mutandum in μεταβαλεῖν.

B. 10. ἐπινεμομένην] Sic B. E. Vulgo, ἐς νεμομένην.

aut piceæ proceriſſimum edere ſolet? Unde etiam dicunt, *ſemen Sperma vocari quia e magna mole paulatim in parvam, tanquam in ſpiram, convolutum ſit: Phyſin dictam Naturam, quod quaſi inflatio ſit quædam diffuſioque ab ea apertarum et diſſolutarum rationum ac numerorum.* Sed Stoici rurſus *Ignem*, aiunt, *ſemen mundi eſſe, et poſt conflagrationem, ubi ſemen mutaverit mundum; e minore corpore et mole naturam habentem copioſam, et inanis ſpatium apprehendentem incremento ſuo ſe proferentem in immenſum: rurſumque, mundo nato, magnitudinem recedere, et collabi, ſubſidente in ortu inque ſe contracta materia.*

XXXVI. Audire licet ipſos, et multa ſcripta eorum legere, cum Academicis al-

ἢ βοώντων, " ὡς πάντα πεφύρθαι συγχέσι ταῖς ἀ-
" παραλλαξίαις, ὅτι δυοῖν οὐσιῶν ἕνα ποιὸν εἶναι βιάζο-
" μενοι." Καίτοι τοῦτο μὲν οὐκ ἔστιν ὅστις ἀνθρώπων οὐ συνοεῖται, καὶ τἀναντίον οἴεται θαυμαστὸν εἶ) καὶ παράδοξον, εἰ μήτε φάτνα φάτνῃ, μήτε μελίττῃ μέλιττα, μήτε πυρῷ πυρὸς, ἢ σύκῳ τὸ τοῦ λόγου σῦκον, ἐν τῷ πάντι χρόνῳ γένοιτο ἀπαράλλακτον. Ἐκεῖνα δὲ ὅπως τῷδε τῷ ἔννοιάν ἐστιν, ἃ λέγουσιν ὅτι καὶ πλάττουσιν, " ὅτι
" μιᾶς οὐσίας δύο ἰδίως γενέσθαι ποιὰς, καὶ τὴν αὐτὴν
" οὐσίαν ἕνα ποιὸν ἰδίως ἔχουσαν, ὑπόντος ἑτέρου δέχεσ-
" θαι καὶ συμφυλάττειν ὁμοίως ἀμφοτέρους." Εἰ γὰρ δύο, καὶ τρεῖς καὶ τέτταρες ἔσονται καὶ πέντε, καὶ ὅσους οὐκ ἄν τις εἴποι, τοσὶ μίαν οὐσίαν· λέγω δὲ οὐκ ἐν μέρεσι διαφόρως, ἀλλὰ πάντας ὁμοίως τοσὶ ὅλην τὴν ἀπείρους. Λέγει γοῦν Χρύσιππος, " ἐοι-
" κέναι τῷ μὲν ἀνθρώπῳ τὸν Δία καὶ τὸν κόσμον,

D. 8. ὅλην τὴν ἀπείρους] Forte, ὅλην οὐσίαν ἀπείρους.

tercantium ac vociferantium, *ab his omnes res confundi indiscreta ista similitudine, duabus substantiis unam qualitatem inesse contendentibus.* Atqui nemo est hominum qui hoc non intelligat, contraque existimet mirum esse et a ratione alienum, si neque palumbes palumbi, neque apis api, neque tritico triticum, neque ficui, ut in proverbio est, ficus, universo in tempore ita similis fieri potuerit, ut discerni nequeat. Haec vero plane contra Notitiam Communem sunt, quæ Stoici dicunt et fingunt, *in una substantia duas seorsim qualitates exsistere, eandemque substantiam, quæ unam habeat peculiariter, superveniente altera, recipere et servare æque ambas.* Nam si duo, tres item erunt, quatuor et quinque, et quotquot tribuere voles uni substantiæ: dico autem non in diversis partibus, sed omnes æqualiter in tota substantia innumerabiles erunt. Dicit ergo Chrysippus, *Jovem homini similem esse et mundum,*

" τῇ δὲ ψυχῇ τὴν Πρόνοιαν· ὅταν οὖν ἐκπύρωσις
" γένηται, μόνον ἄφθαρτον ὄντα τὸν Δία τῶν θεῶν,
" ἀναχωρεῖν ὑπὸ τὴν Πρόνοιαν, εἶτα ὁμοῦ γενομένους
" ὑπὸ μιᾶς τῆς αὐτῆς οὐσίας διατελεῖν ἀμφοτέρους."

λζ'. Ἀφέντες οὖν ἤδη τοὺς θεούς, καὶ πεπιστευκόσι κοινὰς φρένας διδόναι, καὶ κοινὸν νοῦν, τὰ περὶ στοιχείων πῶς ἔχει αὐτοῖς ἰδωμεν. Πρῶτον ἔννοιάν ἐστι, σῶμα σώματος εἶναι τόπον, καὶ σῶμα χωρεῖν διὰ σώματος, κενὸν μηδετέρου περιέχοντος, ἀλλὰ τῇ πλήσεως εἰς τὸ πλῆρες ἐνδυομένης, καὶ δεχομένης τὸ ὑπομιγνύμενον τοῦ μάσασιν οὐκ ἔχοντος, ἀλλὰ τῇ πλήρους οὐδὲ χώραν ἐν αὑτῷ διὰ τὴν συνέχειαν. Οἱ δὲ οὐχ ἓν εἰς ἕν, οὐδὲ δύο, οὐδὲ τρία, καὶ δέκα συνωθοῦντες, ἀλλὰ πάντα μέρη τοῦ κόσμου κατακερματισθέντος ἐμβάλλοντες εἰς ἕν ὅ, τι ἂν τύχωσι, καὶ τὸ ἐλάχιστον αἰσθητὸν ὑπολαμβάνοντες, ὑπο-

F. 2. αἰσθητὸν ἐπιφάσκοντες, ἐπιλείψειν] Legendum, αἰσθητὸν ἔτι φάσκοντες, οὐκ ἐπιλείψειν—.

animæ Providentiam. Ergo cum conflagrabit mundus, Jovem (ſolum quippe de omnibus Diis expertem interitus) receſſurum ad Providentiam, ibique ambos in una ætheris ſubſtantia perpetuo futuros.

XXXVII. Sed nos jam Diis dimiſſis, comprecati hos ut Communem Stoicis Senſum, mentemque cum aliis conſentientem, largiantur; videamus de elementis quæ ſit eorum ſententia. Contra Notitias Communes eſt, corpus corporis eſſe locum, et corpus per corpus penetrare, ubi neutrum in ſe inane contineat, ſed plenum in plenum ſubeat, recipiaturque ab eo quod intercapedinem in ſe aut ſpatium recipiendi ob continuitatem habeat nullum. Illi vero non unum in unum, aut duo, aut tria, vel decem contrudentes, ſed omnia mundi diſſecti fruſtula in unum, quodcunque fors obtulerit, conjicientes, et minimum quodque fruſtulum adhuc ſenſile eſſe perhibentes, jactant minimum quodque fruſ-

λείψειν ὁπόνπ τῷ μείζῳ νεανιεύονται, δόγμα ποιούμενοι τὸν ἔλεγχον, ὡς ἐν ἄλλοις πολλοῖς, ἅτε δὴ μαχμύας ἐπιθέσεις ταῖς ἐννοίαις λαμβάνοντες. Αὐτίκα γοῦν τῷ λόγῳ τούτῳ, πολλὰ τερατώδη καὶ ἀλλόκοτα προσδέχεσθαι τὰς τὰ σώματα τοῖς σώμασιν ὅλοις ὅλα κεραννύντας. Ὧν ἐστι καὶ τὸ "τὰ τρία τέσσαρα εἶναι." τισὶ γὰρ οἱ μὲν ἄλλοι λέγουσιν ἐν ἐπιβολῇ πρόδηλημα τῶν ἀδιανοήτων· τούτοις δὲ συμβαίνει τὸ ἕνα κύαθον τοῦ οἴνου πρὸς δύο κεραννύμενον ὕδατος, εἰ μέλλει μὴ ἀπολείπειν ἀλλ' ἐξισοῦσθαι, προσλαμβάνοντας ὅτι πᾶν καὶ διασυγχέοντας, ἕνα ὄντα δύο ποιεῖν τῇ πρὸς δύο τὴν κράσεως ἐξισώσει· τὸ γὰρ μένειν ἕνα, καὶ δυοῖν παρεκτείνειν, καὶ ποιεῖν ἴσον τῷ διπλασίῳ· εἰ δὲ ὅπως ἐξίκηται τῇ κράσει πρὸς τοὺς δύο, δυοῖν λαμβάνειν μέτρον ἐν τῇ διαχύσει, τοῦτο μέτρον ἅμα καὶ τριῶν ἐστι καὶ τεσσάρων·

F. 7. προσδέχεσθαι] Lego, προσδέχεται.
A. 5. ἐπὶ πᾶν] Ita scripsi pro εἴτι πᾶν, quod omnes libros occupavit.
A. 7. τὸ γὰρ μένειν] Forte, καὶ γὰρ μένειν.
A. 8. εἰ δὲ ὅπως] Legendum, εἰ δὲ ὅτως.

tulum supervenienti maximo corpori recipiendo satis fore; audacter illi novum decretum condentes, idque, ut alias solent crebro, probantes sumtis iis, quæ adversus Communes pugnant Notitias. Statim vero necesse habent monstrosa multa et insolentia suæ disputationi adsciscere, dum *corpora tota totis commisceri* aiunt. De quibus etiam hoc est, *tria esse quatuor*; quod alii ponunt in exemplum eorum quæ ne cogitando quidem concipi possint. At Stoicis usu venit, ut cum unus vini cyathus duobus aquæ cyathis permiscetur, si non deficiet sed exæquabit, (ut volunt) extendatur, et unus duo fiat exæquatione commixtionis. Quando enim unus manet, et duobus pariter extenditur, duplumque æquat ut in temperatione ac diffusione duorum mensuram impleat, fit ut eadem sit trium ac quatuor mensura;

τειῶν μὲν, ὅπ τοῖς δύο εἷς μέμικ]· τεσσάρων δὲ, ὅπ δυσὶ μεμιγμένος ἴσον ἔχηκε πλῆθος οἷς μίγνυ]. Τῦτο δὲ συμβαίνει τὸ καλὸν αὐτοῖς, ἐμβάλλεσιν εἰς σῶμα σώματα, κ τὸ τῆς θέσεως ἀδιανόητον. Ἀνάγκη γὰ εἰς ἄλληλα χωρεώντων τῷ κεράννυσθαι, μὴ θάτερον μὲν περιέχειν, περιέχεσ] δὲ θάτερον, καὶ τὸ μὲν δέχεσθαι, τὸ δὲ ὑπάρχειν· ἅτω γὰ οὐ κρᾶσις, ἀφὴ δὲ κ φαῦσις ἔσαι τῶ ὁπφανειῶν, τ μ ἐντὸς ὑποδυομένης, τῆς δὲ ἐκτὸς περιεχούσης, τῶ δὲ ἄλλων μερῶν ἀμίκτων κ καθαρῶν ἀδιαφερομένων· ἀλλὰ ἀνάγκη, γινομένης ὥσπερ ἀξιῶσι τῆς ἀνακράσεως, ἐν ἀλλήλοις τὰ μιγνύμενα γενέσθαι, κ ταὐτὸν ὁμῦ τῷ ὑπάρχειν περιέχεσ], κ τῷ δέχεσθαι περιέχειν θάτερον, καὶ μηδ' ἕτερον αὐτῶ αῦ πάλιν δυνατὸν εἶ], συμβαίνειν δ' ἀμφότερα, τῆς κρά-

B. 3. καὶ τὸ] Forte, κατὰ τό.

B. 8. καθαρῶν—γενέσθαι] γενέσθαι est ex E. cetera consequenter ipse constitui. Vulgo, καθαρῶν, ἓν δὲ διαφερομένων· ἀλλὰ ἀνάγκης γινομένης· ὥσπερ ἀξιῶσι τῆς ἀνακράσεως ἐν ἀλλήλοις τὰ μιγνύμενα μίγνυσθαι.

C. 3. συμβαίνειν δ'—βιαζομένης] Postremum est ex B. E. pro βιαζομένοις. Reliqua duo consequenter ipse correxi: συμβαίνειν δ' pro συμβαίνει, quod in Ald. Bas. Xyl. est συμβαίνῃ: item πάντως pro παντός.

trium, quia duobus unus admixtus est; quatuor, quia duobus permixtus unus, duorum quantitatem æquat. Hoc tam scitum accidit iis, dum corpora corporibus immittunt, et comprehensionem eorum faciunt qualis intelligi non potest. Necesse est enim dum miscendo in se invicem intrant, non alterum continere, alterum contineri, neque alterum recipere, alterum inesse: (sic enim non contemperatio, sed contactus superficierum erit, altera intro subeunte, altera foris ambiente, reliquis partibus sinceris et mixtionis expertibus inter se invicem versantibus:) sed necesse est, facta, ut ipsi volunt, permixtione, utrumque mixtum in alterum mutuo inferri, et idem simul, quia in altero est, contineri, et, quia recipit alterum, continere; ac rursus horum neutrum fieri posse, et tamen utrumque accidere, quia mixtio cogit ut per se invicem transeant, et

στως δ' ἀλλήλων διϊέναι, καὶ μηδὲν ὑπολείπεσθαι μηδενὸς μόριον, ἀλλὰ πάντως ἀναπίμπλασθαι βιαζομένης. Ἐνταῦθα δὴ τὸ θρυλλούμενον ἐν ταῖς διατριβαῖς Ἀρκεσιλάου σκέλος ἥκει ταῖς ἀτοπίαις ἐπεμβαῖνον αὐτῶν μετὰ γέλωτος. Εἰ γὰρ εἰσιν αἱ κράσεις δι' ὅλων, τί κωλύει, τοῦ σκέλους ἀποκοπέντος καὶ καταπαπέντος καὶ ῥιφέντος εἰς τὴν θάλατταν καὶ διαχυθέντος, οὐ τὸν Ἀντιγόνου μόνον στόλον διεκπλεῖν, ὡς ἔλεγεν Ἀρκεσίλαος, ἀλλὰ τοὺς Ξέρξου χιλίας καὶ διακοσίας, καὶ τοὺς Ἑλληνικοὺς ὁμοῦ τριακοσίας πεπρεῖς ἐν τῷ σκέλει ναυμαχέσας; Οὐ γὰρ ὑπολείψει διπουθεν πρεσβύν, οὐδὲ παύσεται ἐν τῷ μείζονι τὸ ἔλαττον· ἢ πέρας ἡ κρᾶσις ἕξει, καὶ τὸ τελευταῖον αὐτῆς ἁφὴν ὅπου λήγῃ ποιησάμενον, εἰς ὅλον οὐ δύσιν, ἀλλ' ἀπαγορεύει μιγνύμενον. Εἰ δὲ μεμίξεται δι' ὅλων, ὑμᾶ Δία τὸ σκέλος συναυμαχῆσαι παρέξει τοῖς Ἕλλησιν· ἀλλὰ τοῦτο μὲν δεῖται σήψεως καὶ μεταβολῆς. Εἰ δέ τις κύαθος

D. 3. πρεσβύν] Sic Baſ. Xyl. Vulgo, πρεσβύων.
D. 8. Εἰ δέ τις—ἐμπεσοῦσα—ἐφίξεται] Sic ſcripſi, poſtulante ſententia, pro ἀφί-

neutrius ulla pars integra maneat, ſed omnino partes utriuſque omnes per ſe invicem repleantur et altera alterius naturam aſſumat. Huc jam illud in ſcholis tritum Arceſilai crus advenit, cum riſu abſurdis Stoicorum inſultans. Nam ſi tota totis permiſcentur, quid obſtat quin crure amputato, putrefacto, et in mare abjecto, cumque eo diffuſione permixto, non Antigoni modo claſſis, ut aiebat Arceſilaus, per crus naviget, ſed etiam Xerxis mille ac ducentæ, cum Græcis trecentis triremibus in crure navalem pugnam obeant? Non enim deficiet Minus in progrediendo, neque deſinet in Majori uſquam diffundi; alias finem habebit mixtio, extremumque cruris mare contingens, deſperata mixtione, non tranſibit in totum. Si vero totum crus toti mari permiſcetur, non ſolum, mehercle, crus locum navalis prælii Græcis præbebit; quanquam huic putredine opus eſt et mutatione. Immo cyathus unus, vel gut-

ἢ μία σταγὼν αὐτόθεν εἰς τὸ Αἰγαῖον ἐμπεσοῦσα πέλαγος ἢ τὸ Κρητικόν, ἐφίξεσθαι τοῦ Ὠκεανοῦ καὶ τῆς Ἀτλαντικῆς θαλάττης οὐκ ὀπιπολῆς φαύσασα τῆς ὀπιφανείας, ἀλλὰ πάντη διὰ βάθους εἰς πλάτος ὁμοῦ καὶ μῆκος ἀναχεομένη. Καὶ ταῦτα παραδέχεται Χρύσιππος εὐθὺς ἐν τῷ πρώτῳ τῶν Φυσικῶν Ζητημάτων, "οὐδὲν ἀπέχειν," φάμενος, "οὐ-"δὲν τὸν σταλαγμὸν ἕνα κεφάσαι τὴν θάλατταν·" καὶ ἵνα δὴ μὴ τοῦτο θαυμάζωμεν, "εἰς ὅλον φησὶ τὸν κόσμον διατε-"νεῖν τῇ χράσει τὸν σταλαγμόν." Ὧν οὐκ οἶδα τί ἂν ἀποπώτερον φανείη.

λή. Καὶ μὴν παρὰ τὴν ἔννοιαν, μήτε ἄπειρον ἐν τῇ φύσει τῶν σωμάτων, μήτε πρῶτον, μήτε ἔσχατον μηδέν, εἰς ὃ λήγει τὸ μέγεθος τοῦ σώματος, ἀλλ' ἀεὶ τοῦ λημθέντος ἐπέκεινα φαινόμενον εἰς ἄπειρον καὶ ἀόριστον ἐμβάλλειν τὸ ὑποκείμενον. Οὔτε γὰρ μεῖζον, οὔτε ἔλαττον

ξεται. Reliqua ita corrigenda, ut legatur vel ἔτι δέ τις κύαθος—ἐμπεσοῦσα—: vel, εἰ δέ τις κύαθος—ἐμπεσεῖται—.

E. 1. πάντη] Sic omnes libri, Ald. Baſ. Xyl. B. E. exceptis vulgatis, id eſt Steph. et Græco-Lat. παντί.

E. 12. φαινόμενον] Videtur corrigendum eſſe, ἀποφαινόμενον vel φάμενον.

ta unica hinc in Ægæum lapſa aut Creticum mare, perveniet ad Oceanum et Atlanticum mare, non ſummam attingens ſuperficiem, ſed uſquequaque per profundum in longum latumque diffuſa. Atque hæc Chryſippus admittit ſtatim in primo Phyſicarum Quæſtionum libro, *nihil*, inquiens, *impedire, quo minus una vini ſtilla cum toto permiſceatur mari.* Ac ne id miremur, *permixtione eam in totum* ait *perventuram mundum.* Quibus quid abſurdius poſſit videri, neſcio.

XXXVIII. Jam hoc quoque contra Communem eſt Notitiam, *neque extremum in Natura eſſe corpus, neque primum, neque ultimum ullum in quod deſinat magnitudo corporis; ſed ſemper ſumto corpore ultra aliud ſupereſſe, remque ſic in immenſum et infinitum protrahi.* Nam neque majorem neque minorem licebit alia

ἔσῃ νοεῖν ἕτερον ἑτέρῳ μέγεθος, εἰ ὃ προϊέναι τοῖς μέρεσιν ἐπ' ἄπειρον ἀμφοτέρωις ὡς συμβέβηκεν, ἀλλ' ἀνισότητος ἄρεται φύσις· ἀνίσων γὰρ νοουμένων, τὸ μὲ προαπολείπεται τοῖς ἐσχάτοις μέρεσι, τὸ δὲ προβάλλεται καὶ πρίεσι· μὴ ὄσης δὲ ἀνισότητος, ἕπεται μὴ ἀνωμαλίαν εἶ), μηδὲ τραχύτητα σώματος· ἀνωμαλία μὲ γὰρ ὄστι μιᾶς ὄπι-
79 φανείας ἀνισότης πρὸς ἑαυτὴν, τραχύτης δὲ ἀνωμαλία μετὰ σκληρότητος· ὧν οὐδὲν ἀπολείπουσιν οἱ σῶμα μηδὲν εἰς ἔσχατον μέρος πεφύκοντες, ἀλλὰ πάντα πλήθει μερῶν ἐπ' ἄπειρον ἐξάγοντες. Καίτοι πῶς οὐκ ἀναργές ὄστι τ' ἄνθρωπον ἐκ πλειόνων συνεστηκέναι μορίων ἢ τ' δάκτυλον ἀνθρώπου, καὶ πάλιν τ' κόσμον ἢ τ' ἄνθρωπον; Αὐτὰ γὰρ ὁπίσανται, καὶ φρονοῦνται πάντες, ἂν μὴ Στωϊκοὶ γένωνται· γενόμενοι δὲ Στωϊκοὶ, τἀναντία λέγουσι καὶ δοξάζουσιν· ὡς οὐκ ἔστιν ἐκ πλειόνων μορίων ὁ ἄνθρωπος ἢ ὁ δάκτυλος, οὐδὲ ὁ κόσμος ἢ ὁ ἄνθρωπος· ἐπ' ἄπει-

F. 3. ὡς συμβέβηκεν] ὡς vel delendum, vel corrigendus locus hunc fere in modum, συμβέβηκεν, ἅμα δ' ἅτας ἡ ἀνισότητος αἴρεται φύσις.
A. 2. σκληρότητος] Forte, σκαληνότητος.
A. 7. Αὐτὰ] Forte, ταῦτα, vel ταυτά.

alia quantitatem cogitare, ſi partibus in infinitum progredi utrinque contingit; atque ſic inæqualitatis tollitur natura. Nam ubi hæc conſideratur, alterum extremis partibus deficit, alterum excedit. Sublata inæqualitate, ſequitur inæquabilitatem quoque et aſperitatem corporum nullam eſſe. Eſt enim *inæquabilitas* unius ſuperficiei adverſus ſeipſam inæqualitas; aſperitas inæquabilitati adjunctam habet duritiem: quorum nihil relinquunt, qui nullum corpus extremo finiunt, ſed omnia multitudine partium in infinitum producunt. At enim qui non eſt evidens hominem e pluribus quam digitum, mundum quam hominem, conſtare partibus? Hoc quidem ſciunt et intelligunt omnes, niſi ſi Stoici fiant; Stoici facti, contra dicunt atque ſentiunt *non eſſe plures hominis quam digiti, mundi quam hominis, partes*. Nam ad infinitum ſectio eorum redigit

ἐστιν γὰρ ἡ τομὴ προάγει τὰ σώματα· τῶν δὲ ἀπείρων B
οὐθέν ἐστι πλέον, οὐδὲ ἔλαττον, οὐδὲ ὅλως ὑπερβάλλει
πλῆθος, ἢ παύσεται τὰ μέρη τὰ ὑπολειπόμενα μεριζό-
μενα καὶ παρέχοντα πλῆθος ἐξ αὑτῶν.

ΛΑΜΠΡΙΑΣ. Πῶς ἂν ἀμύνοιτο ταύτας τὰς ἀπορίας;

ΔΙΑΔΟΥΜΕΝΟΣ. Εὐμηχάνως κομιδῇ καὶ ἀνδρείως. Λέγει γὰρ ὁ Χρύσιππος, "ἐρωτωμένους ἡμᾶς εἰ τινα ἔχο-
"μεν μέρη, καὶ πόσα, καὶ ἐκ τίνων συγκείμενα μερῶν
"καὶ ποσῶν, διαιρεῖν χρήσεσθαι, τὸ μὲν ὁλοσχερὲς ἀπέν-
"τας, ὡς ἐκ κεφαλῆς καὶ θώρακος καὶ σκελῶν συγκεί-
"μεθα· τοῦτο γὰρ εἶναι πᾶν τὸ ζητούμενον καὶ ἀπορούμενον·
"ἐὰν δὲ ἐπὶ τὰ ἔσχατα μέρη τὸ ἐρωτᾶν προάγωσιν,
"οὐδὲν," φησὶ, "τῶν τοιούτων ἐστὶν ὑπολειπτέον, ἀλλὰ C
"ῥητέον, οὔτε ἐκ τίνων συγκεῖσθαι, καὶ ὁμοίως, οὔτε ἐξ
"ὁπόσων, οὔτε ἀπείρων, οὔτε ἐκ πεπερασμένων." Καὶ

B. 1. προάγει] Legendum, προάγει.
B. 2. ὑπερβάλλει πλῆθος] πλῆθος forte delendum, ut temere ex ſequentibus anticipatum.
B. 10. συγκείμεθα] Sic B. E. Vulgo, συγκείμενα.
B. 12. τὸ ἐρωτᾶν] τὸ pro vulgato τῷ eſt ex E. Poterat item corrigi, τῷ.

corpora; infinitorum autem nullum plus eſt aut minus altero, neque ſe multitudine invicem excedunt, aut deſinent partes reſidui ſecari, et ex ſe multitudinem præbere.

LAMPRIAS. Quomodo ſe ex his evolvunt perplexitatibus?

DIADUMENUS. Artificioſe admodum et ſtrenue. Dicit enim Chryſippus, *interrogatos nos an quas et quot partes habeamus, et quibus et quot partibus ipſæ illæ partes conſtent, tum vero nos debere uti diſtinctione; ut ponamus grandiores, e capite ſcilicet, thorace, et cruribus nos dicentes conſtare: hæc enim eſſe omne id de quo tam ſolicite quæritur. Si vero interrogationes ad extremas uſque partes deducantur, nihil,* inquit, *tale eſt ſuſcipiendum, ſed dicendum neque e quibuſdam, neque ex tot vel tot, neque e finitis, neque ex infinitis illas partes conſtare partibus.* Ac

μοι δοκῶ ταῖς ἐκείνου κεχρῆσθαι λέξεσιν αὐταῖς, ὅπως σωίδῃς ὃν τρόπον διεφύλαττε τὰς κοινὰς ἐννοίας, κελεύων ἡμᾶς νοεῖν τὸ σωμάτων ἕκαστον ὅτε ἐκ πλειόνων, ὅτε ἐξ ὁποσωνοῦν μερῶν, οὔτε ἐξ ἀπείρων, οὔτε ἐκ πεπερασμένων συγκείμενον. Εἰ μὲν γὰρ ὡς ἀγαθοῦ καὶ κακοῦ τὸ ἀδιάφορον, ὕπω πεπερασμένου τε καὶ ἀπείρου μέσον ἐστίν, εὐπόρως ἂν τὸ τοῦτο ἔχοι λῦσαι τὴν ἀπορίαν· εἰ δὲ ὡς ὃ μὴ ἴσον, εὐθὺς ἄνισον, καὶ τὸ μὴ φθαρτὸν, ἄφθαρτον, D ὕπω τὸ μὴ πεπερασμένον ἄπειρον νοεῖσθαι, ὅμοιόν ἐστιν, οἶμαι, τῷ τὸ σῶμα εἰ) μήτε ἐκ πεπερασμένων, μήτε ἐξ ἀπείρων, καὶ λόγον τὸν εἰ) μήτε ἐξ ἀληθῶν λημμάτων, μήτε ἐκ ψευδῶν μήτε *

λθ'. Ἐπὶ δὲ τούτοις ὑπνεανιεύσατο φησὶ "τὴν "πυραμίδα ἐκ τριγώνων συνταθῆναι τὰς πλευρὰς "κατὰ τὴν συναφὴν κεκλιμένας, ἀνίσους μὲν τῷ εἰ), μὴ "ὑπερέχειν δὲ ἢ μείζονες εἶναι." Οὕτως ἐτήρει τὰς ἐν-

D. 4. μήτε *] Amiot. delet et μήτε et lacunam. B. E. μήτε ἐξ—cum lacuna.

videor mihi ipsius hæc verbis exposuisse, ut perspicias quomodo Communes defenderit Notitias; jubens nos intelligere, *corporum unumquodque neque ex quibus, neque ex quotquot, neque ex infinitis, neque e finitis constare partibus.* Nam si ut inter Bonum et Malum medio loco est Indifferens, ita etiam finito infinitoque aliquid intervenit, hoc quale esset docendo solvenda erat quæstio. Sin, ut non æquale statim inæquale, et non interiturum interitus expers, ita non finitum etiam illico infinitum esse intelligimus; perinde est, ni fallor, corpus dicere compositum neque ex finitis, neque ex infinitis, atque ratiocinationem affirmare constructam esse neque e veris neque e falsis sumtionibus: neque *

XXXIX. His juvenili quadam temeritate hæc adjicit, *Pyramide e triangulis constante, latera juxta commissuram inclinantia inæqualia quidem esse, non excedere tamen, quatenus unum alio majus sit.*

νοίας. Εἰ γὰρ ἔστι τι μεῖζον καὶ μὴ ὑπερέχον, ἔσαι τι μικρότερον καὶ μὴ ἐλλεῖπον· ὥστε καὶ ἄνισον, μήτε ὑπερέχον μήτε ἐλλεῖπον, τουτέστιν, ἴσον τὸ ἄνισον, καὶ οὐ μεῖζον τὸ μεῖζον, οὐδὲ μικρότερον τὸ μικρότερον. Ἐπὶ τοίνυν ὅρα τίνα τρόπον ἀπήντησε Δημοκρίτῳ, διαποροῦντι φυσικῶς καὶ ἐμψύχως, "εἰ κῶνος τέμνοιτο ταῖς πρὸς τῇ βάσιν ὁπιπέδῳ, "τί χρὴ διανοεῖσθαι τὰς τῶν τμημάτων ὁπιφανείας, ἴσας "ἢ ἀνίσους γινομένας; ἄνισοι μὲν γὰρ ἔσαι τὸν κῶνον ἀνώ- "μαλον παρέξουσι, πολλὰς ἀποχαράξεις λαμβάνοντα "βαθμοειδεῖς καὶ τραχύτητας· ἴσων δὲ ὄντων ἴσα τμήματα "ἔσαι, καὶ φανεῖται τὸ τοῦ κυλίνδρου πεπονθὼς ὁ κῶνος, οὐκ "ἴσων συγκείμενος καὶ οὐκ ἀνίσων κύκλων, ὅπερ ἐστὶν ἀ- "τοπώτατον." Ἐνταῦθα δή, τὸν Δημόκριτον ἀποφαίνων ἀγνοοῦντα, "τὰς μὲν ὁπιφανείας," φησὶ, "μήτε ἴσας εἶναι, "μήτε ἀνίσους· ἄνισα δὲ τὰ σώματα, ὧν μήτ' ἴσας εἶναι,

E. 2. ἐμψύχως] Forte, ἐπιτυχῶς, vel εὐφυῶς.
E. 2. τέμνοιτο—ἐπιπέδῳ] Sic B. E. Xyl. Vulgo, τέμνοι τὸ—ἐπίπεδον.

Sic ille Notitias tuetur. Si enim est aliquid majus et non excedit, erit et minus quod non deficiat; erit ergo inæquale quod neque excedat neque excedatur; hoc est, erit æquale non æquale, majus non majus, minus non minus. Porro autem vide quomodo occurrerit Democrito, physice et prudenter quærenti, *si conus ad basin plano secetur, quid judicandum sit de segmentorum superficiebus, æqualesne fiant an inæquales? si enim sint inæquales, conum reddent inæquabilem, multas nactum, graduum in morem, incisuras et asperitates; sin æquales, erunt segmenta æqualia, videbiturque cono evenire quod est cylindri, nempe ex æqualibus, non inæqualibus, constitui circulis, quod est absurdissimum.* Hic ut argueret Democritum ignorationis, *superficies*, ait, *neque æquales fieri neque inæquales; sed corpora inæqualia, quia superficies eorum neque æquales sint, neque inæquales.* Enimvero legem hanc ponere, *superficies si non sint inæquales,*

" μήτε ἀνίσους τὰς ὑπιφανείας." Τὸ μὲν δὴ νομοθετεῖν τῶν ὑπιφανειῶν μὴ ἴσων ὐσῶν, τὰ σώματα συμβάινειν ἄνισα εἶναι, θαυμασὴν ἔξεσίαν αὐτῷ τοῦ γεάφειν ὅ, τι ἀν ὑπίῃ διδόντος ἐξί. Τὐναντίον γὰ ὁ λόγος μετὰ τῆς ὐαργείας νοεῖν δίδωσι, τῶν ἀνίσων σωμάτων ἀνίσους εἶναι τὰς ὑπιφανείας, καὶ μείζονα τὴν τοῦ μείζονος· εἴγε μὴ μέλλει τ' ὑπερσχὺν ἢ μεῖζόν ὐξιν, ἐστερημένην ὑπιφανείας ἔξειν. Εἰ γὰ οὐχ ὑπερβάλλουσι τὰς τῶν ἐλαττόνων ὑπιφανείας αἱ τῶν μειζόνων, ἀλλὰ παραπολείπουσιν, ἔσῃ σώματος πέρας ἔχοντος μέρος ἄνευ πέρατος, καὶ ἀπεράτων. Εἰ γὰ λέγει ὅτι βιαζόμενος ὕτω * ἃς γὰ ὑφορᾶται περὶ τὸν κῶνον ἀναχαράξεις, ἡ τῶν σωμάτων ἀνισότης δήπυθεν, οὐχ ἡ τῶν ὑπιφανειῶν, ἀπεργάζεται. Γελοῖον οὖν τὸ τὰς ὑπιφανείας ἀφαιρούμενον, ἐν τοῖς σώμασιν ἐλεγχομένῳ ἀπολιπεῖν ἀνωμαλίαν. Ἀλλ' ἂν μένω-

F. 3. μὴ ἴσων ὐ:ῶν] Forte, μὴ ἴσων μήτ' ἀνίσων ὐσῶν : vel, μὴ ἀνίσων ὐσῶν, quod vertimus.

A. 4. ἔσαι] Sic E. Leonic. Schott. T. V. B. Vulgo, ἔσῳ.

A. 6. ὕτω * ἃς γὰρ] Forte ita ſupplendus locus, ὅτως ὁ τῆ κώνυ λόγος διὰ τὰς ἀναχαράξεις ἀπαιτεῖ, ὑδὲν λέγει· ἃς γὰρ—.

corpora tamen eſſe inæqualia, hominis eſt mirandam ſibi ſcribendi quidquid in mentem venerit ſumentis licentiam. Contra enim ratio et evidentia docent, inæqualium corporum inæquales eſſe ſuperficies, majoremque majoris ; niſi debeat exceſſum quo minorem ſuperat carentem ſuperficie habere. Nam ſi non exceduntur minorum ſuperficies a majoribus, ſed hæ prius deficiunt, erit corporis termino finiti pars ſine termino et infinita. Si enim dicat ſic naturam coni propter inciſuras poſtulare et cogere, nil ſani dicit. Quas enim metuit coni inciſuras, eas ſcilicet non ſuperficierum ſed corporum efficit inæqualitas. Ridiculum itaque ſuperficiebus ademtis inæquabilitatem relinquere, in ipſis corporibus monſtratam. Sed, ſi in eo quod poſi-

μεν ὅπῃ ὑποθέσεως, τί μᾶλλόν ὅτι πρὸς τὴν ἔννοιαν ἢ τὰ B
τοιαῦτα πλάττειν; Εἰ γὰρ ἐπιφάνειαν ὀπιφανείᾳ θήσομεν
μήτ' ἴσῳ εἶναι, μήτε ἄνισον, μήτε τὸ μέγεθος ἔσαι μεγέθει
φάναι καὶ ἀριθμὸν ἀριθμῷ μήτε ἴσον εἶναι μήτε ἄνισον, καὶ
ταῦτα ἴσα καὶ ἀνίσα μέσον, τὸ μηδέτερον, οὐκ ἔχοντας
εἰπεῖν, οὐδὲ νοῆσαι δυναμένους. Ἔπι δὲ ἁσῶν ὀπιφανειῶν
μήτε ἴσων μήτε ἀνίσων, τί κωλύει καὶ κύκλους νοεῖσθαι
μήτε ἴσους μήτε ἀνίσους; αὐταὶ γὰρ δήπουθεν ὄντων κω-
νικῶν τμημάτων ὀπιφάνειαι κύκλοι εἰσίν. Εἰ δὲ κύκλους
καὶ διαμέτρους κύκλων θετέον μήτε ἴσους μήτε ἀνίσους. Εἰ
δὲ τοῦτο· καὶ γωνίας καὶ τρίγωνα, καὶ πολυγράμμα, καὶ
πολυλληλεπίπεδα, καὶ σώματα. Καὶ γὰρ εἰ μήκη ὅτι C
μήτε ἴσα μήτε ἄνισα ἀλλήλοις, καὶ βάρος ἔσαι καὶ πληγὴ
καὶ σώματα. Εἶτα πῶς τολμῶσιν ὀπισθεν τοῖς τὰς

B. 2. Εἰ γὰρ] Sic B. E. Ald. Baſ. Xyl. Vulgo, ἢ γάρ.

B. 5. τὸ μηδέτερον] Forte, ὃ μηδετέρων ἐστι. Ducit huc B. E. ὃ μὴ δεύτερόν ἐστι. Ald. τὸ μηδέτερόν ἐστιν, οὐκ ἔχονται.

B. 8. ὄντων] Legendum, αἱ τῶν.

C. 2. πληγὴ] Rectius ſit πλήθη. Sed majori etiam mutatione legendum, καὶ βαθη ἔσαι, καὶ πλάτη, καὶ σώματα.

tum fuit maneamus; quid magis repugnat Communibus Notitiis, quam talia fingere? Quippe ſi ponamus ſuperficiem ſuperficiei neque æqualem eſſe neque inæqualem; magnitudinem quoque magnitudini, numero numerum dicemus neque æqualem eſſe neque inæqualem; cum quidem quod neutrum et inter hæc medium ſit, dicere aut cogitare non poſſimus. Ad hæc, ſi ſuperficies ſunt neque æquales neque inæquales, quid obſtat quin circulos quoque neque æquales, neque inæquales ſtatuamus; ac proinde etiam eorum diametros, tum angulos, triangulos, parallelogramma, parallelepipeda, corpora? Nam ſi longitudines ſunt invicem neque æquales neque inæquales; erunt etiam pondera, ictus, corpora. Qui ergo audent invehi in eos, qui Communitates introducunt, et quædam

κοινότητας εἰσάγουσι, ἢ ἀμερῆ τινα ἢ μαχόμενα μήτε κινεῖσθαι μήτε μένειν ὑποτιθεμένοις, αὐτοὶ τὰ τοιαῦτα ἀξιώματα ψευδῆ λέγοντες εἶναι; "Εἴ τινα μή ἐστιν ἴσα ἀλλήλοις, ἐ- "κεῖνα ἄνισά ἐστιν ἀλλήλοις·" καὶ, "Οὐκ ἔστι μὴ ἴσα "ταῦτα ἀλλήλοις, ἄνισα δὲ ἐστι ταῦτα ἀλλήλοις." Ἐπεὶ δέ φησιν, "εἶναί τι μεῖζον, οὐ μὴν ὑπερέχον," ἄξιον ἀπορῆσαι πότερον ταῦτα ἐφαρμόσῃ ἀλλήλοις. Εἰ D μὴν γὰρ ἐφαρμόσῃ, πῶς μεῖζόν ἐστι θάτερον; εἰ δ' οὐκ ἐφαρμόσῃ, πῶς οὐκ ἀνάγκη τὸ μὴ ὑπερέχειν, τὸ δὲ ἐλλείπειν, τῷ μηδέτερον ὑπάρχειν; ἢ οὐκ ἐφαρμόσῃ τῷ μείζονι, ἢ καὶ ἐφαρμόσῃ τὸ μεῖζον εἶναι θάτερον. Ἀνάγκη γὰρ ἐν τοιαύταις ἀπορίαις γίνεσθαι τοὺς τὰς κοινὰς ἐννοίας μὴ φυλάττοντας.

μ'. Καὶ μήν, "τὸ μηδενὸς ἅπτεσθαι μηδέν," ὥσθ' ὑπὸ

C. 4. κοινότητας] Forte, rectius sit κενότητας cum Amiot. T. B. Leon'c. Schott. Anon.

C. 4. μαχόμενα] Forte, Ἀχιλλέα, vel ἀμιλλώμενα, nisi forte complura exciderunt.

C. 8. ἄνισα δέ ἐστι] Ita vertendo correxerunt Amiot. et Xyl. Vulgo, οὐκ ἄνισα δέ ἐστι.

D. 3. τῷ μηδέτερον—θάτερον] Ut in ulcere desperato, fortasse hoc remedium probetur: τῷ δὲ μηδέτερον ὑπάρχειν, καὶ οὐκ ἐφαρμόσει τῷ μείζονι, καὶ ἐφαρμόσει τῷ μείζονι ἅμα, θάτερον. Ita quidem vertimus.

individua et pugnantia, quæ neque moveantur neque quiescant, ponunt? cum ipsi hujusmodi pronunciata falsa esse dicant, *Quæ non sunt æqualia inter se, sunt inæqualia:* et, *Non sunt hæc et æqualia inter se, et inæqualia inter se.* Quoniam vero dicit Chrysippus, *esse quippiam majus quod tamen non excedat minorem quantitatem*, quæri haud injuria potest, an invicem applicata ea congruant. Nam si congruunt, quomodo alterum altero erit majus? si non congruant, qui non oportebit alterum excedere, alterum superari? quod si neutrum est, et non congruet cum majore, et congruet simul cum majore, alterum. Necesse enim est in tales difficultates devolvi eos qui Communibus non stant Notionis.

XL. Jam his adversatur il-

τ' ἔννοιάν ἐστιν. Οὐχ ἧττον δὲ τοῦτο, "ἅπτεσθαι μὲν ἀλλή-
"λων τὰ σώματα, μηδενὶ δὲ ἅπτεσθαι" τοῦτο δὲ ἀνάγ-
κη προσδέχεσθαι τοῖς μὴ ἀπολείπουσιν ἐλάχιστα μέρη
σώματος, ἀλλ' ἀεί τι τοῦ ἁπτοῦντος ἅπτεσθαι πρώτερον
λαμβάνουσι, καὶ μηδέποτε τοῦ προάγειν ἐπέκεινα παυομέ- E
νοις. Ὃ γοῦν αὐτοὶ μάλιστα προφέρουσι τοῖς τῶν ἀμε-
ρῶν προϊσταμένοις, τοῦτό ἐστι, τό, "μήτε ὅλοις ὅλων ἁφὴν
"εἶναι, μήτε μέρεσι μερῶν· τὸ μὲν γὰρ οὐχ ἁφὴν ἀλλὰ
"κρᾶσιν ποιεῖν· τὸ δὲ ὅλον εἰ δυνατόν, μέρη τῶν ἀμε-
"ρῶν ὅλα ἐχόντων." Πῶς οὖν ὅλα αὐτοὶ τούτῳ περι-
πίπτουσι, μηδὲν μέρος ἔσχατον μηδὲ πρῶτον ἀπολιπόντες;
Ὅτι "μὴ ἅπτεσθαι χρὴ πέρας τὰ σώματα ὅλα ὅλων,
"οὐ χρὴ μέρος" λέγουσι· "τὸ δὲ πέρας σῶμα οὐκ
"ἔστιν." Ἀφὴ τοίνυν σῶμα σώματος ἀσωμάτῳ· καὶ

D. 11. ἀλλ' ἀεί τι] Sic poſtulante ſententia ſcripſimus. Omnes libri, ἀλλὰ εἴτι.
E. 1. τοῦ προάγειν] Eadem de cauſſa hoc dedimus, et proxime παυομένοις. Omnes libri τὸ προάγειν — παυομένους.
E. 3. ὅλοις ὅλων] ὅλοις additum ex B. E.
E. 8. Ὅτι "μὴ διαψαύειν] Legendum, Ὅτι νὴ Δία ψαύειν κατὰ πέρας τὰ σώματα, οὐχ ὅλα ὅλων, οὐδὲ κατὰ μέρος λέγουσι. Reſponſio eſt ad interrogationem. Item verti.

lud, *Nihil a quoquam tangi:* neque minus hoc, *Corpora ſe invicem tangere quidem, ſed nihilo tangere.* Id autem neceſſe habent admittere ii, qui non relinquunt minimas corporis partes, ſed ſemper aliquid prius eo quod tangere videtur ſumunt, idque ulterius producere nunquam deſinunt. Quod ergo maxime ii individuorum corporum patronis objiciunt, hoc eſt: *Neque totis ad tota eſſe tactum, neque partibus ad partes: a priore enim ratione non tactium ſed commixtionem effici; poſteriorem rationem omnino repugnare naturæ rerum, nec fieri poſſe, eum individua nullas habeant partes.* At quomodo non ipſi in hoc ipſum incidunt, nullam extremam aut primam partem relinquentes? *Quia nimirum,* inquiunt, *corpora tanguntur a ſe invicem extremitate, non tota a totis, neque partes a partibus; extremitas vero corpus non eſt.* Ergo corpus incorporeo tanget corpus;

ϗχ ἅψε῀ται πάλιν, ἀσωμάτϖ μεταξὺ ὄντος. Εἰ δὲ ἅψε῀ται, καὶ ποιήσϵι τι ϗ πείσε῀ται τῷ ἀσωμάτῳ τὸ σῶμα· ποιεῖν γὰρ τι καὶ πάσχειν ὑπ' ἀλλήλων ϗ ἅπτεσθαι τὰ σώματα πέφυκεν. Εἰ δὲ ἁφὴν ἴσχει τῷ ἀσωμάτῳ τὸ σῶμα, ϗ συναφὴν ἕξει, καὶ κρᾶσιν ϗ συμφυΐαν. Ἐπὶ γὰρ ὧν ταῖς συναφαῖς καὶ κράσεσιν ἢ μένειν ἀναγκαῖον, ἢ μὴ μένειν, ἀλλ' ἐφθάρθαι τὰ πέρατα τῶν σωμάτων· ἑκάτερον δὲ τῶν τὴν ἔννοιαν ἐϛι. Φθορὰϛ μὲν γὰρ ἀσωμάτων ϗ γενέσϵις οὐδὲ αὐτοὶ καταλείπουσι· κρᾶσις δὲ καὶ συναφὴ σωμάτων ἰδίοις χρωμένων πέρασιν οὐκ ἂν γένοιτο· τὸ γὰρ πέρας ὁρίζει καὶ ἵϛησι τὴν τοῦ σώματος φύσιν· αἱ δὲ κράσϵις, εἰ μὴ μερῶν κατὰ μέρη κατάθέσεις εἰσὶν ἀλλήλοις, ὅλα τὰ κιρνάμενα συγχέουσιν, ὥσπερ ὅτι λέγουσι, φθορὰϛ ἀπολιπλέον περάτων ἐν ταῖς μίξεσιν, εἶτα γενέσϵις ἐν ταῖς διαϛάσεσι· ταῦτα δὲ οὐδεὶς ἂν

F. 1. πείσεται] Sic E. Omnes alii, frequenti errore, πήσεται.
A. 4. ἀλλήλοις, ὅλα] Legendum, ἀλλήλοις, ἀλλ' ὅλα.
A. 5. ἀπολιπλέον] Immo, ἀπολειπλέον.

rursumque non tanget interveniente inter ipsa incorporeo. Si tanget, aget quoque aliquid, et patietur incorporeo corpus; est enim ea corporum natura, ut contactu invicem agant ac patiantur. Quod si tactum corpus incorporeo habet, contactum quoque habebit, et commixtionem, et coalitionem. Rursus enim in coalitionibus et commixtionibus, aut manebunt aut non manebunt extremitates corporum, sed peribunt; quorum utrumque contra Notitiam est. Interitus nimirum et ortus incorporeorum ne ipsi quidem concedunt. Commixtio et coalitio corporum suis contentorum extremitatibus fieri nequit. Nam terminus definit et constituit corporis naturam: commixtio, quum non sit partium juxta partes appositio, sed tota confundat corpora quæ miscentur, sicut hi dicunt; interitus extremitatum in mixtione ponendi sunt, in dissidio ortus. Hæc

ῥᾳδίως νοήσειεν. Ἀλλὰ μὴν καθ' ὅ γε ἅπτεται τὰ σώματα ἀλλήλων, καὶ τοῦτο καὶ θλίβεται καὶ συντρίβεται ὑπ' ἀλλήλων· ἀσώματον δὲ ταῦτα πάσχειν ἢ ποιεῖν, οὐ δυνατόν, ἀλλ' οὐδὲ διανοητέον ἐστί· τοῦτο δὲ βιάζονται νοεῖν ἡμᾶς. Εἰ γὰρ ἡ σφαῖρα τοῦ ὀπιπέδου καὶ σημεῖον ἅπτεται, δῆλον ὅτι καὶ σύρεται καὶ σημεῖον διὰ τοῦ ὀπιπέδου· κἂν ἡ μίλτῳ τὸ ὀπιφάνειαν B ἀλειμμένη, μιλτώσει νομίζειν τῷ ὀπιπέδῳ γραμμήν· πεπυρωμένη πυρώσει τὸ ὀπίπεδον. Ἀσώματον δὲ λέγεσθαι, καὶ ἀσωμάτῳ πεφυκέναι σῶμα, παρὰ τὴν ἔννοιάν ἐστιν. Ἂν δὲ δὴ κεραμέαν ἢ κρυσταλλίνην σφαῖραν εἰς ὀπίπεδον φερομένην λίθινον ἀφ' ὕψους νοήσωμεν, ἄλογον εἰ μὴ συντρίβηται, πλῆξις τοῦ ἀντίτυπον γενομένης· ἀποπώτερον δὲ τὸ συντρίβηναι καὶ πέρας καὶ σημεῖον ἀσώματον προσπεσοῦσαν. Ὥστε πάντη τοῖς περὶ τῶν ἀσωμάτων καὶ σωμάτων αὐτοῖς παρέπεσθαι

A. 10. διανοητέον ἐστί· τοῦτο] Sic E. adſentiente B. in ἐστί. Vulgo, διανοητέον· τούτῳ.

vero nemo facile animo conceperit. Enimvero quo corpora invicem tanguntur, eodem etiam premuntur, colliduntur, et conteruntur invicem. Hoc autem ab incorporeo fieri non poteſt, neque adeo cogitari. Sed hoc eſt, quod, nos ut intelligamus, vim nobis intentant. Atqui, ſi globus planum in puncto tangit, utique puncto etiam volvetur per planum: et ſi minio inducta ſit ſuperficies, miniatam in ſuperficie plana imprimet lineam; ſi candens, uret planum. Ceterum incorporeo colorari aut uri corpus, eſt contra Communem Notitiam. Quod ſi cryſtallinam aut figlinam ſphæram imaginemur ab alto in planum lapideum deferri; abſurdum dictu eſt eam non confractum iri, ictu in ſolidum et durum impactam; abſurdius autem, confringi eam extremitate et puncto incorporeo incidentem. Igitur undique eorum de incorporeis et corporibus

προλήψεις, μᾶλλον δὲ ἀναιρεῖσθαι, πολλὰ τῶν ἀδυνάτων ἀκολουθήσει.

μά. Παρὰ τὴν ἔννοιάν ἐστι, χρόνον εἶναι μέλλοντα καὶ παρωχημένον, ὑνεστῶτα δὲ μὴ εἶναι χρόνον, ἀλλὰ τὸ μὲν ἅρτι καὶ τὸ πρόσθεν ὑφεστάναι, τὸ δὲ νῦν ὅλως μηδὲν εἶναι. Καὶ μὲν τοῦτο συμβαίνει τοῖς Στωϊκοῖς ἐλάχιστον χρόνον μὴ ἀπολείπουσι, μηδὲ τὸ Νῦν ἀμερὲς εἶναι βουλομένοις, ἀλλ' ὅ, τι ἄν τις ὡς ὑνεστὼς οἴηται λαβεῖν νοεῖσθαι, τοῦτο τὸ μὲν μέλλον, τὸ δὲ παρωχημένον εἶναι φάσκουσιν· ὥστε μηδὲν εἶναι τὸ νῦν ὑφιστάμενον μηδὲ λείπεσθαι μόριον χρόνου παρόντος, ἀλλ', ὡς λέγεται παρεῖναι, τοῦτο τὰ μὲν εἰς τὰ μέλλοντα, τὰ δὲ εἰς τὰ παρωχημένα διανέμεσθαι. Δυοῖν οὖν συμβαίνει θάτερον· Ἢ τὸ μὴ χρόνος, ἢ ἕστι χρόνος, πλείονας, ἀναιρεῖν τὸ, ἔστι χρόνος· Ἢ ἔστι χρόνος ὑνεστώς, οὗ τὸ μὲν ὑφίσταται, τὸ δὲ ὑφέστηται· καὶ λέγειν ὅτι τοῦ ὑπάρχοντος τὸ μὲν μέλλον ἐστὶ, τὸ δὲ παρωχημένον· καὶ τοῦ Νῦν, τὸ μὲν ὑστερον, τὸ

præſumtiones turbantur, aut potius tolluntur, cum multa iis annectant impoſſibilia.

XLI. Contrarium eſt Communi Notitiæ, Tempus eſſe futurum et præteritum, præſens tempus non eſſe; ſed, quod modo et nuper fuit, id ſubſiſtere; quod nunc eſt, prorſus nihil eſſe. Atqui Stoicis accidit ut ſic ſtatuant, dum *minimum tempus* negant, *neque Nunc individuum eſſe* concedunt; *ſed quidquid ut præſens ſumere aliquis putet ſe et intelligere, ejus partem præteritam, partem futuram eſſe* dicunt: *nullamque juſſiſſe aut manere particulam præſentis, quando cum adeſſe dicitur, altera pars ejus in præteritum, altera in futurum diſtribuitur.* Ergo de duobus alterum fit; ut aut poſito tempus fuiſſe et tempus fore, negemus eſſe tempus; aut tempus præſens ſit, cujus pars jam inſtiterit, pars inſtitura ſit; dicamuſque ejus quod jam eſt aliud fore, aliud jam præterlapſum eſſe; et *Nunc*, dividi in prius ac poſterius: ut

δὲ ὕστερον· ὥστε νῦν εἶναι τὸ μηδέπω νῦν, καὶ τὸ μηκέτι νῦν· οὐκ ἔστι γὰρ νῦν τὸ παρῳχημένον, καὶ οὐδέπω νῦν τὸ μέλλον * διαιροῦσι λέγειν αὐτοῖς, ὅτι καὶ τὸ * καὶ ἓν φωτὸς τὸ μὲν πέρυσι, τὸ δὲ εἰς νέωτα· καὶ τῶν ἅμα τὸ μὲν πρότερον, τὸ δὲ ὕστερον. Οὐθὲν γὰρ ὑπεικέστερα τούτων κυκῶσι, ταυτὰ ποιοῦντες τὸ μηδέπω καὶ τὸ ἤδη καὶ τὸ μηκέτι, καὶ τὸ νῦν καὶ τὸ μὴ νῦν· οἱ δὲ ἄλλοι πάντες ἄνθρωποι καὶ τὸ ἄρτι καὶ τὸ μὴ μακρὸν, ὡς ἕτερα τοῦ νῦν μόρια, καὶ τὸ μὲν μετὰ τὸ νῦν, τὸ δὲ πρὸ τοῦ νῦν τίθενται καὶ νοοῦσι καὶ νομίζουσι. Τούτων Ἀρχέδημος μὲν ἀρχήν τινα καὶ συμβολὴν εἶναι λέγων, τοῦ παρῳχημένου καὶ τοῦ ὑπερεχομένου τὸ νῦν, λέληθεν αὑτὸν, ὡς ἔοικε, τὸν πάντα χρόνον ἀναιρῶν. Εἰ γὰρ τὸ νῦν οὐ χρόνος ἐστὶν, ἀλλὰ πέρας χρόνου, πᾶν δὲ μόριον χρόνου τοιοῦτον οἷον

D. 8 οὐκ ἔστι] Forte, οὐκέτι.
D. 9. μέλλον * διαιροῦσι] Probabiliter ita ſupplet Amiot. μέλλον. Ἀνάγκη δὴ οὕτω διαιροῦσι—.
D. 9. καὶ τὸ * καὶ τοῦ φωτὸς τὸ μὲν πέρυσι] Forte ita explendus defectus: καὶ τοῦ σήμερον τὸ μὲν ἐχθὲς, τὸ δ' αὔριον· καὶ τῶν τριῶν τὸ μὲν πέρυσι.
E. 1. ταυτὰ ποιοῦντες] Correctionis partem præbuit E. ταῦτα ποιοῦντος. Vulgo, ταῦτα ποιοῦντες.
E. 5. ἀρχήν] An ὁρμὴν, ut mox?

Nunc ſit quod nondum eſt, et quod non adhuc eſt: non enim eſt *Nunc* id quod præteriit, et nondum eſt *Nunc* id quod futurum ſit. Ergo neceſſe eſt ita dividentibus dicere ipſis anni duas eſſe partes, quarum altera ſit anni antecedentis, altera ſequentis; et eorum quæ ſimul ſunt, alterum prius, alterum poſterius. Nihilo enim tolerabiliores ſunt eadem facientes iſthæc, *Nondum*, *Jam*, *Non amplius*, *Nunc*, *Non Nunc*. Reliqui omnes homines *Modo* et *Paulo poſt*, ut diverſas a *Nunc* temporis partes, quarum alteram *Nunc* ſequatur, alteram præcedat, ſtatuunt, atque intelligunt. Archedemus vero principium quoddam et copulam præterlapſi imminentiſque eſſe *Nunc* illud ſtatuens; imprudens, ut apparet, univerſum tempus ſuſtulit. Quippe ſi *Nunc* non eſt tempus, ſed terminus temporis, om-

τὸ νῦν ὄστιν, οὐδὲν φάνεται μέρος ἔχων ὁ σύμπας χρόνος, ἀλλὰ εἰς πέρατα διόλου καὶ συμβολὰς καὶ ὁρμὰς ἀναλυόμενος. Χρύσιππος δὲ βουλόμενος φιλοτεχνεῖν περὶ τὴν διαίρεσιν, ἐν μὲν τῷ Περὶ τοῦ Κενοῦ καὶ ἄλλοις πού, "ὃ μὲν παρωχημένον τοῦ χρόνου καὶ τὸ μέλλον οὐκ ὑπάρχειν ἀλλ' ὑφεστηκέναι," φησὶ, "μόνον δὲ ὑπάρχειν ὃ ἐνεστηκός." ἐν δὲ τῷ τρίτῳ καὶ τετάρτῳ καὶ πέμπτῳ Περὶ τῶν Μερῶν, φησὶ "τοῦ ἐνεστηκότος χρόνου τὸ μὲν, μέλλον εἶναι, τὸ δὲ, παρελήλυθός." Ὥστε συμβαίνει τὸ ὑπάρχον αὐτῷ τοῦ χρόνου διαιρεῖν εἰς τὰ μὴ ὑπάρχοντα οὐχ ὑπάρχοντος, μᾶλλον δὲ ὅλως οὐ χρόνου μηδὲν ἀπολιπεῖν ὑπάρχον, εἰ τὸ ἐνεστηκὸς οὐδὲν ἔχει μέρος ὃ μὴ μέλλον ἐστὶν ἢ παρωχημένον.

μβ'. Ἡ μὲν οὖν τοῦ χρόνου νόησις αὐτοῖς, οἷον ὕδατος περίδραξις, ὅσῳ μᾶλλον πιέζεται διαῤῥέοντος καὶ διολισθάνοντος· τὰ δὲ περὶ τὰς κινήσεις καὶ πράξεις, τὴν πᾶσαν

F. 5. ἐνεστηκός] Ita B. E. Vulgo, ἐνεστός.

nis autem portio temporis talis est, quale ipsum *Nunc*; videtur universum tempus nullam habiturum partem, sed omnino in terminos, copulas ac momenta, dissolutum iri. At Chrysippus artificiosiorem cupiens divisionem instituere, in libro De Inani, et aliis quibusdam, *præteritum et futurum tempus non subsistere, sed substitisse* ait, *solum præsens subsistere:* in tertio, quarto, et quinto De Partibus libro idem *præsentis temporis* ait *alteram partem præteritam esse, alteram futuram.* Ita fit, ut tempus subsistens dividat in non subsistentes partes; nihilque ei quod subsistit, atque adeo tempori, relinquat subsistens; si quidem præsentis nulla est pars nisi futurum et præteritum.

XLII. Ergo tempus ita considerant ii, ut qui aquam amplecti volunt, quanto magis premunt, tanto magis subterlabentem. Quæ autem ad actiones et motus pertinent,

ἔχει σύγχυσιν τὴ ἐναργείας. Ἀνάγκη γὰρ, εἰ τοῦ Νῦν τὸ μὲν εἰς τὸ παρῳχημένον, τὸ δὲ εἰς τὸ μέλλον διαιρεῖται, καὶ τοῦ κινουμένου κατὰ τὸ νῦν, τὸ μὲν κεκινῆσθαι, τὸ δὲ κινήσεσθαι, πέρας δὲ κινήσεως ἀνῃρῆσθαι καὶ ἀρχὴν, μηδενὸς ἔργου πρῶτον γεγονέναι, μηδὲ ἕκατον ἔσεσθαι μηδένα, τῷ χρόνῳ τὰς πράξεων συνδιανεμομένων. Ὡς γὰρ τοῦ ἐνεστῶτος χρόνου τὸ μὲν παρῳχῆσθαι, τὸ δὲ μέλλειν λέγουσιν, ὅταν τοῦ πραττομένου τὸ μὲν πεπρᾶχθαι, τὸ δὲ πραχθήσεσθαι. Πότε τοίνυν ἔρχεν ἀρχὴν, πότε δ' ἔξει τελευτὴν, τὸ ἀρισᾶν, τὸ γράφειν, τὸ βαδίζειν; εἰ πᾶς μὲν ὁ ἀριστῶν ἠρίστηκε καὶ ἀριστήσει, πᾶς δὲ ὁ βαδίζων ἐβάδιζε καὶ βαδιεῖται. Τὸ δὲ δεινῶν, φασὶ, δεινότατον, εἰ τῷ ζῶντι τὸ ἐζηκέναι καὶ ζήσεσθαι συμβέβηκεν, οὔτε ἀρχὴν ἔρχεν τὸ ζῆν, οὔτε ἔξει πέρας· ἀλλ' ἕκαστος ἡμῶν, ὡς ἔοικε, γέγονε μὴ ἀρξάμενος τοῦ ζῆν, καὶ τεθνήξεται μὴ

A. 9. ἐναργείας] Hoc Steph. dedit ex Leonic. et Schott. nec diſſentiunt B. E. Nec tamen ſpernendum Ald. Baſ. Xyl. ἐνεργείας.

talia ſunt, ut omnibus modis evidentiam confundant. Nam neceſſe eſt, ſi *Nunc* in præteritum et futurum dividitur, id quod movetur nunc, partim motum eſſe, partim motum iri; terminum vero et principium motus ſublatum eſſe, nihilque primo, nihil ultimo factum dici poſſe, ac proinde tempore ſic in actiones diſtributo, nihil in his fore primum aut ultimum. Etenim ſicut præſentis temporis partem præteritam, partem futuram dicunt, ſic ejus quod agitur partem actam eſſe, partem actum iri dicetur. Quando ergo cœperunt, quando finientur hæc, Prandere, Scribere, Ambulare; ſi quicunque prandet, pranſus jam partim eſt, partim prandebit, et omnis ambulans, partim ambulavit, partim ambulabit? Et ſecundum proverbium, gravium eſt graviſſimum, quod, ſi is qui vivit, vixit etiam et vivet, vita neque initium habet neque finem; ſed quilibet noſtrum, ut apparet, et natus eſt nullo vivendi facto initio, et morietur vivere non deſinens.

παυσόμενος. Εἰ γὰρ οὐθέν ἐστιν ἔσχατον μέρος, ἀλλ' ἀεί τι τῷ ζῶντι τοῦ παρόντος εἰς τὸ μέλλον φέρεται, οὐδέποτε γένηται ψεῦδος τὸ ζήσεσθαι Σωκράτη, ὁσάκις ἀληθὲς τὸ ζῇ Σωκράτης, ὅπου τοσοῦτον ψεῦδος τὸ τέθνηκε Σωκράτης· ὥστε εἰ τὸ ζήσεται Σωκράτης ἀληθές ἐστιν ἐν ἀπείροις χρόνου μέρεσιν, ἐν οὐδενὶ χρόνου μέρει τὸ τέθνηκε Σωκράτης ἀληθὲς ἔσται. Καίτοι τί πέρας ἂν ἔργου γένοιτο; ποῦ δὲ λήξειε τὸ πραττόμενον, ἂν ὁσάκις ἀληθές ἐστι τὸ πράττει, τοσαυτάκις ἀληθὲς ᾖ καὶ ὃ πραχθήσεται; ψεύσεται γὰρ ὁ λέγων πέρας τοῦ γράφοντος καὶ διαλεγομένου Πλάτωνος, ὅτι παύσεταί ποτε Πλάτων διαλεγόμενος, εἰ μηδέποτε ψεῦδός ἐστι τὸ διαλεχθήσεται, περὶ τοῦ διαλεγομένου, καὶ τὸ γράψει, περὶ τοῦ γράφοντος. Ἐπὶ τοίνυν τοῦ γενομένου μέρος οὐδέν ἐστιν ὅπερ ἢ ἤτοι γεγονός ἐστιν ἢ

C. 1. ἀλλ' ἀεί τι] Sic et Xyl vertendo correxit. Vulgo omnes libri, ἀλλ' ἔτι.
C. 3. ἀληθὲς τὸ] Inter has duas voces lacuna est in libris, excepto Xyl. quem secuti sumus. Nec desideres quid, si legas δ' ἀληθὲς τὸ—.
C. 4. Σωκράτης, ἐπὶ τοσοῦτον] Sic B. E. Vulgo, Σωκράτης, ἐστὶ, τοσοῦτον.
C. 8. λήξειε] Sic E. Vulgo, λήξεις. Xyl. λήξει.
C. 10. πέρας τοῦ] Forte, πέρας εἶναι τοῦ—. Nisi potius περὶ τοῦ.

Nam si nulla est pars ultima, sed præsenti semper aliquid in futurum restat; nunquam falsum hoc erit *Vivet Socrates*, quamdiu verum erit *Vivit Socrates*. Falsum itaque semper erit hoc *Mortuus est Socrates*. Proinde si hoc *Vivet Socrates* verum erit per infinitas temporis partes; in nulla temporis parte verum erit hoc *Mortuus est Socrates*. At enim quis erit actionum finis? quando desinet agi aliquid, si quoties vere dicitur *aliquid agi*, toties etiam verum est *actum iri?* Mentietur nimirum qui de Platone scribente ac differente dicit, *desinet aliquando Plato scribere ac differere*; si de differente nunquam falso dicitur *fore ut differat*, et *scripturum esse* de scribente. Præterea autem ejus quod fit nulla pars erit, quæ non jam aut fuerit aut

γενησόμενον, ἢ παρεληλυθὸς ἢ μέλλον· γεγονότος δὲ καὶ γεγενημένου καὶ παρῳχημένου καὶ μέλλοντος αἴσθησις οὐκ ἔστιν· οὐδενὸς ἂν ἁπλῶς αἴσθησις ἐστιν. Οὔτε γὰρ ὁρῶμεν τὸ παρῳχημένον ἢ τὸ μέλλον, οὔτε ἀκούομεν, οὔτε ἄλλῳ τινὰ λαμβάνομεν αἴσθησιν τῶν γεγονότων ἢ γενησομένων· οὐδ' ἂν παρῇ τι, αἰσθητόν ἐστιν, εἰ τοῦ παρόντος ἀεὶ τὸ μὲν μέλλει, τὸ δὲ παρῴχηκε, καὶ τὸ μὲν γεγονός ἐστι, τὸ δὲ γενησόμενον.

μγ'. Καὶ μὴν αὐτοί γε φέτλια ποιεῖν τὸν Ἐπίκουρον λέγουσι, καὶ βιάζεσθαι τὰς ἐννοίας, ἰσοταχῶς τὰ σώματα κινουμένας, καὶ μηδὲν ὑπολείπουσα μηδενὸς ταχύτερον. Πολλῷ δὲ τοῦτο φαυλότερόν ἐστι καὶ μᾶλλον ἀπηρτῆσθαι τῶν ἐννοιῶν, τὸ μηδὲν ὑπὸ μηδενὸς περικαταλαμβάνεσθαι, μηδ' εἰ χελώνης, τὸ τοῦ λόγου, φασὶ,

—— μετόπισθε διώκοι
Ἀδράστου ταχὺς ἵππος ——.

Ἀνάγκη δὲ τοῦτο συμβαίνειν τῶν μὲν κινουμένων κατὰ τόπον ὠκύτερον καὶ τὸ ὕστερον, τῶν δὲ διαστημάτων ἃ διεξίασιν,

futura ſit, hoc eſt aut præterita aut ventura. Ceterum præteritorum et futurorum nulla eſt ſenſio, proinde nihil omnino ſentietur. Quod enim præteriit aut futurum eſt, neque videtur, neque alio ullo percipitur ſenſu: quod præſens eſt, itidem videri non poteſt, cum ſit diviſum in præteritum et futurum.

XLIII. Jam vero ipſi graviter accuſant Epicurum, violarique ab eo Communes aiunt Notitias, quod æqualem corporibus motum tribuat, nullumque altero celerius haberi ſinat. Atqui multo hoc eſt pejus, longiuſque a Communibus recedit Notitiis, nullam rem alterius motum poſſe aſſequi; neque ſi, ut in proverbio eſt, teſtudinem

—— *celer impete ſummo*
Adraſti ſectetur equus ——.

Eſt autem neceſſe hoc fieri; cum res promoveantur, intervalla autem, per quæ moventur, in infinitum ſecari;

εἰς ἄπειρον ὄντων μεριστῶν, ὥσπερ ἀξιοῦσιν οἵτοι. Εἰ γὰρ * πλέθρῳ μόνον ἡ χελώνη τὸν ἵππον, οἱ τοῦτο μὲ εἰς ἄπειρον τέμνοντες, ἑκάτερα δὲ κινοῦντες τῷ τοῦτερον καὶ τὸ ὕστερον, οὐδέποτε τῷ βραδυτάτῳ προσάξουσι τὸ τάχιστον, ἀεί τι λῆμμα τοῦ βραδυτέρου προλαμβάνοντος εἰς ἄπειρα λήμματα μεριζομένου. Τὸ δ', ἐκ πινος φιάλης ἢ κύλικος, ὕδατος ἐκχεομένου, μηδέποτε πᾶν ἐκχυθήσεσθαι, πῶς οὐ πρὸς τὴν ἔννοιάν ἐστιν; ἢ πῶς οὐχ ἑπόμενον οἷς οὗτοι λέγουσι; Τῷ γὰρ τὸ τοῦτερον τῷ εἰς ἄπειρον μεριστῶν κίνησιν ἐκ ἄν τις νοήσειε τὸ πᾶν διανύσαν· ἀλλ' ἀεί τι μεριστὸν ὑπολείπουσα ποιήσῃ πᾶσαν μὲν ἔκχυσιν, πᾶσιν δὲ ὀλίσθησιν καὶ ῥύσιν ὑγροῦ, καὶ φορὰν τροχοῦ, καὶ βάρους μεθιέμενου πῶσιν ἀσυντέλεστον.

μδ'. Παρίημι δὲ πολλὰς ἀτοπίας αὐτοῖς, τοῖ

E. 11. Εἰ γὰρ * πλέθρῳ] Interponendum φθαίη, ut verterunt Amiot. et Xyl.
F. 2. τὸ τάχιστον] Sic B. E. Vulgo, τὸν τάχιστον.
F. 3. προλαμβάνοντος] Sic B. E. Vulgo, προσλαμβάνοντος.

de Stoicorum opinione, poſſint. Nam ſi ſolo jugero teſtudo equum antecedat, qui hoc in infinita ſecant, ambo autem animalia ratione prioris et poſterioris movent, nunquam celerrimum ad tardiſſimum perducent; ſemper tardiore aliquod addente ſuo progreſſui intervallum, cum ſpatia ſint in infinitum diviſa. Jam e patera aliqua aut calice ſi effundatur aqua, nunquam omnem effuſum iri, quomodo non adverſatur Communi Notitiæ, aut qui non eſt conſequens eorum quæ ipſi dicunt? Nam motum in priora eorum quæ in infinitum ſecantur, nemo intelligere poteſt conſummari; ſed ſemper aliqua reſtabit pars, ut omnis effuſio, omnis lapſus, et fluxus humoris, motus ſolidi, caſus ponderis maneat imperfectus.

XLIV. Multa alia eorum abſurda prætermitto, ea tan-

πρὸς τὴν ἔννοιαν ἐφαπτόμενος. Ὁ τοίνυν περὶ αὐξήσεως λόγος ἐστὶ μὲν ἀρχαῖος· ἠρώτηται γάρ, ὥς φησι Χρύσιππος, ὑπ' Ἐπιχάρμου· τοῖς δ' ἐν Ἀκαδημίᾳ οἰομένοις μὴ πάνυ ῥᾴδιον μηδὲ αὐτόθεν ἕτοιμον εἶναι τὴν ἀπορίαν, πολλὰ καλυπτάσθαι κατεδόησαν ὡς τὰς περιλήψεις ἀναιρόντων καὶ πρὸς τὰς ἐννοίας φυλάττεσιν, ἀλλὰ καὶ τὴν αἴσθη- B σιν περιδιαστρέφουσιν. Ὁ μὲν γὰρ λόγος ἁπλοῦς ἐστι, καὶ τὰ λήμματα συγχωροῦσιν ὅτοι, τὰς μὲν ἐν μέρει πάσας οὐσίας ῥεῖν καὶ φέρεσθαι, τὰ μὲν ἐξ αὐτῶν μεθιείσας, τὰ δὲ πόθεν ὁπόντα προσδεχομένας· οἷς δὲ προσθέσι καὶ ἀφαιρέσεσιν ἀριθμοῖς ἢ πλήθεσι, ταῦτα μὴ διαμένειν, ἀλλ' ἕτερα γίνεσθαι ταῖς εἰρημέναις προσόδοις, ἐξαλλαγὴν τῆς οὐσίας λαμβανούσης· αὔξησις δὲ καὶ φθίσις οὐ κατ' ἀλήθειαν ἀλλὰ συνηθείας ἐκνενικηκέναι τὰς μεταβολὰς ταύτας

A. 10. ὑπ' Ἐπιχάρμου] Ita ſcribendum fuit. Omnes libri ὑπὲρ Ἐπιχάρμου.

A. 12. καταπιέσθαι] Forte καταπτήσαντο καὶ καλεδόησαν: ut Amiot. Inter utrumque verbum lacunam habent B. E. Aſteriſcum appoſuit Xyl.

B. 1. καὶ παρὰ τὰς] Leniſſima eſt medicina, quam vertendo oſtendit Amiot. αὐτοὶ δὲ παρὰ τάς: veriſſima an ſit dubito, ſiquidem plura excidiſſe videntur.

B. 1. φυλάττουσιν, ἀλλὰ] Legendum, ut in re incerta, vel, αὐτοὶ δὲ παρὰ τὰς ἐννοίας φιλοσοφοῦσιν, ἅμα καὶ τὴν αἴσθησιν π: vel, αὐτοὶ δὲ παρὰ τὰς ἐννοίας φυλάττουσι τὰς αἰτήσεις καὶ τὴν αἴσθησιν π. ut p. 1084, A.

B. 4. τὰ μὲν—τὰ δὲ] Ita ratio poſtulabat. Omnes libri, τὰς μὲν—τὰς δέ.

tum attingens, quæ ſunt contra Communes Notitias. Ratio de incremento antiqua eſt, quam etiam ab Epicharmo interrogatam Chryſippus ait. Cum autem Academici putent obſcuritatum explicatus non admodum faciles aut in promtu eſſe ſitos, multis eos incuſant, ut qui Communes Notitias perimant; cum quidem ipſi Stoici non modo contra Notiones pugnent, ſed porro etiam ſenſum pervertant. Ratio enim ſimplex eſt, et aſſumtiones concedunt ipſi: *Subſtantias omnes ſingulares fluere et ferri, vel quod ex ipſis aliquid emittant, vel alicunde adventantia recipiant: quibus vero fit acceſſio et diſceſſio numeris aut multitudinibus, eadem non manere, ſed alia fieri acceſſionibus dictis, ſubſtantia mutata. Neque vero jure, ſed vi hoc conſuetudinem*

λέγεσθαι, γενέσεις δὲ καὶ φθορὰς μᾶλλον αὐτὰς ὀνομάζεσθαι πρέπον, ὅτι τὸ καθεστῶτος εἰς ἕτερον ἐκβιάζουσι· τὸ δὲ αὔξεσθαι καὶ τὸ μειοῦσθαι, πάθη σώματός ἐστιν ὑποκειμένου καὶ διαμένοντος. Οὕτω δέ πως τούτων λεγομένων καὶ πραττομένων, τί ἀξιοῦσιν οἱ πρῶτοι τῆς ἐναργείας οὗτοι, καὶ κανόνες τῶν ἐννοιῶν; "ἕκαστον ἡμῶν δίδυμον εἶναι καὶ "διφυῆ καὶ διττόν" οὐχ ὥσπερ οἱ ποιηταὶ τοὺς Μολιονίδας, ὀλόμυοι λιπομυΐοις μέρεσι, τοῖς δὲ ἀποκρινομένοις· ἀλλὰ δύο σώματα ταυτὸν ἔχοντα χρῶμα, ταυτὸν δὲ σχῆμα, ταυτὸν δὲ βάρος καὶ τόπον, * ὑπὸ μηδενὸς ἀνθρώπων ὁρώμενα πρότερον· ἀλλὰ ἔτοι μόνοι εἶδον τὴν σύνθεσιν ταύτην καὶ διπλόην καὶ ἀμφιβολίαν, ὡς δύο ἡμῶν ἕκαστός ἐστιν ὑποκείμενα, τὸ μὲν οὐσία, τὸ δὲ * καὶ τὸ μὲν ἀεὶ ῥεῖ καὶ φέρεται, μήτε αὐξόμενον, μήτε μειούμενον, μήτε ὅλως οἷόν ἐστι διαμένον,

C. 1. ἐκβιάζουσι] ἐκβιάζεσι corrigendum.
C. 4. ἐναργείας] Recepi a Leonic. Schott. T. Vulgo, ἐνεργείας.
C. 7. οἰόμενοι] Forte legendum τοῖς μὲν, quod Xyl. vertit.
C. 9. τόπον, * ὑπὸ μηδενὸς] Forte, τόπον· καὶ ταῦτα ὑπὸ μηδενὸς—.
D. 2. τὸ δὲ * καὶ τὸ μὲν] τὸ δὲ ποιότης· καὶ τὸ μὲν— : ita corrigendum.

obtinuiſſe, ut mutationes iſtæ incrementa et decrementa dicerentur; cum debuerint potius ortus et interitus appellari, quia de ſtatu in aliam expellunt naturam: augeri et minui, adfectiones corporis eſſe ſubſiſtentis et permanentis. His hunc fere in modum dictis ac poſitis, quid poſtulant patroni evidentiæ iſti, et normæ Communium Notitiarum? *Unumquemque noſtrum duplicem eſſe, et geminum*, non quo pacto poëtæ Molionidas finxerunt quibuſdam partibus concretos, quibuſdam divulſos: ſed *duo habere quemvis corpora, non colore, non figura, non pondere aut loco differentia:* quæ cum nemo hominum ante conſpexerit, illi primi hanc compoſitionem, duplicitatem, et ambiguitatem perſpexerunt. Scilicet *unumquemque noſtrum duo eſſe ſubjecta; quorum alterum ſit ſubſtantia, alterum qualitas; quorum illud in perpetuo ſit fluxu et motu, incrementi decrementique ex-*

τὸ δὲ διαμένει ϗ αὐξάνεται ϗ μειοῦται, ϗὶ πάντα πάσχει τἀναντία θατέρῳ, συμπεφυκὸς, ϗ συνηρμοσμένον ϗὶ συγκεχυμένον, ϗ τῆς διαφορᾶς τῇ αἰσθήσει μηδαμοῦ παρέχον ἄφαθαι. Καίτοι λέγεται μὴ ὁ Λυγκεὺς ἐκεῖνος διὰ πέτρας ϗ διὰ δρυὸς ὁρᾶν· ἑώρα δέ τις ἀπὸ σκοπῆς ἐν Σικελίᾳ καθεζόμενος τὰς Καρχηδονίων ἐκ τοῦ λιμένος ναῦς ἐκπλεούσας, ἡμέρας ϗ νυκτὸς ἀπεχούσας δρόμον· οἱ δὲ περὶ Καλλικράτη ϗ Μυρμηκίδην λέγονται δημιουργεῖν ἅρματα μιᾶς πτέρυγος καλυπτόμενα, ϗ διατορνεύειν ἐν σησάμῳ γράμμασιν ἔπη τὰ Ὁμήρου· ταύτην δὲ τὴν ἐν ἡμῖν ἑτερότητα ϗ φορὰν οὐδεὶς διεῖλεν, οὐδὲ διέγνωκεν· οὔτε ἡμεῖς ἠθόμεθα δισσοὶ γεγονότες, ϗὶ τῷ μὲν ἀεὶ ῥέοντες μέρει, τῷ δὲ ἀπὸ γενέσεως ἄχρι τελευτῆς οἱ αὐτοὶ διαμένοντες. Ἁπλούστερον δὲ ποιῶμαι τὸν λόγον· ἐπεὶ τέτταρά γε ποιοῦσιν ὑποκείμενα τοῖς ἑκάστοις, μᾶλλον δὲ τέτταρα ἕκαστον ἡμῶν. Ἀρκεῖ δὲ ϗὶ

E. 3. φορὰν] Forte, διαφοράν.

pers, et omnino nunquam ſui ſimile manens; alterum maneat, augeatur, decreſcat, omniaque contraria priori patiatur, cognatum, concinnatum, et confuſum, neque diſcrimen illud ullo ſenſu poſſe percipi. Sane Lynceus ille dicitur viſu per ſaxum et quercum penetraſſe: et quidam in ſpecula Siciliæ ſedens numeravit Carthaginienſium naves e portu enavigantes, diei noctiſque curſu inde diſtantes: Callicrates et Myrmecides fabricati dicuntur eſſe currus, qui ala muſcæ tegerentur, et in ſeſamo inſculpſiſſe verſus Homericos. Hanc autem in nobis diverſitatem et diſcrimen hoc nemo aperuit: neque ſenſimus nos duplices eſſe, una parte ſemper fluentes, altera eoſdem ab ortu ad mortem uſque manentes. Simplicius ego loquor, cum ipſi quatuor faciant ſubjecta ſingulorum, aut potius unumquemque noſtrum quatuor ſtatuant eſſe. Sufficiunt duo ad abſurditatem monſtran-

τὰ δύο τοῖς τ' ἀποπίαν, εἴ γε τῶ μὴ Πενθέως ἀκούοντες ἐν τῇ τραγῳδίᾳ λέγοντος ὡς

Δύο μὲν ἡλίους ὁρᾶ,
Διπλᾶς δὲ Θήβας,

οὐχ ὁρᾶν αὐτὸν ἀλλὰ παρορᾶν λέγομεν, ἐκτεπόμενον
F καὶ παραπεπλανῆσθαι τοῖς λογισμοῖς· τίνας δὲ οὐ μίαν πόλιν, ἀλλὰ πάντας ἀνθρώπους, καὶ ζῶα καὶ δένδρα πάντα, καὶ σκεύη καὶ ὄργανα, καὶ ἱμάτια διπλᾶ, καὶ διφυῆ πεφυκότας, οὐ χαίρειν ἐῶμεν, ὡς παραινοῦντες ἡμᾶς μᾶλλον ἢ νοεῖν ἀναπείθοντας; Ἐνταῦθα μὴν οὖν ἴσως αὐτοῖς συγγνωστὰ
4 πλάττουσιν ἑτέρας φύσεις ὑποκειμένων· ἄλλη γὰρ οὐδεμία φάνεται μηχανὴ φιλοτιμουμένοις σῶσαι καὶ διαφυλάξαι τὰς αὐξήσεις.

με'. Ἐν δὲ τῇ ψυχῇ, τί παθόντες, ἢ τίνας πάλιν ἄλλας ὑποθέσεις κοσμοῦντες, ἐνδημιουργοῦσι σωμάτων διαφοράς, καὶ ἰδέας ὀλίγου δεῖν εἰπεῖν ἀπείρους τὸ πλῆθος, οὐκ ἂν ἔχοι τις εἰπεῖν· ἀλλ' ὅτι τὰς κοινὰς καὶ συνήθεις

F. 1. τέτους] Sic unus Xyl. Ceteri vitiose, τέτοις.
F. 5. συγγνωστὰ] Forte, συγγνωστέον.

dam. Quando enim Pentheum audientes in tragœdia dicentem,

Ego me duos videre jam Soles puto,
Dupliceſque Thebas——

non videre, ſed viſu aberrare dicimus eum emota mente; cur non vale dicamus iſtis, qui non urbem aliquam, ſed omnes homines, animalia, arbores, vaſa, inſtrumenta duplicant atque gemina ponunt, ut qui non ſapere nos, ſed deſipere cogant? Atque hoc quidem loco fortaſſe venia dari iis poteſt, diverſas ſubjectorum naturas fingentibus; cum nulla alia appareat machina, qua, id quod unice contendunt, ſervare et tueri poſſint incrementa.

XLV. Qua vero cauſſa moti, aut quas alias a ſe poſitas ſententias exornantes, in anima fabricentur corporum differentias atque ſpecies tantum non innumeras, non facile quiſquam dixerit; niſi

ἐξοικίζοντες ἐννοίας, μᾶλλον δὲ ὅλως ἀναιροῦντες καὶ διαφθείροντες, ἑτέρας ἐπεισάγουσιν ἀλλοκότους καὶ ξένας. Ἄτοπον γὰρ εὖ μάλα, τὰς ἀρετὰς, καὶ τὰς κακίας, πρὸς δὲ ταύταις τὰς τέχνας καὶ τὰς μνήμας πάσας, ἔτι δὲ φαντασίας καὶ πάθη, καὶ ὁρμὰς, καὶ συγκαταθέσεις, σώματα ποιεῖν, ἐν μηδενὶ φάναι κεῖσθαι, μηδὲ ὑπάρχειν τόπον τούτοις, ἕνα τὸν ἐν τῇ καρδίᾳ πόρον σιγμαῖον ἀπολιπεῖν, ὅπου τὸ ἡγεμονικὸν συστέλλουσι τῆς ψυχῆς, ὑπὸ τοσούτων σωμάτων κατεχόμενον, ὅσον τὰς πάνυ δοκούσας ἀφορίζειν καὶ ἀποκρίνειν ἕτερον ἑτέρου πολὺ πλῆθος διαπέρυγε. Τὸ δὲ μὴ μόνον σώματα ταῦτα ποιεῖν, ἀλλὰ καὶ ζῶα λογικὰ, καὶ ζώων τοσούτων σμῆνος, οὐ φίλιον, οὐδὲ ἥμερον, ἀλλὰ ὄχλον ἀνιχνεύτων κακίαις καὶ πολέμιον τὴν ἕξιν ἔχοντας, ἀποφαίνειν ἕκαστον ἡμῶν ὠδαίδειστον, ἢ μανθάνειν,

B. 3. ἕνα τὸν] Distinximus cum Xyl. cum eodem legendum ἕνα δὲ τόν.
B. 5. ὅτου] Forte, ὅσων. Distinxi et verti ad veram, ut arbitror, sententiam.
B. 8. φίλιον] Sic E. Vulgo, φίλον.
B. 9. κακίαις] Displicet: quæ reponam, multa habeo; quod probabiliter, nihil.
B. 9. καὶ πολέμιον – παρανομίας] Insignem hunc locum, in reliquis libris perditum, servarunt B. E.

hoc res est, quod Communes et receptas Notitias migrare jubentes, aut potius plane abolentes et perdentes, alias introducunt peregrinas et alienas. Per enim absurdum est, quod virtutes, vitia, artes, memorias omnes, visa, affectiones, incitationes, et assensiones cum faciant corpora, nusquam locum iis statuentes, in corde unicum iis relinquunt meatum puncti magnitudine, eoque contrudunt animi principem partem, a tot circumventam corporibus, quorum magnus numerus eos etiam fugit, qui exacte quamvis multos magnosque numeros unum ab altero se discernere posse putaverunt. Non modo autem corpora his tribuere, sed facere etiam animalia ratione prædita; tantumque examen animalium non amicum, neque manuetum, sed turbam reluctantem mala et hostili mente præditam ex nostrum unoquoque facere, veluti septum aut vi-

ἢ δουρίον ἵππον, ἢ πί ἄν τις ἀ πλάσθσιν ἔτοι διανοηθείη
καὶ ποσαγορεύσειν· ὑποβολή τις ἐστὶν ὀλιγωρίας καὶ πα-
ρανομίας εἰς τὴν ἐνάργειαν καὶ τ' σωήθειαν. Οἱ δὲ οὐ
μόνον τὰς ἀρετὰς καὶ τὰς κακίας ζῶα τ' εἶ λέγουσιν, ἀλλὰ
τὰ πάθη μόνον, ὀργὰς, καὶ φθόνους, καὶ λύπας, καὶ ἐπι-
θυμίας, ἀδὲ καταλήψις, καὶ φαντασίας, καὶ συγκατα-
θέσεις, ἀδὲ τὰς τέχνας ζῶα, τ' σκυτοτομικὴν, τ' χαλκοτυ-
πικήν· ἀλλὰ ποὸς τούτοις ἔτι καὶ τὰς ἐνεργείας σκυτικὰ
καὶ ζῶα ποιοῦσι, τὸν ποδίπατον ζῶον, τὴν ὀργανοποιΐαν, τὴν
ὑποδέσιν, τὴν ποσαγόρδυσιν, τὴν λοιδορίαν· ἔστιν δὲ
δὲ τούτοις καὶ γέλωτα ζῶον τ' εἶ), καὶ κλαυθμόν· εἰ δὲ τοῦ-
το, καὶ βῆχα, καὶ πταρμὸν, καὶ στεναγμὸν, πτύσιν τε πάντες
καὶ ἀπόμυξιν, καὶ τὰ λοιπά· ἔνδηλα γὰρ ὄντα. Καὶ μὴ
δυσχεραινέτωσαν ἐπὶ ταῦτα ἀγόμενοι τῷ κατὰ μικρὸν λό-
γῳ, Χρυσίππου μνημονεύοντες, ἐν τῷ ποώτῳ τῶν Φυσι-

B. 13. ἐνάργειαν] Non dubitavi ita reponere. Omnes libri ἐνέργειαν.

varium ferarum, aut equum Trojanum, aut quidquid tandem quis iſtorum figmenta nominare et putare velit: hic igitur ſummus eſt gradus contemtionis et injuriæ adverſus Evidentiam et Conſuetudinem. Illi vero *non virtutes modo et vitia* aiunt *eſſe animalia, neque motus animi tantum, puta iram, invidentiam, ægritudinem, gaudium quod de aliorum percipitur miſeria, comprehenſiones, imaginationes, ignorationes, neque etiam artes duntaxat, ut cerdonum, et fabrorum æratiorum, ſed ultra hæc, etiam itidem actiones corpora et animalia facium, ambulationem puta, ſaltationem, ſuppoſitionem, compellationem, convicium.* Horum conſequens eſt, riſum quoque animal eſſe, et fletum, ac proinde tuſſim etiam, ſternutationem, gemitum, ſputi et muci narium ejectionem, et alia id genus ſatis nota. Neque eſt quod ratiocinatione paulatim progrediente per exigua huc adduci ſe indigne ferant; cum meminiſſe debeant Chryſippum in primo Naturalium Quæſtionum hac uſum induc-

κῶν ζητημάτων ὅτω προσάγοντος· " Οὐχ ἡ μὲν νὺξ
" σῶμά ἐστιν· ἡ δ' ἑσπέρα καὶ ὁ ὄρθρος καὶ τὸ μέσον τῆς
" νυκτὸς σώματα οὐκ ἔστιν. Οὐδὲ ἡ μὲν ἡμέρα σῶμά
" ἐστιν· οὐχὶ δὲ καὶ ἡ νουμηνία σῶμα, καὶ ἡ δεκάτη, καὶ
" πεντεκαιδεκάτη, καὶ ἡ τελευταία, καὶ ὁ μείς, σῶμά ἐστι,
" καὶ τὸ θέρος, καὶ φθινόπωρον, καὶ ὁ ἐνιαυτός."

μς'. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν πρὸς τὰς κοινὰς βάζονται προλήψεις· ἐκεῖνα δὲ ἤδη καὶ πρὸς τὰς ἰδίας, τὸ θερμότατον πρῶτον ψύξει, καὶ πυκνώσει τὸ λεπτομερέστατον γεννῶντες. Ἡ μὲν ψυχὴ θερμότατόν ἐστι πάντων καὶ λεπτομερέστατον· ποιοῦσι δὲ αὐτὴν τῇ πρώτῃ ψύξει καὶ πυκνώσει τοῦ σώματος οἷον ῥομφαίᾳ τὸ πνεῦμα μεταβάλλοντος, ὃ φυτικοῦ ψυχικὸν γενόμενον. Γεγονέναι δὲ καὶ τὸν ἥλιον ἔμψυχον λέγουσιν, ὅταν ὑγρὸν μεταβάλλοντος εἰς πῦρ νοερόν. Ὥρᾳ καὶ τὸν ἥλιον ἀθροϊσθαι πρώτῃ ψύξει γεννώμενον. Ὁ

D. 9. ἰδίας] Sic B. E Vulgo, ἰδέας.
D. 10. τὸ λεπτομερέστατον] Sic B. E. Vulgo, λεπτομερέστερον.
E. 2. φυτικοῦ] Sic B. E. Ald. Baf. Xyl. quod Steph. nescio qua auctoritate, certe nulla ratione, in φυσικοῦ mutavit.
E. 4. Ὥρᾳ] Sic B. E. Xyl. Vulgo, ὅρα.

tione: *Non, si Nox corpus est, ut est; non item vespera, diluculum, et medium noctis, corpora sunt. Neque, si Dies est corpus, ut est; non item sunt corpora Kalendæ, et Nonæ, et Idus, et Pridie Kalendas, et mensis, et æstas, et autumnus, et annus.*

XLVI. Ceterum ista quidem illi contra Communes contendunt Præceptiones. Hæc vero jam præter suas ipsorum sententias, quod calidissimum frigore circumfuso, et tenuissimum condensatione gigni affirmant. Nimirum enim anima calidissima est, et tenuissima. *Hanc* tamen illi *circumfuso frigore, et densatione corporis, spiritum veluti quadam ferri induratione mutantis*, aiunt *de naturali animalem fieri.* Item *Solem* aiunt *factum esse animatum, cum humor ejus in ignem intellectu præditum mutaretur.* Tempestivum vero est Solem cogitare circumdata refrigeratione natum. Xenophanes

μὴ οὖν Ξενοφάνης, διηγουμένου τινὸς ἐγχέλεις ἑωρακέναι ἐν ὕδατι θερμῷ ζώσας, "Οὐκοῦν," εἶπεν, "ἐν ψυχρῷ αὐτὰς ἐψήσομεν." Τούτοις δ' ἔπειτ' ἂν, εἰ τῷ ψύξει τὰ θερμότατα γεννῶσι, καὶ πυκνώσει τὰ κουφότατα, πάλιν αὖ θερμότητι τὰ ψυχρὰ, καὶ συγχύσει τὰ πυκνὰ, καὶ μαχρύσει τὰ βαρέα γεννᾷν, ἀλογίας τινὸς φυλάττουσιν ἀναλογίαν.

F μζ'. Καὶ ἐννοίας δὲ οὐσίαν αὐτῆς καὶ γένεσιν οὐ τοῖς τὰς ἐννοίας ὑποτίθενται; Φαντασία γάρ τις ἡ ἔννοια ὄφει· φαντασία δὲ, τύπωσις ἐν ψυχῇ· ψυχῆς δὲ φύσις, ἀναθυμίασις, ἣν τυπωθῆναι μὲν ἐργώδες μᾶλλον μανότητα, δεξαμενὴν δὲ τηρῆσαι τύπωσιν, ἀδύνατον. Ἥ τε γὰρ τροφὴ καὶ ἡ γένεσις αὐτῆς ἐξ ὑγρῶν ἔστι συνεχῆ τὴν ὑπόφορὰν ἔχει, καὶ τὴν ἀνάλωσιν· ἥ τε τοῦ τὸν ἀέρα τῆς

E. 8. τὰ θερμότατα—τὰ κουφότατα] Sic B. E. Vulgo, τὴν θερμότητα—κουφότητα.

F. 1. Καὶ ἐννοίας] Lacuna eſt inter has duas voces in Ald. Baſ. Xyl. B. E. eam Schott. et hinc Steph. propius conducendis vocibus ſuſtulit. Ad ſententiam certe nil deſideres.

F. 2. ὑποτίθενται] Sic B. E. Ald. Baſ. Xyl. Steph. forte errore operarum, ὑπερτίθενται.

quidem narrante quodam vidiſſe ſe anguillas quæ in calida viverent aqua: *Ergo*, reſpondit, *eas in frigida elixabimus*. Stoicis vero hoc conſequens erat, ſi circumfuſo frigore calorem generant, et condenſatione levitatem, ut viciſſim frigida calore, et gravitatem laxatione efficerent: ſiquidem in abſurditate ſibi conſtare et in ratione migranda proportionem ſervare voluiſſent.

XLVII. Ipſius Communis Notitiæ ſubſtantiam et ortum nonne Communibus contrarium Notitiis ponunt? Notitia enim quoddam eſt viſum. Viſum impreſſio formæ in anima. Animæ natura, exhalatio; quam in formam redigi et effingi operoſum eſt ob raritatem; ut autem receptam conſervet informationem, fieri nequit. Nam ortus et nutrimentum ejus cum ſit ex humido, ſubvectionem habet et conſumtionem continentem: et exhalationis cum aë-

ἀναπνοῆς ἐπιμιξία καινὴν ἀεὶ ποιεῖ τὴν ἀναθυμίασιν, ἐξιαμένην καὶ τρεπομένην ὑπὸ θύραθεν ἐμβάλλοντος ὀχετοῦ καὶ πάλιν ἐξιόντος. Ῥεῦμα γὰρ ἂν τις μᾶλλον ὕδατος φερομένου φαντασθείη, σχήματα καὶ τύπους καὶ εἴδη διαφυλάττον, ἢ πνεῦμα φερόμενον ἐν τοῖς ἀτμοῖς καὶ ὑγρότησιν, ἑτέρῳ δὲ ἔξωθεν ἐνδελεχῶς οἷον ἀργῷ καὶ ἀλλοτρίῳ πνεύματι κιρνάμενον. Ἀλλ' ὅπου προσκόντες ἑαυτοῖς, ὥστε τὰς ἐννοίας ἀποκειμένας τινὰς ὁριζόμενοι νοήσεις, μνήμας δὲ μονίμους καὶ σχετικὰς τυπώσεις, τὰς δὲ ἐπιστήμας καὶ παντάπασι πηγνύντες ὡς τὸ ἀμετάπιστον καὶ βέβαιον ἐχούσας, εἶτα τούτοις ὑποτίθεσθαι βάσιν καὶ ἕδραν ἀσφαλῆ ὀλισθηρᾶς καὶ σκεδαστῆς, καὶ φερομένης ἀεὶ καὶ ῥεούσης.

μη'. Στοιχείου γε μὴν ἔννοια καὶ ἀρχῆς κοινὴ πᾶσιν,

A. 8. ἀργῷ] Vix ſanum cenſeo. An legendum νευρῷ, vel ἀρτιγενεῖ? Xylander vertendo non reddidit.

A. 9. προσκόντες] Forte, προσακέσσι.

B. 1. μονίμους] Sic B. E. Xyl. Leonic. Schott. T. V. Anon. Vulgo, νομίμους.

re commercium, ſemper novam facit exhalationem, quæ ſuo de ſtatu decedat et mutetur a canale per quem materia extrinſecus ſubit, rurſumque exit. Facilius enim aliquis imaginetur fluxum labentis aquæ, figuras, formas, et ſpecies conſervantis ac perferentis, quam ſpiritum qui per exhalationes et humores elatus, alio continenter extrinſecus, eoque alieno ſpiritu contemperetur. Verum Stoici adeo ſeſe ipſi non audiunt, ut cum *Notitias* definiant *eſſe aliquas reconditas intelligentias*; *memorias autem conſtantes quaſdam et habitus ſimiles impreſſiones*: ſcientias etiam penitus defigant, ut omnis erroris et mutationis ſecuras: hiſce pro fundamento deinde et ſede ſubſternant lubricam, diſſipabilem, ſemperque in motu verſantem et fluentem naturam.

XLVIII. Jam elementi et principii notio apud omnes fere homines hæc eſt inſita,

ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἀνθρώποις ἐμπέφυκεν, ὡς ἁπλοῦν καὶ ἄκρατον καὶ ἀσύνθετον· ὃ δὲ στοιχεῖον, οὐδὲ ἀρχὴ τὸ μεμιγμένον, ἀλλ' ἐξ ὧν μέμικται. Καὶ μὴν ἔστι τὸν θεὸν ἀρχὴν ὄντα, σῶμα νοερὸν, καὶ νοῦν ἐν ὕλῃ ποιοῦντες, ὃ καθαρὸν, οὐδὲ ἁπλοῦν, οὐδὲ ἀσύνθετον, ἀλλ' ἐξ ἑτέρου καὶ δι' ἑτέρου ἀποφαίνουσι· ἡ δὲ ὕλη καθ' αὑτὴν ἄλογος οὖσα καὶ ἄποιος τὸ ἁπλοῦν ἔχει καὶ τὸ ἀρχοειδές. Ὁ θεὸς δὲ εἴπερ ὄντως ἔστιν ἀσώματος οὐδὲ ἄϋλος, ὡς ἀρχῆς μετέσχηκε τῆς ὕλης. Εἰ μὴ γὰρ ἓν καὶ ταὐτὸν ἡ ὕλη καὶ ὁ λόγος, οὐκ εὖ τῷ ὕλῃ ἄλογον ἀποδεδώκασιν· εἰ δ' ἕτερα, καὶ ἀμφοτέρων ἄν τις ὁ θεὸς εἴη ταμίας, καὶ οὐχ ἁπλοῦν, ἀλλὰ σύνθετον πρᾶγμα τῷ νοερῷ τὸ σωματικὸν ἐκ τῆς ὕλης προσφλοιώς.

μθ'. Τὰ γε μὴν τέτταρα σώματα, γῆν καὶ ὕδωρ, ἀέρα τε καὶ πῦρ, πρῶτα στοιχεῖα προσαγορεύοντες, οὐκ

B. 11. ἀλλ' ἐξ ἑτέρου] Forte, ἀλλὰ συνθετὸν ἐξ ἑτέρου—.
C. 5. καὶ ἀμφοτέρων] καὶ delendum; nisi forte plura excideruut.

ſimplex id eſſe, ſincerum, compoſitionis expers. Non enim id principium eſt aut elementum, quod mixtum eſt; ſed ea ex quibus mixtum conſtat. At vero illi *Deum*, *quem principium* ſtatuunt, *corpus* aiunt *eſſe mente præditum*, *mentemque in materia verſantem: non ſimplicem eum*, *neque purum*, *ſed ex alio et per aliud eſſe* pronuncian-tes. Materia quidem ipſa per ſe rationis expers et qualitatis, ſimplicitatem habet, et principio congruentem naturam. Deus autem, ſi quidem non caret corpore et materia, hujus tanquam principii eſt particeps. Nam ſi materia et ratio idem ſunt; haud recte materiam rationis vacuam dixerunt: ſi diverſa ſunt, utrorumque jam Deus quaſi diſpenſator erit, et non ſimplex res ſed compoſita: ut qui ad intelligentiam corpus e materia adſciverit.

XLIX. Quatuor autem illa corpora, *terram*, *aquam*, *aërem*, *et ignem*, *prima* nominantes *elementa*, neſcio quo-

οἶδα ὅπως τὰ μὲν, ἁπλᾶ καὶ καθαρά, τὰ δὲ, σύνθετα καὶ μεμιγμένα ποιοῦσι. Γῆν μὲν γὰρ ἴσασι καὶ ὕδωρ ἔτε αὐτὰ σωέχειν ἔτε ἕτερα, πνευματικῆς δὲ μετοχῆ καὶ πυρώδους δυνάμεως τὴν ἑνότητα διαφυλάττειν· ἀέρα δὲ καὶ πῦρ, αὐτά τε ἑαυτοῖς διὰ εὐτονίαν ἐκτανικά, καὶ τοῖς δυσὶν ἑκείνοις ἐγκεκραμένα, τόνον παρέχειν, καὶ τὸ μόνιμον καὶ οὐσιῶδες. Πῶς οὖν ἐπὶ γῆ στοιχεῖον, ἢ ὕδωρ, εἰ μήτε ἁπλοῦν, μήτε πρῶτον, μήτε αὐτῷ διαρκές, ἀλλὰ σὺνδεές ἐξωθεν εἰς ἀεὶ δ' σωέχοντος ἐν τῷ εἶναι καὶ σώζοντος; Οὐδὲ γὰρ οὐσίας αὐτῷ ὑπόνοιαν ἀπολελοίπασιν· ἀλλὰ πολλὴν ἔχει ταραχὴν καὶ ἀσάφειαν ὅτος ὁ λόγος λεγόμενος τῆς γῆς * πνὸς καθ' ἑαυτό. Εἶτα πῶς οὖσα γῆ καθ' ἑαυτὴν ἀέρος δεῖται σωιζάντος αὐτὴν καὶ σωέχοντος; Ἀλλ' οὐκ ἐπὶ γῆ καθ' ἑαυτὴν, οὐδὲ ὕδωρ· ἀλλὰ

D. 1. μετοχῆ] Sic Amiot. et Xyl. verterunt. Vulgo, μετοχὴς.

D. 3. ἐκτανικὰ] Sic omnes libri. Forte ἐκτατικὰ verum eſt.

D. 7. εἰς ἀεὶ] Forte, ἐσὶν ἀεί.

D. 9. λόγος] Revocavimus ex Ald. Baſ. Xyl. B. E. Malim aliam collocationem hanc, ὅτος ὁ λεγόμενος τῆς γῆς λόγος.

D. 10. τῆς γῆς * τινὸς] Legendum videtur, τῆς γῆς λόγος, ἀς οὔσης τινὸς—.

modo partim pura et ſimplicia, partim compoſita et mixta faciunt. Terram enim norunt et aquam neque ſeſe neque alia continere, ſed communicatione aëreæ et igneæ facultatis unitatem conſervare, aërem vero et ignem cum ſeſe ob robur ſuum continere, tum reliquis etiam permixta, vim eis, permanſionem, et ſubſiſtentiam conferre. Quomodo igitur terra aut aqua elementum ſit; ſi neque ſimplex, neque primum, neque ſeipſo fretum aliquid eſt, ſed ſemper aliquo indiget externo a quo ſubſtantia ejus contineatur atque conſervetur? Nam ne ſubſtantiæ quidem notionem nobis reliquerunt: ſed multum habet turbarum et obſcuritatis id quod de *terra* tradunt *eam aliquid per ſe eſſe*. At quomodo aëre opus habet ipſam compingente, et continente, ſi per ſe eſt? Non jam terra per ſe erit aut aqua: ſed

τ' ὕλιω ὁ ἀὴρ ὧδε μὴν συναγαγὼν καὶ πυκνώσας, γῆν ἐποίησεν, ὧδε πάλιν δὲ ἀραιωθεῖσαν καὶ μαλαχθεῖσαν, ὕδωρ. Οὐδέτερον οὖν τούτων στοιχεῖον, οἷς ἕτερον ἀμφοτέροις οὐσίαν καὶ γένεσιν παρέχεται.

ν'. Ἐπὶ τ' μὴν οὐσίαν καὶ τὴν ὕλιω ὑφεστάναι ταῖς ποιότησι λέγουσι, καὶ οὐδὲν οὕτω τ' ὄντων ἀποδιδόναι, τὰς δὲ ποιότητας αὖ πάλιν οὐσίας καὶ σώματα ποιοῦσι. Ταῦτα δὲ πολλὴν ἔχει ταραχήν. Εἰ μὲ γὰ ἰδίαν οὐσίαν αἱ ποιότητες ἔχουσι, καθ' ἣν σώματα λέγονται καί εἰσιν, οὐκ
F ἑτέρας οὐσίας δέονται· τ' γὰ αὐτῷ ἔχουσιν. Εἰ δὲ τοῦτο μόνον αὐταῖς ὑφέστηκε τὸ κοινὸν, ὅπερ οὐσίαν οὗτοι καὶ ὕλην καλοῦσι, δῆλον ὅτι σώματος μετέχουσι· σώματα γὰρ οὐκ εἰσί· τὸ δὲ ὑφεστὼς καὶ δεχόμενον, διαφέρειν ἀνάγκη τῷ ἃ δέχεται καὶ οἷς ὑφέστηκεν. Οἱ δὲ τὸ ἥμισυ βλέ-

E. 4. ἐποίησεν, ὧδε πάλιν δὲ] Ita distinxi; ultima etiam transponenda, ὧδε δὲ πάλιν.

E. 8. ἀποδιδόναι] Legendum, ἀποδιδόασι.

F. 1. οὐσίας] Sic B. E. Vulgo, οὕτως. Leonic. οὗτοι. Schott. ὅτι.

F. 3. σώματα γὰρ] Forte, σώματα δ' ἄρ'—. Vel transpositis particulis, σώματα δὲ οὐκ εἰσί· τὸ γὰρ ὑφεστώς.

aër materiam hoc modo cogens et densans terram efficit, alio modo dissolvens et emolliens, aquam. Neutrum itaque horum est elementum, cum sit aliud, quod ambobus substantiam et ortum præbuit.

L. Porro autem *substantiam* aiunt *et materiam qualitatibus subsistere*, atque sic fere definiunt: rursum *qualitates*, *corpora* faciunt *et substantias*. Hæc vero valde sunt conturbata. Nam si peculiarem substantiam habent qualitates, ob quam corpora dicuntur et sunt, non indigent alia substantia, cum habeant suam. Si vero hoc illis tantum subsistit commune, quod substantiam ipsi et materiam appellant; liquet corporum eas fieri participes, non esse corpora. Quod autem subsistit et in se recipit, necesse est differre ab iis quæ recipit et quibus subsistit. Illi vero di-

ποιοῦσι· τὴν γὰρ ὕλην ἄποιον ὀνομάζουσι· τὰς δὲ ποιότητας οὐκ ἐπὶ βούλονται καλεῖν ἄὐλους. Καίτοι πῶς οἷόν τε σῶμα ποιότητος ἄνευ ποιῆσαι, ποιότητα σώματος ἄνευ μὴ νοοῦσαι; ὁ γὰρ συμπλέκων σῶμα πάσῃ ποιότητι λόγος οὐδενὸς ἐᾷ μὴ συὶ τὴν ποιότητι σώματος ἅψασθαι τὴν διάνοιαν. Ἢ τοίνυν πρὸς τὸ ἀσώματον τῆς ποιότητος μαχόμενος, μάχεσθαι καὶ πρὸς τὸ ἄποιον τῇ ὕλης ἔοικεν· ἡ θατέρῳ θατέρου χωρίζουσιν, καὶ ἀμφότερα χωρίζει ἀλλήλων. Οἱ δέ τινες αὐτῇ προβάλλονται λόγον, ὡς ἄποιον τὴν οὐσίαν ὀνομάζοντες, οὐχ ὅτι πάσης ἐστέρηται ποιότητος, ἀλλ' ὅτι πάσας ἔχει τὰς ποιότητας, μᾶλλον παρὰ τὴν ἔννοιάν ἐστιν. Οὐδεὶς γὰρ ἄποιον νοεῖ τὸ μηδεμιᾶς ποιότητος μέτοχον, οὐδὲ ἀπαθὲς τὸ πάντα πάσχειν ἀεὶ πεφυκός, οὐδὲ ἀκίνητον τὸ παντὶ κινητόν. Ἐκεῖνο

A. 7. μαχόμενος] Sic B. E. Leonic. Vulgo, μαχόμενον.

midium vident. *Materiam* enim *qualitatis expertem* dicunt; qualitates porro materiæ expertes dicere nolunt. Atqui quomodo poteſt corpus ſine qualitate facere, qui qualitates ſine corporibus non intelligit? Quæ enim ratio corpus cum omni qualitate connectit, non patitur intellectum corpus ullum ſine qualitate attingere. Aut igitur qualitatem incorpoream negans etiam materiam qualitatis expertem eſſe inficiari videtur, aut alterum altero ſecernens, utraque invicem ſeparat. Quam vero nonnulli eorum prætexunt rationem, *materiam qualitatis vacuam dici, non quod omni ſit ſpoliata qualitate, ſed quia omnibus prædita qualitatibus*, maxime Communi Notitiæ repugnat. Nemo quippe id qualitatis exſors intelligit, quod nullius qualitatis non ſit particeps, neque ab affectione immune id, quod ea eſt natura ut omnia pati poſſit; neque immobile, quod omnibus modis movetur. Illud autem

δὲ οὐ λέλυται, κἂν ἀεὶ μετὰ ποιότητος ἡ ὕλη νοῆται, τὸ ἕτέραν αὐτὴν νοεῖσθαι καὶ διαφέρουσαν τῆς ποιότητος.

B. 5. τῆς ποιότητος] Xylander in Annotat. ad pag. 1083. hunc librum fine truncatum pronunciat, et in Gr. editione ſignum defectus aſteriſcum appoſuit poſtremis his verbis. Equidem illius conjecturam non ſatis rationis habere exiſtimo.

ſolutum non eſt, etiam ſi ſemper cum qualitate intelligatur materia, aliam eam intelligi, et differentem a qualitate.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΟΤΙ ΟΥΔΕ ΖΗΝ ΕΣΤΙΝ ΗΔΕΩΣ ΚΑΤ' ΕΠΙΚΟΥΡΟΝ.

ΠΡΟΣΩΠΑ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΣ. ΖΕΥΞΙΠΠΟΣ. ΘΕΩΝ. ΑΡΙΣΤΟΔΗΜΟΣ.

PERSONÆ COLLOQUII.

PLUTARCHUS. ZEUXIPPUS. THEON. ARISTODEMUS.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΟΤΙ ΟΥΔΕ ΖΗΝ ΕΣΤΙΝ ΗΔΕΩΣ ΚΑΤ' ΕΠΙΚΟΥΡΟΝ.

PLUTARCHI

DISPUTATIO QUA DOCETUR NE SUAVITER QUIDEM VIVI POSSE SECUNDUM EPICURI DECRETA.

α'. ΚΟΛΩΤΗΣ ὁ Ἐπικούρου σωήθης βιβλίον ἐξέδωκεν, ἐπιγράψας, "ὅτι κατὰ τὰ τῶν "ἄλλων φιλοσόφων δόγματα οὐδὲ ζῆν ἔστιν." Ὅσα τοίνυν ἡμῖν ἐπῆλθεν εἰπεῖν πρὸς αὐτὸν ὑπὲρ τῶν φιλοσόφων, ἐγράφη πρότερον. Ἐπεὶ δὲ καὶ ὁ κολώτης ἀλαλυθείσης, ἐγένοντο πλείονες ἐν τῷ περιπάτῳ πρὸς τοὺ

D. 3. πλείονες] λόγοι excidiſſe exiſtimarunt Amiot. Mez. Reiſk. quos vertendo ſecutus ſum.

I. COLOTES Epicuri familiaris librum edidit, hoc indice, *Ne vivi quidem poſſe ſecundum aliorum philoſophorum decreta.* Contra quem, quæ pro philoſophis diſſererem nobis ſubiit, ea jam ante conſcripſimus. Quoniam autem ſoluto qui diſputationi interfuerat cœtu, in ambulatione complures adverſus eam ſectam a nobis habiti ſunt ſer-

ἄιρεσιν, ἔδοξέ μοι κἀ τούτους ἀναλαβεῖν, εἰ καὶ δι' ἄλλο μηδέν, ἀλλ' ἐνδείξεως ἕνεκα τοῖς εὐθύνουσιν ἑτέρους, ὅτι δεῖ τοὺς λόγους ἕκαστον ὧν ἐλέγχει κ' τὰ γράμματα μὴ παρέργως διελθεῖν, μηδὲ φωνὰς ἀλλαχόθεν ἄλλας ἀποσπῶντα, κ' ῥήμασιν ἄνευ γραμμάτων ἐπιτιθέμενον, ἀπορρέεσθαι τοὺς ἀπείρους.

Β'. Προελθόντων γὰρ ἡμῶν εἰς τὸ γυμνάσιον, ὥσπερ εἰώθειμεν, ὁ μὲν Ζευξιππος, Ἐμοὶ μέν, ἔφη, δοκεῖ πολὺ τὸ πρόσχημα τοῦ λόγου εἰρῆσθαι παῤῥησίας μαλακώτερον· ἀπίασι δ' ἡμῖν ἐγκαλοῦντες οἱ περὶ Ἡρακλείδην, τὸν Ἐπικούρου καὶ τὸν Μητροδώρου, ἡμῶν μηδὲν αἰτίων ὄντων, θρασύτερον καθαψαμένοις. Καὶ ὁ Θέων, Εἶτα οὐκ ἔλεγες, εἶπεν, ὅτι τοῖς ἐκείνων ὁ Κολώτης πολυαλλόμενος εὐφημότατος ἀνδρῶν φαίνεται; τὰ δὲ

D. 6. ἕκαστον] Forte, ἑκάστων.
D. 8. γραμμάτων] Venet. 2. pro varia lectione, πραγμάτων: quod ſpecie non caret.
D. 8. ἀποκρέεσθαι] Legendum παρακρέεσθαι cum Xyl. et Reiſk.
E. 3. ἡμῶν] Legendum videtur ὡς cum Mez. itaque verti.
E. 4. καθαψαμένοις] Sic Venet. 1. Harl. Mez. Vulgo, καθαψάμενοι.

mones, viſum mihi fuit hos quoque colligere et ſcripto conſignare; ſi nullam aliam ob rem, ſaltem ut his, qui in alios inquirunt, demonſtrarem debere ab his eorum, quos arguunt aut refellunt, ſcripta non obiter percurri, neque eos voces hinc inde avulſas et dictiones ſine ſcriptura adoriri, itaque fraudem imperitis facere.

II. Progreſſis enim nobis more noſtro in gymnaſium e ſchola, Zeuxippus, Mihi quidem, inquit, ſermo fuiſſe videtur habitus aliquanto mollius, quam libertas conveniens rei exigeret; abit tamen Heraclides nos culpans quaſi aſperius tractaſſemus Epicurum ac Metrodorum immeritos illos et vacuos culpa. Hoc vero, inquit Theon, non dicis, cum his comparatum Colotem hominum in dicendo videri modeſtiſſimum? Congeſta enim in unum quæ inter

ἐν ἀνθρώποις αἴσχιστα ῥήματα, βωμολοχίας, ληκυθισμούς, ἀλαζονείας, ἑταιρήσεις, ἀνδροφονίας, βαρυῳδίνους, πολυφθόρους, βαρυεγκεφάλους συναγαγόντες, Ἀριστοτέλους, καὶ Σωκράτους, καὶ Πυθαγόρου, καὶ Πρωταγόρου, καὶ Θεοφράστου, καὶ Ἡρακλείδου, καὶ Ἱππάρχου, καὶ τίνος δὲ οὐχὶ τῶν ἐπιφανῶν, κατεσκέδασαν; ὥστε εἰ καὶ τἆλλα πάντα σοφῶς εἶχεν αὐτοῖς, ἀφὰ τὰς βλασφημίας ταύτας καὶ καταγορίας σωρρωτάτου σοφίας ἂν ἐληλάθει· φθόνος δὲ ἔξω θεῖν χορῶν, καὶ ζηλοτυπία δι' ἀσθένειαν ἀποκρύψαι μὴ δυναμένη τὸ ἀλγοῦν. Ὑπολαβὼν οὖν ὁ Ἀριστέλης, Ἡρακλείδης οὖν, ἔφη, γραμματικὸς ὢν, ἀντὶ τῆς ποιητικῆς τύρβης, ὡς ἐκεῖνοι λέγουσι, καὶ τῶν Ὁμήρου μωρολογημάτων, ἀποτίνει ταύτας Ἐπικούρῳ χάριτας, ἢ ὅτι Μητρόδωρος ἐν γράμμασι τοσούτοις ποιητῇ λελοιδόρηκεν. Ἀλλ' ἐκείνους μὲν ἐῶμεν, ὦ Ζεύξιππε· τὸ δὲ ἐν ἀρχῇ τῆς

F. 6. Ἀριστέλης] Forte, Ἀριστόδημος cum Harl.
A. 2. ἢ ὅτι] Corrigendum puto, ἢ ἀγνοεῖ ὅτι.

homines habentur fœdiſſima vocabula, ſcurrilitates, ampullas, arrogantias, ſcortationes, homicidia, graves gemitus, multorum perditionem, cerebri gravedines, in Ariſtotelem, Socratem, Pythagoram, Protagoram, Theophraſtum, Heraclidem, Hipparchum, denique neminem non virorum illuſtrium, effuderunt univerſa; ut ſi alioquin omnia ſapienter ſtatuiſſent, certe ob maledicta hæc, haſque criminationes longiſſime fuerint a ſapientia arcendi. Invidentia enim excluſa eſt a divino choro et obtrectatio quæ ob imbecillitatem id quod dolet diſſimulare non poteſt. Hæc verba excipiens Ariſtoteles, Heraclides, aiebat, grammaticus cum ſit, *poëticæ turbæ*, ut Epicurei appellant, et *Homericorum deliriorum* gratia, Epicuro hanc rependit mercedem; vel eo commotus, quod Metrodorus tam multa ſcripſit ad ignominiam Homeri pertinentia. Sed hos, Zeuxippe, omittamus. Quod autem initio diſputationis ad-

λόγων ῥηθὲν πρὸς τὰς ἄνδρας, ὡς οὐκ ἔστι ζῆν κατ' αὐτάς, τί δὲ μᾶλλον, ἐπεὶ κέκμηκεν ἕτος, αὐτοὶ δι' αὑτῶν περαίνομεν, ἅμα καὶ Θέωνα προσλαβόντες; Καὶ ὁ Θέων πρὸς αὐτόν, Ἀλλ' οὗτος μέν, ἔφη, ὁ ἆθλος ἑτέρωις

Ἐκτετέλεσται

πρὸ ἡμῶν·

Νῦν αὖτε σκοπὸν ἄλλον,——

εἰ δοκεῖ, θέμενοι, τοιαύτῃ τινὶ δίκῃ μετίωμεν ὥσπερ τοὺς φιλοσόφων τὰς ἄνδρας· ἀποδείξαι γὰρ, ἂν ὡς ἧκιστα δυνατόν, B ἐπιχειρήσωμεν, ὅτι μηδὲ ζῆν ἐστιν ἡδέως κατ' αὐτάς. Παπαί, εἶπον ἐγὼ γελάσας, εἰς τοὺς γαστέρα τοῖς ἀνδράσιν ἔοικας ἐναλεῖσθαι, καὶ τὴν πρὸς τοὺς κρεῶν ἐπάξειν, ἀφαιρούμενος ἡδονὴν ἀνθρώπων βοώντων,

Οὐ γὰρ πυγμάχοι εἰμὲν ἀμύμονες,

οὐδὲ ῥήτορες, οὐδὲ πολιάται δήμων, οὐδὲ ἄρχοντες,

Ἀεὶ δ' ἡμῖν δαὶς τε φίλη,——

B. 2. ἐπιχειρήσωμεν] Sic B. E. Ald. Baſ. Xyl. Vulgo, ἐπιχειρήσομεν.

verſum Epicureos dictum fuit, *Ex eorum præſcripto ne vivi quidem poſſe*, cur non potius, quando hic defeſſus eſt, ipſi, adſcito Theone, ad finem perducimus? Theon ſic reſpondit; Atqui ante nos hoc jam alii peregerunt certamen.

Nunc alius ſcopus eſt,——

ſi placet, collocandus; et ſic ulciſcamur philoſophis factas injurias, ut demonſtremus, ſi quidem fieri poteſt, *Secundum Epicureos ne poſſe quidem jucunde vivi.* Papæ! ego riſu edito dixi, Videris mihi iſtis hominibus in ventrem velle inſilire, litemque de carnibus moturus, qui voluptatem detrahas hominibus clamantibus,

Non pugiles ſumus,——

non rhetores, non civitatum præſides, non principes,

Semper ſola juvant ſed nos convivia,—

ἡ πᾶσα ἁβρὰ σαρκὸς ἐπιτερπὴς κίνησις, ἐφ' ἡδονήν τινα ἢ χαρὰν ψυχῆς ἀναπεμπομένης. Δοκεῖς οὖν μοι μὴ τὸ ἡδὺ ἀφαίρειν, ὡς φασιν, ἀλλὰ τὸ ζῆν ἀφαιρεῖσθαι τοὺς ἄνδρας, εἰ τὸ ζῆν ἡδέως μὴ ἀπολείψεις αὐτοῖς. Τί οὖν, εἶπεν ὁ Θέων, εἰ δοκιμάζῃς τὸν λόγον, αὐτὸς ὃ χρὴ παρέντι; Χρήσομαι, εἶπον, ἀκροώμενος, καὶ ἀποκρινόμενος, ἂν δέησθε· τὴν δὲ ἡγεμονίαν ὑμῖν παραδίδωμι. Μικρὰ δὴ παφασισαμένου Θέωνος, Ἀριστόδημος, Ὡς σιώπομεν, ἔφη, καὶ λείαν ἔχων ὁδὸν ἀπεπέφευγας ἡμῖν πρὸς τὸν λόγον, οὐκ ἐάσας πρὸ τοῦ καλοῦ πρότερον εὐθυῶς ὑποχεῖν τὴν αἵρεσιν. Ἄνθρωποι γὰρ ἡδονὴν ὑποθεμένου τέλος οὐκ ἔστιν ἀφελέσθαι ὅ ἡδέως ζῆν ῥᾴδιον· τοῦ δὲ καλῶς ἀκροωμένους, ἅμα καὶ ὅ ἡδέως συνεξέπιπλον· ἐπεὶ τὸ ἡδέως ζῆν ἄνευ τοῦ καλῶς, ἀνύπαρκτόν ἐστιν, ὡς αὐτοὶ λέγουσι.

B. 10. ἀναπεμπομένης] Legendum, ἀναπεμπομένη, cum Reisk.

C. 1. λόγον—εἶπον] Ita Mez. conjecit item Reisk. Vulgo, λόγον αὐτὸς ἃ χρεία, παρόντι χρήσομαι, εἶπεν. In ἃ χρὴ aliquid libri juvant: A. B. E. Venet. 1. Harl. P. ἃ χρή. Venet. 2. ἅ χρῆ.

omnisque carnem suaviter afficiens motio, quæ ad animæ voluptatem quandam atque gaudium redeat. Itaque mihi videris non voluptatem auferre, sed vitam illis, ubi suavem vitam iis non relinquis. Quid ergo, inquit Theon, si disputationem probas, ea non ipse uteris præsenti? Utar, inquam, audiens et respondens ubi requiretis; principatum autem vobis trado. Cum itaque parumper tergiversatus esset Theon, Aristodemus, Quam, inquit, compendiosa et plana nos intercluisti via, dum non finis sectam illam de honesto caussam priore loco dicere! Nam homines, qui finem vitæ statuunt voluptatem, non facile est suavi vita depellere; sed si honesta vita exciderint, jucunda simul exciderunt; ipsi enim dicunt, *Fieri non posse ut suaviter vivatur sine honestate vitæ.*

γ'. Καὶ ὁ Θέων, Ἀλλὰ τοῦτο μέν, εἶπεν, ἂν δόξῃ, τῷ λόγῳ προϊόντος ἀναθησόμεθα· νυνὶ δὲ χρησόμεθα τοῖς D διδομένοις ὑπ' αὐτῶν. Οἴονται δὲ περὶ γαστέρα τἀγαθὸν εἶναι, καὶ τὰς ἄλλας πόρους τῆς σαρκὸς ἅπαντας, δι' ὧν ἡδονὴ καὶ μὴ ἀλγηδὼν ἐπεισέρχεται· καὶ πάντα καλὰ καὶ σοφὰ ἐξευρήματα τὰ περὶ γαστέρα ἡδονῆς ἕνεκα γεγονέναι, καὶ τὰ ὑπὲρ ταύτης ἐλπίδος ἀγαθῆς, ὡς ὁ σοφὸς εἶπε Μητρόδωρος. Αὐτόθεν μὲν ἦν, ὦ ἑταῖρε, φάγνον γλίσχρον καὶ σαπρὸν καὶ βέβαιον αἴτιον τοῦ ἀγαθοῦ λαμβάνοντες, ἀλλὰ τοῖς πόροις τούτοις δι' ὧν ἡδονὰς ἐπεισάγονται, καὶ πρὸς ἀλγηδόνας ὁμοίως κατατετρημμένον, μᾶλλον δὲ E ἡδονίῳ μὲν ὀλίγοις, ἀλγηδόνα δὲ πᾶσι τοῖς μορίοις δεχόμενον. Πᾶσα γὰρ ἡδονὴ περὶ ἄρθρα καὶ νεῦρα καὶ πόδας καὶ χεῖρας, οἷς συνοικίζεται τὰ πάθη δεινὰ καὶ σκέτλια, πο-

D. 10. κατατετριμμένον] κατατετρημένον verterunt Amiot. et Xyl.

E. 2. ἡδονὴ περὶ] ἡδονή ἐστι περὶ aut ſcribendum aut cogitandum: illud rectius. Vertendo expreſſerunt Amiot. et Xyl.

E. 3. τὰ πάθη] Delendum τὰ cum Mez.

E. 3. ποδαγρικὰ ῥεύματα] Malim ποδαγρικὰ, ῥευματικὰ, φαγεδαινικά. Medium etiam vidit Mez. Harl. καὶ ῥευματικὰ, καὶ φ.

III. Tum Theon, Hoc ergo, inquit, in progreſſu ſermonis, ſi ita videbitur, reponemus. Nunc iis utemur, quæ ab ipſis dantur. Exiſtimant Epicurei, *circa ventrem eſſe bonum, reliquoſque meatus carnis univerſos, per quos voluptas, non dolor, ſe inſinuat; omneſque pulchras et ſapientes inventiones exſtitiſſe ob voluptatem quæ circa ventrem verſatur, et ſpem bonam de eo*, ut ſapiens dixit Metrodorus. Itaque ab initio ſtatim, amice, videntur jejunam, putridam, et inſtabilem boni cauſſam ſtatuere; et quæ cum meatibus iſtis, per quos voluptates introducuntur, etiam ad dolores perinde perforetur; aut potius, quæ voluptatem paucis, dolorem omnibus partibus admittat. Omnis enim voluptas circa artus, nervos, manus, et pedes eſt; quibus partibus ſubeunt atroces atque miſeri affectus, fluxus po-

δριμικὰ ῥεύματα καὶ φαγεδαινικά, καὶ διαβρώσεις καὶ ἀποσήψεις· ὀσμῶν δὲ καὶ χυμῶν τὰ ἥδιστα προσαγαγὼν τῷ σώματι, μικρὸν εὑρήσεις χωρίον ἐν αὐτῷ παντάπασιν τὸ κινούμενον λείως καὶ προσηνῶς, τὰ δὲ ἄλλα πολλάκις δυσχεραίνει καὶ ἀγανακτεῖ· πυρὶ δὲ καὶ σιδήρῳ καὶ δήγμασι καὶ ὑστριχίσιν ἥδεν ἀπαθὲς, ὐδὲ ἀναίσθητον ἀλγηδόνος, ἀλλὰ καὶ καῦμα καὶ ῥῖγος εἰς ἅπαντα καταδύεται καὶ πυρετός· αἱ δὲ ἡδοναὶ καθάπερ αὖραι πρὸς ἑτέρας ἑτέραι τοῦ σώματος ἄκραις ἐπιγελῶσαι διαχέονται· καὶ ὁ χρόνος ὁ μὲν τόπων ὐ πολὺς, ἀλλ', ὥσπερ οἱ διάπυλοι, ἕξαψιν ἅμα καὶ σβέσιν ἐν τῇ σαρκὶ λαμβάνουσιν· ὁκ δὲ οὖν πόνου μάρτυς ὁ Αἰσχύλου Φιλοκτήτης ἰχθύος,

> Οὐ γὰρ ὁ δράκων (φησὶν) ἀνῆκεν, ἀλλ' ἐνῴκισε
> Δεινὴν σομάτων ἔκφυσιν, ποδὸς λαβεῖν.

Ὀλιθεία ἀλγηδών, ὐδὲ ἕτερα τοιαῦτα κινοῦσα καὶ γαρ-

F. 4. ἐκ δὲ τοῦ] Forte ἔστι δὲ τοῦ—.
F. 6. ἀνῆκεν] Valckenar. Diatr. Eur. p 128. et Xyl. verſ. ἐνῆκεν. Forte, Οὐ γὰρ δράκων ἐνῆκεν, ἀλλ' ἐνῴκισε Δεινὴν σομάτων τὴν ἔμφυσιν, ποδὸς λαβήν. Harl. dat ἔμφυσιν et λαβεῖν.
A. 1. Ὀλισθεία—ἕτερα] Forte, Ὀλισθηρὸν γὰρ ἡδονὴ, ὐδὲ ταῦτα οὐδὲ ἕτερα—.

dagrici et phagedænici, corroſiones, putrefactiones. Jam odorum et ſaporum ſuaviſſimos corpori ſi offeras, exiguum planiſſime in eo locum offendes qui leniter et jucunde afficiatur; reliquæ plerumque averſantur et ægre ferunt. At nulla interim pars eſt, cui igni, ferro, morſu, ſcutica non ſenſus doloris inferatur; ſed et æſtus, et gelu, et febris totum corpus pervadunt. Voluptates aurarum inſtar ad alias atque alias corporis extremitates renidentes, ſtatim diffunduntur; neque multum durant temporis, ſed inſtar ignium in aëre ſubito diſcurrentium, ſimul et oriuntur in carne et exſtinguuntur. De dolore teſtimonium Philoctetæ Æſchylei ſufficit;

> *Nec quid remiſit, ſed habitatum collocat*
> *In corpore gravem dentium tactum draco.*

Lubricum eſt et cito præterlabens negotium voluptas, ne-

γαλίζουσα τοῦ σώματος. Ἀλλ' ὥσπερ τὸ τῆς μηδικῆς σπέρμα πολυκαμπὲς καὶ σκαληνὸν ἐμφύεται τῇ γῇ καὶ χλαμύει πολὺ χρόνον ὑπὸ τραχύτητος, ὕπως ὁ πόνος ἄγκιστρα καὶ ῥίζας διασπείρων καὶ συμπλεκόμενος τῇ σαρκὶ, καὶ χλαμύων οὐχ ἡμέρας οὐδὲ νυκτὸς μόνον, ἀλλὰ καὶ ὥρας ἐνίοις καὶ περιόδους Ὀλυμπιακὰς, μόλις ὑπ' ἄλλων πόνων ὥσπερ ἥλων σφοδροτέρων ἐκκρουόμενος, ἀπαλλάττεται. Τίς γὰρ ἔπιε χρόνον τοσοῦτον, ἢ ἔφαγεν, ὅσον διψῶσιν οἱ πυρέττοντες, καὶ πεινῶσιν οἱ πολιορκούμενοι; πᾶν δέ ἐστιν ἄνεσις καὶ σωτηρία μετὰ φίλων, ἐφ' ὅσον κολάζουσι καὶ στρεβλοῦσι τύραννοι; καὶ γὰρ τοῦτο τοῦ σώματος φαυλότητος καὶ ἀφυΐας πρὸς τὸ ἡδέως ζῆν ἐστιν, ὅτι τοὺς πόνους ὑπομένει μᾶλλον ἢ τὰς ἡδονὰς, καὶ πρὸς ἐκείνας ἔχει ῥώμην καὶ δύναμιν, ἐν δὲ ταύταις ἀσθενές τι καὶ

A. 7. ἐνίοις] Scripsi ex Harl. Vulgo, ἐνίους.

A. 7. Ὀλυμπιακὰς] Sic Venet. 1. Harl. Vulgo, Ὀλυμπιακῶν: unde quis Ὀλυμπιάδων corrigat.

B. 5. ἀσθενές τι] Legendum ἀσθενές ἐστι, cum Reisk.

que has nec similes corporis partes movens ac titillans. Sed sicut Medicæ herbæ semen multis flexibus et per obliquum terræ innascens, ob asperitatem multo tempore perdurat, sic dolor uncinos ac radices disseminans, carnique implicatus adhærensque, non diem modo aut noctem, sed et annos aliquot atque lustra, ægre aliis doloribus tanquam clavis violentioribus expulsus discedit. Quis enim tantum temporis edendo bibendove extraxit, quantum sitiunt febricitantes, et esuriunt obsidione circumventi? quænam animi relaxatio et cum amicis oblectatio tanta est, quanti sunt cruciatus et torturæ a tyrannis immissæ? Hoc ipso scilicet corpus quam sit pravum, et natura ad jucunde vivendum ineptum intelligitur, quod magis perfert dolores quam voluptates, prædituque adversus illos robore ac viribus, in his imbecillum est ac satietati fastidioque obnoxi-

ἀφίκεσθαι. Τὸ δὲ ἡδέως ζῆν, ἂν ἄπιστον φαίνηται πλείονα περὶ τούτου λέγειν, οὐκ ἐῶσιν ἡμᾶς, ὁμολογοῦντες αὐτοὶ μικρὸν εἶναι τὸ τοῦ σαρκὸς ἡδύ, μᾶλλον δὲ ἀχαρές, εἴ γε δὴ μὴ κενολογοῦσι μηδὲ ἀλαζονεύονται. Μητρόδωρος μὲν λέγων ὅτι, "πολλάκις περιστεπόμεθα ταῖς τοῦ σώματος ἡδο-"ναῖς." Ἐπίκουρος δὲ ὁ "γελᾶν φησι ταῖς ὑπερβο-"λαῖς τοῦ περὶ τὸ σῶμα νοσήματος πολλάκις κάμ-"νοντα τὸν σοφόν." Οἷς οὖν οἱ πόνοι τοῦ σώματος οὕτως εἰσὶν ἐλαφροὶ καὶ ῥᾴδιοι, πῶς ἔνεστί τι ταῖς ἡδοναῖς ἀξιόλογον; Καὶ γὰρ εἰ μὴ χρόνῳ μηδὲ μεγέθει τοὺς πόνους ὑπερβάλλουσιν, ἀλλὰ περὶ πόνους ἔχουσι, καὶ πέρας αὐταῖς κοινὸν Ἐπίκουρος τὸν παντὸς τοῦ ἀλγοῦντος ὑπεξαίρεσιν ἐπιτέθεικεν, ὡς τὸ φύσεως ἄχρι τοῦ λῦσαι τὸ ἀλγεινὸν αὐξούσης τὸ ἡδύ, πορρωτέρω δὲ προελθεῖν οὐκ ἐούσης τῷ μέγεθος, ἀλλὰ ποικιλμούς τινας οὐκ ἀναγκαίους, ὅταν οὐκ ἐν ᾧ

B. 6. Τὸ δὲ ἡδέως ζῆν—ἡμᾶς] Forte, Τῷ δὲ ἡδέως ζῆν αὐτοὶ ἀπάγοντες, πλείονα περὶ τούτου λέγειν οὐκ ἐῶσιν ἡμᾶς. Vulgatam, integram quidem, cum lacuna tamen habet Harl.

C. 3. ἔνεστί] Sic E. Venet. 1. Harl. Vulgo, ἂν ἐστί.

um. Neque vero nos aggreſſos de jucunda vita dicere plura patiuntur ipſi proferre, utpote qui fateantur ultro, voluptatem corporis exiguam eſſe adeoque momentaneam; ſi quidem non nugatur aut vana in dicendo utitur jactantia Metrodorus, dum ait *ſæpenumero nos exſpuere in deſpectum voluptatum corporis*; itemque Epicurus, qui *ſapientem ægrotantem*, inquit, *ſæpe ridere ob morbi, quo urgetur corpus, magnitudinem.* Quibus ergo dolores corporis ita ſunt faciles atque leves, quo tandem pacto ſint voluptates alicujus momenti? Nam, ut neque tempore neque magnitudine doloribus ſint minores, certe circa dolores verſantur, finemque voluptatibus extremum hunc communem præſcripſit Epicurus *omnis doloris ſublationem*; nimirum quod natura uſque ad dolorem abolendum augeat voluptatem, ultra autem progredi hujus nequeat magnitudo, variari duntaxat modis non neceſſariis poſſit, cum non in eo eſt ut doloris

μὴ πονεῖν γένηϛ, δεχομένης· ἡ δὲ ὅπῃ τοῦτο μετ' ὀρέξεως πορεία, μέτρον ἡδονῆς ὅσα, κομιδῇ βραχεῖα καὶ σύντομος. Ὅθεν ἀπαθόμενοι τῆς ἐνταῦθα γλισχρότητος, ὥσπερ ἐκ D χωρίου λυπροῦ τοῦ σώματος μεταφέρουσι τὸ τέλος εἰς τὴν ψυχήν, ὡς ἐκεῖ νομὰς καὶ λειμῶνας ἀμφιλαφεῖς ἡδονῶν ἔξοντες.

Ἐν δὲ Ἰθάκῃ οὔτ' ἄρ δρόμοι εὐρέες,

ὅτε λείη περὶ τὸ σαρκίδιον ἡ ἀπόλαυσις, ἀλλὰ τραχεῖα, μεμιγμένη πρὸς πολὺ τὸ ἀλλότριον καὶ σφυγματῶδες.

δ'. Ὑπολαβὼν οὖν ὁ Ζεύξιππος, Εἶτα οὐ καλῶς, ἔφη, δοκοῦσί σοι ποιεῖν οἱ ἄνδρες, ἀρχόμενοι μὲν ἀπὸ τοῦ σώματος, ἐν ᾧ πρῶτον ἐφάνη γένεσις, ὅπῃ δὲ τὴν ψυχὴν ὡς βεβαιοτέραν, καὶ τὸ πᾶν ἐν αὐτῇ τελειοῦντες; Καλῶς, νὴ Δία, ἔφην ἐγώ, καὶ κατὰ φύσιν, εἴ τι κρεῖττον E

D. 3. ὡς ἐκεῖ νομὰς—ἔξοντες] Non dubitavi hanc Xylandri emendationem recipere. Vulgo, ὡς ἐκεῖνο ἡμᾶς—ἀέξοντας. Loco poſtremæ vocis ἔξοντας dant Venet. 1. et Harl.

D. 12. βεβαιοτέραν, καὶ] Inter has voces media ab Auctore ſcripta fuiſſe videtur μεταβαίνοντες.

E. 1. εἴ τι] Scripſi, ſententia jubente. Omnes libri, ἔτι.

vacuitatem conciliet. Quæ autem cum appetitu eo tendit via, utpote menſura voluptatis, brevis admodum eſt ac compendioſa. Itaque hoc loco ſentientes rei exilitatem, e corpore tanquam ſterili agro finem bonorum in animum transferunt, nimirum quod ibi voluptatibus paſcua et ampla prata ſuppeditent; quando

Non eſt apʼus equis Ithacæ locus, ut neque planis
Porrectius ſpatiis;——

quando ſcilicet non facilis eſt in caruncula hac voluptatum perceptio, ſed aſpera, admixtis multis alienis et quæ pulſando exagitent.

IV. Sub hæc Zeuxippus, Itane, inquit, non tibi recte videntur iſti facere homines, qui initio facto a corpore, in quo primum ortus voluptatis conſpicitur, inde ad animam tranſeunt, remque in ea abſolvunt? Recte, inquam ego, et naturæ convenienter; ſi

ἐνταῦθα μετιόντες καὶ τελειότερον ἀληθῶς ἀνευρίσκουσιν, ὥσπερ οἱ θεωρητικοὶ καὶ πολιτικοὶ τῶν ἀνθρώπων. Εἰ δὲ ἀκούεις αὐτῶν μαρτυρομένων καὶ βοώντων ὡς ἐπ' οὐδενὶ ψυχὴ τῶν ὄντων πέφυκε χαίρειν καὶ γαληνιάζειν, πλὴν ὅτι σώματος ἡδοναῖς παρούσαις ἢ προσδοκωμέναις, καὶ τοῦτο αὐτῆς τὸ ἀγαθόν ἐστιν, ἆρα οὐ δοκοῦσί σοι διεράματι τοῦ σώματος χρῆσθαι τῇ ψυχῇ, καθάπερ οἶνον ἐκ πονηροῦ καὶ μὴ φέροντος ἀγαθὸν τὴν ἡδονὴν ἀφαχέοντες ἐνταῦθα καὶ παλαιοῦντες, οἴεσθαι σεμνότερόν τι ποιεῖν καὶ τιμιώτερον; Καίτοι γε οἶνον μὲν χρόνος ἀφανισθέντα τηρεῖ καὶ σωσιδύνει· τῆς δὲ ἡδονῆς ἡ ψυχὴ προβαλοῦσα τὴν μνήμην, ὥσπερ ὀσμήν, ἄλλο δὲ οὐδέν, φυλάττει· ζέσασα γὰρ ὅπῃ σαρκὶ καταστέννυται, καὶ τὸ μνημονευόμενον αὐτῆς ἀμαυρόν ἐστι καὶ κνιστώδες, ὥσπερ ἐώλων, ὧν τις

E. 7. διεράματι] Probabile videtur nec mutandum; quanquam multum variant libri.
E. 8. καθάπερ] Legendum, καθάπερ.
E. 10. σεμνότερόν τι—καὶ τιμιώτερον] Legendum, σεμνοτέραν τε—καὶ τιμιωτέραν.
E. 11. χρόνος διαφυθέντα] Certa emendatio hæc est Xylandri, quam secundum eum et nos recepimus. Vulgo, χρόνῳ διαλυθέντα.

quidem melius aliquid hic et perfectius revera indagant atque inveniunt, sicut viri faciunt in contemplatione rerum versantes ac civiles. Cum vero audias ipsos testari ac vociferari, nulla re animam gaudere posse, nulla tranquillitate frui, nisi vel adsint vel exspectentur voluptates corporis, hasque bonum ejus esse, nonne videntur tibi animam pro corporis colo usurpare, voluptatem vini instar e corpore tanquam pravo et perfluente vase diffundentes per colum istud, ætatemque ei conciliantes ut fiat aliquanto melior et honestior? Quanquam vinum quidem diffusum a tempore conservatur, fitque suavius: voluptatis præter memoriam conceptam tanquam odorem quendam, nihil animus aliud conservat, quæ in carne ut efferbuit ita exstinguitur, ipsaque ejus memoria obscura est, ac nidoris

ἔφαγεν ἢ ἔπιε πθεμθύε καὶ ταμεύοντος, ὑπνοίας ἐν αὑτῷ, καὶ χωμθύε δηλόνοτι ταύταις, ωεφφάτων μὴ παεόντων. Ὅρα δὲ ὅσῳ μετριώτερον οἱ Κυρηναϊκοὶ, καίπερ ἐκ μιᾶς οἰνοχόης Ἐπικούρῳ πεπωκότες, "οὐδὲ ὁ-
" μιλεῖν ἀφροδίτοις οἴον δεῖν μετὰ φωτὸς, ἀλλὰ σύ-
" τος ωεφθεμθύες, ὅπως μὴ τὰ εἴδωλα τῆ ωεφάξεως
" ἀναλαμβάνουσα ἀφὴ τῆ ὄψεως ἐναργῶς ἐν αὐτῇ ἡ
" ἀφάνοια πολλάκις ἀνακαίῃ τὴν ὄρεξιν." Οἱ δὲ τούτῳ μάλιστα τὴν σοφὸν ἡγούμθυοι διαφέρειν, τῷ μνημονεύειν ἐναργῶς καὶ συνέχειν ἐν αὐτῷ τὰ ωεὶ τὰς ἡδονὰς φάσματα καὶ πάθη καὶ κινήσεις, εἰ μὴ οὐδὲν ἄξιον σοφίας παρεγγυῶσιν, ὥσωερ σωμάτων οἰκίᾳ τῇ ψυχῇ τὸ σοφὸν B τὰ τῆς ἡδονῆς ἐκκλύσματα μθύειν ἐῶντες, μὴ λέγωμθν ὅτι δὲ οὐκ ἔστιν ἀωὸ τούτων ἡδέως ζῆν, αὐτόθεν ωεφθηλον. Οὐ γὰ εἰκὸς εἶ) μέγα τῆς ἡδονῆς τὸ μνημονθύόμε-

B. 1. ὥσπερ σωμάτων] Puto corrigendum, ὥσπερ σήματα ἐν οἰκίᾳ, τῇ ψυχῇ τ. σ.
B. 4. Οὐ γὰρ εἰκὸς—γενομένων] ὑπερχαίρειν habet Venet. 1. et pro varia lectione A. et E. ὑπερεξαίρειν Harl. εἰκὸς, μέγα est partim ab Amiot. vidit et

similis; perinde ac si quis pridie quæ edit bibitve, eorum sibi imaginationes suggerat, inque animo recondat, scilicet his usurus cum recentia non sint ad manum. Vide autem, quanto modestius Cyrenaici, quanquam ex eodem cum Epicuro poti poculo; qui *re venerea uti, adhibita lucerna, nequaquam* censuerunt *debere homines, sed tenebras prætendere; ne animus e conspectu simulachra actionis concipiens evidentia, crebrius appetitum inflammet.* At Epicurei, quum hac maxime re sapientem excellere existiment, quod evidenter recordetur, inque seipso contineat voluptatum imagines, affectiones, motus, ne dicamus nihil eos sapientia dignum profiteri qui tanquam funera in domo, ita voluptatum eluviem in animo sapientis volunt relinqui; statim quidem manifestum est, Ex his vivi suaviter non posse. Neque enim verisimile est voluptatem memoria retentam

νον, εἰ μικρὸν ἐδόκει τὸ παρόν· ἀδὲ οἷς συνεφέρετο μετρίως γινομένοις, ὑπερχαίρειν γενομένων· ὅπου δὲ τοῖς ἐκπεπληγμένοις τὰ σωματικὰ καὶ θαυμάζουσιν, ἐμμένει τὸ χαίρειν παυσαμένοις, ἀλλὰ σκιά τις ὑπολείπεται καὶ ὄναρ ἐν τῇ ψυχῇ τῆς ἡδονῆς ἀποπαυμένης, οἷον ὑπόλειμμα τῶν ἐπιθυμιῶν, ὥσπερ ἐν ὕπνῳ διψῶντες ἢ ἐρῶντες, ἀτελεῖς ἡδονὰς καὶ ἀπολαύσεις δριμύτερον ἐγείρουσι τὸ ἀκόλαστον. Οὔτε δὴ τούτοις ἐπιτερπὴς ἡ μνήμη τῶν ἀπολελαυσμένων, ἀλλ' ἐξ ὑπολείμματος ἡδονῆς ἀμυδρᾶς καὶ διακένης πολὺ τὸ οἰστρῶδες καὶ νύττον ἀναργῶς ἀναφέρουσα τῆς ὀρέξεως· ὅτε τὰς μετρίας καὶ σώφρονας εἰκὸς ἐνδιατρίβειν τῇ ἐπινοίᾳ τῶν ποιούτων, οὐδὲ, ἅπερ ἔσκωπτε τὸν Κορνιάδην φάσκοντα, οἷον ἐξ ἐφημερίδων ἀναλέ-

Reisk. cetera consequenter ipse correxi. Vulgo, οὐ γὰρ ἴσως μετὰ τῆς ἡδονῆς τὸ μνημονευόμενον, εἰ μικρόν τε δοκεῖ τὸ παρόν· ἐδὲ οἷς συνεφέρετο μετρίοις γινομένοις ὑποχωρεῖν γενομένων.

B. 10. διψῶντες ἢ ἐρῶντες] Legendum cum Amiot. διψώντων ἢ ἐρώντων.

C. 6. τὸν Κορνιάδην] Forte αὐτὸν Καρνεάδης. Venet. 1. Xyl. not. et vers. Καρνεάδην: Venet. pro var. lect. Καρνιάδην. Harl. καρνέα.

magnam esse, quum præsens exigua fuerit; neque in percipiendis mediocriter affici rebus, de iisdem perceptis vehementer lætari; quando etiam istis, qui attoniti corporeas mirantur magnique faciunt voluptates, his post perceptionem non remanet delectatio, sed umbra quædam et somnium, quasi fomes cupiditatum, relinquitur in animo, voluptatis quæ avolavit; quemadmodum qui per soporem sitiunt aut amant, eorum imperfectæ voluptates ac perceptiones acrius exstimulant libidinem. Ita et his non jucunda est voluptatum perceptarum memoria, sed ejusmodi quæ ex reliquiis voluptatis inanis ac languidæ multum proferat furorem ac stimulum manifestæ cupiditatis. Neque probabile est, modestos ac temperantes homines hujusmodi cogitationibus immorari, aut ea facere, ob quæ Carneadem subsannat ille, tanquam ex ephemeridibus

γεθαι, " ποσάκις Ἡδείᾳ καὶ Λεοντίῳ συνῆλθον, ἢ πῶς
" Θάσιον ἔπιον, ποίας εἰκάδας ἐδείπνησα πολυτελέσταλα."
Δεινὸν γὰρ ἐμφαίνει καὶ θηριώδη περὶ τὰ γινόμενα καὶ
πεπραττόμενα τῆς ἡδονῆς ἔργα ταραχὴν καὶ λύσσαν
ἡ τοσαύτη περὶ ἀναμνήσεις βάκχευσις αὐτῆς τῆς ψυ-
χῆς καὶ πάροξυσις. Ὅθεν αὐτοί μοι δοκεῦσιν, τύπων ἀπο-D
θόμενοι τὴν ἀτοπίαν, εἰς τὴν ἀπονίαν ἢ τὴν εὐπάθειαν
ἐπιφεύγειν τὸ σαρκὸς, ὡς ἐν τῷ ταύτην ὑπνοεῖν
πέρί τινας ἐσομένην καὶ γεγενημένην, τὸ ἡδέως ζῆν ὄν-
τος. " Τὸ γὰρ εὐσταθὲς σαρκὸς κατάστημα, καὶ τὸ περὶ
" ταύτης πιστὸν ἔλπισμα τὴν ἀκροτάτην χαρὰν καὶ βε-
" βαιοτάτην ἔχει τοῖς ὑπολήψεσθαι δυναμένοις."

ε'. Ὅρα δὴ περῶτον μὲν ὅσα ποιοῦσιν, τὴν εἴτε ἡδονὴν
ταύτην εἴτε ἀπονίαν, ἢ εὐπάθειαν, ἄνω καὶ κάτω μετάι-
οντες ἐκ τοῦ σώματος εἰς τὴν ψυχὴν, εἶτα πάλιν ἐκ
ταύτης εἰς ἐκεῖνο τὸ μὴ φέγειν ἀπορρέουσαν καὶ περι-

C. 8. ἐδείπνησα] Sic A. B. E. Xyl. partim Pet. ἐδειπνισα. Vulgo, ἐδείπνισεν.
D. 4. περί τινας] Forte corruptum : omisit vertendo Xyl. additum lenivimus interpretando. Harl. περί τινος.

repetentem, *Quoties cum Hedeia aut Leontio rem habuisset, Ubi Thasium vinum bibisset, Quibus Idibus splendidissime cœnasset.* Atrocem enim ac belluinam in fruendis aut exspectandis voluptatibus exagitationem animi ac rabiem designat tanta ipsius ad recordandum bacchatio atque adhæsio. Unde et ipsi videntur mihi hæc absurda animadvertentes, ad vacuitatem doloris et firmam affectionem carnis defugere; ac si in eo sita sit vitæ jucunditas, ista nobis vel adfutura vel adfuisse. *Summum enim et constantissimum gaudium adferre iis qui ratiocinari possint* aiunt, *carnis firmam affectionem, ejusque exploratam spem.*

V. Hic primum considera quam rem agant, istam sive voluptatem, sive indolentiam hinc inde transferentes, e corpore in animum, ex hoc rursum, quia contineri eo non

λιαθαίνεσαν, ἀναγκαζόμενοι τῇ ἀρχῇ συνάπτειν· καὶ τὸ μὲν ἡδόμενον, ὥς φησι, τῆς σαρκὸς τῷ χαίροντι ἢ ψυχῆς ὑποφείδοντες, αὖθις δὲ τοῦ χαίροντος εἰς τὸ ἡδόμενον τῇ ἐλπίδι τελευτῶντες. Καὶ πῶς οἷόν τε τῆς βάσεως πιαπομένης, μὴ συμπίπτεσθαι τὸ ὀχούμενον; ἢ βέβαιον ἐλπίδα καὶ χαρὰν ἀσάλευτον ἐπὶ τοιούτου πράγματος σάλον ἔχοντος τοσοῦτον, καὶ μεταβολὰς ὅσαι φυλάττουσι τὸ σῶμα, πολλαῖς μὲν ἔξωθεν ὑποκείμενον ἀνάγκαις καὶ πληγαῖς, ἐν αὐτῷ δὲ ἔχον ἀρχὰς κακῶν, ἃς οὐκ ἀποτρέπει λογισμός; Οὐδὲ γὰρ ἂν προσέπιπτεν ἀνδράσι νῦν ἔχουσι τραγικὰ πάθη, καὶ δυσεντερικά, καὶ φθίσεις, καὶ ὕδρωπες, ὧν τοῖς μὲν αὐτὸς Ἐπίκουρος συνῳδύνητο, τοῖς δὲ Πολύαινος, τὰ δὲ Νεοκλέα καὶ Ἀγαθόβουλον ἐξήγαγε. Καὶ ταῦτα οὐκ ἐνοχλοῦμεν, εἰδότες καὶ Φερεκύδην καὶ Ἡράκλειτον ἐν νόσοις χαλεπαῖς γενομένους· ἀλ

E. 3. δὲ τοῦ χαίροντος] Legendum vel, δὲ τὸ χαῖρον: vel cum Reiskio, δ' ἐκ τοῦ χαίροντος.
E. 7. φυλάττουσι] Legendum, τιτάλλουσι, vel σφάλλουσι.

possit, in corpus dilabentem. Itaque coguntur ad principium redire, *delectationem carnis*, sic enim aiunt, *gaudio animæ ut fundamentum substernentes, ac rursus lætitiam spe voluptatis finientes*. At qui fieri quit, ut fundamento concusso, non id simul concutiatur, quod ei insistit? aut qui explorata spes potest, gaudiumque illabefactabile esse de re tot jactationibus ac mutationibus obnoxia, quale est corpus? cui et foris imminent plurimæ necessitates, plurimi ictus, et in se intus habet principia malorum, quæ ratione averti ulla nequeant. Alias non accidissent prudentibus viris difficultates urinæ, intestinorum morbi, tabes, aquæ intercutes; quorum cum quibusdam ipse conflictatus est Epicurus; alia Polyænum, Neoclem, Agathobulum e vita eduxerunt. Neque nos illis hæc exprobramus, qui et Pherecydem et Heraclitum novimus in gravibus fuisse

λὰ ἀξιῶμεν αὐτὸς, εἰ τοῖς πάθεσι βέλονται τοῖς ἑαυτῶν ὁμολογεῖν, καὶ μὴ κεναῖς φωναῖς θεασυνόμενοι καὶ δημαγωγοῦντες ἀλαζονείαν περιφλισκάνειν, ἢ μὴ λαμβάνειν χαρᾶς ἀρχὴν ἀπάσης τῆς σαρκὸς εὐσάθειαν, ἢ μὴ φάναι χαίρειν καὶ ὑβρίζειν τοὺς ἐν πόνοις ὑπερβάλλουσι καὶ νόσοις γινομένους. Κατάστημα μὲν γὰρ εὐσαθὲς σαρκὸς γίνεται πολλάκις, ἔλπισμα δὲ πιστὸν ὑπὲρ σαρκὸς καὶ βέβαιον οὐκ ἔστιν ἐν ψυχῇ νῦν ἐχούσῃ γενέσθαι· ἀλλ' ὥσπερ ἐν θαλάσσῃ, κατ' Αἰσχύλον,

Ὠδῖνα τίκτει νὺξ κυβερνήτῃ σοφῷ
Καὶ γαλήνῃ·

τὸ γὰρ μέλλον ἄδηλον· ὕπως ἐν σώματι ψυχὴν εὐσταθοῦντι καὶ ταῖς περὶ σώματος ἐλπίσι ταὐγαθὸν θεμένῃ, οὐκ ἔστιν ἄφοβον καὶ ἄκυμον διεξαγαγεῖν. Οὐ γὰρ ἔξωθεν μόνον, ὥσπερ ἡ θάλασσα, χειμῶνας ἴσχει καὶ καται-

A. 3. τῆς σαρκὸς] Legendum τὴν σαρκὸς, cum Reisk. et verterat jam Xyl.
A. 10. Καὶ γαλήνῃ] Forte, Κἂν ᾖ γαλήνη.

morbis: sed hoc postulamus, ut si suo ipsi sensui affectuique consentire velint, neque vanis vocibus ferociendo et auram popularem captando ultra arrogantis futilitatis culpam incurrere, aut non statuant carnis firmam affectionem principium omnis gaudii, aut non dicant gaudere et insultare doloribus eos, qui in gravissimis morbis sunt et cruciatibus. Sæpe enim affectio corpori firma contingit, sed de ea spem exploratam ac stabilem animus sanæ mentis compos nunquam concipit. Verum sicut in mari, ut est apud Æschylum,

Nox incutit gubernatori qui sapit
Dolorem, etiam si sit serenitas,

futurum enim incertum est; sic animum corpore bene affecto et in spe de ejus bono statu felicitatem collocantem, non licet sine metu et fluctuatione degere. Non enim foris duntaxat, ut mare, ita corpus etiam tempestatibus et pro-

γιμὸς τὸ σῶμα, πλείονας δὲ παραχὰς ἐξ ἑαυτῦ καὶ μείζονας ἀναδίδωσι· εὐδίαν δὲ χειμερινοῦ μᾶλλον ἄν τις ἢ σαρκὸς ἀδλάβειαν ἐλπίσειεν αὐτῷ βεδαίως διαμένειν. Τὸ γὰρ ἐφήμερα καλεῖν καὶ ἀδέδαια καὶ ἀτάθμητα, φύλλοις τε γινομένοις ἔτος ὥρα καὶ φθίνουσιν εἰκάζειν τὸν βίον, τί παρέχηκεν ἄλλο τοῖς ποιηταῖς, ἢ τὸ τὰ σαρκὸς ὀπίκηρον καὶ πολυδλαδὲς καὶ νοσῶδες; ἧς δὴ καὶ τὸ ἄκρον ἀγαθὸν δεδιέναι καὶ κολύειν παρεγγυῶσιν. "Σφα-
"λερὸν γὰρ ἡ ἐπ' ἄκρον εὐεξία," φησὶν Ἱπποκράτης·

Ὁ δὲ ἄρτι θάλλων σαρκὶ, διοπετὴς ὅπως
Ἀστὴρ, ἀπέσβη,

καθ' ὃ Εὐριπίδῃ. Ὑπὸ δὲ βασκανίας καὶ φθόνου βλάπτεσθαι προσορωμένους οἱονεὶ τοὺς καλοὺς, ὅτι τάχιστα τὸ ἀκμάζον ἴσχει μεταδολὴν τοῦ σώματος δι' ἀσθένειαν.

ς'. Ὅτι δὲ ὅλως μοχθηρὰ τὰ πράγματα πρὸς βίον ἄλυπον ἐστὶν αὐτοῖς, σκόπει καὶ ἀφ' ὧν πρός ἑτέρους

C. 5. προσορωμένους] Sic Baf. Xyl. P. Vulgo, προορωμένους.

cellis poteſt exagitari, ſed plus turbarum, earumque majorum, intus alit atque effert: ac rectius tranquillitatem hybernam aliquis quam carnis incolumitatem ſperaverit ſibi conſtanter adfuturam. Quid enim aliud poëtas movit, ut *homines animalia* dicerent *in diem viventia*, *inſtabilia*, *incerta*, *foliorum ſimilia*, *quæ anni ſtatis temporibus naſcuntur ac pereunt*, quam natura corporis tot calamitatibus, damnis, morbis obnoxia? cujus etiam optimam affectionem metuere jubent, ac deminuere. *Eſt enim*, inquit Hippocrates, *ad ſummum progreſſa corporis bona affectio, periculoſa:* et Euripideus ille,

Modo qui vigebat carne, cælitus velut
Delapſa ſtella, extinctus eſt.—

Et formoſos putant lædi faſcino et invidia contuentium; quia vigor corporis ob imbecillitatem celerrime admittit mutationem.

VI. Omnino autem res ipſorum eſſe ad vitam doloris vacuam parandam male accommodatas, ex his intellige,

λέγουσι. " Τοὺς γὰρ ἀδικοῦντας καὶ παρανομοῦντας, ἀθ-
" λίως," φασὶ, " καὶ περιφόβως ζῆν τὸν πάντα χρό-
" νον· ὅτι κἂν λανθάνειν δύνωνται, πίστιν περὶ τοῦ λανθάνειν
" λαβεῖν ἀδύνατόν ἐστιν· ὅθεν ὁ τοῦ μέλλοντος ἀεὶ φόβος D
" ἐγκείμενος οὐκ ἐᾷ χαίρειν, οὐδὲ θαρρεῖν ὑπὲρ τοῖς παρ-
" οῦσι." Ταῦτα δὲ καὶ πρὸς ἑαυτοὺς εἰρηκότες λελήθασιν. Εὐσταθεῖν μὲν γὰρ ἔστι καὶ ὑγιαίνειν τῷ σώματι πολλάκις, πίστιν δὲ λαβεῖν περὶ τοῦ διαμένειν, ἀμηχάνου· ἀνάγκη δὴ ταράττεσθαι καὶ ὠδίνειν ἀεὶ πρὸς τὸ μέλλον ὑπὲρ τοῦ σώματος, ἢ τί προσμένουσιν ἐλπίδα πίστιν ἀπ' αὐτοῦ καὶ βέβαιον οὐδέπω κτήσασθαι δυναμένης; Τὸ δὲ μηδὲν ἀδικεῖν, οὐδέν ἐστι πρὸς τὸ θαρρεῖν· οὐ γὰρ τὸ δικαίως παθεῖν, ἀλλὰ τὸ παθεῖν, φοβερόν· οὐδὲ συνῆκαν μὲν αὐτὸν ἀδικίας ἀνιαρόν, προσπεσεῖν δὲ ταῖς ἄλλων ἀ χαλεπόν. Ἀλλ' εἰ μὴ μεῖζον, οὐκ ἔλαττόν γε τὸ κα- E

D. 7. ἢ τί] Forte, σώματος, ἣν περιμένουσιν—.

quæ contra alios ipſi differunt. *Flagitioſos*, aiunt, *omne tempus vitæ, miſere et in metu exigere; quod etſi fallere poſſint, tamen ſpem latendi certam atque indubitatam ſibi ſumere nullo modo poſſint; itaque futuri metum identidem incumbentem non ſinere eos gaudere, aut præſentibus confidere.* Non animadvertunt hoc adverſum ſeipſos eſſe ab ipſis dictum. Sæpe enim poteſt corpus bono in ſtatu eſſe, ac ſanitate frui; explorata ſpes, fore ut ſemper eo in ſtatu maneat, fieri poteſt nulla. Neceſſe eſt ergo, ſemper ut perturbere anxiuſque ſis de corpore propter futura; quandoquidem exſpectatam illam ſpem certam ac ſtabilem a corpore conſequi nunquam poſſis. Jam nihil peccare non eo facit, ut bono ſis animo, et rebus tuis fidas. Non enim hoc formidamus, ne quid juſte patiamur, ſed ne quid omnino patiamur. Neque moleſtum eſt, eſſe injuſtum, non moleſtum aliorum injuſtitiam experiri. Sed ſi non majori,

κὸν ἦν Ἀθηναίοις ἡ Λαχάρους, καὶ Συρακουσίοις ἡ Διονυσίου χαλεπότης, ἅπερ αὐτοῖς ἐκείνοις· ταράττοντες γὰρ ἐταράττοντο, καὶ πείσεσθαι κακῶς ὑποπτεύοντες ἐκ τοῦ προδοῦναι καὶ λυμήνασθαι τοὺς προεντυγχάνοντας. Ὀχλων δὲ θυμούς, καὶ λῃστῶν ὠμότητας, καὶ κληρονόμων ἀδικίας, ἔτι δὲ λοιμοὺς ἀέρων, καὶ θάλασσαν εὐκράγειαν, ὑφ' ἧς Ἐπίκουρος ὀλίγου ἐδέησε καταποθῆναι πλέων εἰς Λάμψακον, ὡς γράφει, τί ἂν λέγοι τις; Ἀρκεῖ γὰρ ἡ φύσις τῆς σαρκὸς, ὕλην ἔχουσα νόσων ἐν ἑαυτῇ, καὶ τοῦτο δὴ τὸ παιζόμενον, ἐκ τοῦ βοὸς τοὺς ἱμάντας λαμβάνουσα, τὰς ἀλγηδόνας ἐκ τοῦ σώματος, ὁμοίως τοῖς τε φαύλοις καὶ τοῖς ὑπεικέσι τὸν βίον ὑποσφαλῆ ποιεῖν καὶ φοβερὸν, ἅπερ ὑπὲ σαρκὶ καὶ τῇ περὶ σάρκα ἐλπίδι μάθοιεν, ἄλλῳ δὲ μηδενὶ, χαίρειν καὶ θαρρεῖν, ὡς Ἐπίκουρος ἔν τε ἄλλοις πολλοῖς γέγραφε, καὶ τούτοις ἃ ὑπὲρ Περὶ Τέλους.

E. 7. εὐκράγειαν] Variant libri: εὐράγειαν A. B. E. Venet. 1. 2. Harl. P. εὐκράγητον Mez. Forte ἐκραγεῖαν ὑφ' ἧς. Difficile judicare quid corruptum ſit in verbis Epicuri, qui ipſe frequenter corrupte locutus eſt.

non minori quidem certe malo fuit Athenienſibus Lacharis, et Syracuſanis Dionyſii importunitas, quam ipſi Lachari et Dionyſio: hi enim turbantes turbabantur, et male ſe tractatum iri ſuſpicabantur, quia injurias et maleficia ultro aliis intulerant. Jam plebis iras, latronum crudelitates, hæredum injuſtitias, tum peſtilentias aëris, maris pericula, quo ſe Epicurus cum navigaret Lampſacum pene fuiſſe abſorptum ſcribit, quorſum attinet referre? Sufficit ipſa carnis natura, materiam morborum in ſe continens, et, quod proverbio dicitur, *loris ex ipſo bove petitis*, doloribus e corpore, vitam bonis maliſque juxta periculoſam reddere metuſque plenam; ſiquidem de carne duntaxat et ejus ſpe diſcant, nulla alia de re, gaudere aut fiduciam concipere, quemadmodum Epicurus cum aliis multis in libris ſcripſit, tum in iis, quos De Fine compoſuit.

ζ'. Οὐ μόνον τοίνυν ἄπιστον καὶ ἀβέβαιον ἀρχὴν λαμβάνουσι τοῦ ἡδέως ζῆν, ἀλλὰ καὶ παντάπασιν εὐκαταφρόνητον καὶ μικράν· "εἴπερ αὐτοῖς κακῶν ἀποφυγὴ τὸ "χαρτόν ἐστι καὶ τὸ ἀγαθόν, ἄλλο δὲ οὐδὲν ἀγανοεῖσθαι "φασιν, οὐδὲ ὅλως τιὼ φύσιν ἔχειν ὅποι τεθῆσεται τὸ "ἀγαθόν, εἰ μὴ μόνον ὅθεν ἐξελαύνεται τὸ κακόν αὐ"τῆς," ὡς φησι Μητρόδωρος ἐν τοῖς πρὸς τοὺς Σοφιστάς· "ὥστε τοῦτο αὐτὸ ἀγαθόν ἐστι, τὸ φυγεῖν τὸ κα"κόν· ἔνθα γὰρ τεθήσεται τὸ ἀγαθόν, οὐκ ἔστιν, ὅταν "μηδὲν ἐπ' ὠφελίᾳ μήτε ἀλγεινὸν, μήτε λυπηρόν." Ὅμοια δὲ καὶ τὰ Ἐπικούρου, λέγοντος "τιὼ τοῦ ἀγα- B
"θοῦ φύσιν ἐξ αὐτῆς τῆς φυγῆς τοῦ κακοῦ, καὶ τῆς μνή"μης καὶ ἐπιλογίσεως καὶ χάριτος, ὅτι τοῦτο συμβέβηκεν "αὐτῷ, γενέσθαι· τὸ γὰρ ποιοῦν," φησὶν, "ἀνυπέρβλητον "ἡδονῆς τὸ παρ' αὐτὸ πεφυγμένον μέγα κακόν· καὶ αὕ"τη φύσις ἀγαθοῦ, ἂν τις ὀρθῶς ἐπιβάλλῃ, ἔπειτα φα-

B. 3. ὅτι τοῦτο] Sic Xyl. Harl. item B. vulgata tamen ei ſuperſcripta. Vulgo, ὅτι τέτοιο.

B. 5. πεφυγμένον] Forte, πεφυγέναι γενόμενον—.

VII. Ergo non tantum infidum atque inconſtans principium ſuaviter vivendi ſumunt, ſed omnino contemtu facile ac exiguum; ſiquidem *gaudendi materies et bonum ipſis eſt malorum evitatio, neque aliud ſe excogitare poſſe, aut omnino in natura eſſe aiunt, in quo Bonum collocetur, eo uno excepto, unde malum ejus expellitur*, ut Metrodorus ſcripſit in his quæ adverſus Sophiſtas diſputat: *Eſt ergo Bonum ipſum fuga Mali: ubi enim ponatur Bonum nihil eſt, ſi nihil porro abeat dolorem moleſtiamve faciens.* Similia ſunt hæc Epicuri, dicentis *naturam Boni exſiſtere ex evitatione Mali, memoriaque et reputatione ac gratulatione, quod ſibi ita evenerit. Quod enim*, inquit, *facit incomparabile gaudium, eſt magnum malum evitatum quod imminebat. Atque hæc eſt natura Boni, ſi quis recte adſequatur, deinde con-*

" θῇ, ϗ μὴ κενῶς φρίπατῇ φεὶ ἀγαθᾶ θρυλλῶν." Φεῦ τῆς μεγάλης ἡδονῆς τῶν ἀνδρῶν ϗὶ μακαριότητος, ὦ χαρπῶν) χαίροντες ὅπὶ τῷ μὴ χακοπαθεῖν, μηδὲ λυπεῖσθαι, μηδὲ ἀλγεῖν. Ἆρα οὐκ ἀξιόν ὅστιν ὅπὶ τούτοις ϗὶ φρονεῖν ϗὶ λέγειν ἃ λέγουσιν, " ἀφθάρτους ϗὶ ἰσο-
c " θεους" ἀποκαλοῦντες αὑτούς; ϗὶ δι' ὑφβολὰς ϗὶ ἀκρότητας ἀγαθῶν, εἰς βόμους ϗ ὀλολυγμοὺς ἐκβακχεύοντες ὑφ' ἡδονῆς; ὅτι τῶν ἄλλων φειφρονοῦντες, ἐξευρήκασι μόνοι θεῖον ἀγαθὸν ϗὶ μέγα, τὸ μηδὲν ἔχειν κακόν. Ὥστε μήτε συῶν ἀπολείπεσθαι, μήτε φοβάτων, εὐδαιμονίαν τὸ τῇ σαρκὶ ϗ τῇ ψυχῇ φεὶ τῆς σαρκὸς ἱκανῶς ἔχειν μακάριον πλεμμύρες. Ἐπεὶ τοῖς γε κομψοτέροις ϗ γλαφυρωτέροις τῶν ζώων οὐκ ἔστι φυγὴ κακοῦ, τέλος· ἀλλὰ ϗ φοὺς ᾠδὰς ὑπὸ κόρε τρέπεται, ϗὶ νήξεσι χαίρει ϗ πήσεσι, ϗ ἀπομιμεῖσθαι παίζοντα φω-

C. 4. μέγα, τὸ] Sic Harl. assentiente Veneto 1. in τό. Vulgo, μετὰ τοῦ.
C. 8. ἐκ ἔστι φυγὴ κακοῦ, τέλος] Ita legendum, ut Xyl. vertit, et hinc Reisk. suscepit: quanquam ille in Græco exemplo edidit, ἐκ ἔστι φύσει φυγὴ κακοῦ τέλος. Vulgo et ceteri libri, ἐκ ἔστι φύσει κακοῦ τέλος: excepto Venet. 1. qui a secunda manu habet τέλος.

sistat, neque inaniter obambulet de bono garriens. O ingentem hominum istorum voluptatem et felicitatem, qua fruuntur gaudentes quod nihil mali sint passi, neque molestia aut dolore afficiantur! Nonne jure suo ob ista et sentiunt de se et dicunt quæ dicunt? *immortales* dum *seipsos et Diis æquales* jactant, atque ob nimiam bonorum excellentiam præ voluptate in fremitus atque ululatus bacchando efferuntur; quod scilicet, aliis spretis, soli divinum invenerint Bonum et magnum, vacuitatem omnium Malorum. Adeo ut jam neque porcis cedant, neque ovibus, in eo felicitatem statuentes, ut carni, et animo de carne, bene sit. Enimvero animalium quæ sunt natura elegantiore et venustiore, iis finis non est fuga mali; sed et ad canendum præ satietate aguntur, et natatione aut volatu se oblectant, ac volup-

νάς τε παντοδαπὰς ᾠδὰς καὶ φόρους ὑπὸ ἡδονῆς καὶ γαυρότητος ὁπλίζεται· καὶ πρὸς ἄλληλα χρῆται φιλοφρόσυναις τε καὶ σκιρτήσεσιν, ὅταν ἐκφύγῃ τὸ κακόν, ταὐγαθὸν περυκότα ζητεῖν· μᾶλλον δὲ ὅλως πᾶν τὸ ἀλγεινὸν καὶ τὸ ἀλλότριον ὡς ἐμποδὼν ὄντα τῇ διώξει τοῦ οἰκείου καὶ κρείττονος ἐξωθοῦνται τῆς φύσεως.

η'. Τὸ γὰρ ἀναγκαῖον οὐκ ἀγαθόν ἐστιν, ἀλλ' ἐπέκεινα τῆς φυγῆς τοῦ κακοῦ κεῖται τὸ ἐφετὸν καὶ τὸ αἱρετόν, καὶ, νὴ Δία, τὸ ἡδὺ καὶ οἰκεῖον, ὡς Πλάτων ἔλεγε, καὶ ἀπωρύβδε τὰς λυπῶν καὶ πόνων ἀπαλλαγὰς, ἡδονὰς μὴ νομίζειν, ἀλλ' οἷόν τινα σκιαγραφίαν ἢ μίξιν οἰκείου καὶ ἀλλοτρίου, καθάπερ λευκοῦ καὶ μέλανος ἀπὸ τοῦ κάτω πρὸς τὸ μέσον ἀναφερομένων, ἀπειρίᾳ δὲ τοῦ κάτω καὶ ἀγνοίᾳ, τὸ μέσον ἄκρον ἡγουμένων τοῦ ἄνω καὶ πέρας. Ὥσπερ Ἐπίκουρος ἡγεῖται καὶ Μητρόδωρος, οὐσίαν ταὐγαθοῦ καὶ ἀκρότητα τὴν

D. 12. τοῦ κάτω] Legendum τοῦ ἄνω, cum Mez.

tate et animi elatione inſtigata, omnis generis voces ac ſonos imitari aggrediuntur, ſibique invicem blandiuntur et exultim ludunt; natura eo ducente, ut evitato malo bonum quærant, aut potius, ut omne moleſtum atque alienum propulſent, utpote impedimenta ſui Boni et præſtantioris naturæ.

VIII. Quod enim neceſſarium eſt id bonum non eſt, ſed ultra fugam mali ſitum eſt id quod appeti et deligi debet; imo autem id quod ſuave eſt, et naturæ conveniens ac vernaculum. Hoc enim Plato pronunciavit, qui prohibuit etiam *ne dolorum aut moleſtiarum evitationem voluptates putaremus, ſed veluti quandam adumbrationem ſeu mixtionem vernaculi et alieni, tanquam albi et nigri ab imis partibus ad medium ſeſe efferentium; quod imperiti atque inſcientes ſuperioris, pro ſummo extremaque habeant.* Quo in errore Epicurus eſt et Metrodorus, ſubſtantiam ſummumque gradum Boni ponentes mali fu-

τῶ κακῶ φυγὼ πθέμθνοι, ϗ χαίροντες ἀνθραπόδων πινὰ χαρὰν ἢ δεσμίων ἐξ εἰργμῶ λυθέντων ἀσμένως ἀλειψαμθύων ϗ ἀπολθσαμθύων μετ' αἰκίας ϗ μάστγας, ἐλευθέρας δὲ ϗ καθαρᾶς ϗ ἀμιγῶς ϗ ἀπυλωτίστου χαρᾶς ἀγεύστων καὶ ἀθεάτων. Οὐ γὰ εἰ τὸ ψωριᾶν τὼ σάρκα ϗ λημᾶν τὸν ὀφθαλμὸν ἀλλότριον, ἥδη ϗ τὸ κνᾶσθαι ϗ ἀπομάττεσθαι θαυμάστον· ἀὰ εἰ τὸ ἀλγεῖν ϗ φοβεῖσθαι τὰ θεῖα καὶ ταράττεσθαι τοῖς ἐν ᾅδου κακὸν, ἡ τούτων ἀποφυγὴ μακάριον ϗ ζηλωτόν· ἀλλὰ μικρόν πινα τόπον ϗ γλίχεσθον ἀποφαίνουσι τῆς χαρᾶς, ἐν ᾧ τρέφεται καὶ κυλινδεῖται μέχρι τοῦ μὴ ταράττεσθαι τοῖς ἐν ᾅδου κακοῖς, ἡ τούτων παρὰ τὰς κενὰς δόξας παρῃῆσα, καὶ τοῦτο ποιθμένη τ' σοφίας πέλος, ὁ δόξειεν αὐτόθεν ὑπάρχειν τοῖς ἀλόγοις. Εἰ γὰ παρὼς τὼ ἀπονίαν τοῦ σώματος οὐ

E. 7. ἀπαλωτίσε] Forte, ἀναλωτίσε.
F. 5. ἡ τούτων παρὰ] Delendum ἡ τούτων, ut ex antecedentibus temere iteratum.

gam, gaudiumque gaudentes mancipiorum quoddam aut captivorum, qui e vinculis sint dimissi, ac post contumeliosam tractationem flagellorumque verbera pergratum habeant ungi et lavare; cum quidem liberalem, puram, sinceram, et vibicum expertem lætitiam neque degustaverint unquam, neque spectaverint. Non enim si alienum est carnem scabie, oculos lippitudine laborare, ideo scabere, et detergere ex oculis defluentem humorem, res est admirabilis; neque si malum est dolere, et Deos timere, perturbarique ob ea quæ apud Manes esse putantur, ideo harum opinionum vacuitas beatum aliquid aut præclarum haberi debet. Imo exiguum quendam planeque arctum gaudio attribuunt locum in quo versetur ac volutetur eo usque, ut malis quæ apud inferos creduntur esse non perturbetur, aliquantulum ultra falsas opiniones progrediens, huncque finem sapientiæ præfigens, quem per se ipsa obtinere videntur bruta. Si enim ad indolentiam corporis nihil intereſt, utrum

διαφέρει πότερον δι' αὐτὸ ἡ φύσις τοῦ πονεῖν ἐκτός ἐστιν, οὐδὲ πρὸς τὴν ἀπραξίαν ἡ ψυχῆς μεῖζόν ἐστι τὸ δι' αὐτὸ ἢ κατὰ φύσιν ἄπρακτον ἔχειν ὥστε μὴ ταράττεσθαι. Καίτοι φήσειεν ἄν τις οὐκ ἀλόγως, ἐρρωμενεστέραν εἰς διάθεσιν τὴν φύσιν μὴ δεχομένην τὸ ταράττεσθαι ἢ τὴν ὑπομένουσαν καὶ λόγῳ διαφεύγουσαν. Ἐγὼ δὲ ἔχειν ὑπόνοιαν οὐ δύναμαι ὅταν φανερῶς τῶν θηρίων πλέον οὐδὲν ἔχοντες, ἐν τῷ μὴ ταράττεσθαι τοῖς ἐν ᾅδου καὶ περὶ θεῶν λεγομένοις, μηδὲ προσδοκᾶν λύπας μηδὲ ἀλγηδόνας ὄρον ἐχούσας. Αὐτὸς γοῦν Ἐπίκουρος, εἰπὼν "ὡς εἰ μηδὲν ἡμᾶς B
"ἀπὸ ὑπὲρ τῶν μετεώρων ὑποψίας ἐλύπει, ἔτι τὰ
"περὶ θανάτου καὶ ἀλγηδόνων, οὐκ ἄν ποτε προσ-
"δεόμεθα φυσιολογίας." Εἰς τοῦτο ἄγειν ἡμᾶς οἴεται τὸν λόγον, ἐν ᾧ τὰ θηρία φύσις καθέστηκεν· ὅτε γὰρ ὑπο-

A. 11. ὄρον ἔχούσας] Xyl. vertit ὅρον οὐκ ἐχούσας, et ita forte corrigendum.

B. 1. Ἐπίκουρος, εἰπὼν] Legendum, Ἐπίκουρος εἶπεν.

B. 2. ἔτι τὰ περὶ] Forte, ὅτε τὰ περί. Harl. ἔτι τε τὰ περί.

B. 4. φυσιολογίας." Εἰς τοῦτο—οὔτε γὰρ] Ita supplevi hunc locum ex Harl. quandoquidem manifestum erat aliquid excidisse: cetera dispunxi consequenter. Vulgo, φυσιολογίας εἰς τοῦτο· οὔτε γὰρ—.

suo studio, an a natura vacuitatem habeat doloris, ne ad animi quidem a perturbatione vacuitatem referet, per sene, an a natura adeptus hoc sit ut ne perturbetur. Et quidem non sine ratione dici potest vacuitatem perturbationum meliorem esse a natura, quam a studio et ratione profectam. Deferatur tamen uni tantum, quantum alteri: certe sic liquebit, nihil eos brutis antecellere, quod attineat ad vacuitatem perturbationis propter ea quæ de Diis et inferis dicuntur, et non extimescendos dolores aut cruciatus finitos. Ipse profecto Epicurus dixit, *Nisi nobis molestias exhibuissent ea quæ in sublimi sunt, et quæ de morte ac doloribus feruntur, nihil ad hæc amolienda nobis opus fuisse philosophia naturali.* Ergo putat rationem nos eo perducere, quo per suam ipsa naturam jam sunt bruta: neque de Diis in

ψιας ἔχει φαύλας περὶ θεῶν, ἔτε δόξας, ἃς ἀνοχλεῖται μὴ τὸν θάνατον, οὐδὲ ὅλως ὑπνοεῖ τι δεινὸν ἐν τούτοις, οὐδὲ οἶδε. Καίτοι εἰ μὴν ἐν τῇ προλήψει τοῦ θεοῦ τὴν φύσιαν ἀπέλιπον, ἐφαίνοντο ἂν ἐλπίσι χρηταῖς πλέον ἔχοντες οἱ φύσιμοι τῶν θηρίων πρὸς τὸ ἡδέως ζῆν· ἐπεὶ δὲ τέλος ἦν τοῦ περὶ θεῶν λόγου τὸ μὴ φοβεῖσθαι θεὸν, ἀλλὰ παύσασθαι ταραττομένους, βεβαιότερον οἶμαι τοῦτο ὑπάρχειν τοῖς ὅλως μὴ νοοῦσι θεὸν, ἢ τοῖς νοεῖν μὴ βλάπτοντα μεμαθηκόσιν· οὐ γὰρ ἀπήλλαχε δεισιδαιμονίας, ἀλλ' οὐδὲ προσέπεσεν· οὐδὲ ἀποτέθεται τὴν ταραχώδη ἔννοιαν περὶ θεῶν, ἀλλ' οὐδ' εἴληφε. Τὰ δὲ αὐτὰ καὶ περὶ τῶν ἐν ᾅδου λεκτέον· τὸ μὲν γὰρ ἐλπίζειν χρηστὸν ἀπ' ἐκεί-

B. 7. μετὰ τὸν θάνατον] τῶν μετὰ θάνατον, Harl.

B. 11. τὸ μὴ φοβεῖσθαι—παύσασθαι] Legendum, τὸ, τῷ μὴ φοβεῖσθαι θεὸν, ἅμα παύσασθαι.—.

C. 1. ἢ τοῖς νοεῖν—μεμαθηκόσιν] Mez. plenius, ἢ τοῖς νοεῖν μὲν, μὴ βλάπτοντα δὲ νοεῖν μεμαθηκόσιν.

C. 5. ἐλπίζειν χρηστὸν] Mez. ἐλπίζειν τι χρηστόν.

malam ſuſpicantur partem, neque opiniones habent de iis quæ mortem ſubſecutura ſint ſiniſtras quibus conturbentur, atque omnino his de rebus nihil vel cogitant vel norunt metuendum. Quod ſi Epicurei in anticipata Dei notione tradenda Providentiam reliquiſſent; videri poterat, homines prudentes plus bonæ ſpei de vita jucunda habere quam belluas. Quoniam autem finis diſputationi de Deo ab iis hic proponitur, ut non metuamus Deum, deſinamuſque turbari; conſtantius ego arbitror teneri hoc ab iis, quæ omnino Deum eſſe non intelligunt, quam ab iis, qui didicerunt eum cenſere qui non lædat. Illa enim non liberantur ſuperſtitione, ſed ne capta quidem ea unquam fuerunt: neque deponunt cogitationem de numine perturbantem, ſed ne venerunt quidem unquam in eam. Eadem de inferis ſunt dicenda: inde enim bonum aliquid ſperare, neutris contin-

νων οὐδέτερον ὑπάρχῃ· τὸ δ' ὑποπτεύειν καὶ φοβεῖσθαι μετὰ τὸν θάνατον, ἧττον μέτεστιν οἷς οὐ γίνεται θανάτου πρόληψις, ἢ τοῖς προλαμβάνουσιν ὡς οὐδὲν πρὸς ἡμᾶς ὁ θάνατος· πρὸς μέν γε τούτους ἐστὶν ἐφ' ὅσον περὶ αὐτῶν ἀβασανίζοντας καὶ σκοπεῖσι· τὰ δὲ ὅλως ἀπήλλακται φροντίζειν τοῦ οὐ πρὸς ἑαυτά, πληγὰς δὲ φεύγουσα καὶ τραύματα καὶ φόνους, τοῦτο τοῦ θανάτου δέδοικεν ὁ καὶ τούτοις φοβερόν ἐστιν.

Θ'. Ἃ μὲν οὖν λέγουσιν αὐτοῖς ὑπὸ σοφίας παρεσκευασμένα, τοιαῦτά ἐστιν· ὧν δὲ αὐτοὺς ἀφαιροῦνται καὶ ἀπελαύουσιν, ἤδη σκοπῶμεν. Τὰς μὲν γὰρ ὑπὲρ σαρκὸς καὶ σαρκὸς εὐπαθείᾳ τῆς ψυχῆς διαχύσεις, ἐὰν ὦσι μέτριαι, μηδὲν ἐχούσας μέγα, μηδὲ ἀξιόλογον· ἂν δὲ ὑπερβάλλωσι, πρὸς τῷ κενῷ καὶ ἀβεβαίῳ φορτικὰς φαινομένας καὶ θρασείας, οὐδὲ ψυχικὰς ἄν τις οὐδὲ χάριτας, ἀλ-

C. 6. οὐδέτερον] Legendum οὐδετέροις, cum Amiot. Xyl. Mez. Reisk.
C. 6. τὸ δ' ὑποπτεύειν—θάνατον] Mez. τῷ δ' ὑποπτεύειν καὶ φοβεῖσθαι τὰ μετὰ τὸν θάνατον: prius non item necessarium ac posterius.
D. 10. χάριτας] Verisimiliter Reisk. χαράς.

git. Suspicari autem et metuere aliquid post mortem, minus evenit iis quæ omnino anticipata mortis notitia carent, quam iis qui præcipiunt mente nihil ad nos mortem pertinere. Certe enim eatenus ad eos pertinet mors, quatenus de ea ratiocinantur et considerant: belluæ prorsus vacant cura rerum ad se non pertinentium; et cum verbera, vulnera, cædem fugiunt, eatenus mortem timent, quatenus et isti.

IX. Talia sunt, quæ sibi per sapientiam comparata Epicurei dicunt. Consideremus porro qualia sint, quibus seipsos privant, et a quibus sese abigunt. Animæ delectationes, quæ iis ob jucundam corporis affectionem accidunt, si mediocres sunt, magni aut præclari habent nihil: sin excellentes sint, præterquam quod vanæ et instabiles, importunas etiam et protervas, non profecto animi voluptates aut gratos motus, sed cor-

λὰ σωματικὰς ἡδονὰς, οἷον ὑπομβιάσῃς καὶ συνεπιθρύψεις τοῖς προσείποι τῆς ψυχῆς. Ἃς δὲ ἄξιον καὶ δίκαιον εὐφροσύνας καὶ χαρὰς νομίζεσθαι, καθαραὶ μέν εἰσι καὶ σύμπασι, καὶ σφυγμὸν ὐδένα κεκραμένον, οὐδὲ δῆγμὸν οὐδὲ μετάνοιαν ἔχουσιν· οἰκεῖον δὲ τῇ ψυχῇ, καὶ ψυχικὸν ἀληθῶς καὶ γνήσιον καὶ οὐκ ἐπείσακτον αὐτῷ τἀγαθόν ἐστιν, οὐδὲ ἄλογον, ἀλλὰ εὐλογώτατον, ἐκ τοῦ θεωρητικοῦ καὶ φιλομαθοῦς, ἢ πρακτικοῦ καὶ φιλοκάλου τῆς διανοίας φυόμενον. Ὧν ὅσας ἑκάτερον καὶ ἡλίκας ἡδονὰς ἀναδίδωσιν, οὐκ ἄν τις ἀνύσαι διελθεῖν προθυμούμενος· ὑπομνῆσαι δὲ βραχέως αἵ τε ἱστορίαι πάρεισι, πολλὰς μὲ ὑπερπεῖσαι διατριβὰς ἔχουσαι, τὸ δὲ ὑπομνῆσαι ἀεὶ τῆς ἀληθείας ἀκόρεστον ἀπολείπουσαι καὶ ἄπληστον ἡδονῆς· δι' ἣν οὐδὲ τὸ ψεῦδος ἀμοιρεῖ χάριτος, ἀλλὰ καὶ πλάσμασι καὶ

E. 10. αἵ τε ἱστορίαι] Forte αἵγε ἱστορίαι.

poreas dixerit aliquis voluptates, animo veluti arridente iis simulque luxuriante. Quas vero dignum æquumque est lætitias et gaudia animi dici, eæ contrarii sunt vacuæ, neque palpitationem aut morsum admixtum ullum, ullamve pœnitentiam habent. Eæ delectationes bonum habent animo familiare, eique vere conveniens, et germanum, non adscititium, non brutum, sed summe consentiens rationi, enatum ea ex animi facultate, quæ contemplando vero, discendique studio, aut quæ agendo et honesti tractationi est destinata. Quam multas, et quantas voluptates harum utraque proferat, dicendo enumerare frustra quisquam conetur: breviter mentionem earum subjicere licet. In promtu sunt historiæ, quæ cum multas habeant animum oblectantes tractationes, perpetuum veritatis studium nunquam explent, nunquam exsatiant voluptate: quæ voluptas etiam falsis aliquam conciliat gratiam, ut cum fig-

ποίημασι τὸ πιστεύεσθαι μὴ πεφυκότος, ἔνεστιν ὅμως τὸ πεῖθον.

ι'. Ἐννόει γὰρ ὡς δακνόμενοι τὴν Πλάτωνος ἀναγινώσκομεν Ἀτλαντικὸν, καὶ τὰ τελευταῖα τῆς Ἰλιάδος, οἷον ἱερῶν κλειομένων ἢ θεάτρων ὀπιποθοῦντες τὸν μῦθον τὸ λειπόμενον. Αὐτῆς δὲ τῆς ἀληθείας ἡ μάθησις ἔπως ἐράσμιόν ἐστι καὶ ποθεινὸν, ὡς ὃ ζῆν καὶ ὃ εἶ), διὰ ὃ γινώσκειν· τὸν δὲ θανάτου τὰ σκυθρωπότατα, λήθη καὶ ἄγνοια καὶ σκότος. Ἦ, καὶ, νὴ Δία, μάχονται τοῖς φθείρουσι τὴν ἀποθανόντων τιμὴν ὀλίγου δεῖν ἅπαντες, ὡς οὐ μόνῳ τῷ ἀφθαρτομένῳ καὶ γινώσκοντι τῆς ψυχῆς πεφυκέναι τὸ ζῆν καὶ τὸ εἶ) καὶ τὸ χαίρειν. Ἔστι γὰρ καὶ τοῖς ἀνιῶσι τὸ μεθ' ἡδονῆς τινος ἀκούεσθαι· καὶ ταραττόμενοι πολλάκις ὑπὸ τῶν λεγομένων καὶ κλαίοντες, ὅμως λέγειν κελεύομεν· ὥσπερ ἔστος,

Οἵ μοι πρὸς αὐτῷ γ' εἰμὶ τῷ δεινῷ λέγειν.
Κἄγωγ' ἀκούειν· ἀλλ' ὅμως ἀκουστέον.

mentis et poëmatis fidem non adhibeamus, tamen insit his quædam persuadendi vis.

X. Cogita enim apud animum tuum, quem morsum sentiamus, ubi Platonis Atlanticum, aut Iliadis postremam partem legimus, veluti templo clauso aut theatro desiderantes fabulæ reliquum. Ipsius autem veritatis cognitio ita est amabilis, ita desiderabilis, ut ipsum hoc vivere et esse, propter cognitionem; et quæ mors habet tristissima, oblivio sunt, ignoratio, et tenebræ. Itaque ergo, mehercle, omnes fere uno ore reclamant iis qui mortuos sensu privant; quod in sola animæ sentiente ac cognoscente vi ponunt vitam, esse, et gaudere. Licet enim etiam eorum quæ molesta nobis sunt quædam interdum cum voluptate audire; ac sæpe turbati aliorum sermone et lachrymantes, tamen dicere jubemus, ut ille;

A. Eheu, mali ipsius est dicendi jam locus.
B. Et audiendi mihi: sed audire est opus.

Ἀλλὰ τοῦτο μὲ ἔοικε δ' ὦ περὶ τὸ πάντα γινώσκειν ἡδονῆς ἀκρασία τις εἶ) καὶ ῥύσις ἐκβιαζομένη τὸν λογισμόν. Ὅταν δὲ μηδὲν ἔχουσα λυπηρὸν ἢ βλαβερὸν ἱστορία καὶ διήγησις ὑπὸ περάξεσι καλαῖς καὶ μεγάλαις περιπίπτῃ λόγον ἔχοντα δύναμιν καὶ χάριν, ὡς τ' Ἡροδότου τὰ Ἑλληνικὰ, καὶ Περσικὰ τ' Ξενοφῶντος,

Ὅσα δὲ Ὅμηρος ἐθέσπισε δέσκελα εἰδὼς,

ἢ τὰς περιόδους Εὔδοξος, ἢ κτίσεις καὶ πολιτείας Ἀριστοτέλης, ἢ βίους ἀνδρῶν Ἀριστόξενος ἔγραψεν, οὐ μόνον μέγα καὶ πολὺ τὸ εὐφραῖνον, ἀλλὰ καθαρὸν καὶ ἀμεταμέλητόν ἐστιν. Τίς δ' ἂν φάγοι πεινῶν καὶ πίοι διψῶν τὰ Φαιάκων ἥδιον, ἢ διέλθοι τὸν Ὀδυσσέως ἀπόλογον τῆς πλάνης; Τίς δ' ἂν ἡσθείη συναναπαυσάμενος τῇ καλλίῃ γυναικὶ, μᾶλλον, ἢ προσαγρυπνήσας οἷς γέγραφε

c. 1. τὰς περιόδους] Forte, γῆς περιόδους: ducit huc et ipsa res, et librorum varietas: A. τῆς περιόδους. P. τῆς ἢ περὶ Εὔδοξος.

Verum hoc quidem videtur voluptatis omnia cognoscendi quædam esse intemperantia ac fluxus vim rationi faciens. Cum vero nihil in se habens molestum aut damnosum historia, vel narratio de rebus pulchris ac magnis, adsciverit orationem vi elegantiaque præditam; ut cum res Græcas Herodotus, Persicas Xenophon exponit,

Et quos divinus numeros cantavit Homerus,

aut Eudoxi terrarum obeundo cognitarum descriptiones, Aristotelis de conditis urbibus et de rebuspublicis libri, Aristoxeni vitæ virorum; non modo ingens et copiosa ibi exhilarandi animi materies offertur, sed et pura, pœnitentiæque secura. Quis enim vel esuriens edere, vel sitiens bibere, malit ea quæ apud Phæaces fuerunt proposita, quam Ulyssis recensionem suorum errorum cognoscendo percurrere? aut quem magis juvet dormire cum formosissima muliere, quam invigi-

περὶ Παν θείας Ξενοφῶν, ἢ περὶ Τιμοκλείας Ἀριστόβουλος, ἢ Θήβης Θεόπομπος;

ια'. Ἀλλὰ ταῦτα τῆς ψυχῆς. Ἐξωθοῦσι δὲ καὶ τὰς ἀπὸ τῶν μαθημάτων. Καίτοι ταῖς μὲν ἱστορίαις ἁπλοῦν τι καὶ λεῖόν ἐστιν· αἱ δὲ ἀπὸ γεωμετρίας καὶ ἀστρολογίας καὶ ἁρμονικῆς δριμὺ καὶ ποικίλον ἔχουσι τὸ δέλεαρ, ἡδεῖαν ἀγώγιμον ἀποδύουσιν, ἕλκουσα καθάπερ ἰυγξὶ τοῖς διαγράμμασιν· ὧν ὁ γευσάμενος, ἂν μὴ ἔμπαλιν ᾖ, τὰ Σοφοκλέους περίεισιν ᾄδων,

> Μαινομανεῖ δ' ἐλάφθην δ' ἄν, καὶ τῷ ποτὶ δειρὰν, ἔρχομαι δ' ἔκ τε λύρας, ἔκ τε νόμων.

Οὐ Θαμύρας περὶ ἄλλα μανοποιεῖ, καὶ, νὴ Δία, Εὔ-

C. 9. Θήβης] Ita Harl. item B. superscripta tamen vulgata Θίσβης.
C. 10. Ἀλλὰ ταῦτα—μαθημάτων] Forte, Ἀλλὰ ταύτας τε τῆς ψυχῆς ἐξωθοῦσι, καὶ τὰς ἀπὸ τῶν μαθημάτων.
D. 4. ἀγάγιμον] Legendum cum Mez. et Reisk. ἀγωγίμων.
D. 7. Μαινομανεῖ—νόμων] Ut in loco desperato, exhibui vulgatam. Nil in libris est remedii. A. B. E. P. ἐλάμφθην: Harl. καὶ τό: E. ἄρχομαι. Duo sunt dicta Thamyræ distincta per interpositam formulam καὶ τό; itaque legendum putem "Μαινομανεῖ δ' ἐλάμφθην ἀνίᾳ," καὶ τὸ, "Πῖ· "τι δειρὰδ' ἄρομαι ἔκ τε λύρας ἔκ τε νόμων."
D. 9. Οὐ Θαμύρας—Εὔδοξος] Forte, Οὐ Θαμύρας γὰς μόνος ἐμμανομάνει, ἀλλὰ καὶ, νὴ Δία, Εὔδοξος—.

lare iis quæ de Panthea Xenophon, de Timoclea Aristobulus, de Theba scripsit Theopompus?

XI. Verum ab his delectationibus Epicurei animum avocant. Adde, quod etiam a Mathematibus profectas inde exturbant. At enim Historiis simplex quædam et plana ac lævis adest delectandi occasio. Quæ a Geometria, Astrologia et Harmonica veniunt voluptates, iis acres et variæ illecebræ aditum parant, neque ulla deest inescandi occasio. Descriptionibus enim suis Mathemata tanquam illicibus quibusdam ad se trahunt: quarum qui gustum percepit, si quidem rerum imperitus non sit, obambulat Sophoclea ista cantillans;

Musarum exagitat me validus furor.
Nec cura mihi nunc, quam lyra, quam modi,
Est quidquam.

Neque vero solus Thamyras Musarum instinctu agebatur

δοξος καὶ Ἀρίσταρχος καὶ Ἀρχιμήδης. Ὅπου γὰρ οἱ φιλογράφοι τῶν ἔργων, ὥστε Νικίαν γράφοντα τὴν νεκυίαν ἐρωτᾶν πολλάκις τοὺς οἰκέτας εἰ ὑρίσκει· Πτολεμαίου δὲ τοῦ βασιλέως ἑξήκοντα τάλαντα τῆς γραφῆς συντελεσθείσης πέμψαντος αὐτῷ, μὴ λαβεῖν, μηδὲ ἀποδόσθαι τὸ ἔργον· πόνος οἰόμεθα καὶ πλείας ἡδονὰς ἀπὸ γεωμετρίας δρέπεσθαι καὶ ἀσχολίας Εὐκλείδου γράφοντα τὰ διοπτικά, καὶ Φίλιππον ἀποδεικνύοντα περὶ τοῦ σχήματος τῆς σελήνης, καὶ Ἀρχιμήδους ἀνδρῶντα τῇ γωνίᾳ τὸ διάμετρον τοῦ ἡλίου περιοὐτο τοῦ μείζους κύκλου μέρος ἔσαν, ἡλίκον ἡ γωνία τῶν τεσσάρων ὀρθῶν· καὶ Ἀπολλώνιον καὶ Ἀρίσταρχον, ἑτέρων τοιούτων εὑρετὰς γνωμόνων, ὧν νῦν ἡ θέα καὶ κατανόησις ἡδονάς τε μεγάλας καὶ φρόνημα θαυμάσιον ἐμποιεῖ τοῖς μανθάνουσι; Καὶ οὐκ ἄξιον ἀδαμῆ τὰς ἐκ τῶν ὀπταναίων καὶ ματρυλλίων ἡδονὰς ἐκείνας ὠθεῖ-

A. 1. μαςρυλλίων] E. P. Harl. ματρυλλίων. Forte legendum, ματρυλλείων.

agebantur item Eudoxus, Ariſtarchus, Archimedes. Quando enim picturæ dediti adeo ſuorum afficiuntur operum ſpecie, ut Nicias pingens necyiam ſæpe e ſervis quæſiverit, *Pranſuſne eſſet*; et opere abſoluto cum Ptolemæus rex ejus emendi gratia mitteret ſexaginta talenta, non acceperit pecuniam, neque tabulam vendiderit; quas et quantas credemus voluptates e Geometria et Aſtrologia decerpſiſſe Euclidem cum ſcriberet Dioptica, Philippum demonſtratione de figura Lunæ literis mandata, Archimedem cum anguli miniſterio deprehendiſſet diametrum Solis tantam eſſe maximi circuli portionem, quanta eſt angulus ille de quatuor angulis rectis? Quod idem volo intelligi de Apollonio et Ariſtarcho aliarum id genus rerum inventoribus, quarum hodieque conſideratio magnas voluptates et mirabilem animorum alacritatem apud diſcentes excitat. Indignum vero eſt e culinis et proſtibulis arceſſitas voluptaH h 2

βάλλοντα ταύταις, καταισχύνειν τὸν Ἑλικῶνα καὶ τὰς Μούσας,

Ἔνθ' ἔτε ποιμὴν ἀξιοῖ φέρβειν βοτὰ,
Οὐδ' ἦλθέ πω σίδηρος.

Ἀλλ' αὗται μέν εἰσιν ὡς ἀληθῶς ἀκήραλοι νομαὶ τῆς μελιτίας, ἐκεῖναι δὲ συῶν καὶ τράγων κνησμοῖς ἔοικε, πεφθαναπιμπλάντα τῆς ψυχῆς τὸ παθητικώτατον. Ἔστι μὲν οὖν ποικίλον καὶ ἰταμὸν τὸ φιλήδονον· οὔπω δέ τις ἐρωμένῃ πλησιάσας ἐπὶ χαρᾶς ἐθυσίασεν, οὐδὲ ηὔξατό τις ἐμπλησθεὶς ὄψων ἢ πεμμάτων βασιλικῶν, εὐθὺς ἀποθανεῖν· Εὔδοξος δὲ ηὔχετο, φθαρὰς τῷ ἡλίῳ, καὶ καταμαθὼν τὸ σχῆμα τοῦ ἄστρου καὶ τὸ μέγεθος καὶ τὸ εἶδος, ὡς ὁ Φαέθων, καταφλεγῆναι· καὶ Πυθαγόρας ὑπὲρ τῷ διαγράμματι βοῦν ἔθυσεν, ὡς φησιν Ἀπολλόδοτος,

Ἡνίκα Πυθαγόρης τὸ περικλεὲς εὕρετο γράμμα
Κεῖνο ἐφ' ᾧ λαμπρὴν ἤγετο βεθυσίην·

B. 3. Ἀπολλόδοτος] Forte, Ἀπολλόδωρος: vid. Xyl. Annot. et Menag. ad Diog. Laert. VIII, 12. Item habet Venet. 1. et Harl.

tes cum his contendendo, dedecus inferre Musis et Heliconi,

Ubi neque pastor pascere conatur pecus,
Ferroque sunt intacta loca.—

Nam Mathematicæ hæ voluptates vere sunt pascua apum vitii exsortia; istæ porcorum et caprorum pruritibus sunt similes, porro animi facultatem, quæ omnis generis affectionibus est opportunissima, opplentes. Sane res est varia, et proterva, studium voluptatis. Neque tamen in hunc usque diem quisquam amica potitus præ gaudio solenne sacrificium fecit; aut statim mori optavit, si daretur obsoniis bellariisque regiis impleri. At vero Eudoxus, Phaëthontis modo, comburi vovit, ea lege, ut sibi ante liceret ad Solem adstanti, figuram, et magnitudinem, formamque astri perdiscere; et Pythagoras bovem immolavit, delineationis geometricæ caussa: sic enim perhibet Apollodotus,

Pythagoras celebri diagrammate quando reperto
Mactato fecit splendida sacra bove.

εἴτε περὶ τ' ἀποτεινούσης, ὡς ἴσον δυνάται ταῖς περιεχούσαις τ' ὀρθιὼ, εἴτε πρόβλημα περὶ τῆς χωρίου τῆς παραβολῆς. Ἀρχιμήδειν δὲ βίᾳ τῶν διαγραμμάτων ἀποσπῶντες συνήλειφον οἱ θεράποντες, ὁ δὲ ὑπὸ τ' κοιλίας ἔγραφε τὰ σχήματα τῇ σπλεγγίδι· καὶ λαύμβνος, ὥς φασιν, ἐκ τῆς ὑπερχύσεως εἰνοήσας τὸν τῆς στεφάνης μέτρησιν, οἷον ἔκ τινος κατοχῆς ἢ ἐπιπνοίας ἐξήλατο βοῶν, Εὕρηκα, καὶ τοῦτο πολλάκις φθεγγόμβνος ἐβάδιζεν. Οὐδενὸς δὲ ἀκηκόαμβν ἔτε γαστριμάργου πεινατῶς, Βέβρωκα, βοῶντος· ἔτε ἐρωτικοῦ, Πεφίληκα· μυρίων μυριάκις ἀκολάστων γεγονότων καὶ ὄντων· ἀλλὰ καὶ βδελυττόμεθα τοὺς μεμνημένους δείπνων ἐμπαθέστερον, ὡς ἐφ' ἡδοναῖς μικραῖς καὶ μηδενὸς ἀξίαις ὑπερασμυίζοντας. Εὐδόξῳ δὲ καὶ Ἀρχιμήδει καὶ Ἱππάρχῳ συνενθουσιῶμβν· καὶ Πλάτωνι πειθόμεθα περὶ τῶν μαθημάτων, ὡς ἀμε-

sive id pertinet ad hoc, quod in rectangulo triquetro longissimi lateris quadratum reliquorum laterum quæ angulum rectum conficiunt quadratis in unum conflatis æquale esse demonstravit; sive ad quæstionem de area parabolæ. Jam Archimedem a descriptionibus geometricis vi avulsum servi unxerunt; ille interim strigili lineas in ventre ducebat; et inter lavandum cum ex aquæ, ut traditum, supra labrum foliii elisæ influxu excogitasset coronæ dimensionem, tanquam furore quodam aut divino instinctu exagitatus prosiluit, vociferans, *Reperi*; hacque voce sæpius repetita perrexit ire. Neque vero audivimus, vel gulæ addictissimum quenquam clamare, *Voravi*; vel lasciviissimum, *Amavi*; cum quidem et sint et fuerint innumeri intemperantes: sed et, ut impuros, aversamur eos, qui cœnarum vehementiori cum affectione animi recordantur, ut qui nimium delectentur exiguis et nullius pretii voluptatibus. At Eudoxi et Archimedis et Hipparchi instinctu divino concitatorum comites esse volumus, Platonique credimus, qui de Mathematibus pronunciavit, *ea*

λέμβια δι' ἄγνοιαν καὶ ἀπειρίαν, ὅμως βία τὰ χάριτος αὐξάνεται.

ιβ'. Ταύτας μὴν τοὺς τηλικούτους καὶ τοσούτους ἡδονὰς ὥσπερ ἀενάους ἐκτρέποντες οὗτοι καὶ ἀποστρέφονται, οὐκ ἐῶσι γεύεσθαι τοὺς πλησιάσαντας αὐτοῖς· ἀλλὰ τοὺς μὲν, ἐπαμβύνες τὰ ἀκάπια φεύγειν ἀπ' αὐτῶν κελεύουσιν· Πυθοκλέες δὲ πάντες καὶ πᾶσαι δέονται δι' Ἐπικούρου καὶ ἀντιβολοῦσιν, ὅπως οὐ ζηλώσῃ τὴν ἐλευθέριον καλλιμβύλιν παιδείαν· Ἀπελλῆν δέ τινα θαυμάζοντες καὶ ὑπεραποζόμενοι, γεγράφασιν ὅτι τῶν μαθημάτων ἀποκόμβος ἐξ ἀρχῆς καθαρὸν ἑαυτὸν ἐτήρησε· περὶ δὲ τῆς ἱστορίας, ἵνα τὴν ἄλλην ἀνηκοΐαν ἐάσω, ὠθοῦμαι μόνα τὰ Μητροδώρου γεγραφότος ἐν τοῖς περὶ Ποιητῶν, "Ὅθεν μηδὲ εἰδέναι φάσκων μετὰ ποτέρων ἴλιον ὁ "Εκτωρ, ἢ τὸν τοῖχον τῆς Οἰκίας τοῦ

D. 10. ὑπερασπαζόμενοι] Sic A. B. E. Harl. P. Vulgo, ὑπερασπιζόμενοι.

ob inſcitiam hominum imperitiamque neglecta, vi tamen ob venuſtatem ſuam incrementa facere.

XII. Enimvero has tot tantaſque voluptates veluti perenni e fonte manantes Epicurei devitant atque averſantur, neque patiuntur earum guſtum percipere quicunque ſe ad ipſos contulerint; ſed aliis mandant, *ut citatis lembis eas fugiant*; et Pythoclem omnes ab ea ſecta viri, omnes mulieres, per Epicurum orant atque obſecrant, *ne diſciplinam, quæ liberalis dicitur, magnifacere ſectarive ſtudeat*: et Apellem quendam mirantur ac majorem in modum amplectuntur, quod, uti ſcribunt, *a Ma-thematibus jam inde ab initio abſtinendo purum ſeſe conſervaverit*. De Hiſtoriis, ut cetera omittam quæ hac in re eorum ruditatem arguunt, verba duntaxat apponam Metrodori, qui in libro de Poëtis ſcripſit; *Proinde ignorare dicens ab utra parte fuerit Hector, ignorare etiam primum Homeri verſus, aut quæ in*

" σεως, ἢ πάλιν τὰ ἐν μέσῳ, μὴ ταρβήσῃς." Ὅπ τοίνυν αἱ τῶ σώματος ἡδοναὶ, καθάπερ οἱ ἐτησίαι, μαραίνονται μετὰ τὴν ἀκμὴν ϗ ἀπολήγουσιν, οὐ λέληθε τὸν Ἐπίκουρον· ἀμφορεῖ γοῦν " εἰ γέρων ὁ σοφὸς ἐν ϗ μὴ " δυνάμενος πλησιάζειν, ἐπὶ ταῖς τῶν καλῶν ἁφαῖς " χαίρει ϗ ψηλαφήσεσιν" οὐ τὰ αὐτὰ μὴν τῷ Σοφοκλεῖ διανοούμενος, ἀσμένως ἐκφυγόντι τὴν ἡδονὴν ταύτην, ὥσπερ ἄγριον ϗ λυττῶντα δεσπότην· ἀλλ' ἔοικε γε τὰς ἀπολαυστικὰς, ὁρῶντας ὅπι πολλὰς ἀφαιρεῖται τῶν ἡδονῶν τὸ γῆρας,

Ἥ τε Ἀφροδίτη τοῖς γέρουσιν ἄχθεται,

ὡς κατ' Εὐριπίδην, ταύτας μᾶλλον σωάγειν τὰς ἡδονὰς, ὥσπερ εἰς πολιορκίαν ἄσηπα σῖτα ϗ ἄφθαρτα ἀθροίζοντας· εἶτα ἄγειν ἀφροδίσια τῷ βίῳ ϗ μεθεόρτους καλὰς ἐν ἱστορίαις ϗ ποιήμασι διατελοῦντας, ἢ περὶ γραμμάτων μουσικοῖς ϗ γεωμετρικοῖς. Οὐ γὰρ ἂν ἐπῆλθεν

A. 3. ἀφροδίτη] Mez. eleganter, μεταφροδίτη.

dio ſunt, non eſt quod timeas. Jam corporis voluptates Eteſiarum in morem poſt vigorem elangueſcere ac deſinere, non fugit Epicurum. Dubitat itaque *an ſapiens jam ſenex factus et ad coitum ineptus, pulchrarum adhuc tactibus et contrectationibus gaudeat:* ſane non cum Sophocle ſentiens, qui *libenter a voluptate hac, tanquam a domino agreſti et furioſo ſe profugiſſe* dixit. At enim voluptatibus fruendis deditos oportebat cum cernerent multas voluptates ſenectute aboleri, et quod eſt apud Euripidem,

Ætate grandibus Venerem adverſarier,

hujuſmodi, quales retuli, voluptates potiſſimum conquirere, et quaſi obſidionis metu frumentum quod corrumpi et perdi non poſſet congerere: atque ita quaſi vitæ Veneralia poſt feſta pulchra agere verſando in hiſtoriis aut poematis, et muſicas ac geometricas tractando quæſtiones. Non enim in animum iis ve-

αὐτοῖς εἰς νῦν βαλέσθαι τὰς τυφλὰς ἐκείνας καὶ νωθρὰς ψηλαφήσεις, καὶ ὑπομνήσεις τοῦ ἀκολάστου, μεμαθηκόσιν, εἰ μηδὲν ἄλλο, γράφειν περὶ Ὁμήρου καὶ περὶ Εὐριπίδου, ὡς Ἀριστοτέλης καὶ Ἡρακλείδης, καὶ Δικαίαρχος. Ἀλλ', οἶμαι, τοιούτων ἐφοδίων μὴ φροντίσαντες, τῆς δὲ ἄλλης αὐτῶν παιδείας ἀτερποῦς καὶ ξηρᾶς, ὥσπερ B αὐτοὶ τὴν ἀρετὴν λέγουσιν, οὔσης, ἥδεσθαι πάντως ἐθέλοντες, τοῦ δὲ σώματος ἀπαγορεύοντος, αἰσχρὰ καὶ ἄωρα παθεῖν ὁμολογοῦσι. τῶν τε προτέρων ἡδονῶν ἀναμιμνήσκοντες ἑαυτούς, καὶ λιμώττοντες ταῖς παλαιαῖς ἀπορίᾳ προσφάτων, ὥσπερ τεταριχευμένοις καὶ νεκραῖς, ἄλλας πάλιν καὶ τεθνηκυίας, οἷον ἐν τέφρᾳ ψυχρᾷ, τῇ σαρκὶ κινοῦντες παρὰ φύσιν καὶ ἀναζωπυροῦντες, ἅτε δὴ μηδὲν οἰκεῖον ἡδὺ μηδὲ χαρᾶς ἄξιον ἔχοντες ἐν τῇ ψυχῇ παρεσκευασμένον.

ιγ'. Καίτοι τἄλλα μέν, ὡς ἡμῖν ἐπῆλθεν εἰπεῖν, εἰ-

B. 9. μηδὲ χαρᾶς] Sic Harl. Vulgo, μετὰ χαρᾶς. Mez. corrigit, μήτε χαρᾶς.

niſſet inducere cæcas iſtas et edentulas contrectationes, ſi didiciſſent, ut nihil aliud, ſaltem de Homero aliquid et Euripide ſcribere, ut fecerunt Ariſtoteles, Heraclides, Dicæarchus. Iſti vero nimirum hoc commeatu neglecto, cum reliqua ipſorum tractatio delectationis expers et arida eſſet, quomodo ipſi virtutem appellant, et omnino tamen voluptate affici vellent, corpuſque ad eam rem deficeret, fatentur turpiter ſe et intempeſtive agere, dum et priſtinas in memoriam ſibi revocant voluptates, et antiquis, penuria novarum, utuntur, tanquam muria conditis et mortuis, aliaſque rurſum exanimas in carne, veluti in frigido cinere ignem, contra naturam ſuccendunt; quippe qui nihil proprium in animo paratum habeant, quod alicujus momenti oblectationem gaudiumque conciliare poſſit.

XIII. Ac cetera quidem a nobis, ita ut in mentem vene-

C ρη̃· μουσικὴν δὲ ὅσας ἡδονὰς καὶ χάριτας οἵας φέρουσαν
ἀπερέφονται καὶ φεύγουσι, βουλόμενος οὐκ ἄν τις ἀγ-
νοήσειε, δι' ἀτοπίαν ὧν Ἐπίκουρος λέγει, "φιλοθέωρον
"μὲν ἀποφαίνων τὸν σοφὸν ἐν ταῖς διατριβαῖς, καὶ χαίρον-
"τα παρ' ὀπτανείοις ἑτέροις ἀκροάμασι καὶ θεάμασι Διο-
"νυσιακοῖς, θορυβήμασι δὲ μουσικοῖς, καὶ κριτικῶν φι-
"λολόγοις ζητήμασιν οὐδὲ ποδαπὸν πότον δώσειν χώραν,
"ἀλλὰ καὶ τοῖς φιλομούσοις τῶν βασιλέων ποδαπῶν πρα-
"τικὰ διηγήματα, καὶ φορτικὰς βωμολοχίας ἐπο-
"μένειν μᾶλλον ἐν τοῖς συμποσίοις, ἢ λόγους περὶ μου-
"σικῶν καὶ ποιητικῶν θορυβημάτων περαινομένους."
D Ταυτὶ γὰρ ἐτόλμησε γράφειν ἐν τῷ Περὶ Βασιλείας,
ὥσπερ Σαρδαναπάλῳ γράφων, ἢ Ναράτῳ τῷ σατρα-
πεύσαντι Βαβυλῶνος. Οὐδὲ γὰρ Ἱέρων γ' ἂν, οὐδὲ Ἄτ-
ταλος, οὐδὲ Ἀρχέλαος, ἐπείσθησαν Εὐριπίδου καὶ Σι-

C. 8. γρατηγικὰ] Legendum γρατιωτικὰ cum Mez. et Reisk. item Xyl. vers.
D. 2. Ναράτῳ] Νανάρᾳ, A. B. E. Venet. 1. P. Harl.

runt, dicta sunt. Musicam vero, (quantarum voluptatum et elegantiarum fertilem?) eos vitare et fugere, ne si velis quidem, ignorare possis; ita absurda sunt quæ hac de re Epicurus tradidit. Pronunciat enim *sapientem spectaculis debere esse deditum in publico, scenicisque actionibus et musicis auditionibus ita ut quemquam alium gaudere; sed musicis quæstionibus, et eruditis disquisitionibus eorum qui judicium sibi de hac re sumunt*, ne inter pocula quidem locum concedit: imo regibus Musarum studiosis auctor est, *ut in conviviis narrationes militares et importunas scurrilitates potius tolerent, quam disputationes de musicis aut poeticis quæstionibus institutas*. Hæc enim ausus est scribere in libro De Regno, tanquam si ad Sardanapalum scriberet, aut Naratum Babylonis satrapam. Non enim Hieroni, Attalo, aut Archelao persuasisset, ut jussis e convivio surgere Euripide, Si-

μωνίδιν καὶ Μελανιππίδιν καὶ Κράτητας καὶ Διοδότους ἀναστήσαντες ἐκ τῶν συμποσίων, καταπλίναι Κάρδακας καὶ Ἀγριάντας μεθ' αὑτῶν ἢ Καλλίας γελωτοποιοὺς, καὶ Θρασωνίδας τινὰς καὶ Θρασυλέοντας, ὀλολυγμοὺς καὶ κροτοτύπους ποιήσας. Εἰ δὲ Πτολεμαῖος ὁ πρῶτος συναγαγὼν τὸ μουσεῖον τούτοις συνέτυχε τοῖς καλοῖς ἢ βασιλικοῖς παραγγέλμασιν, ἆρα οὐκ ἂν εἶπε τοῖς Σαμίοις, Ὦ Μοῦσα, τίς ὁ φθόνος; Ἀθηναίων γὰρ οὐδενὶ πρέπει ταῖς Μούσαις οὕτως ἀπεχθάνεσθαι καὶ πολεμεῖν·

Ὅσα δὲ μὴ πεφίληκε
Ζεὺς, ἀτύζονται βοὰν
Πιερίδων αἴοντα.

Τί λέγεις, ὦ Ἐπίκουρε; κιθαρῳδῶν καὶ αὐλητῶν ἕωθεν ἀκροασόμενος εἰς τὸ θέατρον βαδίζεις, ἐν δὲ συμποσίῳ Θεοφράστου περὶ συμφωνιῶν διαλεγομένου, ἢ Ἀριστόξενος περὶ μεταβολῶν, ἢ Ἀριστοφάνης περὶ Ὁμήρου, τὰ ὦτα

D. 7. Ἀγριάντας] Ἀγριᾶνας, A. B. E. Venet. 1. 2. P. Harl.
E. 2. τοῖς Σαμίοις] Vix ſanum. Mez. vertit, ταῖς Μούσαις, ὦ Μοῦσαι. Dictum videtur poetæ, Ταῖσιν δὲ Μούσαισιν τίς, ὦ Μοῦσαι, φθόνος;

monide, Melanippide, Cratete, Diodoto, Cardaces ſecum collocarent, et Agriantas, et Callias ſcurras, ac Thraſonidas aliquos et Thraſyleontas, *ululatus* et *plauſuum tumultum* excitaturos. Quod ſi Ptolemæus, qui primus Muſeum illud conſtituit, in præclara iſta et rege digna incidiſſet præcepta, nonne dicturus erat, *O Muſa, quæ invidia?* Nam Athenienſium quidem nemini convenit ita infenſum Muſis eſſe, iiſque bellum facere:

Sed quæ cara Jovi non ſunt,
Conſternantur, ubi audiunt
Pieridum vocem.

Quid ais, Epicure? prima luce in theatrum progrederis, citharœdos auditurus et tibicines? in convivio ſi Theophraſtus de concentibus vocum diſſerat, aut earum de mutationibus Ariſtoxenus, et Ariſtophanes de Homero, ma-

καταλήψη ταῖς χερσὶ, δυσχεραίνων καὶ βδελυττόμενος; Εἶτα οὐκ ἐμμελέστερον ἀποφαίνεσιν τὸν Σκύθιον Ἀτέαν, ὃς Ἰσμηνίου τοῦ αὐλητοῦ ληφθέντος αἰχμαλώτου, καὶ πολὺ πότον αὐλήσαντος, ὤμοσεν ἥδιον ἀκούειν τοῦ ἵππου χρεμετίζοντος; οὐχ ὁμολογοῦσι δὲ τῷ καλῷ πολεμεῖν τὸ ἄσπονδον καὶ ἀκήρυκτον πόλεμον; εἰ δὲ μὴ ἡδονὴ προσφέρεται, τί σεμνὸν καὶ καθάριον ἀσπάζονται καὶ ἀγαπῶσιν; Οὐκ ἦν δὲ πρὸς τὸ ἡδέως ζῆν ὀφελιμώτερον, μύρα καὶ θυμιάματα δυσχεραίνειν, ὡς κάνθαροι καὶ γῦπες, ἢ κριτικῶν καὶ μουσικῶν λαλιὰν βδελύττεσθαι καὶ φεύγειν; Ποῖος γὰρ ἂν αὐλὸς ἢ κιθάρα διηρμοσμένη πρὸς ᾠδὴν, ἢ τίς χορὸς

Εὐρώπα κέλαδον ἀκροσόφων
Ἀγνυμένων διὰ στομάτων

φθεγγόμενος οὕτως ἥδεσεν Ἐπίκουρον καὶ Μητρόδωρον, ὡς Ἀριστοτέλη καὶ Θεόφραστον καὶ Ἱερώνυμον καὶ Δικαί-

A. 8. Ἀγνυμένων] ἀγνύμενον, Venet. 1.

nibus aures occupabis indignans et abominans? Nonne ſuo ipſi exemplo oſtendunt magis ſcitum fuiſſe Ateam illum Scytham, qui cum Iſmenias tibicen captus inter pocula fiſtula ceciniſſet, juravit ſuavius ſe auditurum equum hinnientem? Nonne profitentur ſe adverſus elegantiam æternum bellum ſuſcepiſſe nulla pace finiendum, nullo initio indictum, qui niſi voluptas adſit, nihil purum, nihil egregium amplectuntur et amant? Nonne rectius erat ſuaviter vivendi gratia, unguentis eos et ſuffitibus, cantharorum et vulturum in morem, eſſe iniquos, quam criticorum et muſicorum ſermonem averſari et fugere? Quæ enim tibia aut ad cantum concinnata cithara, aut

Quis clarum chorus ex probe
Doctis artificum gutturibus ſonum
Depromens

ita delectavit Epicurum et Metrodorum, ut Ariſtotelem, Theophraſtum, Hieronymum,

ἀρχὴν οἱ περὶ χορῶν λόγοι καὶ διδασκαλίαι, καὶ τὰ δι' αὐλῶν προβλήματα καὶ ῥυθμῶν καὶ ἁρμονιῶν; οἷον διὰ τί τῶν ἴσων αὐλῶν ὁ στενώτερος βαρύτερον φθέγγεται; καὶ διὰ τί τῆς σύριγγος ἀναστομωθείσης, πᾶσιν ὀξύνεται τοῖς φθόγγοις, κλινομένης δὲ πάλιν βαρύνει, καὶ συναχθεὶς μὲν τὸν ἕτερον, διαχθεὶς δὲ ὀξύτερον ἠχεῖ· καὶ τί δήποτε τῶν θεάτρων ἂν ἄχυρα ἢ ὀρχήστρας κατασκεδάσῃς ἢ χοϊῶν, ὁ λαὸς τυφλῶται· καὶ χαλκοῦν Ἀλέξανδρον ἐν Πέλλῃ βουλόμενον ποιῆσαι τὸ περιστόμιον, οὐκ εἴασεν ὁ τεχνίτης, ὡς διαφθεροῦντα τῶν ὑποκριτῶν τὴν φωνήν· καὶ τί δήποτε τῶν γενῶν διαχεῖ μὲν τὸ χρωματικόν, ἡ δὲ ἁρμονία συνίστησιν. Ἤδη δὲ ποιητῶν, καὶ πλάσματα, καὶ διαφοραὶ χαρακτήρων, καὶ λύσεις ἀπορίων, ἐν τῷ πρέποντι καὶ γλαφυρῷ τὸ οἰκεῖον ἅμα καὶ πιθανὸν ἔχον-

A. 11. διδασκαλίαι] διδασκαλιῶν, Venet. 1. Harl.

A. 11. δι' αὐλῶν] Forte, περὶ αὐλῶν.

B. 2. καὶ συναχθεὶς] Nova est Quæstio. Ergo excidit quid.

B. 5. ὁ λαὸς] Forte, ὁ χόρος ductu Aristot. Probl. xi, 25. Harl. κοχάς. Venet. 2. ὁ χάος. Reisk. ὁ ἦχος.

Dicæarchum disputationes et doctrinæ de choris, et quæstiones de tibiis, numeris, ac concinnatione sonorum? Verbi gratia, Cur æqualium tibiarum ea quæ anguſtior est, graviorem edat sonum? Cur fistula sursum elata omnes sonos acutiores, inclinata rursus graviores proferat? Cur cum alia si conjungatur, gravius; sola autem, acutius sonet? Cur si in orchestra theatri paleæ spargantur aut pulvis, populus cæcetur? Cur Alexandrum Pellæ proscenium æreum facere volentem inhibuerit artifex, corrupturum eum vocem histrionum dicens? Cur inter musices genera chromaticum animum maxime diffundat, harmonicum componat? Jam poetarum singularia ingenia, figmenta, et formarum dicendi discrimina, ac quæstionum difficilium solutiones, cum decoro et nitore convenientem rei propositæ

σαι, τὸ τῦ Ξενοφῶντος ἐκεῖνό μοι δοκεῖσιν "καὶ τὸν "ἔρωτα ποιεῖν ὀπλανθάνεσθαι," τοσοῦτον ἡδονῆς κρατῆσαι.

ιδ'. Ἧς οὐ μέτεστι τούτοις, οὐδὲ φασὶν οὐδὲ βούλονται μετεῖναι· κατατείναντες δὲ τὸ θεωρητικὸν εἰς τὸ σῶμα καὶ καταπήξαντες ὥσπερ μολιβδίσι ταῖς τῆς σαρκὸς ὀπιθυμίαις, οὐδὲν ἀπολείπουσιν ἱππικῶν ἢ ποιμένων χόρτου ἢ καλάμου ἤ τινα τόαν προβαλλόντων, ὡς ταῦτα βόσκεσθαι καὶ τρώγειν πρέπον αὐτοῖς τοῖς θρέμμασιν. Ἡ γὰρ οὐχ οὕτως ἀξιοῦσι τὴν ψυχὴν ταῖς τοῦ σώματος D ἡδοναῖς καταδυσωπεῖν, ὅσον ἐλπίσαι τι περὶ σαρκὸς ἢ παθεῖν ἢ μνημονεῦσαι χαίρουσαν, οἰκεῖον δὲ μηδὲν ἡδὺ μηδὲ τερπνὸν ἐξ αὐτῆς λαμβάνειν, μηδὲ ζητεῖν ἐῶντες; Καίτοι τί γένοιτ' ἂν ἀλογώτερον, ἢ εἰ δυοῖν ὄντοιν ἐξ ὧν ὁ ἄνθρωπος πέφυκε, σώματος καὶ ψυχῆς, ψυχῆς δὲ τάξιν ἡγεμονικωτέραν ἐχούσης, σώματος μὴ ἴδιόν τι καὶ κτῆ φύ-

C. 3. ἡδονῆς κρατέσης] Forte, ἡδονῇ κρατῆσαι. Venet. 1. ἡδονῇ κρατῆσιν. Harl. ἡδονῆς κρατῆσιν.

probabilemque habentes rationem, videntur mihi, quod Xenophon aiebat, *etiam amoris oblivionem inducere*, tantam adferunt voluptatem.

XIV. Cujus quidem voluptatis neque fiunt, et nolle etiam se fieri participes aiunt Epicurei. Qui sane cum facultatem animi contemplatricem intendant corpori, et quasi plumbeis molibus in carnis cupiditates detrahant, nihil absunt ab equisonibus et pastoribus fœnum aut calamum, aut herbam aliquam objicientibus, quod suis ista pascere et edere pecoribus conveniat. Nonne enim ita volunt animam voluptatibus corporis porci in morem pascentis saginari, quantum spes aliqua suppeditat de carnis suavi affectione, ejusve recordatione? cum non sinant peculiarem sibi eam ex sese capere aut petere delectationem. At vero quid potest absurdius fieri, quam, cum duæ sint e quibus homo componitur partes, corpus et anima, quarum quidem hæc principatum obtinet; cor-

σιν ἢ οἰκεῖον ἀγαθὸν ἔχῃ), ψυχῆς δὲ μηθέν, ἀλλὰ τῷ σώματι καθῆσθαι προσβλέπουσαν αὐτῷ καὶ τοῖς τοῦ σώματος πάθεσιν ὑπομειδιῶσαν καὶ συνηδομένην καὶ συγχαίρουσαν, αὐτὴν δ' ἀκίνητον ἐξ ἀρχῆς καὶ ἀπαθῆ, καὶ μηδὲν αἱρετὸν ἔχουσαν, μηδὲ ὀρεκτὸν ὅλως μηδὲ χαρτόν; Ἢ γὰρ ἁπλῶς ἀποκαλυψαμένους ἔδει σαρκοποιεῖν πᾶν ἄνθρωπον ὅλον, ὥσπερ ἔνιοι ποιοῦσι, τῇ ψυχικῇ οὐσίαν ἀναιροῦντες· ἢ δύο φύσεις ἐν ἡμῖν διαφόρους ἀπολιπόντας, ἴδιον ἀπολιπεῖν ἑκατέρας καὶ ἀγαθὸν καὶ κακὸν καὶ οἰκεῖον καὶ ἀλλότριον· ὥσπερ ἀμέλει καὶ τῶν αἰσθήσεων ἑκάστῃ πρὸς ἴδιόν τι πέφυκεν αἰσθητόν, κἂν πάνυ συμπαθῶσιν ἀλλήλαις. Ἔστι δὲ τῆς ψυχῆς ἴδιον αἰσθητήριον ὁ νοῦς, ᾧ μηθὲν οἰκεῖον ὑποκεῖσθαι, μὴ θέαμα, μὴ κίνημα, μὴ πάθος συγγενές, οὗ τυγχάνουσα χαίρειν πέφυκε, πάντων ἀλογώτατόν ἐστιν· εἰ μή τι, νὴ Δία, λελήθασιν ἔνιοι συκοφαντοῦντες τοὺς ἄνδρας.

poris proprium quoddam, domeſticum, et naturæ conveniens eſſe Bonum, nullum animæ? ſed eam deſidentem in corpus habere converſos oculos, ejuſque affectionibus arridere, unaque voluptate et gaudio frui? ipſam ab initio immobilem, omniſque affectionis vacuam, nihil omnino habere quod deligat, quod appetat, quo gaudeat? Aut enim oportuit eos ſimpliciter ſententiam ſuam revelantes hominem totum carneum facere, quod nonnulli audent, animæ ſubſtantiam negantes; aut duas naturas diverſas in nobis ſi relinquunt, oportuit proprium utriuſque etiam relinquere Bonum et Malum, familiare et alienum: quo modo ſcilicet ſenſuum unuſquiſque ſuo eſt deſtinatus ſenſili, et omnino ſimili invicem afficiuntur modo. Eſt autem animæ proprium ſentiendi inſtrumentum mens, cui nullam rem peculiarem ſubjicere quam ſpectet, qua moveatur, nullam cognatam affectionem qua ſoleat gaudere, omnium eſt abſurdiſſimum; niſi fortaſſis aliqui hoc illis falſo et per calumniam imputantes fallunt.

ιέ. Κἀγὼ πρὸς αὐτὸν, Οὐχ ἡμῖν γε κριταῖς, ἔφην· ἀλλὰ πᾶσιν ἀφεῖσα τὴν ἐπιρείαν· ὥστε θαῤῥῶν τὰ λοιπὰ τοῦ λόγου πέραινε. Πῶς, εἶπεν, ὁ δ' Ἀριστόδημος ἡμᾶς, εἰ σὺ παντάπασιν ἀπηγόρευκας, ἀφαδέξεται; Πάνυ μὲν οὖν, εἶπεν ὁ Ἀριστόδημος, ὅταν ἀποκάμῃς ὥσπερ οὗτος· ἐπὶ δὲ ἀκμάζων, ὦ μακάριε, χρῆσαι σεαυτῷ, καὶ μὴ δοκῇς ἀπομαλθακίζεσθαι. Καὶ μήν, ὁ Θέων εἶπε, πάνυ ῥᾴδιόν ἐστι τὸ λειπόμενον· λέλεκται δὲ, τὸ πρακτικὸν ὅσας ἡδονὰς ἔχει διελθεῖν. Αὐτοὶ δὲ δήπου λέγουσιν ὡς "τὸ εὖ ποιεῖν ἡδίόν ἐστι τοῦ πάσχειν·" εὖ δὲ ποιεῖν, ἔστι μὲν ἀμέλει καὶ ἀφ' ἑνὸς λόγων, τὸ δὲ πλεῖστον ἐν πράξει καὶ μέγιστον, ὡς τέκμαρ τῆς εὐεργεσίας ὑφηγεῖται, καὶ μαρτυροῦσιν αὐτοί. Μικρὸν γὰρ ἔμπροσθεν ἠκούομεν, ἔφη, τούτου λέγοντος οἵας φωνὰς ἀφῆκεν Ἐπίκουρος, οἷα δὲ γράμματα τοῖς φίλοις ἔπεμψεν, ὑμνῶν καὶ μεγαλύνων Μητρόδω-

F. 2. πάσης] πᾶσι, Venet. 2.

XV. Reſpondi tum ego in hæc verba; Non quidem nos talem ſententiam feremus. Itaque intrepide reliquum orationis perſequere. Tum ille; Quomodo vero? nonne enim in dicendi partes nobis Ariſtodemus ſuccedet, ſi tu plane feſſus es? Omnino, inquit Ariſtodemus, ſi itidem tu, ut ille eſt, defatigatus fueris. Verum tu, bone vir, qui etiamnum vigeſ, utere teipſo, neque ob mollitiem detrectantis opinionem de te excita. Et quidem, ſubjiciebat Theon, id quod reſtat admodum eſt facile: ſupereſt enim ut enarretur, quanta actionibus concilietur homini voluptas. Ceterum ipſi hoc Epicurei dicunt, *ſuavius eſſe afficere quam affici beneficio.* Non abnuerim etiam verbis beneficium poſſe conferri; ſed certe in actione pars maxima et potiſſima conſiſtit, quod et benefaciendi vocabulum indicat, et ipſi fatentur. Paulo enim ante audivimus iſtum dicentem, qualeſ voces emiſerit Epicurus, quales ad amicos literas dederit, prædicans et ſummis vehens laudibus Me-

ρον " ὡς εὖ τε καὶ νεανικῶς ἐξ ἄστεος, ἀλλὰ συνέδη " Μίθρῳ τῷ Σύρῳ βοηθήσων," καὶ ταῦτα, προέξαντος ἐκεῖθεν τότε τοῦ Μητροδώρου. Τίνας οὖν οἰόμεθα καὶ πηλίκας ἡδονὰς εἰκὸς τὰς Πλάτωνος, ὁπηνίκα Δίωνα ὁρμήσας ἀπ' αὐτοῦ κατέλυσε Διονύσιον, καὶ Σικελίαν ἠλευθέρωσε; τίνας δὲ Ἀριστοτέλους, ὅτε τὴν πατρίδα κειμένην ἐν ἐδάφει, πάλιν ἀνέστησε, καὶ κατήγαγε τοὺς πολίτας; τίνας δὲ Θεοφράστου καὶ Φειδίου τοὺς τῆς πατρίδος ἐκκοψάντων τυράννους; Ἰδίᾳ μὲν γὰρ ὅσοις ἐβοήθησαν ἀνδράσιν, οὐ πυρὸς διαπέμποντες οὐδὲ ἀλφίτων μέδιμνον, ὡς Ἐπίκουρος οἰνίοις ἔπεμψεν, ἀλλὰ φεύγοντας διαπραξάμενοι κατελθεῖν, καὶ δεδεμένους λυθῆναι, καὶ τέκνα καὶ γυναῖκας ἐστερημένους ἀπολαβεῖν, τί ἂν λέγοι τις ὑμῶν ἀκριβῶς εἰδόσιν; Ἀλλὰ τὴν ἀτοπίαν οὐδὲ βεβλόμενόν ἐστι τοῦ ἀνθρώπου παρελθεῖν, τὰς μὲν Θεμιστοκλέους καὶ Μιλ-

B. 2. ἐξ ἄστεος, ἀλλὰ συνέδη] Ita omnes libri. Corrigendus locus ex gemino loco p. 1126, E. vel diserte ut illic est, ἐξ ἄστεως εἰς Πειραιᾶ κατέβη, cum Amiot. Xyl. Reisk. vel servandis vulgatæ vestigiis cum Mez. ἐξ ἄστεως εἰς ἅλα κατέβη: ac propius etiam ἐξ ἄ. ἅλαδε κ.

trodorum, *quod is præclare et egregio conatu ex Astu in Piræum descendisset Mithro Syro opem laturus*, cum quidem nihil tum egerit Metrodorus. Quas ergo et quantas fuisse existimatis Platonis voluptates, cum ab ipso profectus Dion evertit Dionysium, et Siciliæ libertatem reddidit? aut Aristotelis, quando patriam humi prostratam erexit, civesque postliminio reduxit? aut Theophrasti et Phidiæ ubi patriæ suæ tyrannos excederunt? Quid enim apud vos, quibus isthæc sunt notissima, commemorem quam multis subvenerint viris, non tritico mittendo, aut farinæ modio, sicut Epicurus misit quibusdam, sed exsulibus reditum conficiendo, vinctis liberandis, reddendisque uxoribus et liberis his qui eos amiserant? Sed ne si cupiam quidem, possim præterire ineptias hominis, qui cum Miltiadis et

πάδου τοξάξεις ὑπὸ πόδας πθεμθύθ καὶ κατευτελίζοντος, ὑπὲρ αὐτοῦ δὲ ταυτὶ τοῖς φίλοις γράφοντος, " Δαΐως " τε καὶ μεγαλοπρεπῶς ἐπιμελήθητε ἡμῶν τὰ περὶ τὴν " τοῦ σίτου κομιδὴν, καὶ ἐρανομίκη σημεῖα ἐνδέδειχθε " ὑμεῖς ἐμοὶ εὐνοίας." Ὥστε εἴ τις ἐξεῖλε τὸ σιτάριον ἐκ τῆς ὀψολῆς τοῦ φιλοσόφου, δόξαν ἂν παράσχησαι τὰ ῥήματα τῆς χάριτος ὡς ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος ὅλης, ἢ τοῦ δήμου τοῦ Ἀθηναίων ἐλευθερωθέντος, ἢ σωθέντος, γραφομένης.

ιϛ'. Ὅτι μὴν οὖν καὶ περὶ τὰς τοῦ σώματος ἡδονὰς ἡ φύσις δεῖται χορηγίας πολυτελοῦς, καὶ οὐκ ἔστιν ἐν μάζῃ καὶ φακῇ τὸ ἥδιστον, ἀλλ' ὄψα καὶ θάσια καὶ μύρα,

Καὶ περὶὰ καὶ κροτητὰ τῆς ξυθοπτέρυ
Πελάνῳ μελίσσης ἀφθόνως δεδευμένα

C. 9. μεγαλοπρεπῶς ἐπιμελήθητε] Contrahendis his vocibus, lacunam sustuli, ut vertendo fecerant Amiot. Xyl. et monuit Mez. Vulgo, μεγαλοπρεπῶς, * Ἐπιμελήθητε, corrigendum etiam ἐπεμελήθητε.

D. 11. Πελάνῳ μελίσσης] Sic Schott. et Harl. Nec longe abit vetus lectio Ald. Bas. Xyl. A. E. P. Venet. 1. 2. πελανομελίσσης. Conf. Athen. xiv. p. 640, B. Vulgo, πέλανα μελίσσης. B. μελανομελίσσης.

Themistoclis res gestas sub pedibus collocasset et extenuasset, de seipso ad amicos hæc scripsit; *Strenue ac magnifice res nostras in frumento comparando administravistis, vestræque erga me benevolentiæ signa ad cœlum usque pertinentia edidistis.* Quod si quis ex epistola philosophi modicum illud frumenti exemisset, verba opinionem poterant excitare, scriptam esse caussa agendarum, pro tota Græcia aut Athenienſi populo liberato, gratiarum.

XVI. Mittamus in præsentia hoc, quod ad corporis voluptates natura multiplici sumtu atque impendiis indiget, neque in jure et lente dulcissimum inest; sed appetitiones voluptariorum obsonia requirunt et Thasium vinum, et unguenta,

Et cocta compactaque flavæ alitis apis
Succo madefacta large;

ζητῶσιν αἱ τῶν ἀπολαυστικῶν ὀρέξεις, ἢ πρὸς γε τούτοις εὐπρεπεῖς καὶ νέας γυναῖκας, οἷα Λεόντιον καὶ Βοίδιον καὶ Ἡδεῖα καὶ Νικήδιον ἐνέμοντο περὶ τὸν κῆπον, ἀφῶμεν. Τῆς μέντοι τῆς ψυχῆς χαρᾶς ὁμολογουμένως μέγεθος ἁρμόττειν δεῖ πρὸς ἀξίας, καὶ κάλλος ἔργων ἀξιολόγων, εἰ μέλλουσι μὴ σμικροὶ μηδὲ ἀγεννεῖς καὶ χορασιώδεις, ἀλλ' ἐμβριθεῖς ἔσεσθαι καὶ βέβαιοι καὶ μεγαλοπρεπεῖς. Τὸ δὲ περὶ τοῦ πρὸς εὐπαθείας ἐπαίρεσθαι ναυτῶν δίκην ἀφεδίσια ἀγόντων, καὶ μέγα φρονεῖν, ὅτι, "νόσῳ νοσῶν ἀσιτίᾳ πινὰς ἐπάσῃς φίλων συμπότας, καὶ οὐκ ἐφθόνει τῆς περιαγωγῆς τὸ ὑγρὸν τῷ ὕδρωπι· καὶ, τῶν ἑταίρων Νεοκλέους λόγων μεμνημένος ἐτέρπετο τῇ μετὰ δακρύων ἰδιοτρόπῳ ἡδονῇ," ταῦτα οὐδεὶς ἂν ὑγιαίνων εὐφροσύνας ἀληθεῖς ἢ χαρὰς ὀνομάσειεν· ἀλλὰ εἴπερ ὄντι καὶ ψυχῆς Σαρδάνιός γέλως, ἐν τούτοις ὄντι τοῖς παραφρασμοῖς καὶ κλαυσιγέλωσιν. Εἰ δ' οὕτω ταῦτα φήσῃ

E. 6. Τὸ δὲ περὶ τοῦ] Forte, Τὸ δ' Ἐπικούρου, ut fere Xylander vertit.
F. 3. Σαρδιανὸς] Σαρδώνιος Schott. Anon. T. V. B.

præterea formoſas et ætate integra mulieres, quales circa hortum Epicuri verſabantur Leontium, Boidium, Hedeia, Nicedium. Id quidem in confeſſo eſt animi lætitiæ ſubjectam oportere eſſe actionum magnitudinem, et pulchritudinem facinorum memorabilium, ſi non vana, ignobilis, et puerilis, ſed ponderoſa debeat eſſe, ſtabilis, ac magnifica. Quod autem Epicurus ob ſuavem affectionem animo effertur nautarum inſtar Veneris feſtum agentium; et magni ſeſe facit, quod *morbo laborans aquæ utriculariæ convivia amicorum quædam inſtituerit, aquæ intercuti humorem ſuperinducere non inviderit, et extremorum Neoclis verborum recordatus ſua peculiaris modi voluptate cum lacrymis contabuerit*; hæc nemo ſanæ mentis vera gaudia appellaverit: ſed, ſi quis eſt animæ Sardonius riſus, is in hujuſmodi eſt violentis lætitiis ac permixtis fletu riſibus. Si quis

πις εὐφροσύνας καὶ χαρᾶς, σκόπει τὰς ὑπερβολὰς τῶν ἡδονῶν ἐκείνων·

Ἡμετέραις βελαῖς Σπάρτα μὲν ἐκύδαλο δόξαν·

καὶ,

Οὗτός τοι Ῥώμας ὁ μέγας, ξένε, πατρίδος ἀστήρ·

καὶ,

Δίζω ἢ σε θεὸν μαντεύσομαι ἢ ἄνθρωπον.

Ὅταν δὲ λάβω τὰ Θρασυβούλου καὶ Πελοπίδου περὶ ὀφθαλμῶν κατορθώματα, καὶ τὸν ἐν Πλαταιαῖς Ἀριστείδην, ἢ τὸν ἐν Μαραθῶνι Μιλτιάδην, ἐκεῖθα, κἂν τὴν Ἡδονὴν, ἐξείργομαι γνώμην εἰπεῖν, ὅτι τῷ πρακτικῷ βίῳ τὸ ἡδὺ πλέον ἢ τὸ καλόν ἐστιν. Μαρτυρεῖ δέ μοι καὶ Ἐπαμεινώνδας, εἰπὼν, ὡς φασιν, ἥδιστον αὐτῷ γενέσθαι ὅτι τοὺς γονεῖς ζῶντας ὁπιδεῖν τὸ ἐν Λεύκτροις τρόπαιον αὐτῷ στρατηγοῦντος. Παραβάλωμεν οὖν τῇ Ἐπαμεινώνδου μητρὶ τὴν Ἐπικούρου, χαίρουσαν ὅτι τὸν ἐπεισεν εἰς τὸ κηπίδιον ἐνδεδυκότα, καὶ κοινῇ μετὰ τοῦ Πολυαίνου

tamen lætitiæ nomine ista dignabitur, considera mihi excellentiam harum voluptatum:

Consiliis nostris laus est attensa Laconum:

et,

Hic patriæ est, hospes, Romæ memorabile sidus:

et,

Amligo tene Lominem, vel numen dicere par sit.

Cum autem mihi ante oculos pono Thrasybuli et Pelopidæ illustria facta, et apud Platæas Aristidem, Miltiadem Marathone; ibi, secundum Herodotum ut loquar, cogor hanc proferre sententiam, vitæ in agendo occupatæ plus voluptatis quam honesti inesse. Testimonium mihi etiam Epaminondas præbet, qui *hoc sibi*, ut fertur, *jucundissimum evenisse* dixit, *quod parentes ipsius viventes tropæum ipso duce apud Leuctra erectum conspexerunt*. Contendamus ergo cum Epaminondæ matre matrem Epicuri, gaudentem quod filius in hortulum sese abdidit, et communi jure cum

παιδοποιήμενον ἐκ τῆς Κυζικηνῆς ἑταίρας. Τὴν μὲν γὰρ Μητροδώρου μητέρα καὶ τὴν ἀδελφὴν, ὡς ὑπερέχαιρεν ἐπὶ τοῖς γάμοις αὐτοῦ, καὶ ταῖς περὶ τὸν ἀδελφὸν ἀνεπιγραφαῖς, ἐκ τῶν βιβλίων ἔστιν ἁπάντων ἔναγχος ἰδεῖν. Ἀλλ' "ἡδέως "τε βεβιωκέναι καὶ βρύειν καὶ καθυμνεῖν τὸν αὐτῶν βίον" ἐκκραυγάζοντες λέγουσι. Καὶ γὰρ οἱ θεράποντες ὅταν Κρόνια δειπνῶσιν, ἢ Διονύσια κατ' ἀγρὸν ἄγωσι πλείονες, οὐκ ἂν αὐτῶν τὸν ὀλολυγμὸν ὑπομείναις καὶ τὸν θόρυβον, ὑπὸ χαρμονῆς καὶ ἀπειροκαλίας τοιαῦτα ποιούντων καὶ φθεγγομένων,

Τί κάθῃ; καὶ, πίωμεν· ἃ καὶ σῖτα
Πάρεστιν, ὦ δύστηνε; μὴ σαυτῷ φθόνει.
Οἱ δ' εὐθὺς ἠλάλαξαν, ἐν δ' ἐκίρνατο
Οἶνος· φέρων δὲ στέφανον ἀμφέθηκέ τις·

B. 6. καὶ ταῖς] καὶ addendum cenſuimus, ſententiæ cauſſa.

B. 8. τὸν αὐτῶν βίον] Sic A. B. E. Venet. 2. P. Mez. Xyl. verſ. Vulgo, τὸν αὐτὸν βίον. Harl. τὸν ἑαυτῶν βίον.

C. 3. Τί κάθῃ—φίλην] Continuam vulgo orationem, ſecundum Xyl. et Mez. in verſus diſtinximus. Libri nil in melius variant, niſi ὑμνεῖτο A. B. E. Venet. 1. P. Harl. Forte legendum, Τί γὰρ κάθῃ; πίωμεν· οὐ καὶ σῖτά σοι Πάρεστιν, ὦ δύστηνε; μὴ σαυτῷ φθόνει. Οἱ δ' εὐθὺς ἠλάλαξαν· ἐν δ' ἐκίρνατο Οἶνος· φέρων δὲ στέφανον ἀμφέθηκέ τις. Ὑμνεῖτο δ' αἰσχρὸς, κλαῦσα πρὸς καλὸν δάφνης, Ὁ Φοῖβος οὐ προσῳδά· τὴν τ' ἐναύλιον Ὠδὴν τις ἐξέκλῃσε σύγκοιτον φίλην.

Polyæno meretrice Cyzicena ad ſobolem procreandam utitur. *Matrem* enim *et ſororem Metrodori nimio ob ejus nuptias gaudio fuiſſe evectas, item ob ſcriptam ab eo reprehenſionem fratris*, libri iſtorum abunde docent. At vociferando in clamorem erumpentes iſti homines produnt *ſuaviter ſe vixiſſe, florere, et vitam ſuam ſummis vehere laudibus.* Atqui item faciunt ſervi cum Saturnalia cœnant, aut Liberalia in agro vagantes celebrant, ululatum eorum et tumultus ferre non poſſis, præ gaudio et imperitia rerum pulchrarum talia agentium et loquentium:

Quid deſides? quin bibimus, et capi
mus cibos?
Sunt hæc, miſelle, in promtu: cur tu
invides?
Vocem ſtatim hi dedere: tum Bacc
liquor
Infunditur, et corona aliquis ornat c
put;

Ὑμνεῖ δ' αἰσχρῶς κλῶνα πρὸς καλὸν δάφνης,
Ὁ Φοῖβος οὐ προσῳδά· τήν τε ἐναύλιον
Ὠθῶν τις ἐξέκλαξε σύγκοιτον φίλην.

Ἦ γὰρ οὐ τούτοις ἔοικε τὰ Μητροδώρου πρὸς τὸν ἀδελφὸν γεγραφότος; "Οὐδὲν δεῖ σώζειν τοὺς Ἕλληνας, οὐδ' "ὅπως σοφίᾳ στεφάνων παρ' αὐτοῦ τυγχάνειν, ἀλλ' ἐσθί- "ειν καὶ πίνειν οἶνον, Τιμόκρατες, ἀβλαβῶς τῇ γαστρὶ καὶ "κεχαρισμένως." Καὶ πάλιν τῶν αὐτῶν φησιν ἐν τοῖς αὐτοῖς γράμμασιν, "Ὡς ἐχάρην καὶ ἐθαρσυνάμην ὅτι ἔμα- "θον παρὰ Ἐπικούρου ὀρθῶς γαστρὶ χαρίζεσθαι·" καὶ, "περὶ γαστέρα γάρ, ὦ φυσιολόγε Τιμόκρατες, ὅ ἀγα- "θόν."

ιζ'. Καὶ ἔωλον οἱ ἄνθρωποι τῆς ἡδονῆς τὸ μέγεθος, καθάπερ κέντρῳ καὶ διαγράμματι, τῇ γαστρὶ περιγράφουσι. Λαμπρᾶς δὲ καὶ βασιλικῆς καὶ φρόνημα ποιούσης μέγα καὶ φῶς καὶ γαλήνην ἀληθῶς εἰς ἅπαντας ἀναχεομένην χαρᾶς, οὐκ ἔστι μεταλαχεῖν βίον ἀνέξοδον καὶ ἀπολίτευ-

D. 6. Καὶ ἔωλον] Legendum cum Amiot. Xyl. Mez. Καὶ ὅλον. Nisi forte aliud vitium lateat.

Laurique pulchram ad frondem turpiter canit
Indigna Phœbo: januamque alius domus
Pulsam operiens, excludit caram conjugem.

Nonne vero horum similia sunt ea quæ ad fratrem scribit Metrodorus? *Nihil attinet, O Timocrates, Græcis salutem parare, aut ob sapientiam ab iis coronas accipere; sed edere, et bibere vinum ita ut ventri non noceat, eique sit gratum.* Et rursum iisdem in literis scribit: *Gavisus sum vehementer, et ferocire cœpi, quod ab Epicuro didici recte ventri gratificari.* Et: *Nam, O naturæ indagator Timocrates, circa ventrem est bonum.*

XVII. Omnino autem isti homines totam voluptatem, ejusque magnitudinem, ventre quasi centro posito circumscribunt: splendida, et regali, ac magnitudinem animo, lumen, tranquillitatemque conferente voluptate, quæ vere gaudio totum perfundat hominem, non possunt frui;

τον καὶ ἀφιλάνθρωπον καὶ ἀνενθουσίαστον εἰς τιμὴν καὶ χάριν ἀνελομένους. Οὐ γὰρ τι φαῦλον ἡ τύχη ἢ μικρὸν, οὐδὲ ἀγεννές ἐστιν, οὐδὲ, ὥσπερ οἱ πολύποδες, ἄχρι τῶν ἐδωδίμων ἐκτείνει τὰς ἐπιθυμίας, ἀλλὰ ταύτην μὴν ὀξύτατος ἀποκόπτει κόρος, ἀκαρὲς ὥρας μόριον· ἀκμαζόντων δὲ πρὸς τὸ καλὸν ὁρμῶν ἢ τιμὴ ἐπὶ τῷ καλῷ τιμὴν ἢ χάριν,

Οὐκ ἔστιν αὐτῶν μέτρον ὁ τοῦ βίου χρόνος,

ἀλλὰ τὸ παντὸς αἰῶνος ἐπιδραττόμενον τὸ φιλότιμον ἢ φιλάνθρωπον, ἐξαμιλλᾶται ταῖς πράξεσιν ἢ ταῖς χάρισιν ἡδονὰς ἀμηχάνους ἐχούσαις, ἃς οὐδὲ φεύγοντες οἱ ἄξιοι διαφεύγειν δύνανται, πανταχόθεν αὐτοῖς ἀπαντώσας ἢ περιεχομένας, ὅταν εὐφραίνωσι πολλοὺς εὐεργετοῦντες·

D. 12. τύχη] Immo ψυχὴ, Amiot. Xyl. Mez.
E. 1. ταύτην] Legendum, ταύτας.
E. 2. μόριον· ἀκμασάντων δὲ] Legendum, μόριον ἀκμασάσας· τῶν δὲ—.
E. 5. Οὐκ ἔστιν—χρόνος] Dictum hoc, ut versum, forte Menandri, distinxi a prosa oratione: ceterum addidi ὁ ex Harl. Item monuerunt Mez. et Reisk.
E. 8. ἡδονὰς ἀμηχάνους] Sic Harl. Vulgo, ἡδονὴν ἀμήχανον.
E. 10. περιεχομένας] Forte, περιχεομένας.

quippe qui vitam exitus expertem, a republica et humanitate alienam, et quæ nullo ad honorem elegantiamque cieatur instinctu, sibi delegerint. Enimvero animus res est minime iners aut exilis aut abjecta, neque cupiditates suas, quomodo polypi flagella sua, tantum usque ea quæ esui sunt extendit; sed has celerrime præcidit satietas posteaquam momentum temporis viguerunt. At impetus animi quibus ad pulchrum incitatur eique propositum honorem et gratiam, mensuram habent non vitæ tempus, sed totam æternitatem, quam attentans humanitatis et honoris studium complectitur, ad eam se extendit certatim pulchris actionibus elegantibusque factis voluptatem habentibus immensam; quam ne fugiendo quidem evitare possunt boni, undiquaque occurrentem sibi et circumfusam, cum lætitiam percipiunt ex eo quod multis benefecerint:

Ἐρχόμενον δ' ἀνὰ ἄστυ, θεὸν ὡς εἰσορόωσιν.

F Ὁ γὰρ ὕτω ὠφελῆς ἑτέρους ὥστε καὶ χαίρειν καὶ γάννυσθαι, καὶ ποθεῖν ἅψασθαι καὶ προσαγορεῦσαι, δῆλός ἐστι καὶ τυφλῷ μεγάλας ἔχων ἐν ἑαυτῷ καὶ καρπίμους ἡδονάς. 99 Ὅθεν οὐδὲ κάμνουσιν ὠφελοῦντες, οὐδὲ ἀπαγορεύουσιν, ἀλλὰ τοιαύτας αὐτῶν ἀκούομεν φωνάς,

Πολλοῖ σε θνητοῖς ἄξιον τίκτει πατήρ·

καὶ,

Μή γε παυσώμεθα δρῶντες εὖ βροτούς.

Καὶ τί δεῖ περὶ τῶν ἄκρως ἀγαθῶν λέγειν; Εἰ γάρ τινι τῶν μέσως φαύλων, μέλλοντι θνήσκειν, ὁ κύριος ἤτοι θεὸς ἢ βασιλεὺς ὥραν ὀπτοδόκη μίαν, ὥστε χρησόμενον αὐτῇ πρὸς τὸ καλλίω προσθεῖναι ἢ πρὸς ἀπόλαυσιν εὐθὺς τελευτᾶν, τίς ἂν ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ βούλοιτο μᾶλλον B Λαΐδι συγγενέσθαι, καὶ πεῖν οἶνον Ἀριούσιον, ἢ κτείνας Ἀρ-

A. 3. Πολλοῦ σε] Sic B. E. Venet. 2. Harl. P. Vulgo, Πολλοῖσι.
A. 8. χρησόμενον] Forte rectius, χρησάμενον Harl.
A. 9. τὴν καλὴν] τὴν aut delendum, aut mutandum in τινα.

Hunc veluti numen, quacunque incedit in urbe,
Suſpiciunt cuncti.

Qui enim ſic alios afficit, ut et gaudeant eo viſo et exſultent, tangereque et compellare deſiderent, vel cæcus videat hunc magnas in ſe habere ac perfrui voluptates. Itaque etiam non defatigantur benefaciendo, neque animum deſpondent, ſed hujuſmodi eorum audiuntur voces;

Magni te pater pretii creat mortalibus:

item;

Non deſinamus bene mereri de hominibus.

Et quid opus eſt de ſumme bonis dicere? Si cuipiam mediocriter malorum jam morituro, poteſtatem vitæ et morbis habens ſive Deus ſive rex unam proroget horam, ut ea uſus vel ad honeſtum facinus vel ad fruitionem voluptatis, ſtatim vita decedat; quis iſto tempore mallet cum Laide concumbere, aut vinum bibere Ariuſium, quam Archia

χίαν ἐλευθερῶσαι τὰς Θήβας; Ἐγὼ μὲν οὐδένα νομίζω. Καὶ γὰρ τοὺς μονομάχων ὁρῶ τοὺς μὴ παντάπασι θηριώδεις, ἀλλ' Ἕλληνας, ὅταν εἰσιέναι μέλλωσι, προκειμένων πολλῶν ἐδεσμάτων καὶ πολυτελῶν, ἥδιον ἐν τῷ χειμῶνι τούτῳ τὰ γύναια τοῖς φίλοις ἐνδεικνυμένους, καὶ τοὺς οἰκέτας ἐλευθεροῦντας, ἢ τῇ γαστρὶ χαριζομένους. Ἀλλὰ καὶ ὀπὶ μέγα περὶ τὰς τοῦ σώματος ἡδονὰς κοινόν ὄφι δήπου τοῦτο τοῖς πραχτικοῖς πράγμασιν·

Καὶ γὰρ σῖτον ἔδουσιν, καὶ πίνουσιν αἴθοπα οἶνον,

καὶ μετὰ φίλων ἑστῶνται, πολύ γε οἶμαι προθυμότερον ἀπὸ τῶν ἀγώνων καὶ τῶν ἔργων, ὡς Ἀλέξανδρος καὶ Ἀγησίλαος, καί, νὴ Δία, Φωκίων καὶ Ἐπαμεινώνδας, ἢ καθάπερ οὗτοι πρὸς πῦρ ἀλειφόμενοι, καὶ τοῖς φορείοις ἀτρέμα διασφζόντες· ἀλλὰ καταφρονοῦσι τούτων ἐν ἐκείναις ταῖς μείζοσιν ὄντες. Τί γὰρ ἂν λέγοι τις Ἐπαμεινώνδαν, ὅτι

B. 2. Θήβας] Sic Harl. Amiot. Xyl. Ceteri Ἀθήνας.
B. 8. ἐπὶ μέγα] Legendum, ἔστι μέγα cum Amiot. Xyl. Mez.
B. 9. πράγμασιν] Reisk. et Xyl. vers. probabiliter ἀνδράσιν.
C. 5. ὄντες] Sic Harl. Xyl. vers. Mez. Vulgo, ὄντων.

occiso liberare Thebas? Equidem puto neminem. Nam gladiatores etiam video qui non plane sunt belluini sed Græci, in arenam intraturos, multis ac pretiosis propositis cibis, libentius isto tempore mulierculas suas amicis commendare, et servos libertate donare, quam ventri gratificari. Imo si quid magnum habent voluptates corporis, commune id est iis qui in agendis rebus versantur. Nam hi quoque

Vescuntur Cerere et Lenæi rore rubentis,

et cum amicis convivia agitant: idque multo, ni fallor, alacrius, certaminibus et actionibus obitis, ut Alexander, ut Agesilaus, ac mehercle Phocion et Epaminondas, quam hi ad ignem uncti, et lecticarum gestatione sensim agitati. Verum illi has contemnunt voluptates, quia in majoribus istis sunt. Quid enim referam noluisse cœnare Epaminondam, cum cœnam

βελήσαντα δειπνεῖν, ὡς ἑώρα πολυτελέστερον τῆς οὐσίας τὸ δεῖπνον; Ἀλλὰ εἰπόντα πρὸς τὸν φίλον, "Ἐγώ σε "ὠμην θύειν, οὐχ ὑβρίζειν." Ὅτε καὶ Ἀλέξανδρος ἀπώσατο τῆς Ἄδας τοὺς μαγείρους, Αὐτὸς εἰπὼν ἔχειν ἀμείνονας ὀψοποιούς, πρὸς μὲν ἄριστον τὴν νυκτοπορίαν, πρὸς δὲ δεῖπνον τὴν ὀλιγαρκίαν· Φιλόξενον δὲ γράψαντα περὶ παίδων καλῶν, εἰ πριεῖται, μικροῦ ἐδέησε τῆς ἐπιτροπῆς ἀποστῆσαι· καίτοι τίνι μᾶλλον ἐξῆν; Ἀλλ', ὥσπερ φησὶν Ἱπποκράτης, "δυοῖν πόνων τὸν ἥττονα ὑπὸ "τοῦ μείζονος ἀμαυροῦσθαι," καὶ τὰς ἡδονῶν τὰς σωματικὰς αἱ πραχτικαὶ καὶ φιλότιμοι τῷ χαίροντι τὴν ψυχὴν διὰ ὑπερβολὴν καὶ μέγεθος ἀναφανίζουσι καὶ καταδυναστεύουσιν.

ιη'. Εἰ τοίνυν, ὥσπερ λέγουσι, τὸ μεμνῆσθαι τῶν πρόσθεν ἀγαθῶν μέγιστόν ἐστι πρὸς τὸ ἡδέως ζῆν, Ἐπικούρῳ μὲν οὐδ' ἂν εἷς ἡμῶν πιστεύσειεν, "ὅτι ταῖς μεγίσταις ἀλ-"γηδόσι καὶ νόσοις ἀναπολήσκων, ἀντιπαρεπέμπετο τῇ

vidit quam pro re familiari sumptuosiorem, ac dixisse amico, *Putabam te sacrificare, non insolenter luxuriare.* Quando Alexander etiam Adæ coquos rejecit, *Meliores* inquiens *se obsoniorum conditores habere, nocturnum iter ad prandii, et hujus exilitatem ad cœnæ suavitatem:* et Philoxenum qui per epistolam emine vellet formosos pueros interrogaret, parum abfuit quin procuratione commissa dejiceret: et vero cui magis licebat? Sed sicut inquit Hippocrates, *e duobus doloribus minorem a majore obscurari*; sic voluptates etiam corporeæ a voluptatibus agendo et honesti studio partis ob animi lætitiam ingentem et incomparabilem obliterantur et exstinguuntur.

XVIII. Quod si ergo, ut aiunt, *memoria pristinorum bonorum maxime facit ad jucunditatem vitæ*; Epicuro quidem nemo, puto, nostrum fidem habebit, *eum inter maximos dolores et gravissimis in morbis animam agentem recre-*

" μνήμη τ' ἀπολελαυσμένων πρότερον ἡδονῶν." Εἰκόνα γὰρ ὄψεως ἐν βυθῷ συνταραχθέντι καὶ κλύδωνι μᾶλλον ἄν τις ἢ μνήμην ἡδονῆς ἀμαυρουμένην ἐν σφυγμῷ τοσούτῳ καὶ ἀνατριμμῷ σώματος ὑπονόησειε. Τὰς δὲ τῶν πράξεων μνήμας οὐδεὶς ἂν οὐδὲ βιασθεὶς ἀφέλοιτο ἑαυτοῦ. Πότερον γὰρ ἢ πῶς οἷόν τε λῦσαι ὑπιλαθέσθαι τῶν Ἀρβήλων τὸν Ἀλέξανδρον, ἢ τοῦ Λεοντιάδου τὸν Πελοπίδαν, ἢ τὸν Σαλαμῖνος τὸν Θεμιστοκλέα; Τῶν μὲν γὰρ Μαραθῶνι μάχην ἄχρι νῦν Ἀθηναῖοι, καὶ τὴν ἐν Λεύκτροις Θηβαῖοι, καὶ, νὴ Δία, ἡμεῖς τὴν Δαϊφάντου περὶ Ὑάμπολιν ἑορτάζομεν, ὡς ἴσασι, καὶ θυσιῶν καὶ τιμῶν ἡ Φωκὶς ἐμπέπλησται· καὶ οὐδείς ἐστιν ἡμῶν ἐφ' οἷς αὐτὸς βέβρωκεν ἢ πέπωκεν ὕπως ἡδόμενος, ὡς ἐφ' οἷς ἐκεῖνοι κατώρθωσαν. Ἐννοεῖν οὖν πάρεστι πόση τις εὐφροσύνη καὶ χαρὰ καὶ γηθοσύνη συνεβίωσεν αὐτοῖς τοῖς τῶν δημιουργοῖς, ὧν ἐν ἔτεσι πεντακοσίοις καὶ πλείοσιν οὐκ ἀπέβλιτεν ἡ μνήμη τὸ εὐφραῖνον. Καὶ μὴν ἀπὸ δόξης γί-

atum fuisse memoria perceptarum olim voluptatum. Imaginem enim visus in profundo conturbato et fluctu facilius aliquis animo concipiat, quam voluptatis memoriam renidentem in tanta corporis exagitatione atque laniatione. Memoriam vero actionum nemo, ne si id conetur quidem, potest amoliri a se. An enim, aut quomodo Arbelorum Alexander oblitus fuisset, aut Pelopidas Leontiadæ, aut Salaminis Themistocles? Marathoniam enim pugnam hodieque Athenienses, Leuctricam Thebani celebrant; et nos Daiphanti apud Hyampolin, ut nostis, celebramus solenniter, sacrificiisque et honoribus Phocis repletur: neque quisquam nostrum cibo et potu quibus vescitur ita delectatur, ut eorum rebus gestis. Existimare licet quanta in lætitia gaudioque et hilaritate ii vixerint, qui horum auctores fuerunt facinorum; cum memoria quingentis et amplius annorum delectationem non amiserit. Porro a

νεσθαι τὰς ἡδονὰς Ἐπίκουρος ὁμολόγει. Τί δὲ οὐκ ἔμελλεν αὐτὸς ὕπως ἀπαργῶν θερμαινῶς καὶ σφαδάζων περὶ δόξαν, ὥστε μὴ μόνον ἀπολέγεσθαι τοὺς καθηγητὰς, μηδὲ Δημοκρίτῳ τῷ τὰ δόγματα ῥήμασιν αὐτοῖς ὑφαρπαζομένῳ ζυγομαχεῖν περὶ συλλαβῶν καὶ κεραιῶν· "σοφὸν δὲ μηδένα" φάναι "πλὴν αὐτῶν γεγονέναι" ὑπὲρ τῶν μαθητῶν· ἀλλὰ γράφειν ὡς "Κολώτης μὲν αὐτὸν "φυσιολογοῦντα προσκυνήσαι γονάτων ἁψάμενος· Νεο- "κλῆς δὲ ὁ ἀδελφὸς εὐθὺς ἐκ παίδων ἀποφαίνοιτο μηδένα "σοφώτερον Ἐπικούρου γεγονέναι μηδὲ εἶναι· ἡ δὲ μήτηρ "ἀτόμους ἔσχεν ἐν αὐτῇ τοσαύτας, οἵας συνελθοῦσαι σο- "φὸν ἂν ἐγέννησαν;" Εἶτα ὥσπερ Καλλικρατίδης ἔλεγε τὸν Κόνωνα μοιχεύειν τὴν θάλατταν, οὕτως ἄν τις εἴποι τὸν Ἐπίκουρον αἰσχρῶς καὶ κρύφα πειρᾶν καὶ προσ-

A. 1. τὰς ἡδονὰς] Sic Harl. Vulgo, τινας.

A. 4. Δημοκρίτῳ] Sic Xyl. verſ. Mez. Menag. ad Diog. Laert. X, 14. Vulgo, Δημοκράτει.

A. 5. ὑφαιρημένῳ] Lego, ὑφηγημένῳ. Poterat etiam corrigi—Δημοκρίτῳ τὰ δόγματα—ὑφαιρήμενος. Illud præſtat.

gloria etiam quaſdam proficiſci voluptates Epicurus fatetur. Qui vero non hoc faceret? ita inſano flagrans atque æſtuans gloriæ ſtudio, ut non modo negaret *ullis ſe uſum præceptoribus*, et cum Democrito, cujus decreta totidem verbis ſuffuratur, altercaretur de ſyllabis et apicibus; ac præſentibus diſcipulis diceret, *nullum extitiſſe ſapientem extra ſe:* ſed ſcriberet etiam, *ſibi, cum explicaret naturam rerum, ad genua accidiſſe ſuppliciterque ea tetigiſſe Coloten; Neoclen autem fratrem ſtatim a puero pronunciaviſſe, neminem Epicuro ſapientiorem unquam fuiſſe; matrem quoque ſuam in ſe tot tantaſque habuiſſe atomos, quarum congreſſu ſapiens ederetur.* Non igitur ſicut Callicratidas aiebat Cononem mare adulterare, ita jure aliquis dixerit Epicurum turpiter ac furtim captare gloriam, vique in eam ſe ingerere, cum palam

διάζεσθαι τὴν δόξαν, οὐ τυγχάνοντα φανερῶς, ἀλλὰ ἐρῶντα καὶ κολατευόμενον; Ὥσπερ γὰρ ὑπὸ λιμοῦ τὰ σώματα τροφῆς μὴ παρούσης ἀναλίσκεσθαι πρὸς φύσιν ὑφ' αὑτῶν πέφυκε, τοιοῦτον ἡ φιλοδοξία ποιεῖ κακὸν ἐν ταῖς ψυχαῖς, ὅταν ἐπαίνου πεινῶντες παρ' ἑτέρου μὴ τυγχάνωσιν, αὑτοὺς ἐπαινεῖν.

ιθ'. Ἀλλ' οἵγε τοῦ ἔπαινον καὶ δόξαν ὅπως ἕξοντες, ἆρα οὐκ ὁμολογοῦσι μεγάλας ἡδονὰς προΐεσθαι, δι' ἀσθένειαν ἢ μαλακίαν φεύγοντες ἀρχάς, ἢ πολιτείας, καὶ φιλίας βασιλέων, ἀφ' ὧν τὰ μεγάλα καλὰ εἰς τὸν βίον γίνεσθαι ἔφη Δημόκριτος; Οὐ γὰρ ἄν τινα πείσειεν ἀνθρώπων ὅτι τὴν Νεοκλέους μαρτυρίαν καὶ τὴν Κολώτου προσκύνησιν ἐν τοσούτῳ λόγῳ τιθέμενος καὶ ἀγαπῶν, ὡς οὐκ ἂν, ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων προτιθεὶς Ὀλυμπίασιν, ἐξεμάνη καὶ ἀνωλόλυξεν, μᾶλλον δὲ ὅπως ὑπὸ χαρᾶς ἤρθη, κατὰ τὸν Σοφοκλέα,

B. 8. παρ' ἑτέρου] Forte, παρ' ἑτέρων.
C. 4. ὡς οὐκ ἂν] ὡς delendum.
C. 6. μᾶλλον δὲ ὅπως] Legendum, μᾶλλον δὲ ὅλως.

ea non potiatur, ſed amet tamen ac torqueatur amore? Sicut enim præ fame corpora cibo deſtituta coguntur contra naturam ex ſeipſis alimentum petere; ita ambitio hoc mali in animis ingenerat, ut laudum avidi, quando ab aliis eæ non conferuntur, ipſi ſeſe laudent.

XIX. Ceterum qui hoc modo ſunt erga laudem et gloriam affecti, nonne fatentur ſe magnas dimittere voluptates, dum ob imbecillitatem vel mollitiem fugiunt magiſtratus, reipublicæ gubernationem, amicitias regum; quibus a rebus *magna bona vitæ proficiſci* dixit Democritus? Nemini enim homini perſuaſerit Epicurus, ſe, qui Colotæ adorationem et Neoclis teſtimonium tanti feciſſet, ſi a Græcis Olympiæ publico exciperetur plauſu, non inſaniturum præ gaudio et ululatum fuiſſe editurum; ac non potius ita præ lætitia ſe elaturum,

Γραίας ἀκάνθης πάππος ὡς φυσώμενος.

Εἴ γε μὲν τὸ εὐδοξεῖν ἡδύ, τὸ ἀδοξεῖν δήπου λυπηρόν· ἀδοξότερον δὲ ἀφιλίας, ἀπραξίας, ἀθεότητος, ἡδυπαθείας, ὀλιγωρίας ἄθεν ἐστί. Ταῦτα δὲ πάντες ἄνθρωποι, πλὴν αὐτῶν ἐκείνων, τῇ αἱρέσει προσεῖναι νομίζουσιν. Ἀδίκως· φήσει τις; Ἀλλὰ τὴν δόξαν, οὐ τὴν ἀλήθειαν, σκοποῦμεν. Καὶ βιβλία μὲν μὴ λέγωμεν, μηδὲ ψηφίσματα βλάσφημα πόλεων, ὅσα γέγραπται πρὸς αὐτούς· φιλαπεχθήμον γάρ. Εἰ δὲ χρησμοὶ καὶ μαντικὴ, καὶ θεῶν Πρόνοια, καὶ γονέων πρὸς ἔκγονα στοργὴ καὶ ἀγάπησις, ἡ πολιτεία, καὶ ἡγεμονία, καὶ τὸ ἄρχειν, ἔνδοξόν ἐστι καὶ εὐκλεές, ὅπως ἀνάγκη τοὺς λέγοντας, ὡς "οὐ δεῖ σώζειν τοὺς Ἕλληνας, ἀλλ' ἐσθίειν καὶ πίνειν "ἀβλαβῶς τῇ γαστρὶ καὶ κεχαρισμένως," ἀδοξεῖν καὶ κακοὺς νομίζεσθαι· νομιζομένους δὲ τοιούτους, ἀνεῖσθαι καὶ

D. 11. ἀνεῖσθαι] Legendum videtur ἀνιᾶσθαι, cum Amiot. Xyl. Mez. consequenter, proximum ἀπρεπῶς in ἀτερπῶς mutavi cum Harl. ut jam Reisk. monuerat.

Inflata ceu veteris lanugo cardui,

ut est apud Sophoclem. Quod si dulce est gloria esse præditum; nimirum molestum erit esse inglorium. Atqui nihil est ab omni gloria alienius, quam amicis, actionibusque carere, Deum nullum putare, soli vacare voluptati, omnes res negligere: quæ quidem omnes, ipsis exceptis, homines Epicureorum sectæ tribuunt. Dicat aliquis, *Immerito hoc.* Atqui non veritas hic, sed fama spectatur. Et sane libros ac decreta maledica civitatum contra Epicureos scripta non proferemus; odiosum enim hoc fuerit. Sed profecto si oracula, divinatio, Deorum Providentia, parentum in prolem innatus amor et dilectio, si reipublicæ administratio, principatus, magistratus, hæc, inquam, si cum gloria et laude sunt conjuncta; eos qui dicunt *non esse salutem Græcis parandam, sed edendum bibendumque, ita ut ventri neque noceat et sit gratum*, necesse est infamia laborare, malosque existimari: et cum tales habeantur, dolore affici, et vitam vivere tur-

ζῆν ἀπερπῶς, εἴ γε δὴ τὸ καλὸν ἡδὺ καὶ τὴν εὐδοξίαν ἡγοῦνται.

κ'. Ταῦτα εἰπόντος τοῦ Θέωνος, ἐδόκει καταπαῦσαι τὸν περίπατον, καὶ, καθάπερ εἰώθειμεν, ὑπὸ τοῖς βάθρων καθεζόμενοι, πρὸς τοῖς εἰρημένοις ἡμῖν σιωπὴ χρόνον οὐ πολύν. Ὁ γὰρ Ζεύξιππος ἀπὸ τῶν εἰρημένων ἐννοήσας, Τίς, ἔφη, τὰ λειπόμενα τῷ λόγῳ περαποδώσει; καὶ γὰρ οὔπω πέρας ἔχει τέλος· αὐτὸς ἄρτι μαντικῆς μνησθεὶς καὶ Προνοίας ἀποβέβληκε· ταῦτα γὰρ οὐχ ἥκιστά φασιν οἱ ἄνδρες ἡδονῇ καὶ γαλήνῃ καὶ θάρσος αὐτοῖς παρασκευάζειν εἰς τὸν βίον· ὥστε δεῖ τι λεχθῆναι καὶ περὶ τούτων. Ὑπολαβὼν δὲ ὁ Ἀριστόδημος, Ἀλλὰ περὶ ἡδονῆς μὲν εἴρηται σχεδόν, εἶπεν, ὡς εὐτυχῶν καὶ κατορθῶν ὁ λόγος αὐτῶν φόβον ἀφαιρεῖ τινα καὶ δεισι-

D. 12. εἴ γε δὴ—ἡγοῦνται.] Legendum, εἴ γε δὴ τὸ καλὸν ἡδὺ, καὶ τὴν εὐδοξίαν καλὸν ἡγοῦνται.

E. 6. τέλος—ταῦτα γὰρ] Leniſſima adhuc videtur medicina, τέλος, αὐτὸς ἄρτι μαντικῆς μνησθεὶς καὶ Προνοίας. Ἀποβεβληκότες γὰρ ταῦτα—. Itaque verti.

E. 11. εὐτυχᾶν—εὐφροσύνην δὲ] Forte, εἰ τυχὸν—εὐφροσύνην γε. Senſum in verſione expreſſimus.

pem; ſiquidem dignitatem et gloriam pro re jucunda putant.

XX. Hæc locuto Theone, placuit finem deambulandi facere, et, pro more noſtro, in ſubſelliis conſidentes, dictaque conſiderantes, ſilentium tenuimus non diuturnum. Zeuxippus enim injecta e dictis cogitatione, Quis, inquit, reliquam orationis partem abſolvet? nondum enim ſuo fine concluſa eſt, cum modo divinationis et Providentiæ intulerit mentionem: *quibus abjectis*, Epicurei aiunt *ſe non minimum conferre momentum ad voluptatem, tranquillitatem, et fiduciam vitæ.* Itaque etiam de his dicendum eſt aliquid. Ariſtodemus ſub hæc ita locutus eſt: De voluptate quidem fere dictum eſt, Epicureorum rationem, ſi forte id conſequatur quod habet propoſitum, metum quidem auferre quendam et

δαιμονίαν, εὐφεσσύλιω δὲ ϗ χαρὰν ἀπὸ τῶν θεῶν οὐκ ἀδίδωσιν· ἀλλ' ὅπως ἔχειν ποιεῖ πρὸς αὐτὰς τῷ μὴ παράπλεσθαι μηδὲ χαίρειν, ὡς πρὸς τὰς Ὑρκανὰς ἢ Σκύθας ἔχομεν, οὔτε χρηστὸν οὐθὲν οὔτε φαῦλον ἀπ' αὐτῶν προσδοκῶντες. Εἰ δὲ δεῖ προσθεῖναί τι τοῖς εἰρημένοις, ἐκεῖνό μοι δοκῶ λήψεσθαι παρ' αὐτῶν πρῶτον, ὅτι τοῖς ἀναιρέσι λύπας καὶ δάκρυα ϗ στεναγμοὺς ὑπὶ ταῖς τῶν φίλων τελευταῖς, μάχονται, ϗ λέγουσι "τὸν εἰς τὸ ἀπαθὲς καθεστῶσαν ἀλυπίαν ὑφ' "ἑτέρου κακοῦ μείζονος ὑπάρχειν, ὠμότητος ἢ δο- "ξοκοπίας ἀκεῖσθαι καὶ λύσιν· διὸ πάσχειν τι βέλτιον "τοῦ εἰ), ϗ λυπεῖσθαι, ϗ, νὴ Δία, λιπαίνειν τὰς ὀφθαλ- "μοὺς ϗ τήκεσθαι" ϗ ὅσα δὴ παθαινόμενοι καὶ γεφύ- φοντες, ὑγιεῖ τινες εἰ) ϗ φιλικοὶ δοκοῦσι. Ταῦτα γὰρ ἐν ἄλλοις τε πολλοῖς Ἐπίκουρος εἴρηκε, καὶ περὶ τῆς

A. 1. ἢ Σκύθας] Hæc eſt Xylandri emendatio confirmata a Mez. Vulgo, ἰχθῦς. Gr. Lat. poſtrema, ἢ χυθάς.
A. 7. ὑφ' ἑτέρου] Forte delendum ὑφ'.
A. 10. νὴ Δία, λιπαίνειν] Sic Harl. Mez. Vulgo, μὴ διαλιπαίνειν.

ſuperſtitionem, nullam tamen lætitiæ et gaudii Deorum cauſſa concipiendi præbere materiam; ſed facere ut ita ſimus erga eos affecti neque timendo neque gaudendo, quomodo ſumus erga Hyrcanos aut Scythas affecti, neque boni ab iis quicquam neque mali exſpectantes. Si quid autem addendum eſt dictis, id ab ipſis ſumemus. Primum eſt hoc, quod dolores, lacrymas, et gemitus in morte eorum qui cari fuerunt excludentibus repugnant, dicuntque *indolentiam quæ affectionum vacuitatem efficit, a majori malo proficiſci, crudelitate nimirum aut immoderata arrogantia et rabie; itaque præſtare affici, mœrere, oculos rigare, flendoque tabeſcere*, et quæ alia ſunt affectuum genera, quibus indulgentes et laudem ſcribendo tribuentes Epicurei volunt molles et ſuorum ſtudioſi videri. Hæc enim Epicurus cum aliis multis locis tradidit, tum in ſcripto *ſuper*

Ἡγησιάνακτος τελευτῆς, πρὸς Δοσίθεον γράφων τὸν πατέρα, καὶ Πύρσωνα τὸν ἀδελφὸν τοῦ τεθνηκότος. Ἐναγχος γὰρ κατὰ τύχην τὰς ἐπιστολὰς διῆλθον αὐτῶν. Καὶ λέγω μιμούμενος, ὡς οὐχ ἧττόν ἐστι κακὸν ἀθεότης ὠμότητος καὶ δοξοκοπίας, εἰς ἣν ἄγουσιν ἡμᾶς οἱ τὰ χαρὰν ἐκ τοῦ θεοῦ μὴ τὸ ὀργῆς ἀναμιγνύντες. Βέλτιον γὰρ ὑπάρχειν τι καὶ συγκεκρᾶσθαι τῇ περὶ θεῶν δόξῃ κοινὸν αἰδοῦς καὶ φόβου πάθος, ἢ τι τοῦτο φεύγοντας, μήτε ἐλπίδα, μήτε χάριν ἑαυτοῖς, μήτε θάρσος ἀγαθῶν παρόντων, μήτε πνὰ δυσυχοῦσιν ἀποστροφὴν πρὸς τὸ θεῖον ἀπολείπειν.

κα'. Δεῖ μὴν γὰρ ἀμέλει τῆς περὶ θεῶν δόξης, ὥσπερ ὄψεως λήμιν, ἀφαιρεῖν τὴν δεισιδαιμονίαν· εἰ δὲ τοῦτο ἀδύνατον, μὴ συνεκκόπτειν, μηδὲ τυφλοῦν τὴν πίστιν ἣν οἱ πλεῖστοι περὶ θεῶν ἔχουσι. Αὕτη δέ ἐστιν οὐ φοβερά τις, οὐδὲ σκυθρωπή, καθάπερ οὗτοι πλάτ-

B. 8. χαρὰν] Legendum χάριν, cum Amiot.
B. 10. κοινὸν] Sic omnino legendum, cum Amiot. et Xyl. Vulgo, καινόν.

morte Hegesianactis ad patrem ejus Dositheum, et fratrem mortui Pyrsonem. Nuper enim forte fortuna has epistolas perlegi. Ego autem ipsorum dicendi formulam imitans contra dico, opinionem quæ Deorum naturæ est adversa non minus esse immanitate et ambitione malum; quam ad opinionem ii nos ducunt, dum et gratiam et iram e divina natura tollunt. Præstat enim insitam esse opinioni de Deo et contemperatam affectionem quandam mixtam e verecundia et metu, quam, hoc dum fugimus, neque spem nobis, neque gratiam, neque fiduciam bonis præsentibus, neque rebus adversis refugium ad eum relinquere.

XXI. Oportet omnino opinioni de Diis superstitionem, tanquam oculo lemam, adimere: quod fieri si non possit, non est una cum superstitione excidenda aut excæcanda fides, quam de Diis plerique habent. Ea autem non est horribilis quædam aut tetrica persuasio, qualem isti

τσιν, ἀμβάλλοντες τὴν Πρόνοιαν, ὥσπερ παισὶν ἐμπίπτουσαν, ἢ ποινὴν ἀλιτηριώδη καὶ τραγικὴν ἐπιγεγραμμένην. Ἀλλ' ὀλίγοι μὲν τῶν ἀνθρώπων δεδίασιν τὸ θεὸν, οἷς οὐκ ἄμεινον μὴ δεδιέναι· δεδιότες γὰρ ὥσπερ ἄρχοντα χρηστοῖς ἥπιον, ἀπέχθηται δὲ φαύλοις, ἑνὶ φόβῳ δι' ὃν οὐ δέουσι πολλῶν ἐλευθεροῦνται διὰ τὸ ἀδικεῖν, καὶ σαρ' αὐτοῖς ἀτρέμα τὴν κακίαν ἔχοντες οἷον ἐπιμαραινομένην, ἧττον παρέπονται τῶν χρωμένων αὐτῇ καὶ τολμώντων, εἶτα εὐθὺς δεδιότων καὶ μεταμελομένων. Ἡ δὲ τῶν πολλῶν καὶ ἀμαθῶν οὐ πάνυ μοχθηρῶν δόξα περὶ τὸ θεὸν ἔχει μὲν ἀμέλει τῷ σεβομένῳ καὶ τιμῶντι μεμιγμένον πινὰ σφυγμὸν καὶ φόβον, ἢ καὶ δεισιδαιμονία κέκληται· μυριάκις δὲ μεῖζόν ἐστι καὶ πλέον αὐτῇ τὸ εὐέλπι καὶ φιλόχαρες, καὶ πᾶσαν εὐπραξίας ὄνησιν ὡς ἐκ θεῶν

C. 8. ἐμπίπτουσαν—ἐπιγεγραμμένην] Prius in ἔμπουσαν mutandum cum Amiot. Reisk. Lennep. ad Phal. p. 150. In posteriore vel interpretando vel emendando, nec meæ mihi nec aliorum rationes adhuc satisfecerunt.

D. 1. ἑνὶ φόβῳ—ἀδικεῖν] Probo correctionem Amiot. Mez. Reisk. ἑνὶ φόβῳ, δι' ὃν οὐ δέουσι πολλῶν, ἐλευθεροῦνται ἀπὸ τοῦ ἀδικεῖν.

D. 8. ἢ καὶ] Legendum, ᾗ καί.

fingunt, calumnia Providentiam impetentes, quæ hominibus tanquam pueris larva ingruat, aut Furia tragica scelerum vindex. Verum pauci homines Deum ita timent, ut non præstet non metuisse. Qui autem eum timent ut principem bonis benignum, malis infestum, per unum illum metum, per quem non opus habent pluribus, a peccando liberantur, ipsi intra se continent malitiam sensim contabescentem, itaque minus animo conturbantur, quam qui ei indulgent audentque scelera, ac statim deinde metu et pœnitentia corripiuntur. Plerorumque vero et indoctorum, neque penitus tamen pravorum hominum, de Deo sensus, habet is quidem cultui et honori permixtum quendam tremorem et timorem unde *metus Deorum* seu *superstitio* vocatur: innumeris vero modis antecellit bonæ spei copia, gaudii abundantia, omnisque prosperitatis, ut

ὅσαν εὐχόμενον καὶ δεχόμενον. Δῆλον δὲ τεκμηρίοις τοῖς μεγίστοις· ὅτε γὰρ ἀφαιροῦσι τὰ σὺν ἱερεῖς, ὅτε χαίρουσι τὰ ἑορτασμῶν, ὅτε πράξεις ὅτε ὄψεις εὐφραίνουσιν ἕτεραι μᾶλλον ὧν ὁρῶμεν ἢ δρῶμεν αὐτοὶ περὶ θεῶν, ὀργιάζοντες, ἢ χορεύοντες, ἢ θυσίαις παρόντες, ἢ τελεταῖς. Οὐ γὰρ ὡς τυράννοις ποτὲ ἢ δεινοῖς κολαστῆς ὁμιλοῦσα τιμωρητὴ ἡ ψυχὴ φαίνεται καὶ ταπεινὴ καὶ δύσθυμος, ὥσπερ εἰκὸς ἦν· ἀλλ' ὅπου μάλιστα δοξάζει καὶ νομίζει παρεῖναι τὸν θεὸν, ἐκεῖ μάλιστα λύπας καὶ φόβους, καὶ τὸ φροντίζειν ἀπωσαμένη, τῷ ἡδομένῳ μέχρι μέθης καὶ παιδιᾶς καὶ γέλωτος ἀφίησιν ἑαυτήν. Ἐν τοῖς ἐρωτικοῖς, ὡς ὁ ποιητὴς εἴρηκε,

Καί τε γέρων καὶ γρηῢς, ἐπὴν χρυσῆς Ἀφροδίτης
Μνήσωνται, καὶ τοῖσιν ἐπηέρδη φίλον ἦτορ·

ὧν δὲ πομπαῖς καὶ θυσίαις οὐ μόνον γέρων καὶ γρηῢς, οὐδὲ πένης καὶ ἰδιώτης, ἀλλὰ καὶ

F. 1. ἀφίησιν] Immo ἐφίησιν.
F. 1. Ἐν τοῖς ἐρωτικοῖς] Distinxi continuata vulgo antecedentibus. Corrigendum etiam, Ἐν μὲν γὰρ τοῖς ἐρωτικοῖς—.

a Diis proficiscentis, votis atque exspectatione. Quod ipsum maximis ac certissimis ostenditur signis. Nam neque commorationes aliæ magis quam eæ quæ in templis fiunt, neque tempora quam dies festi, neque actiones aut spectacula alia magis nos delectant, quam ea quæ ipsi facimus et cernimus orgia agentes, aut choros ducentes, aut sacrificiis mysteriisve vacantes. Non enim tunc animus in mœrore est, non languet, neque ei ægre est; quod futurum erat, si cum tyrannis se aut atrocibus vindicibus agere putaret: sed ubi maxime opinatur ac ratiocinatur Deum adesse, ibi potissimum doloribus, metu, curisque repudiatis, delectationi usque ad ebrietatem, risum, jocumque indulget. In re quidem amatoria, ut dixit poeta,

Annosum Cytherea virum, vetulamque suävi
Lætitia quandoque implet repetita trementem:

at in pompis et sacrificiis non vir modo senex aut anus, non pauper duntaxat et plebeius, sed et

Παχυσκελὴς ἀλετρὶς πρὸς μύλην κινυμένη,

καὶ οἰκότριβες καὶ θῆτες ἐπὶ γήθους καὶ χαρμοσύνης ἀναφέρονται. Πλουσίοις τε καὶ βασιλεῦσιν ἑστιάσεις καὶ παν-δαισίαι τινὲς πάρεισιν· αἱ δ' ἐφ' ἱερεῖς καὶ θυηπολίαις, καὶ ὅταν ἔγκιξα τῷ θείῳ τῇ ὀπτικῇ φαύειν δοκῶσι, μετὰ πομπῆς καὶ σεβασμοῦ πολὺ ἀφαφέρουσαν ἡδονὴν καὶ χάριν ἔχουσιν. Ταύτης οὐδὲν ἀνδρὶ μέτεστιν ἀπεγνωκότι τῆς Προνοίας. Οὐ γὰρ οἴνου πλῆθος, οὐδὲ ὄπτησις κρεῶν τὸ εὐφραῖνόν ἐστιν ἐν ταῖς ἑορταῖς, ἀλλὰ καὶ ἐλπὶς ἀγαθὴ καὶ δόξα τοῦ παρεῖναι τὸν θεὸν εὐμενῆ, καὶ δέχεσθαι τὰ γινόμενα κεχαρισμένως. Αὐλὸν μὲν γὰρ ἑτέρων ἑορτῶν καὶ στέφανον ἀφαιρεῖμεν, θεοῦ δὲ θυσίᾳ μὴ παόντος, ὥσπερ ἐκεῖ σοχῆς, ἄθεόν ἐστι καὶ ἀνέορταστον καὶ ἀνευθυσίαστον τὸ λειπόμενον, μᾶλλον δὲ ὅλον ἀτερπὲς αὐτῷ καὶ λυπηρόν·

F. 6. Παχυσκελὴς—κινυμένη] Ut poetæ dictum, disjunximus a reliqua oratione.
A. 3. πάρεισιν] Recte Mez. corrigit, πάρεισιν ἀεί· αἱ δ' ἐφ'.
A. 10. ἑτέρων] Quidvis legendum quam hoc: vel cum Mez. τινῶν: vel cum Reiskio optionem præbente, ἑνίων, aut ἔστιν ὧν, ἕτεροι ἑτέρων.
B. 2. σοχῆς] Forte, εὐχῆς.
B. 3. ὅλον] Malim, ὅλως.

Ancilla furas crassa in pistrino molens,

et vernæ et mercenarii gaudio lætitiaque efferuntur. Divitibus et regibus convivia sunt, et viscerationes quædam publicæ; sed multo majorem iis voluptatem ac delectationem sacrificia et solennitates præbent, ubi cum veneratione et cultu proxime animo ad Deos accedere videntur. At enim in nullam hujus voluptatis partem venit, qui de Providentia spem opinionemque abjecit. Non enim vini copia, aut carnium assatio id est quod in sacrificiis delectat; sed bona spes atque sententia de præsentia Dei propitii, et qui grata habeat ea quæ fiunt. Sunt quædam sacrificia, quibus fistulæ et serta adimuntur. Sacrificium Deo non præsente, tanquam solennitas convivii expers, reliqua habet impia, festivitatis et instinctus divini expertia; imo plane totum insuave et molestum le-

ὑποκρίνεται γὰρ εὐχὰς καὶ προσκυνήσεις, οὐθὲν δεόμενος, ἀλλὰ φόβον τῶν πολλῶν, καὶ φθέγγεται φωνὰς ἐναντίας οἷς φιλοσοφεῖ· καὶ θύων μὲν ὡς μαγείρῳ παρέσχηκε τῷ ἱερεῖ σφάττοντι, θύσας δὲ, ἀντεῖσι λέγων τὸ Μενάνδρειον,

Ἔθυον οὐ προσέχουσιν οὐδέν μοι θεοῖς·

ὕπω γὰρ Ἐπίκουρος οἴεται δεῖν σχηματίζεσθαι, καὶ μὴ φθονεῖν μηδὲ ἀπεχθάνεσθαι τοῖς πολλοῖς, οἷς χαίρουσιν ἕτεροι προσάττοντες, αὐτοὶ δυσχεραίνοντες·

Πᾶν γὰρ ἀναγκαῖον πρᾶγμ' ἀνιηρὸν ἔφυ,

κατὰ τὸν Εὔηνον. Ἦ, καὶ τὰς δεισιδαίμονας οὐ χαίροντας, ἀλλὰ φοβουμένους οἴονται θυσίαις καὶ τελεταῖς ὁμιλεῖν, μηθὲν ἐκείνων αὐτοὶ ἀφαιρούμενοι, εἴτε ἀφὸ φόβου τὰ αὐτὰ δρῶσιν, ἀφ' ἐλπίδος χρηστῆς ὅσον ἐκεῖνοι με-

B. 7. τὸ Μενάνδρειον—θεοῖς] Vulgo continua erant ita: Τὸ μὲν ἀνδρεῖον ἔθυον οὐ προσ. ὥσ. μ. θ. In eandem inciderunt correctionem Mez. Reisk. Valckenar. Diatrib. Eurip. p. 284.

B. 11. πολλοῖς, οἷς χαίρουσιν] Ita distinxi, addito οἷς ex Harl.

C. 5. εἴτε] Legendum εἴγε, cum Reisk.

picureo relinquitur. Simulat enim se adorare et vota facere, non quod sibi his rebus aliquid quærat, sed metu multitudinis impulsus; vocesque contrarias his quas inter philosophandum ederet, pronunciat; ac sacrificans quidem mactanti sacrificulo tanquam coquo adsistit: operatus autem sacris discedit, inquiens illud Menandri,

Rem sacram inutiliter feci; neque enim Diis
De me ulla cura est:

sic enim Epicurus censet, *sacrificantem debere se componere, neque invidere aut infensum esse vulgo hominum, ea, quæ ali gaudentes agunt, ipsi molesti ferentes,*

Quod facere est etenim cunque necesse grave est,

inquit Evenus. Itaque etiam *superstitiosos* arbitrantur *sacris et mysteriis interesse non gaudentes, sed sibi timentes*: nihil ipsi iis meliore conditione, si quidem ob metum eadem agunt, neque tantum bonæ spei quantum illi, animo concipiunt: id duntaxat animo perturbato metuentes, ne deprehendantur multitudinem ho

παλαγχάνοντες, ἀλλὰ μόνον δεδιότες καὶ παραπόμπιμοι μὴ φανερὰ γένωνται τὰς πολλὰς ἀβαλοκιζόμενοι καὶ φενακίζοντες· ἐφ' ἃς καὶ τὰ περὶ θεῶν καὶ θειότητος αὐτοῖς βιβλία συντέτακται,

Ἐλικτὰ καὶ οὐδὲν ὑγιὲς, ἀλλὰ πᾶν πέριξ

D ἐπαμπεχομένοις, καὶ ἀποκρυπτομένοις διὰ φόβον ἃς ἔχουσι δόξας.

κβ'. Καὶ μὴν μετά γε τὰς πονηρὰς καὶ τὰς πολλὰς τρίτον ἤδη σκεψώμεθα, τὸ βέλτιον ἀνθρώπων καὶ θεοφιλέστατον γένος, ἐν ἡλίκαις ἡδοναῖς καθαραῖς περὶ θεῶν δόξης συνόντες, ὡς πάντων μὲν ἡγεμόνα ἀγαθῶν, πάντων δὲ πατέρα καλῶν ἐκεῖνός ἐστι, καὶ φαῦλον οὐδὲν ποιεῖν αὐτῷ θέμις, ὥσπερ οὐδὲ πάσχειν. Ἀγαθὸς γὰρ ἐστι, ἀγαθῷ δὲ περὶ οὐδενὸς ἐγγίνεται φθόνος, οὔτε φόβος, οὔτε ὀργὴ, ἢ μῖσος· οὔτε γὰρ θερμῷ τὸ ψύχειν, ἀλλὰ τὸ θερμαίνειν, ὥσπερ οὐδὲ ἀγαθῷ τὸ βλάπτειν· ὀργὴ δὲ χά-

D. 4. βέλτιον] Lego βέλτιςον, cum Mez.
D. 5. ἡδοναῖς—συνόντες] Probo correctionem Amiot. et Mez. ἡδοναῖς εἰσι, καθαραῖς περὶ θεῶ δόξαις συνόντες.

minum impoſtura circumvenientes. Adverſus quam multitudinem ut ſibi conſulerent, libros etiam ſuos de Deo et divina natura compoſuerunt,

Cuncta involuta, diſtorta, et ſani nihil:

ſed in quibus ſuam opinionem metu adducti omnis generis tegumentis operiunt atque occultant.

XXII. Porro poſt malos et vulgus hominum, tertio loco conſideremus hominum præſtantius et Diis amiciſſimum genus quantis in voluptatibus degat de Deo pure ſentiens; nimirum hunc omnium eſſe bonorum principem, omnium pulchrarum rerum parentem, neque fas eum aut agere aut pati mali quicquam. Bonus enim eſt, nec bono ullius rei vel invidia, vel metus, vel odium, vel ira ſubit. Ut enim caloris non eſt refrigerare,

ριτος, ἡ χόλος εὐμενείας, καὶ τὸ φιλανθρώπου ἡ φιλόφρονος τὸ δυσμενὲς καὶ ταρακτικόν, ἀποτάττω τῇ φύσει τέτακται· τὰ μὲν γὰρ ἀρετῆς ἡ δυνάμεως, τὰ δὲ ἀσθενείας ἐστὶ καὶ φαυλότητος. Οὐ τοίνυν ὀργαῖς ἡ χάρισι συνέχεται τὸ θεῖον, ἀλλ' ὅτι μὲν χαρίζεσθαι καὶ βοηθεῖν πέφυκεν, ὀργίζεσθαι δὲ καὶ κακῶς ποιεῖν οὐ πέφυκεν. Ἀλλὰ ὁ μὲν μέγας ἐν οὐρανῷ Ζεὺς πηνὸν ἅρμα ἐλαύνων, κάτω θεῶτος πορεύεται, διακοσμῶν πάντα καὶ ἐπιμελούμενος· τῶν δὲ ἄλλων θεῶν ὁ μὲν ἐστὶν Ἐπιδότης, ὁ δὲ, Μειλίχιος, ὁ δὲ, Ἀλεξίκακος· ὁ δὲ Ἀπόλλων

Κατεκρίθη θνατοῖς ἀγανώτατος ἔμμεν',

ὡς ὁ Πίνδαρός φησι. Πάντα δὲ τῶν θεῶν, κατὰ τὸν Διογένην, καὶ κοινὰ τὰ τῶν φίλων, ἡ φίλοι τοῖς θεοῖς οἱ ἀγαθοί· καὶ τὸν θεοφιλῆ μή τι εὖ πράττειν, ἢ θεοφιλῆ

F. 5. ἀλλ' ὅτι μὲν χαρίζεσθαι] Forte, ἀλλὰ χαρίζεσθαι μὲν—.
E. 7. Ζεὺς πτηνὸν ἅρμα ἐλαύνων, κάτω] Interponendum duximus extremis his duobus vocibus dictum infra temere translatum, πτηνὸν ἅρμα ἐλαύνων, inter Πίνδαρος et φησί.
F. 3. ἢ θεοφιλῆ] Legendum cum Amiot. Xyl. Reisk. ἢ μὴ θεοφιλῆ.

sed calefacere; ita boni quoque non est nocere. Iram porro a gratia, bilem a benignitate, ab humanitate et benevolentia malevolentiam ac tumultus animi, natura longissime dejunxit: cum altera virtutis sint ac potentiæ, altera imbecillitatis et vitii. Non igitur ira aut gratia numen tenetur; sed suapte natura beneficum et auxiliare, irasci et lædere non novit. Verum magnus in cœlo Jupiter, volucrem citans curru, primus deorsum concedit omnia componens atque procurans: reliquorum Deorum alius est Largitor, alius Blandus, alius Malorum Depulsor, et Apollo, ut ait Pindarus,

Judicio hominum benignissimus censetur.

Ceterum omnia sunt Deorum, Diogeni si credimus, itemque amicorum communia omnia, et boni Diis sunt amici. Itaque fieri non potest, Diis cari qui sunt, ut felices non sint; et homo temperans aut justus

τὸν σώφρονα καὶ δίκαιον, ἀδύνατόν ἐστιν. Ἆρά γε δίκης ἑτέρας οἴεσθε δεῖσθαι τοὺς ἀναισθήτους τὴν Περσεφόνειαν, καὶ οὐχ ἱκανὴν ἔχειν, ἀκούοντας ἑαυτῶν ἡδονὴν καὶ χαρὰν τοσαύτην, ὅση πάρεστι τοῖς ἔτι ζῶσι περὶ τὸ δαιμόνιον ἡμῖν; τῷ μὲν Ἐπικούρῳ καὶ Μητρόδωρος καὶ Πολύαινος καὶ Ἀριστόβουλος ἀκήρυκτα καὶ γῆθος ἦσαν, ὧν τοὺς πλείστους θεραπεύων νοσοῦντας, ἢ καθαρμῶν ἀποθνήσκοντας διετέλεσε· Λυκοῦργος δὲ ὑπὸ τῆς Πυθίας θεσπιῳδηθείς,

Ζηνὶ φίλος καὶ πᾶσιν ὀλύμπια δώματ' ἔχουσιν·

καὶ Σωκράτης οἰόμενος αὐτῷ τὸ δαιμόνιον προλέγεσθαι ὑπὸ εὐμενείας, καὶ Πίνδαρος ἀκούων ὑπὸ τοῦ Πανὸς ᾄδεσθαί τι μέλος ὧν αὐτὸς ἐποίησε, μετρίως ἔχαιρεν; ἢ Φορμίων τοὺς Διοσκούρους, ἢ τὸν Ἀσκληπιὸν Σοφοκλῆς ξενίζειν, αὐτός τε πεισόμενος, καὶ τῶν ἄλλων ὕπως ἐχόντων περὶ τὴν γενομένην ἐπιφάνειαν; Ἃ δὲ Ἑρμο-

A. 2. πάρεσι] Sic Amiot. Xyl. verſ. Reiſk. Omnes Græci libri γάρ ἐσι.
A. 3. τῷ μὲν Ἐπικούρῳ] Legendum, Ἢ τῷ μὲν Ἐπικούρῳ.

Diis non carus eſſe nequit. Ergone aliam mereri pœnam putemus eos qui Providentiam tollunt, et non ſatis hoc ipſo puniri, quod tantum ſibi voluptatis atque gaudii adimunt, quantum nobis contingit hoc modo erga Deos affectis? An vero Epicuro quidem Metrodorus, Polyænus, et Ariſtobulus præſidium fuere et gaudium, quorum pleroſque vel ægrotantes curans, vel mortuos deplorans, vitam exegit; Lycurgus autem a Pythia ſic compellatus,

Care Jovi, cunctiſque domus quibus altus Olympus;

et Socrates exiſtimans genium ſecum præ benevolentia loqui; et Pindarus audiens a Pane carmen quoddam cantari a ſe compoſitum, mediocriter ſunt gaviſi? aut Phormio Caſtores, Æſculapium Sophocles hoſpitio ſuo exceptum ipſis perſuaſum habentes, aliiſque idem ſentientibus ob factam apparitionem? Sententiam vero Hermogenis de

γένης ἐφέσνει περὶ τῶν θεῶν, ἄξιόν ἐστιν αὐτοῖς ὀνόμασι ἀμνημονεύειν· "Οὗτοι γὰρ," φησὶν, "οἱ πάντα μὲν "εἰδότες, πάντα δὲ δυνάμενοι θεοὶ, οὕτω μοι φίλοι εἰ- "σὶν, ὡς ἀφ' ὧν ἐπιμελεῖσθαί μου, ὅποτε λήγω αὐ- "τὸς ὅτε νυκτὸς ὅτε ἡμέρας, ὅποι ἂν ὁρμῶμαι, ἔτε ὅ, "τι ἂν μέλλω πράττειν· ἀφ' δὲ τὸ προειδέναι καὶ "ὅ, τι ἐξ ἑκάστου ἀποβήσεται, σημαίνουσι, πέμποντες ἀγ- "γέλους, φήμας, καὶ ἐνύπνια, καὶ οἰωνούς."

κγ'. Καλὰ μὲν οὖν εἰκὸς εἶναι καὶ τὰ γινόμενα πρὸς τῶν θεῶν· τὸ δὲ γίνεσθαι ἀφ' ὧν θεῶν ταῦτα αὐτά, με- C γάλην ἡδονὴν ποιεῖ, καὶ θάρσος ἀμήχανον, καὶ φρόνημα καὶ χαράν, οἷον αὐτὴν ὑπαγελῶσαν τοῖς ἀγαθοῖς. Οἱ δὲ ἄλ- λως ἔχοντες, τῆς μὲν εὐτυχίας τὸ ἥδιστον κωλύουσι, ταῖς δὲ δυσκολίαις ἀποστροφὴν οὐκ ἀπολείπουσιν, ἀλλ' εἰς μίαν καταφυγὴν καὶ λιμένα, πράττοντες κακῶς, τὴν διά- λυσιν καὶ τὴν ἀναισθησίαν ἀποβλέπουσιν. Ὥσπερ εἴ τις οὐ

B. 8. ὅποι.] Sic B. Venet. 1. P. Vulgo, ὅπη.
C. 3. οἷον αὐτὴν] Legendum οἷον αὐγήν: monitum jam a Bryano ad Plut. Vit. Vol. I. p. 76. et Reisk.
C. 4. κωλύσι] Legendum κολούσιν, cum Mez. Reisk.

Diis par est verbis ipsius referri. *Hi*, inquit, *qui et sciunt omnia, Dii et possunt omnia, ita mihi sunt amici, ut propter curam quam pro me gerunt, nunquam eos lateam neque noctu neque interdiu, quamcunque rem aggrediar aut acturus sim: utque præscire possim exitus singularum rerum, eos mihi significant mittendis nunciis suis, ominibus, somniis, auguriis.*

XXIII. Consentaneum quidem est pulchra esse quæ a Diis veniunt: sed hoc ipsum ea suggeri per Deos, magnam voluptatem conciliat, fiduciamque immensam et animi elationem ac gaudium veluti arridens bonis. Aliter affecti, rerum secundarum suavissimum quod est mutilant, in adversis quo se avertant, nihil sibi faciunt reliqui; sed fortuna urgente, ad dissolutionem et sensus vacuitatem tanquam unicum refugium et portum respiciunt. Perinde

πελάγει χ᾽ χειμῶνι θαῤῥώων, ὅπως λέγοι, μήτε τὼ ναῶ τινα ἔχειν κυβερνήτην, μήτε τὼς Διοσκόρους αὐτὼς ἀφίξεσθαι ἐπερχόμενόν τε μαλάξοντας βίαιον πόντον, ἀκείας τε ἀνέμων ῥιπάς· οὐδὲν δὲ ὅμως τοῦτο δεινόν, ἀλλ᾽ ὅσον οὐδέπω καταποθήσεσθαι τὼ ναῶ ὑπὸ τῆς θαλάττης, ἢ σωτελεσθήσεσθαι ταχὺ πρὸς πέτρας ἐκπεσοῦσαν. Οὗτος γάρ ἐστιν ὁ Ἐπικούρειος λόγος ἐν νόσοις δειναῖς χ᾽ πόνοις ὑπερβάλλουσιν· "Ἐλπίζεις τι χρηστὸν "παρὰ θεῶν δι᾽ εὐσέβειαν; τετύφωσαι· τὸ γὰρ μακάριον "χ᾽ ἄφθαρτον οὔτε ὀργαῖς οὔτε χάρισι συνέχεται. Βέλ- "τιόν τι τῶν ἐν τῷ βίῳ μετὰ τὸν βίον ὑπονοεῖς; ἐξη- "πάτησαι· τὸ γὰρ λυθὲν ἀναισθητεῖ· τὸ δὲ ἀναισθητοῦν, "οὐδὲν πρὸς ἡμᾶς." Πῶς οὖν, ἄνθρωπε, φαγεῖν με καὶ χαίρειν κελεύεις; Ὅτι, νὴ Δία, χειμαζομένῳ τὸ ναυάγιον ἐγγύς ἐστιν· ὁ γὰρ πόνος ὁ ὑπερβάλλων συνάψει θανάτῳ. Καίτοι νεὼς μὲν ἐκπεσὼν ὑπόβατης ἀλυ-

D. 6. τετύφωσαι] τετύφλωσαι Mez. et J. Davis. ad Cic. Nat. D. p. 120. nulla, me quidem judice, idonea ratione.

ac si tempestate in mari agitatum aliquis consolaturus sic dicat: *Neque gubernatorem habet navis tua, neque ipsi Castores suo superventu emollient vim maris ingruentis, celeresque ventorum impetus; nihil tamen mali est, jamjam enim navim mare deglutiet, aut statim ad scopulos ejecta conteretur.* Talis est enim plane oratio Epicureorum in morbis atrocibus et doloribus ingentibus: *Speras aliquid boni a Diis ob tuam pietatem? animo es inflato: beata enim et interitus exsors natura neque gratia capitur, neque ira. Melius aliquid post vitam oblatum iri putas quam in vita? in errore es: quod enim dissolutum est, sensu caret; quod sensu caret, nihil ad nos.* Quomodo itaque, mi homo, edere me jubes, et gaudere? *Quia scilicet tempestate jactato imminet naufragium; dolor enim excellens morti tradet.* Atqui e navi quidem elapsus vector dissipata, cum spe tamen ali-

θείσης ἐλπίδος ὀχεῖταί τινος, ὡς γῆ προσέξων τὸ σῶμα, καὶ ἀφανιζόμενος· τῆς δὲ τούτων φιλοσοφίας

Ἔκβασις οὔπη φαίνετ' ἀλὸς πολιοῖο θύραζε

τῇ ψυχῇ, ἀλλ' εὐθὺς ἠφάνισται καὶ διέσπαρται, καὶ προαπόλωλε τοῦ σώματος· ὥστε ὑπερχαίρειν τὸ πάνσοφον τοῦτο δόγμα καὶ θεῖον προσλαβόντα, ὅτι τοῦ κακῶς πράττειν πέρας ἐστὶν αὐτῇ τὸ ἀπολέσθαι καὶ φθαρῆναι καὶ μηδὲν εἶναι.

κδ'. Ἀλλὰ γὰρ, ἔφη πρὸς ἐμὲ βλέψας, εὐηθές ἐστι περὶ τούτου λέγειν ἡμᾶς, οὐ πρώην ἀκηκοότας ἱκανῶς διαλεγομένου πρὸς τοὺς ἀξιοῦντας τὸν Ἐπικούρου λόγον F τοῦ Πλάτωνος περὶ ψυχῆς ῥᾴονας καὶ ἥδιον πρὸς θάνατον ἡμᾶς ποιεῖν. Ὑπολαβὼν οὖν ὁ Ζεύξιππος, Εἶτα οὖτος, ἔφη, δι' ἐκεῖνον ἀτελὴς ὁ λόγος ἔσται, καὶ φοβησόμεθα τὸ λόγιον πρὸς Ἐπικούρειον λέγοντες; Ἥκιστα, ἔφην ἐγώ, καὶ

E. 12. ἡμᾶς, οὐ] Legendum ἡμᾶς, σοῦ cum Amiot. Mez.
F. 5. τὸ λόγιον] Forte, ταυτολογεῖν.

qua vehitur, tanquam terræ corpus applicaturus et enataturus. Horum philosophia animo

E ponti canis nusquam datur exitus unais :

sed statim abolitus est ac dissipatus, et corporis interitum antevertit; adeo ut summo afficiatur gaudio, sapiens hoc et divinum decretum arripiens, miseriarum sibi finem esse interire, perdi, nihil esse.

XXIV. Verum enimvero, hæc dicens me adspiciebat, fatuum est de hoc disserere, qui nuper te audiverimus sufficienter disputantem contra eos, qui Epicuri, quam Platonis, ratione de anima putant nos ad mortem obeundam faciliores æquioresque reddi. Ergo, inquit, sermonem excipiens Zeuxippus, hæc propter illam imperfecta erit disputatio, et bis idem dicere metuemus, contra Epicurum scilicet disputantes? Minime vero, inquam ego; nam secundum Empedoclis sententiam,

—— δεῖ πως᾽ ὃ δὴ καλόν ἐστιν ἀκοῦσαι,

κτὶ τὸν Ἐμπεδοκλέα. Πάλιν οὖν ὁ Θέων ἡμῖν προκλητέος· οὐ γὰρ αὐτὸν οἶμαι παρεῖναι τοῖς τότε λεχθεῖσιν· ἀλλὰ καὶ νέος ἐστί, καὶ οὐ δέδιε μὴ λήθης εὐθύνας ὑπόσχῃ τοῖς νέοις.

κε. Καὶ ὁ Θέων, ὥσπερ ἀκλιαθείς, Ἀλλ᾽ εἰ δοκεῖ ταῦτα, ἔφη, ποιεῖν, οὐ μιμήσομαί σε, ὦ Ἀριστόδημε· σὺ μὲν γὰρ ἐφοβήθης τὰ τότε λέγειν· ἐγὼ δὲ χρήσομαι τοῖς σοῖς. Ὀρθῶς γάρ μοι διαιρεῖν ἔδοξας εἰς τρία γένη τὰς ἀνθρώπους, τὸ μὲν ἀδίκων καὶ πονηρῶν· δεύτερον δέ, τὸ τῶν πολλῶν καὶ ἰδιωτῶν· τρίτον δέ, τὸ τῶν ὀρθρεικῶν καὶ νοῦν ἐχόντων. Οἱ μὲν οὖν ἄδικοι καὶ πονηροὶ τὰς καθ᾽ ᾅδου δίκας καὶ τιμωρίας δεδιότες, καὶ φοβούμενοι κακουργεῖν, καὶ διὰ τοῦτο μᾶλλον ἡσυχίαν ἄγοντες, ἥδιον βιώσονται καὶ ἀταραχότερον. Οὐ γὰρ Ἐπίκουρος ἄλλῳ τινὶ τῆς ἀδικίας οἴεται δεῖν ἀπείργειν ἢ φόβῳ κολάσεων. Ὥσε καὶ

F. 7. δεῖ πως᾽ ὃ δὴ] Amiot. Xyl. Mez. probabiliter δὶς γὰρ ὃ δεῖ—.
A. 11. καθ᾽ ᾅδου] Hoc unice verum reposui pro vulgato καθόλου. Monuerunt item Mez. et Reisk.

Quæ sunt pulchra, iterum atque iterum est audire necesse.

Itaque rursum nobis Theon est exhortandus, quem et interfuisse illi disputationi puto, et adolescens cum sit, non metuit ne adolescentes ei oblivionis dicam scribant.

XXV. Tum Theon quasi vi adactus, Si videtur, inquit, sic agendum, non imitabor te, Aristodeme. Tu enim veritus es hujus sermonem usurpare; ego autem tuo utar. Videris enim mihi recte homines in tria divisisse genera; injustorum unum et malorum, secundum vulgi et plebeiorum, tertium bonorum et prudentum. De his injusti et mali supplicia apud inferos pœnasque dum timent, earumque metu a flagitiis sese cohibent ac facilius quiescunt, suavius vivent, ac minus dabunt turbarum. Neque enim Epicurus alia re existimat ab injustitia arcendos homines, quam

προσεμφορητέον ἐκείνοις τῆς δεισιδαιμονίας, καὶ κινητέον ἐπ' αὐτὰς ἅμα τὰ ἐξ ἀέρος καὶ γῆς δείματα, καὶ χάσματα, καὶ φόβους, καὶ ὑπονοίας, εἰ μέλλουσιν ἐκπλαγέντες ὑπὸ τούτων, ὀπισθέσεως ἔχειν καὶ προόψεως. Λυσιτελεῖ γὰρ αὐτοῖς τὰ μετὰ τὸν θάνατον φοβουμένοις μὴ ἀδικεῖν, ἢ ἀδικοῦσιν, ὀπισθαλῶς ἐν τῷ βίῳ ζῆν καὶ προφόβως.

κϛ'. Τοῖς δὲ πολλοῖς καὶ ἄνευ φόβου περὶ τῶν ἐν ᾅδου ἡ περὶ τὸ μυθῶδες τῆς ἀϊδιότητος ἐλπὶς, καὶ ὁ πόθος τοῦ εἶναι, πάντων ἐρώτων πρεσβύτατος ὢν καὶ μέγιστος, ἡδονῆς ὑπερβάλλει καὶ γλυκυθυμίας τὸ παιδικὸν ἐκεῖνο δέος. Ἢ, καὶ τέκνα καὶ γυναῖκας καὶ φίλους ἀποβάλλοντες, εἶναί πού μᾶλλον ἐθέλουσι καὶ ζῆν μιμνύειν κακοπαθοῦντες, ἢ παντάπασιν ἐξηρῆσθαι καὶ διεφθάρθαι καὶ γεγονέναι

B. 6. χάσματα] Forte, φάσματα.
C. 1. ἢ περὶ τὸ μ.] ἢ παρὰ τὸ μ. Reisk.
C. 3. ἡδονῆς—γλυκυθυμίας] Forte, ἡδονῇ—γλυκυθυμίᾳ.
C. 4. Ἢ,] Ita scripsi pro vulgato ἤ. Var. lect. E. Jannot. Anon. οἵ.
C. 5. κακοπαθοῦντες] Legendum, κακοπαθοῦντας.

supplicii metu. Ergo his ultro propinanda est superstitio, concitandaque adversum eos omnia terrorum genera, quæ cœlo et terra suppeditantur, spectraque, et metus, et suspiciones; siquidem his perculsi, honestius vivent atque placidius. Magis quippe in rem ipsorum est, ut metu eorum quæ mortem sunt consecutura, sibi a flagitiis temperent, quam, facinoribus malis perpetratis, vitam in metu ac periculis traducant.

XXVI. Vulgo autem hominum, quod metu eorum vacat quæ apud inferos esse perhibentur, fabulis adjuncta sempiternitatis spes, ac vivendi desiderium, quo nullus est amor vetustior aut major, voluptates quasdam et delectationes subjicit, puerilemque istum metum eximit. Itaque ubi liberos, uxores, amicos amiserunt, esse alicubi eos et durare etiam in miseria malunt, quam omnino periisse et ad nihilum redacti videri. Ii-

τὸ μηδέν· ἡδέως δὲ τ̃ ὀνομάτων τ̃ῶ μεθιςάσθαι τ̃ θνήσκοντα καὶ μεταλλάτ̃ειν, καὶ ὅσα δηλοῖ μεταβολὴν ὄντα τ̃ ψυχ̃ῆς, οὐ φθορὰν, τὸν θάνατον, ἀκροῶνται, καὶ λέγεσιν ὕτως,

Αὐτὰρ ἐγὼ κ̀ἀκεῖθι φίλου μεμνήσομ' ἑταίρου·

καὶ,

D Τί σοι πρὸς Ἕκτορ', ἢ γέροντ' εἰπω πόσιν;

Ἐκ δὲ τούτου πολυτροπ̃ῆς γενομένης, καὶ ὅπλα καὶ σκεύη καὶ ἱμάτια συνήθη τοῖς τεθνηκόσι, καὶ ὡς ὁ Μίνως τῷ Γλαύκῳ

——— Κρητικοὺς
Αὐλοὺς θανόεσης κώλα ποικίλης νεβρ̃ῆς

συνθάπτοντες, ἥδιον ἔχουσι. Κ̀ἂν τι δόξωσιν αἰτ̃εῖν καὶ πολ̃εῖν ἐκείνους, χαίρουσιν ὑπιδιδόντες· ὥσπερ ὁ Περίανδρος τ̃ῇ γυναικὶ τ̃ὸν κόσμον ὡς δεομένῃ καὶ ῥιγοῦν λεγούσῃ συγκατέκαυσεν. Οἱ δὲ Αἰακοὶ καὶ Ἀσκάλαφοι καὶ Ἀχέροντες οὐ πάνυ μεταπ̃ίπτουσιν, οἷς γε καὶ χοροὺς καὶ θέα-

dem ergo libenter audiunt ista vocabula, quibus eum qui moritur notantes, *migrare* aut *commutare* dicimus, aut quæ alia mortem non interitum, sed mutationem animæ evenientem significant: et sic ipsi loquuntur;

Isthic rursus ero cari memor ipse sodalis:

et,

Quid Hectori tu nuncias per me, tuo
Vel quid seni marito?

Hinc adeo aberratione a vero facta, arma, instrumenta, vestesque mortuis frequentius usitatas, et ut Minos Glauco

Membra binnulæ variæ defunctæ Creticas
Tibias

juxta sepelientes æquiore sunt animo. Et si quid moriens petat aut desiderare videatur, læti tribuunt: ut Periander ornatum muliebrem una cum uxore, rogante et algere se dicente, cremavit. Æaci autem, Ascalaphi, et Acherontes non admodum perturbant; quibus ii et choros, et theatra,

τερα καὶ μῶσαν ἡδομένοις παντοδαπὴν γενομένην δεδώκασιν. Ἀλλ' ἐκεῖνο τὸ θανάτου τὸ πρόσωπον, ὡς φοβερὸν E καὶ σκυθρωπὸν καὶ σκοτεινὸν ἅπαντες ὑποδειματίνουσι, τὸ τῆς ἀναισθησίας καὶ λήθης καὶ ἀγνοίας· καὶ πρὸς τὸ Ἀπόλωλε, καὶ τὸ Ἀνήρηται, καὶ τὸ Οὐκ ἔστι, παράσονται· καὶ δυσανασχετοῦσι τούτων λεγομένων, τὸ,

Ἐπιτακήσεται βαθυδένδρῳ ἐν χθονὶ
Συμποσίων τε καὶ λυρᾶν ἄμοιρος,
Ἰαχᾶς τε παντερπέος αὐλῶν·

καὶ,

Ἀνδρὸς δὲ ψυχὴ πάλιν ἐλθεῖν, οὔτε λεϊστὴ,
Οὔθ' ἁλετὴ, ἐπεὶ ἄρ κεν ἀμείψεται ἕρκος ὀδόντων.

κζ'. Ἢ καὶ πρὸς ἐπισφάττουσιν οἱ ταῦτα λέγοντες, "ἅπαξ ἄνθρωποι γεγόναμεν, δὶς δὲ οὐκ ἔστι γενέσθαι, "δεῖ δὲ τὸν αἰῶνα μηκέτ' εἶναι." Καὶ γὰρ τὸ παρὸν ὡς μικρὸν, μᾶλλον δὲ μηδὲν ὄν, πρὸς τὸ σύμπαντα ἀπ- F

D. 12. ἡδομένοις παντοδαπὴν γενομένην] Acute et probabiliter corrigit Mez. ἡδονῆς παντοδαπῆς γέμουσαν.
E. 1. τὸ πρόσωπον] E. τὸ πρῶτον. Forte rectius.
E. 12. Ἢ,] Sic ſcribendum duxi. Omnes libri ἤ.
E. 14. εἶναι] Legendum, ἐ̓ναι.
F. 1. πρὸς τὸ σύμπαντα ἀ. ἀναπόλαυστα] Legendum, πρὸς τὸν σύμπαντα αἰῶνα, ἀναπόλαυστον—.

et Muſicam qua ſe oblectarent omnis generis obtulerunt. Eam vero mortis faciem ut terribilem, tetricam, tenebricoſam omnes reformidant, quæ ſenſuum privatione omnium, oblivione, et ignoratione deſcribitur; turbanturque cum mortuum audiunt periiſſe, ſublatum eſſe, non jam eſſe amplius; et animo ægro tales admittunt voces,

In tellure conſita arboribus
Computreſcet hic lyræ,
Et conviviorum exſors,
Omnigenique tibiarum
Suavium ſonitus:

item,

Aſt hominis poſt mortem obitam reparabilis arte
Non ulla eſt animus ſemel expiratus ab ore.

XXVII. Itaque funeribus quaſi novum addunt funus, qui iſta dicunt, *Semel nati ſumus homines; bis naſci non datur; porro per totam æternitatem non eſſe oportet.* Hi enim vitam præſentem ut exiguam, imo ut pro nihilo, ſi cum æter-

μήσαντες ἀναπόλαυςα τοῦ ἐνται, καὶ ὀλιγωροῦσιν ἀρετῆς καὶ πράξεως, οἷον ἐξαθυμοῦντες, καὶ καταφρονοῦντες ἑαυτῶν ὡς ἐφημέρων καὶ ἀβεβαίων καὶ πρὸς οὐδὲν ἀξιόλογον γεγονότων. Τὸ γὰρ "ἀναίσθητον καὶ λυθὲν καὶ μηδὲν εἶ) "πρὸς ἡμᾶς τὸ ἀναισθητοῦν," οὐκ ἀναιρεῖ τὸ τοῦ θανάτου δέος, ἀλλ' ὥσπερ ἀπόδειξιν αὐτοῦ τοῦτο ποιεῖται. αὐτὸ γὰρ τοῦτό ἐστιν ὃ δέδοικεν ἡ φύσις,

Ἀλλ' ὑμεῖς μὲν πάντες ὕδωρ καὶ γαῖα γένοισθε·

τὴν εἰς τὸ μὴ φρονοῦν μηδὲ αἰσθανόμενον ἀφάλυσιν τῆς ψυχῆς· ὧν Ἐπίκουρος εἰς κενὸν καὶ ἄτομους ἀφοσιοῦν ποιῶν, ἔτι μᾶλλον ἐκκόπτει τὴν ἐλπίδα τῆς ἀφθαρσίας· δι' ἣν ὀλίγου δέω λέγειν πάντας εἶ) καὶ πάσας τοῦ θυμοὺς τῷ Κερβέρῳ ἀφαδάκνεσθαι, καὶ φορεῖν εἰς τὸν ἄτρητον, ὅπως ἐν τῷ εἶ) μόνον ἀφαμύωσι, μηδὲ ἀναιρεθῶσι. Καίτοι ταῦτα μὲν, ὥσπερ ἔφην, οὐ πάνυ πολλοὶ δεδίασι, μητέ-

A. 1. Τὸ γὰρ—λυθὲν] Legendum, Τὸ γὰρ ἀναισθητεῖν τὸ λυθέν. Monuit et Reisk. post Gatakerum ad M. Ant. vi, 10.

nitate comparetur, deputantes, contemnunt, itaque exigunt, ut ea non fruantur, negliguntque virtutem et actiones, collapsis animis seipsos spernentes ut ad unius diei vitam natos, instabiles, et ad nullam rem factos memorabilem. Nam *dissolutum carere sensu, sensu carens nil ad nos pertinere*, non tollit mortis metum, sed quasi demonstrationem ejus adjicit. Hoc enim illud ipsum est, a quo sibi natura metuit;

Sed vos in terram cuncti redeatis, aquamque;

nimirum ab animæ dissipatione tali, quæ ei intellectum et sensum auferat; quam Epicurus dispersionem in vacuum et atomos faciens, tanto magis spem perpetuitatis exscindit: ob quam spem, parum abest quin dicere ausim, omnes utriusque sexus homines paratos esse adversus Cerberum mordendo certare, et in dolium Danaidum aquam congerere, ea lege ut esse detur, neque prorsus aboleantur. Et vero hæc, ut dixi, non admodum multi metuunt, ma-

ρων ὄντα καὶ πτηνῶν δόγματα, καὶ λόγους μυθώδεις· οἱ δὲ καὶ δεδιότες, τελετάς τινας αὖ πάλιν καὶ καθαρμοὺς οἴονται βοηθεῖν, οἷς ἁγνισάμενοι διατελεῖν ἐν ᾅδου παίζοντες καὶ χορεύοντες ἐν τοῖς αὐγὴν καὶ πνεῦμα καθαρὸν καὶ φθόγγον ἔχουσιν. Ἡ δὲ τοῦ ζῆν φέρησις ἀνοχλεῖ καὶ νέους καὶ γέροντας·

Δυσέρωτες γὰρ φαινόμεθ' ὄντες
Τῶνδε, ὅτι τόδε σίλβει κατὰ γῆν,

ὡς Εὐριπίδης φησίν· ὧδε ῥᾳδίως ὧδε ἀλύπως ἀκούομεν,

Ὡς ἄρα εἰπόντα μιν τηλαυγὲς ἀμβρόσιον
Ἐλασίππου πρὸς τόπον ἀπέλιπεν ἀμέρας.

κη'. Διὸ τῇ δόξῃ τῆς ἀθανασίας συναναιροῦσι τὰς ἡδίστας ἐλπίδας καὶ μεγίστας τῶν πολλῶν. Τί δῆτα τῶν ἀγαθῶν οἰόμεθα καὶ βεβιωκότων ὁσίως καὶ δικαίως, κακὸν μὲν ἐνθὲν ἐκεῖ, τὰ δὲ κάλλιστα καὶ ἡδόνατα πρόσ-

B. 2. δόγματα] Haud ſcio an vere corrigatur διηγήματα.
B. 5. ἐν τοῖς—ἔχουσιν] φθόγγον Reiſk. mutat in φέγγος: ſed nec hoc ſatis cum αὐγὴν, nec vulgatum cum ratione ſententiæ convenit. Forte legendum, ἐν τόποις γῆν καὶ πνεῦμα καθαρὸν καὶ φέγγος ἔχουσιν.
B. 12. πρὸς τόπον] Forte, πρόσωπον.
C. 2. πολλῶν—βεβιωκότων] Corrigendum videtur, πολλῶν· εἰ δὲ περὶ τῶν ἀγαθῶν ἐνθάδε καὶ βεβιωκότων.

trum et nutricum opiniones, ac fabuloſa commenta: et rurſum qui timent, quaſdam initiationes et expiationes putant opitulari, quibus purgati permaneant apud Manes ludo choreiſque dediti in locis præditis luce, puro ſpiritu, ſplendore. Vitæ autem privatio juvenes ſeneſque perturbat.

Nimius ſed nos amor hujus habet
Supra terræ; quod ſola fulget:

ut ait Euripides: itaque non facile aut citra moleſtiam iſthæc audimus;

Iſthæc eum loquentem, lucidum jubar
Solis perennis exacto liquit die.

XXVIII. Ita Epicureorum ratio cum immortalitatis opinione jucundiſſimas plerorumque hominum et maximas ſpes tollit. Siquidem cum vixerint pie et juſte, nihil poſt mortem mali, ſed bona pulcherrima et diviniſſima ſibi

δοκῶσι; Πρῶτον μὲν γὰρ ἀθληταὶ στέφανον οὐκ ἀγωνιζόμενοι λαμβάνουσιν, ἀλλὰ ἀγωνισάμενοι καὶ νικήσαντες· οὕτως ἡγούμενοι τοῖς ἀγαθοῖς τὰ νικητήρια τοῦ βίου μετὰ τὸν βίον ὑπάρχειν, θαυμάσιον οἷον φρονοῦσι τῆς ἀρετῆς, πρὸς ἐκείνας τὰς ἐλπίδας· ἐν αἷς ἐστι, καὶ τοὺς νῦν ὑπερίζοντας ἐπὶ πλούτου καὶ δυνάμεως, καὶ καταγελῶντας ἀνοήτως τῶν κρειττόνων, ὑπὲρ δίκην ὀφλεῖν ἀξίαν δίκην τίνοντας. D Ἔπειτα τῆς ἀληθείας καὶ θέας τοῦ ὄντος οὐδεὶς ἐνταῦθα τῶν ἐρώντων ἐνέπλησεν ἑαυτὸν ἱκανῶς, οἷον δὶ ὁμίχλης, ἢ νέφους τοῦ σώματος, ὑγρῷ καὶ ταραττομένῳ τῷ λογισμῷ χρώμενος, ἀλλ' ὄρνιθος δίκην ἄνω βλέποντες, ὡς ἐκπτησόμενοι τοῦ σώματος εἰς μέγα τι καὶ λαμπρόν, εὐζαλῆ καὶ ἐλαφρὰν ποιοῦσι τὴν ψυχὴν ἀπὸ τῶν θνητῶν, τῷ φιλοσοφεῖν μελέτῃ χρώμενοι τοῦ ἀποθνήσκειν. Οὕτω μέγα τι καὶ τέλεον ὄντως ἀγαθὸν ἡγοῦμαι τὴν τελευτὴν, ὡς

C. 5. ἀγωνιζόμενοι λαμβάνουσιν] Sic recte corrigunt Amiot. Xyl. Mez. Vulgo, ἀγωνιζόμενοι οὐ λαμβάνουσιν.

D. 8. ἡγοῦμαι] Legendum, ἡγοῦνται, cum Amiot. Xyl. Mez.

pollicentur. Primo omnium, ſicut athletæ non niſi peracto certamine et parta victoria coronantur; ſic illi victoriæ vivendo impetratæ præmia bonis poſt vitam dari judicantes, mirum dictu eſt quantum hujus ſpei gratia ſibi de virtute plaudant; cujus etiam ſpei hæc eſt pars, ut aliquando videant eos qui nunc propter opes et potentiam inſolenter ſe ac impotenter gerunt, melioreſque ſtulte deſpiciunt, dignas pœnas luere. Deinde nemo unquam eorum qui veritatis indagationi ac contemplationi fuere dediti, cupiditatem ſuam in hac vita explevit, per corpus tanquam caliginem aut nubem humida ac perturbata uſus ratione: ſed avis inſtar ſurſum ſpectant, utpote evolaturi hoc ex corpore in magnum aliquem ſplendidumque locum, animumque a rebus caducis liberatum, facilem expeditumque reddunt, philoſophia utentes pro mortis meditatione. Adeo ingens aliquod et vere perfectum Bonum exiſtimant eſſe

βίον ἀληθῆ βιωσομένῳ ἐκεῖ τὴν ψυχήν, οὐχ ὕπαρ νεῦν ζῶσαν, ἀλλ' ὀνείρασιν ὁμοια πάσχουσαν. Εἰ τοίνυν ἡδὺ πανταχόθεν ἡ φίλου μνήμη τεθνηκότος, ὥσπερ Ἐπίκουρος εἶπε, καὶ ἤδη νοεῖν πάρεστιν, ἡλίκης ἑαυτὰς χαρᾶς ἀποστεροῦσιν, φάσματα καὶ εἴδωλα τεθνηκότων ἑταίρων οἰόμενοι δέχεσθαι καὶ θηρεύειν, οἷς οὔτε νοῦς ἐστιν, οὔτε αἴσθησις, αὐτοῖς δὲ συνέσεσθαι πάλιν ἀληθῶς, καὶ τὸν φίλον πατέρα καὶ τὴν φίλην μητέρα, καὶ που γυναῖκα χρηστὴν ὄψεσθαι μὴ προσδοκῶντες, μηδὲ ἔχοντες ἐλπίδα τῆς ὁμιλίας ἐκείνης καὶ φιλοφροσύνης, ἣν ἔχουσιν οἱ τὰ αὐτὰ Πυθαγόρᾳ καὶ Πλάτωνι καὶ Ὁμήρῳ περὶ ψυχῆς δοξάζοντες; Ὃ δὲ ὅμοιόν ἐστιν αὐτῷ τὸ πάθος, Ὅμηρος ὑποδεδήλωκεν, εἴδωλον τῶ Αἰνείᾳ καταβαλὼν εἰς μέσον τοῖς μαχομένοις, ὡς τεθνηκότος, εἶτα ὕστερον αὐτὸν ἐκεῖνον ἀναδείξας

——— ζωὸν καὶ ἀρτεμέα προσιόντα,
Καὶ μένος ἐσθλὸν ἔχοντα,

D. 10. νῦν] Additum ex Venet. 1. 2.

mortem, quod ab ea veram vitam ſit adepturus animus, qui hic non rebus ipſis, ſed tanquam ſomniis rerum afficitur. Quod ſi *amici memoria eſt*, quod et voluit Epicurus, et jam ipſum intelligi poteſt, *undiquaque jucunda*; quanto ſeipſos gaudio ſpoliant, *imagines et viſa mortuorum ſociorum* opinantes *ſe accepturos et venaturos*, *mentis ſenſuſque inania*: cum ipſis autem rurſum ſe vere futuros, carumque patrem, caram matrem, et uxorem alicubi probam viſuros ſe non ſperantes, neque animo præcipientes conſuetudinem iſtam et familiaritatem, quam exſpectant qui de animo idem cum Pythagora, Platone, et Homero ſentiunt? Cujus rei ſimilis ſit ipſorum ſententia Homerus obſcure ſignificavit Æneæ velut mortui ſpeciem in medium projiciens præliantium, poſtea ipſum illum vivum et

Intrantem firmo greſſuque et robore ſre-
tum
Egregio

τοῖς φίλοις·

—— οἱ δ' ἐχάρησαν,

φησὶ, καὶ τὸ εἴδωλον ἥμενοι παρέχον ἑαυτόν. Οὐκοῦν καὶ ἡμεῖς, τοῦ λόγου δεικνύοντος ὡς ἔστιν ἐντυχεῖν ἀληθῶς τοῖς τεθνεῶσιν, καὶ τῷ φιλοῦντι τὸν φρονοῦντος αὐτοῦ καὶ φιλοῦντος ἅψασθαι καὶ συγγενέσθαι μὴ δυναμένοις, μηδὲ ἀπορρῖψαι τὰ εἴδωλα πάντα καὶ τοὺς φλοιοὺς, ἐν οἷς ὀδυρόμενοι καὶ κακοπαθοῦντες διατελοῦσιν;

κθ'. Ἀνὴρ δὲ τούτου, οἱ μὴ ἑτέρου βίου τὸν θάνατον ἀρχὴν κρείττονος νομίζοντες, ἐάν τε ἐν ἀγαθοῖς ὦσι, μᾶλλον ἥδονται, μείζονα προσδοκῶντες· ἄν τε μὴ κατὰ γνώμην τὰ παρόντα συμβαίνωσιν, οὐ πάνυ δυσχεραίνουσιν, ἀλλ' αἱ τῶν μετὰ τὸν θάνατον ἀγαθῶν καὶ καλῶν ἐλπίδες, ἀμηχάνους ἡδονὰς καὶ προσδοκίας ἔχου-

l. 1. θέμενοι παρέσχον ἑαυτόν] Legendum cum Amiot. et Mez μεθέμενοι περιέσχον αὐτόν.

l. 4. συγγενέσθαι μὴ δυναμένοις] Forte, συγγενέσθαι, χαίρειν ἐῶμεν τοὺς ἐννοεῖν τὸ συγγενέσθαι μὴ δυναμένους.

l. 5. ἐν οἷς] Forte, ἐφ' οἷς.

l. 6. κακοπαθοῦντες] Legendum cum Mez. κακοπαθοῦντες. Reisk. δεινοπαθοῦντες.

ostendens sociis, *qui gaudent*, relicto simulacro, ipsum circumdederunt. Nonne igitur nos quoque, ratione demonstrante fore ut revera cum vita functis possimus congredi, pristinamque amicitiam renovare, valere jubeamus Epicureos qui judicii inopia amori et abjicere non possunt ista atque cortices, in quibus lamentando ac dolendo omne vitæ tempus conterunt?

XXIX. Præterea, qui mortem alterius vitæ melioris initium existimant, ii, et rebus prospere fluentibus, majorem capiunt delectationem ob majorum exspectationem bonorum: et si hic non plane ex animi sententia res succedant, non admodum ægre ferunt; sed spes de bonis mortem subsecuturis conceptæ, inexplica-

σαι, ὧν μὴ ἔλλειμμα, ὧν δὲ περίσκεψιν τῆς ψυχῆς ἐξαλείφουσι καὶ ἀφανίζουσιν, ὥσπερ ἐν ὁδῷ, μᾶλλον δὲ ὁδοῦ βραχείας, ῥᾳδίως τὰ σωτυγχάνοντα καὶ μετρίως φερούσης. Οἷς δὲ ὁ βίος εἰς ἀναισθησίαν περαίνει καὶ λύει, τούτοις ὁ θάνατος οὐ πολλῶν κακῶν μεταβολὴν ὑπιφέρων, ἀμφοτέροις μὴ ὄντι λυπηρὸς, μᾶλλον δὲ τοῖς εὐτυχοῦσιν ἢ τοῖς ὑπιπόνως ζῶσι· τούτων μὲν γὰρ ἀποκόπτει τὴν ἄδηλον ἐλπίδα τοῦ περαιτέρω ἄμεινον· ἐκείνων δὲ βέβαιον ἀγαθὸν, τὸ ἡδέως ζῆν, ἀφαιρεῖται. Καὶ καθάπερ, οἶμαι, τὰ μὴ χρηστὰ τῶν φαρμάκων, ἀλλὰ ἀναγκαῖα, κωφίζοντα τοὺς νοσοῦντας, ὑποτρίβει καὶ λυμαίνεται τοὺς ὑγιαίνοντας, ὅπως ὁ Ἐπικούρου λόγος τοῖς μὲν ἀθλίως ζῶσιν οὐκ εὐτυχῆ, τοῖς δὲ καλῶς

B. 6. διαλύει] Legendum διάλυσιν, ut Xyl. vertit, et hinc ſuſcepit Reiſk.

B. 6. ἐ τῶν κακῶν μεταβολὴν ἐπιφέρων] Deſideratur quid ad abſolutionem ſententiæ, ita fere explendæ, οὐ τῶν κακῶν μόνον μεταβολὴν, ἀλλὰ καὶ τῶν ἀγαθῶν ἀποβολὴν ἐπιφέρων.

C. 3. οὐκ εὐτυχῆ—ψυχῆς] Item hoc loco ſententiæ abſolutio aliquid requirit, quod excidiſſe et ejuſmodi fuiſſe videtur: οὐκ εὐτυχῆ μὲν, ἀπόλυσιν δ' ὅμως τῶν κακῶν, τοῖς δὲ καλῶς πράσσουσι τελευτὴν τῶν καλῶν, ἐπαγγέλλεται τὴν ἀναίρεσιν καὶ διάλυσιν τῆς ψυχῆς.

bilibus voluptatibus et exſpectationibus præditæ, omnem defectum, omnem offenſionem ex animo eluunt atque abolent, veluti in via, aut declinatione potius brevi itineris, facile ac mediocriter obvia quæque ferente. At quorum vitæ finis deſtinatus eſt ſenſus omnis amiſſio et diſſolutio, his mors, quia non adfert mutationem malorum, utrique fortunæ moleſta eſt, magis tamen proſpere quam miſere viventibus: his enim amputat ſpem obſcuram felicioris vitæ; illis certum bonum ac ſtabile, vitam ſcilicet jucundam, adimit. Et quemadmodum medicamenta non commoda ſed neceſſaria ſublevant quidem ægrotos, ſed ſanos lædunt atque divexant, ſic Epicuri doctrina neque adverſa conflictatis fortuna vitam pollicetur meliorem; et

κῶς προάσθσι τελθτιῶ ἐπαγγέλλεσθαι τ' ἀναίρεσιν καὶ ἀφάλυσιν τῆς ψυχῆς· τῶν δὲ φρονίμων καὶ σοφῶν καὶ βρυόντων ἀγαθοῖς, παντάπασι κωλύει τὸ εὔθυμον, ἐκ τῦ ζῆν μακαρίως, εἰς τὸ μὴ ζῆν μηδὲ ἔι) καταστρέφον. Αὐτόθεν μὲν οὖν ὅτι δῆλον ὡς ἀγαθῶν ἀποβολῆς ὀπίνοια λυπεῖν πέφυκεν, ὅσον ἐλπίδες βέβαιοι καὶ ἀπολαύσεις εὐφραίνθσι παρόντων.

λ'. Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ λέγθσιν, αὐτοῖς κακῶν ἀπαύστων καὶ ἀορίστων λυθεῖσαν ὑποψίαν, ἀγαθὸν βεβαιότατον καὶ ἥδιστον ἀπολιπεῖν τὴν ὀπίνοιαν τῦ λελύσθαι· καὶ τῦτο ποιεῖν τὸν Ἐπικύρθ λόγον, ἰσάντα τῦ θανάτθ τὸ δέος ἐν τῇ ἀφαλύσῃ τῆς ψυχῆς. Εἴπερ οὖν ἥδιόν ἐστιν ἀπαλλαγὴ προσδοκίας κακῶν ἀπείρων, πῶς οὐκ ἀνιαρὸν ἀγωνίων ἀγαθῶν ἐλπίδα περεῖσθαι, καὶ τὴν ἀκροτάτην εὐδαιμονίαν ἀποβαλεῖν; Ἀγαθὸν μὲν γὰρ οὐδὲ

C. 6. κωλύει] Legendum, κολύει.
D. 6. ἐλπίδα] Legendum, ἐλπίδος, cum Mez.

quorum res ſecundæ ſunt, iis finem felicitatis denunciat animi interitum atque diſſolutionem: prudentium autem, ſapientum, et bonis vigentium, omnino dejicit animi lætitiam tranquillam, eos e vita beata ad vitæ amiſſionem et in nihilum revocans. Ceterum in promtu eſt cogitationem de amiſſione bonorum tantum adferre doloris, quantum gaudii exhibent ſpes de bonis præſentibus firmæ, eorumque fruitio.

XXX. At enim dicunt *cogitationem de futura diſſolutione ipſis bonum ſtabiliſſimum et ſuaviſſimum in animo relinquere, quia ſcilicet eximat ſuſpicionem de infinitis et innumeris malis; atque hoc præſtare doctrinam Epicuri, mortis metum animæ diſſolutione reprimentis.* Quod ſi vero ſuaviſſimum eſt liberari exſpectatione malorum infinitorum, quomodo non erit moleſtum privari ſpe æternorum bonorum, et ſupremam amittere felicitatem? Bonum enim neutris, ſed omnibus in univer-

ἑτέρως, ἀλλὰ πᾶσι τοῖς θεοῖς τὸ μὴ εἶναι φοβερὸν φύσιν ἡγοῦ ἀλλότριον· ὧν δὲ ἀφαιρεῖ τὰ τοῦ βίου κακά, τῷ τοῦ θανάτου κακῷ, τὸ ἀναίσθητον ἔχουσι φοβερὸν μύθιον, ὥσπερ ἀποδιδράσκοντα· καὶ τοὐναντίον, οἷς ἐξ ἀγαθῶν εἰς τὸ μηδὲν μεταβολή, φοβερώτατον ὁρῶ ἐντελὲς ἐν ᾧ παύσεται τὸ μακάριον. Οὐ γὰρ ὡς ἀρχὴν ἑτέρου τὴν ἀναισθησίαν δέδιεν ἡ φύσις, ἀλλ' ὅτι τῶν παρόντων ἀγαθῶν στέρησίς ἐστι· τὸ γὰρ Οὐ πρὸς ἡμᾶς, παντὸς ἀναιρέσει τοῦ ἡμετέρου γινόμενον, ἤδη πρὸς ἡμᾶς ἐστι τῇ ἐπινοίᾳ· καὶ ὃ ἀναίσθητον ἀπολείπει τότε τοὺς μὴ ὄντας, ἀλλὰ τοὺς ὄντας, εἰς τὸ μὴ εἶναι βλαπτομένους ὑπ' αὐτοῦ, καὶ μηδ' ὡς δυσομένους. Ὅθεν οὐδὲ ὁ Κέρβερος οὐδὲ ὁ Κωκυτὸς ἀόριστον ἐποίησε τοῦ θανάτου τὸ δέος, ἀλλὰ ἡ τοῦ μὴ ὄντος ἀπειλή, μεταβαλεῖν εἰς τὸ εἶναι πάλιν οὐκ ἔχουσα

D. 11. ἀποδιδράσκοντα] Forte, ἀποδιδράσκοντες.

E. 1. μεταβολὴ—ἐντελὲς] Legendum, partim cum Xyl. Mez. Reisk. ἡ μεταβολὴ, φοβερώτατον ὁρῶσιν τέλος.

E. 7. καὶ μηδ' ὡς δυσομένους] Forte, καὶ ἤδη ὡς ἐσομένῳ ἀνιωμένους. Amiot. Mez. καὶ μηδὲν ἐσομένους.

E. 10. μεταβαλεῖν] μεταβολὴν, Mez.

ſum quæ ſunt contra naturam eſt et alienum, *non eſſe:* et quibus malo mortis vitæ mala auferuntur, ea ſenſus vacuitatem ita ſolatii loco habent, ac ſi ſubterfugiſſent. Contra autem quibus e bonis in nihilum mutatio imminet, eorum video terribiliſſimum exitum, quo beatitas finietur: non enim natura ſenſus amiſſionem metuit tanquam initium alterius rei alicujus, ſed quia præſentium bonorum eſt abolitio. Etenim illud, *nihil ad nos pertinere*, ortum ex omnium noſtrarum rerum interitu, jam cogitando ad nos pertinet; et ſenſuum amiſſio eos, qui jam non ſunt, non afficit ſane moleſtia: afficit profecto eos qui ſunt, plane in nihilum eos demergens, neque unquam exſtituros. Itaque ergo non Cerberus, neque Cocytus infinitum mortis metum reddidit; ſed minæ iſtæ, nos in nihilum iri redactum, unde ad Eſſe

τοῖς φθαρεῖσι. "Δὶς γὰρ οὐκ ἔστι γενέσθαι· δεῖ δὲ τὸν "αἰῶνα μὴ εἶναι," κατ' Ἐπίκουρον. Εἰ γὰρ ἔστι τὸ πέρας τῷ μὴ εἶναι, τοῦτο δὲ ἀπέραντον καὶ ἀμετάστατον, εὕρηται κακὸν αἰώνιον ἡ τῶν ἀγαθῶν στέρησις, ἀναισθησίαν μηδέποτε παυσομένην. Καὶ σοφώτερος Ἡρόδοτος, εἰπὼν ὡς "ὁ θεὸς γλυκεῖ γεύσας τὸν αἰῶνα, φθονερὸς "ἐν ἀπῷ ὢν φαίνεται·" καὶ μάλιστα τοῖς εὐδαιμονεῖν δοκοῦσιν, οἷς δῆλόν ἐστι λύπης τὸ ἡδύ, γευομένοις ὧν στερήσονται. Τίνα γὰρ εὐφροσύνην ἢ ἀπόλαυσιν καὶ βρυασμὸν οὐκ ἂν ἐκκρούσειεν καὶ καταγάγοι ἐμπίπτουσα συνεχῶς ἡ ἐπίνοια τῆς ψυχῆς ὥσπερ εἰς πέλαγος ἀχανὲς τὸ ἄπειρον ἐκχεομένης, τῶν ἐν ἡδονῇ πεπεμένων τὸ καλὸν καὶ μακάριον; Εἰ δὲ δὴ καὶ μετὰ ἀλυπίας, ὥσπερ Ἐπίκουρος οἴεται, τοῖς πλείστοις ἀπόλυσθαι συμ-

F. 2. Εἰ γάρ—εἶναι] Εἰ γάρ ἐστι πέρας τῷ εἶναι τὸ μὴ εἶναι: ita legendum videtur.

F. 4. εὕρηται] Lego, εὕρηκε.

A. 4. καὶαγάγοι] Forte, vitii quid subest: A. E. Venet. 1. 2. κατάγε. In B. deest totus hic locus, καὶ κατ-αγάγοι—ἄπειρον.

non datur mutatio aut reditus his qui interierunt. *Bis enim non licet nasci*, Epicuri de sententia; *sed per totam æternitatem non esse oportet*. Si enim esse finitur transitu in non esse, non esse autem infinitum est et immutabile, jam paravit nobis æternitatem mali privatio bonorum et sensus nunquam desitura. Et sapientior est Herodotus, qui ait *Deum hominibus gustum jucundæ vitæ præbuisse, eaque in re invidum se ostendere:* maxime quidem his qui beati putantur, quibus gustantibus ea quæ amissuri sunt, jucunditas esca est doloris. Quam enim lætitiam, quam perceptionem voluptatis, quam exsultationem non dejiciat et expellat ex animo eorum qui honestatem et beatitudinem in voluptate ponunt, continenter ad animum accidens cogitatio, fore ut in infinitum is tanquam vastum in mare effundatur. Tum si, quæ est Epicuri opinio, *plerisque usu venit ut cum do-*

ζαίνει, πανταπασιν ἀπαρηγόρητός ἐστιν ὁ τῶ θανάτω φόβος, εἰς ἀγαθῶν φέρησιν ἀφ' κακῶν ἄγοντος.

λα'. Καὶ πρὸς ταῦτα μὴν οὐκ ἀποκαμοῦνται μαχόμενοι καὶ βιαζόμενοι πάντας ἀνθρώπους, ἀγαθὸν μὴν ἡγεῖσθαι τὴν τῶν κακῶν ἀποφυγήν, κακὸν δὲ μηκέτι νομίζειν τὴν τῶν ἀγαθῶν φέρησιν· ἐκεῖνο δὲ ὁμολογοῦσι, τὸ μηδεμίαν ἐλπίδα μηδὲ χαρὰν ἔχειν τὸν θάνατον, ἀλλὰ ἀποκεκόφθαι πᾶν τὸ ἡδὺ καὶ τὸ ἀγαθόν. Ἐν ᾧ χρόνῳ πολλὰ καλὰ καὶ μεγάλα καὶ θεῖα προσδοκῶσιν οἱ τὰς ψυχὰς ἀνωλέθρους εἶναι φρονοῦντες καὶ ἀφθάρτους, ἢ μακράς τινας χρόνων περιόδους, νεῦν μὲν ἐν γῇ, νεῦν δὲ ἐν οὐρανῷ, περιπολήσας, ἄχρις οὗ συνδιαλυθῶσι τῷ κόσμῳ, μετὰ ἡλίου καὶ σελήνης εἰς πῦρ νοερὸν ἀναφθεῖσαι. Τοιαύτην χώραν ἡδονῶν τοσούτων Ἐπίκουρος ἐκτέμνεται, καὶ ταῖς ἐκ θεῶν ἐλπίσιν, ὥσπερ εἴρηται, καὶ χάρισιν ἀναιρεθείσαις, ὑπὸ τοῦ θεωρητικοῦ τὸ φιλομαθὲς καὶ τοῦ πρακτικοῦ τὸ φιλότιμον ἀπο-

lore intereant, plane nullam admittit consolationem mortis metus, per mala ad privationem bonorum ducentis.

XXXI. Præterea non defatigantur Epicurei pugnando et omnes homines cogendo, ut *malorum evitationem pro bono ducant, pro malo autem bonorum abolitionem non reputent:* interim fatentur, *mortem omni spe ac gaudio carere, sed præcisa esse omnia jucunda et bona.* Quo quidem tempore multa pulchra, magna, divinaque exspectant, qui animos interitus expertes esse sentiunt et immortales; aut qui statuunt, eos longas quasdam temporis circuitiones, alias in terra, alias in cœlo, peragrando conficere, donec una cum mundo dissolvantur, cum Sole et Luna in ignem mente præditum conflagrantes. Hujusmodi campum voluptatum tantarum Epicurus exscindit, et sublata, ut diximus, præmiorum divinorum spe, in contemplativa animi parte amorem doctrinæ, in activa studium hono-

τυφλώσας, εἰς στενόν τι κομιδῇ καὶ οὐδὲ καθαρὸν τὸ ὑπὲ τῇ σαρκὶ τῆς ψυχῆς χαῖρον συνέστειλε καὶ κατέβαλε τὴν φύσιν, ὡς μεῖζον ἀγαθὸν τοῦ τὸ κακὸν φεύγειν οὐδὲν ἔχουσαν.

ris exſtinguens, naturam in lætitiam animi corporis gratia conceptam, nimis hanc anguſtam, ac ne puram quidem, conjicit atque includit; tanquam ſi natura majus aliud bonum, quam mali fugam, haberet nullum.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΠΡΟΣ

ΚΟΛΩΤΗΝ.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΠΡΟΣ

ΚΟΛΩΤΗΝ.

PLUTARCHI

ADVERSUS

COLOTEM.

α'. ΚΟΛΩΤΗΣ, ὃν Ἐπίκουρος εἰώθει Κολωτάραν καὶ Κολωτάριον, ὦ Σατορνῖνε, βιβλίον ἐξέδωκεν, ἐπιγράψας, "Περὶ τοῦ ὅτι κατὰ τὰ τῶν ἄλλων φιλοσόφων δόγματα οὐδὲ ζῆν ἔστιν." Ἐκεῖνο μὲν οὖν Πτολεμαίῳ τῷ βασιλεῖ προσαπεφώνηται· ἃ δὲ ἡμῖν ἐπῆλθεν εἰπεῖν πρὸς τὸν Κολώτην, ἠ-

I. COLOTES, quem Epicurus solebat Colotaram et Colotarium, blandiendi caussa, diminuta voce appellare, librum edidit hac inscriptione, *Secundum aliorum philosophorum decreta ne vivi quidem posse*; eumque regi Ptolemæo dedicavit. Quæ vero nobis adversus Colotem

δέως ἂν οἶμαί σε γεγραμμένα διελθεῖν, φιλόκαλον καὶ φιλάρχαιον ὄντα, καὶ τὸ μεμνῆσθαι καὶ ἀφ' χειρῶν ἔχειν, ὡς μάλιστα δυνατόν ἐστι, τοὺς λόγους τῶν παλαιῶν, βασιλικωτάτην ἀγωγὴν ἡγούμενον.

β'. Ἐναγχος οὖν ἀναγινωσκομένου, εἷς τῶν ἑταίρων Ἀριστόδημος ὁ Αἰγιεύς, οἶδα γὰρ τὸν ἄνδρα τῶν ἐξ Ἀ- F καδημείας οὐ ναρθηκοφόρον, ἀλλὰ ἐμμανέστατον ὀργιαστὴν Πλάτωνος, οὐκ οἶδα ὅπως πως καὶ τὸ εἰωθὸς ἐγκαρτερήσας σιωπῇ, καὶ πως ἀσχὼν ἑαυτὸν ἀκροατὴν ἄχρι τέλους κόσμιον, ὡς τέλος ἔσχεν ἡ ἀνάγνωσις, Εἶεν, ἔφη, τίνα τούτῳ μαχούμενον ἀνίσαμεν ὑπὲρ τῶν φιλοσόφων; οὐ γὰρ ἄγαμαι τὸν Νέστορα, ἐλέσθαι δέον ἐκ τῶν ἑνὸς τὸν ἄριστον, ὑπὸ τῇ τύχῃ ποιούμενον, καὶ διακληροῦντος.

Ἀλλὰ ὁρᾷς, ἔφην, ὅτι καὶκεῖνος ὑπὸ τὴν κλῆσιν ἑαυ-

F. 6. μαχέμενον] Sic B. E. Vulgo, μαχόμενον.

diſputare ſubiit, exiſtimo te, Saturnine, cum voluptate lecturum ſi perſcripſero; ut qui honeſtis rebus antiquitatiſque ſtudio tenearis, hancque maxime regiam delectationem eſſe cenſeas, memoria complecti et in promtu habere, quantum ejus fieri poteſt, veterum doctrinam.

II. Nuper, cum is liber recitaretur, unus de ſociis noſtris Ariſtodemus Ægienſis, quem noſti, ſecta Academicus, et non ferulam geſtans, quod aiunt, ſed ardentiſſimo inſtinctu Platonis orgia celebrans, neſcio quomodo præter morem ſuum filentium cum tenuiſſet, et ad finem uſque modeſte auditorem ſe præbuiſſet; abſoluta lectione, Agedum, inquit, quemnam huic opponemus pro philoſophis propugnaturum? Non enim admodum probo Neſtorem, qui de novem heroibus cum deberet præſtantiſſimum deligere, fortunæ et ſorti rem commiſit.

Atqui vides, aiebam, ipſum ſe ſortitioni præfeciſſe, ut pru-

τὴν ἔταξεν, ὥστε τῶ φρονιμωτάτω βραβεύοντος γενέσθαι τὸν καταλογον·

Ἐκ δ' ἔθορε κλῆρος κυνέης ὃν ἄρ' ἤθελον αὐτοὶ,
Αἴαντος.

Οὐ μὴν ἀλλ' εἰ σὺ προφάπεις ἐλέσθαι,
Πῶς ἂν ἔπειτ' Ὀδυσῆος ἐγὼ θείοιο λαθοίμην;

ὅρα δὴ καὶ σκόπει πῶς ἀμύνῃ τὸν ἄνδρα.

Καὶ ὁ Ἀριστόδημος, Ἀλλ' οἶδα, ἔφη, τὸ τοῦ Πλάτωνος, ὅτι τῷ παιδὶ χαλεπήνας, οὐκ αὐτὸς ἐνέτεινε πληγάς, ἀλλὰ Σπεύσιππον ἐκέλευσεν, εἰπὼν αὐτὸς ὀργίζεσθαι· καὶ σὺ τοίνυν ἀλλαβὼν κόμιζε τὸν ἄνθρωπον ὅπως βούλει, ἐγὼ γὰρ ὀργίζομαι. Τὰ αὐτὰ δὴ καὶ τῶν ἄλλων προσκελευομένων, Λεκτέον μὲν, ἔφην, ἄρα, φοβοῦμαι δὲ μὴ δόξω καὶ αὐτὸς ἐσπουδακέναι μᾶλλον ἢ δεῖ πρὸς τὸ βιβλίον, ὑπὲρ τῆς δι' ἀγροικίαν καὶ βωμολοχίαν καὶ ὕβριν τοῦ ἀνθρώπου χόρτον τινὰ προβάλλον-

B. 2. ὑπὲρ τῆς] Legendum ac distinguendum, βιβλίον ὑπ' ὀργῆς, δι' ἀγροικίαν—. Itaque verti.

B. 3. προβάλλοντος * ἥσεως Σωκράτει] Forte ita supplendus defectus, χόρτον τινὰ προβάλλοντος αὐτῇ ἄρτι καταφρονοῦντι αἰσθήσεως Σωκράτει. Ita partim et Xyl. conjecit et vertit.

dentissimo homine eam moderante conficeretur. Itaque

Exiit e galea sors exoptata Pelasgis,
Ajacem pugnæ dedens Telamone creatum.

Sed tamen quando tu deligere jubes,

Quonam divino pacto obliviscar Ulyssis?

Vide ergo ac meditare, qua ratione hominem ulciscaris.

Atqui, aiebat Aristodemus, meministi, Platonem, cum puero irasceretur, non ipsum verbera ingessisse, sed hoc Speusippo mandavisse, quod se animo commoto esse diceret. Ita tu quoque nunc meo loco hominem tracta ut libet; ipse enim iratus sum. In eandem sententiam aliis etiam exhortantibus, Dicendum ergo est, inquam. Vereor autem ne videar ipse quoque iratus majore quam par est studio adversus hunc librum contendere; propterea quod homo iste rusticitate et scurrilitate atque petulantia quasi

τος * ἡσεως Σωκράτῃ, καὶ πῶς εἰς τὸ στόμα τὸ σιτίον οὐκ εἰς τὸ ὦς ἀντίδησιν ἐρωτῶντος. Ἀλλ' ἴσως ἂν ὑπὲ τούτοις καὶ γελάσειέ τις, ἀννοήσας τὴν Σωκράτους πραότητα καὶ χάριν.

Ὑπέρ γε μέντοι παντὸς Ἑλλήνων στρατεῦ,

τῶν ἄλλων φιλοσόφων, ἐν οἷς Δημόκριτός ἐστι καὶ Πλάτων καὶ Ἐμπεδοκλῆς καὶ Παρμενίδης καὶ Μέλισσος, οἱ κακῶς ἀκηκόοτες, οὐ μόνον

Αἰσχρὸν σιωπᾷν,

ἀλλ' οὐδὲ ὅσιον ἀνδυνάμ π καὶ ὑφελέσθαι τῆς ἄκρας ὑπὲρ αὐτῶν παῤῥησίας, εἰς τοῦτο δόξης φιλοσοφίαν περιγαγόντων. Καίτοι τὸ μὲν ζῆν οἱ γονεῖς μετὰ τῶν θεῶν ἡμῖν ἐδώκαν, τὸ δὲ τῶν φιλοσόφων δίκης καὶ νόμου συνεργὸν οἰόμεθα λόγον ἐπιθυμιῶν κολαστὴν λαβόντες, εὖ ζῆν· τὸ δὲ εὖ ζῆν, ἐστὶ κοινωνικῶς ζῆν καὶ φιλικῶς καὶ

B. 9. Πλάτων] Στίλπων B. E.
B. 12. Αἰσχρὸν σιωπᾷν] Disjunximus hæc a reliqua disputatione, ut partem dicti Euripidei.
B. 13. ὑφελέσθαι] Malim ὑφιέσθαι. Anon. ὑφέσθαι.

fœnum Socrati edendum obtulit, loco panis, cum nihil hic se certo scire pronunciaret, interrogavitque *cur cibum non in aurem, sed in os imponeret*. Sed fortassis hæc risum alicui concitent, mansuetudinem et comitatem Socratis consideranti.

Sed integro jam pro Graiorum exercitu,

id est reliquis philosophis, de quorum numero sunt Democritus, Plato, Empedocles, Parmenides, Melissus, ita traductis,

Tacere turpe est:

ac præterea nefas etiam aliquid de summa pro illis dicendi libertate remittere, qui tantam philosophiæ gloriam paraverint. Etenim vitam quidem nobis parentes Deorum auxilio largiti sunt; a philosophis autem juris et legum adjutricem doctrinam, et cupiditatum moderatricem accipientes, bene nos vivere putamus. Est autem bene vivere, amice et societati hominum convenienter, tempe-

σωφρόνως καὶ δικαίως. Ὧν οὐδὲν ἀπολείπουσιν οἱ περὶ γαστέρα τάγαθὸν εἶναι βοῶντες, οὐκ ἂν δὲ τὰς ἀρετὰς ὁμοῦ πάσας τετιμωμένας χαλκοῦ πριάμενοι, δίχα τῆς ἡδονῆς πάσης πανταχόθεν ἐξελαθείσης· ἐνδεῖν δὲ αὐτοῖς τὸν περὶ θεῶν καὶ ψυχῆς λόγον, ὡς ἡ μὲν ἀπόλλυται ἁλυθεῖσα, τοῖς δὲ θάνατος μέλλει τῶν καθ' ἡμᾶς. Τοῖς δὲ ἄλλοις φιλοσόφοις ἐγκαλοῦσιν ὅτι διὰ τὸ σοφὸν, ὡς τὸ ζῆν ἀναιροῦσι· ἐκεῖνοι δὲ τούτοις, ὅτι ζῆν ἀγεννῶς καὶ θηριωδῶς διδάσκουσι.

γ'. Καίτοι ταῦτα μὲν ἐγκέκραται τοῖς Ἐπικούρου λόγοις, καὶ διαπεφοίτηκεν αὐτοῦ τῆς φιλοσοφίας. Ὁ δὲ Κολώτης, ὅτι φωνάς τινας ἐρήμους πραγμάτων ἀποσπῶν, καὶ μέρη λόγων καὶ παραγράμματα καθαρὰ βεβαιοῦντος καὶ συνεργοῦντος πρὸς νόησιν καὶ πίστιν ἕλκων, ὥσπερ ἀγρ-

C. 8. ἡδονῆς—ἐνδεῖν δὲ αὐτοῖς] Excidisse quædam et ita restituenda suspicor, ἡδονῆς, ἧς πάσης καὶ πανταχόθεν ἐξελαθείσης οὐκ ἄξιον εἶναι ζῆν· φυσιολογίας δὲ ἐνδεῖν αὐτοῖς—. Ita verti.

D. 1. ἔτοι—ἀναιροῦσι] Locus corruptus, forte cum Mez. ita corrigendus, ἔτοι ὅτι διὰ τὸ σωφρόνως τὸ ζῆν ἀναιροῦσι.

D. 6. πραγμάτων] Forte, γραμμάτων.

ranterque et juste vivere. Atqui horum nihil nobis relinquunt, qui *summum bonum circa ventrem esse* clamant, et *voluptate undique rejecta universas virtutes ne pertuso quidem ære emerent*: porro aiunt *philosophiam ipsorum non opus habere naturali ratione, nisi propter locum de Diis et animo*; *ut constet, hunc perire dissolutum, illos nullam rerum humanarum curam gerere.* Alios philosophos hi reprehendunt sapientiæ nomine, quod vitam e medio tollant: illi eos, quod turpiter et belluino more vivere nos doceant.

III. Atque hæc quidem plane immixta sunt per Epicuri disputationes, et philosophiam ejus permeant. Colotem autem voces quasdam rerum inanes avellendo, et partes sermonum ac frusta, affirmationis et intelligentiam fidemque conciliantis rationis expertia, contrahendo, li-

ἐᾶν, ἢ πίνακα τερᾶτων, συντίθησι τὸ βιβλίον, ἵστε δήπου παντὸς μᾶλλον ὑμεῖς, ἔφην, τὰ συγγράμματα τῶν παλαιῶν ἀφ' χειρὸς ἔχοντες. Ἐμοὶ δὲ δοκεῖ καθάπερ ὁ Λυδὸς ἐφ' αὑτὸν ἀνοίγειν οὐ θύραν μίαν, ἀλλὰ ταῖς πλείσταις τῶν ἀπορίων καὶ μεγίσταις περιβάλλειν τὸν Ἐπίκουρον. Ἀρχέλαϊ γὰρ ἀπὸ Δημοκρίτου, καλά καὶ πρέποντα διδασκάλια νομιζόμενα παρ' αὐτῷ· καίτοι πολλῷ χρόνον αὐτὸς ἑαυτὸν ἀνηγόρευε Δημοκρίτειον ὁ Ἐπίκουρος, ὡς ἄλλοι τε λέγουσι, καὶ Λεοντεὺς εἷς τῶν ἐπ' ἄκρον Ἐπικούρου μαθητῶν, πρὸς Λυκόφρονα γράφων, "τιμᾶσθαί τε," φησὶ, "τὸν Δημόκριτον ὑπὸ "Ἐπικούρου, ἀφ' τὸ πρῶτον ἅψασθαι τῆς ὀρθῆς "γνώσεως, καὶ τὸ σύνολον τὴν πραγματείαν Δημο"κρίτειον προσηγορεύεσθαι, ἀφ' τὸ πεπρωτεῖν αὐτὸν "πρῶτον ταῖς ἀρχαῖς περὶ φύσεως." Ὁ δὲ Μητρόδωρος ἄντικρυς περὶ φιλοσοφίας εἴρηκεν, ὡς, "εἰ μὴ

E. 3. καίτοι] Sic B. E. Vulgo, καί.

brum compoſuiſſe, quaſi forum quoddam aut tabulam monſtrorum, omnium optime vos noſtis, qui in manibus habetis ſcripta antiquorum. Mihi vero videtur ſicut Lydus ille aperire adverſus ſeipſum non unicam januam, ſed plurimis difficultatibus et maximis involvere Epicurum. Initium enim facit a Democrito, cui quidem præclaram et dignam perſolvit mercedem. Et ſane longo tempore Epicurus ſe Democriteum profeſſus eſt: quod et alii dicunt, et Leonteus unus de ſummis Epicuri diſcipulis ad Lycophronem ſcribit, *honorem haberi Democrito ab Epicuro, quia is primus rectam cognitionem attigerit, ac primus in principia naturæ inciderit, unde univerſa tractatio Democritica appelletur*. Metrodorus vero aperte de philoſophia dixit, *Niſi præiviſſet Democritus, E-*

" καθηγήσατο Δημόκριτος, οὐκ ἂν προῆλθεν Ἐπίκυ-
" ρος ἐπὶ τὴν σοφίαν." Ἀλλ' εἰ μὴ τὰ Δημοκρίτου δόγματα ζῆν οὐκ ἔστιν, ὡς οἴεται Κολώτης, γελοῖος ἦν ὁπὸ τὸ μὴ ζῆν ἄγοντι Δημοκρίτῳ κατακολουθῶν ὁ Ἐπίκουρος.

δ'. Ἐγκαλεῖ δὲ αὐτῷ πρῶτον, ὅτι τῶν πραγμάτων ἕκαστον εἰπὼν οὐ μᾶλλον τοῖον ἢ τοῖον εἶ), συγκέχυκε τὸν βίον. Ἀλλὰ τοσοῦτόν γε Δημόκριτος ἀπέδει τοῦ νομίζειν μὴ μᾶλλον εἶναι τοῖον ἢ τοῖον τῶν πραγμάτων ἕκαστον, ὥστε Πρωταγόρᾳ τῷ σοφιστῇ τοῦτο εἰπόντι μεμαχῆσθαι, καὶ γεγραφέναι πολλὰ καὶ πιθανὰ πρὸς αὐτόν· οἷς οὐδὲ ὄναρ ἐντυχὼν ὁ Κολώτης, ἐσφάλη περὶ λέξιν τοῦ ἀνδρός, ἐν ᾗ διορίζεται μὴ μᾶλλον τὸ Δέν, ἢ τὸ Μηδὲν εἶναι· Δὲν μὲν ὀνομάζων τὸ σῶμα, Μηδὲν δὲ τὸ κενὸν, ὡς καὶ τοῦτο φύσιν τινὰ καὶ ὑπόστασιν ἰδίαν ἔχοντος. Ὁ δ' οὕτω δόξας τὸ μηδὲν μᾶλλον εἶναι τοῖον ἢ τοῖον, Ἐπικούρειόν φησι κέχρηται, τὸ πάσας εἶναι τὰς δι' αἰσ-

F. 7. εἰπὰν] Ita Xyl. correxit. Vulgo, ἐπιὼν.

picurum nunquam fuisse ad sapientiam perventurum. At vero, si secundum Democriti decreta vivi non potest, ridiculus Epicurus, qui ad non vivendum ducentem sequatur.

IV. Huic primum id vitio dat, quod *unamquamque rem asserens non magis talem quam talem esse, vitam perturbaverit.* Atqui tantum abest hoc ut senserit Democritus, ut etiam Protagoram sophistam hoc affirmantem impugnaverit, ac multa et probabilia contra eum scripserit. Quæ cum ne per somnum quidem vidisset Colotes, lapsus est in verbis ejus, quibus definit non magis *den* esse quam *meden*; *den* nominans corpus, *meden* inane, quasi hoc quoque suam quandam naturam et substantiam haberet. Enimvero qui sentiret nihil magis tale esse quam tale, Epicureum sequeretur decretum, quo *omnia*

θήσεως φαντασίας ἀληθεῖς. Εἰ γὰρ δυοῖν λεγόντων, τὸν μὲν αὐστηρὸν εἶναι τὸν οἶνον, τὸν δὲ γλυκύν, ὁ δέτερος ψεύδεται τῇ αἰσθήσει, τί μᾶλλον ὁ οἶνος αὐστηρὸς ἢ γλυκύς ἐστι; Καὶ μιᾷ λουτρῷ γε τῷ αὐτῷ τὸν μὲν ὡς θερμῷ, τὸν δὲ ὡς ψυχρῷ χρωμένους ἰδεῖν ἔστιν· οἱ μὲν γὰρ ψυχρὸν, οἱ δὲ θερμὸν ἐπεμβάλλειν κελεύουσι. Πρὸς δὲ Βερενίκην τὴν Δηϊτάρου τοῦ Λακεδαιμονίων τινὰ γυναικῶν ἀφικέσθαι λέγουσιν· ὡς δὲ ἐγγὺς ἀλλήλων γενόμενοι, εὐθὺς ἀπεστράφηναι, τὴν μὲν τὸ μύρον, ὡς ἔοικε, τὴν δὲ τὸ βούτυρον δυσχεράνασαν. Εἴπερ οὖν μὴ μᾶλλόν ἐστιν ἡ ἑτέρα ἢ ἑτέρας ἀληθὴς αἴσθησις, εἰκός ἐστι καὶ τὸ ὕδωρ μὴ μᾶλλον εἶναι ψυχρὸν ἢ θερμόν, καὶ τὸ μύρον καὶ τὸ βούτυρον μὴ μᾶλλον εὐῶδες ἢ δυσῶδες. Εἰ γὰρ αὖ τὸ φαινόμενον ἕτερον ἑτέρῳ φάσκει τις, ἀμφότερα εἶναι λέγων λέληθεν.

ε'. "Αἱ δὲ πολυθρύλλητοι συμμετρίαι καὶ ἁρμονίαι

C. 2. Εἰ γὰρ—λέληθεν] Minime integer locus: et Xyl. ſtellam, corruptelæ ſignum, appoſuit. Suſpicor hanc fuiſſe Auctoris ſcripturam: Εἰ γὰρ τὸ αὐτὸ φαινόμενον ἕτερον ἑτέρῳ φάσκει τις εἶναι, τὸ αὐτὸ ἀμφότερα εἶναι λέγων λέληθεν. Item expreſſimus in Latinis.

ſenſus viſa vera ſtatuuntur eſſe. Nam ſi duobus dicentibus, altero auſterum eſſe vinum, altero dulce, neutrius ſenſus fallit, qui magis auſterum erit vinum quam dulce? Quin et eodem lavacro vides unum ut calido, alterum ut frigido uti; cum hic calidam, ille frigidam affundi jubeat. Et ferunt Spartanam quandam mulierem acceſſiſſe ad Berenicem Deiotari uxorem, cumque invicem appropinquaſſent, averſas fuiſſe, quod unguentum altera, altera butyrum olfaciens averſaretur. Si ergo una ſenſio non eſt verior quam altera, conſentaneum eſt aquam non magis frigidam eſſe quam calidam, et unguentum butyro non melius olere, non deterius. Nam qui idem Viſum aliud alii eſſe ait, is imprudens utrumque idem affirmat eſſe.

V. Illæ autem multorum ſermone tritæ *concinnitates* et

" τ περὶ τὰ αἰσθητήρια πόρων, ἅτε πολυμιξίαι τῶν
" σπερμάτων, ἃ δὴ πᾶσι χυμοῖς καὶ ὀσμαῖς καὶ χρωμασιν
" ἐνδιεσπαρμένα λέγουσιν ἑτέραν ἑτέρῳ ποιότητος κινεῖν
" αἴσθησιν," οὐκ ἄντικρυς εἰς τὸ μὴ μᾶλλον τὰ πράγ-
ματα συνελαύνουσιν αὐτοῖς; Τοὺς γὰρ οἰομένους ψεύδεσθαι
τὴν αἴσθησιν, ὅτι τὰ ἐναντία πάθη γινόμενα τοῖς χρω-
μένοις ἀπὸ τῶν αὐτῶν ὁρῶσι, θαυμαζόμενοι, διδάσκε-
σιν ὡς, " ἀναπεφυρμένων καὶ συμμιγνυμένων ὁμοῦ πα
" πάντων, ἄλλα δὲ ἄλλῳ πεφυκότος ἁρμόττειν, οὐκ
" ἔστι τῆς αὐτῆς ποιότητος ἁφὴ καὶ ἀντίληψις, οὐδὲ
" πᾶσι τοῖς μέρεσι κινεῖ πάντας ὡσαύτως τὸ ὑποκεί-
" μενον· ἀλλὰ ἐκείνοις ἕκαστα μόνοις ἐντυγχάνοντες
" τοῖς ἁρμόττουσιν ἔχουσι τὴν αἴσθησιν, οὐκ ὀρθῶς
" διαμάχονται περὶ τοῦ χρηστὸν, ἢ πονηρὸν, ἢ λευκὸν
" ἢ μὴ λευκὸν εἶναι τὸ πρᾶγμα, τὰς αὐτοῖς οἰομένους

C. 8. ἑτέρῳ ποιότητος] Sic E. in postremo consentit etiam B. Vulgo, ἑτεραῖς ποιότητας.

D. 1. ὁμῷ τι] Sic E. Vulgo, ὁμῷ τοι. Idem modo dat συμμεμιγμένων.

D. 7. ἢ πονηρὸν] Addidimus ex B. E. Alii aliter conjiciunt: Amiot. Mez. χρωστὸν ἢ μὴ χρωστόν. Reisk. χρηστὸν ἢ ἀχρηστον.

proportiones meatuum in sentiendi instrumentis, et multiplices seminum permixtiones, quæ omnibus saporibus, odoribus, coloribusque inspersa aiunt *sensum movere ad alias aliorum qualitates percipiendum*, an non recta eos adigunt ad dicendum, aliud alio non magis esse tale? Etenim quando refellere hos volunt, qui sensus fallere ideo aiunt, quod vident diverse ab eadem re nos affici, docent, *confusis atque permixtis simul omnibus, cum natura sit comparatum ut aliud alii quadret, non esse contactum aut apprehensionem ejusdem qualitatis, neque a re subjecta omnes omnibus partibus eodem modo affici: sed eas tantum unicuique occurrere, ad quas sensum habet mensura respondente concinnatum. Itaque non recte nos de eo certare, rem esse albam aut non albam,*

" βεβαιῶν αἰσθήσεις, τῷ τὰς ἄλλων ἀναιρεῖν· δεῖ δὲ αἰσ-
" θήσει μὴ μηδὲ διαμάχεσθαι· πᾶσαι γὰρ ἅπτονται
" πνος, οἷον ἐκ πηγῆς τῆς πολυμιξίας ἑκάστη λαμβά-
" νουσα τὸ προσφορον καὶ οἰκεῖον· ὅλως δὲ μὴ κατηγο- E
" ρεῖν, ἀπομνύντας μερῶν, μηδὲ τὸ αὐτὸ οἴεσθαι δεῖν πά-
" σχειν ἅπαντας, ἄλλους κατ' ἄλλην ποιότητα καὶ δύνα-
" μιν αὐτῶν πάσχοντας." Ἆρα δεῖ σκοπεῖν τίνες μᾶλ-
λον ἄνθρωποι τὸ μὴ μᾶλλον ἐπάγουσι τοῖς φαινομένοις,
ἢ οἱ πᾶν μὲν τὸ αἰσθητὸν, κρᾶμα παντοδαπῶν ποιοτήτων
ἀποφαίνουσι

Σύμμικτον, ὥσπερ γλεῦκος αὐλητήριον,

ἐῤῥεῖν δὲ ὁμολογοῦσι τοὺς κανόνας αὐτοῖς, καὶ παντάπασιν
οἴχεσθαι τὸ κριτήριον, ἄνπερ εἰλικρινὲς αἰσθητὸν ὂπῶν, καὶ
μὴ πολλὰ ἕκαστον ἀπέλιπον;

E. 4. Ἆρα δεῖ] Forte, Ὥρα δή.

E. 8. αὐλητήριον] Hoc unum, si forte, mutandum in λιπαντήριον vel ἐκκλυστήριον. Distinximus ut Senarium. Audacter neque ulla cum auctoritate corrigere tentat Salmasius Συμμικτὸν ὥσπερ γλαυκὸς αὐλιστήριον. Exercit. Plin. T. I. p. 315.

dum noſtrum ſenſum volumus defendere, alienum impugnare. Nulli enim ſenſioni repugnandum eſſe, cum quævis aliquid apprehendat ex illa multiplici mixtura; quævis id, quod ei eſt accommodatum et conveniens. Neque de toto pronunciandum eſſe, cum partes duntaxat attingantur: neque putandum omnes debere eodem modo a re eadem affici, cum alius alia ejus vi et facultate afficiatur.

Quærendumne jam eſt, quinam homines non magis hoc quam illud eſſe rebus inferant? Certe hi, qui omnis generis qualitatum ſenſilium mixturam ſtatuunt,

Ceu turbidus muſti fit fervor æſtuans,

fatenturque ſuos canones perire ipſis, et omnino aboleri facultatem judicandi, ſi ullum ſenſile ſincerum relinqueret, non unumquodque multa facerent.

ς'. Ὅρα δὴ ἃ περὶ τοῦ οἴνου τῆς θερμότητος ἐν τῷ Συμποσίῳ Πολύαινον αὐτῷ ἀμφιλεγόμενον Ἐπίκουρος πεποίηκε· λέγοντος γάρ, "Οὐ φὴς εἶναι, ὦ Ἐπίκουρε, τὰς "ἐκ τοῦ οἴνου διαθερμασίας;" ὑπέλαβέ τις, "Οὐ "τὸ καθόλου θερμαντικὸν ἀποφαίνεσθαι τὸν οἶνον εἶναι·" ἢ μετὰ σμικρόν, "Φαίνεται μὲν γὰρ τὸ καθόλου οὐκ εἶ-"ναι θερμαντικὸς ὁ οἶνος, τοῦδε δέ τινος ὁ τοσοῦτος εἶναι "θερμαντικὸς ἂν ῥηθείη." Καὶ πάλιν αὖθις ὑποστὰς, θλίψεις τε καὶ ἀφανισμὰς ἀτόμων, ἑτέρων δὲ συμμίξεις καὶ προσζεύξεις αἰτιασάμενος ἐν τῇ πρὸς τὸ σῶμα καταμίξει τοῦ οἴνου, ἐπιλέγει, "Διὸ δὴ καθόλου μὲν οὐ "ῥητέον τὸν οἶνον εἶναι θερμαντικόν· τῆς δὲ τοιαύτης "φύσεως καὶ τῆς ἔτι ἀφανισμένης θερμαντικὸν τὸν το-"σοῦτον, ἢ τοῦδε τὸν τοσοῦτον εἶναι ψυκτικόν· ἔνεισι γὰρ "καὶ τοιαῦται ἐν τῷ τοιούτῳ ἀθροίσματι φύσεις ἐξ ὧν "ἂν ψυχρὸν συναίη, εἰ δέον γε ἑτέρωις προσζυγεῖσαι,

E. 13. Πολύαινον] Ex uno recepi Xyl. Vulgo, Πολύδινον.
F. 2. ὑπέλαβέ τις] Forte, ὑπέλαβεν αὐτός.
A. 7. εἰ δέον γε] Legendum videtur, εἰς δέον τε—.

VI. Vide jam, quæ de vini calore ſecum diſputantem Polyænum in convivio Epicurus facit. Dicente enim Polyæno, *Negaſne, Epicure, vinum calefacere?* ſubjecit quidam, *Non univerſe de vino pronunciari eſſe ei vim calefaciendi:* et paulo poſt; *Videtur enim univerſe non habere facultatem calefaciendi vinum; tantillum autem huncce calefacere poſſe dicemus.* Rurſumque rationem reddens, *colliſiones et diſſeminationes atomorum, aliorumque admixtiones et adjunctiones* cauſſatus in vini cum corpore commixtione, hæc addit; *Itaque univerſe dicendum non eſt, vinum eſſe vi calefaciendi præditum; ſed tantum vini hujuſmodi itaque affectam naturam calefacere poſſe, aut refrigerare. Inſunt enim in tali congerie etiam tales naturæ, e quibus frigus confici poſſit, ſi ita uſus ferat, ut aliis adjunctæ naturam frige-*

" ψυχρασίας φύσιν ἀποτελέσθαν· ὅθεν ἐξαπατώμενοι,
" οἱ μὲν, ψυκτικὸν τὸ καθόλου φασὶν εἶναι τὸν οἶνον, οἱ
" δὲ, θερμαντικόν." Ὁ δὴ λέγων ἐξηπατῆσθαι τοὺς πολλούς, τὸ θερμαῖνον, θερμαντικὸν, ἢ τὸ ψύχον, ψυκτικὸν ὑπολαμβάνοντας, εἰ μὴ νομίζοι τὸ μὴ μᾶλλον εἶναι τοῖον ἢ τοῖον ἕκαστον ἀκολουθεῖν οἷς εἴρηκεν, αὐτὸς ἐξηπάτηται. Προστίθησι δὲ ὅτι " πολλάκις οὐδὲ ἦλθεν εἰς
" τὸ σῶμα θερμαντικῷ ὀπφέρων ἢ ψυκτικῷ δύναμιν
" ὁ οἶνος, ἀλλὰ κινηθέντος τοῦ ὄγκου καὶ γενομένης τῶν
" σωμάτων μεταστάσεως, αἱ ποιοῦσι τὸ θερμὸν ἄτομοι
" νεῦν μὲ συνῆλθον εἰς τὸ αὐτὸ, καὶ παρέσχον ὑπὸ πλή-
" θους θερμότητα καὶ ῥύρωσιν τῷ σώματι, νεῦν δὲ ἐκπε-
" σοῦσαι κατέψυξαν."

ζ'. Ἔτι δὲ τούτοις προσεπανέστη χρῆσθαι τὸ καλύμμνον καὶ νομιζόμμνον πικρὸν, γλυκὺ, καθαρτικὸν, ὑπνωτικὸν, φωτεινὸν, ὡς ὀδενὸς ἔχοντος αὐτοτελῆ ποιότητα καὶ

A. 8. ἀποτελέσειαν] ἀπολέσειαν, Mez.

B. 10. Ἔτι δὲ—χρῆσθαι] Legendum, ut et Reiskius vidit, Ὅτι δὲ τούτοις πρὸς πᾶν ἐστὶ χρῆσθαι.

factionis præsent. Unde per errorem alii vinum universe frigefaciens dixerunt, alii calefaciens. Sane qui plerosque erraviſſe ait, quod calefaciens id quod calefacit, frigefaciens id quod frigefacit cenſuerunt, ipſe decipitur, ſi non ſentit ex ſuis verbis hoc conſequi, nihil magis eſſe tale quam tale. Addit porro, *ſæpe vinum in corpus ita venire, ut neque calorem neque frigus inferentem vim ſecum afferat; ſed, commota mole et facta corporum mutatione, atomi quæ calorem inducunt aliquando*, inquit, *coëuntes ſua multitudine calorem et inflammationem corpori præbent; aliquando elapſæ frigus gignunt.*

VII. Iſta vero decreta item referri poſſe adhiberique ad ea omnia quæ habentur et dicuntur amara, dulcia, purgantia, ſoporifera, lucida, quorum

C δύναμιν, οὐδὲ δρῶντος μᾶλλον ἢ πάσχοντος, ὅταν ἐγγένωνται τοῖς σώμασιν, ἄλλην δὲ ἐν ἄλλοις διαφορὰν καὶ χρᾶσιν λαμβάνοντος, οὐκ ἄδηλός ἐστιν. Αὐτὸς γοῦν ὁ Ἐπίκουρος ἐν τῷ δευτέρῳ τοῦ πρὸς Θεόφραστον, "οὐκ "εἶναι λέγων τὰ χρώματα συμφυῆ τοῖς σώμασιν, ἀλλὰ "γεννᾶσθαι κατὰ ποιάς τινας τάξεις καὶ θέσεις πρὸς τὴν "ὄψιν, οὐ μᾶλλον φησὶ κατὰ τοῦτον τὸν λόγον ἀχρωμά-"τιστον σῶμα εἶναι ἢ χρῶμα ἔχον." Ἀνωτέρω δὲ κατὰ λέξιν ταῦτα γέγραφεν· "Ἀλλὰ καὶ χωρὶς τούτου τοῦ μέρους, οὐκ "οἶδα ὅπως δεῖ τὰ ἐν σκότει ταῦτα ὄντα φῆσαι χρώ-"ματα ἔχειν· καίτοι πολλάκις ἀέρος ὁμοίως σκοτώδους D"περιεχομένου, οἱ μὲν αἰσθάνονται χρωμάτων διαφο-"ράς, οἱ δὲ οὐκ αἰσθάνονται δι' ἀμβλύτητα τῆς ὄψεως· "ἔτι δέ, εἰσελθόντες εἰς σκοτεινὸν οἶκον, ἐσθεμίαν ὄψιν "χρώματος ὁρῶμεν· ἀναμείναντες δὲ μικρὸν, ὁρῶμεν· οὐ "μᾶλλον οὖν ἔχειν ἢ μὴ ἔχειν χρῶμα ῥηθήσεται τῶν

C. 3. ἄδηλός] Legendum ἄδηλόν, cum Reiskio. Ejusdem ἐγγενῆται, paulo ante, non item necessarium.

nullum perfectam in sese habere qualitatem et vim agendi potius quam patiendi ubi in corpora incidunt, sed aliam in aliis nancisci differentiam ac temperiem, haud obscurum est. Ipse quidem Epicurus in secundo adversus Theophrastum libro negans *corporibus innasci colores, sed generari secundum quasdam ordinationes et positus respectu visus, hac ratione*, inquit, *corpus non magis effici coloris expers quam coloratum.* Supra autem in hanc sententiam scripserat: *Ceterum etiam absque hac parte, nescio quo pacto oporteat ista, quæ in tenebris sunt, colorata dicere. Atqui sæpenumero aëre tenebroso circumfuso, alii sentiunt discrimen colorum, alii non sentiunt ob visus hebetudinem: deinde ingressi in domum tenebricosam, initio nullum colorem videmus; parva mora ibi facta, videmus. Ergo unumquodque corpus dicemus non magis habere quam non habere colorem. Si*

" σωμάτων ἕκαστον. Εἰ δὲ ὃ χρῶμα πρός τι, καὶ ὃ λευ-
" κὸν ἔσται πρός τι, καὶ ὃ κυανοῦν· εἰ δὲ ταῦτα, καὶ ὃ γλυκὺ
" καὶ ὃ πικρόν· ὥστε κατὰ πάσης ποιότητος ἀληθῶς, τὸ μὴ
" μᾶλλον εἶναι, ἢ μὴ εἶναι, κατηγορεῖσθαι· τοῖς γὰρ οὕτω
" πάσχουσιν ἔσται τοιοῦτον, οὐκ ἔσται δὲ τοῖς μὴ πάσχουσι."
Τὸν οὖν βόρβορον καὶ τὸν τ * ἐν ᾧ φησι γίνεσθαι τοὺς τὸ E
μηδὲν μᾶλλον τοῖον ἢ τοῖον ὑπιφθεγγομένους τοῖς πράγμα-
σιν, ἑαυτῷ καλασκεδάννυσι καὶ ὃ καθηγεμόνος ὁ Κολώτης.

η'. Ἆρα οὖν ἐνταῦθα μόνον ὁ γενναῖος

Ἄλλων ἰατρὸς αὐτὸς ἕλκεσι βρύων

ἀναπέφηνεν; Οὔμψυχον· ἀλλ' ἔτι μᾶλλον ἐν τῷ δευτέρῳ τῶν ὑπιτιμημάτων λέληθε τῷ Δημοκρίτῳ τὸν Ἐπίκουρον ἐκ τοῦ ζῆν συνεξωθῶν. Τὸ γὰρ νόμῳ χροιὰν εἶναι, καὶ νόμῳ γλυκύ, καὶ νόμῳ σύγκρισιν * τὰς ἀτόμους εἰρημένον φησὶν ὁ Δημοκρίτου ταῖς αἰσθήσεσι, καὶ τὸν ἐμμένοντα

E. 1. καὶ τὸν τ * ἐν ᾧ] Credam corrigendum, καὶ τὸν τάραχον, ἐν ᾧ. Amiot. Anon. Mez. Reisk. ſupplent πηλόν.

E. 9. σύγκρισιν * τὰς ἀτόμους] Legendum, σύγκρισιν, ἐτεῇ δὲ τὸ κενὸν καὶ τὰς ἀτόμους. Vid. interpretes ad Diog. Laert. IX, 44, 72.

E. 10. ταῖς αἰσθήσεσι] μάχεσθαι ταῖς αἰσθήσεσι, vel ſimilem in formam, corrigendum cum Reiſkio.

autem color ex eorum eſt cenſu quæ alio referuntur, albedo quoque reſpectu alterius albedo erit, et cæruleum; et ſi hæc, etiam amarum et dulce; fietque, ut de nulla non qualitate vere dicatur, eam non magis eſſe, quam eſſe: talis enim erit quævis, qualis eſt ſentientis affectio. Proinde cœno, in quo jacere ait eos qui res non magis hoc quam illud eſſe pronunciant, ſeſe et magiſtrum ſuum perfundit Colotes.

VIII. An vero hic tantum egregius ille

Aliis mederi vult, ipſe ulceribus ſcatens?

Non profecto. Sed magis etiam in ſecunda reprehenſione imprudens cum Democrito Epicurum e vita exturbat. Quod enim ille dixit *inſtituto hominum eſſe colorem, itemque dulcedinem, et concretionem; revera nil eſſe, niſi in-*

τῷ λόγῳ τούτῳ ϗ χρώμενον οὐδ' ἂν αὐτὸν ὡς * ἔστιν ἢ ζῇ διανοηθῆναι. Πρὸς τοῦτον ἀντειπεῖν μὴ ἐδὲν ἔχω τ' λόγον, εἰπεῖν δὲ ὅτι ταῦτα τῶν Ἐπικούρου δογμάτων ἔστως ἀχώριστά ἐστιν ὡς τὸ σχῆμα ϗ τὸ βάρος αὐτοὶ τῆς ἀτόμου λέγουσι. Τί γὰρ λέγει Δημόκριτος; "Οὐσίας ἀ-
" πείρους τὸ πλῆθος, ἀτόμους τε ϗ διαφόρους, ἔπι δὲ
" ἀποίους ϗ ἀπαθεῖς, ἐν τῷ κενῷ φέρεσθαι διεσπαρμένας·
" ὅταν δὲ πελάσωσιν ἀλλήλαις, ἢ συμπέσωσιν, ἢ σφι-
" πλακῶσι, φαίνεσθαι τ' ἀθροιζομένων τὸ μὲν, ὕδωρ, ὃ δὲ,
" πῦρ, τὸ δὲ, φυτὸν, τὸ δὲ, ἄνθρωπον· εἶναι δὲ πάντα
" τὰς ἀτόμους ἰδέας ὑπὸ ἀπείρου καλουμένας, ἕτερον δὲ
" μηδέν· οὐ μὴ γὰρ τοῦ μὴ ὄντος οὐκ ἂν γένεσιν, οὐ δὲ
" τῶν ὄντων μηδὲν ἂν γενέσθαι, τῷ μήτε πάσχειν μήτε
" μεταβάλλειν τὰς ἀτόμους ὑπὸ στερρότητος· ὅθεν οὔτε

F. 1. ὡς * ἔστιν] Xyl. corrigendum putat, ὡς τεθνηκώς ἐστιν. Mez. et Reisk. nil deesse censent. Utriusque opinionis æqualis est probabilitas.

F. 6. διαφόρους] Xyl. Mez. corrigunt ἀδιαφόρους.

A. 2. πάντα τὰς ἀτόμους] Primum est ex Amiot. Mez. secundum ex B. et Mez. Vulgo, πάντας τὰς ἀτόμους.

A. 3. ἰδέας] Corrigo, ἰδέας.

ane et atomos, hoc igitur Democriti dictum ait Colotes *repugnare sensibus, et qui perseveret in hac sententia, eamque sequatur, non posse intelligere vivatne ipse an sit mortuus.* Nihil habeo quod contra hæc dicam; hoc autem possum affirmare, tam non posse a decretis Epicuri ea separari, quam ipsi figuram et gravitatem ab atomo negant disjungi. Quid enim dicit Democritus? *Substantias multitudine infinitas, divisionis et differentiæ qualitatis quoque et affectionis expertes, in vacuo ferri dispersas: quæ si invicem appropinquent, aut incidant, aut sese complectantur, congeriem videri aliam ignem, aliam aquam, aliam plantam, aliam hominem: esse autem omnes atomos, quas ideas seu formas ipse appellat, aliud nihil. Nam ex eo quod non est, nihil fieri: ex iis quæ sunt, nihil nasci, cum ob soliditatem neque affici possint atomi, neque mutari: unde neque color*

" χρέαν ἐξ ἀχρώτων, οὔτε φύσιν ἢ ψυχὴν ἐξ ἀπίων
" καὶ * ὑπάρχειν." Ἐγκλητέος οὖν ὁ Δημόκριτος,
οὐχὶ τὰ συμβαίνοντα ταῖς ἀρχαῖς ὁμολογῶν, ἀλλὰ λαμ-
βάνων ἀρχὰς αἷς ταῦτα συμβέβηκεν. Ἔδει γὰρ ἀμε- B
τάβλητα μὴ θέσθαι τὰ σῶτα, θάμβος δὲ μὴ συνορᾶν
ὅπ ποιότητος οἴχεται πάσης γένεσις· ἀρνεῖσθαι δὲ σω-
ρῶντα τὴν ἀποπίαν, ἀναιρχυτότατα ὁ Ἐπίκυρός φησιν,
" ἀρχὰς μὴν ὑπολαμβάνειν τὰς αὐτάς, οὐ λέγειν δὲ νό-
" μῳ χροιὴν, καὶ γλυκὺ καὶ λευκὸν καὶ τὰς ἄλλας ποιό-
" τητας." Εἰ μὴν οὖν τὸ Οὐ λέγει τοιοῦτόν ἐστιν, Οὐχ
ὁμολογεῖ, τῶν εἰθισμένων τι ποιεῖ· καὶ γὰρ τὴν Πρόνοιαν
ἀναιρῶν, εὐσέβειαν ἀπολιπεῖν λέγει· καὶ τῆς ἡδονῆς ἕνεκα
τὴν φιλίαν αἱρούμενος, ὑπὲρ τῶν φίλων τὰς μεγίστας
ἀλγηδόνας ἀναδέχεσθαι· καὶ τὸ μὴν πᾶν ἄπειρον ὑπο-

A. 8. καὶ * ὑπάρχειν] καὶ ἀψύχων ὑπάρχειν explent Amiot. T. V. Reisk. At Xyl. et T V. altera correctione, inserunt ἀπαθῶν.
B. 2. δὲ μὴ] Corrigam δὲ δή.
B. 4. ἀναισχυντότατα ὁ Ἐπίκυρός] Legendum videtur, ἀναισχυντότατον· ὃ δὴ Ἐπίκυρος—sensu, quem in Latinis reddidimus: similiter Reisk. nisi quod ὁ δὲ Ἐπίκυρον vult.
B. 7. λέγει] Sic E. Vulgo, λέγειν.

ex carentibus colore, neque natura aut anima e qualitate nulla præditis omnemque affectionem subterfugientibus exsistat. Reprehendendus ergo Democritus, non quod sit ea confessus quæ principiis eveniunt, sed quod principia posuit quibus isthæc accidunt. Debebat enim aut non ponere immutabilia principia; aut, his positis, sentire tolli omnis generationem qualitatis: at vero impudentis est, cum sentias absurdum conse-

qui ex principiis, illud negare ac repudiare, his retentis. Quod iste Epicurum facere ait, et ponere principia eadem, et negare instituto hominum colorem, saporem, reliquasque qualitates esse. Jam si *negare* apud eum idem significat quod *non fateri*, suo nimirum agit more. Etenim *Providentiam tollens*, profitetur tamen, *pietatem se relinquere*; et cum *voluptatis gratia amicitiam expetat*, *ob amicos tolerare gravissimos dolo-*

πιθεαζ, τὸ δὲ ἄνω καὶ κάτω μὴ ἀναιρεῖν. Ἔστι δὲ οὗς
C * κύλικα μὴν λαβόντα, καὶ πεῖν ὅσιον ἂν ἐθέλῃ, καὶ ἀ-
ποδοῦναι τὸ λεῖπον· σὺ δὲ τῷ λόγῳ μάλιστα δεῖ τοῦ
σοφοῦ τούτου μνημονεύειν ἀποφθέγματος, "Ὧν αἱ ἀρχαὶ
"οὐκ ἀναγκαῖαι, τὰ τέλη ἀναγκαῖα." Οὐκοῦν ἀναγ-
καῖον ὑποθέσθαι, μᾶλλον δὲ ἀφελέσθαι Δημοκρίτου, ἀ-
τόμους εἶναι τῶν ὅλων ἀρχάς. Θεμένῳ δὲ τὸ δόγμα, καὶ
καλλωπισαμένῳ ταῖς πρώταις πιθανότησιν αὐτοῦ, προσ-
εκποτέον ἐστὶ τὸ δυσχερές· ἢ δεικτέον ὅπως ἄποια σώ-
ματα παντοδαπὰς ποιότητας αὐτῷ μόνῳ τῷ συνελθεῖν
παρέσχεν. Οἷον εὐθύς, τὸ καλούμενον θερμὸν ὑμῖν πόθεν
D ἀφίκται, καὶ πῶς ὑπεγένετο ταῖς ἀτόμοις, ἂν μήτε ἦλθον
ἔχουσαι θερμότητα, μήτε ἐγένοντο θερμαὶ συνελθοῦσαι;
Τὸ μὲν γὰρ, ἔχοντος ποιότητα· τὸ δὲ, πάσχειν πεφυκότος·

B. 12. Ἔστι δὲ οὗς * κύλικα] Forte ſanetur locus ad veterem integritatem, legendo, Ἔστι μὲν ἂν κύλικα λαβόντα—.
C. 1. ὅσην] Immo, ὅσον, ut conjiciunt Xyl. et Mez.
C. 4. οὐκ ἀναγκαῖαι] Sic B. E. T. Schott. Xyl. Vulgo, ἂν ἀναγκαῖα.
C. 5. ἀφελέσθαι] Immo, ἐφελέσθαι.

res; ponenſque, *infinitum eſſe Univerſum, ſuperiorem inferioremque locum non negare.* Poculo quidem accepto, licet bibere quantum velis, reliquum omittere. At in diſputatione maxime tenendum memoria eſt ſapiens illud dictum, *Quorum principia non ſunt neceſſaria, eorum fines neceſſarios eſſe.* Igitur neceſſe non erat Epicuro ut ſtatueret, aut potius a Democrito ſuffuraretur, *atomos eſſe omnium principia rerum.* At poſtquam hoc ſemel ſtatuiſſet, idque decretum primis ejus probabilibus exornaſſet rationibus, neceſſe erat ut ebiberet totum cum ipſa concluſionis difficultate, aut demonſtraret quomodo qualitatis omnis expertia ſolo coitu omnigenas qualitates produxerint. Verbi gratia, calor, quem nos vocamus, unde venit, unde incidit atomis, ſi neque convenerunt calore præditæ, neque congreſſas aliquid calidas fecit? illud enim eſt qualitatem habentis, hoc ad recipiendum natura

ὑδέτερον δὲ ταῖς ἀτόμοις ὑπάρχειν φατὲ πρὸς τὴν γένεσιν, ἀλλὰ τὴν ἀφθαρσίαν.

Θ'. Τί οὖν ἐχὶ καὶ Πλάτωνι συνέβαινε καὶ Ἀριστοτέλει καὶ Ξενοκράτει, χρυσὸν ἐκ μὴ χρυσοῦ, καὶ λίθον ἐκ μὴ λίθου, καὶ τἆλλα γεννᾶν ἐκ τεττάρων ἁπλῶν καὶ πρώτων ἁπάντων; Πάνυ μὲν οὖν. Ἀλλ' ἐκείνοις μὲν εὐθύς τε συνίασιν αἱ ἀρχαὶ πρὸς τὴν ἑκάστου γένεσιν, ὥσπερ συμβολὰς μεγάλας φέρουσαι τὰς ἐν αὐταῖς ποιότητας, καὶ ὅταν συνέλθωσιν εἰς τὸ αὐτὸ καὶ συμπέσωσι ξηραὶ ὑγραῖς, καὶ ψυχραὶ θερμαῖς, καὶ τραχεῖαι μαλθακαῖς, σώματα κινούμενα παθητικοῖς ἀπ' ἀλλήλων, καὶ μεταβάλλοντα δι' ὅλων, ἑτέραν ἀφ' ἑτέρας κράσεως συναποτίκτῃ γένεσιν. Ἡ δὲ ἄτομος, αὐτή τε καθ' ἑαυτὴν ἔρημός ἐστι καὶ γυμνὴ πάσης γονίμου δυνάμεως, καὶ πρὸς ἄλλην προσπεσοῦσα, βρασμὸν ὑπὸ σκληρότητος καὶ ἀν-

D. 11. εἰς τὸ αὐτὸ] τὸ addidimus ex B. E.

E. 2. κινούμενα παθητικοῖς ἀπ' ἀλλήλων] Legendum, ut et Reisk. vidit, κινούμενα παθητικαῖς ὑπ' ἀλλήλων.

E. 5. πρὸς ἄλλην] Sic B. E. Vulgo, πρὸς ἄλλον.

idonei; quorum vos neutrum atomis convenire dicitis, propterea quia interitus sint expertes.

IX. Quid ergo? an non Plato, inquies, etiam, atque Aristoteles et Xenocrates aurum ex non auro, lapidem ex non lapide, et reliqua omnia e quatuor primis et simplicibus nasci dicunt corporibus? Omnino. Verum his statim ad quamvis rem procreandam coëunt principia, magnamque veluti stipem conferunt suas quodque qualitates: et ubi congressa sunt cum siccis humida, cum frigidis calida, cum duris mollia; corpora, quæ se invicem afficiunt ac movent passiva ratione; facta mutatione per tota, diversam diversa contemperatione producunt formam. Atomus cum ipsa ex sese vacua est omnis genitalis facultatis, tum in aliam incidens, fragorem ob duritiem et rigiditatem, aliud

πτυπίας, ἄλλο δὲ οὐδὲν ἔχειν οὐδὲ ἐποίησε πάθος, ἀλλὰ παίονται καὶ παίουσι τὸν ἅπαντα χρόνον, οὐκ ὅπως ζῶον ἢ ψυχὴ ἢ φύσιν, ἀλλ' οὐδὲ πλῆθος ἐξ ἑαυτῶν κοινόν, οὐδὲ σωρὸν ἕνα παλλομένων ἀεὶ καὶ διϊσταμένων δυνάμενα δέχεσθαι.

F ι'. Ὁ δὲ Κολώτης, ὥσπερ ἀγραμμάτῳ βασιλεῖ προσδιαλεγόμενος, πάλιν ἐξάπτεται τοῦ Ἐμπεδοκλέους τοῦ ποιήσαντος,

Ἄλλο δέ σοι ἐρέω· φύσις οὐδενός ἐστιν ἑκάστου
Θνητῶν, οὐδέ τις οὐλομένη θανάτοιο γενέθλη·
Ἀλλὰ μόνον μίξις τε διάλλαξίς τε μιγέντων
Ἔστι, φύσις δ' ἐπὶ τοῖς ὀνομάζεται ἀνθρώποισι.

Ταῦτα ἐγὼ μὴν οὐχ ὁρῶ καθ' ὅπη πρὸς τὸ ζῆν ἐναντιοῦται, τοῖς ὑπολαμβάνουσι μήτε γένεσιν τοῦ μὴ ὄντος εἶναι, μήτε φθορὰν τοῦ ὄντος, ἀλλ' ὄντων πολλῶν συνόδῳ πρὸς ἄλληλα τὴν γένεσιν, διαλύσει δὲ ἀπ' ἀλλήλων τὸν θάνατον ἐπονομάζεσθαι· ὅπου γὰρ ἀντὶ τῆς γενέσεως εἴρηκε τὴν φύσιν, ἀντιθεὶς τὸν θάνατον αὐτῇ, δεδήλωκεν ὁ Ἐμ-

A. 2. συνόδῳ] Sic B. E. vertit et Xyl. edidit tamen σύνοδον. Vulgo, συνόδων.

nihil, efficit; ſed feriunt et feriuntur mutuo per omne tempus; et non modo nullum animal, nullam animam aut rem naturalem, ſed ne acervum quidem aut numerum conficere poſunt, aſſiduo exagitatæ et divulſæ.

X. At Colotes, tanquam cum indocto rege colloquens, rurſum Empedoclem inſectatur, quod is ita ſcripſiſſet;

Nunc aliud dicam tibi: non mortalibus ullis
Natura eſt; neque res crudeli morte abolentur.
Mixtio ſed tantum, et rebus ſecretio mixtis
Accidit: hoc homines naturam nomine dicunt.

Hæc ego non video qui repugnent vitæ, ſi qui opinantur neque oriri id quod non eſt, neque interire quod eſt; ſed eorum quæ ſunt coitioni generationis, diſſipationi interitus nomen inditum. Nam id quidem aperte Empedocles oſtendit *naturam* ſe pro *ortu* poſuiſſe, cum mortem ei op-

πεδοκλῆς. Εἰ δὲ οἱ μίξεις τὰς γενέσεις ποιοῦσι, τὰς δὲ φθορὰς διαλύσεις, οὐ ζῶσιν οὐδὲ δύνανται ζῆν, τί ποιοῦσιν ἕτερον ἕτοι; Καίτοι ὁ μὲν Ἐμπεδοκλῆς τὰ στοιχεῖα κολλῶν καὶ συναρμόττων θερμότησι καὶ μαλακότησι, καὶ ὑγρότησι, μίξιν αὐτοῖς καὶ συμφυΐαν ἐνωτικὴν ἀμωσγέπως ἐνδίδωσιν· οἱ δὲ τὰς ἀτρέπτους καὶ ἀσυμπαθεῖς ἀτόμους εἰς τὸ αὐτὸ συνελαύνοντες, ἐξ αὐτῶν μὲν οὐδέν, αὐτῶν δὲ πολλὰς ποιοῦσι καὶ συνεχεῖς πληγάς· ἡ γὰρ ἀδιάπλοκὴ κωλύουσα τὴν διάλυσιν, μᾶλλον ἐπιτείνει τὴν σύγκρισιν, ὥστε μηδὲ μίξιν εἶναι μηδὲ κόλλησιν, ἀλλὰ ταραχὴν καὶ μάχην, καθ' αὑτὰς τὴν λεγομένην γένεσιν· οἱ δὲ ἀκαρὲς * νῦν μὲν ἁπάσαις ἁφὴν ἀντίκρουσιν, νῦν δὲ ἀθρόαις, τῆς πληγῆς ἐκλυθείσης πλεῖον ἢ διπλάσιον χωρὶς εἰσὶν ἀλλήλων χρόνον, οὐ φαύουσαι καὶ πλησιάζουσαι, ὥστε μηδὲν ἐξ αὐτῶν ἀποτελεῖσθαι μηδὲ

A. 6. μίξεις—διαλύσεις] Posterius dederunt B. E. hinc prius consequenter ipsi correximus. Vulgo, μίξει—διαλύσει.
B. 6. τὴν λεγομένην] τὴν additum ex B. E.
B. 7. ἀκαρὲς * νῦν] Nil requiras si legas, Εἰ δὲ ἀκαρὲς, cum Xyl. et Amiot.
B. 10. μηδὲ] Sic B. E. Schott. T. Vulgo, μὴ δι'.

ponit. Qui vero mixtioni ortus, interitus dissolutioni tribuunt, ii si non vivunt, neque possunt vivere, quid isti aliud faciunt? Sane Empedocles elementa glutinans et concinnans caloribus, mollitiebus, humiditatibusque, mixtionem iis et concretionem in unum utcunque tribuit. At qui immutabiles et omnis consensus vacuas atomos in unum cogunt, ii nihil ex ipsis, sed ipsarum crebros et continentes ictus faciunt. Etenim complexio dissolutionem prohibens, magis intendit collisionem; ut neque mixtio fiat, neque glutinatio, sed tumultus et pugna, quam illi generationem ducunt. Quæ vero momento temporis nunc quidem abeunt ob relisionem, nunc aggrediuntur, ictu languente duplo amplius tempore a se absunt invicem, ut non contingant se neque mutuo appropinquent; ut ne animæ expers quidem possit ab iis effici

ἄψυχον. Αἴσθησις δὲ καὶ ψυχὴ καὶ νοῦς καὶ φρόνησις ἐδὲ
C βελομένοις ὑπόνοιαν δίδασιν ὡς γένοιτ' ἂν ἐν κενῷ καὶ
ἀτόμοις· ὧν οὔτε καθ' ἑαυτὰ πιότης ἐστὶν, οὔτε πά-
θος, ἢ μεταβολὴ συνελθόντων, ἀλλ' οὐδὲ συνέλευσις ἢ
σύγκρασιν ποιοῦσα καὶ μίξιν καὶ συμφυΐαν, ἀλλὰ πληγὰς
καὶ ἀποπηδήσεις. Ὥστε τοῖς τοιούτων δόγμασι τὸ ζῆν ἀναι-
ρεῖ, καὶ τὸ ζῶον εἶναι, κενὰς καὶ ἀπαθεῖς καὶ ἀθέους καὶ ἀψύχους,
ἔτι δὲ ἀμίκτους καὶ ἀσυγκράτους ἀρχὰς ὑποτιθεμένοις.

ια'. Πῶς οὖν ἀπολείπουσι φύσιν καὶ ψυχὴν καὶ ζῶον;
Ὡς ὅρκον, ὡς εὐχὴν, ὡς θυσίαν, ὡς προσκύνησιν, ῥήμα-
τι καὶ λόγῳ, καὶ τῷ φάναι καὶ προσποιεῖσθαι καὶ ὀνο-
μάζειν, ἃ ταῖς ἀρχαῖς καὶ τοῖς δόγμασιν ἀναιροῦσιν.
D Εἰ δὲ δὴ τὸ πεφυκὸς αὐτὸ φύσιν, καὶ τὸ γεγονὸς γένεσιν
ὀνομάζουσιν, ὥσπερ οἱ ξυλίαν τὰ ξύλα, καὶ συμφωνίαν

C. 3. ἡ σύγκρασιν] Sic B. E. Xyl. In ἡ consentit Ald. et Bas. quod Steph. in ἢ mutavit ex Schott. et Anon. Vulgo, ἢ σύγκρασις.
C. 5. ἀποπηδήσεις] Sic B. E. Vulgo, ἀποδόσεις.
C. 6. καὶ ἀψύχους] Additum hoc ex B. E.
D. 1. Εἰ δὲ δὴ] Hoc non quidem dedit, sed ostendit lectio B. E. Οἱ δὲ δή. Vulgo, Ὧδε δή.
D. 1. αὐτὸ] Forte, αὐτοί.

quicquam. At vero sensus, anima, mens, intelligentia quomodo in inani existant et atomis? cum hæc neque per se qualitatem habeant, neque coitu sese afficiant mutentve invicem; neque earum congressus contemperationem, mixturam, aut coalitionem efficiat, sed ictus et repulsas. Itaque istorum decretis vita tollitur, et animal esse negatur; inania dum ponunt nulli affectioni obnoxia, Deo et anima carentia, mixtionisque non capacia.

XI. Quomodo ergo relinquunt Epicurei naturam, animam, animal? Eo, quo jusjurandum, preces, sacrificia, venerationem Deorum; verbo scilicet, et simulando ac nominando ea quæ suis principiis et decretis tollunt. Jam, si id quod natum est, *naturam*, et quod ortum est, *generationem* vocant, ut qui translato vocabulo ligna, *lignationem*, et consonantia corpora, *consonantiam* dicunt;

καλοῦντες ἐκφορικῶς τὰ συμφωνοῦντα, πόθεν ἐπῆλθεν αὐτῷ τοιαῦτα προβάλλειν ῥήματα τῷ Ἐμπεδοκλεῖ; "Τί κόπτομεν," φησὶν, "ἡμᾶς αὐτοὺς, ἀπυδαίζοντες "ὑπὲρ ἡμῶν αὐτῶν, καὶ ὀρεχόμενοι πνῶν πραγμάτων, "καὶ φυλαττόμενοί τινα πράγματα; ὅτε γὰρ ἡμεῖς "ἐσμεν, ὅτε ἄλλοις χρώμενοι ζῶμεν." Ἀλλὰ θαρρεῖ, φαίη τις ἂν, ὦ φίλον Κολωτάριον, οὐδείς σε κωλύει ἀπυδαίζειν ὑπὲρ σαυτοῦ, διδάσκων ὅτι Κολώτου φύσις αὐτὸς ὁ Κολώτης ἐστὶν, ἄλλο δὲ οὐθέν, οὐδὲ χρῆσθαι τοῖς πράγμασιν, (τὰ δὲ πράγματα ὑμῖν ἡδοναί εἰσιν) ὑποδεικνύων ὡς οὐκ ἔστιν ἀμήτων φύσις, οὐδὲ ὀσμῶν, οὐδὲ πλησιάσεως, ἄμητες δέ εἰσι καὶ μύρα καὶ γυναῖκες. Οὐδὲ γὰρ ὁ γραμματικὸς λέγων τὸ Βίᾳ Ἡρακλείῳ αὐτὸν εἶναι τὸν Ἡρακλέα, οὐδὲ οἱ τὰς συμφωνίας καὶ τὰς δοκήσεις ἐκφορὰς μόνον εἶναι φάσκοντες, ἐκεῖ γε φθόγγους καὶ δοκοὺς ὑπάρχειν λέγουσιν·

D. 4. ῥήματα] E. ἐρωτήματα.
E. 5. Ἡρακλέα, οὐδὲ οἱ] Forte supplendum cum Amiot. Ἡρακλέα, ἀναιρεῖ τὸν Ἡρακλέα· οὐδὲ οἱ. Similem Reiskius rationem sequitur.
E. 6. δοκήσεις] δοκάσεις B. E.

unde venit Colotæ in mentem, ut hujusmodi voces Empedocli objiceret? *Quid defatigamus nos ipsos nostri causa, et res alias appetimus, alias declinamus? quando neque ipsi sumus, neque cum aliis viventibus agimus?* Enimvero, diceret aliquis, bono es animo, mi Colotarium; nemo vetat te pro teipso esse industrium, docens *Colotis naturam* nihil esse aliud quam *ipsum Colotem:* neque te res gerere prohibet (res autem vobis sunt voluptates) is qui ostendit non esse naturam placentarum, odorum, rei venereæ; esse autem placentas, unguenta, mulieres. Nam neque grammaticus dicens *vim Herculeam* esse *ipsum Herculem* idcirco tollit ipsum Herculem; neque qui consonantias ac trabium projecturas dicunt, sonos esse et trabes ne-

ὅπου καὶ ψυχὴν τινες ἀναιροῦντες καὶ φρόνησιν, ὅτε τὸ ζῆν ἀναιρεῖν, ὅτε δὲ φρονεῖν δοκοῦσιν. Ἐπικούρου δὲ λέγοντος, "Ἡ τῶν ὄντων φύσις σώματά ἐστι καὶ τόπος," πότερον ὅπως ἀκούομεν, ὡς ἄλλο τι τὴν φύσιν τῶν ὄντων βουλομένου λέγειν, ἢ τὰ ὄντα δηλωτικὸς ἕτερον δὲ μηδέν; ὥσπερ ἀμέλει καὶ Κενὸν φύσιν, αὐτὸ τὸ Κενόν, καὶ, νὴ Δία, τὸ Πᾶν, Παντὸς Φύσιν ὀνομάζειν εἰώθε. Κἂν εἴ τις ἔροιτο, Τί λέγεις, ὦ Ἐπίκουρε, τὸ μὴ τι, κενὸν τοῦτ' εἶναι, τὰ δὲ, φύσιν κενοῦ; Μὰ Δία, φήσει· νενόμισται δέ πως ἡ τοιαύτη τῶν ὀνομάτων ὁμιλία. [Νόμῳ δὲ, ἤ τι φημὶ καὶ αὐτός.] Τί οὖν ἕτερον ὁ Ἐμπεδοκλῆς πεποίηκε, διδάξας ὅτι φύσις οὐδὲν ἐστὶ τῶν φυόμενον οὐδέν ἐστιν, οὐδὲ θανάτου τῶν θνῆσκον; Ἀλλ' ὥσπερ οἱ ποιηταὶ πολλάκις ἀνειδωλοποιοῦντες λέγουσιν,

E. 10. ἐστι καὶ τόπος] Sic B. E. Schott. Anon. Vulgo, ἐστι καὶ τόπος. Ald. Baſ. ἔτι καὶ τυπος. Xyl. ex conjectura, ἐστι καὶ κενόν.

F. 1. ἢ τὰ ὄντα δηλοῦντος] ἢ adjecimus e Xylandri correctione: δηλοῦντος dedimus ex B. E. Vulgo, τὰ ὄντα δηλοῦντι.

F. 6. Νόμῳ δὲ, ἤ τι φημὶ καὶ αὐτός] Forte huc temere invectum errore librarii e proximo loco Empedocleo: aut, quidquid ejus ſit legendum, Νόμῳ δ' ἐπίφημι καὶ αὐτός.

gant; quando etiam animam quidam et intelligentiam tollentes, neque ipſum vivere, neque intelligere videntur negare. Ceterum quando Epicurus dicit, *Eorum quæ ſunt natura eſt corpora et inane*, ſicne accipiemus, ut *naturam* intelligamus aliquid eſſe præter *ea quæ ſunt?* aut ut *ea quæ ſunt* dicat, nihil præterea? ſicut ſcilicet *inanis naturam* nominat ipſum inane, atque adeo univerſa *Univerſi naturam* ſolet appellare. Ac ſi quis quærat, Quid ais, Epicure, aliud inane eſſe, aliud inanis naturam? Minime vero, dicet; at inſtituto hominum atque uſu recepta eſt hæc nominum communicatio. Aſſentior. Quid ergo aliud fecit Empedocles, docens naturam nihil eſſe ab eo quod naſcitur diverſum, neque mortem a moriente? Sed ſicut poëtæ ſæpenumero ſimulacra effingentes dicunt,

Ἐν δ' Ἔρις, ἐν δὲ Κυδοιμὸς ὁμίλεον, ἐν δ' ὀλοὸν Κὴρ,

ὅτω γένεσίν τινα καὶ φθορὰν καλοῦσιν οἱ πολλοὶ ἐπὶ τοῖς συνιζαμένοις καὶ διαλυομένοις. Τοσοῦτον ἐδέησε τοῦ κινεῖν τὰ ὄντα καὶ μάχεσθαι τοῖς φαινομένοις, ὥστε μηδὲ τὴν φωνὴν ἐκβαλεῖν ἐκ τῆς συνηθείας, ἀλλ' ὅσον εἰς τὰ πράγματα βλάπτουσαν ἀπάτην παρεῖχεν ἀφελών, αὖθις ἀποδοῦναι τοῖς ὀνόμασι τὸ νενομισμένον ἐν τούτοις,

Οἱ δ' ὅτε μὲν κατὰ φῶτα μίγεν φῶς αἰθέρι *
* — ἢ κατὰ θηρῶν ὀγροτέρων γένος, ἢ κατὰ θάμνων,
Ἠὲ κατ' οἰωνῶν, τότε μὲν τὸν * γενέσθαι,
Εὖτε δ' ἀποκριθῶσι, τὰ δ' αὖ δυσδαίμονα πότμον
Εἶναι καλέουσιν· ὅμως δ' ἐπίφημι, καὶ αὐτός.

Ὁ Κολώτης θαθέμβος οὐ συνεῖδεν ὅτι φῶτας μὲν καὶ θῆρας καὶ θάμνους καὶ οἰωνοὺς ὁ Ἐμπεδοκλῆς οὐκ ἀνῄρηκεν, ἃ γε φησὶ μιγνυμένων τῶν στοιχείων ἀποτελεῖσθαι· τοὺς δὲ τῇ συγκρίσει ταύτῃ καὶ διακρίσει φύσιν

A. 9. τὸ νενομισμένον] Sic Baſ. Xyl. Vulgo, τὸν νενομισμένον.
A. 10. Οἱ δ' ὅτε μὲν] μὲν additum ex E. Locum, quamvis corruptum, tamen verſibus diſtinximus. Ultimo verſu corrigendum videtur, Ἀλώτην καλέουσι· νόμῳ δ' ἐπίφημι καὶ αὐτός. Cetera in Animadverſſ.
B. 3. Ὁ Κολώτης] Præponendum ἃ cum Mez. vel ταῦτα cum Reiſk.

Intus erant Lis, atque Tumultus, Perniciesque;

ſic ortum quendam et interitum vulgo tribuunt iis quæ naſcuntur aut diſſolvuntur. Tantum abfuit ut moveret res loco, et iis quæ ſenſui apparent repugnaret, ut ne vocem quidem uſitata ſignificatione expulerit, ſed quantum illa erroris damnoſi rebus inferre poterat, id amoliens, rurſus conſuetum vocabulis uſum reddidit in his verſibus:

Ergo vir mixtis apparet quando elementis,
Brutorum vel agreſte genus, fruticeſque videntur,
Aut volucres; naſci tunc hæc dicunt, et oriri:
Cum ſecernuntur, mortem miſeram interitumque
Appellant. ——

Hos verſus quanquam adduxit Colotes ipſe, non tamen intellexit, homines, feras, frutices, aves ab Empedocle non tolli, cum ea dicat mixtione elementorum abſolvi. Neque vero dum oſtendit, eos qui his

πνὰ καὶ πότμον δυσδαίμονα καὶ θάνατον ἀλοιτὸν ὀπιπτεύοντας, ἢ σφάλλονται διδάξας, οὐκ ἀφείλετο τὸ χρῆσθαι ταῖς εἰθισμέναις φωναῖς περὶ αὐτῶν.

ιβ'. Ἐμοὶ μέντοι δοκεῖ μὴ τοῦτο κινεῖν τὸ ἐκφορικὸν ὁ Ἐμπεδοκλῆς, ἀλλ', ὃν τρόπον εἴρηται, παραγματικῶς διαφέρεσθαι περὶ τῆς ἐξ οὐκ ὄντων γενέσεως, ἣν φύσιν τινὲς καλοῦσι· δηλοῖ δὲ μάλιστα ἀφ' ὧν τῶν ἐπῶν,

Νήπιοι· οὐ γὰρ σφιν δολιχόφρονές εἰσι μέριμναι,
Οἳ δὴ γίνεσθαι πάρος οὐκ ἐὸν ἐλπίζουσιν,
Ἤ τι καταθνήσκειν τε καὶ ἐξόλλυσθαι πάντη·

ταῦτα γὰρ τὰ ἔπη μέγα βοῶντός ἐστι τοῖς ὦτα ἔχουσιν, ὡς οὐκ ἀναιρεῖ γένεσιν, ἀλλὰ τὸν ἐκ μὴ ὄντος, οὐδὲ φθορὰν, ἀλλὰ τὸν πάντη, τοιαύτην τὸν εἰς τὸ μὴ ὂν

C. 1. ὃν τρόπον] Sic Steph. correxit Aldinam lectionem ὡς τρόπον. Baſ. Xyl. ὡς πρῶτον. B. E. ὡς πρότερον.

C. 7. Ἤ τι] Sic E. Mez. Vulgo, Ἤτοι.

C. 8. βοῶντός ἐστι] Sic B. E. T. edidit item H. Steph. Poeſ. Phil. p. 22. Vulgo, βοῶντος ἐπί.

C. 10. τὴν—ἀπολλύσαν] Sic E. B. aſſentientibus in priore Baſ. Xyl. Schott. Leonic. Vulgo, τὸν—ἀπολύσαν.

concretionibus et ſecretionibus ortum quendam, et *miſerum interitum* mortemque imputant, a vero aberrare, ideo vetuit de re ipſa nos vocibus uſitatis loqui.

XII. Mihi profecto non hanc verborum tranſlationem Empedocles voluiſſe videtur mutare, ſed, ut dictum eſt, de re ipſa ei controverſiam fuiſſe cum iis, qui generationem ex eo quod non eſſet ſtatuerant et *naturæ* vocabulo notabant. Idque hi maxime indicant verſus:

Stulta, et prolixas non admittentia curas
Pectora: qui ſperant exſiſtere poſſe, quod ante
Non fuit, aut ullam rem peſſum protinus ire.

Hi quidem verſus, ejus ſunt qui alta voce inclamat auritis hominibus, non ſe *ortum*, ſed *ex eo quod non ſit ortum*, negare; neque *interitum*, ſed *eum interitum quo res in nihi-*

ἀπολλύωσαν. Ἐπεὶ τῷ γε βελομένῳ μὴ ἀγρίως ἔτω, μηδὲ ἠλιθίως, ἀλλὰ πραότερον συκοφαντεῖν τὸ μετὰ ταῦτα, ὅπῃ τοὐναντίον ἂν αἰτιάσαιθαι φαίη, τῷ Ἐμ- D πεδοκλέους λέγοντος,

Οὐκ ἂν ἀνὴρ τοιαῦτα σοφὸς φρεσὶ μαντεύσαιτο,
Ὡς ὄφρα μέν τε βιῶσι, τὸ δὴ βίοτον καλέουσι,
Τόφρα μὲν οὖν εἰσιν καί σφι πάρα δειναὶ κὴ ἐσθλαὶ,
Πρὶν δὲ πραγέν τε βροτοὶ κὴ λυθέν τ' οὐδὲν ἄρ' εἰσί·

ταῦτα γὰρ οὐκ ἀρνεμένῳ μὴ εἶ) τοὺς γεγονότας καὶ ζῶντας, ὅστιν, εἶναι δὲ μᾶλλον οἰομένῳ καὶ τοὺς μηδέπω γεγονότας κὴ τοὺς ἤδη τεθνηκότας. Ἀλλ' ὅλως ὁ Κολώτης τοῦτο μὲν οὐκ ἐγκέκληκε, λέγει δὲ "κατὰ αὐτὸν "οὐδὲ νοσήσειν ἡμᾶς, οὐδὲ τραυματισθήσεσθαι." Καὶ πῶς ὁ περὶ τοῦ βίου καὶ μετὰ τὸν βίον ἑκάτερα λέγων παρεῖναι δεινὰ κὴ ἐσθλὰ, περὶ τοὺς ζῶντας οὐκ ἀπολείπει E τὸ πάσχειν; Τίσιν οὖν ἀληθῶς ἔπεσθαι τὸ μὴ τραυματι-

D. 1. τῷ Ἐμπεδοκλέους] Forte, τὰ Ἐμπεδοκλέους.
D. 5. εἰσιν] Est ex E. Vulgo, εἰσι.
D. 6. λυθέν τ'] Sic B. E. Mez. Vulgo, λυθέντος.
D. 11. ἀδὲ νοσήσειν] Sic Bas. Xyl. Vulgo, οὐδὲν νοσήσειν, ex Leonic. et Schott. qui ita correxerunt Aldinum, οὐδὲν νοσήσειν.

lum redigatur. Nam si quis non ita inhumaniter, non etiam ita fatue calumniari vellet, id quod sequitur, diversam in partem vituperare posset, dicente Empedocle;

Non animo prudens homo quod præsentiat ullus,
Dum vivunt, (namque hoc vitaï nomine signant;)
Sunt, et fortuna conflictantur utraque.
Ante ortum nihil est homo, nec post funera quicquam.

Hæc enim non sunt negantis esse eos qui nati sunt et vivunt; sed ejus, qui censeat esse et eos qui nati nondum sunt, et qui jam mortem obiverunt. Sed Colotes omnino hoc non objecit. Dicit autem, *de sententia Empedoclis nunquam nos ægrotaturos, nunquam saucios fore.* At quomodo is, qui *ante ac post vitam* ait *cuivis bona et mala adesse*, non hoc relinquit ut vivus afficiatur? Quorum tandem, Colota, est non vulnerari, non

ζεσθαι, μηδὲ νοσεῖν, ὦ Κολῶτα; ὑμῖν τοῖς ἐξ ἀτόμων καὶ κενοῦ συμπεπηγόσιν, ὧν ὁτερονοῦν μέτεστιν ἀμαθίας. Καὶ οὐ τοῦτο δεινόν, ἀλλ' ὅτι μηδὲ ἡδονὴν τὸ ποιῆσον ὑμῖν ἔστι, τῆς μὲν ἀτόμου μὴ δεχομένης τὰ ποιητικά, τοῦ δὲ κενοῦ μὴ πάσχοντος ὑπ' αὐτῶν.

ιγ'. Ἐπεὶ δὲ ὁ μὲν Κολώτης ἐφεξῆς τῷ Δημοκρίτῳ τὸν Παρμενίδην ἐβούλετο συγκατορύσσειν, ἐγὼ δὲ ὑφροὰς τὰ ἐκείνου, τὰ τοῦ Ἐμπεδοκλέους συλλαβὼν, διὰ τὸ μᾶλλον ἀκολουθεῖν τοῖς προφθοις ἐγκλήμασιν αὐτοῖς, ἀναλάβωμεν τὸν Παρμενίδην. Ἃ μὲν οὖν αὐτὸν φησιν ἀρχεγόνα σοφίσματα λέγειν ὁ Κολώτης, τούτοις ἐκεῖνος ὁ ἀνὴρ οὐ φιλίαν ἐποίησεν ἀδοξοτέραν, οὐ φιληδονίαν θρασυτέραν, οὐ τοῦ καλοῦ τὸ ἀγωγὸν ἐφ' ἑαυτὸ καὶ δι' ἑαυτὸ τίμιον ἀφεῖλεν, οὐ τὰς περὶ θεῶν δόξας συνετάραξε· τὸ δὲ πᾶν ἓν εἰπών, οὐκ οἶδα ὅπως ζῆν ἡμᾶς κεκώλυκε. Καὶ γὰρ

E. 10. συλλαβὼν] Legendum, προσλαβὼν, quo ducit lectio codicum B. E. προσλαβών.
E. 11. αὐτοῖς] Forte, αὐτῷ.
F. 1. αἰσχρὰ] Forte, γλίσχρα.

in morbos incidere? Veſtrum, qui ex atomis et inani eſtis compacti, quorum neutri ſenſus ineſt. Neque hoc adeo eſt atrox; ſed id, quod voluptatem quoque vobis quod afferat, non habetis; atomo vim efficientium non recipiente, inani ab his non patiente ſe affici.

XIII. Sed quando Colotes deinceps una cum Democrito voluit defodere Parmenidem, ego autem, hujus cauſſa præterita, Empedoclis anticipavi cauſſam, ut magis convenientem prioribus criminationibus; redeamus nunc ad Parmenidem. Dicit Colotes *eum turpia protuliſſe ſophiſmata*. Atqui his Parmenides neque amicitiæ infamiam, neque ſtudio voluptatum ferociam adjecit, neque honeſto ſuam dignitatem qua per ſe ad ſui appetitum traheret ademit, neque de Diis receptas ſententias conturbavit. Neque video cur vivere nos prohibuerit eo, quia *Univerſum unum*

Ἐπίκουρος ὅταν λέγῃ "τὸ πᾶν ἄπειρον εἶναι καὶ ἀγέννητον "καὶ ἄφθαρτον, καὶ μήτε αὐξόμενον, μήτε μειούμενον," ὡς περὶ ἑνός τινος διαλέγεται τοῦ παντός· ἐν ἀρχῇ δὲ τῆς πραγματείας ὑπειπὼν "τὼ τῶν ὄντων φύσιν σώματα εἶναι "καὶ κενόν," ὡς μιᾶς ὕσπις, εἰς δύο πεποίηται τὴν διαίρεσιν, ὧν θάτερον ὄντως μὴ ὂν ἐστίν, ὀνομάζεται δὲ ὑφ' ὑμῶν ἀναφὲς καὶ κενὸν καὶ ἀσώματον. Ὥστε καὶ ὑμῖν ἓν τὸ πᾶν ἐστίν· εἰ μὴ βούλεσθε κεναῖς φωναῖς περὶ κενοῦ χρῆσθαι, σκιαμαχοῦντες πρὸς τοὺς ἀρχαίους. Ἀλλ' ἄπειρα, νὴ Δία, πλήθει τὰ σώματα κατὰ Ἐπίκουρόν ἐστι, καὶ γίνεται τῶν φαινομένων ἕκαστον ἐξ ἐκείνων. Ὁρᾶ μὲν οἵας ὑποτίθεσθε πρὸς γένεσιν ἀρχάς, ἀπειρίαν καὶ κενόν· ὧν τὸ μέν, ἀπρακτον, ἀπαθές, ἀσώματον· ἡ δέ, ἄτακτος, ἄλογος, ἀπερίληπτος, αὐτὴν ἀναλύουσα καὶ ταράττουσα, τῷ μὴ κρατεῖσθαι μηδὲ ὁρίζεσθαι μηδὲ πλήθει. Ἀλλ' ὅγε Παρμενίδης οὔτε "πῦρ ἀνῆρηκεν, οὔτε

B. 1. "Ὁρα μὲν] Forte, "Ὁρα δὴ, vel "Ὁρα νῦν.

dixit *esse*. Etenim Epicurus quando *Universum* dicit *esse infinitum, ortus occasusque expers, itemque incrementi et decrementi*, tanquam de uno differt Universo. Ab initio autem tractationis cum dixisset *naturam rerum corpora esse et inane*, veluti unicam in duas divisit partes: quarum altera cum re vera sit nihil, a vobis autem appelletur intactile, vacuum, corporis expers, etiam vobis Universum est unum; nisi inanibus uti vocibus velitis de inani adversus antiquos umbratilem committentes pugnam. Sed *infinita*, mehercle, inquit, *numero corpora sunt, de Epicuri sententia, et fit unumquodque eorum quæ apparent ex iis*. Videte quas ortui rerum causas adsignetis, Infinitatem et Inane: quorum hoc agendi et patiendi exsors, corpore etiam caret; illa ordinis rationisque expers comprehendi nequit, ipsa sese conturbans ac perimens, quia ob multitudinem definiri non potest. At vero Parmenides neque *ignem sustu-*

" ὕδωρ, ἢ τε κρημνὸν, ἢ τε πόλεις," ὥς φησι Κολώτης, " ἐν Εὐρώπῃ καὶ Ἀσίᾳ κατοικεμένας" ὅς γε καὶ διάκοσμον πεποίηται, καὶ στοιχεῖα μιγνὺς, τὸ λαμπρὸν καὶ σκοτεινὸν, ἐκ τούτων τὰ φαινόμενα πάντα καὶ διὰ τούτων ἀποτελεῖ· καὶ γὰρ περὶ γῆς εἴρηκε πολλὰ, καὶ περὶ οὐρανοῦ, καὶ ἡλίου, καὶ σελήνης, καὶ ἄστρων· καὶ γένεσιν ἀνθρώπων ἀφήγηται· καὶ οὐδὲν ἄρρητον, ὡς ἀνὴρ ἀρχαῖος ἐν φυσιολογίᾳ, καὶ σπουδὴς γραφὴν ἰδίαν, οὐκ ἀλλοτρίαν διαφορὰν, τῶν κυρίων παρῆκεν. Ἐπεὶ δὲ καὶ Πλάτων καὶ Σωκράτης ἔτι πρότερος συνεῖδεν ὡς ἔχει τι δόξαστὸν ἡ φύσις, ἔχει δὲ καὶ νοητόν· ἔστι δὲ τὸ μὲν δοξαστὸν,

B. 8. διάκοσμον] Sic Steph. edidit, idque recte, ex Leonic. Schott. nec dissentit B. At E. Ald. Bas. Xyl. perperam διὰ κόσμου: quod hunc in lacunæ suspicionem induxit.

C. 2. ἀφήγηται] Ausus sum, quod raro soleo, sine librorum auctoritate veterem mutare scripturam: tanta erat necessitas et evidentia correctionis. Vulgo, ἀφήκται.

C. 2. ὡς ἀνὴρ ἀρχαῖος] Forte sanum, forte secus. Xylander vertit ac si legeret, ὁ ἀνὴρ ἀρχικὸς, vel simile: quod in Latinis retinui. Possis et corrigere, ὡς ἀνὴρ ἄκρος.

C. 3. ἀλλοτρίαν διαφορὰν] Legendum, ἀλλοτρίας διαφθορὰν, quod in Latinis reddidi. Cetera rectius interpunxi.

C. 4. Πλάτων] Ita B. E. Vulgo perperam, πάντων. Locus ita perpurgandus —Πλάτων, καὶ Σωκράτης ἔτι πρότερος, συνεῖδεν—.

lit, neque *aquam*, neque *præcipitium*, neque *urbes*, ut ait Colotes, *in Europa et Asia habitatas:* qui etiam Mundi fabricam descripsit, miscensque principia *splendidum* et *tenebrosum*, ex his et per hæc omnia quæ videntur conficit. Nam et de Terra multa dixit, et de Cœlo, Sole, Luna, ac sideribus, et hominum procreationem enarravit; nihilque eorum quæ præcipua sunt non distincte descripsit, utpote homo antiquus in physiologia, et qui propriam conscriberet philosophiam non alienæ corruptionem. Quoniam autem Plato, et ipso etiam Socrates prior, sensit naturam habere opinione aliquid, aliquid mente comprehendendum: esse autem opinabile istud inconstans et variis motionibus ac

ἀδέβαιον καὶ πλανητὸν ἐν πάθεσι πολλοῖς καὶ μεταβολαῖς, τῷ φθίνειν καὶ αὔξεσθαι, καὶ πρὸς ἄλλον ἄλλως ἔχειν, καὶ μηδὲ ἀεὶ πρὸς τὸν αὐτὸν ὡσαύτως τῇ αἰσθήσει· τὸ νοητὸν δὲ ἕτερον εἶδος,

Ἔστι γὰρ οὐλομελές τε καὶ ἄτρεμὲς, ἠδ' ἀγένητον,

ὡς αὐτὸς εἴρηκε, καὶ ὅμοιον ἑαυτῷ καὶ μόνιμον ἐν τῷ εἶναι. D Ταῦτα συκοφαντῶν ἐκ τῆς φωνῆς ὁ Κολώτης, καὶ τῷ ῥήματι διώκων οὐ τῷ πράγματι τὸν λόγον, ἁπλῶς φησι πάντα ἀναιρεῖν τῷ ἓν ὂν ὑποτίθεσθαι τὸ Παρμενίδου. Ὁ δὲ ἀναιρεῖ μὲν οὐδετέραν φύσιν, ἑκατέρᾳ δὲ ἀποδιδοὺς τὸ πρέπον, εἰς μὲν τὸ τοῦ ἑνὸς καὶ ὄντος ἰδέαν τίθεται τὸ νοητόν, ὃν μὲν ὡς ἀίδιον καὶ ἄφθαρτον, ἐν δὲ ὁμοιότητι πρὸς αὐτὸ καὶ τῷ μὴ δέχεσθαι διαφοράν, παρασαλεύσας· εἰς δὲ τὸ ἄτακτον καὶ φερομένου, τὸ αἰσθητόν· ὧν καὶ κριτήριον ἰδεῖν ὅσιν.

D. 10. κριτήριον ἰδεῖν] Corrigendum, κριτήριον ἴδιον.

mutationibus obnoxium, et quod ob incrementa ac decrementa alium ad alia reſpectum habens non ſemper eodem modo ſenſum afficiat: intelligibile vero alia ſpecies, quod eſt, ut ipſe cecinit,

Æternum, integrum ſemper, ſemperque quieſcens,

ſuique ſimile et conſtanter ſuam naturam conſervans: hic vocabulis calumniam ſtruens Colotes, ac de rebus ad verba trahens diſputationem, ſimpliciter ait *Parmenidem, quia unum ens ponat, omnes res abolere.* Ille vero neutram abolet naturam, ſed utrique id quod ei convenit tribuens, in forma Unius et Entis ponit intelligibilem, Ens quidem nominans ut æternum et interitus ſecurum, Unum autem ob ſimilitudinem ſui ipſius, et quia nullam admittit differentiam. In forma porro inordinata et in motu verſante ſenſilem naturam collocat. Atque etiam ſuum ſibi utraque et peculiare habet judicandi ſignum atque inſtrumentum:

Ἡ μὲν ἀληθείης εὐπειθέος ἀτρεκὲς ἦτορ

τῶ νοητῶ καὶ κτλ. ταῦτα ἔγγυος ὡσαύτως ἀπόμβυον,

Ἡ δὲ βροτῶν δόξας, αἷς οὐκ ἔνι πίστις ἀληθὴς,

ἀφ' τὸ παντοδαπὰς μεταβολὰς καὶ πάθη καὶ ἀνομοιότητας δεχομβύοις ὁμιλεῖν πράγμασι. Καίτοι πῶς ἂν ἀπέλιπεν ἀίδιον καὶ δόξαν, ἀιδιτὸν μὴ ἀπολιπὼν, μηδὲ δοξαστὸν, ὃν ἔστιν εἰπεῖν. Ἀλλ' ὅτι τῷ μὲν ὄντως ὄντι πρόσκειται ἀφομβύειν ἀν τῷ εἶ· ταῦτα δὲ νῦν μὲν ὄντι, νῦν δὲ οὐκ ἔστιν, ἐξίσταται δὲ ἀεὶ, καὶ μεταλλάττει τὴν φύσιν, ἑτέρας ὥστε μᾶλλον ἢ τῆς ἐκείνου τοῦ ὄντος ἀεὶ δεῖσθαι προσηγορίας. Ἦν οὖν ὁ περὶ τοῦ ὄντος, ὡς ἓν εἶη, λόγος, οὐκ ἀναίρεσις τῶν πολλῶν καὶ ἀιδίων, ἀλλὰ δήλωσις αὐτῶν τῆς πρὸς τὸ νοητὸν ἀφορᾶς· ᾧ ἔτι μᾶλλον ἐνδεικνύμενος Πλάτων τὴ περὶ τὰ εἴδη

D. 11. Ἡ μὲν—Ἡ δὲ] Ita libri noſtri omnes: et Plutarchus item ſcripſiſſe videtur, ad orationem ipſe ſuam accommodans hoc dictum, quod alibi legitur Ἡμὲν—Ἠδὲ, ut edidit Xyl. cum eodem indidem et dedi ἀληθείης, pro quo vulgata habet ἀληθεῖν, E. ἀληθείας: et addidi ἦτορ, cujus loco vulgo eſt lacunæ ſpatium.

E. 9. ἑτέρας ὥστε μᾶλλον] Corrigendum, ἑτέρας ᾗπερ μᾶλλον: quam loci ſententiam jam vertendo præcepit Xyl.

Aſt verum certa poteris cognoſcere mente,

nimirum intelligibilem et ſemper eodem modo habentem naturam attingente:

Sive hominum ſenſas, quibus haud jam certa fides eſt:

quod ſcilicet opiniones hominum verſantur iis in rebus, quæ omnis generis mutationes, motus, inæqualitateſque admittunt. Et vero qui reliquiſſet opinionem et ſenſum Parmenides, ſublato opinabili et ſenſili, dici non poteſt. Sed quia ei quod vere eſt convenit permanere in ſua natura, iſta autem alia modo ſunt, modo non ſunt, ſemperque mutant ſuam naturam; ſtatuit hæc aliam quam ejus quod ſemper eſt appellationem requirere. Ergo hæc oratio, qua Ens unum eſſe pronunciatur, non negat multa iſta et ſenſilia, ſed oſtendit quid ab intelligibili natura differant. Quod diſcrimen plenius etiam in idearum

πραγματείᾳ, καὶ αὐτὸς ἀντίληψιν τῷ Κολώτῃ παρέσχεν.

ιδ'. Διὸ καὶ τὰ πρὸς τοῦτον εἰρημένα δοκεῖ μοι λαβεῖν ἐφεξῆς. Καὶ πρῶτόν γε τὴν ὑπομέλειαν καὶ πολυμάθειαν τοῦ φιλοσόφου σκεψώμεθα, λέγοντος, "ὅτι "τούτοις τοῖς δόγμασι Πλάτωνος ἐπηκολουθήκασιν Ἀ- "ριστοτέλης καὶ Ξενοκράτης καὶ Θεόφραστος, καὶ πάντες οἱ "Περιπατητικοί." Πῶς γὰρ ὢν τῆς ἀοικήτου τὸ βιβλίον ἔγραφεν; ἵνα ταῦτα συμπεῖσας τὰ ἐγκλήματα, μὴ τοῖς ἐκείνων συντάγμασιν ἐντύχῃς, μηδὲ ἀναλάβῃς εἰς χεῖρας Ἀριστοτέλους τὰ περὶ Οὐρανοῦ καὶ τὰ περὶ Ψυχῆς, Θεοφράστου δὲ τὰ πρὸς τοὺς Φυσικούς, Ἡρακλείτου δὲ τὸν Ζωροάστρην, τὸ περὶ τῶν ἐν Ἅιδου, τὸ περὶ τῶν Φυσικῶν Ἀπορημάτων, Δικαιάρχου δὲ τὰ περὶ Ψυχῆς, ἐν οἷς πρὸς τὰ κυριώτατα καὶ μέγιστα τῶν φυσικῶν ὑπε-

A. 1. λέγοντος, "ὅτι] Addidimus λέγοντος ex B. E.
A. 4. ὢν] Ita B. E. Vulgo, ἂν.
A. 5. ἐγραφεν] Legendum, ἔγραφες.
A. 8. Ἡρακλείτου] Non dubito quin Auctor scripserit Ἡρακλείδου, ut et Reisk. suspicatus est: nec recipere tamen ausus sum.

tractatione monstrans Plato, Colotæ ansam reprehendendi dedit.

XIV. Itaque deinceps etiam quid contra eum dixerit, videamus. Ac primum diligentiam et multiplicem scientiam consideremus hujus scilicet philosophi, qui *Platonis sententiam secutos esse* ait *Aristotelem*, *Xenocratem*, *Theophrastum*, *omnesque Peripateticos*. Qua enim in parte terræ non habitabilis scripsit librum suum, ut hac accusatione recepta non liceat tibi istorum libros in manus sumere, et legere Aristotelis De Cœlo et Anima, Theophrasti adversus Physicos scripta, Heracliti Zoroastrem, De iis quæ sunt apud Inferos, De Difficilibus Naturæ Quæstionibus, Dicæarchi De Anima? quibus in libris hi de præcipuis et max-

B ναντιούμενοι τῷ Πλάτωνι ἢ μαχόμενοι ἀφανεστάτοις. Καὶ μὴν τῶν ἄλλων Περιπατητικῶν ὁ κορυφαιότατος Στράτων οὔτε Ἀριστοτέλει ἔτι πολλὰ συμφέρεται, ἢ Πλάτωνι τὰς ἐναντίας ἔσχηκε δόξας περὶ κινήσεως, περὶ νοῦ, ἢ περὶ ψυχῆς, ἢ περὶ γενέσεως· τελευταῖον τε κόσμον αὐτὸν οὐ ζῷον εἶναι φησί, τὸ δὲ ἔτι φύσιν ἕπεσθαι τῷ ἔτι τύχην· ἀρχὴν γοῦν ἐνδιδόναι τὸ αὐτόματον, εἶτα οὕτω περαίνεσθαι τὰ φυσικῶν παθῶν ἕκαστον. Τὰς γε μὴν ἰδέας περὶ ὧν ἐγκαλεῖ τῷ Πλάτωνι, παντα χῇ κινῶν ὁ Ἀριστοτέλης, καὶ πᾶσαν ἐπάγων ἀπορίαν αὐταῖς, ἐν τοῖς Ἠθικοῖς ὑπομνήμασιν, ἐν C τοῖς Φυσικοῖς, ἀφ' ἑτέρων Ἐξωτερικῶν Διαλόγων, φιλονεικότερον οἷοις ἔδοξεν ἢ φιλοσοφώτερον ἐκ τῶν δογμάτων τούτων, ὡς ἀσθενοῦς τοῦ Πλάτωνος ὑφορᾶσθαι φιλοσοφίαν· οὕτω μακρὰν ἦν τοῦ ἀκολουθεῖν. Τίνος οὖν εὐχερείας ἐστὶ, τὰ δοκοῦντα τοῖς ἀνδράσι μὴ μαθόντα καταψεύδεσθαι τὰ

B. 5. τελευτῶν] Addendum δέ.
C. 1. Διαλόγων] Sic B. E. Amiot. Anon. Vulgo, διαλέγων.
C. 2. ἐκ τῶν δογμάτων τούτων] In ἐκ latet Infinitivus: ut cum Reiskio legendum putem ἔχεσθαι τῶν δ. τ. vel ἐγκεῖσθαι τῷ δόγματι τούτῳ.
C. 3. ὑπεριδεῖν] Forte, ὑπεριπεῖν.

imis philoſophiæ naturalis capitibus Platoni continenter adverſantur atque pugnant. Et quidem Peripateticorum reliquorum ſummus Strato neque cum Ariſtotele ſentit multis de rebus, et de motu, mente, anima, ortu, contraria Platonicis defendit: denique mundum ipſum animal eſſe negat, et naturalia eſſe conſequentia ſtatuit fortunæ, caſu initium motus naturæ præbente, itaque hos porro confici. Ideas autem Platonicas Ariſtoteles ubique inceſſens dictis, in Moralibus, in Naturalibus Commentariis, in Colloquiis Exotericis, ſeu Extraneis Diſputationibus, viſus eſt quibuſdam majore contentionis quam ſapientiæ ſtudio id feciſſe; ut qui ſibi propoſuiſſet philoſophiam Platonis contemnere: tantum abeſt ut eum fuerit ſecutus. Cujus ergo levitatis eſt, cum ſententias illorum virorum non addidiceris, falſo te iis adſcribere quæ non

μὴ δοκοῦντα; καὶ πεπεισμένον ἐλέγχειν ἕτερους, αὐτόγραφον ἀξενεγκεῖν, ἁμαρτίας ἔλεγχον καθ' αὑτοῦ καὶ θρασύτητος· ὁμολογεῖν Πλάτωνι φάσκοντα τοὺς διαφερομένους, καὶ ἀκολουθεῖν τοῖς ἀντιλέγουσι;

ιε'. Ἀλλὰ δὴ Πλάτων φησὶ τοὺς ἵππους ὑφ' ἡμῶν ματαίως ἵππους εἶναι καὶ τοὺς ἀνθρώπους. Καὶ ποῦ τοῦτο τῶν Πλάτωνος συγγραμμάτων ἀποκεκρυμμένον εὗρεν D ὁ Κολώτης; Ἡμεῖς γὰρ οἶμαι πᾶσιν ἀναγινώσκομεν καὶ τὸ ἄνθρωπον, ἄνθρωπον, καὶ τὸν ἵππον, ἵππον, καὶ τὸ πῦρ, πῦρ ἑκάτερον αὐτῶν δοξαζόμενον· ἢ καὶ δοξαστὸν ὀνομάζει τούτων ἕκαστον. Ὁ δ' οἷα δὴ σοφίας οὐδ' ἀκαρὲς ἀπέχων, ὡς ἓν καὶ ταὐτὸν ἔλαβε τὸ μὴ εἶ) τὸ ἄνθρωπον, καὶ τὸ εἶ) μὴ ὂν τὸν ἄνθρωπον. Τῷ Πλάτωνι δὲ θαυμαστῶς ἐδόκει διαφέρειν τὸ μὴ εἶναι τοῦ μὴ ὂν εἶναι· τῷ μὲν γὰρ ἀναίρεσιν οὐσίας πάσης, τῷ δὲ ἑτερότητα δηλοῦσθαι τοῦ μετέχοντος καὶ τοῦ μετέχοντος. Ἦν οἱ μὲν ὕστερον εἰς γένος

C. 10. Ἀλλὰ δὴ—ἀνθρώπους] Corrigo, Ἀλλὰ δὴ Πλάτων, φησὶ, τοὺς ἵππους ἔφη ἅμα τε ἵππους εἶναι καὶ ἀνθρώπους.

probaverunt? cumque in animum induxeris alios refellere, tua te manu contra te inſcitiæ et temeritatis publicare indubitabile argumentum? conſentire dicentem cum Platone qui diffident, et ſubſequi eum qui repugnant.

XV. Nimirum autem *Plato*, inquis, *temere dixit equos equos eſſe et homines.* Quo tandem in commentario Platonis invenit hoc Colotes? Nam nos quidem in omnibus legimus hominem hominem, equum equum, ignem ignem, ipſius opinione ſtatui: unde etiam *opinabile* unumquodque horum appellat. Sed Colotes, ut qui ſcilicet ne hilum quidem ab ipſa ſapientia abeſſet, pro uno et eodem accepit *Non eſſe hominem*, et *Hominem non eſſe Ens.* At Platoni mirum in modum viſum eſt differre *Non eſſe*, et *Non Ens eſſe:* nempe illo penitus omnem tolli ſubſtantiam; hoc notari diverſitatem participantis et participati. Hanc poſ-

καὶ εἴδους, καὶ κοινῶν τινῶν καὶ ἰδίων λεγομένων ποιῶν διαφορὰν ἔθεντο μόνον, ἀνωτέρω δὲ οὐ προῆλθον, εἰς λογικωτέρας ἀπορίας ἐμπεσόντες. Ἔστι δὲ τοῦ μετέχοντος πρὸς τὸ μετέχον λόγος ὃν αἰτία τε πρὸς ὕλην ἔχει, καὶ παράδειγμα πρὸς εἰκόνα, καὶ δύναμις πρὸς πάθος. Ὃ γε δὴ μάλιστα τὸ καθ' αὑτὸ καὶ ταυτὸν ἀεὶ διαφέρει τοῦ δι' ἕτερον καὶ μηδέποτε ὡσαύτως ἔχοντος· ὅτι τὸ μὴ οὔτε ἔσται ποτὲ μὴ ὄν, οὔτε γέγονε, καὶ διὰ τοῦτο πάντως καὶ ὄντως ὄν ἐστι· τὸ δὲ οὐδὲ ὅσον ἀπ' ἄλλου συμβέβηκε μετέχειν τοῦ εἶναι, βεβαμόν ἐστιν, ἀλλ' ἐξίσταται δι' ἀσθένειαν, ἅτε τῆς ὕλης περὶ τὸ εἶδος ὀλισθαινέσης, καὶ πάθη πολλὰ καὶ μεταβολὰς ὑπὸ τὴν εἰκόνα τῆς οὐσίας, ὥστε κινεῖσθαι καὶ σαλεύεσθαι, δεχομένης. Ὥσπερ οὖν ὁ λέγων Πλάτωνα μὴ εἶναι τὴν εἰκόνα τοῦ Πλάτωνος, οὐκ ἀναιρεῖ τὴν ὡς εἰκόνος αἴσθησιν αὐτῆς καὶ ὕπαρξιν, ἀλλὰ ἐνδείκνυται καθ' ἑαυτό τινος ὄντος, καὶ τοῦ ἐκείνου ἑτέ-

teriores in generis et formæ, et communium quorundam et propriarum quæ dicuntur qualitatum, differentiam duntaxat retulerunt, neque progressi sunt altius, cum in magis Logicas incidissent difficultates. Est autem participati ad participans ratio ea quæ intercedit inter causſam et materiam, exemplar et imaginem, facultatem et effectum: quo pacto maxime differunt id quod per se est semperque eodem modo habet, et id quod ab alio pendens sibi nunquam constat: cum illud neque fuerit unquam non Ens, neque futurum sit, ideoque omnino et reipsa Ens sit: hoc neque illud ipsum quidem Esse, quo ei contingit ab alio impertiri, firmum habeat; sed eo ob imbecillitatem excidat; quippe materia circa formam labente, et multas affectiones mutationesque in substantiæ imaginem, ita ut moveatur ac fluctuet, recipiente. Sicut ergo qui dicit Platonem non esse simulacrum Platonis, non negat ipsius sensum et essentiam simulacri, sed ostendit discrimen ejus quod per se

μὴ δοκοῦντα; καὶ πεπεισμένον ἐλέγχειν ἑτέρους, αὐτόγραφον ἀξενεγκεῖν, ἁμαρτίας ἔλεγχον καθ' αὑτοῦ καὶ θρασύτητος· ὁμολογεῖν Πλάτωνι φάσκοντα τοὺς διαφερομένους, καὶ ἀκολουθεῖν τοὺς ἀντιλέγοντας;

ιε'. Ἀλλὰ δὴ Πλάτων φησὶ τοὺς ἵππους ὑφ' ἡμῶν ματαίως ἵππους εἶναι καὶ τοὺς ἀνθρώπους. Καὶ ποῦ τοῦτο τῶν Πλάτωνος συγγραμμάτων ἀποκεκρυμμένον εὗρεν D ὁ Κολώτης; Ἡμεῖς γὰρ οὐ πᾶσιν ἀναγινώσκομεν καὶ τὸ ἄνθρωπον, ἄνθρωπον, καὶ τὸν ἵππον, ἵππον, καὶ τὸ πῦρ, πῦρ ἑκάτερον αὐτῶν δοξαζόμενον· ἢ καὶ δοξαστὸν ὀνομάζει τούτων ἕκαστον. Ὁ δ' οἷα δὴ σοφίας οὐδ' ἀκαρὲς ἀπέχων, ὡς ἓν καὶ ταὐτὸν ἔλαβε τὸ μὴ εἶ) τὸ ἄνθρωπον, καὶ τὸ εἶ) μὴ ὂν τὸν ἄνθρωπον. Τῷ Πλάτωνι δὲ θαυμαστῶς ἐδόκει διαφέρειν τὸ μὴ εἶναι τοῦ μὴ ὂν εἶναι· τῷ μὲν γὰρ ἀναίρεσιν οὐσίας πάσης, τῷ δὲ ἑτερότητα δηλοῦσθαι τοῦ μετέχοντος καὶ τοῦ μετέχοντος. Ἦν οἱ μὲν ὕστερον εἰς γένος

C. 10. Ἀλλὰ δὴ—ἀνθρώπους] Corrigo, Ἀλλὰ δὴ Πλάτων, φησὶ, τοὺς ἵππους ἔφη ἅμα τε ἵππους εἶναι καὶ ἀνθρώπους.

probaverunt? cumque in animum induxeris alios refellere, tua te manu contra te inscitiæ et temeritatis publicare indubitabile argumentum? consentire dicentem cum Platone qui diffident, et subsequi eum qui repugnant.

XV. Nimirum autem *Plato*, inquis, *temere dixit equos equos esse et homines.* Quo tandem in commentario Platonis invenit hoc Colotes? Nam nos quidem in omnibus legimus hominem hominem, equum equum, ignem ignem, ipsius opinione statui: unde etiam *opinabile* unumquodque horum appellat. Sed Colotes, ut qui scilicet ne hilum quidem ab ipsa sapientia abesset, pro uno et eodem accepit *Non esse hominem*, et *Hominem non esse Ens.* At Platoni mirum in modum visum est differre *Non esse*, et *Non Ens esse:* nempe illo penitus omnem tolli substantiam; hoc notari diversitatem participantis et participati. Hanc pos-

καὶ εἴδους, καὶ κοινῶν τινῶν καὶ ἰδίων λεγομένων ποιῶν διαφορᾶν ἔθεντο μόνον, ἀνωτέρω δὲ οὐ προῆλθον, εἰς λογικωτέρας ἀπορίας ἐμπεσόντες. Ἔστι δὲ τοῦ μετέχοντος πρὸς τὸ μετέχον λόγος ὃν αἰτία τε πρὸς ὕλην ἔχει, καὶ παράδειγμα πρὸς εἰκόνα, καὶ δύναμις πρὸς πάθος. Ὃ γε δὴ μάλιστα τὸ καθ' αὑτὸ καὶ ταυτὸν ἀεὶ διαφέρει τοῦ δι' ἕτερον καὶ μηδέποτε ὡσαύτως ἔχοντος· ὅτι τὸ μὴ οὔτε ἔσται ποτὲ μὴ ὄν, οὔτε γέγονε, καὶ διὰ τοῦτο πάντως καὶ ὄντως ὄν ἐστι· τὸ δὲ οὐδὲ ὅσον ἀπ' ἄλλου συμβέβηκε μετέχειν τοῦ εἶναι, βέβαιόν ἐστιν, ἀλλ' ἐξίσταται δι' ἀσθένειαν, ἅτε τῆς ὕλης τοῦ εἴδους ὀλισθαινούσης, καὶ πάθη πολλὰ καὶ μεταβολὰς ὑπὸ τοῦ εἰκόνα τῆς οὐσίας, ὥσε κινεῖσθαι καὶ σαλεύεσθαι, δεχομένης. Ὥσπερ οὖν ὁ λέγων Πλάτωνα μὴ εἶναι τὴν εἰκόνα τοῦ Πλάτωνος, οὐκ ἀναιρεῖ τοῦ ὡς εἰκόνος αἴσθησιν αὐτῆς καὶ ὕπαρξιν, ἀλλὰ ἐνδείκνυται καθ' ἑαυτό τινος ὄντος, καὶ τοῦ ἐκείνου ἑτέ-

teriores in generis et formæ, et communium quorundam et propriarum quæ dicuntur qualitatum, differentiam duntaxat retulerunt, neque progressi sunt altius, cum in magis Logicas incidissent difficultates. Est autem participati ad participans ratio ea quæ intercedit inter causſam et materiam, exemplar et imaginem, facultatem et effectum: quo pacto maxime differunt id quod per se est semperque eodem modo habet, et id quod ab alio pendens sibi nunquam constat: cum illud neque fuerit unquam non Ens, neque futurum sit, ideoque omnino et reipsa Ens sit: hoc neque illud ipsum quidem Esse, quo ei contingit ab alio impertiri, firmum habeat; sed eo ob imbecillitatem excidat; quippe materia circa formam labente, et multas affectiones mutationesque in substantiæ imaginem, ita ut moveatur ac fluctuet, recipiente. Sicut ergo qui dicit Platonem non esse simulacrum Platonis, non negat ipsius sensum et essentiam simulacri, sed ostendit discrimen ejus quod per se

σου γεγονότος διαφοράν· ὅτως οὔτε φύσιν, οὔτε χρῆσιν, οὔτε αἴσθησιν ἀνθρώπων ἀναιροῦσιν οἱ κοινῆς τινος οὐσίας μετοχῇ καὶ ἰδέᾳ γινόμενον ἡμῶν ἕκαστον εἰκόνα τοῦ παραχόντος τὴν ὁμοιότητα τῇ γενέσει προσαγορεύοντες. Οὐδὲ γὰρ ὁ πῦρ μὴ λέγων εἶναι τὸν πεπυρωμένον σίδηρον, ἢ τὴν σελήνιον ἥλιον, ἀλλὰ, κατὰ Παρμενίδην,

Νυκτὶ φάος περὶ γαῖαν ἀλώμενον, ἀλλότριον φῶς,

ἀναιρεῖ σιδήρου χρῆσιν, ἢ σελήνης φύσιν· ἀλλ' εἰ μὴ λέγει σῶμα, μηδὲ πεφωτισμένον, ἤδη μάχεται ταῖς αἰσθήσεσιν, ὥσπερ ὁ σῶμα καὶ ζῶον καὶ γένεσιν καὶ αἴσθησιν μὴ ἀπολιπών. Ὁ δὲ ταῦτα ὑπάρχειν τῷ μετεχομένῳ, καὶ ὅσον ἀπολείπεται τοῦ ὄντος ἀεὶ καὶ τὸ εἶ παρέχοντος αὐτοῖς ὑφορῶν, οὐ παιδιὰ τὸ αἰσθητόν, ἀλλὰ τὸ νοητὸν οὐ παιδιά· οὐδὲ ἀναιρεῖ τὰ γινόμενα καὶ φαινόμενα περὶ

A. 1. μετοχῇ καὶ ἰδέᾳ] καὶ recepimus ab E. Itaque non opus ἰδέᾳ cum Xyl. verſ. mutare in ἰδίᾳ.

A. 5. Νυκτὶ φάος] Legendum, Νυκτιφαὲς, cum Mez. et Reiſk.

A. 9. ὑπάρχειν τῷ μετεσχημένῳ] Sic Leonic. Schott. Vulgo, τῷ ὑπάρχειν μετεσχημένῳ. Ex ſequentibus tacite anticipandum τοῦ ὄντος.

A. 11. τὸ νοητὸν οὐ παιδιά] Vulgo, τὸ νοητὸν εἶναι λέγει, quod Steph. recepit a Schott. et Leonic. Nam Ald. Baſ. Xyl. nude habent τὸ νοητόν: B. E. τὸ νοητὸν παιδιᾷ, quod, ipſe addens οὐ, recepi.

aliquid eſt, ab eo quod ejus reſpectu exſtitit: ſic neque naturam, neque uſum, neque ſenſum hominum tollunt, qui communis cujuſdam ſubſtantiæ participatione et ſpecie unumquemque noſtrum factum eſſe imaginem ejus quod ſimilitudinem præbuit ortui, pronunciant. Neque enim qui ignem ait non eſſe candens ferrum, aut Lunam Solem, ſed, ut canit Parmenides,

Nocte vagantem circa terram lucem alienam,

ideo ferri uſum, aut Lunæ naturam inficiatur: ſed ſi corpus eſſe, aut illuminatum neget, jam ſenſui repugnaverit, ut qui corpus, animal ortum, ſenſumque non relinquat. Qui vero participatione iſta habere ſuam eſſentiam intelligit, ac quantum abſint ab his quæ ſemper ſunt, ipſiſque eſſentiam largiuntur, non is ſenſilia negligit, ſed rationem habet intelligibilium: neque tollit eas affectiones, quæ nobis ac-

ἡμᾶς τ̃ παθῶν· ἀλλὰ ὅπι βεβαιότερα τούτων ἕτερα καὶ μονιμώτερα τοῖς οὐσίαν ἔχει, τῷ μήτε γίνεσθαι, μήτε ἀπόλλυσθαι, μήτε πάσχειν μηδέν, ἐνδείκνυσθαι τοῖς ἑπομένοις· καὶ διδάσκει καθαρώτερον τῆς διαφορᾶς ἁπλόμενος τοῖς ὀνόμασι, τὰ μέν, ὄντα, τὰ δὲ, γινόμενα τοῦτο ἀγορεύειν. Τοῦτο δὲ καὶ τοῖς νεωτέροις συμβέβηκε· πολλὰ γὰρ καὶ μεγάλα πράγματα τῆς τοῦ ὄντος ἀποστεροῦσι προσηγορίας, τὸ κενὸν, τὸν χρόνον, τὸν τόπον, ἁπλῶς τὸ τῶν λεκτῶν γένος, ἐν ᾧ καὶ τἀληθῆ πάντα ἔνεστι· ταῦτα γὰρ ὄντα μὲν μὴ εἶναι, τινὰ δὲ εἶναι λέγουσι· χρώμενοι δὲ αὐτοῖς ὡς ὑφεστῶσι καὶ ὑπάρχουσιν ἐν τῷ βίῳ καὶ τῷ φιλοσοφεῖν διατελοῦσιν.

ιϛ'. Ἀλλ' αὐτὸν ἡδέως ἂν ἐροίμην τὸν κατήγορον, εἰ τοῖς ἑαυτῶν πράγμασι τὴν διαφορὰν οὐκ ἐνορῶσι ταύτην, καθ' ἣν τὰ μὲν μόνιμα καὶ ἄτρεπτα ταῖς οὐσίαις ἔστιν, ὡς λέγουσι καὶ τὰς ἀτόμους ἀπαθείᾳ καὶ στερρότητι πάντα χρόνον ὡσαύτως ἔχειν, τὰ δὲ συγκρίματα

B. 5. ἁπλόμενος] Mez. ἁπλομένως.

cidunt et ſenſu percipiuntur; ſed his firmiora et conſtantioris eſſe alia oſtendit naturæ, eo quod neque oriantur neque intereant, neque perpetiantur quicquam: ac diſcrimen illud ſubtilius verbis exprimere docet, ut alia *Entia*, alia *Fientia* appellent. Idque recentioribus etiam uſu venit. Multas enim et magnas res Entis nomine dedignantur; vacuum, tempus, locum, ſimpliciter genus dictorum, in quo et vera omnia inſunt: hæc enim non eſſe Entia, ſed *aliquid* eſſe dicunt, iiſque ut exſtantibus et ſubſiſtentibus in vita ac philoſophia perpetuo utuntur.

XVI. Ceterum libenter ego ex iſto reprehenſore quæram, An non in ſuis ipſi hoc diſcrimen rebus conſpiciant, *ut aliorum ſubſtantiæ ſtabiles ſint atque immutabiles*, ſicut ipſi aiunt *atomos ob vacuitatem perpeſſionum atque ſolidita-*

πάντα, ῥύσει καὶ μεταβλητά, καὶ γινόμενα καὶ ἀπολλύμενα εἶναι, μυρίων μὲν εἰδώλων ἀπερχομένων ἀεὶ καὶ ῥεόντων, μυρίων δέ, ὡς εἰκός, ἑτέρων ἐκ τοῦ περιέχοντος ὑπιόντων, καὶ ἀναπληρούντων τὸ ἄθροισμα, ποικιλλόμενον ὑπὸ τῆς ἀλλαγῆς ταύτης καὶ μετακεραννύμενον, ἅτε δὴ καὶ τῶν ἐν βάθει τοῦ συγκρίματος ἀτόμων οὐδέποτε λῆξαι κινήσεως οὐδὲ παλμῶν πρὸς ἄλληλα δυναμένων, ὥσπερ αὐτοὶ λέγουσιν· ἀλλ' ἔτι μὲν ἐν τοῖς πράγμασιν ἡ τοιαύτη διαφορὰ τῆς οὐσίας· σοφώτερος δὲ τοῦ Πλάτωνος ὁ Ἐπίκουρος, ᾧ πάντα ὁμοίως ὄντα προσαγορεύει, τὸ ἀναφὲς κενόν, τὸ ἀντερεῖδον σῶμα, τὰς ἀρχάς, τὰ συγκρίματα· κοινῆς, νὴ μὰ Δί', ἡγούμενος οὐσίας μετέχειν τὸ ἀίδιον τῷ γινομένῳ, τὸ ἀνώλεθρον τῷ φθειρομένῳ, τὰς ἀπαθεῖς καὶ διαρκεῖς καὶ ἀμεταβλήτους καὶ μηδέποτε τοῦ εἶναι δυναμένας ἐκπεσεῖν φύσεις ταύ-

D. 6. συγκρίματα—ἡγούμενος] Ita corrigendam cenſui certa emendatione vulgatam omnium librorum lectionem, συγκρίματα κοινῆς, καὶ μηδὲ ἡγούμενος.

D. 9. ταύταις ὧν] ὧν ſcripſi pro vulgato ἃς, ſecutus ipſam rei evidentiam: item vertit Xyl.

rem ſemper eodem in ſtatu perdurare; *aliorum concretæ ſint, quæ omnia fluxa eſſe et mutabilia, oririique et interire, ſubinde innumeris deſluentibus ſimulacris, aliiſque, ut par eſt, ex ambiente influentibus et congeriem explentibus, variatam his mutationibus et alia affectam temperie; cum quidem etiam quæ in profundo concreti ſunt atomi, nunquam deſinant moveri et tremula concitatione ad ſe invicem ferri*, ut affirmant ipſi: An vero ſit in rebus quidem hujuſmodi diverſitas ſubſtantiæ: ſed Epicurus Platone ſapientior ſit, dum omnia ſimiliter Entia nominat, Inane illud tactum fugiens, Corpus renitens, principia, res concretas; eandem ſcilicet eſſentiam tribuens ſempiternis ac caducis, et confundens cum naſcente id quod interitu vacat, cum pereunte id quod perpetuum et immutabile eſt, cum iis quorum natura aliter nunquam habere poteſt ea quorum Eſſe

ταις ὧν ἐν τῷ πάσχειν καὶ μεταβάλλειν τὸ εἶναι, ταῖς μηδένα χρόνον ὡσαύτως ἐχούσαις. Εἰ δὲ δικαίως ὡς ἔνι μάλιστα διήμαρτε τούτοις ὁ Πλάτων, ὀνομάτων ὀφείλει συγχύσεως εὐθύνας ὑπέχειν τοῖς ἀκριβέστερον ἑλληνίζουσι τούτοις, καὶ καθαρώτερον διαλεγομένοις, ἐχ ὡς ἀναιρῶν τὰ πράγματα, χ' ὅτ' ζῆν ἐξάγων ἡμᾶς, αἰτίαν ἔχειν, ὅτι τὰ γινόμενα, χ' ἐκ ὄντα, καθάπερ ἔτοι, προσηγόρευσεν.

ιζ. Ἀλλ' ἐπεὶ τὸν Σωκράτη μετὰ τὸν Παρμενίδην ἐπορέβημεν, ἀναληπτέον *. Εὐθὺς οὖν τὸν ἀφ' ἱερᾶς κεκίνηκεν ὁ Κολώτης· χ' διηγησάμενος ὅτι χρησμὸν ἐκ Δελφῶν περὶ Σωκράτους ἀνήνεγκε Χαιρεφῶν, ὃν ἴσμεν ἅπαντες, ταῦτα ἀπείρηκε· "Τὸ μὴ οὖν τοῦ "Χαιρεφῶντος, ἀλλὰ τὸ τελέως σοφιστικὸν καὶ φορτικὸν "δίημμα τῆς εἰ), παρήσομεν." Φορτικὸς γὰ οὖν ὁ Πλάτων ὁ τοῦτον ἀναγράψας τὸν χρησμὸν, ἵνα τοὺς ἄλλους ἐάσω·

E. 1. δὲ δικαίως ὡς ἔνι μάλιστα] Corrigendum, δὲ δὴ χ' ὡς ἔνι μάλιστα.
E. 5. καὶ τοῦ ζῆν ἐξάγων ἡμᾶς] Sic B. E. in τοῦ consentiunt Ald. Bas. Xyl. quod Steph. in τὸ mutavit cum Leonic. et Schott. Vulgo, καὶ τὸ ζῆν ἐξάγων ἡμῶν.
E. 6. τὰ γινόμενα—προσηγόρευσεν] Legendum puto, τὰ γινόμενα οὐκ ὄντα, καθάπερ οὗτοι, προσηγόρευσεν. Item verti.
E. 8. ἀναληπτέος*. Εὐθὺς] Excidit exiguum quid, forte ὁ λόγος, vel ὁ ἀνὴρ, vel simile.
E. 11. ἀπείρηκε] ἐπείρηκε corrigendum, ut monitum a Mez. et Reisk.

in motu et mutatione consistit, et nunquam sui similia manent. Jam ut optimo jure in his dicatur Plato deliquisse, de confusione vocabulorum, mi homo, accusandus erat ab hisce purius Græce scilicet loquentibus, et accuratius differentibus; non ut qui res perimeret, et vita nos expelleret, quando *Fientia* non *Entia*, eodem modo quo ipsi, appellat.

XVII. Sed jam ad Socratem nobis est sermo convertendus. Hic ergo Colotes statim a sacra, quod dicitur, linea movit, cumque narrasset Chærephontem Delphis oraculum attulisse de Socrate, omnibus nobis notum, sic loquitur; *Et Chærephontis quidem narrationem, ut plane sophisticam et præ fastu odiosam, omitto.* Odiosus ergo Plato, ne de aliis dicam, qui id ora-

φορτικώτεροι δὲ Λακεδαιμόνιοι, τὸν περὶ Λυκούργου χρησμὸν ἐν ταῖς παλαιοτάταις ἀναγραφαῖς ἔχοντες· σοφιστικὸν δὲ λίαν δίημμα τὸ Θεμιστοκλέους, ᾧ πείσας Ἀθηναίους τὴν πόλιν ἐκλιπεῖν, κατεναυμάχησε τὸν βάρβαρον· φορτικοὶ δὲ οἱ τῆς Ἑλλάδος νομοθέται, τὰ μέγιστα καὶ πλεῖστα τῶν ἱερῶν πυθόχρηστα καθιστάντες. Εἰ τοίνυν ὁ περὶ Σωκράτους ἀνδρὸς εἰς ἀρετὴν θεολήπτου γενομένου χρησμὸς ἀνενεχθεὶς ὡς σοφόν, φορτικὸς λίαν καὶ σοφιστικός, τίνι προσείπωμεν ἀξίως ὀνόματι τοὺς ὑμετέρους βόμβους καὶ ὀλολυγμοὺς καὶ κροτοθορύβους, καὶ σεβάσεις καὶ ὑπερεπαίνους, αἷς προτρέπεσθε καὶ καθυμνεῖτε τὸν ὑπὲρ ἡδονὰς παρακαλοῦντα συνεχεῖς καὶ πυκνάς; ὃς ἐν τῇ πρὸς Ἀνάξαρχον ὑπιστολῇ ταυτὶ γέγραφεν, "Ἐγὼ δὲ "ἐφ' ἡδονὰς συνεχεῖς παρακαλῶ, καὶ οὐκ ἐπ' ἀρετὰς "κενὰς καὶ ματαίας, καὶ ταραχώδεις ἐχούσας τὴν "καρπῶν τὰς ἐλπίδας." Ἀλλ' ὅμως ὁ μὲν Μητρόδωρος τὸν Τίμαρχον παρακαλῶν φησι, "Ποιήσωμέν τι

culum in literas retulerit. Odiosiores etiam Spartani, qui oraculum de Lycurgo in antiquissimis Commentariis scriptum servant. Sophistica vero fuit Themistoclis narratio, qua Athenienses cum persuasisset ut urbe excederent, navali prælio devicit barbaros. Importuni Græcarum legum conditores, qui pleraque et maxima sacra Pythicum secuti oraculum instituerunt. Si ergo de Socrate viro ad virtutem divino instinctu incitato allatum responsum odiosum ob arrogantiam fuit et captiosum; quibus, quæso, dignis vocabulis notabimus vestros *fremitus*, *ululatus*, *plausus tumultuosos*, *cultus*, *ac divinas acclamationes*, quibus celebratis ac prædicatis vestrum principem ad voluptates crebras et continuas exhortantem? Sic enim is in epistola ad Anaxarchum scripsit; *Ego autem ad voluptates continentes cohortor, non ad virtutes inanes, quarum de fructibus spes sunt vanæ et turbulentæ.* Et tamen Metrodorus Timarchum exhortans ait, *Pulchrum aliud ex alio*

"καλὸν ἐπὶ καλοῖς, μονονὺ καταδύντες ταῖς ὁμοιο-
"παθείαις καὶ ἀπαλλαγέντες ἐκ τοῦ χαμαὶ βίου εἰς
"τὰ Ἐπικούρου ὡς ἀληθῶς θεόφαντα ὄργια." Κο-
λώτης δὲ αὐτὸς ἀκροώμενος Ἐπικούρου φυσιολογοῦν-
τος, ἅφνω τοῖς γόνασιν αὐτοῦ προσέπεσε, καὶ ταῦτα
γράφει σεμνυνόμενος αὐτὸς Ἐπίκουρος, "Ὡς σεβο-
"μένῳ γάρ σοι τὰ τότε ὑφ' ἡμῶν λεγόμενα, προσέ-
"πεσεν ἐπιθύμημα ἀφυσιολόγητον, τὸ περιπλακῆναι
"ἡμῖν γονάτων ἐφαπτόμενον, καὶ πάσης τ' εἰθισμένης
"ὑπολήψεως γίγεσθαι, κατὰ τὰς σεβάσεις τιμῶν καὶ
C "λιτάς· ἐποίεις οὖν," φησὶ, "ἃ ἡμᾶς ἀνθιερωῦν σε-
"αυτὸν καὶ ἀντισέβεσθαι." Συγγνωστὰ, νὴ Δία, τοῖς
λέγουσιν ὡς πάντες ἂν ῥιάιντο τῆς ὄψεως ἐκείνης εἰ-
κόνα γεγραμμένην θεάσασθαι, τοῦ μὲν προσπίπτοντος
εἰς γόνατα καὶ περιπλεκομένου, τοῦ δὲ ἀντιλιπαινεύοντος
καὶ ἀντιπροσκυνοῦντος. Οὐ μέντοι τὸ θεράπευμα τοῦτο,

B. 7. τοῖς γόνασιν αὐτοῦ] Sic B. E. Vulgo, τε γόνασιν αὐτῶν.
B. 12. τιμῶν] Forte, θεῶν. In principio dictionis Ὡς delet Mez.
C. 3. ὡς πάντες] Legendum, ὡς παντὸς, ut corrigendum monuerunt Xyl. Mez. Reisk.

faciamus, affectuum similitudine tantum non relicta vita terrestri in vere divina Epicuri orgia nos demergentes. Ipse vero Colotes cum audiret Epicurum de natura rerum verba facientem, subito ad genua ejus accidit; hocque ipse Epicurus scribendo jactat: *Tibi enim, tanquam veneranti ea quæ tum a nobis dicebantur, incidit cupiditas nullam caussam habens naturalem, ut genua nostra tangeres, nosque amplectereris, omnemque solitum ritum venerandi, honorandi, comprecandique peragere. Quo effeciſti, ut nos quoque te vicissim sacrum deputaremus ac veneraremur.* Ignoscendum, mehercle, est dicentibus, quantovis dato pretio se picturam istius actionis spectaturos; Colotis ad genua Epicuri accidentis et eum amplectentis, Epicuri eum viciſſim adorantis. Et tamen hoc demerendi officium, quanquam scite obi-

καίτοι εὖ τῷ Κολώτῃ συντεθὲν, ἔσχε καρπὸν ἄξιον· ὁ γὰρ ἀνηγορεύθη σοφὸς, ἀλλὰ μόνον, "Ἄφθαρτός μοι "περιπάτει," φησὶ, "καὶ ἡμᾶς ἀφθάρτως ἄφρονας."

ιη'. Τοιαῦτα μὲν τοι ῥήματα καὶ κινήματα καὶ πάθη συνειδότες αὐτοῖς, ἑτέρους φορτικοὺς ἀποκαλοῦσι. Καὶ δῆτα καὶ περαθεὶς ὁ Κολώτης τὰ σοφὰ ζαῦτα καὶ καλὰ περὶ τῶν αἰσθήσεων, ὅτι σιτία μεσταγόμεθα, καὶ ὁ χόρτον, καὶ τοὺς ποταμοὺς, ὅταν ὦσι μεγάλοι, πλοίοις διαπεραιοῦμεν, ὅταν δὲ εὐδιάβατοι γένωνται, τοῖς ποσὶν, ὑπεφώνησεν, "Ἀλλὰ γὰρ ἀλαζόνας ἐπετήδευσας λό- "γους, ὦ Σώκρατες· καὶ ἕτερα μὲν διελέγου τοῖς ἐν- "τυγχάνουσιν, ἕτερα δὲ ἔπραττες." Πῶς γὰρ οὐκ ἀλαζόνες, οἱ Σωκράτους λόγοι, μηδὲν αὐτὸν εἰδέναι φάσκοντος, ἀλλὰ μανθάνειν ἀεὶ καὶ ζητεῖν τὸ ἀληθές; Εἰ δὲ τοιαύταις, ὦ Κολῶτα, Σωκράτους φωναῖς περιέπε- σες οἵας Ἐπίκουρος γράφει πρὸς Ἰδομενέα, "Πέμπε "οὖν ἀπαρχὰς ἡμῖν εἰς τὴν τοῦ ἱεροῦ σώματος θεραπείαν, "ὑπέρ τε αὐτοῦ καὶ τέκνων· ὕπω γὰρ μοι λέγειν ἐπέρ-

tum, Coloti fructum dignum non tulit. Non enim ſapiens eſt pronunciatus, ſed hoc tantum ei dictum; *Interitus expers mihi ambula, noſque eadem conditione eſſe intellige.*

XVIII. Hujuſmodi verborum, motuum, affectuumque illi ſibi conſcii, tamen alios *arroganter odioſos* dicunt. Quinetiam Colotes cum iſta et pulchra de ſenſibus ſubjeciſſet, *Cibis nos veſci, non fœno, magnos fluvios navibus, vadoſos pedibus tranſire*, exclamat; *Enimvero Socrates, arrogantibus ac glorioſis ſermonibus ſtudu- iſti; aliaque apud auditores diſſeruiſti, alia egiſti.* Quidni enim ſint arrogantes Socratis ſermones, *nihil ſe ſcire, ſed ſemper diſcere et quærere veritatem* profitentis? Quod ſi in hujuſmodi voces incidiſſes, quales Epicurus ad Idomeneum ſcripſit; *Mitte itaque nobis primitias ad ſacri corporis cultum pro te et liberis, ſic enim mihi dicere ſubit*, quibuſnam verbis uti potuiſſes magis im-

"χεται" πίσιν ἂν ῥήμασιν ἀγεσικοτέρως ἐχρήσω; Καὶ μὲν ὅτι Σωκράτης ἄλλα μὲν ἔλεγεν, ἄλλα δὲ ἔπραττε, θαυμαστῶς μαρτυρεῖ σοι τὰ ὑπὲρ Δηλίῳ, τὰ ὑπὲρ Ποτιδαίας, τὰ ὑπὲρ τῶν Τριάκοντα, τὰ πρὸς Ἀρχέλαον, τὰ πρὸς τὸν δῆμον, ἡ πενία, ὁ θάνατος· ἃ γὰρ ἄξια ταῦτα τῶν Σωκρατικῶν λόγων; Ἐκεῖνος μὲν, ὦ μακάριε, καὶ Σωκράτους ἔλεγχος ἕτερα μὲν λέγοντος, ἕτερα δὲ πράττοντος, εἰ τὸ ἡδέως ζῆν τέλος ἐκθέμενος, ὅπως ἐβίωσε.

ιθ'. Ταῦτα μὲν οὖν πρὸς τὰς βλασφημίας. Ὅπ F δὲ οἷς ἐγκαλεῖ περὶ τῶν ἐναργῶν, ἔνοχος αὐτός ἐστιν, ἃ συνεῖδεν. Ἐν γὰρ ἐστι τῶν Ἐπικούρου δογμάτων, τὸ "μηδὲν ἀμεταπείστως πεπεῖσθαι μηδένα, πλὴν ὑπὸ σο- "φοῦ." ἐπεὶ τοίνυν ὁ Κολώτης οὐκ ἦν σοφὸς, οὐδὲ μετὰ τὰς σεβάσμους ἐκείνας, ἐρωτάτω πρῶτον ἐκεῖνα τὰ ἐρωτήματα, Πῶς σῖτα προσάγεται καὶ ἡ χόρτον ὀπτή-

F. 1. ἐναργῶν] Sic E. et conjecerat Xyl. Vulgo, ἐναγῶν.
F. 5. ἐρωτάτω] Mez. ἐρωτάσθω: robabiliter.
F. 6. ἐπιτήδειος; ὢν] Forte corrigendum ἐπὶ δείπνῳ: Mez. ὀπιδεὴς ὢν: Reisk. ἐπ' ἐνδείας ὤν. Forte etiam retinendum sensu eo quem Xyl. reddidit, vel alio.

portunis? Sed Socratem aliter locutum, aliter vixisse, mirum in modum tibi testimonium perhibent res gestæ ad Delium, ad Potidæam, apud Triginta viros, ad Archelaum, ad Populum, paupertas, mors: scilicet enim hæc ejus sermonibus indigna sunt. Hoc, O bone, Socratem aliter locutum, aliter egisse, poteras convincere, si, fine vitæ posito voluptate, vitam, qualem egit, egisset.

XIX. Hæc ad calumnias responsa sint. Quod autem ad Evidentiam attinet, non sensit Colotes eorum se culpam sustinere de quibus accusat Socratem. Est enim unum de Epicuri decretis, *Nihil cuiquam ita certo persuasum esse, ut de sententia deduci non possit, excepto sapiente.* Quando itaque Colotes sapiens non fuit, etiam post illas venerationes, primum hæc interroget e suo familiari, Quomodo cibo vescatur non fœno, vestem corpori, non columnæ circum-

δειος ὢν, καὶ τὸ ἱμάτιον ᾧ σώματι καὶ ὁ τῷ κίονι περιπίπτει, μήτε ἱμάτιον εἶναι τὸ ἱμάτιον, μήτε σιτίον τὸ σιτίον ἀμεταπείστως πεπεισμένος. Εἰ δὲ καὶ ζῶντα φεύγει, καὶ τοὺς ποταμοὺς, ὅταν ὦσι μεγάλοι, ποσὶν ὁ διέρχεται, καὶ τοὺς ὄφεις φεύγει, καὶ τοὺς λύκους, μηδὲν εἶναι τούτων οἷον φαίνεται, πεπεισμένος ἀμεταπείστως, ἀλλὰ φαύλων ἕκαστα καὶ τὸ φαινόμενον· οὐδὲ Σωκράτει διὰ τοῦτο ἐμποδὼν ἦν ἡ περὶ τὰς αἰσθήσεων δόξα τοῦ ἄλλα τοῖς φαινομένοις ὁμοίως. Οὐ γὰρ Κολώτῃ μὲν ὁ ἄρτος ἄρτος ἐφαίνετο, καὶ χόρτος ὁ χόρτος, ὅπου τοὺς διοπετεῖς ἀνεγνώκει κανόνας· ὁ δὲ Σωκράτης ὑπὸ ἀλαζονείας, ἄρτον μὲν ὡς χόρτον, χόρτον δὲ ὡς ἄρτον φαντασίαν ἐλάμβανε. Δόγμασι γὰρ ἡμῶν καὶ λόγοις ἔστι B ἄλλα βελτίοσιν οἱ σοφοί· τὸ δ' αἰσθάνεσθαι καὶ τυπτεσθαι πρὸς τὰ φαινόμενα, κοινόν ἐστι πάντος, ἀλόγοις περαινόμενον αἰτίαις. Ὁ δὲ τὰς αἰσθήσεις λόγος ἐπαγόμενος, ὡς οὐκ ἀκριβεῖς οὐδὲ ἀσφαλεῖς πρὸς πίστιν οὔσας, οὐκ ἀναιρεῖ τὸ φαίνεσθαι τῶν πραγμάτων ἡμῖν

det, cum neque veſtem veſtem eſſe, neque cibum cibum ita perſuaſum habeat, ut mutare ſententiam nequeat. Sin et iſta agit, et amnes aquis auctos pedes non tranſit, et ſerpentes fugit atque lupos, nihil horum irrevocabili firmitate habens cognitum, ſed in ſingulis id ſequens quod videtur; certe Socrati quoque nihil obſtabat ſua de ſenſibus opinio, quin eodem modo uteretur iis quæ videbantur. Neque enim Colotæ panis panis videtur, et fœnum fœnum, quia cœlo delapſos iſtos legerat canones; Socrati autem præ arrogantia panis fœnum, hoc panis viſum fuit. Nam ſapientes iſti decretis et rationibus utuntur quam nos melioribus: ſentire, et viſa imaginari communis eſt affectio, quæ cauſſis conficitur rationis expertibus. Et illa diſputatio quæ ſenſus oſtendit non eſſe perfectos, non certiſſimæ fidei, interim haud negat videri nobis unamquamque rem; ſed cum ſenſibus ſecundum ea quæ videntur utamur ad agen-

ἔλαττον, ἀλλὰ χρωμένοις καὶ τὸ φαινόμενον ὅτι τὰς πράξεις ταῖς αἰσθήσεσι, τὸ πιστεύειν ὡς ἀληθέσι πάντη καὶ ἀδιαπλώτοις οὐ δίδωσιν αὐταῖς· τὸ γὰρ ἀναγκαῖον ἀρκεῖ καὶ χρειώδες ἀπ' αὐτῶν, ὅτι βέλτιον ἕτερον οὐκ ἔστιν· ὧν δὲ ποθεῖ φιλόσοφος ψυχὴ λαβεῖν ὀπτήμιον περὶ ἑκάστου καὶ γνῶσιν, οὐκ ἔχουσι.

κ'. Περὶ μὲν οὖν τούτων καὶ πάλιν ὁ Κολώτης εἰπεῖν παρέξει, ταῦτα πολλοῖς ἐγκεκλημένος. Ἐν οἷς δὲ κομιδῇ ἀγαγελᾷ καὶ φλαυρίζει τὸν Σωκράτην, ζητοῦντα τί ἄνθρωπός ἐστι, καὶ νεανιευόμενον, ὡς φησίν, ὅτι μηδὲ αὐτὸς εἰδείη, δῆλος μέν ἐστιν αὐτὸς οὐδέποτε περὶς τοῦτο γενόμενος· ὁ δὲ Ἡράκλειτος, ὡς μέγα τι καὶ σεμνὸν ἀναπεφαγμένος, "Ἐζήτησάμην," φησὶν, "ἐ-"μεωυτόν·" καὶ τῶν ἐν Δελφοῖς γραμμάτων θειότατον ἐδόκει τὸ, Γνῶθι Σαυτόν· ὁ δὴ καὶ Σωκράτει ἀπορίας καὶ ζητήσεως ταύτης ἀρχὴν ἐνέδωκεν, ὡς Ἀριστοτέλης

B. 9. ἀδιαπλώτοις] Sic B. E. Vulgo, ἀδιαπλώτως.
C. 1. ταῦτα] Rectius erat ταυτά.

dum, monet nos non debere iis tanquam omnino veracibus et nusquam fallentibus fidere. Sufficit enim nobis necessarius sensuum usus et quas inde percipimus commoditates; quia aliud melius nihil suppetit: scientia vero, et ea cognitio quam sapientiæ studiosa anima de singulis expetit, sensibus non adest.

XX. Ac de his quidem denuo occasionem dicendi præbebit Colotes, multos hoc nomine reprehendens. Ubi autem effuse deridet atque contemnit Socratem. *quærentem homo quid sit, et juvenili ostentatione*, ut quidem Colotes ait, *dicentem se ignorare hoc*, apparet ipsum nunquam eam cogitationem suscepisse. Heraclitus quidem tanquam re magna et præclara gesta, *Quæsivi*, inquit, *meipsum*. Nam inter ea quæ Delphis scripta sunt, maxime divinum illud creditum est, *Noris teipsum:* idque hujus dubitationis et inquisitionis Socrati an-

ἐν τοῖς Πλατωνικοῖς εἴρηκε· Κολώτῃ δὲ γελοῖον δοκεῖ. Τί οὖν οὐ καταγελᾷ καὶ τοῦ καθηγεμόνος, τοῦτο αὐτὸ D τοσαύτοντος ὁσάκις γράφοι καὶ διαλέγοιτο περὶ οὐσίας ψυχῆς καὶ τοῦ ἀνθρώπου καταρχῆς; Εἰ γὰρ τὸ ἐξ ἀμφοῖν, ὡς ἀξιοῦσιν αὐτοὶ, σώματος τοιοῦδε καὶ ψυχῆς, ἄνθρωπός ἐστιν, ὁ ζητῶν ψυχῆς φύσιν, ἀνθρώπου ζητεῖ φύσιν ἐκ τῆς κυριωτέρας ἀρχῆς. Ὅτι δὲ αὖτη λόγῳ δυαθεώρητος, αἰσθήσει δὲ ἄληπτός ἐστι, μὴ τοῖς Σωκράτους, σοφιστοῦ καὶ ἀλαζόνος ἀνδρὸς, ἀλλὰ παρὰ τῶν σοφῶν τούτων λάβωμεν, οἱ μέχρι τῶν περὶ σάρκα τῆς ψυχῆς δυνάμεων, αἷς θερμότητα καὶ μαλακότητα καὶ τόνον παρέχει τῷ σώματι, τιὼ θύραν συμπηγνύντες αὐτῆς ἔκ τινος θερμοῦ καὶ πνευματικοῦ καὶ ἀερώδους, E οὐκ ἐξικνοῦνται πρὸς τὸ κυριώτατον, ἀλλὰ ἀπαγορεύουσι. Τὸ γὰρ ᾧ κρίνει καὶ μνημονεύει, καὶ φιλεῖ καὶ μισεῖ, καὶ ὅλως τὸ φρόνιμον καὶ λογιστικόν, ἔκ τινος φησὶν ἀκατα-

D. 3. ἀθρώπου] Forte, ἀνθρώπου: itaque verti.

sam dedit, ut ait in Platonicis Ariſtoteles. At Colotæ res videtur ridicula. Cur ergo non deridet etiam præceptorem ſuum, idem hoc agentem, quoties ſcribit aut diſſerit de natura animæ et origine hominis? Si enim ex ambobus, ut ipſi volunt, corpore et anima conſtat homo, qui naturam animæ quærit, hominis naturam is indagat a potiore orſus principio. Animam autem ratione difficulter perſpici, ſenſu nullo comprehendi, non Socrati glorioſo ſophiſtæ, ſed ſapientibus iſtis credamus; qui uſque ad facultates animæ circa carnem occupatas, quibus calorem ea, mollitiem, et robur corpori præbet, progreſſi, naturamque ejus e calore quodam, ſpiritu, et aëre compingentes, ad principem uſque vim non perveniunt, ſed animis concidunt. Aiunt enim id, quo anima judicat, meminit, amat, odit, denique intelligit ac ratiocinatur, ſupervenire a quadam innomi-

ονομάσου ποιότητος ἐπιλίνεσθαι. Καὶ ὅτι μὲν αἰσχυνομένης ἐστὶν ἀγνοίας τοῦτο τὸ ἀκατονόμαστον ὁμολόγησις, οὐκ ἔχειν ὀνομάσαι φασκόντων ὃ μὴ δύνανται καταλαβεῖν, ἴσμεν· ἐκέτω δὲ συγγνώμης καὶ τοῦτο, ὡς λέγουσι. Φαίνεται γὰρ οὐ φαῦλον οὐδὲ ῥᾴδιον, οὐδὲ τοῦ τυχόντος (Ἐπὶ) καταμαθεῖν, ἀλλὰ σεσεδυκός ἐπόρῳ τινὶ τόπῳ, καὶ F δεινῶς ἀποκεκρυμμένον, ὥγε ὄνομα μηδὲν σὺν τοσούτοις ποῦ δήλωσιν οἰκεῖόν ἐστιν. Οὐ Σωκράτης οὖν ἀβελτερος, ὅστις εἶμι ζητῶ ἑαυτόν, ἀλλὰ πάντες οἷς ἔπεισι πρὸ τῶν ἄλλων περὶ τούτου ζητεῖν, ὅτι τῇ γνῶσιν ἀναγκαίαν ἔχον, οὕτως εὑρεθῆναι χαλεπόν ἐστιν· ὁ γὰρ ἂν ἐλπίσειεν ἑτέρου λαβεῖν ἐπιμελῶς ὃν μᾶλλον περὶ τῶν ἑαυτοῦ τὸ κυριώτατον καταλαβεῖν.

κα'. Ἀλλὰ διδόντες αὖ τὸ μηδὲν οὕτως ἄχρηστον (Ἐπὶ) μηδὲ φορτικὸν ὡς τὸ ζητεῖν αὐτὸν, ἐρώμεθα τίς αὕτη 19 Β βίου σύγχυσίς ἐστιν, ἢ πῶς ἐν τῷ ζῆν ἃ δύναται διαμένειν ἀνὴρ, ὅτε τύχοι περὶ ἑαυτὸν ἀναλογιζόμενος, "Φέρε,

nata qualitate. Pudefactæ vero esse ignorationis hanc innominati istius confessionem, dum se nominare non posse dicunt quod comprehendere nequeunt, novimus. Sed et hoc istis dicentibus, condonetur. Videtur enim non vile aut facile, nec cujusvis esse hoc perspicere, cum in locum aliquem obscurum se abdiderit, admodumque occultatum sit; ac ne nomine quidem inter tam multa proprio significari possit. Non igitur Socrates stultus, seipsum quærens, sed omnes qui ante hoc aliud aliquid quærendum suscipiunt; cum hoc cognitu necessarium, tam difficile sit inventu. Non est enim quod speres aliarum rerum scientiam te adepturum, si te fugit ejus quod tuorum est potissimum cognitio.

XXI. Sed demus hoc Colotæ, nihil perinde inutile et odiosum esse, atque est quærere seipsum; interrogemus autem, Quænam in hoc sit vitæ confusio, aut quare in vita perseverare non possit vir

" τίς ὢν ὅτος ὁ ἐγὼ τυγχάνω; πότερον ὡς κρᾶμα τὸ
" μεμιγμένον ἔκ τε τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος; ἢ
" μᾶλλον ἡ ψυχὴ τῷ σώματι χρωμένη, καθάπερ ἱπ-
" πεὺς ἀνὴρ ἵππῳ χρώμενος; ἢ τὸ ἐξ ἵππου καὶ ἀν-
" δρός; ἢ τῆς ψυχῆς τὸ κυριώτατον, ᾧ φρονοῦμέν καὶ
" λογιζόμεθα καὶ βουλόμεθα, ἕκαστος ἡμῶν ὄν; τὰ δὲ
" λοιπὰ καὶ ψυχῆς μόρια πάντα καὶ σώματος, ὄργανα
" τῆς τούτου δυνάμεως; ἢ τὸ παράπαν οὐκ ἔστιν οὐσία
" ψυχῆς, ἀλλ' αὐτὸ τὸ σῶμα κεκραμένον τῷ τοῦ
" φρονεῖν καὶ ζῆν ἔσχηκε δύναμιν;" Ἀλλὰ τούτοις μὲ B
οὐκ ἀναιρεῖ τὸν βίον ὁ Σωκράτης, ἃ δὴ πάντες οἱ φυ-
σικοὶ ζητοῦσιν· ἐκεῖνα δὲ ἴσως τὰ ἐν Φαίδρῳ δεινὰ καὶ
ταραχτικὰ τῶν πραγμάτων, αὐτὸν οἰομένου δεῖν ἀνα-
θεωρεῖν, εἴτε τυφῶνός ἐστι θηρίον πολυπλοκώτερον καὶ μᾶλ-
λον ὀπτευόμενον, εἴτε θείας τινὸς καὶ ἀτύφου μοίρας
φύσει μετέχον. Ἀλλὰ τούτοις γε τοῖς ὀπλογισμοῖς οὐ

A. 4. ὡς κρᾶμα τὸ] Forte, ὧν κρᾶμά τι. Mez. deleri volebat ὡς et τι.
B. 3. ἐκεῖνα δὲ ἦν] Sic B. E. Vulgo, ἐκεῖνα δὲ ἧ.

aliquando ſecum ratiocinans, Agedum, quiſnam ego ſum? An aliquid confuſum mixtumque e corpore atque anima? an potius anima corpore utens, ut equo eques, non compoſitum aliquid ex utroque? an princeps animæ vis qua intelligimus, ratiocinamur, et agimus, id unuſquiſque noſtrum eſt, reliquæ et animæ et corporis partes, hujus ſunt inſtrumenta? aut omnino animæ nulla eſt ſubſtantia, ſed ipſum ſua temperie corpus facultatem intelligendi et vivendi nactum eſt? Verum his quidem quæſtionibus Socrates vitam non evertit, cum ab omnibus tractentur eæ Phyſicis. Fortaſſe autem quæ in Phædro leguntur, atrocia ſunt et res conturbant; quando ait *ſibi neceſſe eſſe ſeipſum excutere, ſitne animal ipſe Typhone multiplicius et furioſius, an divinæ et faſtus vacuæ portionis natura particeps.* Atqui his ipſis ille ratiocinationibus non vitam ſuſtulit, ſed ſtupo-

τὸν βίον ἀνῄρει, τὴν δὲ ἐμβεβυτισίαν ἐκ τοῦ βίου καὶ τὸν τύφον ἐξήλαυνε, καὶ τοὺς ἐπαχθεῖς καὶ ἐπαφρόγκους κατοιήσεις καὶ μεγαλαυχίας· ταῦτα γὰρ ὁ τυφών ἐστιν, ὃν πολλὰ ὑμῖν ἐποίησεν ὁ καθηγεμών, καὶ θεοῖς πολεμῶν καὶ θείοις ἀνδράσι.

κβ'. Μετὰ δὲ Σωκράτην καὶ Πλάτωνα πολεμάχεται Στίλπων· καὶ τὰ μὲν ἀληθινὰ δόγματα καὶ τοὺς λόγους τοῦ ἀνδρὸς, οἷς ἑαυτόν τε κατεκόσμει καὶ πατρίδα καὶ φίλους, καὶ τῶν βασιλέων τοὺς περὶ αὐτὸν σπουδάσαντας, οὔτε γέγραφε, οὐδὲ ὅσον ἰῶ φθόνημα τῇ ψυχῇ μὴ πραότητος καὶ μετριοπαθείας· ὧν δὲ παίζων καὶ σκώμμυος γέλωτι πρὸς τοὺς σοφιστὰς λογαρίων προύβαλε αὐτοῖς, ἑνὸς μνησθεὶς, καὶ μηδὲν εἰπὼν πρὸς τοῦτο, μηδὲ λύσας τὴν πιθανότητα, τραγῳδίαν ἐπάγει τῷ Στίλπωνι, καὶ, "τὸν βίον ἀναιρεῖσθαί" φησιν "ὑπ' αὐτοῦ, λέγοντος ἕτερον ἑτέρου μὴ κατηγορεῖσθαι· πῶς γὰρ βι-

C. 9. γέλωτι] Huc revocavi cum E. vulgo poſt προύβαλε poſitum.

rem faſtumque inde expulit, moleſtaſque illas et nimias hominum de ſeipſis opiniones atque jactantias. Hæc enim ſunt Typhon ille; quorum multa vobis magiſter inſeruit, diis diviniſque hominibus bellum faciens.

XXII. Poſt Socratem et Platonem Stilpo oppugnatur. Hujus quidem vera decreta, et ſermones, quibus ſeipſum, patriam, amicos, regeſque ipſi operam navantes exornavit, tum animi elationem manſuetudini et affectuum mediocritati conjunctam, Colotes non retulit. Quas vero jocans ille ſophiſtis ridenſque objecit ſententiolas, harum unam allegans, cum neque refelliſſet neque ſolviſſet ipſe probabilitatem, tragœdiam adverſus Stilponem excitat, aitque *ab eo vitam tolli*, quod dixiſſet, *Alterum de altero non prædicari. Quomodo enim*, inquit, *vivemus, ſi non dicamus*

" ωσόμεθα, μὴ λέγοντες ἄνθρωπον ἀγαθόν, μηδὲ ἄνθρω-
" πον στρατηγόν, ἀλλὰ ἄνθρωπον ἄνθρωπον, καὶ χωρὶς,
" ἀγαθὸν ἀγαθόν, καὶ στρατηγὸν στρατηγόν, μηδὲ ἱππεῖς
" μυρίους, μηδὲ πόλιν ἐχυρὰν, ἀλλὰ ἱππεῖς ἱππεῖς, καὶ
" μυρίους μυρίους, καὶ τἆλλα ὁμοίως." Τίς δὲ διὰ
ταῦτα χεῖρον ἐβίωσεν ἄνθρωπος; τίς δὲ τὸν λόγον ἀκού-
σας οὐ συνῆκεν ὅτι παίζοντός ἐστιν εὐμούσως, ἢ γύμνασμα
τοῦτο προβάλλοντος ἑτέρους διαλεκτικόν; Οὐκ ἄνθρω-
πον, ὦ Κολῶτα, μὴ λέγειν ἀγαθὸν, οὐδὲ ἱππεῖς μυρί-
ους, δεινόν ἐστιν· ἀλλὰ τὸν θεὸν μὴ λέγειν θεὸν, μηδὲ νο-
μίζειν, ὃ πρᾶττετε ὑμεῖς, μήτε Δία γενέθλιον, μήτε
Δήμητραν θεσμοφόρον εἶναι, μήτε Ποσειδῶνα φυτάλμιον
ὁμολογεῖν ἐθέλοντες, ὅτος ὁ χωρισμὸς τῶν ὀνομάτων πο-
νηρός ἐστι, καὶ τὸν βίον ἐμπίπλησιν ὀλιγωρίας ἀθέου καὶ
θρασύτητος, ὅταν τὰς συνεζευγμένας τοῖς θεοῖς προσ-
ηγορίας ἀποσπῶντες, συναναιρεῖτε θυσίας, μυστήρια, πομ-
πὰς, ἑορτάς. Τίνι γὰρ προτέλεια θύσομεν; τίνι σω-

hominem bonum, hominem imperatorem, ſed hominem hominem ſeorſum, bonum bonum, ducem ducem, neque mille equites, urbem munitam, ſed equites equites, mille mille, et alia ſimiliter? Quis vero propter hæc vixit deterius? quis iſtam Stilponis vocem audiens non intellexit eſſe venuſte jocantis, et hoc exercitationis dialecticæ cauſſa proponentis? Non hoc, Colota, atrox eſt, hominem non dicere bonum, aut mille equites; ſed, quod vos facitis, Deum non dicere Deum, non cenſere Jovem eſſe genitalem, non Cererem legum auctorem, non Neptunum fœcundantem fateri velle. Hæc veſtra nominum ſeparatio mala eſt, vitamque implet impio Deorum contemtu ac ferocia, quando adjuncta Diis cognomenta avellentes, una aboletis ſacrificia, myſteria, pompas, feſtos dies. Cui enim ſacrificabimus ob arationis futuræ felicem eventum, ob partam ſalutem? quo-

τήρια; πῶς δὲ φωσφόρεια, βαχχεῖα, ωεφτέλεια γάμων ἄξομεν, μὴ ἀπολιπόντες μηδὲ βαχχεῖς καὶ φωσφόρους, καὶ ωεφηρεσίους, καὶ σωτῆρας; Ταῦτα γὰρ ἅπλεF ται τῶν κυριωτάτων καὶ μεγίστων, οὐ ωράγμασιν ἔχοντα τὴν ἀπάτην, οὐ ωερὶ φωνάς τινας, οὐδὲ λεκτῶν σύνταξιν, οὐδὲ ὀνομάτων συνήθειαν. Ὡς εἰ γε καὶ ταῦτα τὸν βίον ἀνατρέπῃ, τίνες μᾶλλον ὑμῶν πλημμελοῦσι ωερὶ τὸ ἀμάλεκτον, οἱ τὸ τῶν λεκτῶν γένος οὐσίαν τῷ λόγῳ παρέχοντες, ἀρδὴν ἀναιροῦντε, τὰς φωνὰς καὶ τὰ τυγχάνοντα μόνον ἀπολιπόντες, τὰ δὲ μεταξὺ σημαινόμενα ωράγματα, δι' ὧν γίνονται μαθήσεις, διE 120 δασκαλίαι, ωερλήψεις, νοήσεις, ὁρμαί, συγκαταθέσεις, τὸ ωαράπαν οὐδὲ τὴν εἰ) λέγοντες;

κγ'. Οὐ μὴν ἀλλὰ τὸ ὑπὲρ Στίλπωνος τοιοῦτόν ἐστιν. Εἰ ωερὶ ἵππου τὸ τρέχειν κατηγορεῖται, οὐ φησι

E. 8. προέλεια γάμων] Spurium et additicium videtur. Xylander prius προέλεια in προηρόσια mutandum judicabat: non is quidem sine veri specie.
E. 10. προηρεσίους] Immo προηρεσίας, quod et Reisk. monuit.
F. 5. τῶν λεκτῶν] τῶν additum ex E.
F. 6. παρέχοντες] Corrigendum videtur παρεχόντων, ut post Gassendum monuit Fabric. ad Sext. Emp. p. 90.

modo Luciferia, Bacchica, auspicia nuptiarum obibimus, sublatis Bacchantibus, Luciferis, Præaratoribus, Servatoribus? Hæc enim sunt quæ summas et præcipuas res attingunt, erroremque ipsis in rebus, non in vocabulis, aut dictionis constructione, vel consuetudine nominum gignunt. Proinde si hæc subvertunt vivendi rationem, ecquis magis in sermone peccat quam vos? qui cum *genus effatorum substantiam sermoni substernentium*, funditus tollitis *voces*, *et obvia* tantum relinquentes *vocabula*, *interim significationes eorum per quæ discimus*, dico *doctrinam*, *notiones anticipatas*, *notitias*, *animi impetus*, *assensiones*, *prorsus nihil esse* dicitis.

XXIII. Enimvero Stilponis argumentum tale est: *Si de equo prædicetur currere*, *non*

ταυτὸν εἶ) τῷ περὶ οὗ κατηγορεῖται τὸ κατηγορούμενον, ἀλλ' ἕτερον μὲν ἀνθρώπῳ τῷ τί ἦν εἶναι τὸν λόγον, ἕτερον δὲ τῷ ἀγαθῷ. Καὶ πάλιν τὸ, ἵππον εἶναι, τῷ, τρέχοντα εἶναι, διαφέρειν· ἑκατέρου γὰρ ἀπαιτούμενοι τὸν λόγον οὐ τὸν αὐτὸν ἀποδίδομεν ὑπὲρ ἀμφοῖν. Ὅθεν ἁμαρτάνειν τὰς ἕτερον ἑτέρῳ κατηγορούσας. * Εἰ μὲν γὰρ ταυτόν ἐστι τῷ ἀνθρώπῳ τὸ ἀγαθόν, καὶ τῷ ἵππῳ τὸ τρέχειν, πῶς καὶ σιτίου καὶ φαρμάκου τὸ ἀγαθόν, καὶ, νὴ Δία, πάλιν λέοντος καὶ κυνὸς τὸ τρέ- B χειν, κατηγορούμεν; εἰ δ' ἕτερον, οὐκ ὀρθῶς ἄνθρωπον ἀγαθόν, καὶ ἵππον τρέχειν, λέγομεν. Εἴωθε οὖν ἐν τούτοις ἐξαμαρτάνειν πικρῶς ὁ Στίλπων, τὴν ὑποκειμένῳ ἢ καθ' ὑποκειμένου λεγομένων μηδεμίαν ἀπολιπὼν συμπλοκὴν πρὸς τὸ ὑποκείμενον, ἀλλ' ἕκαστον αὐτῶν, εἰ μὴ κομιδῇ ταυτὸν ᾧ συμβέβηκε λέγεται, μηδὲ ὡς συμβεβηκὸς οἰόμενος δεῖν πρὸς αὐτῷ λέγεσθαι, φωνῆς π-

A. 10. κατηγορῆντας.* Εἰ] Nil excidisse videtur: item visum Amioto, Xyl. Mez. Reisk.

B. 3. Εἴπερ ἂν ἐν τ. ἐξαμαίξει πικρῶς] ἂν additum ex E. Cetera, corrupta sane, forte ita corrigas, ἐξαμαξεῖ ἰσχυρῶς. Nec absurde Reiskius, Εἴπερ ἐν ταῦτα ἐξετάζει πικρῶς—.

idem esse cum subjecto prædicatum; sed aliam esse definitionem hominis, aliam boni: rursumque aliud esse equum, aliud currere; nam utriusque definitionem rogati, non eandem utriusque reddimus; ideoque errare qui alterum de altero prædicant. Nam si idem sunt homo et bonum, et equus ac currere, quo pacto bonum, etiam de cibo et medicamento dicetur, rursusque currere de leone et cane? Ergo non recte dicemus bonum de homine prædicari bonum, de equo currere, cum diversa sint. Hoc loco ut maxime tritam relinquat viam Stilpo, qui eorum quæ sunt in subjecto, vel de subjecto dicuntur, nullam admittat complexionem cum subjecto; sed utrumque eorum nisi prorsus idem sit cum eo cui accidit, ne ut accidens quidem de eo dici putaverit; tamen eum vocibus duntaxat

οι δυσκολαίνων, ϗ πρὸς τὴν συνήθειαν ἐπιτάμνος, οὐ τὸν βίον ἀναιρῶν, οὐδὲ τὰ πράγματα δῆλός ἐστι.

κδ'. Γενόμενος δ' οὖν ὁ Κολώτης ἀπὸ τῶν παλαι-
C ῶν, τρέπεται πρὸς τοὺς καθ' ἑαυτὸν φιλοσόφους, οὐδε-νὸς πιθεὶς ὄνομα· κρίνει καλῶς εἶχεν ϗ τούτους ἐλέγχειν ἐπ' ὀνόματος, ἢ μηδὲ τοὺς παλαιούς. Ὁ δὲ τὸν Σω-κράτην καὶ τὸν Πλάτωνα ϗ τὸν Παρμενίδην τοσαυ-τάκις θέμενος ἐπὶ τὸ γραφεῖον, δῆλός ἐστιν ἀποδειλι-άσας πρὸς τοὺς ζῶντας, οὐ μετριάσας ὑπ' αἰδοῦς, ᾗ τοῖς κρείττοσιν οὐκ ἔνεστι. Βέλεται δὲ πρότερους μὲν, ὡς ὑπονοῶ, τοὺς Κυρηναϊκοὺς ἐλέγχειν, δευτέρους δὲ τοὺς περὶ Ἀρκεσίλαον Ἀκαδημαϊκούς. Οὗτοι γὰρ ἦ-σαν οἱ περὶ πάντων ἐπέχοντες· ἐκεῖνοι δὲ τὰ πάθη καὶ τὰς φαντασίας ἐν αὐτοῖς τιθέντες, οὐκ ᾤοντο τῇ ἀπὸ
D τούτων πίστιν εἶναι διαρκῆ πρὸς τὰς ὑπὲρ τῶν πραγ-μάτων καταβεβαιώσεις· ἀλλ' ὥσπερ ἐν πολιορκίᾳ τῶν ἐκτὸς ἀποστάντες, εἰς τὰ πάθη κατέκλεισαν αὐτοὺς, τὸ

quibuſdam offendi, ac conſue-tudini dicendi ſe opponere, non vitam tollere, aut res a-bolere manifeſto conſtabit.

XXIV. Porro autem Co-lotes reprehenſione veterum defunctus, ad ſuæ ætatis phi-loſophos ſe confert, neminem tamen nominans; cum aut hos etiam debuerit nominatim perſtringere, aut ne veteres quidem. Verum qui Socra-tem, Platonem, Parmenidem toties ſtylo ſuo pupugiſſet, metu, quod manifeſtum eſt, viventium nominibus peper-cit, non verecundiæ cauſſa moderatus ſibi, qui præſtanti-ores non fuiſſet reveritus. Vult autem, ut ſuſpicor, pri-ore loco Cyrenaïcos redar-guere, poſteriore Arceſilaum et Academicos: quorum hi de omnibus rebus aſſenſionem co-hibent; illi affectiones et viſa in homine ponentes, nolunt fidem ab his factam ſufficere ad affirmandum aliquid de re-bus, et, veluti in obſidione deſertis externis, in affectio-nes ſeſe concludentes, de ex-ternis rebus utuntur verbo

Φαίνεται πλέμβοι, τὸ δ' Ἐπὶ προσαποφαινόμβοι δεῖ τῶν ἐκτός. Διό φησιν αὐτὰς ὁ Κολώτης μὴ δύα-σθαι ζῆν μηδὲ χρῆσθαι τοῖς πράγμασιν· εἶτα κωμῳ-δῶν, "Οὗτοι," φησίν, "ἄνθρωπον τὴ) ἐ) ἵππον ἢ τοι-"χον οὐ λέγουσιν, αὑτοὺς δὲ τοιχοῦσθαι ἢ ἱππᾶσθαι ἢ "ἀνθρωποῦσθαι·" πρῶτον αὐτοῖς, ὥσπερ οἱ συκοφάν-ται, κακούργως χρώμβοις τοῖς ὀνόμασιν. Ἔπε) μὴ γὰρ ἀμέλει ἢ ταῦτα τοῖς ἀνδράσιν· ἔδει δέ, ὡς ἐκεῖ-νοι διδάσκουσι, δηλοῦν τὸ γινόμβον· γλυκαίνεσθαι γὰρ E λέγουσι ἢ πικραίνεσθαι ἢ φωτίζεσθαι ἢ σκοτίζεσθαι, τῶν παθῶν τούτων ἑκάστου τὴν ἐνέργειαν οἰκείαν ἐν αὑτῷ ἢ ἀπρόσπτωτον ἔχοντος· εἰ δὲ γλυκὺ τὸ μέλι, ἢ πικρὸς ὁ θαλλός, ἢ ψυχρὰ ἡ χάλαζα, ἢ θερμὸς ὁ ἄκρατος, ἢ σκοτεινὸς ὁ τῆς νυκτὸς ἀὴρ, ὑπὸ πολλῶν ἀντιμαρτυρεῖσθ, ἢ θηρίων, ἢ πραγμάτων, καὶ ἀνθρώπων, τῶν μὲν δυσχε-ραινόντων * τῶν δὲ προσιεμβίων τὴν θαλλίαν, καὶ

D. 4. προσαποφαινόμενοι] Præfigenda eſt negatio ut viderunt Amiot. Mez. Reiſk. et nos vertimus.

E. 7. δυσχεραινόντων * τῶν δὲ] Excidit τὸ μέλι: quod vertendo ſuppleverunt Amiot. et Xyl.

Videtur, verbo *Eſt* non utuntur. Ideoque eos Colotes *vivere poſſe, aut rebus uti* negat. Comœdiam deinde inſtituens, *Hi*, inquit, *negant hominem eſſe, equum, parietem; ipſos autem parietari, equari, hominari.* Primum ipſis, ut ſolent calumniatores, vocabulis utitur fraudulenter. Nam tametſi hæc ſequuntur e Cyrenaïcorum dictis, tamen oportebat rem ita declarare, ut ipſi docent. Dicunt enim *ſe a dulcedine, amarore, lumine, tenebris affici, cum harum affectionum quævis propriam efficacitatem in ſe et aſſiduam habeat: ſi vero mel ſit dulce, frondes oleaſtri amaræ, frigida glacies, merum calidum, nocturnus aër tenebroſus ſit, multa contra teſtimonia ferri ab animalibus, rebus, hominibus; cum multi mel averſentur, quædam animalia germen oleaginum pro cibo uſur-*

ἀποκαομένων ὑπὸ τῆς χαλάζης, ἢ καταψυχομένων ὑπὸ οἴνου, ἢ τὸν ἥλιον ἀμβλυωττόντων, ἢ νύκτωρ βλε-
F πόντων. Ὅθεν ἐμμένουσα τοῖς πάθεσιν ἡ δόξα διατηρεῖ τὸ ἀναμάρτητον· ἐκβαίνουσα δὲ καὶ πολυπραγμονοῦσα τῷ κρίνειν ἢ ἀποφαίνεσθαι περὶ τῶν ἐκτὸς, αὐτήν τε πολλάκις ταράττει, καὶ μάχεται πρὸς ἑτέρους ἀπὸ τῶν αὐτῶν ἐναντία πάθη καὶ διαφόρους φαντασίας λαμβάνοντας.

κέ. Ὁ δὲ Κολώτης ἔοικε τὸ αὐτὸ πάσχειν τοῖς νεωτὶ γράμματα μανθάνουσι τῶν παίδων, οἱ τὰς χαρακτῆρας ἐν τοῖς πυξίοις ἐθιζόμενοι λέγειν, ὅταν ἔξω γεγραμμένους ἐν ἑτέροις ἴδωσιν, ἀμφιγνοοῦσι καὶ ταράτ-
111 τονται· ἢ γὰρ ἔστος ἓς ἐν τοῖς Ἐπικούρου γράμμασιν ἀσπάζεται καὶ ἀγαπᾷ λόγους, οὐ συνίησιν οὐδὲ γινώσκει λεγομένους ὑφ' ἑτέρων. Εἰ γὰρ εἰδώλου προσπίπτοντος

E. 10. ἢ τὸν ἥλιον] Legendum, καὶ πρὸς τὸν ἥλιον: quod monuerunt Mez. et Reisk.

A. 3. Εἰ γὰρ εἰδώλου—τὸν πύργον λέγειν] Probabiliter vertit Xyl. supereſt tamen aliquid vel corruptelæ, vel certe difficultatis, quod non tollitur legendo Οἱ γὰρ εἰδώλου—cum E. Amiot. Schott. T. V. B. Anon. Reisk. Ceterum καὶ τὰ ante φαντάσματα addidimus ex B. E. et τὸ ante ἱππέσθαι ex E.

pent, a glacie urantur, a vino refrigerentur, in Sole cæcutiant, noctu videant. Itaque intra affectiones ſeſe continens opinio, ab errore tuta manet; efferens autem ſe inde, et curioſius judicare ac pronunciare de rebus externis conans, cum ſeipſam ſæpenumero conturbat, tum aliis repugnat, qui ab iiſdem rebus contrarias affectiones et diverſa viſa percipiunt.

XXV. Mihi vero videtur id uſu venire Coloti, quod pueris etiamnum literas diſcentibus; qui cum eas per notas agnoſcant in ſuis tabellis, foris et alibi ſcriptas videntes dubitant ac trepidant. Nam Colotes etiam quas in Epicuri ſcriptis amplectitur ſententias, non intelligit neque agnoſcit ſi ab aliis dicantur. Quippe ſi imagine nobis oblata rotun-

ἡμῖν προσφερῶς, ἑτέρου δὲ κεκλασμένου, τὴν μὲν αἴσθησιν ἀληθῶς τυπῶσθαι λέγοντες, προσαποφαίνεσθαι δὲ οὐκ ἐῶντες ὅτι στρογγύλος ὁ πύργος ἐστίν, ἡ δὲ κώπη κέκλασται, τὰ πάθη τὰ αὑτῶν καὶ τὰ φαντάσματα βεβαιοῦσι, τὰ δ' ἐκτὸς ὕπως ἔχειν ὁμολογεῖν οὐκ ἐθέλουσιν, ἀλλ' ὡς ἐκείνοις τὸ ἱππᾶσθαι καὶ τὸ τοιχᾶσθαι λευκόν, οὐχ ἵππον οὐδὲ τοῖχον, ὕπως ἄρα τὸ στρογγυλοῦσθαι καὶ τὸ σκαληνοῦσθαι τὴν ὄψιν, οὐ σκαληνὸν οὐδὲ B στρογγύλον ἀνάγκη τὸν πύργον λέγειν· τὸ γὰρ εἴδωλον ὑφ' οὗ πέπονθεν ἡ ὄψις, κεκλασμένον ἐστίν· ἡ κώπη δέ, ἀφ' ἧς τὸ εἴδωλον, οὐκ ἔστι κεκλασμένη. Διαφορὰν οὖν τοῦ πάθους πρὸς τὸ ὑποκείμενον ἐκτὸς ἔχοντος, ἢ μένειν ὅπου τοῦ πάθους δεῖ τὴν πίστιν, ἢ τὸ Εἶναι τῷ Φαίνεσθαι προσαποφαινομένῳ ἐλέγχεσθαι. Τὸ δὲ δὴ βοᾶν αὐτούς, καὶ ἀγανακτεῖν ὑπὲρ τῆς αἰσθήσεως, οὐ λέγουσι τὸ ἐκτὸς εἶναι θερμόν, ἀλλὰ τὸ ἐν

B. 9. οὐ λέγουσι—γέγονε] Legendum, ὡς οὐ λέγεσι—γεγονέναι.

da aut fracta, dicunt Epicurei ſenſum vere informari, non ſinunt tamen dicere nos turrim eſſe rotundam, aut remum infractum revera; affectiones ſuas et viſa confirmant, externa ita habere ut viſa nobis ſunt, non fatentur. Sed ut Cyrenaïci *equari ſe* et *parietari* dicunt, de equo et pariete nihil affirmant, ſic etiam dicendum eſt *rotundari aut obliquari* viſum Epicureis, non interim neceſſe turrim eſſe rotundam, aut remum fractum ipſum dicere; quippe ſimulacrum quod viſum afficit, fractum eſt: remus, a quo id fertur, nequaquam. Ergo cum differentia ſit inter affectionem et ſubjectum externum, neceſſe eſt, aut fidem ſubſiſtere in affectione cui adhibetur, aut, ſi præterquam quod *videri*, etiam *eſſe rem id quod videtur* pronuncies, te refelli. Vociferari autem et indignari propter ſenſum, quod Cyrenaïci id quod extra eſt non dicunt eſſe calidum, ſed in ipſo ſenſu aiunt calidam exſtitiſſe affecti-

αὐτῇ πάθος γέγονε τοιοῦτον· ἆρ' οὐ ταυτόν ἐστι τῷ λεγομένῳ περὶ τῆς γεύσεως, ὅτι τὸ ἐκτὸς οὐ φησιν εἶναι γλυκύ, πάθος δέ τι καὶ κίνημα περὶ αὐτὸ γεγονέναι
C τοιοῦτον; Ὁ δὲ λέγων ἀνθρωποειδῆ φαντασίαν λαμβάνειν, εἰ δὲ ἄνθρωπός ἐστι μὴ αἰσθάνεται, πόθεν εἴληφε τὰς ἀφορμάς; οὐ καὶ τὸν λέγοντα καμπυλοειδῆ φαντασίαν λαμβάνειν, εἰ δὲ καμπύλον ἐστί, μὴ προσαποφαίνεσθαι τῷ ὄψιν, μηδ' ὅτι τροχύλον, ἀλλά τι φάντασμα περὶ αὐτὸ καὶ τύπωμα τροχυλοειδὲς γέγονεν; Νὴ Δία, φήσ' τις, ἀλλ' ἐγὼ τῷ πύργῳ προσελθών, καὶ τῆς κώπης ἁψάμενος, ἀποφανοῦμαι τὸ μὲν, εὐθεῖαν εἶναι, τὸν δὲ, πολύγωνον· ἐκεῖνος δὲ, κἂν ἐγγὺς γένηται, τὸ δοκεῖν καὶ τὸ φαίνεσθαι, πλέον δὲ οὐδὲν ὁμολογήσει. Ναὶ μὰ Δία, σοῦ γε μᾶλλον, ὦ
B βέλτιστε, τὸ ἀκόλουθον ὁρῶν καὶ φυλάττων, τὸ πᾶσαν

C. 5. ἀλλά τι φάντασμα] Corrigendum cum Mez. et Reisk. ἀλλ' ὅτι φάντασμα.

C. 11. σοῦ γε] Sic B. E. et conjecerunt item Mez. et Reisk. Vulgo, τοῦ γε. Xylander edidit τοῦτο γε.

onem, nonne idem est atque illud quod de gustatu dicitur, quando rem externam non affirmant esse dulcem, gustatum autem dulcedine affectum fuisse fatentur? Et qui dicit imaginem se hominis percepisse, an externum illud homo sit se non sentire; unde ansam nactus est? nonne hi præbuerunt, qui dicunt curvum aut teres sibi visum esse oblatum, sensum autem non hoc etiam pronunciare, rem conspecta quæ fuit esse curvam aut teretem, sed effigiem quandam ejus talem extitisse? Atqui, dixerit mehercle aliquis, aggressus ego ad turrim, aut remum tangens, pronunciabo hunc rectum, illam multangulam esse; ille etiam si proxime adstet, videri sibi ita et apparere duntaxat, nihil amplius fatebitur. Omnino quidem, mi homo, quia melius, quam tu, videt et servat id quod est consequens, omne visum pro se similiter fidem mereri, nullum pro alio, sed

εἶναι φαντασίαν ὁμοίως ἀξιόπιστον ὥσπερ ἑαυτῆς, ὥσπερ ἄλλῃ δὲ μηδεμίαν, ἀλλὰ ὀπίσης ἔχειν· σοὶ δὲ οἴῃ τὸ πάσας ὑπάρχειν ἀληθεῖς, ἄπιστον δὲ καὶ ψευδῆ μηδεμίαν, εἰ ταύταις μὴν οἴει δεῖν προσαποφαίνεσθαι περὶ τῶν ἐκτὸς, ἐκείναις δὲ * τῷ πάσχειν πλέον οὐδὲν ὀπίσθιες. Εἰ μὴν ὅ ἐπίσης ἔχουσιν ἐγγὺς γενόμεναι, καὶ μακρὰν ὄσαι, πρὸς πίστιν, ἢ πάσαις δίκαιόν ἐστιν, ἢ μηδὲ ταύταις ἕπεσθαι τῷ προσαποφαινομένῳ τὸ Εἶναι κρίσιν· εἰ δὲ γίνεταί τις διαφορὰ τῶν πάθους ἀποχώσι καὶ ἐλθοῦσι, ψεῦδός ἐστι τὸ μήτε φαντασίαν μήτε αἴσθησιν ἑτέραν ἀναργεστέραν ὑπάρχειν. Καθάπερ ἃς λέ- E
γουσιν ὀπιμαρτυρήσεις καὶ ἀντιμαρτυρήσεις οὐδέν εἰσι πρὸς τὴν αἴσθησιν, ἀλλὰ πρὸς τὴν δόξαν· ὥστε ἐπ' αὐταῖς ἑπομένους ἀποφαίνεσθαι περὶ τῶν ἐκτὸς κελεύουσι, τῆς δόξης κρίμα τὸ Εἶναι, τῆς δὲ αἰσθήσεως πάθος τὸ

D. 6. ἐκείναις δὲ * τοῦ πάσχειν] Nil excidiſſe putant Amiot. Xyl. Mez. Reiſk. Ad ſententiam quidem nil requiras.
E. 1. ἑτέραν] Legendum, ἑτέραν ἑτέρας, ut monitum a Mez. et Reiſk.
E. 2. καὶ ἀντιμαρτυρήσεις] Additum ex B. E.
E. 3. ἐπ' αὐταῖς] Legendum, vel ἐπεὶ αὐταῖς cum Mez. vel εἰ ταύταις cum Reiſk.

in utramque partem perinde eſſe. Tibi vero perit jam hoc decretum, *omnes ſenſus eſſe veros, nulli fidem derogandam, nullum falſum eſſe*; ſiquidem huic ſenſioni putas etiam pronunciandum de re externa, illi nihil præter affectionem fidei habuiſti. Nam ſi eadem fides ſenſibus debetur cominus et eminus, aut omnibus, aut ne his quidem tribuemus judicium et pronunciationem de re externa: et ſi affectionis differentia accidit quando longius abſumus, et propius a re quam ſentimus, falſum jam eſt neque ſenſum ſenſui, neque viſum viſo evidentia præſtare. Illæ autem quas atteſtationes et deteſtationes dicunt Epicurei, nihil ad ſenſum faciunt, ſed ad opinionem: itaque ſi volunt ut eas ſecuti de externis pronunciemus, opinionis judicium Eſſe, ſenſus

φαινόμενον ποιοῦντες, ἀπὸ τοῦ πάντως ἀληθοῦς τὴν κρίσιν ἐπὶ τὸ ψευδέστατον πολλάκις μεταφέρουσιν.

κϛ'. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὅσης ἐστὶ μετὰ ταραχῆς καὶ μάχης πρὸς ἑαυτά, τί δεῖ λέγειν ἐν τῷ παρόντι; Τὸ δὲ Ἀρκεσιλάου τὸν Ἐπικούρου οὐ μετρίως ἔοικεν ἡ δόξα ὠφελυπεῖν, ἐν τοῖς τότε χρόνοις μάλιστα τῶν φιλοσό-
F φων ἀγαπηθέντος· μηδὲν γὰρ αὐτὸν ἴδιον λέγοντα, φησίν, ὑπόληψιν ἐμποιεῖν καὶ δόξαν ἀνθρώποις ἀγραμμάτοις ἅτε δὴ πολυγράμματος αὐτὸς ὢν καὶ μεμουσωμένος. Ὁ δὲ Ἀρκεσίλαος τοσοῦτον ἀπέδει τῆς καινοτομίας τινὰ δόξαν ἀγαπᾶν καὶ ὑποποιεῖσθαι τῶν παλαιῶν, ὥστε ἐγκαλεῖν τοῖς τότε σοφισταῖς ὅτι προστίθενται
1122 Σωκράτει καὶ Πλάτωνι καὶ Παρμενίδῃ καὶ Ἡρακλείτῳ τὰ περὶ τῆς ἐποχῆς δόγματα καὶ τῆς ἀκαταληψίας, οὐδὲν δεομένοις, ἀλλὰ οἷον ἀναγωγὴν καὶ βεβαίωσιν αὐτῶν εἰς ἄνδρας ἐνδόξους ποιουμένοις. Ὑπὲρ μὲν οὖν τού-

F. 3. ἅτε δή] δὴ additum ex B. E.
A. 3. δεομένοις] Sic Ald. Baſ. Xyl. B. E. Vulgo, δεόμενος, quod perperam Steph. recepit a Leonic. et Schott.

affectionem Videri facientes, ab eo quod plane verum ſit ad id quod ſæpe fallit transferunt judicium.

XXVI. Verum hæc quanta turba et quot repugnantiis referta ſint, quid attinet in præſentia dicere? Arceſilaï autem gloria videtur Epicuro haud mediocrem attuliſſe ægritudinem, qui inter ejus temporis philoſophos maximi fiebat. Dicit eum Epicurus nihil proprium proferentem, ſuſpicionem de ſe apud illiteratos et gloriam paraſſe ac ſi ipſe eſſet literatus et doctus. Sane Arceſilaus tantum abfuit ab omni novandi, aut vetera ſibi arrogandi ſtudio, ut etiam vitio ei ſophiſtæ ejus ætatis dederint, quod ſententias de cohibenda aſſenſione, et comprehenſionis negatione, Socrati, Platoni, Parmenidi, Heraclito acceptas ferret: nequaquam illis vindicantibus, ſed ipſe tantum eas viris nobilibus inſcribendo confirmans ac commendans. Gratias er-

τῷ Κολώτῃ χάρις, ᾗ παντὶ τῷ τὸν Ἀκαδημαϊκὸν λόγον ἄνωθεν ἥκειν εἰς Ἀρκεσίλαον ἀποφαίνοντι. Τὼ δὲ περὶ πάντων ἐποχὼ ἐδ' οἱ πολλὰ πεφιλοσοφηκότες, ᾗ καταπίναντες εἰς τοῦτο συγγράμματα ᾗ λόγους, ἐκίνησαν· ἀλλὰ ὑπὸ τῆς Στοᾶς αὐτῆς πεδυτῶντες, ὥσπερ Γοργόνα, τὴν ἀπραξίαν ἐπάγοντες ἀπηγόρευσαν, ὡς πάντα πειρῶσι ᾗ τρέφουσιν αὐτοῖς οὐκ ὑπήκουσεν ἡ B ὁρμὴ γενέσθαι συγκατάθεσις, οὐδὲ τῆς ῥοπῆς ἀρχὼ ἐδέξατο τὼ αἴσθησιν, ἀλλ' ὑξ ἑαυτῆς ἀγωγὸς ἐπὶ τὰς πράξεις ἐφάνη, μὴ δεομένη τοῦ προστίθεσθαι. Νόμιμοι γὰρ οἱ πρὸς ἐκείνους ἀγῶνές εἰσι· ᾗ

Ὁποῖον κ' εἴπῃσθα ἔπος, τοῖον κ' ἐπακούσαις.

Κολώτῃ δὲ οἴομαι τὰ περὶ ὁρμῆς καὶ συγκαταθέσεως, ὄνῳ λύρας ἀκούσασιν εἰ). Λέγω δὲ τοῖς συνεπομένοις ᾗ

A. 10. ἀπραξίαν] Forte, ἀταραξίαν. Cetera magis interpretationem, quam emendationem, desiderant.

B. 4. Νόμιμοι γὰρ—] Vitium latere videtur.

go agamus hoc nomine Colotæ, et omnibus qui Academicam rationem ab antiquis ad Arcesilaum promanaviſſe aiunt. Illam vero aſſenſionis de omnibus rebus retentionem, ne hi quidem qui in hoc negotio valde occupati fuerunt, ac volumina ſcriptaſque diſputationes in longum deduxerunt, evertere potuere: ſed ad extremum ex ipſa Stoa vitam otioſam proferentes, qua tanquam Gorgone objecta terrerent, feſſi deſierunt. Quippe omnia tentando, et omnia movendo, tamen ab incitatione ea qua ad agendum fertur appetitus, impetrare non potuerunt ut ſe aſſenſionem dici pateretur, aut pro principio ſui momenti ſenſum agnoſceret; ſed apparuit eam ſponte ſua ad agendum ferri, nihilque ad hoc aſſenſu indigere. Et quidem adverſus alios legitima ſunt certamina, ac valet illud

Qualia dixiſti, reddentur talia verba.

Colotem autem puto quæ de appetitione et aſſenſione diſputantur, ita audire, ut aſinus lyram. Iis vero qui aſſequuntur et intelligunt iſta, di-

ἀκόσιν, "Ὅτι τριῶν περὶ ψυχὴν κινημάτων ὄντων,
" φανταστικοῦ καὶ ὁρμητικοῦ καὶ συγκαταθετικοῦ, τὸ μὴ
" φανταστικὸν ἐᾶσαι βουλομένοις ἀνελεῖν ἔστιν, ἀλλὰ ἀνάγ-
C " κη περιεντυγχάνοντας τοῖς πράγμασι, τυποῦσθαι καὶ
" πάσχειν ὑπ' αὐτῶν· τὸ δὲ ὁρμητικὸν ἐγειρόμενον
" ὑπὸ τοῦ φανταστικοῦ πρὸς τὰ οἰκεῖα, πρακτικῶς κινεῖ
" τὸν ἄνθρωπον, οἷον ὀρέξεως ἐν τῷ ἡγεμονικῷ καὶ νεύ-
" σεως γινομένης· οὐδὲ τοῦτο οὖν ἀναιροῦσιν οἱ περὶ πάν-
" των ἐπέχοντες, ἀλλὰ χρῶνται τῇ ὁρμῇ φυσικῶς ἀγού-
" σῃ πρὸς τὸ φαινόμενον οἰκεῖον. Τί οὖν φεύγουσι
" μόνον; ᾧ μόνῳ ψεῦδος ἐμφύεται καὶ ἀπάτη, τὸ δοξ-
" άζειν καὶ προσπίπτειν τοῖς συγκατάθεσιν, εἶξιν οὖσαν
" ὑπὸ ἀσθενείας τῷ φαινομένῳ, χρήσιμον δὲ οὐδὲν ἔχου-
" σαν. Ἡ γὰρ πρᾶξις δυοῖν δεῖται, φαντασίας τοῦ
D " οἰκείου, καὶ πρὸς τὸ φανὲν οἰκεῖον ὁρμῆς, ὧν οὐδέτερον
" τῇ ἐποχῇ μάχεται. Δόξης γὰρ, οὐχ ὁρμῆς οὐδὲ φαν-

C 9. προσπίπτειν] Rectius videtur προπίπτειν cum Salmaſ.

citur, " Cum tria ſint animi
" motuum genera, imaginans,
" appetens, aſſentiens, pri-
" mum illud, ne ſi conemur
" quidem, aboleri poſſe; nam
" neceſſe eſt cum res nobis
" offeruntur, earum viſa nos
" concipere et affici. Appe-
" tens autem ab imaginante
" excitatum ad naturæ ſuæ
" accommodata hominem ef-
" ficaciter movet, quaſi mo-
" mento et nutu in principe
" parte facto. Ne hoc qui-
" dem tollunt, qui de omni-
" bus aſſenſum cohibent, ſed
" appetitione utuntur natura-
" liter ducente ad id quod
" videtur conveniens. Quid
" fugiunt igitur unum? id,
" cui ſoli error et falſitas in-
" hæret, opinari et præcipi-
" tare aſſenſum præ imbecil-
" litate ei quod videtur con-
" cedentem, nihil utile ha-
" bentem. Actio enim dua-
" bus opus habet rebus, viſo
" ejus quod naturæ congruit,
" et ad hoc incitatione; quo-
" rum neutrum retentioni aſ-
" ſenſus repugnat. Nam hæc
" rationem ab opinione, non

" τασίας ὁ λόγος ἀφίησιν. Ὅταν οὖν φανῇ τὸ ἡδὺ
" οἰκεῖον, εὐθὺν δεῖ πρὸς τοῦτο ἐπ' αὐτὸ κίνησιν καὶ φορὰν
" δόξης, ἀλλὰ ἦλθεν εὐθὺς ἡ ὁρμή, κίνησις οὖσα καὶ
" φορὰ τῆς ψυχῆς."

κζ'. Καὶ μὴν αὐτῶν γε τούτων, " ὡς αἴσθησιν
" ἔχειν δεῖ, καὶ σάρκινον εἶναι, καὶ φανεῖται ἡδονὴ ἀγαθόν."
Οὐκοῦν καὶ τῷ ἐπέχοντι ἀγαθὸν φανεῖται· καὶ γὰρ αἰσ-
θήσεως μετέχει, καὶ σάρκινός ἐστι· καὶ λαβὼν ἀγαθοῦ φαν-
τασίαν, ὀρέγεται καὶ ὁρμᾷ, πάντα πράττων ὅπως ὐ διαφεύξεται αὐτόν, ἀλλ' ὡς ἀνυστὸν ἀεὶ συνέσται τῷ οἰκείῳ,
φυσικαῖς οὐ γεωμετρικαῖς ἐλκόμενος ἀνάγκαις· ἄνευ
διδασκάλου γὰρ αὐτὰ προκαλεῖται τὰ καλὰ ζῶντα καὶ Ε
λεῖα καὶ προσηνῆ κινήματα τῆς σαρκός, ὡς αὐτοί φασιν
ἔτοι, καὶ τὸν πάνυ μὴ φάσκοντα μηδὲ ὁμολογοῦντα
κάμπτεσθαι καὶ μαλάττεσθαι τούτοις. " Ἀλλὰ πῶς

E. 1. τὰ καλὰ] Forte, τὰ μαλακά.

" ab appetitione et visis abs-
" trahit. Cum ergo oblatum
" est visum rei ad naturam
" accommodatæ, nihil opus
" opinione est ad motum quo
" ad eam feramur, sed statim
" se exserit appetitio, qui
" motus est et latio animæ."

XXVII. Et vero istorum ipsorum placitum est, *Sensibus duntaxat aliquem præditum esse oportere et carneum esse, ita ei bonum voluptatem visum iri.* Ergo etiam retinenti assensum videbitur bonum; etenim sensus habet, carneus est, visoque boni oblato appetit hoc, et incitatur, omniaque agit ne ipsum hoc effugiat, sed quantum fieri potest semper deget cum eo quod naturæ ipsius est accommodatum, tractus naturalibus, non geometricis necessitatibus. *Ipsæ enim hæ pulchræ absque doctore invitant leneſque et blandæ motiones carnis*, ut ipsi Epicurei dicunt; adeo ut his omnino non affirmans neque confitens flectatur tamen et emolliatur. *Sed quomodo*, inquis, *non in montem abit*

" οὐκ εἰς ὄεος ἅπεισι τρέχων ὁ ἐπέχων, ἀλλ' εἰς
" βαλανεῖον; ἐδὲ πρὸς τὸν τοῖχον, ἀλλὰ πρὸς τὰς
" θύρας ἀναφὰς βαδίζει, βαλόμενος εἰς ἀγορὰν προ-
" ελθεῖν;" Τοῦτο ἐρωτᾷς, ἀκριβῆ τὰ αἰσθητήρια λέγων
εἶναι, καὶ τὰς φαντασίας ἀληθεῖς; Ὅτι φαίνεται ἄπουθεν
ἀπὸ βαλανεῖον, οὐ τὸ ὄρος, ἀλλὰ τὸ βαλανεῖον· καὶ θύ-
ρα, οὐχ ὁ τοῖχος, ἀλλὰ ἡ θύρα· καὶ τἄλλ ἄλλων ὁμοί-
ως ἔχειν. Ὁ γὰρ τῆς ἐποχῆς λόγος οὐ πρὸς τὴν αἴσθησιν, ἐδὲ τοῖς ἀλόγοις πάθεσιν αὐτοῖς καὶ κινή-
μασιν ἀλλοίωσιν ἐμποιεῖ μεταβάλλουσαν τὸ φανταστικόν,
ἀλλὰ τὰς δόξας μόνον ἀναιρεῖ· χρῆται δὲ τοῖς ἄλλοις
ὡς πέφυκεν. Ἀλλὰ ἀδύνατον τὸ μὴ συγκατατίθεσθαι
τοῖς ἐναργέσι· τὸ γὰρ ἀρνεῖσθαι τὰ πεπιστευμένα, τοῦ
μήτε ἀρνεῖσθαι, μήτε πιστεύειν, πρόδηλοώτερον. Τίς οὖν
κινεῖ τὰ πεπιστευμένα, καὶ μάχεται τοῖς ἐναργέσιν; Οἱ
μαντικὴν ἀναιροῦντες, καὶ Πρόνοιαν ὑπάρχειν θεῶν
μὴ φάσκοντες, μηδὲ τὸν ἥλιον ἔμψυχον εἶναι, μηδὲ τὴν

F. 3. αὐτοῖς] Legendum, αὐτῆς cum Xyl. et Mez.

currens, verum in balneum? et in forum progreſſurus, non ad parietem, ſed ad januam accedit? Tene hoc interrogare, qui ſummam certitudinem, veritatemque viſis tribuis? Quia enim non mons, ſed balneum ei balneum videtur, et non paries janua, ſed janua, itemque eodem pacto res ſingulæ. Nam retentionis iſtius ratio non pervertit ſenſum; neque brutis ejus affectionibus et motibus alterationem infert quæ imaginantem vim conturbet: tantum opiniones rejicit, reliquis utitur ut natura fert eorum. *At*, dices, *fieri nequit, quominus quis aſſentiatur evidentibus: nam negare credita, abſurdius eſt quam neque affirmare neque negare.* Quis ergo convellit ea quæ credita ſunt, quis evidentia impugnat? Qui divinationem tollunt, qui Providentiam Deorum negant, qui Solem et Lunam animis præ-

σελιώλω, οἷς πάντες ἄνθρωποι θύσι καὶ προσεύχονται καὶ σέβονται· τὸ δὲ φύσει προέχεσθαι τὰ τεκόντα τῶν γεναμένων, οὐχὶ πᾶσι φαινόμενον ἀναιρεῖτε; τὸ δὲ πόνου καὶ ἡδονῆς μηδὲν εἶναι μέσον οὐκ ἀποφαίνεσθε τῷ τῶν πάντων αἰσθήσιν, ἥδεσθαι τὸ μὴ ἀλγεῖν, καὶ πάσχειν τὸ μὴ * λέγοντες;

κη'. Ἀλλ' ἵνα τἆλλα ἐάσω, τί μᾶλλον ἐναργὲς ὄντως ὑπολαμβάνεται καὶ πεπιστευμένον, ὡς τὸ παροραν καὶ παραλογίζεσθαι ἐν πάθεσιν ἐξαπατοῖς καὶ μελαγχολικοῖς οὖσα; ὅταν ἡ Ἀφροδίτη τοιαῦτα πάσχῃ καὶ ταράττῃ,

Αἱ δέ με δᾳδοφόροι μελανείμονες ὄμμα πυροῦσι·

καὶ *

* μητέρα ἀγκάλαις ἐμὴν ἔχουσα.

Ταῦτα μῦθοι καὶ πολλὰ τούτων ἕτερα τραγικώτερα τοῖς

A. 10. καὶ πάσχειν τὸ μὴ * λέγοντες] Forte, καὶ πάλιν τὸ μὴ ἥδεσθαι ἀλγεῖν λέγοντες.

B. 1. ὄντως] Revocavi ex Ald. Baf. Xyl. B. E. Vulgo, ὄντως, quod perperam Steph. recepit ex Le nic. Schott. Anon.

B. 5. καὶ * * μητέρα—ἔχουσα] Sic B. E. Baf. Xyl. Mez. et una Gr. Lat. poſtrema. Nam vulgo corruptius etiam, πυρῶτι καὶ * ἀγκάλαις ἐμὴν ἔχουσα * μητέρα ἀγκάλαις ἐμὴν ἔχουσα. Locus eſt ex Euripid. Iphig. Taur. 289. quem quouſque Plut. memoraverit quum non appareat, lacunam hic relinquere debuimus.

ditos inficiantur, cum omnes homines ſacra iis et vota faciant et colant. Nonne vero quod in confeſſo eſt apud alios, *animalia omnia ad natos ſuos tuendos et amplectendos ab ipſa natura incitari*, vos diffitemini? Nonne contra omnem ſenſum dicitis *inter dolorem et voluptatem nihil eſſe medium, et voluptatem eſſe non dolere*, et rurſus *nullam voluptatem habere, eſſe dolere?*

XXVIII. Sed ut reliqua miſſa faciam, quid tandem ita evidens eſt, itaque pro certo habetur, atque hoc, *eorum qui animo ſunt abalienati, aut melancholicis conturbationibus laborant, falli viſum atque auditum?* cum talia dicuntur

Hæ mihi nunc oculos inflammant, veſtibus atris
Indutæ, manibuſque faces ignemque gerentes:

et,

— ipſa matrem in ulnis habens meam.

Hæc et hujuſmodi multa, hiſ-

Ἐμπεδοκλέης ἐοικότα τεράτεσι, ὧν καταγελῶσιν,

Εἰλίποδα κριτόχειρα καὶ βεγεῆ ἀνδρόπρωρα,

καὶ πίνα γὰρ οὐκ ὄψιν ἡ φύσιν ἔκφυλον εἰς τὸ αὐτὸ συνενεγκόντες ἐκ τῶν ἐνυπνίων καὶ τῶν παρακοπῶν, c οὐδὲν εἶναί φασι παράδοξον τούτων, οὐδὲ ψεῦδος, οὐδὲ ἀσύστατον, ἀλλὰ φαντασίας ἀληθεῖς ἁπάσας, καὶ σώματα καὶ μορφὰς ἐκ τοῦ περιέχοντος ἀφικνεμένας. Εἶτα ὄξει τί τῶν ὄντων ἀδύνατον ὑπολαβεῖν, εἰ ταῦτα πιστεύεται δυνατόν ἐστιν; Ἃ γὰρ οὐδεὶς σκυτοποιὸς, ἢ πλάστης θαυμάτων, ἢ γραφεὺς δεινὸς, ἐτόλμησε μίξαι πρὸς ἀπάτην εἰκάσματα καὶ παίγνια, ταῦτα ὑπάρχειν ἀπὸ ἀπορρήτου πιθανὸν, μᾶλλον δὲ ὅλως, εἰ ταῦτα μὴ ὑπάρχοι, πίστιν οἴχεσθαι καὶ βεβαιότητα καὶ κρίσιν ἀληθείας φάσκοντες, αὐτοὶ καταβάλλουσιν εἰς ἀφασίαν πάντα πράγματα· καὶ ταῖς κρίσεσι φόβους, καὶ ταῖς

B. 8. τεράτεσι] τεράσμασι B. E.

B. 9. κριτόχειρα] Sic B. E. Vulgo, κριτόχεια. Corrigendum, κριόχειρα.

C. 4. ἐστὶ—ἐπισχεῖν] Prius a B. E. ſumtum, pro vulgato ἔτι, cujus loco Ald. habet εὖτι. Poſterius mutandum in ἀπιστεῖν.

que atrociora, et Empedoclis monſtrorum ſimilia (quæ derident illi, *boum genus errabundis veſtigiis ambulans, hircinis brachiis, humano capite)* denique e ſomniis et furoribus omnis generis viſa inſolentia colligentes: *horum nullum* aiunt *errare, nullum mendacium eſſe, nihil quod non conſtet; ſed omnia viſa illa vera eſſe, et corpora ac formas ab ambiente aëre venientes.* Quid tandem eorum quæ fieri nequeunt, non credamus, ſi iſta credi poſſunt? Nam quas nullus opifex aut mirabilium fictor, aut temerarius pictor audeat inter ſe componere formas, ut ſpectaculum earum ludicrum reddat, ea ipſi ſerio affirmantes eſſe, imo autem *ſi hæc non ſint, actum eſſe de fide, conſtantia, et judicio veritatis* dicentes, omnes res in obſcuritatem conjiciunt, judici-

πράξεσιν ὑποψίας ἐπάγουσιν, εἰ τὰ πραττόμενα D
καὶ νομιζόμενα καὶ συνήθη καὶ ἀνὰ χεῖρα ἡμῖν ὅπῃ τῆς αὐ-
τῆς φαντασίας καὶ πίστεως ὀχεῖται τοῖς μανικοῖς καὶ
ἀτόποις καὶ παρανόμοις ἐκείνοις φάσμασιν. Ἡ γὰρ
ἰσότης ἰσοπίπτουσα πᾶσι, τῶν νενομισμένων ἀφίστησι
μᾶλλον ἢ προστίθησι τοῖς παραλόγοις τὸ πίστιν.
Ὅθεν ἴσμεν οὐκ ὀλίγους τῶν φιλοσόφων ἥδιον ἂν θεμέ-
νους τὸ μηδεμίαν, ἢ πάσας ἀληθεῖς εἶναι τὰς φαντασίας,
καὶ μᾶλλον ἂν οἷς οὐ παραπίπτουσι διαπίστους ἀν-
θρώποις καὶ πράγμασι καὶ λόγοις ἁπλῶς ἅπασιν, ἢ
μίαν ἐκείνων ἀληθῆ καὶ ὑπάρχουσαν εἶναι φαντασίαν
πειθέντας, ἃς λυττῶντες ἢ κορυβαντιῶντες ἢ κοιμώμενοι E
λαμβάνουσιν. Ἃ τοίνυν ἔστι μὲν ἀναιρεῖν, ἔστι δ' ὡς
οὐκ ἔστιν ἐπέχειν περὶ αὐτῶν, εἰ μηδὲν ἄλλο, τῷ γε διά-
φωνίαν ταύτην λαβόντας αἰτίαν ἀποχρῶσαν ὑπονοίας

D. 9. οἷς οὐ] οὐ delendum cum Xyl. et Mez.
E. 2. Ἃ τοίνυν—ἐπέχειν] Corrigendum puto, Ἃ τοίνυν μὴ ἔστιν ἀναιρεῖν, ἔστ' γ' ὅμως ἐπέχειν. Locum vertendo explicui.

iſque metus, et actionibus ſuſpiciones inducunt; ſi quidem quæ nos agimus, ſtatuimus, uſurpamus, præ manibus habemus, eidem imaginationi ac fidei innituntur, cui furioſa iſta, abſurda, et ſcelerata viſa. Æqualitas enim quam ipſi ponunt, magis derogat fidem iis quæ pro certis habentur, quam conciliat iſtis rationi ita adverſis. Itaque novimus philoſophorum haud paucos malle hoc ponere, nullum eſſe viſum verum, quam omnia eſſe vera; magiſque diffidentes omnibus in quos incidant hominibus, rebus, ac ſermonibus, quam unum ut verum putent viſum de his, quæ rabioſis, Corybanteo furore exagitatis, aut ſomniantibus accidunt. Ergo quæ repudiare nobis non licet, licet tamen in medio relinquere et aſſenſionem de iis cohibere; hujuſque cohibendæ aſſenſionis, ſi nullam aliam, certe hanc ſequeremur idoneam cauſſam, quod tantam de Viſis inter doctos homines diſſenſionem animadvertimus, ut

πρὸς τὰ πράγματα, καὶ ὅπως ὑγιὲς ὀδὲν, ἀσάφειαν δὲ καὶ ταραχὴν ἔχοντας πᾶσαν. Τῶν μὲν γε περὶ κόσμων ἀπειρίας, καὶ ἀτόμων φύσεως, καὶ ἀμερῶν καὶ παρεγκλίσεων διαφορᾶς, εἰ καὶ πάνυ πολλὰς διαταράττουσιν, ἔνεστιν ὅμως παραμυθία, τὸ μηδὲν ἐγγὺς εἶναι, μᾶλλον δὲ ὅλως ἐπέκεινα τῆς αἰσθήσεως ἀπωκίσθαι τῶν ζητουμένων ἕκαστον· ἡδ' ἐν ὀφθαλμοῖς αὐτὴ καὶ F ἀκοαῖς καὶ χερσὶν ἀπιστία καὶ ταραχὴ καὶ ἄγνοια περὶ τὰ αἰσθητὰ καὶ τὰς φαντασίας, εἴτε ἀληθεῖς εἰσιν, εἴτε ψευδεῖς, τίνα δόξαν ὑ σαλεύει; ποίαν δὲ οὐκ ἄνω καὶ κάτω ποιεῖ συγκατάθεσιν καὶ κρίσιν; Εἰ γὰρ οὐ κραιπαλῶντες, οὐδὲ φαρμακῶντες ἄνθρωποι καὶ παρακόπτοντες, ἀλλὰ νήφοντες καὶ ὑγιαίνοντες καὶ γεγραφότες περὶ ἀληθείας καὶ κριτηρίων, ἐν τοῖς ἐναργεστάτοις πάθεσι καὶ κινήμασι 124 τῆς αἰσθήσεως, ἢ τὸ ἀνύπαρκτον ἀληθὲς, ἢ ψεῦδος καὶ ἀνύ-

E. 5. καὶ οὕτως—ἔχοντας] Corrigo, ὄντως—ἔχοντα.
A. 2. καὶ ἀνύπαρκτον—θαυμάζειν ἄξιον] His interjecta media, quæ ab omnibus absunt libris, restituimus ex B. Vulgo legitur, καὶ ἀνύπαρκτον τίθενται, θαυμάζειν ἄξιον. E. a vulgata lectione in hoc uno abit, quod pro τί-

merito in hanc suspicionem incidamus nil revera sani in rebus inesse quippe habentibus omnem obscuritatem ac perturbationem. Nam illæ quidem *mundorum* quas Epicurus tradit *infinitates*, *atomorum naturæ*, *individuorum et declinationum diversitates*, quanquam multos perturbant, tamen id consolari nos potest, quod non in proximo ea sunt, sed unumquodque istorum de quibus disputant, longe est in alteram partem a sensu remotum. Illa vero ob oculos versans et aures manusque incredulitas, conturbatio, et ignoratio de sensilibus et visis, utrum vera hæc an falsa sint, quam non labefactant opinionem? quam non sus deque ferunt assensionem et judicium? Si enim non crapula obruti, aut medicamentorum vi concussi et delirantes, sed sobrii, sani, et qui scribant de veritate, normisque et judicio veritatis, in evidentissimis sensuum affectionibus atque mo-

παρκτον ἡγοῦνται τὸ ἀληθές, οὐκ εἰ πρὸς πάντων ἠσυχάζουσιν, ἀλλ' εἰ πισιν ὅλως συγκατατίθενται ἀνθρώποις θαυμάζειν ἄξιον· οὐδὲ ἄπιστον εἰ μηδεμίαν κρίσιν ἔχουσι περὶ τῶν φαινομένων, ἀλλ' εἰ τὰς ἐναντίας ἔχουσι. Τὸ γὰρ ἐναντία λέγειν ἀλλήλοις καὶ ἀντικείμενα, τὸ μηδέτερον πθέναι, ἀλλὰ ἐπέχειν πρὸς τῶν ἀντικειμένων, ἧττον ἄν τις θαυμάσειεν· ὁ γὰρ μὴ πθεὶς, μήτε ἀρνούμενος, ἀλλὰ ἠσυχάζων, καὶ τῷ πθέντι τιὼ δόξαν ἧττον μάχεται τῷ ἀρνουμένῳ, καὶ τῷ ἀρνουμένῳ τῷ πθέντος. Εἰ δὲ περὶ τούτων δυνατόν ἐστιν ἐπέχειν, οὐδὲ περὶ τῶν ἄλλων ἀδύνατον, κατά γε ὑμᾶς, αἰσθήσιν αἰσθή- B σεως, καὶ φαντασίαν φαντασίας οὐδ' ὁπωοῦν διαφέρειν ἡγουμένους.

κθ'. Οὐ μῦθος οὖν οὐδὲ θήρα μειρακίων λαμύρων καὶ προπετῶν ὁ περὶ τῆς ἐποχῆς λόγος ἐστὶν, ὡς οἴεται

θενται habet ἡγοῦνται τὸ ἀληθές. Ceterum in reſtituta ſcriptura malim abeſſe ἀνθρώποις.

A. 6. εἰ τὰς ἐναντίας] Forte, εἰ μὴ τὰς ἐναντίας.

tibus, aut id quod non exſtat verum, aut quod verum eſt, falſum et non exſtans arbitrantur, jam non mirandum ſi qui homines de omnibus viſis aſſenſionem cohibent; illud potius mirandum ſi qui omnino quibuſdam viſis aſſentiuntur; neque incredibile, quod nullum, ſed quod contraria invicem de iis quæ apparent ferunt judicia. Minus quippe mirum eſt, in neutram aliquos partem pronunciare, ſed retinere aſſenſionem in iis quæ ſunt contraria, quam eſſe qui pugnantia ſecum pronuncient. Qui enim neque ait neque negat, ſed cohibet ſeſe, is et affirmanti minus quam negans, et neganti minus quam aiens adverſatur. Jam ſi de his poteſt aſſenſio retineri, de aliis item retineri poterit, de veſtra quidem ſententia, qui *ſenſum ſenſu, et viſum viſo neutiquam præſtare* dicitis.

XXIX. Non ergo *fabula eſt, aut petulantium et temerariorum captio adoleſcentium, de cohibenda aſſenſione doctrina,*

Κολώτης, ἀλλὰ ἕξις ἀνδρῶν καὶ μάθησις φυλάττουσα τὸ ἀδιάπλωτον, καὶ μὴ προσιεμένη ταῖς μεμβλημέναις ὅπως καὶ δυσατόσαις αἰσθήσεσι τὴν κρίσιν, μηδὲ συνεξαπατωμένη τούτοις οἱ τὰ φαινόμενα τῶν ἀδήλων πίστιν ἔχειν φάσκουσιν, ἀπιστίαν τοσαύτην καὶ ἀσάφειαν ἐν τοῖς φαινομένοις ὁρῶντες. Ἀλλὰ μῦθος μέν ἐστιν ἡ ἀπειρία καὶ τὰ εἴδωλα, προπέτειαν δὲ καὶ λαμπρίαν ἐμποιεῖ· νέοις ὁ περὶ Πυθοκλέους ὅπως γεγονότος ὀκτωκαίδεκα ἔτη γράφων, "οὐκ εἶναι φύσιν ἐν ὅλῃ τῇ Ἑλλάδι "ἀμείνω, καὶ τερατικῶς αὐτὸν εὖ ἀπαγγέλλειν, καὶ πάσχειν "αὖ τὸ τῶν γυναικῶν," εὐχόμενος "ἀνεμέσητα εἶναι "πάντα καὶ ἀνεπίφθονα τῆς ὑπερβολῆς τῷ νεανίσκου." Σοφισταὶ δέ εἰσι καὶ ἀλαζόνες οἱ περὶ ἄνδρας ἐλλογίμους ὅπως ἀσελγῶς καὶ ὑπερηφάνως γράφοντες. Καίτοι Πλάτων καὶ Ἀριστοτέλης καὶ Θεόφραστος καὶ Δημόκριτος ἀντειρήκασι

B. 7. προσιεμένη] Legendum, προϊεμένη.
B. 9. οἷ τὰ φαινόμενα] Forte, οἷ τὰ μὴ φαινόμενα.
C. 3. αὐτὸν—αὖ τὸ] Prius est ex B. E. posterius a Mez. Vulgo, αὐτῷ—αὐτό.

ut putat Colotes; sed habitus virorum, et affectio custodiens ab errore, neque permittens ita suspectis et inconstantibus sensibus judicium; neque decipi sinens una cum his, qui rebus obscuris iis quæ non apparent, fidem aiunt habendam, cum in obscuris iis quæ apparent, tantum videant inesse infirmitatis ac tenebrarum. Enimvero fabula est, *infinitas* Epicureorum et *imagines*, temeritatem et petulantiam indit adolescentibus is, qui de Pythocle nondum annos nato duodeviginti scribit, *Non esse indolem in tota Græcia meliorem, ac prodigiose bene illum recitare, et muliebria pati; ut hæc exsuperantia adolescentis bona propria sint et ab invidia ac Nemesi tuta* comprecans. Sophistæ vero sunt, et arrogantes, qui adversus laudatos viros tam lascive et superbe scribunt. Sane Plato, Aristoteles, Theophrastus, Democritus, contra eos qui ante ipsos fuere scripserunt;

τοῖς περὶ αὐτῶν· βιβλίον δὲ τοιούτῳ ἐπιγραφὴν ἔχον ὁμοῦ πᾶσας οὐδεὶς ἄλλος ἐξενεγκεῖν ἐτόλμησεν.

λ'. Ὅθεν, ὥσπερ οἱ περὶ τὸ θεῖον πλημμελήσαντες, D ἐξαγορεύων τὰ ἑαυτῶν κακά, τελευτῶντος ἤδη τοῦ βιβλίου φησίν, "ὅτι τὸν βίον, οἱ νόμους διατάξαντες καὶ νόμιμα, καὶ τὸ βασιλεύεσθαι τὰς πόλεις καὶ ἄρχεσθαι καταστήσαντες, εἰς πολλὴν ἀσφάλειαν καὶ ἡσυχίαν ἔθεντο, καὶ θορύβων ἀπήλλαξαν· εἰ δέ τις ταῦτα ἀναιρήσει, θηρίων βίον βιωσόμεθα, καὶ ὁ περιστυχὼν τὸν συντυγχάνοντα μονονοὺ κατέδεται." Τοῦτο γὰρ ὁ Κολώτης αὐταῖς λέξεσιν ἐκπεφώνηκεν, οὐ δικαίως, οὐδὲ ἀληθῶς. Ἂν γὰρ ἀνελών τις τοὺς νόμους, τὰ Παρμενίδου καὶ Σωκράτους καὶ Ἡρακλείτου καὶ Πλάτωνος ἀπολίπῃ δόγματα, πολλοῦ δεήσομεν ἀλλήλους κατεσθίειν, καὶ θηρίων βίον ζῆν· φοβησόμεθα γὰρ τὰ αἰσχρά, καὶ E τιμήσομεν ἐπὶ τῷ καλῷ δικαιοσύνῃ, θεούς, ἀρχάς,

C. 10. οὐδεὶς ἄλλος] Ita Ald. Baſ. Xyl. Mez. Ceteri et vulgo, οὐδεὶς ἄλλως.
D. 1. περὶ τὸ θεῖον] περὶ additum ex E.

librum autem tali inſcriptione, *omnes eo una impugnari*, nemo alius præter Colotam eſt auſus edere.

XXX. Unde factum eſt, ut, ſicut qui numen aliquod offenderunt, ipſe ſuum prodens flagitium in hæc verba ſcripſerit ſub finem jam libri: *Qui vitam, qui leges compoſuerunt, atque jura, utque regerentur urbes et imperio magiſtratuum parerent inſtituerunt, ii in tranquillo admodum nos ac tuto collocaverunt, tumultibuſque liberaverunt: iſta ſi quis aboleret, ferarum porro vitam victuri eſſemus, et quiſque obvium quemque tantum non devoraturus.* Hæc neque juſte, neque vere dicuntur. Nam ſi quis, legibus ſublatis, Parmenidea, Socratica, Platonica, Heraclitea relinquat nobis decreta, longe profecto aberit res noſtra a belluina vita et mutuis devorationibus. Metuemus enim turpia, et

ἀγαθοὺς καὶ δαίμονας, ἔχειν τὸ βίον φύλακας ἡγούμενοι, καὶ τὸν ὑπὲρ γῆς καὶ ὑπὸ γῆν χρυσὸν ἀρετῆς ἀνταξιον μὴ πεμένοι, καὶ ποιοῦντες ἑκουσίως ἀφ' ὧν λέγον, ἃ φησι Ξενοκράτης, ἃ νῦν ἄκοντες, ἀφ' ὧν νόμον. Πότε οὖν ἔσαι θηριώδης καὶ ἄγριος καὶ ἄμικτος ἡμῶν ὁ βίος; Ὅταν ἀναιρεθῶσι μὲν οἱ νόμοι· μένωσι δὲ οἱ πρὸς ἡδονὴν παρακαλοῦντες λόγοι· πρόνοια δὲ θεῶν μὴ νομίζηται· σοφὸς δὲ ἡγῶνται τὰς τῷ καλῷ προσπίπτοντας, ἂν ἡδονὴ μὴ προσῇ· χλευάζωσι δὲ ταῦτα καὶ γελῶσιν,

F Ἔστιν δίκης ὀφθαλμὸς, ὃς τὰ πάνθ' ὁρᾷ·

καὶ,

Πέλας γὰρ ἐστὼς ὁ θεὸς ἐγγύθεν βλέπει·

καὶ, "Ὁ μὲν θεὸς, ὥσπερ δὴ καὶ ὁ παλαιὸς λόγος, ἀρ-
"χὴν τε καὶ μέσα καὶ τελευτὴν ἔχων τῶν παντὸς, εὐ-
"θείᾳ περαίνει κατὰ φύσιν περιπορεύμενος· τῷ δ' ἕπε-
"ται δίκη τῶν ἀπολειπομένων τιμωρὸς τοῦ θείου νόμου."

E. 8. ἀναιρεθῶσι] Ita Xyl. Mez. Vulgo, αἱρεθῶσι.

honesti gratia venerabimur justitiam, Deos, bonos magistratus, genios, vitæ nostræ custodes nos habere sentientes, tum omne aurum quod supra infraque terram est pretium virtutis non æquare censentes, facientesque ultro monitu rationis, ut ait Xenocrates, quæ nunc inviti metu legum facimus. Quando ergo vita nostra erit belluina, fera, insociabilis? Cum, sublatis legibus, manebit ad voluptates exhortans doctrina, *Providentia Deorum negabitur, sapientes putabuntur qui in honestum despuent, cui non adhæreat voluptas:* cum ridebuntur isthæc et subsannabuntur,

Est oculus omnia cernens Justitiæ tamen:

et,

Stans in propinquo comminus videt Deus,

et, *Deus quidem, ut et antiquitus traditum est, principium, medium, finemque tenens omnium rerum, rectam lineam conficit secundum naturam incedens. Hunc sequitur Justitia, vindex eorum qui a divina*

Οἱ γὰρ τούτων καταφρονοῦντες ὡς μύθων, καὶ περὶ τὰς γαστέρα τἀγαθὸν ἡγούμενοι, καὶ τοὺς ἄλλους πόρους δι' ὧν ἡδονὴ παρεγίνεται, νόμου δέονται καὶ φόβου καὶ πληγῆς, καὶ βασιλέως τινὸς καὶ ἄρχοντος ἐν χειρὶ τὸ δίκαιον ἔχοντος, ἵνα μὴ τὸν πλησίον κατεσθίωσιν ὑπὸ λαιμαργίας ἀθεότητι θρασυνόμενοι. Καὶ γὰρ ὁ τῶν θηρίων βίος τοιοῦτός ἐστιν, ὅτι τῆς ἡδονῆς οὐδὲν ἥδιον κάλλιον, οὐδὲ δίκαιον θεῶν οἶδεν οὐδὲ σέβεται τῆς ἀρετῆς τὸ κάλλος, ἀλλ' εἴ τι θαρραλέον αὐτοῖς ἢ πανοῦργον ἢ θρασύτριον ἐκ φύσεως ἔνεστι, τούτῳ πρὸς ἡδονὴν σαρκὸς καὶ ἀναπλήρωσιν ὀρέξεως χρῆται· καθάπερ οἴεται δεῖν ὁ σοφὸς Μητρόδωρος, λέγων, "τὰ καλὰ πάντα καὶ σοφὰ καὶ περὶ B
"ριπὰ τῆς ψυχῆς ἐξεύρήματα τῆς περὶ σάρκα ἡδονῆς
"ἕνεκα καὶ τῆς ἐλπίδος τῆς ὑπὲρ ταύτης σπουδάσαι,
"καὶ πᾶν ἔργον κενὸν ὃ μὴ εἰς τοῦτο κατατείνει." Τού-

A. 2. πόρους] Sic B. E. Editi omnes, πόνους.
A. 7. οὐδὲν] Additum ex B. E. Baſ. Xyl. Leonic. Schott. T. B.
A. 11. καθάπερ οἴεται δεῖν ὁ] Sic B. E. Vulgo, Διό: Ald. δεῖν ὁ.

deſciſcunt lege. Hæc enim qui tanquam fabulas contemnunt, et circa ventrem felicitati locum ſtatuunt reliquiſque voluptati inducendæ meatibus, iis lege opus eſt, metu, verbere, ac rege vel principe jus in manibus habente, ne proximum quiſque quemque devoret præ gulæ ſtudio impietate efferato. Talis quippe brutorum eſt vita, quæ nihil voluptate pulchrius norunt, neque juſtitiam Deorum agnoſcunt, neque pulchritudinem virtutis venerantur; ſed ſi quid iis a natura calliditatis, audaciæ, virium ineſt, eo ad carnis voluptatem et ſatisfaciendum concupiſcentiæ utuntur: prouti faciendum ſtatuit ſapiens Metrodorus, qui dicat, *Omnia pulchra, ſapientia, et ſubtilia animi inventa propter voluptatem carnis ſpeſque eo pertinentes eſſe conſtituta; et omne opus inane eſſe, quod non eodem tendat.* Ubi his ratiocinatio-

τοις τοῖς ἀφαλογισμοῖς καὶ φιλοσοφήμασιν ἀρθέντων νόμων, ὄνυχες λύκων ἐνδέοισι καὶ ὀδόντες λεόντων, καὶ γαστέρες βοῶν, καὶ τράχηλοι καμήλων· καὶ ταῦτα τὰ πάθη καὶ τὰ δόγματα λόγων καὶ γραμμάτων ἀπορίᾳ τὰ θηρία βρυχήμασι καὶ ἀγεμετισμοῖς καὶ * καὶ πᾶσα φωνὴ γαστρός ἐστιν αὐτοῖς καὶ σαρκὸς ἡδονὴ ἀσπαζομένη καὶ σύνεσα παροῦσαν ἢ μέλλουσαν, εἰ μή τι φύσει φιλόφωνόν ἐστι καὶ κατίλον.

λα'. Οὐδεὶς οὖν ἔπαινος ἄξιος ἂν γένοιτο τοῖν ἐπὶ ταῦτα τὰ πάθη τὰ θηριώδη νόμους θεμένοιν, καὶ πολιτείας καὶ ἀρχάς, καὶ νόμων διάταξιν. Ἀλλὰ τίνες εἰσὶν οἱ ταῦτα συγχέοντες, καὶ καταλύοντες, καὶ ἄρδην ἀναιροῦντες; Οὐχ οἱ πολιτείας ἀφιστάντες αὐτοὺς καὶ τοὺς πλησιάζοντας; οὐχ οἱ τὸν τῆς ἀταραξίας στέφανον ἀσύμβλητον εἰς ταῖς μεγάλαις ἡγεμονίαις λέγοντες;

B. 9. καὶ * καὶ πᾶσα] Eadem fere conjectura hiatum explent Mez. et Reisk. ille μυκήμασι διδάσκει, hic μυκήμασι δηλοῖ: alterutrum satis est, nec aliud quærendum.
C. 6. καὶ καταλύοντες] Additum ex B. E.
C. 7. Οὐχ οἱ πολιτείας — πλησιάζοντας] Additum ex E.
C. 8. οἱ τὸν τῆς] τὸν assumtum ex B. E.

nibus, ac philosophia tali sublatæ fuerint leges, tantum ungues leonum ad vitam ferinam, et dentes luporum, boum ventres, et colla camelorum desunt. Atque hos quidem animi sensus, hæc decreta, bruta ob sermonis et literarum inopiam mugitibus hinnitibusque exprimunt, omnisque eorum vox ventri voluptatique servit, quam vel præsentem vel futuram amplectuntur et adulantur; nisi si quod animal natura laboris studiosum est aut garrulum.

XXXI. Omni itaque laude majores sunt, qui adversus ferinas istas cupiditates, legum, reipublicæ magistratuumque constitutiones invenerunt. Qui vero sunt qui hæc confundunt, funditusque tollunt? Nonne hi, qui et se ipsi et discipulos a republica gerenda avertunt? nonne hi, qui *coronam vacuitatis perturbationum potiorem magnis imperiis*

Οὐχ οἱ τὸ βασιλεύειν ἁμαρτίαν καὶ ἀδίκημα ἀποφαίνοντες; καὶ γράφοντες αὐταῖς λέξεσιν, "ὅτι λέγειν δεῖ "ὡς ἄριστα τὸ τῆς φύσεως τέλος συντηρήσῃ, καὶ πῶς "τις ἑκὼν εἶναι μὴ πρόσεισιν ἐξ ἀρχῆς ἐπὶ τὰς τῶν "πλήθων ἀρχάς." καὶ ἔτι ταῦτα πρὸς ἐκείνοις, "Οὐδὲν οὖν ἔτι δεῖ τὸν Ἕλληνας σώζειν, οὐδὲ ἐπὶ D "σοφίᾳ τιφάνου παρ' αὐτῶν τυγχάνειν, ἀλλ' ἐσθίειν καὶ "πίνειν, ὦ Τιμόκρατες, ἀβλαβῶς τῇ σαρκὶ καὶ κεχα- "ρισμένως." Ἀλλὰ μὴν ἥς γε καὶ Κολώτης ἐπαινεῖ διατάξεως τῶν νόμων, πρῶτόν ἐστιν ἡ περὶ θεῶν δόξα, καὶ μέγιστον, ἣν καὶ Λυκοῦργος Λακεδαιμονίοις, καὶ Νομᾶς Ῥωμαίοις, καὶ Ἴων ὁ παλαιὸς Ἀθηναίοις, καὶ Δευκαλίων Ἕλληνας ὁμοῦ τι πάντας καθωσίωσαν, εὐχαῖς καὶ ὅρκοις, καὶ μαντεύμασι καὶ φήμαις, ἐμπαθεῖς πρὸς τὰ θεῖα δι' ἐλπίδων ἅμα καὶ φόβων καταστήσαντες. Εὕροις δ' ἂν ὄπιων καὶ πόλεις ἀτειχίστους, ἀγραμμάτους, ἀβασιλεύτους,

C. 12. πᾶς ἄριστα] Legendum cum Mez. πῶς τις ἄριστα.
D. 8. ὁμοῦ τι.] Sic E. Vulgo, ὁμοῦ τοι.

aiunt? qui *regnum gerere, peccatum esse et errorem* pronunciant, scribuntque his verbis: *Hoc dicendum est, quo quis modo quam optime naturæ finem conservet; et quo pacto sponte sua jam ab initio caveat sibi a suscipiendo in multitudinem imperio.* Quin et hæc ad illos scribit; *Non itaque necesse porro est Græcos servare, aut coronam ab iis ob sapientiam reportare: sed edendum est et bibendum, O Timocrates, quantum carni gratum et innoxium est.* Atqui in legum constitutione, quam Colotes laudat, primum est et maximum de Diis opinio. Quamobrem et Lycurgus Lacedæmonios, et Numa Romanos, et Ion antiquus Athenienses, et Deucalion Græcos fere universos, Diis consecraverunt, votis, sacramentis, vaticiniis, ominibusque, eos ob spem ac metum Diis deditos, obnoxiosque reddentes. Et si terras obeas, invenire possis urbes muris, literis, regibus, domibus, opi-

E ἀοίκους, ἀχρημάτους, νομίσματος μὴ δεομένους, ἀπείρους θεάτρων καὶ γυμνασίων· ἀνιέρου δὲ πόλεως καὶ ἀθέου, μὴ χρωμένης εὐχαῖς, μηδὲ ὅρκοις, μηδὲ μαντείαις, μηδὲ θυσίαις ἐπ' ἀγαθοῖς, μηδὲ ἀποτροπαῖς κακῶν, σπάνει θύειν σπάνει δὲ ἔσαν γενομένας θεατής· Ἀλλὰ πόλις ἄν μοι δοκεῖ μᾶλλον ἐδάφους χωρὶς, ἢ πολιτεία τῆς περὶ θεῶν δόξης ἀναιρεθείσης παντάπασι, σύστασιν λαβεῖν, ἢ λαβοῦσα τηρῆσαι. Τοῦτο μέντοι τὸ συνεκτικὸν ἁπάσης κοινωνίας καὶ νομοθεσίας ἔρεισμα καὶ βάθρον οὐ κύκλῳ περιϊόντες, οὐδὲ κρύφα καὶ δι' αἰνιγμάτων, ἀλλὰ τῷ πρώτῳ τῶν κυριωτάτων δοξῶν προσλαβόντες, εὐθὺς F ἀνατρέπουσιν. Εἶθ' ὥσπερ ὑπὸ ποινῆς ἑλκωμένοι, δεινὰ ποιεῖν ὁμολογοῦσι, συγχέοντες τὰ νόμιμα, καὶ τὰς διατάξεις τῶν νόμων ἀναιροῦντες, ἵνα μηδὲ συγγνώμης τύχωσι. Τὸ μὲν γὰρ ἁμαρτάνειν περὶ δόξαν, εἰ καὶ μὴ

E. 8. τὸ συνεκτικὸν] Addidi τὸ ex B. E.
E. 9. κύκλῳ] Sic B. E. Xyl. Vulgo, κύκλον.
E. 10. τὴν πρώτην—προσλαβόντες] Legendum, τῇ πρώτῃ—προλαβόντες.

bus, numiſmate carentes, gymnaſiorum et theatrorum neſcias: urbem templis Diiſque carentem, quæ precibus, jurejurando, oraculo non utatur, non bonorum cauſſa ſacrificet, non mala ſacris avertere nitatur, nemo unquam vidit. Sed facilius urbem condi ſine ſolo poſſe puto, quam, opinione de Diis penitus ſublata, civitatem coire aut conſtare. Ceterum id quod omnem continet ſocietatem, omnium legum fundamentum eſt, illi non per ambages aut obſcure et perplexa ratione, ſed palam ſubvertunt prima ſuarum maxime ratarum ſententia prolata. Deinde quaſi divina vindicta exagitati, fatentur *atrox ſe committere flagitium, qui jura confundant, legumque conſtitutiones aboleant*, ut veniam quoque impetrare non debeant. Nam opinionis aliquo errore decipi, ut ſapientis non ſit, ſaltem hominis eſt. Eam

σοφῶν, ὅμως ἀνθρώπινόν ἐστι· τὸ δὲ ἐγκαλεῖν ἑτέροις ἅπερ αὐτοὶ πεφάθησι, πῶς ἄν τις εἴποι φειδόμενος τῶν ἀξίων ὀνομάτων;

λβ'. Εἰ γὰρ πρὸς Ἀντίδωρον ἢ Βίωνα τὸν σοφιστὴν γράφων ἐμνήσθη νόμων καὶ πολιτείας, καὶ διατάξεως, οὐκ ἄν τις εἶπεν αὐτῷ;

Μένε, ὦ ταλαίπωρε, ἀτρέμας σοῖς ἐν δεμνίοις,

περιτέλλων τὸ σαρκίδιον· ἐμοὶ δὲ περὶ τούτων οἰκονομικῶς καὶ πολιτικῶς βεβιωκόσι ἐγκαλέσουσιν; εἰσὶ δὲ ὅτοι πάντες οἷς Κολώτης λελοιδόρηκεν. Ὧν Δημόκριτος μὲν παραινεῖ, "τὴν τε πολεμικὴν τέχνην μεγίστην "ἅπασαν ἐκδιδάσκεσθαι, καὶ τοὺς πόνους διώκειν ἀφ' ὧν "τὰ μεγάλα καὶ λαμπρὰ γίνονται τοῖς ἀνθρώποις." Παρμενίδης δὲ τὴν ἑαυτῶν πατρίδα διεκόσμησε νόμοις ἀρίστοις, ὥστε τὰς ἀρχὰς καθ' ἕκαστον ἐνιαυτὸν ἐξορκοῦσαι

F. 5. σοφῶν] Sic E. Xyl. Vulgo, σφῶν.
A. 1. Ἀντίδωρον] Θεόδωρον, Mez.
A. 5. οἰκονομικῶς] Legendum οἱ οἰκονομικῶς, cum Mez.
A. 8. πολεμικὴν] Legendum videtur πολιτικὴν, cum Reisk.

autem culpam, quam ipse committis, in alios conferre, quale sit, nisi iis quæ res meretur nominibus, dici nequit.

XXXII. Quod si enim adversus Antidorum aut Bionem sophistam scribens, legum, reipublicæ et ordinis faceret mentionem; nonne poterat recte horum aliquis ei dicere,

Mane tuo quietus in lecto, miser,

tuum curans corpusculum; me hoc nomine accusent, qui civiliter et re familiari recte instituta vixerunt? Hi vero sunt omnes ii, quos maledictis impetiit Colotes. Ex his Democritus jubet *artem civilem discere, utpote maximam; ac labores sectari, quibus res magnæ et splendor hominibus parantur.* Parmenides suam patriam optimis exornavit legibus, ejusque adeo institutis cives staturos se quotannis ju-

τὰς πολίτας ἐμμένειν τοῖς Παρμενίδου νόμοις. Ἐμπεδοκλῆς δὲ τοὺς τε φθόνους τῶν πολιτῶν ὑορίζοντας καὶ διαφορωτάτας τὰ κοινὰ ἐξελέγξας, τήν τε χώραν ἀπήλλαξεν ἀκαρπίας καὶ λοιμοῦ, διασφάγας ὄρους ἀποτειχίσας, δι' ὧν ὁ νότος εἰς τὸ πεδίον ὑπέβαλλε. Σωκράτης δὲ, μὴ τὴν καταδίκην φυγῆς αἰτῷ μεμηχανημένης ὑπὸ τῶν φίλων, οὐκ ἐχρήσατο, τοὺς νόμους βεβαιῶν, ἀλλὰ ἀδίκως ἀποθανεῖν εἵλετο μᾶλλον ἢ σωθῆναι παρανόμως. Μέλισσος δὲ τῆς πατρίδος στρατηγῶν Ἀθηναίους κατεναυμάχησε. Πλάτων δὲ καὶ καλοὺς μὲν ἐν γράμμασι λόγους περὶ νόμων καὶ πολιτείας ἀπέλιπε, πολὺ δὲ κρείττονας ἐνεποίησε τοῖς ἑταίροις, ἀφ' ὧν Σικελία μὲν ἀπὸ Δίωνος ἠλευθερώθη, καὶ Θρᾴκη μὲν ἀπὸ Πύθωνος καὶ Ἡρακλείδου Κότυν ἀνελόντων, Ἀθηναίων δὲ Χαβρίας στρατηγοὶ καὶ Φωκίωνες ἐξ Ἀκαδημίας ἀνέβαινον. Ἐπίκουρος μὲν γὰρ εἰς Ἀσίαν ἐξ-

B. 4. ἐξελέγξας] Forte, ἐξέλεγξε, vel ἐξήλασε.

rare magiſtratus cogunt. Empedocles principes civium peculatus et contumelioſarum injuriarum convicit; ac regionem ſterilitate et peſtilentia liberavit, obſtructis montis faucibus per quas auſter in campos incidebat. Socrates damnatus, cum ei effugiendi opportunitatem amici paraſſent, legum confirmandarum cauſſa non eſt ea uſus; maluitque injuſte mori, quam contra leges evadere. Meliſſus patriæ prætor Athenienſes navali vicit prælio. Plato in ſuis ſcriptis præclaram de legibus et republica doctrinam reliquit, multo autem meliora ſocios docuit; quibus uſus Dion Siciliam liberavit; Python et Heraclides, Coty interfecto, Thraciam. Chabrias quoque et Phocion Imperatores Athenienſium ex Academia progreſſi ſunt. Sane Epicurus in Aſiam miſit qui Timocrati con-

ἔπεμπε τὰς Τιμοκράτει λοιδορησομένας, καὶ τῆς βασιλικῆς ἐξελῶν αὐλῆς τὸν ἄνθρωπον, ὅτι Μητροδώρῳ προσέκρουσεν ἀδελφὸς ὤν· καὶ ταῦτα ἐν τοῖς βιβλίοις γέγραπται τοῖς ἐκείνων. Πλάτων δὲ τῶν ἑταίρων ἐξαπέστειλεν, Ἀρκάσι μὲν Ἀριστώνυμον διακοσμήσοντα τὴν πολιτείαν, Ἠλείοις δὲ Φορμίωνα, Μενέδημον δὲ Πυρραίοις. Εὔδοξος δὲ Κνιδίοις, καὶ Ἀριστοτέλης Σταγειρίταις, Πλάτωνος ὄντες συνήθης, νόμους ἔγραψαν· Ξενοκράτης δὲ Ἀλέξανδρος ἐπιθήκας ἤτησε περὶ βασιλείας· ὁ δὲ πεμφθεὶς πρὸς Ἀλέξανδρον ὑπὸ τῶν ἐν Ἀσίᾳ κατοικούντων Ἑλλήνων, καὶ μάλιστα διακαύσας καὶ παροξύνας ἅψασθαι τοῦ πρὸς τοὺς βαρβάρους πολέμου, Δήλιος ἦν Ἐφέσιος, ἑταῖρος Πλάτωνος. Ζήνων τοίνυν ὁ Παρμενίδου γνώριμος, ἐπιθέμενος Δημύλῳ τῷ τυράννῳ, καὶ δυσχήσας περὶ τὴν πρᾶξιν, ἐν πυρὶ τὸν Παρμενίδου λόγον, ὥσπερ χρυσόν, ἀκήρατον καὶ δόκιμον παρέσχε, καὶ ἀπέδειξεν ἔργοις ὅτι τὸ αἰσχρὸν

C. 7. ἐξελῶν] Ita ſcripſi pro vulgato ἐξελών.

vicium facerent, et eum ex aula regis eximerent, quod offendiſſet fratrem Metrodorum; atque hæc in ipſorum ſunt ſcripta libris. Plato autem e diſcipulis ſuis miſit Arcadibus Ariſtonymum reipublicæ conſtituendæ cauſſa, Eleis Phormionem, Pyrrhæis Menedemum. Eudoxus Cnidiis, Ariſtoteles Stagiritis, leges poſuerunt, familiaris uterque Platonis. A Xenocrate præcepta de regno petiit Alexander. Qui ad Alexandrum ab Aſiam incolentibus Græcis miſſus fuit, maximeque eum ad bellum in barbaros ſuſcipiendum inflammavit, Delius fuit Epheſius, Platonis familiaris. Zeno Parmenidis diſcipulus Demylo tyranno inſidiatus, re infeliciter geſta, doctrinam Parmenidis, velut aurum in igne, illæſam ac probam ſervavit, et facto oſtendit ſcilicet turpitudinem magno viro metuendam eſſe,

E ἀνδρὶ μεγάλῳ φοβερόν ἐστιν, ἀλγηδόνα δὲ παῖδες, καὶ γύναια, καὶ γυναίων ψυχὰς ἔχοντες ἄνδρες δεδίασι· τὴ γὰρ γλῶτταν αὐτῶν διατρώγων, τῷ τυράννῳ προσέπτυσεν.

λγ'. Ἐκ δὲ τῶν Ἐπικούρου λόγων καὶ δογμάτων, οὐ λέγω τίς τυραννοκτόνος, ἢ τίς ἀριστεὺς, ἢ τίς νομοθέτης, ἢ τίς ἄρχων, ἢ βασιλέως σύμβουλος, ἢ δήμου προστάτης, ἢ βεβασανισμένος ὑπὲρ τῶν δικαίων, ἢ τεθνηκώς· ἀλλὰ τίς τῶν σοφῶν ἔπλευσεν ὑπὲρ τῆς πατρίδος, ἐπρέσβευσεν, ἀνήλωσε; ποῦ γέγραπται πολιτικὴ πρᾶξις ὑμῖν; Καίτοι ὅτι Μητρόδωρος εἰς Πειραιᾶ κατέβη τεσσαράκοντα, Μίθρῃ τινὶ Σύρῳ τῶν βασιλικῶν F σωματοφυλάκων βοηθήσων, πρὸς πάντας ἔγραφέ τε καὶ πάσαις ὑποστολαῖς, μεγαλογραφοῦντος Ἐπικούρου καὶ σεμνυνομένου ἐκείνῃ τῇ ὁδῷ. Τί οὖν εἰ τι τοιοῦτον ἐπέπρακτο αὐτοῖς, οἷον Ἀριστοτέλει, τὴν πατρίδα κτίσαι διεφθαρμένην ὑπὸ Φιλίππου; Θεοφράστῳ δὲ, δὶς

dolorem a pueris et mulierculis ac viris animum muliebrem gerentibus timeri. Linguam enim ſuam dentibus amputatam in tyrannum exſpuit.

XXXIII. Ex Epicuri autem decretis non dicam quis tyrannicida, quis eximiam rebus agendis laudem meritus, quis legumlator, quis princeps, quis regis conſiliarius, quis populi tutor exſtitit, quis pro juſtitia tortus, quis mortuus eſt? ſed, quiſnam ſapientum iſtorum propter patriam navigavit, legationem obiit, ſumtus fecit? ubi civilis ulla veſtrum alicujus actio ſcripta exſtat? *Metrodorus quadraginta ſtadia in Piræum deſcendit, Mithræ cuidam Syro uni de regiis capto opitulaturus.* De hoc facinore ſcilicet in omnibus ad omnes Epiſtolis magnifice ſcripſit Epicurus. Quid facturos putas fuiſſe, ſi quid tale egiſſent, quale eſt quod Ariſtoteles confecit, ut patria ipſius a Philippo everſa inſtauraretur? quod Theophraſtus, qui ſuam

ἐλευθερῶσαι τυραννευμένων; οὐκ ὀπλιτεῦσαι ἔδει πρότερον φέροντα βίβλους τὸν Νεῖλον, ἢ τούτους ἀποκαμεῖν γράφοντας περὶ αὐτῶν; Καὶ οὐ τοῦτο δεινόν ἐστιν, ὅτι τοσούτων ὄντων φιλοσόφων μόνοι σχεδὸν ἀσύμβολοι τῶν ἐν 1127
ταῖς πόλεσιν ἀγαθῶν κοινωνοῦσιν· ἀλλ' ὅτι τραγῳδιῶν ποιηταὶ καὶ κωμῳδιῶν ἀεί τι πειρῶνται χρήσιμον παρέχεσθαι καὶ λέγειν ὑπὲρ νόμων καὶ πολιτείας· ὅταν δὲ κἂν γράφωσι, γράφουσι περὶ πολιτείας, ἵνα μὴ πολιτεύωμεθα· καὶ περὶ ῥητορικῆς, ἵνα μὴ ῥητορεύωμεν· καὶ περὶ βασιλείας, ἵνα φεύγωμεν τὸ συμβιοῦν βασιλεῦσι· τοὺς δὲ πολιτικοὺς ἄνδρας ὑπὸ γέλωτι καὶ καταλύσει τῆς δόξης, ὀνόμασι μόνοις τὸν Ἐπαμεινώνδαν ἐσχηκέναι τι λέγοντες ἀγαθόν, καὶ τοῦτο δὲ μικκόν, οὕτωσὶ τῷ ῥήματι φαύλοις, αὐτὸν δὲ σιδηρεῦν παλάγχνον ἀποκαλοῦντες, καὶ σκυθανόμενοι τὰ παλαιὰ ἐβάδιζε διὰ τῆς Πε- B

A. 7. ἵνα φεύγωμεν] Sic Baſ. Xyl. Mez. Vulgo, ἵνα μὴ φεύγωμεν.

A. 9. δόξης, ὀνόμασι μόνοις] Amiot. δόξης ὀνομάζεσι μόνον, τὸν Ἐπ. Reiſk. item, alia tamen diſtinctione, δόξης ὀνομάζουσι, μόνον τὸν Ἐπ. Illud præferam.

bis a tyrannis occupatam liberavit? Nonne oportebat prius Nilum biblos ferre desinere, quam illos de se scribendo defatigari? Neque id maxime indignum est, quod de tot philosophis soli hi fere immunes in partem bonorum quæ sunt in civitatibus perveniunt; sed quod, Tragicis et Comicis poëtis semper conantibus aliquid stipis conferre et dicere pro legibus et republica, hi etiam, si scribant, de *republica* scribunt *ne eam geramus*, de *rhetorica ne ea utamur*, de *regno ut fugiamus convictum regum* præcipientes. Civiles autem viros deridentes eos non nisi gloriæ eorum labefactandæ caussa nominant: veluti *Epaminondam bonum aliquid* aiunt *habuisse*, *idque perexiguum*: ipsum vero *ferreum viscus* appellantes, quærunt, *quid acciderit*, *ut per mediam iter faceret Peloponnesum*, non pileolo sumto do-

λοπονήσω μέσης, καὶ οὐ σιλίδιον ἔχων οἴκοι καθῆτο, δηλαδὴ σερὶ τοῦ τῆς γαστρὸς ἐπιμέλειαν ὅλος καθεστώς. Ἃ δὲ Μητρόδωρος ἐν τῷ Περὶ Φιλοσοφίας ἐξορχούμενος πολιτείαν γέγραφεν, οὐκ ᾠμην δεῖν παρεῖναι· λέγει δέ, "ὅτι τῶν σοφῶν τινες, ὑπὸ δαψιλείας τύφου, οὕτω "καλῶς ἐνεῖδον τὸ ἔργον αὐτῆς, ὥστε οἴχονται φερόμενοι "σρὸς τὰς αὐτὰς Λυκούργῳ καὶ Σόλωνι ἐπιθυμίας, "καὶ τοὺς σερὶ βίων λόγους καὶ ἀρετῆς." Τύφος οὖν ἦν καὶ δαψίλεια τύφου τὸ ἐλευθέρους εἶναι τὰς Ἀθήνας καὶ τοῦ Σπάρτην εὐνομεῖσθαι, καὶ τοὺς νέους μὴ θρασύνεσθαι, μηδ' ἐξ ἑταιρῶν παιδοποιεῖσθαι, μηδὲ πλοῦτον καὶ τρυφὴν καὶ ἀσέλγειαν ἄρχειν, ἀλλὰ νόμον καὶ δικαιοσύνην ἐν ταῖς πόλεσιν· αὗται γὰρ ἦσαν ἐπιθυμίαι Σόλωνος. Καὶ λοιδορῶν ὁ Μητρόδωρος ἐπιλέγει τοῖς εἰρημένοις, "Διὸ καὶ καλῶς ἔχει τὸν ἐλεύθερον ὡς ἀληθῶς γέλω-"τα γελάσαι ἐπί τε δὴ πᾶσιν ἀνθρώποις, καὶ ἐπὶ τοῖς

B. 2. καθῆτο] Sic B. E. Leonic. Schott. Vulgo, κάθοιτο. Ald. κάνητο.
B. 3. ὅλος] Sic B. E. Vulgo, ὅλως.
B. 7. ἐνεῖδον] Legendum συνεῖδον, cum Reisk.

mi desideret, nimirum totus ventri curando intentus. Quæ autem Metrodorus in opere De Philosophia quasi exsultans ad rempublicam traducendam scripsit, non putavi reticenda: *Sapientum quidam*, ait, *fastus abundantia ita pulchre perspexerunt opus ejus, ut proruerint ad affectandas res Lycurgi et Solonis factis æmulas, secundum rationes vitæ et virtutis.* Siccine fastus hoc erat, et abundantia fastus, liberas esse Athenas, Spartam bonis regi legibus, adolescentes non ferocire, non tollere prolem e scortis, neque divitias, luxum, et libidinem rerum potiri in urbibus, sed legem et justitiam? Hæc enim sunt quæ expetebat Solon. Et convicium Metrodorus his addit: *Ideo æquum est ut rideat effuse liber homo cum alios, tum Lycurgos istos et Solones.*

" Λυκούργοις τούτοις ϗ Σόλωσιν." Ἀλλ' οὐκ ἐλεύθερος ἦτος, ὦ Μητρόδωρ', ἔφην, ἀλλ' ἀνελεύθερος ϗ ἀνάγωγος, ϗ οὐδὲ μάστιγος ἐλευθέρας δέομενος, ἀλλὰ τῆς ἀτραγαλωτῆς ἐκείνης ἢ τοὺς γάλλους πλημμελοῦντας ἐν τοῖς μητρῴοις κολάζουσιν.

λδ'. Ὅτι δὲ οὐ νομοθέταις, ἀλλὰ νόμοις ἐπολέμουν, ἔξεστιν ἀκούειν Ἐπικούρου· ἐρωτᾷ γὰρ αὐτὸν ἐν ταῖς Διαπορίαις, " εἰ πράξει τινὰ ὁ σοφὸς ὧν οἱ νόμοι " ἀπαγορεύουσιν, εἰδὼς ὅτι λήσει;" ϗ ἀποκρίνεται, " Οὐκ " εὔοδον τὸ ἁπλοῦν ὄνομα κατηγόρημα." τουτέστι, πράξω μέν· οὐ βούλομαι δὲ ὁμολογεῖν. Πάλιν δέ, οἶμαι, γράφων πρὸς Ἰδομενέα, παρακελεύεται, " μὴ νόμοις ϗ " δόξαις δουλεύοντα ζῆν, ἐφ' ὅσον ἂν μὴ τὰ διὰ τοῦ πό- " λεως ἐκ πλησίον ὄχλησιν παρασκευάζωσιν." Εἴπερ οὖν οἱ νόμους ϗ πολιτείας ἀναιροῦντες, τὸν βίον ἀναιροῦσι τὸν ἀνθρώπινον, Ἐπίκουρος δὲ ϗ Μητρόδωρος

D. 9. παρασκευάζωσιν] Sic B. E. Vulgo, παρασκευάζουσιν.

Atqui, Metrodore, hic liber non eſt, ſed illiberalis et contumax, et ne liberali quidem dignus flagello, ſed nodoſo illo, quo Gallos in Magnæ Matris ſacris delinquentes puniunt.

XXXIV. Non legumlatores autem, ſed ipſas leges fuiſſe ab his impugnatas, ex Epicuro audire licet. Nam ſeipſum in Dubitationibus interrogat, *Facturuſne ſit ſapiens quod leges prohibent, ſi id clam ſit futurum:* et reſpondet, *non expeditum eſt ſimplex attributum:* hoc eſt, Faciam, ſed nolo fateri. Rurſum, puto ad Idomeneum ſcribens, ſerio jubet *eum vivere non ſervientem legibus et opinionibus, niſi quatenus ob vicinum ictum perturbationem afferunt.* Ergo ſi vitam humanam perimunt, qui leges et reipublicæ rationes tollunt, id autem faciunt Epicurus et Metrodorus, familiares a republica gerenda

τοῦτο ποιοῦσι, τοὺς μὲν σωφήθης ἀποτρέποντες τοῦ τὰ κοινὰ πράττειν, τοῖς δὲ πράττουσιν ἀπεχθανόμενοι, τοὺς δὲ ῥήτορας καὶ σοφωτάτους τῶν νομοθετῶν κακῶς λέγοντες, τῶν δὲ νόμων παρακελευόμενοι περιφρονεῖν ἐὰν μὴ περῇ φόβος πληγῆς καὶ κολάσεως· οὐκ οἶδα εἰ τηλικοῦτο κατέψευσαι τῶν ἄλλων ὁ Κολώτης, ἡλίκον ἀληθῶς τῶν Ἐπικούρου λόγων καὶ δογμάτων κατηγόρηκεν.

dehortantes, gerentibus infenſi, principes et ſapientiſſimos legum conditores maledictis proſcindentes, leges contemnere jubentes, ubi metus plagæ et pœnæ abeſt; non, puto, tantum falſo Colotes aliis intentaverit crimen, quantum vere doctrinæ et decretis Epicuri intulit.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΕΙ ΚΑΛΩΣ ΕΙΡΗΤΑΙ ΤΟ ΛΑΘΕ ΒΙΩΣΑΣ.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΕΙ ΚΑΛΩΣ ΕΙΡΗΤΑΙ ΤΟ ΛΑΘΕ ΒΙΩΣΑΣ.

PLUTARCHI

AN RECTE DICTUM SIT LATENTER ESSE VIVENDUM.

α'. ΑΛΛ' οὐδὲ ὁ τοῦτο εἰπὼν, λαθεῖν ἠθέλησεν· αὐτὸ γὰρ τοῦτο εἶπεν ἵνα μὴ λάθῃ, ὡς τι φρενῶν περιττότερον· οὐκ τῆς εἰς ἀδοξίαν περιττοπῆς δόξαν ἄδικον περιζόμενος.

Μισῶ σοφιστὴν, ὅστις οὐχ αὑτῷ σοφός·

τὸν μὲν γὰρ περὶ Φιλόξενον τὸν Ἐρύξιδος, καὶ Γνάθωνα τὸν Σικελιώτην, ἐπιθυμίαις περὶ τὰ ὄψα, λέγουσιν ἀναπο-

B. 2. δόξαν ἄδικον] Haud ſcio an legendum ſit δόξαν ἄδοξον.

I. ATQUI ne is quidem, qui hoc pronunciavit, latere voluit: ſed ne lateret hoc dixit, tanquam reliquis ſubtilius aliquid intelligens; et cohortando ad nominis obſcuritatem, iniqua ratione gloriam captavit. Ego autem

Odi ſapientem, qui ipſus non ſapit ſibi.

Philoxenum Eryxidis filium et Gnathonem Siculum, obſoniorum nimia cupiditate impulſos, narium ſordes emungere in patinas ſolitos ferunt,

μὴ τλεσθαι ταῖς παρθίσιν, ὅπως τὸς συνεσθίοντας διατρέψαντες, αὐτοὶ μόνοι τῶν προκειμένων ἐμφορηθῶσιν· οἱ δὲ ἀκρατῶς φιλόδοξοι καὶ κατακόρως, διαβάλλουσιν ἑτέροις τὴν δόξαν, ὥσπερ ἀντεραστὰς, ἵνα τυγχάνωσιν αὐτῆς ἀνανταγωνίστως· καὶ ταυτὸ τοῖς ἐρέσσουσι ποιοῦσιν· ὡς γὰρ ἐκεῖνοι πρὸς τὴν πρύμναν ἀφορῶντες τῆς νεὼς τὴν κατὰ πρῶραν ὁρμὴν συνεργοῦσιν, ὡς ἂν ὀκ τῆς ἀνακοπῆς περιῤῥοια καταλαμβάνουσα συνεπωθῇ τὸ πρῶμνιον, ὕπνος οἱ τὰ τοιαῦτα προσπλάσματα διδόντες, ὥσπερ ἀπεστραμμένοι τὴν δόξαν διώκουσιν. Ἐπεὶ τί λέγειν ἔδει τοῦτο; τί δὲ γράφειν, καὶ γράψαντα ἐκδιδόναι πρὸς τὸν μετὰ ταῦτα χρόνον, εἰ λαθεῖν ἐβούλετο τὸς ὄντας ὁ μηδὲ τὸς ἐσομένους;

β'. Ἀλλὰ τοῦτο μὲν αὐτὸ τὸ πρᾶγμα πῶς οὐ πονηρὸν, Λάθε βιώσας, ὡς τυμβωρυχήσας; Ἀλλ' αἰ-

B. 6. διατρέψαντες] διατρέψαντες Harl.

C. 2. τὴν—ὁρμὴν] Forte rectius sit τῇ—ὁρμῇ ut T. V. Anon.

C. 7. εἰ λαθεῖν] Mez. ἢ λαθεῖν, interroganter.

C 9. Ἀλλὰ τοῦτο—πονηρὸν] Corrigendum, Ἀλλὰ τοῦτο μὲν ταύτῃ. Τὸ δὲ πρᾶγμα πῶς ἀ πονηρόν.

C. 10. Ἀλλ' αἰσχρὸν—] Forte, Ἀ' αἰσχρόν—.

ut, aliis ab edendo deterritis, ipſi ſoli implerentur propoſitis cibis. Atque ſic etiam, iſti nimio gloriæ ſtudio repleti, gloriam apud alios traducunt tanquam rivales ſuos, ut ipſi ea abſque certamine potiri poſſint. Qua in re imitantur remiges: ut enim hi ad puppim navis obverſis oculis proram propellunt, nimirum ut ex alliſione refluxus ortus lembum una incitet; ita qui talia dant præcepta, gloriam ii tanquam averſi ſectantur. Quorſum enim attinebat hoc diceré, quid ſcribere, ſcriptumque ad poſteros edere, ni fallere voluit eos qui tum erant, cum ne ab olim quidem victuris ſe vellet ignorari?

II. Verum ipſa res qui non ſit prava, *Vive ita ut ignoreris?* ſcilicet, ut qui ſe

χρὴν ὄφι τὸ ζῆν, ἵνα ἀγνοῶμεν πάντες; Ἐγὼ δ' ἂν
D εἴποιμι, Μηδὲ κακῶς βιώσας λάθε· ἀλλὰ γνώσθητι,
σωφρονίσθητι, μετανόησον. Εἴτε ἀρετὴν ἔχεις, μὴ γένῃ
ἄχρηστος· εἴτε κακίαν, μὴ μείνῃς ἀθεράπευτος. Μᾶλλον
δὲ διελοῦ καὶ διόρισον τινὶ τοῦτο προστάξεις. Εἰ μὲν
ἀμαθεῖ καὶ πονηρῷ καὶ ἀνοήτῳ, οὐθὲν διαφέρεις τοῦ λέ-
γοντος, Λάθε καὶ πυρέττων, Λάθε φρενητίζων, μὴ γνῶ σε
ὁ ἰατρὸς, ἴθι ῥίψας ποι κατὰ σκότος σεαυτὸν ἀγνοούμενος
πᾶσι τοῖς πάθεσιν· καὶ σὺ ἴθι τῇ κακίᾳ νόσον ἀνήκεστον
νοσῶν καὶ ὀλέθριον, ἀποκρύπτων τὰς φθόνους, τὰς δεισι-
δαιμονίας, ὥσπερ πινὰς σφυγμούς, δεδιὼς παραδοῦναι τοῖς
E νουθετεῖν καὶ ἰᾶσθαι δυναμένοις. Οἱ δὲ σφόδρα παλαιοὶ
καὶ τοὺς νοσοῦντας φανερῶς προσεῖχον· τούτων δὲ ἕκαστος

C. 11. ἵνα ἀγνοῶμεν] Vulgo, ἵνα μὴ ἀγνοῶμεν. In B. C. Harl. μὴ omnino abeſt : in E. eraſum eſt.
D. 6. Λάθε καὶ—φρενητίζων] Legendum, Λάθε πυρέττων, καὶ Λάθε φρενητίζων—.
D. 8. πᾶσι τοῖς πάθεσιν] Jun. σὺν τοῖς πάθεσιν.
E. 2. προσεῖχον] Et hoc vitioſum, et totus mutilatus eſt locus. Harl. προσῆγον, quod ex vetuſtiori et veriori προῆγον factum videtur. Forte corrigendum—φανερᾶς ἰδεῖν τοῖς παριοῦσι προῆγον.

pulchrum recluſeris. An vivere eſt turpe ita ut omnes ignorare debeamus te vivere? Ego ſane dicere non verear, Ne ſi male quidem vixeris, dandam tibi operam eſſe ut lateas: imo enim innoteſce, redi ad ſanitatem, corrige peccatum. Sive virtus tibi adeſt, noli eſſe inutilis; ſive vitium, noli negligere medicinam. Quin tu potius hoc diſtingue ac defini, cuinam homini iſtud Latere tuum præcipis. Si enim indocto, pravo, et fatuo, perinde eſt, ac ſi febricitantem, aut inſanientem ex morbo, occultare ſe juberes, ne agnoſceretur a medico, et ſe aliquo in tenebras abjicere ubi lateret una cum ſuis morbis. Tu quoque dicis vitioſo homini, Cum vitiis tuis te abde, morbumque inſanabilem et peſtilentem perfer, celaque invidiam vel ſuperſtitionem veluti palpitationes quaſdam, et tradere te iis qui docere ac ſanare poſſunt, cave. At vero priſci ægrotos ſuos in publico proponebant, ut prætereuntium quivis ſi quid, vel ipſe

εἴ τι σοφόφορον ἔχοι, παθὼν αὐτὸς, ἢ πάσχοντα θεραπεύσας, ἔφραζε τῷ δεομένῳ· καὶ τέχνην ἔτι φασὶν ἐκ πείρας συνεργαζομένην, μεγάλην γενέσθαι. Ἔδει δὲ καὶ τὰς νοσώδεις βίους καὶ τὰ τῆς ψυχῆς πάθη πᾶσιν ἀπογυμνοῦν, καὶ ἅπτεσθαι, καὶ λέγειν ἕκαστον ὑποσκοποῦντα τὰς διαθέσεις, Ὀργίζῃ; τοῦτο φύλαξαι. Ζηλοτυπεῖς; ἐκεῖνο ποίησον. Ἐρᾷς; κἀγώ ποτ' ἠράσθην, ἀλλὰ μεμένηκα. Νῦν δὲ ἀνήμενοι, ἀποκρυπτόμενοι, προεξέλκοντες, ἐμβαθύνουσι τὴν κακίαν ἑαυτοῖς.

γ. Καὶ μὴν εἴτε τοῖς χρηστοῖς λανθάνειν ἢ ἀγνοεῖσθαι παραινεῖς, Ἐπαμεινώνδᾳ λέγεις, Μὴ στρατήγει· καὶ Λυκούργῳ, Μὴ νομοθέτει· καὶ Θρασυβούλῳ, Μὴ τυραννοκτόνει· καὶ Πυθαγόρᾳ, Μὴ παίδευε· καὶ Σωκράτει, Μὴ διαλέγου· καὶ σαυτῷ πρῶτον, Ἐπίκουρε, Μὴ γράφε τοῖς ἐν Ἀσίᾳ φίλοις, μηδὲ τοῖς ἀπ' Αἰγύπτου ξενο-

E. 5. συνεργαζομένην] Legendum videtur, συνερανιζομένην, ut conjecit quoque Reisk. Xylander vertit συνεργαζομένης.
F. 1. εἴτε] Præstat εἴγε, ut corrigunt Jun. et Xyl.
F. 6. τοῖς ἀπ' Αἰγύπτου] Xyl. Reisk. τοὺς ἀπ' Αἰγύπτου. Mez. τοῖς ἐπ' Αἰγύπτου. Prius malim.

eodem morbo conflictatus, vel similiter laboranti opitulatus, medelæ noſſet, id ægrotanti ſignificaret; aiuntque artem hoc modo experientia adjuvante creviſſe. Hoc modo etiam vitæ vitia animique pravas affectiones expediebat detegere, ut cuivis liceret, iis inſpectis et conſideratis, dicere, Iratus es? hoc cave. Rivalitate vexaris? iſtud facito. Amas? ipſe quoque aliquando amavi, ſed reſipui. Nunc dum vitia ſua negant, occultant, velant, penitus ea in ſeſe defigunt.

III. Si vero bonis ſuades ut lateant, Epaminondam jube bello gerendo, Lycurgum legibus ferendis, Thraſybulum tyrannis occidendis, Pythagoram inſtituendis diſcipulis, Socratem diſputationibus, ſuperſedere. Imo tu primum ipſe, Epicure, non ſcribe ad amicos in Aſia, non ex Ægypto hoſpites collige, non

λόγει, μηδὲ τὰς Λαμψακηνῶν ἐφήβας δορυφόρει· μηδὲ ἀφάπεμπε βίβλους, πᾶσι καὶ πάσαις ἐπιδεικνύμενος τὴν σοφίαν, μηδὲ διατάττε περὶ ταφῆς. Τί γὰρ αἱ κοιναὶ τράπεζαι; τί δὲ αἱ τῶν ἐπιτηδείων καὶ καλῶν συνόδοι; τί δὲ αἱ τοσαῦται μυριάδες στίχων ἐπὶ Μητρόδωρον, ἐπὶ Ἀριστόβουλον, ἐπὶ Χαιρέδημον γεγραμμέναι καὶ συντεταγμέναι φιλοπόνως, ἵνα μηδὲ ἀποθανόντες λάθωσιν, ἵν' ἀμνησίᾳ νομοθετῆς ἀρετὴν, καὶ ἀπραξίαν τέχνην, καὶ σιωπὴ φιλοσοφίαν, καὶ λήθῃ εὐπραγίαν.

δ'. Εἰ δὲ ἐκ τοῦ βίου, καθάπερ ἐκ συμποσίου φῶς, ἀναιρεῖς τὴν γνῶσιν, ᾧ πάντα ποιεῖν ἐξ ἡδονῆς πρὸς ἡδονὴν λανθάνουσι, λάθε βιώσας. Πάνυ μὲν οὖν, ἂν μεθ' Ἡδείας βιοῦν μέλλω τῆς ἑταίρας, καὶ Λεοντίῳ συγκαζῆν, καὶ τῷ καλῷ περισπᾶσθαι, καὶ τἀγαθὸν ἐν σαρκὶ

A 5. Μητρόδωρον—] Mez. Μητροδώρῳ—Ἀριστοβούλῳ—Χαιρεδήμῳ. T. V. περὶ pro ἐπὶ vult.

A. 7. φιλοπόνως,] φιλοτίμως B. Comma ponendum duxi pro vulgato signo interrogandi, secutus Xylandrum.

A. 8 ἵν'—ἀρετὴν] Legendum videtur cum Xyl. εἰ ἀμνησίαν νομοθετεῖς ἀρετῇ.

A. 11. ᾧ πάντα—λανθάνουσι] Forte, ἅτε πάντα ποιῶν ἐξ ἡδονῆς καὶ πρὸς ἡδονὴν λανθάνειν.

stipator esto Lampsacenis ephebis, non libros ad omnes utriusque sexus homines dimitte sapientiam ostentans, neque de sepultura manda. Quid enim sibi volunt communes mensæ, quid necessariorum et pulchrorum conventus, quid tot millia versuum scripta et composita laborioſe in Metrodorum, Aristobulum, Chæredemum, ut ne mortui quidem ignorari possent, si oblivione virtutem, otio artem, silentio philosophiam, obliteratione felicitatem, leges tuæ describunt?

IV. Sin e vita, tanquam e convivio lumen, aufers cognitionem, vivito sane occulte, qui omnia e voluptate ad voluptatem facis. Omnino, inquis, si cum Hedea meretrice sim vitam acturus aut Leontio, et, in honesti contemtum despuens, bonum in carne et

καὶ γαργαλισμοῖς πάθεσι. Ταῦτα δεῖται σκότους τὰ τέλη, ταῦτα νυκτός, ὅπῃ ταῦτα τιθῇ λήθην καὶ τὴν ἄγνοιαν. Ἐὰν δέ τις ἐν μὲν φυσικοῖς θεὸν ὑμνῇ, καὶ δίκαιον, καὶ Πρόνοιαν, ἐν δὲ ἠθικοῖς νόμον καὶ κοινωνίαν καὶ πολιτείαν, ἐν δὲ πολιτείᾳ τὸ καλόν, ἀλλὰ μὴ τιθῇ χρείαν, ἀφ' τί λάθῃ βιώσας; ἵνα μηδένα παιδεύσῃ, μηδενὶ ζῆλος ἀρετῆς μηδὲ παράδειγμα καλὸν γένηται; Εἰ Θεμιστοκλῆς Ἀθηναίοις ἐλάνθανεν, οὐκ ἂν ἡ Ἑλλὰς ἀπεώσατο Ξέρξην· εἰ Ῥωμαίοις Κάμιλλος, οὐκ ἂν ἡ Ῥώμη πόλις ἔμεινεν· εἰ Δίωνα Πλάτων, οὐκ ἂν ἠλευθερώθη ἡ Σικελία. Ὥσπερ δέ, οἶμαι, τὸ φῶς, οὐ μόνον φανεροὺς ἀλλὰ καὶ χρησίμους καθίστησιν ἡμᾶς ἀλλήλοις, ὕτως ἡ γνῶσις οὐ μόνον δόξαν, ἀλλὰ καὶ πρᾶξιν ταῖς ἀρεταῖς δίδωσιν. Ἐπαμεινώνδας γοῦν εἰς τεσσαρακοστὸν ἔτος ἀγνοηθείς, οὐδὲν ὤνησε Θηβαίους· ὕστερον δὲ πιστευθείς, καὶ ἄρξας, τὴν μὲ πόλιν ἀπολυμβίων ἔσωσε, τιθῇ δὲ Ἑλ-

B. 10. καλὸν] Forte, καλοῦ, ut Amiot.

titillationibus quæsiturus, ista tenebras desiderent sacra; ista noctem, his oblivio et ignoratio induci debeant. At si quis in naturæ rerum investigatione Deum celebret, Justitiam, Providentiam; in morum doctrina legem, communionem, rempublicam, in republica honestatem, non utilitatem; cur vivens ignorari velit? an ne quem doceat, ne cujusquam studium ad virtutem excitet, neve aliis exemplo sit? Si Themistocles Athenienſibus ignotus fuisset, non repulissent Græci Xerxem: si Camillus Romanis, periisset Roma: si Dioni Plato, non fuisset liberata Sicilia. Nimirum sic sentio: sicut lumen non manifestos tantum nos, sed et utiles invicem facit; ita notitia non gloriam modo, sed et agendi materiam virtutibus parari. Epaminondas quidem ad quadragesimum usque annum obscurus, nihil profuit Thebanis: postmodo cognitus et rebus præfectus, patriam pessum euntem servavit, Græciamque servitute

λάδα δουλεύουσαν ἠλευθέρωσεν, καθάπερ ἐν φωτὶ τῇ δόξῃ τὴν ἀρετὴν ἐνεργὸν ὅτι καιρῷ παραχόμενος.

Λάμπει γὰρ ἐν χρείαισιν ὥσπερ εὐγενὴς
Χαλκὸς χρόνῳ δ' ἀργῆσαν ἤμυσεν,

D οὐ μόνον

— στέγος,

ὡς φησι Σοφοκλῆς, ἀλλὰ καὶ ἦθος ἀνδρὸς οἷον εὑρῶντα καὶ γῆρας ἐν ἀπραξίᾳ δι' ἀγνοίας ἐφελκόμενον. Ἡσυχία δὲ κωφὴ, καὶ βίος ἑδραῖος ἐπὶ σχολῆς ἀποκείμενος, οὐ μόνον σώματα, ἀλλὰ καὶ ψυχὰς μαραίνει· καὶ καθάπερ τὰ λανθάνοντα τῶν ὑδάτων, τῷ τρεισκάζεσθαι καὶ καθῆσθαι μὴ ἀπορρέοντα σήπεται, ὅτω τῶν ἀκινήτων βίων, ὡς ἔοικεν, ἄν τι χρήσιμον ἔχωσι, μὴ ἀπορρεόντων, μηδὲ κινουμένων, φθείρονται καὶ ἀπομαράσκουσιν αἱ σύμφυτοι δυνάμεις.

ε'. Οὐχ ὁρᾷς, ὅτι νυκτὸς μὲν ἐπιούσης τά τε σώματα δυσεργεῖς βαρύτητες ἴσχουσι; καὶ τὰς ψυχὰς ὕπνοι
E καταλαμβάνουσιν ἀφανεῖς; καὶ συγκλείει ὁ λογισμὸς εἰς αὐτὸν, ὥσπερ πῦρ ἀμαυρὸν, ὑπὸ ἀργίας καὶ κατηφείας

liberavit, in fama tanquam luce virtutem apto tempore efficacem præbens.

Dum quippe in uſu eſt ſplendet, æs ut nobile,
In otio ſi jaceat, hebetatur

non modo, ut eſt apud Sophoclem, *domus*; ſed etiam in otio deliteſcens ingenium viri velut æruginem ac ſenium contrahit. Quies enim alta, vitaque in otio depoſita, non corpora modo, ſed et animos tabefacit. Et ſicut aquæ latentes ſub umbra ac non fluentes putreſcunt, ita in vita motuum experte facultates hominibus inſitæ conſeneſcunt et pereunt, cum quod utile adfuit uſurpatum non eſt.

V. Non vides, ut, nocte appetente, et corpora gravis quidam languor invadit, et animas torpor inefficax, et contracta in ſeipſam ratio, tanquam obſcurus ignis, ob ignaviam et languorem leviter

μικρὰ διεσπασμέναις πάλεται φαντασίαις, ὅσον αὐτὸ τὸ ζῆν τὸν ἄνθρωπον ὑποσημαίνων;

Ἧμος δὲ τεροπῆας ἀπεπτοίησεν ὀνείρους

ὁ ἥλιος ἀναχὼν, καὶ καθάπερ εἰς ταὐτὸ συμμίξας ἐπέστρεψε καὶ συνώρμησε τῷ φωτὶ τὰς ψυχὰς καὶ τὰς νοήσεις τὰς ἁπάντων, ὥς φησι Δημόκριτος, νέα ἐφ' ἡμέρῃ τρέφοντες ἄνθρωποι τῇ πρὸς ἀλλήλους ὁρμῇ, καθάπερ ἀρτήμασι συντόνως πλασθέντες, ἄλλος ἀλλαχόθεν ἐπὶ τὰς πράξεις ἀνέσαν.

ϛ'. Δοκῶ δὲ ἐγὼ καὶ τὸ ζῆν αὐτὸ, καὶ ὅλως τὸ φῦναι καὶ μετασχεῖν ἀνθρώπων γενέσεως, εἰς γνῶσιν ἑαυτοῦ θεοῦ δοθῆναι· ἔστι δὲ ἄδηλος καὶ ἄγνωστος ἐν τῷ παντὶ πολλῷ καὶ κατὰ μικρὰ ἑκάστῳ φερόμενος· ὅταν δὲ γένηται συνερχόμενος αὑτῷ καὶ λαμβάνων μέγεθος, οἷ-

E. 5. δὲ τεροπῆας ἀπεπτοίησεν] Prius mutandum putem in δ' ὑπεροπῆας, quo ducit Harleianum δ' ὑπεροπῆας: alterum dedi ex A. B. E. Anon. T. V. probatum Albertio ad Hesych. T. 1. p. 478. pro vulgato ἀπεπτοίησεν.

E. 8. νέα ἐφ' ἡμέρῃ τρέφοντες] Puto corrigendum esse, νέα ἐφ' ἡμέρῃ φρονέοντες: ut supra p. 722. D.

E. 10. ἀρτήμασι συντόνως πλασθέντες] Lego, ἀρτήμασι συντόνως σπασθέντες, ut Reiskius item vidit. Prius etiam retinendum, nec cum Xyl. in ἀρτύμασι mutandum.

F. 1. ἀνθρώπων] Forte, ἀνθρώπου.

F. 3. πολλῷ] Sanum, nec mutandum: reddidi in Latinis. Harl. πόλῳ.

divulsis agitatur visis? hoc unum indicans vivere adhuc hominem:

Verum ubi Sol oriens velocia somnia abegit,

et tanquam in unum commiscens convertit et excitavit una cum luce omnium cogitationes, tunc, ut ait Democritus, *nova inita die*, homines mutuæ societatis conatu tanquam funiculo quodam tracti, alius aliunde ad res agendas sese conferunt.

VI. Ac mihi videtur ipsa vita, et quod homines nati sumus, ad innotescendum nobis divinitus obtigisse. Est autem quisque nostrum obscurus et ignotus dum in magno universo seorsim exiguus fertur: cum autem inter se coëunt

λάμπει ϗ καθήρα) δῆλος ἐξ ἀδήλε, ϗ φανερὸς ἐξ ἀφανῶς. Οὐ γὰρ εἰς ὐσίαν ὁδὸς ἡ γνῶσις, ὡς ἔνιοι λέγουσιν, ἀλλ' ὐσίας εἰς γνῶσιν· ὐ γὰρ ποιεῖ τ' γινομένων ἕκαστον, ἀλλὰ δείκνυσιν· ὥσπερ ὐδὲ ἡ φθορά, ϗ ὄντος ἄρσις εἰς τὸ μὴ ὂν ὄξιν, ἀλλὰ μᾶλλον εἰς τὸ ἄδηλον ἀπαγωγὴ τῦ ἀφανθέντος. Ὅθεν δὴ τὸν μὲν ἥλιόν Ἀπόλλωνα κατὰ τοὺς πατρίους ϗ παλαιὰς θεσμὰς νομίζοντες, Δήλιον ϗ Πύθιον ωροσαγορεύουσι· τὸν δὲ τῆς ἀναντίας κύριον μοίρας, εἴτε θεὸς, εἴτε δαίμων ὄξιν, Ἅιδη ὀνομάζουσιν, ὡς ἂν εἰς ἀειδὲς ϗ ἀόρατον ἡμῶν, ὅταν ἀφανιζώμεν, βαδιζόντων,

Νυκτὸς ἀϊδνᾶς ἀεργηλοῖό θ' ὕπνε κοίρανον.

Οἶμαι δὲ ϗ τὸν ἄνθρωπον αὐτὸν ὑπὸ Φῶτα καλεῖν τὰς παλαιὰς, ὅτι τῦ γινώσκεσθαι ϗ γινώσκειν ἐπόθῳ διὰ συγγένειαν ἔρως ἰσχυρὸς ἐμπέφυκεν. Αὐτὸ τε τὴν ψυ-

F. 7. ὐσίας] Legendum ὐσία, cum Xyl. et Reiſk.

homines, adepti jam magnitudinem effulgent clarique ex obſcuris fiunt, et conſpicui ex abditis. Non enim notitia via eſt ad Eſſe, ut nonnulli dicunt; ſed Eſſe ad notitiam. Nam Eſſe hanc habet vim, non ut faciat ea quæ fiunt, ſed ut oſtendat: ſicut neque interitu res in nihilum rediguntur, ſed tantum in obſcurum abducuntur. Hinc eſt quod majorum inſtituto Solem et Apollinem eundem putantes, Delium et Pythium cognominant a manifeſtando: ſicut adverſæ dominum fortis, ſive is Deus eſt ſive genius, *Aden* nominant (nos Plutonem); quod nos, cum diſſolvimur, abeamus in locum viſui inacceſſum: et vocant

Somni ſocordis dominum, cæcæque noctis.

Exiſtimo autem ipſum quoque hominem veteres *phota* dixiſſe, quod unicuique noſtrum ob cognationem cum lumine (id eſt *phos*) acris eſt inſitus amor cognoſcendi et innoteſcendi. Ipſam vero ani-

χιὼ ἔνιοι τῶν φιλοσόφων, φῶς τῇ οὐσίᾳ νομίζουσιν, ἄλλοις τε χρώμενοι τεκμηρίοις, καὶ ὅτι τῶν ὄντων μάλιστα τὴν μὴ ἄγνοιαν ἡ ψυχὴ δυσαναχέτει, καὶ πᾶν τὸ ἀφεγγὲς ἐξαιρεῖ, καὶ ταράττεται τὰ σκοτεινὰ, φόβου καὶ ὑποψίας ὄντα πλήρη τοῖς αὐτῶν· ἡδὺ δὲ αὐτῇ καὶ ποθεινὸν ἔστω τὸ φῶς ὅτιν, ὥστε μηδὲ ἄλλο τι τῶν φύσει τερπνῶν ἄνευ φωτὸς ὑπὸ σκότους θέλειν, ἀλλὰ τοῦτο πᾶσαν ἡδονὴν καὶ πᾶσαν ἀγαπησιότητα καὶ ἀπόλαυσιν, ὥσπερ τι κοινὸν ἥδυσμα καταμιγνύμενον, ἱλαρὸν ποιεῖ καὶ φιλάνθρωπον. Ὁ δὲ εἰς τὴν ἄγνοιαν αὑτὸν ἐμβαλὼν, καὶ σκότος περιαμπισχόμενος, καὶ κενοταφῶν τὸν βίον, ἔοικεν αὐτὴν βαρύνεσθαι τὴν γένεσιν, καὶ ἀπαυδᾶν τοῖς τὸ εἶναι.

ζ'. Καίτοι τῆς μὲ δόξης καὶ τοῦ εἶναι φύσιν εὐτεόων χώρων,

B. 4. ἐξαιρεῖ] Forte, ἐχθαίρει.
B. 7. θέλειν] Forte, θάλπειν. C. Harl. Jun. χαίρειν.
B. 9. κοινὸν] Sic B. C. E. Harl. Xyl. cod. Vulgo, καινόν.
B. 9. ἱλαρὸν] Immo ἱλαρὰν cum Reisk.
B. 11. περιαμπισχόμενος] Sic B. C. Harl. Vulgo, περιαμπεχόμενος.
C. 3. φύσιν εὐσεβῶν χώρων] Forte, φύσει εὐσεβῶν χῶρος. i. e. *naturalis locus vitæ et celebritatis est locus beatorum.*

mam nonnulli philoſophorum lumen ſuapte natura eſſe ſtatuunt, cum aliis utentes argumentis, tum quod nullam rem anima magis averſatur quam ignorantiam, et omnia lucis expertia vitat, tenebriſque turbatur, metuit, ac ſuſpecta habet: ita autem ei dulce eſt lumen, ita deſiderabile, ut nihil aliud ipſi jucundum ſine eo aut in tenebris velit admittere; ſed omnem ei voluptatem, jocum, ac delectationem lux admixta veluti commune condimentum ſuavem reddat atque gratam. Qui vero ſeipſum in obſcuritatem conjicit, ac ſe tenebris involvit, vitamque inanis ſimilem ſepulchri facit, is ipſum videtur ortum faſtidire, et quod exſtiterit inique ferre.

VII. Et vero Eſſe et celebrari, propria cenſentur domicilio beatorum:

Τοῖσι λάμπει μένος ἀελίῳ
Τὰν ἐνθένδε νύκτα κάτω,
Φοινικοράδοις ἐν λειμώνεσσι,
Καὶ τοῖσιν ἀκάρπων μὲν ἀνθηρῶν
Καὶ σκυθίων δένδρων ἄνθεσι τεθηλὸς,
Ἀναπέπταται πεδίον,

καὶ ποταμοί τινες ἄκλυστοι καὶ λεῖοι διαῤῥέουσι, καὶ διατρίβας ἔχουσιν ἐν μνήμαις καὶ λόγοις τῶν γεγενόντων καὶ ὄντων, παραπέμποντες αὐτοὺς καὶ σωίοντες. Ἡ δὲ τρίτη τῶν ἀνοσίως βεβιωκότων καὶ παρανόμων ὁδός ἐστιν εἰς ἔρεβός τι καὶ βάραθρον ἀφτυσα τὰς ψυχάς,

Ἔνθεν τὸν ἄπειρον ἐρεύγονται σκότον
Βληχροὶ δνοφερᾶς νυκτὸς ποταμοὶ,

δεχόμενοι καὶ ἀποκρύπτοντες ἀγνοίᾳ καὶ λήθῃ τοὺς κολαζομένους. Οὐ γὰρ οὔτε γύπες κειμένων ἐν γῇ τῶν πονηρῶν κείρουσιν ἀεὶ τὸ ἧπαρ· κατακέκαυται γὰρ ἢ κατατέτηκεν· οὐδὲ βαρῶν τινων ἀχθοφορίαι θλίβουσι καὶ καταπονοῦσι τὰ σώματα τῶν κολαζομένων·

C. 8. Καὶ τοῖσιν—δένδρων] Legendum, cum D. Ruhnkenio, καλοῖσιν εὐκάρπων μὲν ἀνθηρῶν, καὶ συσκίων δένδρων—.

C. 11. ἄκλυστοι] Sic A. E. P. Vulgo, ἄκλαυστοι. C. et Jun. ἄπαυστοι.

C. 13. Ἡ δὲ τρίτη] Si vera eſt lectio, ut eſſe videtur, ſubintelligendum ὁδὸς, et non dubitandum quin exciderit locus de *ſecunda via*, τῶν μέσως βεβιωκότων.

His apud inferos per noctem
Solis fulget jubar almi,
Per prata puniceis roſis
Conſita.——
Illis campus floridus patet
Virenſque frondibus arborum,

fluviique quidam lenes et fluctuum vacui perfluunt; mutuaque ſe conſuetudine oblectant, commemorandis et explicandis rebus præteritis ac præſentibus. Tertia via eſt eorum qui impie et flagitioſe vixerunt, quæ animas in orcum et voraginem detrudit,

Ubi immenſas tenebras evectant
Validi nigræ noctis fluvii,

recipientes et ignorantia atque oblivione occultantes eos qui puniuntur. Non enim vultures ſemper jacentium in terra depaſcuntur jecur; aut enim igni id aut putredine abſumtum eſt: neque ponderum moles geſtandorum fatigant atque conficiunt corpora pœnas luentium;

Οὐ γὰρ ἔτι σάρκας τε καὶ ὀστέα ἶνες ἔχουσιν·

οὐδέν ἐστιν ὑπόλειμμα σώματος τοῖς τεθνηκόσι περιῤῥίας ἀπέρεισιν ἀντιτύπου δέξασθαι δυνάμενον· ἀλλὰ ἕν κολαστήριον ὡς ἀληθῶς τῶν κακῶς βιωσάντων, ἀδοξία καὶ E ἄγνοια, καὶ παντελὴς ἀφανισμός, αἴρων εἰς τὸν ἀμενῆ ποταμὸν ἀπὸ τῆς λήθης, καταποντίζων εἰς ἄδυσσον καὶ ἀχανὲς πέλαγος, ἀχρηστίαν καὶ ἀπραξίαν, πᾶσάν τ' ἄγνοιαν καὶ ἀδοξίαν συνεφελκόμενον.

D. 11. ἀπέρεισιν] Vulgo, ὑπέρ ἐστιν, quod Stephanus invexit ſumtum ex Leonic. Pol. Schott. Anon. qui, ut ſaltem ſententiam loco adderent, ita correxerant veterem ſcripturam ἄπερ εἰσιν proditam in omnibus prioribus libris et ſcriptis et editis, Ald. Baſ. Xyl. A. B. C. E. Harl. P. Hinc non dubitavi ἀπέρεισιν edere.

E. 3. ἀπὸ—καταποντίζων] Forte, ὑπὸ τῆς λήθης καὶ καταποντίζων—.

E. 4. πᾶσάν τ' ἄγνοιαν] τ' additum ex C. Similiter cod. Xyl. τε. Idem et Harl. exhibent καταποντίζει, quod non item neceſſe.

Non etenim fibris ſunt cinctæ carnibus oſſa:

neque reliquiæ ſunt corporum poſt mortem, quæ cruciatus inflictionem ſolidi capere poſſint. Sed revera unicum eos qui male vixerunt manet ſupplicium, obſcuritas et ignoratio, et abolitio in nihilum redigens, et oblivione in fluvium illum illætabilem abripiens, inque abyſſum demergens, et in vaſtiſſimum mare, inutilitate et otio, ignoratione et obſcuritate omnia involvens.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΠΕΡΙ

ΜΟΥΣΙΚΗΣ.

ΤΑ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ ΠΡΟΣΩΠΑ.

ΟΝΗΣΙΚΡΑΤΗΣ. ΣΩΤΗΡΙΧΟΣ. ΛΥΣΙΑΣ.

DIALOGI PERSONÆ.

ONESICRATES. SOTERICHUS. LYSIAS.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΠΕΡΙ

ΜΟΥΣΙΚΗΣ

PLUTARCHI

DE

MUSICA.

Βα'. ΗΜΕΝ Φωκίωνος τῦ χρηςοῦ γυνὴ κόσμον αὐτῆς ἔλεγεν εἶναι τὰ Φωκίωνος ςρατηγήματα· ἐγὼ δὲ κόσμον ἐμὸν ὐ μόνον ἴδιον, ἀλλὰ γὰρ καὶ κοινὸν τ̃ οἰκείων πάντων, ἡγοῦμαι τὴν τ̃ ἐμ̃ διδασκάλου περὶ λόγους σπουδήν. Τ̃ν μὲν γὰρ ςρατηγ̃ν τὰ ὀπιφανέςατα κατορθώματα, σωτηρίας μόνον οἴδαμεν ἃ ἐκ τ̃ν παρα-

I. PHOCIONIS, ejus qui Probus uſurpatus eſt, uxor *Suum ornatum eſſe* dicebat *mariti ſui res præclare geſtas:* at ego ornamentum non mihi tantum peculiare, ſed cum omnibus familiaribus commune, exiſtimo mei magiſtri in doctrina bonarum artium diligentiam. Novimus enim imperatorum pulcherrima facinora ſalutem attuliſſe

χρῆμα κινδύνων αἴτια γιγνόμενα στρατιώταις ὀλίγοις, ἢ πόλει μιᾷ, ἢ κἂν ἑνί τινι ἔθνει, βελτίους δ' ἁπλῶς ποιοῦντα ἢ στρατιώτας, ἢ πολίτας, ἀλλ' οὐδὲ τοὺς ὁμοεθνεῖς· τὴν δὲ παιδείαν, ὑσίαν εὐδαιμονίας C ὖσαν, αἰτίαν τ' εὐβουλίας, ἃ μόνον ἔστιν εὑρεῖν ἢ οἴκῳ, ἢ πόλει, ἢ ἔθνει χρησίμῳ, ἀλλὰ παντὶ τῷ τῶν ἀνθρώπων γένει. Ὅσῳ οὖν ἡ ἐκ παιδείας ὠφέλεια μείζων πάντων στρατηγημάτων, τοσούτῳ καὶ ἡ περὶ αὐτῆς μνήμη ἀξία σπουδῆς.

β'. Τῇ γοῦν δευτέρᾳ τῶν Κρονίων ἡμέρᾳ, ὁ καλὸς Ὀνησικράτης ἐπὶ τὴν ἑστίασιν ἄνδρας Μουσικῆς ἐπιστήμονας παρεκελεύσατο· ἦσαν δέ, Σωτήριχος Ἀλεξανδρεύς, καὶ Λυσίας, εἷς τις τῶν συντάξιν παρ' αὐτῷ λαμβανόντων. Ἐπεὶ δὲ τὰ νομιζόμενα συνετελέσθη, Τὸ μὲν αἴτιον τῆς ἀνθρώπου φωνῆς, ἔφη, ὦ, τί ποτ' ἔστιν, ὦ ἑταῖροι, νῦν D ἐπιζητεῖν, οὐ συμποτικόν· σχολῆς γὰρ νηφαλιωτέρας δεῖται τὸ θεώρημα· ἐπεὶ δ' ὁρίζονται τὴν φωνὴν οἱ ἄριστοι γραμ-

duntaxat e præsenti periculo paucis militibus, aut uni sive urbi, sive genti; meliores neutiquam fecisse vel milites istos, vel cives, vel gentiles: at liberalem disciplinam, quæ et felicitatis est materia, et consilii boni effectrix, non familiæ modo aut urbi vel populo, sed universo generi humano utilem comperias. Quanto igitur ea est quam res omnes bellicæ utilior, tanto etiam magis colenda est ejus memoria.

II. Enimvero secunda Saturnalium die Onesicrates, homo egregius, ad convivium vocaverat viros Musicæ scientes: erant vero hi Soterichus Alexandrinus, et Lysias unus eorum qui ab ipso stipendium sumebant. Postquam omnia rite peracta fuerunt, ita sermonem orsus est: Quæ causa sit humanæ vocis, O socii, in convivio quærere non convenit, et magis sobriam ea quæstio requirit disputationem. Sed quoniam optimi gram-

ματικοὶ, ἀέρα πεπληγμένον αἰσθητὸν ἀκοῇ, τυγχάνομέν τε ἡμεῖς ἐζητηκότες περὶ Γραμματικῆς, ὡς τέχνης ὑπηρετικὴ γραμμασι τὰς φωνὰς δημιουργεῖν, καὶ ταμιεύειν τῇ ἀναμνήσει, ἵνα μὴ τούτῳ δευτέρα φθείρωσα φωνῇ ὑπηρέτημι. Οἶμαι δὲ, ὅτι Μουσική. Ὑμνεῖν γὰρ εὐσεβὲς καὶ θεσπέσιον ἀνθρώποις τὸς χαρισαμένους αὐτοῖς μόνοις τὴν ἔναρθρον φωνὴν θεός. Τοῦτο δὲ καὶ Ὅμηρος ἐπεσημήνατο, ἐν οἷς λέγει,

Οἱ δὲ παιηονίοι μολπῇ θεὸν ἱλάσκοντο,
Καλὸν ἀείδοντες παιήονα, κοῦροι Ἀχαιῶν,
Μέλποντες ἑκάεργον· ὁ δὲ φρένα τέρπετ' ἀκούων.

Ἄγε δὴ, ὦ Μουσικῆς θιασῶται, τίς πρῶτος ἐχρήσατο Μουσικῇ ἀναμνήσατε τὸς ἑταίρους· καὶ τ' εὗρε πρὸς αὔξησιν τούτου ὁ χρόνος· καὶ τίνες εὐδόκιμοι γεγόνασι τ' τὴν Μουσικὴν ὑπηρέτην μεταχειρισαμένων· ἀλλὰ μὴν καὶ εἰς πόσα καὶ εἰς τίνα χρήσιμον τὸ ὑπηρέτημα. Ταῦτα μὲν εἶπεν ὁ διδάσκαλος.

matici definiunt *vocem, aërem percuſſum eſſe, qui auditu ſentiatur*; herique a nobis de Grammatica eſt inquiſitum, ut arte *quæ facultatem habeat voces literis exprimendi, ac memoria tanquam in penu recondendi*; videamus nunc quæ poſt eam proxime ſequatur ſcientia ad vocem pertinens. Eſt autem, niſi fallor, Muſica. Pium enim eſt ac præcipuum hominum hoc ſtudium, laudes canere Deorum, qui ſolis ipſis articulatam vocem ſunt largiti: quod Homerus his verſibus ſignificavit;

Ergo die tota placabant carmine Phœbum
Formoſum Pæeona Achaica turba canentes
Et magni laudes modulantes arcitenentis.
Illius auditu pertentant gaudia pectus.

Agite ergo, O chori muſici ſodales, in memoriam redigite, quis primus Muſica ſit uſus, quid ei tempus adjecerit, qui Muſicam ſcientiam tractando nobiles exſtiterint; nec non et ad quot quantaſque res Muſica ſit utilis. Hæc dixit magiſter.

γ'. Ὁ δὲ Λυσίας ὑπολαβών, Παρὰ πολλοῖς, ἔφη, ἐζητημένον πρόβλημα ὑπέζητεῖς, ἀγαθὲ Ὀνησίκρατες. Τῶν τε γὰρ Πλατωνικῶν οἱ πλεῖστοι, καὶ τῶν ἀπὸ τῆς Περιπάτου φιλοσόφων οἱ ἄριστοι, περί τε τῆς ἀρχαίας Μουσικῆς συντάξαι ἐσπούδασαν, καὶ περὶ τῆς αὐτῆς γεγενημένης διαφθορᾶς· ἀλλὰ γὰρ καὶ γραμματικῶν καὶ ἁρμονικῶν οἱ ἐπ' ἄκρον παιδείας ἐληλακότες, πολλὴν σπουδὴν περὶ τοῦτο πεποίηνται. Πολλὴ γοῦν ἡ τῶν συνεταχότων ἀλαφωνία. Ἡρακλείδης δ' ὁ ἐν τῇ Συναγωγῇ τῶν ἐν Μουσικῇ, τὴν κιθαρῳδίαν καὶ τὴν κιθαρῳδικὴν ποίησιν πρῶτόν φησιν Ἀμφίονα ὑπονοῆσαι, τὸν Διὸς καὶ Ἀντιόπης, τοῦ πατρὸς δηλονότι διδάξαντος αὐτόν. Πιστοῦται δὲ τοῦτο ἐκ τῆς ἀναγραφῆς τῆς ἐν Σικυῶνι ἀποκειμένης, δι' ἧς τάς τε ἱερείας τὰς ἐν Ἄργει καὶ τοὺς ποιητὰς καὶ τοὺς Μουσικοὺς ὀνομάζει. Κατὰ

F. 5. αὐτῇ—παραφθορᾶς] αὐτῇ sumsi a Xyl. Vulgo αὐτῆς, quod Steph. habuit ex Leonic. Schott. nec dissentiunt K. et tertius Paris. nam Ald. Bas. E. habent αὐτοῖς. Ceterum παραφορᾶς est in P. Leonic. Jannot. Paris. 2.

III. Lysias sermonem excipiens, Quæstionem, inquit, bone Onesicrates, proponis a multis agitatam. Nam et Platonicorum plerique, et Peripateticorum præstantissimi de veteri Musica, et quæ ei accidit corruptela, scribendi laborem susceperunt. Sed et Grammaticorum atque Harmonicorum doctissimi multum in eam rem studii impenderunt. Magna vero est eorum qui de hac scripserunt dissensio. Heraclides in libro, cui nomen est Collectio Rerum Musicarum, citharæ cantum ejusque artem excogitatam primum perhibet ab Amphione Jovis et Antiopæ filio, patre nimirum docente. Atque fidem facit huic sententiæ ex Commentario qui Sicyone servatur, ex quo et sacerdotes Argivas, et Poëtas, et Musicos nominat. Eadem tempestate Linum ex Eubœa oriundum ait Thre-

δὲ τ' αὐτῷ ἡλικίαν καὶ Λῖνον τὸν ἐξ Εὐβοίας θρῴας ποιησάμενος λέγει, καὶ Ἄνθειν τὸν ἐξ Ἀνθηδόνος τῆς Βοιωτίας, ὕμνους· καὶ Πιέριον τὸν ἐκ Πιερίας, τὰ περὶ τὰς Μούσας ποιήματα· ἄλλα τε καὶ Φιλάμμωνα τὸν Δελφὸν, Λητοῦς τε καὶ Ἀρτέμιδος, καὶ Ἀπόλλωνος γένεσιν δηλώσαντα ἐν μέλεσι, καὶ χορεύειν πρῶτον περὶ τὸ ἐν Δελφοῖς ἱερὸν στῆσαι· Θάμυριν δὲ τὸ γένος Θρᾷκα, εὐφωνότερον καὶ ἐμμελέστερον πάντων τῶν τότε ᾆσαι, ὡς ταῖς Μούσαις, κατ' τὰς ποιητὰς, εἰς ἀγῶνα καταστῆναι· ποιησάμενον δὲ τοῦτον ἱστορεῖται Τιτάνων πρὸς τὰς θεὰς πόλεμον· γεγονέναι δὲ καὶ Δημόδοκον Κερκυραῖον παλαιὸν Μουσικὸν, ὃν ποιησάμενον Ἰλίου τε πόρθησιν, καὶ Ἀφροδίτης καὶ Ἡφαίστου γάμον· ἄλλα μὲν καὶ Φήμιον Ἰθακήσιον, νόστον τῶν ἀπὸ Τροίας μετ' Ἀγαμέμνονος ἀνακομισθέντων ποιῆσαι· οὐ λελυμμένως δὲ εἰς τῶν προειρημένων τὴν τῶν ποιημάτων λέξιν, καὶ μέτρων οὐκ ἔχουσαν,

A. 8. Δελφὸν] Sic omnes ſcripti E. K. Pariſ 1. 2. 3. T. V. Leonic. Schott. item interpretes Valgulius, Amiot. Xyl. At editi libri omnes, ne Buretto quidem excepto, ἀδελφόν.

nos, id eſt, lugubria carmina feciſſe; et Anthem Anthedone Bœotica natum Hymnos; et Pierium e Pieria de Muſis poëmata. Philammonem quoque Delphum Latonæ, Dianæ, et Apollinis natales carmine explicaſſe, et ab eo primum choros apud Delphicum templum fuiſſe inſtitutos: Thamyrin autem, Thracem genere, vocalius et elegantius omnibus ea ætate ceciniſſe; unde eum poëtæ cum Muſis certamen iniviſſe dixerint; fertur autem poëma ſcripſiſſe de Titanum bello adverſus Deos. Fuiſſe etiam Demodocum Corcyræum veterem Muſicum, qui carmine expreſſerit Ilii excidium, et Veneris cum Vulcano nuptias. Sed et Phemium Ithacenſem de reditu eorum qui cum Agamemnone fuerant ad Trojam profecti verſus feciſſe. Neque vero jam commemoratorum poëmatum

ἀλλὰ καθάπερ Στησιχόρου τε καὶ τῶν ἀρχαίων μελο- C
ποιῶν, οἱ ποιοῦντες ἔπη, τούτοις μέλη προσέθεσαν· καὶ
γὰρ τὸν Τέρπανδρον, ἔφη, κιθαρῳδικῶν ποιητὴν ὄντα νόμων,
καὶ νόμον ἕκαστον τοῖς ἔπεσι τοῖς ἑαυτοῦ καὶ τοῖς Ὁμήρου
μέλη προσπλέκειν, ᾄδειν δ' ἐν τοῖς ἀγῶσιν· ἀποφῆναι δὲ
τοῦτον λέγει ὀνόματα πρῶτον τοῖς κιθαρῳδικοῖς νόμοις·
ὁμοίως δὲ Τερπάνδρῳ Κλονᾶν, τὸν πρῶτον συνησάμενον
τοὺς αὐλῳδικοὺς νόμους καὶ τὰ προσῳδία, ἐλεγείων τε καὶ
ἐπῶν ποιητὴν γεγονέναι· καὶ Πολύμνηστον τὸν Κολοφώνιον
τὸν μετὰ τοῦτον γενόμενον τοῖς αὐτοῖς χρήσασθαι ποιή-
μασιν.

δ'. Οἱ δὲ νόμοι οἱ καθ' οὓς, ἀγαθὲ Ὀνησίκρατες, D
αὐλῳδικοὶ ἦσαν, Ἀπόθετος, Ἔλεγοι, Κωμάρχιος, Σχοι-
νίων, Κηπίων τε καὶ Δεῖος, καὶ Τριμελής· ὑστέρῳ δὲ χρόνῳ

C. 1. Στησιχόρου] ἡ articulum ab Auctore præmissum fuisse, non dubito.
C. 8. προσῳδία] Ita Paris. 3. probante Buretto: itaque verti. Vulgo, προσῳδία.
D. 3. Δεῖος] Non placet viris doctis. Salmasius conjicit Λύδιος: Burettus Τεῖος, vel Τενέδιος quod vertendo reddidit, secutus Amiotum. Eadem ratione corrigas Λεῖος.

solutam fuisse dictionem, aut quæ mensura careret; sed Stesichori aliorumque veterum Lyricorum poëmatis similem, qui versibus modos quibus canerentur adjecerunt. Nam et Terpandrum ait citharœdicorum poëtam nomorum suis et Homeri versibus, ad certum cuique nomum modos cantilenæ imposuisse, versusque ita in certaminibus cecinisse; eundemque primum modis citharœdicis nomina imposuisse. Simile Terpandri studio studium fuisse Clonæ, qui princeps tibicinum nomos et Aditiales modos instituit, scriptor Elegiarum et Epicorum carminum. Eodemque poëmatis usum genere Polymnestum Colophonium, qui ætate fuit posterior.

IV. Nomi autem, mi Onesicrates, quibus illi uterentur, tibicinum, fuerunt Apothetus, Elegi, Comarchius, Schœnion, Cepion, Deius, Trimeles, sive triplex. Postea temporis etiam inventa

καὶ τὰ Πολυμνάσια καλούμενα ἐξευρέθη. Οἱ δὲ τῆς κιθαρῳδίας νόμοι πρότερον πολλῷ χρόνῳ τῶν αὐλῳδικῶν κατεστάθησαν ὑπὸ Τερπάνδρου· ἐκεῖνος γοῦν τοὺς κιθαρῳδικοὺς πρότερος ὠνόμασε, Βοιώτιόν τινα καὶ Αἰόλιον, Τροχαῖόν τε καὶ Ὀξυῶ, Κηπίωνά τε καὶ Τερπάνδριον καλῶν, ἀλλὰ μὴν καὶ Τετραοίδιον· πεποίηται δὲ τῷ Τερπάνδρῳ καὶ προοίμια κιθαρῳδικὰ ἐν ἔπεσιν. Ὅτι δὲ
E οἱ κιθαρῳδικοὶ νόμοι οἱ πάλαι ἐξ ἐπῶν συνίσταντο, Τιμόθεος ἐδήλωσε· τοὺς γοῦν πρώτους νόμους ἐν ἔπεσι μιγνύων, διθυραμβικὴν λέξιν ἦδεν, ὅπως μὴ εὐθὺς φανῇ παρανομῶν εἰς τὴν ἀρχαίαν Μουσικήν. Ἔοικε δὲ καὶ τὴν τέχνην τὴν κιθαρῳδικὴν ὁ Τέρπανδρος διενεγκεῖν· τὰ Πύθια γὰρ τετράκις ἑξῆς νενικηκὼς ἀναγέγραπται· καὶ τοῖς χρόνοις δὲ σφόδρα παλαιός ἐστι· πρεσβύτερον γοῦν αὐτὸν Ἀρχιλόχου ἀποφαίνει Γλαῦκος ὁ ἐξ Ἰταλίας, ἐν συγγράμματί τινι τῷ περὶ τῶν ἀρχαίων ποιητῶν τε καὶ Μουσικῶν· φησὶ

E. 9. τινι τῷ] Alterutrum delendum. K. habet τινι τῶν, pejus etiam vulgato.

ſunt Polymnaſtia quæ vocantur. At citharœdicæ artis nomi multo ante tibicinum nomos tempore inſtituti ſunt a Terpandro. Is ergo citharœdicis nomina fecit Bœotium, Æolium, Trochæum, Acutum, Cepionem, Terpandrium, Tetraœdium. Fecit etiam Terpander proœmia, id eſt, hymnos, ad citharæ cantum, verſu hexametro. Quod autem citharœdici nomi antiquitus hexametris verſibus conſtiterint, Timotheus declaravit; qui primos nomos hexametris permiſcens, dithyrambicam cantavit dictionem, ne prima fronte videretur veterem Muſicam violare. Apparet autem Terpandrum citharœdica arte excelluiſſe; nam quater viciſſe Pythia deinceps ſcribitur. Admodum vero antiquus eſt. Nam Glaucus Italus, quodam in libro De Veteribus Poëtis et Muſicis, priorem eum Archilocho pronunciat: ait enim, eum ſecundum ex-

γδ, αὐτὸν δεύτερον γενέσθαι μετὰ τοὺς τοφότους ποιήσαντας αὐλῳδίαν. F

ε. Ἀλέξανδρος δ' ἐν τῇ Συναγωγῇ τῶν περὶ Φρυγίας, κρούματα Ὄλυμπον, ἔφη, τοφῶτον εἰς τοὺς Ἕλληνας κομίσαι, ἔπι δὲ καὶ τοὺς Ἰδαίους δακτύλους· Ὑαγνιν δὲ τοφῶτον αὐλῆσαι, εἶτα τὸν τούτου υἱὸν Μαρσύαν, εἶτα Ὄλυμπον· ἐζηλωκέναι δὲ τὸν Τέρπανδρον Ὁμήρου μὲν τὰ ἔπη, Ὀρφέως δὲ τὰ μέλη. Ὁ δὲ Ὀρφεὺς οὐδένα φαίνεται μεμιμημένος· οὐδεὶς γὰρ πω γεγένητο, εἰ μὴ οἱ τῶν αὐλῳδικῶν ποιηταί· τούτοις δὲ κατ' οὐδὲν τὸ Ὀρφικὸν ἔργον ἔοικεν. Κλονᾶς δὲ ὁ τῶν αὐλῳ- 1133
δικῶν νόμων ποιητὴς, ὁ ὀλίγῳ ὕστερον Τερπάνδρου γενόμενος, ὡς μὲν Ἀρκάδες λέγουσι, Τεγεάτης ἦν, ὡς δὲ Βοιωτοί, Θηβαῖος. Μετὰ δὲ Τέρπανδρον καὶ Κλονᾶν Ἀρχίλοχος τοῦδε δόξαι γενέσθαι. Ἄλλοι δέ τινες τῶν C
συγγραφέων Ἀρδαλόν φασι Τροιζήνιον τοῦτον Κλονᾶ τὴν αὐλῳδικὴν συστήσασθαι μοῦσαν· γεγονέναι δὲ καὶ

ſtitiſſe poſt eos qui primi tibiis canere inſtituerunt.

V. Alexander in Collectaneis de Phrygia, primum Olympum aſſerit in Græciam pulſationem fidium intuliſſe, deinde Idæos Dactylos: Hyagnidem primum tibia cecinisſe; poſt Marſyam hujus filium, inde Olympum: Terpandrum porro æmulatum eſſe Homeri Epicos verſus, Orphei cantilenas. Orpheus autem neminem videtur imitatus: nemo enim tunc natus fuit, extra poëtas, qui facerent ea quæ tibiis canerentur; horum autem cum opere Orphicum nihil habet ſimile. Clonas vero tibicinum nomos qui fecit, paulo poſterior Terpandro, fuit patria Tegeates, ſi Arcadibus credimus; Thebanum enim Bœoti affirmant. Poſt Terpandrum et Clonam Archilochus extitiſſe traditur. Alii nonnulli ſcriptores Ardalum aiunt Trœzenium Clona priorem tibicinum inſtituiſſe Muſicam. Fuiſſe etiam Polymneſtum poëtam Meletis Co-

Πολύμνηστον ποιητὴν, Μέλητος τοῦ Κολοφωνίου υἱόν· ὃν Πολύμνηστόν τε καὶ Πολυμνήστιον νόμους ποιῆσαι. Περὶ δὲ Κλονᾶ ὅτι τὸν Ἀπόθετον νόμον καὶ Σχοινίωνα πεποιηκὼς εἴη, μνημονεύουσιν οἱ ἀναγεγραφότες· τοῦ δὲ Πολυμνήστου
B καὶ Πίνδαρος καὶ Ἀλκμὰν οἱ τῶν μελῶν ποιηταὶ ἐμνημόνευσαν· πινὰς δὲ τῶν νόμων τῶν κιθαρῳδικῶν τῶν ὑπὸ Τερπάνδρου πεποιημένων Φιλάμμωνά φασι τὸν ἀρχαῖον τὸν Δελφὸν συστήσασθαι.

ς'. Τὸ δ' ὅλον ἡ μὲν κατὰ Τέρπανδρον κιθαρῳδία, καὶ μέχρι τῆς Φρυνίδος ἡλικίας παντελῶς ἁπλῆ τις οὖσα διετέλει· οὐ γὰρ ἐξῆν τὸ παλαιὸν ὅπως ποιεῖσθαι τὰς κιθαρῳδίας ὡς νῦν, οὐδὲ μεταφέρειν τὰς ἁρμονίας καὶ τοὺς ῥυθμούς· ἐν γὰρ τοῖς νόμοις ἑκάστῳ διετήρουν τὴν οἰκείαν τάσιν· διὸ καὶ ταύτῃ ἐπωνυμίαν εἶχον· νόμοι γὰρ ἐθεσ-
C πῳδεύθησαν, ἐπειδὴ οὐκ ἐξῆν παραβῆναι καθ' ἕκαστον νενομισμένον εἶδος τῆς τάσεως. Τὰ γὰρ πρὸς τοὺς θεοὺς ὡς

C. 2. ὡς βούλονται] Hoc loco ineptum videtur, et paulo ſuperius reponendum παραβῆναι ὡς ἐβούλοντο καθ' ἕκαστον—.

lophonii filium qui Polymneſtum et Polymneſtam nomos fecerit. Quod autem Apothetum et Schœnionem nomos fecerit Clonas, ſcriptores Recenſionum memorant; Polymneſti mentionem Pindarus et Alcman, Lyrici, faciunt. Et quoſdam citharœdicorum nomorum a Terpandro factorum, Philammonem Delphum veterem aiunt compoſuiſſe.

VI. In ſumma autem, citharœdica Muſica, Terpandri ætate uſurpata, etiam uſque ad Phrynidis tempora plane ſimplex perduravit. Neque enim antiquitus, ut nunc, licebat cithara canere; neque harmonias ſive concentus, neque rhythmos ſive numeros, transferre. Nam in quovis nomo propriam conſervabant intentionem; atque hinc *nomi* dicti ſunt, hoc eſt, leges; quod unoquoque in genere non licebat tranſgredi præſcriptam intentionem. Etenim ubi Deorum veneratione

βάλονται ἀφοσιωσάμενοι, ἐξέβαινον εὐθὺς ἐπί τε τὴν Ὁμήρου καὶ τῶν ἄλλων ποίησιν. Δῆλον δὲ τοῦτ' ἔστι ἀπὸ τῶν Τερπάνδρου προοιμίων. Ἐποιήθη δὲ καὶ τὸ σχῆμα τῆς κιθάρας πρῶτον ὑπὸ Κηπίωνα τὸν Τερπάνδρου μαθητήν· ἐκλήθη δὲ Ἀσιάς, ἀπὸ τοῦ κεχρῆσθαι τοὺς Λεσβίους αὐτῇ κιθαρῳδοὺς πρὸς τὴν Ἀσίᾳ κατοικοῦντας. Τελευταῖον δὲ Περίκλειτον φασι κιθαρῳδὸν νικήσαντα ἐν Λακεδαίμονι Κάρνεια, τὸ γένος ὄντα Λέσβιον· D τούτου δὲ τελευτήσαντος τέλος λαβεῖν Λεσβίοις τὸ συνεχὲς τῆς ὑπὸ τὴν κιθαρῳδίαν ἀφαδοχῆς. Ἔνιοι δὲ πλανώμενοι νομίζουσι καὶ τὸν χρόνον Τερπάνδρου Ἱππώνακτα γεγονέναι· φαίνεται δὲ Ἱππώνακτος καὶ Περίκλειτος ὢν πρεσβύτερος.

ζ'. Ἐπεὶ δὲ τοὺς αὐλῳδικοὺς νόμους καὶ κιθαρῳδικοὺς ὁμοῦ τοὺς ἀρχαίους ἐμπεφανίκαμεν, μεταβησόμεθα ἐπὶ μόνους τοὺς αὐλῳδικούς. Λέγεται δὲ τὸν πρῶτον

C. 7. Ἀσιὰς] Sic E. K. Ald. Baſ. Xyl. At Steph. et ceteri Ἀσίας. Neque hoc nullius momenti : vid. Kuſter. ad Ariſtoph. Eccleſ. 126.

D. 4. κατὰ τὸν χρόνον Τερπάνδρου] Poſtremum hoc recepi ex Pariſ. 2. loco vulgati Τερπάνδρῳ. Alioquin corrigendum erat κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον Τερπάνδρῳ.

D. 9. μόνους] Sic E. Pariſ. 1. 2. 3. P. Amiot. probante Buretto. Vulgo, νόμους.

erant ſuo arbitrio defuncti, tum ſtatim ad Homeri et aliorum poëmata tranſibant : idque manifeſtum eſt ex proœmiis Terpandri. Figura etiam citharæ primum facta eſt ſub Cepione, Terpandri diſcipulo ; et vocabatur Aſiatica, quia Leſbii citharœdi ad Aſiam accolentes ea uterentur. Ad extremum fertur Periclitus citharœdus Lacedæmone viciſſe Carnia, domo Leſbius : quo mortuo, continuam citharœdorum apud Leſbios deſiiſſe ſucceſſionem. Quidam falſo putant Hipponactem fuiſſe Terpandri ætate : cum etiam Periclitus Hipponactem præceſſiſſe videatur.

VII. Sed quoniam ſimul veteres tibicinum et citharœdorum nomos retulimus, tranſibimus jam ad tibicinum ſolos. Traditum eſt enim

Ὄλυμπον, αὐλητὴν ὄντα τὸν ἐκ Φρυγίας, ποιῆσαι νόμον αὐλητικὸν εἰς Ἀπόλλωνα τὸν καλούμενον Πολυκέφαλον. Εἶναι δὲ τὸν Ὄλυμπον τοῦτόν φασιν ἕνα τῶν ἀπὸ
E τοῦ πρώτου Ὀλύμπου τοῦ Μαρσύου πεποιηκότος εἰς τοὺς θεοὺς τοὺς νόμους· οὗτος γὰρ παιδικὰ γενόμενος Μαρσύου, καὶ τὴν αὔλησιν μαθὼν παρ' αὐτοῦ, τοὺς νόμους τοὺς ἁρμονικοὺς ἐξήνεγκεν εἰς τὴν Ἑλλάδα, οἷς νυνὶ χρῶνται οἱ Ἕλληνες ἐν ταῖς ἑορταῖς τῶν θεῶν. Ἄλλοι δὲ Κράτητος εἶναί φασι τὸν Πολυκέφαλον νόμον, γενομένου μαθητοῦ Ὀλύμπου. Ὁ δὲ Πρατίνας Ὀλύμπου φησὶν εἶναι τοῦ νεωτέρου τὸν νόμον τοῦτον. Τὸν δὲ καλούμενον Ἁρμάτιον νόμον λέγεται ποιῆσαι ὁ πρῶτος Ὄλυμπος ὁ Μαρσύου μαθητής.
F Τὸν δὲ Μαρσύαν φασί τινες Μάσσιν καλεῖσθαι· οἱ δ' οὐ, ἀλλὰ Μαρσύαν· εἶναι δ' αὐτὸν Ὑάγνιδος υἱὸν τοῦ πρώτου εὑρόντος τὴν αὐλητικὴν τέχνην. Ὅτι δ' ἐστὶν

E. 1. Μαρσύου πεποιηκότος] Interponendum τοῦ, quod referatur ad antiquiorem Olympum.

Olympum, de quo diximus, cum esset tibicen e Phrygia, tibicinum nomum fecisse in Apollinem, qui *Polycephalus*, id est, Multiceps, diceretur: hunc Olympum aiunt unum fuisse eorum qui descenderunt a primo Olympo Marsyæ discipulo, qui nomos in Deos fecit: is enim cum amasius fuisset Marsyæ, et ab eo artem tibia canendi didicisset, harmonicos nomos in Græciam intulit, quibus nunc Græci utuntur in feriis deorum. Alii Cratetem Polycephali nomi auctorem faciunt, qui Olympi fuit discipulus. Pratinas Olympo juniori tribuit. Harmatium autem nomum, dicitur primus fecisse Olympus, Marsyæ discipulus. Marsyam quidam Massen appellatum, alii Marsyam dicunt: esse autem Hyagnidis filium, ejus qui primus artem tibia canendi invenit. Olympi autem esse Harma-

Ὀλύμπου ὁ Ἁρμάτιος νόμος, ἐκ τῆς Γλαύκου Ἀναγραφῆς τῆς ὑπὲρ τῶν ἀρχαίων ποιητῶν, μάθοι ἄν τις· καὶ ἔτι γνοίη ὅτι Στησίχορος ὁ Ἱμεραῖος, οὔτε Ὀρφέα, οὔτε Τέρπανδρον, οὔτε Ἀρχίλοχον, οὔτε Θαλήταν ἐμιμήσατο, ἀλλ' Ὄλυμπον, χρησάμενος τῷ Ἁρματίῳ νόμῳ καὶ τῷ κατὰ δάκτυλον εἴδει, ὅ τινες ἐξ Ὀρθίου νόμου φασὶν εἶναι. Ἄλλοι δέ τινες ὑπὸ Μυσῶν εὑρῆσθαι τὸν τόνον τὸν νόμον· γεγονέναι γάρ τινας ἀρχαίους αὐλητὰς Μυσούς.

η'. Καὶ ἄλλος δ' ἐστὶν ἀρχαῖος νόμος, καλούμενος Κραδίας, ὃν φησιν Ἱππώναξ Μίμνερμον αὐλῆσαι. Ἐν 1134
ἀρχῇ γὰρ ἐλεγεῖα μεμελοποιημένα οἱ αὐλῳδοὶ ᾖδον· τοῦτο δὲ δηλοῖ ἡ τῶν Παναθηναίων γραφὴ ἡ περὶ τοῦ μουσικοῦ ἀγῶνος. Γέγονε δὲ καὶ Σακάδας Ἀργεῖος ποιητὴς μελῶν τε καὶ ἐλεγείων μεμελοποιημένων· ὁ δ' αὐτὸς, καὶ

F. 7. Ἀρχίλοχον] Hoc ipsa veritas postulat, et monuit Burettus. Omnes et libri et interpretes Ἀντίλοχον.
F. 9. ὅ τινες] Ita interpretes Valgul. Amiot. Xyl. Burett. Omnes libri vitiose οἵ τινες.

tium nomum, ex Glauci Veterum Poëtarum Recensione cognosci potest; tum hoc, Stesichorum Himeræum neque Terpandri fuisse imitatorem, neque Archilochi, neque Thaletæ, sed Olympi: usum nomo Harmatio, et ea specie quæ dactylo procedit, quam alii de Orthio nomo esse volunt. Alii quidam a Mysis inventum nomum illum aiunt; nam veteres fuisse Mysos tibicines.

VIII. Est et alius antiquus nomus, qui Cradias dicitur, quem tibia Mimnermus cecinit, ut ait Hipponax. Initio enim Elegias modulatas tibicines canebant: quod Panathenæorum descriptio indicat, ubi de musico certamine verba fiunt. Fuit et Sacadas Argivus, qui Odas et Elegias modulatas scripsit: idemque bonus poëta ter vicisse Pythia

ποιητὴς ἀγαθὸς, καὶ τὰ Πύθια τρὶς νενικηκὼς ἀναγέγραπται· τοῦτο καὶ Πίνδαρος μνημονεύει· τόνων γοῦν τριῶν ὄντων καὶ Πολύμνηστον καὶ Σακάδαν, τὸ τε Δωρίου καὶ Φρυγίου καὶ Λυδίου, ἐν ἑκάστῳ τοῦτο εἰρηκέναι τόνων τροφὰν
B ποιήσαντά φασι τὸν Σακάδαν, διδάξαι ᾄδειν τὸν μὲν Δωριστὶ μετὰ τοῦ πρώτου, Φρυγιστὶ δὲ τὸν δεύτερον, Λυδιστὶ δὲ τὸν τρίτον· καλεῖσθαι δὲ τρίμερῆ τὸν νόμον τοῦτον διὰ τὸ μεταβολίου. Ἐν δὲ τῇ ἐν Σικυῶνι Ἀναγραφῇ τῇ περὶ τῶν ποιητῶν Κλονᾶς εὑρετὴς ἀναγέγραπται τοῦ τριμεροῦς νόμου.

Θ'. Ἡ μὲν οὖν πρώτη κατάστασις τοῦ περὶ τὴν Μουσικὴν ἐν τῇ Σπάρτῃ, Τερπάνδρου καταστήσαντος, γεγένηται· τῆς δευτέρας δὲ Θαλήτας τε ὁ Γορτύνιος, καὶ Ξενόδαμος ὁ Κυθήριος, καὶ Ξενόκριτος ὁ Λοκρὸς, καὶ Πολύμνηστος ὁ Κολοφώνιος, καὶ Σακάδας ὁ Ἀργεῖος, μά-

A. 6. ποιητὴς ἀγαθὸς] ποιητὴς repetitum displicet: librarii, opinor, incogitantia ortum ex vera lectione αὐλητής.

B. 3. τριμερῆ—τριμερῶς] Ita omnes libri: at Burett. vertit τριμελῆς—τριμελῶς.

in Recensionibus traditur: ejusque etiam Pindarus mentionem facit. Cum ergo de sententia Polymnesti et Sacadæ tria sint tonorum genera, Dorium, Phrygium, Lydium; ferunt Sacadam in unoquoque horum fecisse stropham, docuisseque chorum canere Dorice primam, Phrygice secundam, tertiam Lydio tono; atque hunc nomum fuisse ob mutationem dictum *Tripartitum*. In Fastis vero seu Recensione poëtarum quæ Sicyone est, Tripartiti hujus nomi auctor fertur Clonas.

IX. Prima proinde Musicæ constitutio Spartæ facta est a Terpandro. Secundæ auctores hi potissimum memorantur; Thaletas Gortynius, Xenodamus Cytherius, Xenocritus Locrensis, Polymnestus Colophonius, Sacadas Argivus. Cum enim

λιςα αἰτίαν ἔχουσιν ἡγεμόνες γενέσθαι· τούτων δὲ εἰσηγη- C
σαμένων τὰ περὶ τὰς γυμνοπαιδίας τὰς ἐν Λακεδαίμονι,
λέγεται καταςῆναι τὰ περὶ τὰς ἀποδείξεις τὰς ἐν
Ἀρκαδίᾳ, τῶν τε ἐν Ἄργει τὰ ἐνδυμάπα καλούμενα.
Ἦσαν δὲ οἱ περὶ Θαλήταν τε καὶ Ξενόδαμον καὶ Ξενό-
κριτον, ποιηταὶ Παιάνων· οἱ δὲ περὶ Πολύμνηςον, τῶν
ὀρθίων καλουμένων· οἱ δὲ περὶ Σακάδαν, Ἐλεγείων.
Ἄλλοι δὲ Ξενόδαμον Ὑπορχημάτων ποιητὴν γεγονέναι
φασὶ καὶ οὐ Παιάνων, καθάπερ Πρατίνας· καὶ αὐτῷ δὲ τῷ
Ξενοδάμου ἀπομνημονεύε) ᾆσμα ὅ ἐςι φανερῶς Ὑπόρ-
χημα. Κέχρη) δὲ τῷ γένει τῆς ποιήσεως ταύτης καὶ
Πίνδαρος· ὁ δὲ Παιὰν ὅπ διαφορὰν ἔχει πρὸς τὰ D
Ὑπορχήματα, τὰ Πινδάρου ποιήματα δηλώσ· γέ-
γραφε γὰρ καὶ Παιᾶνας καὶ Ὑπορχήματα.

ι. Καὶ Πολύμνηςος δὲ αὐλῳδικοὺς νόμους ἐποίησεν· οἱ

C. 3. καταςῆναι] Forte rectius sit καταχαδῆναι, quod habent E. K. Parisi. 1. 2. 3. P.

D. 4. ἐν δὲ τῷ ὀρθίῳ] ἐν δὲ τῷ ὀρθίῳ νόμῳ Venet. E. Parisi. 2. 3. P.

hi introduxissent gymnopædias, hoc est, ea quæ accinerentur nudis corporum exercitationibus; in Arcadia traduntur institutæ fuisse Demonstrationes quæ dicuntur, et Argis quæ *Endymatia* sive *Indumenta* appellant. Fuerunt autem Thaletas, Xenodamus, et Xenocritus Pæanum scriptores; Polymnestus carmina composuit quæ *Orthia* dicebantur; Sacadas Elegias. Alii Xenodamum non Pæanas scripsisse aiunt, sed Hyporchemata; in quorum numero est Pratinas: ipsiusque adeo Xenodami cantilena memoriæ prodita est, quæ non obscure Hyporchema sit. Usus est hoc genere poematis etiam Pindarus. Differre autem Pæanem ab Hyporchemate, carmina Pindari docent, qui utrumque scripsit.

X. Et Polymnestus tibinos nomos fecit: in Orthio lyricis est usus modulis, ut

δὲ τῷ ὀρθίῳ τῇ μελοποιΐᾳ κέχρηται, καθάπερ οἱ ἁρμονικοί φασιν· οὐκ ἔχομεν δ' ἀκριβῶς εἰπεῖν· οὐ γὰρ εἰρήκασιν οἱ ἀρχαῖοί τι περὶ τούτου. Καὶ περὶ Θαλήτα δὲ τοῦ Κρητός, εἰ Παιάνων γεγένηται ποιητὴς, ἀμφισβητεῖται. Γλαῦκος γὰρ μετ' Ἀρχίλοχον φάσκων γεγενῆσθαι Θαλήταν, μεμιμῆσθαι μὲν αὐτὸν φησὶ τὰ Ἀρχιλόχου μέλη, ὀπὶ δὲ τὸ μακρότερον ἐκτεῖναι, καὶ Μάρωνα καὶ
E Κρητικὸν ῥυθμὸν εἰς τὴν μελοποιΐαν εἰσῆναι· οἷς Ἀρχίλοχον μὴ κεχρῆσθαι, ἀλλ' οὐδὲ Ὀρφέα, οὐδὲ Τέρπανδρον· ἐκ γὰρ τῆς Ὀλύμπου αὐλήσεως, Θαλήταν φασὶν ἐξειργάσθαι ταῦτα, καὶ δόξαι ποιητὴν ἀγαθὸν γεγονέναι. Περὶ δὲ Ξενοκρίτου, ὃς ἦν τὸ γένος ἐκ Λοκρῶν τῶν ἐν Ἰταλίᾳ, ἀμφισβητεῖται εἰ Παιάνων ποιητὴς γέγονεν· ἡρωϊκῶν γὰρ ὑποθέσεων πράγματα ἐχουσῶν ποιητὴν
F γεγονέναι φασὶν αὐτόν· διὸ καί τινας διθυράμβους καλεῖν

E. 7. πράγματα] Perperam Burettus in φρυάγματα mutare ſtudet. Recte ceperat ſententiam Valgulius.

quidem Harmonici aiunt: non enim certum poſſumus pronunciare, cum antiqui hac de re nihil quicquam prodiderint. De Thaleta etiam Cretenſe dubium eſt, an Pæanas ſcripſerit. Nam Glaucus poſt Archilochum fuiſſe Thaletam affirmans, imitatum eum Odas Archilochi fatetur, prolixius tamen extendiſſe, et Maronem ac Cretenſem rhythmum Odarum poëſi inſeruiſſe; quibus neque Orpheus uſus fuerit, neque Terpander; neque Archilochus: hæc enim ex Olympi tibina Muſica aiunt Thaletam depromſiſſe, bonique tibicinis laudem inveniſſe. De Xenocrito præterea, Locris Italicis oriundo, controverſia eſt, an is Pæanas compoſuerit; ferunt enim eum carmina ſcripſiſſe, quorum heroica fuerint res geſtas habentia argumenta; eaque ob hanc cauſſam fuiſſe a quibuſdam

αὐλῷ τὰς ὑποθέσεις· πρεσβύτερον δὲ τῇ ἡλικίᾳ φησὶν ὁ Γλαῦκος Θαλήταν Ξενοκρίτου γεγονέναι.

ια'. Ὄλυμπος δὲ, ὡς Ἀριστόξενός φησιν, ὑπολαμβάνει ὑπὸ τῶν μουσικῶν τὸ ἐναρμονίου γένους εὑρετὴς γεγενῆσθαι· τὰ γὰρ πρὸ ἐκείνου πάντα, διατονα καὶ χρωματικὰ ἦν. Ὑπονοοῦσι δὲ τοῦτο εὑρέσιν τοιαύτην πινὰ γενέσθαι· ἀναστρεφόμενον τὸν Ὄλυμπον ἐν τῷ διατόνῳ, καὶ διαβιβάζοντα τὸ μέλος πολλάκις ὑπὸ τὴν διάτονον παρυπάτην, τοτὲ μὲν ἀπὸ τῆς μεσης, τοτὲ δὲ ἀπὸ τῆς μέσης, καὶ παραλαίνοντα τὴν διάτονον λιχανὸν, καταμαθεῖν τὸ κάλλος τοῦ ἤθους, καὶ ὅτι τὸ ἐκ τῆς ἀναλογίας συνεχὲς σύστημα θαυμάσαντα καὶ ἀποδεξάμενον, ἐν τούτῳ ποιεῖν ὑπὸ τὸν Δωρίου τόνον· ὅτε γὰρ τῶν τοῦ διατόνου ἰδίων, ὅτε τῶν τοῦ χρώματος ἅπτεσθαι, ἀλλὰ οὐδὲ τῶν τῆς ἁρμονίας· τῶν δ' ἀπὸ τὰ πρῶτα τῶν

A. 3. ἀλλὰ οὐδὲ] Burettus corrigendum judicat ἀλλὰ ἤδη: eum ſecutus ſum in loco vertendo.

Dithyrambos nominata. Eundem Glaucus Thaleta poſteriorem fuiſſe ſcribit.

XI. Porro autem Olympus, ut ait Ariſtoxenus, a Muſicis putatur Enharmonii generis fuiſſe repertor; nam ante ipſum omnia Diatona fuerunt, et Chromatica. Suſpicantur autem Olympum ſic inveniſſe: cum verſaretur in Diatono genere, et carmen ſæpe transferret in Diatonum parypatem, hoc eſt ſummæ proximam chordam, nunc ab ipſa media, nunc ab ei proxima chorda, præteriretque lichanon Diatoni chordam, deprehendiſſe ejus moris elegantiam, miratumque et amplexum Syſtema, quod ea conſtitueretur proportione, id in Dorio uſurpaſſe tono. Non enim eum in hoc ſyſtemate vel ea quæ Diatoni ſunt propria, vel quæ Chromatici attigiſſe: ſed jam ea quæ ſunt Harmonici generis: fuiſſe au-

ἁρμονίων τοιαῦτα. Τίθεασι γὰρ τούτων πρῶτον τὸν Σπονδεῖον, ἐν ᾧ οὐδεμία τῶν διαιρέσεων τὸ ἴδιον ἐμφαίνει, εἰ μή τις εἰς τὸν συντονώτερον σπονδειασμὸν βλέπων αὐτὸ τοῦτο διάφορον εἰ) ἀπεικάσῃ. Δῆλον δ' ὅτι ἢ ψεῦδος ἢ ἀκμελὲς ᾖσῃ ὁ τοιοῦτο τιθείς· ψεῦδος μὲν, ὅτι διέσῃ ἔλαττόν ἐστι τόνου τοῦ πρὸς τὸν ἡγεμόνα κειμένου· ἀκμελὲς δὲ, ὅτι καὶ εἴ τις ἐν τῇ τοῦ τονιαίου
B. διαιρέσει τιθείη τὸ τοῦ συντονωτέρου σπονδειασμοῦ ἴδιον, συμβαίνοι ἂν δύο ἑξῆς τίθεσθαι διάφορα, τὸ μὲν, ἀσύνθετον, τὸ δὲ, συνθετον· τὸ δὲ ἐν ταῖς μέσαις ἁρμόνιον συνηνὸν, ᾧ νῦν χρῶνται, οὐ δοκεῖ τοῦ ποιητοῦ εἶ). Ῥᾴδιον δ' ἐστὶ συνιδεῖν ἐάν τις ἀρχαϊκῶς τινος αὐλουμένου ἀκούσῃ· ἀσύνθετον γὰρ βέλτιον εἰ) καὶ τὸ ἐν ταῖς μέσαις ἡμιτό-

A. 8. ἀπεικάσῃ. Δῆλον] Inter hæc duo verba, judice Buretto, reponenda ſunt ſequentia verba, ἢ εἴ τις ἐν τῇ τοῦ τονιαίου δ. τ. τ. τ. σ. σπονδειασμοῦ ἴδιον. Itaque in Latinis reddidi.

B. 2. διάτονα] δίτονα cum Mez. legit Burettus.

B. 3. ἐν ταῖς μέσαις] Burettus legendum cenſet, ἐν ταῖς ὑπάταις καὶ μέσαις.

B. 6. ἐν ταῖς μέσαις ἡμιτόνιον] Item Burettus legendum cenſet, ἐν ταῖς ὑπάταις καὶ μέσαις ἡμιτόνιον.

tem ei prima Enharmoniorum talia. Primo enim in his loco Spondeum nomum ponunt; in quo nulla tetrachordi diviſionum proprietatem ſuam indicat; niſi quis, in contentiorem ſpondei uſurpationem reſpiciens, eum putet eſſe Diatonicum genus, aut eum ponat in poteſtate tonici Chromatici. Qui vero hoc ponet, eum liquet cum falſum, tum abſonum a cantu ponere. Falſum, quia *dieſi* inferior tono erit eo, qui principe ponitur loco: a cantu alienum, quod eveniet ut duo deinceps ſita ponantur *ditona*, compoſitum alterum, alterum incompoſitum; nam denſum illud enharmonium, quod in mediis fidibus collocatum hodie in uſu eſt, non videtur eſſe illius poëtæ. Facile autem hoc animadverti poteſt, ſi quis aliquem priſco more canentem tibia audiat; nam etiam mediarum ſemitonium vult

νιον. Τὰ μὲν οὖν τοῦτα τῆς ἁρμονίων, τοιαῦτα· ὕστερον δὲ τὸ ἡμιτόνιον διηρέθη, ἔν τε τοῖς Λυδίοις καὶ ἐν τοῖς Φρυγίοις. Φαίνεται δ' Ὄλυμπος αὐξήσας Μουσικήν, τὸ ἀγενητόν τι καὶ ἀγνοούμενον ἔτι τῆς ἐμπροσθεν εἰσαγαγεῖν, καὶ ἀρχηγὸς γενέσθαι τῆς Ἑλληνικῆς καὶ καλῆς Μουσικῆς.

ιβ'. Ἔστι δέ τις καὶ τοῖς τῶν ῥυθμῶν λόγος· γένη γάρ τινα καὶ εἴδη ῥυθμῶν ὑποπεσεῖται, ἀλλὰ μὴν καὶ μελοποιῶν τε καὶ ῥυθμοποιῶν. Πρώτερα μὲν γὰρ ἡ Τερπάνδρου καινοτομία καλόν τινα τρόπον εἰς τὴν Μουσικὴν εἰσήγαγεν. Πολύμνηστος δὲ μετὰ τὸν Τερπάνδρειον τρόπον καὶ ᾧ ἐχρήσατο, καὶ αὐτὸς μέντοι ἐχόμενος τοῦ καλοῦ τύπου, ὡσαύτως δὲ καὶ Θαλήτας καὶ Σακάδας· καὶ γὰρ οὗτοι κατά γε τὰς ῥυθμοποιίας ἱκανοὶ, οὐκ ἐκβαίνοντες

C. 2. μελοποιῶν τε καὶ ῥυθμοποιῶν] Probabiliter Burettus conjicit μελοποιῶν τε καὶ ῥυθμοποιῶν: itaque verti.

C. 4. Τερπάνδρειον—ἐχρήσατο] Non integra videtur oratio. Burettus accipit ſubaudiendo εἰσήγαγε, *Polymneſtus, poſt Terpandrum modum, ipſe quoque modum induxit quo uſus eſt.* Retinui Xylandri interpretationem, quacum congruit Valguliana. Amiotus nil ſani. Quidquid ſit, legendum, ᾧ καὶ ἐχρήσατο.

C. 7. ἐκβαίνοντες μὲν τοῦ καλοῦ] Forte μὲν vel delendum, vel mutandum in μέντοι.

eſſe incompoſitum. Atque tale fuit initio genus Enharmonicum; poſtea temporis diviſum eſt ſemitonium in Lydiis et in Phrygiis. Videtur autem Olympus cum auxiſſet Muſicam, nondum natum quid ignoratumque adhuc introduxiſſe, princepſque fuiſſe Græcæ et pulchræ Muſicæ.

XII. Eſt etiam de rhythmis dicendum. Inventa enim ulterius ſunt quædam genera et formæ rhythmorum, atque etiam compoſitionis cantilenarum et rhythmorum. Primum enim Terpandri novarum rerum in ea arte molitio, venuſtum quendam modum in Muſicam invexit. Eo poſt Terpandrum uſi ſunt deinceps Polymneſtus, Thaletas, Sacadas; nam hi etiam rhythmis conficiendis ſuffecerunt, non egreſſi ſunt pulchram illam

μὴν τὸ καλὸν τύπον. Ἐπὶ δέ τις Ἀλκμανικὴ καινολομία Στησιχόρειος, ἣ αὖθις οὐκ ἀφεστῶσα τοῦ καλοῦ. Κρέξος δὲ καὶ Τιμόθεος, καὶ Φιλόξενος, καὶ οἱ κατ' αὐτοὺς τοὺς ἡλικίαν γεγονότες ποιηταὶ, φορτικώτεροι καὶ φιλόκαινοι γεγόνασι, τὸν Φιλάνθρωπον καὶ Θεματικὸν νῦν ὀνομαζόμενον διώξαντες· τοὺς γὰρ ὀλιγοχορείαν καὶ τὴν ἁπλότητα καὶ σεμνότητα τῆς Μουσικῆς παντελῶς ἀρχαϊκοὺς εἰς συμβέβηκεν.

ιγ'. Εἰρηκὼς τὴν δύναμιν τοῦ τε τῆς ποιητικῆς Μουσικῆς, καὶ τῶν ποιητῶν εὑρόντων αὐτὴν, καὶ ὑπὸ τίνων τὴν γένεσιν ταῖς ποιητικαῖς εὑρέσεσιν αὐξηθῆναι, καταπαύσω τὸν λόγον, καὶ παραδώσω τῷ ἑταίρῳ Σωτηρίχῳ, ἐπαιδευκότι οὐ μόνον περὶ Μουσικὴν, ἀλλὰ καὶ περὶ τὴν ἄλλην ἐγκύκλιον παιδείαν· ἡμεῖς γὰρ μᾶλλον χειρουργικῷ

C. 8. καινοτομία Στησιχόρειος] Interponendum καὶ, ut verterunt Valgul. Xyl. Burett. quos ſecutus ſum.

C. 10. κατ' αὐτὸν τὸν ἡλικίαν] Legendum, κατὰ ταύτην τὴν ἡλικίαν, vel κατὰ τὴν αὐτὴν ἡλικίαν.

D. 1. ὀλιγοχορείαν] Legendum, ὀλιγοχορδίαν cum Valgul. Amiot. Burett. Omnes Græci libri et ſcripti et editi habent vulgatam.

formam. Sunt et alia ab Alcmane et Steſichoro novata; ſed ita, ut a pulchro non diſcederetur modo. Crexus autem, Timotheus, atque Philoxenus, aliique ætate iis inferiores, importuniores aliquanto, ac novitatis ſtudioſi magis fuerunt; modum enim affectaverunt qui Humanus nunc et Thematicus appellatur. Evenit enim, ut paucitas chordarum, ſimplicitaſque et majeſtas Muſicæ plane ob vetuſtatem ſpernenda videretur.

XIII. Pro virili locutus de prima Muſica, de primis ejus inventoribus, tum quorum ea temporis progreſſu adinventionibus aucta fuerit, finem faciam dicendi, locumque dabo ſocio meo Sotericho, qui non Muſicam modo, ſed et reliquum diſciplinarum orbem ſtudioſe excoluit. Nos enim magis exercitati ſumus

μέρει τῆς Μουσικῆς ἐγλεγυμνάσμεθα. Ὁ μὲν Λυσίας ταῦτ' εἰπὼν κατέπαυσε τὸν λόγον.

ιδ'. Σωτήριχος δὲ μετὰ τοῦτον ὧδέ πως ἔφη, Ὑπὲρ E σεμνοῦ ὑπατηδεύματος καὶ θεοῖς μάλιστα ἀρέσκοντος, ὦ γαθὲ Ὀνησίκρατες, τοὺς λόγους ἡμᾶς προθετέον ποιήσασθαι. Ἀποδέχομαι μὲν οὖν τοῦ συνόντος τὸν διδάσκαλον Λυσίαν· ἀλλὰ μὴν καὶ τοῦ μνήμης ἕνεκα ἐπεδείξατο δεῖ τε τοὺς εὑρετὰς τοῦ προσήκοντος Μουσικῆς, καὶ περὶ τοὺς τὰ τοιαῦτα συγγεγραφότας. Ὑπομνήσω δὲ τοῦθ', F ὅτι τοῖς ἀναγεγραμμένοις μόνοις κατακολουθήσας πεποίηται τὴν δεῖξιν. Ἡμεῖς δ' οὐκ ἄνθρωπόν τινα παραλαμβάνομεν εὑρετὴν τοῦ προσήκοντος Μουσικῆς ἀγαθῶν, ἀλλὰ τὸν πάσαις ταῖς ἀρεταῖς κεκοσμημένον θεὸν, Ἀπόλλωνα. Οὔτε γὰρ Μαρσύου, οὔτε Ὀλύμπου, οὔτε Ὑάγνιδος, ὥς τινες οἴονται, εὕρημα ὁ αὐλός. Οὐ μόνη δὲ κιθάρα Ἀπόλλωνος, ἀλλὰ καὶ αὐλητικῆς καὶ κιθαριστικῆς εὑρετὴς ὁ θεός. Δῆλον δὲ ἐκ τῶν χορῶν καὶ τῶν θυσιῶν ἃς προσῆκον μὴ

in ea Muſicæ parte, quæ manu et inſtrumentis tractatur. His dictis Lyſias finem dicendi fecit.

XIV. Tum Soterichus in hæc verba orſus eſt: De venerabili ſtudio, et Diis maxime accepto, optime Oneſicrates, verba nos facere juſſiſti. Probo itaque Lyſiæ præceptoris cum doctrinam, tum memoriam, quam oſtendit recenſendis primis Muſicæ inventoribus, iiſque qui has res conſcripſerunt. Id unum monebo, eum tantum Recenſionum monumenta ſecutum eſſe in iis oſtendendis. Nos autem non hominem aliquem accepimus repertorem Muſicæ bonorum, ſed omnibus virtutibus ornatum Deum, Apollinem. Non enim Marſyæ, aut Olympi, aut Hyagnidis, ut putant quidam, inventum tibia, neque ſola citharæ Apollinis eſt; ſed idem Deus et citharæ et tibiæ cantum invenit. Manifeſtum hoc eſt e choris et ſacrificiis

αὐλῶν τῷ θεῷ· καθάπερ ἄλλοι τε, καὶ Ἀλκαῖος ἔν τινι
1136 τῶν ὕμνων ἱστορεῖ. Καὶ ἡ μὲν Δήλῳ δὲ τὸ ἀγάλματος
αὐτῷ ἀφίδρυσις ἔχει ἐν μὲν τῇ δεξιᾷ τόξον, ἐν δὲ τῇ
ἀριστερᾷ Χάριτας, τῶν τ' Μουσικῆς ὀργάνων ἑκάστην τι
ἔχουσαν· ἡ μὲν γὰρ λύραν κρατεῖ, ἡ δὲ αὐλούς, ἡ δ' ἐν
μέσῳ παρειμένῳ ἔχει τῷ στόματι σύριγγα. Ὅτι δ'
οὗτος οὐκ ἐμὸς ὁ λόγος, Ἀντικλῆς καὶ Ἴστρος ἐν ταῖς
Ἐπιφανείαις περὶ τούτων ἀφηγήσαντο· Οὕτω δὲ παλαιόν
ἐστι τὸ ἀφίδρυμα τοῦτο, ὥστε τοὺς ἐργασαμένους αὐτὸ, τῶν
καθ' Ἡρακλέα Μερόπων φασὶν εἶναι). Ἀλλὰ μὴν καὶ
τὸν καλαμοιζόμενον παιδὰ τὴν Τεμπικὴν δάφνην εἰς Δελ-
φοὺς παραμαρτεῖ αὐλητής· καὶ τὰ ἐξ Ὑπερβορέων δὲ
Β ἱερὰ μετ' αὐλῶν καὶ συρίγγων καὶ κιθάρας εἰς τὴν Δῆλόν φασι
τὸ παλαιὸν ἀγέλεσθαι. Ἄλλοι δὲ καὶ αὐτὸν τὸν θεὸν
φασιν αὐλῆσαι, καθάπερ ἱστορεῖ ὁ ἄριστος μελῶν ποιητὴς
Ἀλκμάν. Ἡ δὲ Κόρινα, καὶ διδαχθῆναι, φησὶ, τὸν

A. 5. παρκειμένην] Forte, προσκειμένην.
A. 6. Ἀντικλῆς] Legendum Ἀντικλείδης, ut monuit H. Valeſ. ad Harpocrat. p. 134. et 111. quem ſequitur Burettus.

quæ tibiis interim canentes Deo afferebant; quod et alii, et Alcæus in quodam Hymno narrat. Sed et ſimulacrum Apollinis in Delo poſitum in dextra manu arcum, læva Gratias habet, quarum quævis aliquod muſicum inſtrumentum tenet; lyram una, alia tibias, media fiſtulam ori admotam. Neque meus eſt hic ſermo; ſed Anticles et Iſter in libris quos De Apparitionibus Deorum ſcripſerunt, hæc retulerunt. Et ſimulacrum illud ita antiquum eſt, ut dicatur a Meropibus factum, qui Herculis ætate vixerunt. Sed et puerum, qui Tempicam laurum Delphos defert, comitatur tibicen. Quin et Hyperboreorum ſacra adhibitis tibiis, citharis, et fiſtulis in Delum miſſa ferunt antiquitus. Sunt qui ipſum Deum tibia cecinisſe autument; ut narrat optimus Cantilenarum conditor Alcman. Corinna a Minerva didiciſſe tibiis canere A-

Ἀπόλλωνος Ἀθηναῖς αὐλεῖν. Σεμνὴ οὖν καὶ πάντα ἡ Μουσικὴ, θεῶν εὕρημα οὖσα.

ιε'. Ἐχρήσαντο δ' αὐτῇ οἱ παλαιοὶ καὶ τῷ ἀξίαν, ὥσπερ καὶ τοῖς ἄλλοις ἐπιτηδεύμασι πᾶσιν· οἱ δὲ νῦν τὰ σεμνὰ αὐτῆς παραιτησάμενοι, ἀντὶ τ' ἀνδρώδους ἐκείνης καὶ θεσπεσίας, καὶ θεοῖς φίλης, κατεαγυῖαν καὶ κατίλλιον εἰς τὰ θέατρα εἰσάγουσι. Τοιγάρτοι Πλάτων ἐν τῷ τρίτῳ τῆς Πολιτείας δυσχεραίνει τῇ τοιαύτῃ Μουσικῇ τὸν μὲν Λύδιον ἁρμονίαν παραιτεῖται, ἐπειδὴ ὀξεῖα καὶ ἐπιπήδειος πρὸς θρῆνον. Ἦ, καὶ τ' πρώτην σύστασιν αὐτῆς φασι θρηνώδη τινὰ γενέσθαι. Ὄλυμπον μὲν πρῶτον Ἀριστόξενος ἐν τῷ πρώτῳ περὶ Μουσικῆς ἐπὶ τῷ Πύθωνι φησὶν ἐπικήδειον αὐλῆσαι Λυδιστί. Εἰσὶ δ' οἱ Μελανιππίδου τέτου τὸ μέλος ἀρχαῖόν φασι. Πίνδαρος δ' ἐν Παιᾶσιν ἐπὶ τοῖς Νιόβης γάμοις φησὶ Λύδιον ἁρμονίαν πρῶτον διδαχθῆναι. Ἄλλοι δὲ Τόρηβον πρῶτον

C. 8. πρῶτον διδαχθῆναι] Valgulius in codice ſuo, ſi quidem ejus auctoritatem hoc loco ſecutus eſt, habuit πρῶτον ὑπ' Ἀνδίππου διδαχθῆναι, quod probat Burettus teſte Polluce, IV, 78.

pollinem ait. Itaque veneranda prorſus eſt Muſica, Deorum inventum cum ſit.

XV. Priſci porro ea, ut dignum fuit, uſi ſunt, ut et reliquis omnibus inſtitutis. Noſtra ætate, majeſtate ejus omiſſa, pro maſcula illa et divina confractam et garrulam in theatra inducunt Muſicam; quam Plato tertio De Republica libro vituperat, Lydiam quidem harmoniam repudians, ut accommodatam lamentis; unde et primam ejus inſtitutionem lugubrem fuiſſe dicunt. Nam Ariſtoxenus ſcribit in primo De Muſica libro, Olympum de morte Pythonis lugubre carmen tibiis ceciniſſe Lydio modo. Sunt qui Melanippidem auctorem ejus cantilenæ faciunt. Pindarus in Pæanibus primum de Niobes nuptiis Lydiam harmoniam uſurpatam ait. Alii Torebum principem ea uſum dicunt; de

τῇ ἁρμονίᾳ χρήσασθαι, καθάπερ Διονύσιος ὁ Ἴαμβος ἱστορεῖ.

ις'. Καὶ ἡ Μιξολύδιος δὲ παθητική τις οὖσα, τραγῳδίαις ἁρμόζουσα. Ἀριστόξενος δέ φησι, Σαπφὼ τοῦτον εὑρεθῆναι τὸν Μιξολύδιστί, παρ' ἧς τοὺς τραγῳδοποιοὺς μαθεῖν· λαβόντας γοῦν αὐτοὺς συζεῦξαι τῇ Δωριστί, ἐπεὶ ἡ μὲν τὸ μεγαλοπρεπὲς καὶ ἀξιωματικὸν ἀποδίδωσιν, ἡ δὲ τὸ παθητικόν, μέμικται δὲ ἀφ' ἑκατέρων τραγῳδία. Ἐν δὲ τοῖς Ἱστορικοῖς τῆς Ἁρμονικῆς, Πυθοκλείδου, φασί, τὸν αὐλητικὸν εὑρετὴν αὐτῆς γεγονέναι. Λύσις δὲ Λαμπροκλέα τὸν Ἀθηναῖον, συνιδόντα ὅτι οὐκ ἐνταῦθα ἔχει τὴν διάζευξιν ὅπου σχεδὸν ἅπαντες ᾠοντο, ἀλλ' ὅτι τὸ ὀξὺ, τοιοῦτον αὐτῆς ἀπεργάσασθαι τὸ σχῆμα οἷον τὸ ἀπὸ παραμέσης ὅτι ὑπάτων ὑπάτης. Ἀλλὰ μὴν καὶ τὴν Ἐπανειμένην Λυδιστὶ, εἴπερ ἐναντία τῇ Μιξο-

D. 5. τοῖς Ἱστορικοῖς τῆς Ἁρμονικῆς] Sic K. reliqui omnes τοῖς Ἱστορικοῖς τοῖς Ἁρμονικοῖς—certe deterius. Forte auctor ſcripſit τοῖς ἱστορικοῖς ὑπομνήμασι Π. φησὶ, ſcil. Ariſtoxenus.

E. 1. εἴπερ ἐναντία] Malim ἥπερ ἐναντία. Burettus, εἴπερ ἐναντίαν.

quibus eſt Dionyſius Iambus.

XVI. Mixolydia quoque, animum percellens, tragœdiis eſt apta. Hanc Ariſtoxenus ſcribit primum a Saphone inventam; ab ea didiciſſe tragœdos, qui cum Dorica conjunxerunt; cum hæc majeſtatem conciliet, illa mentem perturbet; quibus rebus commixta eſt tragœdia. In Hiſtoria Muſica legitur eam a Pythoclida excogitatam tibicine. Lyſis perhibet, Lamproclem Athenienſem, cum is animadvertiſſet non ibi eſſe *diazeuxin*, id eſt, dejunctionem, ubi fere omnes eſſe putaverunt, ſed verſus acutam vocem, talem ejus inſtituiſſe modum, qualis eſt a *parameſa* ad *hypaten hypaton*, id eſt, a mediæ chordæ proxima, ad ſummarum ſummam. Quinetiam remiſſam illam Lydiam harmoniam, ſiquidem Mixolydiæ eſt contraria, aſ-

λυδιστὶ, παραπλησίαν ἔσαν τῇ Ἰάδι, ὑπὸ Δάμωνος εὑρῆθαί φασι τὸν Ἀθηναίου.

ιζ. Τούτων δὴ τῶν ἁρμονιῶν, τὴν μὲν θρηνωδικῆς πως ἕσης, τὴν δ' ὀκλελυμένης, εἰκότως ὁ Πλάτων παραιτησάμενος αὐτὰς, τῇ Δωριστὶ ὡς πολεμικοῖς ἀνδράσι καὶ σώφροσιν ἁρμόζουσαν εἵλετο· οὐ μὰ Δία ἀγνοήσας, ὡς Ἀριστόξενός φησιν ἐν τῷ δευτέρῳ τῶν Μουσικῶν, ὅτι καὶ ἐν ἐκείναις τι χρήσιμον ἦν πρὸς πολιτείαν φυλακικήν· πάνυ γὰρ προσέχε τὴν Μουσικὴν ἐπιστήμην Πλάτων, ἀκροατὴς γενόμενος Δράκοντος τοῦ Ἀθηναίου, καὶ Μετέλλου τοῦ Ἀκραγαντίνου· ἀλλ' ἐπεὶ, ὡς προείπομεν, πολὺ τὸ σεμνὸν ἔχειν ἐν τῇ Δωριστὶ, ταύτην προὐτίμησεν· οὐκ ἠγνόει δὲ ὅτι πολλὰ Δώρια Παρθένεια ἄλλα Ἀλκμᾶνι καὶ Πινδάρῳ, καὶ Σιμωνίδῃ, καὶ Βακχυλίδῃ πεποίηται,

F. 2. πολιτείαν φυλακικήν] πολιτείας φυλακὴν K. Valgul. Amiot. πολιτειῶν φυλακὴν Paris. 3. utrumvis vulgato præstat.

F. 4. Δράκοντος] Non est dubium quin auctor scripserit, certe scribere debuerit, Δάμωνος. Itaque verti.

F. 7. Παρθένεια ἄλλα] ἄλλα omittunt Interpretes omnes. An mutandum in ἄμα, vel μέλη?

similem Ioniæ, inventam autumant a Damone Atheniensi.

XVII. Has harmonias, cum altera earum sit ad lamentandum parata, altera dissoluta, recte Plato rejecit, ac Doricam, ut bellicosis temperantibusque convenientem viris delegit. Neque is mehercle id fecit ignorans, quod ei impingit crimen Aristoxenus in secundo Musicarum Rerum libro, etiam in istis aliquid esse quod parti Reipublicæ, cui custodiendi incumbit munus, prosit. Studiosissimus enim Musicæ fuit Plato; ut qui Damonem audivisset Athenienſem, et Metellum Agrigentinum. Sed quia, ut monui, magnam in Dorica majestatem esse intellexit, eam harmoniam prætulit: non nescius interim multa Dorice Parthenia seu Virginalia ab Alcmane, Pindaro, Simonide, et Bacchylide fac-

ἀλλὰ μὴν καὶ ἔτι Προσόδια καὶ Παιᾶνες, καὶ μὴν καὶ ὅτι καὶ τραγικοὶ οἶκτοί ποτε ὑπὸ τῶν Δωρίων τέτταν ἐμε-
1137 λῳδήθησαν, καὶ τινα Ἐρωτικά. Ἐξήρκει δ' αὐτοῖς τὰ εἰς τὸν Ἄρεα καὶ Ἀθηνᾶν, καὶ τὰ Σπονδεῖα· ἐπέρρωσαν γὰρ ταῦτα ἱκανὰ ἀνδρὸς σώφρονος ψυχήν. Καὶ τοῖς τῶν Λυδίων δὲ οὐκ ἠγνόει, καὶ τοῖς τῶν Ἰάδων· ἠπίστατο γὰρ ὅτι ἡ τραγῳδία ταύτῃ τῇ μελοποιΐᾳ κέχρηται.

ιη'. Καὶ οἱ παλαιοὶ δὲ πάντες οὐκ ἀπείρως ἔχοντες πασῶν τῶν ἁρμονιῶν, σπάνις ἐχρήσαντο· οὐ γὰρ ἡ ἄγνοια τοσαύτης στενοχωρίας καὶ ὀλιγοχορδίας αὐτοῖς αἰτία γεγένηται· οὐδὲ δι' ἄγνοιαν οἱ περὶ Ὄλυμπον καὶ Τέρπανδρον καὶ οἱ ἀκολουθήσαντες τῇ τούτων προαιρέσει,
B προεῖλον τὴν πολυχορδίαν τε καὶ ποικιλίαν. Μαρτυρεῖ γοῦν τὰ Ὀλύμπου τε καὶ Τερπάνδρου ποιήματα, καὶ τῶν τούτοις ὁμοιοτρόπων πάντων· τρίχορδα γὰρ ὄντα καὶ ἁπλᾶ διαφέρει τῶν ποικίλων καὶ πολυχόρδων, ὡς μηδένα δύ-

ta; quinetiam Proſodia, id eſt Aditialia, Pæanes, adde etiam deplorationes tragicas, et Amatoria quædam carmina, Doricæ harmoniæ eſſe incluſa. Sed ei ſufficiebant quæ in Martem Minervamque cantarentur, et cantilenæ Spondeæ: ſatis enim ea valebant ad animum viri honeſti confirmandum. Idem Lydiæ et Ioniæ harmoniæ uſum non ignoravit; ſciens iſta modulatione tragœdiam uti.

XVIII. Sed et veteres omnes nullius imperiti harmoniæ, tamen uſi quibuſdam modo ſunt. Neque enim ignoratio tantas anguſtias et paucitatem chordarum peperit apud illos; neque inſcitia factum eſt, ut Terpander, Olympus, horumque ſectatores multitudinem et varietatem nervorum tollerent. Atque hoc arguunt Olympi, Terpandri, et aliorum qui modum eundem tenuerunt carmina omnium; quæ cum tribus ſint contenta fidibus ac ſimplicia, præſtant omnibus variis et multas chordas re-

ναθαι μιμήσαθαι τὸν Ὀλύμπου τρόπον, ὑστερίζειν δὲ τούτους ἐν τῷ πολυχόρδῳ τε καὶ πολυτρόπῳ καταγνομένους.

ιθ'. Ὅτι δὲ οἱ παλαιοὶ οὐ δι' ἄγνοιαν ἀπείχοντο τῆς τρίτης ἐν τῷ σπονδειάζοντι τρόπῳ, φανερὸν ποιεῖ ἡ ἐν τῇ κρούσῃ γινομένη χρῆσις· οὐ γὰρ ἄν ποτε αὐτῇ τοῖς τῶν παρυπάτων κεχρῆσθαι συμφώνως, μὴ γνωρίζοντας τὴν χρῆσιν· ἀλλὰ δῆλον ὅτι τὸ τοῦ κάλλους ἕνεκα, ὃ γίνεται ἐν τῷ σπονδειακῷ τρόπῳ διὰ τὴν τῆς τρίτης ἐξαίρεσιν, τοῦτ' ἦν τὸ τὴν αἴσθησιν αὐτοῖς ἐπάγον ὑπὸ τὸ διαβιβάζειν τὸ μέλος ὑπὸ τὴν παρανήτην. Ὁ αὐτὸς δὲ λόγος καὶ περὶ τῆς νήτης· καὶ γὰρ ταύτῃ τοῖς μὲν τῶν χρῶσιν ἐχρῶντο, καὶ τοῖς παρανήτην διαφώνως καὶ τοῖς μέσην συμφώνως· τὴν δὲ τὸ μέλος οὐκ ἐφαίνετο αὐτοῖς οἰκεία εἶναι τῷ σπονδειακῷ τρόπῳ. Οὐ μόνον δὲ

B. 5. ὑστερίζειν δὲ τούτους] Legendum puto, ὑστερίζειν δ' αὐτοῦ τοὺς—.

C. 5. διαφώνων—συμφώνων] διαφώνως—συμφώνως corrigendum cenſet Burett.

quirentibus; ita quidem, ut Olympi modum exprimere nemo poſſit, inferioreſque eo omnes ſint, ubi ſe ad multiplicem et multis chordis opus habentem modulationem contulerunt.

XIX. Quod autem priſci in modo Spondiaco non ignoraverint tertiæ chordæ uſum, ſatis demonſtrat ejus in pulſatione uſurpatio. Non enim ea cum *parhypata*, quæ eſt proxima ſummæ chordæ, conſonante uſi fuiſſent, ſi uſum ignoraviſſent. Sed manifeſtum eſt, eos elegantia quæ Spondiaco modo conciliatur per tertiam, ejuſque elegantiæ ſenſu inductos fuiſſe ad transferendum carmen in *paranetam*. Eadem etiam de *neta* eſt ratio. Nam et hac in pulſatione uſi ſunt, et ad *paranetam*, ſeu imæ proximam, diſſonanter, et ad mediam conſonanter. Sed ratione cantilenæ non viſa eſt illis convenire Spondiaco modo. Neque his tantum, ſed

τούτοις, ἀλλὰ καὶ τῇ συνημμένῃ νήτῃ ὕπω κέχρηνται
πάντες· τῇ μὲν γὰρ τῷ κρούειν αὐτῷ διεφώνουν πρός
D τε παρανήτην, καὶ πρὸς παραμέσην, καὶ πρὸς λιχα-
νόν· τῇ δὲ τὸ μέλος, κἂν αἰσχυνθεῖεν τὸ ἁρμοσθὲν
ὑπὸ τῶν γινομένων δι' αὐτῶν ἤθη. Δῆλον δ' ἔτι καὶ ἐκ
τῶν Φρυγίων, ὅτι οὐκ ἠγνόηντο ὑπ' Ὀλύμπου τε καὶ τῶν
ἀκολουθησάντων ἐκείνῳ· ἐχρῶντο γὰρ αὐτῇ οὐ μόνον
τῇ κρούσει, ἀλλὰ καὶ τῇ τὸ μέλος ἐν τοῖς μη-
τρῴοις καὶ ἔν τισι τῶν Φρυγίων. Δῆλον δὲ καὶ τὸ περὶ
τῶν ὑπατῶν, ὅτι οὐ δι' ἄγνοιαν ἀπείχοντο ἐν τοῖς
Δωρίοις τῶν τετραχόρδου τόνων· αὐτίκα ἐπὶ τῶν λοιπῶν
τόνων ἐχρῶντο, δηλονότι εἰδότες· ἕνεκα δὲ τοῦ τῶν ἠθους
E φυλακίου ἀφῆκαν ἐπὶ τοῦ Δωρίου τόνου τιμῶντες τὸ κα-
λὸν αὐτῶν.

D. 1. παρὰ παραμέσην, καὶ παρὰ λιχανόν] παρὰ παραμέσην καὶ συνεφώνουν πρός τε μέσην καὶ παρὰ λιχανόν, ita Mez. e. conjectura ſuppiet, probante Buretto: item in Latinis reddidi.

D. 2. χρησαμένῳ ἐπὶ] An inter has duas voces excidit ἐπύει? an vero obliqua valet conſtructio, ut ſubinde in hac diſputationis parte?

D. 4. ἠγνόηντο ὑπ' Ὀλύμπου] Primum ſumſi ex K. Pariſ. 3. proximum ὑπ' ipſe addidi neceſſario et conſequenter. Vulgo, ἠγνόει τοῦ Ὀλύμπου. Eodem ducere videtur P. quamvis corruptum.

D. 7. τὸ περὶ τῶν] Sic Pariſ. 1. 2. P. Vulgo, τῶν περί.

et *ſynemmena neta*, hoc eſt adjunctarum chordarum ultima, ſic univerſi ſunt uſi. Nam ſecundum pulſationem ipſam diſſonabant ad *paranetam* et *parameſam*, conſonabant autem ad *meſam* et *lichanum*; ſed in cantilena utenti pudorem incuſſiſſet, quia contra morem ibi uſurpata eſſet. Ex Phrygiis etiam conſtare aiunt, non ignoratam fuiſſe hanc chordam ab Olympo et qui eum ſecuti ſunt. Uſi ſunt enim iis non tantum in pulſatione, ſed et in cantilenis de Matre Deorum et quibuſdam Phrygiis. De *hypatis* etiam, ſeu ſummis nervis, conſtat, non ignoratione factum eſſe ut eo quatrichordo non uterentur in Dorio; cum in aliis tonis uſi, utique cognitum habuerint. Sed ut morem ſervarent, a Dorio tono id abſtinuerunt, pulchritudinem ejus venerantes.

κ'. Οἷόν τι καὶ ἐπὶ τῶν τῆς τραγῳδίας ποιητῶν· τῷ μὲν γὰρ χρωματικῷ γένει καὶ τῷ ῥυθμῷ τραγῳδία μηδὲ σήμερον κέχρηται· κιθάρα δὲ, πολλαῖς γενεαῖς πρεσβυτέρα τραγῳδίας οὖσα, ἐξ ἀρχῆς ἐχρήσατο. Τὸ δὲ χρῶμα ὅτι πρεσβύτερόν ἐστι τῆς ἁρμονίας, σαφές. Δεῖ γὰρ διορίσαι πρὸς τοῦτο τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως ἔντευξιν καὶ χρῆσιν τὸ πρεσβύτερον λέγειν· πρὸς γὰρ αὐτοῦ τὰ τῶν γενῶν φύσιν οὐκ ἔστιν ἕτερον ἑτέρου πρεσβύτερον. Εἰ οὖν τις Αἰσχύλον ἢ Φρύνιχον φαίη δι' ἄγνοιαν ἀπέχεσθαι τοῦ χρώματος, ἆρά γε οὐκ ἂν ἄτοπος εἴη; Ὁ γὰρ αὐτὸς καὶ Παγκράτιον ἂν εἴποι ἀγνοεῖν τὸ χρωματικὸν γένος· ἀπείχετο γὰρ καὶ οὗτος ὡς ἐπιπολὺ τούτου, ἐχρήσατο δ' ἔν τισιν· οὐ δι' ἄγνοιαν οὖν διορίσαιτο, ἀλλὰ διὰ τὸ προαίρεσιν ἀπείχετο· ἐζήλου γὰρ, ὡς αὐτὸς ἔφη, τὸν Πινδαρεῖόν τε καὶ Σιμωνίδειον τρόπον, καὶ καθόλου τὸν ἀρχαῖον καλούμενον ὑπὸ τῶν νῦν.

E. 4. τῷ ῥυθμῷ] Valgul. vertit τῷ ἐναρμονίῳ.

XX. Tale eſt etiam in tragœdia quippiam. Nam chromatico genere et rhythmo nuſquam ne hodie quidem tragœdia utitur; cithara autem, quæ tragœdiam ætate multis ſeculis anteit, ab initio uſa eſt. Chroma autem quam harmoniam eſſe antiquius in promptu eſt. Eſt enim nimirum ætas definienda ſecundum humanæ naturæ occurſum et uſum. Nam quod ad ipſorum generum attinet naturam, non eſt aliud alio antiquius. Si quis ergo Æſchylum aut Phrynichum diceret ob ignorantiam abſtinuiſſe chromate, nonne abſurde diceret? Idem enim etiam Pancratem diceret ignoraviſſe chromaticum genus; nam et is plerumque id vitavit, etſi in quibuſdam eſt uſus: abſtinuit itaque non ignoratione, ſed conſilio ductus; ſectabatur enim, ut ipſe aiebat, Pindaricum ac Simonideum modum, et omnino eum qui nunc antiquus appellatur.

κα'. Ὁ αὐτὸς δὲ λόγος καὶ περὶ Τυρταίου τε τοῦ Μαντινέως, καὶ Ἀνδρέα τοῦ Κορινθίου, καὶ Θρασύλλου τοῦ Φλιασίου, καὶ ἑτέρων πολλῶν, οὓς πάντας ἴσμεν διὰ προαίρεσιν ἀπεχομένους χρώματός τε καὶ μεταβολῆς
n93 καὶ πολυχορδίας καὶ ἄλλων πολλῶν ἐν μέσῳ ὄντων ῥυθμῶν τε καὶ ἁρμονιῶν καὶ λέξεων καὶ μελοποιίας καὶ ἑρμηνείας. Αὐτίκα Τηλεφάνης ὁ Μεγαρικὸς οὕτως ἐπολέμησε ταῖς σύριγξιν, ὥστε τοὺς αὐλοποιοὺς μὴ ὀπήνην πώποτε εἰσιέναι ἐπὶ τοὺς αὐλούς, ἀλλὰ καὶ τοῦ Πυθικοῦ ἀγῶνος, μάλιστα διὰ ταῦτ' ἀπέσχη. Καθόλου δ' εἴ τις τῷ μὴ χρῆσθαι πεπαιδεύμενος καταγνώσεταί τινος μὴ χρωμένων ἄγνοιαν, πολλῶν ἂν τις φθάνοι καὶ τῶν νῦν καταγινώσκων· οἷον, τὴν μὲν Δωριωνίων τοῦ Ἀντιγενιδείου τρόπου καταφρονούντων, ἐπειδήπερ οὐ χρῶνται αὐτῷ, τὴν δ' Ἀντιγενιδείων τοῦ Δωριωνίου διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν· τὴν δὲ κιθαρῳδῶν τοῦ Τιμοθείου τρόπου, σχεδὸν δὴ
B

A. 8. ἂν τις φθάνοι] Sic E. Parif. 1. P. Vulgo, ἂν τι φθάῃ.

XXI. Eadem de Tyrtæo Mantineenſi, et Andrea Corinthio, Thraſyllo Phliaſio, multiſque aliis valet ratio: quos omnes ſcimus conſulto abſtinuiſſe chromate, mutatione, fidium multitudine, aliiſque multis in medio ſitis rhythmorum, harmoniarum, vocabulorum, modulationum, interpretationum generibus. Statim enim occurrit Telephanes Megarenſis, qui ita infenſus fuit fiſtulis, ut tibiarum opifices nunquam ſit eas paſſus imponere tibiis; quin et Pythico certamine hac maxime de cauſſa abſtitit. In univerſum autem ſi quis ex eo, quod uſum aliquis rei omiſerit, colligendum putet eam ipſi rem ignotam fuiſſe; multi reſtant ei etiamnum inſcitiæ damnandi: ut Dorionii, qui Antigenideum modum ſpernunt, ſiquidem eo non utuntur; et rurſum Antigenidei, qui eadem de cauſſa Dorionium; et citharœdi, qui Timothei modum vitant; fere

ἀποπεφοιτήκασιν εἰς τε τὰ κατλύματα, καὶ εἰς τὰ Πολυείδου ποιήματα. Πάλιν δ' αὖ εἴ τις καὶ περὶ τὴν ποικιλίας ὀρθῶς τε καὶ ἐμπείρως σκοποίη, τὰ τότε καὶ τὰ νῦν συγκρίνων, εὕροι ἂν οὐ χρήσῃ ὄσαν καὶ τότε τὴν ποικιλίαν. Τῇ γὰρ περὶ τὰς ῥυθμοποιΐας ποικιλίᾳ οὔσῃ ποικιλωτέρᾳ ἐχρήσαντο οἱ παλαιοί· ἐτίμων γοῦν τὴν ῥυθμικὴν ποικιλίαν, καὶ τὰ περὶ τὰς κρουσματικὰς δὲ ἁρμονίας τότε ποικιλώτερα ἦν· οἱ μὲν γὰρ νῦν, φιλομαθεῖς, οἱ δὲ τότε, φιλόῤῥυθμοι. Δῆλον οὖν ὅτι οἱ παλαιοὶ οὐ δι' ἄγνοιαν, ἀλλὰ προαιρέσει, ἀπείχοντο τῶν κεκλασμένων μελῶν. Καὶ τί θαυμαστόν; πολλὰ γὰρ καὶ ἄλλα τῶν κατὰ τὸν βίον ὑπὸ τῶν χρωμένων, ἀπολλοτρίωται δὲ αὐτῶν, τῆς χρείας ἀφαιρεθείσης, διὰ τὸ εἰς ἔνια ἀπρεπὲς δεδειγμένον.

κβ'. Ὅτι δὲ ὁ Πλάτων ἤτε ἀγνοίᾳ, ἤτε ἀπειρίᾳ

B. 4. Πολυείδα] πολυειδῆ, malit Burett.
B. 10. κρουματικὰς] Forte rectius ſit κρημνικὰς ut K. Pariſ. 3.
C. 6. ἀπρεπὲς δεδειγμένον. Ὅτι δὲ ὁ] Legendum ac diſtinguendum videtur, ἀπρεπές. Δεδειγμένα δὴ ὅτι ὁ Πλάτων—.

enim abiverunt in quiſquilias, et ad Polyidi poëmata. Jam ſi quis recte et perite conſideret varietatem, et priſca cum noſtris comparet, olim quoque varietatem in uſu fuiſſe inveniet. Nam varietate in rhythmis faciendis, quæ magis varia eſſet, uſi ſunt veteres, ut qui rhythmicam varietatem in honore haberent. Sed et pulſationum elocutiones tunc fuerunt magis variæ; nam noſtri doctrinæ ſunt ſtudioſi, priſci rhythmorum amatores erant. Conſtat ergo, non ob ignorationem, ſed conſilio veteres fractis cantilenis abſtinuiſſe. Neque hoc mirum eſt; cum multa alia vitæ inſtituta non ignorentur ab iis, qui ea non uſurpant: uſuque demto, ea ab ipſis abalienantur, quod in quibuſdam aliquid indecorum animadverſum fuit.

XXII. Sed Platoni neque ignorantiam neque imperi-

τὰ ἄλλα παρητήσατο, ἀλλ' ὡς οὐ πρέποντα τοιαύτῃ πολιτείᾳ, δείξομεν ἐξῆς, ὅτι ἐμπειρ[illegible] ἁρμονίας ἦν. Ἐν γοῦν τῇ ψυχογονίᾳ τῇ ὑπ' αὐτῷ Τιμαίῳ τήν τε περὶ τὰ μαθήματα καὶ μουσικὴν σπουδὴν ἐπεδείξατο ὧδέ πως· " Καὶ μὴν ταῦτα συνεπλήρου τά τε διπλάσια " καὶ τὰ τριπλάσια διαστήματα, μέσας τε ἐκεῖθεν " ἀποτέμνων, καὶ πρὸς εἰς τὸ μεταξὺ τόπων· ὥστε ἐν " ἑκάστῳ διαστήματι δύο μεσότητας." Ἁρμονικῆς δὲ ἦν ἐμπειρίας τοῦτο τὸ πρόσημον, ὡς αὐτίκα δείξομεν. Τρεῖς εἰσι μεσότητες αἱ πᾶσαι, ἀφ' ὧν λαμβάνεται πᾶσα μεσότης, ἀριθμητική, ἁρμονική, γεωμετρουμένη· τούτων ἡ μὲν ἴσῳ ἀριθμῷ ὑπερέχει καὶ ὑπερέχεται, ἡ δὲ ἴσῳ λόγῳ, ἡ δὲ οὔτε λόγῳ, οὔτε ἀριθμῷ. Ὁ τοίνυν Πλάτων τὴν ψυχικὴν ἁρμονίαν τῶν τεττάρων στοιχείων, καὶ τὴν αἰτίαν ἣ πρὸς ἄλληλα ἐξ ἀνομοίων συμφωνίας δείξαι ἁρμονικῶς βουληθείς, ἐν ἑκάστῳ διαστήματι δύο

tiam in cauſſa fuiſſe ut quædam rejiceret, verum id cum feciſſe, quia indecora reipublicæ judicaret ea eſſe, jam nunc oſtendemus, eumque harmonicæ rei gnarum fuiſſe docebimus. Is ergo in ortu ſeu Procreatione Animæ ea, quam Timæo inſeruit, ſuam in rebus mathematicis ac muſicis diligentiam fecit teſtatam. Hæc enim ſunt ejus verba. *Et ſecundum hæc implevit cum dupla tum tripla intervalla; portioneſque inde abſcidit, et in medio eorum collocavit, ut in quovis intervallo duo ſint media.* Hoc exordium manaſſe ab harmonica peritia, mox oſtendemus. Tres ſunt medietates, unde omnis medietas æſtimatur; Arithmetica, Harmonica, Geometrica. In prima æqualis eſt numerus quo ſe invicem excedunt, excedunturque termini: in tertia eadem fit proportione: in media neque proportione, neque diſtantia eadem termini ſeſe conſequuntur. Itaque Plato, cum animalem harmoniam quatuor elementorum, cauſſamque ex diſſimilibus inter ſe conſonantiæ vellet harmonice demonſtrare; in utroque inter-

μεσότητας ψυχικὰς ἀπέφηνε καὶ τὸν μουσικὸν λόγον. Τῆς γὰρ ἁρμονίας πασῶν ἐν Μουσικῇ συμφωνίας δύο διαστήματα μέσα τοὺς ἄκρους συμβέβηκεν, ὧν τὴν ἀναλογίαν δείξομεν. Ἡ μὲν γὰρ διὰ πασῶν ἐν διπλασίονι λόγῳ θεωρεῖται. Ποιήσῃ δ' εἰκόνος χάριν τὸν διπλάσιον λόγον κατ' ἀριθμὸν τὰ ἓξ καὶ τὰ δώδεκα· ἔστι δὲ τοῦτο τὸ διάστημα ἀπὸ ὑπάτης μέσων ἐπὶ νήτην διεζευγμένων. Ὄντων F οὖν τῶν ἓξ καὶ δώδεκα ἄκρων, ἔχει ἡ μὲν ὑπάτη μέσων, τὸν τῶν ἓξ ἀριθμόν, ἡ δὲ νήτη διεζευγμένων, τὸν τῶν δώδεκα. Λαβεῖν δὴ λοιπὸν χρὴ πρὸς τούτοις ἀριθμοὺς τοὺς μεταξὺ πίπτοντας, ὧν οἱ ἄκροι, ὁ μέν, ἐπίτριτος, ὁ δέ, ἡμιόλιος φανήσεται· εἰσὶ δὲ ὁ τῶν ὀκτὼ καὶ τῶν ἐννέα· τῶν γὰρ ἓξ τὰ μὲν ὀκτὼ, ἐπίτριτα, τὰ δὲ ἐννέα, ἡμιόλια. Τὸ μὲν ἓν ἄκρον, τοιοῦτο· τὸ δ' ἄλλο τὸ τῶν δώδεκα, τῶν μὲν ἐννέα ἐπίτριτα, τῶν δ' ὀκτὼ ἡμιόλια. Τούτων οὖν τῶν

E. 6. Ποιήσει.] K. Ποίησαι.

vallo duas animales medietates muſica ratione oſtendit. Nam conſonantia, quam in rebus muſicis *diapaſon* Græci, noſtri vulgo Octavam nominant, duo inter extremos terminos media recipit; quorum proportionem oſtendemus. Extrema conſonantiæ *diapaſon* duplam inter ſe rationem tenent: utque hoc intelligere exemplo poſſis, numeris rem explicabimus. Ergo major extremitas ad minorem ita ſe habet, ut duodecim ad ſex. Hoc intervallum ab ſumma mediarum chorda porrigitur uſque ad imam disjunctarum, hoc eſt *netam diezeugmenon*. Quærendi jam ſunt duo numeri in medium intercidentes, ad quos extremorum major ad ſibi proximum ſeſquitertius, ad reliquum ſit ſeſquiplus ſive ſeſquialter: ii numeri ſunt octo et novem. Nam ſex ſemel, ejuſque præterea triens, in octo continentur; in novem ſemel cum ſemiſſe. Et alter extremorum, duodecim puta, novem pro dodrante, octo pro beſſe habet. Ergo his numeris inter ſex et duo-

1139 ἀριθμῶν ὄντων μεταξὺ τοῦ ἓξ καὶ τοῦ δώδεκα, καὶ τοῦ ἀφ' ἁπασῶν ἀφαιρήματος ἐκ τοῦ ἀφ' τεττάρων καὶ τοῦ ἀφ' πέντε συνεχῶς, δῆλον ὅτι ἔξει ἡ μὲν μέση τὸν τοῦ ὀκτὼ ἀριθμὸν, ἡ δὲ ὑπάτη μέση τὸν τῶ ἐννέα. Τούτων γενομένων, ἕξει ἡ ὑπάτη πρὸς μέσην ὡς ὑπάτη πρὸς νήτην διεζευγμένων· ἀπὸ γὰρ παρυπάτης μέσων, ἀφ' τεττάρων ἐπὶ μέσην· ἀπὸ δὲ ὑπάτης ἐπὶ νήτην διεζευγμένων, ἀφ' ἁπασῶν. Ἡ αὐτὴ δὲ ἀναλογία καὶ ἐπὶ τῶ ἀριθμῶν εὑρίσκεται· ὡς γὰρ ἔχει τὰ ἓξ πρὸς
B τὰ ὀκτὼ, οὕτω τὰ ἐννέα πρὸς τὰ δώδεκα· καὶ ὡς ἔχει τὰ ἓξ πρὸς τὰ ἐννέα, οὕτω τὰ ὀκτὼ πρὸς τὰ δώδεκα· ἐπίτριτα γὰρ τὰ μὲν ὀκτὼ τῶ ἓξ, τὰ δὲ δώδεκα τῶ ἐννέα· ἡμιόλια δὲ τὰ μὲν ἐννέα τοῦ ἓξ, τὰ δὲ δώδεκα τοῦ ὀκτώ. Ἀρκέσει τὰ εἰρημένα εἰς τὸ ὑποδεδειχέναι ὅτι εἶχε περὶ τὰ μαθήματα σπουδὴν καὶ ἐμπειρίαν Πλάτων.

A. 6. ἀπὸ γὰρ παρυπάτης—διὰ πασῶν] Burettus corrigit, ἀπὸ γὰρ ὑπάτης—διὰ τεττάρων: atque ſic, omiſſo tamen μέσων, verterat Valgulius: Mez. item διὰ τεττάρων in fine correxit. Διεζευγμένων bis recepi pro διεζευγμένα, ex E. Parſ. 1. 2. 3. et Interpretibus Valgul. Amiot. Xyl.

decim interjectis, cum *diapaſon* conſtet ex intervallis *diateſſaron*, id eſt Quarta, ac *diapente*, id eſt Quinta, diſtantiis; liquet mediæ chordæ numerum octo, ei proximæ ſeu *parameſæ* novem deberi. Quo facto, erit ea ratio *hypatæ* ſeu ſummæ ad mediam, quæ *parameſæ* erat ad imam ſeu *netam* adjunctarum ſive connexarum: nam a *parhypata* mediarum erit *diateſſaron* ad mediam; a *parameſa* ad *netam diezeugmenon*, *diapaſon*. Eademque invenitur numerorum proportio: eadem enim eſt ſex ad octo, quæ novem ad duodecim ratio; et ut ſex ad novem ſunt affecta, ita octo ad duodecim. Nam octo ad ſex ſeſquitertiam habent rationem, et duodecim ad novem; et rurſum ſeſquialteram, ut novem ad ſex, ita duodecim ad octo. Ceterum hæc ſufficient ad demonſtrandum, quanta fuerit in rebus Mathematicis induſtria atque peritia verſatus Plato.

κγ'. Ὅτι δὲ σεμνὴ ἡ ἁρμονία, καὶ θεῖόν τι καὶ μέγα, Ἀριστοτέλης ὁ Πλάτωνος ταυτὶ λέγει, "Ἡ δὲ ἁρμονία "ἐστὶν οὐρανία, τὴν φύσιν ἔχουσα θείαν καὶ καλὴν καὶ "δαιμονίαν· τετραμερὴς δὲ τῇ δυνάμει πεφυκυῖα, δύο "μεσότησιν ἔχει, ἀριθμητικὴν τε καὶ ἁρμονικήν· φαί- "νεται τε τὰ μέρη αὐτῆς, καὶ τὰ μεγέθη καὶ αἱ ὑπερ- "οχαὶ, κατ' ἀριθμὸν καὶ ἰσομετρίαν· ἐν γὰρ δυσὶ τε- "τραχόρδοις ῥυθμίζεται τὰ μέλη." Ταῦτα μὲν τὰ ῥητά. Συνεστάναι δὲ αὐτῆς τὸ σῶμα ἔλεγεν ἐκ μερῶν ἀνομοίων, συμφωνούντων μέντοι πρὸς ἄλληλα· λέγειν δὲ μίαν καὶ τὰς μεσότητας αὐτῆς τήν τε ἀριθμητικὴν λόγον συμφωνεῖν· τὸν μὲν νέατον, πρὸς τὸν ὕπατον ἐκ διπλασίου λόγου ἡρμοσμένον, τὴν διὰ πασῶν συμφωνίαν ἀπολεῖν. Ἔχει μὲν, ὡς προείπομεν, τὸν νέατον, δώδεκα μονάδων· τὸν δὲ ὕπατον, ἓξ· τὴν δὲ παραμέσην συμφωνοῦσαν πρὸς ὑπάτην καθ' ἡμιόλιον λόγον, ἐννέα μονάδων· τῆς δὲ μέσης ὀκτὼ (ἢ) μονάδας ἐλέγομεν. Συγκεῖσθαι δὲ αὐτὰ

XXIII. Porro autem quod Harmonia res ſit divina, veneranda, magna, Ariſtoteles Platonis diſcipulus his verbis confirmavit. *Enimvero Harmonia res eſt cæleſtis, ejuſque natura divina atque pulchra. Cum autem ſit facultate quatripartita, duas habet mediætates, Arithmeticam et Harmonicam: apparetque partes ejus, magnitudines, et eminentias numero et menſuræ æqualitate conſtare. Nam in duobus quatrichordis cantilenæ ſua modulatione concinnantur.* Atque hæc ſunt verbis ejus expreſſa. Corpus porro ejus conſtare dixit ex partibus diſſimilibus, ſed quæ inter ſe conſonent: quin et medietates earum arithmetica proportione conſentire. Nam ima chorda ad ſummam proportione dupla coëunte, confici *diapaſon* conſonantiam; cum, ut diximus, *hypata* ſex, *neta* duodecim numero comparetur: *parameſa* ſeſquialtera proportione *hypatæ* reſpondet, eique novem congruere, mediæ octo diximus. At enim intervalla Mu-

τάτων τῆς Μουσικῆς τὰ κυριώτατα διαστήματα συμβαίνει· τό, τε διὰ τεσσάρων, ὅ ἐστι καθ' τὸν ἐπίτριτον
D λόγον· καὶ τὸ διὰ πέντε, ὅ ἐστι κατ' τὸν ἡμιόλιον λόγον· καὶ τὸ διὰ πασῶν, ὅ ἐστι κατ' τὸν διπλάσιον· ἀλλὰ γὰρ καὶ τὸν ἐπόγδοον σώζεσθαι, ὃς ἐστι κατ' τὸν τονιαῖον λόγον· ταῖς αὐταῖς δ' ὑπεροχαῖς ὑπερέχειν καὶ ὑπερέχεσθαι τὰ ἁρμονίας τὰ μέρη ὑπὸ τῶν μερῶν, καὶ τὰς μεσότητας ὑπὸ τῶν μεσοτήτων, κατά τε τὴν ἐν ἀριθμοῖς ὑπεροχήν, καὶ κατ' τὴν γεωμετρικὴν δύναμιν συμβαίνει. Ἀποφαίνει γοῦν αὐτὰς Ἀριστοτέλης τὰς δυνάμεις ἐχούσας τοιαύτας, τὴν μὲν νεάτην, τὴν μέσης τῷ τρίτῳ μέρει τῷ αὐτῆς ὑπερέχουσαν· τὴν δὲ ὑπάτην ὑπὸ τὴν παραμέσης ὑπερεχομένην ὁμοίως. Ὡς γίνεσθαι τὰς ὑπεροχὰς τῶν τρεῖς πρὸς τοῖς γὰρ αὐτοῖς μέρεσιν ὑπερέχουσι καὶ ὑπερέχονται. Τοῖς γοῦν αὐτοῖς λόγοις οἱ ἄκροι τὴν μέσης καὶ παραμέσης ὑπερέχουσι καὶ

D. 2. κατὰ τὸν διπλάσιον] τὸν, loco vulgati τὸ, assumsi ex K.
D. 4. αὐταῖς δ' ὑπεροχαῖς] Addidimus δ ex E. P.
D. 8. συμβαίνει] Sic E. K. Paris. 1. 3. Vulgo, συμβαίνειν.
E. 4. οἱ ἄκροι] οἱ addidi ex Venet. Ceterum subest quid mendi, vel in hoc, vel in antecedente commate.

ficæ præcipua constare his rationibus certum est: *diatessaron* sesquitertia, *diapente* sesquialtera, *diapason* dupla proportione: interim etiam conservari rationem sesquioctavam, qualis est novem ad octo, et tonum exprimit. Jam id quoque accidit, ut Harmoniæ partes a partibus et medietates a medietatibus secundum excessum Arithmeticum et vim Geometricam superantur. Atque hoc sic declarat Aristoteles; ut *neta* triente major quam *mesa* sit, et eadem portione *parameſa hypatam* excedat: itaque relatio quædam intervallorum sive discriminum confiat, cum termini æqualibus portionibus superent *mesam* et *parameſam*, ab iisdemque superentur; utrobique sesquialtera et sesquitertia proportionibus rem gerentibus. Atque hæc est, quam

ὑπερέχονται, ὑπῳρίτῳ καὶ ἡμιολίῳ· τοιαύτη δὴ ὑπεροχή ἐστιν ἡ ἁρμονική. Ἡ δὲ τῆς νεάτης ὑπεροχὴ καὶ τῆς μέσης καθ' ἀριθμητικὸν λόγον ἴσῳ μέρει τὰς ὑπεροχὰς ἐμφαίνουσιν. Ὡσαύτως καὶ ἡ παραμέση τῆς ὑπάτης· τῆς γὰρ μέσης ἡ παραμέση κατὰ τὸν ἐπόγδοον λόγον ὑπερέχει. Πάλιν ἡ νεάτη τῆς ὑπάτης διπλασία ἐστίν· ἡ δὲ παραμέση τῆς ὑπάτης ἡμιόλιος· ἡ δὲ μέση ἐπίτριτος πρὸς ὑπάτην ἁρμοττει. Καὶ τοῖς μὲν μέρεσι καὶ τοῖς πλήθεσι καὶ κατὰ Ἀριστοτέλην ἡ ἁρμονία ὅπως ἔχουσα πέφυκε.

κδ'. Συνέστηκε δὲ φυσικῶς ἔκ τε τοῦ ἀπείρου καὶ περαινόντος καὶ ἐκ τοῦ ἀρτιοπερίττου φύσεως, καὶ αὐτὴ καὶ τὰ μέρη αὐτῆς πάντα· αὐτὴ μὲν γὰρ ὅλη ἄρτια ἐστί, τελεμερὴς ὅσα τοῖς ὅροις· τὰ δὲ μέρη αὐτῆς, καὶ οἱ λόγοι, ἄρτιοι καὶ περισσοὶ καὶ ἀρτιοπέριττοι. Τῶν μὲν γὰρ

F. 7. Συνέστηκε] Ita reposui pro συνέστησε, ex Ald. Bas. Xyl. P. Par. f. 2. Amiot. item novi capitis initium feci; quandoquidem Aristotelis sententia non ulterius pertinet. Mox αὐτὴ pro αὐτὴν, ex E. Venet. P.

F. 7. ἀπείρου καὶ περαινόντος] Burettus conjicit legendum ἀρτίας καὶ περισσῆς: recte, puto.

Harmonicam vocant auctionem, id est Progressionem. *Neta* autem a *mesa*, et *parameſa* ab *hypata*, Arithmeticis intervallorum discriminibus distant: nam *parameſa meſam* sesquioctava ratione excedit; rursum *neta* ad *hypatam* dupla est; *parameſa hypata* semel ejusque semissem valet; et *meſa* ad *hypatam* est sesquitertia. His ergo partibus atque numeris Harmonia de Aristotelis sententia componitur.

XXIV. Constat eadem secundum naturam ex infiniti et finiti, paris et imparis, atque pariter imparis natura cum ipsa Harmonia tum ejus partes. Tota enim par est, cum constet quatuor terminis: partes ipsius proportionibus continentur, quorum termini sunt pares et impares, pariterque impares. *Neta*

νεάτων ἔχει ἀρτίαν, ἐκ δώδεκα μονάδων· τῷ δὲ παραμέσῳ, περισσὸν ἐξ ἐννέα μονάδων· τῷ δὲ μέσῳ ἀρτίαν, ἐξ ὀκτὼ μονάδων· τῷ δὲ ὑπάτῳ, ἀρτιοπέριττον, ἐξ μονάδων οὖσαν. Οὕτω δὲ πεφυκυῖα αὐτή τε καὶ τὰ μέρη αὐτῆς πρὸς ἄλληλα ταῖς ὑπεροχαῖς τε καὶ τοῖς λόγοις, ὅλη τε ὅλῃ καὶ τοῖς μέρεσι συμφωνεῖ.

κε'. Ἀλλὰ μὴν καὶ αἱ αἰσθήσεις αἱ τοῖς σώμασιν ἐγγινόμεναι, διὰ τὴν ἁρμονίαν, αἱ μὲν ἐφάνιαι θεῖαι ὖσαι, μετὰ θεὸν τὴν αἴσθησιν παρεχόμεναι τοῖς ἀνθρώποις, ὄψις τε καὶ ἀκοὴ, μετὰ φωνῆς καὶ φωτὸς τὴν ἁρμονίαν ἐπιφαίνουσι· καὶ ἄλλαι δὲ αὐταῖς ἀκόλουθοι, ἡ αἴσθησις κατ' ἁρμονίαν συνεζᾶσι· πάντα γὰρ καὶ αὗται ἐπιτελοῦσιν οὐκ ἄνευ ἁρμονίας, ἐλάττους μὲν ἐκείνων ὖσαι, οὐκ ἄπο δ' ἐκείνων· ἐκεῖναι γὰρ ἅμα θεοῦ παρουσίᾳ συναγινόμεναι τοῖς σώμασι κατὰ λογισμὸν, ἰσχυράν τε καὶ καλὴν φύσιν ἔχουσι.

A. 9. Ἀλλὰ μὴν—φύσιν ἔχουσι.] In toto hoc capite integritatem nexus et sententiæ requiro.

enim par eſt, quia duodecim numero exprimitur; *parameſa* impar, quia novem; *meſa* pariterpar, quia octo; *hypata* pariterimpar, quia ſex. His ergo rationibus atque partibus conflata Harmonia, ſibi toti, omnibuſque partibus conſonat.

XXV. Sed et ſenſus, qui ob Harmoniam corporibus innati ſunt, cœleſtes alii et divini, cum Deo ſenſum præbent hominibus viſus et auditus, cum voce et lumine harmoniam oſtendunt: et alii ſenſus horum comites, quatenus ſenſus ſunt, ſecundum Harmoniam conſtant: nihil enim ne ipſi quidem ſine Harmonia conficiunt: minores ſane illis, non tamen abſque illis: illi enim ſimul cum adventu Dei præſto adſunt juxta rationem, et validam pulchramque habent naturam.

κϛ'. Φανερὸν οὖν ἐκ τούτων ὅτι τοῖς παλαιοῖς τῶν Ἑλλήνων εἰκότως μάλιστα πάντων ἐμέλησε πεπαιδεῦσθαι Μουσικήν. Τῶν γὰρ νέων τὰς ψυχὰς ᾤοντο δεῖν διὰ Μουσικῆς πλάττειν τε καὶ ῥυθμίζειν ὅπῃ τὸ εὔχημον, χρησίμης δηλονότι τῆς Μουσικῆς ὑπαρχούσης πρὸς πάντα καὶ πᾶσαν ἐσπουδασμένην πρᾶξιν, προπεμπομένης δὲ πρὸς C τοὺς πολεμικοὺς κινδύνους. Πρὸς οὓς οἱ μὲν αὐλοῖς ἐχρῶντο, καθάπερ Λακεδαιμόνιοι· παρ' οἷς τὸ καλούμενον Καστόρειον ηὐλεῖτο μέλος, ὁπότε τοῖς πολεμίοις ἐν νόμῳ προσίεσαν μαχεσόμενοι. Οἱ δὲ καὶ πρὸς λύραν ἐποίουν τὴν πρόοδον ἐπὶ τοὺς ἐναντίους· καθάπερ ἱστοροῦνται μέχρι πολλοῦ χρήσασθαι τῷ τρόπῳ τούτῳ καὶ ὅπῃ τοὺς πολεμικοὺς κινδύνους ἐξόδου Κρῆτες. Οἱ δ' ἔτι καὶ καθ' ἡμᾶς σάλπιγξι ἀγωνιζόμενοι χρῶνται. Ἀργεῖοι δὲ πρὸς τὴν τῶν Σθενείων τῶν καλουμένων παρ' αὐτοῖς πάλιν ἐχρῶντο τῷ αὐλῷ· τὸν δὲ ἀγῶνα τοῦτον ὅπῃ Δαναῷ μὲν τὴν ἀρχὴν τεθῆναί φασιν, ὕστερον δὲ ἀνατεθῆναι Διὶ Σθενίῳ· οὐ μόνον δὲ ἔτι καὶ νῦν τοῖς πεν D

XXVI. Porro autem ex his planum fit, priſcis Græcis haud injuria id præcipuæ curæ fuiſſe, ut adoleſcentes muſica diſciplina imbuerent. Horum enim animos exiſtimabant Muſicæ opera fingi atque concinnari ad decorum poſſe; quippe quod Muſica ut ad omnia, omnemque feriam actionem utilis eſſet, ita in primis ad bellica pericula. Quam ad rem alii tibiis uſi ſunt, ut Lacedæmonii, qui compoſito agmine in hoſtem vadentes, Caſtoreum carmen præcini tibiis inſtituerunt: alii lyra, ſicut diu ſic ad pugnam profectos Cretenſes ferunt. Noſtra ætate tubæ in hunc uſum apud pleroſque ſucceſſerunt. Argivi ad luctam, quæ Stheniorum dicebatur, tibiam adhibebant: quod certamen initio Danai cauſſa inſtitutum, poſtmodo Jovi Sthenio conſecratum perhibetur. Enimvero hodieque mo-

πάθλοις νενόμισαι προσαυλεῖσθαι, οὐδὲν μὲν κεκριμένον, οὐδ' ἀρχαῖον, οὐδ' οἷον ἐνομίζετο πρὸς τοῖς ἀνδράσιν ἐκείνοις, ὥσπερ τὸ τοῦ Ἱέρακος πεποιημένον πρὸς τὴν ἀγωνίαν ταύτην, ὃ ἐκαλεῖτο Ἐνδρομή· ὅμως δέ γε εἰ ἀσθενές τι καὶ οὐ κεκριμένον, ἀλλ' οὖν προσαυλεῖται.

κζ'. Ἐπὶ μὲντοι τῶν ἔτι ἀρχαιοτέρων οὐδὲ εἰδέναι, φασὶ, τοὺς Ἕλληνας τὸ θεατρικὸν μοῦσαν· ὅλην δὲ αὐτῆς τ' ὀπτικὴν πρός τε θεῶν τιμὴν, καὶ τὴν τῶν νέων παίδευσιν προσλαμβάνεσθαι, μηδὲ τὸ πᾶν ἤδη
E θέατρον παρὰ τοῖς ἀνδράσιν ἐκείνοις κατεσκευασμένον, ἀλλὰ ἐπὶ τῆς Μουσικῆς ἐν τοῖς ἱεροῖς ἀναστρεφομένης, ἐν οἷς τιμή τε τοῦ θείου διὰ ταύτης ἐποιοῦντο, καὶ τῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν ἔπαινος· εἰκὸς δὲ εἶναι, ὅτι τὸ θέατρον ὕστερον, καὶ τὸ θεωρεῖν πολὺ ὕστερον, ἀπὸ τοῦ θεοῦ τὴν προσηγορίαν ἔλαβεν. Ἐπὶ μὲντοι τ' καθ' ἡμᾶς χρό-

E. 4. εἰκὸς δὲ εἶναι, ὅτι] An legendum, εἰκός τε ἐντεῦθεν, ὅτι. Certe aliquid desideratur. Nec libri constant; nam Ald. Bas. K. P. deterius etiam, εἰκὸς δὲ ὅτι εἶναι—.

ris est, ut ad pentathlum tibiis canatur: ac tametsi nihil accinitur certum, nihil antiquum, aut quale priscis usitatum fuit, quale erat carmen Hieracis ad hoc certamen factum quod *Endrome* sive Incursus dicebatur: quanquam languidum et non certa destinatum lege fuerit, tamen aliquid accinitur nihilominus.

XXVII. At enim apud antiquiores Græcos ne notam quidem aiunt Musicam quæ theatris inserviret; totam scientiam illam Deorum venerationi, adolescentumque institutioni impensam fuisse; quod tum, nondum theatro ullo apud istos homines ædificato, Musica adhuc in templis versaretur, Deorum venerationi, et laudibus bonorum virorum inserviens. Et verisimile est *theatri* vocem, ac multo antiquiorem, *theorein*, quod est *spectare*, a voce *Theos*, quæ Deum notat, deductas esse. Ceterum nostris temporibus tantum est recep-

νων τοσοῦτον ὑπιδέδωκε τὸ τῆς ἀμαθίας εἶδος, ὥστε τὴν μὴ παιδευτικὴν τέρψιν μηδεμίαν μνείαν μηδὲ ἀντίληψιν εἶναι, πάντας δὲ τὰς Μουσικῆς ἀπομιμήσεις πρὸς τὴν θεατρικὴν παρασκευὴν μίσαν.

κη'. Εἴποι τις, Ὦ τᾶν, οὐδὲν οὖν ὑπὸ τῶν ἀρχαίων παρεξεύρηται καὶ κεκαινοτόμηται; Φημὶ κἀγὼ αὐτὸς ὅτι παρεξεύρηται, ἀλλὰ μετὰ τοῦ σεμνοῦ καὶ πρέποντος. Οἱ γὰρ ἰσορήσαντες τὰ τοιαῦτα Τερπάνδρῳ μὲν τὴν τε Δώριον νήτιν παρεπίθεσαν, οὐ χρησαμένων αὐτῇ τῶν ἔμπροσθεν κατὰ τὸ μέλος. Καὶ τὸν Μιξολύδιον δὲ τόνον ὅλον παρεξευρῆσθαι λέγεται, καὶ τὸν τῆς ὀρθίου μελῳδίας τρόπον τ' καὶ τὰς ὀρθίους πρὸς τ' ὄρθιον σημαντὸν τροχαῖον. Εἰ δέ, καθάπερ Πίνδαρός φησι, καὶ τῶν σκολιῶν μελῶν Τέρπανδρος εὑρετὴς ἦν. Ἀλλὰ μὴν καὶ Ἀρχίλοχος τὴν τῶν τριμέτρων ῥυθμοποιΐαν προσ-

F. 10. τὸν κατὰ τὰς ὀρθίους—τροχαῖον] Burettus corrigit et vertit τὸν κατὰ τὸν ὄρθιον καὶ τὸν σημαντὸν τροχαῖον. Valgulius plane omisit hæc τὸν κατὰ τὰς ὀρθίους πρὸς τὸν ὄρθιον. Xyl. καὶ addidit vertendo, ante τὸν κατὰ τὰς ὀρθίους. Amiotus in alia omnia abit.

F. 11. Εἰ δὲ, καθάπερ Πίνδαρος] Εἰ mutandum in Ἔτι, quod unus Valgulius vertendo expressit.

tum discriminis, ut ejus Musicæ quæ ad disciplinam puerorum facit nulla memoria jam exstet, nulla cura sit; omnes qui animum ad Musicam appellunt theatris servientem musam amplectantur.

XXVIII. Sed dicat aliquis: Heus tu, nihilne a priscis adinventum fuit, nihil novatum? Equidem adinventa quædam fateor, sed cum majestate et decoro. Qui historiam harum rerum scripserunt, ii Terpandro *netam* Dorii toni acceptam ferunt, cum ea priores usi non fuerint: quin et totum Mixolydium tonum superadditum aiunt: et Orthiæ cantilenæ modum, et orthiorum ad orthium notabilem trochæum. Præterea, ut Pindarus ait, etiam Scolia carmina Terpander reperit. Sed et Archilochus trimetrorum rhythmos exco-

εξεῦρε, καὶ τὸν εἰς τὰς ὀχ ὁμογενεῖς ῥυθμὰς ἔντασιν,
καὶ τὸν παρακαταλογὴν, καὶ τὴν περὶ ταῦτα κροῦσιν·
πρῶτῳ δὲ αὐτῷ τά τε ἐπῳδὰ, καὶ τὰ τετράμετρα, καὶ
τὸ κρητικὸν καὶ τὸ προσοδιακὸν ἀποδέδοται, καὶ ἡ τοῦ
πρώτου αὔξησις, ὑφ' ὧν δέ καὶ τὸ ἐλεγεῖον, πρὸς
δὲ τούτοις ἥτε τοῦ ἰαμβεῖον πρὸς τὸν ὀπβατὸν παίωνα
ἔντασις, καὶ ἡ τοῦ πυξημάνου ἡρῴου, εἴς τε τὸν προσοδια-
κὸν, καὶ τὸν κρητικόν· ἔτι δὲ τῶν ἰαμβείων, τὸ τὰ μὲν
λέγεσθαι παρὰ τὴν κροῦσιν, τὰ δὲ ᾄδεσθαι, Ἀρχίλοχόν
φασι καταδεῖξαι, εἶθ' ὕστερον χρήσασθαι τοὺς τραγικοὺς
ποιητὰς, Κρέξον δὲ λαβόντα εἰς διθύραμβον χρῆσιν ἀγα-
γεῖν. Οἴονται δὲ καὶ τὴν κροῦσιν τὴν ὑπὸ τὴν ᾠδὴν τοῦτον
πρῶτον εὑρεῖν, τοὺς δὲ ἀρχαίους πάντας προσχορδὰ
κρούειν.

κθ'. Πολυμνήστῳ δὲ τὸν θ' Ὑπολύδιον νῦν ὀνομαζό-
μενον τόνον ἀνατιθέασι, καὶ τὴν ἔκλυσιν καὶ τὴν ἐκβολὴν

F. 14. ἔντασιν] Sic E. K. Parif. 1. 2. 3. Vulgo, ἔνταsιν.
A. 3. προκριτικὸν] Burettus corrigit Κρητικὸν, quod in Latinis reddidi.
A. 3. τοῦ πρώτου] K. τότε. Salmaf. τοῦ ἡρῴου.
A. 10. χρῆσιν] Sic E. K. Venet. Parif. 1. P. Vulgo, χρήσασθαι.

gitavit, et intentionem in diverſi generis et *paracatalogam* ſive immutationem exitus, et pulſationem eorum: primo ipſi etiam epoda, tetrametra, Creticum, et Aditiale tribuuntur, primique augmentum; a nonnullis etiam elegiacum. Ad hæc iambici ad pæonem epibatum intentio, et heroici aucti in Aditialem et Creticum: et quod iambicorum alia dicuntur ad pulſationem, alia canuntur, id ab Archilocho monſtratum, a tragicis deinde uſurpatum ferunt, idque Crexum accepiſſe, et ad dithyrambum traduxiſſe. Putant etiam pulſationem ſub cantilenam ab eo primum inventam, cum veteres omnes ad chordas pulſaſſent.

XXIX. Polymneſto autem tonum qui nunc Hypolydius dicitur tribuunt; valdeque ab eo auctam ferunt

πολὺ μείζω πεποιηκέναι φασὶν αὐτόν. Καὶ αὐτὸν δὲ τὸν Ὄλυμπον ἐκεῖνον, ᾧ δὴ τὴν ἀρχὴν ἡ Ἑλληνικῆς τε καὶ νομικῆς μόσης ἀποδιδόασι, τό, τε ἡ ἁρμονίας γένος ἐξευρεῖν φασι, καὶ τῶν ῥυθμῶν τόν τε παιωνιακὸν, ἐν ᾧ ὁ τῦ Ἄρεως νόμος, καὶ τὸν χορεῖον ᾧ πολλῷ κέχρηνται ἐν τοῖς μητρῴοις· ἔνιοι δὲ καὶ τὸν βακχεῖον Ὄλυμπον οἴονται εὑρηκέναι. Δῆλον δ' ἔκαστον τῶν ἀρχαίων μελῶν, ὅτι ταῦτα ἔτως ἔχει. Λάσος δὲ ὁ Ἑρμιονεὺς εἰς τὴν διθυραμβικὴν ἀγωγὴν μεταφήσας τὲς ῥυθμὲς, καὶ τῇ τῶν αὐλῶν πολυφωνίᾳ κατακολυθήσας, πλείοσί τε φθόγγοις καὶ διερριμμένοις χρησάμενος, εἰς μετάθεσιν τὴν παρυπάρχουσαν ἤγαγε Μεσικήν. C

λ'. Ὁμοίως δὲ καὶ Μελανιππίδης ὁ μελοποιὸς ἐπιγενόμενος, ὐκ ἐνέμεινε τῇ παρυπαρχούσῃ Μεσικῇ, ἀλλ' οὐδὲ Φιλόξενος, οὐδὲ Τιμόθεος· ἔτος γὰρ, ἐπαφθόγγυ ἡ

B. 10. κέχρηνται.] Sic Steph. ex Schott. ſequuntur Græco-Latinæ et Burettus, nec diſſentit Venet. At κέχρηται habent Ald. Baſ. Xyl. E. K. Pariſ. 1 et interpretes Valgul. Amiot. Xyl.

B. 12. Δῆλον δ' ἕκαστον] Legendum vel, Δηλοῖ δ' ἕκαστον, vel, Δῆλον δ' ἑκάστῳ.

C. 5. Ὁμοίως δὲ καὶ Μελανιππίδης—πλείοσι φθόγγοις] Hæc inferius tranſponenda videntur inter διεφθάρη et ὡς καὶ Φερεκράτην.

eclyſin et *echolam*, id eſt, chordarum remiſſionem et intentionem. Ipſum quoque illum Olympum, cui principium Græcæ et nomis contentæ Muſicæ imputatur, genus enharmonicum protuliſſe in lucem tradunt; rhythmoſque Aditialem, in quo Martis eſt nomus, et Choreum quo multi uſi ſunt in *Metrois*, hoc eſt carminibus de Magna Matre. Quidam etiam Baccheium putant ab Olympo inventum. Hæc ita eſſe, quovis antiquo carmine oſtendi poteſt. Laſus vero Hermionenſis cum rhythmos in dithyrambicam rationem tranſtuliſſet, ac tibiarum multiplices voces ſectaretur, pluribus utens ſonis et diſſipatis, antiquæ Muſicæ mutationem invexit.

XXX. Idem fecit Melanippides Odarum ſcriptor ſuperveniens, qui in priore Muſica non acquievit; ut neque Philoxenus, neque Ti-

λύρας ὑπαρχούσης ἕως εἰς Τέρπανδρον τὸν Ἀντισσαῖον, διέρριψεν εἰς πλείονας φθόγγους. Ἀλλὰ γὰ καὶ αὐλητικὴ ἀπὸ ἁπλουστέρας εἰς ποικιλωτέραν μεταβέβηκε Μουσικήν· τὸ γὰ παλαιὸν, ἕως εἰς Μελανιππίδην, τὸν τὰ διθυράμβων ποιητὴν, συμβέβηκει τοὺς αὐλητὰς παρὰ τὰ ποιη-
D τὰ λαμβάνειν τοὺς μισθοὺς, τραγῳδοποιούσης δηλονότι τὰ ποιήσεως, τὰ δ' αὐλητὰ ὑπηρετούντων τοῖς διδασκάλοις· ὕστερον δὲ καὶ τοῦτο διεφθάρη· ὡς καὶ Φερεκράτην τὸν κωμικὸν εἰσαγαγεῖν τὴν Μουσικὴν ἐν γυναικείῳ σχήματι, ὅλην κατηκισμένην τὸ σῶμα· ποιεῖ δὲ τὰ δικαιοσύνην ἀπαιτουμένην τὰ αἰτίαν τὰ λώβης, καὶ τὰ ποίησιν λέγουσαν,

ΜΟΥΣ. Λέξω μὲν οὖν ἄκουσα· σοί τε γὰρ κλύειν
Ἐμοί τε λέξαι θυμὸς ἡδονὴν ἔχει.
Ἐμοὶ γὰρ ἦρξε τῶν κακῶν Μελανιππίδης
E Ἐν τοῖσι πρώτοις, ὃς λαβὼν ἀνῆκέ με,
Χαλαρωτέραν τ' ἐποίησε χορδαῖς δώδεκα.

D. 6. ποίησιν] Μουσικὴν vertit Valgul. Burett. Certe auctor vel ſcripſit ita, vel ſcribere debebat. Item Brunck. ad Ariſtoph. Fragm. T. iii. p. 170, ita edidit: ubi e conjectura ſua totum hunc locum exhibet.

motheus. Hic enim, cum lyra ſeptem fidibus uſque ad Terpandrum Antiſſæum contenta fuiſſet, in plures eam ſonos diſperſit. Verum tibina quoque Muſica de ſimpliciore in magis variam eſt mutata. Nam antiquitus, uſque ad Melanippidem qui dithyrambos compoſuit, tibicines a poëtis mercedem accipere conſueverant: nimirum primas gerente partes poëſi, et tibicinibus operam iis qui fabulam docerent navantibus. Is poſtea mos periit: adeo quidem, ut Pherecrates comicus Muſicam introduxerit figura muliebri, totum corpus verberibus fœde multatam: facitque Juſtitiam quærentem de cauſſa hujus fœditatis, et Muſicam ſic reſpondentem:

Mus. *Dicam, neque hoc invita, audire cum tibi*
Mihique dicere voluptatem animo afferat.
Malorum initium mihi fuit Melanippides
Is primus arreptam me laxavit nimis,
Fidibuſque bis ſex molliorem reddidit.

Ἀλλ' ἦν ὅμως ἅτος μὲν ἦν ἀποχρῶν ἀνὴρ
Ἐμοιγε πρὸς τὰ νῦν κακὰ—
Κινησίας δὲ ὁ κατάρατος Ἀτιλικὸς
Ἐξαρμονίκας καμπὰς ποιῶν ἐν ταῖς τροφαῖς
Ἀπολώλεκέ μ' ἅτως, ὥστε τῆς ποιήσεως
Τῶν διθυράμβων, καθάπερ ἐν ταῖς ἀσπίσι,
Ἀριστερ' αὐτὰ φαίνεται τὰ δεξιά.
Ἀλλ' οὐκ ἂν εἴποις ἅτως, ἦν ὅμως ὅμως.
Φρύννις δ' ἴδιον τρίβολον ἐμβαλών τινα,
Καμπῶν με καὶ τρέφων, ὅλην διέφθορεν,
Ἓν πέντε χορδαῖς δώδεκα ἁρμονίας ἔχων.
Ἀλλ' οὖν ἔμοιγε χ' οὗτος ἦν ἀποχρῶν ἀνήρ·
Εἰ γάρ τι καὶ ξυήμαρτεν, αὖθις ἀνέλαβεν.
Ὁ δὲ Τιμόθεός μ', ὦ φιλτάτη, καταφώρυχε,
Καὶ διακέκναικ' αἴσχιστα. ΔΙΚ. Ποῖος ἅτος Τιμόθεος; ΜΟΥΣ. Μιλήσιός τις Πυῤῥίας
Κακά μοι παρέσχεν· ἅτος ἅπαντας εἰς λέγω
Παρελήλυθεν ἄγων ἐκτραπέλως μυρμηκίας.
Κἂν ἐντύχῃ πω μοι βαδίζουσῃ μόνῃ,
Ἀπέλυσε, κἀνέλυσε χορδαῖς δώδεκα.

E. 4. κακὰ—] Virgulam posui exemplo Brunckii.

E. 5. Κινησίας δὲ] δὲ in γὰρ mutat Brunck.

F. 3. Ἀλλ' οὐκ ἂν εἴποις] Hunc versum ita constituo, Ἀλλ' οὖν ἐπιεικὴς ἅτος ἦν ὅμως ἐμοί. Brunckius ita, Ἀλλ' ἂν εἴποις· ὡμὸς ἅτος ἦν ὅμως: quo sensu, non video: nec ipse, forte, vidit, qui mox duo alia correctionis tentamina ponit: alterum, ΔΙΚ. Ἀλλ' ἂν εἴποις ὠμὸν ἅτως. ΜΟΥΣ. ἦν γ' ὅμως: alterum, ΔΙΚ. Ἀλλ' οὐκ ἂν εἴποις. ΜΟΥΣ. τλητὸς ἅτος ἦν ὅμως. Judicent periti!

F. 4. Φρύννις] Sic E. K. Paris. 1. 2. 3. Vulgo, Φρύνης: quod Steph. nescio unde arripuit. Ceteri Φρύνις.

F. 10. διακέκναικ'] Sic Brunck. Vulgo, διακέκναικ'.

F. 11. Τιμόθεος] Τιμόθεός ἐστι; Brunck. probabiliter.

A. 2. Παρελήλυθεν] Sic K. et Brunck. item, sed retenta vitiosa lectione, Ald. Bas. Xyl. Παρελήλυθεν παρελήλυθ'. Vulgo, Παρελήλυθ'.

A. 3. Κἂν ἐντύχῃ] ἐντύχοι K. et Brunck. Equidem malim Κἂτ' ἐντυχών.

A. 4. Ἀπέλυσε—] Brunckius hunc locum continuat proximis versibus Ἐξαρμονίας—κατεμέσωσε quos Aristophani abjudicans, Pherecrati adjudi-

Ad calamitates ille non tamen meas
Suffecit unus hasce. Nam Cinesias
Athenienſis ille deteſtabilis,
Contra harmoniam dum flexus intulit
ſtrophis,
Peſſundedit me ſic, ut jam poëſios
Dithyrambicæ, perinde ſicut aſpidis,
Quæ dextra ſunt, ſiniſtra quivis de-
putet.
Neque hoc tamen ſatis eſt miſeriæ cre-
ditum.
Phrynis peculiarem immittens turbinem,
Flectendo me, et verſando totam perdidit,
In quinque chordis bis ſex harmonias
habens,
Sed iſte vir potuit adhuc tolerarier;
Peccata namque correxit rurſum ſua.
Aſt Timotheus me confodit, cariſſima,
Turpiſſimeque vulneribus me conſcidit.
JUST. *Quis Timotheus?* MUS. *Mileſius*
ille rufulus
Majora mi mala, quam reliqui omnes,
intulit.
Is ſolam ubi ambulantem me nactus fuit,
Bis ſex me nervis illico vinctam illi-
gat.

Καὶ Ἀριστοφάνης ὁ κωμικὸς μνημονεύει Φιλοξένου, καί φησιν, " ὅπ εἰς τοὺς κυκλίους χοροὺς μέλη εἰσηνέγκατο" ἡ δὲ Μουσικὴ λέγει ταῦτα,

Ἐξαρμονίους ὑπερβολαίους τε ἀνοσίους
Καὶ νιγλάρους, ὥσπερ τε τὰς ῥαφάνους ὅλην
Κάμπτων με κατεμέλῳσε.

Καὶ ἄλλοι δὲ κωμῳδοποιοὶ ἔδειξαν τὴν ἀτοπίαν τῶν μετὰ ταῦτα τὴν Μουσικὴν κατακεκερματικότων.

λα'. Ὅπ δὲ περὶ τὰς ἀγωγὰς καὶ τὰς μαθήσεις διόρθωσις ἡ ἀφετροφὴ γίνεται, δῆλον Ἀριστόξενος ἐποίησε. " Τῶν γὰρ κατὰ τὴν αὐτὴν ἡλικίαν," φησὶ, " Τελεσίᾳ " τῷ Θηβαίῳ συμβῆναι νέῳ μὲν ὄντι, τραφῆναι δὲ τῇ " καλλίστῃ Μουσικῇ, καὶ μαθεῖν ἄλλά τε τῶν εὐδοκιμούν- " των, καὶ δὴ καὶ τὰ Πινδάρου, τά τε Διονυσίου τοῦ " Θηβαίου, καὶ τὰ Λάμπρου, καὶ τὰ Πρατίνου, καὶ τῶν " λοιπῶν ὅσοι τῶν λυρικῶν ἀνδρες ἐγένοντο ποιηταὶ κρου-

cat. Et, quod mirum, plane ita jam verterat Valgulius haud illi quidem sine verisimilitudine, modo ne obsint verba illa ἡ δὲ Μουσικὴ λέγει ταῦτα; quæ, licet continuo subjiciantur, post κατεμέλῳσε, tamen frigent. Utcunque sit, hoc versu legam, Ἀπεδυσε, καὶ ἐδυσε χορδὰς δώδεκα.

Sed et Aristophanes comicus mentionem facit Philoxeni qui cantilenas in cyclios choros intulerit; et Musica apud eum sic loquitur:

Exharmonios, hyperbolæos, niglaros:
Quibus me totum raphani in morem flexilem
Opplevit.

Sed et alii comœdiarum scriptores demonstraverunt eorum ineptias, qui postea temporis Musicam in minuta quasi fragmenta conscinderunt.

XXXI. Quod autem educatio et disciplina vel rectam vel pravam artium tractationem habeat, Aristoxenus ostendit. Nam *Telesiam Thebanum, qui ipsius ætate vixit*, narrat, *adolescentem in pulcherrima educatum Musica, cum aliorum nobilium poëtarum carmina didicisse, tum Pindari, Dionysii Thebani, Lampri, Pratinæ, et reliquorum qui lyrico carmine præstiterunt: eun-*

" μᾶλλον ἀγαθοί· καὶ αὐλῆσαι δὲ καλῶς, καὶ ἆθλα τὰ
" λοιπὰ μέρη τῆς συμπάσης παιδείας ἱκανῶς ἐφαπτο-
" θῆναι· συμβαλλόμενα δὲ τοῦ τὸ ἀκμῆς ἡλικίαν, ὅτα
" σφόδρα ἐξαπατηθῆναι ὑπὸ τῆς σκηνικῆς τε καὶ ποι-
" κίλης Μούσης, ὡς καταφρονῆσαι τῶν καλῶν ἐκεί-
" νων ἐν οἷς ἀνετράφη, τὰ Φιλοξένου δὲ καὶ Τιμοθέου
" ἐκμανθάνειν, καὶ τούτων αὐτῶν τὰ ποικιλώτατα καὶ
" πλείστην ἐν αὑτοῖς ἔχοντα καινοτομίαν· ὁρμήσαντά
" τε ὑπὸ τὸ ποιεῖν μέλη, καὶ ἐφαπτόμενον ἀμφοτέρων
" τῶν τρόπων, τῶν τε Πινδαρείου καὶ Φιλοξενείου, μὴ
" δύνασθαι κατορθοῦν ἐν τῷ Φιλοξενείῳ γένει· γεγενῆσθαι
" δὲ αἰτίαν τοῦ ἐκ παιδὸς καλλίστην ἀγωγήν."

λβ'. Εἰ οὖν τις βούλεται Μουσικὴν καλῶς καὶ κεκριμένως χρῆσθαι, τὸν ἀρχαῖον ἐπομιμείσθω τρόπον· ὁπότε μὲν καὶ τοῖς ἄλλοις αὐτοῦ μαθήμασιν ἀναπλησθῇ, καὶ φιλοσοφίαν ἐπιφοιτάτω παιδαγωγόν· αὕτη γὰρ ἱκανὴ κρῖναι τὸ Μουσικῇ πρέπον μέτρον καὶ τὸ χρήσιμον. Τριῶν γὰρ ὄντων μερῶν εἰς ἃ διήρηται τὸ καθόλου διαίρεσιν ἡ πᾶσα

demque etiam tibia bene cecinisse, et in reliquis totius disciplinæ partibus satis felici cum industria versatum fuisse. Ætate autem jam matura, ades fuisse a scenica et varia illa Musica deceptum, ut, contemtis pulchris iis in quibus enutritus fuerat, Timothei ac Philoxeni ediscere carmina, ac de his ipsis ea potissimum, quæ maxime essent varia, plurimumque haberent novitatis: cumque se ad lyricum pangendum carmen contulisset, ac tam Philoxeni quam Pindari modum tentasset, in Philoxeneo ei rem non successisse; cujus causa fuerit pulcherrima illa primæ ætatis institutio.

XXXII. Qui ergo vult Musica recte et cum judicio uti, is veterem modum æmuletur. Sed interim aliis quoque eam perficiat disciplinis, philosophiamque ei pædagogi loco præficiat: ea enim judicare valet quid Musicam deceat. Nam cum Musica universe in tres dividatur partes,

Μουσικὴ, διατόνου, χρώματος, ἁρμονίας, ἐπιστήμονα μὲν εἶ) δ' τούτοις χρωμένης ποιήσεως τ Μουσικὴ παρεσκεύασε, καὶ τ ἑρμηνείας τ τοῦ ποιήματος τοῦ διδάσκοντος ἐπιδοῦναι. Πρῶτον μὲν οὖν καταληπτέον ὅτι πᾶσα μάθησις τῆδε τῆς Μουσικῆς, εὐθυμίᾳ ἔοικε παρεσκευῆφθαι τὸ τίνος ἕνεκα τ διδασκομένων ἕκαστον τῷ μανθάνοντι μαθητέον ἐστί. Μετὰ δὲ τοῦτο ἐνθυμητέον ὅτι τοῦς τ τοιαύτην ἀγωγὴν τε καὶ μάθησιν εὐδαίμονα παρεσκάγεται τοῦτον ἐξαριθμησις. Ἀλλὰ οἱ μὲν πολλοὶ μανθάνουσιν ὃ ἂν τὸν διδάσκοντι ἢ τῷ μανθάνοντι ἀρέσῃ· οἱ δὲ σωφρονοῦντες τὸ εἰκῆ ἀποδοκιμάζουσιν, ὥσπερ Λακεδαιμόνιοι τὸ παλαιὸν καὶ Μαντινῆς καὶ Πελληναῖς· ἕνα γάρ τινα τοῦτον ἢ παντελῶς ὀλίγους ὀκλεξάμενοι, ἐς ὅσον τοῦς τ ἡδὺν ἐπανόρθωσιν ἁρμόττειν, αὐτὴ τῇ Μουσικῇ ἐχρῶντο.

λγ'. Φανερὸν δ' ἂν γένοιτο, εἴ τις ἑκάστην ἐξετάζοιτο τῆς ἐπιστημῶν, ποίας ἐστὶ θεωρητική. Δῆλον γὰρ ὅτι ἡ μὲν Ἁρμονικὴ, γενῶν τε τῶν τε ἡρμοσμένων, καὶ διαστημάτων καὶ συστημάτων καὶ φθόγγων καὶ

Diatonum, Chroma, Harmoniam; qui ad Muſicam ſe applicat, is neceſſe eſt gnarus ſit hiſce utentis rebus poëſeos, interpretationeque poëmatum præditus. Principio itaque tenendum eſt, omnem diſciplinam muſicam adſuefactionem eſſe, quæ diſcenti nondum ſimul oſtendat, cujus finis gratia unumquodque præceptum diſcatur. Deinde id cogitandum eſt, ad hujuſmodi inſtitutionem non eſſe adhibendam modorum enumerationem. Sed plerique temere docent aut diſcunt quæ diſcipulo doctorive placent. Prudentes inania rejiciunt: ut antiquitus Lacedæmonii, Mantinenſes, Pellenæi. Hi enim unum aliquem modum, aut paucos omnino deligentes, quos formandis moribus aptos judicarent, ipſa Muſica uſi ſunt.

XXXIII. Hoc manifeſtum evadet, ſi quis ſingulas ſcientias examinans, diſpiciat cujus unaquæque rei conſideratione tractet. Liquet enim Harmonicam de concinno genere, diaſtematibus ſeu intervallis, ſyſtematibus, ſo-

τόνων καὶ μεταβολῶν συστηματικῶν ὅτι γνωστικὴ· πορρωτέρω δὲ οὐκέτι ταύτῃ προσελθεῖν οἷόν τε. Ὡς δὲ δεῖ ζητεῖν παρὰ ταύτης τὸ ἁρμόττον δύναται, πότερον εἰκείως εἴληφεν ὁ ποιητὴς ὅμοιον εἰπεῖν ἐν μέσοις τὸν Ὑποδώριον τόνον ὅπου τ' ἀρχῇ, ἢ τὸν Μιξολύδιόν τε καὶ Δώριον ὅπου τ' ἔκβασιν, ἢ τὸν Ὑποφρύγιόν τε καὶ Φρύγιον ὅπου τ' μέσην. Οὐ γὰρ ἁρμοττεῖ τῇ ἁρμονικῇ πραγματείᾳ πρὸς τὰ τοιαῦτα, προσδεῖται δὲ πολλῶν ἑτέρων· τοῦ γὰρ τῆς οἰκειότητος δύναμιν ἀγνοεῖ. Οὔτε γὰρ τὸ 1147
χρωματικὸν γένος, ὅτε τὸ ἐναρμόνιον ἦξει ποτὲ ἔχον τὴν τῆς οἰκειότητος δύναμιν τελείαν, καὶ καθ' ἣν τὸ τὰ πεποιημένα μέλεα ἥδιστ' ὄψεται, ἀλλὰ τοῦτο ἔστι τεχνίτου ἔργον. Φανερὸν δὲ ὅτι ἑτέρα τοῦ συστήματος ἡ φωνὴ ἡ ἐν τῷ συστήματι καταστευαζομένη μελοποιίας, πρὸς ἣν οὐκ ἔστι θεωρῆσαι τὴν ἁρμονικῆς πραγματείας.

F. 9. ὅμοιον εἰπεῖν ἐν μέσοις] Ita omnes libri, excepto K. ſive Pariſ. 3. ubi eſt μουσικοῖς pro μούσοις. Nam in Gr. Lat. Indice Varr. Lect. p. 80. ſunt conjecturæ ex P. μύσοις, μέσοις, μέτροις: quorum poſtremum in contextu habet Gr. Lat. 1624. Forte corrigendum—ὁ ποιητὴς καὶ οἷόν εἰσιεῖν ἐμμέσοις, vel μεσικῆς. Sententiam hanc in Latinis expreſſi.

F. 12. τῇ ἁρμονικῇ πραγματείᾳ] Legendum, ἡ ἁρμονικὴ πραγματεία.

A. 4. μέλεα ἥδιστ'] Sic E. Pariſ. 1. et interpretes Amiot. Valgul. Xyl. Burett.

nis, tonis, mutationibuſque ſyſtematicis cognitionem habere; ulterius non progredi. Itaque id genus quæſtiones non ſuſcipit, ut his exemplis utar, an proprie et ad Muſicam artem accommodate poëta ſumſerit, initio carminis Hypodorium, in fine Mixolydium aut Dorium, Hypophrygium et Phrygium in medio. Non enim Harmonica eo uſque pertingit, ſed multis præterea aliis opus habet. Vim enim proprietatis ignorat. Neque adeo Chromaticum aut Enharmonium genus unquam ad proprietatis perfectam vim procedit, qua de ingenio carminis judicatur: hoc enim artificis eſt munus. Manifeſtum eſt ergo, vocem ſyſtematis aliam eſſe a modulatione cantilenæ in ſyſtemate; quam conſiderare, non eſt harmonicæ trac-

Ὁ αὐτὸς δὲ λόγος καὶ περὶ τῶν ῥυθμῶν. Οὐθεὶς γὰρ ῥυθμὸς τῷ τῆς τελείας οἰκειότητος δύναμιν ἴσχει ἔχων
B ἐν αὑτῷ· τὸ γὰρ οἰκείως ἀεὶ λεγόμενον, περὶ ἤθός τι βλέποντες λέγομεν· τότε δὲ φαμὲν αἰτίαν συνθέσιν πινα, ἢ μίξιν, ἢ ἀμφότερα. Οἷον Ὀλύμπῳ τὸ ἐναρμόνιον γένος ὑπὸ Φρυγίου τόνου τεθὲν, παίωνι ἐπιβάτῳ μιχθέν· τοῦτο γὰρ τὸ ἀρχῆς τὸ ἦθος ἐγέννησεν ὑπὸ τῷ τῆς Ἀθηνᾶς νόμῳ· περισληφθείσης γὰρ μελοποιίας καὶ ῥυθμοποιίας, τεχνικῶς τε μεταληφθέντος τοῦ ῥυθμοῦ μόνου οὐτῷ, καὶ γενομένου τροχαίου ἀντὶ παίωνος, συνέστη ὁ Ὀλύμπου ἐναρμόνιον γένος. Ἀλλὰ μὴν καὶ τοῦ ἐναρμονίου γένους καὶ τοῦ Φρυγίου τόνου διαμενόντων, καὶ πρὸς τούτοις τοῦ συστήματος παντὸς,
C μεγάλην ἀλλοίωσιν ἔσχηκε τοῦ ἤθους· ἡ γὰρ καλουμένη Ἁρμονία ἐν ᾧ ὁ Ἀθηνᾶς νόμος πολὺ διέστηκε τοῦ ἤθους τοῦ ἀναπείρας. Εἰ οὖν προσγένοιτο τῷ τῆς Μουσικῆς ἐμπείρῳ τὸ κριτικὸν, δῆλον ὅτι οὗτος ἂν εἴη ὁ ἀκριβὴς

tationis. Eadem eſt rhythmorum ratio. Nullus enim rhythmus in ſe perfectam proprietatis vim habet. Proprie enim aut accommodate aliquid dictum cum affirmamus, ad indolem ſeu naturam modi reſpicimus; ejuſque cauſſam eſſe dicimus compoſitionem quandam aut mixtionem aut utrumque. Veluti quod Olympus Enharmonium genus in Phrygio poſitum tono cum pæone *epibato* miſcuit: hoc enim initium in Minervæ nomo ſuum ei ingenium conciliavit: nam, adſcitis modulatione et rhythmi confectione, artificioſeque eo tranſſumto, et trochæo in pæonis recepto locum, Olympi Enharmonium genus eſt conditum. Et tamen Enharmonio genere et Phrygio tono totoque ſyſtemate manentibus, magna mutatio ingenio carminis accidit. Quæ enim in Minervæ nomo dicitur harmonia, procul diſtat ab exordii ingenio. Si ergo Muſicæ peritiæ accedat facultas judicandi, his præditum conſtat

ὧν Μουσικῇ· ὁ μὲν εἰδὼς τὸ Δωριστὶ ἆσαι καὶ κρῖναι ὑπὲρ αὐτοῦ τοῦ τῆς χρήσεως οἰκειότητα, οὐκ εἴσεται ὁ ποιεῖ· ἀλλ' οὐδὲ τὸ ἦθος σώσει. Ἐπεὶ καὶ περὶ αὐτῶν τῶν Δωρίων μελοποιῶν ἀπορεῖται πότερόν ἐστι διαγνωστικὴ ἡ ἁρμονικὴ θεωρητική, καθάπερ τινὲς οἴονται, τῶν Δωρίων, ἢ οὔ. Ὁ αὐτὸς δὲ λόγος καὶ περὶ τὴν ῥυθμικῆς ἐπιστήμης πάσης. Ὁ μὲν εἰδὼς τὸν παίωνα, τὴν τῆς χρήσεως οἰκειότητα οὐκ εἴσεται, μᾶλλον δὲ τὸ αὐτὴν μόνην εἰδέναι τὴν τοῦ παίωνος ξύνοισιν. Ἐπεὶ καὶ περὶ αὐτῶν τῶν παιωνικῶν ῥυθμοποιῶν ἀπορεῖται, πότερόν ἐστι διαγνωστικὴ ἡ ῥυθμικὴ θεωρητικὴ τούτων, ἢ, καθάπερ τινές φασιν, οὐ διατείνει μέχρι τούτου. Ἀναγκαῖον οὖν δύο τἀλάχιστον γνώσεις ὑπάρχειν τῷ μέλλοντι διαγνώσεσθαι τό, τε οἰκεῖον καὶ τὸ ἀλλότριον· θεωρητὸν μὲν,

C. 5. χρήσεως] E. K. P. Pariſ. 1. 3. et interpretes Valgul. Xyl. Burett. Vulgo, κρίσεως.

D. 3. ξύνοισιν] Legendum ξύνεστιν, ut vertit Xyl. ξύνεσιν Pariſ. 2. σύνεσιν Pariſ. 3. K idque expreſſerunt Valgul. Amiot. Burett.

D. 5. ἡ ῥυθμικὴ—ἢ, καθάπερ] Ita Baſ. Xyl. K. hic quidem alio ordine locum exhibens: Πότερον δὲ ἐστι διαγνωστικὴ ἡ ῥυθμικὴ τούτων φασὶν ἢ οὐ διατείνει μέχρι τούτου. Vulgo, ἡ ῥυθμικὴ—καθάπερ.

perfectum fore Muſicum. Qui enim novit Doricum tonum, neque tamen judicare quit ubi is proprie et convenienter uſurpetur, non ſciet quid faciendum ſit, neque ingenium ejus ſervabit. Nam de ipſis Doriis cantilenis quæretur an harmonica ſcientia dijudicet, ut Doriorum quidam putant, necne. Eadem eſt ratio etiam univerſæ rhythmicæ ſcientiæ. Qui enim novit pæonem, is proprietatem ejus ad uſum transferendi neſcit; tantum hoc ſcit, unde pæon componatur. Nam quandoquidem de ipſis pæonicis rhythmorum confectionibus dubitatur, utrum rhythmica earum tractatio valeat ad eas dijudicandas, an, ut quidam dicunt, non eo uſque ſe proferat. Oportet igitur eum, qui velit de his rebus judicium ferre, ad minimum duo hæc poſſe perſpicere; proprium ſeu domeſticum, et alienum: pri-

τῦ ἤθους ἕ ἕνεκα ἡ σύνθεσις γεγένηται· ἔπειτα, τούτων ἐξ ὧν ἡ σύνθεσις. Ὅτι μὴν οὖν οὔθ' ἡ Ἁρμονικὴ, οὔθ' ἡ Ῥυθμικὴ, οὔτε ἄλλη ὁτιοῦν εἶδος ὑπόκειται τῶν ἐν μέρει λεγομένων, αὐτάρκης αὐτὴ καθ' αὑτὴν τοῦ ἤθους εἰς γνωστικὴ ἐστὶ τῶν ἄλλων κριτική, ἀρκέσει τὰ εἰρημένα.

λδ'. Τριῶν δ' ὄντων γενῶν εἰς ἃ διαιρεῖται τὸ ἡρμοσμένον, ἴσων τοῖς τε τῶν συστημάτων μεγέθεσι καὶ ταῖς τῶν φθόγγων δυνάμεσιν, ὁμοίως δὲ καὶ ταῖς τῶν τετραχόρδων, περὶ ἑνὸς μόνου οἱ παλαιοὶ ἐπραγματεύσαντο· ἐπειδήπερ οὔτε περὶ χρώματος, οὔτε περὶ διατόνου οἱ πρὸ ἡμῶν ἐπεσκόπουν, ἀλλὰ περὶ μόνου τοῦ ἁρμονίου, καὶ αὖ τότε περὶ ἑνός τινος μέγεθος συστήματος, τοῦ καλουμένου διὰ πασῶν· περὶ μὲν γὰρ τοῦ χρώματος διεφέροντο, περὶ δὲ τοῦ μιᾶς εἶναι αὐτὴν τῆς ἁρμονίας ᾠδὴν πάντες συνεφώνουν. Οὐκ ἂν οὖν ποτε συνίδοι τὰ περὶ τὴν ἁρμονικὴν πραγματείαν ὁ μέχρι αὐτῆς τοῦ

E. 3. Τριῶν δ' ὄντων—συνεφώνουν] Hæc Burettus inferius reponenda judicat p. 1144. F. inter ἐπιχειρήσαντα et Πυθαγόρας. Recte, opinor.
E. 9. περὶ μὲν γὰρ] γὰρ assumsi ex K.

mum ejus affectionis ob quam facta est compositio; deinde eorum, ex quibus ea facta est. Proinde neque Harmonicam, neque rhythmicam, neque ullam aliam quæ ut species Musicæ subjiciuntur, ipsam per se sufficere ad intelligendum carminis ingenium, ac cetera judicandum, satis puto dictum esse.

XXXIV. Jam cum tria sint genera, in quæ harmonice concinnatum illud distribuitur, æqualia illa cum systematum quantitate, tum sonorum vi, similiterque quatrichordorum; unum duntaxat eorum veteres tractaverunt. Etenim qui nos ætate anteiverunt, neque de Chromate, neque de Diatono disputaverunt, sed de solo Enharmonio; atque adeo etiam de hujus unico systemate, sive complexu, quod est *diapason*. Controversia quidem ejus fuit de usu; sed quin hæc unica esset Harmonia, in id omnes fere consenserunt. Non ergo harmonicam quisquam perspexerit tractationem, qui usque ad

γνώσεως ταύτης παρελκυθῶς, ἀλλὰ δηλονότι παρακολουθῶν ταῖς τε κατ' μέρος ἐπιστήμαις, καὶ τῷ σωμόλῳ σώματι τῆς Μουσικῆς, καὶ ταῖς τῶν μερῶν μίξεσί τε καὶ συνθέσεσιν. Ὁ γὰρ μόνον ἁρμονικὸς περιγέγραπται τρόπῳ τινί. Καθόλου μὲν οὖν εἰπεῖν, ὁμοδρομεῖν δεῖ τὴν τε αἴσθησιν καὶ τὴν διάνοιαν ἐν τῇ κρίσει τῶν τῆς Μουσικῆς μερῶν, καὶ μήτε παραγεῖν, ὃ ποιοῦσιν αἱ παρπετεῖς τε καὶ φερόμεναι τῶν αἰσθήσεων· μήτε ὑστερίζειν, ὃ ποιοῦσιν 1142
αἱ βαρδεῖαί τε καὶ δυσκίνητοι. Γίνεται δέ ποτε ὑπὸ τινων αἰσθήσεων καὶ τὸ συγκείμενον ἐκ τοῦ συναμφοτέρου, καὶ ὑστεροῦσιν αἱ αὐταὶ καὶ παρτεροῦσι διά τινα φυσικὴν ἀνωμαλίαν. Περιαιρετέον οὖν τῆς μελλούσης ὁμοδρομεῖν αἰσθήσεως ταῦτα.

λέ. Αἰεὶ γὰρ ἀναγκαῖον τρία ἐλάχιστα εἰς τὰ πίπτοντα ἅμα εἰς τὴν ἀκοὴν, φθόγγον τε, καὶ χρόνον, καὶ συλλαβὴν ἢ γράμμα. Συμβήσεται δὲ ἐκ τῆς μὲν κατὰ τὸ φθόγγον πορείας τὸ ἁρμοσθὲν γνωρίζεσθαι· ἐκ δὲ τῆς

cognitionem unius ejus fuerit progreſſus. Sed oportebit, ut liquet, eum perſequi particulares etiam quas vocant ſcientias, totumque Muſicæ corpus, et partium mixtiones atque compoſitiones. Qui enim tantummodo eſt Harmonicus, is circumſcriptus eſt certo modo. Ut autem univerſe dicam, ſenſum et intelligentiam oportet concurrere in judicandis Muſicæ partibus; ut neque præeant ſenſus, quod accidit præcipitius; neque a tergo relinquantur, quod uſu venit tardis. Contingit aliquando in ſenſibus utrumque, ut, ob naturæ inæqualitatem, et antecurrant et tardius æquo veniant. Hoc ergo adimendum eſt ſenſui; ut poſſit æquali curſu comitari intellectum.

XXXV. Semper enim eſt neceſſe, tria hæc una in auditum incidere; ſonum, tempus, et literam vel ſyllabam. Fiet autem, ut e ſono ejuſque ingreſſu Harmoniam, e tempore rhythmum, e litera aut ſyllaba id quod dicitur, intel-

χρόνον, τὸν ῥυθμόν· ἐκ δὲ τῆς χρόνου γράμμα ἢ
B συλλαβήν, τὸ λεγόμενον· ὁμοῦ δὲ προβαινόντων, ἅμα
τούτῳ τῆς αἰσθήσεως ὑπόφορὰν ἀναγκαῖον ποιεῖσθαι. Ἀλλὰ
μὴν καὶκεῖνο φανερόν, ὅτι οὐκ ἐνδέχεται, μὴ δυναμένης
τῆς αἰσθήσεως χωρίζειν ἕκαστον τῶν εἰρημένων, παρακο-
λουθεῖν τε δύασθαι τοῖς καθ' ἕκαστα, καὶ σύνορᾶν τὸ
θ' ἁμαρτανόμενον ἐν ἑκάστῳ αὐτῶν, καὶ τὸ μή. Πρῶ-
τον οὖν περὶ συνεχείας γνωστέον. Ἀναγκαῖον γάρ ἐστιν
ὑπάρχειν τῇ κριτικῇ δυνάμει συνέχειαν· τὸ γὰρ εὖ
καὶ τὸ ἐναντίως οὐκ ἐν ἀφωρισμένοις τοῖσδέ πσιν γίνε-
σθαι φθόγγοις, ἢ χρόνοις, ἢ γράμμασιν, ἀλλ' ἐν συνε-
χέσιν· ἐπειδὴ μίξις τις ἐστὶ τῶν καθ' ἕκαστα χρῆσιν ἀσυνθέτων
C μερῶν. Περὶ μὲν οὖν τῆς παρακολουθήσεως τοσαῦτα.

λς'. Τὸ δὲ μετὰ τοῦτο ἐπισκεπτέον, ὅτι οἱ Μουσικῆς
ἐπιστήμονες πρὸς τὴν κριτικὴν θεαματείαν οὐκ εἰσὶν
αὐτάρκεις. Οὐ γὰρ οἷόν τε τέλεον γενέσθαι Μουσικόν τε
καὶ κριτικόν, ἐξ αὐτῶν τῶν δοκούντων εἶναι μερῶν τῆς ὅλης

ligas: quæ cum ſimul procedant, ſimul etiam ſenſus ea excipere debet. Simul et hoc evidens fit, ubi horum quodque ſenſus a reliquis ſeparare non poſſit, ac ſeorſim perpendere, eum non poſſe diſcernere vitioſum a recto. Enimvero principe loco de continuatione eſt cognoſcendum. Nam hæc judicandi facultati, ut materia in qua verſetur, adeſſe debet. Bene enim an ſecus habeat carmen, non dejunctis a ſe invicem ſonis, temporibus, literiſve cernitur, ſed in continentibus; quandoquidem continuitas eſt commixtio quædam partium quæ in uſu non ſunt compoſitæ. Ac de aſſequendo intelligentia carmine hæc ſint dicta.

XXXVI. Secundum hæc conſiderandum enim, Muſicæ ſcientes non eſſe ſatis ad judicandi ſcientiam a ſe inſtructos. Fieri enim non poteſt, ut abſolutus omnibus numeris ſit Muſicus et criticus, ſive cenſor, is, qui complexus cognitione ſit eas quæ cenſentur Muſicæ partes totius,

Μουσικῆς, οἷον ἔκ τε τῆς τῶν ὀργάνων ἐμπειρίας καὶ τῆς περὶ τὴν ᾠδὴν, ἔτι δὲ τῆς περὶ τὴν αἴσθησιν συγγυμνασίας· λέγω δὲ τῆς συνειθίσης εἰς τὴν τοῦ ἁρμοσμένου ξύνεσιν, καὶ ἐπὶ τὴν τοῦ ῥυθμοῦ· ἔτι δὲ τούτοις, ἔκ τε τῆς ῥυθμικῆς καὶ τῆς ἁρμονικῆς πραγματείας, καὶ τῆς περὶ τὴν κρούσιν τε καὶ λέξιν θεωρίας, καὶ εἴ τινες ἄλλαι τυγχάνουσι λοιπαὶ ὅσαι. Δι' ἃς δ' αἰτίας οὐκ οἶόν τ' ἐξ αὐτῶν τούτων γενέσθαι κριτικὸν, πειρατέον καταμαθεῖν. Πρῶτον οὖν τοῦ ἡμῖν ὑποκεῖσθαι τὰ μὲν τῶν κρινομένων τέλεια, τὰ δ' ἀτελῆ· τέλεια μὲν αὐτό τε τῶν ποιημάτων ἕκαστον, οἷον τὸ ᾀδόμενον, ἢ αὐλούμενον, ἢ κιθαριζόμενον, ἢ ἡ ἑκάστου αὐτῶν ἑρμηνεία, οἷον ἥ τε αὔλησις καὶ ἡ ᾠδὴ καὶ τὰ λοιπὰ τῶν τοιούτων· ἀτελῆ δὲ τὰ πρὸς ταῦτα συντείνοντα, καὶ τὰ τούτων ἕνεκα γινόμενα· τοιαῦτα δὲ τὰ μέρη τῆς ἑρμηνείας. Δεύτερον οὖν τῆς ποιήσεως· ὡσαύτως γὰρ καὶ αὐτὴ· ὑποκρίνειεν γὰρ ἄν τις ἀκούων

D. 10. Δεύτερον—καὶ αὐτή] Hæc Burettus hinc inferius collocanda cenſet in E. inter ποιήμασιν et ἅτε ἄν. Non video cui bono.

peritiam inquam inſtrumentorum, et cantilenarum, et exercitationis ſenſum, quoad is attinet videlicet ad Harmoniæ et rhythmi perceptionem; tum rhythmicam et harmonicam tractationem, et conſiderationem pulſationis atque elocutionis; et ſi qua ſunt alia huc pertinentia. Cur autem hæc omnia eum non poſſint præſtare perfectum cenſorem, ſic conabimur expedire. Prima eſt cauſſa in eo poſita, quod eorum quæ judicio ſubjiciuntur, alia perfecta, alia imperfecta ſunt: perfecta, cum carmen unumquodque, quod vel voce vel tibia, vel cithara canitur, tum eorundem expreſſio, ut tibiæ, vel vocis cantus, et cetera: imperfecta, quæ huc conducunt, et propter iſta fiunt, ut expreſſionis ſeu interpretationis illius partes. Alteram poëſis continet cauſſam; eodem enim modo et ipſa habet. Audiens quippe aliquis tibicinem, dubitare poſſit, an

αὐλητῦ, πότερόν ποτε συμφωνῦσιν οἱ αὐλοὶ, ἢ ὔ, καὶ πότερον ἡ ἁρμόττουσα σαφὴς, ἢ τοὐναντίον· τύπων δ' ἕκαστον μέρος ὂν τῆς αὐλητικῆς ἑρμηνείας, οὐ μῦτοι τέλος, ἀλλ' ἕνεκα τῦ τέλους γινόμενον· περὶ ταῦτα γὰρ αὖ καὶ τὰ τοιαῦτα πάντα κριθήσεται τὸ τῆς ἑρμηνείας ἦθος, εἰ οἰκεῖον ἀποδίδοται τῷ ᾠδοποιηθέντι πτώματι, ὁ μεταχειρίσαντο καὶ ἑρμηνεῦσαι ὁ ἐργῶν βεβόυληται. Ὁ αὐτὸς δὲ λόγος καὶ ὑπὲρ τῶν παθῶν τῶν ὑπὸ τῆς ποιητικῆς σημαινομένων ἐν τοῖς ποιήμασιν.

F λζ'. Ἅτε οὖν ἠθῶν μάλιστα φερνίδα πεποιημένοι οἱ παλαιοὶ, τὸ σεμνὸν καὶ ἀπερίεργον τῆς ἀρχαίας Μουσικῆς ᾠήθησαν. Ἀργείοις μὲν γὰρ ἐκκλεῖσαι ποτέ φασι τὴν εἰς τὴν Μουσικὴν ᾠδὴν νομίσαι, ζημιῶσαί τε τὸν ὑπομείναντα ᾠδῆς τοῖς πλείοσι τῶν ἑπτὰ χρήσασθαι παρ' αὐτοῖς χορδῶν, καὶ ᾠδὴν μιξολυδιάζειν ὑπομεί-

F. 6. ἐπιχειρήσαντα. Πυθαγόρας] Inter hæc verba, ſecundum Burettum, ponenda eſt illa ſuperior dictio p. 1143. E. Τριῶν δ' ὄντων—συνεφώνων.

conſonent vel diſſonent tibiæ, et elocutio perſpicua ſit necne: horum autem quodvis pars eſt interpretationis tibinæ, non finis ipſe, ſed finis cauſſa ſuſceptum: nam ſecundum hæc et id genus alia omnia judicium fieri debet de expreſſionis ſeu modulationis ingenio, an id accommodatum ei poëmati ſit, cui muſice accinitur; an ſcilicet eam quæ petebatur placidam animi commotionem efficere poſſit. Eadem eſt etiam graviorum animi perturbationum ratio, quas poëmata affectant.

XXXVII. Verum enimvero veteres, qui tantum placidos animi motus curarent, majeſtatem et ſimplicitatem priſcæ Muſicæ primo coluerunt loco. Et Argivos etiam multam definiviſſe traditur iis qui Muſicam violaviſſent; eamque ab eo exegiſſe, qui primus fuiſſet auſus pluribus quam ſeptem ab ipſis receptis fidibus uti, et ad Mixolydium

σαντα. Πυθαγόρας δ' ὁ σεμνὸς ἀπεδοκίμαζε τ' κρίσιν τ Μουσικῆς τ' ἀφ' τῆς αἰσθήσεως· νῷ γὰρ λεπτῷ τὴν ταύτης ἀρετὴν ἔφασκεν εἶ)· τοιγάρτοι τῇ μὲν ἀκοῇ οὐκ ἔκρινεν αὐτῷ, τῇ δὲ ἀναλογικῇ ἁρμονίᾳ· αὐταρκές 1145
τ' ἐνόμιζεν μέχρι τ ἀφ' πασῶν φῆσαι τῷ τ Μουσικῆς ἐπίγνωσιν.

λη'. Οἱ δὲ νῦν τὸ μὲν κάλλιστον τ γενῶν, ὅπερ μάλιστα ἀφ' σεμνότητα παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ἐσπουδάζετο, παντελῶς πρῆτήσαντο, ὥστε μηδὲ τὴν τυχοῦσαν ἀντίληψιν τῶν ἐναρμονίων ἀφηγημάτων τοῖς πολλοῖς ὑπάρχειν. Οὕτω δὲ ἀργῶς ἀφέκεινται καὶ ῥᾳθύμως, ὥστε μηδ' ἔμφασιν νομίζειν πρέχειν καθ' ὅλα τ ὑπὸ τ αἴσθησιν πιπτόντων τῷ ἐναρμόνιον δίεσιν, ἐξορίζειν δ' αὐτῷ ἐκ τ μελῳδημάτων, περφυαρηκέναι τε τοὺς δόξαντάς τι περὶ τούτου, καὶ τῷ γένει τούτῳ κεχρημένους. Ἀπόδειξιν δ' ἰσχυροτάτην τ ταληθῆ λέγειν φέρειν οἱον- B

F. 8. νῷ γὰρ λεπτὴν] Sic P. prius item habent E. K. Vulgo, νῦν γὰρ λεπτήν.

tonum alludere. Sed et Pythagoras, graviſſimus ille philoſophus, improbavit judicium Muſicæ a ſenſibus profectum, ſolaque mentis acie eam examinari voluit et proportione harmonica, non auditu. Idem judicavit intra *diapaſon* debere contentam eſſe Muſicæ ſcientiam et rationem.

XXXVIII. Noſtræ ætatis homines pulcherrimum illud genus, cui ob majeſtatem antiqui maxime ſtudue-

runt, ita omnino repudiaverunt, ut plerique nullam harmonicorum intervallorum habeant rationem. Atque eo proceſſum eſt ignaviæ, ut *dieſin* harmonicam putent nullum ſui ne indicium quidem ſenſui præbere quidam, eamque e cantilenis exterminent, dicantque nugatos eſſe qui de ea aliquid ſenſerint, aut iſtud Muſicæ genus probaverint. Suæ ſententiæ validiſſimum ſcilicet hoc firmamentum ha-

ται, μάλιστα μὲ τῷ αὐτῷ ἀναισθησίαν, ὡς πᾶν, ὅ, τι ἂν αὐτὸς ἐκφύγῃ, τοῦτο καὶ δὴ πάντως ἀνύπαρκτον ὂν παντελῶς καὶ ἄχρηστον· εἶτα καὶ τὸ μὴ δυνασθαι λημθάνειν διὰ συμφωνίας τὸ μέγεθος, καθάπερ τό, τε ἡμιτόνιον καὶ τὸν τόνον, καὶ τὰ λοιπὰ δὲ τῶν τοιούτων διαστημάτων. Ἠγνοήκασι δ' ὅτι καὶ τὸ τρίτον μέγεθος οὕτως ἂν καὶ τὸ πέμπτον ἐκβάλλοιτο καὶ τὸ ἕβδομον· ὧν τὸ μὲν τριῶν, τὸ δὲ πέντε, τὸ δὲ ἑπτὰ διέσεών ἐστι· καὶ καθόλου πάντ' ὄσα περιττὰ φαίνεται τῶν διαστημάτων,
c ἀποδοκιμάζοιτ' ἂν ὡς ἄχρηστα, παρ' ὅσον οὐδὲν αὐτῷ διὰ συμφωνίας λαβεῖν ἐστι· ταῦτα δ' ἂν εἴη ὅσα ὑπὸ τὴν ἐλαχίστης διέσεως μετρεῖται περισσάκις. Οἷς ἀκολουθεῖν ἀνάγκη καὶ τὸ μηδεμίαν τῶν τετραχορδικῶν διαιρέσεων χρησίμην εἶναι, πλὴν μόνης ταύτης, δι' ἧς πᾶσιν ἀρτίοις χρῆσθαι διαστήμασιν συμβέβηκεν· αὕτη δ' ἂν εἴη ἥ τε τοῦ συντόνου καὶ διατόνου, καὶ ἡ τοῦ τονιαίου χρώματος.

C. 7. *συντόνου καὶ*] Omittit vertendo Burettus, nulla ratione reddita.

bent, ſuorum hebetudinem ſenſuum; opinanturque niſi quid ipſi percipiant, id plane jam nihil eſſe, neque ullam habere utilitatem. Alterum hoc argumentum ſequuntur, quod conſonantiæ opera ejus quantitas non poſſit expreſſa percipi, ſicut ſemitonii, toni, et reliquorum intervallorum. Sed ignorant iſti, eadem ratiocinatione ſe tertium, quintum, et ſeptimum intervallum exturbare, quæ *dieſes* habent tres, quinque, ſeptem. Denique omnia in univerſum intervalla, quæ impari notantur numero, neceſſe fuerit ut inutilia rejici; nullum enim eorum conſonantiæ adminiculo poteſt percipi; omnia inquam, quæ minima *dieſis* impari metitur numero. Hinc ſequetur, nullam quatrichordorum diviſionem utilem eſſe, præter eam unam quæ omnia intervalla pari numero definit: qualis erit *Syntoni*, *Diatoni*, et *toniæi Chromatis*.

λθ'. Τὸ δὲ τὰ τοιαῦτα λέγειν τε καὶ ὑπολαμβάνειν, ὃ μόνον τοῖς φαινομένοις διαπίπτουσιν ἐστὶν, ἀλλὰ καὶ αὐτοῖς μαχομένων. Χρώμενοι γὰρ αὐτοὶ τοιούτοις τετραχόρδων μάλιστα φαίνονται διαιρέσεσιν, ἐν αἷς τὰ πολλὰ τῶν διαστημάτων ἄτοπ' ἐστὶν ἢ ἄλογα· D μαλάττουσι γὰρ αἰεὶ τάς τε λιχανὰς καὶ τὰς παρανήτας· ἤδη δὲ καὶ τῶν ἑστώτων πνὰς παρανήταις φθόγγοις, ἀλόγῳ τινὶ διαστήματι παρεισαγόντες αὐτοῖς τάς τε τρίτας καὶ τὰς παρανήτας· καὶ τῷ τοιούτῳ εὐδοκιμεῖν μάλιστά πως οἴονται τῶν συστημάτων χρῆσιν, ἐν ᾗ τὰ πολλὰ τῶν διαστημάτων ἐστὶν ἄλογα, οὐ μόνον τῶν κινεῖσθαι πεφυκότων φθόγγων, ἀλλὰ καὶ πνων ἀκινήτων ἀνειμένων, ὡς ἔτι δῆλον τοῖς αἰσθάνεσθαι τῶν τοιούτων δυναμένοις.

μ'. Χρῆσιν δὲ Μουσικῆς παρέσχετο ἀνδρὶ ὁ καλὸς Ὅμηρος ἐδίδαξε· δηλῶν γὰρ ὅτι ἡ Μουσικὴ πολλαχοῦ E

D. 1. ἀνάλογα] Burettus corrigendum cenſet ἄλογα.

XXXIX. Atqui hujuſmodi ſententia eorum eſt hominum, qui non modo iis quæ in ſenſum incurrunt, ſed etiam ſibi ipſis ipſi repugnent. Quippe cum notum ſit eos quatrichordorum diviſionibus præcipue uti, quæ vel imparibus contineantur intervallis vel irrationalibus, id eſt, talibus quæ non poſſunt ratione ſignificari et numero. Molliunt enim ſubinde *lichanos*, *paranetas*, atque etiam ſtantium ſonorum quodam intervallo irrationali, id eſt, quod ratione ſignificari nulla poſſit, remittentes, tertiaſque etiam et *paranetas*: atque hunc maxime uſum ſyſtematum probari putant, in quo multa ſint intervalla irrationalia: neque tantum mobilium ſonorum, ſed etiam immobilium remiſſione facta. Non poſſunt hæc ignorare ii qui ſenſu iſtiuſmodi rerum ſunt inſtructi.

XL. Uſum vero Muſicæ convenientem Homerus docuit. Oſtendens enim Muſicam multis in rebus eſſe

χρησίμη, τὸν Ἀχιλλέα πεποίηκε τῇ ὀργῇ πέπονθα τῇ πρὸς τὸν Ἀγαμέμνονα, ἀφ' ἧς Μουσικῆς ἧς ἔμαθε παρὰ τοῦ σοφωτάτου Χείρωνος·

Τόνδ' εὗρον, (φησὶ) φρένα τερπόμενον φόρμιγγι λιγείῃ,
Καλῇ, δαιδαλέῃ, περὶ δ' ἀργύρεον ζυγὸν ἦεν·
Τὴν ἄρετ' ἐξ ἐνάρων πόλιν Ἠετίωνος ὀλέσσας.
Τῇ ὄγε θυμὸν ἔτερπεν, ἄειδε δ' ἄρα κλέα ἀνδρῶν.

Μάθε, φησὶν Ὅμηρος, πῶς δεῖ Μουσικῇ χρῆσθαι· κλέα γὰρ ἀνδρῶν ᾄδειν καὶ πράξεις ἡμιθέων ἔπρεπεν Ἀχιλλεῖ
F τῷ Πηλέως τοῦ δικαιοτάτου. Ἔπι δὲ καὶ τὸν καιρὸν ἐ χρήσεως τὸν ἁρμόττοντα διδάσκων Ὅμηρος, ἀργοῦντι γυμνάσιον ἐξεῦρεν ὠφέλιμον καὶ ἡδύ· πολεμικὸς γὰρ ὢν ὁ θεραπευτὴς ὁ Ἀχιλλεύς, ἀφ' ἧς τῷ γενομένῃ αὐτῷ πρὸς τὸν Ἀγαμέμνονα μίσους, οὐ μετεῖχε τῶν κατὰ τὸ πόλεμον κινδύνων· ᾤήθη οὖν Ὅμηρος πρέπον εἶναι τῇ ψυχῇ τοῖς καλλίστοις τῶν μελῶν προσάδειν τὸν

F. 7. παραδίγειν] Recepi ex Ald. Baſ. Xyl. Valgul. Amiot. E. Pariſ. 1. 2. P. Stephanus, neſcio unde ſumtum, dedit παραδέγειν.

conducibilem, introducit Achillem, qui iram adverſus Agamemnonem ſuam concoqueret Muſicæ opera, quam didicerat a ſapientiſſimo Chirone:

Invenere illum mentem citkara oblectantem
Affabre facta, jugum erat ſolido ex argento;
Ëtioneæ e ſpeliis quam ceperat urbis.
Hac animum mulcens, clarorum facta virorum
Inclyta cantabat.——

Diſce, inquit Homerus, ubi ſit utendum Muſica. Achilles, quod dignum ipſo erat, filio juſtiſſimi Pelei, canebat egregia facta virorum et ſemideorum. Ac præterea tempus idoneum uſui docens, in otio degenti exercitationem utilem jucundamque reperit. Bellicoſus enim homo Achilles, et gerendis rebus factus, ob iram in Agamemnonem conceptam, aberat a præliis. Cenſuit itaque ejus herois animum pulcherrimis carmi-

ἥρωα, ἵν' ἐπὶ τῇ μικρὸν αὖθις γενησομένην ἔξοδον παρεσκευασμένος ᾖ· τοῦτο δὲ ἐποίει δηλονότι μνημονεύων τῶν πάλαι πράξεων. Τοιαύτη ἦν ἡ ἀρχαία Μουσική, καὶ εἰς τοῦτο χρησίμη. Ἡρακλέα τε γοῦν ἀκούομεν κεχρη- 1146
μένον Μουσικῇ, καὶ Ἀχιλλέα, καὶ πολλοὺς ἄλλους, ὧν παιδευτὴς ὁ σοφώτατος Χείρων ἐδόκει, Μουσικῆς τε ἅμα ὢν καὶ δικαιοσύνης καὶ ἰατρικῆς διδάσκαλος.

μα'. Καλόν γε νοῦν ἔχων, οὐ τῶν ὀψιμαθῶν ἔγκλημα δήπου ἦν, εἰ τις αὐταῖς μὴ κατὰ τρόπον χρῷτο, ἀλλὰ τῶν χρωμένων κακίας ἴδιον τοῦτο νομίσειεν. Εἴτ' οὖν τις τὸν παιδευτικὸν τῆς Μουσικῆς τρόπον ἐκπονήσας, τύχοι ὀπιμελείας τῆς πρεπούσης ἐν τῇ τοῦ παιδὸς ἡλικίᾳ, τὸ μὲν καλὸν ἐπαινέσῃ τε καὶ ἀποδέξεται, ψέξει δὲ τὸ ἐναντίον ἔν τε τοῖς ἄλλοις καὶ ἐν B
τοῖς κατὰ Μουσικήν, καὶ ἔσται ὁ τοιοῦτος καθαρὸς πάσης ἀγεννοῦς πράξεως· ἀφ' Μουσικῆς τε τῷ μείζω ὠφέ-

nibus exacuendum esse, ut paratus esset ad eruptionem, quam erat paulo post facturus; idque fecit, commemorandis veteribus historiis. Talis ergo fuit, et tales commoditates attulit veterum Musica. Namque et Herculem Musica usum fuisse audimus, et Achillem, et alios multos; quorum magister fuit Chiron sapientissimus, Musicæ simul, et justitiæ, et medicinæ doctor.

XLI. Denique, ut in summa dicam, nemo sanus hoc vitio dabit scientiæ, si quis ea non ut par est utatur; sed propriam utentis ea culpam censebit. Proinde si quis Musicæ eum modum, qui ad probe instituendam adolescentiam conducit, labore industriaque consecutus, in prima ætate accuratione convenienti fuerit formatus, is pulchra quidem laudabit et amplectetur, vituperabit autem his adversa, non in Musica tantum, sed et aliis in rebus; eritque is homo vacuus omnis turpis actionis, maximum hunc fruc-

λειαν χαρπωσάμενος, ὄφελος ἂν μέγα γένοιτο αὐτῷ τε χὴ πόλει, μηδενὶ μήτε ἔργῳ μήτε λόγῳ χρώμενος ἀναρμόστῳ, σώζων αἰεὶ χὴ πανταχοῦ τὸ πρέπον χὴ σῶφρον χὴ κόσμιον.

μβ'. Ὅτι δὲ χὴ ταῖς εὐνομωτάταις τῶν πόλεων ὑπιμελὲς γεγένηται φρονίδα ποιεῖσθαι τῆς γενναίας Μουσικῆς, πολλὰ μὲν χὴ ἄλλα μαρτύρια ἔχοι τις ἂν λέγειν· Τέρπανδρον δ' ἄν τις παραλάβοι τὸν τὴν γενομένην ποτὲ παρὰ Λακεδαιμονίοις στάσιν καταλύσαντα· χὴ Θαλήταν τὸν Κρῆτα, ὃν φασι κατά τι πυθόχρηστον Λακεδαιμονίους μεταγενόμενον ἀφὲ Μουσικῆς ἰάσασθαι, ἀπαλλάξαι τε τὸν κατασχόντα λοιμὸν τὴν Σπάρτην, καθάπερ φησὶ Πρατίνας. Ἀλλὰ μὴν χὴ Ὅμηρος τὸν κατασχόντα λοιμὸν τοὺς Ἕλληνας παύσασθαι λέγει ἀφὲ Μουσικῆς· ἔφη γοῦν,

Οἱ δὲ πανημέριοι μολπῇ θεὸν ἱλάσκοντο,
Καλὸν ἀείδοντες παιήονα κοῦροι Ἀχαιῶν,
Μέλποντες ἑκάεργον· ὁ δὲ φρένα τέρπετ' ἀκούων.

tum e Muſica conſecutus, et cum ſibi ipſe, tum civitati plurimum proderit, nullo neque facto neque verbo inconcinno utens, ſed ubique decorum modumque ſervans.

XLII. Ceterum civitates quæ optimis legibus uterentur, maximam ingenuæ Muſicæ curam geſſiſſe, multis teſtimoniis doceri poteſt. Nobis ſatis ſit Terpandrum produxiſſe, qui Lacedæmone coortam ſeditionem pacavit; et Thaletem Cretenſem, quem Pythii Apollinis oraculo accitum a Lacedæmoniis, Muſica peſtem tum graſſantem ſedaſſe Pratinas ſcribit. Sed Homerus etiam Græcos peſtem Muſica depuliſſe ſcribit, qua infeſtabantur. Sic enim canit;

Ergo die tota placabant carmine Phœbum,
Formoſum Pæeona Achaica turba canentes,
Et magni laudes modulantes Arcitenentis.
Illius auditu pertentant gaudia pectus.

Τύτως τὺς τίχους, ἀγαθὲ διδάσκαλε, κολοφῶνα τῷ περὶ τῆς Μουσικῆς λόγων πεποίημαι, ἐπεὶ φάσας σὺ τὴν Μουσικὴν δύναμιν ἀφ' τούτων περαπέφηνας ἡμῖν· τῷ γὰρ ὄντι τὸ πρῶτον αὐτῆς καὶ κάλλιστον ἔργον, ἡ εἰς τοὺς θεοὺς εὐχάριστός ἐστιν ἀμοιβή· ἑπόμενον δὲ τούτῳ καὶ δεύτερον τὸ τῆς ψυχῆς καθάρσιον καὶ ἐμμελὲς καὶ ἁρμόνιον σύστημα. Ταῦτ' εἰπὼν ὁ Σωτήριχος, Ἔχεις, ἔφη, τοὺς ἐπικυκλίους περὶ Μουσικῆς λόγους, ἀγαθὲ διδάσκαλε. D

μγ'. Ἐθαυμάσθη μὲν οὖν ὁ Σωτήριχος ἐπὶ τοῖς λεχθεῖσιν· καὶ γὰρ ἐνέφαινε διὰ τοῦ προσώπου καὶ τῆς φωνῆς τὸν περὶ Μουσικὴν σπουδήν. Ὁ δ' ἐμὸς διδάσκαλος, Μετὰ τῶν ἄλλων, ἔφη, καὶ τοῦτο ἀποδέχομαι ἑκατέρου ὑμῶν, ὅτι τὴν τάξιν ἑκάτερος τὴν αὐτὸς αὑτῷ ἐφύλαξεν· ὁ μὲν γὰρ Λυσίας ὅσα μόνον χειροῦργοῦντι κιθαρῳδῷ προσῆκεν εἰδέναι, τούτοις ἡμᾶς εἰσίασεν· ὁ δὲ

D. 4. ἐπικυκλίους] Ald. mendose ἐπικυκλίους, quod in vulgatum mutarunt Leonic. Baſ. Schott. Xyl. Steph. ἐπικυκλικίους videtur legiſſe Valgul. item Amiot. quem ſequitur Burettus. Malim vulgatum, aut ἐγκυκλίους.

Hos ego, bone magiſter, verſus pro colophone mei de Muſica ſermonis attuli, cum tu eos ante ad vim Muſicæ indicandam allegaſſes. Re enim vera, primum hoc ejus eſt et pulcherrimum officium, grata adverſum Deos remuneratio; proximum, animum purgans et concinna ſibique conveniens complexio. Hæc locutus Soterichus, Habes, inquit, bone magiſter, circularem de Muſica diſputationem.

XLIII. Admirationem autem ſui excitavit ſua oratione, cum ſuum Muſicæ ſtudium et vultu et voce demonſtraſſet. Magiſter autem meus, Una cum reliquis, inquit, id mihi utriuſque veſtrum probatur, quod ſuum uterque ordinem ſervavit. Lyſias enim ea tantum nobis propoſuit, quæ citharœdum mani-

E Σωτήριχος ὅσα καὶ πρὸς ὠφέλειαν καὶ πρὸς θεωρίαν, ἀλλὰ δὴ καὶ δύναμιν καὶ χρῆσιν Μουσικῆς συντείνει, διδάσκων ἡμᾶς ἐπεδαψιλεύσατο. Ἐκεῖνο δ' οἶμαι ἐκόντας αὐτοὺς ἐμοὶ καταλελοιπέναι· οὐ γὰρ καταγνώσομαι αὐτῶν δειλίαν, ὡς αἰσχυνθέντων καταπᾶσαν Μουσικὴν εἰς τὰ συσσίτια· εἰ γάρ που καὶ χρησίμη ἡ παρὰ πότον, ὡς ὁ καλὸς Ὅμηρος ἀπέφηνε,

F Μολπὴ (γάρ που φησὶν) ὀρχηστύς τε· τὰ γὰρ τ' ἀναθήματα δαιτός.

Καί μοι μηδεὶς ὑπολαβέτω ὅπως τέρψιν μόνον χρησίμην ᾠήθη Μουσικὴν Ὅμηρος διὰ τούτων. Ἀλλὰ γὰρ βαθύτερός ἐστι νοῦς ἐγκεκρυμμένος τοῖς ἔπεσι· εἰς γὰρ ὠφέλειαν καὶ βοήθειαν τῶν μεγίστων αὐτοῖς καιρῶν παρέλαβε Μουσικὴν, λέγω δέ, εἰς τὰ δεῖπνα καὶ τὰς συνουσίας τῶν ἀρχαίων· συνέβαινε γὰρ εἰσάγεσθαι Μουσι-

E. 6. παρὰ πότον, ὡς ὁ καλὸς Ὅμηρος] Vera et acuta hæc eſt correctio Bryani ſe ipſum ſuperantis, ad Plut. Vit. T. i. p. 93. Atque in hanc ſententiam locum verterant jam Valgul. et Amiot. quem ſequitur Burettus. Vulgo, παρατετονὼς ὁ καλὸς Ὅμηρος. Itaque omnes libri, excepto K. in quo eſt παραγεγονὼς.

bus opus facientem ſcire convenit. Soterichus vero liberaliter admodum quæ ad utilitatem, contemplationem, vimque etiam et uſum Muſicæ pertinent, attulit. Puto autem eos hoc, quod dicam, volentes ac ſtudio mihi reliquiſſe. Non enim hoc illis timiditatis impingam crimen, ut veritos pronunciem Muſicam in *ſyſſitia*, ſeu convivia, detrahere. Nam ſi alicubi, certe in compotatione, utilem eſſe Muſicam, Homerus diſerte docuit, ſic dicens,

Cantuſque, et choreæ, dulcis donaria cœnæ.

Neque velim quenquam ſuſpicari, id voluiſſe Homerum ſignificare, duntaxat ad delectationem conducere Muſicam; ſed altior latet ſenſus in illis verbis. Adſcivit enim utilitatem et auxilium Muſicæ opportuniſſimo loco, in cœnas inquam et convivia veterum. Ideo quippe eam his adhiberi receptum fuit,

κλὼ, ὡς ἱκανὸν ἀντιτάξαι καὶ φεύγειν τὸν τοῦ οἴνου ὑποθερμὸν δύναμιν· καθάπερ που φησὶ καὶ ὁ ἡμέτερος Ἀριστόξενος· ἐκεῖνος γὰρ ἔλεγεν, "εἰσάγεσθαι Μουσικὴν, "παρ' ὅσον ὁ μὲν οἶνος σφάλλειν πέφυκε τῶν ἄλλων "αἰτῶν χρησαμένων τά τε σώματα καὶ τὰς διανοίας· 1147
"ἡ δὲ Μουσικὴ τῇ περὶ αὐτὸν τάξει τε καὶ συμμε-"τρίᾳ εἰς τ' ἐναντίαν κατάστασιν ἄγει τε καὶ σῴζει." Παρὰ τοῦτον οὖν τὸν καιρὸν ὡς βοηθήματι τῇ Μουσικῇ τοὺς ἀρχαίους φησὶ κεχρῆσθαι Ὅμηρος.

μδ'. Ἀλλὰ δὴ καὶ τὸ μέγιστον ὑμῖν, ὦ ἑταῖροι, καὶ μάλιστα σεμνοτάτην ἐποφαῖνον Μουσικὴν παρελέλειπται. Τὴν γὰρ τῶν ὄντων φορὰν, καὶ τὴν τῶν ἀστέρων κίνησιν οἱ περὶ Πυθαγόραν καὶ Ἀρχύταν καὶ Πλάτωνα, καὶ οἱ λοιποὶ τῶν ἀρχαίων φιλοσόφων, οὐκ ἄνευ Μουσικῆς γίνεσθαι καὶ συνεστάναι ἔφασκον· "πάντα γὰρ "κατ' ἁρμονίαν ὑπὸ θεοῦ κατεσκευάσθαι," φασίν. Ἄκαιρον δ' ἂν εἴη νῦν ἐπεκτείνειν τὸν περὶ τούτου λό-

quod animum revocare et vim calidam vini mitigare valeret. In quam ſententiam etiam Ariſtoxenus noſter dixit, *Muſicam introductam in cœnas eſſe, quod ſicut vinum nimio ipſo utentium et animos et corpora labefactat, ita Muſica ſuo ordine et concinnitate in contrarium ſtatum abducit atque ſedat.* Ea igitur opportunitate, Homerus ait, *priſcos Muſica tanquam remedio quodam uſos.*

XLIV. Sed maximum, O ſocii, et quod maxime Muſicæ dignitatem majeſtatemque demonſtrat, a vobis omiſſum eſt. Etenim motus rerum, et ſtellarum circuitiones, Pythagoras, Archytas, Plato, et reliqui antiqui philoſophi ſine Muſica neque fieri neque conſtare affirmaverunt; *omnia enim a Deo ſecundum Harmoniam fuiſſe inſtituta.* Verum intempeſtivum ſit nunc de ea re diſputationem protrahere;

γους· ἀνώλεθρον δὲ καὶ μουσικώτατον, τὸ παντὶ τὸ σωφρονοῦν μέτρον ἐπιθέναι. Ταῦτ' εἰπὼν ἐπαιώνισε, καὶ σπείσας τῷ Κρόνῳ καὶ τοῖς τούτου παισὶ θεοῖς πᾶσι καὶ Μούσαις, ἀπέλυσε τοὺς ἑστιωμένους.

ſummum eſt, et Muſicæ convenientiſſimum, omnibus rebus ſuum modum imponere. Hæc ille fatus, pæanam cecinit: cumque Saturno, ejuſque filiis Diis omnibus ac Muſis libaviſſet, convivas dimiſit.